

Əhli Sünne Vəl Cəmaat
Sələfi Salihin
Əqidəsi

**SƏHİH
DUA VƏ ZİKİRLƏR
KİTABI**

Bu Kitab, Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş Üzrə
Dövlət Komitəsinin 23 Sentyabr 2011-cü İl Tarixli İcazəsi
Əsasında Çap Edilmişdir №DK-717/◌Q

Təhqiq: Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albani
Toplayan və Tərcümə Edən: K.Hüseyn
Kitabın Bütün Haqları Qorunur

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

RƏHİMLİ VƏ MƏRHƏMƏTLİ OLAN ALLAHIN ADI İLƏ

*Ey Rəbbimiz! Bizi doğru yola yönəltdikdən
sonra ürəklərimizə şəkk-şübhə (azgınlıq, ayrılık)
salma! Bizə Öz tərəfindən bir mərhəmət bəxş et,
çünkü Sən, doğurdan da, bəxşiş verənsən! (Ali İmran 8).*

*Ey Rəbbimiz! Unutduqda və ya yanıldıqda bizi cəzalandırma!
Ey Rəbbimiz! Bizdən əvvəlkiləri yüklədiyən kimi, bizi ağır yükləmə!
Ey Rəbbimiz! Gücümüz çatmayan şeyi bizə yükləyib daşıtdırma!
Bizi əfv edib bağışla, bizə rəhm et! Sən bizim ixtiyar sahibimizsən.
Kafirlərə qələbə çalmaqda bizə kömək et! (əl-Bəqərə 286).*

Allahum! Bütün əməllərimin saleh əməl olmasını və bunları heç kimsə üçün deyil, sadəcə Sənin rızan üçün olmasını diləyirəm.

Allahum! Bu kitabı yazan, tərcümə edən, oxuyan, dinləyən, yayan və bu kitabın üzərində əziyyəti olan hər bir kəs üçün xeyirli et! Amin!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ ، نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ
أَنْفُسِنَا ، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا ، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ ، وَمَنْ يَضِلَّ
فَلَا هَادِيَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَموتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴾ سورة آل عمران : الآية ، ١٠٢ .

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ
مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي
تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ سورة النساء : الآية ، ١ .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ، يُصْلِحْ لَكُمْ
أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا
عَظِيمًا ﴾ سورة الأحزاب : الآية ، ٧١ .

أما بعد : فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كَلَامُ اللَّهِ ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ
مُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ - وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَكُلُّ
مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٌ ، وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ (*).

(*) هذه الخطبة ، تسمى : «خطبة الحاجة» وهي تُشرع بين يدي كل حاجة ، والتي كان رسول الله ﷺ
يعلمها أصحابه ، أن يقولوها بين يدي كلامهم ، في أمور دينهم سواء كان : خطبة نكاح ، أو جمعة
أو محاضرة ، أو غير ذلك ، وهي في : «سنن ابن ماجه» و «سنن الترمذي» و «سنن أبي داود» و
«سنن النسائي» ، وورد ذكر طرف من هذه الخطبة في : «صحيح مسلم» .

ÖN SÖZ

Xutbətul-Hacə

Həmd ancaq Allahdır, Ona həmd edir, Ondan yardım və məğfirət diləyirik. Nəflərimizin şərindən və pis əməllərimizdən Allaha sığınırıq. Allah kimi hidayətə yönəlmişsə, onu heç kəs azdıra bilməz, kimi də azdırmışsa, heç kəs onu hidayətə yönəldə bilməz. Mən şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah (məbud) yoxdur, O, təkdir, şəriki də yoxdur və şəhadət edirəm ki, Muhəmməd Onun qulu və Elçisidir.

“Ey iman gətirənlər! Allahdan lazımcınca qorxun. Yalnız müsəlman olduğunuz halda ölüün”. (Ali-İmran 102).

“Ey insanlar! Sizi tək bir şəxsdən (Adəmdən) xəlq edən, ondan da zövcəsini (Həvvanı) yaradan və onlardan da bir çox kişi və qadınlar törədən Rəbbinizdən qorxun. (Adı ilə) bir-birinizdən (cürbəcür şeylər) istədiyiniz Allahdan, həmçinin qohumluq əlaqələrini kəsməkdən qorxun. Şübhəsiz ki, Allah sizin üzərinizdə nəzarətçidir”. (ən-Nisa 1).

“Ey iman gətirənlər! Allahdan qorxun və doğru söz söyləyin! (Əgər belə etsəniz) Allah əməllərinizi islah edər və günahlarınızı bağışlayar. Hər kəs Allaha və Peyğəmbərinə itaət etsə, böyük bir səadətə (Cənnətə) nail olar”. (əl-Əhzab 70-71).¹

Şübhəsiz ki, sözlərin ən doğrusu Allahın kəlamı, yolların ən xeyirlisi Muhəmmədin ﷺ yoludur. Əməllərin ən pisi sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulub dinə salınan hər bir əməl bidətdir, hər bir bidət isə zəlalətdir. Hər bir zəlalət isə oddadır.²

“Ey Rəbbim! Köksümü açıb genişlət, işimi yüngülləşdir, dilimdəki düyünü aç ki, sözüümü yaxşı anlasınlar!” (Taha 25-28).

Möhtərəm müsəlman bacı və qardaşlarımız! İlk öncə hamınızı Allahın salamu ilə salamlayıram. Allahın Kitabına və Allah Elçisinin ﷺ yoluna tabe olaraq bu əməli *“Bismilləh”* ilə başlayıram. Çünki, Allah Rəsulu ﷺ də öz məktublarını *“Bismilləh”* ilə başlamış və buyurmuşdur: *“Hər mühüm bir işə “Bismilləh” ilə başlanılmazsa, o işin sonu kəsikdir”³.*

¹ *Xutbətul-Hacə* adı ilə məşhur olan bu duanı cümə və s. xütbələrdə Peyğəmbər ﷺ oxumuşdu. Səhabələrinə də bunu əmr etmiş və özü də onları öyrətmişdir. Hədisin ilk hissəsini bizə Əhməd 1/ 392, 293, 432, Əbu Davud 2188, Tirmizi 1105, İbn Macə 1892 və başqaları rəvayət etmişlər.

² *Hədisin İkinci Hissəsini*: Muslim “Şərhu Nəvəvi” 6/153-156, Əhməd 3/319, 371, Nəsəi 3/188, 189 və digərləri rəvayət etmişlər. Hədis alimi Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albani hədisin bütün rəvayətlərini bir yere toplayaraq “Xutbətul-Hacə” adlı bir kitab yazmışdır. İstəyənlər bu kitaba baxa bilərlər. Hədis Şeyx əl-Albani tərəfindən səhih hesab olunur.

³ Əbu Davud, əl-Albani “Zəif”.

Əziz və çox bağıslayan olan, gecə ilə gündüzü ağıl və bəsirət sahibi kimsələrə ibrət olsun deyə yaradan, Allahı çox zikr (xatırlayan) edən müttəqi və bəşəriyyətin ən xeyirlisi Muhəmmədi ﷺ doğru yolu göstərən olaraq seçib insanlığa göndərən Allaha həmd olsun. Bizlərə Allahı çox zikr edərək Cənnətdə uca məqamlara çatmaq üçün irəlidə olmağı xəbər verən Odur. Cənnəti istəyən və Cəhənnəmdən Allaha sığınan hər kəs Onun çağırışına uyaraq Allahı gecə və gündüz xatırlamağa davam etməlidir. Allahın üzərimizdə olan haqqı Onu Tövhid etmək və Allahı çox zikr edən kimsəyə ən gözəl mükafat Cənnət olduqda, heç kimsə Allahı çox zikr edən qədər əcirdə irəli keçməmişdir.

Şükürlər olsun aləmlərin Rəbbi olan Allaha! Şükürlər olsun ki, verdiyi nemətlər sayəsində "Səhih Dua Və Zikrlər" kitabını tərcümə edib toplaya bildik. Allaha nə qədər şükr etsək də layiqincə onun verdiyi nemətlərin əvəzini verə bilmərik. Çünki Allahın ﷻ bizi şükr etməyə müvəffəq etməsi özü də bir nemətdir ki, bunun da şükrə ehtiyacı vardır. Necə ki, Davud عليه السلام buyurur: "Ey Rəbbim! Sənə necə şükr edim ki, neməti verən, onunla ruziləndirən, sonra da nemət üstünə nemət verərək artıran Sənsən. Nemət də Səndən, şükr də Sənədən. (şükrüm belə Sənin bir nemətidir) Necə bunlara şükr edim". Allah: "İndi Məni tanıdın və Mənə şükr etdin, ey Davud! Çünki, şükr etməyin də Mənim bir nemətim olduğunu bildin". (Başqa rəvayətdə: "Ey Rəbbim! Vücudumdakı tüklərdən hər birinin iki dili olsa, gecə və gündüz bütün vaxtlarda Səni zikr etsələr də belə, yenə də mənə verdiyin nemətin haqqını vermiş olmaram"⁴.

Bu mövzuda olan Dua və Zikirləri araşdırmaq istədim. Sayılmayacaq qədər çoxdur. Ümmətin ittifaq etdiyi və mənbə olaraq qəbul etdiyi: Buxari, Müslim, Əbu Davud, Tirmizi, Nəsəi, İbn Məcə, İmam Əhməd "Musnəd" və İbn Hibban əsərlərindən istifadə edərək, əsrin Muhəddisi sayılan Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albani رحمته "Səhih" saydığı hədisləri qeyd etdim. Kitabda mövzu ilə bağlı bir çox "Zəif" hədislər də vardır. Qeyd etməkdə məqsədim: Bu hədisləri bilib onlarla əməl etməməkdir. Çünki Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Mənim adımdan yalan uydurmayın. Hər kim söyləmədiyimi mənə isnad edərsə heç şübhəsiz ki, atəşə girər»⁵. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Hər kim qəsdli olaraq mənim ağızımdan yalan söyləyərsə atəşdən yerini hazırlasın»⁶. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Heç şübhəsiz ki, mənim ağızımdan yalan söyləmək başqa bir kimsənin ağızından

⁴ İmam Əhməd "Kitəbuz Zuhd" 361, 362.

⁵ Müslim «Müqədimə».

⁶ Müslim «Müqədimə».

yalan söyləmək kimi deyildir. Hər kim qəsdli olaraq mənim ağızımdan yalan söyləyərsə atəşdən yerini hazırlasın»⁷.

Əsrimizin dahi İslam alimlərindən və tədqiqatçılarında biri də mühəddis Şeyx Albanidir rahiməllah. Bu ad nə inki İslam ölkələrində hətta İslam ölkələrindən kənara çıxaraq Avropa, Amerika və s. kimi dövlətlərdə də çox tanınmışdır. Minlərlə, milyonlarla müsəlmanların qəlbində bu şəxsiyyətə qarşı sevgi, məhəbbət vardır. Çünki Əbu Hureyrənin rahiməllah rəvayət etdiyi hədisdə də Peyğəmbər rahiməllah buyurur: «Əgər Allah bir qulunu seversə Cəbrail rahiməllah əmr edərək: «Şübhəsiz Allah filan qulu sevir, sən də onu sev!» nida edər. Cəbrail də onu sevir. Sonra Cəbrail rahiməllah səmadakıları səsləyərək: «Şübhəsiz Allah filan qulunu sevir, siz də onu sevin!». Səmadakılar da onu sevir. Sonra da onun sözü yer üzündə məqbul (qəbul) sayılır»⁸. Çox istərdim ki, Allahın dininin keşikçisi olan bu gözəl insanı Azərbaycan xalqı da tanısın və daima da onu yad etsinlər.

Şeyx Albani rahiməllah Alban dövlətinin keçmiş mərkəzi olan Aşkodra şəhərində hicri 1332-ci ildə (Miladi tarixi ilə 1914-cü ildə) dünyaya gəlmişdir. Əsli Albaniyadan olduğuna görə ləqəbi də əl-Albanidir. Kənyəsi isə Abu Abdur-Rahməndir. Çox kasıb bir ailədən idi. Atası Muhəmməd Nəsrəddin İbn Nuh Nəcətiy İbn Adəmdir. Nuh Nəcəti Osmanlı dövlətinin mərkəzi olan (İstanbul) Astana şəhərinin şəriət mədrəsəsində dini təhsil aldıqdan sonra Allahın dininə xidmət etmək üçün öz ölkəsinə qayıdır. Lakin o, vaxtlar Albaniyada ateizim (Allahsızlıq) ideyası çox yayıldığına görə ailəsi ilə birlikdə Suriyanın Dəməşq şəhərinə hicrət edirlər. Dəməşqə köçdükdə gənc alimin 9 yaşı vardır. İlk təhsilini də elə bu şəhərdə alaraq Qurani Kərimi öyrənməyə başlayır. Quranı oxumaq qaydalarını (təcvidi), ərəb dili ilə bağlı bir çox məsələləri, həmçinin Hənəfi məzhəbinin qanunları ilə yaxından tanış olur (Məraqil Fərəh⁹). Bütün bunlara Dəməşqin şeyxləri olan Muhəmməd Səid əl-Burhani və Muhəmməd Bəhcə əl-Beytərinin dərslərində iştirak edərək nail olur. Həmçinin bu işdə onun atasının da böyük rolu olmuşdur. Bundan başqa atasından saatsazlıq sənətini də öyrənməyə başlayır. Bu sənətdə yüksələrək sənətkar səviyyəsinə çatır. Onun saat köşkü indi də Dəməşqin yaxınlığında yerləşən Əməvi Məscidinin yaxınlığındadır. İyirmi yaşından başlayaraq Şeyx Albani hədis elmi ilə dərindən məşxul olmağa başlayır və ilk olaraq Hafiz əl-İrakinin «əl-Muqni ən-Həmlil Əsfər fil Əsfər fi Təhrici mə Filhiyə Minəl Əkbər» kitabını geniş şəkildə şərh və tədqiq edir. Hədis elmi ilə məşğul olmağına səbəb Misirdə çıxan «əl-Mənər» jurnalı olmuşdur¹⁰. Özündə həmişə deyərdi ki,

⁷ Müslim «Müqədimə».

⁸ Buxari, Müslim.

⁹ Hənəfi məzhəbinin məşhur kitablarından.

¹⁰ Bu jurnalda Peyğəmbərin rahiməllah hədisləri haqqında geniş məlumat verilirdi.

Muhəmməd Rəşid Rzanın bu jurnalını oxumağım mənə çox köməyi olub. Hədis elminə olan məhəbbəti o, qədər artır ki atasının (əsas hissəsi) Hənəfi məzhəbinin kitablarından təşkil edilmiş kitabxanası belə onun hədis elminə olan tələbatını elm öyrənmək alovunu söndürə bilmirdi (ödəmirdi). Lakin atası onun bu elmlə məşğul olmasına narazı idi və deyərdi ki, bu elm müflislərin elmidir. Maddi çətinlik gənc alimə kitabları əldə etməyə çətinlik törətdiyinə görə o, Dəməşqin böyük kitabxanası olan «əl-Məktəbətul əz-Zahriyyə» gedər və oradan kitabları götürərdi. Şeyx Albani rahiməlləhu hədis elmi ilə o, qədər aludə olur ki, öz saat dükanını bağlayaraq 8-12 saat və bəzən də daha çox vaxtını kitabxanada keçirərdi. Yalnız namazdan-namaza kitabxanadan çıxardı. Hətta bəzən o, qədər elmə bağlanardı ki, nahar etməyə də getməzdi. Özü ilə gətirdiyi bir tikə çorək ilə kifayətlənərdi. Kitabxananın müdiriyyəti onun elmə olan həvəsini gördükdən sonra onun üçün müəyyən bir otaq ayırırlar və kitabxananın açarlarını ona verirlər. Bu müddət ərzində gənc alim fiqhə, əqidəyə dair bir çox əsrlər yazır. Bu əsərlərin bəziləri hələ indiyə qədər də nəşr edilməmişdir. Gənc alim bu yolda çoxlu çətinliklərlə qarşılaşır. Lakin bütün bunlara baxmayaraq səbr və ixlasla bütün bu çətinliklərdən qalib çıxır. Bu işdə ona Dəməşqin bir çox tanınmış şeyxləri olan Baxcatul Baycar, imam Abdulfəttah və Taufiq əl-Bərzaq – *Allah onlardan razı olsun* – ona nəsihətlər verərək bu işdə daha da iradəli və qəti olmağı tövsiyə etmişlər. Bir müddətdən sonra gənc alim həftədə iki dəfə dərslər verməyə başlayır. Moizələrlə, elmi çıxışlarla Suriya, İordaniya, Misir, Qatar, Kuveyt, İspaniya, İngiltərə və s. dövlətlərə səfərlər edir. Hicri 1381-1383-cü illər ərzində Mədinə İslam Universitetinə hədis elmindən dərs vermək üçün dəvət alır. Bu illər ərzində Universitetin fəxri üzvü, bir müddətdən sonra isə Universitetin fəxri professoru adını alır. Hədis elmi ilə bağlı yüzlərlə əsərləri və araşdırmaları vardır. Şeyx Albaninin rahiməlləhu təhqi q etdiyi kitablardan: «Buxari, Müslim, Tirmizi, Əbu Davud, Nəsəi, İbn Məcə və s Səhih və Sünnən kitabları, Cəmius Səğir, Mişkətul Məsəbih, Seyid Sabiqin «Fikhus Sünnə», İmam Nəvəvi «Riyadus salihin», İmam Buxari «Ədəbul Mufrad», İmam Zəhəbi «əl-Uluv» və s məşhur kitabların təhqi qini etmişdir. Həmçinin 10-12 cilddən ibarət olan «Səhih Hədislər Silsiləsi» isimli kitabında yalnız səhih hədislər və eyni ilə də «Zəif Hədislər Silsiləsi» isimli kitabında isə yalnız zəif hədisləri toplamışdır. Bütün bu işlərin nəticəsidir ki, hər bir müsəlman onun təhqi q etdiyi kitabları oxuduqda asanlıqla səhih hədisi zəif və uydurma hədislərdən ayıra bilər. Bundan başqa Şeyx Albaninin rahiməlləhu İslamın əsaslarına dair gözəl əsərləri vardır. Bunların içərisində «Sifətu Salətu ən-Nəbiyyə min Təkbir ilə Təslim» (Peyğəmbərin rahiməlləhu namaz qılma şəkili), «Mənasikul Həcc vəl Umrə fi Kitabi və sunnah və Asari əs-Sələf» (Həcc və Ümrə əhkamları Kitab, Sünnə və Sələflərin

gözü ilə) və s. Özündən sonra bir çox görkəmli İslam alimlərini qoyub getmişdir. Bunlardan Şeyx Həmdi AbdulMəcid, Şeyx Muhəmməd Abbasi, Ömər Süleyman əl-Aşkar, Şeyx Muqbil İbn Hadi əl-Vadii, Şeyx Muhəmməd İbrahim Şakra, Şeyx Ali Xuşşah, Şeyx Məhəmməd Cəmil Zinu, Şeyx AbdurRahman AbdusSaməd, Şeyx Səlim əl-Hilali, Şeyx Ali Həsən AbdulHəmid əl-Hələbi və s. Şeyx Albani rahiməlləhu Hicri 1420-ci il 22 Dumada əs-Səniyyə ayında (miladi tarixi ilə 2 oktyabr 1999-cu ildə) 87 yaşında mübarək və xeyirli bir ömür sürərək dünyasını dəyişmişdir. *Allah Ona Rəhmət Etsin!*

İlk növbədə Allahdan bu işimin dolğun, düzgün şəkildə toplayıb başa çatdırılmasını diləyirəm. Allahdan əməlimi onun üçün ixlaslı olmasını, məndən qəbul edib onunla müsəlmanları faydalandırmasını diləyirəm. Əgər haradasa xəta etmişəmsə bu nəfsimdən və şeytandandır. Şeytandan və çarəsizlikdən Allaha sığınırım. Burada düzəldilməsi mühüm olan yerləri tapdıqdan sonra mənə öyüd-nəsihət verəndən, səhvlərimi və xətalərimi mənə bəyan edəndən Allah razı olsun. Allah onu xeyirlə mükafatlandırın! Mən ona əvvəlcədən öz təşəkkürümü bildirirəm.

Ayrıca bu kitabı toplamaqda mənə kömək edən, bu kitabda zəhməti olan, öyüd vermək və ya dua etmək məqsədilə mənə yardım edən hər bir kəsə də təşəkkür edirəm. Allah onları da xeyirlə mükafatlandırın!

Güvəndiyim Allahdır, işlərimi Ona həvalə edirəm və Ona arxalanıram. Həmd və nemət yalnız Onadır. Müvəffəqiyyət bəxş edən və xətalardan qoruyan da Odur. *"Məni yaradan və məni doğru yola yönəldən Odur! Məni yedirdən də, içirdən də Odur! Xəstələndiyim zaman mənə yalnız O şafa verir. Məni öldürəcək, sonra dirildəcək də Odur və Qiyamət günü xətamı bağışlayacağına ümid etdiyim də Odur! Ey Rəbbim! Mənə hikmət bəxş et və məni salehlərə qovuşdur! Sonra gələnlər arasında mənə yaxşı ad qismət et! Məni Nəim Cənnətlərinin varislərindən et".* (əş-Şuəra 78-85).

Allahın salavat və salamı onun Peyğəmbəri Muhəmmədə rahiməlləhu, onun ailə üzvlərinə, səhabələrinə və Qiyamətə qədər onun yolu ilə gedən saleh möminlərin üzərinə olsun!

Bitirdim: Miladi 2011-ci il 18 Sentyabr

Hicri: 1432-ci il 20 Şəvval

Həmd Olsun Aləmlərin Rəbbi Olan Allaha! (Yunus 10)

شروط الدعاء DUANIN ŞƏRTLƏRİ

Bilmək lazımdır ki, insanın duasının qəbul olması onun Saleh və Təqvalı olmasına dəlalət edir.

1) İxlas Və Saleh Niyyəət

عن أمير المؤمنين أبي حفص عمر بن الخطاب رضي الله عنه ، قال : سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول : إنما الأعمال بالنيات وإنما لكل امرئ ما نوي . فمن كانت هجرته إلى الله ورسوله فهجرته إلى الله ورسوله ومن كانت هجرته لدنيا يصيبها أو امرأة ينكحها فهجرته إلى ما هاجر إليه

Möminlərin əmiri Əbu Həfsə Ömər İbn əl-Xəttab ؓ deyir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: «Əməllər ancaq niyyətlər ilədir və hər bir kimsə üçün ancaq niyyəət etdiyi bir şey vardır. Hər kimin hicrəti¹¹ Allah və Rəsulu üçündürsə, onun hicrəti Allah və Rəsulu üçündür. Hər kimin hicrəti əldə edəcəyi bir dünyalıq (mal-dövlət) və ya nigahlanacağı bir qadın üçündürsə, onun hicrəti nə üçün hicrət etmiş isə elə onun üçündür!»¹².

2) Allahdan Qeyrisinə Dua Etməmək

"أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ إِلَهَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ"

"Darda qalan kimsə yalvardığı zaman ona cavab verən, şəri sovuşduran və sizi yer üzünün varisləri edən kimdir? Heç Allahla yanaşı başqa bir məbudmu var? Siz necə də az düşünürsünüz?". (ən-Nəml 62).

3) Dua Edilən Zaman Yalnız Allahdan İstəmək

عن أبي العباس عبد الله بن عباس رضي الله عنهما ، قال : كنت خلف النبي صلى الله عليه وسلم يوما ، فقال : يا غلام ! إني أعلمك كلمات : احفظ الله يحفظك ، احفظ الله تجده تجاهك ، إذا سألت فاسأل الله ، وإذا استعنت فاستعن بالله ، واعلم أن الأمة لو اجتمعت على أن ينفعوك بشيء لم ينفعوك إلا بشيء قد كتبه الله لك ، وإن اجتمعوا على أن يضروك بشيء لم يضروك إلا بشيء قد كتبه الله عليك ؛ رفعت الأقلام وجفت الصحف . قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbul-Abbas Abdullah İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, bir gün (minikdə) Peyğəmbərin ﷺ arxasında idim. O, buyurdu: «Ey oğul! Mən sənə bir neçə

¹¹ **Hicrət** – tərک etmək deməkdir. Küfr ölkəsindən İslam yurduna köçmək. Həmçinin Allahın qadağalarını tərک etməkdə hicrət adlanır.

¹² Buxari 1, Müslim 1907.

kəlimə öyrədəcəm. Allahı qoru ki, Allah da səni qorusun. Allahı qoru ki, onu öz qarşında tapasan. Bir şey dilədikdə, Allahdan dilə. Kömək istədikdə Allahdan kömək istə. Bil ki, əgər bütün insanlar sənə xeyir vermək üçün bir yerə toplansalar da Allahın yazdığından artıq heç bir xeyir verə bilməzlər. Bunu da bil ki, əgər sənə zərər vermək üçün bir yerə toplansalar da Allahın yazdığından artıq sənə zərər verə bilməzlər. (Çünkü) qələmlər qaldırılmış, səhifələrin (mürəkkəbi) qurumuşdur»¹³. (Başqa rəvayətdə: «Allahı qoru ki, onu öz önündə tapasan. Yaxşı günündə Allahı yada sal ki, Allah da səni çətin (pis) günündə yada salsın. Bil ki, səndən yan keçən bəla sənə toxunmamalı idi. Başına gələn bəla isə səndən yan keçməməli idi. Bunu da bil ki, (Allahın) yardımı, zəfəri - səbrlə birlikdədir. Qurtuluş – kədər və sıxıntı ilə bərabərdir və sübhəsiz ki, hər bir çətinliklə birlikdə - asanlıq vardır»¹⁴.

4) Allahı Gözəl İsimləri ilə Çağıraraq Dua Etmək

"وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذُرُوا الدِّينَ يُلْحِقُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ"

"Ən gözəl adlar Allahındır. Ona bu adlar vasitəsi ilə dua edin". (əl-Əraf 180).

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «مَا قَالَ عَبْدٌ قَطُّ إِذَا أَصَابَهُ هَمٌّ وَحَزَنٌ اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَإِنُّ أَمْتِكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ مَا ضَ فِي حُكْمِكَ عَدْلٌ فِي قَضَائِكَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمِيَتْ بِهِ نَفْسُكَ أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ أَوْ اسْتَأْتَرْتُ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَيْحَ قَلْبِي وَثَوْرَ صَدْرِي وَجَلَاءَ حُزْنِي وَذَهَابَ هَمِّي. إِلَّا أَذْهَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَمَّهُ وَأَبْدَلَهُ مَكَانَ حُزْنِهِ فَرَحًا». قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ يَتَّبِعِي لَنَا أَنْ نَتَعَلَّمَ هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ. قَالَ «أَجَلُ يَتَّبِعِي لِمَنْ سَمِعَهُنَّ أَنْ يَتَعَلَّمَهُنَّ» قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Üzüntü və kədər içində olan kimsə dua edib: **"Allahummə İnniy Abduka, İbnu Abdika, İbnu Əmətikə, Nasiyətiy Biyədikə, Madin Fiyyə Hukmukə, Adlun Fiyyə Qadaukə, Əs'əlukə Bikulli İsmiñ Huvə Lakə, Səmməytə Bihi Nəfsəkə, Əu Ənzəltəhu Fi Kitəbikə, Əu Alləmtəhu Əhədən Min Xəlqikə, Əu İstə'sərtə Bihi Fi İlmil Ğaybi İndəkə, Ən Təc'aləl Qur'anə Rəbiyə Qalbiy, Və Nura Sadriy, Və Cələə Huzniy, Və Zəhabə Həmmiy** – Allahım! Mən Sənin qulunam, qulunun oğluyam, kənizinin oğluyam! Kəkilim (məni idarə etmək) Sənin əlindədir. Barəmdə verdiyin hökm yerinə yetəndir. Mənə yazdığın tale ədalətlidir. Sənə, Özünə verdiyin və ya Kitabında nazil etdiyin yaxud yaratdıqlarından kiməsə

¹³ Tirmizi 2516, əl-Albani «Səhih Cəmi» 7834.

¹⁴ İmam Nəvəvi «Riyadus Salihin» 63, əl-Albani "Səhih".

öyrətdiyin yaxud da Öz yanında olan qeyb elmində saxladığın Özünə aid olan hər bir adla yalvarıram ki, Quranı qəlbimin baharı və köksümün nuru et, üzüntümün aradan qalxması və kədərimin getməsi (üçün səbəb) et!" - desə, Allah onun üzüntüsünü aradan qaldırır və kədərini sevinclə əvəz edər». Mən: "Yə Rəsulullah! Biz bunu öyrənək" dedim. O: "Bəli, yaraşmaz bir kimsəyə bu duanı eşitdikdən sonra əzbərləməsin (öyrənməsin)"¹⁵.

5) Duanın Qəbul Olunmasına Görə Tələsməmək

عن أبي هريرة يقول قال رسول الله -صلى الله عليه وسلم- «يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ رَبِّي فَلَمْ يَسْتَعْجَلْ لِي».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: "Sizlərdən kim tələsməsə, duası qəbul olunar". (Tələsməyi belədir ki): "Dua etdim, duam qəbul olmadı" deyər¹⁶.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- أَنَّهُ قَالَ «لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَجِمَ مَا لَمْ يَسْتَعْجَلْ». قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِسْتِعْجَالُ قَالَ «يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ وَقَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ أَرِ يَسْتَجِيبُ لِي فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذَلِكَ وَيَدْعُ الدُّعَاءَ».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: "Qul tələsmədən, günah və qohumluq əlaqələrinin kəsilməsi üçün dua etmədikcə diləyi qəbul olmaqda davam edər". Deyildi: "Ey Allahın Rəsulu, tələsmək nədir?" Peyğəmbər: "Deyər: Çoxlu dua etdim lakin qəbulunu görmədim. O zaman bezər və duanı tərək edər"¹⁷.

6) Günah Və Asiliklərlə Dua Etməmək

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- أَنَّهُ قَالَ «لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَجِمَ مَا لَمْ يَسْتَعْجَلْ».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: "Qul tələsmədən, günah və qohumluq əlaqələrinin kəsilməsi üçün dua etmədikcə diləyi qəbul olmaqda davam edər"¹⁸.

¹⁵ Əhməd 3712, 4318, 4406, İbn Hibban 972, Həkim 1877, əl-Albani "Silsilətul Əhədisis Sahiha" 199, "Səhih Kəlimə" 102, "Təraciul Uləmə" 51.

¹⁶ Buxari 5981, 6340, Müslim 7110, 7111, 2735, Buxari "Ədəbul Muftrad" 654, Tirmizi 3387, Əbu Davud 1484, 1486, Əhməd 9137, 10317.

¹⁷ Müslim 2735, 7112.

¹⁸ Müslim 2735, 7112.

7) Dua Edərkən Qəbul Olduğuna Yəqin Olmaq

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم ادعوا الله وأنتم موقنون بالإجابة واعلموا أن الله لا يستجيب دعاء من قلب غافل لاه. قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allaha qəbul edildiyini bildiyiniz halda (yəqin olaraq) dua edin...”¹⁹.

8) Dua Edərkən Qəlbin Ayıq Olması

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم ادعوا الله وأنتم موقنون بالإجابة واعلموا أن الله لا يستجيب دعاء من قلب غافل لاه. قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “...Bilin ki, Allah (duadan) qafil olan qəlbədən duanı qəbul etməz”²⁰.

9) Duanın Şəriətdə İcazəli Olması

Bəyənilir ki, edilən dua Quran və Sünnədən olsun. Lakin insan ürəyindən keçən hər hansı bir duanı istədiyi şəkildə edə bilər. Bir şərtlə ki, şəriətə zidd olan, yəni Allaha yaxınlaşmaq üçün edilən bidət təvəssüllərdən, şirkdən və s. uzaq olsun.

10) Haram İlə Qidalanmaq Və Geyinmək Duanın Qarşısını Alan Ən Böyük Amillərdəndir

عن أبي هريرة رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (إن الله تعالى طيب لا يقبل إلا طيباً وإن الله أمر المؤمنين بما أمر به المرسلين فقال تعالى : **يا أيها الرسل كلوا من الطيبات واعملوا صالحا**) ، وقال تعالى : **يا أيها الذين آمنوا كلوا من طيبات ما رزقناكم**) . ثم ذكر الرجل يطيل السفر أشعث أغبر يمد يديه إلى السماء : يا رب ! يا رب ! ومطعمه حرام ، ومشربه حرام ، وملبسه حرام ، وغذي بالحرام ، فإني يستجاب له ؟ .

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Həqiqətən də Allah pakdır (və nöqsansızdır) və pak olandan başqasını da qəbul etməz. Allah Peyğəmbərlərinə əmr etdiyi şeyin eynisini möminlərə də əmr etmişdi. Allah buyurur: **«Ey Peyğəmbərlər! Təmiz və halal nemətlərdən yeyin və yaxşı işlər**

¹⁹ Tirmizî 3479, əl-Albani “Həsən”.

²⁰ Tirmizî 3479, əl-Albani “Həsən”.

göürin» (əl-Muminun 51). Digər bir ayədə: **«Ey iman gətirənlər! Sizə verdiyimiz ruzilərin təmiz və halaldan yeyin» (əl-Baqərə 172).** Sonra Peyğəmbər ﷺ birisini xatırladaraq: «Saçı-saqqalı bir birinə qarışmış, üst-başı toza bulaşmış halda uzun səfər etmiş, yediyi haram, içdiyi haram və haram ilə bəslənən bu kişi əllərini səmaya qaldıraraq ya Rəbbim, ya Rəbbim deyə dua etsə, necə ola bilər ki, onun duası qəbul olunsun» deyə buyurdu²¹.

11) Dua Edərkən Səsi Yüksəldərək (Qışqıraraq) Dua Etməmək

"ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ"

"Rəbbinizə acizənə, həm də gizlicə dua edin! Şübhəsiz ki, O, həddi aşanları sevmir". (əl-Əraf 55).

"وَأَذْكُرُ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ"

"Səhər-axşam ürəyində yalvararaq və qorxaraq, səsini qaldırmadan Rəbbini yad et və qafillərdən olma". (əl-Əraf 205).

اداب الدعاء

DUANIN ƏDƏBLƏRİ

1) Allaha Zikr Edilən Yerin Təmiz Olması

"في بيوت أذن الله أن ترفع ويذكر فيها اسمه يسبح له فيها بالغدو والآصال"

"Bu nur Allahın, tikilib ucaldılmasına və içində Öz adının zikr edilməsinə izin verdiyi evlərdədir. Orada səhər-axşam Ona təriflər deyirlər". (ən-Nur 36).

2) Dua Edərkən Dəstnəməzli Olmaq

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لَمَّا فَرَغَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ حُنَيْنٍ بَعَثَ أَبَا عَامِرٍ عَلَى حَيْشٍ إِلَى أَوْطَاسٍ فَلَقِيَ دُرَيْدَ بْنَ الصَّمَّةِ... فَرَجَعْتُ فَدَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِهِ عَلَى سَرِيرٍ مُرْمَلٍ وَعَلَيْهِ فِرَاشٌ قَدْ أَتَرَ رِمَالُ السَّرِيرِ بَطْهَرَهُ وَحَنْبِيهِ، فَأَخْبَرْتُهُ بِخَبْرِنَا وَخَبَرَ أَبِي عَامِرٍ، وَقَالَ قُلْ لَهُ اسْتَغْفِرْ لِي، فَدَعَا بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبِيدِ أَبِي عَامِرٍ». وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطِيهِ ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَوْقَ كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِكَ مِنَ النَّاسِ». فَقُلْتُ وَلِي فَاسْتَغْفِرْ. فَقَالَ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ ذَنْبَهُ وَأَدْخِلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَدْخَلًا كَرِيمًا».

²¹ Müslim 1015.

Uzun bir hədisin son hissəsi: Əbu Musa رضي الله عنه demişdir: “Peyğəmbər ﷺ Huneyn döyüşünü başa çatdırdıqdan sonra Əbu Amirin başçılığı altında Əvtasa qoşun göndərdi... Mən geri qayıtdıqda gəlib Peyğəmbərin ﷺ evinə daxil oldum. Peyğəmbər ﷺ üstü xurma liflərindən toxunmuş və üstünə nazik örtük sərilmiş bir çarpayıda uzanmışdı. İplər onun kürəyində və böyründə iz buraxmışdı. Mən həm bizim, həm də Əbu Amirin başına gələnəri ona danışdım. (Dedim: “Ya Rəsulullah, Əbu Amir) dedi: “Peyğəmbərə ﷺ deyərsən, mənim üçün bağışlanma diləsin”. Onda Peyğəmbər ﷺ su gətizdirib dəstəməz aldı, sonra əllərini (göyə) qaldırıb dedi: “Allahım, qulun Əbu Amiri bağışla!” (Peyğəmbər ﷺ əllərini elə qaldırdı ki, hətta) mən onun qoltuğunun ağılığını gördüm. O davam edib dedi: “Allahım, Qiyamət günü onu yaratdığın insanların bir çoxundan üstün et!”. Mən dedim: “(Ya Rəsulullah,) mənim üçün də bağışlanma dilə.” Peyğəmbər ﷺ (dua edib) dedi: “Allahım, Abdullah ibn Qeysin günahlarını bağışla və Qiyamət günü onu olduqca şərəfli bir məqama çatdır!”²².

3) Dişləri Sivakla Təmizləmək

Çünki dua dil ilə edilən ibadətdir və ağızın dua edərkən təmizlənməsi gözəl ədəblərdəndir. Necə ki, sünnədə namaz və Quran oxunan zaman ağızı misvak ilə təmizləmək varid olmuşdur. Məqsəd Allahu zikr edilən yerin təmiz olmasıdır.

حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي غَزْوَةِ خَيْبَرَ مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ يَعْنِي الثُّومَ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا.

Peyğəmbər ﷺ Xeybər günü buyurdu: “Bu ağacdan – yəni, (soğan), sarımisaq yeyən bizim məscidimizə yaxınlaşmasın”²³.

4) Qibləyə Yönləmək

عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ بَدْرٍ نَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- إِلَى الْمَشْرِكَينَ وَهُمْ أَلْفٌ وَأَصْحَابُهُ ثَلَاثُمِائَةٍ وَتَسْعَةٌ عَشْرَ رَجُلًا فَاسْتَقْبَلَ نَبِيُّ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- الْقِبْلَةَ ثُمَّ مَدَّ يَدَيْهِ فَجَعَلَ يَهْتِفُ بِرَبِّهِ «اللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِي مَا وَعَدْتَنِي اللَّهُمَّ آتِ مَا وَعَدْتَنِي اللَّهُمَّ إِنْ تَهْلِكُ هَذِهِ الْعَصَابَةُ مِنْ أَهْلِ الْإِسْلَامِ لَا تُعْبَدُ فِي الْأَرْضِ».

²² Buxari 3960, 4323, Müslim 2498.

²³ Buxari 853, Müslim 564.

Ömər ؓ rəvayət edir ki: “Bədr günü Peyğəmbər ﷺ müşriklərə baxdı. Onlar min, əshabı isə üç yüz on doqquz nəfər. Peyğəmbər ﷺ qibləyə yönələrək əllərini göyə qaldırdı və Rəbbinə: “Allahım! Mənə vəd etdiyini yerinə yetir! Allahım! Mənə vəd etdiyini mənə ver! Allahım! Əgər sən İslam əhli olan bu camaatı həlak etsən, Yer üzündə sənə ibadət edən olmaz!” deyə nida etdi²⁴.

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اسْتَقْبَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْكَعْبَةَ فَدَعَا عَلَى نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ عَلَى شَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ وَأَبِي جَهْلٍ بْنِ هِشَامٍ فَأَشْهَدُ بِاللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتُهُمْ صَرَخُوا قَدْ غَيَّرْتُهُمُ الشَّمْسُ وَكَانَ يَوْمًا حَارًّا.

İbn Məsud ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Kəbəyə yönələrək Qureyşdən olan: Şeybə İbn Rabia, Utbə İbn Rabia, Valid İbn Utbə, Əbu Cəhl İbn Hişəm bir neçə nəfərə bəd dua etdi. Allah şahiddir ki, mən onların hamısını (Bədr döyüşündə) yerə sərildiyini (öldürüldüyünü) gördüm. Günəşin istisi onların (cəsədlərini) dəyişmişdir²⁵.

عن أبي هريرة ؓ قال: قال رسول الله ﷺ: ((إن لكل شيء سيءًا، وإن سيدَ المجالسِ قبالةَ القبلة)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir şeyin Seyyidi (ağası) vardır, məclislərin (zıkr, dua, elm) ağası isə qibləyə yönəlməkdir²⁶.

عن أبي هريرة ؓ قال قدم الطفيل بن عمرو الدوسي على رسول الله ﷺ فقال يا رسول الله أن دوساً قد عصت وأبت فادع الله عليها! فاستقبل رسول الله ﷺ القبلة ورفع يديه، فظن الناس أنه يدعو عليهم فقال: ((**اللَّهُمَّ اهْدِ دَوْسًا، وَأَنْتَ بِهِمْ**)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyra ؓ rəvayət edir ki, Tufeyl İbn Amr əd-Dövsü Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ey Allahın elçisi! Dövs qəbiləsi asilik etmiş və (haqdan) üz çevirmişdir. Onların əleyhinə Allaha dua et!”. Peyğəmbər ﷺ üzünü qibləyə tutub əllərini (göyə) qaldırdı. Camaat elə zənn etdi ki, Peyğəmbər ﷺ onlara bəddua edəcək. (O isə əksinə): “**Allahumma İhdi Dousən Vəti Bihim** – Allahım! Dövs qəbiləsini doğru yola yönəlt və onları (haqqa) gətir” - deyə dua etdi²⁷.

5) Əlləri Qaldırmaq

²⁴ Muxtəsər Müslim 1158, 1760, 1763, 4687.

²⁵ Buxari 3960.

²⁶ əl-Albani “Səhih Tərgib” 3085.

²⁷ Buxari “Ədəbul Mufrad” 611, əl-Albani “Səhihdə” 2941.

Duanın ən böyük ədəblərindən biri də, dua edərkən əlləri qaldırmaqdır. Çünki qul əllərini Rəbbinə tərəf qaldırmaqla özünün Ona olan acizliyini bildirir.

فَتَوَضَّأُ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبِيدِ أَبِي عَامِرٍ». وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ...

Əbu Musa ؓ demişdir: "...Onda Peyğəmbər ﷺ su gətizdirib dəstəmaz aldı, sonra əllərini (göyə) qaldırıb dedi: "Allahum, qulun Əbu Amiri bağışla!" (Peyğəmbər ﷺ əllərini elə qaldırdı ki, hətta) mən onun qoltuğunun ağlığını gördüm²⁸.

عن سلمان ؓ قال: قال رسول الله ﷺ: ((إِنَّ اللَّهَ حَيٌّ كَرِيمٌ، يَسْتَحْيِي إِذَا رَفَعَ الرَّجُلُ إِلَيْهِ يَدَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا خَائِبَتَيْنِ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Salman (Fərisi) ؓ rəvayət edir ki, Rəsulullah ﷺ buyurdu: «Həyə və Kərim sahibi olan Rəbbimiz əllərini ona tərəf qaldıran qulun əllərini geri boş qaytarmaqdan Həyə edir»²⁹.

وعن أنس رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله رحيم كريم يستحي من عبده أن يرفع إليه يديه ثم لا يضع فيهما خيرا. قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Rahim və Kərim sahibi olan Allah əllərini Ona tərəf qaldırmış qulun əllərinə xeyir qoymadan geri qaytarmaz"³⁰.

Dua Edərkən Əlləri Qaldırmaq Üç Cür Olur:

1. **Ümumi Duanın Məqamı** - buna istəmək deyilir. **Qaydası:** Əlləri çiyinlərinə bərabər, yaxud yaxın tutub ovucunu açaraq bir-birinə birləşdirirsən və əllərinin içini göyə, üstünü isə yerə, yaxud, içini üzünə üstünü isə qibləyə tərəf tutursan. Bu məqamdan Vitir namazında qunut tutarkən, istisqa (yağış) duası edərkən, həcc vaxtı dua edərkən əllərin qaldırılması sünmədə olan altı yerdə dua edərkən, yaxud da, hər hansı bir vaxtda dua etmək istəyərkən edilir.

حَدَّثَنِي الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْبُدٍ بْنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ الْمَسْأَلَةُ أَنْ تَرَفَعَ يَدَيْكَ حَدْوً مَنَّكَيَكَ أَوْ نَحْوَهُمَا وَالْإِسْتِغْفَارُ أَنْ تُشِيرَ بِأَصْبُعٍ وَاحِدَةٍ وَالْإِبْتِهَالُ أَنْ تُمَدَّ يَدَيْكَ جَمِيعًا. قال الألباني: صحيح.

²⁸ Buxari 4323, Müslim 2498.

²⁹ Tirmizi 3551, 3556, Əbu Davud 1488, 1490, İbn Məcə 3865, Musnəd 5/438, əl-Albani "Sahihul Cəmi" 1753.

³⁰ əl-Albani "Səhiih Tərgib" 1636.

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İstəmək (dua) - odur ki, əllərini çiyinlərinə bərabər, yaxud yaxın tutaraq qaldırasan. İstiğfar (bağışlanma diləmək) - odur ki, bir barmağınla (şəhadət barmağınla) işarə edəsən. İbtihəl (yalvarmaq) - odur ki, əllərini (qollarınla) birlikdə qaldırasan”³¹.

2. *Bu Məqama İstiğfar* – bağışlanma diləmək deyilir. *Qaydası*: Sağ əlinin şəhadət barmağını qaldırırsan. Bu məqamdan əsasən zikr edərkən, xütbədə dua edərkən, namazda təşəhhüd oxuyarkən, namaz xaricində Təhlil (***Lə İlahə İlləllah***), Təsbih (***Subhənallah***) deyərkən edilir.

عَنْ عُمَارَةَ بْنِ رُوَيْبَةَ قَالَ رَأَى بِشْرَ بْنَ مَرْوَانَ عَلَى الْمِنْبَرِ رَافِعًا يَدَيْهِ فَقَالَ قَبِحَ اللَّهُ هَاتَيْنِ الْيَدَيْنِ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- مَا يَزِيدُ عَلَى أَنْ يَقُولَ بِيَدِهِ هَكَذَا. وَأَشَارَ بِأَصْبَعِهِ الْمُسَبِّحَةَ.

Umarə İbn Rueybə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Bişr İbn Mərvan minbər üzərində əllərini qaldırdığını görür və Allah bu əllərin xeyirini kəssin. Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم əli ilə bundan artıq etdiyini görmədim deyərək şəhadət barmağına işarə etdi³².

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- شَاهِرًا يَدَيْهِ قَطُّ يَدْعُو عَلَى مَنِيرِهِ وَلَا عَلَى غَيْرِهِ وَلَكِنْ رَأَيْتُهُ يَقُولُ هَكَذَا وَأَشَارَ بِالسَّبَابَةِ وَعَقَدَ الْوُسْطَى بِالْإِنْهَامِ. قَالَ الْأَلْبَانِي: ضَعِيفٌ.

Səhl İbn Sad رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم nə minbər üzərində, nə də başqa bir yerdə əllərini qaldıraraq dua etdiyini heç görmədim. Lakin işarət (şəhadət) barmağını qaldırdı, orta və baş barmağını isə birləşdirdiyini gördüm³³.

عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ قَالَ مَرَّ عَلَيَّ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- وَأَنَا أَدْعُو بِأَصْبَعِي فَقَالَ «أَحَدٌ أَحَدٌ». وَأَشَارَ بِالسَّبَابَةِ. قَالَ الْأَلْبَانِي: صَحِيحٌ.

Sad İbn Əbi Vaqqas رضي الله عنه rəvayət edir ki, iki barmağımla dua etdiyim zaman Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم mənim yanımdan ötürdü və o, şəhadət barmağını göstərərək: “Təklə, Təklə” deyə buyurdu³⁴.

³¹ Əbu Davud 1489, 1491, əl-Albani “Səhîh”.

³² Müslim 874, 2053.

³³ Əbu Davud 1105, 1107, əl-Albani “Zəif”.

³⁴ Əbu Davud 1499, Tirmizi 3557, əl-Albani “Səhîh”.

3. *Bu Məqamə Yalvarmaq Və Ya Qorxu Duası Da Deyilir - Qaydası:* Əlləri qollarınla birlikdə tam olaraq qoltuğun altı görünənədək göyə qaldırırsan. Bu məqamdan, əsasən şiddətli qorxu anında, yəni: döyüşdə, şiddətli quraqlıq baş verərsə, yağışın yağması üçün və ya ən çətin anlarda istifadə olunur.

أَنَّسًا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ.

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ dua edərkən əllərini qaldırdı və mən onun qoltuğunun altının ağılığını gördüm³⁵.

عن أنس بن مالك أن النبي صلى الله عليه وسلم استسقى فأشار بظهر كفيه إليه

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ovcunun üst hissəsini göyə tutaraq yağış duası etdi³⁶.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَدْعُو هَكَذَا بِيَاظِ كَفَيْهِ وَظَاهِرِهِمَا. قال الألباني : صحيح .

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ovcunun üstü və içi ilə dua edərkən gördüm³⁷.

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْبُدٍ بْنِ عَبَّاسٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ فِيهِ وَالْإِنْتِهَالُ هَكَذَا وَرَفَعَ يَدَيْهِ وَجَعَلَ ظُهُرَهُمَا مِمَّا يَلِي وَجْهَهُ. قال الألباني : صحيح .

Sufyan, Abbas İbn Abdullah İbn Mabəd İbn Abbas ﷺ öncəki hədisi rəvayət edərək zəlil olaraq dua (etməyin ədəbi) belədir dedi və: “Əllərinin üstünü üzü tərəfinə gələcək şəkildə qaldırdı³⁸.”

Bu hədisə görə bəzi qardaşlarımız zənn edirlər ki, dua edərkən əllərin üstünü göyə, içini isə yerə tərəf tutmaq sünndir. Lakin bütün hədisləri cəm etdikdən sonra, bu hədisin mənasını belə başa düşmək olar. Yəni Peyğəmbər ﷺ əllərini qolları ilə birlikdə o, qədər göyə qaldırdı ki, hətta, əlləri arxaya əyildi və sanki əllərinin üstü göyə baxırdı.

عَنْ مَالِكِ بْنِ يَسَارٍ السَّكُونِيِّ تَمَّ الْعَوْفِيُّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ « إِذَا سَأَلْتُمُ اللَّهَ فَاسْأَلُوهُ بِطُونَ أَكْفُكُمْ وَلَا

³⁵ Buxari 6341.

³⁶ Müslim 896.

³⁷ Əbu Davud 1487, 1489, əl-Albani “Səhîh”.

³⁸ Əbu Davud 1490, 1492, 1493, əl-Albani “Səhîh”.

تَسْأَلُوهُ بِظُهُورِهَا». قال الألباني: حسن صحيح.

Məlik İbn Yəsər əs-Səkuni ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahdan istədiyiniz (dua etdiyiniz) zaman ovuclarınızın içi ilə istəyin, üstü ilə istəməyin”³⁹.

6) Dua Zamanı Əlləri Qaldırarkən Yol Verilən Xətalər

1. Dua zamanı əlləri qaldırarkən üstünü göyə, içini isə yerə tutmaq.
2. Əlləri göbəklə bərabər və ya daha da aşağı tutmaq.
3. Əlləri dua üçün qaldırmamışdan öncə, yaxud, sonra bir-birinə sürtmək və ya öpmək.
4. Namazdan sonra sağ əli başın üzərinə qoyaraq dua etmək.
5. Fərz yox, nafilə namazlarından sonra camaat halında olmadan əlləri qaldıraraq dua etmək barəsində Peyğəmbərdən ﷺ bir neçə səhih hədislər varid olmuşdur, bu da nafilə namazlarından sonra əlləri qaldıraraq dua etməyin icazəli olduğuna dəlalət edir.

6. Namaz daxilində dua edərkən göyə baxmaq. Ümumiyyətlə istər namaz daxilində əlləri qaldıraraq qunut tutarkən, istərsə də namaz xaricində əlləri qaldıraraq dua edərkən ovucun içinə baxılır. Namaz daxilində dua edərkən göyə baxmağa gəldikdə isə, bütün alimlər namazın daxilində olarkən Peyğəmbərdən ﷺ varid olan səhih hədislərə istinadən göyə baxmağın qadağan olduğu barəsində ittifaq etmişdirlər.

عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « لَيْتَنَّهُمْ أَقْرَامٌ يَرْفَعُونَ أَبْصَارَهُمْ (عِنْدَ الدُّعَاءِ) إِلَى السَّمَاءِ فِي الصَّلَاةِ أَوْ لَا تَرْجِعُ إِلَيْهِمْ (أَوْ لَيُخَطِّفَنَّ اللَّهُ أَبْصَارَهُمْ)».

Cabir İbn Səmura ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Namaz əsnasında göyə (yuxarı) nəzər salanlar (etdikləri əməldən) çəkinsinlər! Əks halda Allah onların gözlərini geri qaytarmaz (onları kor edər)»⁴⁰

Namazın xaricində dua edərkən göyə baxmaq barəsində isə bir neçə dəlillər vardır ki, bu da namaz xaricində dua edərkən göyə baxmağın şəriətdə icazəli olduğuna dəlalət edir. Məlum olduğu kimi müsəlmanların ilk qibləsi Qüds şəhərindəki Əqsa məscidi idi. Lakin Peyğəmbərin ﷺ qiblənin Məkkə şəhərindəki Kəbə məscidinin olmasını arzulayar və bunun üçün də göyə baxaraq dua edərdi.

³⁹ Əbu Davud 1486, 1488, əl-Albani “Həsən Səhih”.

⁴⁰ Müslim 118/468, 994, 995, Əhməd 8788, 8802, Nəsəi 1276, İbn Məcə 1044, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1651.

"قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ"

"Biz sənin üzünün göyə tərəf çevrildiyini gördük və Biz səni razı qalacağın qibləyə tərəf döndərəcəyik. Sən üzünü Məscidulharama tərəf çevir! Harada olursunuzsa olun, üzünüzü ona tərəf çevirin! Şübhəsiz ki, Kitab verilənlər bunun öz Rəbbi tərəfindən gerçək olduğunu bilirlər. Allah onların etdiklərindən xəbərsiz deyildir." (əl-Bəqərə 144).

7) Duadan Əvvəl Allaha Həmd-Səna Etmək Və Peyğəmbərə ﷺ Salavat Gətirmək

عن فضالة بن عبيد قال: بينما رسول الله ﷺ قاعدٌ إذ دخل رجلٌ فصلّى فقال: **اللهم اغفر لي وارحمني**, فقال: رسول الله ﷺ: ((عَجَلْتُ أَيُّهَا الْمَصَلِّي! إِذَا صَلَّيْتَ فَتَعَدْتَ فَاحْمَدِ اللَّهَ مَا هُوَ أَهْلُهُ، وَصَلِّ عَلَيَّ، ثُمَّ ادْعُهُ)) قال: ثم صلى رجل آخر بعد ذلك، فحمد الله وصلى على النبي ﷺ فقال له النبي ﷺ: ((أَيُّهَا الْمَصَلِّي! ادْعُ تُحِبَّ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Fudala İbn Ubeyd رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ oturmuşdu. Bir kişi daxil olaraq namaz qılmağa başladı və dedi: "**Allahumməğfirliy Vərhəmni** - Allahım, məni bağışla və mənə rəhm et!". Peyğəmbər: "Ey namaz qılan, tələsdin. Namaz qılıb oturdudan sonra, Allaha layiqincə həmd et, mənə salavat de, sonra Allaha dua et". Ondan sonra başqa bir kişi namaz qılır, Allaha həmd edərək, Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirir və (Başqa heç bir şey etmədi). Peyğəmbər: "Ey namaz qılan, dua et, duan qəbul olar"⁴¹.

Dua əsnasında Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirmək üç cür olur:

1. Dua etməzdən əvvəl, Allaha həmd-səna etdikdən sonra salavat demək.
2. Duanın əvvəlində, ortasında və sonunda salavat demək.
3. Duadan əvvəl və sonra salavat demək. Dua edərkən Peyğəmbərə ﷺ salavat demək açara bənzəyir. İbn Qeyyim رəvayət edir ki: "Namazın açarı dəstəmaz olduğu kimi, duanın da açarı Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirməkdir"⁴².

8) İnsanın Dua Edərkən Günahkar Olduğunu Etiraf Etməsi

"وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاصِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْعَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ"

⁴¹ Tirmizi 3476, əl-Albani "Sahihul Cəmi" 3988, "Səhih Tərgib" 1643.

⁴² "Cəlul Əfhəm" səh: 260.

"Zün-Nunu da yada sal! Bir zaman o qəzəbli qövündən ayrılıb getmiş və ona gücümüz çatmayacağını güman etmişdi. Sonra da zülmətlər içində yalvarıb demişdi: "Səndən başqa ibadətə layiq olan heç bir məbud yoxdur! Sən paksan, müqəddəsən! Mən isə, həqiqətən, zalımlardan olmuşam!" Biz onun duasını qəbul etdik və onu qəm-qüssədən qurtardıq. Biz möminləri belə xilas edirik!". (əl-Ənbiya 87-88).

عن سداد بن أوس رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال: ((سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ أَنْ تَقُولَ (أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى سَيِّدِ الْإِسْتِغْفَارِ) اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذُنُوبِي فَاعْفُرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ. وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُرْقِنًا بِهَا، فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ، فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ. وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا، فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ، فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ. (لَا يَقُولُهَا أَحَدُكُمْ حِينَ يُمْسِي فَيَأْتِي عَلَيْهِ قَدَرٌ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ إِلَّا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَلَا يَقُولُهَا حِينَ يُصْبِحُ فَيَأْتِي عَلَيْهِ قَدَرٌ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ إِلَّا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ))

Səddəd İbn Əus رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "İstiğfarnı (Allahdan bağışlanma diləməyin) ağasını öyrədimmi? "Allahumma, Əntə Rabbii Lə İlahə İllə Əntə, Xələqtəni Və Ənə Abduka, Və Ənə Alə Ahdika Və Və'dika Məs Tətə'tu, Əuzu Bika Min Şərri Mə Sanə'tu, Əbu'u Ləkə Bini'matika Aleyyi, Və Əbu'u Ləkə Bizənbii, Fəğfir Lii Fəinnəhu Lə Yəğfiruz Zunubə İllə Əntə - Allahım! Sən mənim Rəbbimsən. Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur. Məni Sən yaratdın və mən Sənin qulunam. Gücüm çatan qədər Sənə verdim əhdə və vədə sadıqəm. Etdiklərimin şərindən Sənə sığınırım. Mənə verdiyin neməti etiraf edirəm və günahımı boynuma alıram. Məni bağışla! Şübhəsiz ki, günahları yalnız Sən bağışlayırsan! - Kim bu kəlimələri yəqin olaraq sabahladığı zaman söyləyərsə və həməən günü axşamdan qabaq ölərsə o, kimsə Cənnət əhlindəndir. Həmçinin kim bu kəlimələri yəqin olaraq gecə vaxtı söyləyərsə və sabahlamamışdan qabaq ölərsə o, kimsə Cənnət əhlindəndir. (Başqa rəvayətdə: Sizdən biriniz bunu axşam deyərsə, sübhə qədər Allahın qədəri ilə ölüm ona gələrsə, Cənnət ona vacib olar. Səhər deyərsə, axşama qədər Allahın qədəri ilə ölüm ona gələrsə, Cənnət ona vacib olar)»⁴³.

9) Allahı Zikr Edən Zikrində Davamlı Olmalı, Gündəlik Zikirlərdən Hər Hansınisa Buraxarsa Dərhal Onu Qaytarmalıdır

⁴³ Muxtəsər Buxari 2420, Buxari 5947, 6306, Əbu Davud 5070, 5072, İbn Məcə 3872, Tirmizi 3393, 3721, Nəsəi 5522, əl-Albani "Səhih".

عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ أَوْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ فَقَرَأَهُ فِيمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الظُّهْرِ كُتِبَ لَهُ كَأَنَّمَا قَرَأَهُ مِنَ اللَّيْلِ ».

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim gündəlik olaraq davam etdiyi zikrlərdən (Quran, dua, zikr) hamısını və ya bir qismini oxumayıb yatarsa, sübh namazı ilə Zöhr namazı arasında (oxumadıqlarını) oxuyarsa sanki gecə oxumuş kimi ona savab yazılır”⁴⁴.

“الَّذِينَ يَذُكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ”

“O kəslər ki, ayaq üstə olanda da, oturanda da, uzananda da Allahı yad edir, göylərin və yerin yaradılması haqqında düşüncə və deyirlər: “Ey Rəbbimiz! Sən bunları əbəs yerə xəlq etməmişən. Sən pak və müqəddəssən. Bizi Odun əzabından qoru!”. (Ali İmran 191).

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- يَذُكُرُ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ أَحْيَانِهِ.

Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Allahı hər bir anında zikr edərdi”⁴⁵.

10) Öyrəndiyin Zikirlərdən Bir Dəfə Də Olsa Belə Əməl Etməsi Və - **Allahın İznilə** - Allahı Zikr Edənlərdən Ola Bilmək Üçün Bacardığın Qədərini Yerinə Yetirmək

عن أبي هريرة عبد الرحمن بن صخر رضي الله عنه ، قال : سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (وما كُفيتكم عنه فاجتنبوه ، وما أمرتكم به فأتوا منه ما استطعتم ، فإنما أهلك الذين من قبلكم كثرة مسائلهم واختلافهم علي أنبيائهم) .

Əbu Hureyrə, AbdurRahmən İbn Saxr رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Sizə nəyi qadağan etsəm ondan çəkinin, nəyi əmr etmişəmsə ondan bacardığınız qədər yerinə yetirin. Həqiqətən sizdən əvvəlki ümmətləri çox sual vermələri və Peyğəmbərlərinə müxalif olmaları həlak etdi»⁴⁶.

11) Dua Edənin Məqsədinin Xeyirli Olması

⁴⁴ Müslim 1779, 747.

⁴⁵ Müslim 852, 117/373, Buxari 394, 633, Tirmizi 3384.

⁴⁶ Buxari 6858, 7288, Müslim 1337 – Bu hədisin əvvəli belədir: Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Ey insanlar! Allah üzərinizə Həcc etməyi fərz qıldı, artıq siz də Həcc edin». Bir nəfər: «Ey Allahın Rəsulu, hər il Həcc edək?» Peyğəmbər ﷺ susdu. Həmin şəxs sualını bir neçə dəfə təkrarladı. Peyğəmbər: «Əgər mən hə desəm, sizə hər il Həcc etmək vacib olardı. Sizin də buna gücünüz çatmazdı...».

Yəni insan dua edərkən, əgər Allah onun duasını qəbul edərsə həmin duadan doğan səmərəni xeyirli işdə sərf edəcəyini niyyət etməlidir. Məs: “Allahım, mənə mal-dövlət ver, İslam dininin güclənməsinə sərf edirəm” “Allahım! kasıblara kömək edirəm”, “Allahım, mənə ismətli olmaq üçün, günahlardan qorunmaq üçün əməlisaleh zövcə nəşib et” və s.

"قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي. وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي. وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي. يَفْقَهُوا قَوْلِي. وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي. هَارُونَ أَخِي. اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي. وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي. كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا. وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا. إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا. قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى!"

"Musa dedi: "Ey Rəbbim! Köksümü açıb genişlət! İşimi yüngülləşdir! Dilimdəki düyünü aç ki, sözümü anlasınlar! Mənə öz ailəmdən bir köməkçi ver – Qardaşım Harunu! Onun sayəsində mənim gücümü artır! Onu işimə ortağ et (ona da peyğəmbərlik ver) ki, Sənə çoxlu təriflər eyək və Səni çox zikr edək. Şübhəsiz ki, Sən bizi görürsən!". Allah buyurdu: "Dilədiyin sənə verildi, ey Musa!". (Ta ha 25-36).

عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبَلِيِّ عَنِ ابْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ النَّبِيُّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « إِذَا جَاءَ الرَّجُلُ يُعَوِّدُ مَرِيضًا فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ اشْفِ عَبْدَكَ يَنْكَأ لَكَ عَدُوًّا أَوْ يَمْسُحِي لَكَ إِلَى جَنَازَةٍ ». قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَقَالَ ابْنُ السَّرْحِ « إِلَى صَلَاةٍ ». قَالَ الْأَلْبَانِي : صَحِيح.

İbn Amr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir nəfər xəstə (qardaşını) ziyarətə gəldiyi zaman:”Ey Allahım! Bu quluna şəfa ver. Sənin rızan üçün düşmənlərlə döyüşər və cənazə (namazına) gedər”⁴⁷.

12) Dua Edərkən Ağlamaq

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ أَنَّ النَّبِيَّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- تَلَا قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي إِبْرَاهِيمَ (رَبِّ إِنِّي نَحَلْتُكَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي) الْآيَةَ. وَقَالَ عَيْسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ (إِنَّ نَعْدَتَهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرَ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) فَرَفَعَ يَدَيْهِ وَقَالَ « اللَّهُمَّ أُمَّتِي أُمَّتِي ». وَبَكَى فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ فَسَلِّهُ مَا يُبْكِيكَ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ - عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ - فَسَأَلَهُ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- بِمَا قَالَ. وَهُوَ أَعْلَمُ. فَقَالَ اللَّهُ يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ فَقُلْ إِنَّا سَنُضِيكَ فِي أُمَّتِكَ وَلَا نَسُوؤُكَ.

Abdullah İbn Amr İbn əl-Ass رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahın İbrahim عليه السلام barəsində buyurduğu: **"Ey Rəbbim! Həqiqətən də, onlar çox adamı azdırıblar. Kim mənə tabe olsa, o, məndəndir. Kim də mənə asi olsa,**

⁴⁷ Əbu Davud 3107, 3109, əl-Albani "Sahihul Cəmi" 466.

bilsin ki, Sən Bağışlayansan, Rəhmlisən". (İbrahim 36). Və İsa ﷺ bu kəlamını: **"Əgər onlara azab versən, sözsüz ki, onlar Sənin qullarıdır. Əgər onları bağışlasan, şübhəsiz ki, Sən Qüdrətlisən, Müdriksən!". (əl-Maidə 118).** oxuyaraq, əllərini qaldıraraq dedi: "Allahım, ümmətim, ümmətim!" və ağlamağa başladı. Allah hər şeyi daha yaxşı bildiyi halda buyurdu: "Ey Cəbrail, Muhəmmədin ﷺ yanına get və soruş ki, səni ağladan nədir?". Cəbrail ﷺ onun yanına gələrək soruşur və Peyğəmbərin ﷺ dediklərini - *Allaha bildiyi halda* - xəbər verir. Allah: "Ey Cəbrail, Muhəmmədin ﷺ yanına gedərək de ki, Biz səni ümmətin üçün istədiyiniz şeydə razı salacağıq və səni pərişan etmərik"⁴⁸.

13) Dua Edənin Çətinlikdə Və Ehtiyacı Olmasını Allaha Bildirməsi

"وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَاهُ لَهُ زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ"

"Zəkəriyyəni də yada sal! Bir zaman o yalvarıb demişdi: "Ey Rəbbim! Məni tənha buraxma. Sən varislərin ən yaxşısısan!". Biz onun duasını qəbul etdik, ona Yəhyanı bəxş etdik və zövcəsini ona uşaq doğmağa qadir etdik. Həqiqətən, onlar yaxşı işlər görməyə tələsər, ümid və qorxu ilə Bizə yalvarardılar. Onlar Bizə müti qullar idilər". (əl-Ənbiyə 89-90).

14) Duanın Qısa, Lakin Çox Mənalı Və Gözəl Kəlmələrlə Olması

Edilən dua uzunçuluqdan, lazımsız və artıq kəlmələrdən uzaq olmalıdır.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَسْتَجِبُ الْجَوَامِعَ مِنَ الدُّعَاءِ وَيَدْعُ مَا سِوَى ذَلِكَ. قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح.

Aişə رضى الله عنها rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ Cəvəmiul (qısa və çox mənalı) duaları sevər və bundan qeyrilərini tərk edərdi"⁴⁹.

15) Dua Edənin Ən Birinci Özündən Başlaması

عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- إِذَا دَعَا بَدَأَ بِنَفْسِهِ وَقَالَ «رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ مُوسَىٰ لَوْ صَبَّرَ لَرَأَىٰ مِنْ صَاحِبِهِ الْعَجَبَ وَلَكِنَّهُ قَالَ (إِنْ سَأَلْتِكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي)». قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح.

⁴⁸ Muslim 202, 520.

⁴⁹ Əbu Davud 1482, 1484, əl-Albani "Səhih".

Ubeyy İbn Kəb ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ dua etdiyi zaman ilk öncə özündən başlayardı. (Bir gün) buyurdu: "Allahın rəhməti bizim və (qardaşım) Musanın ﷺ üzərinə olsun. Əgər (o) yoldaşından gördüyü şeylərə səbr etsəydi (Xızırda ﷺ bu gördükləri haqqında sual verməsəydi daha çox hadisələrin şahidi olardıq). Lakin o, (gördüklərinə səbr etməyərək) buyurdu: "Əgər bundan sonra səndən bir şey barəsində soruşsam, daha mənə yoldaş olma. Sən artıq mənim diləyəcəyim sonuncu üzrxahlığa çatdın"⁵⁰.

"وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ"

"Ey Rəbbimiz! Bizi və bizdən əvvəlki iman gətirmiş qardaşlarımızı bağışla. Bizim qəlbimizdə iman gətirənlərə qarşı nifrət və həsədə yer vermə. Ey Rəbbimiz! Haqiqətən də, Sən Şəfqətlisən, Rəhmlisən!" (əl-Həşr 10). Əgər başqası üçün dua etmək istəyirsə özünə dua etmədən ona etdiyi dua ilə kifayətlənə bilər.

16) Duanı Bir Neçə Dəfə Təkrar Etmək

عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- كَانَ يُعْجِبُهُ أَنْ يَدْعُوَ ثَلَاثًا وَيَسْتَغْفِرَ ثَلَاثًا. قال الألباني : ضعيف .

İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ üç dəfə dua və üç dəfə istiğfar etməyi xoşlayardı⁵¹.

17) Davamlı Olaraq Hər Bir Zaman Dua Etmək

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْكَرْبِ فَلْيَكْثِرِ الدُّعَاءَ فِي الرَّخَاءِ». قال الألباني : صحيح.

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Sıxıntılı və kədərli anlarda duasının qəbul olması kimi sevindirirsə, rahatlıq olan zamanda duasını çoxaltsın"⁵². O, kəslər kimi olmayın ki, onlar yalnız başlarına iş gəlidiyi, çətin anlarında Allahı xatırlayarlar.

⁵⁰ Əbu Davud 3984, 3986, əl-Albani "Sahihul Cəmi" 4723.

⁵¹ Əbu Davud 1524, 1526, əl-Albani "Zəif".

⁵² Tirmizi 3382, 3710, əl-Albani "Sahihul Cəmi" 6290.

"وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلٍ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ"

"İnsana bir zərər toxunduqda Rəbbinə üz tutub təkə Ona yalvarır. Sonra Allah Özüindən insana bir nemət verəndə o, əvvəlcə kimə yalvardığını unudur və insanları Allahın yolundan çıxartmaq məqsədilə Ona şəriklər qoşur. De: "Küfrünlə bu dünyada bir az dolan. Şübhəsiz ki, sən Cəhənnəm sakinlərindənsən!". (əz-Zumər 8).

"وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ"

"İnsana nemət verdiyimiz zaman üz çevirib haqdan uzaq durar. Ona bir pislik toxunduqda isə uzun-uzadı yalvarıb-yaxarar". (əl-Fussilət 51).

"فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ. قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ"

"İnsana bir zərər toxunduğu zaman Bizə yalvarır. Sonra Biz ona Özümüzdən bir nemət verdikdə deyir: "Bu mənə yalnız özümdə olan biliyə görə verilmişdir!" Xeyr, bu, bir imtahandır, lakin onların çoxu bunu bilmir. Bunu onlardan əvvəlkilər də demişdilər. Amma qazandıqları şeylər onlara heç bir fayda vermədi". (əz-Zumər 49-50).

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: تَعْرِفُ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفُكَ فِي الشَّدَةِ. قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ.

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahı xoş anında (ibadət, dua və s. edərək) tanı ki, Allah da səni çətin anında tanısin"⁵³. Əbu Dərda رضي الله عنه rəvayət edir ki: "Şən günlərində Allaha dua et ki, O da sənin duanı çətin günlərində qəbul etsin"⁵⁴.

18) Sevgi, Qorxu Və Ümid İlə Yalvararaq Dua Etmək

"فَاسْتَجِبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ"

⁵³ Əhməd 1/293, əl-Albani "Səhiih Cəmi" 2961, "Səhiih Və Daif Cəmius Səğir" 5272.

⁵⁴ AbdurRazzaq "Musannəf" 11/180.

“Biz onun duasını qəbul etdik, ona Yəhyanı bəxş etdik və zövcəsini ona uşaq doğmağa qadir etdik. Həqiqətən, onlar yaxşı işlər görməyə tələsər, ümid və qorxu ilə Bizə yalvarardılar. Onlar Bizə müti qullar idilər”. (əl-Ənbiya 90).

”تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ”

“Onlar gecə namazını qılmaq üçün böyürlərini yataqdan qaldırır, qorxu və ümid içində öz Rəbbinə yalvarır və onlara verdiyimiz ruzilərdən Allah yolunda xərcləyirlər”.(əs-Səcdə 16).

19) Dua Edərkən Əzm Edərək Qətiyyətlə İstəmək

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ لِيَعِزُّمُ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّهُ لَا مُكْرَهَ لَهُ.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Heç kəs “Allahım, istəyirsən mənə bağışla”, “Allahım, istərsən mənə rəhm et” deməsin. İstədiyini əzm (qətiyyətlə) etsin. Çünki Allahı məcbur edən yoxdur”⁵⁵.

20) Müsəlmanlar Üçün Dua Etmək

عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ رضي الله عنها قَالَتْ: حَدَّثَنِي سَيِّدِي (تَعْنِي: زَوْجَهَا أبا الدَّرْدَاءِ) أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: ((إِذَا دَعَا الرَّجُلُ لِأَخِيهِ يَظْهَرُ الْغَيْبِ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ: وَلَكَ بِمَثَلٍ))

Ummu Darda رضي الله عنها rəvayət edir ki, ağam (Yəni, ərim Əbu Darda) mənə rəvayət etdi ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم belə buyurduğunu eşitdim: “Bir kimsə müsəlman qardaşı üçün onun qeybində (yəni, yanında olmadığı zaman) dua etdiyi zaman mələklər onun üçün: “(Amin), misli qədəri sənə də verilsin” deyərlər⁵⁶.

حدثنا سفيان بن وكيع حدثنا أبي عن سفيان عن عاصم بن عبيد الله عن سالم عن ابن عمر عن عمر : أنه استأذن النبي صلى الله عليه وسلم في العمرة فقال أي أخي أشركنا في دعائك ولا تنسنا قال الشيخ الألباني : ضعيف

⁵⁵ Buxari 6339, Müslim 2678, Əbu Davud 1483, 1485, İbn Məcə 3854, Tirmizi 3497.

⁵⁶ Müslim 2732, 2783, 7103, Əbu Davud 1534, 1536, əl-Albani “Səhiih”.

Ömər ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ümrəyə getmək üçün izin istəmişdim. O: "Ey Qardaşım! Dualarına bizi də ortaq et, bizi unutma" deyərək buyurdu⁵⁷.

21) Müsəlman Kişi Və Qadınlar Üçün Bağışlanma Diləmək

"فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمُنْوَاعَكُمْ"

"Bil ki, Allahdan başqa ibadətə layiq olan heç bir məbud yoxdur. Sən həm öz günahlarının, həm də mömin kişilərlə mömin qadınların bağışlanmasını dilə. Allah gəzib-dolaşdığınız yeri də, gecələyəcəyiniz məskəni də bilir". (Mühəmməd 19).

"رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا"

"Ey Rəbbim! Məni, valideynlərimi, evimə mömin kimi daxil olanları və bütün mömin kişi və qadınları bağışla! Zülmkarların işə ancaq həlakını artır". (Nuh 28).

"وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ"

"Ey Rəbbimiz! Bizi və bizdən əvvəlki iman gətirmiş qardaşlarımızı bağışla. Bizim qəlbimizdə iman gətirənlərə qarşı nifrət və həsədə yer vermə. Ey Rəbbimiz! Haqiqətən də, Sən Şəfqətlisən, Rəhmlisən!". (əl-Həşr 10).

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ؓ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ اسْتَغْفَرَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ حَسَنَةً. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : حَسَنٌ

Ubadə İbn Samit ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: «Kim mömin kişilər və mömin qadınlar üçün istiğfar (Allahdan bağışlanmalarını) diləyərsə, Allah hər mömin kişi və hər mömin qadın (sayına) görə ona savab yazar»⁵⁸.

22) Möminlərə Tənə Və Lənət Etməkdən Uzaq Olmaq

⁵⁷ Tirmizi 3562, İbn Məcə 2894, əl-Albani "Zəif".

⁵⁸ Şəmiyyəyn "Müsəəd" 2155, əl-Albani «Səhihul Cəmius Sağır» 6026, "Səhih Və Daif Cəmius Sağır" 10970.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ. (والمؤمن من أمنه الناس على دمائهم وأموالهم)

Abdullah İbn Amr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müsəlman o kəsdir ki, müsəlmanlar onun dilindən və əlindən salamat qalar”⁵⁹.

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ صَدَقَةٌ فَقَالُوا يَا نَبِيَّ اللَّهِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ يَعْمَلُ بِيَدِهِ فَيَنْفَعُ نَفْسَهُ وَيَتَصَدَّقُ قَالُوا فَإِنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ يُعِينُ ذَا الْحَاجَةِ الْمَلْهُوفَ قَالُوا فَإِنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ فَلْيَعْمَلْ بِالْمَعْرُوفِ وَلْيَمْسِكْ عَنِ الشَّرِّ فَإِنَّهَا لَهُ صَدَقَةٌ.

Əbu Musa əl-Əşari ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir müsəlmana sədəqə vermək vacibdir. Dedilər: - Ey Allahın Peyğəmbəri, əgər tapmazsa? Dedi: - Əli ilə çalışsın, özünə mənfəət qazansın və sonra sədəqə versin. Dedilər: - Əgər bacarmazsa? Dedi: - Çətinlikdə olana kömək etsin. Dedilər: - Əgər bacarmazsa? Dedi: - Yaxşı işləri əmr etsin. Dedilər: - Əgər bacarmazsa? Dedi: - Şər verməkdən çəkimsin. Çünki bu onun üçün sədəqədir”⁶⁰.

23) Ata - Ana Və Qohum Əqrəbaya Dua Etmək

"وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ"

شيءٍ عليهم"

"Sonradan iman gətirənlər, hicrət edib sizinlə bərabər cihad edənlər də sizdəndirlər. Qohumlar Allahın Kitabına görə bir-birinə varis olmağa daha yaxındırlar. Həqiqətən, Allah hər şeyi bilir". (əl-Ənfal 75).

Əgər valideynlər müsəlmandırlarsa onlara rəhmət və məğfirət diləmək olar. Lakin kafir və ya müşrikdirlərsə, onlar üçün rəhmət və məğfirət diləmək olmaz.

"مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ"

⁵⁹ Buxari, 9, 10, 6119, 6484, Müslim, 41, 171, Əbu Davud 2481, 2483, Tirmizi 2627, Nəsəi 4996, İbn Hibban 180, 230, 399.

⁶⁰ Buxari 1445, Müslim 1008

“Müsrüklərin Cəhənnəm sakinləri olduqları onlara bəlli olduğdan sonra, qohum olsalar belə, Peyğəmbərə və möminlərə onlar üçün bağışlanma diləmək yarasmaz”. (ət-Tövbə 113).

24) Allahdan Saleh Həyat Yoldaşı Və Saleh Övladlar İstəmək

وعن ثوبان رضي الله عنه قال لما نزلت **والذين يكتزون الذهب والفضة** قال كنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم في بعض أسفاره فقال بعض أصحابه أنزلت في الذهب والفضة لو علمنا أي المال خير فنتخذة فقال أفضله لسان ذاكر وقلب شاكر وزوجة مؤمنة تعينه على إيمانه. قال الشيخ الألباني : صحيح

Sovban ﷺ rəvayət edir ki, bu ayə nazil olduğu zaman: **“Qızıl-gümüş yığıb onları Allah yolunda sərf etməyənləri ağırlı-acılı bir əzabla müjdələ” (ət-Tövbə 34)** mən Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər səfərlərin birində idim. Bəzi səhabələr: “Bu ayə nazil oldu, bəs hansı mal daha xeyirlidir onu götürək?” dedilər. Peyğəmbər: “Ən xeyirli (mal) zikr edən dil, şükr edən qəlb və iman artırmağa yardımçı olan möminə zövcədir”⁶¹.

25) Müsəlman Rəhbərlər Üçün Dua Etmək

عن أبي رقية تميم بن أوس الداري رضي الله عنه ، أن النبي صلى الله عليه وسلم قال : (الدين النصيحة). قلنا : لمن ؟ قال : (الله ، وكتابه ، ورسوله ، ولأئمة المسلمين وعامتهم)

Əbu Ruqayyə Təmmim b. Əvus əd-Dari ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Din nəsihətdir». Kimə? (Ya Rəsulullah!) deyə soruşduq. (Peyğəmbər) buyurdu: «Allaha, kitabına, rəsuluna, müsəlmanların rəhbərlərinə və bütün müsəlmanlara»⁶². Fudeyl İbn İyad ﷺ deyir ki: “Əgər mənim qəbul olunması bir duam olsaydı o duanı başçı üçün edərdim. Çünki başçı islah və saleh olarsa ölkə və camaat əmin-amanlıqda olar”⁶³.

26) Duanı Sakit Və Gizli Etmək

“ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ”

“Rəbbinizə acizənə, həm də gizlicə dua edin! Şübhəsiz ki, O, həddi aşanları sevmir”. (əl-Əraf 55).

⁶¹ Tirmizi 3994, İbn Macə 1856, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1499.

⁶² Müslim 55.

⁶³ Əbu Nueym “Hilyə” 8/91, Lələkəi “Şərhu Usulul Etiqad” 1/197.

"وَأَذْكُرُ رَبِّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ"

"Səhər-axşam ürəyində yalvararaq və qorxaraq, səsinə qaldırmadan Rəbbini yad et və qafillərdən olma". (əl-Əraf 205).

عَنْ أَبِي مُوسَى   قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ   فِي غَزَاةٍ فَجَعَلْنَا لَا نَصْعُدُ شَرْفًا وَلَا نَعْلُو شَرْفًا وَلَا نَهْبِطُ فِي وَادٍ إِلَّا رَفَعْنَا أَصْوَاتَنَا **بِالتَّكْبِيرِ (هَلَّلْنَا وَكَبَّرْنَا)** قَالَ فَدَنَا مِنَّا رَسُولُ اللَّهِ   فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْبِعُوا عَلَيَّ أَنْفُسَكُمْ فَإِن كُنْتُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمًّا وَلَا غَائِبًا إِنَّمَا تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا ثُمَّ قَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ قَيْسٍ أَلَا أُعَلِّمُكَ كَلِمَةً هِيَ مِن كُنُوزِ الْحَنَّةِ **لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ**. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Musa əl-Əşaridən   demişdir: «(Bir gün) Allah Elçisi   ilə bir döyüşdə idik. Biz yol gedərkən hər dəfə yüksək bir yerə qalxdıqda və hər hansı bir vadidən endikdə yüksək səslə (qışqıraraq, bağıraraq) təkbir (**Allahu Əkbər**) edərdik. (Başqa rəvayətdə: **Lə İlahə İllallah Vallahu Əkbər**) Allah Elçisi   bizə yaxınlaşıb belə buyurdu: «Ey insanlar! Özünü yazığınız gəlsin. Həqiqətən siz nə kar, nə də uzaq olana dua edirsiniz. Siz yalnız hər şeyi eşidənə, hər şeyi Görənə dua edirsiniz». Sonra o: «Ey Abdullah İbn Qeys! (Başqa rəvayətdə: Ey Əbu Musa) Sənə Cənnət xəzinələrindən olan bir kəlimə öyrədimmi? (Sənə Cənnət qapılarından bir qapını göstərimmi?)»⁶⁴ Bu: «**Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billah** - Qüdrət və güc yalnız Allahdadır! - kəliməsidir»⁶⁵. Həsənül Basri   deyir ki: "...Müsəlmanlar dua etməkdə çox çalışdılar. Lakin onların səsləri eşidilməzdi. Yalnız özləri və Rəbləri arasında bir pıçıltı olardı".

27) İnsanın Özünə, Yaxud Qeyrilərinə Bəd Dua (Qarğış) Etməməsi

"وَيَذُغُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا"

"İnsan özünə xeyir dilədiyi kimi, şər də diləyir. Doğrusu, insan tələsəndir". (əl-İsra 11).

"وَلَوْ يُعْجَلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجْلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ"

"Əgər Allah insanlara istədikləri xeyri tez verdiyi kimi, şəri də tez versəydi, əlbəttə, onların əcali çatmış olardı. Bizimlə qarşılaşacaqlarına ümid etməyənləri isə azğınlıqları içində sərgərdan dolaşan vəziyyətdə tərk edərik". (Yunus 11). Mücahid   bu ayənin təfsirində demişdir: "Şər dua insanın

⁶⁴ Tirmizi 3581, Əhməd 14932, əl-Albani "Səhih".

⁶⁵ Buxari 2992, 4205, Muslim 2704, 6120, 7037, Əbu Davud 1526, 1528, 1529, 1530,

tələsərək övladına yaxud həyat yoldaşına qarğış etməsidir. Halbuki, etdiyi bəd duanın həyata keçməsinə istəməz”⁶⁶.

عن عبادة بن الصامت رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: « لا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى خَدَمِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ لَا تُؤَافِقُوا مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى سَاعَةَ نَيْلٍ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبَ لَكُمْ. »

Ubadə İbn Samit رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Özünü (bəd) dua etməyin, uşaqlarınıza (bəd) dua etməyin, xidmətçilərinizə (bəd) dua etməyin, mallarınıza (bəd) dua etməyin. Ola bilər ki, Allahdan istənilənlərin qəbul edildiyi bir zamana yetişsin Allah da dilədiyinizi qəbul etsin”⁶⁷.

28) Allahın Geniş Rəhmətini Heç Kəsdən Əsirgəməmək

أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَلَاةٍ وَقُمْنَا مَعَهُ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي وَمُحَمَّدًا وَلَا تَرْحَمْ مَعَنَا أَحَدًا فَلَمَّا سَلَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِلْأَعْرَابِيِّ لَقَدْ حَجَرْتَ وَاسِعًا يُرِيدُ رَحْمَةَ اللَّهِ.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ namaza durdu və biz də durduq. Bir bədəvi namazın içində belə dedi: “Allahım, mənə və Muhəmmədə rəhm et, bizdən başqa heç bir kəsə rəhm etmə!”. Peyğəmbər ﷺ salam verib namazı bitirərək bədəviyə dedi: “Artıq geniş olanı – Allahın rəhmətini – daraltmışsınız”⁶⁸.

عن عبد الله بن عمرو قال قال رجل اللهم اغفر لي ولمحمد وحدثنا فقال النبي صلى الله عليه وسلم لقد حجبتها عن ناس كثير. قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Amr رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir kişi dedi: “Allahım! Yalnız Məni və Muhəmmədə bağışla”. Peyğəmbər: “Sən artıq məğfirəti çox insanlardan məhrum etdin”⁶⁹.

29) İnsanın Özünü Çətinliyə Salaraq Duasını Qafiyə İlə Deməsi

Dua edərkən dua edənin özünü çətinliyə salaraq duasını qafiyə ilə deməsi məkrüh olan əməldir. Çünki bunu nə Peyğəmbər ﷺ, nə də səhabələri etmişlər.

⁶⁶ İbn Cərir “Cəmiul Bəyan” 9/47, 48.

⁶⁷ Muxtəsər Müslim 1537, 3009, 7705, Əbu Davud 1532, 1534, əl-Albani “Səhîh”.

⁶⁸ Buxari 5664, 6010, Əbu Davud 380, 882, Nəsəi 1216, 1217, Əhməd 7802.

⁶⁹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 626, əl-Albani “Səhîh”.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ... فَأَنْظِرُ السَّجَّعَ مِنَ الدُّعَاءِ فَاجْتَنِبْهُ فَإِنِّي عَهَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابَهُ لَا يَفْعَلُونَ إِلَّا ذَلِكَ يَعْنِي لَا يَفْعَلُونَ إِلَّا ذَلِكَ الْاجْتِنَابَ.

İbn Abbas ؓ deyir ki: “Qafiyə ilə dua etməyi tərək et. Həqiqətən də, mən Peyğəmbərin ﷺ və səhabələrinin onu tərək etdiklərini gördüm, onlar bundan başqa heç bir şeyi tərək etmədilər”⁷⁰.

30) Allaha Hər Bir Kiçik Və Böyük İşlərdə Dua Edərək, Ondən Kömək İstəmək

عن أنس قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : (ليسأل أحدكم ربه حاجته كلها حتى يسع نعله إذا انقطع) قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən hər biriniz ehtiyaclarını Allahdan istəsin, hətta qopan ayaqqabısının bağını belə”⁷¹.

31) Duadan Öncə Günahlardan Tövbə Etmək

Həqiqətən də, dua etməyin ədəblərindən və qəbul olmasının səbəblərindən biri də qulun duadan əvvəl günahlarını etiraf edib, etdiyi xətalərinə peşmançılıq çəkərək Rəbbinə səmimi qəlbdən tövbə etməsidir. Çünki günahların çox olması duanın qəbul olmasına mane olur. Yəhya İbn Muaz ər-Razi ؒ deyir ki: “Dua etdikdə Onun gecikdiyini demə! Çünki sən artıq Onun yollarına günahlarınla sədd çəkmişən”⁷².

“وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ”

“Qullarım səndən Mənim barəmdə soruşsalar, Mən onlara yaxınam, Mənə yalvaranın duasını yalvardığı vaxt qəbul edərəm. Qoy onlar da Mənim çağırışımı qəbul edib Mənə iman gətirsinlər ki, doğru yola yönələ bilsinlər”.
(əl-Bəqərə 186).

32) Duanı Dinləyənin Duadan Sonra Amin Deməsi

⁷⁰ Buxari 6337.

⁷¹ İbn Hibban 866, 894, 895, əl-Albani “Zəif” 1362.

⁷² Beyhəqi 2/54.

Amin sözünün mənası “Allahım, qəbul et” və ya “cavab ver” deməkdir. Duaya amin deyən dua etmiş kimidir. Necə ki, Musa və Harun عليهما السلام Firona bəd dua etdikləri zaman Allah buyurdu:

“قَالَ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَانَّ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ”

“Allah dedi: “Hər ikinizin duası qəbul olundu. Dəvətinizdə möhkəm olun və nadanların yoluna uymayın!”. (Yunus” 89). İbn Kəsir رحمته deyir ki: “Musa عليه السلام dua edərkən, Harun عليه السلام amin deyirdi”⁷³.

33) Duanı Aminlə Bitirmək

حَدَّثَنِي أَبُو مُصْبِحٍ الْمَقْرَانِيُّ قَالَ كُنَّا نَجْلِسُ إِلَى أَبِي زُهَيْرٍ التَّمِيمِيِّ - وَكَانَ مِنَ الصَّحَابَةِ - فَيَتَحَدَّثُ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ فَإِذَا دَعَا الرَّجُلُ مِتًا بِدُعَاءٍ قَالَ اخْتِمُهُ بِأَمِينٍ فَإِنَّ أَمِينَ مِثْلَ الطَّابِعِ عَلَى الصَّحِيفَةِ. قَالَ أَبُو زُهَيْرٍ أَخْبَرْتُكُمْ عَنْ ذَلِكَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - ذَاتَ لَيْلَةٍ فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ قَدْ أَلَحَّ فِي الْمَسْأَلَةِ فَوَقَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَسْتَمِعُ مِنْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «أَوْجِبَ إِنْ خَتَمَ». فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ بَأَى شَيْءٍ يَخْتِمُ قَالَ «بِأَمِينٍ فَإِنَّهُ إِنْ خَتَمَ بِأَمِينٍ فَقَدْ أَوْجِبَ». فَأَنْصَرَفَ الرَّجُلُ الَّذِي سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَأَتَى الرَّجُلَ فَقَالَ اخْتِمُ يَا فُلَانُ بِأَمِينٍ وَأَبْشِرْ. قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: ضَعِيفٌ.

Əbu Musbih əl-Məqarai deyir ki, biz səhabə olan sözlərin ən gözəlini söyləyən Əbu Zuheyr ən-Numeyri ilə birlikdə oturmuşduq. Bizdən biri dua etdiyi zaman o, dedi: “Duanı – Aminlə bitir. Həqiqətən Amin səhifənin üzərinə vurulan möhür kimidir”. Əbu Zuheyr: “Sizlərə bir şeyi xəbər verim” dedi. Bir gecə Rəsulullah ﷺ ilə bərabər çıxmışdıq. Davamlı və israrla dua edən bir kimsənin yanına gəldik. Peyğəmbər ﷺ dayanıb onu dinləməyə başladı və: “Əgər xətm verərsə (Cənnət) ona vacib olar” deyə buyurdu. Bizdən bir kişi: “Nə ilə xətm verəcək?” deyə soruşdu. O: “Aminlə, əgər Aminlə xətm verərsə (Cənnət) vacib olar” deyə cavab verdi. Peyğəmbərə ﷺ sual verən kimsə getdi (və o dua edən) kimsəyə yaxınlaşaraq buyurdu: “Ey Filan! Aminlə bitir və müjdələn”⁷⁴.

أوقات وأحوال وأماكن يستجاب فيها الدعاء

DUANIN QƏBUL OLAN VAXTLARI, YERLƏRİ VƏ HALLARI

1. Azan Verilərkən

⁷³ “Təfsirul Quranil Azim” 2/411.

⁷⁴ Əbu Davud 938, 939, əl-Albani “Zəif”.

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- : « يَنْتَازِحَانِ لَا تُرَدَّانِ أَوْ قَلِمًا تُرَدَّانِ : الدُّعَاءُ عِنْدَ النَّدَاءِ وَعِنْدَ الْبُاسِ حِينَ يُلْجِمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا ». قَالَ مُوسَى : وَحَدَّثَنِي رِزْقُ بْنُ سَعِيدٍ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ : وَوَقَّتَ الْمَطَرُ. قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Səhl İbn Sad ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İki şey (dua) vardır ki, rədd edilməz və ya çox az, nadir hallarda geri qaytarılır: Azan oxunduğu zaman və döyüş zamanı iki ordunun bir-biri ilə üzləşərək döyüşdükləri an edilən dua (Başqa rəvayətdə: Yağış zamanı)”⁷⁵.

سهل بن سعد قال: قال رسول الله ﷺ: ((ساعتان تُفْتَحُ فِيهِمَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَقَلِمًا تُرَدُّ عَلَى دَاعٍ دَعْوَتُهُ عِنْدَ حُضُورِ النَّدَاءِ، وَالصَّفِّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ)) قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Səhl İbn Sad ﷺ rəvayət edir ki: “İki saat vardır ki, o saatlarda göy qapıları açılır və dua edən çox az adamın duası qəbul olunmaz: Azan oxunarkən və Allah yolunda (olan cihaddakı) səflərdə yer tutarkən”⁷⁶.

2. Azan Və İqamə Arasında Edilən Dua

أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ((الدُّعَاءُ لَا يُرَدُّ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ)) قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Allahın Elçisi ﷺ buyurdu: “Azan və İqamə arasında edilən dua rədd edilməz”⁷⁷.

3. Səcdədə Olarkən Edilən Dua

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ((أَلَا وَإِنِّي تُهَيِّتُ أَنْ أَقْرَأَ الْقُرْآنَ رَاكِعًا أَوْ سَاجِدًا، فَأَمَّا الرُّكُوعُ، فَعَظَمُوا فِيهِ الرَّبَّ، وَأَمَّا السُّجُودُ، فَاجْتَهَدُوا فِي الدُّعَاءِ، فَقَمِنٌ أَنْ يُسْتَجَابَ لَكُمْ)) قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (Ruku və Səcdədə Quran oxumağı yasaq edərək) buyurdu: “Mən ruku və səcdədə Quran oxumaqdan qadağan edildim. Rükuda siz Allahı təzim edin, səcdədə çoxlu dua edin. Belə etsəniz cavab almağa layiqsiniz”⁷⁸.

⁷⁵ Əbu Davud, 2540, 2542, Albani “Sahihul Cəmi” 3079.

⁷⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 661, əl-Albani “Səhih Tərgib” 266.

⁷⁷ Tirmizi 212, 3595, Əbu Davud 521, əl-Albani “Sahihul Cəmi” 3408.

⁷⁸ Müslim 1102, 479, Əbu Davud 876, Nəsəi 1045, Əhməd 1900, əl-Albani “Səhih Kəlīmə” 72.

4. Fərz Namazlarının Axırında Salamdan Öncə Edilən Dua

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ   قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ قَالَ «جَوْفُ اللَّيْلِ الْآخِرُ وَدُبْرُ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوباتِ». قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ رَوَى عَنْ أَبِي ذَرٍّ وَابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ   أَنَّهُ قَالَ «جَوْفُ اللَّيْلِ الْآخِرُ الدُّعَاءُ فِيهِ أَفْضَلُ أَوْ أَرْجَى». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : حَسَنٌ

Əbu Umamədən   rəvayət edilir ki: «Allah Elçisindən   soruşuldu ki: «Hansı dua qəbul olmağa daha yaxındır?» Allah Elçisi   buyurdu: «Gecənin son yarısında və fərz namazlarından sonra edilən dualar». Əbu Zərr və İbn Ömər   rəvayət edirlər ki, Peyğəmbər   buyurdu: “Gecənin son yarısı edilən dua daha dəyərli və daha ümüd vericidir və ya buna bənzər bir ifadə işlətdi”⁷⁹.

5. Axırncı Təşəhhüddə Peyğəmbərə   Salavat Gətirdikdən Sonra

حدثنا محمود بن غيلان حدثنا يحيى بن آدم حدثنا أبو بكر بن عياش عن عاصم عن زر عن عبد الله قال : كنت أصلي والنبي صلى الله عليه و سلم و أبو بكر وعمر معه فلما جلست بدأت بالثناء على الله ثم الصلاة على النبي صلى الله عليه و سلم ثم دعوت لنفسي فقال النبي صلى الله عليه و سلم سل تعطه سل تعطه (قال) وفي الباب عن فضالة بن عبيد . قال الألباني : صحيح

İbn Məsud   deyir ki: “Namaz qılırdım. Əbu Bəkr və Ömər   Peyğəmbərlə   birlikdə idilər. O vaxtki, oturub Allaha həmd-səna, Peyğəmbərə   salavat gətirdim və sonra özüm üçün dua etdim, Peyğəmbər: “İstə, (istəyin) verilər, istə, (istəyin) verilər” deyə buyurdu⁸⁰.

6. Gecənin Axır Üçdə Birində Edilən Dua

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ   قَالَ «يُنزَلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ يَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ»

Əbu Hureyra   rəvayət edir ki, Allah Elçisi   dedi: “Uca və Ulu Rəbbimiz hər gecənin axır üçdə birində dünya səmasına enir və buyurur: “Kim Mənə dua edir ki, Mən də onun duasını qəbul edir?! Kim Məndən istəyir ki, Mən də ona istədiyini verim?! Kim Məndən bağışlanma diləyir ki, Mən də onu bağışlayım?!”⁸¹.

7. Cümə Günü Edilən Dua

⁷⁹ Tirmizi 3499, əl-Albani “Həsən”.

⁸⁰ Tirmizi 593, əl-Albani “Təxricul Mişkət” 931.

⁸¹ Buxari 1077, 1094, 1145, 5846, 5962, 6940, 7056, 7494, Müslim 758, Tirmizi 3498.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ذَكَرَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالَ: «فِيهِ سَاعَةٌ لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ، وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي، يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أُعْطَاهُ إِيَّاهُ». وَأَشَارَ بِيَدِهِ يُقَلِّلُهَا.

Əbu Hureyra   rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ cümə gününü yada salıb buyurdu: “Bu gündə elə bir saat var ki, müsəlman olan hər kim (həmin vaxt) namaz qılıb Uca Allahdan bir şey istəsə, Allah ona istədiyini mütləq verir”. Sonra o, əli ilə işarə edib həmin vaxtın olduqca az olduğunu göstərdi⁸².

Cümə günündə olan həmin anın hansı vaxtda olması barədə alimlərin müxtəlif rəyləri vardır. Lakin ən güclüsü və dəlilə daha yaxın olanı iki rəydir:

Birincisi: İmamın minbərdə oturduğu vaxtla namazı qılıb bitirdiyi vaxt arasında olan andır

عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ لِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ أَسْمِعْتَ أَبَاكَ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فِي شَأْنِ سَاعَةِ الْجُمُعَةِ قَالَ قُلْتُ نَعَمْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ « هِيَ مَا بَيْنَ أَنْ يَجْلِسَ الْإِمَامُ إِلَى أَنْ تُقْضَى الصَّلَاةُ ».

Əbu Burdə İbn Əbi Musa əl-Əşəri, İbn Ömər   ona belə dediyi rəvayət olunur: “Atanın Peyğəmbərdən ﷺ Cümə günündə olan o an barədə bir şey söylədiyini eşitdinmi?”. Dedi: “Bəli, onun belə dediyini eşitdim. Eşitdim ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “O (an) imam minbərdə oturduğu vaxtla namaz bitənə qədər olan vaxt arasındadır”⁸³.

İkincisi: Əsr vaxtından günəş batana qədər olan andır

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ فِيهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِيهِ خَلْقَ آدَمَ وَفِيهِ أَهْبَطَ وَفِيهِ تَبَيَّ عَلَيْهِ وَفِيهِ مَاتَ وَفِيهِ تَقَوْمُ السَّاعَةِ وَمَا مِنْ ذَابَّةٍ إِلَّا وَهِيَ مُسْبِخَةٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنْ حِينَ تُصْبِحُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ شَفَقًا مِنَ السَّاعَةِ إِلَّا الْجَنِّ وَالْإِنْسِ وَفِيهِ سَاعَةٌ لَا يُصَادِفُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللَّهَ حَاجَةً إِلَّا أُعْطَاهُ إِيَّاهَا ». قَالَ كَعْبٌ ذَلِكَ فِي كُلِّ سَنَةٍ يَوْمَ فَقُلْتُ بَلْ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ. قَالَ فَقَرَأَ كَعْبُ التَّرْوَاةَ فَقَالَ صَدَقَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم-. قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ ثُمَّ لَقِيتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَلَامٍ فَحَدَّثَنِي بِمَجْلِسِي مَعَ كَعْبٍ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ قَدْ عَلِمْتُ آيَةَ سَاعَةِ هِيَ. قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقُلْتُ لَهُ فَأَخْبِرْنِي بِهَا. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ هِيَ آخِرُ سَاعَةٍ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ. فَقُلْتُ كَيْفَ هِيَ آخِرُ سَاعَةٍ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « لَا يُصَادِفُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ يُصَلِّي ». وَتِلْكَ السَّاعَةُ لَا يُصَلِّي فِيهَا. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ أَلَمْ يَقُلْ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَنْ حَلَسَ مَجْلِسًا يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ فَهُوَ فِي صَلَاةٍ حَتَّى يُصَلِّي ». قَالَ فَقُلْتُ بَلَى. قَالَ هُوَ ذَلِكَ. قَالَ الْأَلْبَانِي : صحيح

Əbu Hureyrə   rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Günəşin doğduğu günlərin ən xeyirlisi Cümə günüdür. Adəm o, günü yaradılmış, o günü

⁸² Buxari 935, Müslim 852, 1970.

⁸³ Müslim 2012, 853, Əbu Davud 1049, 1051.

(dünyaya) endirilmiş, ö günü tövbəsi qəbul edilmiş və o gündə ölmüşdür. Qiyamət də o, günü baş verəcəkdir. Cümə günü bütün heyvanlar şəfqədən gün doğuncaya qədər Qiyamət qopar deyə qorxudan qulaqlarını şəkliyək dinləyərlər. Yalnız cinlər və insanlar bundan qafildirlər. O, gündə bir an vardır ki, müsəlman namaz qılaraq və Allahdan ehtiyacını diliyərək o ana təsadüf edərsə Allah mütləq ona (dilədiyini) verər". Əbu Hureyrə: "Kəb (Ahbər) bu (anın) il boyu bir gündə olduğunu söyləyir, lakin mən isə bu anın hər cümə günündə olduğuna inanıram. Kəb Tövratı oxuyub: "Peyğəmbər doğrunu söylədi" dedi. Daha sonra Abdullah İbn Salamla ﷺ qarşılaşıb Kəblə oturduğumuzu xəbər verdim. Abdullah İbn Salam: "Mən onun hansı saatda olduğunu bilirəm" dedi. Onu mənə söylə - dedim. Cümə gününün son saatıdır – dedi. Peyğəmbər: "Müsəlman bir kimsə bu saatda namaz qılmaz" dediyi zaman necə cümə gününün son saati olur, halbuki bu vaxt namaz qılmaz – dedim. Peyğəmbər: "Bir kimsə bir yerdə namazı gözləyərək oturarsa namazı qılana qədər namazda olduğu kimidir" deyə buyurmadımı? (Başqa rəvayətdə: Doğru söylədin, ya Rəsulullah, əksinə, saatın bir anı. Sonra dedim: "O hansı saatdır?". Peyğəmbər: "O gündüzün saatlarından olan ən axırncı saatdır". Dedim: "O vaxt namaz vaxtı deyildir axı?". Peyğəmbər: "Bəli, həqiqətən, mömin bir qul namaz qılar və yalnız növbəti namazı gözləmək üçün oturarsa, o, namazın içində olmuş kimi sayılır"⁸⁴) Mən: "Bəli" buyurdu. Abdullah: "Bu saat o, andadır" dedi⁸⁵.

عن أنس بن مالك رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال: ((التمسوا الساعة التي تُرجَى في يوم الجمعة، بعد صلاة العصر، إلى غيبوبة الشمس)) قال الألباني: صحيح

Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Cümə günü, əsr namazından sonra günəş batdığı zaman ümüd edilən o, saati axtarın"⁸⁶.

عن جابر رضي الله عنه عن رسول الله ﷺ قال: ((يوم الجمعة ثنتا عشرة ساعة، لا يوجد فيها عبدٌ مسلمٌ يسألُ اللهَ عزَّ وجلَّ شيئاً، إلا آتاهُ إياه، فالتمسوها آخرَ ساعةٍ بعدَ صلاةِ العصر)) قال الألباني: صحيح

Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Cümə günü on ikidir (yəni: Saat). O, gündə elə bir an vardır ki, onda Allahdan bir şey istəyib də Allahın istədiyini vermədiyi heç bir müsəlman olmaz. O, vaxtı son saatda, əsrdən sonra axtarın"⁸⁷.

⁸⁴ Əhməd 5/451, əl-Albani "Səhih".

⁸⁵ Əbu Davud 1046, 1048, əl-Albani "Səhih".

⁸⁶ Tirmizi 489, əl-Albani "Səhih".

⁸⁷ Əbu Davud 1048, 1050, əl-Albani "Səhih".

قال الشيخ الألباني رحمه الله: وقد صح اتفاق الصحابة أنها آخر ساعة من يوم الجمعة، فلا يجوز مخالفتهم.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: “Ən səhih olan səhabələrin də ittifaq etdiyi Cümə gününün son saatıdır. Buna muxalif olmaq isə caiz deyildir”⁸⁸.

8. Ramazan Ayında Edilən Dua

أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ رَمَضَانُ فَتَحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَعُلِقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسُلْسِلَتْ (وصفدت) الشَّيَاطِينُ (وينادي مناد كل ليلة يا باغي الخير هلم ويا باغي الشر أقصر).

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ramazan ayı daxil olduqda Cənnətin qapıları açılır, Cəhənnəmin qapıları bağlanır və Şeytanlar zəncirlənərlər. (Başqa rəvayətdə: Hər gecə bir carçı nida edərək deyər: Ey xeyri istəyən yaxın gəl! Ey şər istəyən uzaq ol!)”⁸⁹.

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إن لله تبارك وتعالى عتقاء في كل يوم وليلة - يعني في رمضان - وإن لكل مسلم في كل يوم وليلة دعوة مستجابة. قال الألباني: صحيح

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Uca və Böyük olan Allah Ramazan ayının hər günü və gecəsi (Cəhənnəmdən) azad etdiyi qulları vardır. Hər bir müsəlmanın Ramazan ayının günü və gecəsində qəbul olunan duası vardır”⁹⁰.

9. Qədr Gecəsi Edilən Dua

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ عَلِمْتُ أُمَّ لَيْلَةٍ لَيْلَةَ الْقَدْرِ مَا أَقُولُ فِيهَا قَالَ «قُولِي **اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفْوٌ (كَرِيمٌ)** **تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي**». قال الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki: «Ey Allahın Elçisi! Qədr gecəsinin hansı gecə olduğunu bilsəm, hansı duanı oxumağımı tövsiyə edirsən?» - dedim. Allah Elçisi ﷺ belə buyurdu: “**Allahumma İnnəka Afuwwun Kəriymun Tuhibbul Afa Fa’fu Anni - Allahım! Sən bağışlayansan, səxavətlisən və bağışlamağı sevənsən, məni bağışla!**»⁹¹.

⁸⁸ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1/441, “Zəifdə” 13/846.

⁸⁹ Buxari 1899, 3277, Müslim 1079, 2547, Nəsəi 2097, 2102, İbn Hibban 3434.

⁹⁰ Bəzzar “Kəşful Əctər” 962, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1/419.

⁹¹ İbn Məcə 3850, Tirmizi 3513, 3855, Əhməd 25384, 25423, əl-Albani “Səhihdə” 3337, “Səhihul Cəmi” 4423.

10. Oruclu Olarkən Edilən Dua

عن أنس قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم " ثلاث دعوات لا ترد : دعوة الوالد و دعوة الصائم و دعوة المسافر. قال الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: "Üç dua vardır ki, geri qaytarılmır: Atanın, oruclunun və müsafirin duası"⁹².

11. Həcda Və Ümrədə Olarkən Edilən Dua

عن ابن عمر عن النبي صلى الله عليه وسلم : قال (الغازي في سبيل الله والحاج والمعتمر وفد الله . دعاهم فأجابوه . وسألوه فأعطاهم) قال الشيخ الألباني : حسن

Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: "Allah yolunda düşməyə hücumə keçən, həc və ümrə üçün yola çıxan Allahın qonağıdır. Allah onları çağırmışdır və onlar da Allahın çağırışına cavab vermişlər. Onlar Allahdan istəyərlər (Allah da onların istəyini) verər"⁹³.

12-13. Səfa və Mərvə Dağının Üzərində Olarkən Edilən Dua

عن جابر رضي الله عنه قال: ثم خرج النبي صلى الله عليه وسلم إلى الصفا فلما دنا من الصفا... ويدعو بين ذلك (أي بين التهليلات بما شاء من الدعاء بما فيه خير الدنيا والآخرة) ثم يفعل على المروة. كما فعل على الصفا. قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir رضي الله عنه rəvayət edir ki, sonra Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Səfa təpəsinə çıxdı və təpənin üzərində olarkən onlar arasında dua etdi (Yəni: İki Təhlillər arasında dünya və axirəti üçün xeyirli olan duanı etdi). Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Mərvədə də eyni ilə Səfada etdiklərini etdi⁹⁴.

14. Arafat Günü Edilən Dua

عن علي رضي الله عنه مرفوعاً : ((أفضل ما قلتُ أنا والنبيونُ عشيةَ عرفه...)) قال الألباني : صحيح

⁹² Beyhəqi 3/345, Albani "Səhihdə" 1797.

⁹³ İbn Macə 2893, əl-Albani "Səhihdə" 1820.

⁹⁴ Müslim 1218, 3009, Əbu Davud 1905, 1907, Nəsəi 2972, 2974, 2984, 2961, əl-Albani "Həccətun Nəbiy" 59-60, "Mənəsiku Həcc" 24-25.

Əli ﷺ mərfu olaraq rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ən xeyirli dua, Ərafa günü edilən duadır...”⁹⁵.

15. Müzdəlifədə Olarkən

"لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَقَضْتُمْ مِنْ عَرَافَاتٍ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَاكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الصَّالِينَ"

"Rəbbinizdən lütf diləmək (həcc vaxtı ticarət etmək) sizə günah deyildir. Ərafatdan axışıb gəldikdə Məşərulharamda Allahu yada salın! Sizi doğru yola yönəltdiyinə görə Onu yad edin. Hərçənd ki, bundan əvvəl siz azmışlardan idiniz". (əl-Bəqərə 198).

عن جابر رضي الله عنه قال: ثم ركب النبي ﷺ القِصَواءَ حتى أتى المشعَرَ الحرام، فرقى عليه فاستقبل القبلة، فحمد الله وكبره وهلله ووحده، ولا يزال كذلك حتى يسفر جداً. قال الشيخ الألباني: صحيح

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, sonra Peyğəmbər ﷺ Qəsvayə⁹⁶ minib MəşərulHərama gəldi, üzünü qibləyə çevirdi, Allaha həmd etdi, Onun ən Böyük olduğunu, Ondan başqa ibadətə layiq haqq məbud olmadığını və Onun Tək haqq İlah olduğunu söylədi – **Əlhəmdulillah, Allahu Əkbər, Lə İlahə İlləllah** (O, hava işıqlanana qədər ayaq üstə dayanıb bu cür dua etməkdə davam etdi) və günəş çıxmazdan əvvəl yola düşdü!"⁹⁷.

16-17. Kiçik Və Orta Daşa Daş Atdıqdan Sonra

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما أَنَّهُ كَانَ يَرْمِي الْحُمْرَةَ الدُّنْيَا (التي تلي مسجد منى) بِسَبْعِ حَصِيَّاتٍ، يُكَبِّرُ عَلَىٰ إِنْزَالِ كُلِّ حَصَاةٍ، ثُمَّ يَتَقَدَّمُ حَتَّىٰ يُسَهِّلَ (أَي يَقْضِي السَّهْلَ مِنَ الْأَرْضِ) فَيَقُومُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ فَيَقُومُ طَوِيلًا، وَيَدْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ، ثُمَّ يَرْمِي الْوَسْطَىٰ، ثُمَّ يَأْخُذُ ذَاتَ الشَّمَالِ فَيَسْتَهْلُ وَيَقُومُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ فَيَقُومُ طَوِيلًا وَيَدْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ، ثُمَّ يَرْمِي (الْجَمْرَةَ) الْوَسْطَىٰ (فِي مِيزَانِهَا سَبْعَ حَصِيَّاتٍ، يَكْبُرُ كَلِمًا رَمَى بِحَصَاةٍ) ثُمَّ يَأْخُذُ ذَاتَ الشَّمَالِ، فَيَسْتَهْلُ وَيَقُومُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ، وَيَقُومُ طَوِيلًا وَيَدْعُو، ثُمَّ يَرْمِي حُمْرَةَ ذَاتِ الْعَقَبَةِ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي، (فِي مِيزَانِهَا سَبْعَ حَصِيَّاتٍ، يَكْبُرُ عِنْدَ كُلِّ حَصَاةٍ) وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَيَقُولُ هَكَذَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَفْعَلُهُ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

⁹⁵ Tirmizi 3585, əl-Albani "Səhihul Cəmi" 3274, "Səhihdə" 1313.

⁹⁶ Dəvəsinin adıdır.

⁹⁷ Müslim 3009, İbn Məcə 3074, Əbu Davud 1907, əl-Albani "Həccətun Nəbi" 76.

İbn Ömər ☺ yaxın sütuna⁹⁸ *əl-Cəmərət əd-Dunya* yeddi daş atar və hər daşı atdıqda “*Allahu Əkbər*” deyərdi. Sonra irəli keçib vadinin aşağı tərəfində üzü qibləyə uzun müddət dayanar və əllərini göyə qaldırır dua edərdi. Sonra orta sütuna (*əl-Cəmərət əl-Vusta*) daş atar və (yeddi daş atar və hər daşı atdıqda “*Allahu Əkbər*” deyərdi. Daşları atıb qurtardıqdan) sonra sol tərəfə keçib vadinin aşağı tərəfində üzü qibləyə uzun müddət dayanar və əllərini göyə qaldırır dua edərdi. Sonra vadinin aşağı tərəfindəki böyük sütuna (*əl-Cəmərət əl-Əqəbə*) (yeddi daş atar və hər daşı atdıqda “*Allahu Əkbər*” deyərdi), sonra da orada durmadan çıxıb gedərdi və: “Mən Peyğəmbərin ☺ belə etdiyini gördüm” – deyərdi⁹⁹.

Peyğəmbər ☺ həcc edərkən adı çəkilən bu altı yerdə, yəni Səfa və Mərva dağının üzərində, Arafat dağında, Müzdəlifədə və Kiçik və Orta daşa daş atdıqdan sonra, yanında duraraq qibləyə tərəf yönələr və əllərini qaldıraraq dua edərdi.

18. Zəm-Zəm Suyunu İçərkən Edilən Dua

عن ابن عباس ☺ قال: قال رسول الله ☺: ((ماء زمزم لما شرب له)) قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Abbas ☺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☺ buyurdu: “Zəm-zəm suyu nə üçün (nə niyyətlə) içilərsə, onun üçündür (o, niyyət də qəbul olunar)”¹⁰⁰.

19. Yağış Yağarkən Edilən Dua

عن سهل بن سعد ☺ قال: قال رسول الله ☺: ثنتان ما تردان: الدعاء عند النداء و تحت المطر. قال الشيخ الألباني: حسن

Səhl İbn Sad ☺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☺ buyurdu: “İki dua vardır ki, geri qaytarılmaz: Azan verilərkən və yağış yağarkən”¹⁰¹.

20. Xoruz Banlayan Zaman

وعن أبي هريرة ☺ قال: قال النبي ☺: ((إذا سمعتم صباح الديكة بالليل، فسألوا الله تعالى من فضله، ورغبوا إليه، فإنها رأت

⁹⁸ Bu sütun Xeyf məscidinə o biri sütunlardan daha yaxın olduğu üçün ona “*əl-Cəmərət əd-Dunya*” (yaxın sütun) deyilir. Ona həmçinin “*əl-Cəmərət əs-Suğra*” (kiçik sütun) da deyirlər. Hacılar zülhiccənin 11-i, 12-si və (Minada qalanlar üçün) 13-ü məhz bu sütundan başlayıb ardıcıl olaraq sütunların hər birinə yeddi daş atmalıdırlar.

⁹⁹ Muxtəsər Buxari 1665, 1751, 1752, Əhməd 2707, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁰ əl-Albani “Səhih Təğrib” 1164, “Səhihul Cəmi” 5502.

¹⁰¹ əl-Albani “Səhihul Cəmi” 3078.

ملکاً)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Xoruzun banlamasını eşitsəniz, Allahdan Onun lütfünü, rəğbətini diləyin. Çünki o (xoruz), mələk görmüşdür”¹⁰².

21. Qəlbin Allaha Tərəf Yönlədiyi Və İxlasın Artdığı Vaxt

Bəzən insan imanının daha da artdığını, qəlbinin Allaha tərəf daha da çox yönlədiyini hiss edir. Şübhəsiz ki, belə bir anlarda edilən dua səmimi qəlbdən olduğu üçün daha da qüvvətli olur. Ona görə də hər bir müsəlman həmin fürsətlərdən istifadə edərək, Rəbbinə dua etməyi çoxaltmalıdır.

22. Çətinlikdə Və Darda Qalanın Duası

“أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدًا مَا تَدْعُونَ”

“Darda qalan kimsə yalvardığı zaman ona cavab verən, şəri sovuşduran və sizi yer üzünün varisləri edən kimdir? Heç Allahla yanaşı başqa bir məbudmu var? Siz necə də az düşünürsünüz?”. (ən-Nəml 62).

23. Məzlumun Duası

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ: «ثَلَاثَةٌ لَا يَرُدُّ اللَّهُ دُعَاءَهُمْ: الذَّاكِرُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَالدَّعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَالْإِمَامُ الْمَقْسُطُ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Üç nəfərin duası rədd olunmaz: Allahı çox xatırlayanın, məzlumun və ədalətli rəhbərin duası”¹⁰³.

أَنْ مُعَاذًا - قَالَ بَعْثَنِي رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ: وَأَتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَاللَّهَ حِجَابٌ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Peyğəmbər ﷺ Muazı ﷺ Yəməinə göndərdiyi zaman buyurdu: “Məzlumun duasından qorx! (çəkin) Çünki onun duası ilə Allah arasında heç bir pərdə yoxdur”¹⁰⁴.

¹⁰² Əbu Davud 5102, 5104, Tirmizi 3459, Nəsəi 10779, əl-Albani “Səhihdə” 3183.

¹⁰³ Beyhəqi “Şuabul İman” 7358, əl-Albani “Səhih Cəmius Sağir” 3064, “Silsilətul Əhədiss Sahiha” 1211.

عن أبي هريرة دعوة المظلوم مستجابة و إن كان فاجرا ففجوره على نفسه. قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Məzlumun duası qəbuldur, hətta, facir (günahkar) olsa belə günahı öz üzərinədir”¹⁰⁵.

24. Valideynin Övladına Etdiyi Dua

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ «ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ دَعْوَةُ الْوَالِدِ (الوالد لولده) وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ». قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ belə buyurdu: “Üç dua vardır ki, onların müstəcəb olmasına heç bir şəkk-şübhə yoxdur. Valideyinin (Atanın övladına) duası, müsafirin duası və məzlumun duası”¹⁰⁶.

25. Ədalətli Rəhbərin Duası

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم ثلاثة لا ترد دعوتهم الصائم حتى يفطر والإمام العادل ودعوة المظلوم يرفعها الله فوق الغمام ويفتح لها أبواب السماء ويقول الرب وعزتي لأنصرك ولو بعد حين قال الشيخ الألباني : ضعيف لكن صح منه الشطر الأول بلفظ المسافر مكان الإمام العادل وفي رواية الوالد. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ belə buyurdu: “Üç kimsənin duaları geri qaytarılmaz. Oruclu – iftar edənə qədər, Adil hökmüdar və məzlumun duası ki, Allah onu buludların üzərinə qaldırır. Göyün qapılarını onun üzərinə açar və buyurur: İzzətimə and olsun ki, qısa bir an sonra olsa da sənə mütləq yardım edəcəyəm”¹⁰⁷.

26. Müsafirin Duası

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ «ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ دَعْوَةُ الْوَالِدِ (الوالد لولده) وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ». قال الشيخ الألباني : حسن

¹⁰⁴ Buxari 1469, Müslim 19, 130.

¹⁰⁵ Əhməd 2/367, əl-Albani “Sahihul Cəmi” 3382.

¹⁰⁶ Əbu Davud 1536, 1538, Tirmizi 3448, İbn Məcə 3862, əl-Albani “Həsən”.

¹⁰⁷ Tirmizi 3598, əl-Albani “Zəif”.

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم belə buyurdu: “Üç dua vardır ki, onların müstəcəb olmasına heç bir şəkk-şübhə yoxdur. Valideyinin (Atanın övladına) duası, müsafirin duası və məzlumun duası”¹⁰⁸.

27. Saleh Övladın Ata-Anasına Etdiyi Duası

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ « إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Bu üç şey müstəsna olmaqla Adəm oğlu öldükdə əməli kəsilir. Faydalı elm qoyub getmək (hansı ki, insanlar ondan istifadə edirlər), *Sadaqətul Cəriyə* (axan) xeyirli sədəqə (yol saldırmaq, su çəkmək), sənin üçün dua edən saleh övladlar»¹⁰⁹.

28. Xəstənin, Yaxud Ölənin Yanında Olarkən Edilən Dua

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رضي الله عنها قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا حَضَرَ تَمَّ الْمَرِيضَ أَوْ الْمَيِّتَ فَقُولُوا خَيْرًا فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤْمِنُونَ عَلَيَّ مَا تَقُولُونَ.

Ummu Sələmə رضي الله عنها rəvayət edir ki: «Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم dedi: «Xəstənin ya da ölənin yanında olduğunuz vaxt xeyir (xoş, gözəl sözlər) söyləyin, çünki mələklər sizin söylədiklərinizə «Amin» deyərlər...»¹¹⁰.

29. Gecə Yuxudan Oyanarkən Edilən Dua

عن عبادة بن الصامت رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ((من تعارَّ من الليل فقال: لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك، وله الحمد، وهو على كل شيء قدير، الحمد لله، وسبحان الله، ولا إله إلا الله، والله أكبر، ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم، ثم قال: اللهم اغفر لي، أو دعاً استجيب له، فإن توضأ، وصلى قبلت صلاته (قال: غفر له أو استجيب له)))

Ubadə İbn Samit رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim gecə oyanarkən bunları: *“Lə İlahə İlləllahu Vahdəhu Lə Şəriyə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir, Subhənəllahi, Vəlhəmdulilləhi, Və Lə İlahə İlləllahu, Vəllahu Əkbər, Və Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billəhil Aliyyil Azim, Rabbiğfirli -* Allahdan başqa ibadətə layiq

¹⁰⁸ Əbu Davud 1536, 1538, Tirmizi 3448, İbn Məcə 3862, əl-Albani “Həsən”.

¹⁰⁹ Müslim 1631, 4310, Əbu Davud 2880.

¹¹⁰ Muslim 919, 1527, 2168, Muxtəsər Müslim 452, Əbu Davud 3117, 3115, İbn Hibban 3005, Əhməd 26497, 26540.

haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur! Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! Allah pak və müqəddəsdir! Həmd Allahadır! Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur! Allah ən Böyükdür! Qüdrət və güc yalnız Uca və Böyük Allahdadır! Ey Rəbbim məni bağışla!” - desə bağışlanar, dua etsə duası qəbul edilər (cavab verilər). Dəstəməz alıb namaz qılarsa, namazı qəbul olunar»¹¹¹.

30. Yunus ﷺ Duasından Sonra Edilən Dua

وعن سعد بن أبي وقاص قال: قال رسول الله ﷺ: ((دعوة ذي النون إذ دعا بها وهو في بطن الحوت: **لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ**, لم يدع بها رجل مسلم في شيء قط إلا استجاب الله له)) وفي رواية: ((ألا أخبركم بشيء إذا نزل برجل منكم كرب أو بلاء من بلايا الدنيا دعا به فرج عنه؟ فقتيل له: بلى، فقال: دعاء ذي النون)) قال الشيخ الألباني صحيح :

Səid İbn Əbu Vaqqas رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yunusun ﷺ balığın qarınında ikən etdiyi dua: **“Lə İlahə İllə Əntə, Subhanəkə, İnniy Kuntu Minəz Zalimin – Səndən başqa məbud yoxdur. Sən pak və müqəddəssən! Həqiqətən, mən zalımlardan olmuşam! (əl-Ənbiya 87)”**. Hər hansı bir müsəlman istənilən bir anda bu duanı etdiyi zaman Allah ona dilədiyini verər” (Başqa rəvayətdə: Sizə elə bir dua haqqında xəbər verimmi onu etdiyiniz zaman hüzn, kədər və dünya bəlalərindən bir bəlanı (Allah) sizdən qaldırsın?”. Biz: “Bəli” dedik. O: “Zi Nunun duası” deyər buyurdu”¹¹².

31. Müsibət Və Xoşa Gəlməyən Hadisə Baş Verərkən Bu Duanı Etmək

وقالت أم سلمة رضي الله عنها سمعت رسول الله ﷺ يقول: ((مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ فَيَقُولُ: **إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ اللَّهُمَّ أَجْرُنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا، إِلَّا أَجْرَهُ اللَّهُ فِي مُصِيبَتِهِ، وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا**)) قَالَ تَوْفِيُّ أَبُو سَلَمَةَ قُلْتُ كَمَا أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَأَخْلَفَ اللَّهُ لِي خَيْرًا مِنْهُ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-

Ummu Sələmə رəvayət edir ki: «Allah Elçisi ﷺ dedi: «Hər hansı bir qul müsibətə düçar olduğu zaman deyərsə: **“İnnə Lilləhi Və İnnə İleyhi Raciun, Allahummə'curni Fi Musiybətiy Və Əxlif Liy Xayran Minhə – Biz, Allaha məxsusuq və Ona da qayıdacağıq! Allahım! Başıma gələn müsibət sayəsində məni mükafatlandır və əvəzinə ondan da xeyirlisini ver! – Allah ona**

¹¹¹ Muxtəsər Buxari 576, 1103, 1154, Əbu Davud 5060, 5062, İbn Hibban 2596, Tirmizi 3414, 3743, İbn Macə 3878, əl-Albani “Səhîh Kəlimə” 35.

¹¹² Tirmizi 3505, Nəsəi 10491, Əhməd “Musnəd” 1383, 1462, əl-Albani “Sahihul Cəmi” 3383, “Səhîhdə” 1746.

müsibətinə görə əcr verər və ona bundan daha xeyirlisi ilə əvəz edər. (Öz-özümə: Əbi Sələmədən daha xeyirli kim ola bilər. Ailəsi ilə birlikdə ilk hicrət edənlərdəndir) Ummu Sələmə: “Əbu Sələmə ﷺ vəfat etdikdə Peyğəmbərin ﷺ mənə əmr etdiyi kimi söylədim və Allah mənə ondan da xeyirli olanı Rəsulullahı verdi”¹¹³.

32. Allahı Ən Böyük Adı ilə Çağıraraq Dua Etmək

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ جَالِسًا - يَعْنِي - وَرَجُلٌ قَائِمٌ يُصَلِّي فَلَمَّا رَكَعَ وَسَجَدَ وَتَشَهَّدَ دَعَا فَقَالَ فِي دُعَائِهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ إِنِّي أَسْأَلُكَ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَصْحَابِهِ «تَدْرُونَ بِمَا دَعَا». قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ دَعَا اللَّهُ بِاسْمِهِ الْعَظِيمِ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ وَإِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ».

Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ ilə birlikdə oturmuşduq. Bir nəfər namaz qılırdı. Həmin adam ruku və səcdələrini edib təşəhhüddə təhiyyəti oxuduqdan sonra belə dua etdi: **“Allahumma İnni Əsalukə Bianna Lakəl Həmdə, Lə İlahə İllə Əntəl Mənnənu, Bədius Səməvəti Vəl Ard, Yə Zəl Cələli Vəl İkrəm, Yə Həyyu, Yə Qəyyum, İnni Əsalukə - Allahım! Səndən diləyirəm, Həmd Sənədir, Səndən başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, Göyləri və yerləri yoxdan var edən Sənsən, Yə İkrəm və Cəlal sahibi, Yə Həyyu, Yə Qəyyumu Səndən diləyirəm. Peyğəmbər ﷺ səhabələrinə buyurdu: “Nə ilə dua etdiyini bilirsinizmi?” Dedilər: “Allah və Elçisi bilər!” Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Canım Əlində Olana and olsun ki, o Allaha əzəmətli adı ilə dua etdi. Allah belə edilən duanı qəbul edər və bu dua ilə istənilədikdə verər”**¹¹⁴.

الأخطاء في الدعاء

DUA EDƏRKƏN YOL VERİLƏN XƏTALAR

1. Allahdan Qeyrisinə - Ağaca, Qəbirə, Pirə, Daşa, Övliyalara, Vəfat Etmiş Saleh İnsanlara Və s. Dua Edərək Onlardan Kömək İstəmək

“إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا”

“Şübhəsiz ki, Allah Ona şəriki qoşmağı bağışlamayacaq. Bundan başqa olan daha kiçik günahları isə istədiyi kimsəyə bağışlayacaqdır. Allaha şəriki qoşan şəxs əlbəttə ki, dərin bir azgınlığa düşmüşdür”. (ən-Nisa 116).

¹¹³ Muxtəsər Müslim 461, 918, 2165, 2166, Tirmizi 3511, Əbu Davud 3119.

¹¹⁴ Nəsei 1300, 1308, əl-Albani “Səhih”.

"مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنَ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ. إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ. وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالَمُونَ"

"Allahdan başqasını özlərinə dost tutanların aqibəti özüinə yuva qurmuş hörümçəyin məsələsinə bənzəyir. Yuvaların ən zəifi isə, əlbəttə ki, hörümçək yuvasıdır. Kaş ki, biləydilər! Şübhə yoxdur ki, Allah onların Onu qoyub nəyə yalvarıb sitayiş etdiklərini bilir. O, Qüdrətlidir, Müdrikdir. Biz insanlar üçün belə məsələlər çəkirik. Onları isə ancaq həqiqəti dərk edən adamlar anlayırlar". (əl-Ənkəbut 41-43).

2. Allahdan Ölümü Diləmək

عن أنس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((لا يتمنى أحدكم الموت لضرِّ نزل به، فإن كان ولا بد فاعلاً فليقل: اللهم أحيني ما كانت الحياة خيراً لي، وتوفني إذا كانت الوفاة خيراً لي))

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Sizdən kimsə ona toxunan zərərdən ötrü ölümü istəməsin. Əgər bunu etmək mümkün deyilsə onda desin: "Allahummə Əhyuni Mə Kənatil Həyətü Xayran Li, Və Təvəffəni İza Kənatil Vəfətu Xayran Li - Ya Rəbbim! Yaşamaq mənə xeyirli olduğu müddətdə mənə yaşad, ölümüm mənə xeyirli olduğu zaman ruhumu al (Başqa rəvayətdə: Əgər yaxşı kimsədirsə ümüd edilir ki, yaxşılığı artırsın, Pis kimsədirsə ümüd edilir ki, qayıdar (tövbə) edər"¹¹⁵.

3. Dünyada İkən Bəlanın Tezləşməsini Diləmək

عن أنس قال دخل قلت لحميد النبي صلى الله عليه وسلم قال نعم دخل على رجل قد جهد من المرض فكأنه فرخ منتوف قال ادع الله بشيء أو سله فجعل (أما كنت تسأ ربك العافية؟) يقول اللهم ما أنت معذي به في الآخرة فعجله في الدنيا قال سبحان الله لا تستطيعه أو لا تستطيعوا ألا قلت اللهم آتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار ودعا له فشفاه الله عز وجل"

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xəstəlikdən halsız düşən bir adamın yanına gəldi. O, (halsızlıqdan) yolunmuş cücəyə bənzəyirdi. Peyğəmbər: "Allaha dua et, yaxud Ondan bir şey dilə!". (Başqa rəvayətdə: Rəbbindən afiyət diləməsənmi?). Kişi dedi: "Allahım! Mənə Axirətdə nə əzab verəcəksənsə, elə dünyada ikən ver". Peyğəmbər: "Subhanəllah! Sən buna dözə bilməzsən, – yaxud siz buna dözə bilməzsəniz. Nə üçün demirsən:

¹¹⁵ Buxari 5671, Muxtəsər Müslim 1884, 2680, əl-Albani "Səhih Tərgib" 3370.

“Allahummə Ötinə Fid Dünyə Həsənətən Və Fil Əxirati Həsənətən Və Qinə Azabən Nər - Allahım! Bizə dünyada da yaxşılıq (gözəl nemətlər) ver, axirətdə də yaxşılıq (Cənnət) ver və bizi Cəhənnəm əzabından qoru!” Sonra Peyğəmbər ﷺ onun üçün dua etdi və Allah ona şəfa verdi¹¹⁶.

6. İnsanın Özünə, Ailəsinə, Yaxud Malına Bəd Dua Etməsi

عن عبادة بن الصامت رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: « لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى خَدَمِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ لَا تُؤَافِقُوا مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى سَاعَةً نَبِيلٌ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبَ لَكُمْ. »

Ubadə İbn Samit رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Özünüzə (bəd) dua etməyin, uşaqlarınıza (bəd) dua etməyin, xidmətçilərinizə (bəd) dua etməyin, mallarınıza (bəd) dua etməyin. Ola bilər ki, Allahdan istənilənlərin qəbul edildiyi bir zamana yetişsin Allah da dilədiyinizi qəbul etsin”¹¹⁷.

7. Günahın Baş Verməsi Üçün Dua Etmək

Məsələn: Kiminsə kafir olaraq ölməsini, içkiyə qurşanmasını, zina etməsini, yaxud Allahın onun üçün oğurluğu, soyğunçuluğu, fəsadı və s. asanlaşdırmasını istəmək.

8. Qohumluq Əlaqələrinin Kəsilməsi Üçün Dua Etmək

Məsələn: Allahdan ər-arvadın, qohum-əqrəbanın, ata-ana ilə övladın, müsəlmanların və s. aralarının vurulmasını istəmək.

9. Allahın Rəhmətini Başqalarından Əsirgəmək

Məsələn: “Allahım, yalnız mənə ruzi, şəfa, elm və s. ver” demək.

10. Baş Verməsi Mümkün Olmayan, Şəriətin, Yaxud Aqlın Qəbul Etmədiyi Nəyisə İstəyərək Dua Etmək

Məsələn: Dünyada əbədi yaşamağını, peyğəmbərlik verilməsini, Allahın Qiyamət gününü qopartmamasını, ölümlərin dirilməsini, Allahı dünyada ikən görməsini, müsəlmanın Cənnətə girməməsini, yaxud kafir olaraq ölən

¹¹⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 728, Müslim 2688, 7011, 6776, Tirmizi 3487.

¹¹⁷ Muxtəsər Müslim 1537, 3009, 7705, Əbu Davud 1532, 1534, əl-Albani “Səhih”.

Cənnətə girməsini və s. istəmək. Bu cür dualar şəriətdə qadağan olunmuş dualardandır.

11. Namazda İmamın Yalnız Özü Üçün Dua Etməsi

عَنْ نُوْبَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « ثَلَاثٌ لَا يَجِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَفْعَلَهُنَّ لَا يَوْمٌ رَجُلٌ قَوْمًا فَيُخْصُ نَفْسَهُ بِالِدُعَاءِ دُونَهُمْ فَإِنْ فَعَلَ فَقَدْ خَانَهُمْ وَلَا يَنْظُرُ فِي قَعْرِ بَيْتِ قَبْلِ أَنْ يَسْتَأْذِنَ فَإِنْ فَعَلَ فَقَدْ دَخَلَ وَلَا يُصَلِّيَ وَهُوَ حَقْنٌ حَتَّى يَتَخَفَفَ ». قَالَ الْأَلْبَانِي: ضَعِيفٌ

Sovban ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Edilməsi heç kimsəyə halal olmayan üç şey vardır: 1) Bir topluluğa imam olub yalnız özü üçün dua edib, digərlərinə etməməsi artıq cəmaata xəyanət etmiş sayılır. 2) Kişi izin almadan digər (bir kimsənin) evinin içinə baxmaz. Əgər baxarsa o, evə (icazəsiz) girmiş kimidir. 3) Bir kimsə ehtiyacını (ödəmədikcə) əziyyətlə namaz qılmaz”¹¹⁸.

12. Duada Həddi Aşmaq

عَنْ أَبِي نُعَامَةَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَعْفَلٍ سَمِعَ ابْنَ سَمْعَانَ يَقُولُ لِلَّهِمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْقَصْرَ الْبَيْضَ عَنِ يَمِينِ الْجَنَّةِ إِذَا دَخَلْتَهَا . فَقَالَ أَيُّ بَنِي سَلِّ اللَّهُ الْجَنَّةَ وَعَدَّ بِهِ مِنَ النَّارِ . فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : يَقُولُ (سَيَكُونُ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي : صَحِيحٌ

Əbi Nuamə rəvayət edir ki, Abdullah İbn Muaffəl ﷺ oğlunun: “Allahummə! Məni Cənnətə daxil etdiyən zaman Səndən Cənnətinin sağ tərəfində ağ qəsir istəyirəm” deyə dua etdiyini eşitdi. Ey oğlum! Allahdan Cənnəti dilə və Cəhənnəm atəşindən Ona sığın. Çünki mən Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Duada həddi aşan bir qövmlə olacaqdır”¹¹⁹.

عَنْ أَبِي نُعَامَةَ عَنِ ابْنِ لِسْعَدٍ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتَنِي أَبِي وَأَنَا أَقُولُ لِلَّهِمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَتَعِيمَهَا وَبِهَجَّتَهَا وَكَذَا وَكَذَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَسَلَّاسِلِهَا وَأَغْلَالِهَا وَكَذَا فَقَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ « سَيَكُونُ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ ». فَإِنَّكَ أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ إِنْ أُعْطِيتَ الْجَنَّةَ أُعْطِيتَهَا وَمَا فِيهَا مِنَ الْخَيْرِ وَإِنْ أُعْذِتَ مِنَ النَّارِ أُعْذِتَ مِنْهَا وَمَا فِيهَا مِنَ الشَّرِّ. قَالَ الْأَلْبَانِي: حَسَنٌ صَحِيحٌ

Sad İbn Əbu Vaqqas ﷺ oğlunun belə dediyini rəvayət edir: “Ey Rəbbim! Səndən Cənnəti, nemətlərini, gözəlliyini, bunları və bunları istəyirəm.

¹¹⁸ Əbu Davud 90, Tirmizi 357, əl-Albani “Zəif”.

¹¹⁹ İbn Məcə 3864, əl-Albani “Səhih”.

Cəhənnəmdən və Cəhənnəmin zəncirlərindən, buxovundan, bunlardan və bunlardan sənə sığınırım". Oğlum, mən Peyğəmbəin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: "Duada həddi aşan bir qövüm olacaqdır. Nə badə onlardan olasan. Heç şübhəsiz ki, sənə Cənnət verilərsə içində olan xeyirlə birlikdə verilər. Cəhənnəmdən qorusan orada olan şərlərdən də qorunursan"¹²⁰.

13. Təcrübə, Yaxud Allahu İmtahan Etmək Üçün Dua Etmək

Məsələn: Təcrübə üçün dua edərək duasının qəbul olub olmayacağını imtahan etmək məqsədi ilə dua etmək.

14. Dua Edərkən Allahu Duanın Mənasına Uyğun Olmayan Ad Və Sifətləri İlə Çağırmaq

Məsələn: Ey şiddətli əzab verən, mənə rəhm et, yaxud ey rəhmli olan Allah müsəlmanların düşmənlərinə əzab ver və s. kimi dualar etmək.

15. Qışqıraraq Dua Etmək

"ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِلِينَ"

"Rəbbinizə acizənə, həm də gizlicə dua edin! Şübhəsiz ki, O, həddi aşanları sevmir". (əl-Əraf 55).

"وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ"

"Səhər-axşam ürəyində yalvararaq və qorxaraq, səsini qaldırmadan Rəbbini yad et və qafillərdən olma". (əl-Əraf 205).

16. Dua Edərkən Cəzm Etmək

Məsələn: Allahım, istəyirsən məni bağışla, yaxud Allahım, istəyirsən mənə ruzi ver, kimi dualar etmək.

عن أنس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا دعوتم الله فاعزموا في الدعاء ولا تقولن أحدكم ان شئت فأعطني فإن الله لا مستكره له" قال الشيخ الألباني : صحيح

¹²⁰ Əbu Davud 1480, 1482, əl-Albani "Həsən Səhih".

Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allaha dua etdikdə qətiyyətlə dua edin. Sizdən biriniz: "İstəyirsənsə, mənə (filan şeyi) əta et"- deməsin. Çünki Allahı məcbur edən yoxdur"¹²¹.

17. Allaha Dua Edərkən, Sanki Ona Ehtiyacsız Olduğunu Düşünərək Dua Etmək

Belə dua edənlərə çox vaxt vəzifəsinə, yaxud mal-dövlətinə arxayın olanlar arasında rast gəlmək olar. Lakin unudulmuşdur ki, verən Allah onu geri almağa da qadirdir. Şübhəsiz ki, belə etmək Allaha qarşı olan təkəbbürlükdən meydana gəlir ki, belələrini Allah Qurani Kərimdə bir çox yerdə məzəmmət etmişdir.

18. Dua Edərkən Qəsdən Ağlayaraq Səsi Ucaltmaq

Belə hallara çox vaxt Ramazan aylarında təravih namazlarında qunut tutularkən rast gəlmək olar. Belə etmək Peyğəmbərimizin ﷺ yoluna xilaf, ixlasa zidd və riyaya daha yaxındır. Dua edərkən bəyənən ağlamaq səmimi qəlbədən insanın özündən asılı olmayaraq içərisindən doğan ağlamaqdır. Əgər belə olarsa, ixlasa heç bir ziddiyyəti olmaz.

19. İnsanın Daima Başqalarından Onun Üçün Dua Etmələrini Tələb Edərək Qeyrilərinə Bel Bağlaması

Elə insanlar vardır ki, özünü Allah yanında günahkar sanaraq alimlərdən, saleh insanlardan və s. onun üçün dua etmələrini tələb edir. Belə etmək şəriət baxımından icazəli olsa belə, aşağıda qeyd edilənlərlə nəticələnərsə tərk edilməsi daha gözəldir. Çünki başqalarından onun üçün dua etməsini tələb etmək bir neçə bəyənilməyən hallara gətirib çıxarır. **1)** Belə etmək duanın tərk edilməsinə və başqalarına bel bağlamasına səbəb olur. **2)** Belə etmək dua tələb olunan şəxsin özündən razı olaraq özünü Allahın övliyası və duası qəbul olunanlardan sanmasına gətirib çıxarar ki, bu da onu həlaka aparar. **3)** Belə etmək insanın Allaha təvəkkülünün azalmasına səbəbdir.

20. Duanın Qəbul Olmasından Ümidi Kəsmək

¹²¹ Buxari "Ədəbul Mufrad" 659, əl-Albani "Səhih".

Bir çox insanlar vardır ki, sağalması mümkün olmayan ağır bir xəstəliyə tutulduğu və ya uzun illər övladı olmadığı zaman Allahın ona şəfa verəcəyindən ümidini üzərək duanı tərək edər. Belə etmək heç də müsəlmana yaraşan hal deyildir. Çünki anlamaq lazımdır ki, insanı sonsuz edən, yaxud dünyaya övlad gətirməyi gecikdirən Allah, tezliklə istədiyini bəndəsinə övlad bəxş etməyə də qadirdir. Baxın, Zəkəriyyə ﷺ qoca və həyat yoldaşı sonsuz olduğu halda Allaha səmimi qəlbədən dua edərək ondan övlad tələb edir.

"هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ. فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ"

"Elə oradaca Zəkəriyyə Rəbbinə dua edərək dedi: "Ey Rəbbim! Öz tərəfindən mənə pak bir nəsil bəxş et! Şübhəsiz ki, Sən duaları Eşidənsən". O, mehrabda durub namaz qılarkən mələklər onu çağırıldı: "Allah səni, Allah tərəfindən olan Kəlməni təsdiq edən, qövmünün ağası, nəfsinə hakim və əməlisalehlərdən bir peyğəmbər olacaq Yəhya ilə müjdələyir". (Ali İmran 38-39).

İbn Qeyyum ﷺ deyir ki: "Allaha dua edərək Ona sığınmaq qılınca bənzəyir. Qılınca yalnız itilik yox həmçinin onu vuran güclü əl də lazımdır. Nə vaxt ki, qılinc sağlam və nöqsansız, onu vuran əl isə güclü olar və onu vurmağa mane olan bir şey olmazsa düşməyə qələbə çalmaqlar olar. Əgər bunların üçündən biri naqis olarsa təsir də olmaz. Əgər (dua edənin) özü saleh olmazsa, qəlbi ilə dilini bir yerə cəm etməzsə (dua edərkən fikri başqa yerdə olarsa) yaxud duanın qəbul olmasına mane olan bir şey olarsa (duanın) təsiri də olmaz"¹²². İmam Əhməd ﷺ "Zühhd" kitabında rəvayət edir ki: "Bəni İsrailin başına müsibət gəlir. Onlar bir yerə çıxırlar. Allah onların Peyğəmbərinə vəhy edərək buyurur: "Siz bu düzənliyə nəcis, murdar bədəninizlə çıxmısınız. Siz mənə qan tökmüş əllərinizi qaldırırsınız. Bu əllərinizlə evlərinizi haramla doldurursunuz. Mənim qəzəbimin sizə şiddətləndiyi vaxt əllərinizi qaldırırsınız. Məndən uzaql olun".

قبول الدعاء أو عدمه على ما تدل

DUANIN QƏBUL OLUB - OLMAMASI NƏYƏ DƏLALƏT EDİR?

¹²² "Cavabul Kəfi" səh: 14.

Bilmək lazımdır ki, ümumən insanın duasının qəbul olması onun saleh və təqvalı olmasına dəlalət edir. Lakin bəzən hikmət və ya ***Istidrac*** üçün bunun əksi də ola bilər. **Məs:** Allah sevmədiyi bir bəndəsinin duasını qəbul edərək onun daha da haqq yoldan azması üçün mal-dövlət, oğul-uşaq və s. bəxş edərək ona möhlət verir ki, buna - ***Istidrac*** deyirlər.

"أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا. أَلَمْ نَطْعُ الْغَيْبِ أَمْ أَخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا. كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا. وَنَرَاهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا"

"Ayələrimizi inkar edib: "Mənə hökmən var-dövlət və övlad veriləcəkdir!" – deyən adamı gördünmü? Olmaya, o, qeybdən xəbərdardır, yoxsa Mərhəmətli Allahdan vədə almışdır? Xeyr! Biz onun dediklərini yazacaq və əzabını qat-qat artıracacağıq. Onun dediyi şeylər Bizə qalacaq və o, hüzzurumuza tək-tənha gələcəkdir. (Məryəm 77-80).

Buna misal olaraq Allahın Şeytanın duasını qəbul etməsini göstərmək olar. Allah İblisin duasını onu sevdiyinə görə yox, əksinə onun əzabının daha da artaraq alçaldılması üçün qəbul etmişdir.

"قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ. قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْتظرِينَ. إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ"

İblis dedi: "Ey Rəbbim! Onların dirildiləcəkləri günə qədər mənə möhlət ver". Allah dedi: "Sən möhlət verilənlərdənsən. Ancaq məlum vaxtın gününə qədər". (əl-Hicr 36-38).

"وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمَلِّي لَهُمْ خَيْرًا لِّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ"

"Kafirlər elə güman etməsinlər ki, Bizim onlara möhlət verməyimiz xeyirlərinədir. Biz onlara ona görə möhlət veririk ki, günahlarını daha da artırınsınlar. Onlar üçün alçaldıcı bir əzab hazırlanmışdır." (Ali İmran 178).

Həmçinin, onu da bilmək lazımdır ki, bəzən qulun duasının qəbul olmaması Allahın onu sevmədiyinə dəlalət etmir.

Səəd Ən Əbiyə ***أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- أَقْبَلَ ذَاتَ يَوْمٍ مِنَ الْعَالِيَةِ حَتَّى إِذَا مَرَّ بِمَسْجِدِ بَنِي مُعَاوِيَةَ دَخَلَ فَرَكَعَ فِيهِ رُكْعَتَيْنِ وَصَلَّيْنَا مَعَهُ وَدَعَا رَبَّهُ طَوِيلًا ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَيْنَا فَقَالَ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « سَأَلْتُ رَبِّي ثَلَاثًا فَأَعْطَانِي تِنْتِينَ وَمَنْعَنِي وَاحِدَةً سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ لَا يُهْلِكَ أُمَّتِي بِالسَّنَةِ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يُهْلِكَ أُمَّتِي بِالْغَرَقِ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يَجْعَلَ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ فَمَنْعَنِيهَا ».***

Sad, atasından ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir gün Əliyə adlanan yerdən gəldi, hətta Bəni Muaviyə adlı məscidin yanından ötürkən ora daxil oldu və iki rükət namaz qıldı. Biz də onunla bərabər namaz qıldığımız. Namaz əsnasında Rəbbinə uzun dua etdi. Namazı bitirdikdən sonra bizə tərəf dönərək buyurdu: “Rəbbimdən üç şey istədim, ikisini qəbul edərək birini qəbul etmədi. İstədim ki, ümmətimi quraqlıqla həlak etməsin, istəyimi qəbul etdi, (həmçinin), istədim ki, ümmətimi (daşqınla, sellə) boğaraq həlak etməsin, (onu da) qəbul etdi, (lakin) istədim ki, ümmətimin arasına ixtilaf salmasın (bir-biri ilə ixtilaf etməsinlər), bunu isə qəbul etmədi”¹²³.

عَنْ تَوْبَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « إِنَّ اللَّهَ زَوَى لِي الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَعَارِبَهَا وَإِنْ أُمَّتِي سَيَّلُغُ مَلِكُهَا مَا زُوِيَ لِي مِنْهَا وَأَعْطَيْتُ الْكَنْزَيْنِ الْأَحْمَرَ وَالْأَبْيَضَ وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي أَنْ لَا يُهْلِكَهَا بَسَنَةِ بَعَامَةٍ وَأَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحُ بَيْتَهُمْ وَإِنِّي قَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي إِذَا قَضَيْتُ قَضَاءً فَإِنَّهُ لَا يُرَدُّ وَإِنِّي أَعْطَيْتُكَ لِأُمَّتِكَ أَنْ لَا أَهْلِكَهُمْ بَسَنَةِ بَعَامَةٍ وَأَنْ لَا أُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ يَسْتَبِيحُ بَيْتَهُمْ وَلَوْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ مَنْ بَاقَطَرَهَا - أَوْ قَالَ مَنْ بَيْنَ أَقْطَارِهَا - حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يُهْلِكُ بَعْضًا وَيَسِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا ».

Sovban ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah yer üzünü mənə görə cəm etdi və (mənə göstərdi). Onun şərqini də, qərbini də gördüm. Mənim ümmətimin səltənəti mənim üçün ayrılmış torpağın sahəsinə qatılacaqdır. Mənə iki xəzinə qırmızı – Sezarın qızılı, və ağ – Xosrovun daş-qaşı verildi. (Hər ikisi də Ömər ﷺ nun dövründə alınıb və Allah yolunda da paylanmışdır). Allahımdan ümmətimi kütləvi qıtlıqla həlak etməməsini, canlarına və mallarına qəsd edən özlərindən olmayan bir düşmənin ümmətim üzərində hökmürlüklük etməməsini xahiş etdim. Allah: «Ey Muhəmməd! Mən bir işə hökm verirəmsə, şübhəsiz ki, o geriye dönməz və Mən sənə ümmətinin bir hissəsi başqa bir hissəsini həlak edənədək və bir hissəsi başqa bir hissəsini əsir alanədək onları ümumi bir qıtlıqla həlak etməməyimi, özlərindən olmayan bir düşmənin onların malları və canları üzərində hökmürlüklük etməməsi istəyini yerinə yetirdim. Lap istəyirsə yer üzünün hər tərəfindən olan insanlar yığışib onlara qarşı gəlsinlər və yaxud onun hər tərəfindən kim istəyirsə bir yerdə toplaşib gəlsinlər”¹²⁴.

1. Duanın Qəbul Olmasına Güclü Ümid Bəsləmək

«وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبِرْ جَمِيلًا وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ»

¹²³ Müslim 2890, 7442.

¹²⁴ Müslim 2889, 7440.

"Qardaşları onun köynəyinə saxta qan ləkəsi sürtüb gətirdilər. Yaqub dedi: "Xeyr, sizi öz nəfsiniz bu işə vadar etmişdir. Mənə gözəl səbir gərəkdir. Söylədiklərinizin müqabilində Allahdan kömək diləmək lazımdır". (Yusuf 18).

"قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعاً إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ"

"Yaqub dedi: "Xeyr, sizin nəfsiniz sizi bu işə sövq etdi. Mənə isə yaxşı səbir gərəkdir. Ola bilsin ki, Allah onların hamısını mənə qaytarsın. Həqiqətən də, O, Biləndir, Müdrikdir". (Yusuf 83).

2. Tövbə Edib Günahlardan Çəkinmək

"قُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّاراً. يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَاراً. وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ

أَنْهَاراً"

"Rəbbinizdən bağışlanmağınızı diləyin! Həqiqətən, O, çox Bağışlayandır! O, sizin üzərinizə bol-bol yağış göndərər, var-dövlət və oğul-uşaqla sizin imdadınıza çatar, sizin üçün bağlar salar və çaylar yaradar". (Nuh 10-12).

Sələf alimlərindən olan Sufyan رحمته deyilir ki, Allaha dua et. Deyir: "Günahları tərək etməyin özü dua etməkdir"¹²⁵.

3. Firsətlərdən İstifadə Etmək

Firsətlərdən istifadə etmək duanın qəbul olan vaxtlarını, hallarını və məkanlarını əldən buraxmayaraq dua ilə keçirməklə olur.

4. Çoxlu Saleh Əməllər İşləmək

Saleh əməllər duanın yüksələrək qəbul olmasına kömək olan ən böyük səbəblərdən biridir. Çünki dua etmək gözəl sözlərdəndir və gözəl sözün Allaha tərəf qalxması üçün saleh əmələ ehtiyacı vardır.

"مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعاً إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ

شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يُبْورُ"

¹²⁵ "Cəmiul Ulum Val Hikəm" 1/276.

“Kim qüdrət sahibi olmaq istəsə, bilsin ki, qüdrət bütünlüklə ancaq Allaha məxsusdur. Gözəl söz Ona tərəf yüksəlir və onu ucaldan yaxşı əməldir. Pis əməllər işlədib hiyləgərlik edənləri şiddətli bir əzab gözləyir. Onların qurduqları hiylələr də boşa çıxacaqdır”. (əl-Fatir 10).

Vəhb İbn Munəbbih رضي الله عنه deyir ki: “Saleh əməli olmadan dua edənin misalı ipsiz yayla ox atana bənzəyir”¹²⁶.

5. Fərz İbadətləri Tam Olaraq Yerinə Yetirdikdən Sonra Nafilə İbadətlərlə Allaha Yaxınlaşmaq

عن أبي هريرة رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله : إن الله تعالى قال : من عاد لي وليا فقد آذنته بالحرب ، وما تقرب الي بالنوافل حتى أحبه ، فإذا أحببته كنت سمعه الذي يسمع به ، وبصره الذي يبصر به ، ويده التي يبطش بها . ورجله التي يمشي بها ، ولئن سألتني لأعطينه ؛ ولئن استعاذني لأعيذه.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Uca və Böyük olan Allah buyurdu: «Kim mənim dostumla düşmənçilik edərsə, mən ona müharibə elan edəyəm. Qulum, üzərinə fərz qıldığım şeylərdən daha çox sevdiyim hər hansı bir şeylə mənə yaxınlaşmaz. Qulum nafilələrlə mənə yaxınlaşarsa mən onu sevəyəm. Elə ki, onu sevdim, artıq onun eşidən qulağı, görəni gözü, tutan əli, yürüyən ayağı olaram. Əgər məndən bir şey istəsə and olsun ki, ona verəyəm. Sığınacaq istəsə onu himayəmə alaram»¹²⁷.

6. Yaxşı İşləri Əmr Edərək Pis İşlərdən Çəkindirmək

عن حذيفة عن اليمان : عن النبي صلى الله عليه و سلم قال والذي نفسي بيده لتأمرن بالمعروف ولتنهون عن المنكر أو ليوشكن الله أن يبعث عليكم عقابا منه ثم تدعونه فلا يستجاب لكم. قال الشيخ الألباني : حسن

Huzeyfə İbn Yəmən رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Canım əlində olan Allaha and olsun ki, ya yaxşı işləri əmr edərək pis işlərdən çəkindirməlisiniz, ya da Allah sizə elə bir əzab göndərə ki, Ona dua edəsiniz, lakin duanız qəbul olunmaz”¹²⁸.

¹²⁶ İbnu Mubərək “Zuhd” 322.

¹²⁷ Buxari 6502 – Başqa rəvayətdə: Ölmək istəməyən mömin qulumun canını almaqda tərəddüt etdiyim qədər başqa bir şeydə tərəddüt etmədim. (Qulum) ölmək istəməz, Mən də onu incitmək istəməyəm. Lakin ölüm qaçınılmazdır. Əhməd 6/256.

¹²⁸ Tirmizi 2169, Əhməd 5/288, əl-Albani “Həsən”.

أسباب و حكم في عدم قبول الدعاء أو تأخره
DUANIN GEC QƏBUL OLMASININ, YAXUD DA HEÇ
QƏBUL OLMAMASININ SƏBƏB VƏ HİKMƏTLƏRİ

1. Duanın Qəbul Olmaması Allahın Quluna Etdiyi İmtahandır Və Ona Səbr Etmək Lazımdır

Duanın tez qəbul olması imtahan olduğu kimi, gec və ya qəbul olmaması da Allahın qulunun səbrini yoxlaması üçün bir imtahandır.

"كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَبَلَّوْكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِنَّا نُرْجِعُونَ"

"Hər kəs ölümi dadacaqdır. Biz sizi sınamaq üçün şər və xeyirlə imtahana çəkirik. Siz ancaq Bizə qaytarılacaqsınız!". (əl-Ənbiya 35).

2. Allahın Qulu Üçün Seçdiyi, Qulun Özü Üçün Seçdiyindən Daha Xeyirlidir

Allah sonsuz hikmət sahibidir. Yalnız hikmət olaraq verir və yalnız hikmət olaraq alır. Lakin ola bilsin ki, insan zahiri baxımdan bunu dərk etməyə. Necə ki, həkim xəstəni müalicə etdiyi zaman xəstə müalicə əsnasında müəyyən ağrılar duyur və həmin müvəqqəti ağrılara səbr edərək nəhayət Allahın izni ilə şəfaya nail olur.

"فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا"

"...ola bilsin ki, xoşlamadığınız bir şeydə Allah sizə çoxlu xeyir nəşib etmiş olsun". (ən-Nisa 19).

"كُنِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ"

"Sizin xoşunuza gəlməsə də, cihad sizə vacib edildi. Ola bilsin ki, sevmədiyiniz bir şey sizin üçün xeyirli, sevdiyiniz bir şey isə sizin üçün zərərli olsun. Allah bilir, siz isə bunu bilmirsiniz". (əl-Baqərə 216).

Ümumi olaraq bilmək lazımdır ki, insanın xeyir sanaraq arzuladığı hər bir şey ona xeyir gətirmir, əksinə şər də ola bilər.

3. Duasının Qəbul Olmaması ilə İmtahan Olunan İnsan, Allahın Sevimli Qullarının Zümərəsinə Daxil Ola Bilər

عن أنس قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم إذا أراد الله بعبده الخير عجل له العقوبة في الدنيا وإذا أراد الله بعبده الشر أمسك عنه بذنبه حتى يوافي به يوم القيامة وهذا الإسناد عن النبي صلى الله عليه و سلم قال إن عظم الجزاء مع عظم البلاء وإن الله إذا أحب قوما ابتلاهم فمن رضي فله الرضا ومن سخط فله السخط. قال الشيخ الألباني : حسن صحيح

Çünkü Allahın qulunu imtahan etməsi ona olan sevgisinə dəlalət edir. Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Əgər Allah bir quluna xeyir diləyərsə onun dünyada olan aqibətini tezləşdirər. Əgər Allah bir qulu üçün şər diləyərsə onun günahını saxlayar ki, hətta Qiyamət günü haqq hesab etsin. Əcrin böyüklüyü imtahanın ağırlığına görədir. Əgər Allah bir qövmü sevərsə, o qövmü imtahana çəkər. Kim razı olarsa, ona Allahın razılığı, kim qəzəblənərsə, ona Allahın qəzəbi vardır”¹²⁹.

4. Allah Qulunun Ona Qarşı Razılığını İmtahan Edir

“أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسْتَهْمِبُ الْبِئْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَزُلُزْلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصُرَ اللَّهُ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ”

“Yoxsa siz elə güman edirdiniz ki, sizdən əvvəlkilərin başına gələnlər sizin başınıza gəlmədən Cənnətə daxil olacaqsınız? Onlara elə kasıblıq və xəstəlik üz vermiş, elə sarsılmışdılar ki, hətta Peyğəmbər və onunla birlikdə olan möminlər də: “Allahın köməyi nə vaxt gələcək?”– dedilər. Həqiqətən, Allahın köməyi yaxındır”. (əl-Bəqərə 214).

5. Allah ilə Ünsiyyətdə Olaraq Onun Məhəbbətinə Nail Olmaq

İnsan duanın bütün vacibatlarını və ədəblərini yerinə yetirərək, daima ümidlə, səmimi qəlbədən dua edərsə, Allahın məhəbbətini qazanmış olar ki, bunun da mükafatı əbədi olan Cənnətdir. Çünki Allahın məhəbbətini qazanmaq onun Cənnətini qazanmaq deməkdir.

6. Duanın Gec Və Ya Qəbul Olmaması Qulun Öz Nəfsini Hesaba Çəkməsinə Səbəb Olur

¹²⁹ İbn Məcə 4031, Tirmizi 2396, əl-Albani “Həsən Səhih”.

Ola bilsin ki, duanın gec və ya heç qəbul olmamasının səbəbi dua edənin özündən asılı olsun. *Məsələn:* Əgər dua edənin yeməyində haram varsa və ya duasının qəbulunun qarşısını alan günahlara yol verirsə, yaxud dua əsnasında duanı dili və ya qəlbi ilə yox, yalnız etdiyi duanın mahiyyətinə varmadan dili ilə edirsə, duasının qəbuluna mane olmuş olar. Belə halda, duasının qəbulunu görməyən hər bir iman sahibi öz nəfsini hesaba çəkərək özündə olan naqisliyi axtarar, günahlardan çəkinərək tövbə edər və Rəbbinə tərəf dönər ki, buna səbəb onun duasının qəbul olmaması olar. Halbuki, əgər duası tez qəbul olarsa, özündən qafil olaraq nəfsini hesaba çəkməz və əksinə özünü güclü iman sahibi zənn edərək həlak etmiş olar.

7. Ola Bilsin Ki, İnsan Günahları İlə Duasının Qəbuluna Mane Olar

Elə insan vardır ki, daima Rəbbindən narazılıq edərək duasının qəbul olmadığından şikayətlənir. Lakin özünə diqqətlə nəzər salsan görərsən ki, dua etdiyi Rəbbinə heç bircə dəfə də olsun boyun əyərək namaz qılmamışdır. Əksinə, haramlara qurşanaraq həmişə Ona üsyanda olmuşdur. Beləsi duasının qəbul olmadığından gileylənməsin! Əksinə, Allaha şükür etsin ki, onun sağlamlığını günahlarına görə əlindən almamışdır və unutmaz ki, Rəbbinə qarşı üsyanda davam edərsə, başına gələcək müsibətlərə görə yalnız özünü qınamalıdır. Ona görə də kimliyindən asılı olmayaraq hər bir bəndə onu yaradanı unutmamalı və qafilliyindən tövbə edərək Ona tərəf yönəlməlidir ki, bu da onun dualarının qəbul olmasına səbəb olar. Əgər belə edərsə, Rəbbini razı salar və üzərinə bütün xeyir qapılarının açıq olduğunu yəqinliklə şahidi olar.

"وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ"

"Qullarım səndən Mənim barəmdə soruşsalar, Mən onlara yaxınam, Mənə yalvaranın duasını yalvardığı vaxt qəbul edərəm. Qoy onlar da Mənim çağırışımı qəbul edib Mənə iman gətirsinlər ki, doğru yola yönələ bilsinlər".
(əl-Bəqərə 186).

8. Şeytanla Mübarizə Apararaq Savab Qazanmaq

Şeytan insanın açıq-aydın düşmənidir. Qulu Allahın yolundan azdırmaq üçün hər cür hiylələrə əl atır. Xüsusən də, insanda bir boşluq görərsə, həmin boşluqdan istifadə edərək vəsvəsə verməyə başlayır. Qul Rəbbinə dua edərsə, lakin duası qəbul olmazsa, o zaman Şeytan bu fürsəti əldən verməyərək qulun

qəlbinə Allah barəsində pis zəndə olması, yaxud duanı tərək edərək qəbul olmasından ümidini üzməsi üçün müxtəlif fikirlər irəli sürər. Belə halda, əgər qul Şeytanla mübarizə apararaq onun vəsvəsələrinə məhəl qoymadan Allah barədə gözəl zəndə olarsa və ümidini üzməyərək dua etməkdə davam edərsə, Şeytanı qəzəbləndirərək Rəbbini razı salmış olar. Çünki Şeytanla mübarizə aparmaq ən böyük ibadətlərdəndir.

9. Ola Bilsin Ki, Dua Qəbul Olsun, Lakin Dua Edənin Bundan Xəbəri Olmasın

نموذج من أدعية المقبولة للأنبياء و الصالحين

PEYĞƏMBƏRLƏRİN VƏ SALEH İNSANLARIN QƏBUL OLUNMUŞ DUALARINDAN BİR NEÇƏ NÜMUNƏ

1) Adəmin ﷺ Duası

"فَتَلَقَىٰ آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ"

"Adəm tövbə etmək üçün Rəbbindən kəlmələr öyrəndi, O da onun tövbəsini qəbul etdi Doğrudan da O, tövbələri qəbul edəndir, Rəhmlidir". (əl-Bəqərə 37).

2) İbrahimin ﷺ Duası

"وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ"

"Bir zaman İbrahim demişdi: "Ey Rəbbim! Bu şəhəri əmin-amanlıq yurdu et. Məni və oğullarımı bütələrə tapınmaqdan uzaqlaşdır". (İbrahim 35).

"أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبَالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ"

"Məgər onlar, ətraflarındakı insanlar yaxalandıqları halda, Məkkəni onlar üçün müqəddəs, təhlükəsiz bir yer etdiyimizi görmürlərmi? Onlar batilə inanıb Allahın nemətini inkarını edirlər?". (əl-Ənkəbut 67).

"وَقَالُوا إِنَّا تَتَّبِعُ الْهُدَىٰ مَعَكَ نُنحِطُفُ مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا يُجَبَىٰ إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ"

"أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ"

"Kafirlər dedilər: "Əgər biz səninlə birlikdə doğru yolla getsək, yurdumuzdan qovularıq". Məgər Biz onları Özümüzdən bir ruzi olaraq hər cür meyvənin gətirildiyi, müqəddəs, təhlükəsiz bir yerdə yerləşdirmədikmi? Lakin onların çoxu bunu bilmir". (əl-Qasas 57).

3) Əyyubun ﷺ Duası

"وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ. فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِنْهُمُ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذُكِّرَى لِلْعَابِدِينَ"

"Əyyubu da yada sal! Bir zaman o, Rəbbinə yalvarıb demişdi: "Mənə, həqiqətən də, bəla düçar olubdur. Sən rəhmlilərin ən rəhmlisisən!" Biz onun duasını qəbul etdik və ona düçar olmuş bəlanı aradan qaldırdıq. Öz tərəfimizdən bir mərhəmət və ibadət edənlərə bir ibrət olsun deyə, ailəsini ona qaytardıq, üstəlik bir o qədər də əlavə etdik". (əl-Ənbiya 83-84).

4) Zəkəriyyənin ﷺ Duası

"هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ"

"Elə oradaca Zəkəriyyə Rəbbinə dua edərək dedi: "Ey Rəbbim! Öz tərəfindən mənə pak bir nəsil bəxş et! Şübhəsiz ki, Sən duaları eşidənsən". (Ali İmran 38).

"وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ. فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ"

"Zəkəriyyəni da yada sal! Bir zaman o yalvarıb demişdi: "Ey Rəbbim! Məni tənha buraxma. Sən varislərin ən yaxşısısan!". Biz onun duasını qəbul etdik, ona Yəhyanı bəxş etdik və zövcəsini ona uşaq doğmağa qadir etdik. Həqiqətən, onlar yaxşı işlər görməyə tələsər, ümid və qorxu ilə Bizə yalvarardılar. Onlar Bizə müti qullar idilər". (əl-Ənbiya 89-90).

4) Sad İbn Əbu Vaqqasın ﷺ Duası

عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: شَكَأَ أَهْلُ الْكُوفَةِ سَعْدًا إِلَى عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَعَزَلَهُ وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ عَمَّارًا، فَشَكَرُوا حَتَّى ذَكُرُوا أَنَّهُ لَا يُحْسِنُ يُصَلِّي، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَقَالَ يَا أَبَا إِسْحَاقَ إِنَّ هَؤُلَاءِ يَزْعُمُونَ أَنَّكَ لَا تُحْسِنُ تُصَلِّي قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ أَمَا أَنَا وَاللَّهِ فَإِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي بِهِمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا أُحْرِمُ عَنْهَا، أُصَلِّي صَلَاةَ الْعِشَاءِ فَأَرْكُدُ فِي الْأُولِيِّينَ وَأُخِيفُ فِي الْأُخْرِيِّينَ. قَالَ ذَاكَ الظَّنُّ بِكَ يَا أَبَا إِسْحَاقَ.

فَأَرْسَلَ مَعَهُ رَجُلًا أَوْ رَجُلًا إِلَى الْكُوفَةِ، فَسَأَلَ عَنْهُ أَهْلَ الْكُوفَةِ، وَلَمْ يَدَعْ مَسْجِدًا إِلَّا سَأَلَ عَنْهُ، وَيُثْنُونَ مَعْرُوفًا، حَتَّى دَخَلَ مَسْجِدًا لِبَنِي عَبْسٍ، فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ يُقَالُ لَهُ أَسَامَةُ بْنُ قَتَادَةَ يُكْنَى أَبُو سَعْدَةَ قَالَ أَمَا إِذْ نَشَدْتَنَا فَإِنَّ سَعْدًا كَانَ لَا يَسِيرُ بِالسَّرِيَّةِ، وَلَا يَقْسِمُ بِالسَّوِيَّةِ، وَلَا يَبْدُلُ فِي الْقَضِيَّةِ. قَالَ سَعْدٌ أَمَا وَاللَّهِ لَأَدْعُونَ بِثَلَاثٍ، اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ عَبْدُكَ هَذَا كَاذِبًا، قَامَ رِيَاءً وَسَمْعَةً فَأَطِلْ عُمُرَهُ، وَأَطِلْ فَقْرَهُ، وَعَرِّضْهُ بِالْفِتَنِ، وَكَانَ بَعْدَ إِذَا سُئِلَ يَقُولُ شَيْخٌ كَبِيرٌ مَفْتُونٌ، أَصَابْتَنِي دَعْوَةُ سَعْدٍ. قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ فَأَنَا رَأَيْتُهُ بَعْدَ قَدْ سَقَطَ حَاجِبَاهُ عَلَى عَيْنَيْهِ مِنَ الْكِبَرِ، وَإِنَّهُ لَيَتَعَرَّضُ لِلْجَوَارِي فِي الطَّرْفِ يَغْمِزُهُنَّ.

Cabir İbn Səmurə ﷺ rəvayət edir ki, Kufəlilər Ömərə ﷺ Sad İbn Əbu Vəqqasdan ﷺ şikayət etdilər. Buna görə də Ömər ﷺ onu (bu vəzifədən) kənarlaşdırdı və yerinə Əmmar İbn Yasiri ﷺ hakim təyin etdi. Kufəlilər (çox) şikayət etdilər, hətta (Sadın) namazı lazımı qaydada qılmadığını belə iddia etdilər. Belə olduqda, Ömər ﷺ adam göndərüb onu yanına çağırırdı və dedi: “Ey Əbu İshaq! Bunlar iddia edirlər ki, sən namazı lazımı qaydada qılmırsan”. Əbu İshaq: “Mənə gəlincə, vallahi ki, mən onlara Peyğəmbərin ﷺ namazını qıldırmışam və bundan (heç bir şey) əskiltməmişəm. İşa namazını qıldıranda ilk iki rükəti uzun, son iki rükəti isə qısa qıldırmışam”. Ömər: “Mən elə belə də bilirdim, ey Əbu İshaq!” – dedi, sonra da onunla birlikdə Kufəyə bir və ya iki adam göndərdi ki, gedib kufəlilərdən onun barəsində soruşsunlar. (Kufədə) elə bir məscid qalmadı ki, (göndərilən adam) onun barəsində soruşmasın. Hamı onu təriflədi. Axırda həmin adam Abs oğullarının məscidinə gəldi. Oradakılardan Əbu Sədə ləqəbi ilə tanınan Usamə İbn Qətadə adlı birisi ayağa qalxıb dedi: “Madam ki, and verib bizdən soruşdun, (onda bil ki,) Sad (heç vaxt) döyüşə gedən dəstəyə qoşulmayıb, (qənimətləri) düzgün bölüşdürməyib və şəriət məsələlərində ədalətlə hökm verməyib”. Sad: “İndi ki belə oldu, onda vallahi ki, mən də üç şeylə bağlı (Allaha) dua edəcəyəm: “Allahım! Əgər sən bu qulun yalançıdırsa, üstəlik bunu özünü göstərmək və ad qazanmaq məqsədi ilə edirsə, onda onun ömrünü uzat, yoxsulluğunu artır və onu bəlalara düşür et!”. (Uca Allah onun duasını qəbul etdi). Sonralar həmin adamdan (onun halı barədə) soruşanda deyərdi: “Mən başibəlalı bir qocayam, mənə Sadın bədduası tutub”. AbdulMəlik: “Sonralar mən o adamı gördüm, qocalığından qaşları gözlərinin üstünə düşmüşdü, özü də küçələrdə cariyələrə əl atırdı”¹³⁰.

5) Səid İbn Zeydin ﷺ Duası

عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَرْوَى بِنْتَ أُوَيْسٍ ادَّعَتْ عَلَى سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ أَخَذَ شَيْئًا مِنْ أَرْضِهَا فَخَاصَمْتُهُ إِلَى مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ. فَقَالَ سَعِيدٌ أَنَا كُنْتُ أَخُذُ مِنْ أَرْضِهَا شَيْئًا بَعْدَ الَّذِي سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ وَمَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ

¹³⁰ Buxari 755, Müslim 453.

اللَّهُ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ « مَنْ أَخَذَ شَيْئًا مِنَ الْأَرْضِ ظُلْمًا طُوقَهُ إِلَى سَبْعِ أَرْضِينَ ». فَقَالَ لَهُ مَرُوانٌ لَا أَسْأَلُكَ بَيْنَهُ بَعْدَ هَذَا. فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ كَاذِبَةً فَعَمَّ بَصَرُهَا وَأَقْتُلْهَا فِي أَرْضِهَا. قَالَ فَمَا مَاتَتْ حَتَّى ذَهَبَ بَصَرُهَا ثُمَّ بَيَّنَّا هِيَ تَمْشِي فِي أَرْضِهَا إِذْ وَقَعَتْ فِي حُفْرَةٍ فَمَاتَتْ.

Hişam İbn Urva atasından rəvayət edir ki, Ərva Binti Uveys, Səid İbn Zeydin torpağından bir parça almış və (özünün olduğu) iddiası ilə Mərvan İbn Həkəmə şikayət etmişdir. Səid: “Mən Peyğəmbərin ﷺ bu sözlərini eşitdikdən sonra heç onun yerindən bir şey alarammı?” dedi. Mərvan: “Sən Peyğəmbərdən ﷺ nə eşitdin?” dedi. Peyğəmbərdən ﷺ eşitdim: “Hər kim zülm yolu ilə bir qarış yer alarsa (Qiyamət günü) yeddi qat qarşılığında Qiyamət günü yeddi qat yer onun boynuna dolanacaqdır”. Mərvan: “Bundan sonra səndən hər hansı bir sübut istəmirəm” dedi. Səid: “Allahım! Əgər bu qadın yalan danışarsa gözlərini kor et, (həmən) torpaqda da canını al!” dedi. Ravi deyir: “Bu qadın kor olmadan ölmədi, öz yerində dolaşdığı zaman bir çuxura düşərək öldü”¹³¹.

مسح اليدين على الوجه بعد الدعاء

DUA ETDİKDƏN SONRA ƏLLƏRİ ÜZƏ MƏSH ETMƏK (SÜRTMƏK) BARƏSİNDƏ RİSALƏ

Həmd ancaq Allahadır, Ona həmd edir, Ondən yardım və məğfirət diləyirik. Nəfslərimizin şərindən və pis əməllərimizdən Allaha sığınırıq. Allah kimi hidayətə yönəltmişsə, onu heç kəs azdıra bilməz, kimi də azdırmışsa, heç kəs onu hidayətə yönəldə bilməz. Mən şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ilah yoxdur. O, təkdir, şəriki də yoxdur və şəhadət edirəm ki, Muhəmməd onun qulu və elçisidir.

Sonra: Bu risaləyə başlamamışdan öncə, Fiqh və Hədis elimində bir neçə qaydalara toxunmağı mühüm bildik. Toxunacağımız məsələlərin bu mövzu ilə birbaşa əlaqəsi vardır. Allahın izni ilə bu qaydaları bilmək nəinki bu mövzuda, hətta digər şəri məsələləri başa düşməkdə yardım edəcəkdir. 1. İbadət sayılan (adlandırılan) istənilən bir əməl və ya söz, hansı ki, onun vasitəsilə insan Allaha yaxınlaşmağı və Onun rəhmətini qazanmağı istəyir vacibdir ki, Şəri dəlilə əsaslınsın. Şəri dəlil isə ya Qurani Kərim, ya da Peyğəmbər ﷺ Sünnəsi olmalıdır. Möminlərin anası Ummu Abdullah Aişə¹³² رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Kim bizim bu işimizdə (dinimizdə) ondan olmayan

¹³¹ Müslim 1610, 4219, Buxari 2452.

¹³² Ummu Abdullah – Abdullahın anası. Aişənin رəvayəti öz uşağı yox idi. Peyğəmbər ﷺ onu bacısı Əsmənin oğlunun adı ilə çağırırdı. Abdullah İbn Zubeyr.

bir yenilik edərsə o, rədd olunandır (Başqa bir rəvayətdə: «Kim bizim işimizə uyğun olmayan bir əməl edərsə o, (əməl) rədd olunandır»)¹³³. Hafiz İbn Rəcəb rahiməlləhu deyir ki: "Bu hədis İslam dinində böyük bir yer tutur və onun özüllərindən biridir. O, sanki əməllərin zahiri tərəfini ölçmək üçün bir meyardır (ölçü vahididir), *halbuki* - Möminlərin Əmiri Əbu Həfsə Ömər İbn əl-Xəttab rahiməlləhu deyir ki, mən Peyğəmbərin rahiməlləhu belə buyurduğunu eşitdim: «Əməllər ancaq niyyətlər ilədir və hər bir kimsə üçün ancaq niyyət etdiyi bir şey vardır. Hər kimin hicrəti¹³⁴ Allah və Rəsulu üçündürsə, onun hicrəti Allah və Rəsulu üçündür. Hər kimin hicrəti əldə edəcəyi bir dünyalıq (mal-dövlət) və ya nigahlanacağı bir qadın üçündürsə, onun hicrəti nə üçün hicrət etmiş isə elə onun üçündür!»¹³⁵. *Hədisi İsa* - əməllərin batini tərəfini ölçmək üçün bir meyardır (ölçü vahididir). *Həmçinin* Allah üçün edilməyən istənilən bir əməl, sahibi üçün heç bir fayda (savab) gətirmədiyi kimi, Allah və Rəsulunun əmri olmdan edilən bir əməl də sahibinə geri rədd olunacaqdır. Allah və Rəsulunun izn vermədiyi istənilən (söz və əməl) din adı ilə bir kimsə ortaya çıxarmağa çalışarsa o, dindən deyildir (heç bir əlaqəsi yoxdur). Peyğəmbərin rahiməlləhu: «Kim bizim bu işimizdə (dinimizdə) ondan olmayan (bir əməl) edərsə" – sözü insanın etdiyi dini əməllərinin hər birinin şəriətə uyğun olmasına dəlildir"¹³⁶.

Bu hədisə əsaslanaraq Alimlər bir neçə mühüm qaydalar irəli sürüblər: **Qayda: 1).** Allahın dinində əsas (təməl) ondan ibarətdir ki, istənilən əməl hansı ki, Allah və Rəsulu əmr etməyib qadağandır. Yəni ibadətin əsli haramdır. Quran və Sünnədən dəlil olmadıqca ibadət etmək olmaz. Məs: Bir nəfər 3 rükət sübh namazını qılır. Sən ona deyirsən ki, olmaz belə etmək. O, da deyir ki, sübut et. Sən nə edəcəksən? Gedib dəlil axtaracaqsan? Xeyr, o dəlil gətirməlidir ki, bu şəriətdə var. **2).** O, ki qaldı məişətdə (yaşayışa) aid olan yemək, içmək, geyim, maşın, ev və s. əsl odur ki, halaldır onun qadağan olunmasına Quran və Sünnədən dəlil gəlməyənəcə. Yəni nə istəyirsən ye, iç, geyin və s. Allahın qadağan etdiklərindən başqa.

Belə ki, istənilən bir ibadətin qanunauyğun və doğru olması üçün Quran və Sünnədən onu təsdiq edən bir dəlil olmalıdır. Məlumdur ki, İslam ümmətində bidətlərin meydana gəlməsinə başlıca səbəb müsəlmanların uydurma və zəif hədislərə əsaslanmaları olmuşdur. Bu yerdə istərdim ki, hədis alimlərinin uydurma və zəif hədis barəsində sözlərini qeyd edim. Bütün alimlər həmfikirdilər ki, Movdu (uydurma) hədis şəriətdə dəlil ola bilməz. Heç bir

¹³³ Buxari 2697, Müslüm 1718.

¹³⁴ *Hicrət* – tərək etmək deməkdir. Küfr ölkəsindən İslam yurduna köçmək. Həmçinin Allahın qadağalarını tərək etmək-də hicrət adlanır.

¹³⁵ Buxari 1, Müslüm 1907.

¹³⁶ "Cəmiul Ulumul Vəl Hikəm".

məsələdə Məvdu (uydurma) isnadlara arxalanmaq olmaz. Zəif hədisə gəldikdə isə bu məsələdə alimlər arasında ayrılıq vardır. Bir qrup alimlər müəyyən edilmiş şərtlərə əməl edildiyi təqdirdə zəif hədis ilə əməl etməyi icazə vermişlər: **1.** Zəif hədis - *Tərhib Vət Tərgib* – qorxutmaq (günahlardan çəkəndirmək) və ədəbləndirmək (yaxşı işlərə sövq etmək) üçün və s. Buna bənzər məsələlərdə tətbiq edilə bilər. Lakin ayrıca şəri bir hökm çıxarmaq üçün tətbiq edilməməlidir. **2.** Zəif hədisin məzmununun (mətninin) Quran və Sünnə ilə səhih əsası olmalıdır. **3.** Belə bir hədisi söylədiyən zaman onun zəif olduğunu söyləməyin vacibliyi və Peyğəmbər ﷺ belə bir şeyi söyləmədiyinə etiqad etmək.

Digər qrup alimlər – Yəhyə İbn Məin, Abu Hətim, Əbu Zura, Buxari, Müslim, Hibban, Əbu Bakr İbn Arabi, İbn Teymiyyə, İbn Rəcəb, əl-Məqdisi, Şovkani, Əhməd Şakir, əl-Albani, Muqbil¹³⁷ – *Allah Onlardan Razı Olsun* - Zəif hədis ilə heç bir halda əməl edilmədiyini söyləmişlər. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Mənim adımdan yalan uydurmayın. Hər kim söyləmədiyimi mənə isnad edərsə heç şübhəsiz ki, atəşə girər»¹³⁸. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Hər kim qəsdli olaraq mənim ağızımdan yalan söyləyərsə atəşdən yerini hazırlasın»¹³⁹. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Heç şübhəsiz ki, mənim ağızımdan yalan söyləmək başqa bir kimsənin ağızından yalan söyləmək kimi deyildir. Hər kim qəsdli olaraq mənim ağızımdan yalan söyləyərsə atəşdən yerini hazırlasın»¹⁴⁰. Hafiz İbn Həcər ر.ه. Peyğəmbərin ﷺ: "Özü yalan saydığı halda kim mənim adımdan yalan danışarsa o, kimsə yalançıdır – hədisi barəsində deyir ki: "Peyğəmbərin ﷺ söyləmədiyi bir şeyi onun adından söyləmək qadağan edildiyi halda bu kimi şeylərə əməl etmək barəsində nə demək olar? Fərq etməz, istər bu Əhkam (etiqa) məsələlər olsun, istərsə də Fəzilətlər bəbindən olsun. Çünki bunların hamısı Şəriətdir"¹⁴¹. İmam Şovkani ر.ه. deyir ki: "Əhkam (etiqa) ilə bağlı hədislər ilə, Fəzilətlər ilə bağlı hədislər arasında heç bir fərq yoxdur. Çünki bütün bunlar Şəriətdir. Kim ki, bunlar arasında xeyir nəminə fərq qoyursa qoy dəlilini gətirsin"¹⁴². Əhməd Şakir ر.ه. deyir ki: "Zəif hədisin zəifliyini vurğulamaq (söyləmək) vacibdir. Ondan ötrü ki, hədisi heç kəs səhih qəbul etməsin. Bu da istər əhkam (etiqa) ilə bağlı hədislər olsun, istərsə də fəzilətlər ilə bağlı hədislər arasında heç bir fərq yoxdur. Peyğəmbərdən ﷺ Səhih və Həsən isnad ilə rəvayət olunandan başqası dəlil ola bilməz"¹⁴³.

¹³⁷ "Daif Tarğibu vət Tarhib" 11/23-25, "Fahtul Latif Fi Hukmul Amali Bi Hədisi Daif" 46-52.

¹³⁸ Müslim "Müqəddimə".

¹³⁹ Müslim "Müqəddimə".

¹⁴⁰ Müslim «Müqəddimə», Buxari 109.

¹⁴¹ "Tabiin əl-Acab" 3-4.

¹⁴² "əl-Favaid əl-Məcmua" 283.

¹⁴³ "Baisul Həsis" 101.

Bu Zəif hədisin Tərgib Vət Tərhib - ədəbləndirmək (xeyirə yönəltmək) və qorxutmaq (qadağalardan çəkəndirmək) kimi şəriət məsələlərində tətbiq edilməsi barəsində idi. O, ki qaldı Zəif hədisin Əqidə (Etiquadi), halal və haram və həmçinin İbadət məsələlərində bu barədə alimlər arasında heç bir fikir ayrılığı yoxdur. Şeyxulİslam İbn Teymiyyə rahiməllah deyir ki: "İmamlardan heç kimsə Zəif hədisə əsaslanaraq bir şeyin Vacib və ya Müstəhəb olduğunu söyləməmişlər. Lakin kimsə bunun əksini söyləyərsə artıq İcmanın rəyinə zidd getmiş olar"¹⁴⁴.

Dua Etdikdən Sonra Əlləri Üzə Sürtməyin Müstəhəb (Doğru) Olduğunu Söyləyənlərin Dəlilləri: Buna iki hədis dəlildir. Lakin hədislərin hər ikisi də zəifdir. **İnşəallah** bu haqda daha ətraflı danışacağıq. Ömər rahiməllah rəvayət edir ki, Peyğəmbər rahiməllah əllərini qaldıraraq Allaha dua etdikdən sonra onları (əllərini) üzünə sürtmədikcə aşağı salmazdı"¹⁴⁵. İmam Əbu İsa ət-Tirmizi rahiməllah bu hədisi rəvayət etdikdən sonra deyir ki: "Bu səhih, lakin Qərib (bir ravidən rəvayət edilən) hədisdir. Bu haqda biz yalnız Həmməd İbn İsadın bilirik. Bu hədis yalnız ondan rəvayət edilmişdir. Az hədis rəvayət etməsinə baxmayaraq insanlar ondan hədis rəvayət edərtilər". Tirmizin rahiməllah sözlərinə baxmayaraq bir çox imamlar bu rəvayəti zəif saymışlar. Məs: Əbu Hatim rahiməllah deyir ki: "Hədisdə zəifdir". Əbu Davud rahiməllah deyir ki: "O, zəif ravidir və rədd edilmiş hədislər rəvayət edər". **Həmçinin** – Həkim, Darakutni, İbn Hibban və s. Bu cür sözlər söyləmişlər. İbn Məhkul rahiməllah deyir ki: "Onlar (Muhəddislər) onu zəif ravi hesab etmişlər"¹⁴⁶. Hətta hədis elmində hədisin səhih olması üçün öz mülayim şərtləri ilə seçilən İmam Həkim rahiməllah də onu zəif ravi saymışdır. Həmçinin onun rəyini İmam Zəhəbi rahiməllah dəstəkləmişdir¹⁴⁷. **Həmçinin** Hafiz İrakli, Şeyx əl-Albani rahiməllah deyir ki: "Rəvayətlərinin səhih dərəcəyə qalxması üçün bu ravi olduqca zəifdir"¹⁴⁸.

Başqa rəvayətdə: Saib İbn Yəzid atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər rahiməllah əllərini qaldıraraq Allaha dua etdikdən sonra əllərini üzünə sürtərdi"¹⁴⁹. Həfsə İbn Hişam səbəbilə hədis zəifdir. Həmçinin İbn Lyaxia imamlar tərəfindən zəif qəbul edilmişdir. Digər Dəlilləri: İbn Abbas rahiməllah rəvayət edir ki, Peyğəmbər rahiməllah buyurdu: "Duanızı bitirdikdən sonra əllərinizi üzünüə sürtün (məsh) edin"¹⁵⁰.

Bu hədis imamlar tərəfindən zəif qəbul edilmişdir. İmam Buxarinin rahiməllah söylədiyi kimi: "Sənəddə olan Saleh İbn Həsən qəbul edilməz ravidir". İmam

¹⁴⁴ "Məcmuul Fətava" 1/251.

¹⁴⁵ Tirmizi 2/244, 3386, İbn Əsakir 7/12/2.

¹⁴⁶ İbn Həcər "Təhzi".

¹⁴⁷ "Mustədrək" 1/536.

¹⁴⁸ "İrvalul Gəlib" 2/180.

¹⁴⁹ Əbu Davud 1492, əl-Albani "Zəif".

¹⁵⁰ İbn Məcə 1181, 3866, Əbu Davud 1485, İbn Nasr 137, Təbərani 3/98, əl-Albani "Zəif".

Nəsəi rahiməlləhu deyir ki: "Onun hədisləri yalanına görə rədd edilir". İbn Hibban rahiməlləhu deyir ki: "O, musiqiyə qulaq asar və müğənnilər saxlayaradı. Həmçinin yalandan hədislər rəvayət edər və onları səhih (etibarlı) ravilərə isnad edər". İbn Əbu Hatim rahiməlləhu deyir ki: "Öz atamdan bu ravi barəsində soruşdum o: "Rədd edilmiş (munkər)"¹⁵¹. İbnul Covzi rahiməlləhu bu hədisi zəif hesab etmiş, həmçinin Hafiz əl-Busayri rahiməlləhu "əz-Zəvaid" deyir ki: "Bu hədis alimlərin icması ilə Saleh İbn Həsən səbəbilə zəifdir". **Həmçinin** bu hədisin İbn Abbasdan rahiməlləhu başqa rəvayət yolları da vardır: Lakin bütün bu rəvayətlər zəifdir. Onların raviləri arasında İsa İbn Meymun etibarlı ravi sayılmaz¹⁵². İmam Nəsəi, İbn Hibban rahiməlləhu deyirlər ki: "O, hədislər rəvayət edir ki, hər biri uydurmadır". **Həmçinin** ravilər arasında AbdulMəlik İbn Muhəmməd, Əbu Davud rahiməlləhu onun zəif olduğunu söyləmişdir, **Həmçinin** Abdullah İbn Yaquub vardır ki, kimliyi bilinmir. **Həmçinin** Həkim rahiməlləhu rəvayət etdiyi hədisin ravilərindən olan Muhəmməd İbn Muaya vardır ki, İmam Darakutni rahiməlləhu onu yalançı adlandırmışdır. İmam Əbu Davud rahiməlləhu deyir ki: "Muhəmməd İbn Kəbdən rəvayət edilir ki, hər bir rəvayət də zəifdir". Bu hədislərə zəif deyən imamlardan: İbn Nasr, İmam Nəvəvi, İbn Teymiyyə¹⁵³.

Bütün bu deyilənlərdən aydın oldu ki, bu hədislərin zəifliyində heç bir şübhə yoxdur. Dua etdikdən sonra əlləri üzə sürtməyin icazəli olduğunu söyləyənlərin digər dəlilləri bəzi səhabələrin əməlləridir: Əbu Nuaym, o da Vəhbədən rahiməlləhu rəvayət edir ki: "Mən gördüm ki, İbn Ömər və İbn əz-Zubeyr rahiməlləhu dua etdikdən sonra əlləri ilə üzlərinə sürtərdilər (məsh) edərdilər (Onlar dua etdikdə ovuclarını üzə tərəf çevirərdilər)"¹⁵⁴. Hədisin ravilərindən olan Muhəmməd İbn Fuleyh İbn Suleyman əl-Aslam barəsində alimlər fikir ayrılığdadırlar. Bəziləri onu etibarlı sayarkən, digərləri zəif qəbul etmişlər. İmam Ukayl rahiməlləhu deyir ki: "Onun hədisləri qəbul edilməz". Hədisdə məşhur olan Yəhyə İbn Məin rahiməlləhu də onu zəif qəbul etmişdir. Həmçinin ravilərdən olan atası Fuleyh İbn Suleyman əl-Aslamdır. Oğlundan fərqli olaraq daha zəif ravidir. Muhəmməd İbn Şeybə rahiməlləhu deyir ki: "Mən İbn Mədinidən rahiməlləhu onun barəsində soruşdum. O: "O, və qardaşı zəif ravilərdir". İmam Ukayl və Curcani rahiməlləhu onu zəif ravilər kitabında qeyd etmişlər. Hafiz İbn Həcər rahiməlləhu "Taqrīb" 5443 deyir ki: "O, sadıqdır, lakin çox xəta edər". İbn Həcərin rahiməlləhu bu cür yanaşması ravinin zəif olmasına dəlildir. Çox az ehtimal var ki, Fuleyh Vəhbədən bu rəvayəti eşitsin. Vəhb 128-ci ildə vəfat etmişdir, Fuleyh isə 168-ci ildə. Bütün

¹⁵¹ "İlyə" 2/351.

¹⁵² Əbu Davud 1485, Beyhəqi 2/212, Həkim 4/270.

¹⁵³ "Əzkər" 399, "Məcmua" 3/480, "Məcmuul Fətava" 1/188, Beyhəqi "Zəif".

¹⁵⁴ Buxari "Ədəbul Mufrad" 609, əl-Albani "Zəif".

bunlara rəğmən hədis səhiih sayıla bilməz. Əsrimizin Muhəddisi əl-Albani rahiməllah hədisə "Zəif" demişdir.

O, ki qaldı Vitr və ya digər beş namazların birində Qunut dualarında dua etdikdən sonra əlləri üzə sürtməyə heç şübhəsiz ki, bu heç bir zəif dəlili belə olmayan bidət bir əməldir. Səhiih hədislərdə Əhməd 3/137, Təbərani "Sağir" 1/111, "Səhiih" Peyğəmbərin rahiməllah 70 Quran hafizini qətl edən müşriklər əleyhində Qunutda dua etməsi, həmçinin Ömərdən rahiməllah rəvayət edilən hədisdə Peyğəmbərin rahiməllah Ramazan ayında Qunutda etdiyi dualar səhiih isnadla bizə çatmışdır. Lakin onların heç birində Peyğəmbərin rahiməllah dua etdikdən sonra əllərini üzünə sürtməsi rəvayət edilməmişdir. Nə Peyğəmbərdən rahiməllah, nə səhabələrdə belə bir şey rəvayət edilməmişdir və bu əməl Bidət olan bir əməldir. İmam Beyhəqi rahiməllah deyir ki: "Qunut duaları zamanı (namaz əsnasında) əlləri üzə məsh etmək barədə Sələflərdən heç bir şey varid olmamışdır. Bu barədə bir xəbər gəlmiş olsa da belə namazdan qeyri vaxta olan rəvayətlərdir. Bu da Peyğəmbərdən rahiməllah zəif olaraq rəvayət edilmişdir. Bir çox kimsələrdə namazdan kənarında dua əsnasında belə edərtilər. O, ki qaldı bu əməlin namaz əsnasında etməyə nə Peyğəmbərdən rahiməllah, nə səhabələrdən bu barədə səhiih bir rəvayət yoxdur. Sələflərin yoluna uyğun olaraq bu kimi şeyləri tərək etmək daha doğru olardı. Yəni – namaz əsnasında Qunut dualarında dua etdikdən sonra əlləri (üzə sürtmədən) yana salmaq"¹⁵⁵.

Bir çox imamlar istər namaz əsnasında, istərsə də namazdan kənarında dua etdikdən sonra əlləri üzə məsh etməyi qadağan etmişlər. İmam İbn Nasr rahiməllah "Qiyam əl-Leyl" deyir ki, İmam Məlikdən rahiməllah dua etdikdən sonra əlləri üzə sürtmək barəsində soruşduq o: "Bu barədə heç bir məlumat yoxdur" dedi. Həmçinin İbn əl-Mubarak rahiməllah dua etdikdən sonra əlləri üzə məsh etmək barəsində soruşduqda o: "Sufyan əs-Souri rahiməllah bunu pisləyərdi" dedi. İmam İbnul Covzi rahiməllah "İlya" deyir ki: "Əhməd İbn Hənbəl rahiməllah deyir ki: Mən bu əməli Həsənül Bəsrindən rahiməllah başqa edən bir kimsə tanımıram". İmam Nəvəvi rahiməllah "Məcmua" deyir ki: "Daha gözəldir ki, belə etməyəsən". İmam İzz İbn AbdusSalam rahiməllah deyir ki: "Cahillərdən başqa heç kəs dua etdikdən sonra əlləri üzə məsh etmir"¹⁵⁶.

Müxaliflərin Gətirdikləri Şübhələrə Verilən Cavab: Dua etdikdən sonra əlləri üzə sürtməyin müstəhəb (doğru) olduğunu söyləyənlər bu hədislərin zəif olması ilə razılaşırlar. Lakin onlar qeyd edirlər ki, bu hədislər bir-birilərini qüvvətləndirərək həsən dərəcəsinə çatırlar. Bu barədə onlar Hafiz İbn Həcər və İbn Manavi rahiməllah əsaslanırlar. Lakin alimlər həm onlara, həm də zəif hədisləri

¹⁵⁵ "Sünən Beyhəqi" 2/212.

¹⁵⁶ "Fatava əl-İzz" 1/47.

qüvvətləndirənlərə etiraz edərək deyirlər ki: Hər zaman eyni mövzuda olan bir neçə zəif hədisi qüvvətləndirərək həsən dərəcəsinə qaldırmaq olmaz. Hafiz İbn Salam rahiməllah deyir ki: "Hər zəif hədis özünə bənzər digər zəif hədislə güclənərək səhih dərəcəsinə çatmır. Onlar içərisində bir-birilərini gücləndirən hədislərdə var, zəif qalan hədislər də" ¹⁵⁷. Zəif hədislərin bir-birilərini qüvvətləndirməsi üçün vacibdir ki, hədisin zəifliyi ravinin hiifzinin zəifliyindən, rəvayət etdiyi zaman xəta etməsindən aslı olsun, nəbadə yalanda, saxtalaşdırmada və günahda ittiham olunsun. Bu hal da mühəddislərə yaxşı tanışdır, eyni zamanda İbn Həcər və Manavi rahiməllah.¹⁵⁸ O, ki qaldı onların gətirdiyi iki hədisə və onların digər yollardan gələn ləfzlərinə, biz görürük ki, onların hər birinin zəif olmasına səbəb ravilərin yalanda və saxtalaşdırmada ittiham olunmasıdır. Əli İbn Əbu Talib, Abdullah İbn Məsud, Muaz İbn Cəbəl, Əbu Dərda, İbn Ömər, İbn Abbas, Ənəs İbn Malik, Əbu Hureyrə və Əbu Səid əl-Xudri - *Allah Onlardan Razı Olsun* - bir çox rəvayətlər və başqa ləfzlərlə Peyğəmbərin rahiməllah belə buyurduğunu nəql edirlər: «Kim ki, ummətim üçün dini ilə əlaqəli qırx hədisi əzbərləyib yadda saxlayarsa, Qiyamət günü Allah onu fəqihlər və alimlər zümrəsində həşr edər». Başqa rəvayətdə: Peyğəmbər rahiməllah buyurdu: «Allah onu fəqih və alim olaraq həşr edər». Əbu Dərdanın rahiməllah rəvayətində isə: Peyğəmbər rahiməllah buyurdu: «Qiyamət günü mən ona şəfaətçi və şahid olaram»¹⁵⁹. İmam İbni Mulyakkin rahiməllah deyir ki: "Bu hədis 20-yə yaxın rəvayət yolları vardır". Lakin imamlardan heç kimsə onların bir-birini gücləndirdiyini söyləməmişdir. İmam Nəvəvi rahiməllah deyir ki: "Alimlər bu hədislərin bir neçə yoldan gəlməsinə baxmayaraq zəif saymışlar" ¹⁶⁰. Bu həmçinin müzakirə etdiyimiz hədislərə də aiddir. əl-Albani rahiməllah deyir ki: "Bu iki hədisin bir-birilərini gücləndirdiyini söyləmək doğru olmaz. Çünki onların zəifliyi ciddidir"¹⁶¹.

Dua etdikdən sonra əlləri üzə məsh etməyin doğru olduğunu söyləyənlər deyirlər ki: Alimlərin bu qadağanı namaza aiddir, namazdan kənarıda yox". Lakin bu kimi iddia xəta və alimlərin sözlərini yozmaqdır. İbn Teymiyyə rahiməllah: "Bir çox insanların namazdan sonra etdikləri (Yəni: Dua etdikdən sonra əlləri üzə sürtmək) Sünnədirmi? Deyə soruşulduqda o: "Peyğəmbərin rahiməllah dua zamanı əllərini qaldırması bir çox səhih hədis vasitəsilə bizə çatmışdır. O, ki qaldı dua etdikdən sonra üzə məsh etməyə bu barədə bir-iki zəif hədisdən başqa səhih heç bir məlumat yoxdur"¹⁶².

¹⁵⁷ "Muqəddimə Ulumul Hədis" 36-37.

¹⁵⁸ "Şarh Nahba" 25, "Tahdis" 90.

¹⁵⁹ əl-Albani «Zəif Hədislər Silsiləsi» 4589.

¹⁶⁰ "Muqəddimə Ərbəin Nəvəvi" 7.

¹⁶¹ "İrvalul Gə'il" 2/182.

¹⁶² "Məcmuul Fətava" 22/519.

Xülasə: Yuxarıda qeyd olunanlardan aydın oldu ki, dua etdikdən sonra əlləri üzə məsh (sürtmək) istər namaz daxilində, istərsə də namazdan kənarında söz və əməl olaraq Peyğəmbərin ﷺ səhih şəkildə sabit olmamışdır. **Həmçinin** Bakr Əbu Zeyd – *hafizahullah* – bu məsələni kökündən araşdırdıqdan sonra söyləmişdir ki: "Səhabələrdən də bu barədə səhih bir şey varid olmamışdır". Peyğəmbərin ﷺ dua etdiyi zaman əllərini səmaya qaldırmasını rəvayət edən səhabələr Peyğəmbərin ﷺ duadan sonra əllərini üzünə məsh etməsini görmüş olsaydılar heç şübhəsiz ki, onu da rəvayət edərdilər. Lakin səhih hədislərin heç birində Peyğəmbərin ﷺ əllərini qaldırıb dua etdikdən sonra üzünə məsh etməsi rəvayət edilməmişdir. Lakin müsəlmanlardan kimsə İmam Şovkani, Sanani رحمتهما və s. bu əmələ izn verən alimlərin ardınca gedərsə belə bir kimsəni bidətçi adlandırmaq doğru olmaz". İbn Bazzın رحمته rəhbərliyi altında olan "Daimi Fətvalar Komitəsindən" dua etdikdən sonra əlləri üzə məsh etmək barəsində soruşurlar: Cavab: Allaha dua edərək yönəlmək vacib əməllərdəndir. Həmçinin dua edilən zaman əlləri qaldırmaq da əmr olunan bir əməldir. Lakin dua etdikdən sonra əlləri üzə sürtmək əmr olunmayan bir əməldir. Bu barədə hədislər olsa da belə onların hər biri zəifdir". Daimi Fətvalar Komitəsi – yuxarıda qeyd etdiyimiz hədisləri zikr etdikdən və onların zəif olduğunu isbat etdikdən sonra deyirlər: "Dua - əmr edilmiş bir ibadətdir, lakin dua etdikdən sonra əlləri üzə məsh etmək nə söz, nə də əməl olaraq Peyğəmbərdən ﷺ varid olmamışdır. Bu barədə varid olan hər bir şey zəifdir. Daha doğru olar ki, zəif hədisləri tərک edərək səhih hədislərə yönəlsiniz. Hansıki qeyd edilmir Peyğəmbər ﷺ dua etdikdən sonra əllərini üzünə məsh etməsi"¹⁶³. Şeyx Useymin رحمته dua etdikdən sonra əlləri üzə məsh etmək barəsində soruşurlar o: "Dua etdikdən sonra əlləri üzə məsh etməyi daha doğrudur əmr edilməmiş (bir əməldən) adlandırmaq. Bu barədə olan hədislər isə zəifdir. Şeyxulİslam bu hədislər barəsində deyirdi: "Dəlil olaraq bu hədislər qəbul edilməzdir"... Mən hesab edirəm ki, dua etdikdən sonra əlləri üzə sürtmək Sünnə deyildir. Məlumdur ki, Peyğəmbər ﷺ yağış yağması üçün əllərini qaldıraraq Allaha dua etmiş, lakin duadan sonra əllərini üzünə məsh etməmişdir. Həmçinin bir çox səhih hədislərdə varid olmuşdur ki, Peyğəmbər ﷺ dua edərkən əllərini qaldırmış, lakin heç birində duadan sonra əllərini üzünə sürtməsi barəsində bir şey keçməməkdədir"¹⁶⁴. əl-Albani رحمته deyir ki: "Dua edərkən əllərin qaldırılması barəsində bir çox səhih hədislər vardır, lakin heç birində dua etdikdən sonra əlləri üzə məsh etmək barəsində bir şey yoxdur. Bu da bu əməlin (nə Sünnə) yol verilməz, nə də əmr edilməyən bir

¹⁶³ "Fatava Lacna Daima" 2396.

¹⁶⁴ "Fatava Useymin" 14, sual 781.

əməl olmasına dəlalət edir"¹⁶⁵. Salman Fərisi ﷺ rəvayət edir ki, Rəsulullah ﷺ buyurdu: «Həya və Kərəm sahibi olan Rəbbimiz əllərini ona tərəf qaldıran qulunun əllərini geri boş qaytarmaqdan həya edər»¹⁶⁶.

فضل الصلاة على النبي ﷺ

PEYĞƏMBƏRƏ ﷺ SALAVAT GƏTİRMƏYİN FƏZİLƏTİ

"إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا"

"Doğrudan da, Allah və Onun mələkləri Peyğəmbərə xeyir-dua verirlər. Ey iman gətirənlər! Siz də ona xeyir-dua verib kamil ədəb-ərkanla salamlayın". (əl-Əhzab 56).

عن أبي العالية (إن الله وملائكته يصلون على النبي) قال : صلاة الله عز وجل عليه : ثناؤه عليه وصلاة الملائكة عليه الدعاء. قال الألباني : صحيح

Əbul Aliyə ﷺ deyir ki: *"Allah və Onun mələkləri Peyğəmbərə xeyir-dua verirlər – Allahın salavatı onu həmd-səna etməsi, mələklərin salavatı isə Duadır"*¹⁶⁷.

عن الضحاك قال : صلاة الله رحمته (مغفرته) وصلاة الملائكة الدعاء. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Dahhak ﷺ deyir ki: "Allahın salavatı rəhmət (Məğfirət), mələklərin salavatı isə Duadır"¹⁶⁸.

عن مجاهد : { ورفعنا لك ذكرك } قال : لا أذكر إلا ذكرت أشهد أن لا إله إلا الله أشهد أن محمدا رسول الله. عن قتادة : { ورفعنا لك ذكرك } فقال النبي صلى الله عليه وسلم : (ابدؤوا بالعبودية وثنوا بالرسالة). قال معمر : أشهد أن لا إله إلا الله وأن محمدا عبده : فهذا العبودية ورسوله أن يقول عبده ورسوله. قال الألباني : صحيح

Mücahid ﷺ deyir ki: *«Sənin ad-sanını, şan-şöhrətini ucaltmadıqmi?».* (əl-İnsirah 4). (Yerdə, göydə səndən söhbət gedər, xütbələrdə adın çəkilər). «Mən xatırlanacaq olsam mütləq sən də xatırlanacaqsan. Şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah yoxdur və Muhəmməd Allahın qulu və rəsuludur». Qatadə ﷺ deyir ki: *«Sənin ad-sanını, şan-şöhrətini ucaltmadıq-*

¹⁶⁵ "İrvalul Gəlib" 2/182.

¹⁶⁶ Əbu Davud 1488, Tirmizi 3551, İbn Məcə 3865, Musnəd 5/438, əl-Albani "Səhih".

¹⁶⁷ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 95, "Səhih".

¹⁶⁸ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 96, 97, "Zəif".

mi?». *(əl-İnşirah 4).* Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ubudiyyə (Qul) ilə başlamaq, Risalət ilə bitirmək”. Mamər ؑ deyir ki: “Şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah yoxdur və Muhəmməd Allahın qulu – bu Ubudiyyədir və Rəsuludur – Qulu və Rəsuludur - deyilir»¹⁶⁹.

عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَكثِرُوا الصَّلَاةَ عَلَيَّ فَإِنَّ اللَّهَ وَكُلَّ بِي مَلَكًا عِنْدَ قَبْرِي، فَإِذَا صَلَّى عَلَيَّ رَجُلٌ مِنْ أُمَّتِي، قَالَ لِي ذَلِكَ الْمَلَكُ: يَا مُحَمَّدُ! إِنَّ فُلَانَ ابْنَ فُلَانٍ صَلَّى عَلَيْكَ السَّاعَةَ». قال الشيخ الألباني: حسن

Əbu Bəkr رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənə salavat göndərməyi çoxaldın! Həqiqətən, Allah qəbrimin yanında mənə bir mələyi müvəkkil etmişdir. Ümmətimdən bir kişi mənə salavat göndərdikdə həmin mələk mənə deyir: “Ey Muhəmməd! Filankəsin oğlu filankəs sənə salavat göndərdi”¹⁷⁰.

وعن عمار بن ياسر رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله وكل بقبري ملكا أعطاه الله أسماء الخلائق فلا يصلي علي أحد إلى يوم القيامة إلا أبلغني باسمه واسم أبيه هذا فلان بن فلان قد صلى عليك. ولفظه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله تبارك وتعالى ملكا أعطاه أسماء الخلائق فهو قائم على قبري إذا مت فليس أحد يصلي علي صلاة إلا قال يا محمد صلى عليك فلان بن فلان قال فيصلني الرب تبارك وتعالى على ذلك الرجل بكل واحدة عشرة. قال الألباني: صحيح

Ammar İbn Yəsir رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah qəbrimin yanında bir mələk müvəkkil etmişdir ki, ona bütün yaratdıqlarının adlarını bildirmişdi. Elə bir kəs yoxdur ki, Qiyamət gününə qədər mənə salavat gətirsin (mələk) onun və atasının adını mənə çatdırmış olmasın. Filankəs oğlu filankəs sənə salavat gətirmişdir. (Başqa rəvayətdə: “Allahın bir mələyi vardır ki, (Allah) ona bütün məxluqatın adlarını vermişdir. Qəbrimin üzərində duraraq kim mənə salavat gətirərsə (mələk) deyər: Ey Muhəmməd! Filankəs oğlu filankəs sənə savat gətirir. Allah o, kimsəyə hər bir salavatına görə on dəfə salavat deyər”¹⁷¹).

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- «لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عَيْدًا وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ». قال الألباني: صحيح

¹⁶⁹ əl-Albani «Fadlus Saləti ələn-Nəbi» 103, 104, “Səhîh”.

¹⁷⁰ Deyləmi 1/31, əl-Albani “Sahihul Cəmius Sağir” 1207, “Silsilətul Əhədisis Sahiha” 1530.

¹⁷¹ əl-Albani “Səhîh Tərgîb” 1667.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Qəbrimi bayram yerinə çevirməyin! Mənə salavat gətirin. Əlbəttə, harada olsanız salavatınız mənə çatar!»¹⁷²

عن عبد الله هو ابن مسعود عن النبي صلى الله عليه وسلم قال : إن لله في الأرض ملائكة سياحين يبلغوني من أمتي السلام. قال الألباني : صحيح

İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Həqiqətən də Allahın yer üzünü gəzib-dolaşan mələkləri vardır ki, ümmətimdən mənə salam çatdırırlar!»¹⁷³.

عن عامر بن ربيعة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم ما من عبد يصلي علي إلا صلت عليه الملائكة مادام يصلي علي فليقل العبد من ذلك أو ليكثر. قال الشيخ الألباني : حسن.

Amr İbn Rabia رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Mənə salavat edən elə bir bəndə yoxdur ki, salavat etdiyi müddətdə mələklər onun üçün dua etməsin. Bəndə bunu istər az etsin, istərsə də çox etsin»¹⁷⁴.

أنس بن مالك رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم «من صلى علي صلاة واحدة صلى الله عليه عشر صلوات وحطت عنه عشر خطيئات ورفعت له عشر درجات». قال الألباني : صحيح

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Kim mənə bir dəfə salavat gətirərsə, Allah ona (bunun sayəsində) on dəfə salavat edər, onun on günahını silər. Onun (Cənnətdəki) məqamını on dərəcə yüksəldər»¹⁷⁵.

عن جابر بن عبد الله أن النبي صلى الله عليه وسلم رقى المنبر فلما رقى الدرجة الأولى قال **آمين** ثم رقى الثانية فقال **آمين** ثم رقى الثالثة فقال **آمين** فقالوا يا رسول الله سمعناك تقول **آمين** ثلاث مرات قال لما رقيت الدرجة الأولى جاءني جبريل صلى الله عليه وسلم فقال شقي عبد أدرك رمضان فانسلك منه ولم يغفر له فقلت **آمين** ثم قال شقي عبد أدرك والديه أو أحدهما فلم يدخله الجنة فقلت **آمين** ثم قال شقي عبد ذكرت عنده ولم يصل عليك فقلت **آمين**. قال الألباني : صحيح

Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم minbərə qalxdı. Minbərin birinci pilləsinə qalxıb: "**Amin!**"- dedi. Sonra ikinci pilləsinə qalxıb: "**Amin!**"- dedi. Sonra da üçüncü pilləsinə qalxıb: "**Amin!**"- dedi. (Səhabələr) soruşdular: "Ey Allahın elçisi! Biz sənə üç dəfə: "**Amin!**"- dediyini eşitdik".

¹⁷² Əbu Davud 2042, 2044, əl-Albani "Səhih".

¹⁷³ Həkim 2/421, əl-Albani "Mişkət" 924, "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 21.

¹⁷⁴ Suyuti "Cəmius Sağir" 10891, Əhməd 15680, 15718, əl-Albani "Səhihul Cəmi" 5744.

¹⁷⁵ Nəsəi 1297, Əhməd 11998, 12017, Buxari "Ədəbül Mufrad" 643, əl-Albani "Səhih".

Peyğəmbər: “Birinci pilləyə qalxdıqda Cəbrail عليه السلام yanına gəlib dedi: “Ramazana yetişib günahları bağışlanmamış halda ondan ayrılan bəndə bədbəxt olsun!”. Mən: “**Amin!**” dedim. Sonra dedi: “Valideynlərinin hər ikisi, yaxud biri qocalanadək onlarla yaşayıb, sonra da (üzlərinə ağ olub bu səbəbdən də) Cənnətə daxil olmayan bəndə bədbəxt olsun!” Mən: “**Amin!**”- dedim. Sonra dedi: “Yanında xatırladığın zaman sənə salavat gətirməyən bəndə bədbəxt olsun!” Mən də: “**Amin!**”- dedim¹⁷⁶.

ويروى عن بعض أهل العلم قال إذا صلى الرجل على النبي صلى الله عليه وسلم مرة في المجلس أجزأ عنه ما كان في ذلك المجلس.

Bəzi Elm adamları demişlər ki: “Bir kimsə bir məclisdə Peyğəmbər ﷺ bir dəfə salavat deyərsə məclisin sonuna kimi ona kifayət edər”¹⁷⁷.

عن أبي هريرة أن النبي صلى الله عليه وسلم رقى المنبر فقال **آمين آمين آمين** قيل له يا رسول الله ما كنت تصنع هذا فقال قال لي جبريل رغم أنف عبد أدرك أبويه أو أحدهما لم يدخله الجنة (فدخل النار فأبعده الله قل **آمين** فقلت آمين) قلت **آمين** ثم قال رغم أنف عبد دخل عليه رمضان لم يغفر له (فدخل النار فأبعده الله قل **آمين** فقلت **آمين**) فقلت آمين ثم قال رغم أنف امرئ ذكرت عنده فلم يصل عليك فقلت آمين. قال الألباني: صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ minbərə qalxıb: “**Amin, Amin, Amin**” dedi. (Səhabələr) soruşdular: “Ey Allahın Elçisi! Nə üçün belə etdin?”. Peyğəmbər: “Cəbrail عليه السلام mənə dedi: “Valideynlərinin hər ikisi, yaxud biri qocalanadək onlarla yaşayıb, sonra da (üzlərinə ağ olub bu səbəbdən də) Cənnətə daxil olmayan bəndənin burnu yerlə sürtülsün! (zəlil olsun)” Mən: “**Amin!**” dedim. Sonra dedi: “Ramazana yetişib günahları bağışlanmamış (halda ondan ayrılan) bəndənin burnu yerlə sürtülsün!” Mən: “**Amin!**”- dedim. Sonra dedi: “Yanında xatırladığın zaman sənə salavat gətirməyən bəndənin burnu yerlə sürtülsün!” Mən də: “**Amin!**” dedim¹⁷⁸.

عن أبي هريرة أن النبي صلى الله عليه وسلم صعد المنبر فقال : (**آمين آمين آمين**) قيل : يا رسول الله إنك حين صعدت المنبر قلت : **آمين آمين آمين** قال : (إن جبريل أتاني فقال : من أدرك شهر رمضان ولم يغفر له فدخل النار فأبعده الله قل : **آمين** فقلت : آمين ومن أدرك أبويه أو أحدهما فلم يبرهما فمات فدخل النار فأبعده الله قل : **آمين** فقلت : **آمين** ومن ذكرت عنده فلم يصل عليك فمات فدخل النار فأبعده الله قل : **آمين** فقلت : **آمين**) قال الألباني : صحيح.

¹⁷⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 644, Tirmizi 3545, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1677, 1678.

¹⁷⁷ Tirmizi 3545.

¹⁷⁸ Buxari “Ədəbul Mufrad” 646, Tirmizi 3545, İbn Hibban 908, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1680.

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم minbərə qalxıb: “**Amin, Amin, Amin**” dedi. (Səhabələr) soruşdular: “Ey Allahın Elçisi! Minbərə qalxdıqda nə üçün: **Amin, Amin, Amin** – dedin”. Peyğəmbər: “Cəbrail جبرائيل mənə dedi: “Ramazana ayına yetişib günahları bağışlanmamış halda Cəhənnəmə daxil olar və Allah onu uzaqlaşdırar!”. Mən: “**Amin!**”- dedim. Valideynlərinin hər ikisi, yaxud biri qocalanadək onlarla yaşayıb, sonra da (üzlərinə ağ olub bu səbəbdən də) Cəhənnəmə daxil olar və Allah onu uzaqlaşdırar”. Mən: “**Amin!**” dedim. Sonra dedi: “Yanında xatırladığın zaman sənə salavat gətirməyərək ölən Cəhənnəmə daxil olar və Allah onu uzaqlaşdırar”. Mən də: “**Amin!**” dedim¹⁷⁹.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَبِيهِ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم جَاءَ ذَاتَ يَوْمٍ (وَالسُّرُورِ) وَالْبُشَيْرَى فِي وَجْهِهِ فَقُلْنَا إِنَّا لَنَرَى الْبُشَيْرَى فِي وَجْهِهِ. فَقَالَ «إِنَّهُ أَتَانِي الْمَلَكُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَبَّكَ يَقُولُ أَمَا يُرْضِيكَ أَنَّهُ لَا يُصَلِّيُ عَلَيْكَ أَحَدٌ إِلَّا صَلَّيْتُ عَلَيْهِ عَشْرًا وَلَا يُسَلِّمُ عَلَيْكَ أَحَدٌ إِلَّا سَلَّمْتُ عَلَيْهِ عَشْرًا». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : حَسَن.

Əbu Təlhə atasından رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir gün Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم üzündə müjdə (sevinc) hissi olaraq yanımıza gəldi. Biz dedik: «Biz sənin üzündə müjdə (sevinc) görürük”. O buyurdu: “Mələk yanıma gəlib dedi: «Ey Muhəmməd! Rəbbin buyurur: «Sənə bir salavat göndərənə, Mənim on salavat göndərəcəyim və sənə bir salam göndərənə də Mənim on salam göndərəcəyim səni məmnun edərmi?!»¹⁸⁰.

عن أبي طلحة الأنصاري رضي الله عنه قال أصبح رسول الله صلى الله عليه وسلم يوما طيب النفس يرى في وجهه البشر قالوا يا رسول الله أصبحت اليوم طيب النفس يرى في وجهك البشر قال أجل أتاني آت من ربي عز وجل فقال من صلى عليك من أمتك صلاة كتب الله له بها عشر حسنات ومحا عنه عشر سيئات ورفع له عشر درجات ورد عليه مثلها. قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Təlhə əl-Ənsari رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir gün səhər Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم gümrah halda üzündə müjdə hissi olaraq yanımıza gəldi. Biz dedik: «Ey Allahın Rəsulu! Biz sənin üzündə müjdə hissi görürük”. O buyurdu: “Rəbbimdən bir (elçi) yanıma gələrək dedi: “Ümmətindən kim sənə salavat gətirərsə ona on həsənə yazılar, on günahı silinə, on dərəcə yüksələr və (söylədiklərinin) misli qədəri ona qaytarılar”¹⁸¹.

¹⁷⁹ İbn Hibban 907, əl-Albani “Səhîh Tərgîb” 1679.

¹⁸⁰ Nəsəi 1266, 1218, 1283, 1291, əl-Albani “Səhîh Tərgîb” 1661, “Fadlu Salətu Alən Nəbiy” 1, 2.

¹⁸¹ əl-Albani “Səhîh Tərgîb” 1661.

عن أنس ومالك بن أوس بن الحدثان رضي الله عنهما أن النبي صلى الله عليه وسلم خرج يتبرز فلم يجد أحدا يتبعه فخرج عمر فاتبعه بفخارة أو مطهرة فوجده ساجدا في مسرب ففتح فجلس وراءه حتى رفع النبي صلى الله عليه وسلم رأسه فقال أحسنت يا عمر حين وجدته ساجدا ففتح عني ان جبريل جاءني فقال من صلى عليك واحدة صلى الله عليه عشرا ورفع له عشر درجات. قال الشيخ الألباني : حسن.

Ənəs və Malik İbn Əvs əl-Hədəsan رضي الله عنهما rəvayət edirlər ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم subaşına (çölə) çıxdı. Arxasınca bir kəsin gəldiyini görmədi. Sonra Ömər رضي الله عنه cürdək, yaxud aftafa götürüb onun arxasınca gəldi. Ömər رضي الله عنه onu su hovuzunun yanında səcdəyə qapanmış gördü. Ömər رضي الله عنه geri çəkilib onun arxa tərəfində oturdu. Nəhayət Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم başını səcdədən qaldırıb dedi: «Əhsən sənə, ey Ömər! Mənim səcdəyə qapandığımı görüb məndən aralandın. Cəbrail عليه السلام yanıma gəlib dedi: «Kim bir dəfə sənə salavat versə, Allah ona on xeyir-dua nəsisib edər və onu on dərəcə yüksəldər»¹⁸².

عن أنس بن مالك رضي الله عنه مرفوعاً: ((مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً (واحدة) صَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ بِهَا عَشْرًا)). قال الألباني : صحيح

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه mərfu olaraq rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim mənim üçün (bir dəfə) salavat gətirsə, Allah (bunun sayəsində) ona on dəfə salavat gətirər!”¹⁸³.

عن عبد الله بن مسعود : أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال أولي الناس بي يوم القيامة أكثرهم علي صلاة. وروي عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال من صلى علي صلاة صلى الله عليه (بها) عشرا وكتب له (بها) عشر حسنات. قال الشيخ الألباني : حسن.

Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Qiyamət günü insanların Mənə ən yaxın olanı mənə ən çox salavat gətirənlərdir”. (Başqa rəvayətdə: Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim mənə bir dəfə salavat gətirərsə Allah ona on həsənət yazar”)¹⁸⁴.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : ((ما من أحدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ، إلا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّى أُرَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ)) قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim mənə salam versə, Allah mənə salamı qaytarmaq üçün ruhumu verər (qaytarar)”¹⁸⁵.

¹⁸² Buxari «Ədəbul Mufrad» 642, əl-Albani “Həsən”.

¹⁸³ Müslim 384, 875, Əbu Davud 523, Tirmizi 485, 3614, Əhməd 6568, əl-Albani “Səhihdə” 1407.

¹⁸⁴ Tirmizi 484, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1688.

¹⁸⁵ Əbu Davud 2041, Əhməd 10815, 10827, əl-Albani “Səhihdə” 2266, “Səhih Tərgib” 1666.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ أَبِيهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: ((الْبَخِيلُ (شَحَا) مَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ ثُمَّ لَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)) قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح

Əli İbn Huseyn atasından ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Paxıl o kəsdir ki, yanında xatırladığım zaman mənə salavat gətirmir!”¹⁸⁶.

عن جعفر عن أبيه أن النبي ﷺ قال: ((من ينسى الصلاة عليَّ خطيء أبواب الجنة)) قال الألباني: صحيح

Cəfər atasından ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim mənə salavat gətirməyi unudara Cənnətin qapısına (gedən yolu) səhf salar”¹⁸⁷.

عن عبد الرحمن بن عوف قال: أتيت النبي صلى الله عليه وسلم وهو ساجد فأطال السجود قال: أتاني جبريل قال من صلى عليك صليت عليه ومن سلم عليك سلمت عليه فسجدت لله شكرا. قال الألباني: صحيح

AbdurRahman İbn Auf ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim. O, səcdədə idi. Səcdəsini uzatdı və sonra: “Cəbrail yanıma gələrək dedi: Kim sənə salavat gətirərsə ona mən salavat gətirərəm, kim sənə salam verərsə mən ona salam verərəm. (Bundan sonra) Allaha şükr səcdəsi etdim”¹⁸⁸.

عن أبي هريرة ﷺ قال رسول الله ﷺ: ((مَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ، فَنَسِيَ الصَّلَاةَ عَلَيَّ، خَطِيءٌ بِهِ طَرِيقُ الْجَنَّةِ)) قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yanında zikr edildiyim zaman mənə salavat gətirməyi unudan kimsə Cənnətə gedən yolu səhf salar”¹⁸⁹.

عن أبي هريرة ﷺ قال رسول الله ﷺ: ((مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً وَاحِدَةً كَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ بِهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ)) قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim mənə bir dəfə salavat gətirərsə, Allah bunun sayəsində ona 10 savab yazar”¹⁹⁰.

عن سعيد بن عمير الأنصاري عن أبيه قال: قال رسول الله ﷺ: ((مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مِنْ أُمَّتِي صَلَاةً مَخْلُصًا مِنْ قَلْبِهِ، صَلَّى اللَّهُ بِهَا عَشْرَ صَلَوَاتٍ، وَرَفَعَهُ بِهَا عَشْرَ دَرَجَاتٍ، وَكَتَبَ لَهُ بِهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ، وَمَا عَنْهُ عَشْرَ سَيِّئَاتٍ)) قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح

¹⁸⁶ Əhməd 1736, Nəsəi 8100, 9884, Tirmizi 3546, əl-Albani “Səhihul Cəmi” 2878, “Səhih Tərgib” 1683, “Fadlu Salətu Alən Nəbiy” 39, “Zəif”.

¹⁸⁷ əl-Albani “Fadlu Salətu Alən Nəbiy” 41, “Səhih Tərgib” 1681.

¹⁸⁸ əl-Albani “Fadlu Salətu Alən Nəbiy” 7.

¹⁸⁹ əl-Albani “Səhihdə” 2337, “Səhih Tərgib” 1682.

¹⁹⁰ Əhməd 7562, Əbu Davud 1530, 1532, əl-Albani “Səhihdə” 74.

Səid İbn Amir əl-Ənsari atasından ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ümmətimdən kim mənə iklas ilə qəlbindən salavat gətirərsə Allah ona 10 dəfə rəhmət diləyər, onu 10 dərəcə yüksəldər, ona 10 həsənə yazılar və 10 günahı silinər”¹⁹¹.

عن أبي أمامة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من صلى علي مرة صلى الله عليه عشرة ملك موكل بما حتى يبلغنيها. قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Əməmə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim mənə bir dəfə salavat gətirərsə Allah ona on dəfə salavat gətirər. Müvəkkil olan mələk (sizin) salavatınızı mənə çatdırar”¹⁹².

عن الحسن بن علي رضي الله عنهما أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال حيثما كنتم فصلوا علي فإن صلاتكم تبلغني. قال الألباني : صحيح

Həsən İbn Əli ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Harada olsanız mənə salavat gətirin. Çünki sizin salavatınız mənə çatdırılır”¹⁹³.

عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا ذَهَبَ ثَلَاثَ اللَّيْلِ (ربع الليل) قَامَ فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ: اذْكُرُوا اللَّهَ اذْكُرُوا اللَّهَ، جَاءَتْ الرَّاحِفَةُ تُتْبِعُهَا الرَّادِفَةُ، جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ، جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ». قَالَ أَبِي، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنِّي أَكْثِرُ الصَّلَاةَ عَلَيْكَ فَكَمْ أَجْعَلُ لَكَ مِنْ صَلَاتِي؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ». قَالَ: قُلْتُ: الرَّبِيعُ؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». قُلْتُ: النَّصْفُ؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». قَالَ: قُلْتُ: فَالثَّلَاثِينَ؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». قُلْتُ: أَجْعَلُ لَكَ صَلَاتِي كُلَّهَا قَالَ: «إِذَا يُكْفَى هَمَّكَ، وَيُعْفَرُ لَكَ ذَنْبُكَ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Ubeyy İbn Kəb ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ gecənin üçdə biri (dördə biri) keçdikdə qalxar və belə deyərdi: “Ey insanlar! Allahı zikr edin, Allahı zikr edin! Racifə (bütün canlılara ölüm gətirəcək olan Sura birinci üfürülüş) vaxtı gəldi, bunun dahıca da Radifə (bütün canlıları dirildəcək ikinci üfürülüş) gələcək. Ölüm hər cür şiddət və sancıları ilə mütləq gələcəkdir, şübhəsiz ölüm hər kəsi tapacaqdır”. Ubeyy dedi: “Ey Allahın Elçisi! Mən sənə çoxlu dua edib salavat gətirirəm. Dualarımın nə qədərini sənə ayırım?” Allah Elçisi ﷺ dedi: “İstədiyin qədərini”. Dedim: “Dualarımın dördə birini?” Allah Elçisi ﷺ dedi: “İstədiyin qədərini. Amma artırsan sənün üçün daha xeyirlidir!” Mən də: “Yarısını ayırımmı?” - deyə soruşdum. Dedi: “İstədiyin qədərini. Amma

¹⁹¹ əl-Albani “Səhihdə” 3360.

¹⁹² əl-Albani “Səhih Tərgib” 1663

¹⁹³ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1665.

artırsan sənin üçün daha xeyirlidir!" Mən də dedim: "Üçdə ikisini?" Dedi: "İstədiyini qədərini. Amma artırsan sənin üçün daha xeyirlidir!" Onda mən: "Bütün dualarımı sənin üçün edəcəm" - dedim. Allah Elçisi ﷺ buyurdu: "Sıxıntılıların gedəcək və günahların bağışlanacaq!"¹⁹⁴

وعن محمد بن يحيى بن حبان عن أبيه عن جده رضي الله عنه أن رجلا قال يا رسول الله صلى الله عليه وسلم أجعل ثلث صلاتي عليك قال نعم إن شئت قال الثلثين قال نعم إن شئت قال فصلائي كلها قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا يكفئك الله ما أهمك من أمر دنياك وآخرتك. قال الألباني : حسن

Mühəmməd İbn Yəhyə İbn Hibban atasından, o da babasından rəvayət edir ki, bir kişi: "Yə Rəsulullah! Dualarımın 3/1 sənin üçün edimmi" dedi. Peyğəmbər: "Bəli, əgər istəsən" dedi. Kişi: "Bəs, 3/2 edimi?" dedi. Peyğəmbər: "Bəli, əgər istəsən" dedi. Kişi: "Bəs, bütün dualarımı (sənin) üçün etsəm necə?" dedi. Peyğəmbər: "Allah, sənə mühüm olan dünya və axirət işlərində kifayət edər"¹⁹⁵.

وعن أبي ذر رضي الله عنه قال خرجت ذات يوم فأتيت رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ألا أخبركم بأبخل الناس قالوا بلى يا رسول الله قال من ذكرت عنده فلم يصل علي فذلك أبخل الناس. قال الألباني : صحيح

Əbu Zərrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir gün (evdən) çıxdım və Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim. Mənə: "Sənə insanların ən paxılı haqqında xəbər verimmi?" deyə buyurdu. Mən: "Bəli" dedim. O: "Yanında xatırladığım zaman mənə salavat gətirməyən kimsə insanların ən paxılıdır"¹⁹⁶.

عن أبي هريرة أن النبي صلى الله عليه وسلم قال : صلوا على أنبياء الله ورسله فإن الله بعثهم كما بعثني. قال الألباني: ضعيف

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahın Peyğəmbərlərinə və Elçilərinə salavat gətirin. Həqiqətən Allah mənə göndərdiyi kimi, onları da göndərmişdir"¹⁹⁷.

عن عبد الله بن عمرو قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : من صلى علي أو سأل لي الوسيلة حقت عليه شفاعتي يوم القيامة. قال الألباني : صحيح

Abdullah İbn Amr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Kim mənə

¹⁹⁴ Tirmizi 2457, 2645, əl-Albani "Səhih Tərgib" 1670.

¹⁹⁵ əl-Albani "Səhih Tərgib" 1671.

¹⁹⁶ əl-Albani "Səhih Tərgib" 1684.

¹⁹⁷ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 45, "Zəif".

salavat gətirərsə və ya mənim üçün **Vasiləni** diləyərsə Qiyamət günü şəfaətim olnun üçün haqq olar"¹⁹⁸.

عن عون بن عبد الله أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: إن في الجنة مجلسا لم يعطه أحد قبلي وأنا أرجو أن أعطاه فسلوا الله لي **الوسيلة**. قال الألباني: ضعيف

Aun İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Cənnətdə bir məclis vardır. Məndən qabaq heç kəsə verilməmişdir və mən istəyirəm ki, (məna) verilsin. Allahdan mənim üçün **Vasiləni** diləyin"¹⁹⁹.

عن ابن عباس يقول: اللهم تقبل شفاعة محمد الكرى وارفع درجته العليا وأعطه سؤله في الآخرة والأولى كما آتيت إبراهيم وموسى عليهم السلام. قال الألباني: صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki: "Allahım! Muhəmmədin böyük şəfaətini qəbul et! Onun dərəcəsinə qaldır, onun dünya və axirətdə olan istəyini ver, İbrahim və Musa ﷺ verdiyin kimi"²⁰⁰.

عن ابن عباس أنه قال: لا تصلوا صلاة على أحد إلا على النبي صلى الله عليه وسلم ولكن يدعى للمسلمين والمسلمات بالاستغفار. قال الألباني: صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki: "Salavat Peyğəmbərlərdən başqasına gətirilmir. Müsəlman kişi və qadınlar üçün İstiğfar dilənilir"²⁰¹.

عن جعفر ابن برقان قال: كتب عمر بن عبد العزيز: أما بعد فإن أناسا من الناس قد التمسوا الدنيا بعمل الآخرة وإن الناس من القصاص قد أحدثوا في الصلاة على خلفائهم وأمرائهم عدل صلاحهم على النبي صلى الله عليه وسلم فإذا جاءك كتابي هذا فمرهم أن تكون صلاحهم على النبيين ودعاؤهم للمسلمين عامة ويدعوا ما سوى ذلك. قال الألباني: صحيح

Cəfər İbn Bərqan deyir ki, Ömər İbn AbdulƏziz رضى الله عنه məktub yazaraq dedi: "İnsanlardan elələri vardır ki, dünyanı axirət əməlləri ilə tapdılar. İnsanlar içərisində Qissə (hekayə) danışanlar vardır ki, onlar xəlifələrinə, əmirlərinə Peyğəmbər ﷺ salavat gətirdikləri kimi onlara da salavat gətirirlər. Bu məktubum sənə çatdığı zaman onlara əmr et ki, gətirdikləri salavatları Peyğəmbərlərə olsun, duaları isə ümumi olaraq müsəlmanlar və digərləri üçün

¹⁹⁸ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 50, "Səhih".

¹⁹⁹ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 51, "Zəif".

²⁰⁰ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 52, "Səhih".

²⁰¹ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 75, "Səhih".

etsinlər"²⁰².

قال علي بن أبي طالب رضي الله عنه : إذا مررت بالمسجد فصلوا على النبي صلى الله عليه وسلم. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əli İbn Əbu Talib ﷺ rəvayət edir ki: "Məscidlərdən ötdüyünüz zaman Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirin"²⁰³.

عمر بن الخطاب يقول : إذا قدمتم فطوفوا بالبيت سبعا وصلوا عند المقام ركعتين ثم أتوا الصفا فقوموا من حيث ترون البيت فكبروا سبع تكبيرات بين كل تكبيرتين حمد لله وثناء عليه وصلاة على النبي صلى الله عليه وسلم ومسألة لنفسك وعلى المروءة مثل ذلك. قال الألباني : صحيح

Ömər İbn Xattab ﷺ deyir ki: "Beyti yeddi dəfə təvaf etdikdən sonra, məqami İbrahimdə iki rükət namaz qılın. Sonra Səfaya gəlin, Beyti gördüyünüz istiqamətdə durun. Yeddi dəfə təkbir gətirin və hər bir təkbir arası Allaha həmd-səna edin, Peyğəmbərə salavat gətirin və özün üçün istədiyini dilə. Bütün bunları Mərvada da təkrar et"²⁰⁴.

عن عبد الله بن دينار أنه قال : رأيت عبد الله بن عمر يقف على قبر النبي صلى الله عليه وسلم ويصلي على النبي صلى الله عليه وسلم وأبي بكر وعمر رضي الله عنهما. قال الألباني : صحيح

Abdullah İbn Dinar رəvayət edir ki, Abdullah İbn Ömər ﷺ Peyğəmbərin ﷺ qəbri başında dayanaraq ona salavat gətirdi və Əbu Bəkr və Ömər ﷺ salamladı"²⁰⁵.

عبد الله بن دينار قال : رأيت ابن عمر إذا قدم من سفر دخل المسجد (أتى القبر) فقال : السلام عليك يا رسول الله السلام على أبي بكر السلام على أبي ويصلي ركعتين. قال الألباني : صحيح

Abdullah İbn Dinar رəvayət edir ki, Abdullah İbn Ömər ﷺ səfərdən qayıtdıqda məscidə daxil olaraq qəbirə yaxınlaşar və deyərdi: "Salam olsun sənə Yə Rəsulullah! Salam olsun sənə Yə Əbu Bəkr! Salam olsun sənə ey Ata! – deyər və iki rükət namaz qıldadı"²⁰⁶.

عن نافع : أن ابن عمر كان إذا قدم من سفر صلى سجدتين في المسجد ثم يأتي النبي صلى الله عليه وسلم فيضع يده اليمين على قبر

²⁰² əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 76, "Səhih".

²⁰³ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 80, "Çox zəif".

²⁰⁴ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 81, "Səhih".

²⁰⁵ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 98, "Səhih".

²⁰⁶ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 99, 100, "Səhih".

النبي صلى الله عليه وسلم ويستدير القبلة ثم يسلم على النبي صلى الله عليه وسلم ثم على أبي بكر وعمر رضي الله عنهما. قال الألباني: ضعيف

Nəfi رحمته deyir ki, Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه səfərdən qayıtdıqda məsciddə iki rükət namaz qılar, sonra Peyğəmbərin ﷺ qəbri başına yaxınlaşaraq sağ əlini Peyğəmbərin ﷺ qəbri üzərinə qoyar, qibləyə yönələr, sonra Peyğəmbəri, sonra Əbu Bəkri, sonra da atasını salamlıyardı²⁰⁷.

أن كعباً دخل على عائشة فذكروا رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال كعب: ما من فجر يطلع إلا ويتزل سبعون ألفاً من الملائكة حتى يحفوا بالقبر يضربون بأجنحتهم فيصلون على النبي صلى الله عليه وسلم حتى إذا أمسوا عرجوا وهبط سبعون ألفاً حتى يحفوا بالقبر يضربون بأجنحتهم فيصلون على النبي صلى الله عليه وسلم سبعون ألفاً بالليل وسبعون ألفاً بالنهار حتى إذا انشقت الأرض خرج في سبعين ألفاً من الملائكة يزفونه. قال الألباني: صحيح

Kəb رحمته deyir ki, Aişənin رضي الله عنها yanına daxil olduq. Peyğəmbəri ﷺ zikr etdilər. Kəb: "Elə bir sübh çağы yoxdur ki, yetmiş min mələk nazil olub (Peyğəmbərin ﷺ) qəbrini əhatəyə alaraq qanadları ilə vuraraq salavat gətirməsinlər. Axşam olduqda isə onlar yüksəllər. Sonra yenə yetmiş min mələk nazil olar, qəbri əhatəyə alaraq qanadları ilə vuraraq Peyğəmbərə salavat gətirərlər. Yetmiş min (mələk) gecə, yetmiş min (mələk) isə gündüz (nazil olar). Hətta yer yarılan qədər (Qiyamətə qədər). Yetmiş min mələk çıxaraq ona yaxınlaşarlar"²⁰⁸.

عن قتادة عن عبد الله بن الحارث: أن أبا حليمة معاذ كان يصلي على النبي صلى الله عليه وسلم في القنوت. قال الألباني: صحيح

Əbu Həlimə Muaz رحمته Qnut duası zamanı Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirərdi²⁰⁹.

وجوب ذكر الله والصلاة على النبي ﷺ في كل مجلس ALLAHI ZIKR ETMƏYİN, PEYĞƏMBƏRƏ ﷺ SALAVAT GƏTİRMƏYİN HƏR BİR MƏCLİSDƏ VACİBLİYİ

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال رسول الله ﷺ: ((ما جلس قومٌ مجلساً لم يذكروا الله فيه، ولم يُصلُّوا على نبيهم، إلا كان عليهم ترةٌ فإن شاء عذبهم، وإن شاء غفر لهم (إلا كان ترة عليهم يوم القيامة) قال الألباني: صحيح

²⁰⁷ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 101, "Zəif".

²⁰⁸ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 102, "Səhîh".

²⁰⁹ əl-Albani "Fadlu Salətu Alən Nəbiy" 107, "Səhîh".

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Hər hansı bir məclisdə oturub, orada Allahı yad etməyən və öz Peyğəmbərinə salavat gətirməyən bir camaat (Başqa rəvayətdə: Qiyamət günü) mütləq peşmançılığa məruz qalar. Sonra Allah istəsə onlara əzab verər, istəsə onları bağışlayar”²¹⁰.

عن أبي هريرة مرفوعاً: ((مَا قَعَدَ قَوْمٌ مَقْعَدًا لَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَيُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا كَانَ عَلَيْهِمْ حَسْرَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَإِنْ دَخَلُوا الْجَنَّةَ لِلثَّوَابِ)) قال الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim oturduğu (hər hansı) bir yerdə Allahı yad etməsə, Peyğəmbərinə salavat gətirməzsə Axirətdə Allah onu peşmançılığa məruz qoyar. Onları Cənnətə yalnız savabları daxil edər»²¹¹.

وعن عبد الله بن مغفل رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما من قوم اجتمعوا في مجلس فتنفروا ولم يذكروا الله إلا كان ذلك المجلس حسرة عليهم يوم القيامة. قال الألباني: صحيح

Abdullah İbn Muğəffəl رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Hər hansı bir qövüm bir məclisdə toplanıb və qalxdıqdan sonra Allahı zikr etməzlərsə bu məclis Qiyamət günü onlar üçün peşmançılıq olar”²¹².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- أَنَّهُ قَالَ « مَنْ قَعَدَ مَقْعَدًا لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ فِيهِ كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ تَرَةً وَمَنْ اضْطَجَعَ مَضْجَعًا لَا يَذْكُرُ اللَّهَ فِيهِ كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ تَرَةً ». قال الشيخ الألباني: حسن صحيح.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Kim oturduğu (hər hansı) bir yerdə Allahı yad etməsə, (Axirətdə) Allah onu peşmançılığa məruz qoyar. Kim uzandığı (hər hansı) bir yataqda Allahı yad etməsə, (Axirətdə) Allah onu peşmançılığa məruz qoyar»²¹³.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَا مِنْ قَوْمٍ يُقُومُونَ مِنْ مَجْلِسٍ لَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ فِيهِ إِلَّا قَامُوا عَنْ مِثْلِ جِيفَةِ حِمَارٍ وَكَانَ لَهُمْ حَسْرَةٌ ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: «O camaat ki, məclisdən Allahı zikr etməmiş qalxırlar, onlar uzunqulaq leşi üzərindən qalxmış kimidirlər. Buna görə onlar peşman olacaqlar»²¹⁴.

²¹⁰ Tirmizi 3380, Nəsəi 10238, Əhməd 9842, 9843, 10249, əl-Albani “Səhihdə” 3359, 74.

²¹¹ Əhməd 9965, 9966, əl-Albani «Səhihul Cami» 5/342, “Səhihdə” 76, “Səhih Tərgib” 1513.

²¹² əl-Albani “Səhih Tərgib” 1515.

²¹³ Əbu Davud 4848, 4856, 5061, 5059, əl-Albani “Səhihul Cami” 5/342.

²¹⁴ Əbu Davud 4857, Əhməd 2/389, əl-Albani «Səhihul Cami» 5/176.

عَنْ سُهَيْلِ بْنِ حَنْظَلَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا جَلَسَ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى فَيَقُومُونَ حَتَّى يُقَالَ لَهُمْ قُومُوا، قَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ، وَبَدَّلَتْ سَيِّئَاتِكُمْ حَسَنَاتٍ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Suheyl İbn Hənzalə رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Hər hansı bir qövm (toplum, camaat) oturub Allahı zikr etdikdən sonra qalxarlarsa, onlara belə deyilir: «Qalxın; Allah günahlarınızı bağışladı və günahlarınız savablarla əvəz edildi (savablara çevrildi)»²¹⁵.

الصلاة على النبي ﷺ بين يدي الدعاء

DUA ETMƏZDƏN ÖNCƏ PEYĞƏMBƏRƏ ﷺ SALAVAT

فضالة بن عبيد يقول: سمع النبي صلى الله عليه وسلم رجلا يدعو في صلاته فلم يصل على النبي صلى الله عليه وسلم فقال النبي صلى الله عليه وسلم عجل هذا ثم دعاه فقال له ولغيره إذا صلى أحدكم فليبدأ بتحميد الله والثناء عليه ثم ليصل على النبي صلى الله عليه وسلم ثم ليدع بعد ما يشاء. قال الشيخ الألباني: صحيح

Fudala İbn Ubeyd رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir nəfərin namazda (Təşəhhüddə) dua etdiyini eşidir. Lakin Peyğəmbər ﷺ salavat gətirmir. Peyğəmbər: “Bu adam tələsdi” deyə buyurdu. Sonra onu yanına çağıraraq buyurdu: “Sizdən biriniz namaz qıldıqda Allaha həmd və səna ilə başlayıb, Peyğəmbərinə salavat gətirdikdən sonra dilədiyi şəkildə duasını etsin”²¹⁶.

عن علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ((كُلُّ دُعَاءٍ مَحْجُوبٌ حَتَّى يُصَلَّى عَلَى النَّبِيِّ ﷺ)) قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Əli رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir dua bağlıdır, hətta Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirilənə qədər”²¹⁷.

عن عمر بن الخطاب قال: إن الدعاء موقوف بين السماء والأرض لا يصعد منه شيء حتى تصلي على نبيك صلى الله عليه وسلم. قال الشيخ الألباني: حسن

Ömər رəvayət edir ki: “Dua göy ilə yer arasında durar. Peyğəmbər ﷺ salavat gətirilincəyə qədər o, duadan heç bir şey Allaha yüksəlməz”²¹⁸.

²¹⁵ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 5907, əl-Albani «Səhihul Cəmius Sağir» 5610.

²¹⁶ Tirmizi 3477, Əbu Davud 1481, 1483, əl-Albani “Səhih”.

²¹⁷ əl-Albani “Səhihdə” 2035, “Səhih Cəmi” 4523, “Səhih Tərgib” 1675.

²¹⁸ Tirmizi 486, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1676.

الصلاة على النبي ﷺ يوم الجمعة CÜMƏ GÜNÜ PEYĞƏMBƏRƏ ﷺ SALAVAT GƏTİRMƏK

عن أنس بن مالك ﷺ قال قال رسول الله ﷺ: ((أكثروا الصلاة عليّ يوم الجمعة وليلة الجمعة, فمن صلى عليّ صلاة صلى الله عليه عشراً)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gümə günü və Cümə gecəsi mənə olan salavatınızı çoxaldın. Kim mənə bir dəfə salavat gətirərsə Allah ona 10 dəfə salavat (rəhmət) diləyər”²¹⁹.

عَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِيهِ خُلِقَ آدَمُ وَفِيهِ قُبُضَ وَفِيهِ النَّفْخَةُ وَفِيهِ الصَّعْقَةُ فَأَكْثَرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ ». قَالَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ تُعْرَضُ صَلَاتُنَا عَلَيْكَ وَقَدْ أَرْمَتْ يَقُولُونَ بَلِيَّتَ. فَقَالَ « إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ حَرَّمَ عَلَيَّ الْأَرْضَ (تَأْكُل) أَحْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح

Əus İbn Əus ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Günlərin ən fəzilətlisi Cümə günüdür. O, günü Adəm xəlq edildi, o günü (yaradılmış) və canı alınmışdı, Nəfəxa və Səaqa (birinci və ikinci Sura üfürmək) o günüdür. O, günü mənə çoxlu salavat gətirin. Çünki sizin salavatınız mənə ərz olunur. Səhabə: “Yə Rəsulullah! Səndən heç bir şey qalmadığı halda (çürüdükdən) sonra bizim salavatımız necə sənə çatacaqdır?” dedi. Peyğəmbər: “Həqiqətən Allah yer üzünə Peyğəmbərlərin cəsədini yeməyi haram etmişdir”²²⁰.

وعن أنس رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أكثروا الصلاة علي يوم الجمعة فإنه أتاني جبريل أنفا عن ربه عز وجل فقال ما على الأرض من مسلم يصلي عليك مرة واحدة إلا صليت أنا وملائكتي عليه عشرا. قال الشيخ الألباني: حسن

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cümə günü mənə çoxlu salavat deyın. Həqiqətə Cəbrail ﷺ Rəbbimin yanından gələrək dedi: “Yer üzündə elə bir müsəlman yoxdur ki, bir dəfə (sənə) salavat gətirməsin Mən və mələklərim ona 10 dəfə salavat deməyə”²²¹.

وعن أبي الدرداء رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أكثروا علي من الصلاة كل يوم الجمعة فإنه مشهود تشهد الملائكة وإن أحدا لن يصلي علي إلا عرضت علي صلواته حتى يفرغ منها قال قلت وبعد الموت قال إن الله حرم علي الأرض أن تأكل أجساد الأنبياء عليهم الصلاة والسلام. قال الألباني: حسن

²¹⁹ əl-Albani “Səhih” 1407.

²²⁰ Əbu Davud 1047, 1049, 1531, İbn Məcə 1636, əl-Albani “Səhihdə” 1527, “Səhih Tərgib” 1674.

²²¹ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1662.

Əbu Dərda رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cümə günü mənə bol salavat gətirin. Çünki o, salavata şahid olan mələklər vardır. Kim mənə salavat gətirərsə (salavatınız) mənə ərz olunar”. Mən: “Ölümünüzdən sonra da?” dedim. O: “Bəli, Həqiqətən Allah yer üzünə Peyğəmbərlərin cəzədini yeməyi haram etmişdir”²²².

عن يزيد الرقاشي : أن ملكا موكل يوم الجمعة من صلى على النبي صلى الله عليه وسلم يبلغ النبي صلى الله عليه وسلم يقول إن فلانا من أمتك صلى عليك . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Yəzid Ruqaşi رضي الله عنه rəvayət edir ki: “Cümə günü müvəkkil olan bir mələk vardır. (Həmən günü) kim mənə salavat gətirərsə (mələk) salavatı mənə çatdırar və deyər: “Ummətindən olan Filakəs sənə salavat gətirir”²²³.

عن الحسن قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : أكثروا علي الصلاة يوم الجمعة فإنها تعرض علي . قال الألباني : صحيح

Həsən رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cümə günü mənə bol salavat gətirin. Çünki mənə çatdırılır”²²⁴.

وعن أبي أمامة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أكثروا علي من الصلاة في كل يوم الجمعة فإن صلاة أمتي تعرض علي في كل يوم جمعة فمن كان أكثرهم علي صلاة كان أقرهم مني منزلة. قال الألباني : حسن

Əbu Əməmə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cümə günü mənə olan salavatınızı çoxaldın. Həqiqətən ümmətimin salavatı hər cümə günü mənə çatdırılır. Kim mənə salavat gətirməyi çoxaldarsa, (Qiyamət günü) mənə ən yaxın olan kimsədir”²²⁵.

صلوات على غير النبي

PEYĞƏMBƏRDƏN ﷺ BAŞQASINA SALAVAT GƏTİRMƏK OLARMI?

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - صَلَّى عَلَيَّ وَعَلَى زَوْجِي. فَقَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ وَعَلَى زَوْجِكَ». قال الألباني : صحيح

²²² İbn Məcə 1637, əl-Albani “Səhîh Tərgîb” 1672.

²²³ əl-Albani “Fadlu Salətu Alən Nəbiy” 27, “Zəif”.

²²⁴ əl-Albani “Fadlu Salətu Alən Nəbiy” 29, “Səhîh”.

²²⁵ əl-Albani “Səhîh Tərgîb” 1673.

Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, bir qadın Peyğəmbər ﷺ dedi: “Mənə və yoldaşıma dua et!”. Peyğəmbər: “Sallahu Aleyki Və Alə Zovciki – Allahın sənə və yoldaşına salatu (rəhməti) olsun” deyə buyurdu²²⁶.

فضل الدعاء

DUA ETMƏYİN FƏZİLƏTİ

"فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُون"

«Məni yad edin ki, Mən də sizi yad edim! Mənə şükür edin, və Mənə küfr etməyin». (əl-Bəqərə 152).

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا"

«Ey iman gətirənlər! Allahı çox-çox zikr edin». (əl-Əhzab 41).

"وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا"

«...Allahı çox zikr edən kişilər və qadınlar üçün Allah bağışlanma və böyük mükafat hazırlamışdır». (əl-Əhzab 35).

"وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ"

«Səhər-axşam ürəyində yalvararaq və qorxaraq, səsi qaldırmadan Rəbbini yad et və qafillərdən olma!» (əl-Ə'raf 205).

"فَأَلْقَمَهُ الْحُوْتُ وَهُوَ مُلِيمٌ. فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ. لَلَبَثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ"

“O, qınanmağa layiq olduqda balıq onu uddu. Əgər o, Allaha tərif deyənlərdən olmasaydı, balığın qarında Qiyamət günüinə qədər qalardı”. (Saffat 142-144).

"يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ"

“Onlar gecə-gündüz, usanmadan Onun şəninə təriflər deyirlər”. (əl-Ənbiya 20).

²²⁶ Əbu Davud 1533,1535, əl-Albani “Səhîh”.

"اَقْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ"

"Kitabdan sənə vəhy olunanları oxuyub namaz qıl. Həqiqətən, namaz çirkin və yaramaz işlərdən çəkindirir. Allahı yada salmaq isə ibadətlərin ən əzəmətlisidir. Allah nə etdiklərinizi bilir". (əl-Ənkəbut 45).

عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «إِنَّ الدُّعَاءَ هُوَ الْعِبَادَةُ». ثُمَّ قَرَأَ **﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾** قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Numan İbn Bəşir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ: "Dua ibadətdir!" - dedi və bu ayəni oxudu: **"Rəbbiniz dedi: «Mənə dua edin, Mən də sizə cavab verim" (Ğafir 60)"**²²⁷.

عن أبي بن كعب : أن رسول الله صلى الله عليه و سلم كان إذا ذكر أحدا فدعا له بدأ بنفسه قال الشيخ الألباني : صحيح

Ubey İbn Kəb رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir kimsəni xatırlayıb dua etdiyi zaman ilk öncə özündən başlayardı"²²⁸.

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: من لم يدع الله سبحانه (من لم يسأل الله) غضب عليه. قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Kim Allaha dua etməzsə Allah o, kimsəyə qəzəb edər (Başqa rəvayətdə: Allahdan istəməyən kimsəyə)"²²⁹.

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال : قال رسول الله ﷺ : ((إِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ، وَمِمَّا لَمْ يَنْزَلْ، فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللَّهِ بالدعاء)) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Dua nazil olan və olmayan bələlara qarşı xeyirlidir (faydalıdır). Odur ki, ey Allahın qulları Allaha dua edin"²³⁰.

²²⁷ Əbu Davud 1479, İbn Məcə 3828, Tirmizi 3372, Buxari "Ədəbul Mufrad" 714, əl-Albani "Səhih".

²²⁸ Tirmizi 3385, əl-Albani "Səhih".

²²⁹ İbn Məcə 3827, Buxari "Ədəbul Mufrad" 658, Tirmizi 3373, əl-Alabni "Həsən".

²³⁰ Tirmizi 3548, əl-Albani "Səhih Tərgib" 1634, "Səhihul Cəmi" 3403, 3409, "Səhih Və Daif Cəmius Səğir" 5721.

عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال : (يستجاب لأحدكم ما لم يعجل) قيل وكيف يعجل ؟ يا رسول الله قال (يقول قد دعوت الله فلم يستجب الله لي) .

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər hansı biriniz tələsmədikcə duası qəbul olunar”. Ondan: “Yə Rəsulullah! Tələsmək necədir?” dedi. Peyğəmbər: (Tələsməyi belədir ki) Dua etdim, duam qəbul olmadı” deyir²³¹.

عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال ما من مؤمن ينصب وجهه الى الله يسأله مسألة الا أعطاه إياها اما عجلها له في الدنيا واما ذخرها له في الآخرة ما لم يعجل قال يا رسول الله وما عجلته قال يقول دعوت ودعوت و لا أراه يستجاب لي قال الشيخ الألباني : صحيح.

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ demişdir: “Hansı bir mömin Allaha üz tutub istədiyini Ondan diləsə, Allah ona dilədiyini verər; ya istədiyini ona bu dünyada verər ya da ona verəcəyini tələsmədikcə Axirət gününə saxlayar”. Əbu Hureyra: “Ey Allahın elçisi! Tələsmək nədir?”. O: “Dua etdim, dua etdim, amma qəbul olduğunu görmədim (demək)” deyər buyurdu²³².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- أَنَّهُ قَالَ «لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمَ مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ». قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِسْتِعْجَالُ قَالَ «يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ وَقَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ أَرِ يَسْتَجِيبُ لِي فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذَلِكَ وَيَدْعُ الدُّعَاءَ».

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlərdən kim günah olan şeyi istəmədikcə, qohumluq əlaqələrinin kəsilməsini dua etmədikcə və ya tələsmədikcə duasına cavab veriləcəkdir”. Ondan: “Ya Rəsulullah! Tələsmək nədir?” dedilər. Peyğəmbər: “Dua etdim, lakin cavab verildiyini görmədim. (Bundan sonra dua etmək) ona ağırlaşar və onu tərk edər”²³³.

عن جابر قال : سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول ما من أحد يدعو بدعاء إلا آتاه الله ما سأل أو كف عنه من السوء مثله ما لم يدع بإثم أو قطعية رحم قال الشيخ الألباني : حسن

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Bir kimsə Allaha dua etdikcə Allah ona istədiyini əta edər və ya bənzəri bir

²³¹ Buxari 5981, 6340, Müslim 7110, 7111, 2735, İbn Məcə 3853, Buxari “Ədəbul Mufrad” 654, Tirmizi 3387, Əbu Davud 1484, 1486, Əhməd 9137, 10317, əl-Albani “Səhih”.

²³² Buxari “Ədəbul Mufrad” 711, əl-Albani “Səhih”.

²³³ Müslim 7112, 2735, Buxari “Ədəbul Mufrad” 655.

günahını silər. Lakin bu dua günah və qohumluq əlaqələrinin kəsilməsi üçün olmadığı müddətdə²³⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ مِنَ الدُّعَاءِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Əbu Hureyrə ر.ə. rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah yanında duadan daha gözəl (hörmətli) bir şey yoxdur²³⁵.”

عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال أشرف العباداة الدعاء. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə ر.ə. rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İbadətlərin ən şərəflişi duadır²³⁶.”

عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَرُدُّ الْقَضَاءُ إِلَّا الدُّعَاءُ، وَلَا يَزِيدُ فِي الْعُمُرِ إِلَّا الْبِرُّ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ

Salman ر.ə. rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Duadan başqa şey qəzanın qarşısını almaz (Qədəri qaytarmaz), yaxşılıqdan başqa şey ömrü artırmaz²³⁷.”

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْقُلُوبُ أَوْعِيَةٌ وَبَعْضُهَا أَوْعَى مِنْ بَعْضٍ فِإِذَا سَأَلْتُمْ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَا أَيُّهَا النَّاسُ فَاسْأَلُوهُ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ لِعَبْدٍ دَعَاؤَهُ عَنْ ظَهْرِ قَلْبٍ غَافِلٍ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ لغيره

Abdullah İbn Amr ر.ə. rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qəlblər yadda saxlayandır. Bəziləri digərlərindən daha çox yadda saxlayandır. Ey İnsanlar! Allahdan istədiyiniz zaman duanın qəbul olmasına yəqin olaraq diləyin. Allah qulun qafil qəlbindən duanı qəbul etməz²³⁸.”

عن أبي سعيد الخدري رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْعُو بِدَعْوَةٍ لَيْسَ فِيهَا إِثْمٌ، وَلَا قَطِيعَةٌ رَحِمٍ، إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ بِهَا إِحْدَى ثَلَاثٍ: إِمَّا أَنْ يُعَجَّلَ لَهُ دَعْوَتُهُ، وَإِمَّا أَنْ يَدَّخِرَهَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ، وَإِمَّا أَنْ يَصْرِفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا)) فَقَالُوا: إِذَا كَثُرُ قَالَ: ((اللَّهُ أَكْثَرُ)) قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

²³⁴ Tirmizi 3381, əl-Albani “Həsən”.

²³⁵ Buxari “Ədəbul Mufrad” 712, Tirmizi 3370, 3696, İbn Məcə 3829, əl-Albani “Səhih”.

²³⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 713, əl-Albani “Səhih”.

²³⁷ Tirmizi 2139, 2289, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1638, 1639, “Səhih Cəmi” 7687, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 13645.

²³⁸ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1652.

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Hər hansı bir müsəlman – günah etməyi, qohumluq əlaqələrini kəsmək istisna olmaqla – dua etsə, Allah ona üç şeydən birini verər; ya istədiyini ona bu dünyada verər, ya ona verəcəyini Axirət gününə saxlayar, ya da başına gələn bir müsibəti ondan uzaq edər”. (Əbu Səid) dedi: “Elə isə duaları çoxaldaq”. Peyğəmbər: “Allah daha çox verəndir”²³⁹.

وعن عبادة بن الصامت - رضي الله عنه - أن رسول الله - صلى الله عليه وسلم - قال: « ما على الأرض مسلم يدعو الله تعالى بدعوة إلا آتاه الله إياها ، أو صرف عنه من السوء مثلها ، ما لم يدع بإثم ، أو قطيعة رحم » ، فقال رجل من القوم : إذا نكثت قال : « الله أكثر » . ورواه الحاكم من رواية أبي سعيد وزاد فيه : « أو يدخر له من الأجر مثلها » . قال الشيخ الألباني : حسن صحيح

Ubadə İbn Samit رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Yer üzündə elə bir müsəlman yoxdur ki, günahı istəmədikcə və qohumluq əlaqələrinin kəsilməsini diləmədikcə - Allah ona dilədiyini verər və ya ondan istədiyinin misli qədər günahını silər”. Bir nəfər: “Onda biz (Allaha) duanı çoxaldacağıq” dedi. Peyğəmbər: “Allah da çoxaldacaq” deyər buyurdu (Başqa rəvayətdə: istədiyinin misli qədər onun üçün mükafat tədarük edilər)²⁴⁰.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «أعجز الناس من عجز عن الدعاء وأبخل الناس من بخل بالسلام». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İnsanlardan ən aciz olanı dua etməkdə aciz olan kimsədir, insanlardan ən xəsis olanı salam verməkdə xəsis olan kimsədir”²⁴¹.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «من سره أن يستجيب الله له عند الشدائد والكرب فليكثر الدعاء في الرخاء». قال الشيخ الألباني : حسن.

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sıxıntılı və kədərli anlarda duasının qəbul olması kimi sevindirirsə, rahatlıq olan zamanda duasını çoxaltsın”²⁴².

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال قلنا يا رسول الله ما لنا إذا كنا عندك رفقت قلوبنا وزهدنا في الدنيا وكنا من أهل الآخرة فإذا خرجنا من عندك فانسنا أهليتنا وشممنا أولادنا أنكرنا أنفسنا. فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «لو أنكم تكونون إذا خرجتم من عندي كُنتم على حالكم ذلك

²³⁹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 710, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1633.

²⁴⁰ Tirmizi 3573, Əhməd “Musnəd” 21720, 22837, əl-Albani “Həsən Səhih”.

²⁴¹ Tabərani “Mucəmul Əvsat” 5591, İbn Hibban 1939, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 1924, əl-Albani “Səhihul Cəmius Səğir” 1044.

²⁴² Tirmizi 3382, 3710, əl-Albani “Həsən”.

لَزَارَتْكُمْ الْمَلَائِكَةُ فِي بُيُوتِكُمْ وَلَوْ لَمْ تُدْنِبُوا لَجَاءَ اللَّهُ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ كَيْ يُدْنِبُوا فَيَغْفِرَ لَهُمْ». قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مِمَّ خُلِقَ الْخَلْقُ قَالَ «مِنَ الْمَاءِ». قُلْنَا الْجَنَّةُ مَا بَنَاؤُهَا قَالَ «لَبَنَةٌ مِنْ فِضَّةٍ وَلَبَنَةٌ مِنْ ذَهَبٍ وَمِلاطُهَا الْمِسْكُ الْأَذْفَرُ وَحَصْبَاؤُهَا اللَّوْلُؤُ وَالْيَاقُوتُ وَتُرْبَتُهَا الرَّعْفَرَانُ مَنْ يَدْخُلُهَا يَبْعَمُ وَلَا يَبْأَسُ وَيَخْلُدُ وَلَا يَمُوتُ لَا تَبْلَى ثِيَابُهُمْ وَلَا يَفْنَى شَبَابُهُمْ». ثُمَّ قَالَ «ثَلَاثَةٌ لَا تُرَدُّ دَعْوَتُهُمْ الْإِمَامُ الْعَادِلُ وَالصَّائِمُ حِينَ يُفْطِرُ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ يَرْفَعُهَا فَوْقَ الْعَمَامِ وَتُفْتَحُ لَهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَيَقُولُ الرَّبُّ ﷻ وَعِزَّتِي لِأَنْصُرَنَّكَ وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Əbu Hureyra ﷺ deyir ki: «Biz dedik: «Ey Allahın Elçisi! Bizə nə olur ki, sənin yanında olanda qəlblərimiz riqqətə gəlir, dünyadan təcrid olub, axirət yurdunun sakinlərindən oluruq?! Sənin yanından çıxanda isə, başımız ailəmizə qarışır və övladlarımıza üz salırıq, sanki özümüzü inkar edirik». Allah Elçisi ﷺ dedi: «Əgər siz mənim yanımdan çıxanda bu cür vəziyyətdə olsanız, mələklər sizi evinizdə ziyarət edərdilər. Əgər siz günah etməsəniz, Allah (yerinizə) başqa məxluq gətirər, onlar günah edər, Allah da onları bağışlayar». Mən soruşdum: «Ey Allahın Elçisi! Xilqət nədən yaradılıb?» O: «Sudan» - deyə cavab verdi. Biz soruşduq: «Bəs Cənnət nədən yaradılıb?» O cavab verdi: «Bir kərpic gümüşdən, bir kərpic qızıldan. Onun (divarlarının) malası xoş ətirli müşkdəndir. Onun çınqılları mirvaridən və yaqutdan, torpağı isə zəfərandandır. Ora daxil olan nemət içində olar və əziyyət görməz (orada) əbədi qalar və ölməz, libası köhnəlməz və qocalmaz». Sonra dedi: «Üç adamın duası rədd olunmaz; ədalətli rəhbərin, oruc tutanın iftar vaxtı etdiyi dua və zülmə məruz qalananın duası. Allah o duanı buludların üzərinə yüksəldir, səma qapıları onun üçün açılır və Rəbb ﷻ buyurur: «İzzətimə and olsun ki, bir müddət keçsə belə, Mən sənə mütləq kömək edəcəyəm»²⁴³.

عن موسى بن عقبة بن نافع عن ابن عمر قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : من فتح له منكم باب الدعاء فتحت له أبواب الرحمة وما سئل الله شيئا يعطى أحب إليه من أن يسأل العافية وقال رسول الله صلى الله عليه و سلم : إن الدعاء يرفع مما نزل وما لم يزل فعليكم عباد الله بالدعاء . قال الشيخ الألباني : ضعيف

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən kimə dua qapısı açılarsa, (çoxlu dua edərsə), onun üçün rəhmət qapıları açılmışdır (duasına cavab verilir). Allahdan afiyətdən daha üstün və sevimli bir şey istənilməmişdir. Dua enən və enməyən bəlaya qarşı faydalıdır. Ey Allahın qulları dua edin”²⁴⁴.

²⁴³ Tirmizi 2526, 2717, 3598, əl-Albani الخلق (xilqət nədən yaradılıb) kəlməsi istisna olmaqla “Səhih”.

²⁴⁴ Tirmizi 3548, əl-Albani “Daiful Cəmi” 5720, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 12495.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا يُعْنِي حَذَرٌ مِنْ قَدَرٍ، وَالِدُعَاءِ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزَلْ، وَإِنَّ الْبَلَاءَ لَيَنْزِلُ، فَيَتَلَقَّاهُ الدُّعَاءُ، فَيَعْتَلِجَانِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ». قال الشيخ الألباني: حسن

Aişə رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Qədərdən həzər etməyin (çəkinməyin) heç bir faydası yoxdur. Dua enmiş və enməmiş (bələnün qarşısını almaqda) faydalı olur. Həqiqətən də, bəla gəlir və dua ilə qarşılaşaraq (dua) Qiyamət gününə qədər (onun qarşısını almaq üçün) mübarizə aparar”²⁴⁵.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ.

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Qulun Rəbbinə ən yaxın olduğu an səcdədə olduğu andır. O halda (səcdədə ikən) çoxlu dua edin!»²⁴⁶.

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ قَالَ «حَوْفُ اللَّيْلِ الْآخِرِ وَدُبْرُ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوبَاتِ». قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ رَوَى عَنْ أَبِي ذَرٍّ وَابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ «حَوْفُ اللَّيْلِ الْآخِرِ الدُّعَاءُ فِيهِ أَفْضَلُ أَوْ أَرْجَى». قال الشيخ الألباني: حسن

Əbu Umamədən رəvayət edilir ki: «Allah Elçisindən soruşuldu ki: «Hansı dua qəbul olmağa daha yaxındır?» Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Gecənin son yarısında və fərz namazlarından sonra edilən dualar”. Əbu Zərr və İbn Ömər رəvayət edirlər ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gecənin son yarısı edilən dua daha dəyərləli və daha ümüd vericidir və ya buna bənzə bir ifadə işlətdi”²⁴⁷.

عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً لَا يُؤَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ خَيْرًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ.

Cabir رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Gecə elə bir vaxt var ki, müsəlman bir kimsə o vaxta yetişib Allahdan dünya və axirətə aid xeyirli bir şey istəyərsə, Allah ona istədiyini verər. Bu hər gecə belədir»²⁴⁸.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا سَأَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَكْثِرْ فَإِنَّمَا يَسْأَلُ رَبَّهُ». قال الشيخ الألباني: صحيح

²⁴⁵ Tabərani “əl-Əvsat” 2519, Həkim 2813, əl-Albani “Sahihul Cəmi” 7739, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 13697, “Həsən”.

²⁴⁶ Müslim 482, 744, 1111.

²⁴⁷ Tirmizi 3499, əl-Albani “Həsən”.

²⁴⁸ Müslim 757, 1259, 1806.

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Biriniz Allahdan istədikdə, çox istəsin, çünki o öz Rəbbindən istəyir”²⁴⁹.

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنه يقول دعا رسول الله ﷺ في هذا المسجد مسجد الفتح يوم الإثنين ويوم الثلاثاء ويوم الأربعاء فاستجيب له بين الصلاتين من يوم الأربعاء قال جابر ولم يتزل بي أمر مهم غائظ الا توخيت تلك الساعة فدعوت الله فيه بين الصلاتين يوم الأربعاء في تلك الساعة إلا عرفت الإجابة. قال الشيخ الألباني: حسن

Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه rəvayət edir ki: «Allah Elçisi ﷺ bazar ertəsi, çərşənbə axşamı və çərşənbə günü bu Fəth məscidində dua etdi. Çərşənbə günü iki namaz arasında etdiyi dua qəbul oldu. Sonralar başıma gələn hər bir ağır müsibətə görə çərşənbə günü həmin vaxt iki namazın arasında Allaha dua edərdim və duamın qəbul olduğunu görərdim»²⁵⁰.

عَنْ رِفَاعَةَ الْجُهَنِيِّ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «إِنَّ اللَّهَ يُمَهِّلُ حَتَّى إِذَا ذَهَبَ مِنَ اللَّيْلِ نَصْفُهُ أَوْ ثُلُثَاهُ قَالَ لَا يَسْأَلُنُّ عِبَادِي غَيْرِي مَنْ يَدْعُنِي أَسْتَجِبْ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي أُعْطِيهِ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي أُغْفِرُ لَهُ حَتَّى يُطْلِعَ الْفَجْرُ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Rifəa əl-Cuhəni رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ belə buyurdu: “Həqiqətən, Allah gecənin yarısı və ya üçdə ikisi keçənədək gözləyir. Sonra belə buyurur: “Qullarım Məndən qeyrisinə dua etməsənlər; səhər çağınadək kim Mənə dua edərək Məndən bir şey istəyirsə, onun duasını qəbul edib istədiyini ona verərəm. Kim də Məndən bağışlanma diləyirsə, onu bağışlayaram!”²⁵¹.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ «يُنزَلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ يَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِبْ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيهِ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرُ لَهُ».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Uca və Ulu Rəbbimiz hər gecənin axır üçdə birində dünya səmasına enir və buyurur: “Kim Mənə dua edir ki, Mən də onun duasını qəbul edim?! Kim Məndən istəyir ki, Mən də ona istədiyini verim?! Kim Məndən bağışlanma diləyir ki, Mən də onu bağışlayım?!”²⁵².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ «لَوْلَا أَنْ أَشَقَّ عَلَى أُمَّتِي لِأَمْرِهِمْ بِالسُّؤَالِ مَعَ الْوُضُوءِ وَالْأَخْرَجْتُ الْعِشَاءَ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ أَوْ نِصْفِ اللَّيْلِ فَإِذَا مَضَى ثُلُثُ اللَّيْلِ أَوْ نِصْفُ اللَّيْلِ نَزَلَ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَقَالَ هَلْ مِنْ سَائِلٍ فَأُعْطِيهِ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَغْفِرُ لَهُ هَلْ مِنْ تَائِبٍ فَأَتُوبَ عَلَيْهِ هَلْ مِنْ دَاعٍ فَأُجِيبُهُ» قال الشيخ الألباني: صحيح

²⁴⁹ İbn Hibban 886, əl-Albani “Səhîh”.

²⁵⁰ Buxari «Ədəbül Mufrad» 704, əl-Albani “Həsən”.

²⁵¹ İbn Macə 1367, 1429, əl-Albani “Səhîh”.

²⁵² Buxari 1077, 1094, 1145, 5846, 5962, 6940, 7056, 7494, Tirmizi 3498.

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Əgər ümmətim üçün çətin olmasaydı, mən onlara dəstəməz əsnasında misvakdan (istifadə etməyi) əmr edərdim və işə namazını gecənin üçdə birinə və ya yarısına qədər gecikdirərdim. Gecənin üçdə biri və ya yarısı keçdikdə Allah تعالى dünya səmasına enir və belə deyir: “İstəyən varmı ona verim, bağışlanma diləyən varmı onu bağışlayım, tövbə edən varmı onun tövbəsini qəbul edirəm, dua edən varmı onun duasını qəbul edirəm”²⁵³.

عن عبد الرحمن بن يزيد قال كان الربيع يأتي علقمة يوم الجمعة فإذا لم يكن ثم أرسلوا إلى فحاء مرة ولست ثم فلقيني علقمة وقال لي ألم تر ما جاء به الربيع قال ألم تر أكثر ما يدعو الناس وما أقل إجابتهم وذلك أن الله عز وجل لا يقبل إلا الناخلة من الدعاء قلت أو ليس قد قال ذلك عبد الله قال وما قال قال قال عبد الله لا يسمع الله من مسمع ولا من وراء ولا لاعب إلا داع دعا يثبت من قلبه قال فذكر علقمة قال نعم. قال الشيخ الألباني : صحيح

AbdurRahman İbn Yəzid rəvayət edir ki, Rabi cümə günləri Alqamənin yanına gəlirdi. Mən orada olmadıqda arxamca adam göndərərdilər. Bir dəfə Rabi gəldi, mən isə orada yox idim. Alqamə mənəmlə rastlaşdı və mənə dedi: “Rabinin gətirdiyi xəbəri bilirsənmi? Məgər insanların nə qədər çox dua etdiklərini, amma dualarının nə qədər az qəbul olduğunu görmürsənmi? Çünki Allah dualardan ancaq xalis olanını qəbul edir”. Mən dedim: “Məgər Abdullah bunu deməmişdi?”. (Alqamə) dedi: “(Abdullah) nə demişdi?” Mən dedim: “Abdullah: “Allah nə (səsinə camaata) eşitdirən adamdan, nə özünü göstərən riyakar adamdan, nə də rişxənd edən adamdan (duanı) qəbul etməz. O, yalnız qəlbindən gələn iklasla dua edəninin duasını qəbul edər”. Alqamə bunu xatırlayıb: “Bəli!” - dedi²⁵⁴.

عن أنس بن مالك : عن النبي صلى الله عليه و سلم قال الدعاء مخ العبادة. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Dua ibadətin beynidir (özüdür)”²⁵⁵.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم «يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي، فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي، وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَالٍ ذَكَرْتُهُ فِي مَالٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ بِشَيْءٍ تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا، وَإِنْ أَتَانِي يَمْسِحُنِي أُتِيتُهُ هَرَوَلَةً».

²⁵³ Əhməd 9589, 9591, 9220, 9841, əl-Albani “İrvalul Cəlil” 1/197.

²⁵⁴ Buxari “Ədəbul Mufrad” 606, əl-Albani “Səhih”.

²⁵⁵ Tirmizi 3371, əl-Albani “Zəif”.

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Uca Allah buyurur: “Mən qulumun barəmdəki zənni yanındayam. Məni yad etdikcə onunlayam. O Məni öz-özlüyündə yad etsə, Mən də onu Öz-Özlüyümdə yad edərəm. O Məni camaatın yanında yad etsə, Mən onu onlardan daha xeyirli camaatın (mələklərin) yanında yad edərəm. O Mənə bir qarış yaxınlaşsa, Mən ona bir dirsək yaxınlaşaram. O Mənə bir dirsək yaxınlaşsa, Mən ona bir qulac yaxınlaşaram. O Mənə doğru yeriyərək gəlsə, Mən ona doğru yüyürərək gələrəm”²⁵⁶.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي إِذَا ظَنَّ خَيْرًا فَلَهُ وَإِنْ ظَنَّ شَرًّا فَلَهُ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح :

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Uca Allah buyurur: “Mən qulumun barəmdəki zənni yanındayam. Əgər o, xeyir zənn etsə, ona bunun əvəzi veriləcəkdir, əgər o şər zənn etsə, ona bunun əvəzi veriləcəkdir”²⁵⁷.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا دَعَانِي». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه Allah Elçisindən صلى الله عليه وسلم rəvayət edir ki, Allah تعالى buyurdu: “Mən qulumun barəmdəki zənni yanındayam. Mənə dua etdikcə onunlayam”²⁵⁸.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَنَّهُ قَالَ «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي وَأَنَا مَعَهُ حَيْثُ يَذْكُرُنِي وَاللَّهُ لَلَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ يَجِدُ ضَالَّتَهُ بِالْفَلَاحِ وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ شَيْبًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا وَإِذَا أَقْبَلَ إِلَيَّ يَمْشِي أَقْبَلْتُ إِلَيْهِ أَهْرُولًا».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allah تعالى buyurur: “Mən qulumun barəmdəki zənni yanındayam. Məni yad etdikcə onunlayam”. Allaha and olsun ki, sizdən birinizin səhrada itirdiyini tapıb sevindiyyindən daha çox Allah bir qulunun tövbəsinə sevinər. Allah buyurur: “Kim Mənə bir qarış yaxınlaşsa, Mən ona bir dirsək yaxınlaşaram. Kim Mənə bir dirsək yaxınlaşsa, Mən ona bir qulac yaxınlaşaram. O Mənə doğru yeriyərək gəlsə, Mən ona doğru yüyürərək gələrəm”²⁵⁹.

²⁵⁶ Buxari 97, 6856, 6970, 7404, 7405, Muslim 4/2061.

²⁵⁷ əl-Albani “Sahihul Cəmius Sağir” 4315 “Səhih”.

²⁵⁸ Buxari “Ədəbul Mufrad” 616, əl-Albani “Səhih”.

²⁵⁹ Muslim 51, 2675, 4927, 7128.

عن أبي ذر قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (يقول الله تبارك وتعالى من جاء بالحسنة فله عشر أمثالها وأزيد . ومن جاء بالسيفة فجزاء سيفه مثلها أو أغفر . ومن تقرب مني شبرا تقربت منه ذراعا . ومن تقرب مني ذراعا تقربت باعا . ومن أتاني يمشي أتيته هرولة . ومن لقيني بقراب الأرض خطيئة ثم لا يشرك بي شيئا لقيته بمثلها مغفرة) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Zərr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allah تبارك وتعالى buyurur: “Kim həsənlə gələrsə ona on misli və daha artıq vardır, kim də günahla gələrsə cəzası o, günahın misli və ya bağışlanmaqdır. Kim Mənə bir qarış yaxınlaşsa, Mən ona bir dirsək yaxınlaşaram. Kim Mənə bir dirsək yaxınlaşsa, Mən ona bir qulac yaxınlaşaram. O Mənə doğru yeriylərək gəlsə, Mən ona doğru yüyürərək gələrəm. Kim Mənə yer dolusu qədər xəta ilə gələrsə, lakin Mənə heç bir şeyi şərik qoşmazsa Mən onu o, qədər də məğfirətlə qarşılayaram”²⁶⁰.

عَنْ شُرَيْحٍ قَالَ سَمِعْتُ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا ابْنَ آدَمَ قُمْ إِلَيَّ أَمْشِ إِلَيْكَ وَأَمْشِ إِلَيَّ أَهْرُولٌ إِلَيْكَ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Şureyh demişdir: “Mən bir səhabənin Peyğəmbərdən صلى الله عليه وسلم belə rəvayət etdiyini eşitdim: “Uca Allah buyurur: “Ey Adəm oğlu! Mənə doğru ayağa qalx, Mən də sənə doğru yeriylərək gəlim. Mənə doğru yeriylərək gəl, Mən də sənə doğru yüyürərək gəlim”²⁶¹.

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (مَنْ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ فَأَعِيدُوهُ وَمَنْ سَأَلَ بِاللَّهِ فَأَعْطُوهُ وَمَنْ أَتَى إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافَرُوهُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَادْعُوا لَهُ ، حَتَّى يَعْلَمَ أَنْ قَدْ كَافَرْتُمُوهُ) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim Allahın adı ilə sığınacaq istəsə, ona sığınacaq verin. Kim Allahın adı ilə (yardım) istəsə, ona istədiyini verin. Kim sizə yaxşılıq etsə, ona əvəzini verin. Əgər (əvəzini verməyə bir şey) tapmasanız, onda onun üçün dua edin. Və elə edin ki, sizin əvəz verdiyinizi bilsin”²⁶².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ فَتَعَجَّلْ كُلُّ نَبِيٍّ دَعْوَتَهُ وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَهِيَ نَائِلَةٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا ».

²⁶⁰ İbn Məcə 3821, əl-Albani “Səhih”.

²⁶¹ Əhməd 15360, 15925, 15967, 16346, əl-Albani “Sahihul Cəmius Sağir” 4340, “Silsilətul Əhədisis Sahiha” 2287, “Sahih Tərgəib” 3153.

²⁶² Buxari “Ədəbül Mufrad” 216, Əbu Davud 1672, 1674, 5109, əl-Albani “İrvalul Gəlil” 1617.

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Hər bir Peyğəmbərin qəbul edilmiş duası vardır. Hər bir peyğəmbər də bu duasını etmişdir (Başqa rəvayətdə: Duanı etməkdə tələmişdir). Lakin mən duamı Qiyamət günündə ümmətimə şəfaət etmək üçün saxladım. Artıq ümmətimdən Allaha heç bir şeyi şərik qoşmamış olan kimsələr inşaallah bu şəfaətə nail olacaqlar»²⁶³.

فضل مجالس الذكر

ZİKR MƏCLİSLƏRİNİN FƏZİLƏTİ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً يَطُوفُونَ فِي الطُّرُقِ، يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الذِّكْرِ، فَإِذَا وَجَدُوا قَوْمًا يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَنَادَوْا هَلُمُّوا إِلَيَّ حَاجَتِكُمْ. قَالَ فَيَحْفُوهُمْ بِأَجْنِحَتِهِمْ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا. قَالَ فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ مِنْهُمْ مَا يَقُولُ عِبَادِي قَالُوا يَقُولُونَ **يُسَبِّحُونَكَ، وَيُكَبِّرُونَكَ، وَيُحَمِّدُونَكَ وَيُمَجِّدُونَكَ**. قَالَ فَيَقُولُ هَلْ رَأَوْنِي قَالَ فَيَقُولُونَ لَا وَاللَّهِ مَا رَأَوْكَ. قَالَ فَيَقُولُ وَكَيْفَ لَوْ رَأَوْنِي قَالَ يَقُولُونَ لَوْ رَأَوْكَ كَانُوا أَشَدَّ لَكَ عِبَادَةً، وَأَشَدَّ لَكَ تَمَجُّدًا، وَأَكْثَرَ لَكَ تَسْبِيحًا. قَالَ يَقُولُ فَمَا يَسْأَلُونِي قَالَ يَسْأَلُونَكَ الْجَنَّةَ. قَالَ يَقُولُ وَهَلْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَا وَاللَّهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا. قَالَ يَقُولُ فَكَيْفَ لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ عَلَيْهَا جِرْصًا، وَأَشَدَّ لَهَا طَلْبًا، وَأَعْظَمَ فِيهَا رَغْبَةً. قَالَ فَمِمَّ يَتَعَوَّدُونَ قَالَ يَقُولُونَ مِنَ النَّارِ. قَالَ يَقُولُ وَهَلْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَا وَاللَّهِ مَا رَأَوْهَا. قَالَ يَقُولُ فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا، وَأَشَدَّ لَهَا مَخَافَةً. قَالَ فَيَقُولُ فَأَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ. قَالَ يَقُولُ مَلَكٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فِيهِمْ فُلَانٌ لَيْسَ مِنْهُمْ إِنَّمَا جَاءَ لِحَاجَةٍ. قَالَ هُمْ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْتَقِي بِهِمْ جَلِيسُهُمْ».

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Uca Allahın yer üzündə yolları dolaşib zikr əhlini (məclislərini) axtaran bir qrup mələkləri vardır. Bu mələklər İzzət və Qüdrət sahibi olan Allahı zikr edən bir topluluğu tapdıqda bir-birlərinə: «Gəlin, axtardıqlarınız buradadır!» deyə səsləyirlər və zikr əhlini (məclisini) dünya səmasına qədər qanadlarıyla əhatəyə alırlar. (Zikr əhli Allahı yad edib qurtardıqdan sonra mələklər səmaya qalxarlar) Hər bir şeydən xəbərdar olan Allah onlara: «Qullarım nə haqda danışdırdılar?» deyə buyurur. Mələklər: «Onlar Səni **Təsbih**²⁶⁴ edirdilər, Səni **Təkbir**²⁶⁵ edirdilər, Səni **Tahmid**²⁶⁶ edirdilər və **Təmcid** Səni təzim edirdilər!» deyərlər. Allah: «Məgər onlar Məni görüblərmi?» deyə buyurur. Mələklər: «Xeyr, Allaha and olsun ki, onlar Səni görməyiblər!». Allah: «Əgər onlar Məni görsəydilər necə?». Mələklər: «Əgər onlar Səni görsəydilər Sənə daha çox ibadət edər, Sənə daha çox təzim edər və Səni daha çox təsbih edərdilər». Allah: «Onlar Məndən nə istəyirlər?». Mələklər: «Onlar Səndən Sənin Cənnətini istəyirlər!». Allah: «Onlar Mənim Cənnətimi görüblərmi?». Mələklər: «Xeyr, Allaha and olsun ki,

²⁶³ Buxari 31, 5945, 6304, Müslim 199/338, 512, Tirmizi 3602, İbn Məcə 4307, Əhməd 7714, 7700, 9500, 9504.

²⁶⁴ *Subhənəllah*.

²⁶⁵ *Allahu Əkbər*.

²⁶⁶ *Əlhəmdulillah*.

onlar Sənin Cənnətini görməyiblər!». Allah: «Əgər onlar Mənim Cənnətimi görsəydilər necə?». Mələklər: «Əgər onlar Sənin Cənnətini görsəydilər onu qazanmaq üçün daha həris, daha istəkli və daha rəğbətli olardılar! (ora düşmək üçün)». Allah: «Onlar nədən sığınmağa çalışırdılar?». Mələklər: «Cəhənnəm atəşindən!». Allah: «Məgər onlar Mənim Cəhənnəməmi görüblərmi?». Mələklər: «Xeyr, Allaha and olsun ki, onlar Sənin Cəhənnəməmi görməyiblər!». Allah: «Əgər onlar Mənim Cəhənnəməmi görsəydilər necə?». Mələklər: «Əgər onlar Sənin Cəhənnəməmi görsəydilər ondan daha çox (sənə) sığınar (qaçar) və daha çox qorxardılar!». Allah: «O, halda sizlər şahid olun ki, mən onları bağışladım!» deyə buyurdu. Bu an mələklərdən biri: «Onların arasında bir kimsə var ki, onlardan deyildir. Yalnız bir ehtiyac (bir iş) üçün onların yanına gəlmişdir!» dedi. Allah: «Onlar elə bir kslərdir ki, onlarla oturan kimsə bədbəxt olmaz!» deyə buyurdu. (Başqa rəvayətdə: Əbu Hureyrə rəvayət edir ki, Peyğəmbər buyurdu: “Şübhəsiz ki, Allahın yer üzündə dolaşan bir qrup mələkləri vardır. Bu mələklər zikir məclislərini axtarırlar. Nəhayət onlar Allahı zikir edən bir məclisi tapdıqda onlarla birlikdə oturur və bir-birlərini qanadları ilə əhatəyə alırlar. O, vaxta qədər ki, dünya ilə səma arasını doldururlar. Zikir əhli dağıldıqdan sonra (mələklər) səmaya yüksəlirlər. Hər şeydən xəbərdar olan Allah qullarının halını mələklərdən daha yaxşı bildiyi halda mələklərə: «Siz haradan gəliirsiniz?» deyə buyurur. Mələklər: «Biz yer üzündə Sənin bir qrup qullarının yanından gəlirik ki, onlar Səni ***Təsbih*** edir, Səni ***Təkbir*** edir və Səndən başqa ibadətə layiq haqq ilah olmağını ***Təhlil*** edir, Səni ***Təhmüd*** edir və Səndən istəyirlər!». Allah: «Onlar Məndən nə istəyirlər?». Mələklər: «Onlar Səndən Sənin Cənnətini istəyirlər!». Allah: «Məgər onlar Mənim Cənnətimi görüblərmi?». Mələklər: «Xeyr, ey Rəbbimiz! Onlar Sənin Cənnətini görməyiblər!». Allah: «Əgər onlar Mənim Cənnətimi görsələr necə olardı?». Mələklər: «Onlar Səndən aman istəyirlər?». Allah: «Nəyə qarşı Məndən aman (sığınacaq) istəyirlər?». Mələklər: «Cəhənnəm atəşinə qarşı!». Allah: «Onlar Mənim atəşimi görüblərmi?». Mələklər: «Xeyr, onlar Sənin atəşini görməyiblər». Allah: «Əgər onlar Mənim atəşimi görsələr necə olardı?». Mələklər: «Onlar Səndən məğfirət diləyirlər?». Allah: «(Siz şahid olun ki) Mən onları bağışladım, istədiklərini onlara verdim və onları aman (sığınacaq) istədikləri şeydən qorudum!». Mələklər: «Ey Rəbbimiz! Onların arasında çox günahkar bir qulun da vardır. Sadəcə onların yanından keçərkən onlarla oturdu!». Allah: «Mən onu da bağışladım. Onlar elə bir topluluqdur ki, onlarla oturub-duran kimsə bədbəxt olmaz!» deyə buyurdu²⁶⁷.

²⁶⁷ Buxari 6408, Müslim 2689, Tirmizi 3600.

أبي هريرة وأبي سعيد الخدري أنهما شهدا على النبي -صلى الله عليه وسلم- أنه قال « لا يقعد قوم يذكرون الله عز وجل إلا حفتهم الملائكة وغشيتهم الرحمة ونزلت عليهم السكينة وذكرهم الله فيمن عنده ».

Əbu Hureyrə və Əbu Səid ﷺ rəvayət edirlər ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir məclisdə oturub və orada Allahu zikr edən hər bir (müsəlman) cəmaatını mələklər əhatəyə alar, onları rəhmət bürüyər və üzərlərinə səkinət enər və Allah dərgahında olanlar yanında onları zikr edər”²⁶⁸.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ خَرَجَ مُعَاوِيَةُ عَلَى حَلْقَةٍ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ مَا أَجْلَسَكُمْ قَالُوا جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللَّهَ قَالَ اللَّهُ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَلِكَ قَالُوا وَاللَّهِ مَا أَجْلَسْنَا إِلَّا ذَلِكَ. قَالَ أَمَا إِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ وَمَا كَانَ أَحَدٌ بِمَنْزِلَتِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- أَقَلَّ عَنْهُ حَدِيثًا مِنِّي وَإِنْ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- خَرَجَ عَلَى حَلْقَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ « مَا أَجْلَسَكُمْ ». قَالُوا جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللَّهَ وَنَحْمَدُهُ عَلَى مَا هَدَانَا لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ بِهِ عَلَيْنَا. قَالَ « اللَّهُ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَلِكَ ». قَالُوا وَاللَّهِ مَا أَجْلَسْنَا إِلَّا ذَلِكَ. قَالَ « أَمَا إِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ وَلَكِنَّهُ أَتَانِي جِبْرِيْلُ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُبَاهِي بِكُمْ الْمَلَائِكَةَ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Səid ﷺ rəvayət edirlər ki, Muaviyə ﷺ bir gün məscidə gəldi və toplu halında oturan bir qrupa yaxınlaşdı. Onlara: “Sizi burada oturdan səbəb nədir?” deyə soruşdu. Onlar: “Allahın verdiyi nemətləri xatırlayıb onu zikr etmək, Onun rızasını qazanmaq və dinimizi öyrənməkdir” dedilər. Muaviyə: “Allah haqqı üçün sizi burada oturdan səbəb budurmu?” dedi. Onlar: “Vallahi, sadəcə bu səbəbə görə burada oturmuşuq” dedilər. Muaviyə: “Diqqət edin, sizə qarşı bir töhmət olsun deyə and içməyinizi istəmirəm. Peyğəmbər ﷺ səhabələrin oturduğu bir toplumun yanına çıxaraq buyurdu: “Sizi burada oturdan səbəb nədir?”. Onlar: “Allahı zikr edib Ona həmd etmək və bizi İslam üzərə hidayət etdiyi üçün və bizə lütfü ilə müamələ etdiyi və bizə hər cür nemətləri verdiyi üçün həmd edib, şükr etmək üçün oturduq” dedilər. Peyğəmbər: “Allah haqqı üçün sizi burada oturdan səbəb budurmu?” deyə buyurdu. Onlar: “Bəli, Allah haqqı üçün bizi oturdan səbəb yalnız budur” dedilər. Peyğəmbər: “Diqqətli olun, sizə qarşı bir töhmət olsun deyə and içməyinizi istəmirəm. Cəbrail ﷺ mənim yanıma gələrək mələklərə qarşı Allahın sizinlə öyündüyünü bildirdi” deyə buyurdu²⁶⁹.

عن أنس بن مالك رضي الله عنه : أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال إذا مررتم برياض الجنة فارتعوا قال وما رياض الجنة ؟ قال حلق الذكر قال الشيخ الألباني : حسن

²⁶⁸ Müslim 2700, 7030, Əbu Davud 1455, İbn Hibban 855, Tirmizi 3378, İbn Məcə 3791, əl-Albani “Səhih”.

²⁶⁹ Müslim 2701, 7032, Nəsəi 5426, Tirmizi 3379, Əhməd 16881, 16835.

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Cənnət baxçalarından ötdüyünüz zaman istifadə edin”. Səhabələr: “Ey Allahın Rəsulu! Cənnət baxçaları haradır?” deyə soruşdular. O: “Zikr halqaları” deyə buyurdu²⁷⁰.

عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَا مِنْ قَوْمٍ اجْتَمَعُوا يَذْكُرُونَ اللَّهَ ، لَا يُرِيدُونَ بِذَلِكَ إِلَّا وَجْهَهُ ، إِلَّا نَادَاهُمْ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ : أَنْ قَوْمُوا مَغْفُورًا لَكُمْ ، قَدْ بَدَأْتُ سَيِّئَاتِكُمْ حَسَنَاتٍ . قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Hər hansı bir qövüm yalnız Allahın (rizasını) qəsd edərək bir yerə toplanaraq Allahu zikr edərlərsə, bir carçı səmadan səsləyərək deyər: “Bağışlanmış halda qalxın, artıq sizin günahlarınız həsənətlərlə əvəz edildi”²⁷¹.

وعن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما قال قلت يا رسول الله ما غنيمة مجالس الذكر قال غنيمة مجالس الذكر الجنة. قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Amr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم soruşdum: “Yə Rəsulullah! Zikr məclislərinin qəniməti nədir?”. Peyğəmbər: “Zikr məclislərinin qəniməti Cənnətdir” dedi²⁷².

وعن عمرو بن عبسة رضي الله عنه قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول عن يمين الرحمن وكلتا يديه يمين رجال ليسوا بأنبياء ولا شهداء يغشى بياض وجوههم نظر الناظرين يغططهم النبيون والشهداء بمقعدهم وقربهم من الله عز وجل قيل يا رسول الله من هم قال هم جماع من نوازع القبائل يجتمعون على ذكر الله فينتقون أطايب الكلام كما ينتقي أكل التمر أطايبه. قال الشيخ الألباني : صحيح

Amr İbn Abəsə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم Rəhmanın sağ (əli) haqqında (buyurduğunu) eşitdim: Onun iki əlidə sağdır. (O) kişilər nə Peyğəmbərdilər, nə də şəhidlər, onların ağ üzləri (onlara) baxanları örtəcəkdir (heyran edəcəkdir). Onlar Allaha yaxın olduqları üçün Peyğəmbərlər və Şəhidlər onlara qibtə (Burda qibtə tərifə layiq, yəni bəyənilən qibtədir) edəcəkdir”. Onlar: “Ey Allahın Elçisi! Onlar kimlərdir?” dedilər. (Peyğəmbər): Onlar müxtəlif qəbilələrdən olan cəmaatdır, Allahu zikr etmək üçün toplaşır və sözlərin, kəlamların ən əfzəlini, gözəlini danışır, necə ki xurma yeyən

²⁷⁰ Tirmizi 3510, əl-Albani “Həsən”.

²⁷¹ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1504, 1506.

²⁷² əl-Albani “Səhih Tərgib” 1507.

xurmanın ən gözəlini yeyir (və ya xurma seçən xurmanın ən gözəlini seçdiyi kimi onlarda kəlamların ən gözəlini seçirlər)²⁷³.

فضل الذكر

ZİKR ETMƏYİN FƏZİLƏTİ

حدثه أن الحارث الأشعري حدثه : أن النبي صلى الله عليه و سلم قال إن الله أمر يحيى بن زكريا بخمس كلمات أن يعمل بها ويأمر بني إسرائيل أن يعملوا بها وإنه كاد أن يبطئ بها فقال عيسى إن الله أمرك بخمس كلمات لتعمل بها وتأمر بني إسرائيل أن يعملوا بها فما أن تأمرهم وإما أنا أمرهم فقال يحيى أخشى إن سبقتني بها أن يخسف بي أو أعذب فجمع الناس في بيت المقدس فامتأ المسجد وتعدوا على الشرف فقال إن الله أمرني بخمس كلمات أن أعمل بهن وأمركم أن تعملوا بهن أولهن أن تعبدوا الله ولا تشرکوا به شيئاً وإن مثل من أشرك بالله كمثله رجل اشترى عبداً من خالص ماله بذهب أو ورق فقال هذه داري وهذا عملي فاعمل وأد إلي فكان يعمل ويؤدي إلى غيره سيده فأبيكم يرضي أن يكون عبده كذلك ؟ وإن الله أمركم بالصلاة فإذا صليتم فلا تلتفتوا فإن الله ينصب وجهه لوجه عبده في صلاته ما لم يلتفت وأمركم بالصيام فإن مثل ذلك كمثله رجل في عصابة معه صرة فيها مسك فكلهم يعجب أو يعجبه ريحها وإن ريح الصائم أطيب عند الله من ريح المسك وأمركم بالصدقة فإن مثل ذلك كمثله رجل أسر العبد فأوثقوا يده إلى عنقه وقدموه ليضربوا عنقه فقال أنا أفديه منكم بالقليل والكثير ففدى نفسه منهم وأمركم أن تذكروا الله فإن مثل ذلك كمثله رجل خرج العدو في أثره سراعاً حتى إذا أتى على حصن حصين فأحرز نفسه منهم كذلك العبد لا يحرز نفسه من الشيطان إلا بذكر الله قال النبي صلى الله عليه و سلم وأنا أمركم بخمس أمري بهن السمع والطاعة والجهاد والهجرة والجماعة فإن من فارق الجماعة قيد شبر فقد خلع ربة الإسلام من عنقه إلا أن يرجع ومن ادعى دعوى الجاهلية فإنه من جثا جهنم فقال رجل يا رسول الله وإن صلى وصام ؟ قال وإن صلى وصام فدعوا بدعوى الله الذي سماكم المسلمين المؤمنين عباد الله. قال الشيخ الألباني : صحيح

əl-Həris əl-Əşari رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah Yəhyə İbn Zəkəriyyəyə عليه السلام beş kəlməni, bunlarla əməl etməsini və onlara əməl etmələrini Bəni İsrailə söyləməsini əmr etdi. Lakin Yəhyə bu sözü söyləməyi unutdu (gecikdi). İsa عليه السلام ona dedi: “Allah sənə beş kəlimə öyrədib onlarla əməl etməyini və Bəni İsrailə də onlarla əməl etmələrini əmr etməyini söylədi. Ya sən bunları onlara əmr edəcəksən, ya da mən bunu onlara söyləyəcəyəm”. Yəhyə: “(Ey mənim qardaşım!) Onlara (məndən öncə) sən əmr etsən yerə batırılmağımdan və ya əzab edilməyimdən qorxuram – deyib xalqı Beytul-Məqdisə topladı. Məscid ağzına kimi doldu. (Allaha həmd etdikdən sonra) Allah mənə beş kəlimə öyrətdi və onlarla əməl etməyimi və sizə də əməl etməyinizi mənə əmr etdi. **Birincisi** – Allaha ibadət edin və Ona heç bir şeyi şərikin qoşmayın. Allaha şərikin qoşanın misalı: Bir nəfər öz malından (ən yaxşı malından) qızıl və ya gümüş müqabilində bir kölə alır və ona: “Bu mənim evim, bu da işim. Çalış (qazandığımı) mənə ödə! Kölə çalışar, lakin qazancını ağasından başqasına ödəyir. Kölənin belə etməsinə kim razı olar? **İkincisi** – Eyni şəkildə Allah sizə namazı da əmr etdi. Namaz qılarkən sağa-sola baxmayın. Çünki Allah Üzünü namaz qılanın üzünə yönəldər. O, sağa-sola

²⁷³ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1508.

baxmadıqca, Allah da ona baxmağa (davam edər). **Üçüncüsü** – Allah sizə oruc tutmağı əmr etdi. Bunun misalı bu insanın misalına bənzəyər: O, bir qrup cəmaatın içərisindədir. Onunla bərabər (çantasında) misk vardır. Hər kəs (cəmaatda olan) onun miskinini iyindən xoşlanır. Orucunun (ağzından hasil olan) qoxu Allah qatında miskin iyindən də xoşdur. **Dördüncüsü** – Allah sizə sədəqə verməyi əmr etdi. Bunun misalı da bu adamın misalına bənzəyir: Düşmənləri onu əsir edib əllərini də boynuna bağlamış, boynunu vurmaq üçün cəllada təslim etmişlər. Adam deyir: “Mən bütün malımı verərək özümü azad etmək istəyirəm” və özünü fidyə olaraq azad edir. **Beşinci** – Allah sizi Onu zikr etməni də əmr etdi. Bunun da misalı arxasınca düşməni düşən bir kimsənin misalıdır. Bu adam möhkəm bir qalanın içərisinə girərək düşməndən özünü qoruyur. Qul da belədir. Şeytana qarşı özünü yalnız Allahı zikr etmək vasitəsilə qoruya bilər”. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mən də sizə beş şeyi əmr edirəm. Allah onları mənə də əmr etdi. Camaat (olmaq), dinləmək, itaət etmək, cihad və hicrət. Çünki, kim camaatdan bir qarış ayrılırsa, İslamın boyunbağısını çıxararaq atmışdır. Camaata yenidən qayıdarsa o başqa. Kim cahiliyyə döyüşü apararsa (cahiliyyə sistemlərini müdafiə edərsə) Cəhənnəmdir. Bir nəfər soruşdu: “Ey Allahın Rəsulu! O, kimsə namaz qılıb, oruc tutsa da?” Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bəli, namaz qılıb, oruc tutsa da belə. Siz müsəlman olaraq Allahın çağırışını (öndə) tutun. Çünki, O, sizə müsəlman, mömin və Allahın qulları adını vermişdir”²⁷⁴.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- «لَأَنْ أَفْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى مِنْ صَلَاةِ الْعَدَاةِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُعْتِقَ أَرْبَعَةَ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ وَلَأَنْ أَفْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى أَنْ تُغْرِبَ الشَّمْسُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُعْتِقَ أَرْبَعَةَ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : حسن .

Ənəs رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sübh namazından sonra günəş doğub (bir mizraq boyu çıxıncaya qədər) Allahı zikr edən bir topluluqla oturmağım mənə İsmail övladlarından dörd nəfəri köləlikdən azad etməkdən daha sevimlidir. Əsr namazından sonra günəş batana qədər Allahı zikr edən bir cəmaatla bərabər oturmağım mənə dörd insanı köləlikdən azad etməkdən daha sevimlidir”²⁷⁵.

أبا هريرة يقول : سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول ألا الدنيا ملعونة ملعون ما فيها إلا ذكر الله وما والاه وعالم أو متعلم. قال الشيخ الألباني : صحيح

²⁷⁴ Tirmizi 2863, 3102, Əhməd 16042, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1498.

²⁷⁵ Əbu Davud 3667, 3669, əl-Albani “Həsən”.

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Dünya lənətlənmişdir və içində olan hər bir şeydə lənətlənmişdir. Allahı zikr etmək və ona aparən şeylər, Alim (elm öyrədən) və öyrənəndən başqa”²⁷⁶.

عن أبي سعيد الخدري : أن رسول الله صلى الله عليه وسلم سئل أي العباد أفضل درجة عند الله يوم القيامة ؟ قال الذاكرون الله كثيرا والذاكرات قلت يا رسول الله ومن الغازي في سبيل الله ؟ قال لو ضرب بسيفه في الكفار والمشركين حتى ينكسر ويختضب دما لكان الذاكرون الله أفضل منه درجة. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ: “Qiyamət günü Allah dərğahında insanların dərəcə baxımından hansı üstündür?” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Allahı hər an zikr edən kişi və qadınlar” deyə buyurdu. Ondən: “Ey Allahın Rəsulu! Allah yolunda döyüşəndən də?”. Peyğəmbər: “Qılıncı qırılana qədər və hər tərəfi qana bulaşana qədər kafir və müşrikləri vursa belə Allahı hər an zikr edən kişi və qadınlar dərəcə baxımından üstündür”²⁷⁷.

وعن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه كان يقول إن لكل شيء صقالة وإن صقالة القلوب ذكر الله وما من شيء أنجى من عذاب الله من ذكر الله قالوا ولا الجهاد في سبيل الله قال ولو أن يضرب بسيفه حتى ينقطع. قال الألباني : صحيح .

Abdullah İbn Amr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir şeyin təmizliyi (saf edəni) vardır, qəlbin də təmizliyi Allahı zikr etməkdir. Allahı zikr etmək kimi, Allahın əzabından qorunmaq (nicat tapmaq) üçün daha (güclü bir şey) yoxdur”. Dedilər: “Allah yolunda cihad etməkdəndə?”. O: “Hətta qılıncı ilə vurulub kəsilsə belə”²⁷⁸.

وعن جابر رضي الله عنه رفعه إلى النبي صلى الله عليه وسلم قال ما عمل آدمي عملا أنجى له من العذاب من ذكر الله تعالى قيل ولا الجهاد في سبيل الله قال ولا الجهاد في سبيل الله إلا أن يضرب بسيفه حتى ينقطع. قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahı zikr etməkdən başqa Adəm övladını Allahın əzabından qurtaracaq bir əməli yoxdur”. Ondən: “Hətta Allah yolunda döyüşəndən də?” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Allah yolunda döyüşməkdəndə, istisnadır qılınc ilə vurulub öldürüləndən başqa”²⁷⁹.

²⁷⁶ Tirmizi 2322, əl-Albani “Səhîh Cəmi” 3414.

²⁷⁷ Tirmizi 3376, əl-Albani “Zəif”.

²⁷⁸ əl-Albani “Səhîh Tərgîb” 1495.

²⁷⁹ əl-Albani “Səhîh Tərgîb” 1497.

وعن ابن عباس رضي الله عنهما قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من عجز منكم عن الليل أن يكابده وبخل بالمال أن ينفقه وجبن عن العدو أن يجاهده فليكثر ذكر الله. قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizdən kim gecə həyacan keçirərsə, malını xərcləməkdən xəsislik edərsə, düşmənlə cihad etməkdən qorxarsa Allahı zikr etməyi çoxaltsın”²⁸⁰.

وعن أبي الدرداء رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ليعثن الله أقواما يوم القيامة في وجوههم النور على منابر اللؤلؤ يعبطهم الناس ليسوا بأنبياء ولا شهداء. قال فجئنا أعرابي على ركبتيه فقال يا رسول الله حلهم لنا نعرفهم قال هم المتحابون في الله من قبائل شتى وبلاد شتى يجتمعون على ذكر الله يذكرونه. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Dərdə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allah Qiyamət günü qövmlər göndərəcək, üzlərində nur olacaqdır. İnsanlar onlara qibtə edəcəkdir. Onlar nə Peyğəmbərdirlər, nə də ki şəhidlər. Bir (bədəvi) ərəb dizi üstə durub dedi: “Ey Allahın Rəsulu! Onları bizə bildir ki, onları tanıyaq”. O: “Onlar müxtəlif qəbilələrdən, müxtəlif şəhərlərdən (olan) Allah üçün (bir birlərini) sevənlərdir. Allahı zikr etmək üçün toplaşsın onu zikr edirlər”²⁸¹.

عن أنس أن المهاجرين قالوا يا رسول الله ذهب الأنصار بالأجر كله قال لا ما دعوتهم الله لهم وأنتيتهم عليهم به". قال الألباني : صحيح .

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, mühacirlər dedilər: “Ey Allahın Elçisi! Olmaya ənsar savabın hamısını qazanmışdır?”. Peyğəmbər: “Xeyr! Nə qədər ki, onlar üçün Allaha dua edirsiniz, (yaxşı əməllərinə görə) onları tərifləyirsiniz (siz də savab qazanırsınız)”²⁸².

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَلْبٌ شَاكِرٌ وَلِسَانٌ ذَاكِرٌ وَزَوْجَةٌ صَالِحَةٌ تُغْنِيكَ عَلَى أَمْرِ دُنْيَاكَ وَدِينِكَ خَيْرٌ مَّا اكْتَسَبَ النَّاسُ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Uməmə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم dedi: “Bunlar: Şükür edən qəlb, zikr edən dil, saleh zövcə - sənin üçün dünya və din işlərində insanların topladığından daha xeyirlidir”²⁸³

²⁸⁰ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1496.

²⁸¹ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1509.

²⁸² Buxari “Ədbul Mufrad” 217, əl-Albani “Səhih”.

²⁸³ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 7734, 7828, əl-Albani «Sahihul Cəmius Sağir» 4409.

عن عمر بن الخطاب : أن النبي صلى الله عليه و سلم بعث بعثا قبل نجد فغنموا غنائم كثيرة فأسرعوا الرجعة فقال رجل ممن لم يخرج ما رأينا بعثا أسرع رجعة ولا أفضل غنيمة من هذا البعث فقال النبي صلى الله عليه و سلم ألا أدلكم على قوم أفضل غنيمة وأسرع رجعة ؟ قوم شهدوا صلاة الصبح ثم جلسوا يذكرون الله حتى طلعت عليهم الشمس فأولئك أسرع رجعة وأفضل غنيمة قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ Nəcd tərəfə bir ordu göndərdi və onlar çoxlu qənimətlə qayıtdılar. Bunu görəndən bir nəfər: “Bu dəstədən daha tez dönən və daha çox qənimətlə gələn bir dəstə görmədik”. Peyğəmbər: “Diqqət edin! Sizə qənimətdən daha üstün və sürətli qayıdan bir dəstəni göstərimmi? Bir topluluq ki, sübh namazından oturub günəş doğana qədər Allahu zikr edərlərsə onlar sürətli qayıdan və qazancı bol olan cəmaətdir”²⁸⁴.

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﷺ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ «أَلَا أُنبئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ وَأَرْفَعَهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ وَخَيْرِ لَكُمْ مِنْ إِنْثَاقِ الذَّهَبِ وَالْوَرِقِ وَخَيْرِ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْفَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ». قَالُوا بَلَى. قَالَ «ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى». فَقَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ ﷺ مَا شَيْءٌ أَنْجَى مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Dərdə ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Sizə əməllərinizin ən xeyirlisini, Sahibiniz yanında ən təmiz olanını, dərəcələriniz içində ən yüksəyini, sizin üçün qızıl - gümüş xərcləməkdən daha xeyirlisini, düşməninizlə qarşılaşıb onların boyunlarını vurmağınızdan, onların da sizin boyunlarınızı vurmasından daha xeyirlisini bildirimmi?». (Səhabələr) dedilər: «Bəli!». O dedi: «Uca Allahu zikr etməkdir (**Zikrullah**)». Muaz İbn Cəbəl ﷺ dedi ki: «Allahın əzabından adamı xilas edən ən yaxşı (vasitə) Allahu zikr etməkdən başqa bir şey deyildir»²⁸⁵.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرِ ﷺ أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ شَرَائِعَ الْإِسْلَامِ قَدْ كَثُرَتْ عَلَيَّ فَأَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ أَتَشَبَثُ بِهِ. قَالَ «لَا يَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Busr ﷺ rəvayət edir ki: «Bir kişi dedi: «Ey Allahın Elçisi! İslam ayinlərinin çoxluğu mənə ağır gəlir. Mənə elə bir şey öyrət ki, ondan bərk yapışım». Peyğəmbər ﷺ dedi: «Dilin Allahu zikr etməkdən qurumasın!»²⁸⁶.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرِ الْمَازِنِيِّ ﷺ قَالَ: جَاءَ أَغْرَابِيَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحَدُهُمَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ قَالَ: «طُوبَى لِمَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَحَسُنَ عَمَلُهُ». وَقَالَ الْآخَرُ: أَيُّ الْعَمَلِ خَيْرٌ قَالَ: «أَنْ تُفَارِقَ الدُّنْيَا وَلِسَانُكَ رَطْبٌ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ». قال الشيخ الألباني :

²⁸⁴ Tirmizi 3561, əl-Albani “Zəif”.

²⁸⁵ Tirmizi 3377, 3704, İbn Məcə 3790, əl-Albani “Səhih”.

²⁸⁶ Tirmizi 3375, 3702, İbn Məcə 3793, əl-Albani “Səhih”.

صحیح

Abdullah İbn Busr əl-Muzəni ؓ demişdir: “İki bədəvi Allah Elçisinin ﷺ yanına gəldi və onlardan biri soruşdu: “Ey Allahın Elçisi, hansı insan ən xeyirlidir?” O buyurdu: “Ömrü üzün və əməli gözəl olana Tubə olsun!” Digəri dedi: “Hansı əməl ən xeyirlidir?”. Peyğəmbər: “Dilin Allahın zikrindən qurumadığı halda dünyadan ayrıl”²⁸⁷.

أَنْ مُعَاذَ بْنِ جَبَلٍ ؓ قَالَ لَهُمْ: إِنَّ آخِرَ كَلَامٍ فَارَقْتُ عَلَيْهِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَنْ قُلْتُ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ؟ قَالَ: «أَنْ تَمُوتَ وَلِسَانُكَ رَطْبٌ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ صَحِيحٌ

Muaz İbn Cəbəl ؓ demişdir: “Allah Elçisindən ﷺ ayrılarkən son eşitdiyim kəlmə, “Hansı əməl Allaha daha sevimidir?”- sualıma, “Dilin ölənə qədər Allahı zikr etməkdən qurumasın”- cavabını verməsidir”²⁸⁸.

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- وَنَحْنُ فِي الصُّفَّةِ فَقَالَ « أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَغْدُوَ كُلَّ يَوْمٍ إِلَى بَطْحَانَ أَوْ إِلَى الْعَتِيقِ فَيَأْتِيَ مِنْهُ بِنَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ فِي غَيْرِ إِيْتِمٍ وَلَا قَطْعِ رَجِمٍ ». فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ نُحِبُّ ذَلِكَ. قَالَ « أَفَلَا يَغْدُو أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيَعْلَمُ أَوْ يَقْرَأُ آيَتَيْنِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ وَثَلَاثٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ ثَلَاثٍ وَأَرْبَعٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَرْبَعٍ وَمِنْ أَعْدَادِهِنَّ مِنَ الْإِبِلِ ». «.

Uqbə İbn Amir ؓ demişdir: «Biz Süffədə²⁸⁹ olarkən Peyğəmbər ﷺ gəlib dedi: «Hansınız hər səhər Büthan yaxud əl-Əqiq vadisinə gedib günah işləmədən və qohumluq əlaqələrini kəsmədən oradan hörgüclü iki maya dəvə gətirmək istəyir?». Biz dedik «Ey Allahın elçisi! Biz bunu istəyirik». O dedi: «Sizlərdən biri səhər məscidə gedib qüdrət və qüvvət sahibi olan Allahın Kitabından iki ayə öyrənərsə yaxud (onları) oxuyarsa, bu onun üçün iki dəvədən daha xeyirli olar. Üç (ayə) onun üçün üç (dəvədən), dörd (ayə) onun üçün dörd (dəvədən) daha xeyirli olar. (Öyrənilən və oxunulan) ayələrin sayı nə qədərdirsə, o qədər də dəvələrdən daha xeyirlidir»²⁹⁰.

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَا يَذْكُرُ رَبَّهُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ.

²⁸⁷ Əbu Nueym “Hilyətul-Əuliyə” 355, əl-Albani “Səhih Cəmi” 3282.

²⁸⁸ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 208, 16634, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1492.

²⁸⁹ *Suffa* - Peyğəmbərin ﷺ məscidində evsizlər üçün ayrılmış bir yerdir.

²⁹⁰ Muslim 251/803, 1909.

Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Rəbbini yad edənlə Rəbbini yad etməyənin misalı diri ilə ölünün misalına bənzəyir»²⁹¹.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِنَّ اللَّهَ عز وجل يَقُولُ أَنَا مَعَ عَبْدِي إِذَا هُوَ ذَكَرَنِي وَتَحَرَّكَتْ بِي شَفَتَاهُ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ :
صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Allah عز وجل buyurur: «Qulum dodaqlarını tərpadərək Məni yad etdikcə Mən onun yanında yam»²⁹².

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ مُوسَى عليه السلام: يَا رَبِّ، مَا الشُّكْرُ الَّذِي يَنْبَغِي لَكَ، قَالَ: يَا مُوسَى لَا يَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِي .

Abdullah İbn Səlam رضي الله عنه rəvayət edir ki, Musa عليه السلام buyurdu: «Ey Rəbb! Sənə layiq olan şükür nədir?». Allah buyurdu: «Ey Musa, dilin Məni zikr etməkdən qurumasın!»²⁹³.

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: «مَا مِنْ رَاكِبٍ يَخْلُوا فِي مَسِيرِهِ بِاللَّهِ وَذَكَرَهُ إِلَّا كَانَ رَدْفُهُ مَلَكًا، وَلَا يَخْلُوا بِتَبِعِهِ وَتَحَوَّرَ إِلَّا كَانَ رَدْفُهُ شَيْطَانًا». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ

Uqbə İbn Amir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Miniyə oturub Allah üçün yol gedərkən (Allahı) zikr edən elə bir kəs yoxdur ki, arxasında bir mələk oturmasın. Şeir və ona bənzər şeylərlə yola çıxan elə bir kəs yoxdur ki, arxasında bir şeytan oturmasın”²⁹⁴.

أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبَقَ الْمُفْرَدُونَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ الْمُفْرَدُونَ قَالَ الْمُسْتَهْتَرُونَ فِي ذِكْرِ اللَّهِ يَضَعُ الذِّكْرَ عَنْهُمْ أَتْقَاهُمْ فَيَأْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خَفَافًا. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : ضَعِيفٌ

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edirlər ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Mufərridunlar qabaqladılar”. Səhabələr: “Ya Rəsulullah! Mufərridunlar kimlərdir?” dedilər. Peyğəmbər: “Allahı zikr etməkdə həris olan kimsələrdir. Allah onların günahlarını qaldıracaq və onlar Qiyamət günü Rəblərinin hüzuruna xəfif (yüklərindən qurtulmuş) olaraq gələcəklər”²⁹⁵.

²⁹¹ Buxari 6044, 6407, Muslim «Allah yad edilən evlə Allah yad edilməyən evin misalı diri ilə ölünün misalına bənzəyir» 1/539.

²⁹² İbn Macə 3792, 3924; Əhməd 10989, 11267, əl-Albani “Səhih”.

²⁹³ İbn Əbi Dünyə «Şukur» 39, Əbu Yəla «Tabaqat Hənəbilə» 1/194, İbn Mubərək «Zühd» 942, Beyhəqi «Şuabul İman» 114, 4428, Əbu Usamə Səlim İbn İyad əl-Hiləli “Səhih”.

²⁹⁴ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 895, əl-Albani “Səhihul Cəmius Sağir” 5706.

²⁹⁵ Tirmizi 3596, Əhməd 8273, 8290, əl-Albani “Zəif”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَسِيرُ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ فَمَرَّ عَلَى جَبَلٍ يُقَالُ لَهُ جُمْدَانُ فَقَالَ « سِيرُوا هَذَا جُمْدَانُ سَبَقَ الْمُفْرَدُونَ ». قَالُوا وَمَا الْمُفْرَدُونَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ « الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتُ ».

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edirlər ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mufərridunlar qabaqladılar”. Səhabələr: “Ya Rəsulullah! Mufərridunlar kimlərdir?” dedilər. Peyğəmbər: “Allahı çox zikr edən kişi və qadınlar” deyə buyurdu²⁹⁶.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَسِيرُ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ فَمَرَّ عَلَى جَبَلٍ يُقَالُ لَهُ جُمْدَانُ فَقَالَ « سِيرُوا هَذَا جُمْدَانُ سَبَقَ الْمُفْرَدُونَ ». قَالُوا وَمَا الْمُفْرَدُونَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ « الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتُ ».

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edirlər ki, Peyğəmbər ﷺ Məkkənin yollarında gedirdi. Dağın yanından ötdüyü zaman buyurdu: “Bu Cumdəndi! Gəzin-dolaşın, Mufərridunlar qabaqladılar”. Səhabələr: “Ya Rəsulullah! Mufərridunlar kimlərdir?” dedilər. Peyğəmbər: “Allahı çox zikr edənələr²⁹⁷.”

عن أنس : عن النبي صلى الله عليه و سلم قال يقول الله أخرجوا من النار من ذكرني يوما أو خافي في مقام قال الشيخ الألباني :

ضعيف

Ənəs ﷺ rəvayət edirlər ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah, gündəlik Məni zikr edənləri və ya (hər hansı bir yerdə) Məndən qorxanları Cəhənnəmdən çıxarın” deyə buyuracaqdır²⁹⁸.

عن عمارة بن زعكرة قال : سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول إن الله عز و جل يقول إن عبدي كل عبدي الذي

يذكرني وهو ملاق قرنه يعني عند القتال قال الشيخ الألباني : ضعيف

İmara İbn Zəkəra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ öz Rəbbindən ﷻ rəvayət edir ki: “Qullarımın içərisində həqiqi qulum (döyüş zamanı şəhid) olsada belə Məni (heç zaman unutmayıb) zikr edən kimsədir”²⁹⁹.

فضل التوبة و الاستغفار

TÖVBƏ VƏ İSTİĞFAR DİLƏMƏYİN FƏZİLƏTİ

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً.

²⁹⁶ Müslim 2676, 6984, İbn Hibban 858.

²⁹⁷ Müslim 2676, 6984, Əhməd “Musnəd” 9321, 9332, əl-Albani “Səhih Tərgəib” 1501.

²⁹⁸ Tirmizi 2594, əl-Albani “Zəif”.

²⁹⁹ Tirmizi 3580, əl-Albani “Zəif”.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Allaha and olsun ki, mən gündə 70 dəfədən artıq Allahdan bağışlanma diləyirəm və Ona tövbə edirəm!»³⁰⁰.

سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ بُسْرِ رضي الله عنه يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم «طُوبَى لِمَنْ وَجَدَ فِي صَحِيفَتِهِ (كِتَابِهِ) اسْتِغْفَارًا كَثِيرًا». قال الشيخ الألباني :

صحيح

Abdullah İbn Busr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “(Qiyamət günü) Əməl dəftərində çox istiğfar tapana müjdələr (Tubə) olsun”³⁰¹.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنَّ اللَّهَ عز وجل لَيَرْفَعُ الدَّرَجَةَ لِلْعَبْدِ الصَّالِحِ فِي الْحِجَّةِ فَيَقُولُ يَا رَبِّ أَنْتَ لِي هَذِهِ؟ فَيَقُولُ بِاسْتِغْفَارٍ وَلَدَيْكَ لَكَ». قال الألباني : حسن

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allah عز وجل əməlisaləh qulunun Cənnətdə dərəcəsinə artırır. O deyir: “Ey Rəbbim! Bu mənə haradandır?” Allah buyurur: “Övladının sənin üçün bağışlanma diləməsinə görədir”³⁰².

عن بكر بن عبد الله المزني قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (حياتي خير لكم تحدثون ويحدث لكم فإذا أنا مت كانت وفاتي خيرا لكم تعرض علي أعمالكم فإن رأيت خيرا حمدت الله وإن رأيت غير (شرا) ذلك استغفرت الله لكم) قال الألباني : ضعيف .

Bəkr İbn Abdullah əl-Muzəni رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Mənim yaşamağım sizin üçün xeyirlidir, siz mənə danışırırsınız məndə sizə danışırım. Öldüyüm zaman ölümümdə sizin üçün xeyirli olacaqdır. Əməlləriniz mənə ərz olunacaqdır, xeyirli bir şey görsəm (və ya gördükdə) Allaha həmd edəcəm (və ya Allah həmd etdim). Bundan başqa (yəni şərr) görsəm (və ya gördükdə) Allahdan sizin üçün bağışlanma diləyəcəm”³⁰³.

عن الزبير رضي الله عنه : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ : مَنْ أَحَبَّ أَنْ تُسْرَهُ صَحِيفَتُهُ فَلْيَكْتُبْ فِيهَا مِنَ الاسْتِغْفَارِ . قال الشيخ الألباني : حسن

³⁰⁰ Buxari 5948, 6307.

³⁰¹ İbn Macə 3818, 3950, Nəsai “Sunənul Kubra” 1289, əl-Albani “Sahihul Cəmius Sağır” 3930.

³⁰² Əhməd 10611, 10618, 10890, əl-Albani “Səhih Silsilə” 1598, “Səhih Cəmi” 1617.

³⁰³ əl-Albani “Fadlu Salətu Alən Nəbiy” 25, 26, “Zəif”.

Zubeyr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim əməl dəftərinin onu sevindirməsini istəyirsə, qoy onu istiğfarla (bağışlanma diləməklə) çoxaltsın»³⁰⁴.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «إِنَّ إِبْلِيسَ قَالَ لِرَبِّهِ بَعِزَّتِكَ وَجَلَالِكَ لَا أَبْرَحُ أُغْوِي بَنِي آدَمَ مَا دَامَتِ الْأَرْوَاحُ فِيهِمْ. فَقَالَ اللَّهُ فَبِعِزَّتِي وَجَلَالِي لَا أَبْرَحُ أُغْفِرُ لَهُمْ مَا اسْتَغْفَرُونِي». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisinin صلى الله عليه وسلم belə buyurduğunu eşitdim: «İblis Rəbbinə عزتك وجلالك dedi: «İzzətinə və Ucalığına and olsun! Nə qədər ki, Adəm övladlarının ruhları bədənlərindədir, mən onları azdırmaqdan əl çəkməyəcəm». Rəbb عزتك وجلالك ona dedi: «İzzətimə və Ucalığıma and olsun! Nə qədər ki, onlar Məndən bağışlanma diləyəcək, Mən onları bağışlayacam!»³⁰⁵.

ابن عمر قال قال رسول الله -صلى الله عليه وسلم- « يا أيها الناس توبوا إلى الله فإني أتوب في اليوم إليه مائة مرة ».

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Ey insanlar! Allaha tövbə edin! Mən Ona gündə 100 dəfə tövbə edirəm!»³⁰⁶.

أن رسول الله -صلى الله عليه وسلم- قال إنه ليغان على قلبي وإني لأستغفر الله في اليوم مائة مرة.

Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Mənim də qəlbim tutulur və mən gündə 100 dəfə Allahdan bağışlanma diləyirəm!»³⁰⁷.

عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصَّادِقِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَا أَصْرَ مَنْ اسْتَغْفَرَ وَإِنْ عَادَ فِي الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : ضعيف .

Əbu Bəkr əs-Siddiq رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İstiğfar edən kimsə gündə 70 dəfə (günahı) təkrar etsə belə, günahda israr etmiş sayılmaz”³⁰⁸.

³⁰⁴ Beyhəqi “Şuabul İman” 648, əl-Albani «Sahihul Cəmius Sağir» 5955.

³⁰⁵ Əhməd 10814, 10940, 11240, 11255, 11262, 11368, 11385, 11548, 11677, əl-Albani «Silsilətul Əhədisis Sahiha» 104, «Sahihul Cəmius Sağir» 1650, “Səhih Tərgib” 1617.

³⁰⁶ Muslim 4/2076, 2702, 7034.

³⁰⁷ Muslim 4/2075, 2702, 7033, Əbu Davud 1515, 1517, İbnul Əsir رحمته الله deyir: “Qəlbim tutulur», yəni örtülür, bürünür. Burada səhv qəsd edilir. Çünki Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم çoxlu zikir və ibadət edər, (Allaha) davamiyyətli şəkildə itaət edər. Hərdən nəyi isə unudur yaxud səhv edirdisə, bunu özü üçün günah sayıb Allahdan bağışlanma diləyirdi. «Camiul Usul» 4/386.

³⁰⁸ Əbu Davud 1514, 1516, Tirmizi 3559, əl-Albani “Zəif”.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ حَدَّثَهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَنْ لَزِمَ الْإِسْتِغْفَارَ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ ضَيْقٍ مَخْرَجًا وَمِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ». قال الألباني : ضعيف .

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim istiğfar etməyə davam edərsə Allah o, kimsə üçün hər kədərdən bir qurtuluş, hər sıxıntıdan bir çıxış yolu ehsan edər və onu ummadığı yerdən ruziləndirər”³⁰⁹.

عن عائشة أن النبي صلى الله عليه و سلم كان : يقول (اللهم اجعلني من الذين إذا أحسنوا استبشروا . وإذا أساءوا استغفروا). قال الألباني : ضعيف .

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə dua edərdi: “Allahummə! Məni o kəslərdən et ki, (xeyirli bir əməl) etdikləri zaman müjdələnir və xəta etdikləri zaman istiğfar edərlər”³¹⁰.

عن زر بن حبیش قال : ... قال النبي صلى الله عليه و سلم حتى ذكر بابا من قبل المغرب مسيرة سبعين عاما عرضه أو يسير الراكب في عرضه أربعين أو سبعين عاما قال سفيان قبل الشام خلقه الله يوم خلق السموات والأرض مفتوحا يعني للتوبة لا يغلق حتى تطلع الشمس منه قال الشيخ الألباني : حسن

Uzun bir hədisin son hissəsi: Zir İbn Hubeys رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ uzun danışdıqdan sonra: “Məğrib tərəfdə bir qarıdan bəhs etdi ki, bu qarının genişliyi bir miniklinin 40 il və ya 70 il yeriməsi kimidir. Allah bu qarını göyləri və yerləri yaratdığı gün tövbə üçün açmışdır. Günəş məğribdən doğana (Qiyamətə) qədər bu qarı bağlanmayacaqdır”³¹¹.

عن عبد الله قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم سلوا الله من فضله فإن الله عز و جل يحب أن يسأل وأفضل العبادة انتظار الفرج. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahın lütfündən diləyin. Çünki Allah Ondən istənilməsini sevər və ibadətlərin ən fəzilətlisi sıxıntının getməsini gözləməkdir”³¹².

أَنَّسُ بْنُ مَالِكٍ - وَهُوَ عَمُّهُ - قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « لَللَّهِ أَشَدُّ فَرَحًا بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ حِينَ يَتُوبُ إِلَيْهِ مِنْ أَحَدِكُمْ كَانَ عَلَى رَأْسِهِ بِأَرْضِ فَلَاةٍ فَأَنْفَلَتْ مِنْهُ وَعَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ فَأَيَسَ مِنْهَا فَأَتَى شَجْرَةً فَاضْطَجَعَ فِي ظِلِّهَا قَدْ أَيَسَ مِنْ رَأْسِهِ فَبَيْنَا هُوَ كَذَلِكَ إِذَا هُوَ بِهَا قَائِمَةً عِنْدَهُ فَأَخَذَ بِحِطَامِهَا ثُمَّ قَالَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ اللَّهُمَّ أَنْتَ عَبْدِي وَأَنَا رَبُّكَ. أَخْطَأَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ ». »

³⁰⁹ İbn Məcə 3819, Əbu Davud 1518. 1920, əl-Albani “Zəif”.

³¹⁰ İbn Məcə 3820, əl-Albani “Zəif”.

³¹¹ Tirmizi 3535, 3536, əl-Albani “Həsən”.

³¹² Tirmizi 3571, əl-Albani “Zəif”.

Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah ﷻ qulunun tövbə etməsi ilə sizdən hər hansı birinizin bu halından daha çox sevindir». Bir kimsə otsuz boş bir quru ərazidə dəvəsi ilə gedirdi. Dəvənin üzərində də o, kimsənin yeyəcək və içəcək şeyləri də vardır. (Başqa rəvayətdə: «Çöllük bir əraziyə çatdıqda ona şirin bir yuxu gəldi. Dəvəsi üzərindən enərək bir ağac tapıb altında mürgülmək üçün uzandı). Oyandıqda bir də baxdı ki, dəvəsi yeyəcək və içəcək şeylərlə birlikdə yoxdur. Dəvəsini axtarmaq üçün o yana bu yana qaçır. Nəhayət dəvəsini axtarıb tapmaqdan ümüdünü kəsdikdə yatdığı yerə qayıdaraq: «Artıq buradan ölənə qədər ayrılmayacağam!» deyib yan tərəfi üstə uzanaraq yatdı. (Ayıldıqda) Bir də baxdı ki, dəvəsi başı üzərində dayanıb. Dəvəsinin ipindən tutaraq sevincinin şiddətindən: «**Allahummə Əntə Abdi Və Ənə Rəbbukə** – Allahım Sən mənim qulumsan, mən də Sənin Rəbbinəm!» deyə şükr edir. «Sizdən hər hansı biriniz (itmış dəvəsini) üzərində yemək və içəcəyi ilə birlikdə tapmasından daha çox, Uca Allah tövbə etmiş mömin qulunun tövbəsindən ötrü sevindir»³¹³.

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ حَدِيثَيْنِ أَحَدُهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْآخَرُ عَنْ نَفْسِهِ قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَرَى دُؤُوبَهُ كَأَنَّهُ قَاعِدٌ تَحْتَ جَبَلٍ يَخَافُ أَنْ يَقَعَ عَلَيْهِ وَإِنَّ الْفَاجِرَ يَرَى دُؤُوبَهُ كَذُبَابٍ مَرَّ عَلَى أَنْفِهِ فَقَالَ بِهِ هَكَذَا قَالَ أَبُو شَيْهَابٍ بِيَدِهِ فَوْقَ أَنْفِهِ ثُمَّ قَالَ لِلَّهِ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ رَجُلٍ نَزَلَ مِنْزِلًا وَيَوْمَ مَهْلِكَةٍ وَمَعَهُ رَاحِلَتُهُ عَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ فَوَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ نَوْمَةً فَاسْتَيْقِظَ وَقَدْ ذَهَبَتْ رَاحِلَتُهُ حَتَّى إِذَا اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْحَرُّ وَالْعَطَشُ أَوْ مَا شَاءَ اللَّهُ قَالَ أَرْجِعْ إِلَى مَكَانِي فَرَجَعَفَنَامَ نَوْمَةً ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَإِذَا رَاحِلَتُهُ عِنْدَهُ تَابِعَهُ.

Abdullah İbn Məsud ﷺ iki rəvayət – birini Peyğəmbərdən ﷺ, digərini də özündən danışıb demişdir: “Mömin bəndə öz günahlarına baxanda elə düşünür ki, sanki dağın ətəyində oturmuş və az qala bu dağ onun başına uçacaqdır. Günahkar bəndə isə öz günahlarını sanki burnuna qonmuş bir milçək sanır (və elə güman edir ki, əli ilə) onu qovacaqdır.” Sonra: “Allah Öz qulunun tövbəsinə, üstündə yemək-içməyi yüklənmiş dəvəsi ilə birgə təhlükəli bir yerdə dayanan və başını yerə qoyub yatan, oyandıqda dəvəsinin qaçdığını görə, özü də bərk istiyə və susuzluğa məruz qaldıqdan sonra: “Yerimə qayıdım”- deyib geri qayıdıb bir qədər də yatan və nəhayət, oyanıb başını qaldırdıqda dəvəsini yanında görə kimsədən daha çox sevindir”³¹⁴.

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم لله أفرح بتوبة أحدكم من أحدكم بضالته إذا وجدها. قال الشيخ الألباني

: صحيح

³¹³ Buxari, Müslim 7136.

³¹⁴ Buxari 5949, 6308, Müslim 7131, 7136, 2744, 2747, Tirmizi 2498, İbn Hibban 618,

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allah sizdən birinizin tövbəsinə itirdiyini tapdığı zaman sevindiyyindən daha artıq sevinir”³¹⁵.

عَنْ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «قَالَ اللَّهُ يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ فِيكَ وَلَا أُبَالِي يَا ابْنَ آدَمَ لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ وَلَا أُبَالِي يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا لَمْ لَقِيْتَنِي إِلَّا تَشْرِكُ بِي شَيْئًا لِأَنِّي تَكُ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً» قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allah صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Ey Adəm oğlu! Nə qədər ki, sən mənə dua edib məndən bağışlanma diləsən, mən sənənin nələr etdiyinə baxmadan səni bağışlayaram. Ey Adəm oğlu! Əgər sənənin günahların göylərə qədər çatsa və sonra sən məndən bağışlanma diləsən, mən sənənin günahlarını bağışlayaram. Ey Adəm oğlu! Əgər sən mənim hüzuruma yerüzü dolusu qədər günahlarla gəlsən və mənə heç bir şeyi şərək qoşmasan mən də sənə yerüzü qədər bağışlanma verərəm»³¹⁶.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَوْ أَخْطَأْتُمْ حَتَّى تَبْلُغَ خَطَايَاكُمْ السَّمَاءَ ثُمَّ تُبْتَغَ لَكُمْ تَابَ عَلَيْكُمْ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : حسن صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم demişdir: “Əgər sizin günahlarınız səmaya belə çatsa, sonra tövbə etsəniz, Allah tövbənizi qəbul edər”³¹⁷.

عن ابن مسعود قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: التائب من الذنب كمن لا ذنب له . قال الشيخ الألباني : حسن

Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Günaha görə tövbə edən o günahı etməmiş kimidir»³¹⁸.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ لَمْ تُذُنُّوا لَذَهَبَ اللَّهُ بِكُمْ وَلَجَاءَ بِقَوْمٍ يُذُنُّونَ فَيَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ فَيَغْفِرُ لَهُمْ ».

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Nəfsim əlində olan Allaha and olsun ki, əgər siz günah etməsəniz Allah sizi məhv edər və sizin

³¹⁵ Tirmizi 3538, əl-Albani “Səhih”.

³¹⁶ Tirmizi 3540, əl-Albani «Səhih Cəmi» 4214, «Mişkət» 4336, «Səhih Tərgib» 2/268.

³¹⁷ İbn Məcə 4248, 4389. əl-Albani “Həsən Səhih”.

³¹⁸ İbn Məcə 1851, 4250, əl-Albani «Səhihul Cəmi» 3008.

yerinizə elə bir qövüm gətirər ki, onlar günah edər və Allahdan bağışlanma diləyərlər, Allah da onları bağışlayar”³¹⁹.

عن ابن عمر : عن النبي صلى الله عليه و سلم قال إن الله يقبل توبة العبد ما لم يغفر. قال الشيخ الألباني : حسن

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah qulunun tövbəsini can boğaza yetişməmiş qədul edər”³²⁰.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ (فِيمَا يَحْكِي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ) «إِنَّ عَبْدًا أَصَابَ ذَنْبًا - وَرَبِّمَا قَالَ أَذْنَبَ ذَنْبًا - فَقَالَ رَبِّ أَذْنَبْتُ - وَرَبِّمَا قَالَ أَصَبْتُ - فَأَغْفِرُ لِي فَقَالَ رَبُّهُ أَعْلِمَ عَبْدِي أَنْ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفْرَتُ لِعَبْدِي. ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ أَصَابَ ذَنْبًا أَوْ أَذْنَبَ ذَنْبًا، فَقَالَ رَبِّ أَذْنَبْتُ - أَوْ أَصَبْتُ - آخَرَ فَأَغْفِرُهُ. فَقَالَ أَعْلِمَ عَبْدِي أَنْ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفْرَتُ لِعَبْدِي، ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ أَذْنَبَ ذَنْبًا - وَرَبِّمَا قَالَ أَصَابَ ذَنْبًا - قَالَ قَالَ رَبِّ أَصَبْتُ - أَوْ أَذْنَبْتُ - آخَرَ فَأَغْفِرُهُ لِي. فَقَالَ أَعْلِمَ عَبْدِي أَنْ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفْرَتُ لِعَبْدِي - ثَلَاثًا - فَلْيَعْمَلْ مَا شَاءَ (اعْمَلْ مَا شِئْتَ فَقَدْ غَفَرْتَ لَكَ)»

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Uca və Böyük olan Rəbbindən belə buyurdu: «Allahın qullarından biri günah edib sonra da: «Allahım! Mən günah etdim, günahımı bağışla!» dedi. Pak və Uca olan Allah: «Qulum günah etdi! Günahı bağışlayan (məğfirət edən) və günaha görə cəzalandıran bir Rəbbi olduğunu bildiyi halda! Mən öz qulumu bağışladım!» deyə buyurdu. Sonra o qul (günah etmədən) Allahın dilədiyi bir müddət qədər yaşayır. Sonra yenə də günah edərək: «Allahım! Mən günah etdim, günahımı bağışla!» dedi. Pak və Uca olan Allah: «Qulum günah etdi! Günahı bağışlayan (məğfirət edən) və günaha görə cəzalandıran bir Rəbbi olduğunu bildiyi halda! Mən öz qulumu bağışladım!» deyə buyurdu. Sonra o, qul (günah etmədən) Allahın dilədiyi bir müddət qədər yaşayır. Sonra yenə də günah edərək: «Allahım! Mən günah etdim, günahımı bağışla!» dedi. Pak və Uca olan Allah: «Qulum günah etdi! Günahı bağışlayan (məğfirət edən) və günaha görə cəzalandıran bir Rəbbi olduğunu bildiyi halda!». Üç dəfə: «Mən öz qulumu bağışladım! Artıq istədiyini edə bilər»³²¹ deyə buyurdu³²².

عن أبي سعيد الأنصاري قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: الندم توبة و التائب من الذنب كمن لا ذنب له . قال الشيخ

الألباني : حسن

³¹⁹ Müslim 2749, 7141, Tirmizi 3539.

³²⁰ Tirmizi 3537, İbn Məcə 4253, İbn Hibban 628, Əhməd 6160, əl-Albani «Səhihul Cəmi» 6132, “Səhih Tərgib” 314.

³²¹ Bu kəlmələr heç də onu açıqlamır ki, insan istədiyini edə bilər. Xeyr! Bu kəlmələr bizə onu açıqlayır ki, insan günah etdikdən sonra dərhal tövbə edərsə Allah onu bağışlayar.

³²² Buxari 97, 6953, 7507, Muslim 2758.

Əbu Səid əl-Ənsari ☺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☺ buyurdu: “Peşmançılıq – Tövbədir. Günaha görə tövbə edən o günahı etməmiş kimidir”³²³.

عن أبي أمامة قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: " إن صاحب الشمال ليرفع القلم ست ساعات عن العبد المسلم المخطئ، أو المسيء ، فإن ندم و استغفر الله منها ألقاها و إلا كتب واحدة " . قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ☺ buyurdu: «Sol kitab sahibi öz qələmini günah etmiş müsəlmandan altı saat müddətinə qaldırır. Əgər o, tövbə edib bağışlanma diləyərsə etdiyi günah yazılmaz. Əksi təqdirdə onu bir günah olaraq qeyd edər»³²⁴.

أبو بكر - رضی اللہ عنہ - أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ « مَا مِنْ عَبْدٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا فَيَحْسِنُ الطُّهُورَ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي رُكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ». ثُمَّ قَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ (وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ. قال الألباني : صحيح

Əbu Bəkr ☺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☺ buyurdu: “Bir kimsə günah etdikdən sonra gözəl şəkildə dəstnamaz alıb iki rükət namaz qılar və Allahdan bağışlanma diləyərsə Allah onu bağışlayar”. Sonra: **“O kəslər ki, bir pis iş gördükdə, yaxud özlərinə zülm etdikdə Allahı xatırlayıb günahlarının bağışlanmasını diləyərlər – günahları Allahdan başqa kim bağışlaya bilər? – onlar bilə-bilə etdiklərinə görə israr etməzlər”.** (Ali İmran 135) ayəsini oxudu³²⁵.

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ ابْنِ آدَمَ خَطَّاءٌ فَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ. قال الشيخ الألباني : حسن

Peyğəmbər ☺ buyurdu: “Bütün Adəm övladı xəta edəndir. Xəta edənlərin ən xeyirlisi Allaha tövbə edənlərdir”³²⁶.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَنْ تَابَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ ».

Əbu Hureyrə ☺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☺ buyurdu: “Kim gün batdığı yerdən çıxanadək Tövbə edərsə Allah onun tövbəsini qəbul edir”³²⁷.

³²³ əl-Albani “Səhihul Cəmi” 6802, 6803.

³²⁴ Təbərani «Kəbir», Beyhəqi «Şuabul İman», əl-Albani «Səhih Silsilə» 1209, “Səhih Cəmi” 2097.

³²⁵ Əbu Davud 1521, 1523, əl-Albani “Səhih Tərgib” 680, 1621, “Səhih Cəmi” 5738.

³²⁶ Tirmizi 2499, İbn Məcə, əl-Albani “Səhih Tərgib” 3319.

³²⁷ Müslim 7036.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: قَالَ اللَّهُ ﷻ: «مَنْ عَلِمَ أَنِّي ذُو قُدْرَةٍ عَلَى مَغْفِرَةِ الذُّنُوبِ، غَفَرْتُ لَهُ وَلَا أُبَالِي مَا لَمْ يُشْرِكْ بِي شَيْئًا». قَالَ الْأَلْبَانِي: صَحِيحٌ

İbn Abbas رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Allah ﷻ buyurdu: “Kim Mənim günahları bağışlamağa qadir olduğumu bilsə, Mən onu bağışlayaram. Bu Mənim üçün heç nədir. Nə qədər ki, o Mənə heç bir şeyi şəriq qoşmur”³²⁸.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ «كَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ رَجُلٌ قَتَلَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ إِنْسَانًا ثُمَّ خَرَجَ يُسْأَلُ، فَأَتَى رَاهِبًا فَسَأَلَهُ، فَقَالَ لَهُ هَلْ مِنْ تَوْبَةٍ قَالَ لَا. فَجَعَلَ يُسْأَلُ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ أَنْتَ قَرِيْبَةٌ كَذَا وَكَذَا. فَأَذْرَكَهُ الْمَوْتُ فَنَاءَ بِصَدْرِهِ نَحْوَهَا، فَاحْتَضَمَتْ فِيهِ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ وَمَلَائِكَةُ الْعَذَابِ، فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى هَذِهِ أَنْ تَقْرَبِي. وَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى هَذِهِ أَنْ تَبَاعَدِي. وَقَالَ قَيْسُوا مَا بَيْنَهُمَا. فَوَجِدَ إِلَى هَذِهِ أَقْرَبُ بِئْسَبِرٍ، فَعَفِرَ لَهُ».

Əbu Səid رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İsrail oğullarından biri doxsan doqquz adam öldürmüşdü. Bundan sonra o, bir rahibin yanına gəlib (günahını etiraf etdi) və ondan: “Tövbə (etsəm, qəbul) olarmı?” - deyə soruşdu. Rahib: “Xeyr!” - dedikdə bu adam onu da öldürdü. Sonra o, (sualına cavab tapmaq üçün) soruşmağına davam etdi. (Axırda elmi) bir adam ona: “Get filan kəndə!” - dedi. Yolda ölüm onu haqladı və o, ölərkən sinəsini həmin kəndə doğru çevirdi. Bu vaxt rəhmət mələkləri ilə əzab mələkləri ona görə öz aralarında çəkişməyə başladılar. Allah yerin bu tərəfinə: “Yaxınlaş!”, o tərəfinə³²⁹ isə: “Uzaqlaş” - deyə vəyih etdi. Sonra da (mələklərə): “Bunların³³⁰ arasındakı məsafəni ölçün!” - deyə buyurdu. (Məsafə ölçüldükdən sonra) bu adamın o kəndə bir qarış daha yaxın olduğu bəlli oldu və Allah onu bağışladı”³³¹.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (إن العبد إذا أخطأ خطيئة نكتت في قلبه نكتة) إن المؤمن إذا أذنب ذنباً كانت نكتة سوداء في قلبه فإن تاب ونزع واستغفر صُلب منها قلبه وإن زاد زادت حتى يغلف بها قلبه فذلك الران (فإن عاد رانت حتى يغلق بها قلبه) فذاك الذي ذكر الله عز وجل في كتابه (كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) . قال الشيخ الألباني : حسن :

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mömin günah (Qul xəta) etdiyi zaman qəlbinə qara nöqtə düşər. Tövbə edib istigfar diləyərsə

³²⁸ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 11615, Həkim 7676, əl-Albani “Sahihul Cəmius Sağir” 4330.

³²⁹ Hədisdə “Bu tərəf” deyildikdə onun getdiyi kənd, əməlisaleh insanların yaşadığı yer. “O tərəf” deyildikdə isə yaşadığı və günah işlətdiyi yer nəzərdə tutulur.

³³⁰ Burada onun əməlisaleh insanların yaşadığı kənddən və günah işlətdiyi diyarından hansı birinə daha yaxın olduğunu ölçmək qəsd edilir.

³³¹ Buxari 60, 3211, 3283, 3470.

qəlbi (günahdan) təmizlənər. Əgər (günahına qayıdarsa) artırarsa (qara nöqtə) artar hətta qəlbi onunla kilitlənər. Bu da Allahın kitabında zikr etdiyi: **“Xeyr! Onların qəlbini qazandıqları günahlar bürümüşdür”. (əl-Mutaffifin 14)**³³².

عن معاذ بن جبل رضي الله عنه قال قلت يا رسول الله أوصني قال عليك بتقوى الله ما استطعت واذكر الله عند كل حجر وشجر وما عملت من سوء فأحدث له توبة السر بالسر والعلانية بالعلانية. قال الشيخ الألباني: حسن لغيره

Muaz İbn Cəbəl ﷺ rəvayət edir ki, mən: “Yə Rəsulullah! Mənə Vəsiyyət et!” dedim. O: “Sənə Allahdan bacardığın qədər qorxmağı nəsiət edirəm. Hər bir ağacın və daşın yanında Allahı zikr et! Bir pis iş etdikdə dərhal tövbə et ki, onu silsin. Gizlini gizlin, aşkarı da aşkarda et”³³³.

وعن أبي طويل شطب الممدود أنه أتى النبي صلى الله عليه وسلم فقال أرأيت من عمل الذنوب كلها ولم يترك منها شيئاً وهو في ذلك لم يترك حاجة ولا داجة إلا أتاها فهل لذلك من توبة قال فهل أسلمت قال أما أنا فأشهد أن لا إله إلا الله وأنت رسول الله قال تفعل الخيرات وتترك السيئات فيجعلهن الله لك خيرات كلهن قال وغدراي وفجراي قال نعم قال **الله أكبر** فما زال يكبر حتى توارى. قال الألباني: صحيح

AbdurRahman İbn Cubeyr, o da Əbu Tufeyldən rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanına ixtiyar yaşına çatmış bir kişi gəlir (Başqa rəvayətdə: Qaşları gözünün üstünü örtmüş, əsasına söykənərək Peyğəmbərin ﷺ yanında dayanaraq) deyir: «Sən yer üzündə belə bir insan görmüsənmi ki, böyük, kiçikli heç bir günahdan yan keçməyərək onları edib (Başqa rəvayətdə: Əgər onun günahlarını yer əhli arasında paylasaydılar hamını həlak edərdi). Mənim üçün tövbə varmı?». Peyğəmbər: «Sən İslamı qəbul etmişənmi?» deyərək buyurdu. O: «O ki qaldı mənə – Şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq heç bir ilah yoxdur və sən Allahın Rəsulusan» dedi. Peyğəmbər: «Yaxşı işlər gör və pis işləri də tərək et, Allah da sənənin bütün əməllərini xeyirli edər» deyərək buyurdu. O: «Oldu! **Allahu Əkbər!** – deyərək gözdən itənə qədər getdi»³³⁴.

الدعاء من الكتاب الله

ALLAHIN KİTABINDAN (QURANİ KƏRİMDƏN) ALINMIŞ MÜSTƏCƏB DUALAR

³³² İbn Məcə 4244, Tirmizi 3334, İbn Hibban 930, 2787, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1620, 3141.

³³³ əl-Albani “Səhih Tərgib” 3144.

³³⁴ Təbərani, əl-Bəzzar «Məcmə Zəvaid» 1/36, İbn Həcər «əl-İsabə» 4/149, əl-Albani “Səhih Tərgib” 3164.

قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

Hər ikisi: "Ey Rəbbimiz! Biz özümüza zülm etdik. Əgər bizi bağışlamasan və bizə rəhm etməsən, əlbəttə, ziyana uğrayanlardan olarıq" – dedilər. (əl-Əraf 23).

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَغْوَدُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

O dedi: "Ey Rəbbim! Bilmədiyim bir şeyi Səndən istəməkdən Sənə sığınırım. Əgər məni bağışlamasan, mənə rəhm etməsən, ziyana uğrayanlardan olaram". (Hud 47).

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا

"Ey Rəbbim! Məni, valideynlərimi, evimə mömin kimi daxil olanları və bütün mömin kişi və qadınları bağışla! Zülmkarların isə ancaq həlakını artır". (Nuh 28).

"وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ. رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرْنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ"

"O zaman İbrahim və İsmail evin (Kəbənin) bünövrəsini qaldırarkən belə dua etdilər: "Ey Rəbbimiz! Bunu bizdən qəbul et! Həqiqətən, Sən Eşidənsən, Bilənsən! Ey Rəbbimiz! İkimizi də Sənə təslim olacaq, nəslimizdən də Sənə təslim olan bir ümmət et. Bizə ibadət qaydalarını göstər və bizim tövbələrimizi qəbul et! Həqiqətən, Sən tövbələri qəbul edənsən, Rəhmlisən!". (əl-Bəqərə 127-128).

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ. رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ"

Ey Rəbbim! Məni də, nəslimdən olanları da namaz qılan et! Ey Rəbbimiz! Duamı qəbul elə! Ey Rəbbimiz! Haqq-hesab günü məni, valideynlərimi və möminləri bağışla!". (İbrahim 40-41).

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ. وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ. وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ"

Ey Rəbbim! Mənə hikmət ver və məni əməlisalehlərə qovuşdur! Sonra gələnlər arasında həmişə yad edilib deyə mənə yaxşı ad qismət elə! Məni Nəim bağının varislərindən et!". (əş-Şuəra 83-85).

"وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ"

"Onların dirildiləcəyi gün məni rüsvay etmə!". (əş-Şuara 87).

"رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ"

"Ey Rəbbim! Məna əməlisalehlərdən olan övlad bəxş et!". (əs-Saffət 100).

"رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ"

"Ey Rəbbimiz! Biz yalnız Sənə təvəkkül edirik və yalnız Sənə üz tuturuq. Dönüş də yalnız Sənədir". (əl-Mumtəhina 4).

"رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ"

"Ey Rəbbimiz! Bizi kafirlər üçün sınaq etmə. Ey Rəbbimiz, bizi bağışla. Həqiqətən, Sən Qüdrətlisən, Müdriksən!". (əl-Mumtəhina 5).

"رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ"

"Ey Rəbbim! Məna həm mənim özümə, həm də valideynlərimə ata etdiyim nemətə şükür etmək üçün, Sənin razı qalacağın yaxşı əməl etmək üçün ilham ver və məni Öz mərhəmətinlə əməlisaleh qullarına qovuşdur!". (ən-Nəml 19).

"رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ"

"Ey Rəbbim! Öz tərəfindən məna pak bir nəsil bəxş et! Şübhəsiz ki, Sən duaları eşidənsən". (Ali İmran 38).

"أَلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ"

"Səndən başqa ibadətə layiq olan heç bir məbud yoxdur! Sən paksan, müqəddəssən! Mən isə, həqiqətən, zalımlardan olmuşam!". (əl-Ənbiya 87).

"رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ"

"Ey Rəbbim! Məni tənha buraxma. Sən varislərin ən yaxşısısan!". (əl-Ənbiya 89).

"رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي. وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي. وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي. يَفْقَهُوا قَوْلِي"

Musa dedi: "Ey Rəbbim! Köksümü açıb genişlət! İşimi yüngülləşdir! Dilimdəki düyünü aç ki, sözümlə anlasınlar!". (Ta ha 25-28).

"رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ"

"Ey Rəbbim! Mən özüm-özümə zülm etdim. Məni bağışla!" O da onu bağışladı. Həqiqətən, O, Bağışlayandır, Rəhmlidir". (əl-Qəsəs 16).

"رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ"

Ey Rəbbimiz! Biz sənə nazil etdiyinə iman gətirdik və göndərdiyin elçinin ardınca getdik. Bizi də şahidlərlə bir yerdə yaz!". (Ali İmran 53).

"رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَكُنْتُمْ أَقْدَامَنَا وَالصِّرْطَنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ"

"Ey Rəbbimiz! Günahlarımızı və əməllərimizdə həddi aşmağımızı biza bağışla; qədəmlərimizi sabit et və kafir qövmə qələbə çalmaqda biza yardım et!". (Ali İmran 147).

"رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ. وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ"

Biz ancaq Allaha təvəkkül edirik. Ey Rəbbimiz! Bizi zalım qövmin əlində sınağa çəkma! Və bizi Öz mərhəmətinlə kafir qövmin əlindən qurtar". (Yunus 85-86).

"رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا"

"Ey Rəbbimiz! Biza Öz tərəfindən mərhəmət bəxş et və işimizdə biza düz yol göstər!". (əl-Kəhf 10).

"رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا"

"Ey Rəbbim! Elmimi artır!". (Ta ha 114).

"رَبِّ اغْوُذْ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ. وَأَعُوذُ بِكَ رَبَّ أَنْ يُخْضِرُونِ"

De: "Ey Rəbbim! Şeytanların vəsvəsalərindən Sənə sığınırım! Onların mənə axınlaşmalarından Sənə sığınırım, ey Rəbbim!". (əl-Muminun 97-98).

"رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ"

De: "Ey Rəbbim, bağışla və rəhm et! Sən rəhm edənlərin ən yaxşısısan!". (əl-Muminun 118).

"رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ"

"Ey Rəbbimiz! Bizə həm bu dünyada, həm də axirətdə gözəl nemətlər ver və bizi Od əzabından qoru!". (əl-Bəqərə 201).

"آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ رَسُولٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ. لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ"

Peyğəmbər öz Rəbbindən ona nazil edilənə iman gətirdi, möminlər də iman gətirdilər. Hamısı Allaha, Onun mələklərinə, kitablarına və elçilərinə iman gətirdilər. Onlar dedilər: "Biz Onun elçiləri arasında fərq qoymuruq!" Onlar dedilər: "Eşitdik və itaət etdik! Ey Rəbbimiz! Səndən bağışlanma diləyirik, dönüş də yalnız Sənədir!". Allah hər kəsi yalnız onun qüvvəsi çatdığı qədər mükəlləf edər. Hər kəsin qazandığı xeyir yalnız onun özüənə, qazandığı şər də yalnız öz əleyhinədir. "Ey Rəbbimiz, unutsaq və ya xəta etsək bizi cəzalandırma! Ey Rəbbimiz, bizdən əvvəlkilərə yüklədiyən kimi, bizə də ağır yük yükləmə! Ey Rəbbimiz, gücümüz çatmayan şeyi daşımağa bizi vadar etmə! Bizi əfv et, bizi bağışla və bizə rəhm et! Sən bizim Himayədarımızsan! Kafirləri məğlub etməkdə bizə yardım et!". (əl-Bəqərə 285-286).

"رَبَّنَا لَا تُرِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ"

Ey Rəbbimiz! Bizi hidayət yoluna yönəltdikdən sonra qəlbimizi sapdırma və bizə Öz tərəfindən mərhəmət bəxş et. Həqiqətən, Sən Bəxşedənsən". (Ali İmran 8).

"رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ. رَبَّنَا إِنَّتَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ. رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ"

"Ey Rəbbimiz! Sən bunları əbəs yerə xəlq etməmişən. Sən pak və müqəddəssən. Bizi Odun əzabından qoru!. Ey Rəbbimiz! Sən Oda saldığın kəsi rüsvay edərsən. Zalımların köməkçiləri olmaz. Ey Rəbbimiz! Haqiqətən, biz: "Rəbbinizə iman gətirin!" – deyə imana çağıran bir kimsənin çağırışını eşidib iman gətirdik. Ey Rəbbimiz! Günahlarımızı bizə bağışla, təqsirlərimizdən keç və canımızı itaətkarlarla bir yerdə al! Ey Rəbbimiz! Öz elçilərinin vasitəsi ilə bizə vəd etdiklərini ver və Qiyamət günü bizi rüsvay etmə! Şübhəsiz ki, Sən vədindən dönməzsən!". (Ali İmran 191-194).

"رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ"

"Ey Rəbbimiz! Biz iman gətirdik. Bizi bağışla, bizə rəhm et! Sən rəhm edənlərin ən yaxşısısan!". (əl-Muminun 109).

"رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا. إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا"

"Ey Rəbbimiz! Cəhənnəm əzabını bizdən uzaq elə. Doğrusu, onun əzabı həmişəlikdir. Haqiqətən, o, nə pis məskən, necə də pis iqamətgahdır!". (əl-Furqan 65-66).

"رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَرْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا"

"Ey Rəbbimiz! Bizə gözüümüzün aydınlığı olan zövcələr və övladlar bəxş et və bizi müttəqilərə imam et!". (əl-Furqan 74).

"رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ"

"Ey Rəbbim! Mənə, mənim özümə və valideynlərimə bəxş etdiyən nemətə şükür etmək və Sənin razı qalacağın yaxşı işlər görmək üçün ilham ver, nəslimi də mənim üçün əməlisaleh et. Mən Sənə tövbə etdim. Haqiqətən, mən müsəlmanlardanam!". (əl-Əhqaf 15).

"رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ"

"Ey Rəbbimiz! Bizi və bizdən əvvəlki iman gətirmiş qardaşlarımızı bağışla. Bizim qəlbimizdə iman gətirənlərə qarşı nifrət və həsədə yer vermə. Ey Rəbbimiz! Həqiqətən də, Sən Şəfqətlisən, Rəhmlisən!". (əl-Həşr 10).

"رَبَّنَا آثِمِم لَنَا نُورَنَا وَآغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ"

"Ey Rəbbimiz! Nurumuzu bizim üçün tamamla və bizi bağışla. Həqiqətən, Sən hər şeyə qadirsən!". (ət-Təhrim 8).

"رَبَّنَا إِنَّا أَمْنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ"

"Ey Rəbbimiz! Həqiqətən, biz iman gətirdik, bizim günahlarımızı bağışla və bizi Od əzabından qoru!". (Ali İmran 16).

"رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ"

"Ey Rəbbimiz! Biz iman gətirdik, bizi də şahidlərlə bir yerə yaz!". (əl-Maidə 83).

"رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ إِلَّا صَنَامًا"

"Ey Rəbbim! Bu şəhəri əmin-amanlıq yurdu et. Məni və oğullarımı bütlərə tapınmaqdan uzaqlaşdır". (İbrahim 35).

"رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ"

"Ey Rəbbim! Sənin mənə nazil edəcəyin xeyrə ehtiyacım var!". (əl-Qəsəs 24).

"رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ"

"Ey Rəbbim! Fitnə-fəsad törədən qövmin əleyhinə mənə kömək et!". (əl-Ənkəbut 30).

"رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ"

"Ey Rəbbimiz, bizi zalımlara tay tutma!". (əl-Əraf 47).

"حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ"

"Mənə Allah yetər. Ondan başqa ibadətə layiq olan məbud yoxdur. Mən Ona təvəkkül etdim. O, böyük Ərşin Rəbbidir!". (ət-Tövbə 129).

"رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ"

"Ey Rəbbim! Məni zalım adamların əlindən qurtar!". O, Mədyən tərəfə yollanıb: "Ola bilsin ki, Rəbbim mənə doğru yolu göstərsin!". (əl-Qasəs 21-22).

"يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا"

"Allah istədiyi kəsə hikmət bəxş edir. Kimə hikmət verilmişsə, ona çoxlu xeyir nəsib edilmişdir". (əl-Bəqərə 269).

الأدعية و الأذكار اليومية

GÜNDƏLİK (VAXT TƏYİN EDİLMƏDƏN) EDİLƏN DUA VƏ ZİKRLƏR

عَنْ سَعْدٍ ۞ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ۞ «دَعْوَةُ ذِي التُّونِ إِذْ دَعَا وَهُوَ فِي بَطْنِ الْحُوتِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ. فَإِنَّهُ لَمْ يَدْعُ بِهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Sad ۞ rəvayət edir ki: «Allah Elçisi ۞ belə buyurdu: «Zin-Nun (Yunus ۞) balığın qarınıda olarkən belə dua etmişdir: **La İlahə İllə Əntə, Subhənəkə, İnni Kuntu Minəz Zalimin** - Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, Sən pak, müqəddəsən! Mən isə, həqiqətən, zalımlardan olmuşam!". Peyğəmbər ۞ davam edib dedi: «Bu duanı edən elə bir müsəlman kimsə olmaz ki, Allah onun duasını qəbul edib, cavab verməsin»³³⁵.

عن معاذ بن رفاعة أخبره عن أبيه قال : قام أبو بكر الصديق على المنبر ثم بكى فقال قام رسول الله صلى الله عليه و سلم عام الأول على المنبر ثم بكى فقال أسألوا الله العفو و العافية فإن أحد لم يعط بعد اليقين خيرا من العافية. قال الشيخ الألباني : حسن صحيح

Muaz İbn Rifəi atasından rəvayət edir ki, Əbu Bəkr əs-Sıddıq ۞ minbər üzərində ayağa qalxaraq ağladı və: "Peyğəmbər ۞ bir il bundan öncə bu minbər üzərində ayağa qalxaraq ağlamış və buyurmuşdu: "Allahdan əff və

³³⁵ Tirmizi 3505, 3845, əl-Albani "Səhih".

afiyət diləyin. Çünki heç kimsəyə (imanda) yəqinlikdən sonra afiyətdən (salamatlıq) daha xeyirli bir şey verilməmişdir”³³⁶.

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ « أَلْظُورَا بِيَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «**Ya Zal Cəlali Val İkrəm!**» - Ey əzəmət və ehtiram sahibi! - duasını tez-tez təkrar edin»³³⁷.

حَدَّثَنِي شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ قَالَ قُلْتُ لَأُمِّ سَلْمَةَ رضي الله عنها يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ مَا كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذَا كَانَ عِنْدَكَ قَالَتْ كَانَ أَكْثَرَ دُعَائِهِ «**يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ**». قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَأَكْثَرَ دُعَائِكَ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ قَالَ «يَا أُمَّ سَلْمَةَ إِنَّهُ لَيْسَ آدَمِيٌّ إِلَّا وَقَلْبُهُ بَيْنَ أَصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ اللَّهِ فَمَنْ شَاءَ أَقَامَ وَمَنْ شَاءَ أَرَاغَ». فَتَلَا مُعَاذَ «**رَبَّنَا لَا تُرِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا**» قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Şəhr İbn Həuşəb deyir ki: «Ummu Sələmədən رضي الله عنها soruşdum: «Ey möminlərin anası! Allah Elçisi ﷺ sənin yanında olduqda ən çox hansı duanı edərdi?». O dedi: «Onun ən çox etdiyi dua: «**Ya Muqallibal Qulub, Sabbit Qalbi Ala Diynik** - Ey qəlbləri çevirən! Qəlbimi dinin üzərində sabit et! - Mən ondan: «Ey Allahın Elçisi! Nəyə görə ən çox bu duanı edirsən?» - deyə soruşdum. O buyurdu: «Ey Ummu Sələmə! Elə bir Adəm oğlu yoxdur ki, onun qəlbi Allahın barmaqlarından iki barmağı arasında olmasın. O, istədiyini düz saxlayır, istədiyini də döndərir». Sonra o, bu ayəni oxudu: «**Ey Rəbbimiz! Bizi hidayət yoluna yönəltmədən sonra qəlbimizi sapdırma!**» (Ali-İmran 8)³³⁸.

عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رضي الله عنه قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَّمَنِي شَيْئًا أَسْأَلُهُ اللَّهَ ﷻ. قَالَ «سَلِ اللَّهَ الْعَافِيَةَ». فَمَكَثْتُ أَيَّامًا ثُمَّ جِئْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَّمَنِي شَيْئًا أَسْأَلُهُ اللَّهَ. فَقَالَ لِي «يَا عَبَّاسُ يَا عَمَّ رَسُولِ اللَّهِ سَلِ اللَّهَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Abbas İbn AbdulMuttalib رضي الله عنه rəvayət edərək deyir: «(Bir gün) mən: «Ey Allahın Elçisi! Mənə bir şey öyrət ki, onu Allahdan ﷻ istəyim!?» - dedim. Allah Elçisi ﷺ belə buyurdu: «Allahdan salamatlıq dilə». Bir neçə gün keçdikdən sonra yenə gəlib soruşdum: «Ey Allahın Elçisi! Mənə bir şey öyrət ki, onu Allahdan istəyim!?» Bundan sonra Allah Elçisi ﷺ mənə belə dedi: «Ey Abbas! Ey Allah Elçisinin əmisi! **Allahumma İnni Əs'alukal Afiyatə Fid Dunyā Val**

³³⁶ Tirmizi 3558, əl-Albani "Həsən Səhih".

³³⁷ Tirmizi 3525, 3868, əl-Albani "Səhih".

³³⁸ Tirmizi 2140, 3522, 3864, 3587, İbn Hibban 943, Buxari "Ədəbul Mufrad" 683, İbn Məcə 3834, Əhməd 26562, 26721, əl-Albani "Səhih".

Əxirati - Allahım! Səndən həm bu dünyada, həm də axirətdə salamatlıq diləyirəm!"³³⁹.

أتى النبي ﷺ رجل فقال يا رسول الله! أي الدعاء أفضل؟ قال: **سَلِ اللَّهَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ**. ثم أتاه الغد. فقال: يا نبي الله! أي الدعاء أفضل؟ قال: **سَلِ اللَّهَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ**، فإذا أعطيت العافية في الدنيا والآخرة، فقد أفلحت". قال الشيخ الألباني: صحيح

Bir kişi Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: «Ey Allahın Elçisi! Hansı dua daha fəzilətlidir?» O dedi: «**Allahummə İnni Əs'əlukəl Affvə Vəl Afiyətə Fid Duniyə Vəl Əxirati** - Allahdan dünyada və axirətdə bağışlanma və salamatlıq dilə». Kişi ertəsi gün yenə gəlib soruşdu: «Ey Allahın Elçisi! Hansı dua daha fəzilətlidir?» O dedi: «**Allahummə İnni Əs'əlukəl Affvə Vəl Afiyətə Fid Duniyə Vəl Əxirati** - Allahdan dünyada və axirətdə bağışlanma və salamatlıq dilə. Əgər dünyada və axirətdə sənə salamatlıq nəşib olsa, nicat tapmış olarsan»³⁴⁰.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ دَعْوَةٍ يَدْعُو بِهَا الْعَبْدُ أَفْضَلَ مِنْ: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْمَغْفَاةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ**. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qulun: **Allahummə İnni Əs'əlukəl Muafətə Fid Duniyə Vəl Əxirati** - Allahummə! Səndən dünya və axirətdə salamatlıq (afiyət) diləyirəm – duasından daha fəzilətli ediləcək heç bir dua yoxdur”³⁴¹.

عن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ما سئل الله شيئاً أحب إليه من أن يسأل العافية.

İbn Ömər رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahdan afiyətdən daha üstün və sevimli bir şey istənilməmişdir”³⁴².

عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ قَالَ سَأَلَ قَتَادَةَ أَنَسًا أَيُّ دَعْوَةٍ كَانَ يَدْعُو بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ— أَكْثَرَ قَالَ كَانَ أَكْثَرَ دَعْوَةٍ يَدْعُو بِهَا «اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ». وَزَادَ زَيْدٌ وَكَانَ أَنَسٌ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ بِدَعْوَةٍ دَعَا بِهَا وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ بِدَعَاءٍ دَعَا بِهَا فِيهَا (عن هشام بن حسان عن الحسن قال: في الدنيا العلم والعبادة وفي الآخرة الجنة). قال الشيخ الألباني: صحيح

³³⁹ Tirmizi 3514, 3856, Əhməd 1687, əl-Albani “Səhih”.

³⁴⁰ Buxari «Ədəbul Mufrad» 637, Tirmizi 3512, əl-Albani “Səhih”.

³⁴¹ İbn Məcə 3851, əl-Albani “Səhih”.

³⁴² Tirmizi 3515.

Qatadə deyir ki, Ənəsdən ﷺ: “Peyğəmbər ﷺ ən çox hansı duanı edərdi?” deyə soruşdum. Peyğəmbərin ﷺ ən çox etdiyi dua: **“Allahummə Rəbbənə Ətinə Fid Dünyə Həsənətən Və Fil Əxirəti Həsənətən Və Qinə Azabən Nər – Allahım! Bizə dünyada da axirətdə də yaxşılıq ver və bizi Cəhənnəm atəşidən qoru”**. Ənəs ﷺ qısa şəkildə dua edərkən bu sözlərlə dua edərdi, uzun dua etmək istədikdə bu duanı da dualar arasında oxuyardı (Həsən deyir ki: “Dünyada – Elm və İbadət, Axirətdə - Cənnət)”³⁴³.

عَنْ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ فِيمَا يَدْعُو: **اللَّهُمَّ تَوَفَّنِي مَعَ الْأَبْرَارِ، وَلَا تُخَلِّفْنِي فِي الْأَشْرَارِ، وَأَلْحِقْنِي بِالْأَخْيَارِ**. قال الشيخ الألباني:

صحيح

Ömər ﷺ belə dua edərdi: **“Allahummə Təvəffəni Məal Əbrar Və La Tuxallifni Fil Əşrar Vəl Hiqniy Bil Əxyər - Allahım! Mənim canımı yaxşı insanlarla birlikdə al, məni pis insanların arasında buraxma və məni xeyirxah insanlara qovuşdur”**³⁴⁴.

عن شقيق قال: كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُكْثِرُ أَنْ يَدْعُوَ بِهَذِهِ الدَّعَوَاتِ رَبَّنَا أَصْلِحْ بَيْنَنَا وَاهْدِنَا سَبِيلَ الْإِسْلَامِ وَنَجِّنَا مِنَ الظُّلْمَاتِ إِلَى النُّورِ، وَاصْرِفْ عَنَّا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَبَارِكْ لَنَا فِي أَسْمَاعِنَا وَأَبْصَارِنَا وَقُلُوبِنَا وَأَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا، وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ، وَاجْعَلْنَا شَاكِرِينَ لِنِعْمَتِكَ مُتَّبِعِينَ بِهَا قَائِلِينَ بِهَا وَأَتْمَمَهَا عَلَيْنَا. قال الشيخ الألباني: صحيح

Şəqiq rəvayət edir ki, Abdullah ﷺ çoxlu-çoxlu bu duaları edərdi: **“Rəbbənə Əslih Bəynənə Vəhdinə Səbilə İsləmi Və Nəccinə Min Zuluməti İlan Nur, Vəsrif Annə Fəvəhişə Mə Zahra Minhə Və Mə Batn Və Bərakə Lənə Fi Əsməinə Və Əbsarinə Və Qulubinə Və Əzvəcinə Və Zuriyyətinə Və Tub Aleyhə İnnəkə Əntət Təvvəbur Rahim, Vəcəalnə Şəkirinə Linimətikə Musniynə Bihə, Qailinə Bihə, Vətməmhə Aleyhə - Ey Rəbbimiz! Bizim aramızdakı münasibətləri düzəlt, bizi İslam yoluna yönəlt, bizi zülmətlərdən qurtarıb nura çıxart. Aşkara çıxan və gizlin qalan yaramaz əməlləri (və pis sözləri) bizdən uzaq et. Qulaqlarımıza, gözlərimizə, qəlblərimizə, zövcələrimizə və nəsilərimizə bərəkət ver. Bizim tövbələrimizi qəbul et. Həqiqətən, Sən Tövbələri Qəbul Edənsən, Rəhmlisən! Bizləri Sənin nemətlərinə şükr edən, onları tərifləyən, onlar barədə danışan kimsələrdən et və nemətlərini bizə tamamla”**³⁴⁵.

³⁴³ Müslim 7016, 2690, Tirmizi 3488, Əbu Davud 1519, 1921, əl-Albani “Səhih”.

³⁴⁴ Buxari “Ədəbul Mufrad” 629, əl-Albani “Səhih”.

³⁴⁵ Buxari “Ədəbul Mufrad” 630, əl-Albani “Səhih”.

عن أنس رضي الله عنه قال : كان النبي صلى الله عليه وسلم يدخل علينا أهل البيت ، فدخل يوماً فدعا لنا ن فقالت أم سليم : خويدمك ، ألا تدعو له ؟ قال : (اللَّهُمَّ ، أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ ، وَأَطِلْ حَيَاتَهُ ، وَاعْفِرْ لَهُ) فدعا لي بثلاث فدفت مائة وثلاثه ، وإن ثمرتي لثطعم في السنة مرتين ، وطالت حياتي حتى استحييت من الناس ن وأرجو المغفرة . قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Bizim yanımıza, ailəmizə gələrdi. Bir gün gəlib bizim üçün dua etdi. Ummu Suleym رضى الله عنها dedi: “Bu balaca xidmətçin üçün dua etməyəcəksənmi?”. O üç dəfə mənim üçün dua edib dedi: “Allahumma Əksir Maləhu Və Vələdəhu, Və Atıl Həyəətəhu, Vəğfirləhu - Allahum! Onun malının və övladının sayını çoxalt, onun ömrünü uzat və onu bağışla”. (Nəslimdən) yüz üç kişi basdırdım. Ağaclarım ildə iki dəfə məhsul verir. Ömrüm də o qədər uzanıbdır ki, artıq insanlardan utanıram. Bağışlanmağa ümid edirəm”³⁴⁶.

عن عبد الله بن عباس رضي الله عنهما قال : كان النبي صلى الله عليه وسلم يقول : (اللَّهُمَّ أَعِنِّي وَلَا تُعِنِّي عَلَيَّ ، وَانصُرْنِي وَلَا تُنصُرْ عَلَيَّ ، وَيَسِّرْ الْهُدَى لِي) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahumma Əaniy Və Lə Tuin Aleyya Vənsurniy Və Lə Tənsur Aleyya, Və Yəssir Hudə Li - Allahum! Mənə yardım et, əleyhimə olan şeylərdə yardım etmə. Mənə qələbə bəxş et, (heç kəsə) mənim üzərimdə qələbə qazandırma. Mənim üçün doğru yola yönəlməyi asanlaşdır”³⁴⁷.

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- يَدْعُو «رَبِّ أَعِنِّي وَلَا تُعِنِّي عَلَيَّ وَانصُرْنِي وَلَا تُنصُرْ عَلَيَّ وَامْكُرْ لِي وَلَا تَمْكُرْ عَلَيَّ وَاهْدِنِي وَيَسِّرْ هُدَايَ إِلَيَّ وَانصُرْنِي عَلَيَّ مِنْ بَعِي عَلَيَّ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي لَكَ شَاكِرًا لَكَ ذَاكِرًا لَكَ رَاهِبًا لَكَ مِطْوَاعًا إِلَيْكَ مُخْبِتًا أَوْ مُنِيئًا رَبِّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِي وَاعْسِلْ حَوْبَتِي وَأَجِبْ دَعْوَتِي وَتَبِّتْ حُجَّتِي وَاهْدِ قَلْبِي وَسَدِّدْ لِسَانِي وَاسْلُلْ سَخِيمَةَ قَلْبِي (صدري)». قال الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu sözlərlə dua edədi: “Rabbi İnni Və Lə Tuin Aleyya Vənsurni Və Lə Tənsur Aleyya Vəmkurli Və Lə Təmkur Aleyya Vəhdini Vəyəssir Hudəyə İleyya Vənsurni Alə Mən Bəğə Aleyya, Allahumməcalni Ləkə Şəkiran Ləkə Zəkiran Ləkə Rahibən Ləkə Mitvəən İleykə Muxbitən Əu Muniybən Rabbi Təqabbəl Təvbəti Vəğsil Həvbəti Və Əcib Dəuvəti Və Səbbit Huccəti Vəhdi Qalbi Və Səddid Lisəni Vəslul Səximətə Qalbi (Sadri) - Ey Rəbbim! Mənə yardım et, əleyhimə olan şeylərdə yardım etmə. Mənə qələbə bəxş et, (heç kəsə) mənim üzərimdə qələbə qazandırma. Mənə

³⁴⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 653, əl-Albani “Səhih”.

³⁴⁷ Buxari “Ədəbul Mufrad” 653, əl-Albani “Səhih”.

(düşmənlərimə) hiylə qurmağa kömək ol, (onların) mənə hiylə qurmasına imkan vermə. Mənim üçün doğru yola yönəlməyi asanlaşdır. Mənə qarşı azğınlıq edənə qalib gəlməyimə yardım et. Ey Rəbbim! Məni, Sənə çoxlu-çoxlu şükür edən, Səni tez-tez yad edən, Səndən qorxan, Sənə müti olan, Sənə boyun əyən, (Sənə) çox yalvaran və (Sənə) üz tutan bir bəndə et. Mənim tövbəmi qəbul et, günahlarımı yu, duamı qəbul et, dəlilimi möhkəmləndir, qəlbimi haqqa yönəlt, dilimi doğruluğa öyrət və qəlbimin qara ləkəsini yox et”³⁴⁸.

عن معاوية بن أبي سفيان رضي الله عنهما قال: (لَا مَانِعَ لِمَا أُعْطِيتَ ، وَلَا مُعْطَى لِمَا مَنَعَ اللَّهُ ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْهُ الْجَدُّ . وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ) سَمِعْتُ هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى هَذِهِ الْأَعْوَادِ . قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ :
صحيح

Müaviyə İbn Əbu Süfyan ﷺ minbərdə ikən demişdir: “*Lə Məniya Lima Əateytə Və Lə Mutiyə Lima Mənəallahu Və Lə Yənfəu Zəl Cəddi Minhul Cədl, Və Mən Yuridilləhu Bihi Xayran Yufəqqihhu Fiddin* - Həqiqətən də Onun verdiyinə mane olacaq bir kimsə yoxdur. Allahın mane olduğunu da verəcək bir kimsə yoxdur. Heç bir hörmət sahibinə Onun yanında hörməti fayda verməz. Allah kimə xeyir nəsib etmək istəsə, onu dində alim edər. Mən bu sözləri Peyğəmbərdən ﷺ bu minbərin üzərində ikən eşitdim”³⁴⁹.

حدثه قال سمعت معاوية بن أبي سفيان يحدث : - عن رسول الله صلى الله عليه وسلم انه قال: الخير عادة والشّر لاجاة . ومن يرد الله به خيرا يفقهه في الدين. قال الشيخ الألباني : صحيح

Muaviyə İbn Əbu Süfyan ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Xeyir adətdir, şərr isə üzəndir. Allah kimə xeyir istəyərsə onu dində fəqih edər”³⁵⁰.

عن معبد الجهني قال سمعت معاوية وكان قليل الحديث عن النبي صلى الله عليه وسلم وكان قلما خطب الا ذكر هذا الحديث في خطبته سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول : من يرد الله به خيرا يفقهه في الدين و إن هذا المال حلو خضر فمن يأخذه بحقه يبارك له فيه ، و إياكم و التماح فإنه الذبح قال الشيخ الألباني : صحيح

Məabəd əl-Cuhəni deyir ki, eşitdim Muaviyə ﷺ Peyğəmbərdən ﷺ az hədis rəvayət edənlərdən idi. Xütbə verdiyi zaman bu hədisi zikr edərdi. Eşitdim ki, ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah kimə xeyir istəyərsə onu dində fəqih edər.

³⁴⁸ Əbu Davud 1510, 1512, 1513, İbn Məcə 3830, İbn Hibban 947, 948, Buxari “Ədəbul Mufrad” 665, əl-Albani “Səhih”.

³⁴⁹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 666, əl-Albani “Səhih”.

³⁵⁰ İbn Məcə 221, əl-Albani “Səhih”.

Bu mal şirindir gözəldir, kim onu haqqına götürərsə Allah ona bərəkət verər. (Bir-birinizi) Mədh (tərif) etməkdən çəkinin, həqiqətən o kəsicidir”³⁵¹.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ يَقُولُ «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْقِلَّةِ وَالذَّلَّةِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ». قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə dua edərdi: “Allahumma İnni Əuzu Bika Minəl Fəqri Vəl Qilləti Və Zilləti Və Əuzu Bika Min Ən Əzlimə Əu Uzləmə - Allahummə! Fəqirlikdən, (xeyrin) azlığından, zillətdən, zülm etməkdən və zülmə məruz qalmaqdan sənə sığınırım”³⁵².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَتَجِبُونَ أَنْ تُجْتَهَدُوا فِي الدُّعَاءِ قُولُوا اللَّهُمَّ أَعِنَّا عَلَى شُكْرِكَ وَذِكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ. قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Duada ictihad (seçim) etmək istəyirsinizmi? Allahumma Əinnə Ala Şukrikə, Və Zikrikə, Və Husni İbədətikə – Allahım! Səni zikr etmək, Sənə şükür etmək və Sənə gözəl tərzdə ibadət etmək üçün mənə yardım et!”³⁵³.

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ مِْلَاءَ السَّمَاءِ وَمِْلَاءَ الْأَرْضِ وَمِْلَاءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدَ اللَّهُمَّ طَهَّرْنِي بِالتَّلْجِ وَالتَّبَرْدِ وَالْمَاءِ الْبَارِدِ اللَّهُمَّ طَهَّرْنِي مِنَ الذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا كَمَا يُبْقَى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْوَسْخِ (الدَّنَسِ)». «

Abdullah İbn Əbi Əufə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə dua edərdi: “Allahumma Ləkəl Həmdü Miləs Səməvəti Və Miləl Ərdi Və Milə Mə Şitə Min Şeyin Bəadu, Allahumma Tahhirni Bis Səlci Vəl Bəradi Vəl Məil Bəridi, Allahumma Tahhirni Minəz Zunubi Vəl Xatayə Kəmə Yunəqqas Səvbul Əbyədu Minəl Vəsəxi (Minəd Dənəsi) - Allahım! Göylər dolusu, yer dolusu və bundan sonra dilədiyiniz şeylər dolusu Sənə həmd olsun. Allahım! Ağ paltar kirdən təmizləndiyi kimi, məni də buzla, qarla və soyuq su ilə təmizlə. Allahım! Günahlarımı və xətlərini təmizlə necə ki, ağ paltar kirdən təmizlədiyiniz kimi”³⁵⁴.

³⁵¹ Əhməd 16949, əl-Albani “Səhih Silsilə” 1196.

³⁵² Nəsəi 5460, 5462, Buxari “Ədəbul Mufraq” 678, Əbu Davud 1544, 1546, əl-Albani “Səhih”.

³⁵³ Əhməd 7982, 7969, əl-Albani “Səhihdə” 844.

³⁵⁴ Müslim 1097, 204/476, İbn Hibban 956, Əhməd 19118, 19141, Buxari “Ədəbul Mufraq” 684, 676.

عبد الله بن أبي أوفى يحدث عن النبي صلى الله عليه و سلم : أنه كان يدعو اللَّهُمَّ طَهِّرْنِي مِنَ الذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا . اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْهَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ . اللَّهُمَّ طَهِّرْنِي بِالتَّلَجِ وَالتَّرْدِ وَالمَاءِ البَارِدِ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Əbu Aufə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə dua edərdi: “Allahummə Tahhirni Minəz Zunubi Və Xatayə, Allahummə Nəqqiniy Minhə Kəmə Yunəqqas Səubul Əbyədu Mind Dənəsi, Allahummə Tahhirni Bis Səlci Vəl Bəradi Vəl Məil Bərid – Allahım! Məni günah və xətalardan təmizlə. Allahım! Məni bəyaz paltarın kirdən təmizlədiyən kimi təmizlə. Allahım! Məni qar, bolu və soyuq su ilə təmizlə”³⁵⁵.

عن عبد الله بن أبي أوفى قال : كان رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول اللهم برد قلبي بالتلج والبرد والماء البارد اللهم نق قلبي من الخطايا كما نقيت الثوب الأبيض من الدنس. قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Əbi Aufə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə Bərid Qalbi Bissəlci Vəl Bəradi Vəl Məi Bərid, Allahummə Nəqqi Qalbi Min Xatayə Kəmə Nəqqeytu, Səubul Əbyədu Minəd Dənəsi - Allahummə! Qəlbimi qar, dolu və su ilə soyut. Allahım! Ağ paltarı kirdən təmizlədiyən kimi qəlbimi də günahlardan təmizlə”³⁵⁶.

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو بْنُ الْعَاصِ يَقُولُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ « إِنَّ قُلُوبَ بَنِي آدَمَ كُلَّهَا بَيْنَ إِبْصَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ كَقَلْبٍ وَاحِدٍ يُصْرَفُهُ حَيْثُ يَشَاءُ ». ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « اللَّهُمَّ مُصَرِّفَ الْقُلُوبِ صَرِّفْ قُلُوبَنَا عَلَى طَاعَتِكَ ».

Abdullah İbn Amr İbn əl-Ass ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Adəm övladlarının qəlbləri Rəhmənin barmaqlarından iki barmağı arasında tək bir qəlb kimidir. Onları istədiyi kimi dəyişir”. Sonra: “Allahummə Musariffəl Qulub Sərrif Qulubunə Alə Təatik – Qəlbləri yönəldən Allahım, qəlblərimizi sənə itaət üçün yönəlt”³⁵⁷.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ كَانَ مِنْ دُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَفَجَاءَةِ نِقْمَتِكَ وَجَمِيعِ سَخَطِكَ ».

Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə dua edərdi: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Zəvəli Nimatikə Və Təhəvvuli Afiyatikə Və

³⁵⁵ Nəsəi 402, 403, İbn Hibban 955, əl-Albani “Səhih”.

³⁵⁶ Tirmizi 3547, əl-Albani “Səhih”.

³⁵⁷ Müslim 6921, 2654.

Fucəti Niqətikə Və Cəmiyi Səxətikə - Allahım! Nemətinin qurtarmasından, verdiyin sağlamlığın dəyişməsindən, əzabın qəfil gəlməsindən və Səni qəzəbləndirəcək hər şeydən Sənə sığınırım³⁵⁸.

عن عبدة بن أبي لبابة أن بن يساف حدثه أنه سأل عائشة زوج النبي صلى الله عليه و سلم : ما كان أكثر ما يدعو به رسول الله صلى الله عليه و سلم قبل موته قالت كان أكثر ما كان يدعو به **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ وَمِنْ شَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ**. قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Yəsəf رəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ xanımı Aişədən رəvayət edir, Peyğəmbərin ﷺ vəfatından öncə ən çox hansı duanı edərdi? deyə soruşdum. O, daha çox bu duanı edərdi: **Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Şərri Mə Amiltu Və Min Şərri Mə Ləm Əaməl** - Allahım, etdiyim və etmədiklərimin şərindən Sənə sığınırım³⁵⁹.

أن بن عمر قال سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول : **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي** قال جبير وهو الخسف قال عبادة فلا أدري قول النبي صلى الله عليه و سلم أو قول جبير. قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Ömər رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: **Allahummə İnni Əuzu Bi Azəmətikə Ən Uğtələ Min Təhtiy** - Allahım, yerin dibinə batırılmaqdan Sənə sığınırım". Cubeyr deyir ki: "Yerin dibinə batmaq deməkdir". Ubadə deyir ki: "Bilmirəm bu söz Peyğəmbərin sözüdür, yoxsa Cubeyrin"³⁶⁰.

عَنْ أَبِي الْيَسْرِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- كَانَ يَدْعُو « **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَدْمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ التَّرْدَى وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْغُرْقِ وَالْحَرَقِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ يَتَخَيَّرَ الشَّيْطَانُ عِنْدَ الْمَوْتِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ (وَأَنْ أُقْتَلَ) فِي سَبِيلِكَ مُدْبِرًا وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ لَدَيْعًا** ». عَنْ أَبِي الْيَسْرِ زَادَ فِيهِ « **وَالْعَمَّ** ». قال الألباني : صحيح

Əbu Yəsər رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə dua edərdi: **Allahummə İnni Əuzu Bikə Minal Hədmə Və Əuzu Bikə Minət Təradđi Və Əuzu Bikə Minal Ğaraqı Vəl Həraqı Vəl Hərami Və Əuzu Bikə Ən Yətəxabbətəniş Şeytanu İndəl Məuti Və Əuzu Bikə Ən Əmutə (Və Ən Uqtılə) Fi Sənilikə Mudbiran Və Əuzu Bikə Ən Əmutə Lədiğən** - Allahım, uçqun (altında qalmaqdan), (yüksək bir yerdən) yıxılmaqdan, suda boğulmaqdan, yangından və qocalıqdan Sənə sığınırım. Ölüm anında Şeytanın məni aldatmasından, Sənin yolunda döyüşərkən düşməyə (arxa dönərək qaçarkən) ölməkdən və (əqrəb və ilan)

³⁵⁸ Müslim 2739, 7120, Əbu Davud 1545, 1547, Buxari "Ədəbul Mufrad" 685, əl-Albani "Səhih".

³⁵⁹ Müslim 7070, Nəsəi 5523, 5524, 5525, 5526, 5527, 5528, əl-Albani "Səhih".

³⁶⁰ Nəsəi 5529, 5530, əl-Albani "Səhih".

çalması nəticəsində ölməkdən Sənə sığınırım". Əbu Yəsar ☞ deyir ki: "**Val Gammī** - Kədərdən Allaha sığınırım"³⁶¹.

عن عائشة : أن النبي صلى الله عليه و سلم كان **يَسْتَعِيذُ بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ** قال وقال إنكم تفتنون في قبوركم. قال الشيخ الألباني : صحيح الإسناد

Aişə ☞ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☞ buyurdu: "**Yəstəizu Billəhi Min Azəbil Qabri Və Min Fitnətid Dəccəl** - Qəbir əzabından, Dəccəlin fitnəsindən Allaha sığınardı və deyərdi: Heç şübhəsiz ki, qəbirlərinizdə fitnəyə (sorğu suala) məruz qalacaqsınız"³⁶².

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ إِنِّي لَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَخَذَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْئًا فَعَلِمَنِي مَا يُجَزِّي مِنِّي مِنْهُ. قَالَ « قُلْ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ». قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَمَا لِي قَالِ « قُلْ (رَبِّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي) اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي وَارْزُقْنِي وَعَافِنِي وَاهْدِنِي ». فَلَمَّا قَامَ قَالَ هَكَذَا بِيَدِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « أَمَا هَذَا فَقَدْ مَلَأَ يَدَهُ مِنَ الْخَيْرِ ». قَالَ الْأَلْبَانِي : حَسَن .

Abdullah İbn Əbu Aufə ☞ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ☞ yanına gələrək dedi: "Yə Rəsulullah! Qurandan bir şey öyrənməyə gücüm çatmır (yadda saxlaya bilmirəm). Mənə (namazda) kifayət edəcək qədər Qurandan bir şeylər öyrət". Peyğəmbər: "**Subhənəllah, Vəlhəmdulilləh, Və lə İlahə illəllah, Vallahu Əkbər, Valə Həulə Valə Quvvətə İllə Billəh** - Allah, pak və nöqsansızdır, ona həmd edirəm, Ondan başqa ibadətə layiq İlah yoxdur, O böyükdür və güc və qüvvət sahibi yalnız Odur" de. Adam: "Bu Allah üçündür, bəs mənə?" dedi. Peyğəmbər: "**(Rəbbiğfirli Vərhəmni), Allahummərhəmni, Vəhdini, Vəafini, Vərzüqni** - Ey Rəbbim! Məni bağışla, Mənə rəhm et, məni doğru yola yönəlt, mənə afiyyət (salamtlıq) və ruzi bəxş et" dedi və ayağa durduqda əli ilə belə etdi. Bu kişi əlini xeyirlə doldurdu³⁶³.

حَدَّثَنَا مُوسَى الْجُهَنِيُّ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ عَلَّمَنِي كَلَامًا أَقْرَبُهُ قَالَ « قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ». قَالَ فَهَوَّلَاءَ لِرَبِّي فَمَا لِي قَالِ « قُلْ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي ». قَالَ مُوسَى أَمَا عَافِنِي فَأَنَا أَتَوَّهُمْ وَمَا أَدْرِي.

³⁶¹ Nəsəi 5531, 5532, 5533, Əbu Davud 1552, 1554, 1555, əl-Alabni "Səhih".

³⁶² Nəsəi 5504, əl-Albani "Səhih".

³⁶³ Əbu Davud 832, Nəsəi 924, İbn Hibban 1810, 1808, 1809, əl-Albani "Həsən".

Musab İbn Sad atasından rəvayət edir ki, Bədəvi ərəb Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: «Mənə zikr edəcəyim kəlmələri öyrət!» O buyurdu: “De: “*La İlahə İlləllahu Vahdəhu Lə Şərikə Ləhu, Allahu Əkbəru Kəbiyran, Vəlhəmdulilləhi Kəsiyran, Subhanəlləhi Rəbbil Aləmiyn, Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billəhil Aziyzi Həkiym* – Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Allah böyüklükdə ən Böyükdür! Allaha çoxlu-çoxlu həmd olsun! Aləmlərin Rəbbi olan Allah pak və müqəddəsdir! Qüdrət və güc yalnız Qüdrətli, Müdrək Allahdadır!» Bədəvi ərəb dedi: «Bunlar Rəbbim üçündür. Bəs mənim üçün?” O buyurdu: “De: “*Allahumməğfirliy, Vərhəmniy, Vəhdiniy, Vəzucuqniy* – Allahım! Məni bağışla, mənə rəhm et, məni doğru yola yönəlt, və mənə ruzi ver!” buyurdu³⁶⁴ -Ravi Musa deyir ki: *Afini* – Məni Əff et! sözünün zikr edib etmədiyini xatırlamıram.

عن أبي هريرة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم أنه كان يقول: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə dua edərdi: “*Allahummə İnni Əuzu Bika Min Azabil Qabri Və Əuzu Bika Min Azabin Nər Və Əuzu Bika Min Fitnətil Məhyə Vəl Məmət Və Əuzu Bika Min Şərri Məsihid Dəccəl - Allahım! Qəbr əzabından, Cəhənnəm əzabından Sənə sığınırım. Həyatın və Ölümün fitnəsindən Sənə sığınırım. Məsih Dəccəlin şərrindən Sənə sığınırım*”³⁶⁵.

عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، قَالَ : دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ فَجِئْتُ فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ قَالَ : يَا أَبَا ذَرٍّ تَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ شَيْطَانِ الْجَنِّ وَالْإِنْسِ قُلْتُ : وَلِلْإِنْسِ شَيْطَانٌ ؟ قَالَ : نَعَمْ. قال الشيخ الألباني : ضعيف الإسناد

Əbu Zərr ﷺ rəvayət edir ki, məscidə daxil oldum. Peyğəmbər ﷺ orada idi. Yaxınlaşıb yanında oturduqda buyurdu: “Ey Əbu Zərr! “*Allahummə İnni Əuzu Bika) Min Şərri Şəyatini Cinni Vəl İns* - Cin və İnsanlardan olan şeytanlardan Allaha sığın”. Mən: “İnsanlardan da şeytanmı olur?” dedim. O: “Bəli” deyər buyurdu³⁶⁶.

عن أبي هريرة : أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يتعوذ من خمس يقول أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ، وَمِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ (النار) ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ ، وَشَرِّ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ. قال الشيخ الألباني : صحيح

³⁶⁴ Muslim 4/2072, 2696, 7023, Əhməd 1561, 1581.

³⁶⁵ Nəsəi 5506, əl-Albani “Səhih”.

³⁶⁶ Nəsəi 5507, əl-Albani “Zəif”.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ beş şeydən Allaha sığınaraq buyurdu: **“Əuzu Billəhi Min Azabil Qabri Və Min Azabi Cəhənnəm (Nər) Və Min Fitnətil Məhyə Vəl Məmət Və Min Şərri Məsihid Dəccəl - Qəbir əzabından Allaha sığının, Cəhənnəm əzabından Allaha sığının, həyatın və ölümün fitnəsindən Allaha sığının, Məsih Dəccəlin şərindən (və ya fitnəsindən) Allaha sığının”**³⁶⁷.

عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: **عُودُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ عُدُّوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الدَّجَالِ عُدُّوا بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ عُدُّوا بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ**. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **“Əuzu Billəhi Min Azabillah Əuzu Billəhi Min Azabil Qabri Əuzu Billəhi Min Fitnətil Məsihid Dəccəl Əuzu Billəhi Min Fitnətil Məhyə Vəl Məmət - Allahın əzabından Allaha sığının, Qəbir əzabından Allaha sığının, həyatın və ölümün fitnəsindən Allaha sığının, Məsih Dəccəlin fitnəsindən Allaha sığının”**³⁶⁸.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- كَانَ يُعَلِّمُهُمْ هَذَا الدُّعَاءَ كَمَا يُعَلِّمُهُمُ السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ يَقُولُ: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ**. قال الألباني: صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu duanı bizlərə Qurandan bir surə öyrətdiyi kimi öyrədərdi: **“Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Azabi Cəhənnəm Və Əuzu Bikə Min Azabil Qabri Və Əuzu Bikə Min Fitnətil Məsihid Dəccəl Və Əuzu Bikə Min Fitnətil Məhyə Vəl Məmət - Allahım! Cəhənnəm əzabından Sənə sığınırım, Qəbir əzabından Sənə sığınırım, Məsih Dəccəlin fitnəsindən Sənə sığınırım, həyatın və ölümün fitnəsindən Sənə sığınırım”**³⁶⁹.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ -صلى الله عليه وسلم- كَانَ يَدْعُو بِهَذِهِ الْكَلِمَاتِ: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَمِنْ شَرِّ الْغَنِيِّ وَالْفَقْرِ**. قال الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu kəlimələrlə dua edərdi: **“Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Fitnətin Nər Və Azabin Nər Və Min Şərril Ginə Vəl Fəqri - Allahım! Cəhənnəmin fitnəsindən və Cəhənnəmin əzabından, zənginliyin və fəqirliyin şərindən Sənə sığınırım”**³⁷⁰.

³⁶⁷ Nəsəi 5509, 5511, 5513, 5514, 5515, 5517, 5518, Tirmizi 3604, əl-Albani “Səhih”.

³⁶⁸ Müslim 1357, Nəsəi 5516, əl-Albani “Səhih”.

³⁶⁹ Müslim 1361, 590/134, Nəsəi 5512, Tirmizi 3494, İbn Məcə 3840, Əbu Davud 1542, 1544.

³⁷⁰ Əbu Davud 1543, 1545, əl-Albani “Səhih”.

أبا هريرة قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: من أطاعني فقد أطاع الله ومن عصاني فقد عصى الله وكان يَتَعَوَّذُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ، وَعَذَابِ جَهَنَّمَ ، وَفِتْنَةِ الْأَحْيَاءِ وَالْأَمْوَاتِ ، وَفِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ. قال الشيخ الألباني: صحيح الإسناد

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Kim mənə itaət edərsə Allaha itaət etmiş olar, Kim də mənə üsyan edərsə Allaha üsyan etmiş olar”. Sonra: “Yətəavvəzu Min Azabil Qabri Və Azabi Cəhənnəm Və Fitnətil Əhyəi Vəl Əmvəat Və Fitnətil Məsihid Dəcəal - Qəbir əzabından, Cəhənnəm əzabından, həyatın və ölümün fitnəsindən və Məsih Dəcəlin fitnəsindən Allaha sığınardı”³⁷¹.

عن عائشة أنها قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ ، وَرَبَّ إِسْرَافِيلَ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ حَرِّ النَّارِ ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə Rabbə Cibrailə Və Mikailə Və Rabbə İsrafilə Əuzu Bikə Min Hərrin Nər Və Min Azabil Qabri - Cəbrailin, Mikailin və İsrafilin Rəbbi olan Allahım! Cəhənnəmin qızğın atəşindən və qəbir əzabından Sənə sığınırım”³⁷².

أبا هريرة يقول سمعت أبا القاسم صلى الله عليه وسلم يقول: في صلاته اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ ، وَمِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ ، وَمِنْ حَرِّ جَهَنَّمَ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Əbu Qasımın ﷺ namazda belə dua etdiyini eşitdim: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Fitnətil Qabri Və Min Fitnətid Dəcəal Və Min Fitnətil Məhyə Vəl Məmət Və Min Hərri Cəhənnəm - Allahım! Qəbir fitnəsindən, Dəcəlin fitnəsindən, həyatın və ölümün fitnəsindən və Cəhənnəmin qızğın atəşindən Sənə sığınırım”³⁷³.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ (من هذه الثلاثة) جَهْدِ الْبَلَاءِ وَدَرْكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ وَشِمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ. قَالَ سُمَيَانُ الْحَدِيثُ ثَلَاثُ رِدْتُ أَنَا وَاحِدَةٌ لَا أُدْرِي أَيُّهُنَّ هِيَ.

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu üç şeydən Allaha sığınardı: “(Allahummə İnni Əuzu Bikə Min) Cəhdil Bələi Və Dərakis Şəqai Və Suil Qadai Və Şəmətətil Əadəi - Bəlanın məşəqqətindən, bədbəxt olmaqdan

³⁷¹ Nəsəi 5510, əl-Albani “Səhih”.

³⁷² Nəsəi 5519, əl-Albani “Səhih”.

³⁷³ Nəsəi 5520, əl-Albani “Səhih”.

(sapıqlığa düşməkdən), pis qədərdən (taledən) və düşmənlərin bədxahlığından (sevinməsindən) Allaha sığınardı". Süfyan deyir ki: "Hədəsdə yalnız üç şey qeyd olunmuşdur, dördüncüsünü isə mən özümdən əlavə etmişəm. Amma hansı sözü əlavə etdiyim yadımda deyil"³⁷⁴.

عن عمرو بن ميمون قال حدثني أصحاب محمد صلى الله عليه وسلم: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يَتَعَوَّذُ مِنَ الشَّحِّ، وَالْجُبْنِ، وَفِتْنَةِ الصَّدْرِ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Amr İbn Meymun rəvayət edir ki, Muhəmmədin ﷺ səhabələri dedilər ki, Peyğəmbər ﷺ bunlardan: "(Allahummə İnni Əuzu Bikə Min) Şuhhi Vəl Cubni Və Fitnəti Sadri Və Azəbil Qabri - Qorxaqlıqdan, qəlbin fitnəsindən və qəbir əzabından Allaha sığınardı"³⁷⁵.

أَنَّ سَبَّ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ (وسوء الكبر) وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ». قال الألباني: صحيح

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahummə İnni Əuzu Bikə Minəl Aczi Vəl Kəsəli Vəl Cubni Vəl Buxli Vəl Hərəmi (Və Suil Kibri) Və Əuzu Bikə Min Azəbil Qabri Və Əuzu Bikə Min Fitnətil Məhyə Vəl Məmət - Allahım! Acizlikdən, tənbellikdən, qorxaqlıqdan, paxılıqdan, qocalığın rəzil çağından Sənə sığınırım. Qəbir əzabından Sənə sığınırım, Həyatın və ölümün fitnəsindən Sənə sığınırım"³⁷⁶.

عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ يَأْمُرُ بِهَذَا النِّعْمِ وَيُحَدِّثُهُنَّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْدَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ

Sad İbn Əbu Vaqqas ﷺ Peyğəmbərin ﷺ bu beş şeylə (dua) etməsini rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahummə İnni Əuzu Bikə Minəl Buxli Və Əuzu Bikə Minəl Cubni Və Əuzu Bikə Ən Uraddə İlə Ərzəlil Umri Və Əuzu Bikə Min Fitnətitd Dünyə Və Əuzu Bikə Min Azəbil Qabri - Allahım! Paxılıqdan Sənə sığınırım, qorxaqlıqdan Sənə sığınırım, rəzil ömür sürməkdən, Dünyanın fitnəsindən Sənə sığınırım, qəbir əzabından Sənə sığınırım"³⁷⁷.

³⁷⁴ Buxari 6616, 6242, 6347, 5987, Müslim 7052, 2707, İbn Hibban 1016, Buxari "Ədəbul Mufraq" 669, Nəsəi 5491, 5492, əl-Albani "Səhih".

³⁷⁵ Nəsəi 5482, əl-Albani "Zəif".

³⁷⁶ Buxari 2668, 2823, 2668, 6006, 6367, Müslim 7048, 50/2706, Əbu Davud 1540, 1542, Tirmizi 3485, Nəsəi 5448, 5451, 5452, 5457, 5459, 5495, 5489.

³⁷⁷ Buxari 6009, 6370, Nəsəi 5445, 5447, 5478, 5496, Əbu Davud 5350, İbn Hibban 1004.

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَعَوَّذُ مِنْ خَمْسٍ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ ، وَسُوءِ الْعُمُرِ (وَأَزْدَلِ الْعُمُرِ) ، وَفِتْنَةِ الصَّدْرِ ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu beş şeydən Allaha sığınardı: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Minəl Cubni Vəl Buxli Və Suil Umuri (Və Ərzəzil Umri) Və Fitnətis Sadri Və Azəbil Qabri - Allahım! Qorxaqlıqdan, paxılıqdan, pis ömürdən (rəzil ömürdən), qəlb fitnəsindən və qəbir əzabından Sənə sığınırım”³⁷⁸.

عن أبي هريرة أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يقول: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَارِ السُّوءِ فِي دَارِ الْمَقَامِ ، فَإِنْ جَارَ الدُّنْيَا يَتَحَوَّلُ. قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Cəris Sui Fi Dəril Muqaməmi Fəinnə Cərəd Dunyə Yətəhəvvəlu = Allahım! Əbədilik evində olan pis qonşudan Sənə sığınırım. Həqiqətən də dünya qonşusu dəyişir”³⁷⁹.

عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ ، وَالْهَرَمِ ، وَالْمَغْرَمِ ، وَالْمَأْتَمِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ (شَرِّ) الْمَسِيحِ الدَّجَالِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ قال الشيخ الألباني : حسن صحيح الإسناد

Amr İbn Şueyb atasından və babasından rəvayət edir ki, eşitdim Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Minəl Kəsəli Vəl Hərəmi Vəl Məğrami Vəl Məsəmi, Və Əuzu Bikə Min (Şərril) Fitnətil Məsəhid Dəcəl Və Əuzu Bikə Min Azəbil Qabri Və Əuzu Bikə Min Azəbin Nər - Allahım! Tənbəllikdən, qocalıqdan, borcdan və günaha batmaqdan Sənə sığınırım. Məsəhid Dəcəlin şərrindən Sənə sığınırım, Qəbir əzabından Sənə sığınırım, Cəhənnəm əzabından Sənə sığınırım”³⁸⁰.

بِإِلَّا بْنِ يَسَارٍ بْنِ زَيْدٍ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُنِي عَنْ جَدِّي أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَقُولُ « مَنْ قَالَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ غُفِرَ لَهُ وَإِنْ كَانَ فَرًّا مِنَ الرَّحْفِ ». قال الألباني : صحيح

³⁷⁸ Nəsəi 5443, 5446, 5480, 5481, 5482, 5497, Əbu Davud 1539, 1541, İbn Məcə 3844, Əhməd 145, 388, əl-Albani “Zəif”.

³⁷⁹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 117, Nəsəi 5502, İbn Hibban 1033, əl-Albani “Səhih Silsilə” 3943, “Səhih Tərgib” 2556.

³⁸⁰ Nəsəi 5490, əl-Albani “Həsən Səhih”.

Peyğəmbərin mövlası Bilal İbn Yəsər İbn Zeyd, atasından o da babasından **☪** rəvayət edir ki, eşitdim Peyğəmbər **☪** buyurdu: «Kim: **Əstəğfirullahəl Ləzi Lə İlahə İllə Huvəl Həyyul Qəyyumu Və Ətubu İleyh** - Özündən başqa ibadətə layiq olan haqq məbud olmayan, Əzəmətli, Yaşayan, Qəyyum Allahdan bağışlanma diləyirəm və Ona tövbə edirəm!» - deyərsə, döyüş meydanından qaçsa belə Allah onu bağışlayar³⁸¹.

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- كَانَ يَدْعُو يَقُولُ «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّقَاقِ وَالتَّفَاقِ وَسُوءِ الْأَخْلَاقِ». قَالَ الْأَلْبَانِي : ضَعِيفٌ .

Əbu Hureyrə **☪** rəvayət edir ki, Peyğəmbər **☪** belə dua edərdi: **Allahummə İnni Əuzu Bikə Minəş Şiqəqi Vən Nifəqi Və Suil Əxlaqi** - Allahım! İxtilaf və düşmənlikdən, nifaqdan və pis əxlaqdan Sənə sığınırım³⁸².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَقُولُ «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُوعِ فَإِنَّهُ بِنَسِ الضَّجِيعِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخِيَانَةِ فَإِنَّهَا بِنَسِ الْبَطَانَةِ». قَالَ الْأَلْبَانِي : حَسَنٌ .

Əbu Hureyrə **☪** rəvayət edir ki, Peyğəmbər **☪** buyurdu: **Allahummə İnni Əuzu Bikə Minal Cui Fəinnəhu Bisəd Daciü Və Əuzu Bikə minal Xiyənəyi Fəinnəhu Bisətil Bitanətu** - Allahım! Aclıqdan Sənə sığınırım. Həqiqətən o, pis bir yataq dostudur. Xəyanətdən Sənə sığınırım. Çünki o, pis bir duyğudur³⁸³.

أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَقُولُ «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْأَرْبَعِ (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ) مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ (وَدَاءٍ) دُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ». قَالَ الْأَلْبَانِي : صَحِيحٌ .

Əbu Hureyrə **☪** rəvayət edir ki, Peyğəmbər **☪** buyurdu: “Allahım! Dörd şeydən Sənə sığınırım: **Allahummə İnni Əuzu Bikə Min İlmin Lə Yənfəu Və Min Qalbi Lə Yəxşəu Və Min Nəfsin Lə Təşbəu Və Min (Nidəi) Duai Lə Yəsməu** - Faydası olmayan elimdən, qorxmayan qəlbdən, doymayan nəfsdən və eşidilməyən (qəbul edilməyən) duadan³⁸⁴.

³⁸¹ Əbu Davud 1517, 1519, Tirmizi 3577, İbn Hibban 2550, əl-Albani “Səhih Silsilə” 2727, 6/506, “Səhih Tərgib” 1622.

³⁸² Əbu Davud 1546, 1548, Nəsəi 5471, əl-Albani “Zəif”.

³⁸³ Əbu Davud 1547, 1549, İbn Məcə 3354, Nəsəi 5468, 5469, 7903, İbn Hibban 1029, əl-Albani “Həsən”.

³⁸⁴ Əbu Davud 1548, 1550, Nəsəi 5467, 5470, 5536, 5537, Tirmizi 3482, İbn Məcə 3837, İbn Hibban 83, əl-Albani “Səhih”.

أَنَّ سَبْنَ مَالِكٍ حَدَّثَنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ يَقُولُ « اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ صَلَاةٍ لَا تَنْفَعُ ». وَذَكَرَ دُعَاءَ آخَرَ. قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Salətin Lə Tənfəu - Allahım! Fayda verməyən (qəbul edilməyən) namazdan Sənə sığınırım” və başqa dua etdi³⁸⁵.

شكل بن حميد قال : أتيت النبي صلى الله عليه و سلم فقلت يا رسول الله علمتني تعوذاً أتعوذ به (يا رسول الله علمني دعاء أنتفع به) قال فأخذ بكتفي فقال قل اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ (اللهم عافني) مِنْ شَرِّ سَمْعِي وَمِنْ شَرِّ بَصَرِي وَمِنْ شَرِّ لِسَانِي وَمِنْ شَرِّ قَلْبِي وَمِنْ شَرِّ مَنِيَّ يعنه فرجه. قال الشيخ الألباني : صحيح

Şəkəl İbn Humejd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedim: “Ey Allahın Rəsulu! Mənə bir sığınma duası öyrət ki, onunla sığınım (onunla faydalanım). Peyğəmbər ﷺ çiyimdən tutub buyurdu: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Min (Allahummə Afini) Şərri Səmi Və Min Şərri Bəsari Və Min Şərri Lisəni Və Min Şərri Qalbi Və Min Şərri Məniyyi Allahım! Qulağımın şərindən, gözümün şərindən, qəlbimin şərindən və cinsiyyət orqanımın şərindən (zinadan) Sənə sığınırım (Başqa rəvayətdə: Bütün bunlardan salamat et)”³⁸⁶.

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ يَقُولُ « اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُرْصِ وَالْجُنُونِ وَالْجُدَامِ وَمِنْ سَيِّئِ الْأَسْقَامِ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Bərası Vəl Cunu Vəl Cuzəmi Və Min Seyyil Əsqami - Allahım! Albinosludan, dəlilikdən, cüzəmdən və pis xəstəliklərdən Sənə sığınırım”³⁸⁷.

عن أبي سعيد الخدري عن رسول الله صلى الله عليه و سلم أنه كان يقول : اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ فقال رجل ويعدلان قال نعم. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Minəl Kufri Vəl Fəqri - Allahım! Küfürdən və fəqirlikdən Sənə

³⁸⁵ Əbu Davud 1549, 1551, əl-Albani “Səhih”.

³⁸⁶ Ebû Dâvûd, 1551, 1553, Buxari “Ədəbul Mufrad” 663, Tirmizi 3492, Əhməd 15580, Nəsəi 5444, 5455, 5456, 5484, əl-Albani “Səhih”.

³⁸⁷ Əbu Davud 1554, 1556, Əhməd 13027, Nəsəi 5493, əl-Albani “Səhih”.

sığınırım". Bir nəfər: "Küfürlə fəqirliyi eynimi tutdun?" dedi. Peyğəmbər: "Bəli" dedi³⁸⁸.

وعن مصعب بن سعد عن أبيه رضي الله عنه أن أعرابيا قال للنبي صلى الله عليه وسلم علمني دعاء لعل الله أن ينفعني به قال قل اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كُلُّهُ ، وَإِلَيْكَ يَرْجِعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ. قال الألباني : حسن .

Musab İbn Sad atasından ﷺ rəvayət edir ki, bir bədəvi Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedi: "Mənə elə bir dua öyrət ki, Allah məni bu dua (səbəbilə) faydalandırsın". Peyğəmbər: "Allahummə Ləkəl Həmdü Kulluh Və İleyka Yərciul Əmrü Kulluh – Allahım! Bütün həmdlər Sənə məxsusdur, bütün işlərin qayıdışı da Sənədir"³⁸⁹.

عن عائشة قالت : كان رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي جَسَدِي ، وَعَافِنِي فِي بَصَرِي ، وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنِّي ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. الشيخ الألباني : ضعيف الإسناد

Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahummə Afini Fi Cəsədi Və Afini Fi Bəsari Vəcəalhu Vərisən Minni Lə İlahə İlləllahul Həliymul Kəriymu Subhənullahi Rəbbil Arşil Azim Əlhəmdulilləhi Rəbbil Aləmin - Allahım! Bədənimə salamat (sağlam) et, gözümü salamat et, Onları mənim üçün Varis (ölnə kimi salamat) et, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, Əzəmətli Ərşin sahibi pak və nöqsansızdır, həmd olsun aləmlərin Rəbbi olan Allaha"³⁹⁰.

عن أبي الدرداء قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم كان من دعاء داود يقول اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَالْعَمَلَ الَّذِي يُبَلِّغُنِي حُبَّكَ اللَّهُمَّ اجْعَلْ حُبَّكَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي وَأَهْلِي وَمِنْ الْمَاءِ الْبَارِدِ قال وكان رسول الله صلى الله عليه و سلم إذا ذكر داود يحدث عنه قال كان أعبد. قال الشيخ الألباني : ضعيف إلا قوله في داود كان أعبد البشر

Əbu Dərdə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Davud رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahummə İnni Əsəlukə Hubbəkə Və Hubbə Min Yuhibbukə Və Amələ Əlləzi Yəbliğuni Hubbəkə, Allahumməcəal Hubbəkə Əhəbbə İleyya Min Nəfsi Və Əhli Və Minal Məi Bərid - Allahım! Səndən Səni sevməyi, Səni sevən kimsəni sevməyi, Sənin sevginə aparan əməli etməyi istəyirəm. Allahım! Sənin sevgini mənə nəfsimdən, ailəmdən və soyuq sudan daha sevimli et!".

³⁸⁸ Nəsəi 5485, əl-Albani "Zəif".

³⁸⁹ əl-Albani "Səhih Tərgib" 1576.

³⁹⁰ Tirmizi 3480, əl-Albani "Zəif".

Əbu Dərdə: “Peyğəmbər ﷺ Davudu ﷺ zikr etdiyi zaman ondan bəhs edər və insanların ən çox ibadət edənidi” deyirdi³⁹¹.

عن عبد الله بن يزيد الخطمي الأنصاري : عن رسول الله صلى الله عليه و سلم أنه كان يقول في دعائه اللهم ارزقني حيك وحب من يعني حبه عندك اللهم ما رزقتني مما أحب فاجعله قوة لي فيما تحب اللهم وما زويت عني مما أحب فاجعله لي قوة فيما تحب. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Abdullah İbn Yəzid əl-Xatami əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ duasında buyurdu: “Allahummə Ərzqni Hubbəkə Və Hubbə Min Yənani Hubbəhu Abdükə Allahummə Mə Razəqtəni Mimmə Uhubbu Fəcaalhu Quvvətən Li Fimə Tuhibbu, Allahummə Və Mə Zəvəytə Anni Mimmə Uhibbu Fəcaalhu Li Quvvətən Fiymə Tuhibbu - Allahım! Mənə sevgini və Sənin yanında sevgisinin fayda verəcək olan kimsənin sevgisini ver. Allahım! Mənə nə verdinsə onu Sənin sevdiyən şeylərdə (sərf etmək üçün) mənə güc və qüvvət ver. Allahım! Sevdiyim şeyləri məndən aldinsa onları sevdiyən (şeylərə sərf etməkdə) mənə güc və qüvvət ver”³⁹².

عن أبي هريرة : أن رجلا قال يا رسول الله سمعت دعاءك الليلة فكان الذي وصل إلي منه أنك تقول اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي وَوَسِّعْ لِي فِي رِزْقِي وَبَارِكْ لِي فِيْمَا رَزَقْتَنِي قال فهل تراهن تركن شيئا قال الشيخ الألباني : ضعيف لكن الدعاء حسن

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər: “Ey Allahın Rəsulu! Bu gecə dua etdiyinizi eşitdim. Duanızdan mənə çatan bu sözləriniz oldu: “Allahumməğfirli Zənbə Vəvəssi Li Fi Rizqi Və Bərik Li Fimə Razəqtəni - Allahım! Günahlarımı bağışla, ruzimi genişlət və mənə bəxş etdiyən ruzini bərəkətli et! Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bu duanı etsən) nə isə diləmədiyini zənn edərsən, lakin hər şeyi istəmiş olursan”³⁹³.

حدثني مسلم بن أبي بكره قال : سمعني أبي وأنا أقول اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْكَسَلِ ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ قال با بني ممن سمعت هذا ؟ قلت سمعتك تقولهن قال الزمهن فإني سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقولهن قال الشيخ الألباني : صحيح الإسناد

Müslim İbn Əbu Bərəkətə deyir ki, atamdan eşitdim ki, o: “Allahummə İmni Əuzu Bikə Minal Həmmi Vəl Kəsəli Və Azəbil Qabri - Allahım! Üzüntüdən, təbəllikdən və qəbir əzabından Sənə sığınırım”. O: “Bunları kimdən eşitdin?” dedi. Mən: “Sənin

³⁹¹ Tirmizi 3490, əl-Albani “İnsanların Ən Çox İbadət Edənidi – sözüündən başqa “Zəif”.

³⁹² Tirmizi 3491, əl-Albani “Zəif”.

³⁹³ Tirmizi 3500, əl-Albani “Zəif”, Lakin Dua “Həsən”.

söylədiyini eşitdim” dedim. O: “Həqiqətən mən bunları Peyğəmbərin ﷺ söylədiyi zaman eşitdim”³⁹⁴.

عن زياد بن علاقة عن عمه : كان النبي صلى الله عليه و سلم يقول اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ مُنْكَرَاتِ الْأَخْلَاقِ وَالْأَعْمَالِ وَالْأَهْوَاءِ. (اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي مُنْكَرَاتِ الْأَخْلَاقِ ، وَالْأَهْوَاءِ ، وَالْأَسْوَاءِ ، وَالْأَدْوَاءِ). قال الشيخ الألباني : صحيح

Ziyad İbn Aləqa əmisindən rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə İnni Əuzu Bika Min Munkəratil Əxlaqi Vəl Əaməli Vəl Əhvəi (Allahummə Cənnibni Munkəratil Əxlaqi Vəl Əhvəi Vəl Əsvəi Vəl Ədvəi) - Allahım! Əxlaqsızlıqdan, pis əməldən, pis istək və ehtiraslardan Sənə sığınırım (Başqa rəvayətdə: Allahım! Pis əxlaqdan, pis istəklərdən, pis işlərdən və xəstəliklərdən qoru)”³⁹⁵.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم اللَّهُمَّ انْفَعْنِي بِمَا عَلَّمْتَنِي ، وَعَلِّمْنِي مَا يَنْفَعُنِي ، وَرِزْقِي عَلِيمًا ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ النَّارِ (وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ حَالِ أَهْلِ النَّارِ) قال الشيخ الألباني : صحيح دون قوله والحمد لله

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummənnifəani Bimə Alləmtəni Və Allimni Mə Yənfəuni Və Zidni İlmən, Əlhəmdulilləhi Alə Kulli Həl, Və Əuzu Billəhi Min Azəbin Nər (Başqa rəvayətdə: Və Əuzu Billəhi Min Həli Əhlin Nər - Allahım! Mənə öyrətdiyin elimlə mənə faydalandır, mənə fayda verəcək elimi mənə öyrət və mənim elimimi artır. Bütün hallarda həmd Sənədir. Cəhənnəm əhlinin halından Sənə sığınırım”³⁹⁶.

عن عبد الله عن النبي صلى الله عليه و سلم أنه كان يقول « اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتَّقَى وَالتَّعَافَى وَالتَّغْنَى ».

Abdullah رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə İnni Əsəlukəl Hudə, Vəttuqə, Vələfəfə, Vəlğinə - Allahım! Mən Səndən hidayət, təqva, İffətli olmağı və zənginlik diləyirəm”³⁹⁷.

عَائِشَةُ عَمَّا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَدْعُو بِهِ اللَّهُ قَالَتْ كَانَ يَقُولُ « اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ وَمِنْ شَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ ».

Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ dua edərək buyurdu: “Allahummə

³⁹⁴ Tirmizi 3503, əl-Albani “Səhih”.

³⁹⁵ Tirmizi 3591, İbn Hibban 960, əl-Albani “Səhih”.

³⁹⁶ İbn Məcə, 251, 3833, Tirmizi 3599, əl-Albani “Əlhəmdululləh Sözündən Başqa “Səhih”.

³⁹⁷ Müslim 2721, 7079, Tirmizi 3489, 3889, İbn Məcə 3832, İbn Hibban 900.

İnni Əuzu Bikə Min Şərri Mə Amiltu Va Min Şərri Mə Ləm Əaməl – Allahım! Etdiyim və etmədiyim əməllərin şərindən Sənə sığınırım³⁹⁸.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- كَانَ يَقُولُ « **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْقَلْبَةِ وَالذَّلَّةِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُظْلِمَ** **أَوْ أُظْلَمَ** ». قال الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **Allahummə İnni Əuzu Bikə Minəl Fəqri Vəl Qilləti Vəzzilləti Və Əuzu Bikə Min Ən Əzlimə Du Uzləmə** - Allahım! Fəqirlikdən, (əməldə) azlıqdan, zillətdən Sənə sığınırım, Zülm etməkdən və zülmə məruz qalmaqdan Sənə sığınırım³⁹⁹.

عن جابر قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ**. قال الشيخ الألباني : حسن

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **Allahummə İnni Əsəluka İlmən Nəfian Və Əuzu Bikə Min İlmin Lə Yənfəu** - Allahım! Səndən faydalı elm diləyirəm, faydasız elimdən isə Sənə sığınırım⁴⁰⁰.

عن أبي أمامة قال : دعا رسول الله صلى الله عليه و سلم بدعاء كثير لم نحفظ منه شيئا قلنا يا رسول الله دعوت بدعاء كثير لم نحفظ منه شيئا فقال ألا أدلكم على ما يجمع ذلك كله نقول ؟ **اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلْنَا مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَ بِكَ مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ وَأَنْتَ الْمُسْتَعَانُ وَعَلَيْكَ الْبَلَاءُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ**. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Uməmə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ uzun bir dua etdi ki, ondan bir şey əzbərləyəmədir. Biz: “Ey Allahın Rəsulu! Çoxlu dua etdin, lakin bir şey əzbərləyə bilmədik” dedik. O: “Onların hamısını özündə cəm edən dua öyrədimmi? Belə dua edin: **Allahummə İnni Nəsəluka Min Xayri Mə Sə-ələka Nəbiyyuka Muhəmmədun Və Nəuzu Bikə Min Şərri Mə İstiazə Bikə Minhu Nəbiyyuka Muhəmmədun Və Əntəl Mustəan Və Aleykəl Bələğ Və Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billəh** - Allahım! Peyğəmbər Muhəmmədin ﷺ Səndən dilədiyi hər bir xeyiri diləyirik və Peyğəmbərin Muhəmmədin ﷺ Sənə sığındığı hər bir şərdən Sənə sığınırıq. Sən kömək edənsən, O, (gün hökm) Səndir, Səndən başqa güc və qüvvət sahibi yoxdur⁴⁰¹.

³⁹⁸ Müslim 2716,7070, 7071, İbn Məcə 3839, Əbu Davud 1552, 1550, İbn Hibban 1031, 1032, Əhməd 24684, 24728.

³⁹⁹ İbn Məcə 3842, Əbu Davud 1544, 1546, Nəsəi 5461, 5464, Əhməd 8053, 8039, əl-Albani “Səhih”.

⁴⁰⁰ İbn Məcə 3843, İbn Hibban 82, əl-Albani “Həsən”.

⁴⁰¹ Tirmizi 3521, əl-Albani “Zəif”.

عن عمر بن الخطاب قال : علمني رسول الله صلى الله عليه و سلم قال قل اللَّهُمَّ اجْعَلْ سَرِيرَتِي خَيْرًا مِنْ عَلَانِيَتِي وَاجْعَلْ عَلَانِيَتِي صَالِحَةً اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ صَالِحِ مَا تُؤْتِي النَّاسَ مِنَ الْمَالِ وَالْأَهْلِ وَالْوَالِدِ غَيْرِ الضَّالِّ وَلَا الْمُضِلِّ قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə bu duanı öyrətdi: “Allahumməcaal Sərirəti Xayran Min Aləniyəti Vəcal Aləniyəti Salihətən, Allahummə İnni Əsəlukə Min Salihi Mə Tutin Nəsə Minəl Məli Vəl Əhli Vəl Vələdi Gayrid Dalli Və Lə Mudill - Allahım! Daxilimi zahirimdən xeyirli et, zahirimi isə saleh et. Allahım! Mal, ailə və övlad tərəfdən insanlara bəxş etdiyin (ən xeyirlisini) saleh olanı, zəlalətə düşən və düşürən olmayanı Səndən diləyirəm”⁴⁰².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَقُولُ « اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي وَاجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ وَاجْعَلْ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ ».

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə Əslih Li Diniyə Əlləzi Huvə İsmətu Əmri Və Əslih Li Duniyəyl Ləti Fihə Məaşi Və Əslih Li Əxirətil Ləti Məadi Vəcaalil Həyətə Ziyədətən Li Fi Kulli Xayrin Vəcaalil Məutə Rahətən Li Min Kulli Şərri - Allahım! İşlərimin isməti olan dinimi mənim üçün islah et, Yaşayışım olan dünyamı mənim üçün islah et, Qayıdış yerim olan Axirətimi mənim üçün islah et! Həyatı mənim üçün hər bir xeyirə ziyadə et! Ölümü mənim üçün bütün şərlərdən rahat et!”⁴⁰³.

عَنْ أَبِي بُرَيْدَةَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « قُلِ اللَّهُمَّ اهْدِنِي وَسَدِّدْنِي وَأَذْكَرْ بِالْهُدَى هِدَايَتِكَ الطَّرِيقَ وَالسَّدَادَ سَدَادَ السُّهُمِ ».

Əli ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə buyurdu: “De: Allahummə İhdini Və Səddidni - Allahım! Məni doğru yola hidayət et və məni (hər bir şeydə) doğruya yönəlt”⁴⁰⁴.

وَحَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ - يَعْنِي ابْنَ إِدْرِيسَ - أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ بْنُ كُلَيْبٍ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالسَّدَادَ ». ثُمَّ ذَكَرَ بِمِثْلِهِ.

⁴⁰² Tirmizi 3586, əl-Albani “Zəif”.

⁴⁰³ Müslim 7078, 2720, Buxari “Ədəbül Mufrad” 668, əl-Albani “Səhih”.

⁴⁰⁴ Müslim 7086, 2725, Əbu Davud 4227, 4225.

Digər bir rəvayətdə: Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “De: Allahummə İnni Əsəlukəl Huda Vəs Sadada - Allahım! Səndən hidayət və düzgünlük istəyirəm”⁴⁰⁵.

أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنَّهُ كَانَ يَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ « اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي (كُلِّهِ) وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي جَدِّي وَهَزْلِي وَخَطْبِي وَعَمْدِي وَكُلَّ ذَلِكَ عِنْدِي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي أَنْتَ الْمَقْدَمُ وَأَنْتَ الْمُوَخَّرُ وَأَنْتَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ».

Əbu Musa əl-Əşari ﷺ atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu duaları edərdi: “Allahumməğfirli Xətiəti Və Cəhli Və İsrəfi Fi Əmri (Kullih) Və Mə Əntə Ələmu Bihi Minni, Allahumməğfirli Ciddi, Və Həzli Və Xətai Və Əmdi Və Kullu Zəlikə İndi, Allahumməğfirli Mə Qaddəmtu Və Mə Əxxərtu Və Mə Əsrərtu Və Mə Ələntu, Və Mə Əntə Ələmu Bihi Minni Əntəl Muqəddimu Və Əntəl Muəxxiru Və Əntə Alə Kulli Şeyin Qadir - Allahım! Mənim günahımı və bilməyərəkdən etdiyim xətamı, bütün işlərimdəki israfımı və məndən daha yaxşı bildiyin (pis) əməllərimi bağışla! Allahım! Bütün xətələrimi, bilərəkdən, bilməyərəkdən və zarafatla etdiklərimi bağışla. Bunların hamısı məndə vardır. Allahım! Əvvəl etdiyim və sonra edəcəyim, gizlin saxladığım və üzə çıxartdığım (pis) əməllərimi bağışla! Əvvələ çəkən də Sənsən, təxirə salan da Sənsən. Hər şeyə qadir olan da Sənsən”⁴⁰⁶.

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ قَالَ لَا أَقُولُ لَكُمْ إِلَّا كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ كَانَ يَقُولُ « اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبَخْلِ وَالْهَرَمِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ آتْ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكَّاهَا أَنْتَ خَيْرٌ مِنْ زَكَّاهَا أَنْتَ وَلِيِّهَا وَمَوْلَاهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا ».

Zeyd İbn Ərqam ﷺ deyir ki, mən sizə Peyğəmbər ﷺ dediyini deyirəm, O buyurdu: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Minal Aczi Vəl Kəsəli Vəl Cubni Vəl Buxli Vəl Hərəmi Və Azəbil Qabri, Allahummə Əti Nəfsi Taqvəha Və Zəkkəha Əntə Xayru Mən Zəkkəha Əntə Vəliyyuhə Və Məvləha, Allahummə İnni Əuzu Bikə Min İlmin Lə Yənfə Və Min Qalbin Lə Yəxşə Və Min Nəfsin Lə Təşbəə Və Min Dəavətin Lə Yusstəcəbu Ləhə - Allahım! acizlikdən, tənbellikdən, qorxaqlıqdan, paxılıqdan, qocalıqdan və qəbir əzabından Sənə sığınırım, Allahım! Nəfsimi təqvalı et və onu təmizlə, Sən onu təmizə çıxaranların ən yaxışısısan. Sən onun hamisi və həvədarısan. Allahım! Faydasız elimdən, təslim olmayan qəlbədən, doymayan nəfisdən və eşidilməyən (qəbul olunmayan) duadan Sənə sığınırım”⁴⁰⁷.

⁴⁰⁵ Müslim 7087.

⁴⁰⁶ Buxari 6398, 6399, 6035, 6036, Müslim 2719, 7076, Buxari “Ədəbul Mufrad” 688, 689, İbn Hibban 957.

⁴⁰⁷ Müslim 7081, 2722, Nəsəi 5458, 5538.

عن عمران بن حصين قال : قال النبي صلى الله عليه و سلم لأبي يا حصين كم تعبد اليوم إلها ؟ قال أبي سبعة ستا في الأرض وواحدا في السماء قال فأبهم تعد لرغبتك ورهبتك ؟ قال الذي في السماء قال يا حصين أما إنك لو أسلمت علمتك كلمتين تنفعانك قال فلما أسلم حصين قال يا رسول الله علمني الكلمتين اللتين وعدتني فقال قل اللَّهُمَّ أَلْهِمْنِي رُشْدِي وَأَعِدْنِي مِنْ شَرِّ نَفْسِي. قال الشيخ الألباني : ضعيف

İmran İbn Hüseyin ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ atama buyurdu: “Ya Hüseyin, bu gün nə qədər İlahə ibadət edirsən?”. O: “Yeddi ilahə, biri göydə, altısına yerdə”- söyləyir. Peyğəmbər: “Qorxu və istək zamanı hansından istəyirsən?”. Mən: “Göydə olandan” dedim. Peyğəmbər: “Ey Hüseyin! Müsəlman olsaydın sənə fayda verəcək iki kəliməni öyrərdədim” deyərək buyurdu. Nə zaman ki, Hüseyin İslamı qəbul etdi dedi: “Yə Rəsulullah! Mənə vəd etdiyini iki kəliməni öyrət”. Peyğəmbər: “Allahummə Əlhimni Rusdiy Və Əizniy Min Şərri Nəfsi – Allahım! Haqqı mənə öyrət və nəfsimin şərindən mənə qoru!”⁴⁰⁸.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَالْمَأْتَمِ وَالْمَغْرَمِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْعَنِيِّ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ عَنِّي خَطَايَايَ بِمَاءِ التَّلْحِ وَالْبُرْدِ وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ.

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Minal Kəsəli, Vəl Hərəmi, Vəl Məsəmi, Vəl Məğrəmi Və Min Fitnətil Qabri Və Əzabil Qabri Və Min Fitnətin Nəri Və Əzabin Nəri Və Min Şərri Fitnətil Ğina Və Əuzu Bikə Min Fitnətil Fəqri Və Əuzu Bikə Min Fitnətil Məsəhid Dəcəal, Allahumməğsil Anni Xətayəyə Biməis Səlci Vəl Bərədi Və Nəqqi Qalbi Minal Xətaya Kəmə Nəqqaytəs Sovbəl Əbyədə Minəd Dənəsi Və Baid Bəyni Və Bəynə Xətayəyə Kəmə Baədtə Bəynəl Məşriqi Vəl Məğribi - Allahım, tənəllikdən, qartımaqdan, günahdan, borcdan, qəbir fitnəsindən, qəbir əzabından, Cəhənnəm fitnəsindən, Cəhənnəm əzabından və var-dövlət fitnəsinin şərindən Sənə sığınırım! Yoxsulluğun fitnəsindən Sənə sığınırım! Məsəhid Dəcəalin fitnəsindən Sənə sığınırım! Allahım, mənə günahlarımı qar və dolu suyu ilə yu, ağ paltarı kirdən təmizlədiyini kimi qəlbimi də günahlardan təmizlə və məğriblə məşriqin arasını uzaqlaşdırdığın kimi mənə də günahlarımdan uzaqlaşdır!”⁴⁰⁹.

⁴⁰⁸ Tirmizi 3483, əl-Albani “Zəif”.

⁴⁰⁹ Buxari 6368, 6375, 6007, 6014, 6377, 6016, Müslim 7046, 49/589, İbn Məcə 3838, Tirmizi 3495, Nəsəi 5466, 5477.

عن أبي هريرة قال أتت فاطمة النبي صلى الله عليه وسلم تسأله خادما : فقال لها (ماعندي ما عطيك) فرجعت . فأتاها بعد ذلك : فقال (الذي سألت أحب إليك أو ما هو خير منه ؟) فقال لها علي قولي لا . بل ما هو خير منه . فقالت : فقال (قولي **اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ ، وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ ، مُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ الْعَظِيمِ (فَايِقَ الْحَبِّ وَالْتَوَى ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ) ، أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ ، أَفْضُ عِنَّا اللَّذِينَ وَأَعْنَتْنَا مِنَ الْفَقْرِ .** قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Fatimə (un üyüdməkdən əlləri qabarmışdı) deyə Peyğəmbərdən xadimə istədi. Peyğəmbər: “Yanımda sənə verəcəyim xadimə yoxdur” deyə buyurdu. (Bir müddətdən sonra) Peyğəmbər Fatimənin yanına gələrək buyurdu: “Sənin istədiyin (bir xidmətçimi) sənə daha sevimidir yoxsa ondan daha xeyirli olan şeymi (daha sevimidir)”. Əli: “Xeyir, ondan daha xeyirli olan şey (sevimidir)” de. (bundan sonra Fatimə Əlinin dediyi kimi söylədi. Peyğəmbər: ***Allahumma Rabbə Səməvati Səba Və Rəbbal Arşil Azim, Rabənə Və Rabbə Kulli Şeyin, Munzilət Təvratı Vəl İnciyli Vəl Qurənil Azim, (Başqa rəvayətdə: Fəliqal Həbbi Vən Nəvə, Əuzu Bikə Min Şərri Kulli Şeyin Əntə Əxizun Binasiyəti), Əntə Əvvəlu Fə Leysə Qabləkə Şeyun, Və Əntə Əxiru Fə Leysə Bəadəkə Şeyun, Və Əntə Zahiru Fə Leysə Fovqəkə Şeyun, Və Əntəl Bətinə Fə Leysə Dunəkə Şeyun, İqdi Annəd Dəynə Və Əğninə Minal Fəqri - Allahım! Yeddi Səmanın və böyük Ərşin Rəbbi, bizim Rəbbimiz və hər bir şeyin Rəbbi! Təvratı, İncili və Əzəmətli Quranı nazil edə! Toxumu və çəyirdəyi cücərdib çatlardan, Kəkilindən tutduğun (idərə etdiyini) hər bir şeyin şərindən Sənə sığınırım. Allahım! Sən Əvvəlsən, Səndən əvvəl heç nə yoxdur. Sən Axırsən, Səndən sonra heç nə yoxdur. Sən Zahirsən, Səndən üstə heç nə yoxdur. Sən Bətinə, Səndən iç üzdə heç nə yoxdur! Bərcümü ödə və məni yoxsulluqdan qurtarıb zənginləşdir!***”⁴¹⁰.

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ وَهُوَ بَيْنَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَإِذَا ابْنُ مَسْعُودٍ يُصَلِّي وَإِذَا هُوَ يَقْرَأُ النِّسَاءَ فَأَتَتْهُ إِلَى رَأْسِ الْمَاءِ فَجَعَلَ ابْنُ مَسْعُودٍ يَدْعُو وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْأَلْ نُعْطَهُ اسْأَلْ نُعْطَهُ ثُمَّ قَالَ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَقْرَأَ الْقُرْآنَ غَضًّا كَمَا أُتْرِلَ فَلْيَقْرَأْهُ بِقِرَاءَةِ ابْنِ أُمِّ عَبْدِ فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدَا إِلَيْهِ أَبُو بَكْرٍ لِيُبَشِّرَهُ وَقَالَ لَهُ مَا سَأَلْتَ اللَّهَ الْبَارِحَةَ قَالَ قُلْتُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ إِيْمَانًا لَا يَرْتَدُّ وَنَعِيمًا لَا يَنْقُذُ وَمُرَافَقَةً مُحَمَّدٍ فِي أَعْلَى جَنَّةِ الْخُلْدِ ثُمَّ جَاءَ عُمَرُ عَبْدَ اللَّهِ لِيُبَشِّرَهُ فَوَجَدَ أَبَا بَكْرٍ قَدْ سَبَقَهُ قَالَ : إِنَّكَ إِنْ فَعَلْتَ إِنَّكَ لَسَابِقُ الْخَيْرِ . قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : حَسَن

İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, (bir gün) Peyğəmbər yanında Əbu Bəkr və Ömər olduğu halda məscidə daxil oldu. İbn Məsud namaz qılır, (namazda) Nisa surəsini oxuyurdu. Yüzüncü ayəni tamamladıqda ayaq üstə

⁴¹⁰ İbn Məcə 3831, Tirmizi 3481, İbn Hibban 966, əl-Albani “Səhih”.

dayanaraq dua etməyə başladı. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İstə veriləcək, istə veriləcək”. Sonra: “Kim Quranı nazil olduğu kimi oxumaq istəyərsə İbn Umri Abdin (İbn Məsud) qiraəti ilə oxusun”. Səhəri Əbu Bəkr ﷺ onu müjdələmək üçün yanına getdi. Ona: “Dünən Allahdan nə dilədin” deyə soruşdu. O, belə dedim deyə cavab verdi: “Allahummə İnni Əsəlukə İymənanə Lə Yərtəddu Və Nəimən Lə Yənfədu Və Murafəqatə Muhəmmədin Səlləlahu Aleyhi Vəs Səlləm Fi Əalə Cənnətil Xuld – Allahım! Səndən tərəddüdsüz iman, tükənməz nemət və əbədi Cənnətin ən yüksək məqamında Muhəmməd yanında olmağı diləyirəm”. Sonra Ömər ﷺ Abdullahı ﷺ müjdələmək üçün yanına gəldikdə, Əbu Bəkrin ﷺ onu qabaqladığını gördü və dedi: “Əgər sən bunu etmisənsə deməli mənə xeyirdə qabaqlamısan”⁴¹¹.

(عن عائشة رضي الله عنها قالت دخل علي النبي ﷺ وأنا أصلي وله حاجة فأبطأت عليه قال يا عائشة عليك بجملة الدعاء وجوامعه فلما انصرفت قلت يا رسول الله وما جعل الدعاء وجوامعه) عَنْ أُمِّ كَلْبُومٍ عَنِ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَرَادَ أَنْ يَكَلِّمَهُ وَعَائِشَةُ تُصَلِّي فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْكَ بِالْكَوَامِلِ أَوْ كَلِمَةً أُخْرَى فَلَمَّا انْصَرَفَتْ عَائِشَةُ سَأَلَتْهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لَهَا قَوْلِي اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَغْلَمْ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَغْلَمْ (اللَّهُمَّ إِنِّي) وَأَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ (اللَّهُمَّ إِنِّي) وَأَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ مَا سَأَلْتُكَ عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَادَ بِهِ (وَأَسْتَعِيذُكَ مِمَّا اسْتَعَاذَكَ مِنْهُ) عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَسْأَلُكَ مَا قَضَيْتَ لِي مِنْ أَمْرِ أَنْ تَجْعَلَ عَاقِبَتَهُ رَشَدًا (وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضَيْتَهُ لِي خَيْرًا). قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها deyir ki, namaz qıldığım zaman Peyğəmbər ﷺ daxil oldu və ehtiyacını ödədikdən sonra dedi: “Ey Aişə! Gözəl və geniş mənalı dua et!”. Mən namazı bitirdikdən sonra: “Yə Rəsulullah! Gözəl və geniş mənalı dua necə olur?” deyə soruşdum (Başqa rəvayətdə: Əbu Bəkr ﷺ Peyğəmbərin ﷺ yanına daxil oldu. Aişəni رضي الله عنها danışıdırmaq istədi. Peyğəmbər ﷺ ona dedi: Sənə geniş mənalı duanı və ya başqa bir kəlimə öyrədimmi?”. Aişə رضي الله عنها deyir ki, mənə bu duanı etməyi öyrətdi): “Allahummə İnni Əsəlukə Minal Xeyri Kullihii Əcilihi Və Acilihi Mə Alimtu Minhu Və Mə Ləm Ələm Və Əuzu Bikə Minəş Şərri Kullihii Əcilihi Və Acilihi Mə Alimtu Minhu Və Mə Ləm Ələm, (Allahummə İnni) Əsəlukəl Cənnətə Və Mə Qarrabə İleyhə Min Qovlin Əu Aməl Və Əuzu Bikə Minnər Və Mə Qarrabə İleyhə Min Qovlin Əu Aməl, (Allahummə İnni) Əsəlukə Min Xeyri Mə Sələkə Abdükə Va Rasulukə Muhəmmədin Səlləlahu Aleyhi Vəs Səlləm Və Əuzu Bikə Min Şərri Mə Azə Bihi Bihi (Və Əstəizükə Mimmə İstiazəkə Minhu) Abdükə Va Rasulukə Muhəmmədun Səlləlahualeyhi Vəs Səlləm Və Əsəlukə Mə Qadaytə Li Min

⁴¹¹ İbn Hibban 7067, 1970, Əhməd 4340, 4255, əl-Albani “Səhih Silsilə” 2301.

Əmrin Ən Təcalə Aqibətəhu Raşadə (Va Əsəlukə Ən Təcalə Kullə Qadai Qadaytəhu Li Xayran) – Allahım! Mən Səndən tez və gec olan, bildiyim və bilmədiyim xeyirləri diləyirəm. Tez və gec olan, bildiyim və bilmədiyim şərin hamısından Sənə sığınırım. Allahım! Sənin Qulun və Peyğəmbərinin Səndən dilədiyi hər bir xeyiri diləyirəm və Sənin qulun və Peyğəmbərinin Sənə sığındığı hər bir şərdən Sənə sığınırım. Allahım! Səndən Cənnəti və ona yaxınlaşdıracaq söz və əməli diləyirəm və Cəhənnəm atəşindən və ona yaxınlaşdıracaq söz və əməldən Sənə sığınırım. Səndən mənim üçün təqdir etdiyini Qəza və Qədəri xeyirli etməyini diləyirəm⁴¹².

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- كَانَ يَقُولُ «اللَّهُمَّ لَكَ أَسَلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنْبَتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُضِلَّنِي أَنْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَالْجَنُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ».

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **"Allahummə Ləkə Əsləmtu Və Bika Əməntu Və Aleykə Təvəkkəltu Və İleykə Ənəbtu Və Bika Xasəmtu, Allahummə İnni Əuzu Bi-izzətikə Lə İləhə İllə Əntə Ən Tudilləni Əntə Həyyul Ləzi Lə Yəmutu Val Cinnu Val İnsu Yəmutunə** - Allahım! Sənə təslim oldum! Sənə iman gətirdim! Sənə təvəkkül etdim! Sənə döndüm, Mübahisəm də Sənin üçündür, Allahım! Sənə sığınırım məni azdıрмаğından, Səndən başqa ibadətə layiq haqq ilah yoxdur, Sən Həyy (daima diri) olasan, insanlar və cinlər isə ölümə məhkumdurlar⁴¹³.

عقبة بن عامر قال : كان النبي صلى الله عليه وسلم يقول : اللهم إني أعوذ بك من يوم السوء و من ليلة السوء و من ساعة السوء و من صاحب السوء و من جار السوء في دار المقام. قال الشيخ الألباني : صحيح

Uqbə İbn Amir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **"Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Yəvmis Sui Və Min Leylətis Sui Və Min Səətis Sui Və Min Sahibis Sui Və Min Cəris Sui Fi Dəril Muqəmə** - Allahım! Pis gündən, pis gecədən, pis vaxtdan, pis dostan və axirət diyarında pis qonşudan Sənə sığınırım⁴¹⁴.

عن ابن مسعود رضي الله عنه قال : كان من دعائه صلى الله عليه وسلم: اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ ، وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ ، وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ ، وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ ، وَالْفُرُوزَ بِالْجَنَّةِ ، وَالتَّجَاةَ بِعَوْنِكَ مِنَ النَّارِ. قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا.

⁴¹² İbn Məcə 3846, İbn Hibban 869, Əhməd 25019, 25063, 25137, 25180, Buxari «Ədəbul-Mufrad» 639, əl-Albani "Səhih".

⁴¹³ Müslim 2717, 7074, İbn Hibban 898, Əhməd 2748.

⁴¹⁴ əl-Albani "Səhih Silsilə" 1443, "Səhih Cəmi" 1299.

İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ duasından: **“Allahummə İnnə Nəsəluka Mucibəti Rəhmətik, Və Azəimə Məğfirətik, Və Səlamətə Min Kulli İsmi, Vəl Ğanimətə Min Kulli Birrin, Vəl Fəvzə Bil Cənnəti Vən Nəcətə Bi Avnikə Minənnər – Allahım! Səndən mərhəmətinə layiq olan əməllər sahibi olmağı, məğfirət qapılarının açılmasını, hər bir günahdan uzaq olmağı, hər bir xeyirxah işdən pay əldə etməyi, Cənnətə nail olmağı və Cəhənnəmdən qurtulmağı diləyirəm”**⁴¹⁵.

عن عبد الله قال: "أصاب النبي صلى الله عليه وسلم ضيفا، فأرسل إلى أزواجه بيتغي عندهن طعاما، فلم يجد عند واحدة منهن، فقال: (فذكره) فأهديت له شاة مصلية، فقال: هذه من فضل الله، ونحن ننتظر الرحمة. **اللهم إني أسألك من فضلك ورحمتك، فإنه لا يملكها إلا أنت.** قال الشيخ الألباني: صحيح

Abdullah رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ qonağı vardı. Zövcələrinin yanına yeməyə bir şeylər olur deyə (adam) göndərdi. Onların heç birində yeməyə bir şeylər tapmadı. (Peyğəmbərə) bişmiş qoyun hədiyyə edildi. O: “Bu Allahın rəhmətindəndir. Biz də (Allahın) rəhmətini gözləyirik. **“Allahummə İnni Əsəluka Min Fadlikə Və Rəhmətikə Fəinnəhu Lə Yəmlikuha İllə Ənt – Allahım! Səndən fəzilətini və rəhmətini diləyirəm. Həqiqətən onların sahibi yalnız Sənsən”**⁴¹⁶.

عن عائشة رضي الله عنها مرفوعا، وقال: كان يدعو: **اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَوْسَعَ رِزْقِكَ عَلَيَّ عِنْدَ كَبِيرِ سِنِّي وَاقْطَعْ عُمْرِي.** قال الشيخ الألباني: ضعيف جدا

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **“Allahumməcal Əvsəa Rızıqıka Aləyyə İndə Kibəri Sınniy Və İnqitai Umriy – Allahım! Mənə ən bol ruzini ixtiyar çağlarımda və ömrümün sonlarında bəxş et”**⁴¹⁷.

عن أنس رضي الله عنه قال: أن رسول الله -صلى الله عليه وسلم- كان يقول: **اللهم إني أعوذ بك من العجز والكسل والجبن والبخل والهرم والقسوة والغفلة والعيلة والذلة والمسكنة وأعوذ بك من الفقر والكفر والفسوق والشقاق والنفاق والسمعة والرياء وأعوذ بك من الصمم والبكم والجنون والجذام والبرص وسوء الأقسام.** قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **“Allahummə İnni Əuzu Bikə Minal Aczi Və Kəsəli Vəl Cubni Vəl Buxli Vəl Hərəmi Vəl Qəsəti Vəl Ğəfləti Vəl Ayləti Vəl Zilləti Vəl Məskənəti Və Əuzu Bikə Minal Fəqri Vəl**

⁴¹⁵ Həkim 1925, əl-Albani “Zəif və Uydurma Hədislər Silsiləsi” 2908.

⁴¹⁶ Təbərani “Mucəmil Kəbir” 10379, Heysəmi 10/159, əl-Albani “Səhih Silsilə” 1543, 4/57, “Səhih Cəmi” 1278.

⁴¹⁷ Həkim 1987, əl-Albani “Zəif Və Uydurma Hədislər Silsiləsi” 1385.

Kufri Vəl Fusuqi Vəş Şiqəqi Vən Nifəqi Vəs Suməti Vər Riyəi Və Əuzu Bika Mins Saməmi Vəl Bəkəmi Vəl Cununi Vəl Cuzəmi Vəl Bərası Və Seyyiil Əsəqəmi

– Allahım! Acizlikdən, tənbəllikdən, qorxaqlıqdan, paxıllıqdan, qocalıqdan, qəddarlıqdan, qəflətdən, kasıbçılıqdan və zəlillikdən, miskinlikdən, yoxsulluqdan, küfürdən, fəsiqlikdən, ədavətdən, nifaqdan, pis tanınmaqdan, riyakarlıqdan, karlıqdan, lallıqdan, divanəlikdən, cüzəmdən, albinosluqdan və pis xəstəliklərdən Sənə sığınırım⁴¹⁸.

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ الْقَارِيِّ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ إِذَا نَزَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا نَزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ يَسْمَعُ عِنْدَ وَجْهِهِ دَوِيَّ النَّحْلِ فَمَكَثْنَا سَاعَةً فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ **اللَّهُمَّ زِدْنَا وَلَا تَنْقُصْنَا وَأَكْرِمْنَا وَلَا تُهِنَّا وَأَعْظِمْنَا وَلَا تَحْرِمْنَا وَآثِرْنَا وَلَا تُؤْثِرْ عَلَيْنَا وَارْضَ عَنَّا وَأَرْضِنَا** ثُمَّ قَالَ لَقَدْ أَنْزِلَتْ عَلَيَّ عَشْرُ آيَاتٍ مَنْ أَقَامَهُنَّ دَخَلَ الْجَنَّةَ ثُمَّ قَرَأَ عَلَيْنَا { **قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ** } حَتَّى حَتَمَ الْعَشْرَ آيَاتٍ قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : ضَعِيفٌ

AbdurRahman İbn Abdil Qariy deyir ki, eşitdim Ömər ؓ dedi: “Peyğəmbər vəhy nazil olduğu zaman (sanki) üzündə qarışqanın addımları kimi səs eşidilirdi. Biz bir müddət gözlədik. Sonra o, qibləyə yönələrək əllərini qaldırdı və buyurdu: **Allahummə Zidnə Vələ Tənqusnə Və Əkrimnə Vələ Tuhinnə Və Əatinə Vələ Təhrimnə Və Əsirnə Vələ Tusir Aleynə Vərda Annə Və Ərdinə -** Allahım! Bizə (yaxşılıqları, nemətləri) artır, azaltma. Bizə hörmət et, bizi alçaltma. Bizə bəxş et, bizi məhrum etmə. Bizi üstün tut, bizdən üstün tutma. Bizi sev və sevdin”. Sonra: Artıq mən 10 ayə nazil oldu. Kim onları oxuyarsa Cənnətə daxil olar: **(Möminlər, həqiqətən də, nicat tapmışlar....)**. **(əl-Muminun 1-10)** ayəyə qədər oxudu⁴¹⁹.

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ **اللَّهُمَّ أَحْسِنْتَ خَلْقِي فَأَحْسِنْ خُلُقِي**. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

İbn Məsud ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **Allahummə Əhsəntə Xəlqi Fə Əhsin Xuluqi** – Allahım! Məni gözəl biçimdə xəlf etdiyim kimi əxlaqımı da gözəl et⁴²⁰.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : كَانَ مِنْ دَعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **اللَّهُمَّ مَتَعْنِي بِسَمْعِي وَبَصْرِي وَاجْعَلْهُمَا الْوَارِثَ مِنِّي وَانصُرْنِي عَلَى مَنْ ظَلَمَنِي وَخُذْ مِنْهُ بِنَارِي (وَأَرِنِي فِيهِ نَارِي)**. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : حَسَنٌ

⁴¹⁸ Həkim 1944, əl-Albani “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 2165, “Səhih Cəmi” 1285.

⁴¹⁹ Tirmizi 3173, Həkim 1961, 3479, Əhməd 223, əl-Albani “Daif Cəmi” 1208, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 3133.

⁴²⁰ Əhməd 3823, 24392, 25221, 25262, əl-Albani “İrvalul Gəlil” 1/115.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ duasından: **“Allahummə Matti-ni Bisəmi Və Bəsari Vəcalhuməl Vərisə Minni Vənsurni Alə Mən Zalimuni Vəxuz Minhu Bisəriy (Vərnüy Fihü Səriy) - Allahım! Məni eşitmə və görmə qabiliyyəti ilə mükafatlandır. Mənə zülm edənlər üzərində qələbə çalmaqda mənə kömək ol və onlardan intiqamımı al!”**⁴²¹.

عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَوْ غَيْرِهِ أَنَّ حُصَيْنًا أَوْ حَصِينًا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ لَعَبْدُ الْمُطَلِّبِ كَانَ خَيْرًا لِقَوْمِهِ مِنْكَ كَانَ يُطْعِمُهُمُ الْكَبِدَ وَالسَّنَامَ وَأَنْتَ تَنْحَرُهُمْ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُولَ فَقَالَ لَهُ مَا تَأْمُرُنِي أَنْ أَقُولَ قَالَ قُلْ **اللَّهُمَّ قِنِي شَرَّ نَفْسِي وَأَعِزِّمْ لِي عَلَى أَرْشِدِ أَمْرِي** قَالَ فَانْطَلَقَ فَأَسْلَمَ الرَّجُلُ ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ إِنِّي أَتَيْتُكَ فَقُلْتَ لِي قُلْ اللَّهُمَّ قِنِي شَرَّ نَفْسِي وَأَعِزِّمْ لِي عَلَى أَرْشِدِ أَمْرِي فَمَا أَقُولُ الْآنَ قَالَ قُلْ **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَخْطَأْتُ وَمَا عَمَدْتُ وَمَا عَلِمْتُ وَمَا جَهَلْتُ**. قال الشيخ الألباني : صحيح

İmran İbn Huseyn رضي الله عنه rəvayət edir ki, Huseyn Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedi: “Ey Muhəmməd! AbdulMuttalib öz qövmü üçün səndən xeyirli idi. O, onlara (öz qövmünə) qara ciyər və (dəvənin) hörgücünü yedizdirərdi. Sən isə onları qovursan. Peyğəmbər ﷺ Allahın istədiyi qədər onlara söz dedi. Huseyn: “Mənə nə əmr edirsən” dedi: **“Allahummə Qini Şərrə Nəfsi Vəazimli Alə Ərşədi Əmriy – Allahım! Məni nəfsimin şərinədən qoru və ən doğru işimdə məni qətiyyətli et!”**. Kişi getdi və İslamı qəbul etdikdən sonra gələrək belə dedi: “Mən sənin yanına gəldikdə mənə: **“Allahummə Qini Şərrə Nəfsi Vəazimli Alə Ərşədi Əmriy - deməyimi söylədin. İndi nə deyim? Peyğəmbər: “Allahumməğfirli Mə Əsrartu Və Mə Ədalətu Və Mə Əxtatu Və Mə Amədtu Və Mə Alimtu Və Mə Cəhiltu – Allahım! Gizləndə və aşkarda, səhvən və qəsdən, bilərəkdən və bilməyərəkdən etdiyim günahlarımı bağışla”** deyə buyurdu⁴²².

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي بَعْضِ صَلَاتِهِ **اللَّهُمَّ حَاسِبِي حَسَابًا يَسِيرًا** فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهُ مَا الْحِسَابُ الْيَسِيرُ قَالَ أَنْ يَنْظُرَ فِي كِتَابِهِ فَيَتَحَاوَرَ عَنْهُ إِنَّهُ مِنْ نُوقَشِ الْحِسَابِ يَوْمَئِذٍ يَا عَائِشَةُ هَلْكَ وَكُلُّ مَا يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ يُكْفَرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ عَنْهُ حَتَّى الشُّوْكَةُ تُشَوِّكُهُ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bəzi namazlarında buyurdu: **“Allahummə Həsibni Hisəbən Yəsira – Allahım! Hesabımı yüngül et!”**. Namazı bitirdikdə ona dedim: Ya Rəsulullah! Yüngül hesab nədir?”. O: “Kitabına baxılar və (günahları) bağışlanar”. Ey Aişə! Həqiqətən kim (Qiyamət) günü

⁴²¹ Həkim 1918, əl-Albani “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 2190, “Səhih Cəmi” 1310.

⁴²² Həkim 1880, İbn Hibban 899, Əhməd 19992, 20006, əl-Albani “Səhih Silsilə” 2979, “Riyadus Salihin” 1495-ci hədisin açıqlamasında.

hesaba çəkilərsə həlak olar. Möminə üz verən hər bir müsibətə görə, hətta ayağına batan bir tikana görə Allah onun günahlarını bağışlayar”⁴²³.

عن ابن عباس رضي الله عنهما قال : كان النبي صلى الله عليه وسلم يدعو يقول : اللهم فتنني بما رزقتني وبارك لي فيه ، وأخلف علي كل غائبة لي بخير . قال الشيخ الألباني : ضعيف

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ dua edərək buyurdu: “Allahummə Qənnini Bimə Razaqtəni Və Bərik Li Fifi Vəxlif Alə Kulli Gəibatini Li Bixeyrin – Allahım! Məni ruziləndirdiyinlə qənaətəkar et, (məni bəxş etdiyini) bərəkətli et, hər bir itirdiyimin əvəzinə daha da xeyirlisini bəxş et”⁴²⁴.

عن عبد الرحمن بن أبي ليلى أخبره ابن مسعود رضي الله عنه : عن رسول الله صلى الله عليه وسلم أنه كان يدعو : اللهم احفظني بالإسلام قائما و احفظني بالإسلام قاعدا و احفظني بالإسلام راقدا و لا تشمت بي عدوا و حاسدا اللهم إني أسألك من كل خير خزائنه بيدك و أعوذ بك من كل شر خزائنه بيدك. قال الشيخ الألباني : صحيح

AbdurRahman İbn Əbu Leylə xəbər verir ki, İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ dua edərək buyurdu: “Allahumməhfəzni Bil İsləmi Qaimən Vəhfəzni Bil İsləmi Qaidən Vəhfəzni Bil İsləmi Raqidən Vələ Tuşmit Bi Aduvvən Və Həsidən, Allahummə İnni Əsəlukə Min Kulli Xayrin Xazəinuhu Biyədikə Və Əuzu Bikə Min Kulli Şərrin Xazəinuhə Biyədikə - Allahım! Məni ayaq üstə, oturaq və uzanan vəziyyətdə İslamla hifz et! Düşməni və paxılı mənim əkeyhimə sevindirmə. Allahım! Xəzinəsi Sənin əlində olan hər bir xeyiri Səndən istəyir, xəzinəsi Sənin əlində olan hər bir şərdən isə Sənə pənəh aparırım”⁴²⁵.

عن ابن عباس أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يدعو: رَبِّ أَعْيَيْ وَا نَعْنُ عَلَيَّ وَا نَصْرُنِي وَا تَنْصُرْ عَلَيَّ وَا مَكْرُ لِي وَا تَمَكْرُ عَلَيَّ وَا هِدْيِي وَا نَصْرِي وَا نَصْرِي إِلَيَّ وَا نَصْرِي عَلَيَّ مَنْ بَعَى عَلَيَّ رَبِّ اجْعَلْنِي لَكَ شَكَارًا لَكَ ذَكَارًا لَكَ زَهَابًا لَكَ مَطْوَعًا إِلَيْكَ مُخْبِتًا لَكَ أَوْهَا مُنِيًّا رَبِّ تَقَبَّلْ ثَوْبِي وَاغْسِلْ حَوْبِي وَاَجِبْ دَعْوَتِي وَتَبَّتْ حُجَّتِي وَاَهْدِ قَلْبِي وَاَسَدِّ لِسَانِي وَاَسَلِّ سَخِيمَةَ قَلْبِي. قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Rabbi Əinni Vələ Tuin Aleyya, Vənsurni Vələ Təsür Aleyya, Vəmkurli Vələ Təmkür Aleyya, Vəhdini Vəyəssiril Hudə İleyya, Vənsurni Alə Mən Bəğa Aleyya, Rabbicəalni

⁴²³ Əhməd 24215, 24261, Həkim 190, 8728, Hibban 7328, əl-Albani “Mişkət” 5562.

⁴²⁴ Həkim 1878, 3360, əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 6042.

⁴²⁵ Həkim 1924, İbn Hibban 934, əl-Albani “Səhih Silsilə” 1540, 4/54.

Ləkə Şakkəran Ləkə Zəkkəran Ləkə Rəhhəbən Ləkə Mitvəən İlekə Muxbitən, İleykə Əvvəhən Munibən, Rabbi Təqəbbəl Tovbatı Vəğsil Həvbəti Və Əcib Dəvəti Və Səbbit Huccəti Vəhdi Qəlbi Və Səddid Lisəni Vəslul Səximtə Qəlbi – Allahım! Mənə yardım et, əleyhimdə yardım etmə! Mənə kömək et, əleyhimdə kömək etmə! Mənə düşmənlərimdən müdafiə üçün yol göstər, düşmənimə isə məndən müdafiə üçün yol göstərmə! Məni haqq yola yönəlt və bu yolu mənim üçün asanlaşdır! Mənə qarşı zülm edənlərə qalib gəlməkdə mənə kömək et! Ey Rəbbim! Məni Sənə şükr edən, Səni zikr edən, Səndən qorxan, Sənə boyun əyən, itaətkar, təvəzökar, etdiyi günahlardan pəşmançılıq çəkən, günahları tərki edərək Sənin itaətinə qayıdaraq tövbə edən kəslərdən et! Ya Rəbbi! Tövbəmi qəbul et, günahlarımı bağışla, dualarıma cavab ver, dəlilimi sabit et, qəlbimi hidayət et, dilimi xətəllərdən təmizlə (düzəlt) və qəlbimdən kin-kudurət, nifrətini çıxart"⁴²⁶.

عن بسر بن أبي أروطة عن: النبي صلى الله عليه و سلم: أنه كان يدعو: اللَّهُمَّ أَحْسِنْ عَاقِبَتَنَا فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا وَأَجِرْنَا مِنْ خِيَرِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْآخِرَةِ قال الشيخ الألباني: ضعيف

Bəsar İbn Əbu Ərtat ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahumma Əhsin Aqibətənə Fil Umuri Kullihə Və Əcrinə Min Xizyid Dunyā Və Azəbil Əxirati – Allahım! Bütün işlərimdə aqibətimizi yaxşılaşdır, dünya rüsvayçılığından və axirət əzabından bizi qoru!"⁴²⁷.

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَحْبَبَسَ عَنَّا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ غَدَاةٍ عَنِ صَلَاةِ الصُّبْحِ حَتَّى كِدْنَا نَتَرَاءَى عَيْنَ الشَّمْسِ فَخَرَجَ سَرِيعًا فَتَوَبَّ بِالصَّلَاةِ فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَتَجَوَّزَ فِي صَلَاتِهِ فَلَمَّا سَلَّمَ دَعَا بِصَوْتِهِ قَالَ لَنَا «عَلَى مَصَافِكُمْ كَمَا أَنْتُمْ». ثُمَّ أَفْتَلَّ إِلَيْنَا ثُمَّ قَالَ «أَمَّا إِلَيَّ سَأُحَدِّثُكُمْ مَا حَسَبْتَنِي عَنْكُمْ الْغَدَاةَ إِنِّي قُمْتُ مِنَ اللَّيْلِ فَتَوَضَّأْتُ وَصَلَّيْتُ مَا قُدِّرَ لِي فَتَعَسْتُ فِي صَلَاتِي حَتَّى اسْتَشَقَلْتُ فَإِذَا أَنَا بِرَبِّي تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ. قُلْتُ لَيْتَكَ رَبِّ. قَالَ فِيهِمْ يَخْتَصِمُ الْمَلَأُ الْأَعْلَى قُلْتُ لَا أَدْرِي. قَالَهَا ثَلَاثًا قَالَ فَرَأَيْتَهُ وَضَعَّ (يدِهِ) كَفَّهُ بَيْنَ كَتِفَيْ حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ أَنَامِلِهِ بَيْنَ ثَدْيَيْ فَتَجَلَّى لِي كُلُّ شَيْءٍ وَعَرَفْتُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ. قُلْتُ لَيْتَكَ رَبِّ قَالَ فِيهِمْ يَخْتَصِمُ الْمَلَأُ الْأَعْلَى قُلْتُ فِي الْكُفَّارَاتِ قَالَ مَا هُنَّ قُلْتُ مَشْنَى الْأَقْدَامِ إِلَى الْجَمَاعَاتِ وَالْجُلُوسِ فِي الْمَسَاجِدِ بَعْدَ الصَّلَوَاتِ وَإِسْبَاغِ الْوُضُوءِ فِي الْمَكْرُوهَاتِ. قَالَ فِيهِمْ قُلْتُ إِطْعَامَ الطَّعَامِ وَلَيْنُ الْكَلَامِ وَالصَّلَاةَ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسِ نِيَامًا. قَالَ سَلِّ. قُلْتُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَتَرْكَ الْمُنْكَرَاتِ وَحُبَّ الْمَسَاكِينِ (وَأَنْتَ) وَأَنْ تَغْفِرَ لِي وَتَرْحَمَنِي وَإِذَا أَرَدْتَ فِتْنَةَ قَوْمٍ فَتَوَفِّي غَيْرَ مَفْتُونٍ أَسْأَلُكَ حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَحُبَّ عَمَلٍ يُقَرِّبُ إِلَى حُبِّكَ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «إِنَّهَا حَقٌّ فَادْرُسُوهَا ثُمَّ تَعَلَّمُوهَا» قال الشيخ الألباني: صحيح

Muaz İbn Cəbəl ﷺ rəvayət edir ki: «(Bir dəfə) Allah Elçisi ﷺ Sübh namazına gecikirdi, hətta az qala günəş çıxacaqdı. Birdən tələsik gəldi və namaza iqamə

⁴²⁶ Həkim 1910, İbn Məcə 3830, Tirmizi 3530, Əhməd 1997, əl-Albani "Səhih Və Daif Cəmius Səğir" 5798, "Səhih Cəmi 3485".

⁴²⁷ Həkim 6508, Əhməd 17628, 17665, əl-Albani "Səhih Və Daif Cəmius Səğir" 3094, "Silsilə Daif Və Movdu" 2907, "Daif Cəmi" 1169.

verildi. Allah Elçisi ﷺ namazı yüngül qıldırdı. Salam verdikdən sonra uca səslə: «Sıralarda olduğunuz kimi qalın!» - dedi. Sonra bizə tərəf dönərək buyurdu: «Sübhə gecikməyimin səbəbini sizə söyləyəcəyəm. Gecə qalxıb dəstəmaz aldım və mənə təqdir olunan qədər namaz qıldım. Birdən namazımda mürgülədim, hətta yuxum ağırlaşdı və mən bu arada Uca və Ulu Rəbbimi ən gözəl surətdə gördüm. O buyurdu: «Ey Muhəmməd!» Mən dedim: «Əmrinə müntəzirəm, ey Rəbbim!» Allah buyurdu: «Mələklər nə haqda mübahisə edirlər?» Mən dedim: «Bilmirəm!» Bunu üç dəfə təkrarladı. Rəbbim ovcunu iki çiyinimin (kürək sümüyümün) arasına qoydu, hətta barmaq uclarının (Başqa rəvayətdə: əlinin) səriniyini sinəmdə (köksümdə) hiss etdim. Hər şey mənə göründü və hər şeyi bildim (Başqa rəvayətdə: Məşriq və Məğrib arası hər bir şeyi bildim). Allah buyurdu: «Ey Muhəmməd!» Mən dedim: «Əmrinə müntəzirəm, ey Rəbbim!» Allah buyurdu: «Mələklər nə haqda mübahisə edirlər?» Mən dedim: «Kəffarələr haqqında». O buyurdu: «Nədir onlar?» Mən dedim: «Camaat namazlarına piyada getmək, namazlardan sonra məscidlərdə oturub növbəti namazı gözləmək, soyuqda dəstəmazı tam almaq (Başqa rəvayətdə: Kim belə edərsə xeyirlə yaşayar, xeyirlə ölər və hər cür günah və xətalardan uzaq olaraq anadan doğulduğu kimi tərtəmiz olar)». Allah buyurdu: «Sonra nə haqda?» Mən dedim: «Yemək yedirtmək, mülayim söz söyləmək, insanlar yatdığı vaxt namaz qılmaq». Allah buyurdu: «İstə!» Mən dedim: «Allahumma İnni Əs'əlukə Fi'ləl-Xayrati Və Tərkəl-Munkəratı Va Hubbəl Məsəkini (Və Əntə) Və Ən Təğfira Li Və Tərhəməni Və İzə Əradta Fitnətə Qaumin Fətəvaffəni Ğeyra Məftunin, Əs'əlukə Hubbəkə Və Hubbə Mən Yuhibbukə Və Hubbə Aməlin Yuqarribu İlə Hubbikə - Allahım! Səndən xeyir işlər görməyi, pis işlərdən uzaq olmağı, kasıbları sevməyi, mənə bağışlamağını, mənə rəhm etməyini və hər hansı bir qövümü fitnəyə salmaq istədikdə, fitnəyə düşməmiş canımı almağını diləyirəm. Səndən Sənin və Səni sevənin məhəbbətini qazanmağımı və məhəbbətinə yaxınlaşdıracaq hər bir əməli sevməyi istəyirəm». Allah Elçisi: «Bu yuxu haqdır, bunları yaxşıca öyrənin»⁴²⁸.

عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ: «اللَّهُمَّ! مَنْ آمَنَ بِكَ، وَشَهِدَ أَنِّي رَسُولُكَ، فَحَبَّبَ إِلَيْهِ لِقَاءَكَ، وَسَهَّلَ عَلَيْهِ قَضَاءَكَ، وَأَقَلَّلَ لَهُ مِنَ الدُّنْيَا، وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِكَ، وَلَمْ يَشْهَدْ أَنِّي رَسُولُكَ، فَلَا تُحِبُّ إِلَيْهِ لِقَاءَكَ، وَلَا تُسَهِّلُ عَلَيْهِ قَضَاءَكَ، وَأَكْثَرَ لَهُ مِنَ الدُّنْيَا». تعليق الألباني صحيح

Fudalə İbn Ubeyd رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahumma Mən Əməna Bikə Və Şəhidə Ənni Rasulukə Fə Həbbib İleyhi Liqaəka, Və Səhhil

⁴²⁸ Tirmizi 3233, 3234, 3235, 3543, Əhməd 22109, 22162, əl-Albani «Ziləlul Cənnə» 388.

Aleyhi Qadaukə, Və Əqlilə Ləhu Minəd Dunyə, Və Mən Ləm Yumin Bikə, Valəm Yəşhəd Ənni Rasulukə, Fə Lə Tuhəbbib İleyhi Liqaəkə, Və Lə Tusəhhil Aleyhi Qadaukə, Və Əksir Ləhu Minəd Dunyə - Allahım! Kim Sənə İman etsə, Mənim Sənin Rəsulun olduğuna şahidlik edərsə, Səninlə görüşməyi ona sevdirdir, Qədərini ona asanlaşdır, Dünyadan ona azalt (yəni: dünyaya başlanmaqdan onu qoru), Kim Sənə iman etməzsə və mənim Sənin Rəsulun olduğuna şahidlik etməyənsə Səninlə qarşılaşmağı ona sevdirmə, Qədərini ona asanlaşdırma və dünyanı ona çoxalt"⁴²⁹.

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُتَوَكِّعٌ عَلَيَّ عَصَا. فَلَمَّا رَأَيْتَاهُ قُمْنَا قَالَ: لَا تَقْرُمُوا كَمَا تَقْرُمُ الْأَعَاجِمُ يُعْظَمُ بَعْضُهَا بَعْضًا قَالَ فَكَأَنَّا اشْتَهَيْنَا أَنْ يَدْعُوَ اللَّهُ لَنَا (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَارْضَ عَنَّا وَتَقَبَّلْ مِنَّا وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وَنَجِّنَا مِنَ النَّارِ وَأَصْلِحْ لَنَا شَأْنَنَا كُلَّهُ) قَالَ فَكَأَنَّمَا أَحْبَبْنَا أَنْ يَزِيدَنَا: فَقَالَ (أَوَلَيْسَ قَدْ جَمَعْتَ لَكُمْ الْأَمْرَ؟) قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: ضَعِيفٌ

Əbu Umamə əl-Bəhili رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم əsaya dayanmış olaraq yanımıza çıxdı. Biz onu gördükdə ayağa qalxdıq. Peyğəmbər: “Əcəm (ərəb olmayınların) bir birlərinə təzim edərək qalxdıqları kimi Qalxmayın”. Biz: “Bizim üçün Allaha dua etməyinizi istəyirik” dedik. O: *“Allahumməğfirlənə Vərhəmnə Vərdə Annə Və Təqəbbəl Minnə Vədxilnəl Cənnətə Və Nəccinə Minənnər, Və Əslih Lənə Şənənə Kulluhu* – Allahım! Bizə məğfirət et! Bizə mərhəmət et! Bizdən razı qal, (ibadət və duaları) bizdən qəbul et! Bizi Cənnətə daxil et! Bizi Cəhənnəmdən qoru və bizim hər bir halımızı islah et!” deyər dua etdi. Biz duanı artırmağın istədik. O: “Duamda sizin üçün hər bir şeyi cəm etmədimmi?”⁴³⁰.

عن علي رضي الله عنه قال: قال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم ألا أعلمك كلمات إذ قتلهن غفر الله لك وإن كنت مغفورا لك؟ قال قل لا إله إلا الله العلي العظيم، لا إله إلا الله الحليم الكريم، لا إله إلا الله، سبحان الله رب العرش العظيم. قال علي بن خشرم وأخبرنا علي بن الحسين بن واقد عن أبيه يمثل ذلك إلا أنه قال في آخرها الحمد لله رب العالمين قال الشيخ الألباني: ضعيف

Əli رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم mənə buyurdu: “Sənə elə bir kəlimələr öyədimmə söylədiyən zaman Allah sənin (kiçik günahlarını) bağışlasın, (halbuki sən böyük) günahlardan bağışlanmışsan: De: *“Lə İlahə İlləlahul Aliyyul Azim, Lə İlahə İlləlahul Həlimul Kərim, Lə İlahə İlləllah Subhənellah Rəbbil Arşil Aziym (Başqa rəvayətdə: Əlhəmdulilləhi Rəbbil Aləmin)* – Aliyy və Azim olan Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, Həlim və Kərim olan Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah

⁴²⁹ İbn Hibban 208, əl-Albani “Səhih Tərgib” 3488.

⁴³⁰ İbn Məcə 3836, Əhməd 22181, 22201, 22225, 22235, əl-Albani “Zəif”.

yoxdur, O pak və nöqsansızdır, Əzəmətli Ərşin Sahibidir (Başqa rəvayətdə: Həmd olsun Aləmlərin Rəbbi olan Allaha)⁴³¹.

عَنْ سَلْمَانَ ۞ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ۞: «مَنْ قَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُكَ، وَأَشْهَدُ مَلَائِكَتَكَ، وَحَمَلَةَ عَرْشِكَ، وَأَشْهَدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنَّكَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، وَحَدَّكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ، مَنْ قَالَهَا مَرَّةً أَعْتَقَ اللَّهُ تَلُّهُ مِنَ النَّارِ، وَمَنْ قَالَهَا مَرَّتَيْنِ أَعْتَقَ اللَّهُ تَلُّهُ مِنَ النَّارِ، وَمَنْ قَالَهَا ثَلَاثًا أَعْتَقَ كُلَّهُ مِنَ النَّارِ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Salman ۞ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ۞ buyurdu: **“Allahummə İnni Uşhidukə, Və Uşhidu Mələikətəkə, Və Həmələtə Arşikə, Və Uşhidu Mən Fis-Səmavəti Val Ardi Ənnəkə Əntəllahu Lə İlahə İllə Əntə, Vəhdəkə Lə Şəriykə Ləkə, Və Əşhadu Ənnə Muhəmmədən Abdukə Və Rasulukə** - Kim bunu bir dəfə deyərsə, Allah onun üçdə birini Oddan azad edər. Kim bunu iki dəfə deyərsə, Allah onun üçdə ikisini Oddan azad edər. Kim bunu üç dəfə deyərsə, Allah onu bütövlükdə Oddan azad edər⁴³².

حَدَّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا أَبُو مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- وَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ أَقُولُ حِينَ أَسْأَلُ رَبِّي قَالَ « قُلِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي ». وَيَجْمَعُ أَصَابِعَهُ إِلَّا الْإِبْهَامَ « فَإِنَّ هَؤُلَاءِ تَجْمَعُ لَكَ دُنْيَاكَ وَآخِرَتَكَ (دينك ودينك) ».».

Əbu Məlik atasından rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ۞ yanına gələrək dedi: Ya Rəsulullah! Allahdan dilədiyim zaman necə istəyim?”. Peyğəmbər: “De: **“Allahumməğfiri, Vərhəmmi, Və Afini, Vəruquni** – Allahım! Məni bağışla, mənə rəhm et, mənə salamat et və mənə ruzi ver!” buyurdu və baş barmağı xaric (dörd) barmağını qatlayaraq (cəm edərək): “Bunlar sənin dünyanı və axirətini cəm edər (Başqa rəvayətdə: Dinini və dünyanı)” deyər buyurdu⁴³³.

عن أبي سلمة أن ربيعة بن كعب الأسلمي أخبره أنه كان يبيت عند باب رسول الله صلى الله عليه وسلم (فأعطيه وضوءه). وكان يسمع رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول من الليل (سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) (سمع الله من حمده) الهوي . ثم يقول (الحمد لله رب العالمين) (سبحان الله وبحمده) قال الشيخ الألباني: صحيح

Rabia İbn Kəb əs-Suləmi ۞ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ۞ qapısı yanında gecələyər (dəstəmaz suyunu verərdim) və gecə ikən Peyğəmbərin ۞ belə buyurduğunu eşidərdim: **“Subhənellahi Rəbbil Aləmin**, (Başqa rəvayətdə:

⁴³¹ Tirmizi 3504, əl-Albani “Zəif”.

⁴³² Tabərani “Mucəmul Kəbir” 5939, 6062, əl-Albani “Silsilətul Əhədisis Sahiha” 267.

⁴³³ Müslim 2697, 7026, İbn Məcə 3845.

Səmiəllahu Limən Həmidəh) Sonra – Subhənəllahi Və Bihəmdih (Başqa rəvayətdə: Əlhəmdulilləhi Rəbbil Aləmin)⁴³⁴.

فضل التسبيح و التحميد و التهليل و التكبير

TƏSBİH, TƏHMİD, TƏHLİL VƏ TƏKBİRİN FƏZİLƏTİ⁴³⁵

عَنْ أَبِي ذَرٍّ ۞ أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ۞ قَالُوا لِلنَّبِيِّ ۞ يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ أَهْلُ الدُّنْيَا بِالْأَجْرِ يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ وَيَتَصَدَّقُونَ بِفُضُولِ أَمْوَالِهِمْ قَالُوا لَيْسَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ مَا تَصَدَّقُونَ إِنْ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلِّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلِّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلِّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ وَفِي بَعْضِ أَحَادِيثِكُمْ صَدَقَةٌ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ آيَاتِي أَحَدُنَا شَهْرَتُهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ قَالَ أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وَزْرٌ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ.

Əbu Zərr ۞ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ۞ əshabələrindən bir qurupu Peyğəmbərə ۞ dedilər: «Ya Rəsulullah! Sərvət sahibləri bütün savabları qazanırlar. Bizim qıldığımız kimi namaz qılırlar, bizim tutduğumuz kimi oruc tuturlar, üstəlik mallarının ən yaxşısını sədəqə verirlər». (Peyğəmbər) buyurdu: «Məgər Allah sizin üçün sədəqə olaraq bir çox (şeylər) əməllər yaratmayıbmı? Şübhəsiz ki, hər bir təsbihin - Subhənəllah - qarşılığı (mükafatı) bir sədəqədir, hər bir təkbirin - Allahu əkbər - qarşılığı (mükafatı) bir sədəqədir, hər bir təhmidin - Əlhəmdulilləh - qarşılığı (mükafatı) bir sədəqədir, hər bir təhlilin - Lə İlahə İlləllah - qarşılığı (mükafatı) bir sədəqədir, hər bir yaxşılığı əmr etməyin qarşılığı (mükafatı) bir sədəqədir, hər bir pisləkdən çəkəndirməyin qarşılığı (mükafatı) bir sədəqədir. Hətta sizdən hər bir kimsənin (zövcəsi) ilə yaxınlıq etməsinin qarşılığı (mükafatı) bir sədəqədir». Əshabələr: «Ey Allahın Rəsulu! Bizdən hər hansı bir kimsə öz şəhvəti istədiyini yerinə yetirərsə bu onun üçün əcr (sədəqə) olur?» Mənə söyləyin görün, əgər o bu istədiyini haram yolla yerinə yetirərsə günah qazanmış olmur? Eləcədə halal yolla bunu yerinə yetirən əcr qazanmış olur»⁴³⁶.

مسلمة بن عمرو قال : كان عمير بن هاني يصلي كل يوم ألف سجدة ويسبح مائة ألف تسبيحة قال الشيخ الألباني : ضعيف

الإسناد مقطوع

Məsləmə İbn Amr rəvayət edir ki, Umeyr İbn Həni adlanan bir nəfər hər gün 1000 səcədə edərək namaz qılır və 100 000 dəfə Təsbih – Subhənəllah – deyir⁴³⁷.

⁴³⁴ İbn Məcə 3879, Tirmizi 3416, əl-Albani "Səhih".

⁴³⁵ Subhənəllah! - Əlhəmdulilləh! - Lə ilahə illəllah! - Allahu Əkbər!

⁴³⁶ Müslim 1006.

⁴³⁷ Tirmizi 3415, əl-Albani "Zəif".

عن أبي مالك الحارث بن عاصم الأشعري رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (الطَّهْرُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمَلُّهُ الْمِيْزَانُ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمَلَّانِ أَوْ تَمَلَّانِ أَوْ تَمَلَّانِ مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، كُلُّ النَّاسِ يَعُدُّو، فَبَايَعِ نَفْسَهُ، فَمَعَيْتُهَا أَوْ مُوْبِقُهَا). قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Malik əl-Haris b. Asim əl-Əşari رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Təharət (təmizlik, dəstnamaz) imanın yarsıdır. ***Əlhəmdulillah*** (əcri böyük olduğu için Qiyamət günü əməllərin çəkildiyi) tərəzini doldurur. ***Subhənəllah, Vəlhəmdulillah*** (sahib olduğu böyük əcirə görə) göylə yer arasını doldurur. Namaz bir nurdur. (sahibini günahlardan, çirkinliklərdən, pisliklərdən təmizlər). Sədaqə bir sübutdur (dəlildir). Səbr bir işıqdır. Quran (oxuyub haqqı ilə əməl etsən ondan faydalansan) sənin leyhinə və əleyhinə bir dəlildir. Bütün insanlar səhər öz günlərini başlayırlar. Kimisi öz nəfsini satın alıb azad edər, kimisi də onu məhvə aparar»⁴³⁸.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنهما أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى مِنَ الْكَلَامِ أَرْبَعًا ***سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ*** فَمَنْ قَالَ ***سُبْحَانَ اللَّهِ*** كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَشْرِينَ حَسَنَةً أَوْ حَطَّ عَنْهُ عَشْرِينَ سَيِّئَةً وَمَنْ قَالَ ***اللَّهُ أَكْبَرُ*** فَمِثْلُ ذَلِكَ وَمَنْ قَالَ ***لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ*** فَمِثْلُ ذَلِكَ وَمَنْ قَالَ ***الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ*** مِنْ قَبْلِ نَفْسِهِ كُتِبَتْ لَهُ ثَلَاثُونَ حَسَنَةً وَحُطَّ عَنْهُ ثَلَاثُونَ سَيِّئَةً». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Səid əl-Xudri və Əbu Hureyra رضي الله عنهما rəvayət edirlər ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم belə buyurmuşdur: «Allah sözlərin arasından bu dördünü seçdi; ***Subhənəllah - Əlhəmdulillah - Lə İlahə İlləllah - Allahu Əkbər***». Kim ***Subhənəllah*** - deyərsə ona iyirmi savab yazılır və iyirmi günahı silinir. ***Allahu Əkbər*** - deyənə də eynisi vardır. ***Lə İlahə İlləllah*** - deyənə də eynisi vardır. Kim (öz iradəsilə) öz - özünə ***Əlhəmdulilləhi Rəbbil Aləmin*** - deyərsə ona da otuz savab yazılır, otuz günahı silinir»⁴³⁹.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : سمعت بمدينة جانب منها في البر و جانب في البحر؟ لا تقوم الساعة حتى يغزوها سبعون ألفاً من بني إسحاق فإذا جاءوها نزلوا فلم يقاتلوا بسلاح و لم يرموا بسهم قالوا: ***لا إله إلا الله و الله أكبر*** فيسقط أحد جانبيها الذي في البحر ثم يقول الثانية: ***لا إله إلا الله و الله أكبر*** فيسقط جانبها الآخر ثم يقول الثالثة: ***لا إله إلا الله و الله أكبر*** فيفرج لهم فيدخلونها فيغتمون فبينما هم يقتسمون المغائم إذ جاءهم الصريخ فقال: إن الدجال قد خرج فيتركون كل شيء و يرجعون . قال الشيخ الألباني : صحيح

⁴³⁸ Müslim 223, Tirmizi 3517, əl-Albani “Səhih”.

⁴³⁹ Əhməd 7999, 8012, 8233, 11322, 11610, Nəsəi 840, əl-Albani “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 2598, “Səhihul Cəmi” 1718, “Səhih Tərgib” 1554.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Yarısı quruda, yarısı da suda olan şəhər bərəsində eşitmisizmi? Bəni İshaqdan 70 min nəfər ora hücum etməyincə Qiyamət qopmaz. Oranı silahsız və ox atmadan ələ keçirəcəklər. Onlar: **“Lə İlahə İlləllah Vallahu Əkbər –** dedikdə, dəniz tərəfdə olan hissəsi məğlub olacaq, ikinci dəfə: **Lə İlahə İlləllah Vallahu Əkbər –** dedikdə, digər bir qismi məğlub olacaqdır. Üçüncü dəfə: **Lə İlahə İlləllah Vallahu Əkbər –** dedikdə, yol açılacaq və onlar daxil olaraq qəniməti böləcəklər. Qəniməti böldükləri zaman qışqırıq eşidəcəklər: “Artıq Dəcəl çıxmışdır və onlar hər bir şeyi tərək edərək geri qayıdacaqlar”⁴⁴⁰.

عن ابن عباس رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : **سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر في** ذنب المسلم مثل الأكلة في جنب ابن آدم . قال الشيخ الألباني : موضوع

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: **“Subhənəllah – Vəlhəmdulillah – Və Lə İlahə İlləllah – Vallahu Əkbər –** bu kəlimələr müsəlmanın günahını (silməkdə), Adəm övladının yanındakı yeməyin mislindədir (Yəni: günah aclıq, dua isə yeməkdir)”⁴⁴¹.

عن عائشة رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم :عفو الله أكبر من ذنوبك . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allahın Əfv etməyi sənin günahından daha böyükdür”⁴⁴².

عن ابن موسى رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم :عليكم بهذه الخمس : **سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر و لا حول و لا قوة إلا بالله** . قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا

Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Beş (kəlimə) sizinlədir: **“Subhənəllah – Vəlhəmdulillah – Və Lə İlahə İlləllah – Vallahu Əkbər – Və Lə Həvlə Və Lə Quvvətə İllə Billəh”**”⁴⁴³.

عن معاذ رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم :كلمتان إحداهما ليس لها نهاية دون العرش و الأخرى تملأ ما بين السماء و الأرض : **لا إله إلا الله و الله أكبر** . قال الشيخ الألباني : ضعيف

⁴⁴⁰ əl-Albani “Səhih və Daif Cəmius Səğir” 5951, “Səhih Cəmi” 3638.

⁴⁴¹ əl-Albani “Səhih və Daif Cəmius Səğir” 6975, “Daif Cəmi” 3230.

⁴⁴² əl-Albani “Səhih və Daif Cəmius Səğir” 8155, “Daif Cəmi” 3716.

⁴⁴³ əl-Albani “Səhih və Daif Cəmius Səğir” 8230, “Daif Cəmi” 3793.

Muaz رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İki kəlimə vardır. Onlardan birinin Ərş istisna olmaqla sonu yoxdur, digəri isə Səma ilə yer arasını doldurar: **Lə İlahə İlləllah Vallahu Əkbər**”⁴⁴⁴.

عن أبي هريرة رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : ما سبحت و لا سبحت الأنبياء قبلي بأفضل من : **سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر** . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “**Subhənəllah – Vəlhəmdulilləh – Və Lə İlahə İlləllah – Vallahu Əkbər** – Nə mən, nə də məndən qabaq olan Peyğəmbərlər bu kəlimələrdən fəzilətli (kəlimələrlə) Allahu Təsbih etməmişlər”⁴⁴⁵.

سلمان الفارسي ولفظه قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول إن في الجنة قيعانا فأكثرنا من غرسها قالوا يا رسول الله وما غرسها قال **سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر** . قال الشيخ الألباني : حسن

Salman Farsi رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Həqiqətən də Cənnətdə düzənlik vardır. Orada əkilən ağacları çoxaldın”. Ondan: “Əkilən ağaclar nədir?” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “**Subhənəllah – Vəlhəmdulilləh – Və Lə İlahə İlləllah – Vallahu Əkbər**”⁴⁴⁶.

وعن ابن عباس رضي الله عنهما قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قال **سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر** غرس له بكل واحدة منهن شجرة في الجنة قال الشيخ الألباني : حسن

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “**Subhənəllah – Vəlhəmdulilləh – Və Lə İlahə İlləllah – Vallahu Əkbər** – deyərsə, hər bir kəliməyə görə onun üçün Cənnətdə bir ağac əkilər”⁴⁴⁷.

عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال جاء رجل بدوي إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال يا رسول الله علمني خيرا قال قل **سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر** قال وعقد بيده أربعا ثم ذهب فقال **سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر** ثم رجع فلما رآه رسول الله صلى الله عليه وسلم تبسم وقال تفكر البائس فقال يا رسول الله **سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر** هذا كله لله فما لي فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا قلت **سبحان الله** قال الله صدقت وإذا قلت **الحمد لله** قال الله صدقت وإذا قلت **لا إله إلا الله** قال الله صدقت وإذا قلت **إله إلا الله** قال الله صدقت وإذا قلت **الله أكبر** قال الله صدقت فتقول **اللهم اغفر لي** فيقول الله قد فعلت فتقول **اللهم ارحمني** فيقول الله قد فعلت وتقول **اللهم ارزقني** فيقول الله قد فعلت قال فعقد الأعرابي سبعا في يده. قال الشيخ الألباني : صحيح

⁴⁴⁴ əl-Albani “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 9747, “Daif Cəmi” 4266.

⁴⁴⁵ əl-Albani “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 11860, “Daif Cəmi” 5076.

⁴⁴⁶ əl-Albani “Səhih Təğrib” 1551.

⁴⁴⁷ əl-Albani “Səhih Təğrib” 1552.

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir bədəvi Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedi: “Yə Rəsulullah! Mənə xeyri öyrət”. De: “Subhənəllah – Vəlhəmdulillah – Və Lə İlahə İlləllah – Vallahu Əkbər – və barmaqları ilə dörd saydı. Sonra (bədəvi bu sözləri) deyərək: Subhənəllah – Vəlhəmdulillah – Və Lə İlahə İlləllah – Vallahu Əkbər – getdi. Sonra qayıtdı. Peyğəmbər ﷺ onu gördükdə təbəssüm etdi və buyurdu: “Ey miskin düşün”. O: “Ey Allahın Rəsulu! Bu kəlimələr Allahadır, bəs mənim üçün?”. Peyğəmbər: “Əgər – Suhənəllah – desən, Allah: (Qulum) doğru söylədi. Əgər – Əlhəmdulillah – desən, Allah: (Qulum) doğru söylədi. Əgər – Lə İlahə İlləllah – desən, Allah: (Qulum) doğru söylədi. Əgər – Allahu Əkbər – desən, Allah: (Qulum) doğru söylədi. Əgər – Allahumməğfirli – desən, Allah: Artıq (bağışladım). Əgər – Allahummərhəmni – desən, Allah: Artıq (Rəhm etdim). Əgər – Allahummərzuqni – desən, Allah: Artıq (Ruzi verdim). Artıq Ərəb əli ilə yeddi (kəliməni) saydı⁴⁴⁸.”

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من قال حين يتحرك من الليل: باسم الله – عشر مرات، وسبحان الله عشرًا، آمنت بالله وكفرت بالطاغوت – عشرًا؛ بقي كل شيء يتخوفه، ولم ينبغي للذنوب أن يدركه إلى مثلها. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim gecə vaxtı yuxudan oyandıqda: 10 dəfə: Bismillah, 10 dəfə: Subhənəllah, 10 dəfə: Əməntu Billəhi Və Kəfərtu Bitəğut – deyərsə, ona qorxu gələn şeydən qorunar, (ona qorxu gətirən) şeydə günaha düşməz”⁴⁴⁹.

وعن سلمى أم بني أبي رافع رضي الله عنها مولى رسول الله صلى الله عليه وسلم أنها قالت يا رسول الله أخبرني بكلمات ولا تكثر علي فقال قولي الله أكبر عشر مرات يقول الله هذا لي وقولي سبحان الله عشر مرات يقول الله هذا لي وقولي اللهم اغفر لي يقول قد فعلت فتقولين عشر مرات ويقول قد فعلت. قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbərin ﷺ mövlası İbn Əbi Rafi رضي الله عنه deyir ki, mən: “Yə Rəsulullah! Mənə (Fəzilətli) kəlimələr haqında xəbər ver, onları azaltma”. O: “10 dəfə: Allahu Əkbər – desən, Allah: Bu Mənim üçündür. 10 dəfə: Subhənəllah – desən, Allah: “Bu Mənim üçündür. 10 dəfə: Allahumməğfirli – desən, Allah: “Artıq etdim (bağışladım), yenə də deyərsə Allah: “Artıq etdim (bağışladım) deyər”⁴⁵⁰.”

⁴⁴⁸ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1564.

⁴⁴⁹ əl-Albani “Zəif və Mövdu Hədislər Silsiləsi” 5313.

⁴⁵⁰ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1566.

ابن مسعود رضي الله عنه قال إن الله قسم بينكم أخلاقكم كما قسم بينكم أرزاقكم وإن الله يؤتي المال من يحب ومن لا يحب ولا يؤتي الإيمان إلا من أحب فإذا أحب الله عبدا أعطاه الإيمان فمن ضن بالمال أن ينفقه وهاب العدو أن يجاهده والليل أن يكابده فليكثر من قول **لا إله إلا الله والله أكبر والحمد لله وسبحان الله**. قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Məsud ﷺ deyir ki: “Allah ruzini sizin aranızda böldüyü kimi əxlaqı da sizin aranızda bölmüşdür. Allah malı sevdiyinə və sevmədiyinə də verər. İmanı yalnız sevdiyinə verər. Əgər Allah bir qulunu seversə imanı ona əta edər. Kim malı xərcləməkdə xəsislik edərsə, düşmənlə döyüşməkdən qorxarsa, gecə ibadətdə keçirməkdən aciz olarsa bu kəlimələri söyləməyi çoxaltsın: **La İlahə İlləllah – Vallahu Əkbər – Vəlhəmdulilləh – Və Subhənəllah**”⁴⁵¹.

عن أبي هريرة رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : من طاف بالبيت سبعا و هو لا يتكلم إلا : **سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر و لا حول و لا قوة إلا بالله** بحيث عنه عشر سيئات و كتب له عشر حسنات و رفع له بها عشر درجات و من طاف فتكلم في تلك الحال خاض في الرحمة برجليه كخائض الماء برجليه . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: Kim beyti yeddi dəfə təvaf edərkən bu kəlimələrdən başqa bir şey söyləməzsə: **“Subhənəllah – Vəlhəmdulilləh – Və La İlahə İlləllah – Vallahu Əkbər** – onun 10 günahı silinər, 10 savab yazılar və dərəcə qaldırılır. Bu halı üzrə təvaf edərsə ayaqlarına rəhmət çökər, su ayağına çökdüyü kimi”⁴⁵².

عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَيَّ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَرْبَعٌ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَا يُضْرُكُ بَأَيِّهِنَّ بَدَأَتْ...».

Səmura İbn Cundəb ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Uca və Böyük olan Allaha ən sevimli kəlimələr dördür; **La İlahə İlləllah – Vallahu Əkbər – Və Subhənəllah – Vəlhəmdulilləh** – Hansından başlasan zərər etməz...”⁴⁵³.

عن عبد الله بن عمرو قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم **التسبيح** نصف الميزان **والحمد** بملاؤه و **لا إله إلا الله** ليس لها دون الله حجاب حتى تخلص إليه. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Abdullah İbn Amr ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Təsbih – **Subhənəllah** – mizanın yarısını dolduru, **Vəlhəmdulilləh** – mizanı dolduru. **La**

⁴⁵¹ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1571.

⁴⁵² əl-Albani “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 12458, “Daif Cəmi” 5683.

⁴⁵³ Müslim 2137, 5724, İbn Hibban 835, 1811, Əhməd 20107, 20119, 20244, 20257, əl-Albani “Kəlimə Tayyib” 10.

İlahə İllallah – deyən kimsə ilə Allah arasında heç bir pərdə yoxdur. Hətta Ona qovuşana qədər⁴⁵⁴.

عن رجل من بني سليم قال : عدته رسول الله صلى الله عليه وسلم في يدي أو في يده **التسبيح** نصف الميزان **والحمد** بملاؤه **والتكبير** بملاؤه ما بين السماء والأرض والصوم نصف الصبر والظهور نصف الإيمان. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Bəni Suleym oğullarından bir nəfər rəvayət edir ki: “Allah Elçisi ﷺ bunları mənim əlimdə və ya öz əlində saydı: **Subhənəllah** – mizanın yarısını doldurur, **Valhəmdulillah** – mizanı dolduru. **Allahu Əkbər** – səma ilə yer arasını doldurur. Oruc sərbir yarısı, Təmizlik isə imanına yarısıdır⁴⁵⁵.”

عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «بَخَّ بَخٌّ وَأَشَارَ بِيَدِهِ بِخَمْسٍ! مَا أَثْقَلُهُنَّ فِي الْمِيزَانِ، **سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ**، وَالْوَلَدُ الصَّالِحُ يُتَوَفَّى لِلْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فَيَحْتَسِبُهُ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Sələmə ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ əli ilə beş göstərərək buyurdu: “Bəh-bəh! Onlar tərəzidə necə ağır gəlirlər: **Subhənəllah - Əlhəmdulillah - La İlahə İllallah - Allahu Əkbər** və müsəlman kişinin ölən əməlisaleh oğluna görə səbir edib mükafatını Allahdan gözləməsi⁴⁵⁶.”

حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي عَقِيلٍ أَنَّهُ سَمِعَ الْحَارِثَ مَوْلَى عُثْمَانَ يَقُولُ جَلَسَ عُثْمَانُ يَوْمًا وَجَلَسْنَا مَعَهُ فَجَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَدَعَا بِمَاءٍ فِي إِنَاءٍ أَظْنَهُ سَيَكُونُ فِيهِ مَاءٌ فَتَوَضَّأُ ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَتَوَضَّأُ وَضُوءِي هَذَا ثُمَّ قَالَ «وَمَنْ تَوَضَّأَ وَضُوءِي ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى صَلَاةَ الظُّهْرِ غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الصُّبْحِ ثُمَّ صَلَّى العَصْرَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ صَلَاةِ الظُّهْرِ ثُمَّ صَلَّى المَغْرِبَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ صَلَاةِ العَصْرِ ثُمَّ صَلَّى العِشَاءَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ صَلَاةِ المَغْرِبِ ثُمَّ لَعَلَّهُ أَنْ يَبِيتَ يَتَمَرَّغُ لِبَيْتِهِ ثُمَّ إِنْ قَامَ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى الصُّبْحَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ صَلَاةِ العِشَاءِ وَهُنَّ الْحَسَنَاتُ يُدْهِنُ السَّيِّئَاتِ». قَالُوا هَذِهِ الْحَسَنَاتُ فَمَا الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ يَا عُثْمَانُ قَالَ هُنَّ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ**. قال الشيخ الألباني : صحيح

Osmanın ﷺ mövlası Həris rəvayət edir ki, bir gün Osman ﷺ və biz də onunla bərabər oturmuşduq. Müəzzin gəldi və suyu qabın içinə tökdü. Hesab edirəm ki, orada bir mudd (su) olardı. Sonra dedi: “Gördüm ki, Allah Elçisi ﷺ belə dəstəmaz aldı və buyurdu: “Kim mənim aldığım kimi dəstəmaz alar və Zöhr namazını qılar, Sübh namazı ilə Zöhr namazı arasında etdiyi günahları bağışlanar. Sonra Əsr namazını qılarsa Zöhr ilə Əsr arası etdiyi günahları bağışlanar. Məğrib namazını qılarsa Əsrlə Məğrib arası etdiyi günahları bağışlanar. İşa namazını qılarsa Məğriblə İşa arası etdiyi günahları bağışlanar.

⁴⁵⁴ Tirmizi 3518, əl-Albani “Zəif”.

⁴⁵⁵ Tirmizi 3519, əl-Albani “Zəif”.

⁴⁵⁶ İbn Hibban 830, 833, Əhməd 18076, 18101, 18563, 23100, 23149, əl-Albani “Səhih Silsilə” 1204.

Allahın Elçisi ﷺ buyurmuşdur: «Saleh əməllərin əbədi qalan (cücərtiləri) bu sözlərdir. Yə Osman: **«Lə İlahə İlləllah, Subhənəllah, Vallahu Əkbər, Vəlhəmdulilləh, Və Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billəh»**⁴⁵⁷.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ «مَا مِنْ أَيَّامٍ أَغْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ وَلَا أَحَبُّ إِلَيْهِ الْعَمَلُ فِيهِنَّ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ فَأَكْثَرُوا فِيهِنَّ مِنَ التَّهْلِيلِ وَالتَّحْمِيدِ وَالتَّكْبِيرِ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَبَانِيُّ: صَحِيحٌ

İbn Ömər رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bu on gün (Zil-Hiccənin ilk on günü) Allah yanında əzəmətli və sevimli gündür. Bu günlərdə edilən saleh əməllər Allaha daha xoşdur. Siz də bu vaxtlar çoxlu Təhlil - **Lə İlahə İlləllah**, Təhmid - **Əlhəmdulilləh** və Təkbir - **Allahu Əkbər** - edin”⁴⁵⁸.

عَنْ سَمُرَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ الْكَلَامِ بَعْدَ الْقُرْآنِ أَرْبَعٌ وَهِيَ مِنَ الْقُرْآنِ لَا يَضُرُّكَ بِأَيِّهَا بَدَأْتَ **سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ**. تَعْلِيقُ شُعَيْبِ الْأَرْنَؤُوطِ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ

Səmurə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Qurandan sonra ən fəzilətli kəlam dördüdür. Onlar Qurandandır. Hansından başlasan eyb (zərər) etməz. **Subhənəllah - Əlhəmdulilləh - Lə İlahə İlləllah - Allahu Əkbər**”⁴⁵⁹.

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- «أَلَا أُخْبِرُكَ بِأَحَبِّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ». قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي بِأَحَبِّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ. فَقَالَ «إِنْ أَحَبَّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ (يَقُولُ الْعَبْدُ) **سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ**».

Əbu Zərr رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Allaha sevimli olan kəlimələri sənə xəbər verimmi?”. Mən: “Yə Rəsulullah! Xəbər ver, Allaha hansı kəlimələr sevimlidir” dedim. O: “Həqiqətən Allaha sevimli olan (qulun) dediyi bu kəlimələrdir: **Subhənəllahi Və Bihəmdih**”⁴⁶⁰.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَالَ **سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ** فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ.

Əbu Hureyra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim gün ərzində 100 dəfə: **Subhənəllahi Və Bihəmdih** - Allah pak və müqəddəsdir! Allaha həmd olsun! desə, günahları dəniz köpüyü qədər olsa belə silinər”⁴⁶¹.

⁴⁵⁷ Əhməd 513, Beyhəqi “Şuabul İman” 3/2817, Heysəmi “Məcmuz Zəvaid” 1/297, əl-Albani “Səhih”.

⁴⁵⁸ Əhməd 6298, 5575, əl-Albani “İrvalul Gəlil” 1/298, “Səhih Tərgib” 1248, “Təməmül Mīnə” 1/354.

⁴⁵⁹ Əhməd 20236, 20223, İbn Hibban 1812, Şueyb Arnavut “Səhih”.

⁴⁶⁰ Müslim 2731, 7102, Əhməd 20459, 21446, əl-Albani “Səhihul Cəmius Sağir” 174.

⁴⁶¹ Buxari 7/168, 6405, Muslim 4/2071, Tirmizi 3466.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ   «لَأَنْ أَقُولَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ».

Əbu Hureyra   rəvayət edir ki: «Allah Elçisi   buyurdu: «Subhənəllah - Vəlhəmdulillah - Və Lə İləhə İlləllahu - Vallahu Əkbər - deməyim, mənə günəşin üzərinə doğduğu (düşdüyü) hər şeydən daha sevimlidir»⁴⁶².

حَدَّثَنِي مُصْعَبُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ   أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ   قَالَ لِجُلَسَائِهِ «أَيَعِزُّكُمْ أَنْ يَكْسِبَ أَلْفَ حَسَنَةٍ». فَسَأَلَهُ سَائِلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ كَيْفَ يَكْسِبُ أَحَدُنَا أَلْفَ حَسَنَةٍ قَالَ «بِسُبْحِ أَحَدِكُمْ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ تُكْتَبُ لَهُ أَلْفُ حَسَنَةٍ وَتُحِطُّ عَنْهُ أَلْفُ سَيِّئَةٍ».

Musab İbn Sad atasından   rəvayət edərək belə demişdir: «Atam (Sad İbn Əbu Vəqqas) mənə bunu dedi: «Allah Elçisinin   yanında idik. Bizə: «Sizdən hər biriniz 1000 savab qazanmağa acırsınız? (gücünüz çatmazmı)» - deyərək buyurdu. Yanında oturanlardan biri soruşdu: «Biz 1000 savabı necə qazana bilərik?» Allah Elçisi   buyurdu: «Biriniz 100 dəfə Təsbih – Subhənəllah - dedikdə, ona 1000 savab yazılır və 1000 günahı silinər»⁴⁶³.

عَنْ جَابِرٍ   عَنِ النَّبِيِّ   قَالَ «مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ عُرِسَتْ لَهُ نَخْلَةٌ فِي الْجَنَّةِ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Cabir   rəvayət edir ki, Allah Elçisi   buyurdu: «Kim: “Subhənəllahil-Aziymi Və Bihəmdih – Böyük Allah pak və müqəddəsdir! Allaha həmd olsun! - deyərsə, (hər dəfə dedikdə) onun üçün Cənnətdə bir xurma ağacı əkilər»⁴⁶⁴.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو   قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ   «مَا عَلَى الْأَرْضِ رَجُلٌ يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِلَّا كُفِّرَتْ عَنْهُ ذُنُوبُهُ (خَطَايَاهُ) وَلَوْ كَانَتْ أَكْثَرَ مِنْ زَبَدِ الْبَحْرِ».

Abdullah İbn Amr   rəvayət edir ki, Allah Elçisi   buyurdu: “Yer üzərində elə bir kimsə yoxdur ki: Lə İləhə İlləllah - Vallahu Əkbər - Və Subhənəllah - Vəlhəmdulillah - Və Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billəh - desə onun günahları (xətalrı) dənizin köpükləri qədər çox (dəniz köpüyündən çox olsa) olsa belə silinər”⁴⁶⁵.

⁴⁶² Muslim 4/2072, 2695, 7022, Tirmizi 3597, 3946, İbn Hibban 834, əl-Albani “Səhih”.

⁴⁶³ Müslim 2698, 7027, Tirmizi 3463, 3799, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1544.

⁴⁶⁴ Tirmizi 3464, 3465, 3800, İbn Hibban 827, Həkim 1/501, «Səhihul Cami» 5/531, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1540.

⁴⁶⁵ Tirmizi 3460, 3794, Əhməd 6479, 6635, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1569.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَرَّ بِشَجَرَةٍ يَابِسَةٍ الْوَرَقِ فَضَرَبَهَا بِعَصَاهُ فَتَنَازَرُ الْوَرَقُ، فَقَالَ: «إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، لَتَسَاقُطُ مِنْ ذُنُوبِ الْعَبْدِ (تنفض الخطايا) ، كَمَا تَسَاقُطُ وَرَقُ هَذِهِ الشَّجَرَةِ». قال الشيخ الألباني : حسن

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir dəfə Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم yarpaqları qurumuş bir ağacın yanından keçərkən dəyənəyilə ağaca vurdu və yarpaqları töküldü. O dedi: “Şübhəsiz Əlhəmdulillah - Və Subhənullah - Və Lə İlahə İlləllah - Vallahu Əkbər - sözləri, qulun günahlarını (xətalarını) bu ağacın yarpaqları töküldüyü kimi tökər”⁴⁶⁶.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَرَّ بِهِ وَهُوَ يَغْرَسُ غَرْسًا فَقَالَ: «يَا أَبَا هُرَيْرَةَ! مَا الَّذِي تَغْرَسُ؟». قُلْتُ: غِرَاسًا لِي، قَالَ: «أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى غِرَاسٍ خَيْرٍ لَكَ مِنْ هَذَا؟». قَالَ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: «قُلْ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، يُغْرَسُ لَكَ بِكُلِّ وَاحِدَةٍ شَجْرَةٌ فِي الْجَنَّةِ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir dəfə o ağac əkməklə məşğul olarkən Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم oradan keçərək buyurdu: “Ey Əbu Hureyra! Əkdiyən nədir?” Əbu Hureyra: “Özüm üçün ağac əkirəm”. Peyğəmbər: “Sənin üçün bundan daha xeyirli bir əkiləcək ağac göstərimmi?” Əbu Hureyra: “Göstər, ey Allahın Elçisi!”. Peyğəmbər: “De: Subhənullah - Vəlhəmdulillah - Və Lə İlahə İlləllah - Vallahu Əkbər - (Belə desən) hər bir kəliməyə qarşılıq Cənnətdə sənin üçün bir ağac əkilər”⁴⁶⁷.

عَنْ التُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رضي الله عنه: قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنَّ مِمَّا تَذْكُرُونَ مِنْ جَلَالِ اللَّهِ التَّسْبِيحَ وَالتَّهْلِيلَ وَالتَّحْمِيدَ، يَنْعَطِفْنَ حَوْلَ الْعَرْشِ، لَهُنَّ دَوِيُّ كَدَوِيِّ النَّحْلِ، تُذَكَّرُ بِصَاحِبِيهَا، أَمَّا يُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَوْ: لَا يَزَالُ لَهُ مَنْ يَذْكُرُ بِهِ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Numan İbn Bəşir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Həqiqətən, söylədiyiniz Təsbih, Təhlil və Təhmid kəlimələri Allahın ucalığını ifadə edən zikrlərdir. Onlar Ərşin ətrafında fırlanırlar, bal arısı sürüsünün uğultusu kimi bir uğultuları da olur, onlar öz sahiblərini (bu zikri edəni) yad edirlər. Sizdən biri onu (Ərşin ətrafında) yad olunan bir kimsə olmasını sevməzmi (istəməzmi)?”⁴⁶⁸.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه: قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم كَلِمَتَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْعَمِيرَانِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ.

⁴⁶⁶ Tirmizi 3533, 3876, əl-Albani “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 3852, “Səhih Cəmi” 2089.

⁴⁶⁷ İbn Macə 3807, 3939, əl-Albani “Səhih”.

⁴⁶⁸ İbn Macə 3809, 3941, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1568.

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Rahmənə sevimli, dilə (tələffüzü) asan və tərəzidə ağır gələn iki kəlmə (vardır ki, bunlar): **«Subhanəllahi Və Bihəmdihî, Subhanəllahil Azim - Allah pak və müqəddəsdir! Allaha həmd olsun! Böyük Allah pak və müqəddəsdir! - (kəlmələridir)»**⁴⁶⁹.

حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ غَصْبًا فَنَفَضَهُ فَلَمْ يَنْفِضْ ثُمَّ نَفَضَهُ فَلَمْ يَنْفِضْ ثُمَّ نَفَضَهُ فَاتَّفَضَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ **سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدَ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ** تَنْفِضُ الْخَطَايَا كَمَا تَنْفِضُ الشَّجَرَةَ وَرَقَهَا (يعني يحططن الخطايا كما تحط الشجرة ورقها). قال الشيخ الألباني : حسن.

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki: «Peyğəmbər ﷺ bir budaq götürüb onu silkələdi, lakin yarpaqları tökülmədi. Bir də silkələdi, yarpaqları tökülmədi. Bir də silkələdikdən sonra yarpaqları töküldü. O belə buyurdu: «Şübhəsiz ki, **Subhənəllah - Əlhəmdulilləh - Və Lə İləhə İlləllah - Vallahu Əkbər -** ağac öz yarpaqlarını tökdüyü kimi günahları aparır (tökür)»⁴⁷⁰.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ، قَالَ: **مَا أَهْلٌ مُهَلٌّ قَطُّ وَلَا كَبْرٌ مُكَبَّرٌ قَطُّ إِلَّا بُشِّرَ بِالْجَنَّةِ**. قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «**Lə İləhə İlləllah - Allahu Əkbər -** deyən elə bir kəs yoxdur ki, Cənnətlə müjdələnməsin»⁴⁷¹.

عَنْ أُمِّ هَانِئِ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ رضي الله عنها قَالَتْ مَرَّ بِي ذَاتَ يَوْمٍ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي قَدْ كَبَّرْتُ وَضَعُفْتُ - أَوْ كَمَا قَالَتْ - فَمُرَّنِي بِعَمَلٍ أَعْمَلُهُ وَأَنَا جَالِسَةٌ. قَالَ **«سَبِّحِي اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ تَسْبِيحَةً فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكَ مِائَةَ رَقَبَةٍ تُعْتِقُهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ وَاحْتَدَى اللَّهُ مِائَةَ تَحْمِيدَةٍ تَعْدِلُ لَكَ مِائَةَ فَرَسٍ مُسَرَّجَةٍ مُلْحَمَةٍ تَحْمِلِينَ عَلَيْهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَكَبَّرَى اللَّهُ مِائَةَ تَكْبِيرَةٍ فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكَ مِائَةَ بَدَنَةٍ مُقَلَّدَةٍ مُتَقَبَّلَةٍ وَهَلَّلَى اللَّهُ مِائَةَ تَهْلِيلَةٍ - قَالَ ابْنُ خَلْفٍ أَحْسَبُهُ قَالَ - تَمَلُّ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَا يُرْفَعُ يَوْمَئِذٍ لِأَحَدٍ عَمَلٌ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَ بِمِثْلِ مَا أَتَيْتَ بِهِ»**. قال الشيخ الألباني : حسن

Ummu Həni bint Əbu Talibdən رضي الله عنها rəvayət edir ki, bir gün Allah Elçisi ﷺ yanıma gəldi. Ona dedim ki: «Ey Allahın Elçisi! Artıq yaşa doldum, güc və taqətdən düşdüm (və ya buna oxşar bir şey söylədi). Oturduğum halda edə biləcəyim bir əməli etməyimi mənə əmr et!» - dedim. Buyurdu ki: «100 dəfə **«Subhənəllah»** de! Çünki belə deməyin, sənin üçün (savab olaraq) İsmail övladından 100 köləni azad etməyinə bərabərdir. 100 dəfə **«Əlhəmdulilləh»** de! Çünki belə deməyin, sənin üçün belinə yəhər, ağızına da noxta vurulmuş yüz dənə atı, (savab olaraq) Allah yolunda (cihadda) istifadə etməyinə bərabərdir.

⁴⁶⁹ Buxari 7563, Muslim 4/2072, Tirmizi 3467.

⁴⁷⁰ Buxari «Ədəbul Mufrad» 634, Əhməd 12534, 12556, İbn Məcə 3813, əl-Albani «Həsən».

⁴⁷¹ Tabərani «Mucəmul Kəbir» 974, əl-Albani «Sahihul Cəmius Sağir» 5569.

100 dəfə «**Allahu Əkbər**» de! Çünki belə deməyin, sənin üçün Haramda qurban edilməyə təqdim olunan və Allah tərəfindən qəbul olunan 100 dənə dəvəni, (savab olaraq) qurban etməyinə bərabərdir. 100 dəfə «**Lə İlahə İllallah**» de!». İbni Xələf deyir ki: «Zənnimcə Allah Elçisi ﷺ belə buyurdu: «O, göy ilə yer arasındakı məsafəni doldurur. Sənin etdiyən əməlin bənzərini edəndən başqa, o gün heç kimsənin əməli Allaha ərz edilməyəcəkdir»⁴⁷².

عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم من سبح الله مائة بالغداة ومائة بالعشي كان كمن حج مائة مرة ومن حمد الله مائة بالغداة ومائة بالعشي كان كمن حمل على مائة فرس في سبيل الله أو قال غزا مائة غزوة ومن هليل الله مائة بالغداة ومائة بالعشي كان كمن أعتق مائة رقبة من ولد إسماعيل ومن كبر الله مائة بالغداة ومائة بالعشي لم يأت في ذلك اليوم أحد بأكثر مما أتى إلا من قال مثل ما قال أو زاد على ما قل. قال الشيخ الألباني : منكر

Amr İbn Şueyb atasından, o da babasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim səhər 100 dəfə və axşam 100 dəfə: **Subhənəllah** deyərsə 100 dəfə həcc etmiş sayılar (və ya savabı yazılar). Hər kim səhər 100 dəfə və axşam 100 dəfə: **Əlhəmdulillah** deyərsə Allah yolundan cihad üçün 100 at hazırlamış kimi və ya 100 dəfə döyüşə qatılmış kimsə kimi savab qazanar. Kim səhər 100 dəfə və axşam 100 dəfə: **Lə İlahə İlləallah** deyərsə İsmail oğullarından 100 kölə azad edənin savabını qazanar. Kim də səhər 100 dəfə və axşam 100 dəfə: **Allahu Əkbər** deyərsə onu söylədiyi qədər söyləyən və ya onun söylədiyi qədəri keçən kimsədən başqa heç kimsə onun qazandığı savabı qazanmaz”⁴⁷³.

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم إذا مررتم برياض الجنة فارتعوا قلت يا رسول الله وما رياض الجنة ؟ قال المساجد قلت وما الرتع ؟ قال سبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله أكبر. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Cənnət baxçalarından ötdüyünüz zaman istifadə edin”. Mən: “Ey Allahın Rəsulu! Cənnət baxçaları haradır?” deyə soruşdum. O: “Məscidlər” deyə buyurdu. Mən: “Oradan istifadə etmək nə deməkdir?” dedim. O: “**Subhənəllah – Vəlhəmdulillah – Və Lə İlahə İlləallah – Vallahu Əkbər**” deməkdir⁴⁷⁴.

عن أبي بشر عن الزهري قال : **تسبيحة** في رمضان أفضل من ألف **تسبيحة** في غيره. قال الشيخ الألباني : ضعيف الإسناد مقطوع

⁴⁷² Əhməd 26956, 27670, İbn Məcə 3810, əl-Albani «Silsilətul Əhədisis Sahiha» 1316.

⁴⁷³ Tirmizî 3471, əl-Albani “Munkər”.

⁴⁷⁴ Tirmizî 3509, əl-Albani “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 1714, “Daif Cəmi” 701.

Əbu Bişr Zuhri رضي الله عنه rəvayət edir ki: “Ramazan ayında ***Subhənəllah*** – demək digər günlərdə (aylarda) söylənəcək ***Subhənəllah-dan*** 1000 dəfə əfsəldir”⁴⁷⁵.

عن تميم الداري : عن رسول الله صلى الله عليه و سلم أنه قال من قال أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له إلهًا واحدًا أحدًا صمدًا لم يتخذ صاحبه ولا ولداً ولم يكن له كفواً أحد عشر مرات كتب الله له أربعين ألف حسنة. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Təmim əd-Dari رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim 10 dəfə: ***Əşhədu Ənlə İlahə İlləllah Vəhdəhu Lə Şərikə Ləh, İlahə Vəhid, Əhədun, Samədun, Ləm Yəttəxizü Sahibü Və Ləvələdu Və Ləm Yəkun Ləhu Kufvən Əhəd*** – Şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə liyq haqq İlah yoxdur, təkdir və şəriki də yoxdur, Vahid olan və heç bir şeyə ehtiyacı olmayan Tək olan İlah odur. Nə özünə yoldaş, nə də övlad götürməmişdir. Onun oxşarı və bənzəri də yoxdur” deyərsə ona 40 milyon savab yazılır⁴⁷⁶.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ قَالَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم قَالَ ذَاتَ يَوْمٍ لَجْلِسَاتِهِ خَدُوا جَنَّتَكُمْ خَدُوا بَأْيِينَا أَنْتَ وَأَمْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحْضِرْ عَدُوَّ قَالَ خَدُوا خَدُوا جَنَّتَكُمْ مِنَ النَّارِ قُولُوا ***سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ*** فَأَتَيْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُقَدَّمَاتٍ وَمُعْتَبَاتٍ وَمُجْنَبَاتٍ وَهُنَّ الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sipərinizi (qalxanınızı) alın!» (Səhabələr) dedilər: «Ey Allahın Elçisi! Gələn düşməmə qarşımı?» Dedi: «Xeyir, oda qarşı sipərinizi (qalxanınızı) alın. O ***Subhənəllah - Vəlhəmdulilləh - Və Lə İlahə İlləllah, Valləhu Əkbər*** – deyərsə bunlar Qiyamət günündə Muqaddimət, Muaqqibət (təqib edənlər) və Mücənnibət (öndəkilər) olaraq gələcəklər. Əbədi qalacaq saleh əməllər də elə bunlardır”⁴⁷⁷.

عن سمرة بن جندب عن النبي صلى الله عليه و سلم : قال أربع (خير) أفضل الكلام . لا يضرك بأيهن بدأت ***سبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله أكبر***. قال الشيخ الألباني : صحيح

Səmura İbn Cundub رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Dörd fəzilətli (xeyirli) kəlam, hansından başlasan eyb (zərər) etməz: ***Subhənəllah - Vəlhəmdulilləh - Və Lə İlahə İlləllah - Valləhu Əkbər***”⁴⁷⁸.

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رضي الله عنه قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَوْصِنِي قَالَ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا عَمِلْتَ سَيِّئَةً، فَاتَّبِعْهَا حَسَنَةً تَمْحُهَا». قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَمِنَ الْحَسَنَاتِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ؟ قَالَ: «هِيَ أَفْضَلُ الْحَسَنَاتِ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

⁴⁷⁵ Tirmizi 3472, əl-Albani “Zəif”.

⁴⁷⁶ Tirmizi 3473, əl-Albani “Zəif”.

⁴⁷⁷ Tabərani «Mucəml Əvsat» 3179, əl-Albani “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 5525, “Səhih Cəmi” 3214.

⁴⁷⁸ İbn Məcə 3811, İbn Hibban 836, 839, əl-Albani “Səhih”.

Əbu Zərr رضي الله عنه demişdir: “Mən dedim: “Ey Allahın Rəsulu! Mənə nəsihət et!” O buyurdu: “Bir günah etdikdə, ardınca yaxşı əməl et ki, onu silsin”. Mən dedim: “Ey Allahın Elçisi! **“Lə İlahə İllallah”** demək yaxşı əməllərdən hesab olunurmu?” O buyurdu: “Bu, yaxşı əməllərin ən fəzilətlisidir”⁴⁷⁹.

عن جابر عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: من قال **سبحان الله وبحمده** غرست له به نخلة في الجنة. قال الشيخ الألباني: صحيح

Cabir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim: **“Subhənəllahi Və Bihəmdihə - Allah pak və müqəddəsdir, Həmd Ona məxsusdur – deyərsə, Cənnətdə onun üçün bir ağac əkilər”**⁴⁸⁰.

أَنَّ أَبَا ذَرٍّ رضي الله عنه عَادَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ يَا أَبِیْ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الْكَلَامِ أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَا اصْطَفَى اللَّهُ لِمَلَائِكَتِهِ (أَوْ لِعِبَادِهِ) **سُبْحَانَ رَبِّيَ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ رَبِّيَ وَبِحَمْدِهِ (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ)**». قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Zərr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم Əbu Zəri xəstələndiyinə görə ziyarət etmişdi və ya Əbu Zərr Allah Elçisini صلى الله عليه وسلم ziyarət etmişdi. Əbu Zərr: «Ey Allahın Elçisi! Hansı kəlam Allaha daha sevimlidir?» - dedi. Peyğəmbər: «Allahın öz mələkləri (Başqa rəvayətdə: Qulları) üçün bəyəndiyi (seçdiyi): **“Subhənə Rəbbi Və Bihəmdihə - Subhənə Rəbbi Və Bihəmdihə - Rəbbim pak və müqəddəsdir, həmd Onadır! Rəbbim pak və müqəddəsdir, həmd Onadır! – sözüdür (Başqa rəvayətdə: **Subhənəllahi Və Bihəmdihə**)”**⁴⁸¹.

عن عبد الله رضي الله عنه قال ان الله تعالى قسم بينكم أخلاقكم كما قسم بينكم أرزاقكم وان الله تعالى يعطي المال من أحب ومن لا يحب ولا يعطي الإيمان إلا من يحب فمن ضن بالمال أن ينفقه وخاف العدو أن يجاهده وهاب الليل أن يكابده فليكثر من قول **لا إله إلا الله وسبحان الله والحمد لله والله أكبر**. قال الشيخ الألباني: صحيح

Abdullah رضي الله عنه demişdir: «Uca Allah ruzini sizin aranızda bölüşdürdüyü kimi əxlaqı da sizin aranızda bölüşdürmüşdür. Uca Allah mal-dövləti istədiyinə də, istəmədiyinə də verir. İmanı isə yalnız sevdiyi adama verir. Kim malını xərcləməyə xəsislik etsə, düşmənlə cihad etməkdən qorxsə, gecə olanda həyəcan keçirsə, qoy: **“Lə İlahə İllallah - Subhənəllah - Əlhəmdulillah - Allahu Əkbər - desin»**.⁴⁸²

⁴⁷⁹ Əhməd 21525, əl-Albani «Səhih Tərgib» 3162.

⁴⁸⁰ İbn Hibban 826, əl-Albani «Səhih Tərgib» 1539.

⁴⁸¹ Müslim 2731, 7101, Tirmizi 3593, əl-Albani «Səhih».

⁴⁸² Buxari «Ədəbül Mufrad» 275, əl-Albani «Səhih».

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «لَقِيتُ إِبْرَاهِيمَ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ أَفَرَأَيْتَ أَمَّتَكَ مِنِّي السَّلَامُ وَأَخْبِرُهُمْ أَنَّ الْحَنَّةَ طَيِّبَةُ التُّرْبَةِ عَذْبَةُ الْمَاءِ وَأَنْهَا فَيْعَانٌ وَأَنْ غِرَاسَهَا سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : حَسَنٌ

Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «İsra gecəsində İbrahim عليه السلام ilə görüşdüm. O belə dedi: «Ey Muhəmməd! Məndən ümmətinə salam söylə və onlara xəbər ver ki, Cənnətin torpağı xoşdur, suyu da şirindir. Cənnətdə dümdüz ərazilər vardır. O ərazilərin bitkiləri isə “Subhənəllah - Əlhəmdulillah - Lə İlahə İlləllah - Allahu Əkbər –dir”⁴⁸³.

عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها تَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ «إِنَّهُ خُلِقَ كُلُّ إِنْسَانٍ مِنْ بَنِي آدَمَ عَلَى سِتِّينَ وَثَلَاثِمِائَةِ مَفْصِلٍ فَمَنْ كَبَّرَ اللَّهَ وَحَمِدَ اللَّهَ وَهَلَّلَ اللَّهَ وَسَبَّحَ اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ اللَّهَ وَعَزَلَ حَجْرًا عَنْ طَرِيقِ النَّاسِ أَوْ شَوْكَةً أَوْ عَظْمًا عَنْ طَرِيقِ النَّاسِ وَأَمَرَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ نَهَى عَنْ مُنْكَرٍ عَدَدَ تِلْكَ السِّتِّينَ وَالثَّلَاثِمِائَةِ السَّلَامَى فَإِنَّهُ يَمُتُّهُ يَوْمَئِذٍ وَقَدْ رَزَحَ نَفْسَهُ عَنِ النَّارِ». قَالَ أَبُو تَوْبَةَ وَرَبِمَا قَالَ «يُمَسِّي».

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Şübəhsiz Adəm oğullarından olan hər bir insanda üç yüz altmış oynaq yaradılmışdır. Hər bir kəs üç yüz altmış oynaq saymaqla: “Allahu Əkbər - Əlhəmdulillah - Lə İlahə İlləllah - Subhənəllah - dediyi vaxt, Allahdan bağışlanma dilədikdə, insanların yolundakı daşı və ya tikanı ya da sümüyü götürüb (atdığı), yaxşı işləri əmr etdiyi, pis işlərdən çəkindiriyi vaxt o gün o, özünü Cəhənnəmdən uzaqlaşdıraraq gəzər». Əbu Talhə belə dedi: “Bəlkə də: “Uzaqlaşdıraraq gecələyər” – demişdir”⁴⁸⁴.

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رضي الله عنه عَنْ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يُصْبِحُ عَلَى كُلِّ سَلَامَى مِنْ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ وَيُجْزَى مِنْ ذَلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الضُّحَى

Əbu Zərr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Sizin hər biriniz hər sümüyünün bir sədəqə borcu olduğu halda səhərə çıxar. Hər Təsbih - Subhənəllah - sədəqədir, hər Təhmid - Əlhəmdulillah - sədəqədir, hər Təhlil - Lə İlahə İlləllah - sədəqədir, hər Təkbir - Allahu Əkbər - sədəqədir. Yaxşılıqı əmr etmək sədəqədir, pisləkdən çəkündürmək sədəqədir. Duha vaxtı qılınan iki rükət namaz isə bunların hamısını əvəz edir»⁴⁸⁵.

سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنه يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ «أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ الْحَمْدُ لِلَّهِ» ش -) وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ الْحَمْدُ لِلَّهِ (يَحْتَمِلُ أَنْ الْمُرَادَ بِهِ سُورَةُ الْفَاتِحَةِ بِتَمَامِهَا . قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : حَسَنٌ

⁴⁸³ Tirmizi 3462, 3798, əl-Albani “Səhih Cəmi” 5152.

⁴⁸⁴ Muslim 1007, 2377.

⁴⁸⁵ Muslim 720, 1181, 1704, İbn Məcə 3798.

Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurduğunu eşitdim: “Ən fəzilətli zikr - ***La İlahə İlləllah*** -, ən fəzilətli dua - ***Əlhəmdulillah***”⁴⁸⁶.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِيبٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ ضَنَّ بِالْمَالِ أَنْ يُنْفِقَهُ، وَبِاللَّيْلِ أَنْ يُكَابِدَهُ، فَعَلَيْهِ ***سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ***». قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Həbib رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim malı xərcləməyə xəsislik edərsə və gecə olanda həyəcan keçirsə, qoy: ***Subhənullahi Və Bihəmdih*** - desin”⁴⁸⁷.

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ هَالَهُ اللَّيْلُ أَنْ يُكَابِدَهُ، أَوْ يَخِلَ بِالْمَالِ أَنْ يُنْفِقَهُ، أَوْ جِنَّ عَنِ الْعَدُوِّ أَنْ يُقَاتِلَهُ، فَلْيُكْثِرْ مِنْ ***سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ***، فَإِنَّهَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الْجِبَلِ ذَهَبٍ يُنْفِقُهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Uməmə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim gecə olanda həyəcan keçirsə və ya malı xərcləməyə xəsislik edərsə, və ya düşmənlə vuruşmaqdan qorxarsa: ***Subhənullahi Və Bihəmdih*** - Allah pak və müqəddəsdir və Ona həmd olsun! - deməyi çoxaltsın. Şübhəsiz ki, o Allah yolunda dağ boyda qızılı xərcləməkdən Allaha صلى الله عليه وسلم daha sevimlidir”⁴⁸⁸.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : من دعا هؤلاء الكلمات الخمس ؛ لم يسأل الله شيئاً إلا أعطاه : ***لا إله إلا الله ، والله أكبر ، لا إله إلا الله وحده لا شريك له ، له الملك وله الحمد ، وهو على كل شيء قدير ، لا إله إلا الله ، ولا حول ولا قوة إلا بالله***. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Kim bu beş kəlimə ilə dua edərsə, Allahdan istədiyi ona verilir: ***La İlahə İlləllah – Vallahu Əkbər - La İlahə İlləllahu Vəhdəhu La Şəriykə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir – La İlahə İlləllah – Və La Həulə Və La Quvvətə İllə Billah***” – desin⁴⁸⁹.

عن أبي الدرداء رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: إِنْ اللَّهُ اخْتَارَ لَكُمْ مِنَ الْكَلَامِ أَرْبَعًا لَيْسَ الْقُرْآنُ وَ هُنَّ مِنَ الْقُرْآنِ : ***سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ***. قال الشيخ الألباني : ضعيف

⁴⁸⁶ Tirmizi 3383, 3711, İbn Macə 2/1249, Həkim 1/503, əl-Albani «Səhihul Cami» 1/362.

⁴⁸⁷ Əbu Nuəym “Mərufətus Sahabə” 3627, əl-Albani “Səhihul Cəmius Sağir” 6377.

⁴⁸⁸ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 7800, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1541.

⁴⁸⁹ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 5311.

Əbu Dərdə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Allah sizin üçün dörd kəlam seçmişdir. Onlar Quran deyil, lakin Qurandandır: Subhənəllah - Əlhəmdulilləh - Lə İləhə İlləllah - Allahu Əkbər”⁴⁹⁰.

فضل التحميد

HƏMD ETMƏYİN FƏZİLƏTİ

"فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُون"

"Siz Məni yad edin ki, Mən də sizi yad edim! Mənə şükür edin, Məni inkar etməyin!". (əl-Bəqərə 152).

"وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلِّ وَكَبِيرًا"

"De: "Özünə heç bir övlad götürməyən, mülkündə heç bir şərki olmayan, aciz qalmamaqdan ötrü Özünə kömək edəcək heç bir dostə möhtac olmayan Allaha həmd olsun!" Onu tərifləyərək uca tut". (əl-İsra 111).

"وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ"

"O zaman Rəbbiniz bildirmişdi: "Əgər şükür etsəniz, sizə olan nemətimi artıraram, yox əgər nankorluq etsəniz, bilin ki, Mənim əzabım şiddətlidir". (İbrahim 7).

"قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا يَشْرُكُونَ"

"De: "Həmd olsun Allaha, salam olsun Onun seçdiyi qullarına! Allah yaxşıdır, yoxsa Ona şəriq qoşduqlarınız?". (ən-Nəml 59).

"وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ"

"De: "Həmd olsun Allaha! O Öz dəlillərini sizə göstərəcək, siz də onları tanıyacaqsınız. Rəbbin sizin etdiyiniz əməllərdən xəbərsiz deyildir!". (ən-Nəml 93).

⁴⁹⁰ əl-Albani "Səhih Və Daif Cəmius Səğir" 3457, "Daif Cəmi" 1533.

عَبْدُ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدَّثَهُمْ ؛ أَنَّ عَبْدًا مِنْ عِبَادِ اللَّهِ قَالَ : **يَا رَبِّ ، لَكَ الْحَمْدُ كَمَا يَنْبَغِي لِجَلَالِ وَجْهِكَ ، وَلِعَظِيمِ سُلْطَانِكَ** ، فَعَظَلْتُ بِالْمَلَائِكَةِ ، فَلَمْ يَدْرِي كَيْفَ يَكْتُبَانَهَا ، فَصَعِدَا إِلَى السَّمَاءِ ، فَقَالَا : يَا رَبَّنَا ، إِنَّ عَبْدَكَ قَدْ قَالَ مَقَالَةً لَا نَدْرِي كَيْفَ نَكْتُبُهَا ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ، وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا قَالَ عَبْدُهُ : مَاذَا قَالَ عَبْدِي ؟ قَالَا : يَا رَبِّ ، إِنَّهُ قَالَ : **يَا رَبِّ ، لَكَ الْحَمْدُ كَمَا يَنْبَغِي لِجَلَالِ وَجْهِكَ ، وَعَظِيمِ سُلْطَانِكَ** ، فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُمَا : اكْتُبَاهَا كَمَا قَالَ عَبْدِي ، حَتَّى يَلْقَانِي فَأَجْزِيَهُ بِهَا.

قال الشيخ الألباني : ضعيف

Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Allahın qullarından bir qulu: **“Ya Rabbi Ləkəl Həmdü Kəmə Yənbəğiy Li Cəlali Vəchikə Val Aziymi Sultanika** - Ey Rəbbim! Sənin Üzünün Cəlalına və Hakimiyyətinin Əzəmətinə layiq şəkildə Həmd Sənə olsun” dedi. Bu həmdü yazmaq üçün görəvli olan iki mələk aciz qalaraq necə yazacaqlarını bilmədilər. Mələklər Səmaya qalxaraq: Ey Rəbbimiz! Sənin qulun elə bir (Həmd) etdi ki, necə yazacağımızı bilmirik” dedilər. Uca və Böyük olan Allah qulunun nə söylədiyini (ən gözəl) bildiyi halda buyurdu: “Qulum nə söylədi?”. Mələklər: **“Ya Rabbi Ləkəl Həmdü Kəmə Yənbəğiy Li Cəlali Vəchikə Və Aziymi Sultanika**” dedi. Allah: “Qulumun söylədiyini kimi yazın, hətta Mənimlə görüşüb mükafatını verənə qədər” deyər buyurdu⁴⁹¹.

وعن أبي موسى الأشعري - رضي الله عنه - : أن رسول الله - صلى الله عليه وسلم - قال : « إِذَا مَاتَ وَكَلَّدَ الْعَبْدُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِمَلَائِكَتِهِ : قَبِضْتُمْ وَكَلَّدَ عَبْدِي ؟ فَيَقُولُونَ : نَعَمْ ، فَيَقُولُ : قَبِضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ ؟ فَيَقُولُونَ : نَعَمْ ، فَيَقُولُ : مَاذَا قَالَ عَبْدِي ؟ فَيَقُولُونَ : **حَمْدَكَ وَاسْتَرْجِعْ** ، فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى : ابْتُوا لِعَبْدِي نَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ، وَسَمُّهُ **بَيْتُ الْحَمْدِ** » قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Musa əl-Əşəri ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Bir qulun uşağı vəfat etdiyi zaman Allah mələklərinə: “Siz Mənim qulumun uşağını aldınız”. Onlar: “Bəli” dedilər. Allah: “Qulumun könlünün meyvəsini aldınız”. Onlar: “Bəli” dedilər. Allah: “Qulum nə dedi?”. Onlar: “Sənə **həmd** etdi və: **İnnə Lilləhi Və İnnə İleyhi Raciun** - Biz Allahın q və Ona tərəf da dönəcəyik” deyər cavab verdi. Uca və Böyük olan Allah: “Qulum üçün Cənnətdə bir ev tikin və adını da **“Həmd Evi”** qoyun” deyər buyurur⁴⁹².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ « إِنَّ اللَّهَ ﷻ يَقُولُ إِذَا مَاتَ عَبْدٌ مِنْ الْمُؤْمِنِينَ عِنْدِي بِمَنْزِلَةٍ كَلَّ خَيْرٍ يَحْمَدُنِي وَأَنَا أَتْرَعُ نَفْسَهُ مِنْ بَيْنِ حَبْنِيهِ » قال الشيخ الألباني : صحيح

⁴⁹¹ İbn Məcə 3801, əl-Albani “Daif Cəmi” 1877, “Daif Tərgib” 961, 967.

⁴⁹² Tirmizi 1021, əl-Albani «Həsən».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Allah ﷻ buyurur: “Mənim dərğahımda mömin qulum daima xeyir içindədir. Mən onun canını alarkən də o Mənə ***həmd*** edər”⁴⁹³.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- «كُلُّ كَلَامٍ لَا يَبْدَأُ فِيهِ بِ **لِحَمْدِ اللَّهِ** فَهُوَ أَحَدٌ». قَالَ الْأَلْبَانِي: ضَعِيفٌ.

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Allaha ***həmd*** ilə başlanılmayan hər bir söz (bərəkətdən) qopuqdur”⁴⁹⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ **الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ خَالٍ ، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ خَالِ أَهْلِ النَّارِ**. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : ضَعِيفٌ

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “***Əlhəmdulilləhi Alə Kulli Həli, Rabbi Əuzu Bikə Min Həli Əhlin Nəri*** – Hər bir halda Həmd Allaha məxsusdur, Rəbbim! Cəhənnəm əhlinin halından Sənə sığınırım”⁴⁹⁵.

عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى عَبْدٍ نَعِمَهُ فَقَالَ: **الْحَمْدُ لِلَّهِ** إِلَّا كَانَ الَّذِي أَعْطَاهُ أَفْضَلَ مِمَّا أَخَذَ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : حَسَنٌ

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Allah hər hansı bir qula bir nemət verdikdə, qul: “***Əlhəmdulilləh***” deyərsə, qulun verdiyi aldığından daha əfzəl olar”⁴⁹⁶.

عَنْ سَفِيَّانَ بْنِ سَعِيدٍ وَذَكَرَ دَاوُدَ رضي الله عنه فَقَالَ: **الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَمَا يَنْبَغِي لِكْرَمِ وَجْهِ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ** فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ يَا دَاوُدَ اتَّعَبْتَ الْمَلَائِكَةَ.

Sufyan İbn Səidin rəvayətinə görə Davud رضي الله عنه buyurdu: «***Əlhəmdulilləh Həmdən Kəmə Yənbəğiy Likərimi Vəchi Rabbii Azzə Cələləh*** - Rəbbimin Cəmalının kərəmətinə və Cəlalinin izzətinə layiq Allaha ***həmd*** olsun!» Allah ona belə vəhy etdi: «Ey Davud! Mələkləri (savab yazmaqdan) yordun!»⁴⁹⁷.

⁴⁹³ Əhməd 8136, 8473, 8492, 8716, Bəzzar “Kəşf əl-Əstar” 781, İbn Əbi Dünyə “Şukur” 84, əl-Albani “Səhihul Cəmius Sağir” 1910, 4318.

⁴⁹⁴ Əbu Davud 4840, 4842, İbn Məcə 1894, əl-Albani “Zəif”.

⁴⁹⁵ İbn Məcə 3804, əl-Albani “Zəif”.

⁴⁹⁶ İbn Məcə 3805, 3937. əl-Albani “Həsən”.

⁴⁹⁷ İbn Əbi Dünyə «Şukur» 37, Beyhəqi «Şuabul İman» 4262, 4582, Əbu Usamə Səlim İbn İyd əl-Hilali “Səhih”.

عن الزبير بن العوام قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم ما من صباح يصبح العباد فيه إلا ومناد ينادي سبحان الملك

القدوس قال الشيخ الألباني : ضعيف

Zubeyr İbn Avvam ؓ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Hərə səhər Allahın qulları üçün görüvli olan carçı çıxaraq deyər: “Subhənəl Məlīkil Quddus - Hər bir şeyin Məlīki və Müqəddəs olan Allah pak və nöqsansızdır!”⁴⁹⁸.

عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ ؓ: عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ أَفْضَلَ عِبَادِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْحَمَّادُونَ، ثُمَّ لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُغَاتِلُونَ مَنْ نَأَوْهُمْ مِنْ أَهْلِ الشِّرْكَ حَتَّى يُغَاتِلُونَ الدَّجَالَ». قال الشيخ الألباني : صحيح

İmran İbn Husayn ؓ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Qiyamət günü Allahın ən fəzilətli qulları həmd edənlər olacaq. Sonra ümmətimdən bir dəstə, müşriklərdən onlara qarşı çıxanlarla döyüşməyə davam edə-edə, nəhayət Dəcəlla döyüşəcəklər”⁴⁹⁹.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ؓ: عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «التَّائِي مِنَ اللَّهِ وَالْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ، وَمَا شَيْءٌ أَكْثَرَ مَعَاذِيرَ مِنَ اللَّهِ، وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْحَمْدِ». قال الشيخ الألباني: حسن

Ənəs İbn Məlik ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hövsələ Allahdan, tələskənlik isə şeytandandır. Allaha həmd etməkdən də Allaha daha çox üzrxahlıq edilən və Allaha daha sevimli olan heç bir şey yoxdur”⁵⁰⁰.

عن سلمان رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال قال رجل الحمد لله كثيرا فأعظمها الملك أن يكتبها فراجع فيها ربه عز وجل فقال كتبها كما قال عبدي (كثيرا) قال الشيخ الألباني : صحيح

Salman ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir kişi: Əlhəmdulilləhi Kəsiran - Allaha çoxlu həmd olsun” dedi. Mələk (bu kəlimənin savabını) qeyd etməkdən aciz qaldı. Onunla Rəbbinə qayıtdı. Allah: “Qulumun dediyi kimi yazın (savabın çoxluğunu)” buyurdu⁵⁰¹.

كُنُوزُ الْجَنَّةِ

CƏNNƏTİN XƏZİNƏLƏRİ

⁴⁹⁸ Tirmizi 3569, əl-Albani “Zəif”.

⁴⁹⁹ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 14673, Əhməd 19909, əl-Albani “Sahihul Cəmius Sağır” 1571, “Silsilətul Əhədisis Sahiha” 1584.

⁵⁰⁰ Əbu Yəla 4256, əl-Albani “Sahih Tərgib” 1572, 2677.

⁵⁰¹ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1577, “Silsilədə” 3452.

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رضي الله عنه قَالَ: لَمَّا غَزَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم حَبِيرَ - أَوْ قَالَ لَمَّا تَوَجَّهَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَشْرَفَ النَّاسَ عَلَى وَادٍ، فَرَفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالتَّكْبِيرِ **اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.** (في غزاة فجعلنا كما تصعد شرفاً ولا نعلو شرفاً ولا نهبط في وادٍ إلا رفعتنا) فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «اربعوا على أنفسكم، إنكم لا تدعون أصم ولا غائباً، إنكم تدعون سميعاً (بصيراً) قريباً وهو معكم». وأنا خلف دابة رسول الله صلى الله عليه وسلم فسمعتني وأنا أقول **لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ**، فقال لي: «يا عبد الله بن قيس». قلتُ لبيك يا رسول الله. قال: «ألا أدلك على كلمة من كنز الجنة». قلتُ بلى يا رسول الله فذاك أبي وأمي. قال: **«لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ».**

Əbu Musa əl-Əşari رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Xeybərə yürüş etdikdə (yaxud o istiqamətə getdikdə) və insanlar (hər hansı bir) vadiyə yaxınlaşdıqda uca səslə təkbir gətirib deyərdilər: **“Allahu Əkbər, Allahu Əkbər, Lə İlahə İlləllah** (Başqa rəvayətdə: Biz yol gedərkən hər dəfə yüksək bir yerə qalxdıqda və hər hansı bir vadiyə endikdə yüksək səslə (qışqıraraq, bağıraraq) təkbir (**Allahu Əkbər**) edərdik)”. Peyğəmbər: “Özünüzə yazığınız gəlsin! Axı, siz kar və uzaqda olan (bir İlahı) çağırırsınız. Həqiqətən, O, Eşidəndir, Yaxındır və O, (həmişə) sizinlədir (Başqa rəvayətdə: Hər şeyi Görəndir)”. Həmin vaxt mən Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم dəvəsinin arxa tərəfində idim. O mənə: **“Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billah - Qüdrət və güc yalnız Allaha məxsusdur!”** - dediyimi eşitdi və mənə belə buyurdu: “Ey Abdullah İbn Qeys!” Dedim: “Hüzurundayam, ya Rəsulullah!” Dedi: “Cənnət xəzinələrindən sayılan bir kəlməni⁵⁰² sənə öyrədimmi?” Dedim: “Bəli, ya Rəsulullah, atam-anam sənə qurban!” Peyğəmbər: **“Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billah - Qüdrət və güc yalnız Allaha məxsusdur!”**⁵⁰³.

عن صفوان بن سليم قال: ما نفض ملك من الأرض حتى قال **لا حول ولا قوة إلا بالله**. قال الشيخ الألباني: صحيح

Saffan İbn Suleym رضي الله عنه rəvayət edir ki: “Yer üzünə enən elə bir mələk yoxdur ki: **“Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billah - Qüdrət və güc yalnız Allaha məxsusdur!”** deməsin⁵⁰⁴.”

⁵⁰² Burada Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم cümləyə kəlmə deməsi qeyri-adi bir şey deyildir. Belə ki, ərəbcə bir və ya bundan da artıq cümlələrə “kəlmə” və ya “söz” demək olar. Uca Allah buyurur: **“Nəhayət, onlardan birinə ölüm gəldiyi zaman deyər: “Ey Rəbbim! Məni geri qaytar. Bəlkə, tərək etdiyim yaxşı əməlləri indi edəm”. Xeyr! Onun bu dedikləri ancaq boş bir sözdür”** (əl-Muminun 99-100).

⁵⁰³ Buxari 4205, Muslim 2704, 6120, 7037, Əbu Davud 1526, 1528, 1529, 1530, Tirmizi 3374, 3461, 3581, Əhməd 14932.

⁵⁰⁴ Tirmizi 3582, əl-Albani “Səhîh”.

عن أبي هريرة قال : قال لي رسول الله صلى الله عليه و سلم أكثر من قول لا حول ولا قوة إلا بالله فإنها أكثر من كنوز الجنة. قال مكحول فمن قال لا حول ولا قوة إلا بالله ولا منجى من الله إلا إليه كشفت عنه سبعين بابا من الضر أدناهن الفقر. قال الشيخ الألباني : صحيح دون قول مكحول فمن قال فإنه مقطوع

Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ mənə buyurdu: "**Lə Həulə Və Lə Quvvatə İllə Billəh** - Qüdrət və güc yalnız Allaha məxsusdur! – kəliməsini çox söylə. Çünki o, Cənnət xəzinələrindəndir". Məkhul deyir ki: "Hər kim: **Lə Həulə Və Lə Quvvatə İllə Billəh Və Lə Məncə Minəllahi İllə İleyh** - Qüdrət və güc yalnız Allaha məxsusdur! Allahın əzabından qurtuluş yalnız Ona sığınmaqladır – deyərsə Allah o, kimsəyə 70 zərər qapısını bağlayar ki, bu qapıların ən azı fəqirlikdir"⁵⁰⁵.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ «أَلَا أَعْلَمُكُمْ - قَالَ هَاشِمٌ أَفَلَا أَدُلُّكَ عَلَى - كَلِمَةٍ مِنْ كَنْزِ الْجَنَّةِ مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ يَقُولُ أَسْلَمَ عَبْدِي وَاسْتَسَلَّمَ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Sənə Cənnət xəzinəsindən və Ərşin altından gələn bir kəlimə öyrədimmi? **Lə Quvvatə İllə Billəh** - Qüdrət və güc yalnız Allahdadır!». (Qul bu kəliməni dedikdə) Allah buyurur: «Qulum boyun əydi və tabe oldu»⁵⁰⁶.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَكْثِرُوا مِنْ غَرَسِ الْجَنَّةِ فَإِنَّهُ عَذْبٌ مَأْمُومٌ، طَيِّبٌ تُرَابُهَا، فَأَكْثِرُوا مِنْ غَرَامِيهَا: قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا غَرَامِيهَا قَالَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». قال الشيخ الألباني : حسن

İbn Ömər رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: "Cənnətdə əkilən (ağacları) bitkiləri çoxaldın! Həqiqətən də, onun suyu şirin, torpağı isə xoşagəlimlidir". Mən: "Orada əkilən ağaclar nədir?" dedim. O: "Elə isə **Məşə-Əllah - Lə Həulə Və Lə Quvvatə İllə Billəh** - Qüdrət və güc yalnız Allahdadır" (deməklə) onun bitkilərini çoxaldın!"⁵⁰⁷.

عن حازم بن حرملة قال مررت بالنبي صلى الله عليه و سلم : فقال لي: يا حازم أكثر من قول لا حول ولا قوة إلا بالله . فإنها من كنوز الجنة. قال الشيخ الألباني : صحيح

⁵⁰⁵ Tirmizi 3601, əl-Albani "Məkhulun Sözüündən Başqa "Səhih".

⁵⁰⁶ Əhməd 7953, 7966, 8166, əl-Albani «Səhih Tərgib» 1580.

⁵⁰⁷ Tabərani "Mucəmul Kəbir" 13354, əl-Albani "Səhihul Cəmius Sağir" 1213, "Səhih Tərgib" 1584.

Həzrim İbn Hərmələ ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ (yanımdan) ötdüyü zaman mənə buyurdu: “Yə Həzim! **Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billah** – zikrini çox söylə. Həqiqətən bu kəlimə Cənnət xəzinələrindəndir”⁵⁰⁸.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ؟ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Allah Elçisi ☪ buyurdu: “Sənə Cənnət qapılarından bir qapını xəbər verimmi? **Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billah**”⁵⁰⁹.

وعن أبي أيوب الأنصاري رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم ليلة أسري به مر على إبراهيم عليه الصلاة والسلام فقال من معك يا جبرائيل قال هذا محمد فقال له إبراهيم عليه الصلاة والسلام يا محمد مر أمتك فليكثرُوا من غراس الجنة فإن تربتها طيبة وأرضها واسعة قال وما غراس الجنة قال **لا حول ولا قوة إلا بالله**. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Əyyub əl-Ənsari ☪ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ☪ buyurdu: «İsra gecəsi İbrahimın ☪ yanından ötürdüm. Cəbrailə: “Yə Cəbrail! (Yanımda olan kimdir?). O: “Bu Muhəmməddir” dedi. İbrahim: “Ey Muhəmməd! Ümmətinə əmr et ki, Cənnətdə əkilən ağacları çoxaltsınlar. Cənnətin torpağı xoş, ərazisi isə düzdür”. Mən: “Cənnətdə əkilən ağaclar nədir?” dedim. O: “**Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billah**”⁵¹⁰.

ما جاء في فضل لا إله إلا الله

LƏ İLƏHƏ İLLƏLLAHIN (ŞƏHADƏT) FƏZİLƏTİ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَنْ كَانَ آخِرَ كَلِمَةٍ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح.

Muaz İbn Cəbəl ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ buyurdu: “Kimin son sözü **Lə İləhə İlləllah** – olarsa Cənnətə daxil olar”⁵¹¹.

عن أبي هريرة رضي الله عنه: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما قال عبد **لا إله إلا الله** قط مخلصاً إلا فتحت له أبواب السماء حتى تفضي إلى العرش ما اجتنب الكبائر. قال الشيخ الألباني: حسن

⁵⁰⁸ İbn Məcə 3826, əl-Albani “Səhih”, “İrva” 686.

⁵⁰⁹ əl-Albani “Səhih Silsilə” 1746, “Səhih Cəmi” 2610.

⁵¹⁰ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1583.

⁵¹¹ Əbu Davud 3116, 3118, əl-Albani “Səhih”.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim iklas ilə: **La İlahə İllallah** – deyərsə, böyük günahlardan çəkdiyi müddətdə göyün qapıları ona açılar və o, kəlimə Ərşə yüksələr”⁵¹².

أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « لَقَدْ نَوَّأْتُكُمْ قَوْلَ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح.

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Ölüm anında olan (yaxınlarınıza) **La İlahə İllallah** – sözünü tələqin edin”⁵¹³.

عَنْ رِفَاعَةَ الْجُهَنِيِّ ، قَالَ : أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْكَدِيدِ... فَحَمِدَ اللَّهُ وَقَالَ جِهَنِيذٌ : أَشْهَدُ عِنْدَ اللَّهِ لَا يُمُوتُ عَبْدٌ عَبْدٌ يَشْهَدُ أَنْ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَنَّ رَسُولُ اللَّهِ** صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ ، ثُمَّ يُسَلِّدُ إِلَّا سَلِيكَ فِي الْجَنَّةِ... قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح.

Rifəi əl-Cuhəni رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ilə bərabər çıxdıq, hətta Kəbid adlanan yerə çatdıq... Allaha həmd etdi və buyurdu: “Allah yanında şahidlik edirəm ki, ölən elə bir qul yoxdur ki, sıdq qəlb ilə Şəhadəti söyləsin və düz yolda olsun bu kəlimə onu Cənnətə aparmasın”⁵¹⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَالَ: **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** نَفَعَتْهُ يَوْمًا مِنْ ذَهْرِهِ، (بِصَبِيهِ) أَصَابَهُ قَبْلَ ذَلِكَ مَا أَصَابَهُ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح.

Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim bir ömür boyu: **La İlahə İllallah** – deyərsə, bundan öncə nə etməsinə baxmayaraq bir gün ona fayda verər!”⁵¹⁵.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَكْثَرُوا مِنْ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَبْلَ أَنْ يُحَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهَا وَلَقَبُوهَا مَوْتَاكُمْ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : حسن

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizinlə onun (ölümün) arasına mane qoyulmadıqca şəhadəti çoxaldın və ölümlərinizə də **La İlahə İllallahı** - Tələqin edin”⁵¹⁶.

عن الشعبي عن يحيى بن طلحة عن أمه سعدى المريية قالت مر عمر بطلحة بعد وفاة رسول الله صلى الله عليه وسلم . فقال مالك كئيبا ؟ أساءتك إمرة ابن عمك ؟ قال لا . ولكن سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول (إنني لأعلم كلمة لا يقولها أحد عند

⁵¹² Tirmizi 3590, əl-Albani “Həsən”.

⁵¹³ Müslim 916, Əbu Davud 3117, 3119, İbn Məcə 1444, 1445, əl-Albani “Səhih”.

⁵¹⁴ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1523.

⁵¹⁵ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1525, 1528.

⁵¹⁶ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1529.

موتہ إلا كانت نوراً لصحيفته . وإن جسده وروحه ليجدان لها روحاً عند الموت) فلم أسأله حتى توفي . قال أنا أعلمها . هي التي أراد عمه عليها . ولو علم أن شيئاً أنجى له منها لأمره . قال الشيخ الألباني : صحيح

Yəhyə İbn Təlhə, anasından rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ vəfatından sonra bir gün Ömər (ərim) Təlhə (İbn Ubeydullah) yanından ötür. Ona: “Nə üçün bikefsən? Əmin oğlunun əmir olmasını səni üzdü” dedi. Təlhə: “Xeyr, lakin mən Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Heç şübhəsiz mən bir kəlimə bilirəm ki, hər hansı bir kimsə ölüm ayağında bu kəliməni söyləyərsə mütləq o, kəlimə o kimsənin səhifəsinə (əməl dəftərinə) bir nur olur və o kimsəni cəsədi (ruhu) rəhmət və razılıq tapar” deyə buyurdu. Lakin o, kəliməni vəfat edincəyə qədər ondan soruşmadım. Ömər: “Mən o, kəliməni bilirəm?” dedim. Peyğəmbərin ﷺ əmisi (Əbu Talibə) ölüm anında təlqin etdiyi (Tövhid) kəliməsidir. Əgər Peyğəmbərin ﷺ əmisi üçün Tövhid kəliməsindən daha nicat verici bir şey bilsəydi onu əmr edərdi” dedi⁵¹⁷.

عن معاذ بن جبل قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: ما من نفس تموت تشهد أن لا إله إلا الله وأني رسول الله صلى الله عليه و سلم يرجع ذلك إلى قلب موثق إلا غفر الله لها. قال الشيخ الألباني : حسن صحيح

Muaz İbn Cəbəl (ərim) rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ölərkən Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah olmadığına və mənim Allahın Rəsulu olduğuma şəhadət edən bir kimsə bunu yəqin ilə inanan bir qəlb ilə söyləmiş olarsa mütləq Allah o kimsənin (günahlarını) bağışlayar”⁵¹⁸.

حدثني محمد بن عقبه عن أم هانئ قالت : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: لا إله إلا الله لا يسبقها عمل ولا تترك ذنباً. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ummu Həni (ərim) rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “La iləha illəlah – kəliməsinə heç bir əməl (fəzilətdə) keçməz və bu kəlimə heç bir günahı (silmədən) buraxmaz”⁵¹⁹.

عَنْ يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَى عُمَرَ طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ ثَقِيلًا فَقَالَ مَا لَكَ يَا أَبَا فَلَانٍ لَعَلَّكَ سَاءَ تِلْكَ إِمْرَةٌ ابْنِ عَمِّكَ يَا أَبَا فَلَانٍ قَالَ لَا إِلَّا أَنِّي سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثًا مَا مَنَعَنِي أَنْ أَسْأَلَهُ عَنْهُ إِلَّا الْقُدْرَةَ عَلَيْهِ حَتَّى مَاتَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنِّي لَأَعْلَمُ كَلِمَةً لَا يَقُولُهَا عَبْدٌ عِنْدَ مَوْتِهِ إِلَّا أَشْرَقَ لَهَا لَوْنُهُ وَتَفَسَّ اللَّهُ عَنْهُ كَرِيمَتُهُ قَالَ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِنِّي لَأَعْلَمُ مَا هِيَ قَالَ وَمَا هِيَ قَالَ تَعْلَمُ كَلِمَةً أَعْظَمَ مِنْ كَلِمَةٍ أَمَرَ بِهَا عَمَّهُ عِنْدَ الْمَوْتِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ طَلْحَةُ صَدَقْتَ هِيَ وَاللَّهِ هِيَ. قال الشيخ الألباني : صحيح

⁵¹⁷ İbn Məcə 3795, İbn Hibban 205, əl-Albani “Səhih”.

⁵¹⁸ İbn Məcə 3796, əl-Albani “Səhih Silsilə” 2278.

⁵¹⁹ İbn Məcə 3797, əl-Albani “Zəif”.

Yəhyə İbn Təlhə atasından rəvayət edir ki, Ömər رضي الله عنه Təlhə b. Ubeydullahı رضي الله عنه bikef görür. Ona: “Nə olub sənə, ey Əbu Fulən? Bəlkə Əmin oğlunun əmir olması səni üzdü ey Əbu Fulən” dedi. Təlhə: “Xeyr, lakin mən Peyğəmbərdən ﷺ ölənə kimi soruşmaqda qüdrətim çatmadığı bir hədis eşitdim. O belə bururdu: “Həqiqətən mən elə bir kəlimə bilirəm ki, hansı qul ölərkən onu söyləyərsə mütləq rəngi açılar və Allah onun sıxıntısını, məşəqqətini aparar”. Ömər: “Mən onun nə olduğunu bilirəm” dedi. Təlhə: “Nədir?” dedikdə. Ömər: “Əmisi ölərkən söyləməsini istədiyi daha əzəmətli bir söz bilirsənmi – **Lə İləhə İlləllah**” dedi. Təlhə: “Doğru söylədin, Vallahi odur!” dedi⁵²⁰.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: عرى الإسلام وقواعد الدين ثلاثة، عليهن أسس الإسلام، من ترك واحدة منهن فهو كافر كافر حلال الدم: شهادة أن لا إله إلا الله، والصلاة المكتوبة، وصوم رمضان. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İslamın zirvəsi və dayaqları üçdür. İslamın əsasları onun üzərindədir. Kim onlardan birini tərkd edərsə kafir olar və qanı halal olar: Şəhadət, fərz olunmuş namaz, Ramazan orucu”⁵²¹.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: أوحى الله إلى عيسى عليه السلام يا عيسى آمن بمحمد وأمر من أدركه من أمتك أن يؤمنوا به، فلولا محمد ما خلقت آدم، ولولا محمد ما خلقت الجنة ولا النار، ولقد خلقت العرش على الماء فاضطرب فكتبت عليه: لا إله إلا الله محمد رسول الله، فسكن. قال الشيخ الألباني: لا أصل له مرفوعا

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah İsa عليه السلام belə vəhy etdi: “Ey İsa! Muhəmmədə ﷺ iman et və ümmətindən də kimə çatsan onlara ona iman etməyi əmr et! Əgər Muhəmməd ﷺ olmasaydı Adəmi عليه السلام xəlq etməzdim. Əgər Muhəmməd ﷺ olmasaydı Cənnət və Cəhənnəmi xəlq etməzdim. Artıq Ərşi su üzərində xəlq etdim titrədi və üzərində **Lə İləhə İlləllah Muhəmmədən Rəsulullah** - yazdım o da sakit oldu”⁵²².

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: نزل آدم المهند واستوحش، فترجل جبريل فنأدى بالأذان الله أكبر الله أكبر، أشهد أن لا إله إلا الله، مرتين، أشهد أن محمدا رسول الله مرتين، قال آدم: من محمد؟ قال: آخِر ولدك من الأنبياء صلى الله عليه وسلم. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Adəm عليه السلام Hindistana endi və təklikdən vəhşətə büründü. Cəbrail عليه السلام nazil olaraq Azanın sözlərini ona nida etdi: **Allahu**

⁵²⁰ Əhməd 1384, Həkim 1/350, 351, əl-Albani “Əhkəmul Cənəiz” 1/34.

⁵²¹ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 94.

⁵²² əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 280.

Əkbər, Allahu Əkbər, Əşhədu Ənlə İləhə illəllah, Əşhədu Ənlə İləhə illəllah, Əşhədu Ənnə Muhəmmədən Rəsulullah, Əşhədu Ənnə Muhəmmədən Rəsulullah – çatdıqda Adəm: “Muhəmməd kimdir?” deyə buyurdu. Ona: “Peyğəmbərlərdən ən son övladındır”⁵²³.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا إله إلا الله قبل كل شيء ، ولا إله إلا الله بعد كل شيء ، ولا إله إلا الله يقيمي ويفني كل شيء ، عوفي من الهم والحزن. قال الشيخ الألباني : موضوع

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Lə İləhə İlləllah – hər bir şeydən qabaqdır, Lə İləhə İlləllah – hər bir şeydən sonradır, Lə İləhə İlləllah - Qalacaq və ondan başqa nə varsa fanidir. Hüzn və kədərdən müalicə edəndir”⁵²⁴.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: كان نقش خاتم سليمان : لا إله إلا الله ، محمد رسول الله " . قال الشيخ الألباني : موضوع

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Süleymanın üzüyünün qaşında yazılmışdır: Lə İləhə İlləllah Muhəmmədur Rəsulullah”⁵²⁵.

رسول الله صلى الله عليه وسلم: كان إذا قضى صلاته مسح جبهته بيده اليمنى ثم قال : أشهد أن لا إله إلا الله الرحمن الرحيم، اللهم أذهب عني الهم والحزن. قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا

Peyğəmbər ﷺ namazı bitirdikdən sonra sağ əli ilə alınına sürtər və deyərdi: Əşhədu Ənlə İləhə İlləllah Ər-Rahmənir Rahim, Allahummə Əzhib Anni Həmmi Və Həzəni”⁵²⁶.

عن ابن عمر قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من شهد أن لا إله إلا الله دخل الجنة . قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Ömər رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim şəhadət etsə ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur Cənnətə daxil olar”⁵²⁷.

عن عبادة قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من شهد أن لا إله إلا الله وأن محمدا رسول الله حرم الله عليه النار . قال الشيخ الألباني : صحيح

⁵²³ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 403.

⁵²⁴ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 427.

⁵²⁵ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 702.

⁵²⁶ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 1058.

⁵²⁷ əl-Albani “Səhîh Cəmi” 6318.

Ubadə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim şəhadət etsə ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur və Muhəmməd onun qulu və Rəsuludur Allah ona Cəhənnəmi haram edər”⁵²⁸.

عَنْ عُثْمَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ ».

Osman ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah olmadığını bilərək ölərsə Cənnətə girər”⁵²⁹.

عَنْ أَبِي مَالِكٍ عَنِ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ « مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ حُرْمَ مَالِهِ وَدَمِهِ وَحِسَابِهِ عَلَى اللَّهِ ».

Əbu Məlik atasından rəvayət edir ki, Rəsulullahın ﷺ belə buyrduğunu eşitdim: ***“La İlahə İllallah*** deyib, Allahdan başqa ibadət olunan hər bir şeyi inkar edən insanın malına, canına qəsd etmək haramdır. Onunla haqq hesabı Allah özü çəkəcəkdir”⁵³⁰.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَسْعَدَ النَّاسَ بِشَفَاعَتِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ ظَنَنْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَنْ لَا يَسْأَلُنِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ أَحَدٌ أَوْلُ مِنْكَ لِمَا رَأَيْتُ مِنْ حِرْصِكَ عَلَى الْحَدِيثِ أَسْعَدَ النَّاسَ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ أَوْ نَفْسِهِ.

Əbu Hureyra ﷺ deyir ki, bir gün: Ya Rəsulallah! Sənin şəfaətinlə Qiyamət günü ən xoşbəxt olan insan kimdir?”. Peyğəmbər: “Ey Əbu Hureyra, mən elə də bilirdim ki, bunu səndən öncə heç kəs soruşmayacaqdır, sənin (elmə) olan hərisliyindən. Rəsulullah ﷺ buyurdu: “Qiyamət günü mənim şəfaətimlə ən xoşbəxt olan insan, qəlbində ixtlas ilə ***La İlahə İllallah*** - kəlməsini deyəndir”⁵³¹.

حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رَدِيفُهُ عَلَى الرَّحْلِ قَالَ « يَا مُعَاذُ ». قَالَ كَلَيْتُكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْتُكَ. قَالَ « يَا مُعَاذُ ». قَالَ كَلَيْتُكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْتُكَ. قَالَ « مَا مِنْ عَبْدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ (صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ) إِلَّا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ ». قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا أُخْبِرُ بِهَا النَّاسَ فَيَسْتَشِيرُوا قَالَ « إِذَا يَتَكَلَّمُوا » فَأَخْبِرَ بِهَا مُعَاذٌ عِنْدَ مَوْتِهِ تَأْتِمًا.

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, bir gün səfər ərəfəsində Peyğəmbərin ﷺ miniyinin arxa hissəsində oturmuş Muaza ﷺ buyurdu: «Ya Muaz!». O, da: «Buyur,

⁵²⁸ əl-Albani “Səhih Cəmi” 6319.

⁵²⁹ Müslim 26, 145, Əhməd 498.

⁵³⁰ Müslim 23, 139, 151.

⁵³¹ Buxari 99, 6201.

hüzurundayam Ya Rəsulullah!» əmrinizə hazırım. Peyğəmbər ﷺ bu sözləri üç dəfə təkrar etdi. Hər dəfə də Muaz ؓ eyni müraciət ilə ona cavab verirdi. Peyğəmbər: «Hər hansı bir qul Allahdan başqa ibadətə layiq İlah olmadığına və Muhəmmədin Allahın qulu və Rəsulu olduğuna (Başqa rəvayətdə: Doğruluq və səmimiyyətlə) şəhadət edərsə, heç şübhəsiz ki, Allah ona Cəhənnəm odunu haram edər». Muaz: «Ya Rəsulullah! Bunu insanlara xəbər verimmi ki, sevinsinlər?» deyə soruşdum. Peyğəmbər: «(Xeyr, söyləmə) o, zaman buna arxayın olub (xeyirli işlər etməzlər) deyə buyurdu. Muaz ؓ günahdan qaçınmaq üçün vəfatı əsnasında bu hədisi insanlara xəbər verir»⁵³².

عن أبي سعيد الخدري : عن رسول الله صلى الله عليه و سلم أنه قال : (قال موسى : يا رب علمني شيئا أذكرك به وأدعوك به قال : قل يا موسى : لا إله إلا الله قال : يا رب : كل عبادك يقول هذا قال : قل : لا إله إلا الله قال : إنما أريد شيئا تخصني به قال : يا موسى لو أن أهل السماوات السبع (و عامرهن غيري) والأرضين السبع في كفة ولا إله إلا الله في كفة مالت بهم لا إله إلا الله) قال قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Səid əl-Xudri ؓ rəvayət edir ki, Rəsulullah ﷺ buyurdu: "Musa ؑ öz Rəbbinə dedi: "Ey Rəbbim! Mənə elə bir kəlimə öyrət ki, Səni onunla yada salım və dua edim". Allah: "Ey Musa! De: "La İlahə İlləllah" deyə buyurdu. Musa ؑ dedi: "Ey Rəbbim! Axı Sənin bütün qulların bu kəlməni La İlahə İlləllah - deyir". Mən (Səndən) özümə xas olancaq bir şeyi isəyirəm. Allah: "Ey Musa! Əgər yeddi qat göyü və yeddi qat yeri (və Məndən başqa) əhli ilə bir yerdə tərəzinin bir gözünə, La İlahə İlləllah kəlməsini tərəzinin digər bir gözünə qoysalar bu kəlimə ağır gələr"⁵³³.

عبد الله بن عمرو بن العاصي يقول : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : إن الله سيخلص رجلا من أمتي على رؤوس الخلائق يوم القيامة فينشر عليه تسعة وتسعين سجلا كل سجل مثل مد البصر ثم يقول : أتتكر من هذا شيئا ؟ أظلمك كتبتي الحافظون ؟ فيقول : لا يا رب فيقول : أفلك عذر ؟ (ألك عن ذلك حسنة ؟) فيقول : لا يارب فيقول : بلى إن لك عندنا حسنة فإنه لا ظلم عليك اليوم فتخرج بطاقة فيها : أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدا عبده ورسوله فيقول : احضر وزنك فيقول : يارب ما هذه البطاقة مع هذه السجلات فقال : إنك لا تظلم قال : فتوضع السجلات في كفة والبطاقة في كفة فطاشت السجلات وثقلت البطاقة فلا يثقل مع اسم الله شيء. قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Amr İbn əl-As ؓ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: "Ümmətimdən olan bir kişi Qiyamət günü məxluqatın qarşısına çağırılacaq və ona doxsan doqquz ədəd kitab göstəriləcək. Hər bir kitabın ölçüsü gözün

⁵³² Buxari 128, Müslim 32, 157.

⁵³³ İbn Hibban 6218, Həkim 1936, Nəsəi "Sunənul Kubra" 10670, 10980, Əbu Yala "Müsnəd" 13993, Bəğəvi 1273, İbn Həcər "Fəth" 11/208, əl-Albani "Daif Tərğib" 923, "Kəlimətul İxlas" 1/57.

gördüyü son məsafəyə qədər olacaq. Sonra Allah ﷻ buyuracaq: “Bunlardan hansınısa inkar edə bilərsənmi? (Əməlləri) yazan gözətçi mələklərim sənə zülm ediblərmi?”. O: “Xeyr, ey Rəbbim!”- deyə cavab verəcək. Bu qədər kitabın qabağında sənin savabın ola bilərmə? (Bəlkə üzürün var?)”. O, qorxu içində: “Xeyr!”- deyə cavab verəcək. Allah: “Əksinə, dərgahımızda sənün üçün savab vardır. Odur ki, bu gün sənə zülm edilməyəcək”. Bu vaxt onun qarşısına içində **“Əşhadu Əllə İlahə İlləllah Və Ənnə Muhəmmədən Abduhu Və Rəsuluhu”** yazılmış bir kağız parçası qoyulacaq. O deyəcək: “Ey Rəbbim! Bu qədər kitabın qabağında bu kağız parçası nə fayda verə bilər?” Allah: “Sənə zülm olunmayacaq!” Sonra kitablar tərəzinin bir gözüne, kağız parçası isə digər gözüne qoyulacaq. Bu kağız parçası ağır gələcəkdir. Bu gün Allahın İsmi ilə yanaşı heç bir şey ağır gələ bilməz (kitablar havaya qalxacaq)”⁵³⁴.

عن عبد الله بن عمرو قال كنا جلوسا عند رسول الله صلى الله عليه وسلم فجاء رجل من أهل البادية عليه جبة سيجان حتى قام على رأس النبي صلى الله عليه وسلم فقال إن صاحبكم قد وضع كل فارس أو قال يريد أن يضع كل فارس ويرفع كل راع فأخذ النبي صلى الله عليه وسلم بمجامع جيبته فقال ألا أرى عليك لباس من لا يعقل ثم قال إن نبي الله نوحا صلى الله عليه وسلم لما حضرته الوفاة قال لابنه إني قاص عليك الوصية أمرك باثنتين وأنهاك عن اثنتين أمرك بلا إله إلا الله فإن السماوات السبع والأرضين السبع لو وضعن في كفة ووضعت **لا إله إلا الله** في كفة لرححت بهن ولو أن السماوات السبع والأرضين السبع كن حلقة مبهمة لتقصمتهن **لا إله إلا الله** **وسبحان الله وبحمده** فإنها صلاة كل شيء وبها يرزق كل شيء وأنهاك عن الشرك والكبر فقلت أو قيل يا رسول الله هذا الشرك قد عرفناه فما الكبر هو أن يكون لأحدنا حلة يلبسها قال لا قال فهو أن يكون لأحدنا نعلان حسنتان لهما شرا كان حسنان قال لا قال فهو أن يكون لأحدنا دابة يركبها قال لا قال فهو أن يكون لأحدنا أصحاب يجلسون إليه قال لا قال يا رسول الله فما الكبر قال سفه الحق وغمص الناس". قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Amr ؓ rəvayət edir ki, biz Peyğəmbərin ﷺ yanında oturmuşduq. Bədəvilərdən olan bir kişi gəldi. Onun əynində yaşıl atlasdan bir cübbə var idi. O gəlib Peyğəmbərin ﷺ başının üstə durub dedi: “Sizin qardaşınız hər bir adlı-sanlı adamı alçaldır, yaxud hər bir adlı-sanlı adamı alçaltmaq istəyir və hər bir çobanı ucaldır. Peyğəmbər ﷺ onun cübbəsinin ətəyindən tutub dedi: “Məgər mən sənün əynində ağılsız adamın geydiyi libasın olduğunu görmürəm?” Sonra (sözünə davam edib) dedi: “Allahın peyğəmbəri Nuh ؑ vəfat edərkən oğluna belə demişdi: “Mən sənə vəsiyyətimi söyləyirəm: Sənə iki şeyi əmr edir və iki şeyi qadağan edirəm. Sənə **“Lə İlahə İlləllahi”** əmr edirəm. Əgər yeddi göy və yeddi yer tərəzinin bir gözüne və **“Lə İlahə İlləllah”** digər gözüne qoyulsaydı, bu tövhid kəlməsi ağır gələrdi. Və əgər yeddi göy və yeddi yer ucsuz bucaqsız bir halqa olsaydı, **“Lə İlahə İlləllah”** onu sındırardı. (Həmçinin) **Sübhənəllah Və Bihəmdih**

⁵³⁴ Tirmizi 2639, İbn Macə 4300, əl-Albani “Səhih”.

kəlmələrini (əmr edirəm). Çünki, bu kəlmələr hər şeyin duasıdır. Bunun sayəsində hər şeyə ruzi verilir. Və iki şeyi sənə qadağan edirəm: (Allaha) şərik qoşmağı və təkəbbürlük etməyi. (Peyğəmbərə ﷺ) deyildi ki: “Ey Allahın Elçisi! Bu şirki bildik. Bəs təkəbbürlük nədir? Məgər birimizin özündə olan (gözəl) əbasını geyməsi təkəbbürlükdürmü?” (Peyğəmbər ﷺ): “Xeyr”- deyə cavab verdi. (Kişi) dedi: “Məgər birimizdə gözəl qaytanlı gözəl ayaqqabıların olması təkəbbürlükdürmü?” (Peyğəmbər ﷺ): “Xeyr”- deyə cavab verdi. (Kişi) dedi: “Məgər birimizin minəcək heyvana sahibi olması təkəbbürlükdürmü?” (Peyğəmbər ﷺ): “Xeyr”- deyə cavab verdi. (Kişi) dedi: “Məgər birimizlə oturub-duran dostların olması təkəbbürlükdürmü? (Peyğəmbər ﷺ): “Xeyr”- deyə cavab verdi. (Kişi) dedi: “Bəs təkəbbürlük nədir, ya Rəsulallah?” (Peyğəmbər ﷺ) dedi: “Haqqı danmaq və insanlara xor baxmaqdır”⁵³⁵.

عِبَادَةُ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّهُ قَالَ دَخَلْتُ عَلَيْهِ وَهُوَ فِي الْمَوْتِ فَبَكَتُ فَقَالَ مَهْلًا لِمَ تَبْكِي فَوَاللَّهِ لَئِنِ اسْتَشْهِدْتُ لِأَشْهَدَنَّ لَكَ وَلَئِنِ شُغْتُ لِأَشْفَعَنَّ لَكَ وَلَئِنِ اسْتَطَعْتُ لَأَنْفَعَنَّكَ ثُمَّ قَالَ وَاللَّهِ مَا مِنْ حَدِيثٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- لَكُمْ فِيهِ خَيْرٌ إِلَّا حَدَّثْتُكُمْهُ إِلَّا حَدِيثًا وَاحِدًا وَسَوْفَ أُحَدِّثُكُمْهُ الْيَوْمَ وَقَدْ أَحْيَيْتُ بِنَفْسِي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ « مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ ».

Ubadə İbn Samit ؓ Ölüm ayağında ikən, onun yanına getdim. Sonra ağladım, o məndən: “Bir dayan, niyə ağlayırsan?” deyə soruşdu və belə dedi: “And olsun Allaha! Şahidlik etmək tələb olunsa sənin üçün şahidlik edərəm. Şəfaətçilik etmək tələb olunsa sənin üçün şəfaət edərəm, bacarsam sənə faydalı olam, olaram”. Sonra: “And olsun Allaha! Peyğəmbərdən ﷺ eşitdiyim, sizin üçün xeyirli olan hər bir hədisi sizin üçün danışdım, yalnız bir hədisdən başqa, onu da sizə bu gün danışacağam. Artıq nəfəsim kəsilib, ölüm məni haqlayıbdır. Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Kim Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah olmadığına və Muhəmmədin Onun Rəsulu olduğuna şahadət edərsə, Allah ona Cəhənnəmi haram edər”⁵³⁶.

حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا ذَرٍّ حَدَّثَهُ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ -صلى الله عليه وسلم- وَهُوَ نَائِمٌ عَلَيْهِ نَوْبٌ أبيضُ ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَإِذَا هُوَ نَائِمٌ ثُمَّ أَتَيْتُهُ وَقَدِ اسْتَيْقَظَ فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ « مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ ». قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ « وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ ». قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ « وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ ». ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ فِي الرَّابِعَةِ « عَلَى رَغْمِ أَنْفِ أَبِي ذَرٍّ » قَالَ فَخَرَجَ أَبُو ذَرٍّ وَهُوَ يَقُولُ وَإِنْ رَغِمَ أَنْفُ أَبِي ذَرٍّ.

⁵³⁵ Buxari "Ədəbul Mufrad" 548, əl-Albani «Səhih Tərgib» 1530, 1543.

⁵³⁶ Müslim 151.

Əbu Zərr رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir dəfə Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم öynində ağ paltar yatmış ikən mən onun yanına gəldim. (Mən onun yatdığını görüb çıxıb getdim və bir müddətdən) sonra yenə onun yanına gəldim. O artıq oyanmışdı. (Məni görəndə) buyurdu: **“Lə İlahə İləllah”** – deyib ölən hər bir qul mütləq Cənnətə daxil olacaqdır!”. Mən: “Zina və oğurluq etsə də belə?”. Peyğəmbər: “Zina və oğurluq etsə də belə”. (Yenə) soruşdum: “Zina və oğurluq etsə də belə?”. Peyğəmbər: “Zina və oğurluq etsə də belə”. (Bir daha) soruşdum: “Zina və oğurluq etsə də belə?”. O: “Zina və oğurluq etsə də belə, Əbu Zərin xoşuna gəlməsə də belə”. Əbu Zərr رضي الله عنه hər dəfə bu hədisi danışarkən deyərdi: “Əbu Zərin xoşuna gəlməsə də belə!”⁵³⁷.

فَقَالَ « يَا أَبَا هُرَيْرَةَ ». وَأَعْطَانِي تَعْلِيَهُ قَالَ « اذْهَبْ بِنَعْلِي هَاتَيْنِ فَمَنْ لَقِيتَ مِنْ وَرَاءِ هَذَا الْحَائِطِ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُسْتَقِيمًا بِهَا قَلْبُهُ فَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ » فَكَانَ أَوَّلَ مَنْ لَقِيتُ عُمَرُ فَقَالَ مَا هَاتَانِ النَّعْلَانِ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ. فَقُلْتُ هَاتَانِ نَعْلَا رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- بَعَثَنِي بِهِمَا مَنْ لَقِيتُ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُسْتَقِيمًا بِهَا قَلْبُهُ بَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ. فَضَرَبَ عُمَرُ يَدَيْ بَيْنَ نَدْيِي فَخَرَزْتُ لِاسْتِي فَقَالَ ارْجِعْ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ فَرَجَعْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَأَجْهَشْتُ بُكَاءً وَرَكِبَنِي عُمَرُ فَإِذَا هُوَ عَلَى أَتْرِي فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَا لَكَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ ». قُلْتُ لَقِيتُ عُمَرَ فَأَجْرَبْتُهُ بِالَّذِي بَعَثَنِي بِهِ فَضَرَبَ بَيْنَ نَدْيِي ضَرْبَةً خَرَزْتُ لِاسْتِي قَالَ ارْجِعْ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « يَا عُمَرُ مَا حَمَلَكَ عَلَيَّ مَا فَعَلْتَ ». قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا أَبِي أَنْتَ وَأُمِّي أَبْعَثْتَ أَبَا هُرَيْرَةَ بِنَعْلَيْكَ مَنْ لَقِيَ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُسْتَقِيمًا بِهَا قَلْبُهُ بَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ. قَالَ « نَعَمْ ». قَالَ فَلَا تَفْعَلْ فَإِنِّي أَخْشَى أَنْ يَتَكَلَّمَ النَّاسُ عَلَيْهَا فَخَلَّوْهُمْ يَعْمَلُونَ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « فَخَلَّوْهُمْ ».

Peyğəmbər: “Ey Əbu Hureyrə: “Ayaqqabılarımla get, divarın arxasında qarşılaşdığın, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah olmadığına qəlbi ilə yəqin olaraq şəhadət verən hər bir kəsi Cənnətlə müjdələ.” Ən birinci qarşılaşdığım Ömər رضي الله عنه oldu. Mənə: “Ey Əbu Hüreyrə, bu ayaqqabılar nədir” deyə soruşdu? Dedim ki: “Bunlar Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم ayaqqabılarıdır, bunları mənə verərək divarın arxasında qarşılaşdığım, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah olmadığına qəlbi ilə yəqin olaraq şəhadət verən hər bir kəsi Cənnətlə müjdələmək üçün göndərib. Əbu Hureyrə: “Ömər رضي الله عنه mənim sinəmin ortasından elə vurdu ki, arxam üstə oturdum”. O mənə: “Ey Əbu Hüreyrə, qayıt” deyə əmr etdi. Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gələrək hönkür-hönkür ağlamağa başladım. Ömər رضي الله عنه də mənim arxamca gəlib çatdı. Peyğəmbər: “Ey Əbu Hureyrə, sənə nə olub?” deyə məndən soruşdu? Ona belə cavab verdim: “Ömərlə رضي الله عنه qarşılaşdım, sənin mənə əmr etdiyən kəlamı ona xəbər verdikdə mənim sinəmin ortasından elə vurdu ki, arxam üstə oturdum, sonra mənə qayıtmamı əmr etdi.” Peyğəmbər: “Ey Ömər, səni belə etməyə nə vadar etdi?” deyə ondan soruşdu. O belə cavab verdi: “Ey Allahın Elçisi, atam, anam sənə

⁵³⁷ Buxari 5827, Müslim 283, İbn Hibban 169,

fəda olsun. Əbu Hureyrəyə ﷺ ayaqqabılarını verərək divarın arxasında qarşılaşdığı, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah olmadığına qəlbi ilə yəqin olaraq şəhadət verən hər bir kəsi Cənnətlə müjdələməyi sən əmr etdinmi?" Peyğəmbər : "Bəli mən!" deyə cavab verdi. Ömər: "Belə etmə, qorxuram ki, insanlar ona arxayınlaşarlar, qoy əməl etməkdə davam etsinlər," Peyğəmbər də : "Qoy davam etsinlər" deyə onunla razılaşdı"⁵³⁸.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ رَسُولُ اللَّهِ لَا يَلْقَى اللَّهُ بِهِمَا عَبْدٌ غَيْرَ شَاكٍّ فَيُحْبَبَ عَنِ الْجَنَّةِ (إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ) ».

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Rəsulullah ﷺ buyurdu: "Mən şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah yoxdur və mən onun elçisiyəm. Kim bu iki şəhadətə şübhə etmədən Allahın hüzuruna gedərsə, Cənnət ona vacib olar (Cənnətdən məhrum olmaz)"⁵³⁹.

عن ابن عمر رضي الله عنهما ، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال : (أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله ، ويقيموا الصلاة ، ويؤتوا الزكاة ؛ فإذا فعلوا ذلك عصموا مني دماءهم وأموالهم إلا بحق الإسلام ، وحسابهم على الله تعالى .

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah olmadığına və Muhəmmədin Allahın Elçisi olduğuna şəhadət edincəyə, namaz qılincaya, zəkat verincəyə qədər insanlarla vuruşmağa əmir olundum. Elə ki, bunu etdilər, İslamın haqqı müstəsna olmaqla öz qanlarını və mallarını məndən qorumuş olurlar. Haqq-hesablarını çəkmək isə Allaha aiddir"⁵⁴⁰.

عَنْ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ أَدْخَلَهُ اللَّهُ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ شَاءَ .

Übadə İbn Samit ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Kim Allahdan başqa ibadətə layiq heç bir İlahın olmadığına, Onun Tək olduğuna və heç bir şəriki olmadığına, Muhəmmədin Onun qulu və Elçisi olduğuna, İsanın Allahın qulu və elçisi olduğuna, Məryəmə göndərdiyi kəlməsi və Ondən gəlmə ruh olduğuna, Cənnətin haqq, Cəhənnəmin də haqq olduğuna şahidlik etsə, nə

⁵³⁸ Müslim 156.

⁵³⁹ Muslim 27, 147, 148.

⁵⁴⁰ Buxari 25, Müslim 22.

əməl etmiş olursa-olsun (və ya əmələndən aslı olmayaraq), Allah onu Cənnətə daxil edər". Başqa rəvayətdə Rəsulullah ﷺ buyurur: "Cənnətin səkkiz qapısından hansından istərsə, onu oradan içəri salar"⁵⁴¹.

قَالَ وَحَسْبُنَا عَلَى خَيْرِ صَنَعَتِنَا لَهُ قَالَ فَتَابَ فِي الْبَيْتِ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ النَّارِ ذُوو عَدَدٍ فَاجْتَمَعُوا فَقَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ أَيْنَ مَالِكُ بْنُ الدُّخَيْنِ أَوْ ابْنُ الدُّخَيْنِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ ذَلِكَ مُنَافِقٌ لَا يُحِبُّ اللَّهُ وَرَسُولُهُ (مَالِكُ بْنُ دُخَيْشٍ). قَالُوا وَدُؤَا أَنَّهُ دَعَا عَلَيْهِ فَهَلَكَ وَوَدُؤَا أَنَّهُ أَصَابَهُ شَيْءٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُقُلْ ذَلِكَ أَلَا تَرَاهُ قَدْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ (وَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ) يُرِيدُ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ قَالَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ (قَالُوا إِنَّهُ يَقُولُ ذَلِكَ وَمَا هُوَ فِي قَلْبِهِ) قَالَ فَإِنَّا نَرَى وَجْهَهُ وَنَصِيحَتَهُ إِلَى الْمُنَافِقِينَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ (وَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ) يَتَّبِعِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ (فَيَدْخُلُ النَّارَ أَوْ تَطَعَمَهُ).

İtban İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki: “Biz Peyğəmbəri ﷺ bir qədər yubatdıq ki, onun üçün hazırladığımız Xəzirəni⁵⁴² (yeyə bilsin). Namaz qıldıqdan sonra Peyğəmbərin ﷺ gəldiyini eşidən insanlar bizə axışmağa başladılar. Onlardan biri: “Malik b. Duxşun (Duxşum) haradadır? onu heç görmürəm» deyə soruşdu. (Cəməatda) onlardan biri: «O, münafiq, hansı ki, Allah və Rəsulunu sevmir (Başqa rəvayətdə: Kaş ki, ona dua edərdi və o həlak olardı, kaş ki, ona bir şey olardı)». Peyğəmbər: “Belə demə! Məgər sən bilmirsən ki, o, Allahın Üzünü diləyərək “Lə İlahə İlləllah (Başqa rəvayətdə: Onun Rəsulu olduğunu)” – demişdir? Adam: “Allah və Onun Elçisi daha yaxşı bilir! (Başqa rəvayətdə: O, qəlbində olmadığı bir şeyi deyir)”. İtban: “Biz onun münafıqlərə qarşı (mehriban) mövqedə olduğunu və onlara məsləhət verdiyini görürü”. Peyğəmbər: “Allah, həqiqətən də, Onun Üzünü diləyərək “Lə İlahə İlləllah (Başqa rəvayətdə: Onun Rəsulu olduğunu)” deyən kimsəyə, Cəhənnəm odunun toxunmasını haram etmişdir (Başqa rəvayətdə: Cəhənnəmə girməz və ya dadmaz)”⁵⁴³.

أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِقْدَادَ بْنَ عَمْرٍو الْكِنْدِيَّ وَكَانَ حَلِيفًا لِبَنِي زُهْرَةَ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَأَيْتَ إِنْ لَقِيتُ رَجُلًا مِنَ الْكُفَّارِ فَاقْتَتَلْنَا فَضَرَبَ إِحْدَى يَدَيْيَ بِالسَّيْفِ فَقَطَعَهَا ثُمَّ لَأَدَّ مِنِّي بِشَجْرَةٍ فَقَالَ أَسَلَّمْتُ لِلَّهِ أَتَقْتُلُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَعْدَ أَنْ قَالَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَقْتُلْهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ قَطَعَ إِحْدَى يَدَيْيَ ثُمَّ قَالَ ذَلِكَ بَعْدَ مَا قَطَعَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَقْتُلْهُ فَإِنْ قَتَلْتَهُ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَتِكَ قَبْلَ أَنْ تَقْتُلَهُ وَإِنَّكَ بِمَنْزِلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ كَلِمَتَهُ الَّتِي قَالَ.

Bəni Zuhra qəbiləsinin müttəfiqi olmuş, Bədr döyüşündə iştirak etmiş Miqdad İbn Amr əl-Kindi ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) mən Peyğəmbərə ﷺ dedim:

⁵⁴¹ Buxari 3435, Muslim 28.

⁵⁴² Xəzirə – yemək növüdür. Bu yeməyi hazırlamaq üçün xırda-xırda doğranmış ət suda qaynadılmalı və qaynadıldıqdan sonra üstünə un vurulmalıdır.

⁵⁴³ Buxari 425, 1186, 5401, Müslim 158, 1528.

“Ya Rəsulullah! Əgər (döyüşlərin birində) kafirlərdən biri ilə qarşılaşsam və biz bir-birimiz ilə vuruşsaq və o, (döyüş əsnasında) mənə iki əlimdən birini qılınc ilə vurub kəssə, sonra da məndən canını qurtarmaq üçün qaçıb bir ağaca dırmaşsa və mən Allaha təslim oldum (müsəlman oldum) desə mən onu bu sözü söylədikdən sonra öldürə bilərəmmi?”. Peyğəmbər: «Onu öldürmə» deyərək buyurdu. Mən: «Ya Rəsulullah! Axı o, bu sözləri mənə əlimi kəsədikdən sonra söyləmişdi» dedim. Peyğəmbər: «Xeyr! Onu öldürmə. Əgər sən onu öldürsən onun halı, sənin onu öldürməmişdən qabaqki halın kimi olacaq. Sən isə onun (Kəlimeyi-Şəhadət) söyləməmişdən əvvəlki durumuna (vəziyyətinə) düşəcəksən»⁵⁴⁴.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ عَلَامٌ يَهُودِيٌّ يَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَرَضَ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَهُ فَفَعَدَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَقَالَ لَهُ أَسْلِمْتَ فَتَنَزَّرَ إِلَى أَبِيهِ وَهُوَ عِنْدَهُ فَقَالَ لَهُ أَطْعَمَ أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْلَمَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْقَذَهُ مِنَ النَّارِ .

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم xidmət edən Yəhudi bir uşaq var idi. Bu uşaq (bərk) xəstələnmişdir. Onu ziyarət edən Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم uşağın baş tərəfində duraraq buyurdu: «İslamı qəbul et!». Uşaq yanında dayanmış atasına baxdı. Atası: «Əbul Qasimə itaət et!» dedi. O, da İslamı qəbul etdi. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم uşağın yanından çıxaraq deyərək: «Onu Cəhənnəm odundan qoruyan Allaha həmd olsun»⁵⁴⁶.

أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ بْنِ حَارِثَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ قَالَ بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْحُرَقَةِ مِنْ جُهَيْنَةَ قَالَ فَصَبَّحْنَا الْقَوْمَ فَهَزَمْنَاهُمْ قَالَ وَلَجِجْتُ أَنَا وَرَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ رَجُلًا مِنْهُمْ قَالَ فَلَمَّا غَشِينَاهُ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ فَكَفَّ عَنْهُ الْأَنْصَارِيُّ فَطَعَنَتْهُ بِرُمْحِي حَتَّى قَتَلْتُهُ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْنَا بَلَّغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَقَالَ لِي يَا أَسَامَةَ أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا كَانَ مُتَعَوِّدًا. (قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا قَالَهَا خَوْفًا مِنَ السَّلَاحِ. قَالَ « أَفَلَا شَقَقْتَ عَنْ قَلْبِهِ حَتَّى تَعْلَمَ أَقَالَهَا أَمْ لَا. قَالَ أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ فَمَا زَالَ يَكْرُرُهَا عَلَيَّ حَتَّى تَمَنَيْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ أَسَلَّمْتُ قَبْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ.

Usamə İbn Zeyd رضي الله عنه rəvayət edir ki, vaxtı ikən Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bizi Cuheyne qəbiləsinin Huraqa qolu üzərinə göndərmişdir. Səhndən biz onlar su hövuzlarının yanında olarkən onlara basqın etdik. Ənsarlardan bir nəfər ilə onlardan birini izləyərək ona yaxınlaşdıqda (o, kimsə qorxudan) ***La İlahə***

⁵⁴⁴ Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم: “...onun halı, sənin onu öldürməmişdən qabaqki halın kimi olacaq” sözü o deməkdir ki, zahirən müsəlman olduqdan sonra onun qəsdinə durmaq qadağan olacaq, özü də şəriətə uyğun şəkildə mühakimə olunacaq. “Sənin halın onun bu sözü deməmişdən əvvəlki halı kimi olacaq” sözü isə o deməkdir ki, əgər sən onu öldürsən, onun varislərinin səndən qisas və ya qanbahası almağa haqqı olacaq. “Fəthul Bari” 19/301.

⁵⁴⁵ Buxari 4019, 3794, 6472, 6865, Müslim 95/155, 284, Əbu Davud 2644, 2646, İbn Hibban 164.

⁵⁴⁶ Buxari 1356, İbn Hibban 4884.

İllallah kəliməsini dedi. Mənimlə olan ənsar yoldaşım ondan əl çəkdi, mən isə qılıncımla onu vurub öldürdüm. Mədinəyə gəldikdə isə artıq bu xəbər Peyğəmbər ﷺ çatmışdır. Peyğəmbər: «Ey Usamə! Sən onu **La İlahə İllallah** dedikdən sonramı öldürdün?» deyərək buyurdu. Mən: «Ya Rəsulullah! O, canını qurtarmaq üçün belə dedi» dedim. O, mənə yenə də: «Ey Usamə! Sən onu **La İlahə İllallah** dedikdən sonramı öldürdün?» deyərək buyurdu. Peyğəmbər ﷺ bu sözləri dayanmadan mənə o, qədər təkrar etdi ki, mən kaş ki, bu günə qədər müsəlman olmazdım təmənnə edənə qədər peşman oldum (Başqa rəvayətdə: Peyğəmbər ﷺ **La İlahə İllallah** dedikdən sonramı sən onu öldürdün?» Mən: «Ya Rəsulullah! O, bu kəliməni mənim silahımın qoxusundan söylədi» dedim. Peyğəmbər: «İçindən söyləyib söyləmədiyini öyrənmək üçün qəlbinimi yarıb baxdın?» deyərək buyurdu və bu kəlimələri o, qədər təkrar etdi ki, mən kaş ki, elə o günü müsəlman olardım deyərək təmənnə etdim»⁵⁴⁷.

حُنْدَبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- بَعَثَ بَعْثًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى قَوْمٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَإِيَّاهُمْ التَّقُوا فَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِذَا شَاءَ أَنْ يَقْصِدَ إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَصَدَ لَهُ فَقَتَلَهُ وَإِنَّ رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَصَدَ غَفْلَتُهُ قَالَ وَكُنَّا نَحَدِّثُ أَنَّهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ فَلَمَّا رَفَعَ عَلَيْهِ السَّيْفَ قَالَ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ**. فَقَتَلَهُ فَجَاءَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- فَسَأَلَهُ فَأَخْبَرَهُ حَتَّى أَخْبَرَهُ خَبَرَ الرَّجُلِ كَيْفَ صَنَعَ فَدَعَاهُ فَسَأَلَهُ فَقَالَ «لِمَ قَتَلْتَهُ». قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْجَعُ فِي الْمُسْلِمِينَ وَقَتَلْتُ فَلَئِنَّا وَفَلَئِنَّا - وَسَمَى لَهُ نَعْرًا - وَإِنِّي حَمَلْتُ عَلَيْهِ فَلَمَّا رَأَى السَّيْفَ قَالَ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ**. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- «أَقْتَلْتَهُ». قَالَ نَعَمْ. قَالَ «فَكَيْفَ تَصْنَعُ بِإِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ «وَكَيْفَ تَصْنَعُ بِإِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». قَالَ فَجَعَلَ لَا يَزِيدُهُ عَلَيَّ أَنْ يَقُولَ «كَيْفَ تَصْنَعُ بِإِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

Cundub İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ müsəlmanlardan təşkil edilmiş bir dəstəni müşriklərin bir qövmü üzərinə göndərir. İki ordu bir-biri ilə qarşılaşdılar. Müşriklərdən biri müsəlmanlardan istədiyini göz-altı edib izləyərək onu öldürürdü. Müsəlmanlardan bir nəfər isə (biz deyirik ki, bu Usamə İbn Zeyd) idi. O, müşriki izləyərək münasib (bir an) yetişdikdə Usamə qılıncını o, müşrikin üzərinə qaldırırdıqda o: «**La İlahə İllallah**» deyərək qışqırdı. Usamə buna əhəmiyyət vermədən o, kimsəni zərbə ilə öldürdü. (Döyüşdən sonra) Müjdəçi Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək ona döyüşdə baş verən hadisələri və (Usamə) haqqında məlumat verdi. Peyğəmbər ﷺ Usaməni yanına çağıraraq: «Nə üçün onu öldürdün?» deyərək buyurdu. Usamə: «Ya Rəsulallah! O, müsəlmanlara əziyyət verərək filankəsi-filankəsi öldürdü deyərək (bir çox müsəlmanların isimlərini zikr etdi)» dedi. Mən də onun üzərinə hücum etdikdə o, qılıncımı görəcək **La İlahə İllallah** deyərək qışqırdı. Peyğəmbər: «Sən də onu öldürdünmü?» deyərək buyurdu. Usamə: «Bəli» deyərək cavab verdi.

⁵⁴⁷ Müslim 96/158, 97/160, 287, 289.

Peyğəməbr: «Qiyamət günü qarşına **La İlahə İlləllah** kəlməsi ilə gəldikdə onda sən nə edəcəksən?» deyə buyurdu. Usamə: «Ya Rəsulallah! Mənim üçün Allahdan bağışlanma dilə!» dedi. (Lakin) Peyğəməbr ﷺ heç bir söz demədən bu kəlimələri bir neçə dəfə təkrar edirdi: «Qiyamət günü qarşına **La İlahə İlləllah** kəlməsi ilə gəldikdə onda sən nə edəcəksən?»⁵⁴⁸.

سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ جَاءَهُ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَوَجَدَ عِنْدَهُ أَبَا جَهْلٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « يَا عَمَّ قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. كَلِمَةٌ أَشْهَدُ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللَّهِ ». فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ يَا أَبَا طَالِبٍ أترغبُ عن مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ. فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَعْرضُهَا عَلَيْهِ وَيُعِيدُ لَهُ تِلْكَ الْمَقَالَةَ حَتَّى قَالَ أَبُو طَالِبٍ آخِرَ مَا كَلَّمَهُمْ هُوَ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ. وَأَبَى أَنْ يَقُولَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « أَمَا وَاللَّهِ لَأَسْتَفِيرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أَتِهِ عَنَّا ». فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولَى قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ). وَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى فِي أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- (إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ).

Səid İbn Musəyyib atasından rəvayət edir ki, Əbu Talib ölüm anında ikən Peyğəməbr ﷺ onun yanına gəldi. Onun yanında Əbu Cəhl və Abdullah İbn Əbu Umeyyə İbn Muğirə də var idi. Peyğəməbr: «Ey əmi! **La İlahə İlləllah** – kəlməsini de ki, bununla Allah yanında sənənin lehinə şəhadət edirəm». Əbu Cəhl və Abdullah İbn Əbu Umeyyə İbn Muğirə: «Ya Əbu Talib! AbdulMuttalibin millətini tərk mi edirsən?» dedilər. Peyğəməbr ﷺ sözünü əmisinə deməkdə davam edirdi. Onlar da öz sözlərini deməkdə davam edirdilər. Nəhayət Əbu Talibin onlara söylədiyi son söz: «AbulMuttalibin milləti üzərindəyəm!» oldu və: «**La İlahə İlləllah**» deməkdən çəkindi. Peyğəməbr: «Yaxşı bil ki, Allaha and olsun ki, qadağan olunanadək sənənin üçün Allahdan bağışlanma diləyəcəyəm». Bundan sonra Allah ayə nazil etdi: **«Müşriklərin Cəhənnəmlik olduqları (müsəlmanlara) bəlli olduqdan sonra, onlarla qohum olsalar belə, Peyğəməbrə və iman gətirənlərə onlar üçün bağışlanma diləmək yaraşmaz».** (ət-Tövbə 113). Allah, Əbu Talib haqqında bu ayəni nazil etdikdə Peyğəməbr: **«(Ya Muhəmməd!) Şübhəsiz ki, sən istədiyini doğru yola yönəldə bilməzsən. Amma Allah dilədiyini doğru yola salar. Doğru yolda olacaq kəsləri (öz əzəli elmi ilə) daha yaxşı o bilir».** (əl-Qəsəs 56)⁵⁴⁹.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- لِعَمِّهِ « قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ لَكَ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ». قَالَ لَوْلَا أَنْ تُعْبِرَنِي قُرَيْشٌ يَقُولُونَ إِذَا مَا حَمَلَهُ عَلَى ذَلِكَ الْجَزَعُ لَأَفْرَرْتُ بِهَا عَيْنَكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ)

⁵⁴⁸ Buxari 4269, 4021, 6478, 6872, Müslim 96/159, 287, 288, 289, İbn Hibban 4751, Əhməd 21793.

⁵⁴⁹ Buxari 1360, 3884, 4772, Müslim 141, Nəsəi 2035, Həkim 3291, İbn Hibban 982, Əhməd 23674, 23724.

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Ey əmi! **Lə İlahə İlləllah** – kəlməsini de ki, bununla Allah yanında sənin leyhinə şəhadət edim». Əbu Talib: «Qureyşin məni ayıblaması və haqqımda: «Əbu Talib bunu ancaq qorxudan dedi!» demələri olmasaydı, onu deyib səni məmnun edərdim». Allah, Əbu Talib haqqında bu ayəni nazil etdikdə Peyğəmbər: **«(Ya Muhəmməd!) Şübhəsiz ki, sən istədiyini doğru yola yönəldə bilməzsən. Amma Allah dilədiyini doğru yola salar. Doğru yolda olacaq kəsləri (öz əzəli elmi ilə) daha yaxşı o bilir». (əl-Qəsəs 56)⁵⁵⁰**.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لَمَّا تُوفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- وَاسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَهُ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ لِأَبِي بَكْرٍ كَيْفَ تُفَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- «أُمِرْتُ أَنْ أُفَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَمَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَقَدْ عَصَمَ مِنِّْي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ وَحِسَابِهِ عَلَى اللَّهِ». فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَاللَّهِ لَأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللَّهُ لَوْ مَنَعُونِي عَقَالًا كَانُوا يُؤَدُّونَهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- لَفَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنْعِهِ. فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ رَأَيْتُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ شَرَحَ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ.

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ dünyasını dəyişdikdən sonra Əbu Bəkrin ﷺ xəlifəliyi (dövründə) bir qrup ərəblər (zəkat verməkdən imtina edərək) küfrə girirlər. (Əbu Bəkr ﷺ onlarla vuruşmağa qərar verdikdə) Ömər: «Sən o, insanlarla necə döyüşə bilərsən ki, Peyğəmbər ﷺ buyurmuşdu: «Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah olmadığına (və Muhəmmədin Allahın Rəsulu olduğuna) şəhadət edincəyə qədər insanlarla vuruşmağa əmr olundum. Bunu etdilərmi, İslamın haqqı müstəsna olmaqla öz qanlarını və mallarını məndən qorumuş olarlar. Haqq-hesablarını çəkmək isə Allaha aiddir» dedi. Əbu Bəkr: «Allaha and olsun ki, namaz və zəkati bir-birindən ayıranlarla vuruşacağam. Çünki zəkat malın haqqıdır. Allaha and olsun ki, onlar Peyğəmbər ﷺ ödədikləri bir dəvə yulanını belə məndən əsirgəmiş olsalar bundan ötrü onlarla vuruşacağam» deyə cavab verdi. Ömər: «Vallahi başa düşdüm (gördüm) ki, tək Allah özü Əbu Bəkrin ﷺ köksünü onlarla döyüşməyə açmışdır və başa düşdüm ki, doğru olan da elə budur»⁵⁵¹.

⁵⁵⁰ Müslim 144.

⁵⁵¹ Buxari 1335, 1399, 6924, Müslim 20/32, 133, Nəsəi 3092, 3973, Əhməd 117, 335.

أذكار طرفي النهار SƏHƏR VƏ AXŞAM ZİKRLƏRİ

فَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ

تَرْضَىٰ

“Onların dediklərinə səbir et. Günəş doğmamışdan və batmamışdan əvvəl Rəbbini həmd-səna ilə təriflə, gecənin bəzi saatlarında və gündüziün iki başında Ona təriflər de ki, bəlkə razı qalasan”. (Ta ha 130).

“فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ”

“Səbir et! Həqiqətən, Allahın vədi həqdır. Günahının bağışlanmasını dilə, axşamüstü və sübh çağı Rəbbini həmd ilə təriflə”. (Mumin 55).

“وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ

فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ”

“Rəbbinin Üzünü diləyərək səhər və axşam çağı Ona dua edənləri yanından qovma. Nə sən onların verəcəkləri hesabatda azca da olsa cavabdehsən, nə də onlar sənin verəcəyin hesabatında azca da olsa cavabdehdirlər. Onları qovsan zalımlardan olarsan”. (əl-Ənam 52).

“وَأَذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ”

“Səhər-axşam ürəyində yalvararaq və qorxaraq, səsinə qaldırmadan Rəbbini yad et və qafillərdən olma”. (əl-Əraf 205).

“فِي بُيُوتٍ أُذِنَ لِلَّهِ أَنْ تَرْفَعَ وَيُذَكِّرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ”

“Bu nur Allahın, tikilib ucaldılmasına və içində Öz adının zikr edilməsinə izin verdiyi evlərdədir. Orada səhər-axşam Ona təriflər deyirlər”. (ən-Nur 36).

“إِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ”

“Biz dağları ona ram etmişdik. Onlar axşam çağı və səhər onunla birlikdə Allahın şəninə təriflər deyirdilər”. (əs-Sad 18).

عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا أمسى قال: «أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمَلِكُ لِلَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (اللَّهُمَّ إِنِّي) رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكَبِيرِ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ فِي النَّارِ وَعَذَابِ فِي الْقَبْرِ». وَإِذَا أَصْبَحَ قَالَ ذَلِكَ أَيْضًا «أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمَلِكُ لِلَّهِ».

Səhər Və Axşam: İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم hər dəfə axşamladığı zaman buyurardı: «*Əmsəynə Və Əmsəl Mulku Lilləhi (Səhər İsə: Əsbəhnə Və Əsbəhəl Mulku Lilləhi) Vəlhəmdulilləh, Lə İlahə İlləllahu Vəhdahu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir, (Allahummə İnni) Rabbi Əs'əlukə Xayr Mə Fi Həzihil Leyləti Və Xayra Mə Bə'dəhu, Və Əuzu Bikə Min Şərri Mə Fi Həzihil Leyləti Və Şərri Mə Bə'dəhu, (Səhər İsə: Allahummə İnni Və Ya Rabbi Əs'əlukə Xayr Mə Fi Həzəl Yəumi Və Xayra Mə Bə'dəhə, Və Əuzu Bikə Min Şərri Mə Fi Həzəl Yəumi Və Şərri Mə Bə'dəhə), Rabbi Əuzu Bikə Minal Kəsəli Və Suil Kibəri, Rabbi Əuzu Bikə Min Əzabin Fin Nari Və Əzabin Fil Qabr* - Axşama çıxdıq, hökm də Allahın olaraq axşama çıxdı. Allaha həmd olsun! Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! (Allahım) Ey Rəbbim! Səndən bu gecənin xeyrini və bundan sonrakı xeyri diləyirəm. Bu gecənin şərindən və bundan sonrakı şərdən Sənə sığınırım. Ey Rəbbim! Tənbəllikdən və pis qocalıqdan Sənə sığınırım. Ey Rəbbim! Cəhənnəmdəki əzabdan və qəbirdəki əzabdan Sənə sığınırım!»⁵⁵².

عن أبي هريرة رضي الله عنه كان النبي صلى الله عليه وسلم يعلم أصحابه، فيقول: ((إذا أصبح أحدكم فليقل: اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ. وإذا أمسى فليقل: اللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Səhər Və Axşam: Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم səhabələrini öyrədərək buyurdu: “*Allahummə, Bikə Əsbəhnə, Və Bikə Əmsəynə, Və Bikə Nəhyə, Və Bikə Nəmutu, Və İleykən Nuşur* - Sizdən biriniz sabahladığı zaman desin: Allahım! Sənin sayəndə səhərə çıxdıq, Sənin sayəndə axşama çıxdıq, Sənin sayəndə yaşayırıq, Sənin sayəndə ölürük! Qayıdış Sənədir!”. **Axşam** - “*Allahummə, Bikə Əmsəynə, Və Bikə Əsbəhnə, Və Bikə Nəhyə, Və Bikə Nəmutu, Və İleykəl Məsiyr* - Allahım! Sənin sayəndə axşama çıxdıq, Sənin sayəndə səhərə çıxdıq, Sənin sayəndə yaşayırıq, Sənin sayəndə ölürük! Dönüş Sənədir!”⁵⁵³.

⁵⁵² Müslim 2723, 7083, “Muxtəsər Müslim” 1894, Əbu Davud 5071, 5073, Tirmizi 3390, Nəsəi 9851.

⁵⁵³ Əbu Davud 5068, 5070, Tirmizi 3391, İbn Məcə 3868, əl-Albani “Səhihdə” 262.

عن سداد بن أوس رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال: ((سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ أَنْ تَقُولَ (أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى سَيِّدِ الْإِسْتِغْفَارِ) اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتَ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذُنُوبِي فَاعْفُرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ)) ((وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا، فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ، فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا، فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ، فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ)) (لَا يَقُولُهَا أَحَدُكُمْ حِينَ يُمْسِي فَيَأْتِي عَلَيْهِ قَدَرٌ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ إِلَّا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَلَا يَقُولُهَا حِينَ يُصْبِحُ فَيَأْتِي عَلَيْهِ قَدَرٌ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ إِلَّا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ)

Səhər Və Axşam: Səddəd İbn Əus رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "İstığfarnı (Allahdan bağışlanma diləməyin) ağasını öyrədimmi?: «Allahummə, Əntə Rəbbiy Lə İlahə İllə Əntə, Xələqtəniy Və Ənə Abdükə, Və Ənə Alə Ahdikə Və Və'dikə Məs Tətə'tu, Əuzu Bika Min Şərri Mə Sanə'tu, Əbu'u Ləkə Bini'mətikə Aleyyi, Və Əbu'u Ləkə Bizənbiiy, Fəğfir Lii Fəinnəhu Lə Yəğfiruz Zunubə İllə Əntə - Allahım! Sən mənim Rəbbimsən. Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur. Məni Sən yaratdın və mən Sənin qulunam. Gücüm çatan qədər Sənə verdim əhdə və vədə sadıqəm. Etdiklərimin şərindən Sənə sığınırım. Mənə verdiyin neməti etiraf edirəm və günahımı boynuma alıram. Məni bağışla! Şübhəsiz ki, günahları yalnız Sən bağışlayırsan!". (İstığfarnın ağası) Kim bu kəlimələri yəqin olaraq sabahladığı zaman söyləyərsə və həməən günü axşamdan qabaq ölərsə o, kimsə Cənnət əhlindəndir. Həmçinin kim bu kəlimələri yəqin olaraq axşam vaxtı söyləyərsə və sabahlamamışdan qabaq ölərsə o, kimsə Cənnət əhlindəndir. (Başqa rəvayətdə: Sizdən biriniz bunu axşam deyərsə, sübhə qədər ölüm ona gəldikdə, Cənnət ona vacib olar. Səhər deyərsə, axşama qədər ölüm ona gəldikdə, Cənnət ona vacib olar)»⁵⁵⁴.

عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ لفاطمة ((ما يمنك أن تسمعي ما أوصيك به؟ إذا تقولي: إذا أصبحت وإذا أمسيت يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ وَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Səhər Və Axşam: Ənəs b. Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Fatimə رضي الله عنها buyurdu: "Mənim sənə vəsiyyəət etdiyimi eşitdirməyə nə mane olur? Səhər və Axşam de: "Ya Həyyu, Ya Qəyyum, Biraħmətikə Əstəğiyisu, Əslih Lii Şə'niy Kulləhu Və Lə Təkilniy İlə Nəfsiy Tarfətə Aynin - Ey (əbədi) Yaşayan, Ey Qəyyum! Mərhəmətinlə kömək diləyirəm. Mənim bütün işlərimi yoluna qoy! Məni bir göz qırpmı belə başlı-başına buraxma!"»⁵⁵⁵.

⁵⁵⁴ Buxari 5947, 6306, Muxtəsər Buxari 2420, Əbu Davud 5070, 5072, İbn Məcə 3872, Tirmizi 3393, 3721, Nəsəi 5522.

⁵⁵⁵ Nəsəi 10405, əl-Albani "Səhih Tərgib" 661.

قال أبو بكر الصديق رضي الله عنه: قال رسول الله ﷺ: ((قُلْهُ إِذَا أَصْبَحْتَ وَإِذَا أَمْسَيْتَ وَإِذَا أَخَذْتَ مَضْجَعَكَ: (عن أبي راشد الحبراني أتيت عبد الله بن عمرو فقلت له حدثنا بما سمعت من رسول الله صلى الله عليه وسلم فألقى إلي صحيفة فقال هذا ما كتب لي النبي صلى الله عليه وسلم فنظرت فيها فإذا فيها إن أبا بكر الصديق رضي الله عنه سأله النبي صلى الله عليه وسلم قال يا رسول الله علمني ما أقول إذا أصبحت وإذا أمسيت فقال يا أبا بكر قل) اللَّهُمَّ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي (وَمِنْ) وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّكَهٖ، وَأَنْ أَقْتَرَفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا، أَوْ أُجْرَةَ إِلَى مُسْلِمٍ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Səhər, Axşam Və Yatağa Girəndə: Əbu Bəkr əs-Siddiq رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Başqa rəvayətdə: Əbu Rəşid əl-Hubrani rəvayət edir ki, mən Abdullah İbn Amrın رضي الله عنه yanına gəlib dedim: “Mənə Peyğəmbərdən ﷺ eşitdiyini öyrət”. O mənə bir vərəq verib dedi: “Bu, Peyğəmbərin ﷺ mənə yazdırdığı duadır. Mən ona nəzər saldıqda gördüm ki, orada bu sözlər yazılıb”. Əbu Bəkr: “Ey Allahın Elçisi! Mənə bir şey öyrət ki, onu səhər və axşam zikir edim). Peyğəmbər: Səhər, Axşam və Yatağına girdiyin zaman de: «Allahummə, Aliməl Ğaybi Vəş Şəhadəti, Fatirəs Səməvati Vəl Ard, Rəbbə Kulli Şeyin Və Məliykəhu, Əşhadu Ən Lə İlahə İllə Ənt, Əuzu Bika Min Şərri Nəfsiy Və Şərriş Şeytani Və Şirkihî, Və Ən Əqtərifə Alə Nəfsiy Suən Əu Əcurrəhu İlə Muslimin - Göyləri və yeri yaradan, qeybdə və aşkarda olanı Bilən Allahım! Hər şeyin Rəbbi və Hökmdarı! Şahidlik edirəm ki, Səndən başqa məbud yoxdur. Nəfsimin şərindən, şeytanın şərindən və şirkindən, özümə pislik etməkdən yaxud onu bir müsəlmana yetirməkdən Sənə sığınırım!»⁵⁵⁶.

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنه قال: لم يكن النبي ﷺ يدعُ هؤلاء الدعواتِ، حينُ يُمسي وحينُ يُصبحُ: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ (الْعَفْوُ) الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَتِي وَآمِنْ رَوْعَاتِي اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Səhər Və Axşam: Abdullah İbn Amr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu duanı axşam və səhər oxumadan buraxmazdı: «Allahummə, İnniy Əs'əlukəl (Afvə) Vəl Afiyətə Fid Dunya Vəl Əxira, Allahummə, İnniy Əs'əlukəl Afvə Vəl Afiyətə Fi Diyniy Və Dunyayə Və Əhliy Və Maliy, Allahummə Ustur Auratiy Və Əmin Rauatiy, Allahumməhfəzniy Min Bəyni Yədəyyə Və Min Xalfiy Və An Yəmiyniy Və An Şimaliy Və Min Fəuqiy Və Əuzu Biazəmatikə Ən Uğtələ Min Təhtiy - Allahım! Dünyada və Axirətdə Səndən (əff) və salamatlıq diləyirəm!

⁵⁵⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1204, Tirmizi 3392, 3529, Əbu Davud 5067, Əhməd 51, 63, 7961, əl-Albani “Səhîh Kəlimə” 21.

Allahım! Dinim, dünyam, ailəm və malım üçün Səndən əfv və salamatlıq diləyirəm! Allahım! Eyiblərimi ört və qorxularımdan məni xatircəm et! Allahım! Məni önümdən, arxamdan, sağımdan, solumdan və başımın üstündən qoru. Ayağımın altının qazılmasından Sənin əzəmətinə sığınırım!»⁵⁵⁷.

حَدَّثَهُ أَنَّ عَبْدَ الْحَمِيدِ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ حَدَّثَهُ أَنَّ أُمَّهُ حَدَّثَتْهُ وَكَانَتْ تَخْدُمُ بَعْضَ بَنَاتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنَّ بِنْتَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - حَدَّثَتْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ يُعَلِّمُهَا فَيَقُولُ « قُولِي حِينَ تُصْبِحِينَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا فَإِنَّهُ مَنْ قَالَ هُنَّ حِينَ يُصْبِحُ حُفِظَ حَتَّى يُمْسِيَ وَمَنْ قَالَ هُنَّ حِينَ يُمْسِي حُفِظَ حَتَّى يُصْبِحَ ». قال الشيخ الألباني : ضعيف

Səhər Və Axşam: Bəni Həşim oğullarının mövləsi olan AbdulHəmid, anasından rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ qızlarından birinə xidmət edərkən Peyğəmbərin ﷺ qızına öyrətdiyi duanı (eşitmişdir): Səhər: **“Subhəllahi və Bihəmdihə Lə Quvvətə İllə Billəhi Məşəallahu Kənə Və Mə Ləm Yəşə Ləm Yəkun Ələmu Ənnəllahə Alə Kulli Şeyin Qadir, Və Ənnəllahə Qad Əhatə Bi Kulli Şeyin İlmən - Allah pak və müqəddəsdür! Allaha həmd olsun! (Allaha qulluq) üçün güc yetirmək yalnız Allahın yardımınıdır, Allahın dilədiyini olur, diləmədiyini isə olmaz. Həqiqətə O güc və qüvət sahibidir və Elmi ilə hər bir şeyi ehtiva etmişdir”** – (səhər) deyərsə axşamadək qorunmuş olar, axşam deyərsə Səhərə qədər qorunmuş olar”⁵⁵⁸.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ أَوْ يُمْسِي اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ أَشْهَدُكَ وَأَشْهَدُكَ حَمَلَةَ عَرْشِكَ وَمَلَائِكَتَكَ وَجَمِيعَ خَلْقِكَ أَتَى اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ أَعْتَقَ اللَّهُ رُبْعَهُ مِنَ النَّارِ فَمَنْ قَالَهَا مَرَّتَيْنِ أَعْتَقَ اللَّهُ نَفْسَهُ وَمَنْ قَالَهَا ثَلَاثًا أَعْتَقَ اللَّهُ ثَلَاثَةَ أَرْبَاعِهِ فَإِنْ قَالَهَا أَرْبَعًا أَعْتَقَهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ ». قال الشيخ الألباني : ضعيف

Səhər Və Axşam: Ənəs رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: **“Allahummə, İnniy Əsbəhtu (Axşam isə: Allahummə İnniy Əmsəytu) Uşhidukə Və Uşhidu Həmələtə Arşikə Və Mələkətəkə Və Cəmiyə Xəlqikə Ənnəkə Əntəllahu Lə İlahə İllə Əntə Və Ənnə Muhəmmədən Abdukə Və Rasulukə - Allahım! Mən Sənin (iznin və iradənlə) səhərə çıxdım, Ərşini daşıyanları, mələklərini və bütün yaratdıqlarını şahid tutaraq Səndən başqa ibadətə layiq haqq İlah olduğuna, Muhəmmədin Sənin qulun və rəsulu olduğunu! – söyləyərsə, (kim bunu bir dəfə deyərsə) Allah onun 4/1 (Oddan) azad edər. Kim bunu iki dəfə desə, Allah onun yarı hissəsini Oddan azad edər.**

⁵⁵⁷ İbn Macə 3135, 3871, Əbu Davud 5074, 5076, Nəsəi 10401, Əhməd 4785, İbn Hibban 961, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 23.

⁵⁵⁸ Əbu Davud 5075, 5077, əl-Albani “Zəif”.

Kim bu duanı üç dəfə deyərsə Allahı onun 3/1 (oddan) azad edər. Kim bunu dörd dəfə desə, Allah onu bütövlükdə Oddan azad edər⁵⁵⁹.

أَنَّسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ أُشْهِدُكَ وَأُشْهِدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ وَمَلَائِكَتَكَ وَجَمِيعَ خَلْقِكَ أَنَّكَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحَدَّكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا أَصَابَ فِي يَوْمِهِ ذَلِكَ مِنْ ذَنْبٍ وَإِنْ قَالَهَا حِينَ يُمَسِّي غُفِرَ لَهُ مَا أَصَابَ تِلْكَ اللَّيْلَةَ ». قال الشيخ الألباني : ضعيف

Səhər Və Axşam: Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: **Allahummə, İnniy Əsbəhtu (Axşam isə: Allahummə İnniy Əmsəyту) Uşhidukə Və Uşhidu Həmələtə Arşikə Və Mələikətəkə Və Cəmiyə Xəlqikə Ənnəkə Əntəllahu Lə İlahə İllə Əntə Vəhdəkə Lə Şərikə Ləkə Və Ənnə Muhəmmədən Abdəkə Və Rəsuləkə** - Allahım! Mən Sənin (iznin və iradənlə) səhərə çıxdım, Ərşini daşıyanları, mələklərini və bütün yaratdıqlarını şahid tutaraq Səndən başqa ibadətə layiq haqq İlah olmadığına, Tək və şəriksiz Allah olduğuna, Muhəmmədin Sənin qulun və rəsulun olduğuna! – deyərsə, o gündə etdiyi günahları bağışlanır, əgər bu kəlimələri axşam söyləyərsə gecə ikən qazandığı günahları bağışlanır⁵⁶⁰.

عن أبان بن عثمان، قال: سمعتُ عثمانَ بنَ عفانَ رضي الله عنه يقول: سمعتُ رسولَ الله ﷺ: ((ما من عبدٍ يقولُ في صباحِ كلِّ يومٍ، ومساءً كلِّ ليلةٍ: **بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ**، ثلاثَ مرَّاتٍ، لم تضره شيءٌ (لم تُصِبْه فِجَاءٌ بِلَاءٍ حَتَّى يُصْبِحَ وَمَنْ قَالَهَا حِينَ يُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ لَمْ تُصِبْه فِجَاءٌ بِلَاءٍ حَتَّى يُمَسِّي) فكان أبانُ بن عثمانٍ قد أصابه طرفٌ فالج، فجعل الرجلُ الذي سمع منه الحديثَ ينظرُ إليه! فقال له أبانُ ما لك تنظرُ إليّ؟ فوالله ما كذبت على عثمان ولا كذب عثمان على النبي ﷺ! ولكن اليوم أصابني فيه ما أصابني غضبت فنسيت أن أقولها. قال الشيخ الألباني : صحيح

Səhər Və Axşam - 3 dəfə: Əbənə İbn Osman eşitdim ki, Osman İbn Əffan رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər hansı bir qul hər günün səhəri və hər gecənin axşamı: **Bismilləhil Ləzi Lə Yədurru Məə İsmihi Şeyun Fil Ardi Və Lə Fis Səməi Və Huvəs Səmiul Alim** - Allahın Adı ilə! Hansı ki, adı çəkildikdə yerdə və göydə heç bir şey zərər verə bilməz. O, Eşidəndir, Biləndir! – deyərsə, heç bir şey ona zərər verməz (Başqa rəvayətdə: Axşam üç dəfə deyərsə səhərə qədər ona heç bir müsibət üz verməz, kim də bunu səhər üç dəfə deyərsə, ona axşama qədər heç bir müsibət üz verməz)”. Ravi Əbənə deyir ki, bir tərəfim iflic olmuş (ondan hədisi rəvayət edənin yanına gəldim) mənə baxırdı. Əbənə: “Nə baxırsan? Hədis sənə rəvayət etdiyim kimidir. Vallahi, nə Osman, nə də Allahın Rəsulu ﷺ yalan deməmişlər. Lakin həməən günü (hadisə baş verəndə)

⁵⁵⁹ Əbu Davud 5069, 5071, Buxari “Ədəbul Mufrad” 1201, əl-Albani “Zəif”.

⁵⁶⁰ Əbu Davud 5078, 5080, Tirmizi 3501, Nəsəi «Əməlul Yəumi Vəl Leylə» 9, İbn Sunni 70, əl-Albani “Zəif”.

Allahın qədəri ilə mən bu duanı söyləməyi unutmşudum”⁵⁶¹.

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ «خَيْرُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ وَخَيْرُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنَ قَبْلِي لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ». قال الشيخ الألباني : حسن

Amr İbn Şuayb atasından, o da öz atasından ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Duaların ən xeyirlişi Ərafa günü edilən duadır. Mənim söylədiyim və məndən öncəki peyğəmbərlərin söylədiyi ən xeyirli söz budur: Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şəriyə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur! Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir!»⁵⁶².

عَنْ أَبِي عِيَّاشٍ الزُّرَقِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)» كَانَ لَهُ عِدْلُ رَقَبَةٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ وَكُتِبَ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَحُطَّ عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ وَرُفِعَ لَهُ عَشْرُ دَرَجَاتٍ وَكَانَ فِي حَرَزٍ مِنَ الشَّيْطَانِ حَتَّى يُمَسِيَ وَإِنْ قَالَهَا إِذَا أَمْسَى كَانَ لَهُ مِثْلُ ذَلِكَ حَتَّى يُصْبِحَ» قَالَ: فَرَأَى رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِيمَا بَرَى النَّائِمُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّ أَبَا عِيَّاشٍ يَرُؤِي عَنكَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ: «صَدَقَ أَبُو عِيَّاشٍ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Səhər Və Axşam – 1 Dəfə: Əbu Əyyaş əz-Zuraqi ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Səhər: “Lə İlahə İlləllah Vəhdəhu Lə Şəriyə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! – deyərsə, bu onun üçün İsmail övladlarından qul azad etməyə bərabər olar, onun üçün 10 savab yazılar, onun 10 günahı silinər, 10 dərəcə qaldırılar, axşamadək şeytandan qorunmuş olar və kim bunu axşamladığı zaman deyərsə eynilə bu həsənələr ona yazılar sabahlayana qədər”. Sonra bir nəfər Allah Elçisini ﷺ yuxusunda görüb ondan soruşdu: “Ey Allahın Elçisi! Əbu Əyyaş səndən belə bir hədis rəvayət edir”. Allah Elçisi ﷺ də: “Əbu Əyyaş doğru söylədi!” - deyə buyurdu”⁵⁶³.

عن أبي ذر : أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: من قال في دبر الفجر وهو ثاني رجله قبل أن يتكلم: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ عشر مرات كتب له عشر حسنات ومحيت عنه عشر سيئات ورفع له عشر درجات وكان يومه ذلك في حرز من كل مكروه وحرس من الشيطان (وكان له بكل مرة عتق رقبة من ولد إسماعيل ،

⁵⁶¹ Tirmizi 3388, Əbu Davud 5088, 5090, İbn Məcə 3869, əl-Albani “Səhih”.

⁵⁶² Tirmizi 3585, 3934, İbn Məcə 3800, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1536.

⁵⁶³ İbn Məcə 3867, 4000, Əbu Davud 5077, 5079, əl-Albani “Səhih Tərgib” 656.

عن كل رقبة اثنا عشر ألفاً)، ولم ينبغ لذنب أن يدركه في ذلك اليوم إلا الشرك بالله (ومن قال ذلك بعد صلاة المغرب ؛ كان له مثل ذلك). قال الشيخ الألباني : ضعيف

Səhər Və Axsam – 10 dəfə: Əbu Zərr rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Kim sübh namazından sonra diz çökmüş halda heç bir şey danışmadan 10 dəfə: ***La İlahə İlləllahu Vəhdəhu La Şəriyə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Yuhyi Və Yumitu Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir*** - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! Həyat verib Öldürən də Odur! O hər şeyə Qadirdir! – deyərsə 10 savab yazılar, 10 günahı silinər, 10 dərəcə yüksələr, o günü hər bir pisləkdən və Şeytandan qorunur. (Başqa rəvayətdə: Hər dəfə bu söz onun üçün İsmayıl övladından köləni azad etməyə bərabər olar) və O, günü (ona qorxu gətirən) şeydə günaha düşməz şirk etməsi müstəsna (Başqa rəvayətdə: Kim bunları məğrib namazından sonra söyləyərsə ona da eynisi vardır)⁵⁶⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ «مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ. كَانَتْ لَهُ عِدَّةٌ عَشْرٍ رِقَابٍ وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَمُحِيتَ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمَسِّيَ وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ أَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهِ إِلَّا أَحَدٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ. وَمَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَيَحْمَدُهُ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَلَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ».

Gün Ərzində - 100 Dəfə: Əbu Hureyrə rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Kim gündə 100 dəfə: «***La İlahə İlləllahu Vəhdəhu La Şəriyə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir*** - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! - deyərsə, bu söz onun üçün 10 köləni azad etməyə bərabər olar. Ona 100 savab yazılar və onun 100 günahı silinər. O gün axşama qədər şeytandan qorunur. (Qiyamət günü) ondan daha çox söyləyəndən başqa, heç kəs onun gətirdiyindən fəzilətli heç bir şey gətirə bilməz. Kim də gün ərzində 100 dəfə: «***Subhənəllahi Və Bihəmdih*** - Allah pak və müqəddəsdir! Allaha həmd olsun! - deyərsə, onun günahları dənizin köpükləri qədər olsa belə silinər»⁵⁶⁵.

قَالَ مِنْ أَبِي أُيُوبَ الْأَنْصَارِيِّ ﷺ يُحَدِّثُهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ «مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ عَشْرًا مِرَارًا كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ أَرْبَعَةَ أَنْفُسٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ».

⁵⁶⁴ Tirmizi 3474, əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 5314.

⁵⁶⁵ Buxari 3293, 6403, Muslim 2691, 7018, Tirmizi 3468, İbn Hibban 849, Əhməd 8860.

Gün Ərzində - 10 Dəfə: Əbu Əyyub əl-Ənsari رضي الله عنه rəvayət edik ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Kim (gündə) 10 dəfə: «*Lə İlahə İlləllahu Vahdəhu Lə Şəriykə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir* - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur! Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! – deyərsə, sanki İsmayıl övladından 4 nəfəri azad etmiş olar»⁵⁶⁶.

عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ كَانَ لَهُ بِعَدْلِ نَسَمَةٍ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Gün Ərzində - 10 Dəfə: Bəra İbn Azib رضي الله عنه rəvayət edir Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Kim 10 dəfə: «*Lə İlahə İlləllahu Vahdəhu Lə Şəriykə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü, Yuhyu Və Yumit Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir* - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, Onun şəriki yoxdur! Mülk Onundur və həmd Onadır! Dirildir və öldürür! O hər şeyə Qadirdir! – deyərsə, bir canı azad etmiş kimi olar»⁵⁶⁷.

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من قال «*لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ* من قالها عشر مرات حين يصبح كتب له بها مائة حسنة ومحى عنه بها مائة سيئة وكانت له عدل رقبة وحفظ بها يومئذ حتى يمسي ومن قال مثل ذلك حين يمسي كان له مثل ذلك. تعليق شعيب الأرنؤوط: إسناده صحيح على شرط الشيخين.

Səhər Və Axşam – 10 Dəfə: Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Kim səhər 10 dəfə: «*Lə İlahə İlləllahu Vahdəhu Lə Şəriykə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir* - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! - deyərsə, Ona 100 savab yazılar və onun 100 günahı silinər. Bu söz onun üçün kölə azad etməyə bərabər olar. O gün axşama qədər (şeytandan) qorunar. Kim bunları axşam söyləyərsə eynisi onun üçün də vardır»⁵⁶⁸.

عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، أَوْ مَنَحَ مَنِيحَةً أَوْ هَدَى زُقَاةً كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً». قال الشيخ الألباني: صحيح

Gün Ərzində - 1 Dəfə: Bəra İbn Azib رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim: «*Lə İlahə İlləllahu Vahdəhu Lə Şəriykə Ləhu Ləhul Mulku Və*

⁵⁶⁶ Buxari 6404, Muslim 2693, 7020, Tirmizi 3553, Əhməd 23630.

⁵⁶⁷ Suyuti “Cəmius Sağir” 12120, əl-Albani «Sahihul Cəmius Sağir» 6436.

⁵⁶⁸ Əhməd 8704, 8719, Şueyb Arnavut “Səhih”.

Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! - deyərsə, və ya bir dişi dəvəni hədiyyə edərsə, və ya bir kimsəyə yol göstərərsə, gul azad etmiş kimidir⁵⁶⁹.

عن أبي أيوب ان رسول الله صلى الله عليه و سلم قال : من قال **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** عشر مرات كن له كعدل عتق عشر رقاب أو رقبة. قال الشيخ الألباني : شاذ

Gün Ərzində - 10 Dəfə: Əbu Əyyub əl-Ənsari ﷺ rəvayət edik ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Kim (gündə) 10 dəfə: **Lə İlahə İlləllahu Vahdəhu Lə Şəriykə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir** – deyərsə 10 qul və ya kölə azad etmiş olar⁵⁷⁰.

عن أبي أيوب قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : (من قال إذا أصبح : **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** عشر مرات كتب له بمن عشر حسنات ومحى بمن عنه عشر سيئات ورفع له بمن عشر درجات وكن له عدل عتاقة أربع رقاب (وكن له عتق عشر رقاب) وكن له حرسا من الشيطان حتى يمسي ومن قاهن إذا صلى المغرب (من قال دبر صلاته إذا صلى : لا إله إلا الله وحده دبر صلاته فمثل ذلك حتى يصبح) قال الشيخ الألباني : حسن صحيح

Səhər Və Axşam – 10 Dəfə: Əbu Əyyub əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Kim səhər 10 dəfə: **Lə İlahə İlləllahu Vahdəhu Lə Şəriykə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir** - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! - deyərsə, Ona 10 savab yazılar və onun 10 günahı silinər, 10 dərəcə yüksələr və bu söz onun üçün 4 (10) köləni azad etməyə bərabər olar. O gün axşama qədər şeytandan qorunar. Kim bunları məğrib namazından sonra deyərsə eynisi onun üçün də vardır hətta səhərə qədər⁵⁷¹.

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** عَشْرَ مَرَّاتٍ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ وَاحِدَةٍ قَالَهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ وَحَطَّ اللَّهُ عَنْهُ بِهَا عَشْرَ سَيِّئَاتٍ وَرَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا عَشْرَ دَرَجَاتٍ وَكَانَ لَهُ كَعَشْرِ رِقَابٍ وَكَانَ لَهُ مَسْلِحَةٌ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ إِلَى آخِرِهِ وَلَمْ يَعْمَلْ يَوْمَئِذٍ عَمَلًا يَقْتَرُهُنَّ فَإِنْ قَالَ حِينَ يُمَسِّي فَمِثْلُ ذَلِكَ.)) قال الشيخ الألباني : صحيح

⁵⁶⁹ Əhməd 18554, əl-Albani «Səhih Tərgib» 1535.

⁵⁷⁰ Əhməd 23546, 23592, əl-Albani «Silsilə Daif» 5126.

⁵⁷¹ İbn Hibban 2023, əl-Albani «Səhih Tərgib» 474.

Səhər və Axşam - 10 dəfə: Əbu Əyyub əl-Ənsari ☞ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ☞ buyurdu: «Kim səhər 10 dəfə: «*Lə İlahə İlləllahu Vahdəhu Lə Şəriykə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Yuhyi Və Yumitu Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir* - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! Öldürən və Dirildəndə Odur! O hər şeyə Qadirdir! - deyərsə, Allah ona hər bir dəfəyə görə 10 həsənə yazar, onun 10 günahını silər, buna görə Allah onu 10 dərəcə qaldırar, ona 10 qul (azad etməyin) savabı yazılar, gündüzün əvvəlindən (səhər), sonuna qədər (axşam) qorunar və həmənin günü elə bir əməl etməz ki, (bu zikri) üstələsin. Kim bu kəlimələri axşam girdiyi vaxt da deyərsə (bu həsənlərə nail olar)⁵⁷².

عن أبي المنذر الجهني قال : قلت : يا نبي الله ! علمني أفضل الكلام ؟ قال : ... فذكره . يا أبا المنذر ! قل لا إله إلا الله وحده لا شريك له ، له الملك ، وله الحمد ، يحيي ويميت ، بيده الخير ، وهو على كل شيء قدير ، مئة مرة في كل يوم ؛ فإنك يومئذ أفضل الناس عملاً ؛ إلا من قال مثل ما قلت ، وأكثر من قول : سبحان الله ، والحمد لله ، ولا إله إلا الله ، ولا حول ولا قوة إلا بالله ؛ فإنها سيد الاستغفار ، وإنها محمحة للخطايا - أحسبه قال - موجبة للجنة . قال الشيخ الألباني : ضعيف جداً

Gün Ərzində - 100 Dəfə: Əbu Munzir əl-Cuhəni ☞ deyir ki: “Yə Rəsulullah! Mənə ən fəzilətli kəliməni öyrət, onunla zikr edim?”. Peyğəmbər: “Yə Əbə Munzir! Kim gün ərzində 100 dəfə: *Lə İlahə İlləllahu Vahdəhu Lə Şəriykə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Yuhyi Və Yumitu Biyəhəl Xayr Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir* - o, kimsə həmənin günü ən xeyirli insan olar, əgər kimsə onun qədər və ya ondan çox: *Subhənəllah - Vəlhəmdulillah - Və Lə İlahə İlləllah - Və Lə Həulə Vələ Quvvətə İllə Billah* - deyərsə, həqiqətən bunlar Seyyidul İstiqfardı, onlar (qulun) xətələrini silər. (Ravi deyir ki): Belə hesab edirəm: “Cənnəti vacib edən əməldir” dedi⁵⁷³.

عن عبد الرحمن بن أبي بكره أنه قال لأبيه: يا أبت إنني أسمعك تدعو كل غداة: اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَدَنِي اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَصَرِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ. تُعِيدُهَا ثَلَاثًا حِينَ تُصْبِحُ، وَثَلَاثًا حِينَ تُمَسِّي، فَتَدْعُو بِهِنَّ. فَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَدْعُو بِهِنَّ فَأَنَا أَحَبُّ أَنْ أُسْتَنَّ بِسُنَّتِهِ. قَالَ الشيخ الألباني : صحيح

Səhər Və Axşam - 3 dəfə: AbdurRahman İbn Əbu Bəkratə öz atasından rəvayət edir ki: Atacan! Mən sənin hər səhər və hər axşam üç dəfə belə dua etdiyini eşidirəm: «*Allahumma, Afiniy Fi Bədəniy, Allahumma, Afiniy Fi Səmiy, Allahumma, Afiniy Fi Bəsariy, Lə İlahə İllə Ənt, Allahumma, İnniy*

⁵⁷² Əhməd 25568, 23614, əl-Albani “Səhihdə” 2563.

⁵⁷³ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 5132.

Əuzu Bikə Minəl Kufri Vəl Fəqri, Allahummə, İnniy Əuzu Bikə Min Əzabil Qabri, Lə İlahə İllə Ənt - Allahım! Bədənimi salamat et! Allahım! Qulağımı salamat et! Allahım! Gözümü salamat et! Səndən başqa məbud yoxdur. Allahım! Küfrdən və yoxsulluqdan Sənə sığınırım. Qəbir əzabından Sənə sığınırım. Səndən başqa məbud yoxdur! Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dua etdiyini eşitdim və istəyirəm ki, onun tutduğu Sünnə (yolu) ilə gedim⁵⁷⁴.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال النبي ﷺ: ((مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ: وَحِينَ يُمَسِي: **سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ** مِائَةَ مَرَّةٍ لَمْ يَأْتِ أَحَدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَفْضَلٍ مِمَّا جَاءَ بِهِ, إِلَّا أَحَدًا قَالَ مِثْلَ مَا قَالَ أَوْ زَادَ عَلَيْهِ)).

Səhər Və Axşam - 100 dəfə: Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim səhər və axşam 100 dəfə: **«Subhənullahi Və Bihəmdihī -** Böyük Allah pak və müqəddədir! Allaha həmd olsun! – deyərsə, Qiyamət günü heç kəs onun gətirdiyindən əfzəl heç bir şey gətirə bilməz. Yalnız o şəxsdən başqa ki, ya bunu onun kimi və ya ondan artıq demişdir”⁵⁷⁵.

عن نافع عن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ذات يوم لأصحابه قولوا **سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ** مائة مرة من قالها مرة كتبت له عشرة ومن قالها عشرة كتبت له مائة ومن قالها مائة كتبت له ألفاً ومن زاد زاده الله ومن استغفر غفر الله له. قال الشيخ الألباني: ضعيف جداً

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ bir gün səhabələrə buyurdu: “(Gündə) 100 dəfə: **«Subhənullahi və Bihəmdihī»** deyin. Hər kim bir dəfə deyərsə ona 10 savab yazılar, 10 dəfə deyərsə 100 savab yazılar, 100 dəfə deyərsə 1000 savab yazılar. Kim artırarsa Allah da artırır. Kim də Allahdan bağışlanma diləsə Allah onu bağışlayar”⁵⁷⁶.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ **سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ** مِائَةَ مَرَّةٍ وَإِذَا أَمْسَى كَذَلِكَ لَمْ يُؤَافَ أَحَدٌ مِنَ الْخَلَائِقِ بِمِثْلِ مَا وَافَى». قال الشيخ الألباني: صحيح

Səhər Və Axşam – 100 Dəfə: Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Kim səhər və axşam 100 dəfə: **«Subhənullahil Azimi Və Bihəmdihī -** deyərsə, yaradılmışlardan onun nail olduğu (savaba) kimsə nail ola bilməz”⁵⁷⁷.

عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده قال رسول الله ﷺ: ((من قال: ((**سبحان الله**)) مئة مرة قبل طلوع الشمس وقبل غروبها,

⁵⁷⁴ Əbu Davud 5090, 5092, Buxari “Ədəbul Mufrad” 701, Nəsəi 9850, Əhməd 20430, 20446, əl-Albani “Səhih”.

⁵⁷⁵ Muslim 2692, 4858, 7019, Müxtəsər Muslim 1903, Tirmizi 3469.

⁵⁷⁶ Tirmizi 3470, əl-Albani “Zəif”.

⁵⁷⁷ Əbu Davud 5091, 5093, əl-Albani “Səhih”.

كان أفضل من مائة بئنة ومن قال: ((الحمد لله)) مائة مرة قبل طلوع الشمس، وقبل غروبها، كان أفضل من مائة فرس يحمل عليها في سبيل الله ومن قال: ((الله أكبر)) مائة مرة، قبل طلوع الشمس وقبل غروبها، كان أفضل من عتق مائة رقبة ومن قال: ((لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير)) مائة مرة قبل طلوع الشمس وقبل غروبها، لم يجيء يوم القيامة أحدٌ بعملٍ أفضل من عمله، إلا من قال مثل قوله، أو زاد عليه)) قال الشيخ الألباني: حسن

Səhər Və Axşam – 100 Dəfə: Amr b. Şuayb öz atasından, o da babasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim günəş doğmamışdan əvvəl və günəş batmamışdan əvvəl **100 dəfə: Subhənəllah!** – deyərsə, bu onun üçün **100** qurbanlıq (dəvə, inək) daha əfsəldir. Kim günəş doğmamışdan əvvəl və günəş batmamışdan əvvəl **100 dəfə: Əlhəmdulillah!** – deyərsə, bu onu Allah yolunda daşıyacaq **100** atdan daha əfsəldir. Kim günəş doğmamışdan əvvəl və günəş batmamışdan əvvəl **100 dəfə: Allahu Əkbər!** – deyərsə, bu onun üçün **100** qul azad etməkdən əfsəldir. Kim günəş doğmamışdan əvvəl və günəş batmamışdan əvvəl **100 dəfə: Lə İlahə İlləllahu Vəhdahu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir!** – deyərsə, Qiyamət günü heç kəs onun gətirdiyi əməldən əfzəl heç bir əməl gətirə bilməz. Yalnız o şəxsdən başqa ki, ya bunu onun kimi və ya ondan artıq demişdir”⁵⁷⁸.

عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده أن رسول الله ﷺ قال: ((من قال في يومٍ مائتي (مائة إذا أصبح، ومائة إذا أمسى) : ((لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير)) لم يسبقه أحدٌ كان قبَّله، ولا يدركه أحدٌ كان بعده إلا من عمل أفضل من عمله)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Səhər Və Axşam - 100 Dəfə: Amr b. Şuayb öz atasından, o da babasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim gün ərzində **100 dəfə (100 dəfə səhər və 100 dəfə axşam): Lə İlahə İlləllahu Vəhdahu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir!** – deyərsə, nə ondan əvvəl bir kimsə onu ötə bilər, nə də ondan sonra bir kimsə ona çata bilər. Yalnız onun əməlindən əfsəl bir əməl edən kimsədən başqa”⁵⁷⁹.

عَنْ مُعَاذِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ خَرَجْنَا فِي لَيْلَةٍ مَطَرٌ وَظُلْمَةٌ شَدِيدَةٌ نَطْلُبُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- لِيُصَلِّيَ لَنَا فَأَدْرَكْنَاهُ فَقَالَ « أَصَلَيْتُمْ ». فَلَمْ أَقُلْ شَيْئًا فَقَالَ « قُلْ ». فَلَمْ أَقُلْ شَيْئًا ثُمَّ قَالَ « قُلْ ». فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَقُولُ قَالَ « قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَالْمَعُودَاتَيْنِ حِينَ تُنْمَسِي وَحِينَ تُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ تَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ (أعوذ برب الفلق حتى ختمها ثم قال قل أعوذ برب الناس حتى ختمها ثم قال ما تعوذ الناس بأفضل منهما)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Səhər Və Axşam - 3 Dəfə: Abdullah İbn Xubeyb ﷺ rəvayət edir ki, küləkli

⁵⁷⁸ əl-Albani “Səhih Tərgib” 658.

⁵⁷⁹ əl-Albani “Səhihdə” 2762.

gecədə və zülmət qaranlıqda Peyğəmbərdən ﷺ xahiş (tələb) etdik ki, bizə namaz qıldırınsın. Ona çatdıqda buyurdu: “De!”. Susduq (heç nə demədik). Sonra: “De!”. Susduq (heç nə demədik). Sonra: “De!”. Mən: “Nə deyək Yə Rəsulullah!”. O: “Qul Huvəllahu Əhəd – De! O Allah təkdir! Və Muavvizətəyn (əl-Fələq Və ən-Nəs) səhər və axşam 3 dəfə oxuyarsa: Hər şeydən (şərdən, fitnədən) ona kifayət edər! (Başqa rəvayətdə: Fələq və Nəs surələrini sonuna qədər oxudu və: İnsanlar bu iki surədən daha fəzilətli bir şeylə Allaha sığınmamışlar)”⁵⁸⁰.

عن أبي الدرداء رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ حِينَ يُصْبِحُ عَشْرًا، وَحِينَ يُمَسِّي عَشْرًا أَدْرَكْتُهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ. قال الشيخ الألباني: حسن

Səhər Və Axşam – 10 dəfə: Əbu Dərda رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Kim səhərə və axşama çıxdıqda mənə 10 dəfə salavat edərsə, Qiyamət günü şəfaətim ona yetişər»⁵⁸¹.

وعن أبي بن كعب رضي الله عنه قال للجن فما يُنجينا منكم؟ قال: هَذِهِ الْآيَةُ الَّتِي فِي سُورَةِ الْبَقَرَةِ: {اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ} (البقرة: 255) مَنْ قَالَهَا حِينَ يُمَسِّي أُجِرَ مِنْهَا حَتَّى يُصْبِحَ، وَمَنْ قَالَهَا حِينَ يُصْبِحُ أُجِرَ مِنْهَا حَتَّى يُمَسِّي، فَلَمَّا أَصْبَحَ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: صَدَقَ الْخَبِيثُ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Səhər Və Axşam: Ubey İbn Kəb رضي الله عنه Cinə: “Bizi sizdən nə qoruya bilər?” dedi. Bəqərə surəsindən olan ayədir – Allahu Lə İlahə İllə Huvəl Həyyul Qayyum - Allah! Ondan başqa (ibadətə layiq) İlah yoxdur. Kim bu kəlimələri axşam girdiyi vaxt deyərsə qorunar bizdən (şeytandan) səhərə qədər və kim bu kəlimələri səhər deyərsə qorunar bizdən (şeytandan) axşama qədər”. Səhəri Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم gəldiyi zaman bunları ona söylədim o: “Xəbis, doğru söylədi”⁵⁸².

مُسْلِمُ بْنُ الْحَارِثِ التَّمِيمِيُّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- أَنَّهُ أَسْرَّ إِلَيْهِ فَقَالَ « إِذَا انْصَرَفْتَ مِنْ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ فَقُلِ اللَّهُمَّ أَجْرِي مِنَ النَّارِ. سَبْعَ مَرَّاتٍ فَإِنَّكَ إِذَا قُلْتَ ذَلِكَ ثُمَّ مِتَّ فِي لَيْلَتِكَ كُتِبَ لَكَ جِوَارٌ مِنْهَا وَإِذَا صَلَّيْتَ الصُّبْحَ فَقُلْ كَذَلِكَ فَإِنَّكَ إِنْ مِتَّ فِي يَوْمِكَ كُتِبَ لَكَ جِوَارٌ مِنْهَا ». أَخْبَرَنِي أَبُو سَعِيدٍ عَنِ الْحَارِثِ أَنَّهُ قَالَ أَسْرَهَا إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَتَحْنُ نَخْصُ بِهَا إِخْوَانَنَا. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Səhər Və Axşam – 7 Dəfə: Müslim İbn Həris ət-Təmimi رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم mənə sirr olaraq buyurdu: “Məğrib namazını qıldıqdan sonra yeddi dəfə: “Allahumma Əcirni Minənnər – Allahım! Məni Cəhənnəmdən

⁵⁸⁰ Əbu Davud 5082, 5084, Tirmizi 3575, Nəse 5428, 5429, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 18.

⁵⁸¹ «Məcməuz Zəvaid» 10/120, Suyuti “Cəmius Sağir” 8811, 11970, əl-Albani «Sahihul Cəmius Sağir» 6357.

⁵⁸² Həkim 1/562, Təbərani 542, əl-Albani “Səhih Tərgib” 662.

qoru!” desən və həməən gecə ölsən sənin üçün (Cəhənnəmdən) qurtuluş yazılar. Sübh namazını qıldıqdan sonra da bu duanı oxu və əgər həməən günü ölsən sənin üçün (Cəhənnəmdən) qurtuluş yalar. Allah Elçisi ﷺ bu duanı sirr olaraq öyrətdiyi üçün biz də onu ətrafımızda olan (yaxın) qardaşlarımıza öyrətdik”⁵⁸³.

عَنْ مُمِّ الدَّرْدَاءِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَنْ قَالَ إِذَا أَصْبَحَ وَإِذَا أَمْسَى حَسْبِيَ اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ سَبْعَ مَرَّاتٍ كَفَاهُ اللهُ مَا أَهَمَّهُ صَادِقًا كَانَ بِهَا أَوْ كَاذِبًا. قال الشيخ الألباني : موضوع

Səhər Və Axşam – 7 Dəfə: Əbu Dərda ر.ه.ə rəvayət edir ki: “Kim səhər və axşam 7 dəfə: Hasbiyallahu La İlahə İllə Huvə Aleyhi Təvəkkəltu Və Huə Rəbbul Arşil Azim – Ondan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, Mən Ona təvəkkül etdim, Əzəmətli Ərşin sahibi Odur! - deyərsə, Allah ona başına gələcək, onu üzən hər şeyə qarşı (dünya və Axirət işlərində) kifayət edər. İstər sadıq olsun, istər yalançı”⁵⁸⁴.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ « إِذَا أَصْبَحَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمَلِكُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذَا الْيَوْمِ فَتَحَهُ وَنَصْرَهُ وَتُورَهُ وَبَرَكَتَهُ وَهُدَاهُ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِيهِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ ثُمَّ إِذَا أَمْسَى فَلْيَقُلْ مِثْلَ ذَلِكَ ». قال الشيخ الألباني : ضعيف

Səhər Və Axşam: Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Biriniz səhərə çıxdıqda desin: “Əsbəhnə Və Əsbəhəl Mulku Lilləhi Rəbbil Aləmin, (Axşam: Əmsəynə Və Əmsəl Mulku Lilləhi Rəbbil Aləmin) Allahummə, İnniy Əsəlukə Xəyrə Həzəl Yəumi, (Axşam: Allahummə, İnniy Əs’əlukə Xəyrə Həzihil Leyləti) Fəthəhu Və Nəsrəhu Və Nurəhu Və Bərakətəhu Və Hudəhu Və Əuzu Bika Min Şərri Mə Fiyhi Və Min Şərri Mə Bə’dəhu - Səhərə çıxdıq, hökm də aləmlərin Rəbbi Allahın olaraq səhərə çıxdı. Allahım! Səndən bu günün xeyrini – qələbəsini, zəfərini, nurunu, bərəkətini və hidayətini diləyirəm. Ondaqı şərdən və ondan sonrakı şərdən Sənə sığınırım!»⁵⁸⁵.

عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ وَقَرَأَ الثَّلَاثَ آيَاتِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْحَشْرِ وَكَلَّمَ اللهُ بِهِ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يُصَلُّونَ عَلَيْهِ حَتَّى يُمَسِّيَ إِنْ مَاتَ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ مَاتَ شَهِيدًا وَمَنْ قَالَهَا حِينَ يُمَسِّي كَانَ بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ. قال الشيخ الألباني : ضعيف

⁵⁸³ Əbu Davud 5079, 5081, Əhməd 18083, 18054, İbn Hibban 2022, əl-Albani “Zəif”.

⁵⁸⁴ Əbu Davud 5081, 5083, əl-Albani “Mövdu - Uydurma”.

⁵⁸⁵ Əbu Davud 5084, 5086, əl-Albani “Zəif”.

Səhər Və Axşam – 3 Dəfə: Məaql İbn Yəsar ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim səhər üç dəfə: **Əuzu Billahis Səmiul Alimi Minəş Şeytanir Racim** – deyib, **Həşr** surəsinin son 3 ayəsini oxuyarsa Allah o, kimsəyə 70 min Mələk göndərər ki, axşama qədər onun üçün dua və istiğfar diləyərlər. O, günü ölərsə şəhid olaraq ölər. Axşam oxuyarsa o, kimsə səhərə qədər eyni halda olar”⁵⁸⁶.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم كان يدعو بهذه الدعوات إذا أصبح وإذا أمسى : **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَجْأَةِ الْخَيْرِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فَجْأَةِ الشَّرِّ** ؛ فإن العبد لا يدري ما يفجأه إذا أصبح وإذا أمسى . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Səhər Və Axşam: Peyğəmbər ﷺ səhər və axşam bu dua ilə dua edərdi: **Allahummə İnni Əsalukə Min Fəcətil Xayri, Və Əuzu Bikə Min Fəcətiş Şərri** – Allahım! Səndən gözlənilməz xeyri diləyirəm, Sənə sığınırım gözlənilməz şərdən. Həqiqətən qul səhər və axşam gözlənilmədən nəyin gəldiyini bilməz”⁵⁸⁷.

عَنْ قَتَادَةَ قَالَ أَيْعِزُّ أَحَدَكُمْ أَنْ يَكُونَ مِثْلَ أَبِي ضَيْعِمٍ - أَوْ ضَمَّصِمٍ شَكََّ ابْنُ عُيَيْدٍ - كَانَ إِذَا أَصْبَحَ قَالَ **اللَّهُمَّ إِنِّي قَدْ تَصَدَّقْتُ بِعُرْضِي عَلَى عِبَادِكَ**. قال الألباني: صحيح مقطوع.

Qatadə ﷺ deyir ki: “Sizdən hər biriniz Əbu Dayğam və ya (İbn Ubeyd) sübhə etdi, (Əbu) Damdam kimi olmaqdan acizdirmi? (Bu kimsə) Sabahladığı zaman deyərdi: **Allahummə İnni Təsaddəqtu Bi İrdi Alə İbədika** - Allahım! Mən (dilləriylə) şərəfimi (tapdalıyan) qullarına haqqımı bağışladım”⁵⁸⁸.

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: من قرأ { **حم** } المؤمن إلى { إليه المصير } و **آية الكرسي** حين يصبح حفظ بهما حتى يمسي و من قرأهما حين يمسي حفظ بهما حتى يصبح . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Səhər Və Axşam: Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim səhər: **Hə Mim** (əl-Mumin (Ğafir) surəsini 1-3) kimi və **Ayətul Kursini** oxuyarsa axşama kimi qorunar, kim axşam oxuyarsa səhərə qədər qorunar”⁵⁸⁹.

ما يقال في الصباح خاصة

XAS OLARAQ SƏHƏR ZİKRLƏRİNDƏ NƏ DEYİLİR?

⁵⁸⁶ Tirmizi 2922, Əhməd 20306, 20321, əl-Albani “Zəif”.

⁵⁸⁷ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 4175.

⁵⁸⁸ Əbu Dabud 4886, 4888, əl-Albani “Səhîh Məqtu”.

⁵⁸⁹ Tirmizi 2879, əl-Albani “Daif Cəmi” 5769, “Səhîh Və Daif Cəmius Səğir” 12542.

عن المنذر رضي صاحب رسول الله ﷺ وكان يكون — (أفريقية) قال سمعت رسول الله ﷺ يقول: ((من قال إذا أصبح: رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا, فأنا الزعيم، لا أخذن بيده حتى أدخله الجنة)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Səhər: Peyğəmbərin ﷺ yoldaşı Munzuri رضي (Afrikalı) rəvayət edir ki, eşitdim Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim səhər: “Radıytu Billəhi Rəbbən, Və Bil İsləmi Diynən, Və Bi Muhəmmədin Nəbiyyən - Rəbb olaraq Allahdan, Din olaraq İslamdan və Nəbi olaraq Muhəmməddən razıyam! – deyərsə, mən o, kimsənin əlindən tutub Cənnətə daxil etməyimə zəmanət verirəm”⁵⁹⁰.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَا أَبَا سَعِيدٍ مَنْ رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا رَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ فَعَجِبَ لَهَا أَبُو سَعِيدٍ فَقَالَ أَعِدْهَا عَلَيَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَفَعَلَ ثُمَّ قَالَ وَأُخْرَى يُرْفَعُ بِهَا الْعَبْدُ مِائَةَ دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ مَا تَيْنَ كُلُّ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ قَالَ وَمَا هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

Əbu Səid əl-Xudridən رضي rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Kim: Radıytu Billəhi Rəbbən, Və Bil İsləmi Diynən, Və Bi Muhəmmədin Nəbiyyən - Rəbb olaraq Allahı, Din olaraq İslamı, Peyğəmbər olaraq Muhəmmədi qəbul edib razı olarsa ona Cənnət vacib olar!». Allah Elçisinin ﷺ bu ifadəsi Əbu Səidin رضي xoşuna gəldi və: «Ya Rəsulallah! Bu ifadənizi mənim üçün bir daha təkrar edin!» - dedi. Allah Elçisi ﷺ də sözlərini Əbu Səid رضي üçün təkrar etdi və ardı ilə də: «Başqa bir əməl də var ki, Allah o əməl sayəsində qulunu Cənnətdə yüz dərəcə yüksəldir. Hər iki dərəcə arasındakı məsafə göy ilə yer arası kimidir» - buyurdu. Əbu Səid رضي: «O nədir, ya Rəsulallah?» - deyə soruşduqda o: «Allah yolunda cihad etməkdir, Allah yolunda cihad etməkdir!» - buyurdu»⁵⁹¹.

عن أبي سلام خادم النبي صلى الله عليه و سلم عن النبي صلى الله عليه و سلم : قال (ما من مسلم أو إنسان أو عبد يقول حين يمسي وحين يصبح رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا إلا كان حقا على الله أن يرضيه يومض القيامة). قال الشيخ الألباني : ضعيف

Səhər Və Axşam: Peyğəmbərin ﷺ xidmətçisi Əbu Sələmə رضي rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Hər hansı bir müsəlman, hər hansı bir insan və qul Axşam və Səhər: “Radıytu Billəhi Rəbbən, Və Bil İsləmi Diynən, Və Bi Muhəmmədin Nəbiyyən - Rəbb olaraq Allahdan, Din olaraq İslamdan və Nəbi

⁵⁹⁰ əl-Albani “Səhîhdə” 2686, “Səhîh Tərgîb” 657.

⁵⁹¹ Muslim 1884, 3496, 4987, Nəsəi 3131.

olaraq Muhəmməd dən razıyam! – deyərsə, Qiyamət günü onun razı salınması Allahın üzərində haqq olar”⁵⁹².

أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ « مَنْ قَالَ رَضِيْتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا وَحَبَّتْ لَهُ الْحَنَّةُ ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Əbu Səid əl-Xudri رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Kim: “Radiytu Billəhi Rəbbən, Və Bil İsləmi Diynən, Və Bi Muhəmmədin Rasulən - Rəbb olaraq Allahdan, Din olaraq İslamdan və Rəsul olaraq Muhəmməddən razıyam! – deyərsə, Cənnət ona vacib olar”⁵⁹³.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَنَامٍ الْبَيْضَانِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ « مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ ((اللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ فَمِنْكَ وَحَدِّكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، فَלَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ)) . فَقَدْ أَدَّى شُكْرَ يَوْمِهِ وَمَنْ قَالَ مِثْلَ ذَلِكَ حِينَ يُمَسِّي فَقَدْ أَدَّى شُكْرَ لَيْلَتِهِ ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : ضَعِيفٌ

Abdullah İbn Gənnəm əl-Bəyədiy رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Kim səhər: “Allahummə, Mə Əsbəhə Biy (Axşam: Allahummə Mə Əmsə Biy) Min Ni'mətin Əu Bihədin Min Xəlqikə Fə Minkə Vəhdəkə Lə Şərikə Ləkə Fələkəl Həmdü Və Ləkəş Şukru - Allahım! Bu səhər (axşam) mənə və ya yaratdıqlarından hər hansı birinə verdiyin nemət Səndəndir. Sən Təksən, şərikin yoxdur. Həmd Sənədir, şükür Sənədir! – deyərsə, (kim bunu səhərə çıxanda desə), gündüzün şükrünü, axşama çıxanda desə, gecənin şükrünü ödəmiş olar»⁵⁹⁴.

عَنْ أَبِي عَبَّاسٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- أَنَّهُ قَالَ « مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ (فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ) إِلَى (وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ) إِلَى (وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ) أَدْرَكَ مَا فَاتَهُ فِي يَوْمِهِ ذَلِكَ وَمَنْ قَالَهُنَّ حِينَ يُمَسِّي أَدْرَكَ مَا فَاتَهُ فِي لَيْلَتِهِ ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : ضَعِيفٌ جَدًّا

Səhər Və Axşam: İbn Abbas رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Kim Səhər: “Odur ki, siz axşama çatanda və səhərə çıxanda Allahın şərəfinə çoxlu tərif söyləyin. Göylərdə və yerdə həmd Ona məxsusdur. Axşam çağında da, günortaya yetişəndə də Onun şərəfinə təriflər deyiniz! Göylərdə və yerdə həmd Ona məxsusdur. Axşam çağında da, günortaya yetişəndə də Onun şərəfinə

⁵⁹² Əhməd 4/337, Nəsəi «Əməlül Yəumi Vəl Leyl» 4, Əbu Davud 5072, İbn Məcə 3870, Tirmizi 3889, əl-Albani “Zəif”.

⁵⁹³ İbn Hibban 863; Əbu Davud 1529, 1531, əl-Albani «Səhihul Cəmius Sağir» 6428.

⁵⁹⁴ Nəsəi «Əməlül Yəumi Vəl Leyl» 7, səh: 137, İbn Sunni 41, səh. 23, İbn Hibban 861, Əbu Davud 5073, 5075, əl-Albani “Zəif”.

təriflər deyini!. (ər-Rum 17-19). Ayələrini oxuyarsa gündüz qaçırmiş olduğu xeyiri qaytarmış olar, kim də bunu axşam söyləyərsə gecə qaçırmiş olduğu xeyiri qaytarmış olar⁵⁹⁵.

عن عبد الرحمن بن أبي بن أبي عن أبيه قال: كان رسول الله ﷺ يعلمنا إذا أصبح أحدنا أن يقول: ((أصبحنا على فطرة الإسلام وعلى كلمة الإخلاص وعلى دين نبينا محمد صلى الله عليه وسلم وعلى ملة أبينا إبراهيم حنيفاً مسلماً وما كان من المشركين)) وإذا أمسينا مثل ذلك)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Səhər: AbdurRahmən İbn Əbəzə atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bizlərdən hər birini sabahladıqda bu cür deməyi öyrətdi: "**Əsbəhnə Alə Fitrətül İslami (Axşam: Əmsəynə Alə Fitrətül İslami) Və Alə Kəlimətül İxlası, Və Alə Diyni Nəbiyyinə Muhəmmədin Və Alə Milləti Əbiynə İbrahiymə Həniyfən Muslimən Və Mə Kəna Minal Muşrikin** - İslam fitrətində, ixlas kəlməsində, Peyğəmbərimiz Muhəmmədin ﷺ dinində, həniyf (ixlasla Allaha ibadət edən), müsəlman olan və müşriklərdən olmayan atamız İbrahimin millətində olaraq səhərə çıxdıq!⁵⁹⁶

عن جويرية رضي الله عنها أن النبي ﷺ خرج من عندها بكرة حين صلى الصبح، وهي في مسجدها ثم رجع بعد أن أضحى وهي جالسة، فقال ﷺ: ((ما زلت على الحال التي فارقتك عليها!)) قالت: نعم. قال النبي ﷺ: ((لقد قلت بعدك أربع كلمات، ثلاث مرات، لو وزنت بما قلت منذ اليوم لوزنتهن: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ: عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَا نَفْسِهِ وَزَنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Səhər – 3 Dəfə: Möminlərin anası Cuveyriyyə رضى الله عنها rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ Sübh namazını qılan kimi səhər tezdən, Cuveyriyyə ﷺ namaz qıldığı yerdə olduğu halda ondan ayrıldı. Sonra Duha vaxtı qayıtdıqda onun eyni yerdə oturduğunu görünə ondan: «Sən hələ də səni tərk etdiyim vəziyyətdəsen?» - deyə soruşdu. (Cuveyriyyə رضى الله عنها): «Bəli» - deyə cavab verdi. Peyğəmbər: «Artıq səndən sonra dörd kəlimə vardır ki, onları 3 dəfə söylədim. Əgər bu kəlimələr, sənin bu gün söylədiyən sözlərlə ölçülsəydi, onlar mütləq ağır gələrdi. "**Subhənullahi Və Bihəmdihı, Adədə Xəlqihi, Və Rida Nəfsihi, Və Zinətə Arşihı, Və Midadə Kəlimatihı** - Yaratdıqlarının sayı, Özündən razı olduğu, Ərşinin ağırlığı və kəlmələrinin çoxluğu qədər həmd edərək Allaha təriflər deyirik!⁵⁹⁷

⁵⁹⁵ Əbu Davud 5076, 5078, əl-Albani "Çox Zəif".

⁵⁹⁶ Nəsəi 9829, 10175, İbn Sunni «Əməlül Yəumi Vəl Leyl» 34, Əhməd 15360, 15364, 15397, 21144, əl-Albani "Səhihdə" 2989, "Təraciul Uləmə" 370.

⁵⁹⁷ Muslim 2090, 2726, 4905, 7088, Əbu Davud 1503, 1505, İbn Məcə 3808, əl-Albani "Səhihdə" 2156.

عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهَا أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- عَلَى امْرَأَةٍ وَبَيْنَ يَدَيْهَا نَوْىٌ أَوْ حَصَى تُسَبِّحُ بِهِ فَقَالَ «أَخْبِرْكِ بِمَا هُوَ أَيْسَرُ عَلَيْكِ مِنْ هَذَا أَوْ أَفْضَلَ». فَقَالَ «سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِي السَّمَاءِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِي الْأَرْضِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ بَيْنَ ذَلِكَ وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا هُوَ خَالِقٌ وَاللَّهُ أَكْبَرُ مِثْلُ ذَلِكَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِثْلُ ذَلِكَ. وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِثْلُ ذَلِكَ. وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ مِثْلُ ذَلِكَ». قال الشيخ الألباني : ضعيف

Aişə Bintu Səid İbn Əbu Vəqqas رضي الله عنه atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ilə bərabər bir qadının yanına daxil olduq. Önündə (Allahu) Təsbih (*Subhanallah*) etmək üçün istifadə etdiyi xurma çəyirdəkləri və ya çakıl daşları vardı. Onlara: “Sizə bundan daha asant və fəzilətli olanı xəbər verimmi? *Subhanallahu Adada Ma Xalaga Fis Samai Va Subhanallahu Adada Ma Xalaga Fil Ardi Va Subhanallahu Adada Ma Xalaga Bayna Zalikah Va Subhanallahu Adada Ma Huvə Xaliqun Vallahu Əkbəru* – Səmada yaratdıqlarının sayı qədər *Subhanallah*, Yerdə yaratdıqlarının sayı qədər *Subhanallah*, Bunların ikisi arasında yaratdıqlarının sayı qədər *Subhanallah*, (yaratdıqlarının) sayı qədər hansı ki, o Xaliqdır, Allah Böyükdür! Eyni (qaydada) *Əlhəmdulillah*, eyni (qaydada) *Lə İlahə İllallah*, Eyni (qaydada) *Lə Həulə Və Lə Quvvətə İlla Billah*”⁵⁹⁸.

عَنْ جُوَيْرِيَةَ قَالَتْ مَرَّ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- حِينَ صَلَّى صَلَاةَ الْعَدَاةِ أَوْ بَعْدَ مَا صَلَّى الْعَدَاةَ. فَذَكَرَ نَحْوَهُ غَيْرَ أَنَّهُ قَالَ «سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رِضًا نَفْسِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ زِنَةً عَرْشِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ».

Səhər: Möminlərin anası Cuveyriyyə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم ilə bərabər sübh namazı zamanı və ya namazdan sonra getdik. (Yuxarıda olan) hədisi zikr etdi və buyurdu: “*Subhanallahu Adada Xalqih, Subhanallahu Rida Nafsihi, Subhanallahu Zinata Arsihi, Subhanallahu Midada Kalimatih* - Yaratdıqlarının sayı, Özündən razı olduğu, Ərşinin ağırlığı və kəlmələrinin çoxluğu qədər Allah pak və nöqsansızdır!”⁵⁹⁹.

عَنْ جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ رضي الله عنها أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم مَرَّ عَلَيْهَا وَهِيَ فِي مَسْجِدٍ ثُمَّ مَرَّ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم بِهَا قَرِيبًا مِنْ نِصْفِ النَّهَارِ فَقَالَ لَهَا «مَا زِلْتِ عَلَيَّ حَالِكٍ». فَقَالَتْ نَعَمْ. قَالَ «أَلَا أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ تَقُولِينَهَا سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رِضًا نَفْسِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رِضًا نَفْسِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ زِنَةً عَرْشِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ زِنَةً عَرْشِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Möminlərin anası Cuveyriyyə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم mənim yanımdan ötdü. O, məsciddə idi. Sonra yenə də Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم təxminən

⁵⁹⁸ Əbu Davud 1500, 1502, Tirmizi 3568, İbn Hibban 837, əl-Albani “Zəif Cəmi” 2155.

⁵⁹⁹ Müslim 2726, 7089.

günörtanın yarısı yanımdan ötdükdə buyurdu: “Səni (tərk etdiyim) halda da qalmısan”. O: “Bəli” dedi. Peyğəmbər: “Sənə söyləyəcəyən kəlimələri öyrədimmi?” deyə buyurdu. Söyləyəsen deyə sənə bəzi kəlimələr öyrədim: “Subhənəllahi Adədə Xalqihî! Subhənəllahi Adədə Xalqihî! Subhənəllahi Adədə Xalqihî! Subhənəllahi Rida Nəfsihî! Subhənəllahi Rida Nəfsihî! Subhənəllahi Zinətə Arşihî! Subhənəllahi Zinətə Arşihî! Subhənəllahi Zinətə Arşihî! Subhənəllahi Midədə Kəlimətihi! Subhənəllahi Midədə Kəlimətihi! - Yaratdıqlarının sayı qədər Subhənəllah! Yaratdıqlarının sayı qədər Subhənəllah! Yaratdıqlarının sayı qədər Subhənəllah! Özündən razı olduğu qədər Subhənəllah! Özündən razı olduğu qədər Subhənəllah! Ərşinin ağırlığı qədər Subhənəllah! Ərşinin ağırlığı qədər Subhənəllah! Ərşinin ağırlığı qədər Subhənəllah! Kəlimələrinin çoxluğu qədər Subhənəllah! Kəlimələrinin çoxluğu qədər Subhənəllah! Kəlimələrinin çoxluğu qədər Subhənəllah!»⁶⁰⁰.

عن أبي أمامة الباهلي رضي الله عنه قال رأيت النبي صلى الله عليه وسلم وأنا أحرك شفتي فقال لي بأي شيء تحرك شفتيك يا أبا أمامة فقلت أذكر الله يا رسول الله فقال ألا أحرك بأكثر وأفضل من ذكرك بالليل والنهار (و النهار مع الليل) قلت بلى يا رسول الله قال تقول سبحان الله عدد ما خلق سبحان الله ملء ما في الأرض سبحان الله ملء ما في السماء سبحان الله عدد ما أحصى كتابه سبحان الله ملء ما أحصى كتابه سبحان الله عدد كل شيء سبحان الله ملء كل شيء الحمد لله عدد ما خلق والحمد لله ملء ما خلق والحمد لله عدد ما في الأرض والحمد لله عدد ما أحصى كتابه والحمد لله ملء ما أحصى كتابه والحمد لله عدد كل شيء والحمد لله ملء كل شيء. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Umamə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم dodaqlarımı hərəkət etdirərkən məni gördükdə dedi: «Ey Əbu Umamə! Dodaqlarını nə ilə (nəyə görə) hərəkət etdirirsən?» Mən: «Allahı zikr edirəm, ey Allahın Elçisi!» - dedim. Buna (cavab olaraq): «Sənə gecə və gündüz etdiyən zikrdən daha çox və daha fəzilətli olanını xəbər verimmi?» - deyə soruşdu. Mən də: «Bəli, ey Allahın Elçisi!» - dedim. Mənə: «Subhənəllahi Adədə Mə Xaləqa, Subhənəllahi Milə Mə Fil Ardi, Subhənəllahi Adədə Mə Əhsa Kitəbəhu, Subhənəllahi Milə Mə Əhsa Kitəbəhu, Subhənəllahi Adədə Kulli Şeyin, Subhənəllahi Milə Kulli Şeyin, Əlhəmdulilləhi Adədə Mə Xaləqa, Vəlhəmdulilləhi Milə Mə Xaləqa, Vəlhəmdulilləhi Adədə Mə Fil Ardi Vəs Səməi, Vəlhəmdulilləhi Milə Mə Fil Ardi Vəs Səməi, Vəlhəmdulilləhi Adədə Mə Əhsa Kitəbəhu, Vəlhəmdulilləhi Milə Mə Əhsa Kitəbəhu, Vəlhəmdulilləhi Adədə Kulli Şeyin, Vəlhəmdulilləhi

⁶⁰⁰ Tirmizi 3555, 3903, İbn Hibban 828, Nəsəi 1352, əl-Albani “Səhih”.

Milə Kulli Şeyin – Səmada yaratdıqlarının sayı qədər **Subhənəllah** Yaratdıqlarının sayı qədər **Subhənəllah**, yaratdıqlarının dolusu qədər **Subhənəllah**, yerdə və göydəkilərin sayı qədər **Subhənəllah**, yerdə və göydəkilərin dolusu qədər **Subhənəllah**, Kitabının saydıqlarının sayı qədər **Subhənəllah**, Kitabının saydıqlarının dolusu qədər **Subhənəllah**, hər şeyin sayı qədər **Subhənəllah**, hər şeyin dolusu qədər **Subhənəllah**, yaratdıqlarının sayı qədər **Əlhəmdulilləh**, yaratdıqlarının dolusu qədər **Əlhəmdulilləh**, yerdə və göydəkilərin sayı qədər **Əlhəmdulilləh**, Kitabının saydıqlarının sayı qədər **Əlhəmdulilləh**, hər şeyin sayı qədər **Əlhəmdulilləh**, hər şeyin dolusu qədər **Əlhəmdulilləh**» - deyərsən!» - buyurdu»⁶⁰¹.

حدثني كنانة مولى صفية قال سمعت صفية تقول : دخل علي رسول الله صلى الله عليه و سلم وبين يدي أربعة آلاف نواة أسبح بها فقلت لقد سبحت بهذه فقال ألا أعلمك بأكثر مما سبحت ؟ فقلت علمني فقال قولي **سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ**. قال الشيخ الألباني : منكر

Səfiyyə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ yanımıza daxil oldu. Önümdə Təsbih etdiyim dörd min çeyirdək vardı. Bularla Allahı Təsbih – **Subhənəllah** – deyirəm. Mənə: “Mən sənə Təsbihdən daha çox (savab) gətirəcək şeyi öyrədimmi?”. Mən: “Bəli” dedim. O: **“Subhənəllahi Adədə Xalqihini - Yaratdıqlarının sayı qədər Subhənəllah!”**⁶⁰².

عن أبي موسى رضي الله عنه قال: جاء رسول الله ﷺ ونحن جلوس فقال: ((ما أصبحتُ غداةً قط إلا **استغفرتُ الله** فيها مائة مرة)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Səhər: Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ biz oturduğumuz halda gəldi və buyurdu: “Elə bir səhər olmadı ki, mən (oyandıqda) Allahdan 100 dəfə istiğfar diləməyim”⁶⁰³.

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ إِذَا صَلَّى الصُّبْحَ حِينَ يُسَلِّمُ (فِي دُبُرِ الْفَجْرِ): **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا طَيِّبًا وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا**. قال الشيخ الألباني : صحيح

Sübh Namzından Sonra: Ummu Sələmə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sübh namazının salamından sonra buyurdu: **“Allahummə, İnniy Əsəluka İlmən Nəfiən Və Rizqan Tayyibən Və Aməlan Mutaqəbbələn - Allahım! Səndən faydalı elm, təmiz ruzi və qəbul olunan əməl diləyirəm!”**⁶⁰⁴.

⁶⁰¹ İbn Hibban 830, Nəsəi “Kubra” 9921, əl-Albani «Səhih Tərgib» 1575.

⁶⁰² Tirmizi 3554, əl-Albani “Munkər”.

⁶⁰³ Nəsəi 10275, əl-Albani “Səhihdə” 1600.

⁶⁰⁴ İbn Məcə 925, Əhməd 26521, 26564, 26644, 26602, 26731, İbn Hibban 82, əl-Albani “Səhih”.

حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ قَالَ كَانَ أَبُو ذَرٍّ يَقُولُ مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ اللَّهُمَّ مَا حَلَفْتُ مِنْ حَلْفٍ أَوْ قُلْتُ مِنْ قَوْلٍ أَوْ نَدَرْتُ مِنْ نَدْرٍ فَمَشِيئَتِكَ بَيْنَ يَدَيْ ذَلِكَ كُلِّهِ مَا شِئْتَ كَانَ وَمَا لَمْ تَشَأْ لَمْ يَكُنْ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَتَجَاوَزْ لِي عَنْهُ اللَّهُمَّ فَمَنْ صَلَّى عَلَيْهِ فَعَلَيْهِ صَلَاتِي وَمَنْ لَعَنَتْ فَعَلَيْهِ لَعْنَتِي كَانَ فِي اسْتِثْنَاءِ يَوْمِهِ ذَلِكَ أَوْ قَالَ ذَلِكَ الْيَوْمَ. قال الألباني: ضعيف الإسناد مقطوع.

Səhər: Əbu Zər ؓ deyir ki: “Kim Səhər olduqda: **Allahumma Mə Hələftu Min Həlifin Əu Qultu Min Qovlin Əu Nəzartu Min Nəzrin Fəməşiyətuka Bəynə Yadəy Zəlikə Kullihi Mə Şitə Kənə Və Mə Ləm Təşə Ləm Yəkun, Allahummağfirli Və Təcəvəzli Anhu Allahumma Fə Mən Səlləytə Aleyhi Saləti Və Mən Ləanətə Fə Aleyhi Ləanəti Kənə Fi İstisnəin Yəvməhu Zəlikə** və ya **Zəlikəl Yəvm** – İçdiyim heç bir and, danışdığım heç bir söz, verdiyim heç bir nəzir yoxdur ki, bunların hamısının önündə Sənin iradənin (istəyinin) olmasın. Sənin istədiyinin olur, istəmədiyinin isə olmaz. Allahım! Məni bağışla, mənim üçün (andımda, nəzirimdə, danışığımı etdiyim xətələri) bağışla. Allahım! Sənin rəhmətin kimədirsə mənim rəhmətimdə onadır! Sənin lənətin kimədirsə mənim lənətim də onadır! (O kimsə) bu gündə istisna içində olur”⁶⁰⁵.

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ قُلْ إِذَا أَصْبَحْتَ : **بِسْمِ اللَّهِ عَلَى نَفْسِي وَأَهْلِي وَمَالِي** ؛ فَإِنَّهُ لَا يَذْهَبُ لَكَ شَيْءٌ. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Səhər: Peyğəmbər ؐ buyurdu: “Səhər olduqda de: **Bismilləhi Alə Nəfsiy Və Əhliy Və Məliy** – Bismilləh - əhlim üçün, malım üçün və özüm üçün. Həqiqətən heç nə ondan getməz”⁶⁰⁶.

ما يقال عند المساء خاصة

XAS OLARAQ AXŞAM ZİKRLƏRİNDƏ NƏ DEYİLİR?

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَقِيتُ مِنْ عَقْرَبٍ لَدَعْتَنِي الْبَارِحَةَ (فلم ينم ليلته) قَالَ «أَمَا لَوْ قُلْتَ حِينَ أُمْسَيْتَ ثَلَاثَ مَرَاتٍ : **أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ** لَمْ تُضْرَبْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ (مَا ضَرَّهُ لَدُغُ عَقْرَبٍ حَيَّةٌ) حَتَّى يُصْبِحَ) . قال الشيخ الألباني : صحيح

Axşam – 3 Dəfə: Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, bir kişi Peyğəmbərin ؐ yanına gələrək: “Yə Rəsulullah! Dünən əqrəblə qarşılaşdıqda məni sancdı (Başqa rəvayətdə: Bütün gecəni yata bıməmişəm)” dedi. Peyğəmbər: “Əgər sən axşamladığın zaman 3 dəfə: **Əuzu Bikəlimətilləhit Təmməti Min Şərri Mə**

⁶⁰⁵ Əbu Davud 5087, 5089, əl-Albani “Zəif”.

⁶⁰⁶ İbn Sunni “Aməlul Yəum Vəl Leyl” 59, əl-Albani “Zəif və Movdu Hədislər Silsiləsi” 4059.

Xalaq - Yaradıcılarının şərindən Allahın tam kəlmələrinə sığınırım! – desəydin, Allahın izni ilə (heç bir) şey sənə zərər verməzdi (Başqa rəvayətdə: Səhərə qədər əqrəbin (ilan) sancması sənə zərər verməzdi)”⁶⁰⁷.

ما يقال عند النوم

YATARKƏN OXUNACAQ ZİKRLƏR

عن حذيفة رضي الله عنه قال: كان رسول الله ﷺ إذا أخذ مضجعه من الليل وضع يده تحت خده ثم يقول: ((**بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتَ وَأَحْيَا**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Girdikdə: Huzeyfə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yatağına girdiyin zaman əlini yanağının altına qoy və: **“Bismikə, Allahumma Əmutu Və Əhya** - Allahım! Sənin adınla ölür və dirilirəm!” deyin⁶⁰⁸.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: ((إذا قام أحدكم عن فراشه، ثم رجع إليه، فليَنفِضْهُ بِصِنْفَةِ إِزَارِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي مَا خَلَفَهُ عَلَيْهِ بَعْدُ، وَإِذَا اضْطَجَعَ، فَلْيَقُلْ: **بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتَ جَنِّي، وَبِكَ أَرْفَعُهُ، فَإِنْ أَمْسَكَتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Qayıtdıqda – 3 Dəfə: Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz (gecə) yatağından qalxıb sonra təkrar ora qayıdarsa, paltarının ətəyi (yatağını) 3 dəfə çırpıb təmizləsin. Çünki özündən sonra yatağa nəyin (hansı məxluqun) girdiyini bilməz. Desin: **“Bismikə Rabbii Vada'tu Cənbii Və Bikə Ərfəhu Fəin Əmsəktə Nəfsiy Fərhamhə Və İn Ərsəltəhə Fəhfəzhə Bimə Təhfəzu Bihi İbədəkəs Salihin** - Ey Rəbbim! Sənin adınla böyrümü yerə qoydum, Sənin sayəndə də qaldıraram. Ruhumu tutub saxlasan, ona rəhm et! Onu buraxsan, əməlisaleh qullarını qoruduğun kimi onu da qoru!⁶⁰⁹.

قال أبو بكر الصديق رضي الله عنه: قال رسول الله ﷺ: ((قُلْهُ إِذَا أَصْبَحْتَ وَإِذَا أَمْسَيْتَ وَإِذَا أَخَذْتَ مَضْجَعَكَ: **اللَّهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي (وَمِنْ) وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّكَهِ، وَأَنْ أَقْتَرَفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا، أَوْ أَجْرُهُ إِلَى مُسْلِمٍ**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

⁶⁰⁷ Müxtəsər Muslim 1453, Müslim 2709, 7055, Əbu Davud 3898, 3900, 3899, 3901, İbn Məcə 3518, 3519, Nəsəi 10423, 10425, İbn Hibban 118, 1020, 1022, əl-Albani “Səhih Cəmi” 1324, 6427,

⁶⁰⁸ Muxtəsər Buxari 2425, 5965, 6324, Nəsəi 10583, Əhməd 23271, 23459, 23319, Tirmizi 3417, Əbu Davud 5049, əl-Albani “Səhihdə” 2754.

⁶⁰⁹ Buxari 5961, Muslim 2714, 7068, İbn Məcə 3874, Əbu Davud 5050, 5052, Tirmizi 3401, əl-Albani “Səhih”.

Səhər, Axşam Və Yatağa Girəndə: Əbu Bəkr əs-Siddiq رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Səhər və Axşam de: «Allahumma, Aliməl Ğaybi Vəş Şəhadəti, Fatirəs Səməvati Vəl Ard, Rabbə Kulli Şeyin Və Məliyəkəhu, Əşhədu Ən Lə İlahə İllə Ənt, Əuzu Bika Min Şərri Nəfsiy Və Şərriş Şeytani Və Şirkihii, Və Ən Əqtərifə Alə Nəfsiy Suən Əu Əcurrəhu İlə Muslimin - Göyləri və yeri yaradan, qeybdə və aşkarda olanı Bilən Allahım! Hər şeyin Rəbbi və Hökmdarı! Şahidlik edirəm ki, Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur. Nəfsimin şərindən, şeytanın şərindən və şirkindən, özümə pislik etməkdən yaxud onu bir müsəlmana yetirməkdən Sənə sığınırım!»⁶¹⁰.

عن البراء بن عازب رضي الله عنه قال: كان النبي ﷺ إذا أراد أن يرقد وضع يده اليمنى تحت خده ثم يقول: «اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ أَوْ تَجْمَعُ عِبَادَكَ» قال الشيخ الألباني: صحيح

Yatağa Girdikdə: Bəra İbn Azib رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yatağına girmək istədiyən zaman sağ əlini yanağının altına qoyaraq (3 dəfə demək ləfzi ilə gələn rəvayətlər zəifdir): «Allahumma, Qiniy Azəbəkə Yauma Təb’asu İbadəkə - Allahım! Bəndələrini dirildəcəyən gün məni Öz əzabından qoru!⁶¹¹.

عن أنس رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ كان إذا أوى إلى فراشه قال: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا، وَكَفَانَا، وَأَوَانَا، فَكَمْ مِمَّنْ لَا كَافِيَ لَهُ وَلَا مُؤْوِي» قال الشيخ الألباني: صحيح

Yatağa Girdikdə: Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yatağına sığındığın (girdiyin) zaman: «Əlhəmdulillahil Ləzi Ət’amənə Və Səqənə Və Kafənə Və Əvanə, Fəkam Minmən Lə Kafiyə Ləhu Və Lə Mu’viyə - Bizi yedirdən, içirdən, qoruyan və bizə sığınacaq verən Allaha həmd olsun! Neçə-neçə şəxslər vardır ki, onların nə bir qoruyanı, nə də bir sığınacaq verəni var!”⁶¹².

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَالَ حِينَ يَأْوِي إِلَى فِرَاشِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ (العظيم) الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ رَمْلِ عَالِجٍ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ عَدَدِ وَرَقِ الشَّجَرِ وَإِنْ كَانَتْ عِدَدَ أَيَّامِ الدُّنْيَا . قال الشيخ الألباني : ضعيف

⁶¹⁰ Tirmizi 3392, 3529, Əhməd 51, 63, 7961, əl-Albani “Səhîhdə” 2763, “Səhîh Kəlimə” 21.

⁶¹¹ Tirmizi 3398, 3399, Nəsəi 10589, İbn Məcə 3877, Əhməd 4226, 18575, 18718, Əbu Davud 5047, 5045, “Tərəcüül Uləmə” 139, əl-Albani “Səhîhdə” 2754.

⁶¹² Müxtəsər Muslim 1901, Müslim 2715, 7069, Əbu Davud 5053, 5055, Tirmizi 3396, Nəsəi 10635, Əhməd 12574, 12735, 13678, əl-Albani “Səhîh”.

Yatağa Girdikdə - 3 Dəfə: Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim yatağına girdiyi zaman 3 dəfə:” **Əstəğfirullahəl (Aziymil) Ləzi Lə İlə İllə Huvəl Həyyul Qayyumu Və Ətubu İleyh** - Ondan başqa ibadətə layiq haqq ilah olmayan, Həyy və Qayyum olan, Uca Allahdan bağışlanma diləyir və Ona tövbə edirəm” deyərsə, Allah o kimsənin günahlarını dənizin köpükləri qədər olsa, ağacların yarpaqları qədər olsa, səhranın qumları qədər olsa, dünya günlərinin sayı qədər olsa belə bağışlayar”⁶¹³.

أمر رسول الله ﷺ رجلاً إذا أخذ مضجعه أن يقول: ((**اللَّهُمَّ إِنَّكَ خَلَقْتَ نَفْسِي وَأَنْتَ تَوَفَّاهَا لَكَ مَمَاتُهَا وَمَحْيَاهَا إِنْ أَحْيَيْتَهَا فَاحْفَظْهَا وَإِنْ أَمَتَّهَا فَاعْفِرْ لَهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَاقِبَةَ**)) . فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ أَسْمِعْتَ هَذَا مِنْ عَمْرٍ فَقَالَ مِنْ خَيْرٍ مِنْ عَمْرٍ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم-)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Girdikdə: Peyğəmbər ﷺ bir kişiyyə yatağına girdiyi zaman belə deməyi buyurdu: “**Allahummə, İnnəkə Xaləqtə Nəfsiy, Və Əntə Təvəffəhə, Ləkə Məmətuhə Və Məhyahə, İn Əhyəytəhə Fəhfəzəhə, Və İn Əməttəhə Fəğfir Ləhə, Allahummə, İnniy Əs'əlukəl Afiyətə** - Allahım! Həqiqətən Canımı Sən yaratdın, Sən də onu alacaqsan. Onu öldürmək də, diriltmək də Sənə məxsusdur. Onu diriltəsən, qoru, öldürsən, bağışla! Allahım! Səndən salamatlıq diləyirəm!»⁶¹⁴.

عن أبي هريرة رضي الله عنه كان رسول الله ﷺ يقول إذا أوى إلى فراشه: ((**اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ، وَرَبَّ الْأَرْضِ، وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى، وَمُنزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ، وَالْقُرْآنِ، (وَالْقُرْآنَ) أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ (ذِي شَرٍّ) شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ، أَفْضِ عَنَّا الدِّينَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Girdikdə: Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: Yatağa girdikdə de: “**Allahummə Rəbbəs Səməvəti Və Rəbbəl Ardi, Və Rəbbəl Arşil Aziym, Rəbbənə Və Rəbbə Kulli Şeyin, Fəliqəl Həbbi Vən Nəvə, Munzilət Təurəti Vəl İnciyli Vəl Furqan (Vəl Qurən), Əuzu Bikə Min Şərri Kulli (Ziy Şərri) Şeyin Əntə Axizun Binasiyətihə, Allahummə, Əntəl Əvvəlu Fəleysə Qabləkə Şeyun, Və Əntəl Axiru Fəleysə Bə'dəkə Şeyun, Və Əntəz Zahiru Fəleysə Fəuqəkə Şeyun, Və Əntəl Batinu Fəleysə Duməkə Şeyun, İqdi Annəd Deynə Və Əğninə Minəl Fəqri** - Allahım! Səmanın və yerin Rəbbi, böyük Ərşin Rəbbi, bizim Rəbbimiz və hər bir şeyin Rəbbi! Toxumu və çəyirdəyi cücərdib çatladan, Tövrəti, İncili və Furqanı (Quranı) nazil edən! Kəkilindən tutduğun (idarə etdiyən) hər bir şeyin şərindən Sənə sığınırım. Allahım! Sən Əvvəlsən,

⁶¹³ Tirmizi 3397, Əhməd 11075, 11089, əl-Albani “Daif Cəmi” 5728.

⁶¹⁴ Müxtəsər Muslim 1898, 2712, 7063, Nəsəi 10632, 10633, Əhməd 5502, əl-Albani “Səhîh”.

Səndən əvvəl heç nə yoxdur. Sən Axırsən, Səndən sonra heç nə yoxdur. Sən Zahırsən, Səndən üstə heç nə yoxdur. Sən Batınsən, Səndən iç üzdə heç nə yoxdur! Borcumuzu ödə, bizi yoxsulluqdan qurtar!”⁶¹⁵.

عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ «إِذَا أَنْتَ مَضَّحَكَ فَتَرَضَّأْ وَضَوَّعَكَ لِلصَّلَاةِ، ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الْأَيْمَنِ، ثُمَّ قُلْ
اللَّهُمَّ أَسَلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَقَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَالْجَنَاتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، وَرَغَبَةٌ وَرَهْبَةٌ إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ،
اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ. فَإِنْ مِتُّ مِنْ لَيْلَتِكَ فَأَنْتَ عَلَى الْفِطْرَةِ، (وَأَنْ أَصْبَحْتَ . أَصْبَحْتَ وَقَدْ
أَصَبْتَ خَيْرًا كَثِيرًا) وَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَتَكَلَّمُ بِهِ». قَالَ فَرَدَّدْتُهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا بَلَغْتُ «اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ». قُلْتُ
وَرَسُولِكَ. قَالَ: «لَا، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ» قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Yatmaq İstədikdə: Bəra İbn Azib رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yatmaq istədikdə namaz üçün dəstəmaz aldığın kimi dəstəmaz al, sonra sağ böyrün üstə uzan və: “Allahummə Əsləmtu Nəfsiy İleykə, Və Vəccəhtu Vəchiy İleykə, Və Fəvvədtu Əmriy İleykə, Və Əlcə’tu Zahriy İleykə, Rağbətən Və Rahmətən İleyk, Lə Məlcə’ə Və Lə Məncəə Minkə İllə İleyk, Əməntu Bikitabikal Ləzi Ənzəltə Və Binəbiyyikəl Ləzi Ərsəltə - Allahım, Sənə ümid edərək və Səndən qorxaraq üzümü Sənə təslim etdim, işimi Sənə həvalə etdim, kürəyimi Sənə etibar etdim. Sığınacaq və Sənin (əzabından) xilas olmaq üçün nicat yeri yalnız Sənə yönəlməkdir. Allahım, Sənin nazil etdiyin Kitaba və göndərdiyin Peyğəmbərə iman gətirdim!”. Əgər o gecə ölsən, fitrət üzərində (müsəlman olaraq) öləcəksən. (Başqa rəvayətdə: Sabaha çıxsan çox xeyir üzərində çıxmış olarsan) Sən bu sözləri, dediyin sözlərin axırncısı et”. (Bəra İbn Azib) deyir ki, mən bu duanı Peyğəmbərə ﷺ oxudum və gəlib: “Sənin nazil etdiyən Kitaba iman gətirdim” sözünə yetişdikdə “və göndərdiyin Elçiyə” - dedim. O buyurdu: “Xeyr, göndərdiyin Peyğəmbərə” - (de)”⁶¹⁶.

عن رافع بن خديج رضي الله عنه : أن النبي صلى الله عليه و سلم قال إذا اضطجع أحدكم على جنبه الأيمن ثم قال اللَّهُمَّ إِنِّي
أَسَلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَالْجَنَاتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ وَقَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ أَوْ مِنْ
بِكِتَابِكَ وَبِرَسُولِكَ فَإِنْ مَاتَ مِنْ لَيْلَتِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : ضَعِيفٌ الْإِسْنَادُ وَقَوْلُهُ وَبِرَسُولِكَ مُخَالَفٌ لِلصَّحِيحِ

Yatağa Girdikdə: Rafi İbn Xadic رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz yatağına girdiyi zaman sağ tərəfi üzərinə uzansın və: “Allahummə İnni Əsləmtu Nəfsi İleykə, Və Vəccəhtu Vəchiy İleykə, Və Əlcə’tu Zahriy İleykə, Və Fəvvədtu Əmriy İleykə, Lə Məlcə’ə Və Lə Məncəə Minkə İllə

⁶¹⁵ Müxtəsər Muslim 1899, 2713, 7064, 7066, Tirmizi 3400, Əbu Davud 5051, 5053, İbn Məcə 3873, Əhməd 5960, 9247, Nəsəi 10626, əl-Albani “Səhih”.

⁶¹⁶ Müxtəsər Buxari 247, 2426, Müslim 7057, İbn Məcə 3876, Tirmizi 3394, 3574, Əbu Davud 5046, əl-Albani “Səhih Kəlam” 34, “Səhihdə” 2889.

Ileyk, Uminu Bikitəbikə Və Birusulikə - Allahım, Sənə ümid edərək və Səndən qorxaraq üzümü Sənə təslim etdim, işimi Sənə həvalə etdim, kürəyimi Sənə etibar etdim. Sığınacaq və Sənin (əzabından) xilas olmaq üçün nicat yeri yalnız Sənə yönəlməkdir. Allahım, Sənin nazil etdiyin Kitaba və göndərdiyin Rəsula iman gətirdim!" desin, həmən gecə ölərsə Cənnətə daxil olar"⁶¹⁷.

عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ((من قال حين يأوي إلى فراشه: لا إله إلا الله، وحده لا شريك له، له الملك، وله الحمد، وهو على كل شيء قدير، ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم، سبحان الله، والحمد لله، ولا إله إلا الله، والله أكبر، غفرت ذنوبه أو قال: خطايا، وأن كانت مثل زبد البحر)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Yatağa Girdikdə: Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: "Kim yatağına sığındığı zaman: **La İlahə İlləllahu Vəhdahu La Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir, Və La Həulə Və La Quvvətə İllə Billəhil Aliyyil Azim, Subhanallah, Vəlhəmdulilləh, Və La İlahə İlləllahu, Vallahu Əkbər** - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir. Qüdrət və güc yalnız Allahdadır! Allah pak və müqəddəsdir. Həmd Allahadır. Allahdan başqa məbud yoxdur. Allah ən Böyükdür – desə, günahları və ya xətalara dənizi köpükləri qədər olsa belə bağışlanar"⁶¹⁸.

عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((من قال إذا أوى إلى فراشه الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَعْطَانِي وَسَقَانِي، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي مَنَّ عَلَيَّ فَأَفْضَلَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِعِزَّتِكَ أَنْ تُنَجِّنِي مِنَ النَّارِ، فقد حمّد الله بجميع محامد الخلق كلهم)) قال الشيخ الألباني: حسن

Yatağa Girdikdə: Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: "Kim yatağına girdiyi (sığındığı) zaman: **Əlhəmdulilləhil Ləzi Kəfəni Və Əvəni, Əlhəmdulilləhil Ləzi Ətimniyy Və Səqani, Əlhəmdulilləhil Ləzi Mənnə Aleyyə (Və) Fə Əfdalə, Allahummə İnni Əsəlukə Bi İzzətikə Tunəcciyəniyy Minən Nər** - Mənə kifayət olan və mənə sığınacaq verən Allaha həmd olsun, mənə yedirdən və içizdən Allaha həmd olsun! Mənə lütfündən və fəzilətindən bəxş edən Allaha həmd olsun! Allahım Səndən sənə izzətinlə istəyirəm ki, mənə Cəhənnəm odundan qoruyasan – desə, Allahı bütün xəlp olunmuşların həmdləri ilə həmd etmişdir"⁶¹⁹.

عن ابن عمر رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يقول إذا ترواً مضجعه: ((الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانِي وَأَوَانِي (وَأَطْعَمَنِي) وَسَقَانِي، الْحَمْدُ))

⁶¹⁷ Tirmizi 3395, əl-Albani "Zəif".

⁶¹⁸ əl-Albani "Səhih Tərgib" 607.

⁶¹⁹ Muslim 4/2085, Həkim 2001, Beyhəqi "Şuabul İman" 4382, əl-Albani «Səhih Tərgib» 609.

لِلَّهِ الَّذِي مَنَّ عَلَيَّ فَأَفْضَلُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَعْطَانِي فَأَجْزَلُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ، اللَّهُمَّ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، وَمَالِكُ كُلِّ شَيْءٍ، وَإِلَهُ كُلِّ شَيْءٍ، لَكَ كُلُّ شَيْءٍ، أَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa girdikdə: İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yatağına girdikə de: “Əlhəmdulilləhil Ləzi Kəfəni Və Əvəni, (Ətəmmiy) Və Səqəni, Əlhəmdulilləhil Ləzi Aleyyə Fə Əfdalə, Əlhəmdulilləhil Ləzi Ətatani Fə-əczalə, Əlhəmdulilləhi Alə Kulli Həli, Allahummə Rəbbə Kulli Şeyin Və Məlikə Kulli Şeyin Və İləhə Kulli Şeyin Ləkə Kulli Şeyin Əuzu Bikə Minən Nər - Həmd mənə kifayət edən, mənə sığınacaq verən, mənə yedirdən, içirdən, mənə ehsan edən və mənə çox verən Allaha məxsusdur. Bütün halda həmd Allaha məxsusdur. Hər şeyin Rəbbi, hər şeyin məliki, hər şeyin İləhi olan Allahım! Hər şey sənə aiddir. Cəhənnəmdən Sənə sığınırım”⁶²⁰.

عن أبي الأزهر الأعمري رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ كان إذا أخذ مضجعه من الليل قال: ((بِسْمِ اللَّهِ وَضَعْتُ جَنِي، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، وَاحْسَأْ شَيْطَانِي، وَفُكِّ رَهَائِي، وَتَقَلِّ مِيزَانِي، وَاجْعَلْنِي فِي التَّوْبَةِ الْأَعْلَى)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Girdikdə: Əbu Əzhər Ənməri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gecə vaxtı yatağına girdikdə de: “Bismilləhi Vədatu Cənbii, Allahumməğfirli Zunubi, Vəxsə Şeytani, Və Fukkə Rihəni, Və Səqqil Mizəni, Və Cəalni Fi Nədiyyil Əalə - Allahın adı ilə böürümü (yanımı) yatağa qoydum. Allahım mənim günahımı bağışla və mənim şeytanımı alçalt (zəlif et), mənə borcdan qutar, tərəzimi ağırlaşdır və mənə uca olan toplum içərisində et!”⁶²¹.

عَنْ عَلِيٍّ رضي الله عنه أَنَّ فَاطِمَةَ رضي الله عنها شَكَتْ مَا تَلَقَى مِنْ أَثَرِ الرَّحَا، فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ سَيِّئًا، فَأَنْطَلَقَتْ فَلَمْ تَجِدْهُ، فَوَجَدَتْ عَائِشَةَ، فَأَخْبَرَتْهَا، فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ عَائِشَةُ بِمَجِيءِ فَاطِمَةَ، فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْهَا، وَقَدْ أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا، فَذَهَبَتْ لِأَقْرَبٍ فَقَالَتْ: «عَلَى مَكَانِكُمْ». فَفَعَدَ بَيْنَنَا حَتَّى وَجَدَتْ بُرْدَ قَدَمَيْهِ عَلَى صَدْرِي وَقَالَ: «أَلَا أَعْلَمُكُمْ خَيْرًا مِمَّا سَأَلْتُمَانِي إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا ثَكْبِيرًا أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ، وَتَسْبِيحًا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَتَحْمِيدًا ثَلَاثَةً وَثَلَاثِينَ، فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ خَادِمٍ». قَالَ عَلِيُّ مَا تَرَكْتُهُ مِنْذُ سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ. قِيلَ لَهُ وَلَا لَيْلَةَ صِفِينَ قَالَ وَلَا لَيْلَةَ صِفِينَ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Girdikdə: Əli رضي الله عنه rəvayət edir ki, Fatimə رضي الله عنها kirkirənin (onun əllərində, un üyüdməkdən əlləri qabarmışdı) iz buraxdığından şikayət etdi. (Bir müddətdən sonra) Peyğəmbərə ﷺ (bir neçə) əsir gətirdilər. Fatimə (bu əsirlərdən birini özünə köməkçi götürmək məqsədilə) Peyğəmbərin ﷺ yanına getdi, lakin onu (evdə) tapa bilmədi, Aişəni رضي الله عنها görüb (nə istədiyini) ona

⁶²⁰ Əbu Davud 5058, İbn Hibban 5538, əl-Albani “Səhih Məvərid” 2357.

⁶²¹ Əbu Davud 5054, əl-Albani “Hidayətul Rıvat” 2340, “Səhihul Cəmi” 4649.

bildirdi. Peyğəmbər ﷺ (evə) gəldikdə Aişə رضي الله عنها ona Fatimənin gəldiyini xəbər verdi. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ bizə gəldi. Həmin vaxt biz artıq yatağımıza uzanmışdıq. Mən (onu görəndə) ayağa qalxmaq istədim, lakin o: “Qalxmayın!” - dedi və (gəlib) aramızda oturdu. Mən hətta onun soyuq ayaqlarının sinəmə toxunduğunu hiss etdim. O buyurdu: “Məndən istədiyinizdən (xidmətçidən) daha xeyirlisini sizə öyrədimmi? Yatağınıza uzandığınız zaman otuz dörd dəfə **“Allahu Əkbər”**, otuz üç dəfə **“Sübhənəllah”** və otuz üç dəfə **“Əlhəmdulillah”** deyin. Bu sizin üçün xidmətçidən daha xeyirli olar (Başqa rəvayətdə: “Əli عليه السلام belə rəvayət edir: “Peyğəmbərdən ﷺ eşitdikdən bəri onu tərək etmədim. Ondan soruşuldu ki: “Hətta Siffeyn gecəsi də (tərək etmədin)?” O belə buyurdu: “Hətta Siffeyn gecəsi də (tərək etmədim)”⁶²².

عَنْ عَلِيٍّ رَجَمَهُ اللَّهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ عِنْدَ مَضَجِهِ « **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَكَلِمَاتِكَ التَّامَّةِ مِنْ شَرِّ مَا أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتَيْهِ اللَّهُمَّ أَنْتَ تَكْشِفُ الْمَغْرَمَ وَالْمَأْتَمَّ اللَّهُمَّ لَا يُهْزَمُ جُنْدُكَ وَلَا يُخْلَفُ وَعَدْلُكَ وَلَا يَنْفَعُ دَا الْجَدَّ مِنْكَ الْجَدُّ سُبْحَانَكَ وَيَحْمَدُكَ** ». قال الشيخ الألباني : ضعيف

Yatağa Girdikdə: Əli عليه السلام rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ yatağına girdikdə buyurdu: **“Allahummə İnni Əuzu Bivəchikəl Kərimi Və Kəlimətikət Təmməti Min Şərri Mə Əntə Əxizun Binəsiyətihi, Allahummə Əntə Təkşiful Məğramə Val Mə-səmə, Allahummə Lə Yuhzəmu Cundukə Və Lə Yuxləfu Və Adukə Və Lə Yənfəu Zəl Cəddi Minkəl Cədd Subhənəkə Və Buhəmdikə** - Allahım! Alnından yaxaladığın hər bir şeyin şərrindən Kərəm sahibi olan Allahın Vəchinə və tam kəlimələrinə sığınırım. Allahım! Bərcdən və günahdan xilas et! Allahım! Sənin qoşunun məğlub olmaz, Sənin vədində haqqdır! Heç bir hörmət sahibinə Sənin yanında hörməti fayda verməz. Sən pak və nöqsansızsan, bütün həmdlər Sənədir”⁶²³.

عن عائشة رضي الله عنها كان النبي ﷺ إذا أوى إلى فراشه كل ليلة جمع كفيه ثم نفث فيهما وقرأ فيهما: **(قل هو الله أحد)** و**(قل أعوذ برب الفلق)** و**(قل أعوذ برب الناس)** ثم يمسح بهما ما استطاع من جسده يبدأ بهما على رأسه ووجهه وما أقبل من جسده يفعل ذلك ثلاث مرات. قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Girdikdə: Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ hər gecə yatağına girdikdə ovuclarını birləşdirər sonra içinə üfürər və: **İxlas - Fəlaq - Nəs** surələrini oxuyardı. Sonra isə baş və üz tərəfdən başlayaraq bədəninə (yaxın)

⁶²² Buxari 3113, 3705, Muslim 2727, 7093, Tirmizi 3408, 3409, Əbu Davud 5062, əl-Albani “Səhihdə” 3596, “Səhih Kəlimə” 29.

⁶²³ Əbu Davud 5050, 5052, əl-Albani “Zəif”.

bacardığı hissəsinə məsh edərdi və bunu 3 dəfə təkrar edərdi”⁶²⁴.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: والسنّة أن ينفث في كفيه أولاً، ثم يقرأ، ثم يمسح.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Sünnət odur ki: Ovuca üfürmək oxumaqdan əvvəldir, sonra oxumaq, sonra isə məsh etmək”⁶²⁵.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: «أما إنّه قد كذّبك وسعّود». فرصدته الثالثة فحاء يحثو من الطعام، فأخذته فقلت لأرْفَعَنَّكَ إلى رسول الله ﷺ، وهذا آخر ثلاث مرّات أنّك تزعم لا تعود ثم تعود. قال دعني أعلمك كلمات ينفعك الله بها. قلت ما هو قال إذا أويت إلى فراشك فاقرأ آية الكرسي: (الله لا إله إلا هو الحي القيوم) حتى تختتمها، فإنه لن يزال عليك من الله حافظ ولا يقربنك شيطان حتى تصبح. فخلّيت سبيله فأصّبح، فقال لي رسول الله ﷺ: «ما فعل أميرك البارحة». قلت يا رسول الله زعم أنه يعلمني كلمات، ينفعني الله بها، فخلّيت سبيله. قال: «ما هي؟» قلت قال لي إذا أويت إلى فراشك فاقرأ آية الكرسي من أولها حتى تختتم (الله لا إله إلا هو الحي القيوم) وقال لي لن يزال عليك من الله حافظ ولا يقربنك شيطان حتى تصبح، وكانوا أحرص شيء على الخير. فقال النبي ﷺ: «أما إنّه قد صدّقك وهو كذوب، تعلم من تخاطب منذ ثلاث ليل يا أبا هريرة». قال لا. قال: «ذاك شيطان». قال الشيخ الألباني

: صحيح

Yatağa Girdikdə: Uzun bir hədisin bir hissəsi: Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, O, yenə gəlib ərzaqdan ovuclayaraq (qabına) yığmağa başladı. Mən onu yaxalayıb dedim: “Mən səni hökmən Peyğəmbərin ﷺ yanına aparacağam. Artıq üçüncü dəfədir ki, sən qayıtmayacağına söz verir, sonra da qayıdırсан.” O yalvarıb dedi: “Məni buraxsan, sənə elə sözlər öyrədərəm ki, Allah onların vasitəsilə sənə fayda verir.” Mən: “O nə sözdür?”– deyə soruşdum. O dedi: “Yatağına uzananda **Ayətul Kürsi**: “Allah, Ondan başqa ilah yoxdur, əbədi Yaşayandır, bütün yaratdıqlarının Qəyyumudur...”. (əl-Bəqərə 255) – ayəsini axıra qədər oxu. Əgər bunu etsən, səhər yuxudan oyananadək sənin yanında Allahın təyin etdiyi gözətçi (bir mələk) durar və şeytan sənə yaxınlaşmaz.” Mən yenə onu buraxdım. Səhəri gün Peyğəmbər ﷺ məndən soruşdu: “Dünən tutduğun əsir nə etdi?” Mən dedim: “Ya Rəsulallah! O, Allahın izni ilə mənə faydası olacaq sözlər öyrədəcəyini söylədi və mən də onu buraxdım.” Peyğəmbər: “Nədir o?”– deyə soruşdu. Mən dedim: “O mənə söylədi ki, yatağına uzananda **Ayətul Kürsi** – “Allah, Ondan başqa ilah yoxdur, əbədi Yaşayandır, bütün yaratdıqlarının Qəyyumudur...” – ayəsini əvvəldən axıra qədər oxu. Əgər bunu etsən, səhər yuxudan oyananadək sənin yanında Allahın təyin etdiyi gözətçi (bir mələk) durar və şeytan sənə yaxınlaşmaz”. Səhabələr xeyirli işlərə ən çox can atan insanlar idi. Peyğəmbər: “O sənə doğru

⁶²⁴ Buxari 5017, 4729, İbn Məcə 3875, Əbu Davud 5056, 5058, Tirmizi 3402, Nəsəi 10624, Əhməd 24897, əl-Albani “Səhihdə” 3104.

⁶²⁵ əl-Albani “Səhihdə” 3104.

söylədi, halbuki özü qatı yalançıdır. Sən üç gecədir kiminlə söhbət etdiyini bilirsənmi, ey Əbu Hureyra?" Mən: "Xeyr!" – deyə cavab verdikdə, Peyğəmbər: "Bu, şeytan idi!"⁶²⁶.

عن النبي ﷺ قال: ((من قرأ الآيتين من آخر سورة (البقرة) في ليلة كَفَّتاه)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Girdikdə: Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Kim al-Baqərə surəsinin son iki ayəsini oxuyarsa o gecə ona kifayət edər"⁶²⁷.

عن فروة بن نوفل ﷺ أنه أتى النبي ﷺ فقال: يا رسول الله علمني شيئاً أقوله، إذا أويتُ إلى فراشي؟ قال: ((اقرأ (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) فَإِنَّهَا بَرَاءَةٌ مِنَ الشَّرْكَ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Girdikdə: Fərvə İbn Nofəl ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedim: "Mənə söyləyəcəyim kəlimələri öyrət?". Peyğəmbər: "Yatağına girdikdə de: "Qul Yə Əyyuhəl Kəfiru" (əl-Kəfirun 1-6). Həqiqətən o, şirkdən uzaq (qoruyan) edəndir"⁶²⁸.

عن جابر قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم لا ينام حتى يقرأ ألم تنزيل وتبارك الذي بيده الملك قال أبو الزبير فهما يفضلان كل سورة في القرآن بسبعين حسنة ومن قرأهما كتب له כמה سبعون حسنة ورفع بهما له سبعون درجة وحط بهما عنه سبعون خطيئة" قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Girdikdə: Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ: "Mülk Əlində Olan (Allah) nə qədər xeyirxahdır.....". (əl-Mulk) və "Əlif. Lam. Mim. Kitabın (Qur'anın) nazil edilməsində"(əs-Səcdə) surələrini oxumayınca yatmazdı. Əbu Zubeyr deyir ki, bu iki surə Qurandakı hər bir surədən yetmiş dəfə üstündür. Hər kəs bu iki surəni oxusa bunun sayəsində ona yetmiş savab yazılar, onun üçün yetmiş dərəcə yüksələr və onun yetmiş günahı silinər"⁶²⁹.

عن عائشة رضي الله عنها قالت: ((كان رسول الله ﷺ لا ينام حتى يقرأ: (الزُّمَرُ) و (بني إسرائيل))) (أي: الإسراء) قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Girdikdə: Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Zumər və İsra

⁶²⁶ Buxari 75, 2311, 3275, 5010, əl-Albani "Səhih Kəlimə" 26.

⁶²⁷ Buxari 3786, 4008, 4753, 5009, 5040, Müslim 1914, Əbu Davud 1399, Tirmizi 2881, Nəsəi 8003, 8018, Əhməd 17137, İbn Məcə 1368, Əhməd 17137, əl-Albani "Səhih Kəlimə" 27,

⁶²⁸ Tirmizi 3403, Əbu Davud 5055, 5057, Nəsəi 10636, Əhməd 23858, əl-Albani "Səhih".

⁶²⁹ Buxari "Ədəbul Mufrad" 1207, Tirmizi 2892, 3404, Nəsəi 10544, Əhməd 14659, 14700, əl-Albani "Səhihdə" 585.

surələrini oxumadan yatmazdı”⁶³⁰.

عن العرياض بن سارية رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم كان لا ينام حتى يقرأ المسبحات, ويقول: ((فيها آية خير من ألف آية)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Yatağa Girdikdə: İrbəd İbn Səriyə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Musəbbihət surəsini oxumadan yatmazdı. Orada elə bir ayə var ki, 1000 ayədən xeyrlidir”⁶³¹.

والمسبحات هي السور التي تفتتح بقول تعالى (سَبِّحْ) أو (يُسَبِّحْ) وهي: الحديد, والحشر, والصف, والجمعة, والتغابن, والأعلى. قال الشيخ الألباني : صحيح

Musəbbihət – Səbbəhə - Yusəbbihu ilə başlayan suələrə deyilir. Məs: Hədid - Həşr – Səff - Cümə - Təğəbun - Ələ”⁶³².

عن رجل من بني حنظلة قال صحبت شذاد بن أوس رضى الله عنه في سفر فقال ألا أعلمك ما كان رسول الله -صلى الله عليه وسلم- يعلمنا أن نقول اللهم إني أسألك الثبات في الأمر وأسألك عزيمة الرشد وأسألك شكر نعمتك وحسن عبادتك وأسألك لساناً صادقاً وقلباً سليماً وأعوذ بك من شر ما تعلم وأسألك من خير ما تعلم وأستغفرك مما تعلم إنك أنت علام الغيوب. قال وكان رسول الله -صلى الله عليه وسلم- يقول « ما من مسلم يأخذ مضجعه يقرأ سورة من كتاب الله إلا وكل الله به ملكاً فلا يقرئه شياً يؤذيه حتى يهب متى هب ». قال الشيخ الألباني : ضعيف

Yatağa Girdikdə: Bəni Hənzələ oğullarından bir kişi rəvayət edir ki, səfərlərin birində Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم səhabələrindən olan Şəddad İbn Aus رضي الله عنه ilə bərabər idim. O: “Sənə Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم bizə öyrətdiyi duanı öyrədimmi? Dedi və: Allahumma İnni Əsəlukə Səbətə Fil Əmri Və Əsəlukə Aziymətər Ruşdi Və Əsəlukə Şukra Ni-mətikə Və Husnə İbədətikə Və Əsəlukə Lisənən Sadiqan Və Qalbən Səlimən Və Əuzu Bikə Min Şərri Mə Təaləmu Və Əsəlukə Min Xayri Mə Təaləmu Və Əstəğfirukə Mimmə Təaləmu İnnəkə Əntə Alləməl Gəyub – Allahım! Səndən İşlərimdə sabitlik və əzimkarlıq diləyirəm, (verdiyən) nemətə şükr etməyi, Sənə gözəl ibadət etməyi, Səndən dərü olan dil və Səlim qəlb istəyirəm. Bildiyən hər bir şeyin zərərindən Sənə sığınırım, Bildiyən hər bir faydalı şeyin xeyrini Səndən diləyirəm və bildiyən hər bir günahımdan ötrü Səndən bağılanma diləyirəm. Heç şübhəsiz ki, Sən qeybi bilənsən”. Sonra Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Hər hansı bir müsəlman yatağına girdiyi zaman Allahın kitabından bir surə oxuyarsa Allah o, kimsəni qorumaq üçün bir mələk

⁶³⁰ Tirmizi 2920, 3405, əl-Albani “Səhihdə” 641.

⁶³¹ Tirmizi 3406, Əbu Davud 5057, əl-Albani “Səhih”.

⁶³² Nəsəi 10551, Tirmizi 2921, əl-Albani “Səhih”.

müvəkkil edər ki, qalxana qədər ona zərər verə biləcək heç bir şey ona yaxınlaşa bilməz”⁶³³.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ ذَكَرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ نَامَ لَيْلَهُ حَتَّى أَصْبَحَ قَالَ ذَاكَ رَجُلٌ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنَيْهِ أَوْ قَالَ فِي أُذُنِهِ.

Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanında sübhə qədər yatıb qalan bir kişi barəsində zikir edildi. O: “Bu o, kişidir ki, şeytan onun qulağına və ya qulaqlarına bövl etmişdir” deyər buyurdu⁶³⁴.

وعنه (يعني جابرا) رضي الله عنه أيضا أن النبي صلى الله عليه وسلم قال ما من مسلم ذكر ولا أنثى ينام إلا وعليه جرير معقود فإن هو توضأ وقام إلى الصلاة أصبح نشيطا قد أصاب خيرا وقد انحلت عقده كلها وإن استيقظ ولم يذكر الله أصبح وعقده عليه وأصبح ثقيلا كسلان ولم يصب خيرا. قال الشيخ الألباني: صحيح

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Elə bir müsəlman kişi və qadın yoxdur ki, yatdığı zaman ona düyün vurulmasın. (Sonra) dəstəməz alıb namaza durarsa gümrəh sabahlayar, xeyrə məruz qalar və bütün düyünləri açılar. Sabahladığı zaman Allahı zikir etməzsə bütün düyünlər üzərində olar, tənbel olaraq sabahlayar və xeyirdən məhrum olar”⁶³⁵.

عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (طَهَّرُوا هَذِهِ الْأَجْسَادَ طَهَّرَكُمُ اللَّهُ) مَنْ بَاتَ طَاهِرًا بَاتَ فِي شِعَارِهِ مَلَكٌ فَلَمْ يَسْتَيْقِظْ إِلَّا، قَالَ الْمَلَكُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِكَ فُلَانًا، فَإِنَّهُ بَاتَ طَاهِرًا.. قال الشيخ الألباني: حسن لغيره

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Başqa rəvayətdə: Cəsədlərinizi təmizləyin. Allah da sizi təmizləsin) Kim gecələdiyi zaman təharətli (yatarsa) bir mələk onun saçında gecələyər. Mələk (o kimsə oyanmamışdan) öncə deyər: “Allahım! Filan qulunu bağışla! Həqiqətən o, təharətli olaraq gecələmişdir”⁶³⁶.

- عن جابر قال إذا دخل الرجل بيته أو أوى إلى فراشه ابتدره ملك وشيطان فقال الملك اختم بخير وقال الشيطان اختم بشر فان حمد الله وذكره أطرده وبات يكلأه فإذا استيقظ ابتدره ملك وشيطان فقالا مثله فإن ذكر الله وقال الحمد لله الذي رد إلي نفسي بعد موتها ولم يمنحها في منامها الحمد لله الذي يمسك السماوات والأرض أن تزولا ولئن زالتا إن أمسكهما من أحد من بعده إنه كان حليما غفورا الحمد لله الذي يمسك السماء أن تقع على الأرض إلا بإذنه إلى رءوف رحيم فان مات مات شهيدا وإن قام فصلى صلى في فضائل (فإن وقع من سريره فمات دخل الجنة) " قال الألباني: ضعيف .

⁶³³ Tirmizi 3407, 3736, əl-Albani “Zəif”.

⁶³⁴ Buxari 3097, 3270, Müslim 205/774, 1853, İbn Məcə 1330, Nəsəi 1608, Əhməd 4059, əl-Albani “Səhih Tərgib” 644, 645.

⁶³⁵ əl-Albani “Səhih Tərgib” 648.

⁶³⁶ əl-Albani “Səhih Tərgib” 597, 599.

Cabir ☪ rəvayət edir ki: “İnsan evinə və ya yatağına girdiyi zaman bir mələk və bir şeytan tələsik ona tərəf gələr. Mələk deyər: “(Gününü) xeyir ilə bitir!”. Şeytan deyər: “(Gününü) şər ilə bitir!”. Əgər Allaha həmd edib onu yad etsə, şeytanı qovar və bütün gecəni mələk onu qoruyar. Yuxudan oyandıqda da bir mələk və bir şeytan tələsik ona tərəf gəlib həmin sözləri deyər. Əgər Allahı yad edib: “*Canımı aldıqdan sonra özümə qayıtaran, yuxuda ikən onu öldürməyən Allaha həmd olsun! Həmd olsun Allaha! O Allah ki, Göyləri və yeri öz oxundan çıxmasınlar deyə, tutub saxlayır. Əgər öz oxundan çıxsalar, Ondan başqa onları heç kəs tutub saxlaya bilməz. Həqiqətən də O, Həlindir, Bağışlayandır!*”. (Fatir 41). Həmd olsun Allaha! O Allah ki, “Onun izni olmadan yerə düşməsin deyə göyü tutub saxladığını görmürsənmi? Həqiqətən, Allah insanlara Şəfqətlidir, Mərhəmətlidir!”. (əl-Həcc 65). desə, sonra da ölsə şəhid kimi ölər və əgər bunu deyib namaz qılsa, fəzilətlər içində namaz qılmış olar”⁶³⁷.

عَنْ زَيْدِ بْنِ نَابِتٍ ، قَالَ : أَصَابَنِي أَرَقُّ اللَّيْلِ ، فَشَكَرْتُ ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : قُلِ : اللَّهُمَّ غَارَتِ النَّجُومُ ، وَهَدَأَتِ الْعُيُونُ ، وَأَنْتَ حَيٌّ قَيُّومٌ ، يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ أَنْمِ عَيْنِي وَأَهْدِنِي لَيْلِي ، فَقُلْتُهَا فَذَهَبَ عَنِّي . قال الألباني : ضعيف

جددا

Zeyd İbn Sabit ☪ deyir ki, gecələri yata bilmirdim. Bundan Peyğəmbərə ☪ şikayət etdim. O buyurdu: “*Allahummə Ğarətin Nucum, Və Hədəatil Uyun, Və Əntə Həyyu Qayyumu, Yə Həyyu Yə Qayyumu Ənim Ayniy Bə Əhdi Leyli - Allahım! Ulduzlar batır, gözlərim sakitləşir, Sən Həyy və Qayyumsan, Ey Həyy və Qayyum olan Allahım! Gözlərimə yuxu ver və gecəmi sakitləşdir*” de! Mən bunları söylədikdən sonra yuxusuzluq məndən getdi”⁶³⁸.

لنوم ونحوه ما يقول إذا وضع ثوبه YATARKƏN LİBAS VƏ ONA BƏNZƏR ŞEYLƏRİ SOYUNDUQDA NƏ DEYİLİR?

عن أنس ☪ قال: قال رسول الله ☪: ((سترُ ما بينَ أعينِ الجنِّ وعوراتِ بني آدمَ إذا وضعَ أحدهمُ ثوبَهُ أنْ يقولَ: بِسْمِ اللَّهِ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ buyurdu: “Cinlərin gözlərinin (baxışı)

⁶³⁷ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1214, İbn Hibban 5533, Nəsəi “Kubra” 10690, əl-Albani “Zəif”.

⁶³⁸ Təbərani “Kəbir” 4683, 4817, əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 1328.

ilə Adəm övladının övrətini arasını pərdə ilə örtün (gizlədin). Sizdən biri libasını soyunduqda desin: “**Bismillah** (Allahın adı ilə)”⁶³⁹.

الدعاء إذا فزع من النوم

YUXUDA QOXDUQDA DEYİLƏN DUA

وعن محمد بن المنكدر رضي الله عنه قال جاء رجل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فشكا إليه أهواويل يراها في المنام فقال: ((إذا أويتَ إلى فراشِكَ، فقلْ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ، وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ)) قال الشيخ الألباني: حسن

Muhəmməd İbn MunkədİR رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gələrək ona qorxulu yuxularından şikayət etdi. Peyğəmbər: “Yatağına girdiyin zaman de: “**Əuzu Bi Kəlimatilləhit Təmməti Min Ğadabihi Və İqabihi, Və Şərri İbədihİ, Və Min Həmzətiş Şəyatini Və Ən Yəhduruni - Qəzəbindən və cəzasından, qullarının şərindən, şeytanların vəsvəsələrindən və mənə yaxın gəlmələrindən Allahın tam kəlmələrinə sığınırım!**”⁶⁴⁰.

وعن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده أن رسول الله صلى الله عليه وسلم يعلمهم من الفزع كلمات (إذا فزع أحدكم في النوم فليقل): أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ) فإنها لن تضره. قال الشيخ الألباني: صحيح

Amr İbn Şueyb atasından, o da babasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم qoxuya qarşı bizə bəzi kəlimələri öyrətdi: “**Əuzu Bi Kəlimatilləhit Təmməti Min Ğadabihi, Və Şərri İbədihİ, Və Min Həmzətiş Şəyatini Və Ən Yəhduruni - Qəzəbindən, qullarının şərindən, şeytanların vəsvəsələrindən və mənə yaxın gəlmələrindən Allahın tam kəlmələrinə sığınırım! deyərsə, həqiqətən ona zərər verməz**”⁶⁴¹.

عن خالد بن الوليد رضي الله عنه قال: كنت أفزع بالليل، فأتيت النبي صلى الله عليه وسلم فقلت: إني أفزع بالليل فأخذ سيفي فلا ألقى شيئاً إلا ضربته بسيفي، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((ألا أعلمك كلماتٍ علمني الروح الأمين؟)) فقلت: بلى، فقال قل: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ الَّتِي لَا يُجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ، وَلَا فَاجِرٌ، مِنْ شَرِّ مَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ، وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَمِنْ شَرِّ اللَّيْلِ وَالتَّهَارِ، وَمِنْ كُلِّ طَارِقٍ، إِلَّا طَارِقٌ يَطْرُقُ بِخَيْرٍ يَا رَحْمَنُ (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ الَّتِي لَا يُجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلَا فَاجِرٌ مِنْ شَرِّ مَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَمِنْ شَرِّ مَا ذَرَأَ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمِنْ شَرِّ فِتْنِ اللَّيْلِ وَفِتْنِ التَّهَارِ وَمِنْ شَرِّ طَوَارِقِ اللَّيْلِ وَالتَّهَارِ إِلَّا طَارِقٌ يَطْرُقُ بِخَيْرٍ يَا رَحْمَنُ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Xalid İbn Vəlid رضي الله عنه rəvayət edir ki, gecələr qorxurdum. Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gələrək dedim: “Gecələri (qorxu içində) yatıram. Qılıncımı götürüb

⁶³⁹ əl-Albani “Səhih Cəmi” 3610.

⁶⁴⁰ Tirmizi 3528, əl-Albani “Səhihdə” 364.

⁶⁴¹ Tirmizi 3528, Əbu Davud 3893, 3895, Əhməd 23890, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 38.

qarşılaşdığım hər bir şeyə qılıncımla vururam". Sənə elə kəlimələr öyədim ki, onları mənə Ruhul Əmin (Cəbrail) öyrədib. Mən: "Bəli" dedim. O: "Əuzu Bikelimətillehit Təmmətil Ləti Lə Yucəvizuhunnə Bərrun, Və Lə Fəcirun, Min Şərri Mə Yənzilu Minəs Səməi, Və Mə Yəarucu Fihə, Və Min Şərril Leyli Vən Nəhəri, Və Min Kulli Tariqin İllə Tariqin Yətruqu Bi Xeyrin Yə Rahmən – (Başqa rəvayətdə: Əuzu Bikelimətillehit Təmmətil Ləti Lə Yucəvizuhunnə Bərrun, Və Lə Fəcirun, Min Şərri Mə Yənzilu Minəs Səməi, Və Min Şərri Mə Zərəa Fil Ardi Və Mə Yəxrucu Minhə Və Mə Yəarucu Fihə, Və Min Şərri Fitənil Leyli Və Fitənin Nəhər, Və Min Şərri Tavariqil Leyli Vən Nəhər İllə Tariqin Yətruqu Bi Xeyrin Yə Rahmən - Allahın tam kəlimələrinə sığınırım hansı ki, onu nə bir saleh nə də bir günahkar aş a bilməz. Səmadan nazil olan və (səmaya) qalxan şeyin şərrindən, gecə və gündüzün fitnəsinin şərrindən, xeyrə aparan yollardan başqa bütün (şər) yollardan (Sənə sığınırım) Yə Rahmən"⁶⁴².

عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَكَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ الْمَخْزُومِيُّ إِلَى النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَنَا مِنَ اللَّيْلِ مِنَ الْأَرْقِ. فَقَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَانِكَ فَقُلِ اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَمَا أَظَلْتُ وَرَبَّ الْأَرْضِينَ وَمَا أَقَلْتُ وَرَبَّ الشَّيَاطِينِ وَمَا أَضَلْتُ كُنْ لِي جَارًا مِنْ شَرِّ خَلْقِكَ كُلِّهِمْ جَمِيعًا أَنْ يَفْرُطَ عَلَيَّ أَحَدٌ مِنْهُمْ أَوْ أَنْ يَبْغِيَ عَلَيَّ عَزَّ جَارُكَ وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ وَلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ». قال الشيخ الألباني : ضعيف

Suleyman İbn Bureydə atasından rəvayət edir ki, Xalid İbn Vəlid əl-Məhzumi ﷺ Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: "Ey Allahın Rəsulu! Qorxudan gecələri yata bilmirəm" deyə şikayət etdi. Peyğəmbər: "Yatağına girdiyin zaman de: "Allahumma Rabbə Səməvəti Səbi Və Mə Əzllətə Və Rabbəl Ardiyna Və Mə Əqllətə Və Rabbəş Şəyatini Və Mə Ədallət Kun Li Cəran Min Şərri Xalqika Kullihim Cəmian Ən Yəfruta Aleyya Əhədun Minhum Əu Ən Yəbğiya Aleyya Azzə Cərukə Və Cəllə Sənaukə Və Lə İlahə Qayrukə Və Lə İlahə İllə Əntə - Allahım! Yeddi qat göylərin və kölgələndirdiklərinin Rəbbi, Yerlərin və daşdıqlarının Rəbbi, Ey şeytanların və azdırdıqlarının Rəbbi, Bütün yaratdıqlarının şərrindən və onlardan birinin mənim üzərimdə haqsızlıq və həddi aşmalarından Sənə sığınırım. Sənin tərifin ucadır. Səndən başqa haqq ilah yoxdur, Səndən başqa ibadətə layiq haqq ilah yoxdur"⁶⁴³.

عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ أَنَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ رَأَيْتُ الْبَارِحَةَ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ كَأَنَّ عُنُقِي طُرِبَتْ فَسَقَطَ رَأْسِي فَأَتَيْتُهُ فَأَخَذْتُهُ فَأَعَدْتُهُ مَكَانَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا لَعِبَ الشَّيْطَانُ بِأَحَدِكُمْ فَلَا يُحَدِّثَنَّ بِهِ النَّاسَ . قال الشيخ الألباني : صحيح

⁶⁴² Təbərani 3746, Beyhəqi "Şuabul İman" 4385, əl-Albani "Səhihdə" 2738.

⁶⁴³ Tirmizi 3523, əl-Albani "Zəif".

Cabir رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gələrək dedi: «Yə Rəsulullah! Dünən gecə yuxumda gördüm ki, sanki boynum vurulmuş və başım da yerə düşmüşdür. Mən də başımın dalıyca gedib onu götürdüm və yerinə qoydum». Peyğəmbər: “Şeytan sizlərdən biri ilə yuxusunda oynadıqda onu insanlara xəbər verməsin” deyə buyurdu⁶⁴⁴.

الدعاء إذا تقلب بالليل

GECƏ YATARKƏN BİR TƏRƏFDƏN DİGƏR TƏRƏFƏ ÇEVRİLDİKDƏ EDİLƏN DUA

عن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا تَضَوَّرَ (أي: تلوَى وأرق) من الليل قال: ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ، رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم gecə vaxtı yata bilmədikdə buyurdu: “*Lə İlahə İlləllahu Vəhīdül Qahhar, Rəbbüs Səməvati Vəl-Ard Və Mə Bəynəhuməl Azizül Gəffər* - (Hər şeyə) Qalib gələn, Tək Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur! (O,) göylərin, yerin və onların arasında olanların Qüdrətli və Bağışlayan Rəbbidir!»⁶⁴⁵.

ما يقول من استيقظ بالليل

GECƏ OYANDIQDA NƏ DEYİLİR

عن عبادة بن الصامت رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ((من تعارَّ من الليل فقال: لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك، وله الحمد، وهو على كل شيء قدير، الحمد لله، وسبحان الله، ولا إله إلا الله، والله أكبر، ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم، ثم قال: اللهم اغفر لي، أودعاً استُجيب له، فإن ترويضاً، وصلى قبلتُ صلواته (قال: غفر له أو استجيب له)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Ubadə İbn Samit رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim gecə oyanarkən bunları: “*Lə İlahə İlləllahu Vəhīdül Qahhar, Rəbbüs Səməvati Vəl-Ard Və Mə Bəynəhuməl Azizül Gəffər* - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur! Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! Allah pak və müqəddəsdir! Həmd Allahdır! Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur! Allah ən Böyükdür! Qüdrət və güc yalnız Uca və Böyük Allahdadır! Ey Rəbbim məni bağışla!” - desə

⁶⁴⁴ İbn Məcə 3912, 3913, Əhməd 8748, 14423, Nəsəi “Zikr” 912, əl-Albani “Səhih”.

⁶⁴⁵ Nəsəi «Əməlül Yəum Vəl Leyl», İbn Sunni, Nəsəi 7688, 10700, əl-Albani “Səhih Məvərid” 2358, “Səhihdə” 2066.

bağışlanar, dua etsə duası qəbul edilər (cavab verilər). Dəstəmaz alıb namaz qılarsa, namazı qəbul olunar»⁶⁴⁶.

عن عائشة رضي الله عنها : أن رسول الله صلى الله عليه و سلم كان إذا استيقظ من الليل قال: لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ
أَسْتَغْفِرُكَ لِذُنُوبِي وَأَسْأَلُكَ رَحْمَتَكَ اللَّهُمَّ زِدْنِي عِلْمًا وَلَا تُزِغْ قَلْبِي بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنِي وَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ. قال
الشيخ الألباني : ضعيف

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ gecə ikən yuxudan oyandıqda buyurardı: “La İlahə İlla Əntə, Subhənəkə Allahummə Əstəğfirukə Lizənbi Və Əsalukə Rahmətikə, Allahummə Zidni İlmən Və Lə Tuziğ Qalbi Bədə İz Hədəytəni Və Həbli Min Lədunkə Rahmətan İnnəkə Əntəl Vəhhəb – Səndən başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, Sən pak və nöqsansızsan, Allahım! Günahlarım üçün Səndən əff diləyirəm və rəhmətini diləyirəm. Allahım! Elimimi artır və məni hidayət etdikdən sonra azdırma. Öz tərəfindən mənə rəhmət bəxş et! Şübhəsiz ki, Sən çox əta edənsən”⁶⁴⁷.

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رضي الله عنه: عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «(مَنْ أُوِيَ إِلَى فِرَاشِهِ طَاهِرًا) مَا مِنْ مُسْلِمٍ بَنِيَتْ عَلَيْهِ ذِكْرٌ طَاهِرًا فَيَتَعَارَّ مِنَ اللَّيْلِ فَيَسْأَلُ اللَّهَ ﷻ خَيْرًا مِنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Muaz İbn Cəbəl رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Başqa rəvayətdə: Kim Dəstəmazlı olduğu halda yatağına girsə) Dəstəmazlı olduğu halda Allahı zikr edərək yatan, gecə oyanıb Allahdan ﷻ dünya və axirəti üçün xeyir diləyən elə bir müsəlman yoxdur ki, Allah ona istədiyini verməsin”⁶⁴⁸.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَهِيَ خَالَتُهُ قَالَ فَاضْطَجَعْتُ عَلَى عَرْضِ الْوَسَادَةِ وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَهْلُهُ فِي طُولِهَا فَتَمَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَلَسَ فَمَسَحَ التُّومَ عَنْ وَجْهِهِ بِيَدِهِ ثُمَّ قَرَأَ الْعَشْرَ آيَاتِ خَوَاتِيمِ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ...

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Möminlərin anası, xalam Meymunənin رضي الله عنها yanında gecələdim. (onun) yanında yastığa uzandım. Peyğəmbər ﷺ gələrək (yanımızda) uzandı və yatdı. Hətta gecənin yarısı keçmişdi (ya əvvəl idi, ya da sonra) oyandı və oturdu. Əli ilə üzünü (yuxusunu qaçıрмаq üçün) məsh etdi və Ali İmran surəsindən 10 ayəsini oxudu: «Haqiqətən, göylərin və yerin

⁶⁴⁶ Muxtəsər Buxari 576, 1103, 1154, Tirmizi 3414, 3743, Əbu Davud 5060, 5062, İbn Məcə 3838, İbn Hibban 2596, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 35.

⁶⁴⁷ Əbu Davud 5061, 5063, əl-Albani “Zəif”.

⁶⁴⁸ Əbu Davud 5042, 5044, İbn Məcə 3881, Tirmizi 3526, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 36.

yaradılmasında, gecə ilə gündüzün bir-birini əvəz etməsində ağıl sahibləri üçün dəlillər vardır. O kəslər ki, ayaq üstə olanda da, oturanda da, uzananda da Allaha yad edir, göylərin və yerin yaradılması haqqında düşünülər (və deyirlər): «Ey Rəbbimiz! Sən bunları əbəs yerə yaratmamısan. Sən pak və müqəddəssən. Bizi Odun əzabından qoru! Ey Rəbbimiz! Sən Oda daxil etdiyin kəsi əlbəttə, rüsvay edərsən. Zalımların köməkçiləri olmaz. Ey Rəbbimiz! Haqiqətən, biz: «Rəbbinizə iman gətirin!» – deyə imana çağıran bir kimsənin çağırışını eşidib iman gətirdik. Ey Rəbbimiz! Günahlarımızı bizə bağışla, təqsirlərimizdən keç və canımızı itaətkarlarla (möminlərlə) bir yerdə al! Ey Rəbbimiz! Öz elçilərinin vəsiti ilə bizə vəd etdiklərini ver və qiyamət günü bizi rüsvay etmə! Şübhəsiz ki, Sən vədə xilaf çıxmırsan!» Onların Rəbbi onlara cavab verdi: «Mən, sizlərdən – istər kişi, istərsə də qadın olsun – heç bir iş görənin əməyini puç etmərəm. Siz bir-birinizdənsiniz (dində kişi və qadın eynidir). Hicrət edənlərin, öz yurdlarından çıxarılanların, Mənim yolumda əziyyətə düşər olanların, vuruşanların və öldürülənlərin əlbəttə təqsirlərindən keçəcək və onları (ağacları) altından çaylar axan cənnətlərə daxil edəcəyəm. (Bu, onlar üçün) Allahdan bir mükafatdır. Gözəl mükafat yalnız Allah yanında». Qoy kafirlərin diyərbədiyar gəzib-dolaşması səni aldatmasın! Bu, az (yaxud keçici) bir zövqdür. Sonra isə onların məskəni Cəhənnəmdir. Ora nə pis yataqdır! Lakin öz Rəbbindən qorxanlar üçün [ağacları] altından çaylar axan cənnətlər vardır ki, onlar orada əbədi qalacaqlar. (Bu, onlar üçün) Allahdan bir ziyafətdir. Allah yanında olan (nemətlər) itaətkarlar (möminlər) üçün daha xeyirlidir. Haqiqətən, Kitab əhlindən elələri də vardır ki, Allaha müti olaraq həm Allaha, həm sizə nazil edilənə, həm də özlərinə nazil edilənə inanır, Allahın ayələrini ucuz qiymətə satmırlar. Onların öz Rəbbi yanında mükafatları vardır. Şübhəsiz ki, Allah tez haqq-hesab çəkəndir. Ey iman gətirənlər! Səbir edin, dözümlü olun, (sərhəd boyu) növbə ilə keşik çəkin və Allahdan qorxun ki, bəlkə nicat tapasınız!» (Ali-İmran 190-200)⁶⁴⁹

عن ابن عباس رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ كان إذا قام إلى الصلاة من جوف الليل قال: ((اللهم لك الحمد، أنت قيم السماوات والأرض ومن فيهن، ولك الحمد، لك ملك السماوات والأرض، ومن فيهن، ولك الحمد، أنت نور السماوات والأرض، ومن فيهن، ولك الحمد، أنت الحق، وعدك الحق، ولقاؤك حق، وقولك حق، والجنة حق، والنار حق، والنبؤن حق، ومحمد ﷺ حق، والساعة حق، اللهم لك أسلمت، وبك آمنت، وعليك توكلت، وإليك أنبت، وبك خاصمت، وإليك حاكمت، فاغفر لي ما قدمت، وما أخرت، وما أسررت، وأعلنت وما أنت أعلم به مني أنت المقدم وأنت المؤخر أنت إلهي، لا إله إلا أنت ولا حول ولا قوة إلا بالله))

⁶⁴⁹ Buxari 992, 1198, 4571, Müxtəsər Buxari 92, Müslim 763, 1825.

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Gecə yarı namaz üçün yuxudan oyandıqda buyurdu: “Allahumma Ləkəl Həmdü Əntə Qayyimus Səməvati Vəl Ardi Və Mən Fiyhinna, Ləkəl Həmdü Ləkə Mulcus-Səməvati Vəl-Ardi Və Mən Fiyhinna, Və Ləkəl Həmdü Əntə Nurus Səməvati Vəl-Ardi Və Mən Fiyhinna, Və Ləkəl Həmdü Əntə Məliussəməvati Val Ard, Və Ləkəl Həmdü (Əntəl Həqq, Və Va'dukəl Həqq, Və Liqaukəl Həqq, Və Qaulukəl Həqq, Vəl Cənnətu Həqqun, Vən Naru Haqqun, Vən Nəbiyyunə Haqqun, Və Muhəmmədun Səllallahu Aleyhi Və Səlləm Haqqun, Vəs Səatu Haqqun), (Allahumma Ləkə Əsləmtü Və Bikə Aməntü, Və Aleykə Təvəkkəltü, Və İleykə Ənəbtü, Və Bikə Xəsəmtü, Və İleykə Hakəmtü, Fəğfir Liy Mə Qaddəmtü Və Mə Əxxərtü Və Mə Əsrərtü Və Mə Ə'ləntü), Və Mə Əntə Aləmu Bihi Minni (Əntəl Muqəddimü Və Əntəl Muəxxirü), (Əntə İlahiy Lə İlahə İllə Ənt) Və Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billəh - Allahum! Həmd Sənədir. Sən göylərin, yerin və onlarda olanların nurusan. Həmd Sənədir. Sən göylərin, yerin və onlarda olanların Hamisisən. (Həmd Sənədir. Sən göylərin, yerin və onlarda olanların Rəbbisən) (Həmd Sənədir. Göylərin, yerin və onlarda olanların səltənəti Sənə məxsusdur) (Həmd Sənədir. Sən göylərin və yerin Hökmdarisən) (Həmd Sənədir) (Sən Haqsan. Verdiyin vəd haqdır. Dediğin söz haqdır. Sənə qovuşmaq haqdır. Cənnət haqdır. Cəhənnəm haqdır. Peyğəmbərlər haqdır. Muhəmməd ﷺ haqdır. Qiyamət haqdır) (Allahum! Sənə təslim oldum, Sənə təvəkkül etdim, Sənə iman gətirdim, tövbə edib Sənə döndüm, Sənin uğrunda mübarizə apardım və Sənin hökmünə üz tutdum. Əvvəl etdiyim, sonra edəcəyim, gizlin saxladığım və üzə çıxardığım (pis) əməllərimi bağışla!) (Əvvələ çəkən də Sənsən, təxirə salan da Sənsən. Səndən başqa məbud yoxdur. Sən mənim məbudumsan, Səndən başqa məbud yoxdur)»⁶⁵⁰.

ما يصنع من رأى رؤيا يكرهها

PİS YUXU GÖRƏN NƏ ETMƏLİDİR

قنادة بن ربي يقول سمعت رسول الله ﷺ يقول: ((الرؤيا من الله، والحلم من الشيطان، فإذا رأى أحدكم شيئاً يكرهه، فلينفث عن يساره ثلاث مرات إذا استيقظ، وليتعوذ بالله من شرها، فإنها لن تضره إن شاء الله)) قال أبو سلمة إن كنت لأرى الرؤيا هي أثقل علي من الجبل، فلما سمعت بهذا الحديث، فما كنت أبايها.

Qatadə İbn Rabi رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ eşitdim: “Yuxu Allahdandır, pis yuxu şeytandandır. Sizdən biriniz xoşa gəlməz yuxu gödükdə duduğu zaman sol tərəfinə 3 dəfə tufürsün (üfürsün) və Allaha sığınsın onun şərindən. Belə etdikdə **İnsəallah** ona heç bi zərər verməz. Əbu Sələmə رضي الله عنه deyir

⁶⁵⁰ «Fəthul Bari» 3/3, 11/116, 13/371, 423, 465, Muxtəsər Buxari 556, Müslim 1/532.

ki: “Mən (qorxulu) yuxular göürdüm ki, dağdan da ağır idi. Bu hədisi eşitdikdən sonra (əməl etdikdə) onlara fikir vermirdim”⁶⁵¹.

وفي رواية: قال: إن كنت أرى الرؤيا تُهْمِنِي، حتى سمعتُ أبا قتادة يقول: وأنا كنتُ لأرى الرؤيا فتمرضني. حتى سمعتُ رسولَ ﷺ يقول: ((الرؤيا الصالحة من الله، فإذا رأى أحدكم ما يحب، فلا يحدثُ به إلا من يحبُّ، وإن رأى ما يكره، فلا يحدثُ به، وليتفلَّ عن يساره ثلاثاً، وليتعوذُ بالله من الشيطانِ الرجيمِ من شَرِّ ما رأى فإنها لن تضره))

Başqa rəvayətdə: Məni maraqlandıan yuxular göürdüm. Əbu Qatadadən ﷺ eşitdim ki, deyir: Mən yuxular göürəm hətta xəstələnirəm və Peyğəmbərdən ﷺ eşitdim ki: Saleh yuxu Allahdandır. Sizdən biriniz xoş yuxu gördükdə yalnız sevdiyi kimsəyə danışsın. Pis yuxu gördükdə onu danışmasın və sol tərəfinə 3 dəfə tüpüsün və gördüyünün şərrindən, lənətlənmiş şeytandan Allaha sığınsın. Həqiqətən ona zərər vəməyəcəkdir”⁶⁵².

عن جابر ﷺ عن رسول الله ﷺ أنه قال: ((إذا رأى أحدكم الرؤيا يكرهها، فليصقُ عن يساره ثلاثاً، وليستعذُ بالله من الشيطانِ ثلاثاً، وليتحوَّلْ عن جنبه الذي كان عليه))

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz pis yuxu gördükdə 3 dəfə sol tərəfə tüpüsün və 3 dəfə şeytandan Allaha sığınsın və uzandığı yerini dəyişsin”⁶⁵³.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الرُّؤْيَا ثَلَاثَةٌ فَبَشَرَى مِنَ اللَّهِ وَحَدِيثُ النَّفْسِ وَتَخْوِيفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ رُؤْيَا تُعْجِبُهُ فَلْيَقْصِصْهَا إِنْ شَاءَ وَإِذَا رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلَا يَقْصِصْهُ عَلَى أَحَدٍ وَلْيَقْمِ فَلْيُصَلِّ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yuxu üçdür: 1) Allahdan müjdə, 2) İnsanın (bir şey barəsində çox düşünərək) onu (yuxusunda) görməsi, 3) Şeytandan gələn qorxudur. Sizdən biriniz qərübə təəccüblü bir yuxu görəsə istəyərsə onu danışsın. Əgər pis bir yuxu görəsə onu heç kəsə danışmasın və qalxıb namaz qılsın”⁶⁵⁴.

عن أبي هريرة ﷺ قال: قال رسول الله ﷺ: ((إذا رأى أحدكم الرؤيا تعجبه فليذكرها، وليفسرها، وإذا رأى أحدكم الرؤيا تسوءه، فلا يذكرها، ولا يفسرها)) قال الشيخ الألباني : صحيح

⁶⁵¹ Buxari 3292, 5415, 5747, 7005, Müslim 2261, 6034, Əbu Davud 5021, 5022, İbn Məcə 3909, Tirmizi 2777, Nəsəi 7655, 10783, Əhməd 22578.

⁶⁵² Muxtəsər Buxari 2634, Muxtəsər Müslim 1516, 1517, 2262, 6041, Tirmizi 3453, İbn Məcə 3908, Nəsəi 7653, 10743.

⁶⁵³ Muxtəsər Muslim 1518, Əbu Davud 5024, İbn Məcə 3910, Əhməd 14780, 14822, əl-Albani “Səhih Kəlīmə” 40.

⁶⁵⁴ Əhməd 9118, 9129, əl-Albani “Səhihdə” 1341.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizdən biriniz təəccüblü yuxu görəsə onu zikr etsin və təfsir etsin. Əgər pis yuxu görəsə nə danışsın, nə zikr etsin, nə də təfsir etsin”⁶⁵⁵.

و خلاصة ذلك أن: 1 — ينفث عن يساره ثلاثاً 2 — يستعيز بالله من الشيطان ومن شر ما رأى ثلاثاً 3 — يتحول عن جنبه 4 —
يقم يصلي 5 — لا يفسرها 6 — لا يتحدث بها أحد

Xülasə: 1. Sola 3 dəfə tufürmək. 2. Şeytanın şəindən 3 dəfə Allaha sığınmaq gödüyün yuxudan. 3. Yeri dəyişmək. 4. Qalxıb namaz qılmaq. 5. Təfsir etmək. 6. Heç kimə danışmamaq.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: إِنْ مِنْ أَفْرَى الْفَرَى أَنْ يَرِي عَيْنَيْهِ مَا لَمْ تَرَ.

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Yalanların ən böyüyü bir adamın yuxuda görmədiyi bir şeyi gözləri ilə gördüyünü iddia etməsidir”⁶⁵⁶.

عن عمه أبي رزين قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم " الرؤيا على رجل طائر. ما لم تعبر فإذا عبرت وقعت قال وأحسبه قال " ولا تقصها إلا على واد أو ذي رأي. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Rəzin رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “(Yozulmadıqca) Yuxu quşun ayağındadır. Yozulduğu zaman (yozduğun kimi) yerinə düşər” (Ravi deyir) Elə zənn edirəm ki, (Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu): Sən onu (səni) sevən və (yuxu yozumunu) bilən kimsədən başqasına danışma”⁶⁵⁷.

أذكار الاستيقاظ من النوم

YUXUDAN OYANDIQDA EDİLƏN ZİKRLƏR

عن حذيفة رضي الله عنه قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا استيقظ من منامه قال: ((الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ))

Huzeyfə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم yuxudan oyandıqda buyurdu: “Əlhəmdulilləhil Ləzi Əhyana Bə'də Mə Əmatəna Və İleyhin Nuşur - Bizi öldürdükdən sonra dirildən Allaha həmd olsun. (Ölüb dirildikdən sonra isə) qayıdış Onadır»⁶⁵⁸.

⁶⁵⁵ əl-Albani “Səhihdə” 1340.

⁶⁵⁶ Buxari 7043.

⁶⁵⁷ Əbu Davud 5020, əl-Albani “Səhih”.

⁶⁵⁸ Muxtəsər Buxari 2425, 5953, 5966, 6312, 6324, 6960, 7394, Müslim 7062, Əbu Davud 5049, 5051, Tirmizi 3417, İbn Məcə 3880, Nəsəi 10608, Əhməd 21366, 21404, əl-Albani “Səhihdə” 2754.

عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال : إذا استيقظ فليقل الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي فِي جَسَدِي ، وَرَدَّ عَلَيَّ رَوْحِي ، وَأَذِنَ لِي بِذِكْرِهِ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yuxudan oyandıqda deyin: “Əlhəmdulilləhil Ləzi Afəniy Fi Cəsədiy, Və Raddə Aleyyə Ruhiy, Və Əzina Liy Bizikrihi - Ruhumu mənə qaytaran və Bədənimə salamatlıq verən, mənə Onu yad etməyə izin verən Allaha həmd olsun!”⁶⁵⁹.

الدعاء والاستغفار في الثلث الآخر من الليل GECƏNİN AXIR 3/1 DUA VƏ İSTİĞFAR DİLƏMƏK

عن أبي هريرة ﷺ أن رسول الله ﷺ قال: ((ينزلُ ربُّنا تباركُ وتعالى كلَّ ليلةٍ إلى سماءِ الدنيا، حينَ يبقى ثلثُ الليلِ الآخرِ فيقولُ: مَنْ يدعوني؟ فأستجيبُ له، من يسألني؟ فأعطيهِ، من يستغفرني؟ فأغفر له))

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ dedi: “Uca və Ulu Rəbbimiz hər gecənin axır üçdə birində dünya səmasına enir və buyurur: “Kim Mənə dua edir ki, Mən də onun duasını qəbul edirəm?! Kim Məndən istəyir ki, Mən də ona istədiyini verirəm?! Kim Məndən bağışlanma diləyir ki, Mən də onu bağışlayım?!“⁶⁶⁰.

عَمْرُو بْنُ عَبْسَةَ ﷺ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ «أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الرَّبُّ مِنَ الْعَبْدِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ الْآخِرِ فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَذْكُرُ اللَّهَ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ فَكُنْ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Amr İbn Abəsə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Rəbbin quluna ən yaxın olan vaxt gecənin son hissəsidir. Əgər o saatlarda Allahı zikr edənlərdən olmağa gücün çatsa, (Allahı zikr edənlərdən) ol!»⁶⁶¹.

دخول الخلاء AYAQYOLUNA GİRDİKDƏ

عن علي ﷺ مرفوعاً: ((سَتْرُ مَا بَيْنَ الْجَنِّ وَعَوْرَاتِ بَنِي آدَمَ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ أَنْ يَقُولَ: بِسْمِ اللَّهِ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əli ﷺ rəvayət edir ki: “Cinlərin gözlərinin (baxışı) ilə Adəm övladının övrətinin arasını pərdə ilə örtün (gizlədin). Ayaqyoluna daxil olduqda:

⁶⁵⁹ Nəsəi 10702, Tirmizi, 3401, Nəsəi 10702, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 37.

⁶⁶⁰ Buxari 1077, 1094, 1145, 5846, 5962, 6940, 7056, 7494, Müslim 758, Muxtər Buxari 750, Tirmizi 3498.

⁶⁶¹ Tirmizi 3579, 3928, əl-Albani “Səhih”.

“**Bismilləh**” - deyin⁶⁶².

عن زيد بن أرقم رضي الله عنه عن رسول الله ﷺ قال: ((إِنَّ هَذِهِ الْحُشُوشَ مُحْتَضِرَةٌ فَإِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ الْخَلَاءَ فَلْيَقُلْ **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ**)).

Zeyd İbn Ərqam رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Sizdən biri ayaqyoluna daxil olduqda: **Əuzu Billəhi Minəl Xubsi Val Xəbais** - pisləkdən və pis əməllərdən (erkək və dişi cinlərdən) Allaha sığınırım!»⁶⁶³.

عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال: كان رسول الله ﷺ إذا أراد أن يدخل الخلاء قال: ((**اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ**))

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Ayaqyoluna daxil olmaq istədikdə deyən: “**Allahummə İnniy Əuzu Bikə Minəl Xubsi Val Xəbais** - Allahım, pisləkdən və pis əməllərdən (erkək və dişi cinlərdən) Sənə sığınırım!»⁶⁶⁴.

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ قَالَ: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الرَّجْسِ النَّجَسِ، الْخَبِيثِ الْمُخْبِثِ، الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ**، وَإِذَا خَرَجَ قَالَ: **الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي آذَقَنِي لَذَّتَهُ**، وَأَذْهَبَ عَنِّي أَذَاهُ. قال الشيخ الألباني: ضعيف

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ayaqyoluna daxil olduqda buyurdu: **Allahummə İnni Əuzu Bikə Minər Ricsin Nicsil, Xabisil Muxbis Şeytanir Racim** – Allahım! Nəcisdən, Pisləkdən və pis olan şeytandan Sənə sığınırım! **Əlhəmdulilləhil Ləzi Əzaqaniy Ləzzətəhu** – Ləzzəti daddıran Allaha həmd olsun! Qüvvəti saxladı, əziyyəti apardı⁶⁶⁵.

ما يقول إذا خرج من الخلاء AYAQYOLUNDAN ÇIXANDA NƏ DEYİLİR

عن عائشة رضي الله عنها أن النبي ﷺ كان إذا خرج من العائِطِ، قال: ((**غُفْرَانُكَ**)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ayaqyolundan çıxdıqda: “**Güfranaka** - Allahım məni bağışla” deyərdi⁶⁶⁶.

⁶⁶² İbn Məcə 297, əl-Albani “İrvə” 50.

⁶⁶³ Müslim 375, 858, Əbu Davud 4, 6, İbn Məcə 298, Nəsəi 7664, 9902, Əhməd 11983, 12002.

⁶⁶⁴ Muxtəsər Buxari 94, 142, 5963, 6322, Müslim 375, İbn Məcə 296, Nəsəi 19, Əhməd 11947.

⁶⁶⁵ əl-Albani “Mövdu Və Zəif Hədislər Silsiləsi” 4187.

⁶⁶⁶ Əbu Davud 30, İbn Məcə 300, Tirmizi 7, Nəsəi 9907, Əhməd 25220, 25261, əl-Albani “Səhiih”.

الدعاء إذا لبس ثوباً جديداً TƏZƏ PALTAR GEYİNƏRKƏN EDİLƏN DUA

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: كان رسول الله ﷺ إذا استجدَّ ثوباً سماه باسمه، إما قميصاً، أو عمامة، ثم يقول: ((اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ، أَنْتَ كَسَوْتَنِيهِ أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهِ، وَخَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ، وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ paltarını təzələdiyi zaman onun öz ismi ya köynək, ya əmmamə və s. ilə adlandırardı. Sonra buyurdu: “Allahumma, Ləkəl Həmdü Əntə Kəsəutəniyhi, Əs’əlukə Min Xayrihi Və Xayri Mə Sunia Ləhu Və Əuzu Bikə Min Şərrihi Və Şərri Mə Sunia Ləhu - Allahım, Həmd Sənədir! Bunu mənə Sən geyindirdin. Onun xeyrini və onun istifadəsinin xeyrini Səndən diləyirik! Onun şərindən və onun istifadəsinin şərindən Sənə sığınırıq!»⁶⁶⁷.

عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ بْنِ أَنَسٍ عَنِ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ «مَنْ أَكَلَ طَعَامًا ثُمَّ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا الطَّعَامَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةَ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ وَمَنْ لَبَسَ ثَوْبًا فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي هَذَا الثَّوْبَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةَ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ». قال الشيخ الألباني: حسن

Səhl İbn Muaz İbn Ənəs atasından rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Kim yemək yedikdən sonra: “Əlhəmdulillahil Ləzi Ət’aməni Həzət Taəmə Və Razəqanihi Min Ğeyri Həulin Minni Və Lə Quvvətin - Bu yeməyi mənə yedirdən və güc sərf etmədən onu mənə bəxş edən Allaha həmd olsun!” - deyərsə, keçmiş və gələcək günahları bağışlanar”. Hər kim də paltar geyinərkən: “Əlhəmdulillahil Ləzi Kəsəniy Həzə (Əs-Səubə) Və Razəqaniyhi Min Ğayri Həulin Minni Və Lə Quvvətin - Bunu (bu paltarını) mənə geyindirən və özüm heç bir qüdrət və güc sərf etmədən onu mənə bəxş edən Allaha həmd olsun! - deyərsə, keçmiş və gələcək günahları bağışlanar”⁶⁶⁸.

عن أبي أمامة قال: لبس عمر بن الخطاب رضي الله عنه ثوبا جديدا فقال الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي مَا أُوَارِي بِهِ عَوْرَتِي ، وَأَتَجَمَّلُ بِهِ فِي حَيَاتِي ثم عمد إلى الثوب الذي أخلق فتصدق به ثم قال سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول من لبس ثوبا جديدا فقال الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي مَا أُوَارِي بِهِ عَوْرَتِي ، وَأَتَجَمَّلُ بِهِ فِي حَيَاتِي ثم عمد إلى الثوب الذي أخلق فتصدق به كان في كنف الله وفي حفظ الله وفي ستر الله حيا وميتا. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Əbu Umamə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Ömər İbn Xəttab رضي الله عنه yeni libas geyindiği zaman dedi: “Əlhəmdulillahil Ləzi Kəsəni Mə Uvəriy Bihi Avratiy Və

⁶⁶⁷ Əbu Davud 4020, 4022, Əhməd 11248, əl-Albani “Səhih”.

⁶⁶⁸ Əbu Davud 4023, 4025, əl-Albani «İrvaul Ğəlil» 7/47, “Gələcək Günahları kəliməsindən başqa “Həsən”.

Ətəcməlu Bihi Fi Həyəti – Həmd olsun Allaha ki, övrət yerlərimi örtəcək və işlərimi davam etdirəbiləcəyim bir libası mənə geyindirdi” deyib dua edib köhnə libasını sədəqə verdi. Sonra Peyğəmbərdən ﷺ eşitdiyini rəvayət etdi: “Kim yeni bir libas geyinərsə desin: **“Əlhəmdülilləhil Ləzi Kəsəni Mə Uvəriy Bihi Avratiy Və Ətəcməlu Bihi Fi Həyəti** – Həmd olsun Allaha ki, övrət yerlərimi örtəcək və işlərimi davam etdirəbiləcəyim bir libası mənə geyindirdi” deyərək dua edərsə və köhnə libasını sədəqə verərsə o, kimsə diri və ya ölü olsada mütləq Allahın himayəsində (qorumasında) olar”⁶⁶⁹.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: هنا زيادة (جديداً) ولا أصل لها وإن كان مراداً من حيث المعنى .

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: “Burada olan təzə paltar sözünündən qəsd istənilən paltrı geyindikdə bu duanı demək olar”⁶⁷⁰.

الدعاء لمن لبس ثوباً جديداً TƏZƏ PALTAR GEYİNƏNİN ETDZİYİ DUA

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال رأى النبي ﷺ على عمر ثوباً أبيض فقال: ((أجديداً هذا أم غسل؟)) فقال غسل. (وفي رواية جديداً) فقال: ((الْبَسُ جديداً، وعش حَميداً، ومُتُّ شهيداً، وبرزقتك اللهُ قَرَّةَ عينٍ في الدنيا والآخرة)) قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Ömər رضي الله عنهما rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Öməri رضي الله عنهما ağ paltarda gödükdə buyurdu: “Təzədi, yoxsa yuyulmuşdu (yəni köhnədir). O: “Təzədir” dedi. Peyğəmbər: **“İlbis Cədiyən, Və İş Həmiyədən, Və Mut Şəhiyədən, Və Yərzüqəllahu Qurrətən Ayni Fid Dünyə Vəl Axitəi** - Təzə geyinəsən, həmd edərək yaşayasan və şəhid olaraq öləsən! Allah dünya və axirətdə səni göz nuru ilə ruziləndisin»⁶⁷¹.

أُمُّ خَالِدِ بِنْتِ خَالِدٍ قَالَتْ أُمِّي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيْتَابَ فِيهَا خَمِيصَةً سَوْدَاءُ (أَصْفَرُ صَغِيرَةٌ) قَالَ مَنْ تَرَوْنَ نَكْسُوهَا هَذِهِ الْخَمِيصَةَ فَأَسْكَبَتِ الْقَوْمُ قَالَ أَتُتُونِي بِأُمِّ خَالِدٍ فَأَتَيْ بِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَلْبَسَنِيهَا بِيَدِهِ وَقَالَ (ثُمَّ أَبْلِي وَأَخْلِقِي ثُمَّ أَبْلِي وَأَخْلِقِي) مَرَّتَيْنِ فَجَعَلَ يَنْظُرُ إِلَى عِلْمِ الْخَمِيصَةِ وَيُشِيرُ بِيَدِهِ إِلَيَّ وَيَقُولُ يَا أُمَّ خَالِدٍ هَذَا سَنَّا وَيَا أُمَّ خَالِدٍ هَذَا سَنَّا.

Ummu Xalidin Binti Xalidin رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbərə ﷺ qara (sarı rəngdə olan kiçik) qotazları olan bir köynək gətirildi. Peyğəmbər: Bu naxışlı ipək paltarı kimə geyindirməyimizi uyğun görürsüz. Hər kəs susdu. Bir şey demədilər. Ummu Xalidin رضي الله عنها gətirildi və Peyğəmbər ﷺ öz əli ilə ona libası

⁶⁶⁹ Tirmizi 3560, əl-Albani “Zəif”.

⁶⁷⁰ əl-Albani “Səhih Təğib” 461/2.

⁶⁷¹ İbn Məcə 3558, Nəsəi 10143, Əhməd 5620, İbn Sunni 268, əl-Albani “Səhihdə” 352, “Səhih Cəmi” 1234.

geyindirdi və 2 dəfə buyurdu: “Əbliy Və Əxliqiy, Əbliy Və Əxliqiy – (o gün olsun) köhnəlsin və yenisi verilsin”. Sonra Peyğəmbər ﷺ üzərində olan naxışlara baxır və əl ilə işərə edərək: “Ey Ummu Xalidin! Bu gözəldir, Ey Ummu Xalidin! Bu gözəldir!”⁶⁷².

قال أبو نضرة كان أصحاب النبي ﷺ إذا لبس أحدهم ثوباً جديداً قيل له: تُبلي ويخلف الله تعالى. قال الشيخ الألباني:

صحيح

Əbu Nədra deyir ki, Peyğəmbər ﷺ səhabələrinə buyurdu: “Təzə paltar geyindiğiniz zaman deyin: “Tubliy Və Yuxlifullahu Təala - (Bunu) köhnəldəsən, Uca Allah da yenisini versin!»⁶⁷³.

التسمية على الوضوء

DƏSTƏMAZDA “BİSMİLLƏH” DEMƏK

عن أبي هريرة قال: قال رسول الله ﷺ: ((لا صلاة لمن لا وضوء له، ولا وضوء لمن لم يذكر اسم الله عليه)) قال الشيخ

الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Dəstəməzi olmayanın namazı yoxdu, Allahın adını zikr etməyənin də dəstəməzi yoxdur”⁶⁷⁴.

قال الشيخ الألباني رحمه: وجوب التسمية هو ما يدل عليه ظاهره، ولا دليل يقتضي الخروج عن ظاهره إلى القول بأن الأمر للاستحباب فقط. فثبت الوجوب وهو مذهب الظاهرية، وإسحاق، وإحدى الروایتين عن أحمد، واختاره صديق خان، والشوكاني، وهو

الحق إن شاء الله.

Şeyx əl-Albani رحمه deyir ki: “Hədəsin zahiri dəstəməzda Bismilləh deməyin vacibliyinə dəlildir. Heç bi dəlil yoxdur ki, bunu vaciblikdən çıxarıb müstəhəb etsin. Vacibliyi sabit olub. Bu zahiri məzhəbinin görüşüdür. Əbu İshaq, İmam Əhməd, Sıddıq Həsən Xan, Şovkani – *Allah Onlara Rəhmət Etsin* - buda haqqdır İnşəallah”⁶⁷⁵.

الذكر بعد الوضوء

DƏSTƏMAZDAN SONRA OLAN ZİKRLƏR

⁶⁷² Buxari 2906, 5823, 5845, 5993, Əbu Davud 4024, Əhməd 27057.

⁶⁷³ Əbu Davud 4020, əl-Albani “Səhih”.

⁶⁷⁴ Əbu Davud 101, əl-Albani “Səhih”.

⁶⁷⁵ əl-Albani “Təməmül Minnə” 89.

عن عمر مرفوعاً رضي الله عنه: ((مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيَسْبِغُ الْوُضُوءَ ثُمَّ يَقُولُ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، إِلَّا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ)) وزاد الترمذي: ((اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ))

Ömər رضي الله عنه mərfu olaraq rəvayət edir ki: “Sizdən elə bir kəs yoxdur ki, gözəl dəstəmaz aldıqdan sonra: “Əşhədu Ən Lə İlahə İllallahu Vəhdəhu Lə Şərika Ləhu Və Əşhədu Ənnə Muhəmmədən Abduhu Və Rasuluhu - Mən şahidlik edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur və şahidlik edirəm ki, Muhəmməd Onun qulu və elçisidir! – desin, onun üçün Cənnətin 8 qapısı açılır və hansından istəsə daxil olar. Başqa rəvayətdə: Allahumməcalni Minət Təvvəbiynə Vəcalniy Minal Mutətəhhiyyn - Allahım! Məni tövbə edənlərdən et! Və məni təmizləyənlərdən et!”⁶⁷⁶.

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((مِنْ تَوَضَّأَ ثُمَّ قَالَ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ، كُتِبَ فِي رَقٍّ، ثُمَّ طُبِعَ بِطَابِعٍ، فَلَمْ يُكْسَرْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyrdu: “Kim dəstəmaz aldıqdan sonra: “Subhənəkə Allahummə Və Bihəmdik, Əşhədu Ən Lə İlahə İllə Əntə, Əstəğfirəkə Və Ətubu İleyk - Allahım, Sən pak və müqəddəsən! Sənə həmd olsun. Şahidlik edirəm ki, Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur. Səndən bağışlanma diləyir, Sənə tövbə edirəm – desə, ona qul azad etmək yazılır, sonra elə bir tərzdə möhürlənər ki, yalnız Qiyamət günü açılır”⁶⁷⁷.

الصلاة بعد الوضوء

DƏSTƏMAZDAN SONRA NAMAZ

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لبلال: ((يا بلال! حدثني بأرجى عمل عملته في الإسلام، فإني سمعتُ ذفَّ نعليكَ بين يديَّ في الجنة)) قال: ما عملتُ عملاً أرجى عندي من أني لم أتطهرُ طهوراً في ساعةٍ من ليلٍ أو نهارٍ إلا صليتُ بذلكَ الطهورِ ما كُتِبَ لي أن أصلي.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Bilala رضي الله عنه buyrdu: “Yə Bilal! İslamda ən çox ümüd etdiyən əməli mənə xəbər ver. Həqiqətən mən sənənin ayaqqabılarının səsinə önümdə Cənnətdə eşitdim”. O: Mən İslamda ən çox

⁶⁷⁶ Müslim 234, 577, Tirmizi 55, Əbu Davud 169, Nəsəi “Kubra” 9912, əl-Albani “İrva” 96.

⁶⁷⁷ Həkim 564, 2072, əl-Albani “Səhih Təğib” 220, “Silsilətül Əhədisis Sahiha” 2333, 2651, “Səhihul Cəmius Sağir” 6170, «İrvaul Cəlil» 1/135, 2/94.

ümüd etdiyim əməl gecənin və ya gündüzün elə bir anı yoxdur mən dəstəmaz aldıqdan sonra (təmizləndiyim üçün) namaz qılmayın⁶⁷⁸.

عن عقبة بن عامر رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ (مَا مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيَحْسِنُ الْوُضُوءَ، وَيَصَلِّي رَكَعَتَيْنِ يَقْبَلُ بِقَلْبِهِ وَوَجْهِهِ عَلَيْهِمَا، إِلَّا وَجِبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Uqbə İbn Amir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən bir kimsə gözəl dəstəmaz aldıqdan üzü ilə qıbləyə yönələrək iki rükət namaz qılarsa Cənnət ona vacib olar⁶⁷⁹.”

وعن زيد بن خالد الجهني رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: ((مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وَضُوءَهُ، ثُمَّ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ لَا يَسْهُو فِيهِمَا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ)) قال الشيخ الألباني : حسن

Zeyd İbn Xalid əl-Cuhəni رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim gözəl dəstəmaz alıb, sonra iki rükət səhf etmədən namaz qılarsa ötən günahları əfv olar⁶⁸⁰.”

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وَضُوءِي هَذَا ثُمَّ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim mənim dəstəmazım kimi dəstəmaz alıb ardından iki rükət namaz qılar və (bu iki rükət namzda bir şey danışmazsa) nəfsindən heç bir şey keçirməzsə keçmiş günahları bağışlanar⁶⁸¹.”

ما يقول إذا خرج من المنزل EVDƏN ÇIXAKƏN NƏ DEYİLİR?

عن أنس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: من قال إذا خرج من بيته: ((**بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ**، يُعَالَى لَهُ: كَفَيْتَ، وَوُقِيَتْ وَهُدِيَتْ، وَتَنَحَّى عَنْهُ الشَّيْطَانُ، فَيَقُولُ لِشَيْطَانٍ آخَرَ: كَيْفَ لَكَ بِرَجُلٍ قَدْ هُدِيَ وَكُفِيَ وَوُقِيَ؟)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim evindən çıxdığı zaman: **Bismilləh, Təvəkkəltu Aləlləhi Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billəh -** Allahın adı ilə! Allaha təvəkkül etdim. Qüdrət və güc yalnız Allahdadır! Deyərsə, ona deyilər: Kifayət etdi, qorundun, hidayət edildin. Şeytan ondan

⁶⁷⁸ Buxari 1098, 1145, Muxtəsər Buxai 573, Müslim 2458, 6478, İbn Hibban 7085, əl-Albani “Səhih Tərgib” 226.

⁶⁷⁹ Əbu Davud 906, əl-Albani “Səhih”.

⁶⁸⁰ Əbu Davud 907, əl-Albani Səhih”.

⁶⁸¹ Buxari 159, Müslim 226.

uzaqlaşar. Digər şeytan deyər: Sən kifayət olan, qorunan və hidayən olan kimsə ilə nə edə bilərsən?”⁶⁸².

وقالت أم سلمة رضي الله عنها ما خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم من بيتي قط إلا قال: ((بِسْمِ اللَّهِ ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُضِلَّ أَوْ أُضِلَّ ، أَوْ أزلَّ أَوْ أُزَلَّ ، أَوْ أَظْلَمَ أَوْ أُظْلَمَ ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ ، أَوْ أَنْ أُبْغِيَ أَوْ يُبْغِيَ عَلَيَّ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Ummu Sələmə رضي الله عنها rəvayət edir ki, elə bir vaxt olmadı ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم evindən çıxdığı zaman deməsin: “Bismilləhi Təvəkkəltu Aləllah, Allahumma İnniy Əuzu Bika Min Ən Ədilla, Əu Udalla, Əu Əzilla, Əu Uzalla, Əu Əzlima, Əu Uzləmə, Əu Əchələ, Əu Yuchələ Aleyyə Əu Ən Əbği Əu Yubğa Aleyyə - Allahın adı ilə Allaha təvəkkül etdim. Allahım! Doğru yoldan azmaqdan və ya azdırılmaqdan, çaşmaqdan və ya çaşdırılmaqdan, zülm etməkdən və ya zülmə məruz qalmaqdan, cahil olmaqdan və ya mənə qarşı cahillik edilməsindən həddi aşmaqdan və mənən qaşı həddi aşmaqdan Sənə sığınırım» evdən çıxdıqda iki rükət namaz qıldırı⁶⁸³.

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ مَا خَرَجَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- مِنْ بَيْتِي قَطُّ إِلَّا رَفَعَ طَرْفَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ «بِسْمِ اللَّهِ رَبِّ الْوَالِدِ» قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Ummu Sələmə رضي الله عنها rəvayət edir ki, hər dəfə Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم evindən çıxdığı zaman (üzünü) səmaya dikib: “(Bismilləhi Rabbi) Allahumma İnniy Əuzu Bika Min Ən Ədilla, Əu Udalla, Əu Əzilla, Əu Uzalla, Əu Əzlima, Əu Uzləmə, Əu Əchələ, Əu Yuchələ Aleyyə - Allahım! Doğru yoldan azmaqdan və ya azdırılmaqdan, çaşmaqdan və ya çaşdırılmaqdan, zülm etməkdən və ya zülmə məruz qalmaqdan, cahil olmaqdan və ya mənə qarşı cahillik edilməsindən Sənə sığınırım»⁶⁸⁴.

أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ((إذا خرجت من منزلك فصل ركعتين بمنعائك من مخرج السوء، وإذا دخلت إلى منزلك فصل ركعتين بمنعائك من مدخل السوء)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Evindən çıxdığın zaman iki rükət namaz qıl ki, səni pis çıxışdan qorusun (mane olsun), evə daxil olduqda da iki rükət namaz qıl ki, səni pis daxil olmaqdan qorusun (pisliyin

⁶⁸² Əbu Davud 5095, 5097, Tirmizi 3426, “Səhihul Cəmi” 6419, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 44.

⁶⁸³ Tirmizi 3427, əl-Albani “Hidəyəti Ravat” 2376, “Səhihdə” 3163, “Kəlimə Tayyib” 45.

⁶⁸⁴ Əbu Davud 5094, 5096, İbn Məcə 3884, 5486, 5539, əl-Albani “Səhih”.

daxil olmasına mane olsun)⁶⁸⁵.

هريرة أن النبي صلى الله عليه و سلم كان إذا خرج من بيته قال: بِسْمِ اللَّهِ ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ، التَّكْلَانُ عَلَى اللَّهِ. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Evindən çıxdığın zaman: “Bismilləh, La Həulə Və La Quvvətə İllə Billəh, Tuکلانə Aləlləh – Allahın Adı ilə, Ondan başqa güc və qüvvət sahibi yoxdur, Allaha təvəkkül etdim”⁶⁸⁶.

عن أبي هريرة أن النبي صلى الله عليه و سلم قال : إذا خرج الرجل من باب بيته (أو من باب داره) كان معه ملكان موكلان به . فإذا قال بِسْمِ اللَّهِ قالاه هديت . وإذا قال لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ قالاه وقيت . وإذا قال تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ قالاه كفيت . (قال)
فيلقاه قريناه فيقولان ماذا تريدان من رجل قد تفدي وكفي ووقى. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir kimsə evindən çıxdığın zaman iki (təyin edilmiş) gözətçi mələk onunla bərabər olar. Bismilləh - Allahın adı ilə, dediyi zaman ona: “Hidayət olundu” deyilər. O: “La Həulə Və La Quvvətə İllə Billəh – Allahdan başqa Güc və Qüvvət sahibi yoxdur, dediyi zaman ona: “Qorundun” deyilər. O: “Təvəkkəltü Aləlləh – Allaha təvəkkül etdim, dediyi zaman ona: “Kifayət oldu” deyilər. (Mələklər şeytanlara): “Hidayət edilən, qorunan və kifayət olan insandan nə istəyirsiniz?” deyər⁶⁸⁷.

الذکر عند دخول المنزل EVƏ GİRƏNDƏ EDİLƏN ZİKR

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنه أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ فَذَكَرَ اللَّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ وَعِنْدَ طَعَامِهِ قَالَ الشَّيْطَانُ لَا مَبِيتَ لَكُمْ وَلَا عَشَاءَ وَإِذَا دَخَلَ فَلَمْ يَذْكُرْ اللَّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ قَالَ الشَّيْطَانُ أَذْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ وَإِذَا لَمْ يَذْكُرْ اللَّهَ عِنْدَ طَعَامِهِ قَالَ أَذْرَكْتُمُ الْعَشَاءَ.

Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «İnsan mənzilə daxil olduqda və yeməyinə başladıqda Allahın adını zikr edərsə “Bismilləh” demiş olsa, şeytan öz köməkçilərinə xitabən deyər: «Sizin burada nə gecələməyiniz, nə də yaşamağınız mümkündür». Lakin insan mənzilinə «Bismilləh» demədən daxil olsa, şeytan öz köməkçilərinə belə deyər: «Gecəni keçirə bilərsiz». İnsan yeməyə də «Bismilləh» demədən başlamış olsa, şeytan

⁶⁸⁵ əl-Albani “Səhihdə” 1323.

⁶⁸⁶ İbn Məcə 3885, əl-Albani “Zəif”.

⁶⁸⁷ İbn Məcə 3886, əl-Albani “Zəif”.

yenə də öz köməkçilərinə xitabən: «Həm gecəni keçirmək, həm də yaşamaq imkanını əldə etdiniz» - deyər»⁶⁸⁸.

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « إِذَا وَلَجَ الرَّجُلُ فِي بَيْتِهِ فَلْيَقُلْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَوْلَجِ وَخَيْرَ الْمَخْرَجِ بِسْمِ اللَّهِ وَلَجْنَا وَبِسْمِ اللَّهِ خَرَجْنَا وَعَلَى اللَّهِ رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا ثُمَّ لَيْسَلَمْ عَلَى أَهْلِهِ ». قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Məlik əl-Əşari رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Bir kimsə evinə girdiyi zaman: **Allahumma inni Əsəlukə Xayral Məvləci Və Xayral Məxrəci Bismilləhi Vələcnə Və Bismilləhi Xarəcnə Və Alə Rəbbinə Təvəkkəlnə -** «Allahın adı ilə girdik, Allahın adı ilə çıxdıq və Rəbbimizə təvəkkül etdik! - (Bu zikri etdikdən) sonra ailəsinə salam versin”⁶⁸⁹.

عن أنس رضي الله عنه قال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((يا بُنَيَّ! إِذَا دَخَلْتَ عَلَى أَهْلِكَ، فَسَلِّمْ، يَكُنْ بَرَكَةً عَلَيْكَ، وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Ey oğlum! Ev əhlinin yanına daxil olduqda onları salamlə ki, sənin və əhlinin üzərinə bərəkət olsun”⁶⁹⁰.

عن أبي أمامة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: ((ثلاثة كلهم ضامنٌ على الله إن عاش رزقٌ وكُفِيَ، وإن مات أدخله الله الجنة، من دخل بيته فسَلِّمْ، فهو ضامنٌ على الله...)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Uməmə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “3 nəfər var ki, Allah onlara zamindir. Əgər yaşayarsa ruzi ilə kifayət olunar, ölərsə Allah onu Cənnətə daxil edər: Evə gidikdə salam verən kimsəyə Allah zamindir”⁶⁹¹.

أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ((إذا خرَّجت من منزلك فصلَّ ركعتين يمنعانك من مخرج السوء، وإذا دخلت إلى منزلك فصلَّ ركعتين يمنعانك من مدخل السوء)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Evindən çıxdığın zaman iki rükət namaz qıl ki, səni pis çıxışdan qousun (mane olsun), evə daxil olduqda da iki rükət namaz qıl ki, səni pis daxil olmaqdan qousun (mane olsun)”⁶⁹².

⁶⁸⁸ Muxtəsər Muslim 1297, 2018, 2019, 3762, 5381, 5382, İbn Məcə 3887.

⁶⁸⁹ Əbu Davud 5096, 5098, əl-Albani “Zəif”.

⁶⁹⁰ əl-Albani “Səhih Kəlim” 47, “Təraciul Uləmə”, “Hidəyə” 4575.

⁶⁹¹ əl-Albani “Səhih Təğib” 319, “Səhih Cəmi” 3053.

⁶⁹² əl-Albani “Səhihdə” 1323.

دعاء الخروج إلى المسجد MƏSCİDƏ GEDƏRKƏN EDİLƏN DUA

عن ابن عباس رضي الله عنه قال: فاتاه بلالاً فأذنه بالصلاة فقام ولم يتوضأ وكان في دعائه: ((اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي لِسَانِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَمِنْ فَوْقِي نُورًا، وَمِنْ تَحْتِي نُورًا، وَعَنْ يَمِينِي نُورًا، وَعَنْ شِمَالِي نُورًا، وَمِنْ أَمَامِي نُورًا، وَمِنْ خَلْفِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي نَفْسِي نُورًا، وَأَعْظِمْ لِي نُورًا، وَعَظْمٌ لِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا، وَاجْعَلْنِي نُورًا، اللَّهُمَّ أَغْنِنِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي عَصِي نُورًا، وَفِي لَحْمِي نُورًا، وَفِي دَمِي نُورًا، وَفِي شَعْرِي نُورًا، وَفِي بَشْرِي نُورًا)) (اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي نُورًا فِي قَبْرِي وَ نُورًا فِي عِظَامِي) (وَزِدْنِي نُورًا، وَزِدْنِي نُورًا، وَزِدْنِي نُورًا)، (وَهَبْ لِي نُورًا عَلَيَّ نُورًا) قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Bilal رضي الله عنه gəldi və namaz üçün azan verdi. Durdu və dəstəmaz almadan dua etdi: “Allahumməc'al Fi Qalbiy Nuran Və Fi Lisəniy Nuran Və Fi Səmiy Nuran Və Fi Basariy Nuran Və Min Fəvqiy Nuran Və Min Təhtiy Nuran Və An Yəmiyniy Nuran Və An Şimaliy Nuran Və Min Əmamiy Nuran Və Min Xəlfiy Nuran, Vəc'al Fi Nəfsiy Nuran Və A'zim Liy Nuran Və Azzim Liy Nuran, Vəc'al Liy Nuran, Vəc'alniy Nuran, Allahummə Ə'tiniy Nuran, Vəc'al Fi Asəbiy Nuran Və Fi Ləhmiy Nuran Və Fi Dəmiy Nuran Və Fi Şə'riy Nuran Və Fi Bəşəriy Nuran”, “Allahumməc'al Liy Nuran Fi Qabriy, Və Nuran Fi İzamiy”, “Və Zidniy Nuran, Və Zidniy Nuran, Və Zidniy Nuran”, “Və Həb Liy Nuran Alə Nurin” - Allahım! Qəlbimə və dilimə nur saç! Qulağım və gözümə nur saç! Başımın üstündən və ayağımın altından nur saç! Sağımdan və solumdan nur saç! Önümə və arxama nur saç! Nəfsimi nurlandır! Mənim üçün böyük bir nur və uca bir nur saç! Mənim üçün nur et və məni nurlu et! Allahım mənə nur bəxş et! Sinirimi nurlu et! Ətimi və qanıma nurlu et! Saçımı və dərimi nurlu et!⁶⁹³. “Allahım! Qəbrimə nur saç! Sümüyümü nurlandır!”. “Nurumu artır, nurumu artır, nurumu artır!”⁶⁹⁴. “Mənə nur üzərindən nur bəxş et!”⁶⁹⁵.

الدعاء عند دخول المسجد MƏSCİDƏ DAXİL OLARKƏN EDİLƏN DUA

عبد الله بن عمرو رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه كان إذا دخل المسجد، قال (أعوذ بالله العظيم وبوجهه الكريم، وسلطانه القديم، من الشيطان الرجيم) قال: «أقظ؟». قلت: «نعم». قال: ((فإذا قال ذلك، قال الشيطان: حُفِظَ مِنِّي سَائِرَ الْيَوْمِ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

⁶⁹³ «Fəthul Bari» 11/116, 6316, Muslim 1/526, 529, 530, 763, 1830.

⁶⁹⁴ Buxari «Ədəbul Mufraq» 695, Tirmizi 3419, əl-Albani “Səhih”.

⁶⁹⁵ Muxtəsər Buxari 92, 6316, Muxtəsər Muslim 379, Müslim 763, 1/526, 529, 530, 1824, İbn Hibban 2636. İbn Həcər «Fəthul Bari» 11/118 əsərində gətirmiş və İbn Əbu Asimin «Dua» əsərində olduğunu qeyd etmişdir. O: «Müxtəlif rəvayətlərlə iyirmi beş xislət varid olmuşdur».

Abdullah İbn Amr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم məscidə daxil olarkən buyurdu: “**Əuzu Billəhil Azim Və Bivəchihil Kərim Və Sultanihil Qadim Minəş Şeytanir Racim** - Daşqalaq olunmuş (Allahın rəhmətindən qovulmuş, lənətə gəlmiş) şeytandan Böyük Allaha, Onun kəramətli Üzünə və əzəli hökmünə pənah aparıram”. Elə bu qədər? O: “Bəli, əgər bunu desən şeytan deyər: “Günün qalan hissəsini də məndən qorunmuş oldu”⁶⁹⁶.

عن فاطمة بنت رسول الله صلى الله عليه وسلم قالت: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا دخل المسجد يقول: **بِسْمِ اللَّهِ، وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي، وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ**) قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbərin qızı Fatimə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم məscidə daxil olduqda buyurdu: «**Bismillah, Vəs Salatu Vəs Səlamu Alə Rasulillah, Allahumməğfirli Zunubi Və ftəh Liy Əbvabə Rahmətikə** - Allahın adı ilə! Salavat və salam olsun Allahın elçisinə! Allahım! Günahımı bağışla və Öz mərhəmət qapılarını mənim üçün aç!»⁶⁹⁷.

عن فاطمة بنت الحسين عن فاطمة بنت النبي صلى الله عليه وسلم قالت: قال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا دخلت فقولي: **(بِسْمِ اللَّهِ، وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، وَهَسِّلْ لَنَا أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ. فَإِذَا فَرَعْتَ فَقُولِي: مِثْلَ ذَلِكَ، غَيْرَ أَنْ قُولِي: وَهَسِّلْ لَنَا أَبْوَابَ فَضْلِكَ)** قال الشيخ الألباني: صحيح

Fatimə Bintu Huseyn, Peyğəmbərin qızı Fatimədən رضي الله عنها rəvayət edir ki, O mənə buyurdu: “(Məscidə) daxil olduqda: “**Bismillah Vəssəlamu Alə Asulullah, Allahummə Salli Alə Muhəmmədin, Və Alə Əli Muhəmməd, Və Səhhil Lənə Əbvabul Rahmətik (Bəzən: Səhhil Lənə Əbvabul Fadlikə)** – Allahın adı ilə, salam olsun Rəsulunun üzünə, Allahım Muhəmmədə və onun ailəsinə salam olsun, Rəhmətinin qapılarını bizə asanlaşdır. **Həmçinin** – məsciddən çıxdıqda da eyni duanı deyərdi”⁶⁹⁸.

أَبَا حُمَيْدٍ أَوْ أَبَا أُسَيْدٍ الْأَنْصَارِيِّ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ الْمَسْجِدَ فَلْيَسَلِّمْ عَلَى النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- ثُمَّ لِيَقُلِ اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Humeydi və ya Əbu Useydi əl-Ənsari رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizdən biriniz məscidə daxil olduqda Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم salavat

⁶⁹⁶ Əbu Davud 466, 485, əl-Albani «Səhihul Cami» 4591.

⁶⁹⁷ İbn Məcə 632, 771, 772, Əbu Davud 465, İbn Sunni 88, əl-Albani «Səhihul Cami» 1/528, “Təməul Minnə” 290, “Tərəciul Uləma” 510.

⁶⁹⁸ əl-Albani “Fadlu Saləti Alən Nəbi” 72.

gətirsin və: “Allahumməftəhli Əbvəbə Rəhmətikə - Allahım! Rəhmətinin qapılarını mənim (üzümə) aç”⁶⁹⁹.

عن أبي إسحاق قال سمعت سعيد بن ذي حدان قال قلت لعلقمة ما أقول إذا دخلت المسجد قال تقول: صلى الله وملائكته علي محمد السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Əbu İshaq deyir ki, eşitdim Səid İbn Zu Hədəni dedi: “Əlqamədən soruşdum ki, məscidə daxil olarkən nə deyirdiniz?”. O: “Sallallahu Və Mələkatəhu Alə Muhəmmədin, Səlamu Aleykə Əyyuhən Nəbiyyu Və Rəhmətullahi Və Bərəkətəhu – Allah və mələkləri Muhəmmədi salamlayaraq ona Allahın rəhmətini və bərəkətini sənin üzərinə olsun”⁷⁰⁰.

الدعاء عند الخروج من المسجد MƏSCİDDƏN ÇIXARKƏN EDİLƏN DUA

عن فاطمة بنت رسول الله ﷺ قالت: كان رسول الله ﷺ وإذا خرج قال بسم الله ، والسلام على رسول الله ، اللهم اغفر لي ذنوبي ، وافتح لي أبواب فضلك) قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbərin qızı Fatimə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ məsciddən çıxdıqda buyurdu: «Bismilləh, Vəs Salətu Vəs Səlamu Alə Rasulilləh, Allahumməğfirli Zunubi Və Ftəh Liy Əbvəbə Fədlikə - Allahın adı ilə! Salavat və salam olsun Allahın elçisinə! Allahım! Günahımı bağışla və Öz mərhəmət qapılarını mənim üçün aç!»⁷⁰¹.

عن أبي هريرة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: وإذا خرج فليسلم على النبي صلى الله عليه وسلم وليقل: اللهم أجرني (اعصمني) من الشيطان الرجيم قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz məsciddən çıxdıqda Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirsin və: “Allahummə Əcirni (Asımmi) Minəş Şeytanir Racim – Allahım! Lənətlənmiş şeytandan məni qoru” – desin⁷⁰².

⁶⁹⁹ Əbu Davud 465, İbn Hibban 2048, 2049, əl-Albani “Səhih”.

⁷⁰⁰ əl-Albani “Fədlu Salətu Alən Nəbiy” 85, 86, “Zəif”.

⁷⁰¹ İbn Məcə 632, 771, 772, Əbu Davud 465, İbn Sunni 88, əl-Albani «Səhihul Cami» 1/528, “Təməmul Minnə” 290, “Təraciul Uləma” 510.

⁷⁰² İbn Hibban 2047, 2050, İbn Məcə 773, 780, əl-Albani “Səmərə Mustətab” 604-610.

أَبَا حُمَيْدٍ أَوْ أَبَا أُسَيْدٍ الْأَنْصَارِيِّ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « فَإِذَا خَرَجَ أَحَدُكُمْ الْمَسْجِدَ (فَلْيَسَلِّمْ عَلَى النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم-) فَلْيَقُلْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Humeydi və ya Əbu Useydi əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz məsciddən çıxdıqda Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirsin və: “Allahummə İnni Əsəluke Min Fadlike - Allahım! Səndən fəzilətini diləyirəm”⁷⁰³.

عن فاطمة بنت الحسين عن فاطمة بنت النبي ﷺ قالت: قال لي رسول الله ﷺ إذا دخلتِ فقولي: ((بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، وَسَهِّلْ لَنَا أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ. فَإِذَا فَرَعْتَ فَقُولِي: مِثْلَ ذَلِكَ، غَيْرَ أَنْ قُولِي: وَسَهِّلْ لَنَا أَبْوَابَ فَضْلِكَ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Fatimə Bintu Huseyn, Peyğəmbərin qızı Fatimədən رəvayət edir ki, O mənə buyurdu: “(Məscidə) daxil olduqda: “Bismilləh Vəssəlamu Alə Asulullah, Allahummə Səlli Alə Muhəmmədin, Və Alə Əli Muhəmməd, Və Səhhil Lənə Əbvəbu Rəhmətik (Bəzən: Səhhil Lənə Əbvəbul Fadlike) - Allahın adı ilə, salam olsun Rəsulunun üzəinə, Allahım Muhəmmədə və onun ailəsinə salam olsun, Rəhmətinin qapılarını bizə asanlaşdır. Həmçinin - məsciddən çıxdıqda da eyni duanı deyərdi”⁷⁰⁴.

فضل الأذان

AZANIN FƏZİLƏTİ

عن أبي هريرة روى قال: قال رسول الله ﷺ: ((لو يعلم الناس ما في النداء والصف الأول، ثم لم يجدوا إلا أن يستهموا عليه، لا يستهموا، ولو يعلمون ما في التهجير، لا سبقوا إليه، ولو يعلمون ما في العتمة والصبح، لأتوهما ولو حبواً))

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əgər insanlar azan və birinci səfdə (nə kimi fəzilətin) olduğunu bilsəydilər sən onları yalnız püşk atan görərdin, bunu da edərdilər. (Namaza) birinci gəlməyin nə qədər savab olduğunu bilsəydilər ötüşərdilər. Sübh və İşa namazını fəzilətini bilsəydilər sürünə-sürünə də oldsaydı ora gələrdilər”⁷⁰⁵.

قال رسول الله ﷺ ((المؤذن يُعَفِّرُ له مدى صوته، ويشهد له كلُّ رطبٍ ويابسٍ، وله مثل أجر من صلى معه)) قال الألباني : صحيح

⁷⁰³ Əbu Davud 465, 484, Ibn Hibban 2048, 2049, əl-Albani “Səhîh”.

⁷⁰⁴ əl-Albani “Fadlu Saləti Alən Nəbi” 72.

⁷⁰⁵ Buxari 615, əl-Albani “Səhîh Təğîb” 231.

Rasulullah – Hayyə Aləs Saləh – Hayyə Aləs Saləh – Hayyə Aləl Fələh – Hayyə Aləl Fələh – Allahu Əkbər – Allahu Əkbər – La İlahə İlləllah⁷¹¹.

الزيادة على الأذان AZANDA ƏLAVƏLƏR

قال الشيخ الألباني رحمه الله: ولا يشرع الزيادة على الأذان إلا في موضعين منه: في الأذان الأول في الصبح خاصة فيقول بعد قوله: حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ, مرتين

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: “Azana yalnız bu 2 yerdə əlavə etmək şəriətlə məlumdur. Xas olaraq sübh namazının birinci azanında – Hayyə Aləl Fələh – kəliməsindən sonra: Əssalətu Xayrun Minən Nəum – Əssalətu Xayrun Minən Nəum” 2 dəfə deyilir.

أبي محذورة عن أبيه عن جده قال قلت يا رسول الله علمني سنة الأذان. (عَلِمَهُ الْأَذَانَ تِسْعَ عَشْرَةَ) كَلِمَةً قَالَ فَمَسَحَ مُقَدَّمَ رَأْسِي وَقَالَ « تَقُولُ... فَإِنْ كَانَ صَلَاةَ الصُّبْحِ قُلْتَ الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ». قال الألباني: صحيح

Birinci Əlavə Olunan Yer: Əbu Məhzura رضي الله عنه rəvayət edir ki: “Yə Rəsulullah! Mənə Azanın (kəlimələrini) öyrət” dedim. Peyğəmbər ﷺ başımı məsh edərək buyurdu: “(Başqa rəvayətdə: 19 Kəlimə öyrətdi) Sübh namazında de: Əssalətu Xayrun Minən Nəum – Əssalətu Xayrun Minən Nəum – Allahu Əkbər – Allahu Əkbər – La İlahə İlləllah”⁷¹².

الموضع الثاني: إذا كان برد شديد أو مطر، فإنه يزيد بعد قوله: حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ, أو بعد الفراغ من الأذان: صَلُّوا فِي الرَّحَالِ. أو يقول: ومن قعد فلا حرج عليه.

İkinci Əlavə Olunan Yer: Şiddətli soyuq və ya yağış zamanı – Hayyə Aləl Fələh – kəliməsindən sonra və ya azanı bitirdikdən sonra: – Sallu Fi Rihəl - evinizdə namaz qılın” və ya kim otursa onun üzərində heç nə yoxdur.

عَنْ نَافِعٍ قَالَ نَادَى ابْنُ عُمَرَ بِالصَّلَاةِ بِضَجَّتَانِ ثُمَّ نَادَى أَنْ صَلُّوا فِي رِحَالِكُمْ قَالَ فِيهِ ثُمَّ حَدَّثَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- أَنَّهُ كَانَ يَأْمُرُ الْمُنَادِيَ فَيُنَادِي بِالصَّلَاةِ ثُمَّ يُنَادِي « أَنْ صَلُّوا فِي رِحَالِكُمْ ». فِي اللَّيْلَةِ الْبَارِدَةِ وَفِي اللَّيْلَةِ الْمَطِيرَةِ فِي السَّفَرِ. قال الألباني: صحيح .

⁷¹¹ Əbu Davud 499, əl-Albani “Səməra Mustətab” 119, 129, 127.

⁷¹² Əbu Davud 500, 502, 503, 504, Tirmizi 192, İbn Məcə 709, Əhməd 15381, 15418, əl-Albani “Səhih Cəmi” 420.

Nəfi deyir ﷺ ki, İbn Ömər ﷺ Dücənədə namaz üçün Azan oxudu. Sonra: "Namazlarınızı olduğunuz yerlərdə qılın" dedi. Peyğəmbərin ﷺ Səfərdə, soyuq və yağışlı gecədə (havada) müəzzinə azan verməsini və namazlarını da olduqları yerlərində (evlərində) qılmalarını əmr etdiyini xəbər verdi"⁷¹³.

عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فِي سَفَرٍ فَمَطِرْنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « لِيُصَلَّ مَنْ شَاءَ مِنْكُمْ فِي رَحْلِهِ ». قَالَ الْأَلْبَانِي : صحيح .

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər səfərdə idik. Yağışa tutulduq. Peyğəmbər: "İstəyənlər namazlarını olduqları yerdə qılsınlar" deyərək buyurdu"⁷¹⁴.

أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ لِمُؤَدِّنِهِ فِي يَوْمٍ مَطِيرٍ إِذَا قُلْتَ أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. فَلَا تَقُلْ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ. قُلْ صَلُّوا فِي بُيُوتِكُمْ. فَكَانَ النَّاسُ اسْتَنْكَرُوا ذَلِكَ فَقَالَ قَدْ فَعَلَ ذَا مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي إِنَّ الْجُمُعَةَ عَزَمَةٌ وَإِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أُخْرِجَكُمْ فَمَشَّوْهُنَ فِي الطَّيْنِ وَالْمَطَرِ.

İbn Abbas ﷺ yağışlı bir gündə müəzzin: Əşhadu Ənnə Muhəmmədən Rasullullah – dedikdən sonra: Hayyə Aləs Salət – demə, De: Sallu Fi Buyutikum – Evlərinizdə namaz qılın" dedi. İnsanlar bunu yaxşı qarşılamadılar (etiraz) etdilər. O: "Bunu məndən də xeyirli olan etmişdir" dedi. Şübhəsiz ki, Cümə günü (namaza) icabət etmək vacibdir. Lakin mən sizlərə əziyyət verərək pəncəli, yağışlı havada gəlməyinizi düşündüm" dedi"⁷¹⁵.

عَنْ نُعَيْمِ بْنِ النَّحَّامِ قَالَ نُودِيَ بِالصُّبْحِ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ وَأَنَا فِي مِرْطٍ امْرَأَتِي فَقُلْتُ لَيْتَ الْمُتَادِي قَالَ مَنْ قَعَدَ فَلَا حَرَجَ عَلَيْهِ فَنَادَى مُتَادِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ أَذَانِهِ وَمَنْ قَعَدَ فَلَا حَرَجَ عَلَيْهِ. تَعْلِيْقُ شُعَيْبِ الأَرْنَؤُوط : إسناده ضعيف إسماعيل بن عياش ضعيف في روايته

Nueym İbn Nəhhəm rəvayət edir ki, soyuq bir gündə sübhün azanı verildi. Mən zövcənin Plaşı ilə (soyuqdan qorunmaq üçün) örtünmüşdüm. O, kaş ki, müəzzin azan verərək deyədi: Kim otursa (evində) onun üzəində heç nə yoxdur. Peyğəmbərin ﷺ müəzzini azan verdi və: "Kim otursa (evində) onun üzəində heç nə yoxdu. Müəzzin soyuq gündə azanın sonunda bu kəlimələri deyərək"⁷¹⁶.

⁷¹³ Əbu Davud 1060, 1061, 1062, 1063, əl-Albani "Səhih".

⁷¹⁴ Əbu Davud 1065, 1067, əl-Albani "Səhih".

⁷¹⁵ Əbu Davud 1066, 1068, əl-Albani "Səmərə Mustətab" 134.

⁷¹⁶ Əhməd 17934, 17963, əl-Albani "İrvalul Cəlil" 1/342, "Səmərə Mustətab" 1/134.

الذکر عند سماع المؤذن AZANI EŞİDƏRKƏN EDİLƏN ZİKR

قال أبي سعيد رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ: ((إِذَا سَمِعْتُمُ التَّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Səid رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyudu: “Azanı (çağırışı) eşitdiyiniz zaman müəzzinin dediyini təkrar edin”⁷¹⁷.

عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ: ((إِذَا قَالَ الْمُؤَذِّنُ: اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، فَقَالَ أَحَدُكُمْ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مِنْ قَلْبِهِ، دَخَلَ الْجَنَّةَ))

Ömər İbn Xəttab رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ belə buyurdu: «Müəzzin: «Allahu Əkbər - Allahu Əkbər» - dedikdə, Sizdən hər biriniz «Allahu Əkbər - Allahu Əkbər» desin. Müəzzin: «Əşhadu Əllə İlahə İlləllah» - dedikdə, Siz: «Əşhadu Ənnə Muhəmmədən Rasulullah» - dedikdə, Siz: «Əşhadu Ənnə Muhəmmədən Rasulullah» - deyin. Müəzzin: «Həyyə Aləs Saləh» - dedikdə, Siz: «Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billəh» - deyin. Müəzzin: «Həyyə Aləl Fələh» - dedikdə, Siz: «Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billəh» - deyin. Müəzzin: «Allahu Əkbər - Allahu Əkbər» - dedikdə, Siz: «Allahu Əkbər - Allahu Əkbər» - deyin. Müəzzin: «Lə İlahə İlləllah» - dedikdə, o da qəlbində: «Lə İlahə İlləllah» - deyərsə, Cənnətə girər»⁷¹⁸.

عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنَّهُ قَالَ « مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ (وَأَنَا) أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ رَضِيَتْ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا. غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ (غفر له ما تقدم من ذنبه) ». قَالَ ابْنُ رُمَيْحٍ فِي رِوَايَتِهِ « مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ وَأَنَا أَشْهَدُ ».

Sa'd İbn Əbu Vəqqas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: (Kim müəzzinin şəhadət gətirməyini eşidib ardıca: “(Və Ənə) Əşhadu Ən Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şərikə Ləhu Və Əşhadu Ənnə Muhəmmədən Abduhu Və Rasuluhu, Radiytu Billəhi Rabbən, Və Bi Muhəmmədin Rasulən, Və Bil İsləmi Diynən - Mən də şahidlik edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah

⁷¹⁷ Buxari 611, Müslim 383, 874, Əbu Davud 522, Tirmizi 208, Nəsəi 673, Əhməd 11504, 11522, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 54.

⁷¹⁸ Muslim 385, 578, 876, Əbu Davud 527, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 56.

yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur və şahidlik edirəm ki, Muhəmməd Onun qulu və elçisidir. Allahın Rəbb, Muhəmmədin elçi və İslamın din olduğundan razıyam!» - deyərsə, (keçmiş) günahları bağışlanar”. Müəzzinin şəhadət kəlməsini söylədiyini eşitdikdə⁷¹⁹.

عائشة رضي الله عنها أن رسول الله ﷺ كان إذا سمع المؤذن يتشهد قال: ((وأنا، أنا)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ müəzzinin şəhadətini eşitdikdə buyurdu: “Məndə, Məndə”⁷²⁰.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رضي الله عنه أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِذَا سَمِعْتُمْ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا ثُمَّ سَلُوا اللَّهَ لِي الْوَسِيلَةَ فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ فَمَنْ سَأَلَ لِي الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ .

Abdullah İbn Amr İbn As رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müəzzinin azan verdiyini eşitdiyiniz zaman siz də onun dediklərini təkrar edin və sonra da mənə salavat gətirin. Kim mənə bir dəfə salavat gətirərsə, Allah ona 10 dəfə salavat (rəhmət) yetirər. Sonra Allahdan mənim üçün Vəsiləni (vasitəçilik haqqını) diləyin. Həqiqətən bu, Cənnətdə yalnız Allahın quluna məxsus olan bir məqamdır. Allahdan istəyirəm ki, o qul mən olum. Kim mənim üçün Vəsiləni diləyərsə, şəfaətimə nail olar»⁷²¹.

جابر رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: ((من قال حين يسمع النداء: اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ، وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ، آتَ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَأَبْعَثَهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ. حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ))

Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müəzzinin azan verdiyini eşitdiyiniz zaman (Azandan sonra): “Allahummə Rəbbə Həzihid Dəvətit Təmmə, Vəs Səlatil Qaimə, Əti Muhəmmədanil Vəsilətə Vəl Fədilətə, Vəb'əshu Məqəmən Məhmudənilləzi Vəadtəhu - Bu tam dəvətin və qılınacaq namazın Rəbbi olan Allahım! Muhəmmədə vasitəçilik haqqı və fəzilət ver. Onu vəd etdiyini təriflənən məqama çatdır! - desə, Qiyamət günü mənim şəfaətimə nail olar”⁷²².

عن ابن مسعود رضي الله عنه مرفوعاً: ((ما من مسلم يقول إذا سمع النداء، فيكبر المؤذن فيكبر ثم يشهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول

⁷¹⁹ Muslim 386, 579, 877, Əbu Davud 525, İbn Məcə 721, Tirmizi 210, Nəsəi 679, İbn Hibban 1693, Əhməd 1565, İbn Xuzeymə 1/220.

⁷²⁰ Əbu Davud 526, əl-Albani “Səməra Mustətab” 184.

⁷²¹ Buxari 614, Muslim 384, 577, 875, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 55, “Səməra Mustətab” 183.

⁷²² Buxari 589, 614, 4442, 4719, Müxtəsər Buxari 326, İbn Hibban 1689, Əbu Davud 529, Tirmizi 211, Nəsəi 680.

اللَّهُ، فيشهد على ذلك، ثم يقول: اللهم أعط محمدًا الوسيلة والفضيلة واجعل في الأعلى درجاته، وفي المصطفين محبته، وفي المقربين ذكره، إلا وجبت له الشفاعة مني يوم القيامة)).

İbn Məsud ﷺ Mərfu olaraq rəvayət edir ki: Elə bir müsəlman yoxdur ki, Azanı eşitdiyi zaman Müəzzin Təkbir etdikdən sonra, təkbir gətirə, şəhadəti eşitdikdən sonra, şəhadəti gətirərsə: Allahummə Əti Muhəmmədən Əlvəsilətə Vəl Fədilatə Vəcəal Fil İlliyyin Dərəcətəhu Və Fil Mustəfina Məhəbbətəhu Və Fil Muqarribiə Zikrahü – Allahu! Muhəmmədə Vəsiləni və fəzilətini ver və (Onun) dərəcəsinə İlliyyuna qaldır, Seçilənlər içərisində (insanların) sevgisini ona ver, yaxınlar içərisində onu xatırlananlardan et! - deyərsə, Qiyamət günü ona şəfaətim vacib olar⁷²³.

قال رحمه الله: قد اشتهر على الألسنة زيادة (الدرجة الرفيعة) في هذا الدعاء، وهي زيادة لا أصل لها في شيء من الأصول المفيدة .

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Bəzən: “Dərəcətul Rafiatu – kəliməsini işlədirlər. Lakin bu kəlimənin əsli yoxdur⁷²⁴.

الشَّيْطَانُ إِذَا سَمِعَ النَّدَاءَ (الأذان و الإقامة) يفر ŞEYTan AZAN VƏ İQAMƏNİ EŞİTDİKDƏ QAÇAR

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ وَلَهُ ضُرَاطٌ حَتَّى لَا يَسْمَعَ التَّأَذِينَ (إِنَّ الشَّيْطَانَ إِذَا سَمِعَ النَّدَاءَ بِالصَّلَاةِ ذَهَبَ حَتَّى يَكُونَ مَكَانَ الرَّوْحَاءِ)، فَإِذَا قَضَى النَّدَاءَ أَقْبَلَ، حَتَّى إِذَا نُوبَ بِالصَّلَاةِ أَدْبَرَ، حَتَّى إِذَا قَضَى التَّوْبَةَ أَقْبَلَ حَتَّى يَخْطُرُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ، يَقُولُ ادْكُرْ كَذَا، ادْكُرْ كَذَا لِمَا لَمْ يَكُنْ يَدْكُرُ، حَتَّى يَطَّلُ الرَّجُلُ لَا يَدْرِي كَمْ صَلَّى».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ demişdir: “Namaz üçün azan verildə şeytan bərkədən yel buraxaraq qaçır ki, bu çağırışı eşitməsin (Başqa rəvayətdə: Şeytan namaz üçün (Azanı) eşitdiyi zaman Ravha adlanan yerə qədər gedər), azan qurtardıqda isə geri qayıdır. İqamə verildə yenə dönüb qaçır, iqamə bitdikdə isə geri qayıdır və nəhayət, insanla onun qəlbi arasında dayanıb ona: “Filan şeyi və filan şeyi yadına sal” – deyərək (namazı qurtarana qədər) onun yadına düşmədiyi şeyləri ona təlqin edir. Axırda o adam neçə (rükət) qıldığını (yadına sala) bilmir⁷²⁵.

الدعاء بين الأذان والإقامة AZAN VƏ İQAMƏ ARASINDA EDİLƏN DUA

⁷²³ əl-Albani “Səməra Mustətab” 192.

⁷²⁴ əl-Albani “Səməra Mustətab” 191.

⁷²⁵ Buxari 608, Müslim 880, 884.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْمُؤَدِّينَ يُفْضَلُونَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « قُلْ كَمَا يَقُولُونَ فَإِذَا أَنْتَهَيْتَ فَسَلِّ تُعْطَهُ ». قال الألباني : حسن صحيح

Abdullah İbn Amr رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir kişi: “Ya Rəsulullah! Müəzzinlər fəzilətdə bizi ötdülər?” dedi. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Onların söylədiklərini sən də söylə, (azanı) bitirdikdən sonra istə, istədiyin verilər”⁷²⁶.

عن أنس بن مالك قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم الدعاء لا يرد بين الأذان والإقامة قال فماذا نقول يا رسول الله ؟ قال سلوا الله العافية في الدنيا والآخرة. قال الشيخ الألباني : منكر بهذا التمام

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allahın Elçisi ﷺ buyurdu: “Azan və İqamə arasında edilən dua rədd edilməz”. Ona: “Ey Allahın Rəsulu! Hansı duanı edək?” dedilər. Peyğəmbər: “Allahdan dünya və axirətdə Afiyət (salamatlıq) diləyin”⁷²⁷.

أنس بن مالك رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((الدُّعَاءُ لَا يُرَدُّ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ)) . قال الألباني : صحيح

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allahın Elçisi ﷺ buyurdu: “Azan və İqamə arasında edilən dua rədd edilməz”⁷²⁸.

قال رسول الله ﷺ: ((الدُّعَاءُ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ مُسْتَجَابٌ , فَادْعُوا)) . قال الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Azan və İqamə adarsıda edilən dua cavab verilir, Dua edin!”⁷²⁹.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «إِذَا نُودِيَ بِالصَّلَاةِ فَتَحَّتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَاسْتَجِيبَ الدُّعَاءُ». قال الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ demişdir: “Namaza azan verildikdə səma qapıları açılır və dua qəbul olunur”⁷³⁰.

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- أَنْ أَقُولَ عِنْدَ أَذَانِ الْمُعْرَبِ « اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا إِقْبَالُ لَيْلِكَ وَإِدْبَارُ نَهَارِكَ وَأَصْوَاتُ دُعَاتِكَ فَاعْفِرْ لِي ». قال الشيخ الألباني : ضعيف

⁷²⁶ Əbu Davud 524, 526, əl-Albani “Həsən Səhih”.

⁷²⁷ Tirmizi 3594, əl-Albani “Munkər”.

⁷²⁸ Tirmizi 212, 3595, Əbu Davud 521, əl-Albani “Səhih”.

⁷²⁹ əl-Albani “Səhih Məvərid” 255.

⁷³⁰ Əbu Yəla 4072, əl-Albani “Səhihul Cəmius Sağir” 803, “Silsilətul Əhədiss Sahiha” 1413.

Azanı 19 kəlimə, İqaməni isə 17 kəlimə olaraq mənə öyrətdi: Allahu Əkbər - Allahu Əkbər - Allahu Əkbər - Əşhədu Ənlə İlahə İlləllah - Əşhədu Ənlə İlahə İlləllah - Əşhədu Ənnə Muhəmmədən Rasulullah - Əşhədu Ənnə Muhəmmədən Rasulullah - Həyyə Aləs Saləh - Həyyə Aləs Saləh - Həyyə Aləl Fələh - Həyyə Aləl Fələh - Qad Qamətis Salət - Qad Qamətis Salət - Allahu Əkbər - Allahu Əkbər - Lə İlahə İlləllah⁷³⁴.

والنوع الثاني: عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ فَقَالَ: قَالَ ثُمَّ اسْتَأْخَرَ عَنِّي غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ قَالَ وَتَقُولُ إِذَا أَقَمْتَ الصَّلَاةَ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. قال الألباني : صحيح

İkinci Növü 11 Kəlimədir: Muhəmməd İbn Abdullah İbn Zeyd İbn AbduRabbihi ﷺ rəvayət edir ki: "Allahu Əkbər - Allahu Əkbər - Əşhədu Ənlə İlahə İlləllah - Əşhədu Ənnə Muhəmmədən Rasulullah - Həyyə Aləs Saləh - Həyyə Aləl Fələh - Allahu Əkbər - Allahu Əkbər - Lə İlahə İlləllah"⁷³⁵.

النوع الثالث ألفاظه خمس عشرة : مَحْدُورَةٌ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ وَعَلَّمَنِي الْإِمَامَةُ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ « اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ». قال الألباني : صحيح

Üçüncü Növü 15 Kəlimədir: Əbu Məhzura ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ İqaməni iki-iki olaraq mənə öyrətdi: Allahu Əkbər - Allahu Əkbər - Əşhədu Ənlə İlahə İlləllah - Əşhədu Ənlə İlahə İlləllah - Əşhədu Ənnə Muhəmmədən Rasulullah - Əşhədu Ənnə Muhəmmədən Rasulullah - Həyyə Aləs Saləh - Həyyə Aləs Saləh - Həyyə Aləl Fələh - Həyyə Aləl Fələh - Qad Qamətis Salət - Qad Qamətis Salət - Allahu Əkbər - Allahu Əkbər - Lə İlahə İlləllah⁷³⁶.

⁷³⁴ Əbu Davud 500, 502, 503, 504, Tirmizi 192, Əhməd 15381, 15418, əl-Albani "Səhih".

⁷³⁵ Əbu Davud 499, əl-Albani "Səmərə Mustətab" 129,127,119.

⁷³⁶ Əbu Davud 501, əl-Albani "Səhih".

القول عند سماع الإقامة İQAMƏNİ EŞİTDİKDƏ NƏ DEYİLİR?

قال الشيخ الألباني رحمته: والمستحب أن يقول كما يقول المقيم. وعلى من يسمع الإقامة مثل ما على من سمع الأذان من الإجابة، والصلاة على النبي ﷺ وطلب الوسيلة له، وذلك لعموم

Şeyx əl-Albani رحمته deyir ki: "Müstəhəbdi Muqim necə deyirsə elə də demək. Azandan sonra Peyğəmbər ﷺ üçün salavat və Vəsiləni dilədiyini kimi İqamədən sonra da bu duanı etmək lazımdır. Bu dua hər ikisinə də aid olub ümumdür.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رضي الله عنه أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ... ولأن الإقامة أذان لعة، وكذلك شرعاً

Abdullah İbn Amr İbn As رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Müəzzinin azan verdiyini eşitdiyiniz zaman onun dediklərini təkrar edin..."⁷³⁷. İqamə həm lüqəti, həm də şəri mənada Azandır.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغْفَلٍ الْمُزَنِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ ثَلَاثًا (قَالَهَا ثَلَاثًا قَالَ فِي الثَّلَاثَةِ) - لِمَنْ شَاءَ («... يعني أذاناً وإقامة».

Abdullah İbn Muğəffəl əl-Muzəni رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Hər iki azan arasında namaz vardır" 3 (dəfə təkrar etdi). Kim istəyirsə". (Yəni: azan və iqamə)⁷³⁸.

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَوْ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنَّ بِلَالَ أَخَذَ فِي الْإِقَامَةِ فَلَمَّا أَنْ قَالَ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «أَقَامَهَا اللَّهُ وَأَدَامَهَا». قال الشيخ الألباني: ضعيف

Əbu Uməmə رضي الله عنه Peyğəmbərin ﷺ bəzi səhabələrdən rəvayət edir ki, Bilal رضي الله عنه İqamə verdiyi zaman dedi: "Qad Qamətis Salət". Peyğəmbər: "Əqaməhəllahu Və Ədəməhə - Allah onu durğuzsun və davamiyyətli etsin".⁷³⁹.

⁷³⁷ Buxari 614, Muslim 384, 577, 875, əl-Albani "Səhih Kəlimə" 55, "Səmərə Mustətab" 183.

⁷³⁸ Buxari 598, 624, 627, Müslim 838, 1977, Əbu Davud 1283, 1285, İbn Məcə 1162, Tirmizi 185, Nəsəi 681, İbn Hibban 1560, 1561, Əhməd 16790, 16836, 20544, 20563, əl-Albani "Səmərə Mustətab" 214.

⁷³⁹ Əbu Davud 528, əl-Albani "Təməmül Minnə" 149, "Mişkət" 1/212, "Zəif".

خطبة الإمام بين يدي المصلين İMAMIN NAMAZ QILANLARIN QARŞISINDA XÜTBƏ VERMƏSİ

عن أنس رضي الله عنه قال أقيمت الصلاة فأقبل علينا رسول الله صلى الله عليه وسلم بوجهه فقال ((أقيموا صفوفكم وتراصوا فإني أراكم من وراء ظهري)) فكان أحدنا يلزقُ منكبَهُ بمنكبِ صاحبه، قَدَمَهُ بِقَدَمِهِ.

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, namaz üçün İqamə verildikdə Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bizə tərəf çevrilib buyurdu: "Sıralarınızı düzəldin, özünüzdə sıx durun. Həqiqətən, mən sizin arxamda (nə etdiyinizi) görürəm"⁷⁴⁰.

ابنُ عُمَرَ - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ « أَقِيمُوا الصُّفُوفَ وَحَادُوا بَيْنَ الْمَتَاكِبِ وَسُدُّوا الْخَلَلَ وَلِيُنَوَّأ بِأَيْدِي إِخْوَانِكُمْ ». لَمْ يَقُلْ عَيْسَى « بِأَيْدِي إِخْوَانِكُمْ ». « وَلَا تَدْرُوا فُرْجَاتِ لِلشَّيْطَانِ وَمَنْ وَصَلَ صَفًّا وَصَلَهُ اللَّهُ وَمَنْ قَطَعَ صَفًّا قَطَعَهُ اللَّهُ ». قال الألباني : صحيح

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: "Səflərinizi düz tutun, çiyinlərinizi birləşdirin, boşluqları doldurun, qardaşlarınızla yumşaq davranın"⁷⁴¹.

أَتَعَوَّذُ بِاللَّهِ عِنْدَ إِقَامَةِ الصَّلَاةِ أَوْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ "NAMAZ" QILARKƏN VƏ YA "QURAN" OXUMAĞA BAŞLAYARKƏN ALLAHA SİĞİNMAQ

عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاصِ أُمِّي النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ حَالَ بَيْنِي وَبَيْنَ صَلَاتِي وَقِرَاءَتِي يَلْبِسُهَا عَلَيَّ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « ذَلِكَ شَيْطَانٌ يُقَالُ لَهُ خِنْزَبٌ فَإِذَا أَحْسَسْتَهُ فَتَعَوَّذُ بِاللَّهِ مِنْهُ وَانْقِلْ عَلَيَّ سِتْرًا ثَلَاثًا ». قَالَ فَفَعَلْتُ ذَلِكَ فَأَذْهَبَهُ اللَّهُ عَنِّي.

Osman İbn Əbil As رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم namazda vəsvəsə gəlməsindən şikayət etdikdə dedim: "Ey Allahı Rəsulu! Şeytan mənimlə namazım arasına girir və qiraətimdə çəşqınlıq yaradır". Peyğəmbər: "O – Xinzəb adında olan şeytandır. Namazda sənə vəsvəsə verdiyini hiss etdikdə - **Əuzu Billəhi Minəş Şeytanir Racim** - Lənətlənmiş şeytandan Allaha sığınırım! və sol tərəfinə xəlifcə üç dəfə tüpür" deyə buyurdu. Osmə: "Bunu etdikdə Allah məndən vəsvəsəni apardı" dedi⁷⁴².

⁷⁴⁰ Buxari 687, 719, Nəsəi 814, 845, İbn Hibban 2173.

⁷⁴¹ Əbu Davud 666, əl-Albani "Səhih Tərgib" 495.

⁷⁴² Müslim 2203, 5868, əl-Albani "Sifətus Salət" 128.

التكبير للصلاة NAMAZIN TƏKBİRİ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَدَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَردَّ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- عَلَيْهِ السَّلَامَ وَقَالَ «ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ». فَرَجَعَ الرَّجُلُ فَصَلَّى كَمَا كَانَ صَلَّى ثُمَّ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- «وَعَلَيْكَ السَّلَامُ». ثُمَّ قَالَ «ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ». حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَقَالَ الرَّجُلُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَحْسَنُ غَيْرَ هَذَا فَعَلِمَنِي. قَالَ «إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَأْسًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِمًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ اجْلِسْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا». عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَقَالَ فِي آخِرِهِ «فَإِذَا فَعَلْتَ هَذَا فَقَدْ تَمَّتْ صَلَاتُكَ وَمَا انْتَقَصَتْ مِنْ هَذَا شَيْئًا فَإِنَّمَا انْتَقَصَتْهُ مِنْ صَلَاتِكَ». وَقَالَ فِيهِ «إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَاسْبِغِ الوُضُوءَ». قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ məscidə daxil oldu, (arxasınca) da bir nəfər (ora) daxil olub namaz qıldı və (namazı bitirdikdən) sonra Peyğəmbərə ﷺ salam verdi. Peyğəmbər ﷺ onun salamını qaytarıb buyurdu: “Qayıt namazını qıl, çünki sən namaz qılmadın”. O, qayıdaraq əvvəlki kimi namaz qıldı, sonra da Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib ona salam verdi. Peyğəmbər ﷺ onun salamını qaytararaq: “**Aleykəs Salam**” dedi və (yenə ona) buyurdu: “Qayıt namazını qıl, çünki sən namaz qılmadın.” Bu hal üç dəfə təkrar oldu. Sonra o adam dedi: “Səni haqq (din) ilə göndərənə and olsun ki, mən bundan daha düzgün olanını qıla bilmirəm. Mənə (nə edəcəyimi) öyrət!”. O buyurdu: “Namaza duranda “**Allahu Əkbər**” de, sonra Qurandan sənə asan gələni oxu, sonra rükuya get (və bunu) rahat-rahət yerinə yetir, sonra (başını) qaldırıb qamətini dümdüz tut, sonra səcdəyə get (və bunu) rahatlıqla yerinə yetir, sonra qalx otur (və) tam rahat ol və namazının qalan rükətlərində də belə et (Başqa rəvayətdə: “Bunları etdiyən zaman namazın təmədir, bundan bir şey əskiltiyən zaman namazından əskiltmiş olarsan. Namza durduğun zaman gözəl şəkildə dəstəmaz al”)⁷⁴³.”

عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَلَّادٍ عَنْ عَمِّهِ أَنَّ رَجُلًا دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَذَكَرَ نَحْوَهُ قَالَ فِيهِ فَقَالَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- «إِنَّهُ لَا تَيْتَمُ صَلَاةٌ لِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ حَتَّى يَتَوَضَّأَ فَيَضَعَ الوُضُوءَ». يَعْنِي مَوَاضِعَهُ «ثُمَّ يَكْبِرُ وَيَحْمَدُ اللَّهَ جَلَّ وَعَزَّ وَيُثْنِي عَلَيْهِ وَيَقْرَأُ بِمَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ يَرْكَعُ حَتَّى تَطْمَئِنَّ مَفَاصِلُهُ ثُمَّ يَقُولُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَائِمًا ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ يَسْجُدُ حَتَّى تَطْمَئِنَّ مَفَاصِلُهُ ثُمَّ يَرْفَعُ رَأْسَهُ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَاعِدًا ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ يَسْجُدُ حَتَّى تَطْمَئِنَّ مَفَاصِلُهُ ثُمَّ يَرْفَعُ رَأْسَهُ فَيَكْبِرُ فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ تَمَّتْ صَلَاتُهُ». قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح

⁷⁴³ Buxari 757, 760, 793, 5897, 6251, 6290, 6667, Müslim 397, 911, Əbu Davud 856, Tirmizi 303, Nəsəi 884, 1053, 1313, İbn Hibban 1890, Əhməd 9633, 9635.

Əli İbn Yəhyə İbn Xalləd əmisindən rəvayət edir ki, bir kişi məscidə daxil olaraq namaz qıldı və (Ravi) öncəki hədisi rəvayət edir. Sonra Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İnsanlardan heç birinin namazı tam olmaz hətta dəstəmaz almayınca”. Sonra **Təkbir** gətirib, Uca və Böyük olan Allahu həmd sənə etmədikcə, sonra Qurandan sənə asan gələnə oxumadıqca, sonra **Təkbir** gətirərək rükuya gedib, hətta (rukuda) əzalar rahat olmayana qədər, sonra **Səmiallahu Limən Həmidəh –** deyib qamətini düzəltmədikcə, sonra **Təkbir** gətirərək səcdəyə gəlib, hətta (səcdədə) əzalar rahat olmayana qədər, sonra **Təkbir** gətirərək başını (səcdədən) qaldırır və qamətini düzəltmədikcə, sonra **Təkbir** gətirərək səcdəyə gəlib, hətta (səcdədə) əzalar rahat olmayana qədər, sonra başını qaldırır **Təkbir** gətirmədikcə heç bir insanın namazı tamamlanmış olamaz. Bunları etdikdə namazı tamamlanmış olar”⁷⁴⁴.

عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ وَتَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ » . قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : حَسَنٌ صَحِيحٌ .

Əli ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Namazın açarı təmizlənməkdir (dəstəmaz), onu haram edən Təkbir, halal edən isə Təslim (salamlardır)”⁷⁴⁵.

و ((كان يرفع صوته بالتكبير حتى يُسمع من خلفه)) و ((كان إذا مرض، رفع أبو بكر صوته يبلغ الناس **تكبيره**)) و كان يقول: ((إذا قال الإمام: **الله أكبر**، فقولوا: **الله أكبر**))

Peyğəmbər ﷺ: “Təkbir etdiyi zaman səsinə arxada olanların eşidəcəyi qədər qaldırardı”⁷⁴⁶. **Həmçinin** – xəstə olduğu zaman Əbu Bəkr ﷺ səsinə qaldıraraq insanlara Peyğəmbərin ﷺ təkbirini çatdırırdı. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İmam **Allahu Əkbər** dediyi zaman siz də: **Allahu Əkbər**.”

استفتاح الصلاة

İSTİFTƏH (NAMAZIN AÇILIŞ) DUALARI

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- إِذَا كَبَّرَ فِي الصَّلَاةِ سَكَتَ هُنَيْئَةً قَبْلَ أَنْ يَقْرَأَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَيِّ أُمَّتٍ وَأُمِّي أَرَأَيْتَ سَكُوتَكَ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَالْقِرَاءَةِ مَا تَقُولُ قَالَ « أَقُولُ **اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنْقَى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنَ الدَّنَسِ بِالْمَاءِ وَالْبَرْدِ** » .

⁷⁴⁴ Əbu Davud 857, əl-Albani “Səhih”.

⁷⁴⁵ Əbu Davud 61, 618, İbn Məcə 275, 276, Tirmizi 3, 238, Əhməd 1006, əl-Albani “Həsən Səhih”.

⁷⁴⁶ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 186.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ “Allahu Əkbər” deyib (namaza başladıqdan sonra “əl-Fatihə” surəsini) oxuyanaq bir qədər susardı. Mən dedim: “Ata-anam sənə fəda olsun, Ya Rəsulullah! Sən təkbir gətirdikdən sonra (surəni) oxuyanaq susduğun zaman nə deyirsən?”. O dedi: “Mən (sakit duranda bu duanı) oxuyuram: “Allahumma Bəid Bəyniy Və Bəynə Xatayaya Kəmə Bə’adtə Bəynəl Məşriqi Vəl Məğribi, Allahumma Nəqqiniy Min Xatayaya Kəmə Yunəqqas Səbul Əbyədu Minəd Dənəsi, Allahumməğsilniy Min Xatayaya Bis Səlci Vəl Məi Vəl Bəradi - Allahum! Məğriblə məşriqin arasını uzaqlaşdırdığın kimi mənə də günahlarımdan uzaqlaşdır! Allahım! Ağ paltar kirdən təmizləndiyi kimi mənə də günahlarımdan təmizlə! Allahım! Mənim günahlarımı qar, su və dolu ilə yul!»⁷⁴⁷.

عَنْ ابْنِ جُبَيْرٍ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يُصَلِّيَ صَلَاةً قَالَ عَمَرُو لَا أَدْرِي أَيَّ صَلَاةٍ هِيَ فَقَالَ «اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا». ثَلَاثًا «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ مِنْ نَفْسِهِ وَنَفْسِهِ وَهَمَزِهِ». قَالَ تَفَنَّهُ الشَّعْرُ وَتَفَنَّهُ الْكَبِيرُ وَهَمَزُهُ الْمُؤْتَةُ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحیح

Cubeyr İbn Mutim atasından رضي الله عنه rəvayət edir ki, gördüm Peyğəmbər ﷺ namaz qılır. Amr deyir ki: “Lakin hansı namaz olduğunu bilmirəm”. 3 dəfə buyurdu: “Allahu Əkbəru Kəbiyran, Allahu Əkbəru Kəbiyran, Allahu Əkbəru Kəbiyran, Vəl Həmdulilləhi Kəsiyran, Vəl Həmdulilləhi Kəsiyran, Vəl Həmdulilləhi Kəsiyran, Və Subhanəlləhi Bukratən Və Əsiylən Və Subhanəlləhi Bukratən Və Əsiylən Və Subhanəlləhi Bukratən Və Əsiylən, Əuzu Billəhi Minəş Şeytani, Min Nəfxihi Və Nəfsihi Və Həmzihi - Allah böyüklükdə ən Böyükdür, Allah böyüklükdə ən Böyükdür, Allah böyüklükdə ən Böyükdür! Allaha çoxlu-çoxlu həmd olsun, Allaha çoxlu-çoxlu həmd olsun, Allaha çoxlu-çoxlu həmd olsun! Səhər-axşam Allaha təriflər olsun! Allaha çoxlu-çoxlu həmd olsun! Səhər-axşam Allaha təriflər olsun! Allaha çoxlu-çoxlu həmd olsun! Səhər-axşam Allaha təriflər olsun! Şeytandan – onun lovğalığından, seyrindən və vəsvəsəsindən Allaha sığınırım!». Dedi: “Nəfsuhu – (Məzəmmət) olunan Şədir, Nəfxuhu – Təkəbbürlük, Həmzuhu – Məcnun” deməkdir⁷⁴⁸.

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- إِذَا اسْتَفْتَحَ الصَّلَاةَ قَالَ «عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ كَانَ يَجْهَرُ بِهَوْلَاءِ الْكَلِمَاتِ يَقُولُ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صحیح .

Aişə رضي الله عنها və Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ namaza

⁷⁴⁷ Buxari 711, 744, Müslim 598, 1382, Əbu Davud 781, İbn Məcə 805, Nəsəi 60, 895.

⁷⁴⁸ Əbu Davud 764, İbn Məcə 807, İbn Hibban 1780, 2601 – Bu Kitablarda əl-Albani رحمته الله Hədisin “Zəif” olduğunu söyləyir. Lakin: əl-Albani رحمته الله “Səhih Kəlīmə” 62, 80, Hədisin “Səhih” olduğunu deyir.

açılış (duası) etdikdə buyurdu: “(Başqa rəvayətdə: Ömər ☪ bu kəlimələri səslə oxuyaraq dedi): **Subhanəka Allahummə Və Bihəmdikə Və Təbarəkəs Mukə Və Təalə Cəddukə Və Lə İlahə Ğayrukə** - Allahım! Sən pak və müqəddəssən. Sənə həmd olsun. Sənin adın mübarək, əzəmətin ucadır. Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur!»⁷⁴⁹.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ كَبَّرَ ثُمَّ يَقُولُ « سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ ». (ويزيد في صلاة الليل) ثُمَّ يَقُولُ « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ». ثَلَاثًا ثُمَّ يَقُولُ « اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا ». ثَلَاثًا « أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ مِنْ هَمْزِهِ وَنَفْخِهِ وَنَفْثِهِ ». ثُمَّ يَقْرَأُ. قال الألباني : صحيح .

Gecə Namazlarında: Əbu Səid əl-Xudri ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ gecə ikən namaza qalxdıqda Təkbir gətirdi və buyurdu: “**Subhanəka Allahummə Və Bihəmdikə Və Təbarəkəs Mukə Və Təalə Cəddukə Və Lə İlahə Ğayrukə** - Allahım! Sən pak və müqəddəssən. Sənə həmd olsun. Sənin adın mübarək, əzəmətin ucadır. Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur!» - Gecə namazlarında əlavə olaraq bu sözləri artırardı: “**Lə İlahə İlləllah** - 3 dəfə, **Allahu Əkbəru Kəbiran** – 3 dəfə, **Əuzu Billəhis Səmiul Alimi Minəş Şeytanir Racim, Min Həmzihi Və Nəfxihi Və Nəfsihi** – Lənətlənmiş Şeytandan – onun lovğalığından, seyrindən və vəsvəsəsindən Allaha sığınırım!” deyib oxuyardı (Quran)⁷⁵⁰.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- إِذْ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَنْ الْقَائِلُ كَلِمَةً كَذَا وَكَذَا ». قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ « عَجِبْتُ لَهَا فُيْحَتَ لَهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ (لقد ابتدرها اثنا عشر ملكا) ». قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَمَا تَرَكْتُهُنَّ مِنْهُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ ذَلِكَ. قال الألباني : صحيح

İbn Ömər ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ ilə bərabər namaz qıldıq. Bir qövümdən olan kişi: **Allahu Əkbəru Kəbiyran, Vəl Həmdulilləhi Kəsiyran, Və Subhanəlləhi Bukratən Və Əsiylən** - Allah böyüklükdə ən Böyükdür! Allaha çoxlu-çoxlu həmd olsun! Səhər-axşam Allaha təriflər olsun!” – dedi. Peyğəmbər: “Kim filan filan kəlimələri” söylədi. Bir qövümdən olan kişi: “Mən Yə Rəsulullah!” dedi. Peyğəmbər: “Bunlara təəccüb etdim. Bunlar səbəbilə göylərin qapıları açıldı (Başqa rəvayətdə: Bu duanı Allhın dərğahına yüksəltmək üçün 12 mələyin yarşdığını gördüm)” deyə buyurdu. İbn Ömər ☪ deyir ki: “Bu sözləri Peyğəmbərdən ☪ eşitdikdən sonra heç vaxt tərk

⁷⁴⁹ Müslim 399, 918, Əbu Davud 776, İbn Məcə 804, 806, Tirmizi 243, Nəsəi 889, 900, Əhməd 11657, 11675, əl-Albani “Səhih”.

⁷⁵⁰ Əbu Davud 775, Tirmizi 242, 243, İbn Məcə 804, Nəsəi 900, əl-Albani “Sifətus Salət Nəbiy” 93.

etmədim”⁷⁵¹.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى الصَّلَاةِ وَقَدْ حَفَزَهُ النَّفْسُ فَقَالَ **اللَّهُ أَكْبَرُ الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ** فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- صَلَاتَهُ قَالَ «**أَيُّكُمْ الْمُتَكَلِّمُ بِالْكَلِمَاتِ فَإِنَّهُ لَمْ يَقُلْ بَأْسًا (أَيُّكُمْ الْقَائِلُ كَلِمَةً كَذَا وَكَذَا)**». قَالَ فَأَرَمَ الْقَوْمَ - قَالَ - فَأَعَادَهَا ثَلَاثَ مَرَارٍ». فَقَالَ الرَّجُلُ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ (فَقَالَ رَجُلٌ أَنَا قُلْتُهَا وَمَا أَرَدْتُ بِهَا إِلَّا الْخَيْرَ). جِئْتُ وَقَدْ حَفَزَنِي النَّفْسُ فَقُلْتُهَا. فَقَالَ «**لَقَدْ رَأَيْتُ اثْنَيْ عَشَرَ مَلَكًا يَتَنَادَوْنَ بِهَا أَيُّهُمْ يَرْفَعُهَا (فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ «لَقَدْ ابْتَدَرَهَا اثْنَا عَشَرَ مَلَكًا فَمَا دَرَوْا كَيْفَ يَكْتُبُونَهَا حَتَّى سَأَلُوا رَبَّهُمْ ﷻ قَالَ اكْتُبُوهَا كَمَا قَالَ عَبْدِي) (لقد فتحت لها أبواب السماء . فما كتبتها شيء دون العرش)**». قَالَ الْأَلْبَانِي : صحيح

Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, bir kişi namaza gələrək Təkbir gətirdi və nəfsi onu bu sözləri (deməyə sövq) etdi: “***Əlhəmdulilləhi Həmidən Kəsiran Tayyibən Mubərəkən Fih*** – Allaha həmd olsun (özü də) çoxlu, xoş, mübarək bir həmd!» dedi. Peyğəmbər namazını bitirdikdən sonra buyurdu: “Bu kəlimələri söyləyən kimdir? Çünki boş bir şey söyləməmişdir (Başqa rəvayətdə: “Bu kəliməni deyən kimdir!» İnsanlar susdular və o, bunu üç dəfə təkrarladı”. Kişi: “Mən, Yə Rəsulullah! Namaza gəldim və içimdən bu sözlər keçdi (Başqa rəvayətdə: Həmin kişi dedi: «Mən söylədim və bunu söyləməkdə xeyirdən başqa bir şeylər qəsd etmədim)” dedi. Peyğəmbər: “Bu duanı Allhın dərgahına yüksəltmək üçün 12 mələyin yarışdığını gördüm (Başqa rəvayətdə: Peyğəmbər ﷺ dedi: «Artıq 12 mələk (onu yazmaq üçün bir-biri ilə) yarışdılar, lakin onu necə yazacaqlarını bilmədilər. Nəhayət Rəbblərindən ﷻ soruşdular, O da: «Qulumun söylədiyi kimi yazın!⁷⁵²) (Başqa rəvayətdə: Onun üçün səma qapıları açıldı və Ərşə yüksəlməsi üçün heç bir şey mane olmadı⁷⁵³)» - deyərək buyurdu⁷⁵⁴.

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- أَنَّهُ كَانَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ قَالَ: ((**وَجِئْتُ وَجْهِي لِلذِّي فَطَرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ حَقِيقًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ، إِنَّ صَلَاتِي، وَنُسُكِي، وَمَحْيَايَ، وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ. اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ. أَنْتَ رَبِّي وَأَنَا عَبْدُكَ، ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاعْتَرَفْتُ بِذُنُوبِي، فَاعْفُرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعًا، إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ. وَاهْدِنِي لِأَحْسَنِ الْأَخْلَاقِ، لَا يَهْدِي لِأَحْسَنِهَا إِلَّا أَنْتَ، وَاصْرَفْ عَنِّي سَيِّئَهَا، لَا يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئَهَا إِلَّا أَنْتَ. لَيْتَكَ وَسَعْدَاتِكَ، وَالْخَيْرُ كُلُّهُ بِيَدَيْكَ، وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ، أَنَا بِكَ وَإِلَيْكَ، تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ، اسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ**)). قَالَ الْأَلْبَانِي : صحيح

Əli İbn Əbu Talib ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ namaza durduğu zaman buyurdu: “***Vəccəhtu Vəchiyə Lilləzi Fətaras Səməvati Vəl Arda Hənifən Və Mə***

⁷⁵¹ Müslim 1386, Tirmizi 3592, 3941, Nəsəi 885, 886, əl-Albani “Səhih”.

⁷⁵² Müslim 600, 1385, Əbu Davud 763, Nəsəi 901.

⁷⁵³ İbn Məcə 3802, Nəsəi 932, əl-Albani “Zəif”.

⁷⁵⁴ Əhməd 12519, 12988, 13011, 13329, 13341, 13843, 13871, İbn Hibban 845, Şueyb Arnavut “Səhih”.

Ənə Minal Müşrikin, İnnə Salətiy Və Nusukiy Və Məhyəyə Və Məmətiy Lilləhi Rabbil Aləmin, Lə Şərikə Ləhu Və Bizalika Umirtu Və Ənə Minal Muslimin, Allahummə Əntəl Məliku Lə İlahə İllə Ənt, Əntə Rabbiy Və Ənə Abduka Zaləmtu Nəfsiy Va'təraftu Bizənbey, Fəğfir Liy Zunubiy Cəmiyan, İnnəhu Lə Yəğfiriz Zunubə İllə Ənt, Vəhdiniy Liəhsənəl Əxlaqi Lə Yəhdi Liəhsəniyə İllə Ənt, Vəsriy Anniy Seyyiahə Lə Yəsriy Anniy Seyyiahə İllə Ənt, Ləbbeykə Və Sə'deykə, Vəl Xayru Kulluhu Fiyədəykə, Vəş Şərru Leysə İleykə, Ənə Bikə Və İleykə, Təbarəktə Və Təaleyət, Əstəğfirukə Və Ətubu İleyk - Üzümü hənif (ixlasla Allaha ibadət edənlərdən) olaraq göyləri və yeri yaradana çevirdim. Mən müşriklərdən deyiləm. Şübhəsiz ki, mənim namazım da, qurbanım da, həyatım da, ölümüm də aləmlərin Rəbbi Allah üçündür. Onun heç bir şəriki yoxdur. Mənə belə buyurulmuşdur və mən müsəlmanlardanam. Allahım! Hökmdar Sənsən. Səndən başqa ibadətə layiq haqq olan məbud yoxdur. Sən mənim Rəbbimsən, mən isə Sənin qulun. Özümə zülm etdim və günahımı etiraf etdim. Mənim bütün günahlarımı bağışla! Şübhəsiz ki, günahları ancaq Sən bağışlaya bilərsən. Mənə ən gözəl əxlaq nəsib et! Onun ən gözəlini ancaq Sən bəxş edə bilərsən. Onun pisindən məni uzaq et! Məni onun pisindən ancaq Sən uzaqlaşdırma bilərsən. Buyur, əmrinə müntəzirəm! Xeyir bütünlüklə Sənin iki Əlindədir. Şər isə Sənə aid deyildir. Mən Səninləyəm, Sənə də dönəcəyəm. Mübarək və Ucasan! Səndən bağışlanma diləyir və Sənə tövbə edirəm”⁷⁵⁵.

حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ قَالَ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ بِأَيِّ شَيْءٍ كَانَ نَبِيُّ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَفْتَحُ صَلَاتَهُ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَتْ كَانَ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ افْتَتَحَ صَلَاتَهُ: ((اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ، وَمِيكَائِيلَ، وَإِسْرَافِيلَ، فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، عَالِمَ الْغُيُوبِ وَالشَّهَادَةِ، أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ. اهْدِنِي لِمَا اخْتَلَفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ، إِنَّكَ تُهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ)).

Gecə Namazlarında: Əbu Sələmə İbn AbdurRahman İbn Auf deyir ki, Möminlərin Anası Aişədən رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا soruşdum ki, Peyğəmbər ﷺ gecə namazlarına durduğu zaman namazını hansı dua ilə açardı. Aişə: “O, gecə ikən namaza durduqda bu dua ilə namazını açardı: “Allahummə Rabbə Cibraiylə Və Mikaiylə Və İsrafiylə Fatiras Səməvati Vəl Ard, Aliməl Ğaybi Vəş Şəhadəti Əntə Təhkumu Bəynə İbadikə Fiymə Kənu Fiyhi Yəxtəlifun, İhdiniy Liməxtulifə Fiyhi Minal Həqqi Bi İznikə İnnəkə Təhdi Mən Təşau İlə Siratin Mustəqim - Cəbrailin, Mikailin və İsrafilin Rəbbi, göyləri və yeri yaradan, qeybdə və aşkarda olanı Bilən Allahım! İxtilafda olduqları şeylər barəsində

⁷⁵⁵ Müslim 771, 1848, Əbu Davud 760, Tirmizi 3421, 3422, 3423, İbn Hibban 1773, 1774, Əhməd 729.

bəndələrin arasında Sən hökm verirsən. Baş vermiş ixtilafda məni Öz izninlə haqqa yönəlt! Həqiqətən, Sən istədiyini doğru yola yönəldirsən»⁷⁵⁶.

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- كَانَ يَقُولُ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ مِنْ حَوْفِ اللَّيْلِ ((اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، (وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيْمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ)، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قِيَامُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ (وَلَكَ الْحَمْدُ لَكَ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ)، وَلَكَ الْحَمْدُ، أَنْتَ الْحَقُّ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالتَّيْبُونُ حَقٌّ، وَمُحَمَّدٌ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَإِلَيْكَ أَنْبَتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاعْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ، وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ، وَمَا أَعْلَنْتُ، (أَنْتَ الْمُقَدِّمُ، وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ) أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ)).

Gecə Namazlarında: İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ gecə yarısı namaza durduqda buyurdu: *Allahumma Ləkəl Həmdü Əntə Nurus Səməvati Vəl Ardi Və Mən Fiyhinna, (Və Ləkəl Həmdü Əntə Qayyimus Səməvati Vəl Ardi Və Mən Fiyhinna⁷⁵⁷) Və Ləkəl Həmdü Əntə Qiyyəmus Səməvati Vəl Ardi Və Mən Fihinna Və Ləkəl Həmdü Əntə Rabbus Səməvati Vəl Ardi Və Mən Fiyhinna, (Və Ləkəl Həmdü Ləkə Mulkus Səməvati Vəl Ardi Və Mən Fiyhinna, Və Ləkəl Həmdü Əntə Məlikus Səməvati Vəl Ard⁷⁵⁸), Və Ləkəl Həmdü Əntəl Həqq, Və Va'dukəl Həqq, Və Qaulukəl Həqq, Və Liqaukəl Həqq, Vəl Cənnətu Həqqun, Vən Naru Haqqun, Vən Nəbiyyunə Haqqun, Və Muhəmmədun ﷺ Haqqun, Vəs Saatu Haqqun, Allahumma Ləkə Əsləmtu Və Aleykə Təvəkkəltu, Və Bikə Aməntu, Və İleykə Ənəbtu, Və Bikə Xasəmtu, Və İleykə Hakəmtu, Fəğfir Liy Mə Qaddəmtu Və Mə Əxxartu Və Mə Əsrərtu Və Mə Ə'ləntu, (Əntəl Muqəddimü Və Əntəl Muəxxirü Lə İlahə İllə Ənt⁷⁵⁹), Əntə İləhiy Lə İlahə İllə Ənt - Allahım! Həmd Sənədir. Sən göylərin, yerin və onlarda olanların nurusan. Həmd Sənədir. Sən göylərin, yerin və onlarda olanların Hamisisən. Həmd Sənədir. Sən göylərin, yerin və onlarda olanların Rəbbisən. Həmd Sənədir. Göylərin, yerin və onlarda olanların səltənəti Sənə məxsusdur. Həmd Sənədir. Sən göylərin və yerin Hökmdarısan. Həmd Sənədir. Sən Haqqsan. Verdiyin vəd haqdır. Dediğin söz haqdır. Sənə qovuşmaq haqdır. Cənnət haqdır. Cəhənnəm haqdır. Peyğəmbərlər haqdır. Muhəmməd ﷺ haqdır. Qiyamət haqdır. Allahım! Sənə təslim oldum, Sənə təvəkkül etdim, Sənə iman gətirdim, tövbə edib Sənə döndüm, Sənin uğrunda mübarizə apardım və Sənin hökmünə üz tutdum. Əvvəl etdiyim, sonra edəcəyim, gizlin saxladığım və üzə*

⁷⁵⁶ Müslim 770/200, 1847, Tirmizi 3420. İbn Məcə 1357.

⁷⁵⁷ Buxari 5958, 6317, 6950, 7060, 7004, 7060, 7442, 7499.

⁷⁵⁸ Buxari 1069, 1120.

⁷⁵⁹ Buxari 5958, 6317, 6950, 7060, 7004, 7060, 7442, 7499.

çıxardığım (pis) əməllərimi bağışla! Əvvələ çəkən də Sənsən, təxirə salan da Sənsən. Səndən başqa haqq məbud yoxdur. Sən mənim məbudumsan, Səndən başqa ibadətə layiq haqq olan məbud yoxdur»⁷⁶⁰.

عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ بِأَيِّ شَيْءٍ كَانَ يَفْتَتِحُ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قِيَامَ اللَّيْلِ فَقَالَتْ لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ شَيْءٍ مَا سَأَلْتَنِي عَنْهُ أَحَدٌ قَبْلَكَ كَانَ ﷺ إِذَا قَامَ كَبَّرَ عَشْرًا وَحَمِدَ اللَّهَ عَشْرًا وَسَبَّحَ عَشْرًا وَهَلَّلَ عَشْرًا وَاسْتَغْفَرَ عَشْرًا وَقَالَ «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَاهْلِدْنِي وَأَرِزْقِي وَعَافِنِي» عَشْرًا وَيَقُولُ: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الصَّيْقِ يَوْمَ الْحِسَابِ عَشْرًا (ضيق المقام يوم القيامة))).
قال الألباني: صحيح

Gecə Namazlarında: Asim İbn Humejd deyir ki, Aişədən رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا soruşdum ki, Peyğəmbər ﷺ gecə namazlarına durduğu zaman namazını hansı dua ilə açardı. Aişə: “Məndən Peyğəmbərdən ﷺ soruşduğum şey barəsində soruşdun. Gecə ikən namaza durduqda (bu dua ilə namazını açardı): “10 dəfə Təkbir - **Allahu Əkbər**, 10 dəfə Təhmüd - **Əlhəmdulillah**, 10 dəfə Təsbih - **Subhənullah**, 10 dəfə Təhlil - **Lə İlahə İlləllah**, 10 dəfə - **Əstəğfirullah** - dedikdən sonar: 10 dəfə **Allahumməğfirli, Vəhdiniy, Vəruzuqniy, Və Afiniy** – Allahum! Məni bağışla, məni doğru yola yönəlt, mənə ruzi ver, mənə salamatlıq ver”. Sonra: 10 dəfə **Allahummə İnni Əuzu Bikə Minəd Diyqi Yəuməl Hisəb** – Allahum! Hesab gününün darlığından Sənə sığınırım”⁷⁶¹.

عن شَرِيْقِ الْهُوَزَنِيِّ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَسَأَلْتُهَا بِمَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَفْتَتِحُ إِذَا هَبَّ مِنَ اللَّيْلِ؟ فَقَالَتْ: لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ شَيْءٍ مَا سَأَلْتَنِي عَنْهُ أَحَدٌ قَبْلَكَ! كَانَ إِذَا هَبَّ مِنَ اللَّيْلِ، كَبَّرَ عَشْرًا، وَحَمَدَ عَشْرًا، وَقَالَ: (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ) عَشْرًا، وَقَالَ: (سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّسِ) عَشْرًا، وَاسْتَغْفَرَ عَشْرًا، وَهَلَّلَ عَشْرًا ثُمَّ قَالَ: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الصَّيْقِ الدُّنْيَا وَصَيْقِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ عَشْرًا)) ثُمَّ يَفْتَتِحُ الصَّلَاةَ. قال الشيخ الألباني: حسن صحيح

Gecə Namazlarında: Şəriq əl-Hovzəni deyir ki, Aişənin رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا yanına daxil oldum və ondan soruşdum. Peyğəmbər ﷺ gecə namazlarına durduğu zaman namazını hansı dua ilə açardı. Aişə: “Məndən Peyğəmbərdən ﷺ soruşduğum şey barəsində soruşdun. Gecə ikən namaza durduqda (bu dua ilə namazını açardı): “10 dəfə Təkbir - **Allahu Əkbər**, 10 dəfə Təhmüd - **Əlhəmdulillah**, 10 dəfə - **Subhənullahi Və Bihəmdih**, 10 dəfə - **Subhənəl Məlikil Quddus**, 10 dəfə - **Əstəğfirullah**, 10 dəfə Təhlil - **Lə İlahə İlləllah** - dedikdən sonar: 10 dəfə - **Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Diyqid Duniyə Və Diyqi Yəumil Qiyəmə** - Allahım! Dünyanın və Qiyamət gününü darlığından sənə sığınırım” deyər və

⁷⁶⁰ Muslim 199/769, 1844, Əbu Davud 771, Tirmizi 3418, İbn Məcə 1355, İbn Hibban 2598, 2599, Əhməd 2710, 2818, 3368, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 67, 85.

⁷⁶¹ Nəsəi 1617, 5535, İbn Məcə 1356, Əbu Davud 766, İbn Hibban 2602, Əhməd 25102, 25145, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 95.

namaza başlayardı⁷⁶².

عَنْ حَدِيثِهِ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فَكَانَ يَقُولُ « اللَّهُ أَكْبَرُ - ثَلَاثًا - ذُو الْمَمَلَكُوتِ وَالْجِبْرُوتِ وَالْكَبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Gecə Namazlarında: Huzeyfə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbəri ﷺ gecə namazı qılarkən gördüm. O: “Allahu Əkbər - 3 dəfə, sonra: Zul Mələkuti, Val Cəbəruti, Val Kibriyəyi, Val Azəməti – Mələkut, cəbərul, Kibriyə və Əzəmət sahibi olan Allah böyükdür”⁷⁶³.

الاستعاذة قبل القراءة

QİRAƏTDƏN ÖNCƏ ALLAHA SİĞİNMAQ

“فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ”

“Quran oxuduqda qovulmuş şeytandan Allaha sığın!”. (ən-Nəhl 98).

“وَإِنَّمَا يَنْزِعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ”

“Əgər sənə şeytandan bir vəsvəsə gəlsə, Allaha sığın. Çünki O, Eşidəndir, Biləndir”. (əl-Əraf 200).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- «... أعوذ بالله من الشيطان الرجيم». قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “...Əuzu Billəhi Minəş Şeytanir Racim”⁷⁶⁴.

عَنْ ابْنِ جُبَيْرٍ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يُصَلِّي صَلَاةً قَالَ عَمْرُو لَأَ أُدْرِي أَيَّ صَلَاةٍ هِيَ فَقَالَ «...أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ مِنْ نَفْخِهِ وَنَفْثِهِ وَهَمْزِهِ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Cubeyr İbn Mutim atasından ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ namaz qıldığını gördüm. Amr deyir ki, hansı namaz olduğunu bilmirəm. O: “...Əuzu Billəhi Minəş Şeytan, Min Nəfxihi Və Nəfsihi Və Həmzihi – Lənətlənmiş Şeytandan – onun lovğalığından, seyrindən və vəsvəsəsindən Allaha sığınırım”⁷⁶⁵.

⁷⁶² Əbu Davud 5085, 5087, əl-Albani “Həsən Səhih”.

⁷⁶³ Əbu Davud 874, Nəsəi 1145, Əhməd 23423, 23375, əl-Albani “Səhih”.

⁷⁶⁴ əl-Albani “İrva” 2/35,58, “Hədəyətul Ravat” 2354, 2355.

⁷⁶⁵ Əbu Davud 764, İbn Məcə 807, İbn Hibban 1780, 2601 – Bu Kitablarda əl-Albani ﷺ Hədisin “Zəif” olduğunu söyləyir. Lakin: əl-Albani ﷺ “Səhih Kəlimə” 62, 80, Hədisin “Səhih” olduğunu deyir.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- ((أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ مِنْ هَمْزِهِ وَنَفْخِهِ وَنَفْثِهِ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “...Əuzu Billəhi Minəş Şeytani Racim, Min Həmzihi Və Nəfxihi Və Nəfsihi - Şeytandan – onun vəsvəəsindən, lovğalığından (üfürməsindən), seyrindən (pis nəfsindən) Allaha sığınırım!”⁷⁶⁶.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ كَبَّرَ ثُمَّ يَقُولُ «... أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ مِنْ هَمْزِهِ وَنَفْخِهِ وَنَفْثِهِ». ثُمَّ يَقْرَأُ. قال الألباني : صحيح .

Əbu Səid əl-Xudri رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ gecə ikən namaza qalxdıqda Təkbir gətirdi və buyurdu: “...Əuzu Billəhis Səmiul Alimi Minəş Şeytanir Racim, Min Həmzihi Və Nəfxihi Və Nəfsihi – Lənətlənmiş Şeytandan – onun lovğalığından, seyrindən və vəsvəəsindən Allaha sığınırım!” deyib oxuyardı (Quran)⁷⁶⁷.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- ((أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əuzu Billəhis Səmiyul Aliyum Minəş Şeytanir Racim - Şeytanın şərrindən hər şeyi eşidən və bilən Allaha sığınırım”⁷⁶⁸.

عَنْ أَنَسٍ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَلَمَّ أَسْمَعُ أَحَدًا مِنْهُمْ يَقْرَأُ (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ). (لَا يَذْكُرُونَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فِي أَوَّلِ قِرَاءَةٍ وَلَا فِي آخِرِهَا)

Ənəs İbn Məlik رəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ, Əbu Bəkr, Ömər və Osmanın arxasında namaz qıldım və onların heç birindən: “Bismilləhir Rahmənir Rahim – Rəhimli və Mərhəmətli Allahın adı ilə - (səslə) söylədiyini eşitmədim (Başqa rəvayətdə: “Qiraətin nə əvvəlində nə də axırında: “Bismilləhir Rahmənir Rahim – zikr etmədi”⁷⁶⁹).

عن أبي سلمة بن عبد الرحمن قال: كان رسول الله ﷺ يقول: ((تعوذا بالله من الشيطان الرجيم، من همزه ونفخه ونفثه)) قالوا: يا رسول الله وما همزه ونفخه ونفثه؟ قال: ((أما همزه فهذه الوتة، التي تأخذ بني آدم، وأما نفخه فالكبر، وأما نفثه فالشعر)) قال الشيخ الألباني : صحيح

⁷⁶⁶ Əhməd 22233, İbn Hibban 1780, əl-Albani “İrva” 2/54.

⁷⁶⁷ Əbu Davud 775, Tirmizi 242, 243, İbn Məcə 804, Nəsəi 900, Əhməd 11473, 11491, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 93.

⁷⁶⁸ əl-Albani “İrva” 2/35,58.

⁷⁶⁹ Müslim 916, 918, Əhməd 12810, 12833.

Əbu Sələmə İbn Abdurrahman رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **“Tauzu Billahi Minaş Şeytanir Racim Min Həmzihi Və Nəfxihi Və Nəfsihi – Şeytandan – onun vəsvəsəsindən, lovğalığından (üfürməsindən), sehrindən (pis nəfsindən) Allaha sığınırım!”**. Mən: “Ya Rəsulullah! Nə üçün həmzihi və nəfxihi və nəfsihi?”. Peyğəmbər: **“Həmzuhu – məcnunluqdur, hansıki, Adəm öladını tutur, Nəfxuhu – Təkəbbürlükdür, Nəfsuhu – (Məzəmmət) olunan Şerdir”**⁷⁷⁰.

ركنية ﴿الفتاحة﴾ وفضائلها

FATİHƏNİN RUKN OLMASI VƏ ONUN FƏZİLƏTİ

عَنْ عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ يُبَلِّغُ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ ».

Ubadə İbn Samit رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Namzda **Fatiha** Surəsini oxumayan kimsənin namazı yoxdur”⁷⁷¹.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لَا تَجْزِي صَلَاةَ لَا يَقْرَأُ الرَّجُلُ فِيهَا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir kimsənin (kişinin) **Fatiha** oxumadan qıldığı namazı caiz deyildir”⁷⁷².

أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلَّى صَلَاةً لَمْ يَقْرَأْ فِيهَا بِأَمِّ الْقُرْآنِ فَهِيَ خِدَاجٌ هِيَ خِدَاجٌ غَيْرُ تَمَامٍ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim **Ummul Quran** (Fatihə surəsini) oxumadan namaz qılarsa namazı naqisdir, naqisdir, naqisdir, tam deyildir”⁷⁷³.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «مَنْ صَلَّى صَلَاةً لَمْ يَقْرَأْ فِيهَا بِأَمِّ الْقُرْآنِ فَهِيَ خِدَاجٌ - ثَلَاثًا - غَيْرُ تَمَامٍ». فَقِيلَ لِأَبِي هُرَيْرَةَ إِنَّا نَكُونُ وَرَاءَ الْإِمَامِ. فَقَالَ اقْرَأْ بِهَا فِي نَفْسِكَ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي نِصْفَيْنِ (فَنَصْفَهَا لِي وَنِصْفَهَا لِعَبْدِي). وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ». قَالَ اللَّهُ تَعَالَى حَمِدَنِي عَبْدِي وَإِذَا قَالَ «الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ». قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَنْتَنِي عَلَى عَبْدِي. وَإِذَا قَالَ «مَالِكِ يَوْمَ الدِّينِ». قَالَ مَجْدَنِي عَبْدِي - وَقَالَ مَرَّةً فَوَضَّ إِلَيَّ عَبْدِي - فَإِذَا قَالَ «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ». قَالَ هَذَا بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ. فَإِذَا قَالَ «أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ». قَالَ هَذَا لِعَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

⁷⁷⁰ Əhməd 6/156, əl-Albani “İrva” 2/57, “Sifətus Salətu Nəbiy” 95, 96.

⁷⁷¹ Müslim 394, 900, Əbu Davud 822, Tirmizi 247, 311, Nəsəi 910, Əhməd 22677, 22729.

⁷⁷² Dərakutni, Həkim, İbn Hibban, əl-Albani “İrva” 2/10, 11.

⁷⁷³ Nəsəi 909, Əhməd 9932, 9934, 10319, 10324, əl-Albani “Səhîh”.

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qıldığı namazda Quranın anasını oxumayan kimsənin namazı naqisdir!”- 3 dəfə təkrar etdi və tam deyildir. hədisini rəvayət etdikdən sonra bəziləri ondan: “Axı biz imamın arxasında dururuq!”- deyə soruşdular. O dedi: “Sən onu astadan oxu. Çünki mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: “Uca Allah buyurur: “Mən namazı Özümlə qulum arasında iki qismə böldüm. Yarı Mənim, yarı da qulum üçündür. Qulum da dilədiyini alacaqdır». Qul: “Əlhəmdulilləhi Rəbbil Aləmin!”- (Həmd olsun aləmlərin Rəbbi Allaha!) - dedikdə, Allah: “Qulum Məni həmd-səna ilə təqdis etdi”- deyir. O: “Ərrahməni Rəhim”- (Mərhəmətli və Rəhmliyə) - dedikdə, Allah: “Qulum Məni təriflədi”- deyir. O: “Məliki Yəvəmiddin”- (Haqq-hesab gününün Hökmdarına!) - dedikdə, Allah: “Qulum Məni mədh etdi” və ya “Mənə arxayın oldu”- deyir. O: “İyyəkə Nə'budu Və İyyəkə Nəstəin”- (Biz yalnız Sənə ibadət edir və yalnız Səndən kömək diləyirik) - dedikdə, Allah buyurur: “Bu, Mənimlə qulumun arasında iki hissəyə bölünəcək və o, dilədiyini alacaq”. O: “İhdinəs Sıratəl Mustəqim, Sıratəlləzində Ən Amtə Aleyhim, Geyril Məğdubi Aleyhim Valəddəllin!”- (Bizi doğru yola, nemət bəxş etdiyən şəxslərin yoluna yönəlt, qəzəbə uğramışların və azmışların yoluna yox) - dedikdə, Allah buyurur: “Bu, qulum məxsusdur və o, dilədiyini alacaqdır!”⁷⁷⁴

عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي التَّوْرَةِ وَلَا فِي الْإِنْجِيلِ مِثْلَ أَمِّ الْقُرْآنِ وَهِيَ السَّعْعُ الْمَثَانِي وَهِيَ مَقْسُومَةٌ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي وَعَلَيْدِي مَا سَأَلَ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي: صَحِيحٌ

Ubey İbn Kəb ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Uca və böyük olan Allah, nə Tövratda, nə də İncildə Ummul Quranın bənzəri kimi bir surə nazil etməmişdir. O, Səbul Məsəndir, Mənimlə qulum arasında bölünmüşdür (paylanmışdır). Qulum istədiyi veriləcəkdir”⁷⁷⁵.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ بْنِ الْمُعَلَّى ﷺ قَالَ: كُنْتُ أُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ فَدَعَاَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ أُجِبْهُ، فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي، فَقَالَ: «أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾» (قال بلى ولا أعود إن شاء الله) ثُمَّ قَالَ لِي: لِأَعْلَمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ السُّورِ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ، ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ قُلْتُ لَهُ أَلَمْ تَقُلْ: «لَأَعْلَمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ»، قَالَ: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ هِيَ السَّعْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيْتَهُ.

Əbu Səid İbn əl-Muəllə ﷺ demişdir: “(Bir dəfə) mən məsciddə namaz qılarkən Peyğəmbər ﷺ məni çağırdı, lakin mən ona cavab vermədim.

⁷⁷⁴ Muslim 395, 598, 904, İbn Hibban 1795, Əhməd 9934, 10190, Tirmizi 2953, Əbu Davud 821.

⁷⁷⁵ Tirmiz 3125, Əhməd 21094, Nəsəi 914, İbn Hibban 775, əl-Albani “Səhih”.

(Namazımı bitirdikdən) sonra dedim: “Ya Rəsulullah, mən namaz qılırdım!”
Peyğəmbər: “Məgər Allah: “Peyğəmbər sizi, həyat verəcək şeylərə çağırdığı zaman Allahın və Onun Peyğəmbərinin çağırışına cavab verin”. (əl-Ənfal 24). – deyə buyurmayıbmı?”. (Başqa rəvayətdə: “Bir daha bu xətaya qayıtmaram).
Sonra o mənə dedi: “Məsciddən çıxmazdən əvvəl sənə Quranda olan ən əzəmətli surəni öyrədəcəyəm!” (Bir müddətdən) sonra Peyğəmbər ﷺ mənə əlimdən tutub məsciddən çıxmaq istəyəndə dedim: “Məgər sən deməmişdin ki: “Məsciddən çıxmazdən əvvəl sənə Quranda olan ən əzəmətli surəni öyrədəcəyəm?!” O buyurdu: “Həmd olsun aləmlərin Rəbbi Allaha...”. (əl-Fatihə 2). Bu, yalnız mənə verilmiş təkrarlanan yeddi ayə və əzəmətli Qurandır”⁷⁷⁶.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) أُمُّ الْقُرْآنِ وَأُمُّ الْكِتَابِ وَالسَّبْعُ الْمَثَانِي ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Fatihə Surəsi – Ummul Quran – Ummul Kitab – Səbul Məsəni”⁷⁷⁷.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَوْتِيَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي الطُّوَلِ وَأَوْتِيَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ سِتًّا فَلَمَّا أَلْقَى الْأَلْوَاخَ رُفِعَتْ ثِنْتَانِ وَبَقِيَ أَرْبَعٌ. قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas رəvayət edir ki, Peyğəmbərə ﷺ Uzun Səbul Məsəni – verilmişdir. Musada 6 Lövhə verilmişdir. Lakin o, lövhələri atdığı zaman ikisi qırıldı, dördü isə qaldı”⁷⁷⁸.

صفة قراءة ﴿ الفاتحة ﴾

FATİHƏ SURƏSİNİN OXUNUŞU

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّهَا سُئِلَتْ عَنْ قِرَاءَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ كَانَ يُقَطِّعُ قِرَاءَتَهُ آيَةَ آيَةٍ { بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ } ثُمَّ يَقِفُ { الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ } ثُمَّ يَقِفُ { الرَّحْمَنُ الرَّحِيمِ } ثُمَّ يَقِفُ { مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ } وَهَكَذَا إِلَى آخِرِ السُّورَةِ، وَكَذَلِكَ كَانَتْ قِرَاءَتُهُ كُلِّهَا، يَقِفُ عَلَى رُؤُوسِ الْآيِ وَلَا يَصِلُهَا بِمَا بَعْدَهَا. قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Əbu Muleykə rəvayət edir ki, Ummu Sələmədən رəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ qıraəti barəsində soruşdum O: (Fatihə surəsini) ayət-ayət (tələsmədən) aramla oxuyardı: Bismilləhir Rahmənir Rahim – bir az durar,

⁷⁷⁶ Buxari 4474, Əbu Davud 1458, 1460, Tirmizi 2875, İbn Məcə 3785.

⁷⁷⁷ Əbu Davud 1457, 1459, əl-Albani “Səhih”.

⁷⁷⁸ Əbu Davud 1459, 1461, əl-Albani “Səhih”.

sonra: **Əlhəmdulilləhi Rəbbil Aləmin** – deyər və bir anlıq durar, sonra: **Ərrahmənil Rahim** – deyər və bir müddət dayanar və yenə: **Məaliki Yəvmuddin** – deyər və surə bitənə qədər bu şəkildə oxuyardı. Peyğəmbərin ﷺ bütün oxuyuşları belə idi. Ayət başlarında durar və ayəni sonrakı ayə ilə bitişdirməzdi⁷⁷⁹.

وكان تارة يقرأها: ﴿مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ وهذه القراءة متواترة كالأولى (مالك).

Hərdən - Peyğəmbərin ﷺ: **"Məaliki Yəvmuddin** - tərzində də oxuyardı. Bu qiraət də **Məaliki Yəvmuddin** kimi Mutəvatir dərəcəsinədir⁷⁸⁰.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ إِنِّي لَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَخُذَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْئًا فَعَلِمَنِي مَا يُجْزِيْنِي مِنْهُ. قَالَ « قُلْ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ». قال الألباني: حسن.

Abdullah İbn Əbu Aufə ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedi: "Yə Rəsulullah! Qurandan bir şey öyrənməyə gücüm çatmır (yadda saxlaya bilmirəm). Mənə (namazda) kifayət edəcək qədər Qurandan bir şeylər öyrət". Peyğəmbər: **"Subhənəllah, Vəlhəmdulilləh, Və Lə İləhə İlləllah, Vallahu Əkbər, Vələ Həulə Vələ Quvvətə İllə Billəh** – Allah, pak və nöqsansızdır, ona həmd edirəm, Ondan başqa ibadətə layiq İlah yoxdur, O böyükdür və güc və qüvvət sahibi yalnız Odur..."⁷⁸¹.

عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَصَّ هَذَا الْحَدِيثَ قَالَ فِيهِ « فَتَوَضَّأُ كَمَا أَمَرَكَ اللَّهُ جَلَّ وَعَزَّ ثُمَّ تَسْتَهْدُ فَأَقِمُّ ثُمَّ كَبِّرْ فَإِنْ كَانَ مَعَكَ قُرْآنٌ فَاقْرَأْ بِهِ وَإِلَّا فَاحْمَدِ اللَّهَ وَكَبِّرْهُ وَهَلِّلْهُ ». وَقَالَ فِيهِ « وَإِنْ انْتَقَصَتْ مِنْهُ شَيْئًا انْتَقَصَتْ مِنْ صَلَاتِكَ ». قال الشيخ الألباني: صحيح.

Rifəa İbn Rafi ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahın sənə əmr etdiyi tərzdə dəstəmaz al, sonra şəhadəti (Azan) oxu, ayağa dur və təkbir gətir. Əgər əzbərində Quran varsa oxu, Yoxsa: **Əlhəmdulilləh - Allahu Əkbər - Lə İləhə İlləllah**" de. Sonra dedi: "Əgər bundan bir şey əskiltən namazdan əskiltmiş olarsan"⁷⁸².

قول ((أمين)) خلف الإمام İMAMIN ARXASINDA "AMİN" DEMƏK

⁷⁷⁹ Tirmizi 2927, Həkim 2910, Əbu Davud 4003, Əhməd 26583, 26625, əl-Albani "Səhih".

⁷⁸⁰ əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy" 96.

⁷⁸¹ Əbu Davud 832, Nəsəi 924, İbn Hibban 1810, 1808, 1809, əl-Albani "İrva" 303.

⁷⁸² Əbu Davud 861, əl-Albani "Səhih".

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: ((إذا قال الإمام (غير المغضوب عليهم ولا الضالين) فقولوا: (آمين) فإنه من وافق قوله قول الملائكة، غفر له ما تقدم من ذنبه))

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İmam – Geyril Məğdubi Aleyhim Vələddallin - deyincə siz də: “Amin” deyin. Kimin (Amin) sözü mələklərin (Amin) sözü ilə üst-üstə düşərsə onun keçmiş günahları bağışlanar”⁷⁸³.

عَنْ أَبِي رَافِعٍ: أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ كَانَ يُؤَدِّنُ لِمَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ، فَاشْتَرَطَ أَنْ لَا يَسْبِقَهُ بِالضَّالِّينَ حَتَّى يَعْلَمَ أَنَّهُ قَدْ دَخَلَ الصَّفَّ، فَكَانَ إِذَا قَالَ مَرْوَانُ (وَلَا الضَّالِّينَ) قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: آمِينَ. يَمُدُّ بِهَا صَوْتَهُ وَقَالَ: إِذَا وَاَفَّقَ تَأْمِينُ أَهْلِ الْأَرْضِ تَأْمِينَ أَهْلِ السَّمَاءِ غُفِرَ لَهُمْ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Əbi Rafi deyir ki, Əbu Hureyrə رضي الله عنه Mərvən İbn Həkəm üçün Azan verirdi və şərt qoydu ki, (namazda) Vələddalin – ilə onu ötməsin. Hətta səfə daxil olduqda bilsin. Mərvən Vələddallin – dedikdə Əbu Hureyrə: Amin, dedi və səsini uzatdı. O: “Yer əhlinin Amini, göy əhlinin Amini ilə üst-üstə düşərsə bağışlanar”⁷⁸⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا أَمَّنَ الْإِمَامُ فَأَمَّنُوا فَإِنَّهُ مَنْ وَاَفَّقَ تَأْمِينُهُ تَأْمِينَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İmam “Amin” deyəndə, siz də “Amin” deyin! Bilin ki, kimin “Amin” deməsi mələklərin “Amin” deməsi ilə üst-üstə düşərsə, onun keçmiş günahları bağışlanar”⁷⁸⁵.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا قَالَ أَحَدُكُمْ آمِينَ، وَقَالَتِ الْمَلَائِكَةُ فِي السَّمَاءِ آمِينَ، فَوَافَقَتْ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizdən biriniz “Amin” deyəndə göydəki mələklər də “Amin” deyirlər, əgər bu sözlər eyni vaxtda deyilərsə, (Amin) deyən adamın keçmiş günahları bağışlanar”⁷⁸⁶.

عَنْ وَاثِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- إِذَا قَرَأَ (وَلَا الضَّالِّينَ) قَالَ « آمِينَ ». وَرَفَعَ بِهَا صَوْتَهُ. قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ .

⁷⁸³ Buxari 780, Müslim 410, Əbu Davud 935, 936.

⁷⁸⁴ Beyhəqi “Sünən Kubra” 2554, əl-Albani “Mövdu Və Zəif Hədislər Silsiləsi” 952.

⁷⁸⁵ Buxari 780.

⁷⁸⁶ Buxari 781, əl-Albani “Səhih Tərgib” 514.

Vail İbn Hucra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İmam (*Valəddali*) oxuduğu zaman “*Amin*” deyər və səsinə yüksəldərdi⁷⁸⁷.”

عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ أَنَّهُ صَلَّى خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَجَهَرَ بِأَمِينٍ وَسَلَّمْ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ خَدِّهِ. قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ صَحِيحٌ .

Vail İbn Hucra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ arxasında namaz qıldım. Səslə olaraq “*Amin*” dedi. Sonra sağına və soluna salam verdi. Hətta mən onun yanağının bəyazlığını gördüm⁷⁸⁸.”

الفتح على الإمام

İMAMA (UNUTDUQDA) KÖMƏK ETMƏK

عَنِ الْمُسَوَّرِ بْنِ يَزِيدَ الْمَالِكِيِّ - أَنْ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ يَحْيَى وَرُبَّمَا قَالَ - شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقْرَأُ فِي الصَّلَاةِ فَتَرَكَ شَيْئًا لَمْ يَقْرَأْهُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَرَكْتَ آيَةً كَذَا وَكَذَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « هَلَا أَذْكَرْتَنِيهَا ». قَالَ سُلَيْمَانُ فِي حَدِيثِهِ قَالَ كُنْتُ أَرَاهَا تُسِيخَتْ. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى صَلَاةً فَقَرَأَ فِيهَا فَلَيْسَ عَلَيْهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ لِأَبِي " أَصَلَيْتَ مَعَنَا " ؟ قَالَ نَعَمْ قَالَ " فَمَا مَنَعَكَ " ؟ قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : حَسَنٌ

Musəvvər İbn Yəzid əl-Məlikiy rəvayət edir ki, Yəhyə ﷺ Peyğəmbərin ﷺ namaz qıldığı zaman bir ayəni tərək etdi və oxumadı. Bir kişi: “Yə Rəsulullah! Filan, filan ayəni tərək etdin” dedi. Peyğəmbər: “Mənə xatırlatsaydın?” deyər buyurdu. İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ namaz qıldığı zaman qiraətdə unutdu və namazı başa çatdırdıqda Ubeydən soruşdu: «Sən bizimlə namaz qıldın?». O «Bəli» deyəndə bir daha soruşdu: «Onda bəs mənə kömək etməyə (unutduğumu mənə xatırlamağa) sənə nə mane olurdu?»⁷⁸⁹.

التسبيح لمن نابه شيء في الصلاة

NAMAZDA SƏHF EDƏNƏ “SUBHƏNƏLLAH” DEMƏK

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ التَّسْبِيحُ لِلرِّجَالِ وَالتَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ (في الصلاة).

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “*Təsbih* – *Sübhənəllah* - kişilər üçün, *Təsfiq* – *Əl Çırpmaq* - isə qadınlar üçündür⁷⁹⁰.”

⁷⁸⁷ Əbu Davud 932, 933, əl-Albani “Səhih”.

⁷⁸⁸ Əbu Davud 933, 934, əl-Albani “Həsən Səhih”.

⁷⁸⁹ Əbu Davud 907, əl-Albani “Həsən”.

⁷⁹⁰ Buxari 1203, 1145, Müslim 422, 982, Əbu Davud 940, İbn Məcə 1034, 1035, Tirmizi 369, Nəsəi 1207-1210, İbn Hibban 2262, 2263, Əhməd 7283.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: إذا استؤذن على الرجل و هو يصلي فإذنه التسييح و إذا استؤذن على المرأة و هي تصلي فإذنها التصفيق. قال الألباني : صحيح .

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bir kimsə) namaz qıldığı zaman ondan (daxil olmaq) üçün izn istəyən kimsəyə onun izni **Subhanəllah** deməkdir, Qadın namaz qılarsa onun izni **Təsfidir**”⁷⁹¹.

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رضي الله عنه، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَا لِي رَأَيْتُكُمْ أَكْثَرْتُمْ التَّصْفِيْقَ مِنْ رَأْيِهِ شَيْءٌ فِي صَلَاتِهِ **فَلَيْسَ بِسَبِّحٍ**، فَإِنَّهُ إِذَا سَبَّحَ التَّغْتِ إِيَّهِ، وَإِنَّمَا **التَّصْفِيْقُ لِلنِّسَاءِ**».

Səhl İbn Sad əs-Səidi رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Niyə siz bu qədər çox əl çaldınız? Hər kim namaz əsnasında özündə şübhə doğuran bir şey (görsə), qoy: “**Subhanəllah!**” Allah pak və müqəddəsdir”.– desin. Əgər: “**Subhanəllah!**”– desə, ona diqqət yetirilər. **Təsfiq-** Əl çalmaq isə qadınlara aiddir”⁷⁹².

القراءة في سنة الفجر

FƏCR NAMAZININ SÜNNƏTİNDƏ NƏ OXUNUR

قال الشيخ الألباني رحمته الله: وأما قراءته ﷺ في ركعتي سنة الفجر, فكانت خفيفة جداً حتى إن

Şeyx əl-Albani رحمته الله deyir ki: Peyğəmbər ﷺ Sübh (fəcr) namazının iki rükət sünnətində qıraətini çox (xəfif) yüngülləşdirərdi. Hətta?

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُخَفِّفُ الرُّكْعَتَيْنِ اللَّتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ حَتَّىٰ إِنِّي لَأَقُولُ هَلْ قَرَأَ **بِأَمِّ الْكِتَابِ**.

Aişə رضي الله عنها demişdir: “Peyğəmbər ﷺ sübh namazından əvvəl qıldığı iki rükət (sünnəti) o qədər qısa qılardı ki, mən (öz-özümə): “Görəsən o **Fatiha** surəsini oxudumu?”– deyərdim⁷⁹³.

أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- كَانَ يَقْرَأُ فِي رَكْعَتَيْ الْفَجْرِ فِي الْأُولَى مِنْهُمَا (قُولُوا **آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا**) الْآيَةَ الَّتِي فِي الْبَقْرَةِ وَفِي الْآخِرَةِ مِنْهُمَا (آمَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ أَنَّا مُسْلِمُونَ) (تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ)

⁷⁹¹ əl-Albani “Səhihdə” 497, 1/815.

⁷⁹² Buxari 684.

⁷⁹³ Buxari 1118, 1171.

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bəzən Fatihə surəsində sonra) Sübh namazının birinci rükətində: **“Qulu Əmännə Billəhi Və Mə Unzilə İleyinə...”** (əl-Bəqərə 136) başlayaraq ayəni axıra qədər oxuyardı. Digər rükətdə: **“Qul Yə Əhləl Kitəbi Təalə İlə Kəlimətin Səvəin Bəynənə Və Bəynəkum...”** (Ali İmran 64) və ya **“Əmännə Billəhi Vəşhəd Biənnə Muslimun...”**. (Ali İmran 52). başlayıb axıra çatdırardı”⁷⁹⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَرَأَ فِي رَكْعَتَيْ الْفَجْرِ **﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾** وَ **﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾**

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Sübh namazının birinci rükətində: **“Qul Yə Əyyuhəl Kəfirun”** (əl-Kəfirun 1-6) və ikinci rükətdə: **“Qul Huvallahu Əhəd”** (əl-İxlas 1-4) surələrini oxuyardı”⁷⁹⁵.

عن جابر بن عبد الله أن رجلاً قام فركع ركعتي الفجر فقرأ في الركعة الأولى **﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾** حتى انقضت السورة فقال النبي صلى الله عليه وسلم: (هذا عبد عرف ربه) وقرأ في الآخرة **﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾** حتى انقضت السورة فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (هذا عبد آمن بربه) فقال طلحة: فأنا أستحب أن أقرأ هاتين السورتين في هاتين الركعتين. قال الألباني: صحيح

Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki: “Bir nəfər Fəcrin birinci rükətində **Kəfirun** surəsini oxudu və bitirdi”. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Rəbbini tanıyan bir quldu”. (Həmin adam) ikinci rükətdə **İxlas** surəsini oxudu və bitirdikdə Peyğəmbər: “Rəbbinə iman edən bir quldu” deyərək buyurdu”⁷⁹⁶.

القراءة في صلاة الفجر

FƏCR (SÜBH) NAMAZININ QİRAƏTİ

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان ﷺ يقرأ فيها بطوال المفصل وهي السبع الأخيرة من القرآن وأوله **﴿قُلْ﴾** على الأصح

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Peyğəmbər (çox zaman) Quranın **“Qaf Surəsindən”** başlayaraq yeddi uzun surəni oxuyardı.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان — أحياناً — يقرأ: **﴿الواقعة﴾** ونحوها من السور في الركعتين.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Bəzən **“Vaqiə Surəsini”** və bu növ surələri iki rükətdə oxuyardı”⁷⁹⁷.

⁷⁹⁴ Müslim 727, 1724, 1725.

⁷⁹⁵ Müslim 726, 1723, Əbu Davud 1256, 1258, İbn Məcə 1148, Tirmizi 417, 431, Nəsəi 945, 992, İbn Hibban 2459.

⁷⁹⁶ İbn Hibban 2460, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 111-112.

⁷⁹⁷ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: وقرأ من ﴿الطور﴾ وذلك في حجة الوداع.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Bəzən isə: **“Tur Surəsini”** Vəda Həccində oxumuşdu⁷⁹⁸.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان — أحياناً — يقرأ: ﴿ق والقرآن المجيد﴾ ونحوها في الركعة الأولى

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Hərdən: **“Qaf, Vəl Quranul Məcid”** və başqa bu kimi surələri birinci rukətdə oxuyardı⁷⁹⁹.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان — أحياناً — يقرأ بقصار المفصل كـ ﴿إذا الشمس كورت﴾

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Həmçinin bəzən qısa surələri: **“İzəş Şəmsu Kuvvirat”** (ət-Təkvir Surəsi) oxuyardı⁸⁰⁰.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: قرأ مرة: ﴿إذا زلزلت﴾ في الركعتين كلتيهما ((حتى قال الراوي: فلا أدري أنسي رسول الله ﷺ أم قرأ ذلك عمداً.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Bir dəfə iki rukətdə bütövlüklə **“İzə Zulzilətil”** (**az-Zalzala 1-8**) surəsini oxumuşdu. Hətta rəvayətçi təəccüblə dedi: “Bilmirəm, Rəsulullah buna unudaraq və ya bilərəkdən belə etdi”⁸⁰¹.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان — أحياناً — يقرأ بأكثر من ذلك فكان يقرأ ستين آية فأكثر ((قال بعض رواه: لا أدري في إحدى الركعتين أو في كلتيهما؟.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Bəzən bundan qat-qat artıq sayda ayə oxuyardı. (Qısa Surələri oxuyardı: **Fələq, Nəs** və s.) Belə ki, altmış və daha çox sayda ayə oxuyardı. Bəzi ravilər deyirlər ki: “Bunu bir rukətdə, yoxsa iki rukətdə oxuduğunu bilmirik”⁸⁰².

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان يقرأ بسورة ﴿الروم﴾

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Bəzən **“Rum Surəsini”** oxuyar.

⁷⁹⁸ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁷⁹⁹ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸⁰⁰ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸⁰¹ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸⁰² Nəsəi 5434, 5435, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: أحياناً بسورة ﴿يس﴾

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Bəzən **“Yəsin Surəsini”** oxuyar.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: ومرة ((صلى الصبح بمكة، فاستفتح سورة ﴿المؤمنين﴾ حتى جاء ذكر موسى وهارون — أو ذكر عيسى شك بعض الرواة — أخذته سعدة — فركع))

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Bir dəfə Məkkədə sübh namazını qıldırıqda **“Muminun Surəsini”** surəsi ilə açdı Bu surədə keçən Musanı, Harunu və ya İsanı ﷺ xatırlatdı. Onu öskürək tutdu və ruku etdi”.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: ((كان — أحياناً — يؤمهم فيها — ﴿الصفات﴾))

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Bəzən (sübh namazında cəmaata) imamlıq edəndə **“Saffat Surəsini”** oxuyardı⁸⁰³.

القراءة في صلاة الفجر يوم الجمعة CÜMƏ GÜNÜ SÜBH NAMAZININ QİRAƏTİ

قال الشيخ الألباني رحمه الله: وكان يصلها يوم الجمعة — ﴿أم تنزيل السجدة﴾ في الركعة الأولى، وفي الثانية — ﴿هل أتى على

﴿الإنسان﴾

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: “Cümə günü namaz qılanda **“Sacda Suəsini”** birinci rükətdə, **“İnsan Surəsini”** isə ikinci rükətdə oxuyardı. (Birinci rükətdə qiraəti uzadar, ikincidə isə qısaldardı)⁸⁰⁴.

القراءة في صلاة الظهر ZÖHR NAMAZININ QİRAƏTİ⁸⁰⁵

قال الشيخ الألباني رحمه الله: ((كان ﷺ يقرأ في الركعتين الأوليين — ﴿فاتحة الكتاب﴾ وسورتين، ويطول في الأولى ما لا يطول في

الثانية))

⁸⁰³ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 109, 110, 111.

⁸⁰⁴ Buxari 880, 891, 1068, Müslim 2068, İbn Məcə 821, Tirmizi 520, İbn Hibban 1821, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 111.

⁸⁰⁵ Peyğəmbər ﷺ Zöhrün son iki rükətində qiraəti ilk iki rükətdə oxuduğunun yarısı (Yəni, 30 ayənin yarısı) qədər 15 ayə oxuyardı. Bəzən son iki rükətdə sadəcə Fatihə surəsini oxuyardı. Oxuduğu ayələri bəzən cəmaata eşitdirərdi. Bəzən də: (*əl-Alə Surəsini*), (*əl-Ğəşiyə Surəsini*) və s. surələr oxuyardı. əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

Şeyx əl-Albani رحمته deyir ki: “Peyğəmbər ﷺ ilk iki rükətdə **«Fatihə Surəsini»** və iki surə oxuyardı. Birinci rükətdə qiraəti uzun, ikincidə rükətdə isə qısa tutardı (uzatmazdı)⁸⁰⁶.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ لَقَدْ كَانَتْ صَلَاةُ الظُّهْرِ تُتَامُ فَيَذْهَبُ الدَّاهِبُ إِلَى الْبَيْعِ فَيَقْضِي حَاجَتَهُ ثُمَّ يَتَوَضَّأُ ثُمَّ يَأْتِي وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى مِمَّا يُطَوَّلُهَا.

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ zöhr namazını o, qədər uzadardı ki, Zöhr namazına iqamə verildikdən sonra biri Bəqiə gedib işini görüb evinə qayıdar, sonra dəstəmaz alaraq məscidə gələrdi. Bu vaxt Rəsulullah hələdə birinci rükətdə olardı. (Səhabələr Peyğəmbərin ﷺ belə etməkdə məqsədinin insanların birinci rükətə çatmaları üçün olduğunu güman etmişlər)⁸⁰⁷.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان يقرأ في كل من الركعتين قدر ثلاثين آية، قدر قراءة **«آم تنزيل السجدة»** وفيها **«الفاتحة»**

Şeyx əl-Albani رحمته deyir ki: “Peyğəmbər ﷺ ilk iki rükətin hər birində **“Fatihə Surəsi”** ilə birlikdə (daxil olmaqla) 30 ayə **“Səcdə Surəsini”** (miqdarında oxuyardı)⁸⁰⁸.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان — أحياناً — يقرأ بـ **«السماء والطارق»** و **«السماء ذات البروج»** و **«الليل إذا يغشى»** ونحوها من السور ((وربما)) قرأ: **«إذا السماء انشقت»** ونحوها

Şeyx əl-Albani رحمته deyir ki: “Bəzən isə: **“Vəs Səməi Vət Tariq” (ət-Tariq Surəsi)** və **“Vəs Səməi Zətil Büruc” (əl-Buruc Surəsi)** və **“Vəl Leyli İzə Yəğşə” (əl-Leyl Surəsi)** və s. bu kimi surələri oxuyar. Hərdən: **“İzəs Səməi İnşəqqət» (əl-İnşiqaq Surəsi)** kimi surələri oxuyardı⁸⁰⁹.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كانوا يعرفون قراءته في **الظهر والعصر** باضطراب لحيته.

Şeyx əl-Albani رحمته deyir ki: “Peyğəmbərin ﷺ **Zöhr** və **Əsr** namazlarında qiraətini saqqalının tərpnməsi ilə bilərdilər⁸¹⁰.

⁸⁰⁶ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 111.

⁸⁰⁷ Müslim 454, 1048, Nəsəi 973, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸⁰⁸ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸⁰⁹ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸¹⁰ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 112, 113.

القراءة في صلاة العصر ƏSR NAMAZININ QİRAƏTİ⁸¹¹

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان ﷺ يقرأ في كل منهما قدر خمس عشرة آية, قدر نصف ما يقرأ في كل من الركعتين الأوليين في الظهر.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: "Peyğəmbər ﷺ hər iki rükətdə 15 ayə qədər oxuyardı, yəni Zöhr namazının ilk iki rükətində oxuduğunun yarısı qədər oxuyardı"⁸¹².

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان يجعل الركعتين الأخيرتين أقصر من الأوليين قدر نصفهما.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: "Peyğəmbər ﷺ son iki rükəti isə birinci iki rükətin yarısı (Yəni, 15 ayənin yarısı qədər) oxuyardı"⁸¹³.

القراءة في صلاة المغرب MƏĞRİB NAMAZININ QİRAƏTİ

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان ﷺ يقرأ فيها — أحياناً — بقصار المفصل.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: "Peyğəmbər ﷺ bəzən qısa surələri oxuyardı"⁸¹⁴.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: قرأ في سفر بـ **﴿التين والزيتون﴾** في الركعة الثانية.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: "Səfərdə **“Vət Tini Vəz Zeytun”**. (**ət-Tin Surəsini**) ikinci rükətdə oxuyardı"⁸¹⁵.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان أحياناً يقرأ بطوال المفصل وأوساطه فـ ((كان تارة يقرأ: بـ **﴿الذين كفروا وصدوا عن**

سبيل الله﴾

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: "Peyğəmbər ﷺ bəzən uzun və bəzən də orta surələri oxuyardı. Peyğəmbər ﷺ hərdən **“Əlləzina Kafəru Və Saddu Ən Səbil-**

⁸¹¹ Peyğəmbər ﷺ birinci rükəti uzadar, ikinci rükəti qısa tutardı. Son iki rükətdə yalnız **Fatiha** surəsini oxuyardı. Bəzən oxuduğu surələri cəmaata eşitdirərdi. əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy".

⁸¹² əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy" 115.

⁸¹³ əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy" 115.

⁸¹⁴ əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy".

⁸¹⁵ əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy".

İlləhi". (Mühəmməd Surəsi)⁸¹⁶.

قال الشيخ الألباني رحمه: وتارة بـ ﴿ الطور ﴾

Şeyx əl-Albani رحمه deyir ki: "Peyğəmbər ﷺ bəzən **"Tur Surəsini"** oxuyar⁸¹⁷.

قال الشيخ الألباني رحمه: وتارة بـ ﴿ المسلات ﴾

Şeyx əl-Albani رحمه deyir ki: Bəzən də: **"Mursəlat Surəsini"** oxuyardı⁸¹⁸.

قال الشيخ الألباني رحمه: ((كان أحياناً يقرأ بطول الطولين: ﴿ الأعراف ﴾ في الركعتين.

Şeyx əl-Albani رحمه deyir ki: Bəzən də iki ən uzun surələrdən biri olan **"Əraf Surəsini"** surəsini iki rükətdə oxuyardı⁸¹⁹.

قال الشيخ الألباني رحمه: وتارة بـ ﴿ الأنفال ﴾ في الركعتين.

Şeyx əl-Albani رحمه deyir ki: Bəzən isə iki rükətdə **"Ənfal Surəsini"** oxuyardı⁸²⁰.

القراءة في سنة المغرب**MƏĞRİB NAMAZININ SÜNNƏTİNDƏ QİRAƏT**

قال الشيخ الألباني رحمه: كان يقرأ فيها: ﴿ قل يا أيها الكافرون ﴾ و﴿ قل هو الله أحد ﴾.

Şeyx əl-Albani رحمه deyir ki: Peyğəmbər ﷺ məğrib namazının sünnətində qiraəti: **"Qul Yə Əyyuhəl Kəfirun" (əl-Kəfirun Surəsi)** və **"Qul Huvəllahu Əhəd". (əl-İxlas Surəsi)⁸²¹.**

القراءة في صلاة العشاء**İŞA NAMAZININ QİRAƏTİ⁸²²**

قال الشيخ الألباني رحمه: كان يقرأ في الركعتين من وسط المفصل:

⁸¹⁶ əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy".

⁸¹⁷ əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy".

⁸¹⁸ əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy".

⁸¹⁹ əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy" 115, 116.

⁸²⁰ əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy" 116.

⁸²¹ Nəsəi 992, Tirmizi 431, əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy" 117.

⁸²² Bir dəfə səfərdə ilk rükətdə **Tin** Surəsini oxudu. "Sifətus Salət".

Şeyx əl-Albani رحمته deyir ki: Peyğəmbər ﷺ (İşa namazının) iki rükətində orta uzunluqda surələr oxuyardı⁸²³.

قال الشيخ الألباني رحمته: كان تارة يقرأ: ﴿الشمس وضحاها﴾ وأشباها من السور.

Şeyx əl-Albani رحمته deyir ki: Bəzən “Əş Şəmsu Və Duhəha”. (əş-Şəms Surəsini) və bənzəri surələri oxuyardı⁸²⁴.

قال الشيخ الألباني رحمته: تارة بـ ﴿إذا السماء انشقت﴾ وكان يسجد بها.

Şeyx əl-Albani رحمته deyir ki: Hərdən də: “İzəs Səməuş Şəqqat”. (əl-İnşiqaq Surəsini) və səcdə edərdi⁸²⁵.

قال الشيخ الألباني رحمته: ونهى عن إطالة القراءة فيها فقال لمأذ: أتريد أن تكون فتناً يا معاذ، إذا أمت الناس، فاقراً ﴿الشمس وضحاها﴾ و ﴿سبح اسم ربك الأعلى﴾ و ﴿اقرأ باسم ربك﴾ و ﴿الليل إذا يغشى﴾

Şeyx əl-Albani رحمته deyir ki: Peyğəmbər ﷺ qiraəti uzatdığı üçün Muaza رضي الله عنه qadağan edərək buyurdu: “Sən fitnəkar olmaq istəyirsən ey Muaz! Cəmaata imamlıq etdiyən zaman: “Əş Şəmsu Və Duhəha”. (əş-Şəms Surəsini) və “Səbbih İsmə Rəbbikəl Əalə”. (əl-Əalə Surəsi) və “İqra Bismi Rəbbikə”. (əl-Aləq Surəsi) və “Vəl Leyli İza Yağşə”. (əl-Leyl Surəsini) surələrindən birini oxu⁸²⁶.

القراءة في صلاة الليل

GECƏ NAMAZLARININ QİRAƏTİ⁸²⁷

⁸²³ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 117.

⁸²⁴ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 117.

⁸²⁵ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 117.

⁸²⁶ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 117.

⁸²⁷ Gecə Namazı - Peyğəmbər ﷺ gecə namazlarında evində qiraət etdiyi zaman otaqda olanlar onun səsinə eşidə bilərdilər. Bəzən səsinə daha yüksəldər hətta çöldə olanlar da eşidə bilərdilər. Bir gün Peyğəmbər ﷺ evindən çölə çıxır. Əbu Bəkrin رضي الله عنه səssiz namaz qıldığını görür, Ömər رضي الله عنه evindən ötdükdə onun yüksək səslə namaz qıldığını görür. İki də Peyğəmbərin رضي الله عنه yanında olduqları zaman Peyğəmbər: “Ey Əbu Bəkr! Sənin (evindən) ötəndə səssiz namaz qıldığını gördüm”. Əbu Bəkr: “Mən özüm səsimi eşidirdim” dedi. Ömər: “Sənin (evindən) ötdükdə səsinin yüksəltiyini eşitdim” dedi. Ömərdə رضي الله عنه eyni sözləri söylədi və: Mürgünün qarşısını alır və şeytani qovurdum” dedi. Peyğəmbər: “Ey Əbu Bəkr, sən səsinə bir az qaldır, Sən isə Ey Ömər, səsinə bir az alçal” deyər buyurdu. Fayda: Gündüz nafilələrə (sünnətlərə) gəldikdə isə orada Qurani gizli və ya aşkar oxuması barəsində səhih bir rəvayət yoxdur. Lakin gizli oxuması hakimdir. Peyğəmbər ﷺ gündüz ikən səslə oxuyan Abdullah İbn Huzafəni رضي الله عنه gördü və ona: Allah eşidir, bizə eşitdirməyə çalışma» dediyi rəvayət isə səhih deyildir. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Hər bir abidin bir (Səy, cəhd, istək, həvəs) şövqü vardır. Hər bir şövqün də zəifliyi (acizlik) vardır ki, onu ya Sünnətə, ya da bidətə aparar. Hər kimin zəifliyi onu Sünnətə apararsa o, hidayət tapır. Hər kimin də acizliyi başqa şeyə apararsa həlak olar». Əhməd, İbn Hibban. Peyğəmbər ﷺ çox nadir halda bütün gecəni namazla keçirdi. Abdullah

قال الشيخ الألباني رحمه الله: وكان ربما جهر بالقراءة فيها، وربما أسر، يقصر القراءة فيها تارة، ويطلقها أحياناً، ويبالغ في إطالتها أحياناً أخرى.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Peyğəmbər ﷺ (gecə namazlarında) qiraəti hərdən səslə, hərdən isə səssiz oxuyardı, hərdən qiraəti qısa, hərdən isə uzadardı. Bəzən də uzatmanı daha çox edərdi⁸²⁸.

عَنْ حَدِيثِ قَالَ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - ذَاتَ لَيْلَةٍ فَافْتَتَحَ الْقُرْآنَ فَقُلْتُ يَرْكَعُ عِنْدَ الْمِائَةِ. ثُمَّ مَضَى فَقُلْتُ يُصَلِّي بِهَا فِي رُكْعَةٍ فَمَضَى فَقُلْتُ يَرْكَعُ بِهَا. ثُمَّ افْتَتَحَ النَّسَاءَ فَقَرَأَهَا ثُمَّ افْتَتَحَ آلَ عِمْرَانَ فَقَرَأَهَا يَقْرَأُ مُتْرَسِلًا إِذَا مَرَّ بِآيَةٍ فِيهَا تَسْبِيحٌ سَبَّحَ وَإِذَا مَرَّ بِسُؤَالٍ سَأَلَ وَإِذَا مَرَّ بِتَعْوِذٍ تَعَوَّذَ ثُمَّ رَكَعَ..

Huzeyfə İbn Yəmən رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir gecə Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər namaz qıldım. Qiraəti **Baqərə** surəsi ilə başladı. 100 ayədən sonar ruku edər düşündüm”. Sonra keçdi (davam etdi). Mən: “İki rukəti də (**Baqərə** Surəsi) ilə oxuyar” dedim. Lakin keçdi (davam etdi). Mən: “(Bitirdikdə) ruku edər” dedim. **Nisa** surəsinə başladı. Onu da oxudu sonra: **Ali İmran** surəsini oxudu. Surələri fasilələrlə oxuyardı (aramla). Təsbih ayələrinə gəlincə Allahı təsbih edər, istək ayələrinə gəlincə Allahdan istəyər, sığınmaq ayələrinə gəldikdə isə (Allaha) sığınardı. Bundan sonra ruku etdi...⁸²⁹.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان — أحياناً — يقرأ في كل ركعة قدر خمسين آية أو أكثر.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Peyğəmbər ﷺ hərdən hər bir rukətdə 50 ayə və daha çox oxuyardı⁸³⁰.

İbn Xəbbab İbn əl-Ərət رضي الله عنه deyir ki, Rəsulullah ﷺ birlikdə Bədr döyüşündə olmuşdu. Həməni gecəni Peyğəmbər ﷺ bütünlüklə namaza həsr etdi. Belə ki, gecə namazı ilə səbh namazını birləşdirmişdi. Namazı bitirdikdə İbn Xəbbab رضي الله عنه ona deyir: «Ya Rəsulullah! Atam-anam sənə fəda. Sən bütün gecəni namaz qıldın. Mən belə etdiyini heç görməmişdim». Peyğəmbər: «Bəli, bu qorxu namazıdır. Mən Qüdrət və Cəlal sahibi olan Rəbbimə üç istəklə müraciət etdim. O mənə ikisini verdi, birinə isə razı olmadı. Rəbbimdən istədim ki, bizi də bizdən əvvəlki ümmətlər kimi həlak etməsin. Buna razı oldu. (Başqa rəvayətdə: Qıtlıqla ümmətimizi həlak etməsin). Rəbbimdən düşmənlərimizə bizim üzərimizdə zəfər çalmaq imkanı verməməyi istədim. Buna da razı oldu. Rəbbimdən bizi ayrı-ayrı dəstələrə parçalamamağı və aramızda təfriqə (ayrılıq) salmamağı istədim. Buna razı olmadı». Nəσαι, Əhməd, Təbərani 1/187/2, Tirmizi. Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: «Bu və digər hədislərə görə bütün gecəni davamlı olaraq və ya çox hissəsini namaz qılaraq keçirmək sünnəyə ziddir və məkrühdür. Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: «Əbu Hənifə رضي الله عنه ilə bağlı olan: 40 il **İsa** namazının dəstəmazı ilə **Sübh** namazını qılmışdır» rəvayəti səni aldatmasın. Çünki bu rəvayətin əslisi yoxdur. Allamə Firuzabadi «ər-Raddu Aləl Mutəriz» 1/44. Məzhəbçilərin uydurduğu bir şeydir. əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸²⁸ Tirmizi 2924, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸²⁹ Müslim 772, 1850, Nəσαι 1664, Əhməd 23367, 23415.

⁸³⁰ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: وتارة يقرأ قدر ﴿يا أيها المزمل﴾

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Hərdən “Muzəmmil Surəsinən” bir az oxuyardı⁸³¹.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: قام ليلة بآية يرددها حتى أصبح وهي ﴿إِن تَعَذَّبْتُمْ فَاتُّبَهُمْ عِبَادُكَ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ﴿بِهَا يَرْكَعُ، وَبِهَا يَسْجُدُ، وَبِهَا يَدْعُو﴾.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Bir gecə namaza qalxdı və Sübhə qədər bu ayəni təkrar etdi: «Əgər onlara əzab versən, şübhə yoxdur ki, onlar Sənin qullarıdır. Əgər onları bağışlasan, yenə şübhə yoxdur ki, Sən yenilməz qüvvət, hikmət sahibisən!». (əl-Maidə 118). Bu ayəni oxuyaraq ruku edir, onunla səcdə və onunla dua edirdi⁸³².

القراءة في صلاة الوتر VİTR NAMAZININ QİRAƏTİ⁸³³

قال الشيخ الألباني رحمه الله: و كان ﷺ يقرأ في الركعة الأولى ﴿سبح اسم ربك الأعلى﴾ وفي الثانية ﴿قل يا أيها الكافرون﴾ وفي الثالثة ﴿قل هو الله أحد﴾ وكان يضيف إليها أحياناً: ﴿قل أعوذ برب الفلق﴾ و ﴿قل أعوذ برب الناس﴾.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Peyğəmbər ﷺ Vitr namazının birinci rükətində “Səbbihismə Rabbikəl Ələ” (əl-Ələ Surəsi), ikincidə rükətdə “Qul Yə Əyyəhəl Kəfirun”. (əl-Kəfirun Surəsi), üçüncü rükətdə “Qul Huvəllahu Əhəd”. (əl-İxlas Surəsi) surələrini oxuyardı. Bəzən onlara “Qul Əuzu Birəbbil Fələq”. (əl-Fələq Surəsi) və “Qul Əuzu Birəbbin Nəs”. (ən-Nəs Surəsi) surələrini də əlavə edirdi⁸³⁴.

دعاء القنوت في الوتر VİTR NAMAZINDA EDİLƏN QNUT DUASI

قال الشيخ الألباني رحمه الله: وبعد الفراغ من القراءة وقبل الركوع، يقنت أحياناً بالدعاء الذي علمه النبي ﷺ سَبَّطَهُ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ

ﷺ

⁸³¹ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸³² əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 117-121.

⁸³³ Vitr Namazı - Bir dəfə üçüncü rükətdə “ən-Nisa” surəsindən 100 ayə oxudu. Vitrdən sonrakı iki rükətdə “əz-Zilzal Surəsi” və “əl-Kəfirun Surəsi” surələrini oxuyardı. Vitr namazından sonra iki rükət namazın olması barəsində səhih hədisi İmam Müslim rəvayət etmişdir. əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸³⁴ Əbu Davud 1280, 1423, Nəsəi 1699, 1700, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 122, “Səhih Məvərid” 560,

Şeyx əl-Albani رحمته deyir ki: Peyğəmbər ﷺ qriaətdən sonra və rukudan qabaq bəzən dua üçün Qnut tutardı. Bunu nəvəsi Həsənə رضي الله عنها öyrətmişdir⁸³⁵.

قَالَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- كَلِمَاتٍ أُقُولُهُنَّ فِي الْوُتْرِ قَالَ ابْنُ جَوَّاسٍ فِي قُنُوتِ الْوُتْرِ «اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ وَبَارِكْ لِي فِيمَا أُعْطِيتَ وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ إِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يَقْضِي عَلَيْكَ وَائْتَهُ لَا يَدُلُّ مَنْ وَالَيْتَ وَلَا يَعْزُزُّ مَنْ عَادَيْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ (لَا مَنجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ)». قال الشيخ الألباني: صحيح

Həsən İbn Əli رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Vitr namazında söyləyəcəyim kəlimələri mənə öyrətdi. İbn Cəvvəs deyir ki: Vitr namazının Qnutunda: *Allahumməhdiniy Fiyəmə Hədeytə, Və Afiniy Fiyəmə Afeytə, Və Təvəlləniy Fiyəmə Təvəlleytə, Və Barik Liy Fiyəmə Ə'teytə, Və Qiniy Şərrə Mə Qadeytə, İnnəkə Təqdi Və Lə Yuqda Aleykə, Və İnnəhu Lə Yəzillu Mən Valeytə, Və Lə Yə'izzu Mən Adeytə Təbarəktə Rəbbənə Və Təaleyətə (Başqa rəvayətdə: Lə Məncə Minkə İllə İleykə)* - Allahım! Hidayət verdiyin kimsələr arasında mənə də hidayət ver! Salamatlıq bəxş etdiyin kimsələr arasında mənə də salamatlıq bəxş et! Dost qəbul etdiyin kimsələr arasında mənə də dost qəbul et! Mənə verdiklərini bərəkətli et! Qərar verdiyin şeylərin şərinədən mənə qoru! (Hər şeyə) Sən qərar verirəsən, Sənin üçün isə qərar verilməz. Dost qəbul etdiyin kimsə zəlil olmaz. (Düşməncilik etdiyin kəs isə qüdrətli olmaz). Ey Rəbbimiz! Sən xeyirxahsan və ucasan! Səndən başqa qurtuluş yeri yoxdur⁸³⁶.

قال الشيخ الألباني رحمه: ولا بأس من جعل القنوت بعد الركوع ومن الزيادة عليه بلعن الكفرة والصلاة على النبي صلى الله عليه وسلم والدعاء للمسلمين في النصف الثاني من رمضان لثبوت ذلك عن الأئمة في عهد عمر رضي الله عنه فقد جاء في آخر حديث عبد الرحمن بن عبد القاري المتقدم.

Şeyx əl-Albani رحمته deyir ki: “Bəzən Qnutu rukudan sonra etməkdə də heç bir problem yoxdur. Qnutun artırılmasında kafirlərə lənət, Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirmək, müsəlmanlara dua etmək, Ramazan ayının sonlarında Ömər رضي الله عنه vaxtında imamlardan AbdurRahman İbn AbdulQaridən sabit olmuşdur⁸³⁷”.

⁸³⁵ əl-Albani “Sifətu Salətu Nəbiy”.

⁸³⁶ Əbu Davud 1281, 1425, 1427, Tirmizi 464, Nəsəi 1745, Əhməd 1718, 1723. əl-Albani “Qiyamu Ramazan” 31, “Sifətu Salatu Nəbiy” 180, «İrvəul Gəlib» 2/172.

⁸³⁷ əl-Albani “Qiyamu Ramazan” 1/23, 16.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: وكانوا يلغون الكفرة في النصف (أي: الأخير من رمضان): اللَّهُمَّ قَاتِلِ الْكُفْرَةَ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِكَ وَيَكْذِبُونَ رُسُلَكَ ، وَلَا يُؤْمِنُونَ بِوَعْدِكَ ، وَخَالَفَ بَيْنَ كَلِمَتِهِمْ ، وَأَلْقَى فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ ، وَأَلْقَى عَلَيْهِمْ رَجْزَكَ وَعَذَابَكَ ، إِلَهَ الْحَقِّ ثم يصلي على النبي صلى الله عليه وسلم ويدعو للمسلمين بما استطاع من خير ثم يستغفر للمؤمنين قال : وكان يقول إذا فرغ من لعنة الكفرة وصلاته على النبي واستغفاره للمؤمنين والمؤمنين ومسألته : ((اللَّهُمَّ إِيَّاكَ نَعْبُدُ ، وَلَكَ نُصَلِّي وَنَسْجُدُ ، وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنَحْفِدُ ، نَرْجُو رَحْمَتَكَ رَبَّنَا ، وَنَخْشَى عَذَابَكَ ، إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَافِرِينَ مُلْحَقٌ (ونحاف عذابك الجدد، إن عذابك لمن عاديت ملحق). اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِينُكَ ، وَنَسْتَغْفِرُكَ ، وَنُشِي عَالِيكَ الْخَيْرَ ، وَلَا نَكْفُرُكَ ، وَنُؤْمِنُ بِكَ ، وَنَخْضَعُ لَكَ ، وَنَخْلَعُ مِنْ يَكْفُرُكَ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: “Ramazan ayının son günlərində kafirlər üçün dua edərək deyərdi: Allahumma Qatilib Kəfəratəl Ləzinə Yəsuddunə An Səbilikə Və Yukzəzibunə Rusuləkə Və Lə Yuminunə Bivəadikə Vəxali Bəynə Kəlimətihim Və Əlqi Fiy Qulubihimur Rubə Və Əlqi Aleyhi Riczəkə Və Azabəkə İlahəl Haqqi - Allahummə! Sənin yolundan yayındıran kafirləri öldür, onlar Sənin Rəsulunu təqzib edir, Sənin vədinə iman gətimirlər, onların sözlərini puç et, qəlblərinə qorxu sal, onlara əzabını daddır (ver) cəzanı ver. Ey haqq olan ilah”. Sonra Peyğəmbər ﷺ salavat deyər, bacardığı xeyirlərdən müsəlmanlar üçün dua edərdi. Sonra möminlər üçün istiğfar, kafirlərə isə lənət edərdi”. Peyğəmbərə ﷺ salavat, mömin kişi və qadınlara istiğfar dilədikdən sonra: Allahumma İyyəkə Nə'budu, Və Ləkə Nusalli Və Nəscudu, Və İleykə Nəs'a Və Nəhfidu, Nərcu Rəhmətəkə Rəbbənə Və Nəxşə Əzabəkə, İnnə Əzabəkə Bil Kəfiriynə Mulhəqun (Başqa rəvayətdə: Və Nəxəfu Azabəkə Ciddən, İnnə Azabəkə Limən Adeytə Mulhəqun), Allahumma İnnə Nəstəiynukə Və Nəstəğfirukə Və Nusni Aleykəl Xayra Və Lə Nəkfurukə, Və Nu'minu Bikə Və Nəxdau Ləkə Və Nəxləu Mən Yəkfurukə - Allahım! Biz yalnız Sənə ibadət edirik! Sənin üçün namaz qılır və Sənə səcdə edirik. Sənə doğru can atır və qulluq etməyə tələsirik. Sənin mərhəmətini diləyir və Sənin əzabından qorxuruq. Əlbəttə, əzabın kafirlərə yetişəcək (Başqa rəvayətdə: Sənin mərhəmətini diləyir ey Rəbbimiz və Sənin əzabından qorxuruq. Əlbəttə, əzabın düşmənlərə yetişəcək. Sonra təkbir edərək səcdəyə gedərdi) Allahım! Səndən kömək istəyir və Səndən bağışlanma diləyirik. Xeyri (Sənə) aid edib Sənə tərif deyirik və Sənə qarşı küfr etmirik. Sənə iman gətirir və Sənə boyun əyirik. Sənə qarşı küfr edənləri tərək edirik!»⁸³⁸.

الذکر بعد الوتر

VİTİRDƏN SONRA EDİLƏN ZİKRLƏR

⁸³⁸ Beyhəqi «Sünənul Kubra» 2/211, Huzeymə 1100, əl-Albani «İrvaul Gəlil» 2/165, 170, “Qiyamu Ramadan” 31-32.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: ومن السنة أن يقولَ في آخر وتره قبل السلام أو بعده ما جاء.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: “Sünnətdir ki, zikrilər vitrin axırında, salamdan qabaq oxunsun və ya ondan sonra”.

عن علي بن أبي طالب رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ كان يقول في آخر وتره: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَيَّ نَفْسِكَ» قال الشيخ الألباني: صحيح

Əli İbn Abu Talib رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Vitr namazının axırında buyurdu: “Allahummə İnniy Əuzu Biridakə Min Səxatikə, Və Bimuafatikə Min Uqubatikə, Və Əuzu Bikə Minkə, Lə Uhsi Sənaən Aleykə, Əntə Kəmə Əsneytə Alə Nəfsikə - Allahım! Sənin qəzəbindən razılığına, cəzandan əfvinə sığınırım. Səndən Sənə pənah aparırım. Mən Səni (layiqincə) tərif edə bilmərəm. Sən Özün Özünü tərif etdiyin kimisən!»⁸³⁹.

عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- إِذَا سَلَّمَ فِي الْوُتْرِ قَالَ «سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ». ثلاث مرات ويمد بها صوته ويرفع «سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ» صوته بالثالثة. قال الشيخ الألباني: صحيح

Ubeyy İbn Kəb رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Vitr namazının salamından sonra 3 dəfə: “Subhənəl Məlikil Quddus - Hər bir şeyin Məliki və Müqəddəs olan Allah pak və nöqsansızdır!» deyir, üçüncü dəfə isə səsini qaldıraraq Subhənəl Məlikil Quddus - deyərdi⁸⁴⁰.

القنوت في الصلوات الخمس للنازلة

BƏLA ZAMANI BEŞ NAMAZDA QNUT TUTMAQ

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان ﷺ إذا أراد أن يدعو على أحد، أو يدعو لأحد، قنت في الركعة الأخيرة بعد الركوع، إذا قال: «سمع الله لمن حمده، اللهم ربنا لك الحمد» و «كان يجهر بدعائه» و «يرفع يديه» و «يؤمن من خلقه» و «كان يقنت في الصلوات الخمس كلها» لكنه «كان لا يقنت فيها إلا إذا دعا لقوم، أو دعا على قوم فرما قال: «اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ وَسَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ وَعَبَّاسَ بْنَ أَبِي رَيْعَةَ وَالْمُسْتَضْعِفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ وَاجْعَلْهَا عَلَيْهِمْ سَيْنَ كَسَنِي يَوْسُفَ وَأَهْلَ الْمَشْرِقِ يَوْمَئِذٍ مِنْ مُضَرَ مُحَالِفُونَ لَهُ، اللَّهُمَّ الْعَن لِحْيَانَ وَرِغْلًا وَذُكُوانَ وَعُصْبَةَ عَصَتِ اللَّهِ وَرَسُولَهُ» ثم «كان يقول - إذا فرغ من القنوت -: «اللَّهُ أَكْبَرُ» فيسجد. قال الشيخ الألباني: صحيح

⁸³⁹ Əbu Davud 1282, 1429, İbn Məcə 1179, 3841, Tirmizi 3566, Nəsəi 1100, 1747, Əhməd 751, 957, 25655, əl-Albani «İrvaul Gəlib» 2/175.

⁸⁴⁰ Nəsəi 1699, 1701, 1732, 1733, 1740, 1752, Əbu Davud 1284, 1432, İbn Hibban 2450, Əhməd 15354, 15362, 15390, 21180, əl-Albani “Qiyamu Ramadan” 33.

Şeyx əl-Albani rahiməlləhu deyir ki: “Peyğəmbər ﷺ bir kəsə dua etmək istədikdə və bir kimsə üçün dua etdikdə axırncı rükətdə rukudan sonra: *Səmiəllahu Limən Həmidəh Allahummə Rəbbənə Ləkəl Həmd* - deyər və səslə dua edər, əllərini qaldırar və arxada olanlar *Amin* deyərtilər. Beş namazın hamısında da Qnut tutardı. Lakin yalnız bir qövüm üçün və ya bir qövümün üzərinə dua etmək istədikdə bu beş vaxtda tutaraq: *Allahummə Əncil Vəlid İbn Vəlid, Və Sələmətə İbn Hişəm, Və Ayyaş İbn Əbi Rəbiətə, Vəl Mustədəfiyyə Minal Mumininə, Allahummə İşdud Vətətəkə Mudarə Vəcəalhə Aleyhim Sininə Kəsiniy Yusufə, Allahummə Ləan Lihyənə Vəri-lən Və Zəkvanə Və Useyyətə Asatilləhə Və Rasuluhu* - Allahım, Vəlid İbn Vəlidi, Sələmə İbn Hişəm, Ayyaş İbn Əbu Rəbiəni və möminlərdən zəif olanları xilas et! Allahım, Mudar qəbiləsinə olan əzabını şiddətləndir və onlara Yusufun zamanında göndərdiyin (yeddi qıtlıq və quraqlıq) illəri kimi illər göndər!”. O vaxt Mudar qəbiləsindən olan məşriq əhli ona müxalif idi”. Qnutu bitirdikdən sonra *Allahu Əkbər* deyib səcdəyə gedərdi”⁸⁴¹.

القراءة في صلاة الجمعة CÜMƏ NAMAZINDA QİRAƏT

قال الشيخ الألباني رحمته: كان ﷺ يقرأ — أحياناً — في الركعة الأولى بسورة *الجمعة* و في الأخرى *إذا جاءك المنافقون*

Şeyx əl-Albani rahiməlləhu deyir ki: “Peyğəmbər ﷺ bəzən cümə namazının ilk rükətində *“Cumə Surəsini”*, digər rükətdə isə *“əl-Munafiqun Surəsini”* oxuyardı⁸⁴².

قال الشيخ الألباني رحمته: وأحياناً يقرأ في الأولى بـ *سبح اسم ربك الأعلى* و في الثانية *هل أتاك حديث الغاشية*

Şeyx əl-Albani rahiməlləhu deyir ki: Bəzən də birinci rükətdə *“Səbbih İsmə Rəbbikəl Əla”*. (*əl-Ələ Surəsi*), ikincidə rükətdə *“Həl Ətəkə Hədisul Ğəşiyyə”*. (*əl-Ğəşiyyə Surəsi*) oxuyardı⁸⁴³.

القراءة في صلاة العيدين İKİ BAYRAM NAMAZINDA QİRAƏT

⁸⁴¹ Buxari 804, 6200, Müslim 1572, Nəsəi 1073, İbn Məcə 1244, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 179-178.

⁸⁴² Müslim 877.

⁸⁴³ Müslim 878, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 123.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: كان ﷺ يقرأ — أحياناً — في الأولى «سبح اسم ربك الأعلى» وفي الأخرى: «هل أتاك»

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Peyğəmbər ﷺ bəzən bayram namazının birinci rükətində “Sabbihismə Rabbikal Ələ”. (əl-Ələ Surəsi), ikincidə rükətdə “Hal Ətəkə Hədisul Ğaşiya”. (əl-Ğaşiya Surəsi) oxuyardı⁸⁴⁴.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: أحياناً يقرأ فيهما بـ «ق والقران المجيد» و «اقتربت الساعة»

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Bəzən də bu namazlarda (Bayram və Cümə) “Qaf, Val Qurānil Məcid”. (Qaf Surəsi) və «İqtərabəti Səatu». (əl-Qəmər Surəsi) surələrini oxuyardı⁸⁴⁵.

القراءة في صلاة الجنازة CƏNAZƏ NAMAZINDA QİRAƏT⁸⁴⁶

قال الشيخ الألباني رحمه الله: السنة أن يقرأ فيهما بـ «فاتحة الكتاب» وسورة .

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Sunnət olan Cənazə namazında “əl-Fatiha Surəsi” ilə birlikdə bir surə oxumaqdır⁸⁴⁷.

صلاة التسبيح TƏSABİH NAMAZI

«Təsabih» - «Təsbih» cəmidir – yəni, hədsiz tərifləmə, şöhrətləndirmə və bütün nöqsanlardan uzaqlaşdırmaq deməkdir⁸⁴⁸.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ لِعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ «(يا عم ألا أصلك ألا أحبوك ألا أنفعك ؟ قال بلى يا رسول الله) يَا عَبَّاسُ يَا عَمَّاهُ أَلَا أُعْطِيكَ أَلَا أَمْنُحُكَ أَلَا أَحْبُوكَ أَلَا أَفْعَلُ بِكَ عَشْرَ خِصَالٍ إِذَا أَنْتَ فَعَلْتَ ذَلِكَ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ ذُنُوبَكَ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ قَائِمَهُ وَحَدِيثَهُ خَطَأَهُ وَعَمْدَهُ صَغِيرَهُ وَكَبِيرَهُ سِرَّهُ وَعَلَانِيَتَهُ عَشْرَ خِصَالٍ أَنْ تُصَلِّيَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكَعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَسُورَةَ فَإِذَا فَرَغْتَ مِنَ الْقِرَاءَةِ فِي أَوَّلِ رَكَعَةٍ وَأَنْتَ قَائِمٌ قُلْتَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً ثُمَّ تَرَكِعُ فَتَقُولُهَا وَأَنْتَ رَاكِعٌ عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ مِنَ الرُّكُوعِ فَتَقُولُهَا عَشْرًا ثُمَّ تَهْوِي سَاجِدًا فَتَقُولُهَا وَأَنْتَ سَاجِدٌ عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ مِنَ السُّجُودِ فَتَقُولُهَا عَشْرًا ثُمَّ تَسْجُدُ فَتَقُولُهَا عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ فَتَقُولُهَا عَشْرًا فَذَلِكَ خَمْسٌ وَسَبْعُونَ فِي كُلِّ رَكَعَةٍ تَفْعَلُ ذَلِكَ

⁸⁴⁴ Müslim 878.

⁸⁴⁵ Müslim 873, əl-Alabni “Sifətus Salətu Nəbiy” 123.

⁸⁴⁶ Cənazə Namazı - İlk rükətdən sonra Cənazə namazında gizli oxumaq da sünnətdir. əl-Alabni “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸⁴⁷ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 123.

⁸⁴⁸ «Mucəmul Vasit» 413.

فِي أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ (وهي ثلاثمائة في أربع ركعات فلو كانت ذنوبك مثل رمل عالٍ لغفرها الله لك. قال يا رسول الله ومن يستطيع أن يقولها في (كل) يوم؟ قال فإن لم تستطع أن تقولها في (كل) يوم) إِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تُصَلِّيَهَا فِي كُلِّ يَوْمٍ مَرَّةً فَأَفْعَلْ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِي كُلِّ جُمُعَةٍ مَرَّةً فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِي كُلِّ شَهْرٍ مَرَّةً فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِي كُلِّ سَنَةٍ مَرَّةً فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِي عُمْرِكَ مَرَّةً». قال الشيخ الألباني: صحيح

Abdullah İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (əmi) Abbasa ﷺ buyurdu: «(Başqa rəvayətdə: Ey Əmi! Sənə əqrabalıq bağını bərkidən bir bəxşiş göstərimmi? Bunula səni faydalandırımmı?) Ey Abbas! Ey əmi! Sənə elə var-dövlət, bəxşiş verim ki, ona əməl etsən Allah sənənin on xislətini (nöqsan, qüsur, eyib) – əvvəldə və sonda, keçmişdə və hazırda, qəsdən və səhvən, kiçik və böyük, gizləndə və aşkarda olan günahlarını bağışlasın? Dörd rukət namaz qıl! Hər rukətində Fatihə surəsini və digər surələr oxu! Birinci rukətdə surələri oxuyub qurtardıqdan sonra qiyamda ikən on beş dəfə «Subhanəllahi - Vəlhəmdulillahi - Və La İlahə İlləllahu - Vallahu Əkbər» de! Sonra ruku et və (o vəziyyətdə) on dəfə bu duanı de! Sonra rükudan qalx dikəl (və qiyamda) on dəfə bu duanı de! Sonra səcdə et və (o vəziyyətdə) on dəfə bu duanı de! Sonra səcdədən qalx otur və (o vəziyyətdə) on dəfə bu duanı de! Sonra bir daha səcdə et və (o vəziyyətdə) on dəfə bu duanı de! Sonra səcdədən qalx otur və (o vəziyyətdə) on dəfə bu duanı de! Hər rukət əsnasında duaların cəmi sayı yetmiş beş olmaqla dörd rukətdən ibarət namaz qıl! (Başqa rəvayətdə: Dörd rukətdə üç yüz edər və əgər sənənin günahların səhranın qumlarının dənələri qədər olsa belə Allah onları bağışlayar. Abbas: “Yə Rəsulullah! Hər gün edim?” dedi. Peyğəmbər: “Hər gün etməyi bacarmazsan” deyər buyurdu). İmkan daxilində gündə bir dəfə, yaxud Cümədə (həftədə) bir dəfə, yaxud ayda bir dəfə, yaxud ildə bir dəfə, yaxud da ömründə bir dəfə olsa belə bu namazı qıl!»^{849, 850}.

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو قَالَ قَالَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- « أَتَيْتَنِي غَدَاً أَحْبَبْتُكَ وَأُتَيْتُكَ وَأُعْطَيْتُكَ ». حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ يُعْطِينِي عَطِيَّةً قَالَ « إِذَا زَالَ النَّهَارُ فَقُمْ فَصَلِّ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ ». فَذَكَرَ نَحْوَهُ قَالَ « تَرَفَعُ رَأْسُكَ - يَعْنِي مِنَ السَّجْدَةِ الثَّانِيَةِ - فَاسْتَوِ جَالِسًا وَلَا تَتَمَّ حَتَّى تُسَبِّحَ عَشْرًا وَتُحَمِّدَ عَشْرًا وَتُكَبِّرَ عَشْرًا وَتُهَلِّلَ عَشْرًا ثُمَّ تَصْنَعُ ذَلِكَ فِي الْأَرْبَعِ رَكَعَاتٍ ». قَالَ « فَإِنَّكَ لَوْ كُنْتَ أَعْظَمَ أَهْلِ الْأَرْضِ ذَنْبًا غَفِرَ لَكَ بِذَلِكَ ». قُلْتُ فَإِنْ لَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ أَصَلِّيَهَا تِلْكَ السَّاعَةَ قَالَ « صَلِّهَا مِنَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ ». قال الشيخ الألباني : حسن صحيح

Abdullah İbn Amr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (bir gün) mənə buyurdu: “Sabah yanıma gəl, sənə hədiyyə, bəxşiş verimmi?”. Hətta mən elə zən etdim ki, mənə hədiyyə verəcəkdir. Gün batmağa doğru meyl etdikdə dörd rükət namaz qıl. (Ravi: yuxarıdakı hədisin sözlərini söylədi) və: İkinci səcdədən

⁸⁴⁹ Əbu Davud 1299, 1299, Tirmizi 482, İbn Məcə 1386, əl-Albani “Səhih Cəmi” 7937, 7955.

⁸⁵⁰ İbn Məndə, İbn Həcər, əl-Əcurri, Xətib əl-Bəğdədi, Əbu Səd əs-Səmani, əl-Munziri, İbnus Salah, Nəvəvi, əl-Albani «Aunul Məbud» 4/124.

sonra başını qaldırıb doğrul və on dəfə Subhənəllah – on dəfə - Əlhəmdulilləh – on dəfə - Allahu Əkbər – on dəfə - Lə İlahə İlləllah – demədən ayağa qalxma”. Bunları dörd rükətdə etsən yer üzünün ən böyük günahkarı olsan belə bağışlanarsan. Mən: “Əgər bunu o, vaxt qıla bilməsəm necə?” dedim. Peyğəmbər: “Gecə və Gündüz bir vaxt qıl” deyə buyurdu⁸⁵¹.

صلاة الضحى

DUHA NAMAZI

عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((مَنْ صَلَّى الْغَدَاةَ (الفجر) فِي جَمَاعَةٍ، ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، ثُمَّ صَلَّى رُكْعَتَيْنِ، كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ تَامَّةً، تَامَّةً، تَامَّةً)) قال الشيخ الألباني: حسن

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim sübh namazını (məsciddə) cəmmatla qılar, sonar günəş doğana qədər (bir mizraq qalxdıqdan sonar məsciddə) oturub Allahu zikr edərsə və sonra qalxıb iki rükət (Duha) namazını qılarsa ona tam bir həcc və ümrə savabı verilir”. Peyğəmbər: “Tam bir həcc və ümrə savabı verilir, tam bir həcc və ümrə savabı verilir, tam bir həcc və ümrə savabı verilir”⁸⁵².

وفي رواية: ((من صَلَّى صلاة الصبح في جماعة، ثم نبت حتى يسبح لله سُبْحَةَ الضحى، كان له كأجر حجاجٍ ومعتمرٍ، تاماً له حجة وعمرته)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Başqa rəvayətdə: “Kim sübh namazını cəmaat ilə qılar, sonra Duha namazını qılana qədər oturarsa ona tam olaraq Həcc və Ümrənin əcri yazılır”⁸⁵³.

أذكار الركوع

RUKUDA EDİLƏN ZİKRLƏR⁸⁵⁴

عن ابن عباس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((أَلَا وَإِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَقْرَأَ الْقُرْآنَ رَاكِعًا أَوْ سَاجِدًا، فَأَمَّا الرُّكُوعُ، فَعِظْمُوا فِيهِ الرَّبِّ،

⁸⁵¹ Əbu Davud 1298, 1300, İbn Məcə 1387, əl-Albani “Həsən Səhih”.

⁸⁵² əl-Albani “Səhihdə” 3403, “Səhihul Cəmi” 586.

⁸⁵³ əl-Albani “Səhih Tərgib” 469.

⁸⁵⁴ Rukuda edilən zikirlərin hamısını birdən edilib edilməməsi bərəsində ixtilaf vardır. İmam Nəvəvi “Əzkar” kitabında deyir ki: “Mümkün olarsa bu zikirlərin hamısını söyləmək dahah fəzilətlidir. Digər bütün zikr və təsbihləri də belə etmək məqsədə uyğundur”. Sıddıq Həsən Xan “Nuzulul Əbrar” deyir ki: “Bir dəfə birini, digər dəfə də digərini demək. Hamısını birdən oxumağa dəlil tapmadım. Çünki Peyğəmbər ﷺ bu duaları bir rukuda hamısını söyləməsi olmamışdır. Əksinə bir dəfə birini, digər dəfə isə digər zikrləri söyləmişdir. Peyğəmbər ﷺ uymaq bir bidəti ortaya qoymaqdan daha xeyirlidir”. Şeyx əl-Albani رحمته الله deyir ki: “Bu daha doğru olandır”. əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

وَأَمَّا السُّجُودُ، فَاجْتَهِدُوا فِي الدُّعَاءِ، فَقَمِنَ أَنْ يُسْتَجَابَ لَكُمْ))

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (Ruku və Səcdədə Quran oxumağı yasaq edərək) buyurdu: “Mən ruku və səcdədə Quran oxumaqdan qadağan edildim. Rukuda siz Allaha təzim edin, səcdədə çoxlu dua edin. Belə etsəniz cavab almağa layiqsiniz»⁸⁵⁵.

عن حذيفة رضي الله عنه أنه سمع النبي ﷺ يقول إذا ركع: ((سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ)) ثلاث مراتٍ (وكان أحياناً يُكْررها أكثر من ذلك). قال الشيخ الألباني: صحيح

Huzeyfə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ ruku halında bu duanı 3 dəfə edərəkən eşitdim: “Subhənə Rəbbiyəl Azim – Böyük Rəbbim pak və müqəddəsdür!”. Bəzən isə bu kəliməni daha çox təkrar edərdi⁸⁵⁶.

عن عقبه بن عامر رضي الله عنه كان رسول الله ﷺ يقول في الركوع: ((سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ)) (ثلاثاً). قال الشيخ الألباني: صحيح

Uqbə İbn Amr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ruku halında 3 dəfə buyurdu: “Subhənə Rəbbiyəl Azimi Və Bihəmdihî – Böyük Rəbbim pak və müqəddəsdür! Həmd Onadır”⁸⁵⁷.

وعن عائشة رضي الله عنها كان رسول الله ﷺ يقول في ركوعه وسجوده: ((سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ruku və Səcdə halında buyurdu: “Subbuhun, Quddusun, Rəbbul Mələikəti Vər Ruh – Pakdır, müqəddəsdür, mələklərin və Ruhun Rəbbidir!”⁸⁵⁸.

وفي حديث علي رضي الله عنه عن صلاة رسول الله ﷺ وإذا ركع يقول في ركوعه: ((اللَّهُمَّ! لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسَلَمْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، أَنْتَ رَبِّي، خَشَعْتُ لَكَ سَمْعِي، وَبَصَرِي، وَمُخِّي وَعَظْمِي وَعَصِي لَكَ، وَمَا اسْتَقَلَّتْ بِهِ قَدَمِي، لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əli رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir gün Peyğəmbər ﷺ ilə namaz qıldım ruku etdi və

⁸⁵⁵ Müslim 1102, 1104, 479, 480, Əbu Davud 876, 4044, 4046, Nəsəi 1045, 1119, Əhməd 1900, əl-Albani “Səhîh Kəlimə” 72.

⁸⁵⁶ Müslim 479, 772, 1850, Əbu Davud 871, İbn Məcə 888, Tirmizi 261, İbn Hibban 1897, Nəsəi 1046, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 132.

⁸⁵⁷ Əbu Davud 870, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 133.

⁸⁵⁸ Müslim 487, 1119, Əbu Davud 872, Nəsəi 1048, İbn Hibban 1899, Əhməd 24063, 24109, əl-Albani “Səhîh Kəlimə” 71.

orada: “Allahummə Ləkə Rakatu, Və Bikə Əməntu, Və Ləkə Əsləmtu, Və Aleykə Təvəkkəltu, Əntə Rabbi, Xaşəə Ləkə Səmi, Və Bəsari, Və Muxxi, Və Azmi, Və Asabilləhi, Və Mə İstəqallət Bihi Qadəmi Lilləhi Rabbil Aləmin – Allahım Sənə rüku etdim, Sənə iman gətirdim və Sənə təslim oldum. Sənə təvəkkül etdim, Sən mənə Rəbbimsən. Qulağım, gözüm, beynim, sümüklərim, əsəblərim (sinirim) və ayaqlarımın üstündə qərar tutan hər şey aləmlərin Rəbbi olan Allahım Sənə tabe oldu”⁸⁵⁹.

عن محمد بن مسلمة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان إذا قام يصلي تطوعاً يقول إذا ركع: اللَّهُمَّ! لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسَلْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، أَنْتَ رَبِّي خَشَعْتُ سَمْعِي وَبَصَرِي، وَدَمِي، وَلَحْيِي، وَعَظْمِي، وَعَصَبِي اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ((قال الشيخ الألباني : صحيح

Muhəmməd İbn Məsləmə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ayağa duraraq uzun namaz qıldı və ruku etdi: “Allahummə Ləkə Rakatu, Və Bikə Əməntu, Və Ləkə Əsləmtu, Və Aleykə Təvəkkəltu, Əntə Rabbi, Xaşəə, Səmi, Və Bəsari, Və Dəmiy, Və Ləhmiy, Və Azmiy Və Asabi Lilləhi Rabbil Aləmin – Allahım Sənə rüku etdim, Sənə iman gətirdim və Sənə təslim oldum. Sənə təvəkkül etdim, Sən mənə Rəbbimsən. Qulağım, gözüm, qanım, ətim, sümüklərim, əsəblərim (sinirim) və ayaqlarımın üstündə qərar tutan hər şey aləmlərin Rəbbi olan Allaha tabe oldu”⁸⁶⁰.

قالت عائشة رضي الله عنها: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يكثر أن يقول في ركوعه وسجوده: (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي) يتأول القرآن. تريد قوله تعالى (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّاباً) قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم əksər vaxtı ruku və səcdədə Quran ayəsini təvil edərək (Yəni, ayədə olan əmrə uyaraq) buyurardı: “Subhanəka Allahummə Rəbbənə Və Bihamdikə, Allahummə Ğfirliy – Allahım! Sən pak və müqəddəssən. Ey Rəbbimiz! Sənə həmd olsun. Allahım, məni bağışla!”. Ayə: “Fəşəbbih Bihamdi Rəbbikə Vəstəğfirhu İnnəhu Kənə Təvvəbən – “Həmd ilə Rəbbini təriflə və Ondən bağışlanmağımı dilə. Həqiqətən, O, tövbələri qəbul edəndir!”. (ən-Nəsr 3)⁸⁶¹.

وقال عوف بن مالك رضي الله عنه قُمتُ مع رسول الله صلى الله عليه وسلم ليلة، فقام فقرأ سورة (البقرة)، لا يمر بآية رحمة، إلا وقف فسأل، ولا يمر بآية عذاب، إلا وقف وتعوذ. قال: ثم ركع بقدر قيامه، يقول في ركوعه: (سُبْحَانَ ذِي الْجَبْرُوتِ وَالْمَلَكُوتِ، وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ) ثم قال

⁸⁵⁹ Müslim 771, 1848, Əbu Davud 760, Tirmizi 3423, İbn Hibban 1901, Əhməd 960, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 133.

⁸⁶⁰ Nəsəi 1051, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 133.

⁸⁶¹ Buxari 794, 817, 4042, 4293, 4968, Müslim 217/484, Muxtəsər Buxari 412, Əbu Davud 877, Nəsəi 112, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 70.

في سجوده مثل ذلك. قال الشيخ الألباني : صحيح

Auf İbn Məlik رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər gecə namaza durdum. Durdu və Bəqərə Surəsini oxudu. Rəhmət ayələrinə çatdıqda Allahdan istəyər, əzab ayələrinə çatdıqda isə Allaha sığınardı. Sonra ruku etdi (qiyamda durduğu qədər durdu) və rukuda buyurdu: "Subhana Zil Cəbaruti, Val Mələkuti, Val Kibriyai, Val Azaməti – Qüdrət, səltənət, böyüklük və əzəmət sahibi pak və müqəddəsdür!"⁸⁶². Səcdədə də eyni kəlimələri söylədi.

عن عائشة رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قالت: فقدتُ رسولَ اللهِ ﷺ ذاتَ ليلةٍ.... فإذا هو راکعٌ أو ساجِدٌ يقول: ((سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا

أنت)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ gecə durdu. O, ruku və ya səcdədə buyurdu: "Subhanəkə Allahummə Və Bihəmdikə, La İlahə İllə Ənt – Allahım! Sən pak və müqəddəssən. Həmd Sənədir, Səndən başqa (ibadətə layiq) İlah yoxdur"⁸⁶³.

القيام من الركوع

RUKUDAN QALXARKƏN (EDİLƏN ZİKRLƏR)

عن أبي هريرة رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقُولُ: ((سَمِعَ اللهُ مَنْ حَمِيدَهُ)) حينَ يرفعُ صلَّتهُ مِنَ الرُّكُوعِ, ثم يقولُ وهو قائمٌ ((رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ)) وفي لفظ: ((رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ)) وتارة يضيف إلى هذين اللفظين قوله: ((اللَّهُمَّ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ belini rukudan qaldırıb qamətini düzəltdiyi zaman buyurdu: "Səmiəllahu Limən Həmidəh – Allah Ona həmd edəni eşitdi!"⁸⁶⁴. Qamətini düzəltdikdən sonra buyurdu: "Rəbbənə Və Ləkəl Həmd – Ey Rəbbimiz! Sənə həmd olsun". Başqa rəvayətdə: "Rəbbənə Ləkəl Həmd – Ey Rəbbimiz! Sənə həmd olsun". Bəzən də bunların əvvəlinə: "Allahummə" sözünü əlavə edərdi⁸⁶⁵.

وكان يقول ﷺ: ((إنما جعل الإمام ليؤتم به. وإذا قال: سمع الله لمن حمده, فقولوا: ((اللهم ربنا ولك الحمد)) يسمع الله لكم, فإن الله تبارك وتعالى قال على لسان نبيه: سمع الله لمن حمده)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "İmam (rukudan qalxıb) Səmiəllahu Limən

⁸⁶² Əbu Davud 873, Nəsəi 718, 1049, 1132, Əhməd 23980, 24026, əl-Albani "Səhih".

⁸⁶³ Nəsəi 1131, əl-Albani "Səhih".

⁸⁶⁴ «Fəthul Bari» 2/282.

⁸⁶⁵ Buxari 732, əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy" 136, "Səhih Kəlimə" 74.

Həmidəh – dedikdə, siz də **Allahummə Rəbbənə Və Ləkəl Həmd** – deyin. Allah sizi eşidər. Uca və Böyük olan Allah Peyğəmbərinin dili ilə: **Səmiəllahu Limən Həmidəh** – deyir⁸⁶⁶.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا قَالَ الْإِمَامُ **سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ**، فَقُولُوا **اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ**، فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلَهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ».

Əbu Hureyrə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ buyurdu: İmam: **Səmi Allahu Limən Həmidəh** - deyəndə siz: **Allahummə, Rəbbənə Ləkəl Həmd** deyin. Bilin ki, kimin sözü mələklərin sözü ilə üst-üstə düşsə, onun keçmiş günahları bağışlanar⁸⁶⁷.

علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عن صلاة النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وإذا رفع رأسه من الركوع يقول: ((**سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ**, رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ, **مِلَاءَ السَّمَاوَاتِ وَمِلَاءَ الْأَرْضِ**, **وَمِلَاءَ مَا بَيْنَهُمَا**, **وَمِلَاءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدَ**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əli رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, bir gün Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ilə namaz qıldım. Rukudan başını qaldırıdıqdan sonra buyurdu: **Səmiəllahu Limən Həmidəh, Rəbbənə Və Ləkəl Həmd, Mil'Əs-Səmavati Və Mil'Əl-Ardi Və Mə Bəynəhumə, Və Mil'Ə Mə Şi'Tə Min Şeyin Bə'D** – Göylər dolusu, yer dolusu, onların arasında olanlar və bundan sonra dilədiyiniz şeylər dolusu (Sənə həmd olsun)⁸⁶⁸.

كان رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إذا رفع رأسه من الركوع قال: ((**اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلَاءَ السَّمَاوَاتِ وَمِلَاءَ الْأَرْضِ وَمِلَاءَ مَا بَيْنَهُمَا وَمِلَاءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدَ أَهْلِ النَّاءِ وَالْمَجْدِ**, أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ وَكُنَّا لَكَ عَبْدًا **اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ rukudan başını qaldırıdıqdan sonra buyurdu: **Allahummə Rəbbənə Ləkəl Həmd, Miləs Səmavati Və Miləl Ardi Və Mil'Ə Mə Bəynəhumə, Və Mil'Ə Mə Şi'Tə Min Şeyin BəaDu, Əhləs Sənai Vəl Məcdi, Əhaqqu Mə Qaləl Abdu, Və Kullunə Ləkə Abdun, Allahumə Lə Mani'a Limə A'təytə Və Lə Mu'tiyə Limə Mənə'tə Və Lə Yənfəu Zəl Cəddi Minkəl Cədd** – Göylər dolusu, yer dolusu, onların arasında olanlar və bundan sonra dilədiyiniz şeylər dolusu (Sənə həmd olsun). Ey tərif və şərəf sahibi! Bəndənin – hamımız Sənin qulunuq – söylədiyi ən doğru söz budur: Allahım! Sənin verdiyinə mane olacaq, mane

⁸⁶⁶ Müslim 404/62, 476, 931, Əbu Davud 974, Nəsəi 1064, 1172, 1280, İbn Hibban 2167, Əhməd 19680, əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy" 135.

⁸⁶⁷ Buxari 796.

⁸⁶⁸ Müslim 771, 1848, Əbu Davud 760, Tirmizi 3423, İbn Hibban 1901, Əhməd 960, əl-Albani "Səhih Kəlimə" 69.

olduğunu da verəcək (bir kəs) yoxdur. Heç bir hörmət sahibinə Sənin yanında hörməti fayda verməz”⁸⁶⁹.

وقال رفاعة بن رافع رضي الله عنه كنا يوماً نُصلي وراء النبي ﷺ فلما رفع رأسه من الركعة قال: ((سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ)) فقال رجلٌ وراءه: ((رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مَبْرُوكًا فِيهِ, فلماً انصرف قال: ((مَنِ الْمَتَكَلِمُ ؟)) قال: أنا, قال: ((رأيتُ بضعةً وثلاثينَ ملكاً يتندرونها أيهم يكتبها أول)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Rifə İbn Rafi رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir gün biz Peyğəmbərin ﷺ arxasında namaz qıldıq. Nə zaman ki, Rukudan başını qaldırıqca buyurdu: “Səmiəllahu Limən Həmidəh”. Arxada olan bir kişi: “Rəbbənə Və Ləkəl Həmd, Həmdən Kəsiran Tayyibən Mubərəkən Fih” dedi. Namazı bitirdikdən sonra Peyğəmbər: “Bu sözləri kim söylədi?” deyə soruşdu. Adam: “Mən” dedi. Peyğəmbər: “Mən otuzdan çox mələk gördüm ki, bu əcri sənin üçün hansı biri daha tez yazacaq deyə (birinci yazmaqdan) ötrü bir-birilə yarışa girmişdi”⁸⁷⁰.

وكان يقول ﷺ: ((لِربِّي الْحَمْدُ، لِربِّي الْحَمْدُ)) يكرر ذلك. قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ (rukudan sonra) buyurdu: “Lirəbbiyəl Həmdü, Lirəbbiyəl Həmdü – Həm Sənədir, Həmd Sənədir – sözlərini (o, qədər çox təkrar edərdi ki, hətta qiyamda Bəqərə surəsini oxuduğu müddətə yaxın olardı)”⁸⁷¹.

أذكار السجود

SƏCDƏDƏ EDİLƏN ZİKRLƏR

وعن حذيفة رضي الله عنه أنه سمع النبي ﷺ يقول إذا سجد: ((سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى)) ثلاث مرات. وكان أحياناً يكررها أكثر من ذلك. قال الشيخ الألباني : صحيح

Huzeyfə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ səcdə halında bu duanı 3 dəfə edərəkən eşitdim: “Subhənə Rəbbiyəl Ə’la – Ən Uca Rəbbim pak və müqəddəsdür!”. Bəzən isə bu kəliməni daha çox təkrar edərdi⁸⁷².

وفي حديث علي رضي الله عنه عن صلاة النبي ﷺ وإذا سجد يقول في سجوده: ((اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ، وَأَنْتَ رَبِّي، سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ فَأَحْسَنَ صُورَةَ (صُورَتَهُ)، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ. (وَتَبَارَكَ اللَّهُ) فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

⁸⁶⁹ Müslim 477, 1848, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 75.

⁸⁷⁰ Buxari 799, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 76.

⁸⁷¹ Nəsəi 1069, 1145, Əhməd 23335, 23423, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 137.

⁸⁷² Müslim 479, 772, 1850, Əbu Davud 871, İbn Məcə 888, Tirmizi 261, İbn Hibban 1897, Nəsəi 1046, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 145.

Əli ؓ rəvayət edir ki, bir gün Peyğəmbər ﷺ ilə namaz qıldım səcdə etdi və səcdədə buyurdu: “Allahummə Ləkə Səcdətu Və Bika Əməntu Və Ləkə Əsləmtu, Və Əntə Rəbbi, Səcdə Vəchiyə Lilləzi Xələqahu, Və Səvvərahu, Fə Əhsənu Surahu (Suratəhu), Və Şəqqə Səm’ahu Və Bəsərahu, Fətəbarəkəllahu Əhsənul Xəliqin – Allahım! Sənə səcdə etdim, Sənə iman gətirdim, Sənə təslim oldum! Sən mənim Rəbbimsən, Üzüm onu yaradana, ona surət (Gözəl surət) verənə, onda göz və qulaq açana səcdə etdi. Yaradanların ən gözəli olan Allah nə qədər xeyirxahdır!”⁸⁷³.

على ؓ عن صلاة النبي ﷺ وإذا سجد يقول في سجوده: اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسَلْتُ سَجْدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ.

Əli ؓ rəvayət edir ki, bir gün Peyğəmbər ﷺ ilə namaz qıldım səcdə etdi və səcdədə buyurdu: “Allahummə Ləkə Səcdətu Və Bika Aməntu Və Ləkə Əsləmtu, Səcdə Vəchiyə Lilləzi Xələqahu, Və Səvvərahu, Və Şəqqə Səm’ahu Və Bəsərahu, Təbarəkəllahu Əhsənul Xəliqin - Allahım! Sənə səcdə etdim, Sənə iman gətirdim, Sənə təslim oldum! Üzüm onu yaradana, ona surət verənə, onda göz və qulaq açana səcdə etdi. Yaradanların ən gözəli olan Allah nə qədər xeyirxahdır!”⁸⁷⁴.

عن عقبه بن عامر ؓ كان رسول الله ﷺ قول في سجوده: ((سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ)) (ثلاثاً) قال الشيخ الألباني: صحيح

Uqbə İbn Amr ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ səcdədə 3 dəfə buyurdu: “Subhənə Rəbbiyəl Ə’la Və Bihəmdihə – Ən Uca Rəbbim pak və müqəddəsdir! Həmd Onadır”⁸⁷⁵.

قالت عائشة ؓ: كان رسول الله ﷺ يكثر أن يقول في ركوعه وسجوده: ((سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي)) يتأول القرآن. تريد قوله تعالى (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا) قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ əksər vaxtı ruku və səcdədə Quran ayəsini təvil edərək (Yəni: ayədə olan əmrə uyaraq) buyurardı: “Subhanəka Allahummə Rəbbənə Və Bihəmdikə, Allahummə Ğfirliy – Allahım! Sən pak və müqəddəssən. Ey Rəbbimiz! Sənə həmd olsun. Allahım, məni bağışla!”. Ayə: “Fə səbbih Bihəmdə Rəbbikə Və səğfirhu İnnəhu Kənə Təvvəbən – “Həmd ilə

⁸⁷³ Əbu Davud 760, İbn Məcə 1054, Tirmizi 3421, Nəsəi 1126, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 146.

⁸⁷⁴ Müslim 1848.

⁸⁷⁵ Əbu Davud 870, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 146.

Rəbbini təriflə və Ondan bağışlanmağımı dilə. Həqiqətən, O, tövbələri qəbul edəndir!". (ən-Nəsr 3)⁸⁷⁶.

كان رسول الله ﷺ يقول في سجوده: **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دِقَّةَ وَجَلِّهِ وَأَوَّلَهُ وَآخِرَهُ وَعَالِيَتَهُ وَسِرَّهُ**) قال الشيخ الألباني :

صحیح

Peyğəmbər ﷺ səcdədə buyurdu: **Allahumməğfirliy Zənbıy Kulləhu, Diqqəhu Və Cilləhu, Və Əvvələhu Və Axirəhu Və Alanıyətəhu Və Sirrahı –** Allahım! Günahlarımın hamısını – kiçiyini və böyüyünü, birincisini və axıncısını, aşkarını və gizlisini mənə bağışla!⁸⁷⁷.

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ فَقَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- لَيْلَةً مِنَ الْفِرَاشِ فَالْتَمَسْتُهُ فَوَقَعَتْ يَدِي عَلَى بَطْنِ قَدَمَيْهِ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ وَهُمَا مَنْصُوبَتَانِ وَهُوَ يَقُولُ **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنِّي، لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَيَّ نَفْسِكَ**) قال الشيخ الألباني : صحیح

Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanında yatmışdım. Gecə ikən onu yanımda tapmadıqda əlimlə axtarmağa başladım və əlim ayaqlarına toxundu. Səcdə halında idi, belə dua edirdi: **Allahummə İnniy Əuzu Biridəkə Min Səxatikə Və Bimu'afatikə Min Uqubatikə Və Əuzu Bikə Minkə, La Uhsiy Sənaən Aleykə Əntə Kəmə Əsneytə Alə Nəfsikə –** Allahım! Sənin qəzəbindən razılığına, cəzandan əfvinə sığınırım. Səndən Sənə pənah aparırım. Mən Səni (layiqincə) tərif edə bilmərəm. Sən Özün Özünü tərif etdiyin kimisən!⁸⁷⁸.

وعن عائشة رضي الله عنها كان رسول الله ﷺ يقول في ركوعه وسجوده: **سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ**) قال الشيخ

الألباني : صحیح

Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ruku və Səcdə halında buyurdu: **Subbuhun, Quddusun, Rabbul Mələikəti Vər Ruh –** Pakdır, müqəddədir, mələklərin və Ruhun Rəbbidir!⁸⁷⁹.

وكان ﷺ إذا قال: **سَجَدَ لَكَ سَوَادِي وَخَيَالِي، وَأَمَّنْ بِكَ فُؤَادِي، أَبُوءُ بِبِعَمَلِكَ عَلَيَّ، هَذِهِ يَدَايَ وَمَا جَنَيْتُ عَلَى نَفْسِي أَوْ**

بِمَا جَنَيْتُ عَلَى نَفْسِي) قال الشيخ الألباني : صحیح

⁸⁷⁶ Buxari 794, 817, 4042, 4293, 4968, Müslim 217/484, Muxtəsər Buxari 412, Əbu Davud 877, Nəsəi 112, əl-Albani "Səhih Kəlimə" 70.

⁸⁷⁷ Müslim 216/483, 1112, Əbu Davud 878, əl-Albani "Sifətus Salətu Nəbiy" 146.

⁸⁷⁸ Müslim 222/486, 1118, Əbu Davud 1427, 1429, İbn Məcə 1179, 3841, Tirmizi 3493, 3566, İbn Hibban 1932, Nəsəi 1100, 1300, 1747, 5534, Əhməd 25655, 25696, əl-Albani "Səhih Kəlimə" 79.

⁸⁷⁹ Müslim 223/487, 1119, Əbu Davud 872, Nəsəi 1048, 1134, İbn Hibban 1899, Əhməd 24063, 24109, əl-Albani "Səhih Kəlimə" 71.

Peyğəmbər ﷺ səcdədə buyurdu: “Sacada Laka Savadi Va Xayali, Va Əmana Bika Fuadi, Əbuu Binimətikə Aleyya Həzihi Yədayya, Va Mə Cənaytu Alə Nəfsi Əv Bimə Cənaytu Alə Nəfsi – Sənə gerçəklikdə də, xəyalda da səcdədəyəm. Qəlbimdə Sənə iman gətirdim. Mənə bəxş etdiyən nemətlərlə bəhrələndim”⁸⁸⁰.

وقال عوف بن مالك ؓ قُمتُ مع رسولِ الله ﷺ ليلةً، فقَامَ فقرأ سورة (البقرة) لا يمر بآية رحمةٍ، إلا وقف فسأل، ولا يمر بآية عذابٍ، إلا وقف وتعوذَ قال: ثم ركع بقدرِ قِيَامِهِ، يقولُ في ركوعِهِ: ((سُبْحَانَ ذِي الْجَبُوتِ وَالْمَلَكُوتِ، وَالْكَرِيَاءِ وَالْعِظْمَةِ)) ثم قال في سجوده مثل ذلك. قال الشيخ الألباني: صحيح

Auf İbn Məlik ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər gecə namaza durdum. Durdu və Baqərə Surəsini oxudu. Rəhmət ayələrinə çatdıqda Allahdan istəyər, əzab ayələrinə çatdıqda isə Allaha sığınardı. Sonra ruku etdi (qiyamda durduğu qədər durdu) və rukuda buyurdu: “Subhana Zil Cəbəruti, Val Mələkuti, Val Kibriyai, Val Azaməti – Qüdrət, səltənət, böyüklük və əzəmət sahibi pak və müqəddəsdür!”⁸⁸¹. Rukuda da eyni kəlimələri söylədi.

قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ عَنْهَا: فَقَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ مَضْجِعِهِ فَجَعَلْتُ أَلْتَمِسُهُ، وَطَنَنْتُ أَنَّهُ أَتَى بَعْضَ حَوَارِيهِ، فَوَقَعَتْ يَدِي عَلَيْهِ وَهُوَ سَاجِدٌ وَهُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbəri ﷺ yatağında itirdim. (İşıq olmadığından) Onu axtarmağa başladım. Elə zənn etdim ki, bəzi qonşuların yanına gedib. Birdən əlim səcdədə ona toxundu. O buyurdu: “Allahumməğfirli Mə Əsrartu Va Mə Əaləntu – Allahım! Gizli və aşkar günahlarımı bağışla”⁸⁸².

عن عائشة ؓ قالت: فقدتُ رسولَ الله ﷺ ذاتَ ليلةٍ. فإذا هو راکعٌ أو ساجدٌ يقول: ((سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ لا إلهَ إلا أنتَ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ gecə durdu. O, ruku və ya səcdədə buyurdu: “Subhanəka Allahummə Va Bihamdikə, La İlahə İllə Ənt – Allahım! Sən pak və müqəddəssən. Həmd Sənədir, Səndən başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur”⁸⁸³.

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بَدَأَ فِي بَيْتِ خَالَتِي مَيْمُونَةَ فَبَقِيَتْ كَيْفَ يُصَلِّي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – قَالَ – ... ثُمَّ نَامَ حَتَّى نَفَخَ

⁸⁸⁰ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 146, əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 2145.

⁸⁸¹ Əbu Davud 873, Nəsəi 718, 1049, 1132, Əhməd 23980, 24026, əl-Albani “Səhih”.

⁸⁸² Nəsəi 1124, əl-Albani “Səhih”.

⁸⁸³ Nəsəi 1131, əl-Albani “Səhih”.

وَكُنَّا نَعْرِفُهُ إِذَا نَامَ بِنَفْسِهِ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ فَصَلَّى فَجَعَلَ يَقُولُ فِي صَلَاتِهِ أَوْ فِي سُجُودِهِ: ((اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي لِسَانِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَمِنْ فَوْقِي نُورًا، وَمِنْ تَحْتِي نُورًا، وَعَنْ يَمِينِي نُورًا، وَعَنْ شِمَالِي نُورًا، وَمِنْ أَمَامِي نُورًا، وَمِنْ خَلْفِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي نَفْسِي نُورًا، وَأَعْظِمْ لِي نُورًا، وَعَظِّمْ لِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا، وَاجْعَلْنِي نُورًا، اللَّهُمَّ أَعْظِنِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي عَصَبِي نُورًا، وَفِي لَحْمِي نُورًا، وَفِي دَمِي نُورًا، وَفِي شَعْرِي نُورًا، وَفِي بَشْرِي نُورًا)) ((اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي نُورًا فِي قَبْرِي وَ نُورًا فِي عِظَامِي)) (وَرَدَّنِي نُورًا، وَوَدَّنِي نُورًا، وَوَدَّنِي نُورًا)، (وَهَبْ لِي نُورًا عَلَى نُورٍ) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas ؓ deyir ki, xalam Meymunənin ؓ evində gecələdim. Qaldım ki, görüm Peyğəmbər ﷺ necə namaz qılır. Sonra yatdı, hətta (dərindən) nəfəs alırdı. Biz də onu yatdığı zaman nəfəsindən bildirdik ki, yatıb. Sonra namaza çıxdı və namaz qıldı. Namazda və ya səcdədə buyurdu: “Allahumməc’al Fi Qalbiy Nuran Və Fi Lisəniy Nuran Və Fi Səm’iy Nuran Və Fi Basariy Nuran Və Min Fovqiy Nuran Və Min Təhtiy Nuran Və An Yəmiyniy Nuran Və An Şimaliy Nuran Və Min Əmamiy Nuran Və Min Xəlfiy Nuran, Vəc’al Fi Nəfsiy Nuran Və A’zim Liy Nuran Və Azzim Liy Nuran, Vəc’al Liy Nuran, Vəc’alniy Nuran, Allahummə Ə’tiniy Nuran, Vəc’al Fi Asəbiy Nuran Və Fi Ləhmiy Nuran Və Fi Dəmiy Nuran Və Fi Şəriy Nuran Və Fi Başəriy Nuran”, “Allahumməc’al Liy Nuran Fi Qabriy, Və Nuran Fi İzamiy”, “Və Zidniy Nuran, Və Zidniy Nuran, Və Zidniy Nuran”, “Və Həb Liy Nuran Alə Nurin” - Allahım! Qəlbimə və dilimə nur saç! Qulağıma və gözümə nur saç! Başımın üstündən və ayağımın altından nur saç! Sağımdan və solumdan nur saç! Önümə və arxama nur saç! Nəfsimi nurlandır! Mənim üçün böyük bir nur və uca bir nur saç! Mənim üçün nur et və məni nurlu et! Allahım mənə nur bəxş et! Sinirimi nurlu et! Ətimi və qanıma nurlu et! Saçımı və dərimi nurlu et!⁸⁸⁴. “Allahım! Qəbrimə nur saç! Sümüyümü nurlandır!”. “Nurumu artır, nurumu artır, nurumu artır!”⁸⁸⁵. “Mənə nur üzərindən nur bəxş et!”⁸⁸⁶.

الأذكار بين السجدين

İKİ SƏCDƏ ARASINDA EDİLƏN ZİKRLƏR

عن ابن عباس ؓ كان رسول الله ﷺ يقول بين السجدين: ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وارحمي، واجبرني، وارفعني، واهدني،

وعافني، وارزقني)) قال الشيخ الألباني : صحيح

⁸⁸⁴ «Fəthul Bari» 11/116, 6316, Muslim 1/526, 529, 530, 763, 1830, Nəsəi 1121.

⁸⁸⁵ Buxari «Ədəbul Mufrad» 695, Tirmizi 3419, əl-Albani “Səhih”.

⁸⁸⁶ Muxtəsər Buxari 92, 6316, Muxtəsər Muslim 379, Müslim 763, 1/526, 529, 530, 1824, İbn Hibban 2636. İbn Həcər «Fəthul Bari» 11/118 əsərində gətirmiş və İbn Əbu Asimin «Dua» əsərində olduğunu qeyd etmişdir. O: «Müxtəlif rəvayətlərlə iyirmi beş xislət varid olmuşdur».

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم iki səcdə arasında buyurdu: **“Allahumməğfirliy, Vərhəmmiy, Vəcburniy, Vərfə’niy, Vəhdiniy, Və Afiniy, Vərzüqniy – Allahım! Məni bağışla, mənə rəhm et, məni doğru yola yönəlt, mənə salamatlıq ver, məni ucalt, mənə lütf et, mənə ruzi yetir!”**⁸⁸⁷.

عن حذيفة رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يقول بين السجدين: ((**رَبِّ اغْفِرْ لِي, رَبِّ اغْفِرْ لِي**)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Huzeyfə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم səcdədə buyurdu: **“Rəbbiğfirliy, Rəbbiğfirliy – Rəbbim, məni bağışla! Rəbbim, məni bağışla!”**⁸⁸⁸.

التشهد في الصلاة

NAMAZDA TƏŞƏHHÜD

عن ابن مسعود رضي الله عنه قال علمني رسول الله صلى الله عليه وسلم التشهد وكفي بين كفيه كما يعلمني السورة من القرآن: ((**التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ، وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ**)) (فَأَيْتُكُمْ إِذَا قُلْتُمْ ذَلِكَ أَصَابَ كُلُّ عَبْدٍ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ – أَوْ تَيْنِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ –) **أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ**)) قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم mənə Qurandan bir surə öyrədir kimi əlimi ovucları içinə alaraq Təşəhhüdü öyətədi: **“Ət Təhiyyatu Lilləhi, Vəs Saləvatu, Vət Tayyibətu, Əs Səlamu Aleykə Əyyuhən Nəbiyyu Və Rəhmətullahi Və Bərakətuhu, Əs Səlamu Aleyinə Və Alə İbadilləhis Salihin, Əşhədu Ən Lə İlahə İlləllah Və Əşhədu Ənnə Muhəmmədən Abduhu Və Rasuluhu – Salamlar, dualar və gözəl şeylər Allaha aiddir. Ey Peyğəmbər, sənə salam olsun, Allahın mərhəməti və Onun bərkəti (olsun)! Bizə və Allahın əməlisələh qullarına salam olsun! (Qul bunu söylədiyi zaman göydə və yerdə olan (və ya: göylər və yerlər arasında olan) bütün yaxşı qullarda buna qatılaraq): Mən şahidlik edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur və şahidlik edirəm ki, Muhəmməd Onun qulu və elçisidir”**⁸⁸⁹. İbn Məsud رضي الله عنه deyir ki: Biz **Əssəlamu Aleykə Əyyuhənnəbiyy –** deyərdik. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم dünyasını dəyişdikdən sonra: **Əssəlamu Alənnəbiyy –** deməyə başladıq.

عن ابن عباس رضي الله عنه قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يعلمنا التشهد كما يعلمنا السورة من القرآن فكان يقول: ((**التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ**))

⁸⁸⁷ Əbu Davud 850, Tirmizi 284, Əhməd 1561, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiyy” 153.

⁸⁸⁸ İbn Məcə 897, 905, Əbu Davud 874, Nəsəi 1069, əl-Albani “Səhih”.

⁸⁸⁹ Buxari 797, 831, 1144, 1202, 5910, 6230, 6265, 7381, Muxtəsər Buxari 431, Müslim 55/402, 924, Əbu Davud 969, İbn Məcə 899, 1892, Tirmizi 289, Nəsəi 1162, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiyy” 161.

الصَّلَاةُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا (عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ) رَسُولُ اللَّهِ) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bizə təşəhhüdü Quran surəsini öyrətdiyi kimi öyrədib byurdu: “*Ət Təhiyyätul Mubarakatu Əs Salavatu Ət Tayyibätu Lillahi, Əs Səlamu Aleykə Əyyuhən Nəbiyyu Və Rahmətullahi Və Bərəkätuhu, Əs Səlamu Aleynə Və Alə İbadil Ləhis Salihin, Əşhadu Ən Lə İlahə İlləllah Və Əşhadu Ənnə Muhammədən Rasullullah* (Başqa rəvayətdə: *Abduhu va Rasuluhu*) – Mubarək Salamlar, dualar və gözəl şeylər Allaha aiddir. Bizə və Allahın əməlisaleh qullarına salam olsun! Mən şahidlik edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur və şahidlik edirəm ki, Muhəmməd Onun elçisidir”⁸⁹⁰.

عن أبي سعيد الأشعري ﷺ قال: قال رسول الله ﷺ: ((التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَاةُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Səid (Musa) əl-Əşari ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “*Ət Təhiyyätu Ət Tayyibätu Əs Salavatu Lillahi, Əs Səlamu Aleykə Əyyuhən Nəbiyyu Və Rahmətullahi Və Bərəkätuhu, Əs Səlamu Aleynə Və Alə İbadil Ləhis Salihin, Əşhadu Ən Lə İlahə İlləllah Vəhdəhu Lə Şərikə Ləhu Və Əşhadu Ənnə Muhammədən Abduhu Va Rasuluhu* - Bütün yaxşılıqlar Allah üçündür. Allaha həmd-sənalar, xeyir-dualar olsun. Peyğəmbərə salam olsun! Allahın mərhəməti və bərəkəti ona yetişsin. Bizə və Allahın əməli-saleh qullarına salam olsun. Mən şəhadət edirəm ki, Vahid və şəriksiz Allahdan başqa ibadətə və itaətə layiq haqq məbud yoxdur və şəhadət edirəm ki, Muhəmməd Onun qulu və elçisidir”⁸⁹¹.

عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ يُعَلِّمُ النَّاسَ التَّشَهُُّدَ يَقُولُ قَوْلُوا التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ الزَّكَايَاتُ لِلَّهِ الطَّيِّبَاتُ (لِلَّهِ) الصَّلَاةُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Ömər ﷺ cəmaata minbərdən təşəhhüdü öyrədərək buyurdu: «*Əttəhiyyätu Lillahi, Əzzəkiyätu Lillahi, Əttayyibätu (Lillahi), Əssaləvatu Lillahi, Əs Səlamu Aleykə Əyyuhən Nəbiyyu Və Rahmətullahi Və Bərəkätuhu, Əs Səlamu*

⁸⁹⁰ Müslim 929, Əbu Davud 976, İbn Məcə 900, Tirmizi 290, Nəsəi 1174, 60/403, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 162.

⁸⁹¹ Müslim 62/404, 931, Əbu Davud 974, Nəsəi 1064, 1172, 1280, “Kubra” 761, 1203, “Sifətus Salət” 163.

Aleyinə Və Alə İbadilləhis Salihin, Əşhadu Ən Lə İlahə İlləllah Və Əşhadu Ənnə Muhəmmədən Abduhu Və Rasuluhu – Bütün yaxşıqlar, gözəlliklər, həmd-sənalar, xeyir-dualar Allah üçündür. Peyğəmbərə salam olsun! Allahın mərhəməti və bərəkəti ona yetişsin. Bizə və Allahın əməli-saleh qullarına salam olsun. Mən şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə və itaətə layiq haqq məbud yoxdur və şəhadət edirəm ki, Muhəmməd Onun qulu və elçisidir⁸⁹².

عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ يَتَشَهَّدُ فَيَقُولُ بِسْمِ اللَّهِ التَّجَاثُ لِلَّهِ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ الرَّاكَيَاتُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ شَهِدْتُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ شَهِدْتُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. يَقُولُ هَذَا فِي الرُّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ وَيَدْعُو إِذَا قَضَى تَشَهُدَهُ بِمَا بَدَأَ لَهُ فَإِذَا جَلَسَ فِي آخِرِ صَلَاتِهِ تَشَهُدًا.

Nəfi deyir ki, İbn Ömər ﷺ təşəhhüdü belə oxuyardı: “Bismilləhi Əttəhiyyətu Lilləhi Əssaləvətu Lilləhi Əzzəkiyatu Lilləhi Əssələmu Alə Nəbiyyi Və Rahmətullahi Və Bərəkətuhu Əssələmu Aleyinə Və Alə İbadilləhis Salihinə Şəhidtu Ənlə İlahə İlləllahu Şəhidtu Ənnə Muhəmmədən Rasuluhu - Bunu hər iki rükətdə də oxuyardı (Yəni: Təşəhhüd üçün oturduq)⁸⁹³.

عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا كَانَتْ تَقُولُ إِذَا تَشَهَّدَتْ التَّجَاثُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ الرَّاكَيَاتُ لِلَّهِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا təşəhhüdə deyərdi: “Əttəhiyyətu Əttəyyibətu Əssaləvətu Əzzəkiyətu Lilləhi Əşhadu Ənlə İlahə İllə Vəhdəhu Lə Şərikə Ləhu Və Ənnə Muhəmmədən Abduhu Və Rasuluhu Əssələmu Aleyhə Əyyuhən Nəbiyyu Və Rahmətullahi Və Bərəkətuhu Əssələmu Aleyinə Və Alə İbadilləhis Salihinə Əssələmu Aleykum – deyərdi⁸⁹⁴.

الصلاة على النبي ﷺ في التشهد الأول ومشروعية الدعاء فيه

PEYĞƏMBƏRƏ ﷺ BİRİNCİ TƏŞƏHHÜDƏ SALAVAT GƏTİRMƏYİN VƏ ORADA EDİLƏN DUANIN MƏŞHUR OLMASI

⁸⁹² İmam Məlik “Muvatta” 53, 300, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

⁸⁹³ İmam Məlik “Muvatta” 301.

⁸⁹⁴ İmam Məlik “Muvatta” 302, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy”.

عن سعد بن هشام قال : - سألت عائشة قلت يا أم المؤمنين أفيتبني عن وتر رسول الله صلى الله عليه و سلم . قالت كنا نعد له سواكه وظهره . فيبعثه الله فيما شاء أن يبعثه من الليل . فيتسوك ويتوضأ ثم يصلي تسع ركعات . لا يجلس فيها إلا عند الثامنة . فيدعو ربه . فيذكر الله ويحمده ويدعوه (ويصلي على نبيه) . ثم ينهض ولا يسلم . ثم يقوم فيصلّي التاسعة . ثم يقعد فيذكر الله ويحمده ويدعو ربه ويصلي على نبيه . ثم يسلم تسليماً يسمعنا . ثم يصلي ركعتين بعد ما يسلم وهو قاعد . فتلك إحدى عشرة ركعة . فلما أسن رسول الله صلى الله عليه و سلم وأخذ اللحم أوتر بسبع وصلّى ركعتين بعد ما سلم . قال الشيخ الألباني : صحيح

Sad İbn Hişəm deyir ki, Aişədən رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا soruşdum: “Ey möminlərin anası! Mənə Peyğəmbərin ﷺ Vitr namazını izah et”. O: “Biz onun üçün Misvakını və suyunu hazırlayardıq. Allah istədiyi zaman gecənin bir aləmi onu oyadardı. (Yuxudan oyandığı zaman) misvkdən istifadə edər, dəstəmaz alır və doqquz rükət namaz qıldadı. Səkkizinci rükətə qədər təşəhhüdə oturmazdı. (Səkkizinci rükətdə) təşəhhüdə oturub Rəbbinə dua edər (Başqa rəvayətdə: Peyğəmbərə salavat deyər), Allahı zikr edər, həmd edər və Ona dua edərdi. Sonra salam vermədən ayağa qalxar doqquzuncu rükəti qıldıqdan sonra oturub Allahı zikr edər, Ona həmd edər, Rəbbinə dua edər və Peyğəmbərinə salavat gətirərdi. Sonra bizim eşidəcəyimiz şəkildə salam verərdi. Salamdan sonra oturaq halda iki rükət namaz qıldadı. Cəmi 11 rükət namaz qıldadı. Yaşlandığı zaman yeddi rükət Vitr namazı qılar və salamdan sonra oturaq halda iki rükət namaz qıldadı”⁸⁹⁵. (**Fayda:** Hədis Vitirdən sonra iki rükət namazın olmasına dəlildir)⁸⁹⁶.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: كُنَّا لَا نَدْرِي مَا نَقُولُ فِي كُلِّ رَكْعَتَيْنِ غَيْرَ أَنْ نَسْبِحَ وَنُكَبِّرَ وَنُحَمِّدَ رَبَّنَا وَأَنْ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَّمَ فَوَاتِحَ الْخَيْرِ وَجَوَامِعَهُ وَخَوَاتِمَهُ فَقَالَ إِذَا قَعَدْتُمْ فِي كُلِّ رَكْعَتَيْنِ فَقُولُوا التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ثُمَّ لِيَتَّخِرَ أَحَدُكُمْ مِنَ الدُّعَاءِ أَعْجَبَهُ إِلَيْهِ فَلْيَبْدَعْ بِهِ رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Məsud رضي الله عنه deyir ki, biz hər rükətdə Allahı - **Təsbih, Təkbir** və **Təhmüd** söyləməkdən başqa bir şey bilmirdik. Sonra Peyğəmbər ﷺ bizlərə xeyrin açarını və bütün (kəlimələrin) cəmini öyrədərək buyurdu: “Hər rükətə oturuqda deyir: **“Ət Təhiyyətu Lilləhi, Vəs Saləvatu, Vət Tayyibətu, Əs Saləmu Aleykə Əyyuhən Nəbiyyu Və Rahmətullahi Və Bərakətuhu, Əs Saləmu Aleyinə Və Alə İbadilləhis Salihin, Əşhədu Ən Lə İlahə İlləllah Və Əşhədu Ənnə Muhəmmədən Abduhu Və Rasuluhu** – Salamlar, dualar və gözəl şeylər Allaha aiddir. Ey Peyğəmbər, sənə salam olsun, Allahın mərhəməti və Onun bərekəti (olsun)! Bizə və Allahın əməlisəlah qullarına salam olsun! Mən şahidlik edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur və

⁸⁹⁵ İbn Məcə 1191, Nəsəi 1720, əl-Albani “Səhih”.

⁸⁹⁶ Müslim 1773, 139/746.

şahidlik edirəm ki, Muhəmməd Onun qulu və elçisidir. Sonra istədiyi duanı seçsin və onunla Rəbbinə dua etsin”⁸⁹⁷.

قال الشيخ الألباني رحمه: وفي الحديث فائدة هامة. وهي مشروعية الدعاء في التشهد الأول. ولم أر من قال به من الأئمة غير ابن حزم وظاهر الحديث يدل على مشروعية الدعاء في كل تشهد، ولو كان لا يليه السلام...وأما حديث ((كان لا يزيد في الركعتين على التشهد)) فهو منكر.

Şeyx əl-Albani رحمه deyir ki: “Hədisdə mühüm bir fayda vardır. Duanın birinci təşəhhüddə məşhur olmasıdır. İbn Həzmdən رحمه savayı bunu deyən bilmirəm. **Həmçinin:** Hədis zahirinə görə duanın hər bir təşəhhüddə məşhur olmasına dəlildir. Təşəhhüddən sonra salam gəlməsə də belə. Lakin Hədis: “Hər iki rukətdə Təşəhhüddən başqa heç bir şey əlavə etməzdik – Munkərdi”⁸⁹⁸.

عن عبدالله بن مسعود قال : كنا إذا جلسنا مع النبي صلى الله عليه و سلم في الصلاة بمثل حديث منصور وقال ثم ينتخير بعد من الدعاء ثم لينتخير بعد من المسألة ما شاء (أو ما أحب)

İbn Məsud رحمه deyir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər oturmuşdum. Mənsurun hədisini zikr etdi. (Varid olan dualardan) istədiyini seçər və onunla dua edərdi”⁸⁹⁹.

الصلاة على النبي ﷺ بعد التشهد

TƏŞƏHHÜDDƏN SONRA PEYĞƏMBƏRƏ ﷺ EDİLƏN SALAVAT

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahumma Salli Ala Muhammadin Va Ala Əhli-Beytihi Va Ala Əzvacihi Va Zurriyyatihi, Kəmə Salleyta Ala Ali İbrahimə, İnnəkə Həmidun Məcüd, Va Bərik Ala Muhammadin Va Ala Əhli Beytihi Va Ala Əzvacihi Va Zurriyyatihi, Kəmə Bəraktə Ala Ali İbrahimə, İnnəkə Həmidun Məcüd – Allahım! İbrahimin ailəsinə xeyir-dua verdiyin kimi, Muhəmmədə, onun ailəsinə, xanımlarına, övladlarına xeyir-dua ver. Şübhəsiz ki, Sən çox həmd-səna edilən, şan və şərəf Sahibisən. İbrahimin ailəsinə bərəkət verdiyin

⁸⁹⁷ Nəsəi 1163, Əhməd 4160, İbn Hibban 1951, əl-Albani “Səhih”.

⁸⁹⁸ əl-Albani “Daifdə” 5186, “Səhihdə” 2/538, 539, “Sifətus Sələtu Nəbiy” 160.

⁸⁹⁹ Buxari 831, 835, Müslim 402.

kimi, Muhəmmədə, onun ailəsinə, xanımlarına, övladlarına bərəkət ver. Şübhəsiz ki, Sən çox həmd-səna edilən, şan və şərəf Sahibisən⁹⁰⁰.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ. وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ. إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahumma Salli Alə Muhəmmədin Və Alə Əzvacihi Və Zurriyyətihi, Kəmə Salleytə Alə Ali İbrahim, Və Barik Alə Muhəmmədin Və Alə Əzvacihi Və Zurriyyətihi, Kəmə Barəktə Alə Ali İbrahim, İnnəkə Həmidun Məcīd – Allahım! İbrahimin ailəsinə xeyir-dua verdiyin kimi, Muhəmmədə, onun zövcələrinə və nəslinə də xeyir-dua ver! İbrahimin ailəsinə bərəkət verdiyin kimi, Muhəmmədə, onun zövcələrinə və nəslinə də bərəkət ver! Şübhəsiz ki, Sən Tərifəlayıqsən, Şan-şöhrətlisən!”⁹⁰¹.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (قولوا اللهم صل على محمد، وأزواجه، وذريته، كما صليت على إبراهيم، وبارك على محمد، وأزواجه، وذريته، كما باركت على آل إبراهيم، في العالمين، إنك حميد مجيد). قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahumma Salli Alə Muhəmmədin Və Əzvacihi Və Zurriyyətihi, Kəmə Salleytə Alə İbrahim, Və Barik Alə Muhəmmədin Və Əzvacihi Və Zurriyyətihi, Kəmə Barəktə Alə Ali İbrahim, Fil Aləminə İnnəkə Həmidun Məcīd – Allahım! İbrahimin ailəsinə xeyir-dua verdiyin kimi, Muhəmmədə, onun zövcələrinə və nəslinə də xeyir-dua ver! İbrahimin ailəsinə bərəkət verdiyin kimi, Muhəmmədə, onun zövcələrinə və nəslinə də hər iki dünyada da bərəkət ver! Şübhəsiz ki, Sən Tərifəlayıqsən, Şan-şöhrətlisən!”⁹⁰².

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahumma Salli Alə Muhəmmədin Va Alə Ali Muhəmmədin, Kəmə Salleytə Alə İbrahimə Və Alə Ali İbrahimə, İnnəkə Həmidun Məcīd, Allahumma Bərik Alə Muhəmmədin Va Alə Ali Muhəmməd, Kəmə Bərkətə Alə İbrahimə Və Alə Ali İbrahimə, İnnəkə Həmidun Məcīd – Allahım! İbrahimə və İbrahimin ailəsinə xeyir-dua verdiyin kimi, Muhəmmədə və onun ailəsinə də xeyir-dua ver. Sən həqiqətən həmd-sənalara layiq və şan-

⁹⁰⁰ Əhməd 23173, 23221, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 165.

⁹⁰¹ Müslim 69/407, 938, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 167.

⁹⁰² İbn Məcə 905, əl-Albani “Səhih”.

şövkətlisən. Allahım! İbrahimə və İbrahimin ailəsinə bərəkət verdiyin kimi, Muhəmmədə və onun ailəsinə də bərəkət ver. Sən həqiqətən həmd-sənalara layiq və şan-şövkətlisən”⁹⁰³.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə Salli Alə Muhəmmədin Va Alə Ali Muhəmmədin, Kəmə Salleytə Alə İbrahim, Və Bərik Alə Muhəmmədin Və Alə Əli Muhəmmədin Kəmə Bəraktə Alə İbrahimə Fil Aləminə İnnəkə Həmidun Məcrid – Allahım! İbrahimə xeyir-dua verdiyin kimi, Muhəmmədə və onun ailəsinə xeyir-dua ver və İbrahimə bərəkət verdiyin kimi, Muhəmmədə və onun ailəsinə hər iki dünyada da bərəkət ver. Sən həqiqətən həmd-sənalara layiq və şan-şövkətlisən”⁹⁰⁴.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə Salli Alə Muhəmmədin Va Alə Ali Muhəmmədin, Və Bərik Alə Muhəmmədin Va Alə Ali Muhəmmədin, Kəmə Salleytə Və Bəraktə Alə İbrahimə Və Ali İbrahimə, İnnəkə Həmidun Məcrid – Allahım! İbrahimə və İbrahimin ailəsinə xeyir-dua ver və bərəkət verdiyin kimi, Muhəmmədə və onun ailəsinə xeyir –dua ver və Muhəmmədə və onun ailəsinə bərəkət də ver. Sən həqiqətən həmd-sənalara layiq və şan-şövkətlisən”⁹⁰⁵.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. قال الشيخ الألباني : صحيح.

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə Salli Alə Muhəmmədin Va Alə Ali Muhəmmədin, Və Bərik Alə Muhəmmədin Va Alə Ali Muhəmmədin, Kəmə Bəraktə Alə İbrahimə Fil Aləminə İnnəkə Həmidun Məcrid – Allahım! İbrahimə və İbrahimin ailəsinə xeyir-dua ver və bərəkət verdiyin kimi, Muhəmmədə və onun ailəsinə xeyir-dua ver və Muhəmmədə və onun ailəsinə hər iki dünyada

⁹⁰³ Buxari 3190, 3370, 4797, 5996, 6350, Müslim 66/406, 935, İbn Məcə 906, Əhməd 18158, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 166.

⁹⁰⁴ Müslim934, Tirmizi 3230, Nəsəi 1285, əl-Albani “Səhih”.

⁹⁰⁵ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 167.

da bərəkət də ver. Sən həqiqətən həmd-sənalara layiq və şan-şövkətlisən”⁹⁰⁶.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə Salli Alə Muḥammədin Va Alə Ali Muḥamməd, Kəmə Salleytə Alə Ali İbrahim, Və Bərik Alə Muḥəmmədin Va Alə Ali Muḥamməd, Kəmə Bərəktə Alə Ali İbrahimə, Fil Aləminə İnnəkə Həmidun Məcīd – Allahım! İbrahimə və ailəsinə xeyir-dua verdiyin kimi, Muḥəmmədə və onun ailəsinə də xeyir-dua ver. İbrahimə və ailəsinə bərəkət verdiyin kimi, Muḥəmmədə və onun ailəsinə də hər iki dünyada da bərəkət ver. Sən həqiqətən həmd-sənalara layiq və şan-şövkətlisən”⁹⁰⁷.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، (اللَّهُمَّ) وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə Salli Alə Muḥammədin Va Alə Ali Muḥamməd, Kəmə Salleytə Alə İbrahimə Və Ali İbrahim, İnnəkə Həmidun Məcīd, (Allahummə) Və Bərik Alə Muḥəmmədin Va Alə Ali Muḥamməd, Kəmə Bərəktə Alə İbrahim Və Ali İbrahimə, İnnəkə Həmidun Məcīd – Allahım! İbrahimə və onun ailəsinə xeyir-dua verdiyin kimi, Muḥəmmədə və onun ailəsinə də xeyir-dua ver. Sən həqiqətən həmd-sənalara layiq və şan-şövkətlisən. Və İbrahimə və İbrahimin ailəsinə bərəkət verdiyin kimi, Muḥəmmədə və onun ailəsinə də bərəkət ver. Sən həqiqətən həmd-sənalara layiq və şan-şövkətlisən”⁹⁰⁸.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ (وعلى) وَآلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ (وعلى آل محمد) كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahummə Salli Alə Muḥammədin Nəbiyyil Ummiyyi Va Alə Ali Muḥəmmədin, Kəmə Salleytə Alə İbrahimə, Və Alə Əli İbrahim, Və Bərik Alə Muḥəmmədin Nəbiyyil Ummiyyi Va Alə Əli Muḥamməd, Kəmə Bərəktə Alə İbrahimə Və Alə Əli İbrahim Fil Aləmiyna

⁹⁰⁶ Əhməd 17067, 17108, əl-Albani “Səhih”.

⁹⁰⁷ Müslim 405, 934.

⁹⁰⁸ Nəsəi 1288, 1290, əl-Albani “Sufətus Salətu Nəbiy” 166.

İnnəkə Həmidun Məcid – Allahım! İbrahimə ailəsinə xeyir-dua verdiyin kimi, Ummətlərin Peyğəmbəri Muhəmmədə və onun ailəsinə də xeyir-dua ver. İbrahimə ailəsinə bərəkət verdiyin kimi, Muhəmmədə və onun ailəsinə də hər iki dünyada bərəkət ver. Sən həqiqətən həmd-sənalara layiq və şan-şövkətlisən⁹⁰⁹.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buurdu: **Allahumma Salli Ala Muhammadin Abduka Va Rasuluka, Kəmə Salleyta Ala Ali İbrahimə, Va Bərik Ala Muhammadin Abduka Va Rasuluka, Kəmə Bəraktə Ala İbrahimə Va Ali İbrahimə** – Allahım! İbrahimə və onun ailəsinə xeyir-dua verdiyin kimi, qulun və elçin Muhəmmədə də xeyir-dua ver. Və İbrahimə və İbrahimin ailəsinə bərəkət verdiyin kimi, qulun və elçin Muhəmmədə də bərəkət ver⁹¹⁰.

عن أبي مسعود الأنصاري قال : أتانا رسول الله صلى الله عليه وسلم في مجلس سعد بن عبادة فقال بشير بن سعد أمرنا الله أن نصلي عليك يا رسول الله فكيف نصلي عليك قال فسكت رسول الله صلى الله عليه وسلم حتى تمنينا أنه لم يسأله ثم قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : قولوا : اللهم صل على سيدنا محمد وعلى آل محمد كما صليت على آل إبراهيم وبارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على آل إبراهيم في العالمين إنك حميد مجيد والسلام كما علمتم. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Məsud əl-Ənsari deyir ki, Peyğəmbər ﷺ Sad İbn Ubeydənin məclisinə gəldi. Bəşir İbn Sad: “Allah bizlərə sənə salavat gətirməyi əmr etmişdir. Sənə necə salavat gətirək Yə Rəsulullah!” dedi. O, susdu. Biz elə zənn etdik ki, soruşmayacaq (cavab verməyəcək). Sonra: **Allahumma Salli Ala Seyyidina Muhəmmədin Və Ala Əli Muhəmməd Kəmə Salleyta Ala Əli İbrahim Və Bərik Ala Muhəmmədin Və Ala Əli Muhəmməd Kəmə Bəraktə Ala Əli İbrahim Fil Aləminə İnəkə Həmidun Məcid**” öyrətdiyim kimi deyir buyurdu⁹¹¹.

سمعت الحسن قال لما نزلت : { إن الله وملائكته يصلون على النبي يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما } قالوا : يا رسول الله هذا السلام قد علمنا كيف هو فكيف تأمرنا أن نصلي عليك ؟ قال تقولون : **اللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلَوَاتِكَ وَبَرَكَاتِكَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا جَعَلْتَهَا عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ**. قال الشيخ الألباني : صحيح

⁹⁰⁹ Əbu Davud 983, Əhməd 17072, 17113, İbn Hibban 1959, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 166.

⁹¹⁰ Buxari 4520, 4798, 6358, Əbu Davud 903, İbn Məcə 903, Nəsəi 1216, 1293, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 166.

⁹¹¹ əl-Albani “Fadlu Salətu Alən Nəbiy” 63.

Həsən رضي الله عنه deyir ki: **“Doğrudan da, Allah və Onun mələkləri Peyğəmbərə xeyir-dua verirlər. Ey iman gətirənlər! Siz də ona xeyir-dua verib kamil ədəb-ərkanla salamlayın”. (əl-Əhzab 56).** Ayəsi nazil olduğu zaman dedim: “Yə Rəsulullah! Bu salamdır! Sənə necə salavat deməyi bizə öyrədirsən və əmr edirsən!”. O: **“Allahumməcal Salavətikə Və Bərəkətikə Alə Əli Muhəmmədin Kəmə Cəaltəhə Alə Əli İbrahim İnnəkə Həmidun Məcīd”**⁹¹².

قال الشيخ الألباني رحمته الله: وأعلم أنه لا يشرع تليق صيغته صلاة واحدة من مجموع هذه الصيغ، وكذلك يقال في صيغ التشهد المتقدمة، بل ذلك بدعة في الدين، وإنما السنة أن يقول هذا تارة، وهذا تارة، كما بينه شيخ الإسلام ابن تيمية .

Şeyx əl-Albani رحمته الله deyir ki: Şəriətə görə, göstərilən salavat formalarını bir-birinə qatararaq oxumaq olmaz. Belə oxumaq bidət sayılır. Bu formaların hər birindən vaxtaşırı istifadə etmək daha yaxşıdır. Şeyxullislam İbn Teymiyyə رحمته الله qeyd etmişdir⁹¹³.

الدعاء بعد التشهد

TƏŞƏHHÜDƏN SONRA (SALAMDAN QABAQ) EDİLƏN DUA

عن عائشة رضي الله عنها زوج النبي صلى الله عليه وسلم أخبرته أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يدعُو في الصلاة: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَفِتْنَةِ الْمَمَاتِ (وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ) اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ الْمَأْتَمِ وَالْمَغْرَمِ:** فقال له قائل ما أكثر ما تستعبد يا رسول الله من المغرم؟ فقال: ((إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَرِمَ حَدَّثَ فَكَذَّبَ، وَوَعَدَ فَأَخْلَفَ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم zövcəsi xəbər verdi ki, Rəsulullah صلى الله عليه وسلم namazda dua edərək: **“Allahummə İnniy Əuzu Bikə Min Əzabil Qabri, Və Əuzu Bikə Min Fitnətil Məsihid Dəccal, Və Əuzu Bikə Min Fitnətil Məhyə Və Fitnətil Məməti (Başqa rəvayətdə: Və Əuzu Bikə Min Fitnətil Məhyə Vəl Məmət), Allahummə İnniy Əuzu Bikə Minal Mə’səmi Vəl Məğrami –** Allahım! Qəbir əzabından Sənə sığınırım. Dəccal məsihin fitnəsindən Sənə sığınırım. Həyatın və ölümün fitnəsindən Sənə sığınırım. Allahım! Günahdan və cərimədən (borcdan) Sənə sığınırım”. Bir nəfər gələrək: “Yə Rəsulullah! Nə üçün borcdan bu qədər çox Allaha sığınırsan? – deyə soruşdu. O: “İnsan

⁹¹² İbn Əbi Şeybə “Musənnəf” 8762, əl-Albani “Fadlu Salətu Alən Nəbiy” 65.

⁹¹³ əl-Albani “Sifətu Salətu Nəbiy” 176.

borclu olduğu zaman yalan danışar, söz verər sözündən qaçar” deyər buyurdu⁹¹⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « إِذَا تَشَهَّدَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنْ أَرْبَعٍ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz təşəhhüddə dörd şeydən Allaha sığın: Allahummə İnni Əuzu Bika Min Azəbi Cəhənnəm Və Min Azəbil Qabri Və Min Fitnətil Məhyə Vəl Məməti Və Min Şərri Fitnətil Məsihid Dəccəl – Allahım! Cəhənnəm əzabından, Qəbr əzabından, Həyatın və Ölümün fitnəsindən və Məsihid Dəccəlin Fitnəsindən Sənə sığınırım”⁹¹⁵.

عن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله ﷺ يدعو في صلاته: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ وَشَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ namazda dua edərək buyurdu: “Allahummə İnni Əuzu Bika Min Şərri Mə Amiltu Va Min Şərri Mə Ləm Əməl – Allahım! Etdiyim və etmədiyim əməllərin şərindən Sənə sığınırım”⁹¹⁶.

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي بَعْضِ صَلَاتِهِ اللَّهُمَّ حَاسِبِي حِسَابًا بَسِيرًا... قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bəzi namazlarında buyurdu: “Allahummə Həsibni Hisəbən Yəsira - Allahım, (Qiyamət günü) mənimlə çəkdiyim haqq-hesabı yüngül et!”⁹¹⁷.

وعن عبد الله بن عمرو رضي الله عنه أن أبا بكر الصديق رضي الله عنه قال لرسول الله ﷺ: علمني دعاء أدعو به في صلاتي قال: ((قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاعْفُرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Əbu Bəkr əs-Siddiq رضي الله عنه Peyğəmbərə ﷺ dedi: Mənə elə bir dua öyrət ki, onunla namazda dua edim. Peyğəmbər:

⁹¹⁴ Muxtəsər Buxari 432, Buxari 832, 798, 2267, 6710, Müslim 129/589, 1353, Əbu Davud 880, Nəsəi 1309, 5454, 5472, 5505.

⁹¹⁵ Müslim 128/588, 1352, 1354, Nəsəi 5509, Tirmizi 3494, Əbu Davud 985, 986, İbn Məcə 909.

⁹¹⁶ Müslim 2716, 7070, Nəsəi 1306, 5523, Əbu Davud 1552.

⁹¹⁷ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 184.

“Allahummə İnniy Zaləmtu Nəfsiy Zulmən Kəsiyran, Və Lə Yəğfiruz Zunubə İllə Ənt, Fəğfir Liy Məğfiratən Min İndikə Vərhəmniy, İməkə Əntəl Ğafurur Rahim – Allahım! Mən özümə çoxlu zülm etdim. Günahları yalnız Sən bağışlayırsan. Özün günahımdan keçməklə məni bağışla və mənə rəhm et. Həqiqətən, Sən Bağışlayansan, Rəhmlisən!”⁹¹⁸.

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (يقول بين التشهد والسلام) إِذَا سَلَّمَ مِنَ الصَّلَاةِ قَالَ «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَسْرَفْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ».

قال الشيخ الألباني : صحيح

Əli ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (namazın) sonunda təşəhhüd ilə salamın arasında buyurdu: **“Allahumməğfirliy Mə Qaddəmtu, Və Mə Əxxartu, Və Mə Əsrartu, Və Mə Ə'ləntu, Və Mə Əsraftu, Və Mə Əntə Ə'ləmu Bihi Minniy, Əntəl Muqaddimu, Və Əntəl Muəxxiru, Lə İlləhə İllə Ənt – Allahım! Əvvəl etdiyim və sonra edəcəyim, gizlin saxladığım və üzə çıxardığım, xəta etdiyim və məndən daha yaxşı bildiyin (pis) əməllərimi bağışla! Əvvələ çəkən də Sənsən, təxirə salan da Sənsən. Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur”**⁹¹⁹.

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لِرَجُلٍ « كَيْفَ تَقُولُ فِي الصَّلَاةِ ». قَالَ أَتَشْهَدُ وَأَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ أَمَا إِنِّي لَا أَحْسِنُ دَنْدَنْتَكَ وَلَا دَنْدَنَةَ مُعَاذٍ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « حَوْلَهَا تُدْنَيْنُ » قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Peyğəmbər ﷺ bir kişiye: “Namazda (nə dua) edirsən?” deyə buyurdu. O: “Təşəhhüddə - **Allahummə İnniy Əs'alukəl Cənnətə Və Əuzu Bikə Minən Nər – Allahım! Səndən Cənnəti diləyirəm və Cəhənnəmdən Sənə sığınırım!**”. Kişi dedi: Mən sənə və Muazın dediklərindən (donquldamağından) heç nə başa düşmədim”. Peyğəmbər: “Biz də elə onun (bu sözlərin) ətrafında donquldandıq”⁹²⁰.

كان سعد بن عبد الله يعلم بنبيه هؤلاء الكلمات كما يعلم المعلم العلمان الكتابة ويقول إن رسول الله ﷺ كان يتعوذ منهن دير الصلاة: (سَعْدٌ يَأْمُرُ بِخَمْسٍ وَيَذَكِّرُهُنَّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَأْمُرُ بِهِنَّ) «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجَبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ (مِنْ) أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْدَلِ الْعُمَرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا يَعْنِي فِتْنَةَ الدَّجَالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ» قال الشيخ الألباني

: صحيح

⁹¹⁸ Muxtəsər Buxari 433, Buxari 834, 5867, 6326, İbn Məcə 3835, Nəsəi 1302, Tirmizi 3531, Əhməd 8.

⁹¹⁹ Buxari 6035, 6398, Müslim 201/771, 1848, 2719, 7076, Əbu Davud 760, 1511, Tirmizi 3421, 3423, İbn Hibban 1966, 2025, əl-Albani “Səhh Kəlimə” 85.

⁹²⁰ Əbu Davud 792, İbn Hibban 868, Əhməd 15898, 15939, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 86.

Sad deyir ki, müəllim (tələbələri) kiçikləri öyrətdiyi kimi atam mənə bu kəlimələri öyrətdi. Peyğəmbər ﷺ hər namazdan sonra bunlardan Allaha sığınardı: “Allahummə İnniy Əuzu Bikə Minəl-Buxli, Və Əuzu Bikə Minəl Cubni, Və Əuzu Bikə (Min) Ən Uraddə İlə Ərzəlil Umri, Və Əuzu Bikə Min Fitnətid Duniya (Yəni Fitnətul Dəccal) Və Azəbil Qabr – “Allahum! Xəsislikdən Sənə sığınırım. Qorxaqlıqdan Sənə sığınırım. Qocalığın ən düşkün çağına çatmaqdan Sənə sığınırım. Dünyanın fitnəsindən və qəbir əzabından Sənə sığınırım!”⁹²¹.

صَلَّى عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ ﷺ صَلَاةً، فَأَوْجَزَ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ الْقَوْمِ: خَفَّفْتَ — أَوْ أَوْجَزْتَ — الصَّلَاةَ فَقَالَ: أَمَا عَلَيَّ ذَلِكَ، فَقَدْ دَعَوْتُ فِيهَا بِدَعَوَاتٍ سَمِعْتُهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَلَمَّا قَامَ تَبِعَهُ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَسَأَلَهُ عَنِ الدُّعَاءِ؟ فَقَالَ: ((اللَّهُمَّ بَعْلِيكَ الْعَيْبَ وَقُدْرَتِكَ عَلَيَّ الْخَلْقِ أَحِبِّي مَا عَلِمْتَ الْحَيَاةَ خَيْرًا لِي، وَتَوَقَّي إِذَا عَلِمْتَ الْوَفَاةَ خَيْرًا لِي، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حَسَنَاتِكَ فِي الْعَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، وَأَسْأَلُكَ كَلِمَةَ الْحَقِّ (وَفِي رِوَايَةٍ: الْحُكْمَ وَالْإِحْلَاصَ) فِي الرِّضَا وَالْفُضْصَبِ، وَأَسْأَلُكَ الْقَصْدَ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى، وَأَسْأَلُكَ نَعِيمًا لَا يَنْقُذُ، وَأَسْأَلُكَ قُرَّةَ عَيْنٍ لَا تَنْقَطِعُ، وَأَسْأَلُكَ الرِّضَا بَعْدَ الْقَضَاءِ، وَأَسْأَلُكَ بَرْدَ الْعَيْشِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَأَسْأَلُكَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ وَالشُّوقَ إِلَى لِقَائِكَ فِي غَيْرِ ضَرَاءٍ مُضِرَّةٍ وَلَا فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ، اللَّهُمَّ زَيِّنَا بِزِينَةِ الْإِيمَانِ وَاجْعَلْنَا هُدَاةً مُهْتَدِينَ)) قال الشيخ الألباني:

صحيح

Ammar İbn Yəsir ﷺ namaz qıldı və namazını çox uzatmadı. İnsanlar ona: “Qısa qıldın və ya namazı uzatmadın” dedilər. O: “Əgər belə deyirsinizsə mən namazda elə bir dua etdim ki, bu duanı Peyğəmbərdən ﷺ eşitdim. Durub getdikdə bir kişi onun ardıya düşüb ondan dua barəsində soruşdu. O: “Allahummə Bi İlmikəl Ğaybə Və Qudratikə Aləl Xəlqi Əhyiniy Mə Alimətəl Həyatə Xayran Liy, Və Təvəffəniy İzə Alimətəl Vəfatə Xayran Liy, Allahummə İnniy Əs’alukə Xəşyətəkə Fil Ğaybi Vəş Şəhadəti, Və Əs’alukə Kəlimətəl Həqqi (Başqa rəvayətdə: Hukmi Vəl İxləs), Fir Rida Val Ğadabi, Və Əs’alukəl Qasdə Fil Ğinə Val Fəqri, Və Əs’alukə Nəiyman Lə Yənfədu, Və Əs’alukə Qurratə Aynin Lə Təngatitü, Və Əs’alukər Rida Ba’dəl Qadai, Və Əs’alukə Bərdəl Aüşi Ba’dəl Məuti, Və Əs’alukə Ləzzatən Nəzəri İlə Vəchikə Vəş Şəuqa İlə Liqaike Fi Ğayri Darraə Mudirratin Və Lə Fitnətin Mudillətin, Allahummə Zəyyinnə Bi Ziyənətil İyməni Vac’alnə Hudatən Muhtədin – Allahım! Qeybi bilməyinlə və yaratma qüdrətinlə yaşamağın mənim üçün xeyirli olduğunu bildiyin qədər məyi yaşat, ölümün mənim üçün daha xeyirli olduğunu bildikdə isə məni öldür. Allahım! Gizlində də, aşkarda da Səndən (layiqincə) qorxmağı diləyirəm. Səndən, razılıq və qəzəb anında haqq söz (söyləməyimi) diləyirəm. Zənginlikdə də, kasıblıqda da Səndən mütədillik diləyirəm. Səndən tükənməz nemət və ardı kəsilməyən bir göz aydınlığı (sevinc) diləyirəm. Səndən, (başıma

⁹²¹ Nəsəi 5447, 5496, Buxari 2822, 2667, 6365, 6390, əl-Albani “Səhihdə” 3937.

gələndən) qəzadan sonra (ondan) razı qalmağımı və ölümdən sonra (olan) gözəl həyatı diləyirəm. Sənin Üzünə baxmağın ləzzətini, zərər verən xəstəliyə və azgınlığa aparan fitnəyə uğramadıqca Səninlə qarşılaşmaq həsrətini Səndən diləyirəm. Allahım! Bizi imanın gözəlliyi ilə gözəlləşdir və bizi doğru yolda olan başçılardan et!”⁹²².

أَنَّ مِجْحَنَ بْنَ الْأَدْرَعِ ۞ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ۞ دَخَلَ الْمَسْجِدَ إِذَا رَجُلٌ قَدْ قَضَى صَلَاتَهُ وَهُوَ يَتَشَهَّدُ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ بِأَنَّكَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ۞ ((قَدْ غُفِرَ لَكَ، قَدْ غُفِرَ لَكَ، قَدْ غُفِرَ لَكَ)) ثَلَاثًا. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Mihcən İbn əl-Ədrai ۞ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ۞ məscidə girdi, bir nəfər isə namazını bitirmiş və təşəhhüddə belə dua edirdi: **Allahummə İnniy Əs’alukə Yə Allahu Bi Ənnəkəl Vahidul Əhəduş Saməd Əlləzi Ləm Yəlid Və Ləm Yuləd Və Ləm Yəkun Ləhu Kufuvən Əhəd, Ən Təğfirə Liy Zunubiy, İnnəkə Əntəl Ğafurur Rahim** – Allahım, Sənə yalvarıram! Ey Allah, Sən ki, doğmayan, doğulmayan və heç bir tayı-bərabəri olmayan Təksən, Möhtac deyilsən. Günahlarımı mənə bağışla! Şübhəsiz ki, Sən Bağışlayansan, Rəhmlisən” Peyğəmbər ۞ 3 dəfə buyurdu: “Artıq bağışlandı, artıq bağışlandı, artıq bağışlandı”⁹²³.

وسمِعَ ۞ آخِرَ يَقُولُ فِي تَشَهُدِهِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، وَحَدُكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، الْمَنَّانُ، يَا بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ، إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ. فَقَالَ النَّبِيُّ ۞ لِأَصْحَابِهِ: ((تَدْرُونَ بِمَا دَعَا)) قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ: ((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَقَدْ دَعَا اللَّهُ بِاسْمِهِ الْعَظِيمِ، الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَحَابَ، وَإِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ)) قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Peyğəmbər ۞ digər (bir nəfərdən) eşitdi ki, təşəhhüddə dedi: **Allahummə İnniy Əs’alukə Bi Ənnə Ləkəl Həmdü (Həmdə), Lə İlahə İllə Əntə Vəhdəkə Lə Şəriykə Ləkə, Əl Mənnənu, Yə Bədi’as Səməvəti Val Ard, Yə Zəl Cələli Val İkrəm, Yə Həyyu, Yə Qəyyum, İnniy Əs’alukəl Cənnətə Və Əuzu Bikə Minən Nər** – Allahım, Sənə yalvarıram! Həmd Sənədir. Səndən başqa məbud yoxdur, Təksən, heç bir şərikin yoxdur. Lütfkarsan! Ey göyləri və yeri Yaradan! Ey əzəmət və ehtiram sahibi! Ey Yaşayan, ey Qəyyum! Səndən Cənnəti diləyirəm və Cəhənnəmdən Sənə sığınırım! Peyğəmbər: “Bilirsiniz necə dua etdi?”. Onlar: “Allah və Rəsulu daha gözəl bilir” dedilər. Peyğəmbər: “Nəfsim əlində

⁹²² Nəsəi 1304, 1305, 1306, 1228, Əhməd 18325, 18351, İbn Hibban 1971, əl-Albani “Səhih”.

⁹²³ Nəsəi 1300, 1301, 1309, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 186.

olan Allaha and olsun ki, Allaha Onun əzəmətli İsmi ilə dua etdi. Kim bu (İsimlə) dua etsə cavab verilər, bu (İsimlə) istəsə verilər”⁹²⁴.

عن أبي هريرة : أن رجلا قال يا رسول الله سمعت دعاءك الليلة فكان الذي وصل إلي منه (رَجُلًا مِنْ بَنِي حَنْظَلَةَ قَالَ رَمَقَ رَجُلٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُصَلِّي فَجَعَلَ يَقُولُ فِي صَلَاتِهِ) أنك تقول اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي وَوَسِّعْ لِي فِي (رِزْقِي) دَارِي وَبَارِكْ لِي فِيمَا رَزَقْتَنِي قال فهل تراهن تركن شيئا. قال الشيخ الألباني : ضعيف لكن الدعاء حسن

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, bir kişi: “Yə Rəsulullah! Gecə dua edərəkən eşitdim. Duadan mənə sənə belə dediyin çatdı: (Başqa rəvayətdə: Bəni Hənzələ qəbiləsindən bir kişi Peyğəmbər ﷺ namaz qılarkən baxmağa başladı və O, namazında) buyurdu: “Allahumməğfirli Zənbî Vəvəssi Li Fi Dəriy Və Bərik Li FiməRazəqtəni - Allahım! Günahımı bağışla, evimi genişlət və ruzimi bərəkətli et!” (duada) demədiyi bir şeyi qaldımı? ⁹²⁵.

التسليم من الصلاة

NAMAZDA TƏSLİM (SALAM)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- كَانَ يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ حَتَّى يُرَى تِيَأْضُ حَذْوَهُ « السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sağa və sola salam Verdi. Hətta yanağının bəyazlığı görsəndi. “Əssələmu Aleykum Və Rahmətullah - Əssələmu Aleykum Və Rahmətullah - Allahın salamu və rəhməti olsun Sizə”⁹²⁶.

عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَاثِلٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَكَانَ يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ « السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ». وَعَنْ شِمَالِهِ « السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Alqamə İbn Vəil, atasından ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər namaz qıldı. Sağ tərəfə salam verərək: Əssələmu Aleykum Və Rahmətullahi Və Bərakətuhu - Allahın salamu, rəhməti və bərəkəti olsun Sizə - Sol tərəfə salam verərək: Əssələmu Aleykum Və Rahmətullah - Allahın salamu və rəhməti olsun Sizə” buyurdu⁹²⁷.

⁹²⁴ Nəsəi 1299, 1300, əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 186.

⁹²⁵ Tirmizi 3500, Əhməd 16599, 16650, əl-Albani “Hədis - Zəif, Dua - Həsən”.

⁹²⁶ Müslim 120/431, 998, Əbu Davud 998, İbn Məcə 914, 916, Tirmizi 295, Nəsəi 1142, 1319, 1320, 1325, İbn Hibban 1990, 1991, əl-Albani “Səhih”.

⁹²⁷ Əbu Davud 999, əl-Albani “Səhih”.

قلت لابن عمر : أخبرني عن صلاة رسول الله صلى الله عليه و سلم كيف كانت قال فذكر التكبير قال يعني وذكر السلام عليكم ورحمة الله عن يمينه السلام عليكم عن يساره. قال الشيخ الألباني : حسن صحيح

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ namazından xəbər verərək: Sağ tərəfə: Əssəlamu Aleykum Və Rəhmətullah – Allahın salamı və rəhməti olsun Sizə - desəydi, sol tərəfə isə: Əssəlamu Aleykum – Allahın salamı olsun sizə” deyə buyurardı⁹²⁸.

وأحياناً ((كان يسلم تسليمة واحدة:)) السلام عليكم ((تلقاء وجهه ويميل إلى الشق الأيمن شيئاً, أو قليلاً . قال الشيخ الألباني : صحيح

Bəzən: Peyğəmbər ﷺ bir tək salam verərək: Əssəlamu Aleykum – Allahın Salamı sizə olsun” deyərək başını xəfif (az) bir şəkildə sağ tərəfinə çevirərdi⁹²⁹.

الذكر والدعاء بعد الصلاة (SALAM VERİB) NAMAZI BİTİRDİKDƏN SONRA EDİLƏN ZİKR VƏ DUALAR

قال ثوبان ﷺ كان رسول الله ﷺ إذا انصرف من صلاته أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ تَلَاثًا, وقال: ((اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Sovban ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ namazdan çıxdıqda (bitirdikdə) 3 dəfə Allahdan İstığfar - Əstəğfirullah! diləyib buyurdu: Allahummə Əntəs-Salam Və Minkəs Salam Təbəraktə Ya Zəl Cəlali Vəl İkrəm – Allahım! Salam Sənsən və əmin-amanlıq Səndəndir. Ey əzəmət və ehtiram sahibi! Sən xeyirxahsan⁹³⁰.

وعن معاذ بن جبل ﷺ أن رسول الله ﷺ أخذ بيده وقال: يا معاذ! إني والله لأحُبُّكَ، فلا تدعني في دُبرِ كلِّ صلاةٍ أن تقول: (رب أعني) اللهم أعني على ذكرك وشكرك وحسن عبادتك)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Muaz İbn Cəbəl ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ əlimdən tutaraq buyurdu: Ey Muaz! Həqiqətən Mən Səni Allah üçün sevirəm, hər bir namazın sonunda bu (duanı) deməyi unutma: “Allahummə (Rabbi) Əinniy Alə Zikrikə, Və

⁹²⁸ Nəsəi 1321, əl-Albani “Həsən Səhih”.

⁹²⁹ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 187, 188.

⁹³⁰ Müslim 135/591, 1362, Əbu Davud 1512, 1514, 1515, İbn Məcə 924, 928, Tirmizi 298, Nəsəi 1337, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 88.

Şukrikə, Və Husni İbadətikə – Allahım! Səni zikr etmək, Sənə şükür etmək və Sənə gözəl tərzdə ibadət etmək üçün mənə yardım et!⁹³¹.

عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ وَرَادٍ مَوْلَى الْمُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ عَنِ الْمُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ كَتَبَ مُعَاوِيَةَ إِلَى الْمُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ أَيْ شَيْءٍ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنَ الصَّلَاةِ) إِذَا سَلَّمَ مِنَ الصَّلَاةِ فَأَمْلَاهَا الْمُغِيرَةُ عَلَيْهِ وَكَتَبَ إِلَى مُعَاوِيَةَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيٍّ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Muaviyə ﷺ Muğira İbn Şöbəyə ﷺ məktub yazaraq Peyğəmbərin ﷺ namazda salamdan sonra nə söylədiyini soruşdu. Muğira ﷺ məktub yazdırıb onu Muaviyəyə ﷺ göndərdi və Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu söylədi: **“La İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir, Allahummə, Lə Maniə Limə Ə'taytə Və Lə Mu'tiyə Limə Mənə'tə Və Lə Yənfəu Zəl Cəddi Minkəl Cəddü** - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! Allahım! Sənin verdiyinə mane olacaq, mane olduğunu da verəcək (bir kəs) yoxdur. Heç bir hörmət sahibinə Sənin yanında hörməti fayda verməz⁹³².

عَنْ وَرَادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ أَنَّ مُعَاوِيَةَ كَتَبَ إِلَى الْمُغِيرَةَ أَنَّ أَكْتُبَ إِلَيَّ بِحَدِيثِ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ الْمُغِيرَةُ إِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ عِنْدَ انْصِرَافِهِ مِنَ الصَّلَاةِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَ وَكَانَ يَنْهَى عَنْ قِيلٍ وَقَالَ وَكَثَّرَ السُّؤَالَ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ وَمَنْعَ وَهَاتِ وَعُقُوقِ الْأُمَّهَاتِ وَوَادِ الْبَنَاتِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : شَاذٌ بِزِيَادَةِ الثَّلَاثِ.

Muaviyə ﷺ Muğira İbn Şöbəyə ﷺ məktub yazaraq Peyğəmbərin ﷺ namazda salamdan sonra nə söylədiyini soruşdum. Muğira ﷺ məktub yazdırıb onu Muaviyəyə ﷺ göndərdi və Peyğəmbərin ﷺ namazdan sonra belə buyurduğunu eşitdim: **“La İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir** – 3 dəfə dedikdən sonra, Bizlərə: “Dedi-qodu etməyi, çox sual verməyi, malı israf etməyi, haqq ödəməyib, haqqı olmadığını tələb etməyi, analara (valideynə) asiliyi, qız uşaqlarını diri-diri basdırmağı qadağan etdi⁹³³.

⁹³¹ Əbu Davud 1362, 1522, 1524, Əhməd 22119, 22172, Nəsəi 1303, İbn Hibban 2020, 2021, əl-Albani “Səhih”.

⁹³² Buxari 844, 6330, 6615, Müslim 137/593, 1366, 1370, 1371, Əbu Davud 1505, 1507, Nəsəi 1341, İbn Hibban 2005, 2007, əl-Albani “Səhih Kəlīmə” 89.

⁹³³ Buxari 6473, Nəsəi 1343, Əhməd 18217, əl-Albani “3 dəfə Əlavəsi “Şaz”.

وعن عبد الله بن الزبير رضي الله عنه أنه كان يقول: دُبِّرَ كُلُّ صَلَاةٍ حِينَ يُسَلَّمُ: قَبْلَ أَنْ يَقْرَأَ بِرَفْعِ بَدَنِهِ بِذَلِكَ صَوْتِهِ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، لَهُ النَّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ» قَالَ كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ يُهَلِّلُ فِي دُبْرِ كُلِّ صَلَاةٍ (أي يرفع صوته بتلك الكلمات) قال الشيخ الألباني: صحيح

Abdullah İbn Zübeyr رضي الله عنه rəvayət edir ki, həqiqətən o, hər namazdan sonra, salam verib ayağa qalxmamışdan öncə səsini qaldıraraq deyərdi: “*Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir, Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billəh, Lə İlahə İlləllahu, Və Lə Nə'budu İllə İyyah, Ləhun Ni'mətu Və Ləhul Fədlü Və Ləhus Sənaul Həsənu, Lə İlahə İlləllahu Muxlisinə Ləhud Dinə Və Ləu Kərihəl Kəfirun* – Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! Qüdrət və güc yalnız Allahdadır! Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur. Biz yalnız Ona ibadət edirik. Nemət Onundur, lütf Onundur və gözəl tərif Onadır. Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur. Kafirlərə xoş gəlməsə də, biz dini yalnız Ona məxsus edirik! Abdullah İbn Zübeyr رضي الله عنه hər namzadan sonra *Təhlil* gətirərdi. Yəni: Bu kəlmələrdə səsini qaldırardı”⁹³⁴.

عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- إِذَا انْصَرَفَ مِنَ الصَّلَاةِ يَقُولُ «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ أَهْلِ النَّعْمَةِ وَالْفَضْلِ وَالثَّنَاءِ الْحَسَنِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ» . قال الألباني: صحيح .

Əbu Zübeyr deyir ki, Abdullah İbn Zübeyrin رضي الله عنه minbərdən Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم namazı bitirdikdən sonra belə buyurduğunu eşitdim: *Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir, Lə İlahə İlləllahu Muxlisinə Ləhuddinə Vələv Kərihəl Kəfirun, Əhlun Niməti Vəl Fədli Vəs Sənəil Həsəni, Lə İlahə İlləllahu Muxlisinə Ləhuddinə Vələv Kərihəl Kəfirun* - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! Qüdrət və güc yalnız Allahdadır! Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, Kafirlər istəməsə də belə Din yalnız Ona xasdır, Nemət, lütf və gözəl tərif (Onadır). Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, Kafirlər istəməsə də belə Din yalnız Ona xasdır”⁹³⁵.

⁹³⁴ Müslim 139/594, 1371, Nəsəi 1340, İbn Hibban 2009, əl-Albani “Səhih”.

⁹³⁵ Əbu Davud 1506, 1507, 1508, 1509, əl-Albani “Səhih”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - وَهَذَا حَدِيثٌ قُتِبَ أَنْ فُقَرَاءَ الْمُهَاجِرِينَ أْتَوْا رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالُوا ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالذَّرَجَاتِ الْعُلَى وَالتَّعِيمِ الْمُقِيمِ. فَقَالَ « وَمَا ذَاكَ ». قَالُوا يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ وَيَتَصَدَّقُونَ وَلَا تَتَصَدَّقُ وَيُعْتَقُونَ وَلَا نَعْتِقُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « أَفَلَا أَعَلَّمَكُمُ شَيْئًا تُدْرِكُونَ بِهِ مَنْ سَبَقَكُمْ وَتَسْبِقُونَ بِهِ مَنْ بَعْدَكُمْ وَلَا يَكُونُ أَحَدٌ أَفْضَلَ مِنْكُمْ إِلَّا مَنْ صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعْتُمْ ». قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ « تُسَبِّحُونَ وَتُكَبِّرُونَ وَتُحَمِّدُونَ ذُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ مَرَّةً ». قَالَ أَبُو صَالِحٍ فَرَجَعَ فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالُوا سَمِعَ إِخْوَانُنَا أَهْلَ الْأَمْوَالِ بِمَا فَعَلْنَا فَعَلُوا مِثْلَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ ». قَالَ « تُسَبِّحُ اللَّهُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَتُحَمِّدُ اللَّهُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَتُكَبِّرُ اللَّهُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Mühacirlərin fəqirləri Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedilər: “Varlıq sahibləri yüksək dərəcələri və daimi nemətləri alıb getdilər”. Peyğəmbər: “Nədir onlar?” deyə soruşdu. Onlar: “Bizim qıldığımız kimi namaz qılır, tutduğumuz oruc kimi oruc tutur, lakin mallarının (ən yaxşısından) sədəqə verir, kölə azad edirlər. Peyğəmbər: “Mən sizə elə bir şey öyrədimmi ki, onu etdikdə sizi keçənlərə çatır, sizdən sonrakıları da keçəsiniz? Heç kimsə sizdən daha fəzilətli olmaz əgər sizin etdiyiniz kimi etmiş olmazsa” deyə buyurdu. (Onlar: “Bəli” dedilər). Peyğəmbər: “Hər namazın arxasıya 33 dəfə Təsbih – Subhənəllah, Təhmid – Əlhəmdulilləh, Təkbir – Allah Əkbər” deyə buyurdu. Bir müddətdən sonra Fəqir Mühacirlər Peyğəmbərin ﷺ yanına dönərək dedilər: “Ya Rəsulullah! “Mal, mülk sahibi olan qardaşlarımız bizim etdiyimizi eşitmiş və bunun mislini onlar da edilər” dedilər. Peyğəmbər: “Bu Allahın bir lütfüdür, onu dilədiyinə verir” deyə buyurdu. Əbu Saleh deyir ki: “Subhənəllah - Əlhəmdulilləh - Allahu Əkbər – deyərək bunların hər birini 33 dəfə deyəcəksən”⁹³⁶.

حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو ذَرٍّ يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ أَصْحَابُ الدُّثُورِ بِالْأَمْوَالِ كَمَا نُصَلِّي وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ وَهُمْ فَضُولُ أَمْوَالٍ يَتَصَدَّقُونَ بِهَا وَلَيْسَ لَنَا مَالٌ نَتَصَدَّقُ بِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « يَا أَبَا ذَرٍّ أَلَا أَعَلَّمُكَ كَلِمَاتٍ تُدْرِكُ بِهِنَّ مَنْ سَبَقَكَ وَلَا يَلْحَقُكَ مَنْ خَلْفَكَ إِلَّا مَنْ أَخَذَ بِمِثْلِ عَمَلِكَ ». قَالَ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ « تُكَبِّرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ذُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَتُحَمِّدُهُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَتُسَبِّحُهُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَتُحَمِّدُهَا بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ وَلَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ .

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Əbu Zərr ﷺ dedi: «Ya Rəsulullah! Sərvət sahibləri bütün savabları qazanırlar. Bizim qıldığımız kimi namaz qırırlar, bizim tutduğumuz kimi oruc tuturlar, üstəlik mallarının ən yaxşısını sədəqə verirlər. Bizlərin isə sədəqə verəcək mallarımız yoxdur”. Peyğəmbər: “Ey Əbu Zərr! Sənə bir neçə kəlimə öyrədimmi? Onlarla səni keçənə çatasan, (o, sözləri söyləməyən) heç kimsə də sənə çata bilməz”. Mən: “Bəli, Ya Rəsulullah”

⁹³⁶ Müslim 142/595, 1375, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 91.

dedim. Peyğəmbər: “Hər namazdan sonra 33 dəfə **Allahu Əkbər**, 33 dəfə **Əlhəmdülilləh**, 33 dəfə **Subhənəllah** – de. Sonda isə: **Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şəriyə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir** – deyərək bitir. Hər kim bunları söyləyərsə günahları dənizin köpükləri qədər olsa belə bağışlanar”⁹³⁷.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَحَمِدَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَكَبَّرَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ فَبَلَغَ تِسْعَةَ وَتِسْعُونَ وَقَالَ تَمَامَ الْمِائَةِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ »

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Kim hər bir namazdan sonra: «33 dəfə **Subhənəllah**, 33 dəfə **Əlhəmdülilləh**, 33 dəfə **Allahu Əkbər** – deyərsə doxsan doqqu olar, yüsün tamamladıqda isə: **Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şəriyə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir** - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir! - deyərsə, (günahları) xətalrı dənizin köpüyü qədər olsa belə bağışlanar”⁹³⁸.

عن أبي سعيد عن النبي صلى الله عليه و سلم : قال (من قال في دبر صلاة الغداة لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد بيده الخير وهو على كل شيء قدير كان كعتاق رقبة من ولد إسماعيل) قال الشيخ الألباني : ضعيف

Sübh Namazından Sonra: Əbu Səid ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Kim sübh namazından sonra: “**Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şəriyə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Biyədihil Xayru Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir** - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur! Mülk Onundur və həmd Onadır! Xeyir bütünlüklə Onun əlindədir, O hər şeyə Qadirdir! – deyərsə, İsmail övladlarından köləni azad etmiş olar”⁹³⁹.

عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ « مُعَقَّبَاتٌ لَا يَجِيبُ قَائِلُهُنَّ - أَوْ فَاعِلُهُنَّ - دُبُرُ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ ثَلَاثٌ وَثَلَاثُونَ **تَسْبِيحًا** وَثَلَاثٌ وَثَلَاثُونَ **تَحْمِيدًا** وَأَرْبَعٌ وَثَلَاثُونَ **تَكْبِيرًا** فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ». قَالَ الشَّيْخُ الألباني : صحيح

Kəb İbn Uca ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir fərz namazından sonra: 33 dəfə **Subhənəllah**, 33 dəfə **Əlhəmdülilləh**, 34 dəfə **Allahu**

⁹³⁷ Əbu Davud 1504, 1506, əl-Albani “Səhih”.

⁹³⁸ Müslim 597/146, 1380, İbn Hibban 2016, Əhməd 8820, əl-Albani “Səhihdə” 100, 101.

⁹³⁹ İbn Məcə 3799, əl-Albani “Zəif”.

Əkbər – deyən kimsə heç vaxt məyus (zərərdə) olmaz”⁹⁴⁰.

عن كعب بن عجرة قال لعقبات لا يجيب قائلهن **سبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله أكبر** مائة مرة. قال الشيخ الألباني :

صحيح

Kəb İbn Uca rəvayət edir ki: “Namazı bitirdikdən sonra oxunan zikrlər vardır ki, **100** dəfə bunları deyən kimsə ziyana uğramaz: **Subhənəllah - Vəlhəmdulillah - Və Lə İlahə İlləllah - Vallahu Əkbər** - Allah pak və müqəddəsdür! Allaha həmd olsun! Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur! Allah ən böyükdür”⁹⁴¹.

عن ابن عمر رضي الله عنهما أن رجلاً رأى فيما يرى النائم، قيل له: بأي شيء أمركم نبيكم ﷺ? قال: أمرنا أن **نُسيح** ثلاثاً وثلاثين، و**نُحمد** ثلاثاً وثلاثين، و**نُكبر** أربعاً وثلاثين، فتلک مائة، قال: **سَبِّحُوا** خمساً وعشرين، و**اِحْمَدُوا** خمساً وعشرين، و**كَبَرُوا** خمساً وعشرين، و**هَلَّلُوا** خمساً وعشرين، فتلک مائة، فلما أصبح ذكر ذلك للذي ﷺ فقال رسول الله ﷺ: ((فَعَلُوا كَمَا قَالَ الْأَنْصَارِيُّ)) قال الشيخ الألباني :

حسن صحيح

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir nəfərə yuxuda belə deyildi: “Peyğəmbəriniz sizə nəyi əmr etdi?” O da belə cavab verdi: “**33** dəfə **Subhənəllah**, **33** dəfə **Əlhəmdulillah**, **34** dəfə **Allahu Əkbər** - deməyimizi əmr etdi. Bununla təsbihlərimizin sayı **100** olur”. Adam dedi: “**25** dəfə **Subhənəllah**, **25** dəfə **Əlhəmdulillah**, **25** dəfə **Allahu Əkbər** - deyin, **25** dəfə də **Lə İlahə İlləllah** - deyin ki, **100** olsun!” – dedi”. Səhər olduqda adam hadisəni Peyğəmbərə ﷺ danışdı, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Ənsarın dediyi kimi edin!”⁹⁴².

وعن سعد بن أبي وقاص - رضي الله عنه - أن رسول الله - صلى الله عليه وسلم - كَانَ يَتَعَوَّدُ دُبُرَ الصَّلَاةِ بِهَذِهِ الْكَلِمَاتِ :

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجَبْنِ وَالْبَخْلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ» . قال الشيخ الألباني : صحيح

Sad İbn Əbu Vaqqas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ hər namazdan sonra bu şeylərdən Allaha sığınardı: “**Allahumma İnni Əuzu Bikə Minəl Cubni Vəl Buxli, Və Əuzu Bikə Min Ən Uraddə İlə Ərzəlil Umuri Və Əuzu Bikə Min Fitnətid Dunyā Və Əuzu Bikə Min Fitnətil Qabri** – Allahım! Qorxaqlıqdan, paxıllıqdan, ömrün rəzil çağından, dünyanın fitnəsindən, qəbrin əzabından Sənə sığınırım”.

⁹⁴⁰ Müslim 144/596, 1377, Tirmizi 3412, Nəsəi 1349, əl-Albani “Səhihdə” 102.

⁹⁴¹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 622, əl-Albani “Səhih”.

⁹⁴² Nəsəi 1350, 1351, 1359, Tirmizi 3413, əl-Albani “Təməmül Minnə” 228.

عن مصعب بن سعد و عمرو بن ميمون قال : كان سعد يعلم بينه هؤلاء الكلمات كما يعلم المكتب الغلمان ويقول إن رسول الله صلى الله عليه و سلم كان يتعوذ بهن دبر كل الصلاة أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَرْدَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Musab İbn Sad, Amr İbn Meymun rəvayət edirlər ki, (məktəbdə) müəllimin kiçik uşaqları oxumağı və yazmağı öyrətdiyi kimi Sad ﷺ uşaqlarına Peyğəmbərin ﷺ fərz namazından sonra etdiyi duanı öyrədərdi: “Allahumma İnni Əuzu Bikə Minal Cubni Və Əuzu Bikə Minal Buxli Və Əuzu Bikə Min Ərzəlil Umuri Və Əuzu Bikə Min Fitnətid Dunya Və Əzəbil Qabri – Allahum! Qorxaqlıqdan, paxıllıqdan, ömrün rəzil çağından, dünyanın fitnəsindən, qəbrin əzabından Sənə sığınırım”⁹⁴³.

عن عبد الرحمن بن عثم عن النبي ﷺ أنه قال: ((من قال قبل أن ينصرف ويحيي رجليه من صلاة المغرب والصبح: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ عشر مرات كتب الله له بكل واحدة عشر حسنات، ومحا عنه عشر سيئات، ورفع له عشر درجات، وكانت جزاء من مكروهه، وجزأ من الشيطان الرجيم، ولم يحل لذنب أن يدركه إلا الشرك، وكان من أفضل الناس عملاً يفضله، يقول أفضل مما قال)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Sübh Və Məğrib Namazlarından Sonra – 10 Dəfə: AbdurRahman İbn Çanəm ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim: Namazı bitirib (ayaqlarını bükməmişdən) ayağa durmamışdan öncə, Sübh və Məğrib namazından sonra 10 dəfə: “La İlahə İlləllahu Vəhdahu La Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdu, Yuhyi Və Yumiytu Və Huva Alə Kulli Şeyin Qadir – “Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! Dirildir və öldürür. O hər şeyə Qadirdir! – deyərsə, ona 10 həsənə yazılır, 10 günahı silinər, 10 dərəcə qaldınlar, pisliklərdən və şeytandan qorunar, həmənin günü şirik istisna olmaqla günahdan uzaq olar və o günü ondan əfzəl edəndən başqa insanların ən əfzəl əməli olar”⁹⁴⁴.

عَنْ عُمَرَ بْنِ شَيْبٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : «مَنْ قَالَ : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، عَشْرَ مَرَّاتٍ عَلَى إِثْرِ الْمَغْرِبِ، بَعَثَ اللَّهُ لَهُ مَسَلِحَةً يَحْفَظُونَهُ مِنَ الشَّيْطَانِ حَتَّى يُصْبِحَ، وَكَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ مُوجِبَاتٍ وَمَحَى عَنْهُ عَشْرَ سَيِّئَاتٍ مُؤَبَقَاتٍ وَكَانَتْ لَهُ بِعَدَلِ عَشْرِ رِقَابٍ مُؤَمِّنَاتٍ». قال الشيخ الألباني : حسن

Məğrib Namazından Sonra – 10 Dəfə: Uməra İbn Şəbib ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Kim məğribdən sonra on dəfə “La İlahə İlləllah, Vəhdəka La Şərikə Ləh, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmd, Yuhyi Və Yumit, Və Huva

⁹⁴³ Nəsəi 5479, Tirmizi 3567, əl-Albani “Səhih”.

⁹⁴⁴ əl-Albani “Səhih Tərgib” 477.

Alə Kulli Şeyin Qadir - deyərsə, Allah bu kimsə üçün səhərə qədər şeytandan qoruyan silahlı mühafizəçilər göndərir və ona (nicat tapmasını) vacib edən 10 savab yazılar, və onu həlak edən 10 günahı silinər. Bu dua 10 mömin kələnə azadlığa qovuşdurma savabına bərabər savab qazandırmış olur⁹⁴⁵.

عن أبي أمامة رضي الله عنه مرفوعاً: ((من قال في دُبُرِ صلاة العَدَاة: **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**)) مائة مرة وهو ثابٍ رحليه كان يومئذٍ أفضل أهل الأرض عملاً إلا من قال مثل ما قال أو زاد على ما قال ((قال الشيخ الألباني : حسن

Sübh Namazından Sonra – 100 Dəfə: Əbi Əməmə məfu olaraq رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Kim sübh namazından 100 sonra: **“Lə İlahə İlləllahu Vəhdahu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü, Yuhyi Və Yumiytü, Biyədihil Xayru Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir -** Allahdan başqa məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! Dirildir və öldürür, Xeyir Onun əlindədir, O hər şeyə Qadirdir! – deyərsə, yerindən durmamış (ayaqlarını bükməmiş) həməən günü yer üzünün ən əfzəl əməl edəni olar, əgər kimsə onun qədər və ya onda çox etməzsə⁹⁴⁶.

عن رجلٍ من الأنصار قال سمعت رسول الله ﷺ يقول في دبر الصلاة: **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ، وَتُبْ عَلَيَّ ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الْغَفُورُ** مائة مرة. قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənsardan bir kişi rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ namazdan sonra 100 dəfə belə buyuruğunu eşitdim: **“Allahumməğfirliy Və Tub Aleyya İnnəkə Əntət Təvvabul Ğafur –** Allahummə! Məni bağışla, mənim tövbəmi qəbul et! Şübhəsiz ki, Sən Tövbələri qəbul edənsən, Bağışlayansan!⁹⁴⁷.

وعن أم سلمة رضي الله عنها أن النبي ﷺ كان يقول بعد الفجر: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا ، وَرِزْقًا طَيِّبًا ، وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Sübh Namazından Sonra: Ummu Sələmə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sübh namazından sonra buyurdu: **“Allahummə İnniy Əs’əlukə İlmən Nəfiən Və Rizqan Tayyibən Və Amələn Mutəqəbbələn –** Allahım! Səndən faydalı elm, məqbul əməl və təmiz ruzi diləyirəm!⁹⁴⁸.

⁹⁴⁵ Tirmizi 3534, 3877, əl-Albani “Həsən”.

⁹⁴⁶ əl-Albani “Səhih Tərgəib” 476.

⁹⁴⁷ Nəsəi 9931, Əhməd 5564, 23150, 23198, əl-Albani “Səhihdə” 2603.

⁹⁴⁸ İbn Məcə 925, əl-Albani “Hədəyətü Ravat” 2432.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((مَنْ سَبَّحَ فِي دُبُرِ صَلَاةِ الْعَدَاةِ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ، وَهَلَّلَ مِائَةَ هَلِيلَةٍ، غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ، وَلَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Sübh Namazından Sonra – 100 Dəfə: Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Kim sübh namazından sonra 100 dəfə Təsbih – **Subhənəllah** deyərsə, 100 dəfə Təhlil – **Lə İlahə İlləllah** deyərsə günahları dənizin köpükləri qədər olsa da belə bağışlanar”⁹⁴⁹.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ «حَصَلْتَانِ أَوْ خَلْتَانِ لَا يُحَافِظُ عَلَيْهِمَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ هُمَا يَسِيرٌ وَمَنْ يَعْمَلُ بِهِمَا قَلِيلٌ يَسْبِحُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ عَشْرًا وَيَحْمَدُ عَشْرًا وَيَكْبِرُ عَشْرًا فَذَلِكَ خَمْسُونَ وَمِائَةٌ بِاللِّسَانِ وَالْأَلْفُ وَخَمْسُمِائَةٌ فِي الْمِيزَانِ وَيَكْبِرُ أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ وَيَحْمَدُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَيَسْبِحُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ فَذَلِكَ مِائَةٌ بِاللِّسَانِ وَالْأَلْفُ فِي الْمِيزَانِ (فَأَيْكُمْ يَعْمَلُ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ أَلْفَيْنِ وَخَمْسِمِائَةِ سِنَةٍ)». فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَعْمِدُهَا بِيَدِهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ هُمَا يَسِيرٌ وَمَنْ يَعْمَلُ بِهِمَا قَلِيلٌ قَالَ «يَأْتِي أَحَدُكُمْ - يَعْنِي الشَّيْطَانَ - فِي مَنَامِهِ فَيَنُومُهُ قَبْلَ أَنْ يَقُولَهُ وَيَأْتِيهِ فِي صَلَاتِهِ فَيَذْكُرُهُ حَاجَةً قَبْلَ أَنْ يَقُولَهَا». قال الشيخ الألباني: صحيح

Abdullah İbn Amr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İki xislət vardır ki, onlara daim əməl edən müsəlman kimsə mütləq Cənnətə girər. Bu iki şey çox asan şeylərdir, lakin onlara əməl edən çox azdır». Soruşdular: «Bu iki şey nədir, ya Rəsulallah?» O dedi: «Qoy sizdən hər biriniz hər namazın sonunda on dəfə **Subhənəllah**», on dəfə **Əlhəmdulillah** və **Allahu Əkbər**» on dəfə desin. Bu deyilənlər dildə yüz əllidir, tərəzidə isə min beş yüzdür». (İkinci xislət: Qoy sizdən hər biriniz) yatağına girdiyi zaman otuz dörd dəfə **Allahu Əkbər**», otuz üç dəfə **Əlhəmdulillah**», otuz üç dəfə **Subhənəllah**» - desin. Bu deyilənlər dildə yüzdür, tərəzidə isə mindir. Mən Allah Elçisinin ﷺ bunları barmaqları ilə saydığını gördüm. Elə isə sizdən hansı biriniz gecə-gündüz iki min beş yüz günah iş görür?» (Səhabələrdən biri) dedi: «Ey Allahın Elçisi! Bunlar asant olduğu halda nə üçün edənlər azdır?”. Peyğəmbər: “Şeytan sizdən biriniz yatağınıza girdiyiniz zaman gələr və Təsbih etməyi demədən yatızdırar. Sizdən biriniz namaz qılarkən şeytan Namazda gələr və Təsbih etməyi söyləmədən qabaq bir ehtiyacını xatırladar”⁹⁵⁰.

وعن عقبه بن عامر رضي الله عنه قال: ((أمرني رسول الله ﷺ أن أقرأ المعوذات (وهي **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ**) و **قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ**) و **قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ**) دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Uqbə İbn Amir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ hər bir namazdan sonra

⁹⁴⁹ Nəsəi 1353, 1354, 1362, əl-Albani “Səhih”.

⁹⁵⁰ Əbu Davud 5065, 5067, Tirmizi 3410, İbn Hibban 2018, Buxari «Ədəbul Mufraq» 1216, əl-Albani “Səhih Kəlīmə” 93.

Muavvizatəyin (surələrini) söyləməyi əmr etdi: “De: “O Allah Təkdir!”, “De: “Sıgınırım sübhün Rəbbinə!”, “De: “Sıgınırım insanların Rəbbinə!” Onlar - *əl-İxlas Surəsi, əl-Fələq Surəsi, ən-Nəs Surəsi*”⁹⁵¹.

عن أبي أمامة الباهلي رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: مَنْ قرأ آية الكرسي في دُبُر كلِّ صلاةٍ (مكتوبة لم يمنعه)، لم يجل بينه وبين دخول الجنة إلا أن يموت. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbi Əməmə əl-Bəhili رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim hər bir (fərz) namazdan sonra *Ayətul Kursi* ayəsini oxuyarsa: “*Allahu Lə İlahə İllə Huvəl Həyyul Qəyyum, Lə Təxuzuhu Sinətun Və Lə Nəum, Ləhu Mə Fis Səməvəti Və Mə Fil Ardi, Mən Zəlləzi Yəşfəu İndəhu İllə Bi-iznih, Yəaləmu Mə Bəynə Əydihim Və Mə Xəlfəhum Və Lə Yuhitunə Bişeyin Min İlmihə İllə Bi Mə Şəə, Vəsiə Kursiyyuhus Səməvəti Vəl Arda Və Lə Yəuduhu Hifzuhumə, Və Huvəl Aliyyul Aziym - Allah! Ondan başqa (ibadətə layiq olan) İlah yoxdur, (əbədi) Yaşayandır, Qəyyumdur (kainatı yaradan və onu idarə edəndir, bəndələrinin işlərini yoluna qoyan və onları qoruyandır). Onu nə mürgü tutur, nə də yuxu. Göylərdə və yerdə nə varsa, Onundur. Onun izni olmadan Onun yanında kim havadarlıq edər? O, onların (yarandıqların) önlərində və arxalarında olanı (nə olub, nə olur və nə olacağını) bilir. Onlar Onun elmindən Onun istədiyindən başqa heç bir şey qavraya bilməzlər. Onun Kürsüsü göyləri və yeri əhatə edir. Bunları qoruyub saxlamaq Ona ağır gəlmir. O, Ucadır, Böyükdür! (əl-Bəqərə 255) - onunla Cənnətə daxil olma arasına ölümdən başqa heç nə mane ola bilməz”*⁹⁵².

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ قَالَ سَمِعْتُ نَبِيَّ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ وَقَالَ سُلَيْمَانُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ فِي دُبُرِ صَلَاتِهِ «اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ أَنَا شَهِيدٌ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ أَنَا شَهِيدٌ أَنَّ الْعِبَادَ كُلَّهُمْ إِخْوَةٌ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ اجْعَلْنِي مُخْلِصًا لَكَ وَأَهْلِي فِي كُلِّ سَاعَةٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ اسْمِعْ وَاسْتَجِبْ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُمَّ نُورَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ» . قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ «رَبَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ» . «اللَّهُ أَكْبَرُ الْأَكْبَرُ حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ اللَّهُ أَكْبَرُ الْأَكْبَرُ» . قَالَ الْأَلْبَانِي: ضَعِيفٌ .

Zeyd İbn Ərqam رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ namazdan sonra: “*Allahummə Rəbbənə Və Rəbbə Kulli Şeyin Ənə Şəhidun Ənnəkə Əntə Rəbbu Vəhdəkə Lə Şərikə Ləkə, Allahummə Rəbbənə Və Rəbbə Kulli Şeyin İcaləni Muxlisən Ləkə Və Əhli Fi Kulli Saatin Fid Dunyā Vəl Əxirati Yə Zəlcaləli Vəl İkrām, İsməə Vəstəcibilləhu Əkbərul Əkbəru, Allahummə Nuras Səməvəti Vəl*

⁹⁵¹ Nəsəi 1259, 1336, Əbu Davud 1523, 1525, Tirmizi 2903, əl-Albani “Səhihdə” 654/1514.

⁹⁵² Nəsəi 9928, əl-Albani “Səhihdə” 972, «Səhihul Cami» 5/339.

Ard – Ey bizim və hər bir şeyin Rəbbi olan Allahım! Sənin yeganə Rəbb olduğuna, şərikinin olmadığına mən şahidəm. Bizim və hər şeyin Rəbbi olan Allahım! Məni və əhlimi dünya və axirətin hər bir anında İxlaslı (muxlis) bəndələrimdən et! Ey İzzət və Cəlal sahibi eşit və cavab ver! Allah böyükdür böyük, Allah göylərin və yerlərin nurudur”. Süleyman İbn Davud buyurdu: **“Rabbəs Səmavəti Vəl Ardi, Allahu Əkbərul Əkbəru, Həsbiyyəllahu Və Nimal Vəkilu Allahu Əkbərul Əkbəru** – Göylərin və yerlərin Rəbbi, Allah böyükdür böyük və O mənə vəkil olaraq yetər, Allah böyükdür, böyk”⁹⁵³.

حدثنا مسلم يعني بن أبي بكره : أنه كان سمع والده يقول في دبر الصلاة **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ** فجعلت أدعو بهن فقال يا بني أن علمت هؤلاء الكلمات قلت يا أبت سمعتك تدعو بهن في دبر الصلاة فأخذتهن عنك قال فالزمهن يا بني فإن نبي الله صلى الله عليه وسلم كان يدعو بهن في دبر الصلاة. قال الشيخ الألباني : صحيح الإسناد

Əbu Bəkrin ﷺ oğlu Müslim rəvayət edir ki, atam namazı bitirdikdə belə dua edərdi: **“Allahummə İnni Əuzu Bika Minal Kufri Vəl Fəqri Və Azəbil Qabri – Allahım! Küfürdən, fəqirlikdən və qəbr əzabından Sənə sığınırım”**. Mən də bu cür dua etməyə başladığıda atam: “Oğlum! Bu duaları haradan öyrəndin?” dedi. Mən: “Ey ata! Namazdan sonra sənin belə söylədiyini eşitdim”. Dedim. O: “Ey oğlum! Bu duaları etməyə davam et, çünki Peyğəmbər ﷺ namazdan sonra onlarla dua edərdi”⁹⁵⁴.

وقد روي عن النبي صلى الله عليه وسلم كان يقول بعد التسليم: كان يقول **سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ**. قال الشيخ الألباني : صحيح

Rəvayət edilir ki, Peyğəmbər ﷺ namazdan sonra buyurdu: **“Subhəna Rabbikə Rabbil İzzəti Ammə Yəsifunə Vəssələmu Aləl Mursəlinə Vəlhəmdulilləhi Rabbil Aləminə - Sənin Rəbbin – yenilməz qüvvət sahibi (mülkümdə hər şeyə qalib) olan Rəbbin (müşriklərin) Ona aid etdikləri sifətlərdən tamamilə uzaqdır! Peyğəmbərlərə salam olsun! Aləmlərin Rəbbi olan Allaha həmd olsun!”**. (əs-Saffət 180-182)⁹⁵⁵.

عن عبد الله بن عباس رضي الله عنهما قال : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى فَتَقَضَى صَلَاتَهُ يُثْنِي عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ يَكُونُ فِي آخِرِ كَلَامِهِ : ((**اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي لِسَانِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَمِنْ قُوَّتِي نُورًا، وَمِنْ تَحْتِي نُورًا، وَعَنْ يَمِينِي نُورًا، وَعَنْ شِمَالِي نُورًا، وَمِنْ أَمَامِي نُورًا، وَمِنْ خَلْفِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي نَفْسِي نُورًا، وَأَعْظِمْ لِي**

⁹⁵³ Əbu Davud 1508, 1510, əl-Albani “Zəif”.

⁹⁵⁴ Nəsəi 5465, əl-Albani “Səhih”.

⁹⁵⁵ Tirmiz 299, əl-Albani “Səhih”.

نُورًا، وَعَظْمٌ لِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا، وَاللَّهُمَّ اَعْطِنِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي عَصَبِي نُورًا، وَفِي لَحْمِي نُورًا، وَفِي دَمِي نُورًا، وَفِي شَعْرِي نُورًا، وَفِي بَشْرِي نُورًا،)) (اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي نُورًا فِي قَبْرِي وَ نُورًا فِي عِظَامِي) (وَزِدْنِي نُورًا، وَزِدْنِي نُورًا)، (وَهَبْ لِي نُورًا عَلَى نُورٍ)

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم gecə qalxdığı zaman namaz qıldadı. Namazını qılıb qurtardıqdan sonra Allahu layiqincə tərifləyib axırda da dua edərdi: “Allahumməc’al Fi Qalbiy Nuran Və Fi Lisəniy Nuran Və Fi Səm’iy Nuran Və Fi Basariy Nuran Və Min Fəvqiyy Nuran Və Min Təhtiy Nuran Və An Yəmiyniy Nuran Və An Şimaliy Nuran Və Min Əmamiy Nuran Və Min Xəlfiy Nuran, Vəc’al Fi Nəfsiy Nuran Və A’zim Liy Nuran Və Azzim Liy Nuran, Vəc’al Liy Nuran, Vəc’alniy Nuran, Allahummə Ə’tiniy Nuran, Vəc’al Fi Asəbiy Nuran Və Fi Ləhmiy Nuran Və Fi Dəmiy Nuran Və Fi Şə’riy Nuran Və Fi Başəriy Nuran”, “Allahumməc’al Liy Nuran Fi Qabriy, Və Nuran Fi İzamiy”, “Və Zidniy Nuran, Və Zidniy Nuran, Və Zidniy Nuran”, “Və Həb Liy Nuran Ala Nurin” - Allahım! Qəlbimə və dilimə nur saç! Qulağıma və gözümə nur saç! Başımın üstündən və ayağımın altından nur saç! Sağımdan və solumdan nur saç! Önümə və arxama nur saç! Nəfsimi nurlandır! Mənim üçün böyük bir nur və uca bir nur saç! Mənim üçün nur et və məni nurlu et! Allahım mənə nur bəxş et! Sinirimi nurlu et! Ətimi və qanıma nurlu et! Saçımı və dərimi nurlu et!⁹⁵⁶. “Allahım! Qəbrimə nur saç! Sümüyümü nurlandır!”. “Nurumu artır, nurumu artır, nurumu artır!”⁹⁵⁷. “Mənə nur üzərindən nur bəxş et!”⁹⁵⁸.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: من استغفر في دبر كل صلاة ثلاث مرات فقال: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ؛ غفر له ذنوبه وإن كان قد فر من الزحف (قال الشيخ الألباني: ضعيف

Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim hər namazdan sonra üç dəfə istiğfar edib: “Əstəğfirullahəlləzi Lə İlə İllə Huvəl Həyyul Qayyum Və Ətubu İleyh – Həyy və Qayyum olan Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah yoxdur, Ona tövbə edib və istiğfar diləyirəm”⁹⁵⁹.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: أوحى الله تعالى إلى موسى عليه السلام: من داوم على قراءة آية الكرسي دبر كل صلاة؛ أعطيته أجر المتقين وأعمال الصديقين. قال الشيخ الألباني: ضعيف

⁹⁵⁶ «Fəthul Bari» 11/116, 6316, Muslim 1/526, 529, 530, 763, 1830.

⁹⁵⁷ Buxari «Ədəbul Muftrad» 695, Tirmizi 3419, əl-Albani “Səhih”.

⁹⁵⁸ Muxtəsər Buxari 92, 6316, Muxtəsər Muslim 379, Müslim 763, 1/526, 529, 530, 1824, İbn Hibban 2636. İbn Həcər «Fəthul Bari» 11/118 əsərində gətirmiş və İbn Əbu Asimin «Dua» əsərində olduğunu qeyd etmişdir. O: «Müxtəlif rəvayətlərlə iyirmi beş xislət varid olmuşdur».

⁹⁵⁹ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi 4546, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 12180, “Daif Cəmi” 5402.

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah Musa ﷺ vəhy edərək buyurdu: Kim hər namazdan sonra Ayətul Kursini oxumağa davam edərsə ona Müttəqilərin əcrini və Sadiqlərin əməlini yazaram (verərəm)”⁹⁶⁰.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: من قرأ آية الكرسي في دبر الصلاة المكتوبة ؛ كان في ذمة الله إلى الصلاة الأخرى. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim fərz namazlarının sonunda Ayətul Kursini oxuyarsa namazın sonuna qədər Allahın Zimmətində (qorunmasında) olar”⁹⁶¹.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : من قرأ آية الكرسي دبر كل صلاة مكتوبة ؛ كان بمنزلة من قاتل عن أنبياء الله عز وجل حتى يستشهد. قال الشيخ الألباني : موضوع

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim hər namazdan sonra Ayətul Kursini oxuyarsa şəhid olana qədər Allahın Peyğəmbərlərinə görə vuruşanların dərəcəsinə olar”⁹⁶².

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: مَنْ قرأ آية الكرسي دُبْرَ كُلِّ صَلَاةٍ؛ خَرَقَتْ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ، فَلَمْ يَلْتَمِمْ حَرْقِهَا حَتَّى يَنْظُرَ اللهُ عِزَّوَجَلَّ إِلَى قَائِلِهَا فَيَغْفِرْ لَهُ، ثُمَّ يَبْعَثُ اللهُ عِزَّوَجَلَّ مَلَكًا، فَيَكْتُبُ حَسَنَاتِهِ، وَيَمْحِي سَيِّئَاتِهِ إِلَى الْغَدِّ مِنْ تِلْكَ السَّاعَةِ. قال الشيخ الألباني : موضوع

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim hər namazdan sonra Ayətul Kursini oxuyarsa yeddi göy deşilər, Allah onu deyənə baxmayana və bağışlamayana qədər o, dəlik bağlanmaz. Sonra Allah bir mələk göndərər ona sabahsı günə qədər savablarını yazar, günahlarını silər”⁹⁶³.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: مَنْ قرأ آية الكرسي دُبْرَ كُلِّ صَلَاةٍ؛ لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ دُخُولِ الْجَنَّةِ إِلَّا الْمَوْتُ، وَمَنْ قرأَهَا حِينَ يأخذ مضجعه، أمته الله على داره ودار جاره، والدويرات حوله. قال الشيخ الألباني : موضوع

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim hər namazdan sonra Ayətul Kursini oxuyarsa ölümdən başqa bir şey ona Cənnətə girməsinə mane olmaz, yatağına girdiyi zaman oxuyarsa Allah onu evində, qonşusunun evində və ətrafda ola evlərdə əminlikdə edər”⁹⁶⁴.

⁹⁶⁰ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 3901.

⁹⁶¹ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 5135.

⁹⁶² İbn Sunni “Aməlu Yəum Vəl Leyl” 42/120, əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 5787.

⁹⁶³ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 6173.

⁹⁶⁴ Beyhəqi “Şuabul İman” 2/485, 2395, əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 6174.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: مَنْ قَرَأَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ آيَةَ الْكُرْسِيِّ ؛ حَفِظَ إِلَى الصَّلَاةِ الْآخَرَى ، وَلَا يَحَافِظُ عَلَيْهَا إِلَّا نَبِيٌّ أَوْ صَدِيقٌ أَوْ شَهِيدٌ. قال الشيخ الألباني :موضوع

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim hər namazdan sonra Ayətul Kursini oxuyarsa digər namaza kimi qorunar, Onu (Ayətul Kursi) ancaq peyğəmbər, siddiq və şəhidlər (davamiyyətli) edər”⁹⁶⁵.

رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: كَلِمَاتٌ مَنْ ذَكَرَهُنَّ مِائَةَ مَرَّةٍ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ: اللَّهُ أَكْبَرُ، سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَحَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ لَوْ كَانَتْ خَطَايَاهُ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ، لَمَحْتَهُنَّ. لَمْ يَرْفَعُهُ. قال الشيخ الألباني :
ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim hər namazdan sonar 100 dəfə: “Allahu Əkbər, Subhanallah, Vəhəmdulillah, Və La İlahə İlləllah Vəhdəhu La Şərikə İlah, Və la Həulə Və la Quvvətə İllə Billah – deyərsə, sonra əgər günahları dənizin köpükləri qədər olarsa belə silər, (Allah dərğahına günahları) qaldırılmaz”⁹⁶⁶.

صفة عقد التسبيح

TƏSBİH (ZİKR) ETMƏYİN SİFƏTİ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- - يَعْقِدُ التَّسْبِيحَ (بيده) قَالَ ابْنُ قُدَامَةَ - يَبِينِيهِ. قال الشيخ الألباني : حسن

Abdullah İbn Amr ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbəri ﷺ əli ilə zikr edərkən gördüm”. İbn Qudəmə ؓ deyir ki: “Sağ əli ilə”⁹⁶⁷.

عَنْ حُمَيْصَةَ بِنْتِ يَاسِرٍ عَنِ يُسَيْرَةَ أَخْبَرَتْهَا (وكانت من المهاجرات قالت) أَنَّ النَّبِيَّ -صلى الله عليه وسلم- أَمَرَهُنَّ (يا معشر النساء) أَنْ يُرَاعِينَ بِالتَّكْبِيرِ وَالتَّقْدِيسِ (والتسبيح) وَالتَّهْلِيلِ وَأَنْ يَعْقِدْنَ بِالْأَيْمَنِ فَإِنَّهُنَّ مَسْئُولَاتٌ مُسْتَنْطَقَاتٌ (ولاتغفلن فتنسين الرحمة). قال الشيخ الألباني : حسن

Humeydətə Binti Yəsir rəvayət edir ki, (Muhacir qadınlardan olan) Yuseyrə ؓ xəbər verdi ki, Peyğəmbər ﷺ onlara (Başqa rəvayətdə: Ey qadınlar topluluğu): Təkbir, Taqdis, Təsbih və Təhlil etdiyiniz zaman barmaqlarının

⁹⁶⁵ Beyhəqi “Şuabul İman” 2/458, 2396, əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 6175.

⁹⁶⁶ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 6851, “Səhîh Və Daif Cəmius Səğir” 9746, “Daif Cəmi” 4263.

⁹⁶⁷ Əbu Davud 1502, 1504, Tirmizi 3411, 3486, Nəsəi 1355, İbn Hibban 843, əl-Albani «Səhîhul Cami» 4865.

(buğmları) ilə etməyi əmr etdi. Həqiqətən onlar (əzalar) danışdırılacaqlar və soruşulacaqlar (Başqa rəvayətdə: Qafil olmayın və rəhməti unutmayın)⁹⁶⁸.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: فهذا هو السنة في عدّ الذكر المشروع عدّه، إنما هو باليد، وباليمين فقط، فالعدّ باليسرى أو باليدين معاً، أو بالحصى كل ذلك خلاف السنة. بل أن السبحة بدعة لم تكن في عهد النبي ﷺ إنما حدثت بعده.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: “Zikridə icazə verilən əl ilə, yalnız sağ əl ilə etmək Sünnət olandır. Sol əllə, iki əllə, daşla etmək sünnətə müxalifdir. Təsbeh özü isə bidətdir. Peyğəmbərin ﷺ vaxtında olmayıb sonra meydana gələn bidətdir⁹⁶⁹.”

دعاء صلاة الاستخارة

İSTİXARƏ (BİR İŞƏ BAŞLAMAMIŞDAN ÖNCƏ ALLAHDAN KÖMƏK DİLƏMƏK) NAMAZINDA OLAN DUA

وعن جابر بن عبد الله رضي الله عنه كان رسول الله ﷺ يعلمنا الاستخارة في الأمور كلها كما يعلمنا السورة من القرآن يقول إذا هم أحدكم بالأمر فليركع ركعتين من غير الفريضة ثم ليقل: (اللهم إني أستخيرك بعلمك، وأستقدرك بقدرتك، وأسألك من فضلك العظيم، فإنك تقدر ولا أقدر، وتعلم ولا أعلم، وأنت علام الغيوب. اللهم إن كنت تعلم أن هذا الأمر — ثم تسميه باسمه بعينه — خير لي في ديني، ومعاشي وعاقبة أمري (أو خيرا لي في عاجل أمري وآجله) فاقدره لي، ويسره لي، ثم بارك لي فيه. وإن كنت تعلم أن هذا الأمر شرٌّ لي في ديني، ومعاشي، وعاقبة أمري (أو في عاجل أمري وآجله) فأصرفه عني، وأصرقني عنه، وأقدر لي الخير حيث كان، ثم أرضني به))

Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Qurandakı surələri bizə öyrətdiyi kimi İstixarə duasını da bizə öyrədib deyərdi: «Sizdən biriniz bir işə başlamaq istədikdə fərz namazlarından əlavə iki rükət namaz qılsın və desin: Allahumma İnniy Əstəxiyrəkə Bi İlmikə, Və Əstəqdirəkə Bi Qudratikə, Və Əs'əlukə Min Fadlikəl Azim, Fəinnəkə Təqdiru Və Lə Əqdir, Və Tə'ləmu Və Lə A'ləm, Və Əntə Alləmul Ğuyub, Allahumma İn Kuntə Tə'ləmu Ənnə Həzəl Əmra (İşin Adini Çəkir) Xayrun Liy Fi Diyniy Və Məəşiy Və Acilihə Əmriy Və Əcilihi Fəqdurhu Liy Və Yəssirhu Liy, Summə Bərik Liy Fiyhi, Və İn Kuntə Tə'ləmu Ənnə Həzəl Əmra Şərrun Liy Fi Diyniy Və Məəşiy Və Aqibati Əmriy, Fasrifhu Anniy, Vəsrifniy Anhu, Vəqdur Liyəl Xayra Heysu Kənə, Summə Ardiniy Bihi – Allahım! Səndən Öz elminlə mənə kömək etməyi və Öz qüdrətinlə mənə qüdrət verməyi diləyirəm. Səndən, Sənin böyük lütfünü

⁹⁶⁸ Əbu Davud 1501, 1503, Tirmizi 3486, 3583, Əhməd 27079, əl-Albani “Həsən”.

⁹⁶⁹ əl-Albani “Daifdə” 1/185-192, 3/48.

diləyirəm. Sənin (hər şeyə) qüdrətin çatır, mənimsə qüdrətim çatmır, Sən (hər şeyi) bilirsən, mən isə bilmirəm. Qeybləri bilən Sənsən. Allahım! Bu işin (işin adını çəkir) mənim dinim, yaşayışım və xeyirli olduğunu bilirsənsə onu mənə nəsib et, asanlaşdır, sonra da onu mənim üçün bərəkətli et. Bu işin mənim dinim, yaşayışım və aqibətim üçün – yaxud deyir: dünyam və axirətim üçün – zərərli olduğunu bilirsənsə, onu məndən, məni də ondan uzaq et! Harada olsa, mənə xeyir nəsib et, sonra məni ondan razı sal!»⁹⁷⁰.

İbn Teymiyyədən ﷺ İstixarə duasının namaz əsnasında yoxsa ondan sonra oxunacağı barəsində soruşdular. O dedi: «İstixarə duasını namaz əsnasında, yaxud salamdan əvvəl, yaxud da ondan sonra etmək olar. Salamdan əvvəl edilən dua isə əfzəl hesab olunur. Çünki Peyğəmbər ﷺ çox vaxt duanı salamdan əvvəl edərdi»⁹⁷¹.

النِّدَاءُ لِصَلَاةِ الْكُسُوفِ

KUSUF NAMAZINA ÇAĞIRIŞ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا كَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نُودِيَ إِنْ الصَّلَاةَ جَامِعَةً

Abdullah İbn Amr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ zamanında günəş tutulduqda cəmaat namazına (toplanmaq üçün) nida edildi⁹⁷².

الذِّكْرُ وَالِدُعَاءُ وَالِاسْتِغْفَارُ عِنْدَ الْكُسُوفِ

KUSUF NAMAZINDA DUA VƏ İSTİĞFAR

عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرِعَا يَخْتَشَى أَنْ تَكُونَ السَّاعَةُ فَأَتَى الْمَسْجِدَ فَصَلَّى بِأُطُولِ قِيَامٍ وَرُكُوعٍ وَسُجُودٍ رَأَيْتُهُ قَطُّ يَفْعَلُهُ وَقَالَ هَذِهِ آيَاتُ اللَّهِ الَّتِي يُرْسِلُ اللَّهُ لَأَنْ تَكُونَ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ وَلَكِنْ {يُخَوِّفُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَهُ} فَإِذَا رَأَيْتُمْ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ فَافْرَعُوا إِلَى ذِكْرِهِ وَدُعَائِهِ وَاسْتِغْفَارِهِ.

Əbu Musa ﷺ rəvayət edir ki, Günəş tutulduğu vaxt Peyğəmbər ﷺ qiyamət qoracağından qorxub təşviş içində ayağa qalxdı və məscidə gəlib namaz qıldı, mən heç vaxt onun (namazda) qiyamı, rükunu və səcdəni bu qədər uzatdığını görməmişdim. (Namazı bitirdikdən sonra) buyurdu: “Allahın göndərdiyi bu dəlillər heç kəsin nə ölümünə görə, nə də dünyaya gəldiyinə görə baş vermir.

⁹⁷⁰ Muxtəsər Buxari 579, 1109, 1162, 6382, Əbu Davud 1538, 1540, İbn Məcə 1383, Tirmizi 480, Nəsəi 10332, Əhməd 14748.

⁹⁷¹ İbn Teymiyyə «Məcmu Fətava» 23/177.

⁹⁷² Buxari 528, 1003, 1045, 1051, Nəsəi 1481, Əhməd 7046.

Fəqət, Allah bununla Öz qullarını qorxudur. Odur ki, belə bir şey gördükdə Allahı zikr etməyə, Ona dua etməyə və Ondan bağışlanma diləməyə tələsin!”⁹⁷³.

صلاة الكسوف KUSUF NAMAZI

عَنْ الْمُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ كَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ مَاتَ إِبْرَاهِيمُ فَقَالَ النَّاسُ كَسَفَتِ الشَّمْسُ لِمَوْتِ إِبْرَاهِيمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ فَصَلُّوا وَادْعُوا اللَّهَ.

Muğira İbn Şübə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ zamanında oğlu İbrahim vəfat etdiyi gün günəş tutuldu və insanlar: “Günəş İbrahimin ölümünə görə tutulmuşdur”– dedilər. Belə olduqda, Peyğəmbər: “Günəş və ay kimsənin nə ölümünə görə, nə də dünyaya gəldiyinə görə tutulur. (Onların tutulduğunu) gördüyünüz zaman namaz qılın və Allaha dua edin!”⁹⁷⁴.

عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها أَنَّهَا قَالَتْ: خَسَفَتِ الشَّمْسُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالنَّاسِ، فَقَامَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ، ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ، ثُمَّ قَامَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ، وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ سَجَدَ فَأَطَالَ السُّجُودَ، ثُمَّ فَعَلَ فِي الرُّكْعَةِ الثَّانِيَةِ مِثْلَ مَا فَعَلَ فِي الْأُولَى، ثُمَّ انْصَرَفَ وَقَدِ انْحَلَّتِ الشَّمْسُ، فَخَطَبَ النَّاسَ، فَحَمِدَ اللَّهَ، وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَاتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ، لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَادْعُوا اللَّهَ وَكَبِّرُوا، وَصَلُّوا وَتَصَدَّقُوا». ثُمَّ قَالَ: «يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ، وَاللَّهِ مَا مِنْ أَحَدٍ أَعْيُرَ مِنَ اللَّهِ أَنْ يَزِيَّ عَبْدُهُ أَوْ تَزِيَّ أُمَّتُهُ، يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ، وَاللَّهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمَ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا».

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ zamanında günəş tutuldu və buna görə də Peyğəmbər ﷺ camaata namaz qıldırırdı. (Namazda) qiyamı uzatdı, sonra rükuya getdi və rükunu uzatdı, sonra rükudan qalxdı və (yenə) qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra (bir də) rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra səcdəyə getdi və səcdəni uzatdı, ikinci rükətdə də birinci rükətdə elədiklərini təkrar etdi. Namazı bitirdikdə artıq günəşin üzü açılmışdı. Bundan sonra (qalxıb) xütbə verdi və Allaha həmd-səna edib təriflər deyəndən sonra buyurdu: “Həqiqətən də, günəş və ay Allahın dəlillərindəndir. Onlar kimsənin nə ölümünə görə, nə də dünyaya gəldiyinə görə tutulur. Odur ki, onların tutulduğunu gördüyünüz zaman Allaha dua edin, “**Allahu Əkbər**”– deyin, namaz qılın və sədəqə verin.” Sonra Peyğəmbər ﷺ davam edib dedi: “Ey Muhəmməd ümməti! Vallahi, kişi

⁹⁷³ Buxari 1059, Müslim 24/912, 2156, Nəsəi 1502.

⁹⁷⁴ Buxari 1043.

və ya qadın kələsinin zina etməsi xüsusunda heç kəs Allahdan daha qısqanc ola bilməz. Ey Muhəmməd ümməti! Vallahi, mən bildiyimi siz bilsəydiniz, az gülüb çox ağlayardınız”⁹⁷⁵.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنه قَالَ: انْخَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم، فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا نَحْوًا مِنْ قِرَاءَةِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ سَجَدَ، ثُمَّ قَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ انْصَرَفَ وَقَدْ تَحَلَّتِ الشَّمْسُ، فَقَالَ صلى الله عليه وسلم: «إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَاتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ، لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَادْكُرُوا اللَّهَ». قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ، رَأَيْتَاكَ تَنَاولْتَ شَيْئًا فِي مَقَامِكَ، ثُمَّ رَأَيْتَاكَ كَعَجْتِ. قَالَ صلى الله عليه وسلم: «إِنِّي رَأَيْتُ الْجَنَّةَ، فَتَنَاولْتُ عَنْقُودًا، وَلَوْ أَصْبَتُهُ لَأَكَلْتُمُ مِنْهُ مَا بَقِيَ مِنَ الدُّنْيَا، وَأَرَيْتُ النَّارَ، فَلَمْ أَرْ مَنْظَرًا كَأَيُّومٍ قَطُّ أَفْطَعُ، وَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا نِسَاءً». قَالُوا بِمَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «بِكُفْرِهِنَّ». قِيلَ يَكْفُرْنَ بِاللَّهِ؟ قَالَ: «بِكُفْرَنِ الْعَشِيرِ، وَيَكْفُرْنَ الْإِحْسَانَ، لَوْ أَحْسَنْتَ إِلَى إِحْدَاهُنَّ الدَّهْرَ كُلَّهُ، ثُمَّ رَأَتْ مِنْكَ شَيْئًا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ».

Abdullah İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم zamanında günəş tutuldu və bu səbəbdən də Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (camaata) namaz qıldırdı. (Namazda) qiyamı o qədər uzatdı ki, (bu vaxt ərzində) “*al-Baqərə*” surəsini oxumaq olardı, sonra rükuya getdi və rükunu uzatdı, sonra rükudan qalxdı və qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra (bir də) rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra (rükudan qalxıb səcdəyə getdi və iki dəfə) səcdə qıldı. Sonra ayağa qalxıb qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra rükudan qalxdı və (yenə) qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra (bir də) rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra (rükudan qalxıb səcdəyə getdi və iki dəfə) səcdə qıldı, sonra (salamları verib) namazı bitirdi. Artıq günəşin üzü açılmışdı. Bundan sonra Peyğəmbər: “Həqiqətən də, günəş və ay Allahın dəlillərindəndir. Onlar kimsənin nə ölümünə görə, nə də dünyaya gəldiyinə görə tutulur. Odur ki, onların tutulduğunu gördüyünüz zaman Allahı zikr edin!”. (Əshabələr) dedilər: “Ey Allahın elçisi, biz sənənin dayandığın yerdə əlini uzadıb nə isə götürdüyünü, sonra da arxaya çəkildiyini gördük.” Peyğəmbər: “Mən Cənnəti gördüm və (oradakı meyvələrdən) bir salxım dərmək istədim. Mən onu dərə bilsəydim, dünya durduqca siz ondan yeyə bilərdiniz. Həmçinin, Cəhənnəm də mənə göstərildi. Mən heç vaxt bu gün (gördüyüm) mənzərədən daha dəhşətliyini görməmişdim. Mən Cəhənnəm əhlinin əksəriyyətinin qadınlar olduğunu gördüm.” (Cəmaat) soruşdu: “Nəyə görə, ya Rəsulullah?” O dedi: “Nankorluqlarına görə!” (Yenə) soruşdular: “Allaha

⁹⁷⁵ Buxari 1044.

qarşımı nankordurlar?” O dedi: “Onlar ərlərinə qarşı nankordurlar, yaxşılığı yerə vururlar. Birisinə il boyu yaxşılıq etsən, sonra da səndən (xoşuna gəlməyən) bir şey görsə, deyər: “Mən səndən heç vaxt xeyir görmədim”⁹⁷⁶.

عَنْ عَائِشَةَ   أَنَّ يَهُودِيَّةً جَاءَتْ تَسْأَلُهَا فَقَالَتْ لَهَا أَعَاذُكَ اللَّهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. فَسَأَلَتْ عَائِشَةَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَيُعَذَّبُ النَّاسُ فِي قُبُورِهِمْ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَائِدًا بِاللَّهِ مِنْ ذَلِكَ ثُمَّ رَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ غَدَاةٍ مَرَكَبًا، فَحَسَنَتِ الشَّمْسُ، فَرَجَعَ ضَحَى، فَمَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَ ظَهْرَانِي الْحَجَرِ، ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي، وَقَامَ النَّاسُ وَرَاءَهُ، فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَفَعَ فَسَجَدَ، ثُمَّ قَامَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا، وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ قَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ رَفَعَ فَسَجَدَ وَانصَرَفَ، فَقَالَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُولَ، ثُمَّ أَمَرَهُمْ أَنْ يَتَعَوَّدُوا مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ.

Aişə   rəvayət edilir ki, yəhudi bir qadın ondan kömək diləməyə gəldi və ona: “Allah səni qəbir əzabından qorusun”– dedi. Buna görə də Aişə   Peyğəmbərdən: “İnsanlar qəbirlərində əzab çəkəcəklərimi?”– deyər soruşdu. Peyğəmbər: “Allah bizi bundan qorusun!”. (Aişə   rəvayətinə davam edib demişdir:) “Bir dəfə səhər tezdən Peyğəmbər ﷺ öz dəvəsinə minib (bir qədər getdikdən sonra) günəş tutuldu və o, günortadan əvvəl geri döndü. Peyğəmbər ﷺ hücrələrin yanından keçib namaza durdu, camaat da onun arxasında namaza durdu. (Namazda) qiyamı uzatdı, sonra rükuya getdi və rükunu uzatdı, sonra rükudan qalxdı və (yenə) qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra (bir də) rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra (rükudan) qalxıb səcdəyə getdi (və iki dəfə səcdə qıldı). Sonra ayağa qalxıb qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra rükudan qalxdı və (yenə) qiyamı uzatdı, lakin bu qiyam əvvəlkindən qısa idi, sonra (bir də) rükuya getdi və rükunu uzatdı, lakin bu rüku əvvəlkindən qısa idi, sonra (rükudan) qalxıb səcdəyə getdi, (iki dəfə səcdə qıldı) və (salamları verib) namazı bitirdi. Allahın istədiyi qədər (camaata) öyüd-nəsihət verdikdən sonra onlara qəbir əzabından Allaha sığınmağı əmr etdi⁹⁷⁷.

عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ   قَالَتْ: لَقَدْ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْعَتَاقَةِ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ.

Rəvayət edilir ki, Əsma bint Əbu Bəkr   rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ günəş tutulduğu zaman kölə azad etməyi əmr etmişdi⁹⁷⁸.

⁹⁷⁶ Buxari 1052, əl-Alabni “Sifətus Salətu Nəbiy” 107-108.

⁹⁷⁷ Buxari 1049, 1050.

⁹⁷⁸ Buxari 1054.

nəzarətçidir». (ən-Nisa 1). «Ey iman gətirənlər! Allahdan qorxun və doğru söz söyləyin! (Əgər belə etsəniz) Allah əməllərinizi islah edər və günahlarınızı bağışlayar. Hər kəs Allaha və Peyğəmbərinə itaət etsə, böyük bir səadətə (Cənnətə) nail olar». (əl-Əhzab 70-71)⁹⁸⁰. Fə İnnə Xayral Hədisi Kitəbullah, Və Xayrul Hədi Hədyu Muhəmmədin ﷺ Və Şərrul Umuri Muhdəsətuhə Və Kulla Muhdəsətin Bidatun, Və Kulla Bidatin dalələtun Və Kulla dalələtin Fənnər - Şübhəsiz ki, sözlərin ən (doğrusu) xeyirlisi Allahın kəlamı, yolların ən xeyirlisi (gözəli) Muhəmmədin ﷺ yoludur. Əməllərin ən pisi sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulub dinə salınan hər bir əməl (iş) bir bidətdir, hər bir bidət isə zəlalətdir (sapıqlıqdır), hər bir zəlalət isə oddadır⁹⁸¹.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « كُلُّ خُطْبَةٍ لَيْسَ فِيهَا تَشَهُدٌ فَهِيَ كَأَنَّهَا الْجَذْمَاءُ ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ :

صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İçində təşəhhüd olmayan xütbə kəsik əl kimidir”⁹⁸².

خُطْبَةُ الْحَاجَةِ فِي النِّكَاحِ

NİGAH ZAMANI XUTBƏTUL HƏCƏNİ OXUMAQ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ فِي خُطْبَةِ الْحَاجَةِ فِي النِّكَاحِ وَعَبْرِهِ: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ عَلَّمَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - خُطْبَةَ

الْحَاجَةِ... قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

⁹⁸⁰ *Xutbətul-Hacə* - adı ilə məşhur olan bu duanı, cümə və s. xütbələrdə Peyğəmbər ﷺ oxumuşdu. Səhabələrinə də bunu əmr etmiş və özü də onları öyətmişdir. Hədisin ilk hissəni bizə: - Əhməd 1/392-393,432, Əbu Davud 2188, Tirmizi 1105, Nəsəi 3/104-105, 6/69 və «Əməlül Yəum vəl Leyl» 488, İbn Məcə 1892, Darimi 2202, Tayalisi «Musnəd» 1557, AbdurRazzaq «Musənnəf» 10449, Bəzzar «Musnəd» - Kəşful Əstar 1/314, Əbu Yəla «Musnəd» 5233-5234,5257, Tahavi «Şərhul Müşkilil Asar» 1-3, Təbərani «Məcmuul Kəbir» 10/10079-10080, Həkim «Mustədrək» 2744, Beyhəqi «Sünnənul Kubra» 3/214-215, Bəğavi «Şərhul Sunnə» 2268 İbn Məsud ﷺ yolu ilə, Müslim «Şərhul Nəvəvi» 6/156-158, Əhməd 1/302,350, Nəsəi 6/89-90, İbn Məcə 1893 və Tahavi «Şərhul Müşkilil Asar» 4 İbn Abbas ﷺ yolu ilə, Tahavi «Şərhul Müşkilil Asar» 5, Beyhəqi «Sünnənul Kubra» 3/215 Nubeyt b. Şərit ﷺ yolu ilə, Əbu Yəla «Musnəd» 7221, Nəsəi «Sünnənul Kubra» bax: «Tuhfetul Əşraf» 6/472 № 9148 Əbu Musa əl-Əşari ﷺ yolu ilə.

⁹⁸¹ *Hədisin İkinci Hissəsini* - Müslim «Şərhul Nəvəvi» 6/153-156, Əhməd 3/319,371, Nəsəi 3/188-189, Beyhəqi «Sünnənul Kubra» 3/214 Cabir b. Abdullah ﷺ yolu ilə. Bu ləfz Nəsəinin ləfzidir. Hədisi Əhməd 3/371 və Müslim: «Sözlərin ən doğrusu» ləfzi yerinə: «Sözlərin ən xeyirlisi» ləfziylə rəvayət edilmişdir. İmam Əhmədin digər rəvayətlərində isə 3/319: «Sözlərin ən gözəli» şəkilindədir. Müslim: «Sonradan uydurulub dinə salınan hər bir əməl (iş) bidətdir» ləfzi yerinə: «Hər bir bidət bir zəlalətdir (sapıqlıqdır)» ləfziylə rəvayət etmişdir. Hədisin sonunda olan: «Hər bir zəlalət isə oddadır» ləfzini zikr etməmişdir. Bu beş səhabədən başqa hədsi: Aişə ﷺ, Səhl b. Sad ﷺ mərfu olaraq. Hədis səhihdir. Muhəddis Muhəmməd Nəsrəddin əl-Albani ﷺ hədisin bütün rəvayətlərini bir yerə toplayaraq «Xutbətul Həcə» isimli bir kitab yazmışdır. İstəyənlər bu kitaba baxa bilərlər. Ayrıca bax: əl-Albani «Muxtəsər Səhih Müslim» 409, «Mişkətul Məsəbih» 3149, 5860, «Səhihdə» 88, 326, 327.

⁹⁸² Əbu Davud 4841, 4843, Tirmizi 1106, əl-Alabni «Səhih».

Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Xutbətul Hacə duasını Nigah və digər mərasimlərdə söyləməyimizi buyurdu və bu duanı mənə öyrədərək...⁹⁸³.

دعاء ليلة القدر

QƏDR GECƏSİNDƏ DUA

عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ عَلِمْتُ أَيُّ لَيْلَةٍ لَيْلَةُ الْقَدْرِ مَا أَقُولُ فِيهَا قَالَ «قُولِي **اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوفٌ (كَرِيمٌ) تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي**». قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, mən: «Ey Allahın Elçisi! Qədr gecəsinin hansı gecə olduğunu bilsəm, hansı duanı oxumağımı tövsiyə edirsən?» - dedim. Allah Elçisi ﷺ belə buyurdu: “**Allahummə İnnəkə Afuuvun Kərimun Tuhibbul Afoə Fə’fu Anni - Allahım! Sən bağışlayansan, səxavətlisən və bağışlamağı sevənsən, məni bağışla!**»⁹⁸⁴.

صفة صلاة الاستسقاء

İSTİSQA NAMAZININ VƏSFİ

عن عبد الله بن زيد رضي الله عنه أنه قال: خرج رسول الله ﷺ بالناس إلى المصلى يستسقي، فصلى بهم ركعتين، جهر فيهما بالقراءة، واستقبل القبلة يدعوه، ويرفع يديه، وحول رداءه حين استقبال القبلة. قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Zeyd رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (Allahdan) yağış diləmək üçün insanlarla (namaz qılınan yerə) çıxdı, onlarla iki rükət namaz qıldı, hər iki rükətdə də səsli oxudu, dua etmək üçün qibləyə dönərək əllərini qaldırdı, əbasını tərsinə çevirdi nə zaman ki, qiblə istiqamətində idi⁹⁸⁵.

دعاء الاستسقاء

YAĞIŞ DUASI

وعن جابر بن عبد الله رضي الله عنه قال: قال النبي ﷺ: « **اللَّهُمَّ اسْقِنَا عَيْنًا مُغِيثًا مَرِيئًا نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ عَاجِلًا غَيْرَ آجِلٍ** ». قال فَاطْمَئَنَّا عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ. قال الشيخ الألباني : صحيح

⁹⁸³ Əbu Davud 2118, 2120, Tirmizi 1105, İbn Məcə 1892.

⁹⁸⁴ İbn Məcə 3850, Tirmizi 3513, 3855, Əhməd 25384, 25423, əl-Albani “Səhihdə” 3337.

⁹⁸⁵ Buxari 1005, 1027, Müslim 894.

Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (yanına ağlayan qadınlar gəldilər başlarına gələn quraqlıqdan dolayı onlar üçün dua etmələrini istədilər) buyurdu: “Allahummə İsqinə Ğaysən Məriən Nəfiən Ğayra Darrin Acilən Ğayra Əcil - Allahım! Bizə kömək edən, bərəkətli (ot) bol, zərərli deyil faydalı, tez yağış endir" deyə dua etdi. Bu zaman göy üzünü buludlarla doldu (səma qat-qat oldu)⁹⁸⁶.

عَنْ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - قَالَتْ شَكَى النَّاسُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قُحُوطَ الْمَطَرِ فَأَمَرَ بِمِنْبَرٍ فَوَضِعَ لَهُ فِي الْمِصْلَى وَوَعَدَ النَّاسَ يَوْمًا يَخْرُجُونَ فِيهِ قَالَتْ عَائِشَةُ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - حِينَ بَدَأَ حَاجِبُ الشَّمْسِ فَقَعَدَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَكَبَّرَ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَحَمِدَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ قَالَ « إِنَّكُمْ شَكَرْتُمْ جَدَبَ دِيَارِكُمْ وَأَسْتَيْخَارَ الْمَطَرِ عَنْ إِبَانِ زَمَانِهِ عَنْكُمْ وَقَدْ أَمَرَكُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ تَدْعُوهُ وَوَعَدَكُمْ أَنْ يَسْتَجِيبَ لَكُمْ ». ثُمَّ قَالَ « الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْغَنِيُّ وَنَحْنُ الْفُقَرَاءُ أَنْزِلْ عَلَيْنَا الْغَيْثَ وَاجْعَلْ مَا أَنْزَلْتَ لَنَا قُوَّةً وَبَلَاغًا إِلَى حِينٍ ». ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَلَمْ يَزَلْ فِي الرَّفْعِ حَتَّى بَدَأَ يَبَاطِئُ إِبْطِيهَ ثُمَّ حَوَّلَ عَلَى النَّاسِ ظَهْرَهُ وَقَلَبَ أَوْ حَوَّلَ رِءَاءَهُ وَهُوَ رَافِعٌ يَدَيْهِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ وَنَزَلَ فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ فَأَنْشَأَ اللَّهُ سَحَابَةً فَرَعَدَتْ وَبَرَقَتْ ثُمَّ أَمْطَرَتْ بِإِذْنِ اللَّهِ فَلَمَّ يَأْتِ مَسْجِدَهُ حَتَّى سَأَلَتِ السُّيُولُ فَلَمَّا رَأَى سُرْعَتَهُمْ إِلَى الْكُنِّ صَحِكَ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ فَقَالَ « أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ». قال الألباني : حسن .

Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(İnsanlar Peyğəmbərə ﷺ quraqlıqdan şikayət etdilər. Bundan sonra Peyğəmbər ﷺ bir minbər (musallaya) qoyulmasını əmr etdi və musallaya minbər qoyuldu. Yağış duasına çıxdığı gün cəmaata, (həmən gün gəlincə) Peyğəmbər ﷺ günəşin süaları bir qarış görünəncə minbərə çıxdı, Təkbir (Allahu Əkbər) dedi və Allaha həmd etdikdən sonra) buyurdu: “Siz diyarınızın quraqlığından və yağışın gecikdiyindən şikayət etdiniz. Halbuki Allah sizlərə Ona dua etməyinizi və duanızı qəbul edəcəyini vəd etdi”. Sonra: “Əlhəmdulillahilə Rəbbil Ələmin, Ərrahmənilə Rahim, Məlikilə Yəvəmuddin, Lə İlahə İlləllah Yəfəlu Mə Yuriddu, Allahummə Əntəllahu Lə İlahə İllə Əntə, Əntə Gəniyyu Və Nəhnu Fuqarau Ənzilə Aleynalə Ğaysə Vəcəalə Mə Ənzəltə Lənə Quvvətən Və Bərəğən İlahin - Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah yoxdur, O istədiyini edəndir, Ey Rəbbim! Sən Allahsan, səndən başqa ilah yoxdur, Sən zənginsən biz isə (fəqir) möhtac, bizə yağış yağdır. Yağdırdığını bizim üçün qüvvətli et və müəyyən zamana qədər xeyirli et! Sonra əllərini qaldırdı. O, qədər qaldırdı ki, hətta qoltuqlarının ağılığı görsənənə qədər⁹⁸⁷. Sonra belini cəmaata döndərdi, libasını tərs çevirərək geyindi, əlləri hələdə də yuxarıda idi. Daha

⁹⁸⁶ Əbu Davud 1060, 1169, 1171, əl-Albani “Səhih”.

⁹⁸⁷ Ənəs İbn Malik ﷺ demişdir: “Peyğəmbər ﷺ yağış diləmək üçün dua etməsi istisna olmaqla, heç bir duasında əllərini (göyə) qaldırmazdı. O, (əllərini) qoltuqlarının altının ağılığı görünənədək yuxarı qaldırdı. Buxari 1031.

sonra insanlara tərəf döndü, minbərdən enərək iki rükət namaz qıldırdı. Həməndən ardından Allah bir bulud meydana gətirdi, göy guruldadı, şimşək çaxdı. Allahın izni ilə yağış yağdı. Məscidə gəldikdə sel axdı və (insanların seldən) qaçaraq (evlərinə) girdiklərini gördü və azı dişləri görünəncə güldü və: “Şəhadət edirəm ki, Allah hər şeyə qadirdir və həqiqətən mən Allahın qulu və Rəsuluyam”⁹⁸⁸.

عن أنس قال قحط المطر عاما فقام بعض المسلمين إلى النبي صلى الله عليه وسلم يوم الجمعة فقال يا رسول الله قحط المطر وأجدبت الأرض وهلك المال فرفع يديه وما يرى في السماء من سحابة فمد يديه حتى رأيت بياض إبطيه يستسقى الله فما صلينا الجمعة حتى أهم الشاب القريب الدار الرجوع إلى أهله فدامت جمعة فلما كانت الجمعة التي تليها فقال يا رسول الله تخدمت البيوت واحتبس الركبان فتبسم لسرعة ملالة بن آدم وقال بيده اللهم حولينا ولا علينا فتكشفت عن المدينة قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir il quraqlıq oldu. Müsəlmanlardan bəzisi cümə günü Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gəlib dedi: “Ey Allahın elçisi! Quraqlıq üz verdi, torpaqda çatlar əmələ gəldi, malımız da zay oldu”. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم əllərini (göyə) qaldırdı. Göydə bir dənə də olsun bulud görünmürdü. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم hər iki qoltuğunun altının ağılığı görünənədək əllərini uzadıb Allahdan yağmur dilədi. Biz cümə namazını elə təzə qılmışdıq ki, evləri yaxın olan gəncilər ailələrinin yanına tələsdilər. (Bu yağış növbəti) cüməyədək davam etdi. Növbəti cümə olduqda (səhabələrdən biri) dedi: “Ey Allahın elçisi! Evlər uçdu, müsafirilər yolda qaldı”. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bəşər övladının bu tezliklə təngə gəlməsinə gülümsədi və əlini qaldıraraq dua etdi: “Allahım! (Yağışı) Üzərimizə deyil, ətrafımıza (yağdır)!” Beləliklə (buludlar) Mədinənin üzərindən çəkilib getdi⁹⁸⁹.

عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه يَذْكُرُ أَنَّ رَجُلًا دَخَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنْ بَابِ كَنْ وَجَاهِ الْمَنِيرِ، وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَائِمٌ يَخْطُبُ فَاسْتَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَائِمًا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلَكَتِ الْمَوَاشِي وَأَنْقَطَعَتِ السُّبُلُ، فَادْعُ اللَّهَ يَغِيثَنَا. قَالَ فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَدَيْهِ فَقَالَ: «اللَّهُمَّ اسْقِنَا، اللَّهُمَّ اسْقِنَا، اللَّهُمَّ اسْقِنَا». قَالَ أَنَسٌ رضي الله عنه وَلَا وَاللَّهِ مَا تَرَى فِي السَّمَاءِ مِنْ سَحَابٍ وَلَا فَرْعَةَ وَلَا شَيْئًا، وَمَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ سَلْعٍ مِنْ بَيْتٍ وَلَا دَارٍ، قَالَ فَطَلَعَتْ مِنْ وَرَائِهِ سَحَابَةٌ مِثْلُ التُّرْسِ، فَلَمَّا تَوَسَّطَتِ السَّمَاءَ انْتَشَرَتْ ثُمَّ أَمْطَرَتْ. قَالَ وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ الشَّمْسَ سَيِّئًا، ثُمَّ دَخَلَ رَجُلٌ مِنْ ذَلِكَ الْبَابِ فِي الْجُمُعَةِ الْمُقْبِلَةِ، وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَائِمٌ يَخْطُبُ، فَاسْتَقْبَلَهُ قَائِمًا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلَكَتِ الْأُمُورُ وَأَنْقَطَعَتِ السُّبُلُ، فَادْعُ اللَّهَ يُمَسِّكْهَا، قَالَ فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ حَوَالِنَا وَلَا عَلَيْنَا، اللَّهُمَّ عَلَى الْأَكَامِ وَالْجِبَالِ وَالْأَجَامِ وَالظَّرَابِ وَالْأُودِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ». قَالَ فَانْقَطَعَتْ وَخَرَجْنَا كَمَثَبِي فِي الشَّمْسِ.

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم cümə günü xütbə verərkən bir nəfər minbərin qarşısındakı qarıdan içəri daxil oldu və Peyğəmbərlə صلى الله عليه وسلم üz bəüz

⁹⁸⁸ Əbu Davud 1173, 1175, İbn Hibban 991, 2860, əl-Albani “Səhih Məvərid” 500.

⁹⁸⁹ Buxari “Ədəbül Mufrad” 612, əl-Albani “Səhih”.

durub dedi: “Ey Allahın elçisi, mal-qara məhv oldu, yollar bağlandı, Allaha dua et ki, bizə yağmur endirsin”. Peyğəmbər ﷺ əllərini (göyə) qaldırıb dedi: **“Allahummə İsqinə, Allahummə İsqinə, Allahummə İsqinə** - Allahım, bizə yağmur endir! Allahım, bizə yağmur endir! Allahım, bizə yağmur endir!”. Vallahi, (həmin an) biz göydə nə bir bulud, nə bir bulud parçası, nə də başqa bir şey görürdük. Bizimlə Səl dağının arasında nə bir ev, nə də bir koma vardı. (Bu vaxt) dağın arxasından qalxanabənzər bir bulud göründü. O gəlib göyün ortasına çatdıqdan sonra (ətrafa) yayıldı və yağış yağmağa başladı. Vallahi, altı gün biz günəşi görmədik. Növbəti cümə günü Peyğəmbər ﷺ xütbə verərkən (yenə) bir nəfər həmin qapıdan içəri daxil oldu və Peyğəmbərlə ﷺ üzbəüz durub dedi: “Ey Allahın elçisi, mallar zay oldu, yollar bağlandı. Allaha dua et ki, yağışı dayandırın. Peyğəmbər ﷺ əllərini (göyə) qaldırıb dedi: **“Allahummə Həvaleyənə Və Lə Aleyənə, Allahummə Aləl Akəmi, Vəl Cibali, Vəl Acami, Vəz Zirabi Vəl Əvdiyəti Və Mənabitış Şəcəri** - Allahım! (Yağışı) üstümüzə deyil, ətrafımıza yağdır. Allahım, təpələrə, dağlara, bağlara, yamaclara, vadilərə və ağac bitən yerlərə (yağdır)!”. Yağış kəsdi və biz günəşli havada (gəzişmək üçün) bayıra çıxdıq⁹⁹⁰.

عن أنس رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ رفع يديه ثم قال: **((اللَّهُمَّ أَغْنِنَا اللَّهُمَّ أَغْنِنَا اللَّهُمَّ اسْقِنَا اللَّهُمَّ اسْقِنَا))** : قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ əllərini göyə qaldırıb buyurdu: **“Allahummə Əğsinə, Allahummə Əğsinə, Allahummə Əğsinə (Başqa rəvayətdə: Allahummə İsqinə, Allahummə İsqinə, Allahummə İsqinə)** - Allahım, bizə yağmur endir! Allahım, bizə yağmur endir! Allahım, bizə yağmur endir!”⁹⁹¹.

عن عمر بن شعيب عن أبيه عن جده قال: كان رسول الله ﷺ إذا استسقى قال: **«اللَّهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ وَبَهَائِمَكَ وَأَنْشُرْ رَحْمَتَكَ وَأَخِي بَلْدَكَ الْمَيِّتَ»**. قال الشيخ الألباني : صحيح

Amr İbn Şueyb atası (Şueybdən) o, da babasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ yağış duası zamanı: **“Allahummə İsqi İbədəkə Və Bəhəiməkə Vənşur Rahmətikə Və Əhyi Bələdəkəl Meyyitə** - Qullarına və heyvanlarına yağış (su) ver, rəhmətini yay və ölü məmləkətinə həyat ver”⁹⁹².

⁹⁹⁰ Buxari 1013.

⁹⁹¹ Buxari 476, 967, 968, 1014, 1013, Müslim 897, 2115, Nəsəi 1517, 1822.

⁹⁹² Əbu Davud 1067, 1176, 1178, əl-Albani “Səhîh”.

الدعاء عند الريح KÜLƏK ƏSDİYİ ZAMAN EDİLƏN DUA

قال أبي هريرة رضي الله عنه : سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: ((الريح من روح الله، تأتي بالرحمة، وتأتي بالعذاب، فإذا رأيتها فما فلا تسموها، واسألوا الله خيرها، واستعيذوا بالله من شرها)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Külək Allahın mərhəmətindəndir. Həm rəhmətlə gəlir, həm də əzabla. Küləyin əsdiyini gördüyünüz zaman onu söyməyin. Allahdan onun xeyrini diləyin, şərrindən isə Allaha sığının”⁹⁹³.

قالت عائشة رضي الله عنها أن النبي صلى الله عليه وسلم إذا عصفت الريح قال: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا، وَخَيْرَ مَا فِيهَا، وَخَيْرَ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا، وَشَرِّ مَا فِيهَا، وَشَرِّ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, fırtına baş verdiyi zaman (güclü külək zamanı) Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allahummə İnniy Əs’əluka Xayrahə Və Xayra Mə Fiyha Və Xayra Mə Ursilat Bihi, Və Əuzu Bikə Min Şərrihə Və Şərri Mə Fiyha Və Şərri Mə Ursilat Bihi – Allahım! Səndən onun (küləyin) xeyrini, onda olanın xeyrini və onunla birlikdə göndərilənin xeyrini diləyirəm! Onun şərrindən, onda olanın şərrindən və onunla birlikdə göndərilənin şərrindən Sənə sığınırım!”⁹⁹⁴.

وعن عائشة رضي الله عنها أن النبي صلى الله عليه وسلم إذا رأى ناشئاً في أفق السماء ترك العمل وإن كان في صلاة (أي: دعاء) ثم يقول: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا)) فإن مطرًا قال (اللَّهُمَّ صَيِّبًا هَنِيئًا) قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم üfüqdə buludların toplandığını gördükdə gördüyü işi tərək edər və namaza duraraq dua edər və buyurardı: “Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Şərri – Allahım! Küləyin şərrindən Sənə sığınırım”. Yağış gördüyü zaman isə: “Allahummə Sayyibən Həniyən - Bu yağışı yer üzünə yağan faydalı yağış et” deyər buyurardı⁹⁹⁵.

أن عائشة أخبرته أن النبي صلى الله عليه و سلم كان إذا رأى سحاباً مقبلاً من أفق من الآفاق ترك ما هو فيه . وإن كان في صلاته حتى يستقبله : فيقول (اللهم إنا نعوذ بك من شر ما أرسب به) فإن أمطر : قال (اللهم سيياً نافعاً) مرتين أو ثلاثة . وإن كشفه الله عز و جل و لم يمطر حمد الله على ذلك. قال الشيخ الألباني : صحيح

⁹⁹³ Əbu Davud 5987, əl-Albani “Səhihdə” 2756.

⁹⁹⁴ Muxtəsər Müslim 449, Müslim 899, 2122, Tirmizi 3449.

⁹⁹⁵ Buxari 1032, Əbu Davud 5101, 5099, əl-Albani “Səhihdə” 2757, “Səhih Kəlīmə” 128.

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ üfüqdə bir bulud gördüyü zaman namazda belə olasıydı gördüyü işi tərk edər və qibləyə yönələrək (bulud gedənə qədər bu duanı edər): **“Allahummə İnni Nəuzu Bikə Min Şərri Mə Ursilə Bihi – Allahım! Bizə göndərdiyinin şərindən Sənə sığınırım”**. Yağış zamanı 2 və ya 3 dəfə: **“Allahummə Seyyibən Nəfiən – Bu yağışı yer üzünə yağan faydalı yağış et”**. Əgər hava açılırdı və yağış yağmasaydı buna görə Allaha həmd edərdi⁹⁹⁶.

عن عائشة قالت كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا رأى مَخِيلَةً تلون وجهه وتغير ودخل وخرج وأقبل وأدبر . فإذا أمطرت سرى عنه . قال فذكرت له عائشة بعض ما رأت منه : فقال (وما يدريك ! لعله كما قال قوم هود: **فَلَمَّا رَأَوْهُ غَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ قَالُوا هَذَا غَارِضٌ مُمَطَّرْنَا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ**) الآية. قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bulud gördüyü zaman üzünün rəngi dəyişər, haldan-hala düşər, (evinə) girər çıxar, (həyacan içində) o yana bu yana gedərdi. Yağış yağdıqda bu hal ondan sovuşardı. Sonra Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا onun halı barəsində ona xatırladıqda o buyurdu: “Nə bilisən? Bəlkədə bu Hudun التَّائِيلَةُ qövmünün dediyi kimi: **“Onu (özlərinə vəd olunmuş əzabı) vadilərinə tərəf üz tutub gələn bir bulud (şəklində) gördükləri zaman: “Bu bizə yağış yağdıracaq buluddur!” – dedilər. (Hud isə onlara belə dedi:) “Xeyr, bu sizin tez gəlməsini istədiyiniz şeydir, bir küləkdir ki, onda şiddətli əzab vardır!”**. (əl-Əhqaf 24)⁹⁹⁷.

وعن أنس بن مالك قال: كان رسول الله ﷺ إذا هاجت ريح شديدة قال: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا أُرْسِلْتَ بِهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا أُرْسِلْتَ بِهِ**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, güclü külək əsdiyi zaman Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **“Allahummə İnni Əsəlukə Min Xeyri Mə Ursilət Bihi, Və Əuzu Bikə min Şərri Mə Ursilat Bihi – Allahım! Səndən onun (küləklə) birlikdə göndərilənin xeyrini diləyirəm! Onunla birlikdə göndərilənin şərindən isə Sənə sığınırım!”**⁹⁹⁸.

عن سلمة بن الأكوع قال: كان النبي ﷺ إذا اشتدَّت الرِّيحُ قال: **اللَّهُمَّ لَقْحًا لَا عَقِيمًا**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Səlmə İbn Əkva رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, külək şiddətlənərkən Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **“Allahummə Ləqahən Lə Aqimən – Allahım! (Bu küləyi) dölləndirən (həm buludlarda su əmələ gətirən, həm də bitkiləri tozlandıran bir vasitə) et və**

⁹⁹⁶ İbn Məcə 3889, əl-Albani “Səhih”.

⁹⁹⁷ İbn Məcə 3891, əl-Albani “Səhih”.

⁹⁹⁸ Buxari “Ədəbul Mufrad” 717, əl-Albani “Səhihdə” 2757.

(onu) səmərəsiz etmə!”⁹⁹⁹.

عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنَّهَا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَطُّ مُسْتَجْمِعًا صَاحِبًا حَتَّى أَرَى مِنْهُ لَهَوَاتِهِ إِنَّمَا كَانَ يَتَّبَسَّمُ وَكَانَ إِذَا رَأَى غَيْمًا أَوْ رِيحًا عَرَفَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ النَّاسُ إِذَا رَأَوْا الْغَيْمَ فَرِحُوا رِحَاءً أَنْ يَكُونَ فِيهِ الْمَطَرُ وَأَرَأَاكَ إِذَا رَأَيْتَهُ عَرَفْتَ فِي وَجْهِكَ الْكَرَاهِيَةَ فَقَالَ « يَا عَائِشَةُ مَا يُؤْمِنُنِي أَنْ يَكُونَ فِيهِ عَذَابٌ قَدْ عَذَّبَ قَوْمٌ بِالرِّيحِ وَقَدْ رَأَى قَوْمٌ الْعَذَابَ فَقَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُمَطَّرُنَا ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ.

Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رəvayət edir ki, mən Peyğəmbər ﷺ dili görsənənə kimi güldüyünü əsla görmədim. Çünki o, sadəcə təbəssüm edərdi. Bir bulud və ya küləkli hava gördüyü zaman (onun təşvişi) üzündən bəlli olurdu. Mən: “Ey Allahın Rəsulu! Cəmmat bir bulud gördüyü zaman yağış yağır ümidüylə sevinirlər. Lakin sən gördüyün zaman üzündən bir narahatlıq hiss olunur” deyə soruşdum. O: “Ey Aişə! O, buludda (həka edəcək) bir əzabın olmadığından məni hansı şey əmin edə bilər? (Bizdən əvvəlki ümmətlər) bu küləklə həlak edilmişdir, yenə: “Onu (özlərinə vəd olunmuş əzabı) vadilərinə tərəf üz tutub gələn bir bulud (şəklində) gördükləri zaman: “Bu bizə yağış yağdıracaq buluddur!” – dedilər...(əl-Əhqaf 24)” deyə buyurdu¹⁰⁰⁰.

النهي عن سب الريح

KÜLƏYİ SÖYMƏYİN QADAĞAN EDİLMƏSİ

عن ابن عباس أن رجلاً نازعته الريح رداءه على عهد النبي ﷺ فلعنها، فقال النبي ﷺ: ((لا تلعن الريح فإنها مأمورة وإنه من لعن شيئاً ليس له بأهل رجعت اللعنة عليه)) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas رəvayət edir ki, bir kişinin Ridasını (üst geyimini) külək Peyğəmbərin ﷺ zamanında açdı və o küləyi lənətlədi. Peyğəmbər: “Küləyi lənətləməyin çünki o əmrlə (əsir). Kim bir şeyi haqsız olaraq bir şeyi lənətləyərsə lənət özünə qayıdar”¹⁰⁰¹.

عن أبي بن كعب مرفوعاً: ((لا تسبوا الريح فإذا رأيتم ما تكرهون فقولوا: اللَّهُمَّ، إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ الرِّيحِ، وَخَيْرِ مَا فِيهَا، وَخَيْرِ مَا أَمَرْتُ بِهِ (وَخَيْرِ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ) ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذِهِ الرِّيحِ، وَشَرِّ مَا فِيهَا، وَشَرِّ مَا أَمَرْتُ بِهِ. (وشر ما أرسلت به)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Ubeyy İbn Kəb رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Küləyi söyməyin. Xoşlamadığınız bir şey gördükdə: “Allahumma İnni NəsəluKa Min

⁹⁹⁹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 718, əl-Albani “Səhih Cəmi” 4670.

¹⁰⁰⁰ Əbu Davud 5098, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁰¹ əl-Albani “Səhihdə” 528.

Xayri Həzihir Rihi, Və Xayri Mə Fihə, Və Xayri Mə Umirat Bihi, (Başqa rəvayətdə: Və Xayri Mə Ursilat Bihi), Və Nəuzu Bika Min Şərri Həzihir Rihi, Və Şərri Mə Fihə Və Şərri Mə Umirat Bihi (Başqa rəvayətdə: Və Şərri Mə Ursilat Bihi) - Allahım! Bu küləyin və küləklə gələnin və ona əmr edilənin (Başqa rəvayətdə: göndərilənin) xeyiri istəyirəm! Allahım bu küləyin və küləklə gələnin və ona əmr edilənin (göndəriləni) şərindən Sənə sığınırım¹⁰⁰².

عن أبي هريرة يقول قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الريح من روح الله تأتي بالرحمة والعذاب فلا تسبها ولكن سلوا الله من خيرها وتعوذوا بالله من شرها". قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Külək Allahın mərhəmətindəndir. Həm rəhmətlə gəlir, həm də əzabla. Onu söyməyin. Sadəcə onun xeyrini Allahdan diləyin və onun şərindən Allaha sığının"¹⁰⁰³.

الدعاء عند الرعد

İLDİRİM ÇAXARKƏN EDİLƏN DUA

كان عبد الله بن الزبير رضي الله عنه إذا سمع الرعد ترك الحديث وقال: سبحان الذي ﴿يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ﴾ قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Zubeyr رضي الله عنه göy gurultusunu eşitdiyi zaman söhbətini yarımcıq qoyub deyərdi: "Pak və müqəddəsdir O (Allah) ki, "göy gurultusu həmd edərək Ona təriflər deyir. Mələklər də Onun qorxusundan (təriflər deyirlər)". (ər-Rəd 13)"¹⁰⁰⁴.

عبد الله بن عمر عن أبيه : أن رسول الله صلى الله عليه و سلم كان إذا سمع صوت الرعد والصواعق قال اللَّهُمَّ لَا تَفْتُلْنَا بِغَضَبِكَ ، وَلَا تُهْلِكْنَا بِعَذَابِكَ ، وَعَافِنَا قَبْلَ ذَلِكَ. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ göy gurultusu və ildırım çaxdığı zaman buyurdu: "Allahumma La Taqtulna Biğadabika Və La Tuhlikna Bi Azabika Və Afina Qabla Zəlika - Allahım! Bizi qəzəbinlə həlak etmə, Əzabınla həlak etmə, bizə bundan öncə salamatlıq ver"¹⁰⁰⁵.

¹⁰⁰² Tirmizi 2252, Nəsəi 10769, Buxari "Ədəbul Mufrad" 719, əl-Albani "Səhihul Cəmi" 7315, "Səhihdə" 2756.

¹⁰⁰³ Buxari "Ədəbul Mufrad" 720, əl-Albani "Səhih".

¹⁰⁰⁴ Buxari "Ədəbul Mufrad" 723, əl-Albani "Səhih Kəlimə" 129.

¹⁰⁰⁵ Tirmizi 3450, Buxari "Ədəbul Mufrad" 721, əl-Albani "Zəif".

عن ابن عباس كان إذا سمع صوت الرعد قال سبحان الذي سبحت له قال إن الرعد ملك ينطق بالغيث كما ينطق الراعي بغنمه. قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه göy gurultusunu eşitdikdə deyərdi: “Göy gurultusunun şərinə təriflər dediyi (Allah) pak və müqəddəsdir!” (Sonra) deyərdi: “Çoban qoyunları çağırdığı kimi, mələyin səsi olan göy gurultusu da buludları elə çağırır”¹⁰⁰⁶.

الدعاء عند نزول المطر YAĞIŞ YAĞDIĞI ZAMAN EDİLƏN DUA

عن عائشة رضي الله عنها أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان إذا رأى المطر قال: ((اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ صَيِّبًا نَافِعًا)) ((اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ صَيِّبًا هَنِئًا)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم yağış yağdığını gördüyü zaman buyurdu: “Allahumməcaləhu Sayyibən Nəfiən (Həniən) – Allahım! (Bu yağışı) bol, faydalı (Başqa rəvayətdə: Zərərsiz) et!”¹⁰⁰⁷.

عن عائشة رضي الله عنها قالت كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا رأى ناشئا في أفق من آفاق السماء ترك عمله وان كان في صلاة أقبل عليه فإن كشفه الله حمد الله وان مطرت قال اللَّهُمَّ صَيِّبًا نَافِعًا. قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم səma üfüqlərindən birində bulud gördüyü zaman namazda belə olsaydı əlindəki işi buraxar və buluda tərəf üz tutardı. Allah onu ətrafa dağıtdıqda Allaha həmd edərdi, yağış yağdıqda isə: “Allahummə Sayyibən Nəfiən - Allahım! (Bu yağışı) bol, faydalı et!” - deyə dua edərdi¹⁰⁰⁸.

الدعاء وقت المطر إذا خيف منه الضرر YAĞIŞ YAĞDIĞI ZAMAN ZƏRƏRİNDƏN QORXULDUQDA EDİLƏN DUA

ثُمَّ دَخَلَ رَجُلٌ مِنْ ذَلِكَ الْبَابِ فِي الْجُمُعَةِ الْمُقْبِلَةِ، وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَائِمٌ يَخْطُبُ، فَاسْتَقْبَلَهُ قَائِمًا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلَكَتِ الْأَمْوَالُ وَأَنْقَطَعَتِ السُّبُلُ، فَادْعُ اللَّهَ يُمَسِّكْهَا، قَالَ فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا، اللَّهُمَّ عَلَى الْأَكَامِ وَالْجِبَالِ وَالْأَجَامِ وَالظَّرَابِ وَالْأَوْدِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ». قَالَ فَانْقَطَعَتْ وَخَرَجْنَا نَمْشِي فِي الشَّمْسِ.

¹⁰⁰⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 722, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁰⁷ Muxtəsər Buxari 515, 1032, Nəsəi 1522, 1523, İbn Məcə 3890, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁰⁸ Buxari “Ədəbul Mufrad” 686, əl-Albani “Səhih”.

Növbəti cümə günü Peyğəmbər ﷺ xütbə verərkən (yenə) bir nəfər həmin qarıdan içəri daxil oldu və Peyğəmbərlə ﷺ üzbəüz durub dedi: “Ey Allahın elçisi, mallar zay oldu, yollar bağlandı. Allaha dua et ki, yağışı dayandırın. Peyğəmbər ﷺ əllərini (göyə) qaldırıb dedi: **“Allahummə Həvaleyənə Və Lə Aleyənə, Allahummə Aləl Akəmi, Vəl Cibali, Vəl Acami, Vəz Zirabi Vəl Əvdiyəti Və Mənabitış Şəcəri - Allahım! (Yağışı) üstümüzə deyil, ətrafımıza yağdır. Allahım, təpələrə, dağlara, bağlara, yamaqlara, vadilərə və ağac bitən yerlərə (yağdır)!”**. Yağış kəsdi və biz günəşli havada (gəzişmək üçün) bayıra çıxdıq¹⁰⁰⁹.

ما يفعل عند نزول المطر YAĞIŞ YAĞARKƏN NƏ EDİLİR

عن أنس رضي الله عنه: أصابنا ونحن مع رسول الله ﷺ مطر. قال: فحسرت رسول الله ﷺ ثوبه حتى أصابه من المطر فقلنا: يا رسول الله لم صنعنا هذا؟ قال: ((لأنه حديث عهد بربيه)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir dəfə Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər yağmura tutulduq. Peyğəmbər ﷺ libasını sıxararaq (bədənini) yağış ilə islatdı. Biz: “Ya Rəsulullah! Nə üçün belə etdin?” dedik. O: “Bu yağış Rəbbim (tərəfindən) təzə olduğu üçün belə etdim”¹⁰¹⁰.

الذكر بعد نزول المغيث YAĞIŞIN YAĞMASINDAN SONRA EDİLƏN ZİKR

عن زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ أَنَّهُ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَّةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءَ كَانَتْ مِنْ اللَّيْلَةِ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ هَلْ تَذَرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ اللَّهُ: أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ فَأَمَّا مَنْ قَالَ **مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ** فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ وَأَمَّا مَنْ قَالَ بِنُورِ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي وَمُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Zeyd İbn Xəlid əl-Cuhəni رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ Hudeybiyyədə gecə ikən yağmış yağışdan sonra bizə sübh namazını qıldırı və namazı bitirdikdən sonra üzünü camaata çevirib soruşdu: “Bilirsinizmi, Rəbbiniz nə buyurdu?” (Əshabələr:) “Allah və Onun Elçisi daha yaxşı bilir!”- dedilər. Peyğəmbər ﷺ dedi: “(Allah buyurdu): “Qullarımdan bir qismi mömin, digər

¹⁰⁰⁹ Buxari 1013.

¹⁰¹⁰ Muxtəsər Müslim 13/898, 448, 2120, Əbu Davud 5100, 5102, əl-Albani “Səhîh”.

الاستعاذة عند رؤية القمر AYI GÖRDÜKDƏ ALLAHA SİĞİNMAQ

عن عائشة أن رسول الله ﷺ أخذ بيدها، فأشار بها إلى القمر، فقال: ((استعيذ بالله من هذا (يعني: القمر)، فإِنَّهُ الغاسقُ إذا وَقَبَ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ əlimdən tutub Aya tərəf işarə edərək: “Bundan Allaha sığın (aydan). Həqiqətən o: “Zülmətə bürünməkdə olan gecədir”¹⁰¹⁵.

النهي عن سب الديك XORUZU SÖYMƏYİN QADAĞAN EDİLMƏSİ

عن زيد بن خالد رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: «لَا تَسُبُّوا الدِّيكَ فَإِنَّهُ يُوقِظُ لِلصَّلَاةِ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Zeyd İbn Xalid رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Xoruzu söyməyin. Çünki o, namaza oyadır”¹⁰¹⁶.

الدعاء عند سماع صياح الديك بالليل XORUZUN BANLAMASINI GECƏ EŞİTDİKDƏ EDİLƏN DUA

وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال النبي ﷺ: ((إذا سمعتم صياح الديكة بالليل، فسألوا الله تعالى من فضله، ورغبوا إليه، فلها رأَتْ ملكاً)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Xoruzun banlamasını eşitsəniz, Allahdan Onun lütfünü, rəğbətini diləyin. Çünki o (xoruz), mələk görmüşdür”¹⁰¹⁷.

الاستعاذة عند سماع نباح الكلاب ونهيق الحمير بالليل GECƏ İKƏN İTİN HÜRMƏYİNİ VƏ EŞŞƏYİN ANQIRTISINI EŞİTDİKDƏ ALLAHA SİĞİNMAQ

وعن جابر رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((ألقوا الخروج بعد هدوء، فإن الله دواب يبيهن، إذا سمعتم نباح الكلاب

¹⁰¹⁵ əl-Alabni “Səhih Silsilə” 372.

¹⁰¹⁶ Əbu Davud 5101, 5103, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰¹⁷ Əbu Davud 5102, 5104, Tirmizi 3459, Nəsəi 10779, Əhməd 8251, 8268, əl-Albani “Səhihdə” 3183.

وَنَهَيْقَ الْحُمْرَ بِاللَّيْلِ فَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ فَإِنَّهُنَّ يَرَيْنَ مَا لَا تَرَوْنَ) قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Gecə) sakitliyi çökdükdə (qapları bağlayın) və çölə çıxmayın. Allahın məxluqları vardır ki, (o vaxt) buraxırlar. Kim (gecə ikən) itlərin hürməsini və uzunqulaqların anqırmasını eşitsəniz, onlardan Allaha sığının. Çünki onlar sizin görmədiklərinizi görürlər!”¹⁰¹⁸.

وعن أبي هريرة ؓ قال: قال النبي ﷺ: ((وَإِذَا سَمِعْتُمْ نَهَيْقَ الْحِمَارِ بِاللَّيْلِ) فَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ رَأَى شَيْطَانًا)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Uzunqulağın anqırmasını eşitsəniz, şeytandan Allaha sığının. Çünki o (uzunqulaq), şeytan görmüşdür”¹⁰¹⁹.

إفشاء السلام

SALAMI YAYMAQ

عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال خلق الله آدم صلى الله عليه وسلم (على صورته) وطوله ستون ذراعاً قال اذهب فسلم على أولئك نفر من الملائكة جلوس فاستمع ما يجيبونك فإنها تحيتك وتحيمة ذريتك فقال السلام عليكم فقالوا السلام عليك ورحمة الله فزادوه رحمة الله فكل من يدخل الجنة على صورته فلم يزل ينقص الخلق حتى الآن" قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah Adəmi (öz surətində) boyu altmış dirsək uzunluğunda yaratdı. Sonra dedi: “Get orada oturan mələklərə salam ver və dinlə gör sənin salamını necə alacaqlar. Çünki bu həm sənin salamın, həm də sənin zürriyyətinin salamıdır”. Adəm onlara: “Əs-Səlamu Aleykum!”- dedi. Onlar da: “Əs-Səlamu Aleykə Və Rəhmətullah!”- deyib buna: “Və Rəhmətullah” kəlməsini əlavə etdilər. Cənnətə girəcək hər kəs (oraya) Adəmin surətində girəcəkdir. İndiyə qədər də insanların xilqəti cılızlaşmaqdadır”¹⁰²⁰.

عن أبي هريرة ؓ أنه قال: قال رسولُ الله ﷺ: ((لا تدخلون الجنة حتى تؤمنوا، ولا تؤمنوا حتى تحابوا، أولا أدلكم على شيء إذا فعلتموه تحاببتم؟ أفشوا السلام بينكم)) قال الشيخ الألباني : صحيح

¹⁰¹⁸ Əbu Davud 5103, 5105, Buxari “Ədəbul Mufnad” 937, Nəsəi 10778, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰¹⁹ Buxari 3127, 3303, Müslim 2729, 7096, əl-Albani “Səhihdə” 3183.

¹⁰²⁰ Buxari 6227, Müslim 2841, Buxari “Ədəbul Mufnad” 978, əl-Albani “Səhih”.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İman gətirməyincə Cənnətə daxil olmazsınız. Bir-birinizi sevməyincə də iman gətirmiş olmazsınız. Sizi elə bir şeyə yönəldimmi ki, onu etdikdə bir-birinizi sevəsiniz? Aranızda salanı yayın!”¹⁰²¹.

عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنه أن رجلاً سأل النبي ﷺ أي الإسلام خير؟ قال: ((تُطعمُ الطعامَ، وتقرأُ السلامَ على من عرفتَ ومن لم تعرفْ)) قال الشيخ الألباني : حسن

Abdullah İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərdən ﷺ soruşdu: “İslamın hansı (əməli) daha xeyirlidir?” O dedi: “Yemək yedizdirmək, tanıdığına və tanımadığına salam vermək!”¹⁰²².

وقال عمار بن ياسر رضي الله عنه: ثلاثٌ مَنْ جمعهنَّ فقد جمعَ الإيمانَ: الإنصافُ مَنْ نفسكَ، وبذلُ السلامِ للعالمِ، والإنفاقُ مَنْ الإقتارِ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Ammar İbn Yəsir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Üç şey vardır ki, onları (özündə) cəm edən şəxs, imanı (özündə) cəm etmiş olar: özünə qarşı insafla rəftar etmək, hər kəsə salam vermək və kasıb ola-ola (malından başqalarına) xərcləmək”¹⁰²³.

عن البراء عن النبي صلى الله عليه وسلم قال أفشوا السلام تسلموا" قال الشيخ الألباني : حسن

Bəra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Salanı yayın ki, salamat olasınız”¹⁰²⁴.

عن عائشة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم ما حسدكم اليهود على شيء ما حسدوكم على السلام والتأمين" قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yəhudilər, salam və amin deməyə görə sizə həsəd apardıqları kimi heç bir şeyə görə sizə həsəd çəkmirlər”¹⁰²⁵.

عَنِ الْمُقَدَّامِ بْنِ شُرَيْحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ قَالَ: إِنَّ مِنْ مَوْجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ بَدَلُ

¹⁰²¹ Muxtəsər Müslim 42, Əbu Davud 5193, 5195, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰²² Muxtəsər Müslim 63, Muxtəsər Buxari 9, Əbu Davud 5194, 5196, Buxari “Ədəbul Mufrad” 1013, əl-Albani “Həsən”.

¹⁰²³ əl-Albani “Səhih Kəlimə Tayyib” 155.

¹⁰²⁴ Buxari “Ədəbul Mufrad” 979, əl-Albani “Həsən”.

¹⁰²⁵ Buxari “Ədəbul Mufrad” 988, əl-Albani “Səhih”.

السَّلَامُ وَحُسْنُ الْكَلَامِ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Sufyan əl-Miqdam İbn Şureyh babasından ﷺ rəvayət edir ki, o, Allah Elçisindən ﷺ soruşdu: “Ey Allahın Elçisi, mənə elə bir əməl bildir ki, mənə Cənnətə daxil etsin” O buyurdu: “Həqiqətən, salamı yaymaq və gözəl danışmaq bağışlanmağı vacib edən səbəblərdəndir”¹⁰²⁶.

السَّلَامُ اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ SALAM ALLAHIN ADLARINDAN BİRİDİR

عن أنس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان السلام اسم من أسماء الله تعالى وضعه الله في الأرض فأفشوا السلام بينكم" قال الشيخ الألباني : حسن

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Salam Uca Allahın adlarından biridir. O, bunu (bir-birinizlə salamlaşsınız deyə) yer üzünə qoymuşdur. Elə isə aranızda salamı yayın”¹⁰²⁷.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ: عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: «إِنَّ السَّلَامَ اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ وَضَعَهُ فِي الْأَرْضِ فَأَفْشَوْهُ بَيْنَكُمْ، فَإِنَّ الرَّجُلَ الْمُسْلِمَ إِذَا مَرَّ بِقَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ فَرَدُّوا عَلَيْهِ، كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ فَضْلٌ دَرَجَةٌ بِتَذْكِيرِهِ إِيَّاهُمْ السَّلَامَ، فَإِنْ لَمْ يُرَدُّوا عَلَيْهِ، رَدَّ عَلَيْهِ مِنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُمْ وَأَطْيَبُ» قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həqiqətən, Salam Allahın adlarından biridir. O, bunu (bir-birinizlə salamlaşsınız deyə) yer üzünə qoymuşdur. Elə isə aranızda salamı yayın! Müsəlman bir kimsə bir qövmin yanından ötərək onlara salam versə, onlar da onun salamını alarsa, həmin qövmdən bir dərəcə üstün olar. Çünki o adam salamı onların yadına saldı. Yox əgər onun salamını almasalar, (qəm yeməsin) onlardan daha xeyirli və daha pak olan (bir mələk) onun salamını alar”¹⁰²⁸.

عن ابن مسعود قال كانوا يصلون خلف النبي صلى الله عليه وسلم قال القائل السلام على الله فلما قضى النبي صلى الله عليه وسلم صلواته قال من القائل السلام على الله إن الله هو السلام ولكن قولوا التحيات لله والصلوات والطيبات السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدا عبده ورسوله قال وقد كانوا يتعلمونها كما يتعلم أحدكم السورة من القرآن" قال الشيخ الألباني : صحيح

¹⁰²⁶ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 469, 17920, əl-Albani “Səhihdə” 1035.

¹⁰²⁷ Buxari “Ədəbul Mufrad” 989, əl-Albani “Həsən”.

¹⁰²⁸ Bəzzar 1771, Buxari “Ədəbul Mufrad” 1039, əl-Albani “Səhih”.

İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, (səhabələr) Peyğəmbərin ﷺ arxasında namaz qılırdılar. Onlardan biri dedi: “**Allaha salam olsun!**” Peyğəmbər ﷺ namazını bitirdikdən sonra dedi: “**Allaha salam olsun!**”- deyən kim idi? Salam Allahın Özüdür. Lakin siz belə deyİN: “Salamlar, dualar və gözəl şeylər Allaha aiddir. Ey Peyğəmbər, sənə salam olsun, Allahın mərhəməti və Onun bərəkəti (olsun)! Bizə və Allahın əməlisaleh qullarına salam olsun! Mən şahidlik edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur və şahidlik edirəm ki, Muhəmməd Onun qulu və elçisidir”. Onlar bu duanı sizlərdən birinin Qur'andan surə əzbərlədiyini kimi əzbərləyərtilər¹⁰²⁹.

صفة إلقاء السلام

SALAM VERMƏYİN VƏSFİ

عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ **السَّلَامُ عَلَيْكُمْ**. فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ثُمَّ جَلَسَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «عَشْرٌ». ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ **السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ**. فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ «عَشْرُونَ». ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ **السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ**. فَقَالَ «ثَلَاثُونَ» (فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْمَجْلِسِ وَلَمْ يَسْلَمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَوْشَكَ مَا نَسِيَ صَاحِبِكُمْ إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمْ مِنَ الْمَجْلِسِ فَيَسْلَمْ فَإِنْ بَدَأَ لَهُ أَنْ يَجْلِسَ فَيَجْلِسُ وَإِذَا قَامَ فَيَسْلَمْ مَا الْأَوَّلَى بِأَحَقَّ مِنَ الْآخِرَةِ»). قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

İmran İbn Huseyn ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (məclisdə ikən) bir kişi gəlib: “**Əs-Səlamu Aleykum** Yə Rəsulullah!”- dedi və oturdu. Peyğəmbər ﷺ ona salamu qaytardı və buyurdu: “10 (savab vardır)”. Başqa bir kişi gəlib: “**Əs-Səlamu Aleykum Və Rəhmətullah!**”- dedi və oturdu. Peyğəmbər ﷺ ona salamu qaytarıb buyurdu: “20 (savab vardır)”. Başqa bir kişi gəlib: “**Əs-Səlamu Aleykum Və Rəhmətullahi Və Bərəkətuhu!**”- dedi və oturdu. Peyğəmbər ﷺ ona salamu qaytarıb buyurdu: “30 (savab vardır) (Başqa rəvayətdə: Bir kişi məclisdən qalxıb salam vermədi. Peyğəmbər: “Dostunuz (salamını) nə tez unutdu. Sizdən biriniz məclisə gəldiyi zaman salam versin. Əgər (orada) oturmağı məsləhət bilsə otursun. Məclisdən durub getdikdə də salam versin. Əvvəlki salam sonuncu salamdən daha üstün deyildir)”¹⁰³⁰.

عن عمر قال : كنت رديف أبي بكر فيمر على القوم فيقول **السلام عليكم** فيقولون **السلام عليكم ورحمة الله** ويقول **السلام عليكم ورحمة الله** فيقولون **السلام عليكم ورحمة الله وبركاته** فقال أبو بكر فضلنا الناس اليوم بزيادة كثيرة. قال الشيخ الألباني : صحيح

¹⁰²⁹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 990, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰³⁰ Əbu Davud 5195, 5197, Buxari “Ədəbul Mufrad” 986, əl-Albani “Səhih”.

Ömər ؓ rəvayət edir ki, mən Əbu Bəkrin ؓ tərəfində idim. Bir camaatın yanından keçdikdə (onlara): "Əs-Səlamu Aleykum!"- deyər, onlar da: "Əs-Səlamu Aleykum Və Rəhmətullah!"- deyərtilər. Əbu Bəkr: "Əs-Səlamu Aleykum Və Rəhmətullah!"- deyər, onlar da: "Əs-Səlamu Aleykum Və Rəhmətullahi Və Bərəkətuhi!"- deyərtilər. Əbu Bəkr: "Bu gün insanlar daha çox fəzilətlə bizi üstələdilər"¹⁰³¹.

صفة رد السلام

SALAMI QAYTARMAĞIN VƏSFİ

عن زيد بن أرقم ؓ قال كنا إذا سلم النبي ﷺ علينا قلنا: وعليك السلام ورحمة الله وبركاته ومغفرته. قال الشيخ الألباني:

صحيح

Zeyd İbn Ərqam ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bizi salamladığı zaman buyurdu: "Əs-Səlamu Aleykum Və Rəhmətullahi Və Bərəkətuhi Və Məğfirətuhi - Sizə salam olsun, Allahın rəhməti, bərəkəti və məğfirəti yetişsin"¹⁰³².

عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ عَنِ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - بِمَعْنَاهُ زَادَ ثُمَّ أَتَى آخِرُ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَمَغْفِرَتُهُ فَقَالَ «أَرْبَعُونَ». قَالَ «هَكَذَا تُكُونُ الْفَضَائِلُ». قال الألباني: ضعيف الإسناد.

Səhl İbn Muaz İbn Ənəs, atasından ؓ rəvayət edir ki, başqa birisi Peyğəmbərin ﷺ (yanına gələrək) dedi: "Əs-Səlamu Aleykum Və Rəhmətullahi Və Bərəkətuhi Və Məğfirətuhi". Peyğəmbər: "40 (savab), (hər kəliməyə görə) fəziləti belə olur" deyər buyurdu¹⁰³³.

عن أبي الزناد قال: كان خارجة بن زيد بن ثابت يكتب على كتاب زيد إذا سلم قال: السلام عليك يا أمير المؤمنين ورحمة الله

وبركاته ومغفرته وطيب صلواته. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Zinad ؓ rəvayət edir ki, Xaricə İbn Zeyd ؓ məktubunu yazarkən salanı belə verərdi: "Ey möminlərin əmiri! Əssəlamu Aleykə Yə Əmirul Muminin Və Rəhmətullahi Və Bərəkətuhi Və Məğfirətuhi Və Tayyibus Saləvətuhi - Sənə salam olsun, Allahın rəhməti, bərəkəti, məğfirəti və gözəl xeyir-duası yetişsin"¹⁰³⁴.

¹⁰³¹ Buxari "Ədəbul Mufraq" 987, əl-Albani "Səhih".

¹⁰³² əl-Albani "Səhihdə" 1449.

¹⁰³³ Əbu Davud 5196, 5198, əl-Albani "Zəif".

¹⁰³⁴ Buxari "Ədəbul Mufraq" 1001, əl-Albani "Səhih".

من لم يرد السلام SALAMI QAYTARMAYAN KİMSƏ

عن عبد الله بن الصامت قال قلت لأبي ذر مررت بعبد الرحمن بن أم الحكم فسلمت فما رد علي شيئا فقال يا بن أخي ما يكون عليك من ذلك رد عليك من هو خير منه ملك عن يمينه" قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Samit ﷺ rəvayət edir ki, mən Əbu Zərə ﷺ dedim: "Mən AbdurRəhman İbn Ummul Həkəmin yanından keçərkən ona salam verdim, lakin o, mənim salamımı almadı". Əbu Zərr: "Ey qardaşım oğlu! Məgər bununla sənin əleyhinə nə isə olurmu? Sənin salamını, ondan da xeyirlisi, onun sağında duran bir mələk aldı"¹⁰³⁵.

عن عبد الله قال ان السلام اسم من أسماء الله وضعه الله في الأرض فأفشوه بينكم إن الرجل إذا سلم على القوم فردوا عليه كانت له عليهم فضل درجة لأنه ذكرهم السلام وإن لم يرد عليه رد عليه من هو خير منه وأطيب" قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah ﷺ rəvayət edir ki: "Həqiqətən, Salam Allahın adlarından biridir. O, bunu (bir-birinizlə salamlaşsınız deyə) yer üzünə qoymuşdur. Elə isə aranızda salamı yayın. Əgər bir kişi camaata salam versə, onlar da onun salamını alarsa, onların fəziləti bir dərəcə artar. Çünki o adam salamı onların yadına saldı. Yox əgər onun salamını almasalar, (qəm yeməsin) onlardan daha xeyirli və daha təmiz olan (bir mələk) onun salamını alar"¹⁰³⁶.

عن الحسن قال التسليم تطوع والرد فريضة" قال الشيخ الألباني : صحيح

Həsən ﷺ rəvayət edir ki: "Salam vermək müstəhəbdir, onu almaq isə vacib"¹⁰³⁷.

عن أبي هريرة قال أخبرني الناس الذي يبخل بالسلام وإن أعجز الناس من عجز بالدعاء" قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki: "Ən xəsis adam, salam verməyə xəsislik edən şəxsdir və ən aciz adam, dua etməkdə aciz qalan şəxsdir"¹⁰³⁸.

تسليم الراكب على المشي والقليل على الكثير ATLI PİYADANI, AZ İSƏ ÇOXU SALAMLAYIR

¹⁰³⁵ Buxari "Ədəbul Mufrad" 1038, əl-Albani "Səhih".

¹⁰³⁶ Buxari "Ədəbul Mufrad" 1039, əl-Albani "Səhih".

¹⁰³⁷ Buxari "Ədəbul Mufrad" 1040, əl-Albani "Səhih".

¹⁰³⁸ Buxari "Ədəbul Mufrad" 1042, əl-Albani "Səhih".

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ وَالرَّاكِبُ عَلَى الْمَاشِي، وَالْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح.

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kiçik böyüyə salam versin, atlı piyadaya salam versin, piyada oturanı, az olanlar çox olanlara salam versinlər”¹⁰³⁹.

عن جابر يقول يسلم الراكب على الماشي والماشي على القاعد والماشيان أيهما يبدأ بالسلاام فهو أفضل" قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir ﷺ deyir ki: “Atlı piyadaya, piyada isə oturana salam verməlidir. İki piyadadan hansı biri daha öncə salam verirsə, ən fəzilətlisi də o hesab olunur”¹⁰⁴⁰.

عن زيد بن أسلم ﷺ أن رسول الله ﷺ قال: ((يسلم الراكب على الماشي, وإذا سلم من القوم أحد أجزاء عنهم)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Zeyd İbn Əsləm ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Minikli piyadanı salamlayır, cəmaatın içindən birinin salamı qaytarması kifayət edər”¹⁰⁴¹.

عن علي بن أبي طالب ﷺ — رفعه — قال: ((يُجزئُ عن الجماعة إذا مروا أن يسلم أحدهم, ويُجزئُ عن الجلوس أن يردَّ أحدهم)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əli İbn Əbu Talib (Həsən İbn Əli ﷺ qaldıraraq) ﷺ dedi: “(Bir topluluq) cəmaatın içindən birinin onların yerinə salam verməsi kifayət edər, və oturanlardan birinin də (onlara verilən) salamı (onların adından) alması kifayətdir”¹⁰⁴².

يسمع إذا سلم

SALAM VERDİKDƏ ONU EŞİTDİRMƏLİDİR

عن عبد الله بن عمر فقال إذا سلمت فأسمع فإنها تحية من الله مباركة طيبة" قال الشيخ الألباني : صحيح

¹⁰³⁹ Muxtəsər Buxari 2397, Buxari “Ədəbul Mufrad” 998, Əbu Davud 5198, 5200, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁴⁰ Buxari “Ədəbul Mufrad” 983, 993, 994, 999, əl-Albani “Səhihdə” 1146.

¹⁰⁴¹ Əbu Davud 5199, 5201, Buxari “Ədəbul Mufrad” 1000, 1001, əl-Albani “Səhihdə” 1148.

¹⁰⁴² Əbu Davud 5210, 5212, əl-Albani “Səhih”.

Abdullah İbn Ömər ؓ dedi: “Salam verdiyin zaman onu eşitdir. Çünki o, Allah tərəfindən mübarək, xoş bir salamdır”¹⁰⁴³.

إلقاء السلام في كل لقاء

HƏR DƏFƏ GÖRÜŞDÜKDƏ SALAM VERMƏK

عن أبي هريرة ؓ قال: ((إذا لقي أحدكم أخاه فليسلم عليه، فإن حالت بينهما شجرة أو جدار أو حجر، ثم لقيه، فليسلم عليه أيضاً)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki: “Bir kimsə (ondan ayrılan) qardaşı ilə qarşılaşarsa ona salam verir. Əgər onların arasına bir ağac, divar girsə, yaxud bir daş girərək (onu qardaşından ayırsas) sonra (yenə) onunla üz-üzə gəlsə ona salam versin”¹⁰⁴⁴.

عن أنس بن مالك ؓ قال: كنا إذا كنا مع رسول الله ﷺ فتنفرق بيننا شجرة فتطلق طائفة منهم عن يمينها، وطائفة عن شمالها، فإذا التقوا سلم بعضهم على ض. قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs İbn Malik ؓ rəvayət edir ki, biz (səhabələr) Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər olduğumuz zaman bir ağac bizi ayırdıqda onlardan bir qismi ağacın sağ tərəfindən, bir qismi də sol tərəfindən keçər, sonra da qarşı-qarşıya gəldikdə bir-birinə salam verərdilər”¹⁰⁴⁵.

عن عبد الرحمن بن شبل قال سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول ليسلم الراكب على الراكب وليسلم الراكب على القاعد وليسلم الأقل على الأكثر فمن أجاب السلام فهو له ومن لم يجب فلا شيء له" قال الشيخ الألباني: صحيح

AbdurRahman İbn Şibl ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Atlı piyadaya salam versin, piyada oturana salam versin və az olanlar çox olanlara salam versinlər. Salam (onun savabı) onu alana aiddir. Salam almayana isə heç bir şey yoxdur”¹⁰⁴⁶.

السلام عند القيام من المجلس

MƏCLİSDƏN DURARKƏN SALAM VERMƏK

قال رسول الله ﷺ: ((إذا انتهى أحدكم إلى المجلس فليسلم، فإن بدا له أن يجلس فليجلس، ثم إذا قام فليسلم، فليست الأولى بأحق

¹⁰⁴³ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1005, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁴⁴ Əbu Davud 5200, 5202, Buxari “Ədəbul Mufrad” 1010, əl-Albani “Səhihdə” 186.

¹⁰⁴⁵ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1011, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁴⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 992, əl-Albani “Səhih”.

من الآخرة)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz məclisə gəldiyi zaman salam versin, oturmaq istədiyi zaman otursun, məclisdən durub getmək istədikdə salam versin. Çünki birinci salam sonuncu salamdən üstün deyildir”¹⁰⁴⁷.

عن معاوية بن قرة قال قال لي أبي يا بني إن كنت في مجلس ترجو خيره فعجلت بك حاجة فقل سلام عليكم فإنك تشرکهم فيما أصابوا في ذلك المجلس وما من قوم يجلسون مجلسا فيتفرقون عنه لم يذكر الله إلا كأنما تفرقوا عن جيفة حمار" قال الشيخ الألباني : صحيح

Müaviyə İbn Qurra رəvayət edir ki, atam mənə belə dedi: “Oğlum! Xeyir umduğun bir məclisdə olduğun zaman ehtiyacın üzündən məclisi tərək etmək istəsən (məclisdəkilərə): ***Siza salam olsun!*** - de. Belə olduqda məclisdəkilərin qazandığı savaba şərik olarsan. Hər hansı bir məclisdə oturan cəmaat, Allahu yad etmədən o məclisdən dağılışsalar, sanki eşşək leşinin yanından dağılışmış hesab olunurlar”¹⁰⁴⁸.

السلام على الصبيان

BALACALARA SALAM VERMƏK

عن أنس رضي الله عنه أنه مر على صبيان فسلم عليهم، وقال: كان النبي ﷺ يفعلها. قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs İbn Malik رəvayət edir ki, uşaqların yanından keçib onlara salam verdi və dedi: “Peyğəmbər ﷺ uşaqlara salam verərdi (belə edərdi)”¹⁰⁴⁹.

عَنْ سَيِّدٍ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ ثَابِتِ بْنِ أَبِي عَمْرٍاءَ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِمْ، وَحَدَّثَ ثَابِتٌ أَنَّهُ كَانَ يَمْشِي مَعَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ، وَحَدَّثَ أَنَسُ أَنَّهُ كَانَ يَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ، قال الشيخ الألباني : صحيح

Sabit İbn Bunəniy ilə bərabər gedirdim. Bir dəstə uşaqların yanından keçdiyi zaman onları salamladı və mən də Ənəs İbn Malik ilə bərabər gedirdim. Bir dəstə uşaqların yanından keçdiyimiz zaman onları salamladı və: O, da Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər gedərkən bir dəstə uşaqların yanından keçdikdə onları salamladı” deyərək buyurdu¹⁰⁵⁰.

¹⁰⁴⁷ Əbu Davud 5208, 5210, Buxari “Ədəbul Mufrad” 1008, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁴⁸ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1009, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁴⁹ Muxtəsər Muxari 2401, Əbu Davud 5202, 5204, Buxari “Ədəbul Mufrad” 1043, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁵⁰ Müslim 2168, 5793.

حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ قَالَ قَالَ أَنَسٌ اتَّهَى إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَأَنَا غُلَامٌ فِي الْعُلَمَانِ فَسَلَّمَ عَلَيْنَا ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَأَرْسَلَنِي بِرِسَالَةٍ وَقَعَدَ فِي ظِلِّ جِدَارٍ - أَوْ قَالَ إِلَى جِدَارٍ - حَتَّى رَجَعْتُ إِلَيْهِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki: “(Bir gün) Peyğəmbər ﷺ yanımıza gəldi. Mən uşaqlar arasında oynayan bir uşaq idim. Bizə salam verdi, sonra əlimi tutaraq mənimlə bir xəbər göndərdi. Mən qayıdana qədər divarın kölgəsində oturdum”¹⁰⁵¹.

عن عنبسة قال رأيت بن عمر يسلم على الصبيان في الكتاب قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənbəsə deyir ki, mən İbn Ömər رضي الله عنهin məktəbdə uşaqlara salam verdiyini gördüm”¹⁰⁵².

سلام الرجال على النساء من غير المحارم KİŞİLƏRİN NAMƏHRƏM QADINLARA SALAM VERMƏSİ

عن أم هانئ رضي الله عنها قالت: ذهبت إلى النبي ﷺ وهو يغتسل، فسلمت عليه فقال: ((من هذه)) قلت: أم هانئ. قال: ((مرحباً بأم هانئ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Ummu Hani رضي الله عنها rəvayət edir ki, mən Peyğəmbər ﷺ yanına gəldim. O, qüsl edirdi. Mən ona salam verdim. O soruşdu: “Bu kimdir?” Mən: “Ummu Hanidir”- dedim. O dedi: “Ummu Hani xoş gəlib!”¹⁰⁵³.

عن أسماء: أن النبي ﷺ مرّ في المسجد، وعُصْبَةٌ من النساء قعود، قالت: فالسلام علينا. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əsma رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ məsciddən keçdikdə bir dəstə qadın orada oturmuşdu. Peyğəmbər ﷺ əli ilə işarə edib onlara salam verdi”¹⁰⁵⁴.

عن الحسن قال: كن النساء يسلمن على الرجال. قال الشيخ الألباني : صحيح

Həsən رضي الله عنه deyir ki: “Qadınlar kişilərə salam verərdi”¹⁰⁵⁵.

¹⁰⁵¹ Əbu Davud 5203, 5205, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁵² Buxari “Ədəbul Mufnad” 1044, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁵³ Buxari “Ədəbul Mufnad” 1045, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁵⁴ Buxari “Ədəbul Mufnad” 1047, Əbu Davud 5204, 5206, Tirmizi 2697, İbn Məcə 3701, əl-Albani “Səhihdə” 823, “Cəlbəbu Məratil Muslimətu” 194.

¹⁰⁵⁵ Buxari “Ədəbul Mufnad” 1046, əl-Albani “Səhih”.

عن أسماء ابنة يزيد الأنصارية مري النبي صلى الله عليه وسلم وأنا في حوار أترابلي فسلم علينا وقال اياكن وكفر المنعمين وكنت من أجرأهن على مسألته فقلت يا رسول الله وما كفران المنعمين قال لعل إحداكن تطول أيمتها بين أبويها ثم يريزها الله زوجها ويرزقها منه ولدا فتغضب الغضبة فتكفر فتقول ما رأيت منك خيرا قط" قال الشيخ الألباني : صحيح

Əsma Binti Yezid əl-Ənsariyyə رəvayət edir ki, mən qızlardan olan həmyaşdrlarımla bir yerdə ikən Peyğəmbər ﷺ yanımızdan keçib bizə salam verdi. Sonra dedi: "Nemət verənlərə qarşı nankorluq etməkdən çəkinin". Rəfiqələrim arasında bu məsələyə aydınlıq gətirmək üçün ona söz deyəcək ən cəsarətli qadın mən idim. Mən dedim: "Ey Allahın elçisi! Nemət verənlərə qarşı nankorluq etmək nə deməkdir?" O dedi: "Birinizin ata-ana yanında qalib ərə getməyi uzandır. Sonra Allah ona həyat yoldaşı nəşib edir və həyat yoldaşından övlad nəşib edir. Sonra isə qəzəblənib nankorluq edərək deyir: "Mən heç vaxt səndən bir xeyir görmədim"¹⁰⁵⁶.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ : عَنْ سَهْلٍ قَالَ كُنَّا نَفْرَحُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قُلْتُ وَلِمَ قَالَ كَانَتْ لَنَا عَجُوزٌ تُرْسِمِلُ إِلَى بُضَاعَةَ قَالَ ابْنُ مَسْلَمَةَ تَحَلَّى بِالْمَدِينَةِ فَتَأْخُذُ مِنْ أَصُولِ السَّلْقِ فَتَطْرُحُهُ فِي قَدْرِ وَتُكْرِكِرُ حَبَاتٍ مِنْ شَعِيرٍ فَإِذَا صَلَّيْنَا الْجُمُعَةَ انصَرَفْنَا وَتُسَلِّمُ عَلَيْهَا فَتَقْدُمُهُ إِلَيْنَا فَنَفْرَحُ مِنْ أَجْلِهِ وَمَا كُنَّا نَقْبِلُ وَلَا نَتَعَدَّى إِلَّا بَعْدَ الْجُمُعَةِ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Məsləmə, İbn Əbi Həzmdən, o da atasından, o da Səhldən rəvayət edir ki, o dedi: "Biz Cümə günü sevinər və fərəhlənərdik". (Ravi) Dedi: "Nə üçün?". O: "Bizim bir qoca nənəmiz vardı. Ona Mədinədəki xurmalıqdan azuqə göndərərdik. İbn Məsləmə deyir ki: Qadın (çuğundur) bitkisinin kökündən götürür və onu bir qazana atardı. Bir miqdar da arpa əzib ora atardı. Biz də Cümə namazından sonra gedər və o qadına salam verərdik. O, da bişirdiyi bu yeməkdən bizə də verərdi. Biz də bu yeməkdən ötrü sevinər və fərəhlənərdik. Biz gündüz yuxusunu və yeməyini yalnız Cümədən sonra alardıq"¹⁰⁵⁷.

صفة السلام على الكفار

KAFİRƏ SALAMIN NECƏ VERİLMƏSİNİN VƏSFİ

ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِي بَعَثَ بِهِ دِحْيَةَ إِلَى عَظِيمٍ بُصْرَى فَدَفَعَهُ إِلَى هِرْقَلٍ فَقَرَأَهُ فَإِذَا فِيهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى هِرْقَلِ عَظِيمِ الرُّومِ سَلَامٌ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَا بَعْدُ فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ الْإِسْلَامِ أَسْلِمُ تُسَلِّمُ يُؤْتِيكَ اللَّهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ فَإِنْ تَوَلَّيْتَ فَإِنَّ عَلَيْكَ إِثْمَ الْأَرِيسِيِّينَ وَيَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا

¹⁰⁵⁶ Buxari "Ədəbul Mufrad" 1048, əl-Albani "Səhih".

¹⁰⁵⁷ Buxari 6248.

اللَّهُ وَلَا تُشْرِكْ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ}. قال الشيخ الألباني :

صحيح

Peyğəmbərin ﷺ Dihyə ﷺ ilə göndərdiyi məktubunu istədi. Məktubu gətirən şəxs onu Herakla verdi. Məktubu açaraq oxumağa başladı. Orada bunlar yazılmışdır. «Rahmən və Rahim olan Allahın adı ilə. Allahın Rəsulu Muhəmməd ﷺ Rumun İmperatoru Herakla! Salam olsun doğru yolda olanlara! Sonra: «(Ey Rum imperatoru!) Mən səni İslama dəvət edirəm. İslamı qəbul et və canını qurtar. Allah da sənin əcrini iki qat versin. Əgər bu dəvətimi qəbul etməzsənsə ətrafındakı Xristianların da günahı sənin boynunadır. «(Ya Muhəmməd!) Söylə ki, Ey kitab əhli, sizinlə bizim aramızda eyni olan bir kəlməyə tərəf gəlin! Allahdan başqasına ibadət etməyə. Ona şərik qoşmayaq və Allahı qoyub bir-birimizi (özümüzə) Rəbb qəbul etməyə! Əgər onlar yəna də üz döndərlərsə, o zaman (onlara) deyin: İndi şahid olun ki, biz həqiqətən müsəlmanlarıq. (Allaha təslim olanlarıq). (Ali-İmran 64)¹⁰⁵⁸».

أن أسامة بن زيد أخيره : أن النبي صلى الله عليه و سلم مر بمجلس وفيه أختلاط من المسلمين واليهود فسلم عليهم قال الشيخ

الألباني : صحيح

Əsmə Binti Yezid رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Müsəlman və Yəhudilərdən ibarət bir məclisin yanından keçdikdə onları salamladı¹⁰⁵⁹.

السَّلَامُ قَبْلَ الْإِذْنِ

SALAM İZİNDƏN QABAQDIR

عَنْ كَلْدَةَ بِنِ حَنْبَلٍ أَنَّ صَفْوَانَ بْنَ أُمَيَّةَ بَعَثَهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- بِلَبْنٍ وَجَدَانِيَّةٍ وَضَعَايِسَ - وَالنَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- بِأَعْلَى مَكَّةَ - فَدَخَلَتْ وَكَلَّمَتْهُ فَقَالَ « ارْجِعْ فَقُلِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ ». قال الألباني: صحيح.

Safan İbn Umeyyə رəvayət edir ki, Kəldə İbn Hənbəlini Peyğəmbərin ﷺ yanına süd, ceyran və xiyar ilə göndərdim. O: “Salam vermədən içəri daxil oldum”. Peyğəmbər: “Geri dön və Salam Aleykum” de¹⁰⁶⁰.

¹⁰⁵⁸ Buxari 7, Müslim 1773.

¹⁰⁵⁹ Tirmizi 2702, əl-Albani “Səhîh”.

¹⁰⁶⁰ Əbu Davud 5176, 5178, əl-Albani “Səhîh”.

عَنْ رُبَيْعٍ قَالَ حَدَّثَنَا رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَامِرٍ أَنَّهُ اسْتَأْذَنَ عَلَيَّ النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- وَهُوَ فِي بَيْتٍ فَقَالَ أَلَيْحُ فَقَالَ النَّبِيُّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- لِيَخَادِمِي « اخْرُجْ إِلَى هَذَا فَعَلِمَهُ الْإِسْتِئْذَانَ فَقُلْ لَهُ قُلِ **السَّلَامُ عَلَيْكُمْ** أَدْخُلْ ». فَسَمِعَهُ الرَّجُلُ فَقَالَ **السَّلَامُ عَلَيْكُمْ** أَدْخُلْ فَأَذِنَ لَهُ النَّبِيُّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَدَخَلَ. قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح.

Ribiyə deyir ki, Bəni Amir oğullarından biri deyir ki: Peyğəmbər evində olarkən: “Girmək üçün izin istəmiş”. Peyğəmbər ﷺ xidmətçisinə: “Bu adamın qarşısına çıx və ona izin istəməyi öyrət və: **“Əs Səlamu Aleykum!** Daxil ola bilərəm” deyə buyurdu. Adam: **“Əs Səlamu Aleykum!** Daxil ola bilərəmmi? Deyə izin istəmiş və Peyğəmbər ﷺ ona izin vermişdir” dedi¹⁰⁶¹.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كُنْتُ فِي مَجْلِسٍ مِنْ مَجَالِسِ الْأَنْصَارِ إِذْ جَاءَ أَبُو مُوسَى كَأَنَّهُ مَدْعُورٌ فَقَالَ اسْتَأْذَنْتُ عَلَى عَمْرٍ ثَلَاثًا فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي فَرَجَعْتُ فَقَالَ مَا مَنَعَكَ قُلْتُ اسْتَأْذَنْتُ ثَلَاثًا فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي فَرَجَعْتُ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَأْذَنْتَ أَحَدَكُمْ ثَلَاثًا فَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ فَلْيَرْجِعْ فَقَالَ وَاللَّهِ لَتَقِيمَنَّ عَلَيْهِ بَيْتَةٌ أَمِنْكُمْ أَحَدٌ سَمِعَهُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَبِي بْنُ كَعْبٍ وَاللَّهِ لَا يَقُومُ مَعَكَ إِلَّا أَصْغَرُ الْقَوْمِ فَكُنْتُ أَصْغَرُ الْقَوْمِ فَقُمْتُ مَعَهُ فَأَخْبِرْتُ عَمْرًا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ذَلِكَ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي: صحيح.

Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Ənsarlı birinin məclisində idik. Əbu Musa qorxmış bir halda yanımıza gəldi. Ondən: “Səni qorxudan nədir?” deyə soruşduq. O: “(Ömər məni yanına çağırırdı) Mən də (qarşısının) yanına gəlib üç dəfə izin istədim. Lakin mənə izin vermədi. Mən də geri qayıtdım”. Ömər: “Nə üçün üç dəfə izin istədin lakin izin verilmədi geri döndüm” dedi. O: “Çünki Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz üç dəfə izin istər, əgər daxil olmaq üçün izin verilməzsə geri dönsün”. Ömər: “Vallahı, dediyinə dəlil gətirəcəksən. Sizdən kimsə Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşidibmi?”. Ubeyy İbn Kəb: Vallahı, səninlə yalnız qövmin kiçikləri gedə bilər. Mən qövmin ən kiçiyi idim. Getdim və Ömərə ﷺ Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini xəbər verdim” dedi¹⁰⁶².

حكم مصافحة النساء غير المحارم

NAMƏHRƏM QADINLA ƏLLƏ GÖRÜŞMƏK

عن معقل بن يسار مرفوعاً: ((لَأَنْ يُطَعْنَ فِي رَأْسِ رَجُلٍ بِمَخِيطٍ مِنْ حَدِيدٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمَسَّ امْرَأَةً لَا تَحِلُّ لَهُ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Məaqil İbn Yəsar ﷺ mərfu olaraq rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Sizlərdən birinizin başına dəmir iynənin soxulması halal olmayan bir qadına

¹⁰⁶¹ Əbu Davud 5177, 5179, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁶² Buxari 5891, 6241, 6245, Müslim 2153, 2156, Əbu Davud 5180, 5182.

toxunmasından daha xeyirlidir»¹⁰⁶³.

عن أميمة بنت رقيقة رضي الله عنها أنها قالت: قال رسول الله ﷺ: ((فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم إني لا أصفح النساء إنما قولي لمائة امرأة كقولي لامرأة واحدة أو مثل قولي لامرأة واحدة)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Umeyyə Binti Raqıq رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həqiqətən mən (əllə) qadınlarla görüşürəm. Yüz qadına dediyim bir qadına dediyim kimdir və ya bir qadına dediyimin mislindədir”¹⁰⁶⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ « (كُلُّ ابْنِ آدَمَ أَصَابَ مِنَ الزُّنَا) كُتِبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ نَصِيْبُهُ مِنَ الزُّنَى مُدْرِكٌ ذَلِكَ لَا مَحَالَةَ فَالْعَيْنَانِ زَنَاهُمَا النَّظْرُ وَالْأُذُنَانِ زَنَاهُمَا الْإِسْتِمَاعُ وَاللِّسَانُ زَنَاهُ الْكَلَامُ وَالْيَدُ زَنَاهَا (الْمَسُّ) وَالرِّجْلُ زَنَاهَا (الْمَشْيُ) وَالْخَطَا (وَزِنَا الْقُبُلِ) وَالْقَلْبُ يَهْوَى وَيَتَمَنَّى وَيُصَدِّقُ ذَلِكَ الْفَرْجُ وَيَكْذِبُهُ ».

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Adəm oğlunun zinadan bir nəsibi vardır (Başqa rəvayətdə: Hər bir Adəm övladı zinaya məruz qalacaqdır). Heç şübhəsiz ki, o buna mütləq düşəcəkdir. Gözlərin zinası baxmaqdır. Qulaqların zinası dinləməkdir. Dilin zinası danışmaqdır. Əlin zinası tutmaqdır (toxunmaq). Ayağın zinası addımlamaqdır. (Başqa rəvayətdə: Dodaqların zinası öpməkdir). Qəlb isə arzu və təmənnə edir. Övrət yeri ya bunu təsdiq ya da inkar edəcəkdir”¹⁰⁶⁵.

السلام إذا دخل على أهل بيت

EV ƏHLİNİN YANINA DAXİL OLDUQDA SALAM VERMƏK

عن قتادة أنه قال: قال النبي ﷺ: ((إذا دخلتم بيتاً فسلموا على أهلِهِ، فإذا خرجتم، فأودعوا أهلَهُ بالسّلام)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Qatadə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Evə daxil olduqda ev əhlini salamlayın. Çıxdığınız zaman da ev əhlinə salam ilə vidalaşın”¹⁰⁶⁶.

سلام الرجل إذا دخل بيته

EVİNƏ SALAMLA GİRƏNİN FƏZİLƏTİ

¹⁰⁶³ Təbərani «Kəbir» 20/212, əl-Albani «Səhihul Cəmi» 4921, “Səhihdə” 226.

¹⁰⁶⁴ İbn Məcə 2874, Nəsəi 4181, İbn Hibban 4553, Əhməd 27009, əl-Albani “Səhihdə” 529.

¹⁰⁶⁵ Müslim 6924, 6965, Əhməd 8498, 10920, 10933, İbn Hibban 4423, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁶⁶ əl-Albani “Səhih Cəmi” 526, “Hidayətul Ravat” 4574.

عن أنس رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: ((يا بُنَيَّ! إذا دخلتَ على أهلِكَ فسلم، يكونَ بركةً عليك، وعلى أهلِ بيتِكَ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ey oğlum! Ev əhlinin yanına daxil olduqda onları salaml. Onlara və Əhli beytinə bərəkət hasil olar”¹⁰⁶⁷.

عن أبي أمامة رضي الله عنه قال: قال النبي ﷺ: ((ثلاثة كلهم ضامنٌ على الله إن عاش كُفي، وإن مات دخل الجنة: من دخل بيته بسلام فهو ضامن على الله عزَّ وجلَّ.)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Uməmə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Üç nəfər vardır ki, onlar Allahın öhdəsindədir; (onlardan hər biri) yaşasa, ehtiyacı ödənilər, ölsə Cənnətə girər: “Kim öz evinə salaml girsə, Allahın öhdəsində olar, Kim (ibadət etmək üçün) məscidə getsə, Allahın öhdəsində olar, Kim Allah yolunda cihadə çıxsa, Allahın öhdəsində olar”¹⁰⁶⁸.

عن أبي الزبير أنه سمع جابر رضي الله عنه يقول: إذا دخلتَ على أهلِكَ فسلم عليهم، تحية من عند الله مباركة طيبة. قال ما رأيته إلا يوجهه قوله وإذا حبيتهم بتحية فحيوا بأحسن منها أو ردوها" قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir رضي الله عنه rəvayət edir ki: “Ailənin yanına daxil olduqda, Allah tərəfindən olan mübarək və gözəl salaml onları salaml”. (Ravi) deyir ki, bu ayə ona (salam verdikdə onu almağa) dəlildir: **“Sizə salam verildiyi zaman onu daha gözəl alın və ya (eynilə sahibinə) qaytarm!”**. (ən-Nisa 86)¹⁰⁶⁹.

السلام على النائم

YATAN KİMSƏYƏ SALAM VERMƏK

عن المقدم بن الأسود رضي الله عنه قال: ((كان النبي ﷺ يحییء من الليل فيسلم تسليمًا لا يوقظ نائمًا، ويسمع اليقظان)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Miqdad İbn Əsəd رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ gecə vaxtı gəlib salam verərdi, (salamı ilə) yatanları oyatmazdı və oyaq qalanlara (onu) eşitdirərdi”¹⁰⁷⁰.

¹⁰⁶⁷ əl-Albani “Hidayətul Ravat” 4575.

¹⁰⁶⁸ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1094, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁶⁹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1095, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁷⁰ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1028, əl-Albani “Ədəbu Zifaf” 168.

السلام ممن دخل بيتاً ليس فيه أحد
YAŞAYIŞ OLMAYAN (BOŞ OLAN) EVƏ DAXİL
OLDUQDA SALAM VERMƏK

عن مجاهد قال: إذا دخلت بيتاً ليس فيه أحد فقل: بِسْمِ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْنَا مِنْ رَبِّنَا، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِهِ الصَّالِحِينَ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Mucahid رضي الله عنه deyir ki: “İçi boş olan (sakini olmayan) bir evə daxil olduqda de: “Bismillah, Vəlhəmdulillah, Əssəlamu Aləynə Min Rabbina, Əssəlamu Aləynə Və Alə İbədihis Salihin – Allahın adı ilə, Həmd olsun Allaha, Bizə və əməlisaleh qullara Allahdan salam olsun!”¹⁰⁷¹.

وعن ابن عمر رضي الله عنه قال: إذا دخل البيت غير المسكون فليقل: السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِهِ الصَّالِحِينَ. قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Ömər رضي الله عنه deyir ki: “Hər kəs içində sakini olmayan bir evə daxil olduqda qoy desin: “Əs-Səlamu Aləynə Və Alə İbadillahis Salihin - Bizə və əməlisaleh qullara salam olsun!”¹⁰⁷².

السلام على المصلي والرد بالإشارة
NAMAZ QILANA SALAMIN VERİLMƏSİ VƏ ONU
İŞARƏ İLƏ QAYTARMASI

نافع سمعت ابن عمر رضي الله عنه قال خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم إلى قُبَاءٍ يصلي فيه، قال: فجاءته الأنصار، فسلموا عليه وهو يصلي قال: فقلت لبلال: كيف رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم يردُّ عليهم حين كانوا يسلمون عليه وهو يصلي؟ قال يقول هكذا. وبسط جعفر بن عون كفه، وجعل بطنه أسفل وجعل ظهره إلى فوق. قال الشيخ الألباني: صحيح

Nəfi, İbn Ömər dən رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Quba məscidinə namaz qılmaq üçün getmişdir. (Namaz qılarkən) Ənsar gəlib ona salam verir”. Mən: “Ey Bilal, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم namaz qılarkən onların salamını necə qaytarırdı?” deyə soruşdum. O: “Belə etdi – deyib ovcunu açdı, Cəfər: Ovcunu açdı. İçini aşağıya doğru, üstünü isə yuxarıya doğru qaldırdı” dedi¹⁰⁷³.

عن ابن عمر رضي الله عنه عن صهيب رضي الله عنه أنه قال: مررتُ برسول الله صلى الله عليه وسلم وهو يصلي فسلمتُ عليه فَرَدَّ إشارة. قال الشيخ الألباني: صحيح

¹⁰⁷¹ İbn Əbi Şeybə 8/649, əl-Albani “Səhiih”.

¹⁰⁷² Buxari “Ədəbul Mufrad” 1055, əl-Alabni “Səhiih”.

¹⁰⁷³ Əbu Davud 860, 927, əl-Albani “Səhiih”.

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanından ötürdüm. Namaz qılırdı. Salam verdim, salamu işarə ilə qaytardı”¹⁰⁷⁴.

عبد الله بن مسعود عن أبيه عن جده: أنه كان يسلم على النبي صلى الله عليه وسلم وهو يصلي، فيرد السلام، ثم إنه سلم عليه وهو يصلي فلم يرد عليه، فظن عبد الله أن ذلك من مودة من رسول الله صلى الله عليه وسلم فلما انصرف قال: يا رسول الله! كنت أسلم عليك وأنت تصلي فترد علي، فسلمت عليك، فلم ترد علي فظننت أن ذلك من مودة علي، فقال صلى الله عليه وسلم: ((لا ولكننا نهيينا عن الكلام في الصلاة، إلا بالقرآن والذكر)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Abdullah İbn Məsud, atasından o da babasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم namaz qıldıği zaman ona salam verdim, lakin salama cavab vermədi. Abdullah elə zənn etdi ki, qəzəblənib ona. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم namazı bitirdikdən sonra: “Yə Rəsulullah! Hər dəfə sənə salam verdikdə sən salamu qaytarardın. Bu dəfə sənə salam verdikdə cavab vermədin. Elə düşündüm ki, qəzəblənmişən”. O: “Xeyr, lakin namazdan Quran və zikirdən başqa danışmaqdan qadağan edildim”¹⁰⁷⁵.

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه أن رجلاً سلم على رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو في الصلاة فرد النبي صلى الله عليه وسلم بإشارة، فلما سلم قال له النبي صلى الله عليه وسلم: ((إنا كنا نرد السلام في صلاتنا، فنهينا عن ذلك)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه deyir ki, bir kişi Peyğəmbəri صلى الله عليه وسلم namazda ikən salamladı, o da işarə ilə salamu qaytardı. Namazdan sonra Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Biz namazda salamu (səslə) qaytarırdıq, sonra isə qadağan edildik”¹⁰⁷⁶.

المُصَافَحَةُ

MUSAFAHA (ƏLLƏ GÖRÜŞMƏK)

عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « إِذَا التَّقَى الْمُسْلِمَانِ فَتَصَافَحَا وَحَمِيدَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَاسْتَعْفَرَاهُ غُفِرَ لَهُمَا ». قال الألباني: ضعيف.

Bəra İbn Azib رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İki müsəlman (qardaş) bir-biri ilə qarşılaşdıqda əllə görüşüb, Allaha həmd edər və istiğfar diləyərlərsə bağışlanırlar”¹⁰⁷⁷.

¹⁰⁷⁴ Tirmizi 367, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁷⁵ əl-Albani “Səhihdə” 2380.

¹⁰⁷⁶ əl-Albani “Səhihdə” 2917.

¹⁰⁷⁷ Əbu Davud 5211, 5213, Tirmizi 2727, əl-Albani “Zəif”.

عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ إِلَّا غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَفْتَرِقَا ». قال الألباني: صحيح.

Bəra İbn Azib رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İki müsəlman (qardaş) bir-biri ilə qarşılaşdıqda əllə görüşürlərsə ayrılmadan öncə bağışlanmış olurlar”¹⁰⁷⁸.

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: إِذَا تَصَافَحَ الْمُسْلِمَانِ لَمْ تَفْرُقْهُمَا حَتَّى يُغْفَرَ لَهُمَا. قال الألباني: صحيح.

Əbu Umamə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İki müsəlman əl verib görüşdükdə, əlləri bir-birindən ayrılmadan bağışlanırlar”¹⁰⁷⁹.

عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: إِنْ الْمُؤْمِنِ إِذَا لَقِيَ الْمُؤْمِنَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَأَخَذَ بِيَدِهِ فَصَافَحَهُ تَنَازَرَتْ خَطَايَاهُمَا كَمَا يَتَنَازَرُ وَرَقُّ الشَّجَرِ. قال الألباني: صحيح.

Huzeyfə İbn Yəmən رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Həqiqətən, bir mömin digər bir möminlə qarşılaşaraq salam verib əl ilə görüşdükdə, ikisinin də günahları ağacın yarpaqları düşdüyü kimi tökülər”¹⁰⁸⁰.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَمَّا جَاءَ أَهْلَ الْيَمَنِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « قَدْ جَاءَكُمْ أَهْلُ الْيَمَنِ وَهُمْ أَوْلَى مَنْ جَاءَ بِالْمُصَافَحَةِ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Yəmən əhli gəldiyi zaman Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizə Yəmən xalqı gəldi. Onlar ilk musahafa edən kimsələrdir”¹⁰⁸¹.

عن أنس بن مالك قال قال رجل : يا رسول الله الرجل منا يلتقي أخاه أو صديقه أينحي له ؟ قال لا قال أفيلترمه ويقبله ؟ قال لا قال أفياخذ بيده ويصافحه ؟ قال نعم قال الشيخ الألباني : حسن

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir nəfər: “Ey Allahın Rəsulu! Birimiz bir qardaşımız və ya dostu ilə qarşılaşdıqda ona əyilə bilirmi?” dedi. Peyğəmbər: “Xeyr”. Adam: “Onu qucaqlayıb öpə bilirmi” dedi. Peyğəmbər: “Xeyr”. Adam: “Əlini tutub görüşə bilirmi” deyincə. Peyğəmbər: “Bəli” deyə

¹⁰⁷⁸ Tirmizi 2727, Əbu Davud 5212, 5214, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁷⁹ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 8002, əl-Albani “Səhih Cəmi” 433.

¹⁰⁸⁰ Tabərani “Mucəmul Əvsat” 245, əl-Albani “Səhih Tərgib” 2720.

¹⁰⁸¹ Əbu Davud 5213, 5215, 5214, 5216, əl-Albani “Səhih”.

buyurdu¹⁰⁸².

وَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ إِلَيَّ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدٍ اللَّهُ يُهْرُولُ حَتَّى صَافَحَنِي وَهَاتَانِي قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي : صحيح

Kəb İbn Məlik ﷺ məscidə daxil olduqda, Peyğəmbər ﷺ orada oturmuş və cəmaat da onun ətrafına toplaşmışdı. Təlhə İbn Ubeydullah ﷺ qalxaraq sürətlə mənə tərəf gəlib əlimi sıxdı və məni təbrik etdi¹⁰⁸³.

حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ قُلْتُ لِأَنْسِ أَكَانَتْ الْمُصَافِحَةَ فِي أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نَعَمْ قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي : صحيح

Qatadə ﷺ deyir ki, Ənəsdən ﷺ soruşdum: “Peyğəmbərin ﷺ səhabələri əllə görüşürdülərmiz?”. O: “Bəli” deyər cavab verdi¹⁰⁸⁴.

عن ابن مسعود : عن النبي صلى الله عليه و سلم قال من تمام التحية الأخذ باليد قال الشيخ الألباني : ضعيف

İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Salamın ən mükəmməli əl ilə görüşməkdir”¹⁰⁸⁵.

دهن يده للمصافحة

ƏL VERİB GÖRÜŞMƏK ÜÇÜN ƏLƏ ƏTİR VURMAQ

عن ثابت البناني أن أنسا كان إذا أصبح دهن يده بدهن طيب لمصافحة إخوانه" قال الشيخ الألباني : صحيح

Sabit əl-Bunani ﷺ rəvayət edir ki, Ənəs ﷺ səhər-səhər əlinə gözəl ətir sürtərdi ki, qardaşları ilə əl verib görüşsün”¹⁰⁸⁶.

كيفية الرد السلام على من قال "إن فلان يُقرئك السلام"

"FİLANKƏSİN SƏNƏ SALAMI VAR" DEYƏN KİMSƏYƏ NECƏ CAVAB VERİLİR?

¹⁰⁸² Tirmizi 2728, İbn Məcə 3702, əl-Albani “Həsən”.

¹⁰⁸³ Buxari 4418, 6262, Müslim 2769, 7192, Əbu Davud 2775.

¹⁰⁸⁴ Buxari 5908, 6263.

¹⁰⁸⁵ Tirmizi 2730, əl-Albani “Zəif”.

¹⁰⁸⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1012, əl-Alabni “Səhih”.

عَنْ غَالِبٍ قَالَ إِنَّا لَجُلُوسٌ بِبَابِ الْحَسَنِ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي قَالَ بَعَثَنِي أَبِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَقَالَ أَتَيْتُهُ فَقُلْتُ إِنَّ أَبِي يُقْرَتُكَ السَّلَامَ. فَقَالَ « عَلَيْكَ وَعَلَى أَيْبِكَ السَّلَامُ ». قَالَ الْأَلْبَانِي: حسن.

Ğalib deyir ki, Həsənin qapsı yanında oturmuşduq. Bir nəfər gələrək dedi: “Atam mənə dedi ki, babam məni Peyğəmbərin ﷺ yanına yollayaraq ona salam söylə dedi. Mən də Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək ona: Atamın sənə Salamı vardır” dedi. O: “Aleykə Və Ala Əbikəs Salam – Sənə və atana salam olsun” deyə buyurdu¹⁰⁸⁷.

قَالَ أَبُو سَلَمَةَ إِنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا يَا عَائِشَةُ هَذَا جِبْرِيلُ يُقْرَتُكَ السَّلَامَ فَقُلْتُ وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ تَرَى مَا لَا أَرَى تُرِيدُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي: صحيح

Aişə رəvayət edir ki, bir gün Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ey Aişə! Budur, Cəbrail ﷺ sənə salam söyləyir!”. Aişə: “Ona salam olsun, Allahın rəhməti və Onun bərəkəti yetişsin! Sən mənim görmədiyimi görürsən”. (Bunu deyəndə) o, Peyğəmbəri ﷺ qəsd edirdi¹⁰⁸⁸.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَدِيَ خَدِيجَةَ فَذُ أَتَتْ مَعَهَا إِنَاءٌ فِيهِ إِدَامٌ أَوْ طَعَامٌ أَوْ شَرَابٌ فَإِذَا هِيَ أَتَتْكَ فَأَقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلَامَ مِنْ رَبِّهَا وَمِنِّي وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ لَا صَخَبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ

Əbu Hureyra رəvayət edir ki, (Bir dəfə) Cəbrail ﷺ Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ey Allahın elçisi, bax Xədicə əlində bir qab xörək şirəsi, (və ya yemək, yaxud içməyə bir şey bura) gəlir. Sənin yanına gəlib çatanda ona Rəbbindən və məndən salam söylə və Cənnətdə (onun üçün) içiboş mirvaridən (hazırlanmış), içində də nə səs-küy, nə də yorğunluq olan bir ev ilə onu müjdələ!”¹⁰⁸⁹.

تكرار السلام على نفس الشخص

EYNI ADAMA TƏKRAR TƏKRAR SALAM VERMƏK

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَدَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَرَدَّ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- عَلَيْهِ السَّلَامَ وَقَالَ « ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ ». فَارْجِعَ الرَّجُلُ فَصَلَّى كَمَا كَانَ صَلَّى ثُمَّ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « وَعَلَيْكَ السَّلَامُ ». ثُمَّ قَالَ «

¹⁰⁸⁷ Əbu Davud 5231, 5233, əl-Albani “Həsən”.

¹⁰⁸⁸ Buxari 3217, 3557, 3768, 6201, Müslim 2447, Əbu Davud 5232, 5234.

¹⁰⁸⁹ Buxari 3820, Müslim 2432.

ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ». حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَقَالَ الرَّجُلُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَحْسِنُ غَيْرَ هَذَا فَعَلَّمَنِي. قَالَ.... قَالَ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra رəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ məscidə daxil oldu, (arxasınca) da bir nəfər (ora) daxil olub namaz qıldı və (namazı bitirdikdən) sonra Peyğəmbərə ﷺ salam verdi. Peyğəmbər ﷺ onun salamını qaytarıb buyurdu: “Qayıt namazını qıl, çünki sən namaz qılmadın”. O, qayıdaraq əvvəlki kimi namaz qıldı, sonra da Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib ona salam verdi. Peyğəmbər ﷺ onun salamını qaytararaq: ***Aleykəs Səlam***” dedi və (yenə ona) buyurdu: “Qayıt namazını qıl, çünki sən namaz qılmadın.” Bu hal üç dəfə təkrar oldu. Sonra o adam dedi: “Səni haqq (din) ilə göndərənə and olsun ki, mən bundan daha düzgün olanını qıla bilmirəm. Mənə (nə edəcəyimi) öyrət!” O buyurdu...¹⁰⁹⁰.

تحية الميت

ÖLÜYƏ VERİLƏN SALAM

عن أبي نعيمه المحمي عن رجل من قومه قال : طلبت النبي صلى الله عليه و سلم فلم أقدر عليه فجلست فإذا نفر هو فيهم ولا أعرفه وهو يصلح بينهم فلما فرغ قام معه بعضهم فقالوا يا رسول الله فلما رأيت ذلك قلت ***عليك السلام*** يا رسول الله ***عليك السلام*** يا رسول الله ***عليك السلام*** قال إن ***عليك السلام*** تحية الميت إن ***عليك السلام*** تحية الميت ثلاثا ثم أقبل علي فقال إذا لقي الرجل أخاه المسلم فليقل ***السلام عليكم ورحمة الله*** ثم رد علي النبي صلى الله عليه و سلم قال ***وعليك ورحمة الله ورحمة الله ورحمة الله*** قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Təməimə əl-Huceymiyyə qəbiləsindən olan bir nəfərdən rəvayət edir ki: “Peyğəmbər ﷺ axtardım, lakin tapmadıqda oturub onu gözlədim. Onu tanımırdım. Bir qrup cəmaatla birlikdə idi. İşini bitirdikdə cəmaatla birlikdə ayağa qalxdı. O, kimsələr ona: Ey Allahın Rəəulu! Deyə müraciət edirdilər. Bunu görəndə kimi mən də: “Ey Allahın Rəsulu! ***Aleykəs Səlam***, Ey Allahın Rəsulu! ***Aleykəs Səlam***, Ey Allahın Rəsulu! ***Aleykəs Səlam***” dedim. Peyğəmbər: ***“Aleykəs Səlam – ölülərə verilən salamdır”*** – deyə üç dəfə təkrar etdi. Sonra mənə tərəf dönüb: “Bir kimsə müsəlman qardaşı ilə qarşılaşdıqda ona: ***“Əssələmu Aleykum Və Rahmətullahi”*** desin. Sonra mənim salamuma qarşılıq verərək: ***“Və Aleykə Və Rahmətullah, Və Aleykə Və Rahmətullah, Və Aleykə Və Rahmətullah”*** dedi¹⁰⁹¹.

¹⁰⁹⁰ Buxari 757, 760, 793, 5897, 6251, 6290, 6667, Müslim 45/397, 911, Əbu Davud 856, Tirmizi 303, Nəsəi 884, 1053, 1313, İbn Hibban 1890, Əhməd 9633, 9635.

¹⁰⁹¹ Tirmizi 2721, əl-Albani “Səhih”.

عَنْ أَبِي جُرَيْجٍ الْهُجَيْمِيِّ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقُلْتُ **عَلَيْكَ السَّلَامُ** يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ « لَا تَقُلْ **عَلَيْكَ السَّلَامُ** فَإِنَّ **عَلَيْكَ السَّلَامُ** تَحِيَّةُ الْمَوْتَى ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح.

Əbu Curayyə Huceymiyyə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: “**Aleykəs Saləm –** Yə Rəsulullah!” dedim. O: “**Aleykəs Saləm –** deməyin. Çünki **Aleykəs Saləm** ölülərin salamıdır (ölülərə verilən salamdır)”¹⁰⁹².

البدء بالسلام SALAMA ÖNCƏ BAŞLAMAQ

عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَجِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح

Əbu Əyyub əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Heç bir kimsəyə üç gündən artıq qardaşı ilə küsülü qalması halal olmaz. Qarşı-qarşıya gəldikdə bu (ondan) üz çevirir, o da (bundan) üz çevirir. Onların ən xeyirlisi salamı birinci verib (sözə) başlayanıdır”¹⁰⁹³.

عن سعيد بن عبيد عن بشير بن يسار قال : ما كان أحد يبدأ أو يبدر بن عمر بالسلام. قال الشيخ الألباني : صحيح

Buşeyr İbn Yəsar deyir ki: “İbn Ömərə ﷺ birinci salam verən və ya (salam verdikdə) onu qabaqlayan bir kimsə olmamışdır”¹⁰⁹⁴.

عَنْ أَبِي أَمَامَةَ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِاللَّهِ مَنْ بَدَأَهُمْ بِالسَّلَامِ» قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح

Əbu Umamə ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “İnsanların Allaha ən yaxın olanı ilk salam verəndir”¹⁰⁹⁵.

عن أبي أمامة قال قيل : يا رسول الله الرجلان يلتقيان أيهما يبدأ بالسلام فقال أولاهما بالله. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Uməmə ﷺ rəvayət edir ki, (bir nəfər): “Yə Rəsulullah! İki adam

¹⁰⁹² Əbu Davud 5209, 5211, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁹³ Buxari 6077, Müslim 2560.

¹⁰⁹⁴ Buxari “Ədəbul Mufrad” 982, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁹⁵ Əbu Davud 5197, 5199, əl-Albani “Səhih”.

qarşılaşdıqları zaman hansı ilk olaraq salama başlayır?”. Peyğəmbər: “Allaha ən yaxın olanı” deyə buyurdu¹⁰⁹⁶.

السلام على قارئ القرآن والمؤذن والداعي وغيرهم
SALAM OLSUN QURAN OXUYANA, MÜƏZZİNƏ
DƏVƏTÇİYƏ VƏ QEYRİLƏRİNƏ

عن عقبية بن عامر الجهني رضي الله عنه قال: كنا جلوس في المسجد نقرأ القرآن فدخل رسول الله ﷺ فسلم علينا فرددنا عليه السلام وقال: ((تعلموا كتاب الله واقتنوا، وتغنوا به، فوالذي نفس محمد بيده، هو أشد تفلنا من المخاض من العُقل)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Uqbə İbn Amir əl-Cuhəni رضي الله عنه rəvayət edir ki, məsciddə oturub Quran oxuyurdum. Bu zaman Peyğəmbər ﷺ daxil oldu və bizi salamladı. Biz də salamı qaytardıq. O: “Allahın kitabını oxuyun, ondan möhkəm yapışın və varlanın. Muhəmmədin nəfsi əlində olana and olsun ki, həqiqətən o dişi dəvənin ipindən qırılaraq qaçmasından daha şiddətli şəkildə (hafizələri tərk edir)” deyə buyurdu¹⁰⁹⁷.

حكم التشميت وإلقاء السلام ورده والإمام يخطب
İMAM XÜTBƏ VERƏRKƏN ASQIRANA
YƏRHƏMUKƏLLAH DEMƏK, SALAM VERMƏK VƏ
SALAMI QAYTARMAQ HAQDA

Şeyx əl-Albani رحمته الله deyir ki: “İmam xütbə verərkən “Asqırana” cavab vermək, “Salam Verənə” salamı qaytarmaq caiz deyildir¹⁰⁹⁸.

كراهية التسليم بالإشارة
İŞARƏ İLƏ SALAMIN QADAĞAN EDİLMƏSİ

عن عطاء بن أبي رباح قال: كانوا يكرهون التسليم باليد، أو قال: كان يكره التسليم باليد. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əta İbn Əbu Rəbah رضي الله عنه rəvayət edir ki, (səhabələr) əl ilə (işarə edib) salam verməyi xoşlamazdılar¹⁰⁹⁹.

¹⁰⁹⁶ Tirmizi 2694, əl-Albani “Səhih”.

¹⁰⁹⁷ əl-Albani “Səhihdə” 3285.

¹⁰⁹⁸ əl-Albani “Səhih Zikirlərin Cəmi”.

¹⁰⁹⁹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1004, əl-Albani “Səhih”.

عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده : أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال ليس منا من تشبه بغيرنا لا تشبهوا باليهود ولا بالنصارى فإن تسليم اليهود الإشارة بالأصابع وتسليم النصارى الإشارة بالأكف قال الشيخ الألباني : حسن

Amr İbn Şueyb atasından, o da öz babasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bizdən başqalarına bənzəməyə çalışanlar bizdən deyildir. Yəhudi və Nəsrənilərə bənzəməyin. Çünki Yəhudilərin salamlaşmaları barmaq işarəsi, Xristianların salamlaşması isə əl (əlin içi) ilə işarə etməklə olur”¹¹⁰⁰.

عن جابر بن عبد الله قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم السلام قبل الكلام. قال الشيخ الألباني : حسن

Cabir ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Salam danışmaqdan öncədir”¹¹⁰¹.

لا تبدأوا اليهود والنصارى بالسلام

KİTAB ƏHLİNƏ İLK OLARAQ SALAM VERİLMƏZ

عن أبي هريرة ؓ قال: قال رسول الله ﷺ: ((لا تبدأوا اليهود ولا النصارى بالسلام, وإذا لقيتم أحدهم في طريق فاضطروه إلى أضيقه)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yəhudi və Xristianlara ilk olaraq siz salam verməyin. Siz onlardan hər hansı birilə yolda qarşılaşdığınız zaman ona yolun ən dar hissəsini verin”¹¹⁰².

عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ أَبِي إِلَى الشَّامِ فَجَعَلُوا يَمْرُونَ بِصَوَامِعَ فِيهَا نَصَارَى فَيَسْلُمُونَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ أَبِي لَا تَبْدَعُوهُمْ بِالسَّلَامِ فَإِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ « لَا تَبْدَعُوهُمْ بِالسَّلَامِ وَإِذَا لَقَيْتُمُوهُمْ فِي الطَّرِيقِ فَاضْطَرُّوهُمْ إِلَى أَضْيَقِ الطَّرِيقِ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح.

Suheyl İbn Əbi Saleh rəvayət edir ki, atamla Şama getdik. Səfər əsnasında Xristianlara məxsus kilsənin yanından keçdikdə onları salamlamağa başladım. Atam: “Onlara ilk olaraq salam verilməz. Həqiqətən də Əbu Hureyrə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yəhudi və Xristianlara ilk olaraq siz salam verməyin. Siz onlardan hər hansı birilə yolda qarşılaşdığınız zaman ona yolun ən dar hissəsini verin”¹¹⁰³.

¹¹⁰⁰ Tirmizi 2695, əl-Albani “Həsən”.

¹¹⁰¹ Tirmizi 2699, əl-Albani “Həsən”.

¹¹⁰² Müslim 2167, Muxtəsər Müslim 1432, Buxari “Ədəbul Mufrad” 1103.

¹¹⁰³ Əbu Davud 5205, 5207, əl-Albani “Səhih”.

كيف يرد السلام على الكافر KAFİRƏ SALAM NECƏ QAYTARILIR

عن أبي بصيرة الغفاري رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ((إني راكب غدا إلى اليهود فلا تبدواهم بالسلام فإذا سلموا عليكم فقولوا: **وعليكم**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Bəsirə əl-Gifari رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Səhər-səhər mən yəhudilərin yanına gedəcəyəm. Siz onlara birinci salam verməyin. Əgər onlar sizə salam versələr, siz: **“Və Aleykum** (sizə də olsun)”- deyin¹¹⁰⁴.

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالُوا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - إِنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ يُسَلِّمُونَ عَلَيْنَا فَكَيْفَ نُرُدُّ عَلَيْهِمْ قَالَ « قُولُوا **وَعَلَيْكُمْ** » قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم səhabələrindən bir Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم dedi: “Kitab Əhli bizləri salamlayırlar. Biz onlara salamı necə qaytaraq”. Peyğəmbər: **“Və Aleykum”** deyər buyurdu¹¹⁰⁵.

عن أبي عثمان النهدي قال كتب أبو موسى إلى رهبان يسلم عليه في كتابه فقيل له أتسلم عليه وهو كافر قال إنه كتب علي فرددت عليه. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Osman ən-Nəhdi rəvayət edir ki, Əbu Musa رضي الله عنه rahiblərə məktub yazıb məktubunda onları salamladı. Ona dedilər: “O, kafir ola-ola sən onu salamlayırsan?” Əbu Musa: “O mənə məktub yazıb məktubunda mənə salamladığı üçün mən də onun salamını aldım”¹¹⁰⁶.

ابن عمر رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((إذا سلم عليكم اليهود فإما يقول أحدهم **السَّامُ عَلَيْكَ** فقل: **وعليكم**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Yəhudilər sizə salam verdikləri zaman onlardan biri **«Əssəmu Aleykum»** (ölüm sizin üzərinizə olsun) deyərsə, siz də: **«Və Aleyka»** (sizin üzərinizə də) deyin¹¹⁰⁷.

¹¹⁰⁴ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1102, İbn Məcə 3699, əl-Albani “Səhih”.

¹¹⁰⁵ Buxari 6258, Müslim 5750, 5781, Əbu Davud 5209, 5209, İbn Məsə 3697.

¹¹⁰⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1101, əl-Albani “Səhih”.

¹¹⁰⁷ Müslim 2164, Muxtəsər Buxari 2405, Əbu Davud 5206, 5208, İbn Məcə 3698, Buxari “Ədəbul Mufrad” 1106.

عن أنس قال مر اليهودي على النبي صلى الله عليه وسلم فقال **السلام عليكم** فرد أصحابه السلام فقال قال السام عليكم فأخذ اليهودي فاعتترف قال ردوا عليه ما قال" قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir yəhudi Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanından keçdikdə: "**Əs-Samu Aleykum** (sizə ölüm olsun)!"- dedi. Səhabələr onun salamını aldılar. Peyğəmbər: "(Bu adam) sizə ölüm olsun" dedi. Onlar yəhudini tutub soruşduqda o bunu etiraf etdi. Peyğəmbər: "Onun dediyi sözünü özünə qaytarın"¹¹⁰⁸.

أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ دَخَلَ رَهْطٌ مِنَ الْيَهُودِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا **السَّامُ عَلَيْكُمْ** قَالَتْ عَائِشَةُ فَفَهِمْتُهَا فَقُلْتُ وَعَلَيْكُمْ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَهَلًا يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ قُلْتُ وَعَلَيْكُمْ, (أَوْلَيْسَ قَدْ رَدَدْتُ عَلَيْهُمْ الَّذِي قَالُوا قُلْتُ **وَعَلَيْكُمْ**) (وَأَنَا نُحَابُ عَلَيْهِمْ وَلَا يُجَابُونَ عَلَيْنَا) قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, (bir gün) Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم "Yəhudilərdən bir neçə insan Peyğəmbərə salam verərək: "**Əs-Samu Əleykum**" (sizə ölüm olsun) dedi. Aişə: "(Allahın) ölümü və lənəti üzərinizə olsun" dedi. Peyğəmbər: "Yavaş ol! Ey Aişə! Həqiqətən də Allah hər bir işdə mülayimliyi sevir" deyə buyurdu. Aişə: "Məgər onların dediklərini eşitmirsən?!". O : "Bəli eşitdim və cavab olaraq: **Va aleykum** (sizə də) deyə cavab verdim". (Başqa rəvayətdə: "Onların əleyhinə bizim duamız qəbul edilir, onların bizim əleyhimizə olan duası qəbul olmur"¹¹⁰⁹).

عن ابن عباس قال ردوا السلام على من كان يهوديا أو نصرانيا أو مجوسيا ذلك بأن الله يقول وإذا حبيتهم بتحية فحيوا بأحسن منها أو ردوها" قال الشيخ الألباني : حسن

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, "Yəhudilərin, nəsrənilərin və məcusilərin salamını alın. Çünki Allah belə buyurur: "**Salam ilə salamladığımız zaman siz daha gözəli ilə salamlayın və ya (verilən salami) qaytarın!**". (ən-Nisa 86)¹¹¹⁰.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: وهذا يعني أن الكافر إذا سلم سلاماً واضحاً **(السلام عليكم)** أنه يرد عليه بالمثل.

Şeyx əl-Albani رحمته الله deyir ki: "Əgər kafir açıq-aydın salam verərsə **əs-Salamu**

¹¹⁰⁸ Buxari "Ədəbul Mufrad" 1105, əl-Albani "Səhih".

¹¹⁰⁹ Buxari 5678, 6024, 6256, Müslim 2165, 5784, 5776, 5788, İbn Hibban 6441.

¹¹¹⁰ Buxari "Ədəbul Mufrad" 1107, əl-Albani "Həsən".

Aleykum – deyərsə, ona misləndə də qaytarılır¹¹¹¹.

التسليم على مجلس فيه المسلم والمشرک MÜSƏLMAN VƏ MÜŞRİK OLAN MƏCLİSƏ NECƏ SALAM VERİLMƏLİDİR?

عن أسامة بن زيد أن النبي صلى الله عليه وسلم ركب على حمار على إكاف على قطيفة فدكية وأردف أسامة بن زيد وراءه يعود سعد بن عباد حتى مر بمجلس فيه عبد الله بن أبي بن سلول وذلك قبل أن يسلم عدو الله فإذا في المجلس أخلاط من المسلمين والمشرکين وعبداء الأوثان فسلم عليهم. قال الشيخ الألباني : صحيح

Usamə İbn Zeyd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir ulağın tərkinə mindi. Ulağın üstündə Fədək məxmərindən bir palan var idi. O Usamə İbn Zeydi ﷺ tərkinə alıb Sad İbn Ubadəni ﷺ ziyarət etməyə getdi. Nəhayət o, Abdullah İbn Ubey İbn Səlul olan bir məclisə çatdı. (Bu hadisə Abdullahın (zahirən) müsəlman olmasından əvvəl baş verdi) Bu məclisdə müsəlmanlar, müşriklər və bütperəstlər var idi. Peyğəmbər ﷺ onlara salam verdi¹¹¹².

دعاء دخول السوق BAZARA DAXİL OLARKƏN EDİLƏN DUA

عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: ((مَنْ دَخَلَ سُوقًا مِنَ الْأَسْوَاقِ، فَقَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَهُوَ الْحَمْدُ، (يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ)، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ حَسَنَةٍ، وَمَحَا عَنْهُ أَلْفَ سَيِّئَةٍ، وَرَفَعَ لَهُ أَلْفَ دَرَجَةٍ وَبَنَى لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: Kim bir bazara daxil olarkən: *Lə İlahə İlləllahu Vəhdahu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdu, (Başqa rəvayətdə: Yuhyi Və Yumiytu Və Huva Həyyun Lə Yəmutu, Biyədihil Xayru) Və Huva Alə Kulli Şeyin Qadir* – Allahdan başqa məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! Dirildir və öldürür. O, diridir və ölməzdir. Xeyir onun əlindədir və O hər şeyə Qadirdir! – Allah ona 1000-1000 (Milyon) savab yazar, 1000-1000 (Milyon) günahı silinər, 1000-1000 (Milyon) dərəcələri qalxar və Cənnətdə ev tikilər¹¹¹³.

¹¹¹¹ əl-Albani "Səhihdə" 2/318, 5/291.

¹¹¹² Buxari "Ədəbul Mufrad" 1108, əl-Albani "Səhih".

¹¹¹³ Tirmizi 3428, 3429, 3757, İbn Macə 2235, əl-Albani «Sahihul Cəmius Sağir» 6231, "Səhihdə" 3139, "Səhih Kəlimə Tayyib" 144.

ما يقال لمن يبيع أو يبتاع في المسجد MƏSCİDDƏ ALQI-SATQI EDƏNƏ NƏ DEYİLİR?

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: ((إذا رأيتُم من يبيع أو يبتاع في المسجد، فقولوا: لا أربح الله تجارتك! وإذا رأيتُم ينشُدُ فيه الضالَّةَ، فقولوا: لا ردَّ الله عليك! (لا أداها الله إليك) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Məsciddə alış-veriş edəni gördüyünüz zaman: «Lə Ərbəhəllahu Ticəratəka - Allah səni gəlirdən məhrum etsin (ticarətdə xeyir verməsin)» desin. Yənə də məsciddə görsəniz ki, kimsə itmiş əşyasını axtarır: “Lə Raddəllahu Aleykə (Lə Ədəhəllahu Aleyhka) – Allah onu sənə geri verməsin (qaytarmasın)” desin¹¹¹⁴.

ما يقال لمن ينشد ضالة في المسجد MƏSCİDDƏ İTMİŞ BİR ŞEYİNİ AXTARANA NƏ DEYİLİR?

عَنْ عَمْرٍو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - نَهَى عَنِ الشِّرَاءِ وَالْبَيْعِ فِي الْمَسْجِدِ وَأَنْ تُنْشَدَ فِيهِ ضَالَّةٌ وَأَنْ يُنْشَدَ فِيهِ شَيْعْرٌ وَنَهَى عَنِ التَّحَلُّقِ قَبْلَ الصَّلَاةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ (يوم الجمعة قبل الصلاة). قال الشيخ الألباني : حسن

Abdullah İbn Amr İbn Ass رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Məsciddə alış-veriş edilməsini, itmiş bir şeyi axtarmağı, şer söyləməyi və cümə günü namazdan öncə halqa şəkilində oturmağı qadağan etmişdir¹¹¹⁵.

عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لَمَّا صَلَّى قَامَ رَجُلٌ فَقَالَ (بعد ما صلى النبي صلى الله عليه وسلم صلاة الفجر فأدخل رأسه من باب المسجد) مَنْ دَعَا إِلَى الْحَمَلِ الْأَحْمَرِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « لَا وَجَدَتْ (لَا وَجَدَتْ لَا وَجَدَتْ) (لَا وَجَدَتْ لَا وَجَدَتْ) إِمَّا بُنِيَتِ الْمَسَاجِدُ لِمَا بُنِيَتْ لَهُ (لا ردها الله عليك فإن المساجد لم تبني لهذا) ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Suleyman İbn Bureydə atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (sübh namazını qıldıqdan sonar Ərəb gələrək başını məscidin qapısından içəri saldı) və: “(İtmış heyvanı axtararaq) Mənim qırmızı dəvəmi görən varmı? (tapın varmı?)” deyər soruşdu. Peyğəmbər: «Səni görüm axtardığını tapmayasan, tapmayasan, tapmayasan. Məscidlər nə niyyətlə tikilmişsə onun üçündür»¹¹¹⁶.

¹¹¹⁴ Tirmizi 1321, əl-Albani “Səməra Mustətab” 691.

¹¹¹⁵ Əbu Davud 1079, 1081, əl-Albani “Səməra Mustətab” 676.

¹¹¹⁶ Müslim 80/569, 1290, 1291, İbn Məcə 765, İbn Hibban 1652, əl-Albani “Səməra Mustətab” 676, 688, 691.

الدعاء لمن غلبه الدين BORCLU KƏSİN ETDİYİ DUA

عن علي بن أبي طالب عليه السلام أن مكاتبا جاءه فقال: إني عجزت عن كتابتي فأعني قال: ألا أعلمك كلمات علمنيهن رسول الله صلى الله عليه وسلم لو كان عليك مثل جبل صبير دينا، أداه الله عنك؟ قال: «اللَّهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ» قال الشيخ الألباني: صحيح

Əli İbn Əbu Talib رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir kölə: “Özünü satın almaq üçün əhd bağladığı pulu ödəməkdən aciz qaldım mənə kömək et” dedi. Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم mənə öyrətdiyi bəzi kəlimələri sənə öyrədimmi? Səbir dağı boyda borcun olsa belə Allah onu sənin üçün asanlıqla ödər və: “Allahumməkfiniy Bihəlalikə An Həramikə Və Əğniniy Bifadlikə Ammən Siwaka – Allahım! Məni Öz halalınla kifayətləndirib haramına möhtac etmə! Məni Öz lütfünlə Özündən başqasına möhtac etmə!”¹¹¹⁷.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنْتُ أَخْدُمُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ كَثِيرًا يَقُولُ «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبَخْلِ وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلْبَةِ الرَّجَالِ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən صلى الله عليه وسلم ən çox eşitdiyim: “Allahumma İnniy Əuzu Bika Minal Həmmi Vəl Həzəni, Vəl Aczi Vəl Kəsəli, Vəl Buxli Vəl Cubni, Və Daləid Deyni Və Ğələbatir Ricəli – Allahım! Üzüntü və kədərdən, acizlik və tənbəllikdən, xəsislik və qorxaqlıqdan, borc altında qalmaqdan və insanların (məni) sıxışdırmasından Sənə sığınırım!”¹¹¹⁸.

عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - ذَاتَ يَوْمٍ الْمَسْجِدَ فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ أَبُو أُمَامَةَ فَقَالَ « يَا أَبَا أُمَامَةَ مَا لِي أُرَاكَ جَالِسًا فِي الْمَسْجِدِ فِي غَيْرِ وَقْتِ الصَّلَاةِ ». قَالَ هُمُومٌ لَرَمْتَنِي وَدُيُونَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ « أَفَلَا أَعْلَمُكَ كَلَامًا إِذَا أَنْتَ قُلْتَهُ أَذْهَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَمَّكَ وَقَضَى عَنْكَ دَيْنَكَ ». قَالَ قُلْتُ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ « قُلْ إِذَا أَصْبَحْتَ وَإِذَا أَمْسَيْتَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبَخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلْبَةِ الدَّيْنِ وَفَهْرِ الرَّجَالِ ». قَالَ فَفَعَلْتُ ذَلِكَ فَأَذْهَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَمِّي وَقَضَى عَنِّي دَيْنِي. قال الألباني: ضعيف .

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bir gün məscidə daxil oldu və ənsardan Əbu Uməmə adlı birisini gördü və: “Ey Əbi Uməmə! Namaz vaxtı deyil, sən burada nə edirsən?”. O: “ Üzüntüdən və (yaxamdan yarışan) borclar üzündən” buradayam Yə Rəsulullah! Peyğəmbər: “Sənə elə bir şey

¹¹¹⁷ Tirmizi 3563, 3911, Əhməd 1319, əl-Albani “Səhihdə” 266, “Səhih Kəlimə” 116.

¹¹¹⁸ Muxtəsər Buxari 1234, 60008, 6369, Əbu Davud 1541, 1543, Tirmizi 3484, Nəsəi 5449, 5450, 5476, 5503, Əhməd 13304, 13328, 13365, 13389, əl-Albani “Səhih”.

öyrədimmi onu dediyin zaman üzüntün gedər və borcunu ödəyərsən". Mən: "Bəli, Yə Rəsulullah!" dedim. Səhər və axşam: "Allahummə İnniy Əuzu Bika Minəl Həmmi Vəl Həzəni, Və Əuzu Bika Minəl Aczi Vəl Kəsəli, Və Əuzu Bika Minəl Cubni Vəl Buxli, Və Əuzu Bika Min Ğələbətiti Deyni Və Qahrir Ricəli – Allahım! Üzüntü və kədərdən, acizlik və tənbəllikdən, xəsislik və qorxaqlıqdan, borc altında qalmaqdan və insanların (məni) sıxışdırmasından Sənə sığınırım!". Bunu etdiyim zaman üzüntüm getdi və borcumu da ödədim"¹¹¹⁹.

عن عبد الله بن عمرو بن العاص : أن رسول الله صلى الله عليه و سلم كان يدعو هؤلاء الكلمات اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ العَدُوِّ وَشَمَاتَةِ الأَعْدَاءِ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Amr İbn Ass ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu kəlimələrlə dua edərdi: "Allahummə İnniy Əuzu Bika Min Ğələbətiti Deyni Və Ğələbətiti Aduvvi Və Şəmətətiti Əadəi – Allahım! Borc altında qalmaqdan, insanların və düşmənlərimin (məni) sıxışdırmasından, düşmənlərimin sevinməsindən Sənə sığınırım!"¹¹²⁰.

عن عبد الله بن عمرو عن رسول الله صلى الله عليه و سلم أنه كان يدعو : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَظَلَمَاتَنَا ، وَهَزَلْنَا وَجَدْنَا وَعَمَلْنَا ، وَكُلَّ ذَلِكَ عِنْدَنَا . اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ ، وَغَلَبَةِ العِبَادِ ، وَشَمَاتَةِ الأَعْدَاءِ. قال شعيب الأرنؤوط : إسناده حسن

Abdullah İbn Amr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahumməğfir Ləna Zünubəna Və Zulməna Və Həzləna Vəciddəna Və Amədəna Və Kullu Zəlikə İndəna, Allahummə İnniy Əuzu Bika Min Ğələbətiti Deyni Və Ğələbətiti İbədi Və Şəmətətiti Əadəi – Allahım! Bizim ganahlarımızı və etdiyimiz zülümü, zarafat, ciddi və ya qəsdlə etdiyimiz (günahlarımızı) bağışla. Allahım! Borc altında qalmaqdan, insanların və düşmənlərimin (məni) sıxışdırmasından, düşmənlərimin sevinməsindən Sənə sığınırım!"¹¹²¹.

دعاء من استصعب عليه أمر

ÇƏTİNƏ DÜŞDÜKDƏ EDİLƏN DUA

عن أنس بن مالك ﷺ أن رسول الله ﷺ قال: اللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا ، وَأَنْتَ تَجْعَلُ الحَزْنَ إِذَا شِئْتَ سَهْلًا. قال الشيخ الألباني : صحيح

¹¹¹⁹ Əbu Davud 1555, 1557, əl-Albani "Zəif".

¹¹²⁰ Nəsəi 5475, 5487, 5488, əl-Albani "Səhih".

¹¹²¹ İbn Hibban 1027, Şueyb Arnavut "Həsən".

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allahumma La Səhla İlla Ma Ca’altəhu Səhlən Və Əntə Tac’alul Həznə İza Şi’tə Səhlən – Allahım! Sənin asanlaşdırdığından başqa asan olan bir şey yoxdur. Sən istəsən, çətin işi asanlaşdırarsan!»¹¹²².

ما جاء في دعاء الحاجة

EHTİYAC ZAMANI EDİLƏN DUA

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى الْأَسْلَمِيِّ ، قَالَ : خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : مَنْ كَانَتْ لَهُ حَاجَةٌ إِلَى اللَّهِ ، أَوْ إِلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ ، فَلْيَتَوَضَّأْ وَيُصَلِّ رَكَعَتَيْنِ ، ثُمَّ لِيَقُلْ : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ ، سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ ، وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ ، وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ ، وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ ، أَسْأَلُكَ أَلَّا تَدْعَ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ ، وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَجْتَهُ ، وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا إِلَّا قَضَيْتَهَا لِي ، ثُمَّ لِيَسْأَلْ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَا شَاءَ ، فَإِنَّهُ يُقَدَّرُ. قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا

Abdullah İbn Əbi Aufa əl-Əsləmi رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم yanımıza gələrək buyurdu: “Hər hansı bir kimsənin Allah yanında bir ehtiyacı olarsa və ya Allahın məxluqatından bir kimsənin yanında ehtiyacı olarsa dəstnamaz alıb iki rükət namaz qılsın və belə dua etsin: “La İlahə İlləlləhul Həlİmul Kərim, Subhənelləhi Rəbbil Arşil Azim, Əlhəmdulilləhi Rəbbil Aləmin, Allahumma İnni Əsəlukə Mucibəti Rəhmətikə Və Azəimə Məğfirətikə, Vəl Ğanimətə Min Kulli Birr, Vəs Səlaməti Min Kulli İsm, Əsəlukə Əllə Tədəə Li Zənbən İllə Ğəfərtəhu, Və Lə Həmmə İllə Fərractəhu, Və Lə Həcətən Hiyə Ləkə Rıdan İllə Qadaytəhə Li – Həlİm və Kərim olan Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah yoxdur! Əzəmətli Ərşin sahibi pak və nöqsansızdır! Aləmlərin Rəbbi olan Allaha həmd olsun! Allahım! Sənin rəhmətinə vəsilə olan səbəbləri, məğfirətini qazandıracaq (yolları), hər bir yaxşılığın qənimətini, hər bir günahdan salamtda olmağı Səndən diləyirəm! (Allahım) Hər günahımı bağışlamağın, hər kədərimi aparmağın, rızana uyğun hər bir ehtiyacımı yerinə yetirməyini Səndən diləyirəm! Sonra dünya və axirət ilə bağlı dilədiyini Allahdan istə. Şübhəsiz ki, o, dilək təqdir edilmişdir”¹¹²³.

الدعاء لمن عرض عليك ماله

MALINI SƏNƏ TƏKLİF EDƏN KİMSƏ ÜÇÜN EDİLƏN DUA

¹¹²² İbn Sunni 351, Nəvəvi «Əzkar» səh: 106, İbn Hibbnə 970, 2427, əl-Albani “Səhihdə” 2886.

¹¹²³ İbn Məcə 1384, əl-Albani “Zəif”. Bəziləri buna Ehtiyac namazı da deyirlər.

عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ آخَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ الرَّبِيعِ إِنِّي أَكْثَرُ الْأَنْصَارِ مَالًا فَأَقْسِمُ لَكَ نِصْفَ مَالِي وَأَنْظُرَ أَيَّ زَوْجَتِي هَوَيْتَ نَزَلْتُ لَكَ عَنْهَا فَإِذَا حَلَّتْ تَزَوَّجْتَهَا قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ.

AbdurRəhman İbn Auf ؓ demişdir: “Biz Mədinəyə gəldikdə Peyğəmbər ﷺ mənimlə Səd İbn Rəbini (bir-birimizə) qardaş etdi. Səd İbn Rəbi dedi: “Mən ənsarın ən varlı adamlarındanam, malımın yarısını sənə verirəm; habelə bax gör zövcələrimdən hansı sənənin xoşuna gəlsə, onu sənənin üçün boşayım, iddəsi¹¹²⁴ bitdikdən sonra sən onunla evlən”. AbdurRəhman dedi: “Bərəkəlahu Ləkə Fi Əhlikə Və Məlikə - Allah əhlinə və malına da bərəkət versin”¹¹²⁵.

دعاء المقترض عند السداد

BORCU QAYTARARKƏN BORC SAHİBİ ÜÇÜN EDİLƏN DUA

عن عبد الله بن أبي ربيعة ؓ قال: استقرضَ النبي ﷺ مِنِّي أَرْبَعِينَ أَلْفًا، فَجَاءَهُ مَالٌ، فَدَفَعَهُ إِلَيَّ وَقَالَ: بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ، إِنَّمَا جَزَاءُ السَّلْفِ (الْوَفَاءُ وَالْحَمْدُ) وَالْأَدَاءُ. قال الشيخ الألباني: صحيح

AbdurRahman İbn Əbi Rəbia ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ məndən qırx min (dirhəm) borc istədi. Ona mal gəldi və mənə borcu qaytararaq buyurdu: “Bərəkəllahu Ləkə Fi Əhlikə Və Məlikə, İnnəmə Cəzaus Sələfil (Başqa rəvayətdə: Vəfai Vəlhəmdi) Həmdü Vəl Ədəu – Allah sənənin üçün ailəni və malını bərəkətli etsin! Həqiqətən borcun qarşılığı təşəkkür etmək və (onu) ödəməkdir”¹¹²⁶.

ما يقول من قال له اني: احبك في الله

MƏN “İNNİ UHİBBUKƏ FİLLƏH – SƏNİ ALLAH XATİRİNƏ SEVİRƏM” DEYƏN KİMSƏYƏ EDİLƏN DUA

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ؓ أَنَّ رَجُلًا كَانَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَمَرَّ بِهِ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لِأُحِبُّ هَذَا. فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ «أَعَلِمْتَهُ». قَالَ لَا قَالَ «أَعَلِمْتَهُ». قَالَ فَلَحِقَهُ فَقَالَ إِنِّي أُحِبُّكَ فِي اللَّهِ. فَقَالَ أَحَبُّكَ الَّذِي أَحَبَّبْتَنِي لَهُ. قال الشيخ الألباني: صحيح

¹¹²⁴ Ərindən boşanan və ya əri ölən qadının təkrar ərə gedə bilməsi üçün şəriətə görə gözləməli olduğu vaxt. Ərindən boşanan qadın üç dəfə heyz görüncəyədək və ya üç heyzdən təmizləninəcəyədək, əri ölən qadın isə dörd ay on gün gözləməlidir.

¹¹²⁵ Buxari 1944, 2049, 3569, 3722, 3780, 3937, 5072, 5167, Tirmizi 1933, Nəsəi 3388.

¹¹²⁶ Nəsəi 4683, 4697, 6280, İbn Macə 2424, Əhməd 16457, əl-Albani “Səhih”.

Ənəs rəvayət ☪ edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ☪ yanında olduğu zaman biri oradan ötdükdə o: “Ey Allahın Rəsulu! Mən bu adamı sevirəm” dedi. Peyğəmbər: “(Bu sevgini) ona bildirdinmi?” deyə buyurdu. O: “Xeyr” dedi. Peyğəmbər: “Get ona sevdiyini bildir” deyə buyurdu. O, da həməən kimsəyə (çataraq): “*İnni Uhibbukə Fillah – Mən səni Allah üçün sevirəm*” dedi. O: “*Əhəbbəkəl Ləzi Əhbəbtəniyə Ləhu – Məni xətirinə sevdiyin (Allah) səni də sevsin!*”¹¹²⁷.

إعلام الرجل أخاه أنه يحبه في الله

QARDAŞINI ALLAH ÜÇÜN SEVƏN ONA BİLDİRSİN

عن علي بن الحسن ☪ قال رسول الله ☪: ((إذا أحب أحدكم أخاه في الله فليبين له، فإنه خير في الإلغة، وأبقى في المودة)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əli İbn Həsən ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ buyurdu: “Qardaşını Allah üçün sevən (sevdiyini) ona bildirsin. Həqiqətən o yoldaşlıqda xeyirli və sevgi bağları daimi olandır”¹¹²⁸.

عن المقدام بن معدي كرب ☪ قال: قال رسول الله ☪: ((إذا أحب أحدكم أخاه فليعلمه، أنه يحبه)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Miqdad İbn Məadi Kərb ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ buyurdu: “Bir kimsə öz qardaşını sevdiyi zaman onu sevdiyini qardaşına bildirsin”¹¹²⁹.

عن أبي ذر ☪ أنه سمع رسول الله ☪ يقول: ((إذا أحب أحدكم صاحبه فليأته في منزله، فليخبره أنه يحبه لله)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Zərr ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ☪ belə buyurduğunu eşitdim: “Əgər sizdən biri (qardaşını, yoldaşını) dostunu sevərsə onun evinə gəlib Allah üçün onu sevdiyini ona xəbər versin”¹¹³⁰.

عن أبي ذر قلت يا رسول الله الرجل يحب القوم ولا يستطيع أن يلحق بعملهم قال أنت يا أبا ذر مع من أحببت قلت ان أحب الله ورسوله قال أنت مع من أحببت يا أبا ذر" قال الشيخ الألباني : صحيح

¹¹²⁷ Əbu Davud 5125, 5127, əl-Albani “Səhihdə” 3253.

¹¹²⁸ əl-Albani “Səhihdə” 1199.

¹¹²⁹ əl-Albani “Səhihdə” 417.

¹¹³⁰ Əhməd 21294, 21553, 21332, əl-Albani “Səhihdə” 418.

Əbu Zərr rəvayət edir ki, mən: “Ey Allahın elçisi! Bir nəfər bir camaatı sevir, amma onların dərəcəsinə çata bilmir?” O dedi: “Ey Əbu Zərr! Sən sevdiyin kimsə ilə bərabərsən”. Mən dedim: “Mən həqiqətən də Allahı və Onun elçisini sevirəm!” O dedi: “Ey Əbu Zərr! Sən sevdiyin kimsə ilə bərabərsən”¹¹³¹.

عن أنس أن رجلا سأل النبي صلى الله عليه وسلم فقال يا نبي الله متى الساعة فقال وما أعددت لها قال ما أعددت لها من كبير إلا إن أحب الله ورسوله فقال المرء مع من أحب قال أنس فما رأيت المسلمين فرحوا بعد الإسلام أشد مما فرحوا يومئذ قال الشيخ الألباني صحيح :

Ənəs rəvayət edir ki, bir kişi Peyğəmbərdən soruşdu: “Ey Allahın Peyğəmbəri! Qiyamət nə zaman qopacaq?” O dedi: “Sən o gün üçün nə hazırlamısan?” (Kişi) dedi: “Elə böyük bir şey hazırlamamışam. Mən sadəcə Allahı və Onun elçisini sevirəm!”. O dedi: “Kişi sevdiyi kimsə ilə bərabərdir”. Ənəs (r.a) deyir ki, mən müsəlmanların İslam dinini qəbul etdikdən sonra bu gündə sevindiklərindən daha çox sevindiklərini görmədim”¹¹³².

الدعاء بظهر الغيب

QEYBDƏ OLAN (KİMSƏ) ÜÇÜN DUA ETMƏK

أُمُّ الدَّرْدَاءِ قَالَتْ حَدَّثَنِي سَيِّدِي أَبُو الدَّرْدَاءِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ « إِذَا دَعَا الرَّجُلُ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ آمِينَ وَلَكَ بِمِثْلِ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Ummu Dərda rəvayət edir ki, ağam (Yəni, ərim Əbu Dərda) mənə rəvayət etdi ki, Peyğəmbərin belə buyurduğunu eşitdim: “Bir kimsə müsəlman qardaşı üçün onun qeybində (yəni, yanında olmadığı zaman) dua etdiyi zaman mələklər onun üçün: “(Amin), misli qədəri sənə də verilsin”¹¹³³.

عن صفوان بن عبد الله بن صفوان وكانت تحتها الدرداء بنت أبي الدرداء قال قدمت عليهم الشام فوجدت أم الدرداء في البيت ولم أجد أبا الدرداء قالت أتريد الحج العام قلت نعم قالت فادع الله لنا بخير فان النبي صلى الله عليه وسلم كان يقول إن دعوة المرء المسلم مستجابة لأخيه بظهر الغيب عند رأسه ملك موكل كلما دعا لأخيه بخير قال آمين ولك بمثل قال فلقيت أبا الدرداء في السوق فقال مثل ذلك يأتى عن النبي صلى الله عليه وسلم قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Dərdanın kürəkəni Səfvan İbn Abdullah İbn Səfvan rəvayət edir ki, mən Şama (yoldaşımın ata-anasının) yanına gəldikdə Ummu Dərda

¹¹³¹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 351, Əbu Davud 5126, 5128, əl-Albani “Səhih”.

¹¹³² Buxari “Ədəbul Mufrad” 352, Əbu Davud 5127, 5129, əl-Albani “Səhih”.

¹¹³³ Müslim 2732, 2783, 7103, Əbu Davud 1534, 1536, əl-Albani “Səhih”.

evdə idi. Əbu Dərda ﷺ isə yox idi. (Qayınanam) soruşdu: “Bu il həcc ziyarətinə getmək istəyirsən?”. Mən: “Bəli!”- deyə cavab verdim. O buyurdu: “Elə isə bizim üçün Allaha xeyirli dualar et!”. Çünki Peyğəmbər ﷺ deyərdi: “Həqiqətən, müsəlman bəndənin yanında olmayan qardaşı üçün etdiyi dua qəbuldur. Dua edənin başı üstə təyin olunmuş bir mələk vardır. Qardaşı üçün dua edib hər dəfə xeyir dilədikdə mələk: “**Amin!** Sənə də onun misli qədər çatsın”- deyər. Sonra mən bazarda Əbu Dərda ﷺ ilə rastlaşdım. O da bunu mənə Peyğəmbərdən ﷺ eynilə rəvayət etdi¹¹³⁴.

عن عمران بن حصين قال: قال رسول الله ﷺ: ((دُعَاءُ الْأَخِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ لَا يَرُدُّ)) قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

İmran İbn Huseyn ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qardaşın qeybdə olan qardaşı üçün etdiyi dua rədd edilməz”¹¹³⁵.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ «إِنَّ أَسْرَعَ الدُّعَاءِ إِجَابَةٌ دَعْوَةِ غَائِبٍ لِغَائِبٍ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: ضَعِيفٌ .

Abdullah İbn Amr İbn əl-Ass ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ən tez cavab verilən (qəbul edilən) dua ғаibin qeybdə olan üçün etdiyi duadır”¹¹³⁶.

عَنْ عُمَرَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ اسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي الْعُمْرَةِ فَأَذَّنَ لِي وَقَالَ «لَا تَنْسَنَا يَا أَخِيَّ مِنْ دُعَائِكَ» . فَقَالَ كَلِمَةً مَا يَسْرُنِي أَنَّ لِي بِهَا الدُّنْيَا قَالَ شُعْبَةُ ثُمَّ لَقِيتُ عَاصِمًا بَعْدُ بِالْمَدِينَةِ فَحَاتَّنِيهِ وَقَالَ «أَشْرِكُنَا يَا أَخِيَّ فِي دُعَائِكَ» . قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: ضَعِيفٌ .

Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ Ümrə etmək üçün izin istədim. Mənə izin verdi və buyurdu: “Qardaşım! Bizi də dualarında unutma”. Mənə elə bir söz söylədi ki, onu yerinə bütün dünyaya sahib olmağım məni o, qədər sevindirməzdi. Şöbə deyir ki: “Mədinədə Asimlə qarşılaşdım. Mənə eyni hədisi danışaraq dedi: “Ey Qardaşım! Duana bizi də ortağ et”¹¹³⁷.

الدعاء لمن صنع لك معروفاً

SƏNƏ YAXŞILIQ EDƏN KİMSƏYƏ EDƏCƏYİN DUA

¹¹³⁴ Buxari “Ədəbul Mufrad” 625, Müslim 2733, 7105, əl-Albani “Səhih”.

¹¹³⁵ əl-Albani “Səhihul Cəmi” 3379.

¹¹³⁶ Əbu Davud 1535, 1537, əl-Albani “Zəif”.

¹¹³⁷ Əbu Davud 1498, 1500, əl-Albani “Zəif”.

عن أسامة بن زيد رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: «مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَقَالَ لِفَاعِلِهِ: جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا، فَقَدْ أُنْبَغَ فِي الشَّاءِ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Usamə İbn Zeyd رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir kimsə ona edilən yaxşılıqdan sonra yaxşılıq edən kimsəyə “Cəzakəllahu Xayran – Allah səni xeyirlə mükafatlandırısın!” desə, gözəl tərzdə təşəkkür etmiş olar¹¹³⁸.”

عن أنس رضي الله عنه قال: قال المهاجرين: يا رسول الله ذهب الأنصار بالأجر كله! ما رأينا قوماً أحسن بَدَلًا لكثير، ولا أحسن مواساة في قليل منهم، ولقد كفونا المؤنة، قال: ((أليس تُنتون عليهم، وتدعو لهم؟)) قالوا: بلى قال: ((فذاك بذلك)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, mühacirlər: “Yə Rəsulullah! Ənsarlar bütün əciri alıb getdilər. Bu qövmlər içərisində onlardan daha çox mal sərf edən az bir kəslər gördük. Bütün ehtiyaclarımızı ödədilər. Məgər siz bunun qarşılığında onlara dua etmirsiniz. Onlar: “Bəli”. Peyğəmbər: “Bu onun əvəzidir” deyərək buyurdu¹¹³⁹.”

ما حكم مدح؟

TƏRİF ETMƏYİN HÖKMÜ?

Peyğəmbər ﷺ tərif etdikdə həddi aşmağı və tərif olunan üçün bir fitnə olmasından qorxduğu üçün tərif etməyi qadağan edərdi. Peyğəmbər ﷺ tərifi töhmətləyərdi, çünki o insanı öz şəxsi gözündə ucaldır və təkəbbürlüyə səbəbdir. Bu isə Tövhidin kamilliyinə ziddir. Buna görə də ən çətin sınaqlar zamanı belə Allah Rəsulu ﷺ əməllərinin Rəbbi qarşısında alçalardı. Bu Allaha itaətə, Onun qarşısında qorxmağa və təvəzökarlığa aparır. Allah qarşısında alçalmağa can atmıyan hər kəs Onun hüququna əl uzadır. Çünki, Mütəkəbbir yalnız Allahdır.

أبي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « الْعِزُّ إِزَارَةٌ وَالْكَبْرِيَاءُ رِدَاؤُهُ فَمَنْ يُنَازِعُنِي عَدْبَتُهُ ».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Allah ﷻ buyurdu): “İzzət və təkəbbürlük Mənim libaslarımdır. Kim bunlardan birinə şərikin olmaq istəsə, ona əzab verərəm”¹¹⁴⁰.”

¹¹³⁸ Tirmizi 2035, Nəsəi “Kubra” 10008, əl-Albani “Səhih Tərgib” 969, “Səhihul Cəmi” 6244, 6326.

¹¹³⁹ Nəsəi “Kubra” 10009, əl-Albani “Səhih Tərgib” 977.

¹¹⁴⁰ Muslim 2620, 6846, Buxari “Ədəbul Mufrad” 552, Əbu Davud 4090, 3567.

ماذا يقول إذا مدح مسلماً MÜSƏLMANI TƏRİF ETDİKDƏ NƏ DEYLİR?

عن أبي بكره رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((مَدَحَ رَجُلٌ رَجُلًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ - فَقَالَ (عن أبي بكره أن رجلاً ذكر عند النبي صلى الله عليه وسلم فأتى عليه رجل خيراً يا رسول الله ما من رجل بعد رسول الله صلى الله عليه وسلم أفضل منه في كذا وكذا) « وَيُحَاكُ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ ». مِرَارًا » إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ مَادِحًا صَاحِبَهُ لَا مَحَالَةَ فَلْيَقُلْ: أَحْسِبُ فَلَانًا وَاللَّهُ حَسْبِيهِ وَلَا أَرْجِي عَلَى اللَّهِ أَحَدًا أَحْسِبُهُ إِنْ كَانَ يَعْلَمُ ذَلِكَ كَذَا وَكَذَا».

Əbu Bəkrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir kişi barədə Peyğəmbərin ﷺ yanında söz açdıqda bir nəfər onu təriflədi (Başqa rəvayətdə: “Ya Rəsulullah! Filan və filan xüsuslarda Allah və Rəsulundan sonra, o kimsədən daha fəzilətli heç kimsə yoxdur). Peyğəmbər: “Vay sənə halına! Sən öz dostunu (belə tərif etməklə) boynunu sındırdın. (O, bunu bir neçə dəfə təkrar etdi.) Sizlərdən biri (kimisə) hökmən tərifləməli olsa, – onun yaxşı adam olduğunu bilirsə – qoy desin: “Əhsibu Fulənən Vəllahu Həsiybuhu Və Lə Uzəkkiy Aləllahi Əhədən – Mən filankəsi (yaxşı adam) hesab edirəm. Onu hesaba çəkən isə Allah olacaq. Mən heç kəsi Allah yanında təmizə çıxartmıram!”¹¹⁴¹.

عن أبي موسى قال سمع النبي صلى الله عليه وسلم رجلاً يثنى على رجل ويظريه فقال النبي صلى الله عليه وسلم أهلكنم أو قطعتم ظهر الرجل" قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir kişinin başqa birisini təriflədiyini və tərif edərəkən həddi aşdığını eşidib dedi: “Siz o kimsəni (məğrur edib) həlak etdiniz və ya o kimsənin belini qırdınız”¹¹⁴².

عن إبراهيم التيمي عن أبيه قال كنا جلوسا عند عمر فأتني رجل على رجل في وجهه فقال عقرت الرجل عقرك الله" قال الشيخ الألباني : حسن

İbrahim ət-Teyminin atası rəvayət edir ki, bir dəfə biz Ömər رضي الله عنه yanında oturmuşduq. Bir kişi başqa birisinin üzünə tərif dedi. Ömər: “Sən onu kəsdin, Allah da səni kəssin!”¹¹⁴³.

عن زيد بن أسلم عن أبيه قال سمعت عمر يقول المدح ذبح قال محمد يعني إذا قبلها" قال الشيخ الألباني : صحيح

¹¹⁴¹ Buxari 2662, 5810, 6162, Müslim 2296, 3000, 7693, Əhməd 20422, 20438, Buxari “Ədəbul Mufrad” 333. İmran رضي الله عنه deyir ki: «İnsanı öləndən sonra tərif et. Çünki ölənə qədər onun sünnə və ya bidət üzərə öləcəyi bilinməz». Lələkai «Şərhu Usuli Etiqadi Əhli Sünnə vəl Cəmaat».

¹¹⁴² Müslim 3001, Buxari “Ədəbul Mufrad” 334, əl-Albani “Səhih”.

¹¹⁴³ Buxari “Ədəbul Mufrad” 335, əl-Albani “Həsən”.

Zeyd İbn Əsləmin atası rəvayət edir ki, mən Ömər رضي الله عنه belə dediyini eşitdim: “Tərif etmək baş kəsməkdir!” Muhəmməd dedi: “Əgər bunu qəbul etsə”¹¹⁴⁴.

عن أبي معمر قال قام رجل يثنى على أمير من الأمراء فجعل المقداد يثنى في وجهه التراب وقال أمرنا رسول الله صلى الله عليه وسلم أن نحشي في وجوه المداحين التراب قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Mə'mər rəvayət edir ki, bir kişi qalxıb ixtiyar sahiblərindən birinə tərif dedi. Miqdad رضي الله عنه onun üzünə torpaq atıb dedi: “Peyğəmbər ﷺ bizə məddahların üzünə torpaq atmağı buyurdu”¹¹⁴⁵.

عن عطاء بن أبي رباح أن رجلا كان يمدح رجلا عند بن عمر فجعل بن عمر يثو التراب نحو فيه وقال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا رأيتم المداحين فاحنوا في وجوههم التراب قال الشيخ الألباني : صحيح

Əta İbn Əbi Rəbah rəvayət edir ki, bir kişi İbn Ömər رضي الله عنه yanında başqa birisini təriflədi. İbn Ömər رضي الله عنه onun üzünə torpaq atıb dedi: “Peyğəmbər ﷺ buyurmuşdu: “Məddahları görsəniz üzlərinə torpaq atın!”¹¹⁴⁶.

متي يجوز مدح؟

NƏ ZAMAN TƏRİF ETMƏK OLAR?

İmam Nəvəvi رحمته الله deyir: “Bu hədislərin hər biri tərif etməyin qadağan olmasını bildirir. Lakin tərif etməyi mubah edən hədislər də vardır ki, alimlər bir-birinə zid görsənən bu hədisləri bu cür açıqlamışlar. Əgər tərif olunan kimsə tərifdən sonra onda öyünmək, qürurlanmaq, təkəbbürlük hissələri yaranmazsa, nəfsinin əsiri olmazsa belə bir kimsəni tərif etmək nə haramdır, nə də məkrüh. Lakin bu söylənilənlər onun haqqında ehtimal olunursa, belə bir kimsəyə qarşı üzünə tərif etmək məkrühdür. Tərif etməyin mubah olduğunu göstərən hədislər:

يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ أَتَذُنُّ لَهُ وَيَسِّرُهُ بِالْحَنَّةِ.

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ona izn ver və Cənnətlə müjdələ”¹¹⁴⁷.

¹¹⁴⁴ Buxari “Ədəbul Mufrad” 336, əl-Albani “Səhih”.

¹¹⁴⁵ Müslim 3002, Buxari “Ədəbul Mufrad” 339, əl-Albani “Səhih”.

¹¹⁴⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 340, əl-Albani “Səhih”.

¹¹⁴⁷ Buxari 3674, 2403.

أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ مِنْ الْأَشْيَاءِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ دُعِيَ مِنْ أَبْوَابِ يَعْنِي الْجَنَّةِ يَا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا خَيْرٌ فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلَاةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلَاةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصِّيَامِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصِّيَامِ وَبَابِ الرِّيَّانِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا عَلَيَّ هَذَا الَّذِي يُدْعَى مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ مِنْ ضُرُورٍ وَقَالَ هَلْ يُدْعَى مِنْهَا كَلِّهَا أَحَدٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ وَأَرْجُو أَنْ تُكُونَ مِنْهُمْ يَا أَبَا بَكْرٍ.

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim (malından) Allah yolunda iki şey xərcləsə, onu Cənnət qapılarının birindən çağırır: “Ey Allahın qulu, bu bir xeyirdir”– deyəcəklər. Namaz qılanlar namaz qapısından, cihad edənlər cihad qapısından, oruc tutanlar Rəyyan adlı qapıdan, sədəqə verənlər də sədəqə qapısından (Cənnətə) çağırılacaqlar.” (Bu vaxt) Əbu Bəkr dedi: “Atam-anam sənə fəda olsun, ya Rəsulullah! Bu qapılardan çağırılanların heç bir sıxıntı keçirməyəcəkləri bəllidir. Bəs bu qapıların hamısından çağırılan bir kimsə olacaqmı?” Peyğəmbər: “Bəli və mən ümid edirəm ki, sən onlardan olacaqsan Ey Əbu Bəkr!”¹¹⁴⁸.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ جَرَّ تَوْبَهُ خِيَلَاءَ لَمْ يَنْظُرِ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ أَحَدًا شِئْتِي نُوبِي يَسْتَرْحِي إِلَّا أَنْ أَعَاهَدَ ذَلِكَ مِنْهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّكَ لَسْتَ تَصْنَعُ ذَلِكَ خِيَلَاءَ».

Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim təkəbbürlüyündən paltarının ətəyini yerlə sürüyərsə, Qiyamət günü Allah onun üzünə baxmaz. (Bunu eşidəndə) Əbu Bəkr: “Mən fikir vermədikdə paltarının uclarından biri yerə sürtülür. Peyğəmbər: “Sən ki bunu təkəbbürlüyündən etməsən”¹¹⁴⁹.

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهَا يَا ابْنَ الْخَطَّابِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقَيْكَ الشَّيْطَانُ سَالِكًا فَجَأَ فَطُ إِذَا سَلَكَ فَجَأًا غَيْرَ فَجَأِكَ.

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ey Xattabın oğlu! Nəfsim əlində olan Allaha and olsun ki, şeytan sənənin bir yolla gətdiyini görərsə, heç şübhəsiz ki, yolunu dəyişərək başqa bir yola keçər”¹¹⁵⁰.

¹¹⁴⁸ Buxari 1897, 3666, Müslim 1027.

¹¹⁴⁹ Buxari 3665, Müslim 2382.

¹¹⁵⁰ Buxari 3683, Müslim 2396.

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَيْتُنِي دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا أَنَا بِالرُّمَيْصَاءِ امْرَأَةِ أَبِي طَلْحَةَ وَسَمِعْتُ خَشْفَةَ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالَ هَذَا بِلَالٌ وَرَأَيْتُ قَصْرًا بِنِيفَانِهِ جَارِيَةٌ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا فَقَالَ لِعُمَرَ فَأَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلَهُ فَأَنْظَرُ إِلَيْهِ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَكَ فَقَالَ عُمَرُ بِأَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ أَعَلَيْكَ أَعَارُ.

Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Yuxuda) gördüm ki, Cənnətdəyəm. Birdən qarşımda Əbu Təlhənin zövcəsi Rumeysanı gördüm və bir ayaq səsi eşitdim. Soruşdum: “Bu kimdir?” Dedilər: “Bu Bilaldır!”. Sonra mən bir qəsr və bu qəsrin həyətində bir cavan qız gördüm. Soruşdum: “Bu (qəsr) kimindir?” Dedilər: “Ömərindir!” Mən qəsrin içinə girib ora göz gəzdirmək istədim, lakin sənin qısqanclığın yadıma düşdü (və mən dönüb oradan uzaqlaşdım).” (Bunu eşidəndə) Ömər dedi: “Atam-anam sənə qurban, ya Rəsulullah, heç sənə qısqana bilərəmmi?!”¹¹⁵¹.

عَنْ قَتَادَةَ أَنْ أَنَسَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَنِي قَالَ صَعِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَدًا وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَجَفَّ وَقَالَ اسْكُنْ أَحَدًا أَظَنَّهُ ضَرَبَهُ بِرِجْلِهِ فَلَيْسَ عَلَيْكَ إِلَّا نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ.

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (bir dəfə), Əbu Bəkr, Ömər və Osman Uhud dağına qalxdılar və dağ silkələndi. Onda Peyğəmbər: “Sakit dur, ey Uhud! Həqiqətən, sənin üstündə bir Peyğəmbər, bir siddiq və iki şəhid var”¹¹⁵².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «لَقَدْ كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ رَجُلٌ يُكَلِّمُونَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونُوا أَنْبِيَاءَ، فَإِنْ يَكُنْ مِنْ أُمَّتِي مِنْهُمْ أَحَدٌ فَعُمِّرُ».

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən əvvəl yaşamış İsrail oğullarından – Peyğəmbərlər istisna olmaqla, bəzi (əməlisaleh) insanlara vəhy nazil olardı. Əgər mənim ümmətimdən kiməsə vəhy nazil olmuş olsaydı, bu Ömər ﷺ olardı”¹¹⁵³.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ إِلَى السَّقَايَةِ فَاسْتَسْقَى فَقَالَ الْعَبَّاسُ يَا فَضْلُ أَذْهَبَ إِلَى أُمَّكَ فَأَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَرَابٍ مِنْ عِنْدِهَا فَقَالَ اسْقِنِي قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُمْ يَجْعَلُونَ أَيْدِيَهُمْ فِيهِ قَالَ اسْقِنِي فَشَرِبَ مِنْهُ ثُمَّ أَتَى زَمْرَمَ وَهُمْ يَسْقُونَ وَيَعْمَلُونَ فِيهَا فَقَالَ اعْمَلُوا فَإِنَّكُمْ عَلَى عَمَلٍ صَالِحٍ ثُمَّ قَالَ لَوْلَا أَنْ تَعْلَبُوا لَنَزَلْتُ حَتَّى أُضَعَ الْحَبْلَ عَلَى هَذِهِ يَعْني عَاتِقَهُ وَأَشَارَ إِلَى عَاتِقِهِ.

¹¹⁵¹ Buxari 3679, Müslim 2395.

¹¹⁵² Buxari 3675, 3699.

¹¹⁵³ Buxari 3689.

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, (həcc ziyarətində) Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم su paylanılan yerə gəlib su istədi. Abbas: “Ey Fədl¹¹⁵⁴, get ananın yanına, ondakı sudan Allahın elçisinə gətir!”. Peyğəmbər: “Mənə bu sudan ver” – dedi. (Abbas) dedi: “Ey Allahın elçisi, axı onlar bu suya əllərini salırlar.” Peyğəmbər: “Mənə bu sudan ver” – deyib o sudan içdi. Sonra Zəm-zəm quyusunun yanına gəldi. (Abbas və onun uşaqları) quyudan su çıxardıb (insanlara) su verirdilər. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (onlara) dedi: “Çalışın, həqiqətən də, siz yaxşı iş görürsünüz! Əgər (başqalarının) sizin işinizə yiyələnəcəyindən qorxmasaydım, mən də (quyuya) enər və (çəlləyin) ipini buraya qoyub (su çəkərdim)”. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم “Buraya qoyub” – deyəndə, çiyinə işarə etdi¹¹⁵⁵.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ضَمَّنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى صَدْرِهِ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَلِّمَهُ الْحِكْمَةَ.

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, (Bir dəfə) Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم məni bağrına basıb dedi: “Allahım, ona hikməti¹¹⁵⁶ öyrət!”. Digər rəvayətdə Peyğəmbər: “Allahım, ona Kitabı öyrət!”¹¹⁵⁷.

ماذا يقول الرجل إذا زُكِّيَ TƏRİF OLUNAN KİMSƏ NƏ DEYİR?

عن عددي بن أروطة قال: كان الرجل من أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم إذا زُكِّيَ قال: اللَّهُمَّ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا يَقُولُونَ، وَاعْفِرْ لِي مَا لَا يَعْلَمُونَ وَاجْعَلْنِي خَيْرًا مِمَّا يَظُنُّونَ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Ədiy İbn Ərtat رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم səhabələrindən bir nəfər tərif olunduğu zaman deyərdi: “Allahummə Lə Tuəxizniy Bimə Yəqulunə, Vəğfir Liy Mə Lə Yə'ləmunə Vəc'alniy Xayran Mimmə Yəzunnunə - Allahım! Onların söylədiklərinə görə məni qınama, bilmədikləri şeyləri (onlardan gizli qalan günahlarımı) mənə bağışla və məni zənn etdiklərindən daha xeyirli et!”¹¹⁵⁸.

دعاء الخوف من الشرك ŞİRKƏ (DÜŞMƏKDƏN) QORXAN KİMSƏNİN DUASI

¹¹⁵⁴ Fədl رضي الله عنه Abbasın رضي الله عنه oğludur.

¹¹⁵⁵ Buxari 1635.

¹¹⁵⁶ Burada Qurani başa düşmək qəsd edilir.

¹¹⁵⁷ Buxari 3756, Müslim 2477.

¹¹⁵⁸ Buxari “Ədəbul Mufrad” 585, 761, əl-Albani “Səhih”.

عن معقل بن يسار قال انطلقت مع أبي بكر الصديق رضي الله عنه إلى النبي صلى الله عليه وسلم فقال: (يا أبا بكر للشرك فيكم أخفى من ديب النمل) فقال أبو بكر: وهل الشرك إلا من جعل مع الله إلهاً آخر؟ قال النبي صلى الله عليه وسلم: (والذي نفسي بيده للشرك أخفى من ديب النمل، ألا أدلك على شيء إذا قلته ذهب عنك قليله وكثيره) (أذهب عنك صغار الشرك و كباره)؟ قال: قل اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْرَكَ بِكَ وَأَنَا أَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا أَعْلَمُ (تقولها ثلاث مرات) قال الشيخ الألباني: صحيح

Muaqil İbn Yəsar ﷺ rəvayət edir ki: «Mən Əbu Bəkr əs-Siddiq ﷺ ilə birlikdə Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldik. (Allah Elçisi ﷺ) dedi: «Ey Əbu Bəkr! Şirk (riya) sizin aranızda qarışqanın yerləşindən də gizlidir». Əbu Bəkr dedi: «Məgər şirk Allahla yanaşı başqa bir tanrı qəbul etmək deyilmi?» Peyğəmbər ﷺ dedi: «Canım Əlində Olana and olsun ki, şirk qarışqanın yerləşindən də gizlidir. Sənə elə bir şey öyrədimmi ki, onu dediyin zaman şirkin azı da, çoxu da səndən uzaq olsun? (Başqa rəvayətdə: Kiçik və böyük şirki də aparar)» (Sonra sözüünə davam edib) buyurdu: «Allahummə İnniy Əuzu Bika Ən Uşrikə Bika Və Əna Əa'ləmu, Və Əstəğfirukə Limə Lə Əa'ləmu – De: Allahım! Bilə – bilə Sənə şirik qoşmaqdan Sənə sığınırım və bilmədiklərimə görə də Səndən bağışlanma diləyirəm! (Başqa rəvayətdə: Bunu 3 dəfə demək¹¹⁵⁹)»¹¹⁶⁰.

لا يقال ما شاء الله وشاء فلان

“ALLAH VƏ FİLANKƏS İSTƏYƏRSƏ” – DEMƏYİN

عن حذيفة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال: ((لا تقولوا : ما شاء الله وشاء فلان، ولكن قولوا: ما شاء الله، ثم شاء فلان)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Huzeyfə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah və filankəs istəyərsə - deməyin. Lakin Allah istəyən, sonra filankəs istəyən olsun”¹¹⁶¹.

عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: جاء رجل إلى النبي ﷺ فراجعته في بعض الكلام، فقال: ما شاء الله وشتت! فقال رسول الله ﷺ: ((أجعلتني مع الله عدلاً (وفي لفظ: ندأ) لا، بل ما شاء الله وحده)) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərə ﷺ bəzi kəlimələrlə müraciət edərək dedi: “Əgər Allah və sən istəsən”. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Məni Allaha bərabər (tay) tutdun, əgər Allah istəsə (deyin)”¹¹⁶².

¹¹⁵⁹ Bu kəlimə zəifdir, Bax: “Zəif Cəmi” 3433.

¹¹⁶⁰ Buxari «Ədəbul Mufrad» 716, əl-Albani “Səhih Tərgib” 36, «Səhihul Cəmius Sağir» 3731.

¹¹⁶¹ Əbu Davud 4980, Nəsəi “Kubra” 10720, 10721, İbn Məcə 2117, Əhməd 5/384, əl-Albani “Səhih Silsilə” 137.

¹¹⁶² Buxari “Ədəbul Mufrad” 783, Nəsəi “Əməlül Yəum Vəl Leyl” 988, İbn Məcə 2117, əl-Albani “Səhih” 139.

النهي عن الحلف بغير الله
ALLAHDAN QEYRİSİNƏ AND İÇMƏYİN QADAĞAN
EDİLMƏSİ

عن سعد بن عبيدة قال: سمع ابن عمر رضي الله عنهما رجلاً يحلف: لا والكعبة! فقال له ابن عمر: إني سمعتُ رسولَ الله ﷺ يقول: ((من حلفَ بغيرِ الله، فقدُ أشركَ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Səid İbn Ubadə deyir ki, İbn Ömər رضي الله عنهما eşitdim ki: “Bir kişi and içərək: Yox, Kəbəyə and olsun!”. İbn Ömər: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Allahdan qeyrisinə and içən şirk (və ya küfr etmişdir)”¹¹⁶³.

عن بريدة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((من حلفَ بالأمانة، فليسَ مِنَّا)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Bureydə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əmanətə and içən bizdən deyildir”¹¹⁶⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِي حَلْفِهِ وَاللَّاتِ وَالْعُزَّى فليُقَلَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أَقَامِرْكَ فليَتَصَدَّقْ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim and içsə və andında Lata və Uzzaya and içərsə dərhal *La İlahə İlləllah* – desin, kim dostuna gəl qumar oynayaq sözüən görə sədəqə vəməlidir”¹¹⁶⁵.

عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ حَلَفْتُ بِاللَّاتِ وَالْعُزَّى فَقَالَ أَصْحَابِي قَدْ قُلْتَ هُجْرًا فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ قَرِيبًا وَإِنِّي حَلَفْتُ بِاللَّاتِ وَالْعُزَّى فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ثَلَاثًا ثُمَّ انْفُتْ عَنْ يَسَارِكَ ثَلَاثًا وَتَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ (وَلَا تُعَدُّ. قال الشيخ الألباني : ضعيف).

Musab İbn Sad atasından rəvayət edir ki, bir gün Lat və Uzzaya and içdim. Dostlarım: “Artıq sən hədyan etdin” dedilər. Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim. Ona Lat və Uzzaya and içdiyimi bildirdim. O, 3 dəfə: *La İlahə İlləllah Vəhdəhu La Şarika Lah Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdy Və Huva Ala Kulli Şeyin Qadir* – de sonra sol tərəfinə tüpür, şeytandan Allaha sığın və bir daha (bu əmələ) qayıtma”¹¹⁶⁶.

¹¹⁶³ Əhməd "Musnəd" 2/125, Əbu Davud 3251, Tirmizi 1535, İbn Hibban 4357, əl-Albani "Səhihul Cəmi" 2561, 6204, "Səhih Silsilə" 2042.

¹¹⁶⁴ Əbu Davud 3253, əl-Albani "Səhih Silsilə" 94.

¹¹⁶⁵ Buxari 4579, 4860, 5942, 6107, 6650, Müslim 4349, 1647, Əbu Davud 3249, 3247, İbn Hibban 5705, İbn Məcə 2096, Əhməd 8073, 8087, Nəsəi 3775.

¹¹⁶⁶ İbn Məcə 2097, Nəsəi 3777, Əhməd 1590, əl-Albani "Zəif".

مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا أَسْلَمَ؟ İSLAMI YENİ QƏBUL EDƏN NƏ DEYİR

حَدَّثَنَا أَبُو مَالِكٍ الْأَشْجَعِيُّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ الرَّجُلُ إِذَا أَسْلَمَ عَلَّمَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - الصَّلَاةَ ثُمَّ أَمَرَهُ أَنْ يَدْعُوَ بِهَذِهِ الْكَلِمَاتِ «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي» (وَهُوَ يَقُولُ هَذِهِ الْكَلِمَاتِ لَكَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ).

Əbu Məlik əl-Əşcəiyyu atasından rəvayət edir ki, bir kimsə İslamı qəbul etdikdə Peyğəmbər ﷺ ona namazı öyrədər və sonra bu kəlimələrlə dua etməsini əmr edərdi: “Allahumməğfirli Vərhəmni, Vəhdini, Vəafini, Vərzuqni – Allahım! Məni bağışla, Mənə rəhm et, məni doğru yola yönəlt, mənə afiyət (salamtlıq) və ruzi bəxş et! (Başqa rəvayətdə: Çünki bu kəlimələr sənin üçün dünya və axirət xeyirlərini cəm etmişdir)”¹¹⁶⁷.

ما يقال عند التعجب TƏƏCCÜBLƏNƏN ZAMAN NƏ DEYİLİR?

((سبحان الله)) قال الشيخ الألباني : صحيح

“Subhanəllah – Allah pak və müqəddəsdür!”¹¹⁶⁸.

((الله أكبر)) قال الشيخ الألباني : صحيح

“Allahu Əkbər – Allah ən Böyükdür!”¹¹⁶⁹.

عن أبي هريرة قال سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول بينما راع في غنمه عدا عليه الذئب فأخذ منه شاة فطلبه الراعي فالتفت إليه الذئب فقال من لها يوم السبع ليس لها راع غيري فقال الناس سبحان الله فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم فإني أؤمن بذلك أنا وأبو بكر وعمر". قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Çoban qoyunları otararkən bir canavar sürüyə hücum çəkib ondan bir qoyun apardı. Çoban onu təqib etdi. Canavar ona tərəf çevrilib dedi: “Qorxulu gündə bu qoyunları kim qoruyacaq? (O gün bunların) məndən başqa bir çobanı olmayacaq”. Camaat (təəccüblə): “Subhanəllah!” – dedi. Peyğəmbər: “Mən buna inanıram. Əbu Bəkr

¹¹⁶⁷ Müslim 2697, 7025, Əhməd 15881, 15922, 16301.

¹¹⁶⁸ «Fəthul Bari» 1/210, 390, 414, Muslim 4/1857, Muxtəsər Buxari 173.

¹¹⁶⁹ «Fəthul Bari» 8/441, Tirmizi» 2/103, 235, Əhməd 5/218, Muxtəsər Buxari 1131, əl-Albani “Zilul Cənnə” 76.

və Ömər də (buna inanırlar)"¹¹⁷⁰.

التكبير عند الأمر السار

SEVİNDİRİCİ BİR HAL BAŞ VERDİKDƏ TƏKBİR GƏTİRMƏK

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ... قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَطْمَعُ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالَ فَحَمِدْنَا اللَّهَ وَكَبَّرْنَا ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَطْمَعُ أَنْ تَكُونُوا شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِنَّ مَلَكَكُمْ فِي الْأُمَمِ كَمَثَلِ الشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ أَوْ الرُّقْمَةِ فِي ذِرَاعِ الْجِمَارِ.

Əbu Səid رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Nəfsim əlində olana and olsun ki, mən sizin Cənnət əhlinin 3/1 olmanızı istəyirəm”. Biz Allaha **Həmd** edib, **Təkbir** gətirdik. Sonra: “Nəfsim əlində olana and olsun ki, mən sizin Cənnət əhlinin yarısı olmanızı istəyirəm. Sizin ümmətlər arasında misalınız qara öküzün üzərində olan ağ tükün misalı kimidir, və ya eşşəyyin ayağında olan xal (ləkə) kimisiniz”¹¹⁷¹.

الدعاء لمن سببته

SÖYDÜYÜN ADAM ÜÇÜN EDİLƏN DUA

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: ((اللَّهُمَّ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ فَأَيُّمَا رَجُلٍ مِّنَ الْمُسْلِمِينَ سَبَبْتَهُ أَوْ لَعَنْتَهُ (أَوْ آذَيْتَهُ) أَوْ جَدَدْتُهُ فَاجْعَلْهَا لَهُ زَكَاةً وَرَحْمَةً))

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allahım! Mən də bir bəşərəm, müsəlmanlardan hər hansı bir kişini söysəm, lənət etsəm, əziyyət versəm, vursam (bunu) onun üçün təmizləyici və rəhmət et!”¹¹⁷².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اللَّهُمَّ فَأَيُّمَا مُؤْمِنٍ سَبَبْتَهُ فَاجْعَلْ ذَلِكَ لَهُ قُرْبَةً إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم belə buyurduğunu eşitdim: “Allahım, hansı bir mömini təhqir etmişəmsə, bunu Qiyamət günü onun Sənə yaxınlaşması üçün bir vasitə et!”¹¹⁷³.

¹¹⁷⁰ Buxari “Ədəbul Mufrad” 902, əl-Albani “Səhih”.

¹¹⁷¹ Buxari 6049, 6165, 6530, Müslim 553, 554, Tirmizi 2547.

¹¹⁷² Müslim 2601, 6781, Əhməd 10435, 10439.

¹¹⁷³ Buxari 6000, 6361.

عن عائشة رضي الله عنها أنها رأت النبي صلى الله عليه وسلم يدعو رافعاً يديه يقول: (إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ فَلَا تُعَاقِبُنِي، أَمَا رَجُلٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ آذَيْتُهُ أَوْ شَتَمْتُهُ فَلَا تُعَاقِبُنِي فِيهِ) قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ əllərini (göyə) qaldırıb belə dua etdiyini gördüm: “Mən ancaq bir insanam, məni cəzalandırma. Möminlərdən hansı adama əziyyət vermişəmsə və yaxud ona pis söz demişəmsə, buna görə məni cəzalandırma!”¹¹⁷⁴.

دعاء العطاس

ASQIRDIQDA EDİLƏN DUA

عن النبي ﷺ قال: ((إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَلْيَقُلْ آخِرُهُ أَوْ صَاحِبُهُ يَرْحَمُكَ اللَّهُ وَيَقُولُ هُوَ يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصَلِّحُ بَأَلْسِنَتِكُمْ)) وفي لفظ: ((الْحَمْدُ لِلَّهِ))

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlərdən biri asqırsa “*Əlhəmdulillah* – Həmd olsun Allaha!” desin. Qardaşı və ya dostu isə ona: “*Yərhamukallah* – Allah sənə rəhm etsin!” desin. O da: “Allah sənə rəhm etsin!” deyənə: “*Yəhdiykumullahu Və Yuslihu Bələkum* – Allah sizi doğru yola yönəlsin və işinizi avand etsin! (Başqa rəvayətdə: *Əlhəmdulillahəi Alə Kulli Həl* – Bütün hallarda Həmd Allaha məxsusdur)”. Desin¹¹⁷⁵.

عَنْ هِلَالِ بْنِ سَيَافٍ قَالَ كُنَّا مَعَ سَالِمِ بْنِ عُبَيْدٍ فَعَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ. فَقَالَ سَالِمٌ وَعَلَيْكَ وَعَلَى أُمَّكَ. ثُمَّ قَالَ بَعْدُ لَعَلَّكَ وَجَدْتَ مِمَّا قُلْتَ لَكَ قَالَ لَوَدِدْتُ أَنَّكَ لَمْ تَذْكُرْ أُمَّيْ بِخَيْرٍ وَلَا بِشَرٍّ قَالَ إِنَّمَا قُلْتُ لَكَ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- إِنَّا بَيْنَنَا وَنَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « وَعَلَيْكَ وَعَلَى أُمَّكَ ». ثُمَّ قَالَ « إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ ». قَالَ فَذَكَرَ بَعْضَ الْمَحَامِدِ « وَلْيَقُلْ لَهُ مَنْ عِنْدَهُ يَرْحَمُكَ اللَّهُ وَلْيُرِدْ - يَعْنِي عَلَيْهِمْ - يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ » قال الشيخ الألباني: ضعيف

Hiləl İbn Yisəf deyir ki, Səlim İbn Ubeyd ilə birlikdə idik. Bir qövmdən olan kişi asqırdı və dedi: “*Əssəlamu Aleykum*”. Səlim: “*Və Aleykə Və Alə Ummikə - Sənə və anana salam olsun*” dedi. Mənim dediyimdən pis oldun? O: “Anamın isminin xeyir ilə anıldığını istərdim, şərlə anılmağını istəməzdim”. Mən sənə sadəcə Peyğəmbərin ﷺ buyurduğunu söyləyirəm. Bir gün Peyğəmbərin ﷺ yanında idik. Bir kişi asqırdı və: “*Əssəlamu Aleykum*” dedi. Peyğəmbər: “*Və Aleykə Və Alə Ummikə*” deyə buyurdu. Sonra: “Sizdən biriniz asqırdığı zaman

¹¹⁷⁴ Əhməd 25304, 25265, 26218, 26261, Buxari “Ədəbul Mufrad” 610, əl-Albani “Səhih”.

¹¹⁷⁵ Buxari 5870, 6224, Muxtəsər Buxari 2392, Müslim 7679, 2992, Əbu Davud 5033, İbn Məcə 3715, Tirmizi 2741, Nəsəi 10060, Əhməd 972.

Allaha Həmd etsin, yanında olan digəri isə ona: ***Yərhamukəllah***” desin. (Asqıran kimsə də) ***Yəğfirullahu Lənə Və Ləkum***” desin¹¹⁷⁶.

عن أبي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم " خمس تجب للمسلم على أخيه رد السلام وتشميت العاطس وإجابة الدعوة وعبادة المريض واتباع الجنائز ". قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir müsəlmanın (müsəlman) qardaşı üzərində beş haqqı vardır: “Salamını qaytarmaq, asqıranda ***Yərhamukəllah*** – deməsi, dəvətinə icabət etmək, xəstələnəndə ziyarət etmək, cənazəsində iştirak etmək”¹¹⁷⁷.

عن أنس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((لما نُفِخَ في آدَمَ الرُّوحِ... فصارَتْ في رأسِهِ، فَعَطَسَ، فَقَالَ: ***الحمدُ لله ربَّ العالمينَ***، فقالَ اللهُ: ***يرحمك اللهُ***)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Nə zaman Adəmə ﷺ ruhu üfürüldü o, başında bir qıcıqlanma hiss etdi (Adəm ﷺ asqırdıqda ruhu başına çatdı) və asqıraraq buyurdu: ***Əlhəmdulilləhi Rəbbil Aləmin***”. Allah: ***“Yərhamukəllah”***¹¹⁷⁸.

عن النبي ﷺ قال: ((إن الله يحب العطاس، ويكره التثاؤب، فإذا عطس أحدكم ***وحمد الله***، كان حقاً على كل مسلم سمعه أن يقول: ***يرحمك اللهُ***)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah asqırmağı sevər, əsnəməkdən isə xoşlanmaz. Biriniz asqırdıqda Allaha həmd etdiyində eşidən hər bir müsəlmana ***«Yərhamukəllah»*** demək üzərinə haqq olur”¹¹⁷⁹.

عن عبد الله بن عمر أنه كان إذا عطس فقبل له ***يرحمك اللهُ*** فقال ***يَرَحِمُنَا اللهُ وَإِيَّاكُمْ***، ***وَيَغْفِرُ لَنَا وَلَكُمْ*** قال الشيخ الألباني: صحيح

Abdullah İbn Ömər ﷺ asqıran zaman ona: ***“Yərhamukəllah – deyildikdə, o: “Yərhamunəllahu Və İyyəkum Və Yəğfiru Lənə Və Ləkum – Allah bizə də, sizə də rəhm etsin! Bizi də, sizi də bağışlasın!”***¹¹⁸⁰.

¹¹⁷⁶ Əbu Davud 5031, 5033, Tirmizi 2740, Nəsəi 10040, əl-Albani “Zəif”.

¹¹⁷⁷ Buxari “Ədəbul Mufrad” 924, Əbu Davud 5030, 5032, əl-Albani “Səhih”.

¹¹⁷⁸ əl-Albani “Səhihdə” 2159, “Səhihul Cəmi” 5216. Abdullah İbn Ömər ﷺ səhəbələr içərisində sünnətə çox bağlı bir kimsə idi. Bir nəfər asqırır: ***«Əlhəmdulilləhi Vəs Salətu Vəs Salamü Alə Rəsulullah»*** dedikdə İbn Ömər: «Peyğəmbər ﷺ bizə belə öyrətdi. Sizdən biri asqıranda ***Əlhəmdulilləhi Alə Kulli Hal –*** desin. Peyğəmbərə salət və salam gətirsin demədi». Tirmizi 2738, əl-Albani “Həsən”.

¹¹⁷⁹ Buxari 6223, Muxtəsər Buxari 2394.

عن عبد الله قال إذا عطس أحدكم فليقل **الحمد لله** رب العالمين وليقل من يرد **يرحمك الله** وليقل هو **يَغْفِرُ اللَّهُ لِي وَلَكُمْ** " قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah ﷺ demişdir: "Sizdən biriniz asqırdıqda: "**Əlhəmdulilləhi Rəbbil Aləmin!** – Həmd olsun aləmlərin Rəbbi Allaha! – desin. Cavab verən adam da: "**Yərhəmkəllah** – desin. Qoy o da ona: "**Yəğfirullahu Li Və Ləkum** – Allah məni də, sizi də bağışlasın!"¹¹⁸¹.

عن أبي هريرة قال : كان رسول الله صلى الله عليه و سلم إذا عطس وضع يده أو ثوبه على فيه وحفض أو غص بها صوته شك يحيى . قال الشيخ الألباني : حسن صحيح

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ asqırdığı zaman əlini və ya libasının bir tərəfi ilə asqırmaqla çıxan səsi boğmağa çalışardı"¹¹⁸².

عن أبي هريرة : عن النبي صلى الله عليه و سلم قال " إذا عطس أحدكم فليقل **الحمد لله على كل حال** وليقل أخوه أو صاحبه **يرحمك الله** ويقول هو **يهديكم الله ويصلح بالكم** " . قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Biriniz asqırdığınız zaman: **Əlhəmdulilləhi Alə Kulli Həl**" desin. Qardaşı və ya dostu: "**Yərhəmkəllah**" desin. (asqıran kimsə) də: **Yəhdikumullahu Və Yuslihu Bələkum**" desin"¹¹⁸³.

لا يشمت العاطس إذا لم يحمده الله

ALLAHA HƏMD ETMƏYƏNƏ (YƏRHƏMUKƏLLAH) DEYİLMƏZ

عن أنس بن مالك ﷺ قال: عَطَسَ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَشَمَّتْ أَحَدَهُمَا، وَلَمْ يُشَمِّتِ الْآخَرَ، فَقَالَ الرَّجُلُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! شَمَّتْ هَذَا، وَلَمْ تُشَمِّتْنِي، قَالَ: ((إِنَّ هَذَا **حَمَدَ اللَّهِ**، وَلَمْ **تَحْمَدِ اللَّهَ**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ yanında iki nəfər asqırdı. Onlardan birinə **Yərhəmkəllah** dedi. Digərinə isə demədi. Adam: «Filankəs asqırdı və ona **Yərhəmkəllah** dedin. Mən asqırdım niyə mənə demədin?» deyə

¹¹⁸⁰ Buxari "Ədəbul Mufrad" 933, əl-Albani "Səhih".

¹¹⁸¹ Buxari "Ədəbul Mufrad" 934, əl-Albani "Səhih".

¹¹⁸² Əbu Davud 5029, 5031, Tirmizi 2745, əl-Albani "Həsən Səhih".

¹¹⁸³ Əbu Davud 5033, 5035, əl-Albani "Səhih".

soruşdu. Peyğəmbər: «O, Allaha həmd etdi, sən isə həmd etmədin» deyərək buyurdu¹¹⁸⁴.

عن أبي هريرة قال كنا جلوسا عند رسول الله صلى الله عليه وسلم فعضس رجل **فحمد الله** فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم يرحمك الله ثم عطس آخر فلم يقل له شيئا فقال يا رسول الله رددت على الآخر ولم تقل لي شيئا قال إنه حمد الله وسكت" قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra رəvayət edir ki, biz Peyğəmbərin yanında oturmuşduq. Bir kişi asqırır: "**Əlhəmdulillah**"- dedi. Peyğəmbər: "**Yərhamukallah**"- dedi. Sonra başqa bir kişi asqırdı, lakin ona heç nə demədi. Kişi dedi: "Ey Allahın elçisi! Ona rəhmət dilədin, mənə isə diləmədin". Peyğəmbər: "O, Allaha həmd etdi. Sən isə susdun"¹¹⁸⁵.

عن أبي هريرة قال جلس رجلان عند النبي صلى الله عليه وسلم أحدهما أشرف من الآخر فعطس الشريف منهما فلم **يحمد الله** ولم يشمته وعطس الآخر **فحمد الله** فشمته النبي صلى الله عليه وسلم فقال الشريف عطست عندك فلم تشمتني وعطس هذا الآخر فشمته فقال إن هذا ذكر الله فذكرته وأنت نسيت الله فنسيتك" قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra رəvayət edir ki, iki nəfər Peyğəmbərin yanında oturmuşdu. Biri digərindən daha hörmətli idi. Daha hörmətli olan asqırır Allaha həmd etmədi. Peyğəmbərdə ona rəhmət diləmədi. O birisi isə asqırır Allaha həmd etdi. Peyğəmbərdə ona rəhmət dilədi. Hörmətli olan kişi dedi: "Mən asqırdım, mənə rəhmət diləmədin. O isə asqırdıqda ona rəhmət dilədin". "O, Allahı yad etdi, mən də onu yad etdim. Sən isə Allahı unutdun, mən də səni unutdum"¹¹⁸⁶.

تشمّت الرجل للمرأة

KİŞİNİN QADINA RƏHMƏT DİLƏMƏSİ

عن أبي بردة قال دخلت على أبي موسى وهو في بيت أم الفضل بن العباس فعطست فلم يشمتني وعطست فشمتها فأخبرت أمي فلما أتاها وقعت به وقالت عطس ابني فلم تشمته وعطست فشمتها فقال لها إني سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول إذا عطس أحدكم **فحمد الله** فشمتوه وإن لم يحمد الله فلا تشمته وإن ابنك عطس فلم **يحمد الله** فلم أشمته وعطست **فحمدت الله** فشمتها فقالت أحسنت" قال الشيخ الألباني : صحيح

¹¹⁸⁴ Buxari 6225, Müslim 2991, Muxtəsər Buxari 2393, Əbu Davud 5039, Tirmizi 2742, Buxari "Ədəbul Mufraq" 931, əl-Albani "Səhih".

¹¹⁸⁵ Buxari "Ədəbul Mufraq" 930, əl-Albani "Səhih".

¹¹⁸⁶ Buxari "Ədəbul Mufraq" 932, əl-Albani "Səhih".

Əbu Burdə ﷺ rəvayət edir ki, mən Əbu Musanın ﷺ yanına gəldim. O, qızı Ummul Fadl bint Abbasın yanında idi. Mən asqırdıqda o mənə: "Yərhəmukəllah – demədi, qızı asqırdıqda isə ona: "Yərhəmukəllah – dedi. Mən bunu anama söylədim. Anam onun yanına gəldikdə soruşdu: "Oğlum asqırdıqda ona: "Yərhəmukəllah – demədin, qızın asqırdıqda isə ona: "Yərhəmukəllah – dedin". (Əbu Musa) dedi: "Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitdim: "Sizdən biriniz asqırıb Allaha həmd etsə, ona rəhmət diləyin. Yox əgər Allaha həmd etməzsə, ona rəhmət diləməyin". "Oğlun asqırıb Allaha həmd etmədi, mən də ona rəhmət diləmədim. Qızım isə asqırıb Allaha həmd etdi, mən də ona rəhmət dilədim". (Anam ona) dedi: "Əhsən sənə!"¹¹⁸⁷.

إذا تكرر العطاس

TƏKRAR-TƏKRAR ASQIRDIQDA

عن أبي هريرة مرفوعاً: ((إذا عطس أحدكم، فليشمتته جليسه، فإن زاد على ثلاث فهو مزكوم، ولا يشمت بعد ذلك)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki: "Sizdən biri asqırdığı zaman yanında oturan ona: Yərhəmukəllah – desin. Əgər 3 dəfədən çox asqırsa artıq xəstələnmişdir (zökəmdir). Bundan sonra Yərhəmukəllah – deməyin"¹¹⁸⁸.

حدثنا إياس بن سلمة عن أبيه قال عطس رجل عند النبي صلى الله عليه وسلم فقال يرحمك الله ثم عطس أخرى (ثم عطس الثانية والثالثة فقال) فقال النبي صلى الله عليه وسلم هذا مزكوم" قال الشيخ الألباني: صحيح

Sələmə ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanında asqırdı. Peyğəmbər: "Yərhəmukəllah – dedi. O kişi bir də asqırdı (Başqa rəvayətdə: Sonra adam ikinci və üçüncü dəfə asqırdı". Peyğəmbər: "Bu (adam) zökəmdir"¹¹⁸⁹.

عن أبي هريرة قال شمتته واحدة وثنتين وثلاثا فما كان بعد هذا فهو زكام" قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyra ﷺ dedi: "Bir dəfə, iki dəfə və üç dəfə (asqırıb: "Əlhəmdulilləh – deyən adama) "Yərhəmukəllah – de. Hərgah bundan artıq asqırsa, demək o (adam) zökəmdir"¹¹⁹⁰.

¹¹⁸⁷ Buxari "Ədəbul Mufrad" 941, əl-Albani "Səhihdə" 3094.

¹¹⁸⁸ əl-Albani "Səhih" 1330.

¹¹⁸⁹ Tirmizi 2742, Əbu Davud 5037, 5039, Buxari "Ədəbul Mufrad" 935, 938, əl-Albani "Səhih".

¹¹⁹⁰ Buxari "Ədəbul Mufrad" 939, Əbu Davud 5034, 5035, 5036, əl-Albani "Səhih".

عن عمر بن إسحاق بن أبي طلحة عن أمه عن أبيها قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم يشمت العاطس ثلاثا فإن زاد فإن شئت فشمته وإن شئت فلا قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ömər İbn İshaq İbn Əbi Təlhə anasından və atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ buyurdu: “Asqıran kimsəyə 3 dəfə qarşılıq verilir. Əgər üçü keçərsə istəsən qarşılıq verərsən, istəsən verməzsən”¹¹⁹¹.

ما يقال للكافر إذا عطس

KİTAB ƏHLİ ASQIRDIĞI ZAMAN NƏ DEYİLİR

عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه قال: كانت اليهود تعاطس عند النبي صلى الله عليه وسلم - رجاء أن يقول لها يَرْحَمُكُمُ اللَّهُ فَكَانَ يَقُولُ « يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالِكُمْ » قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Yəhudilər onlara Yəhərukəllah deyilməsi ümidü ilə Peyğəmbərin ﷺ yanında (yalandan) asqırdılar. Peyğəmbər ﷺ onlara (Yərhərukəllah deməz) “Yəhdiyikumullahu Və Yuslihu Bələkum – Allah sizi doğru yola yönəltsin və işinizi avand etsin!”¹¹⁹².

لا يقل أب

(ASQIRDIQDA): “AB” DEYİLMƏZ

عطس بن لعبد الله بن عمر إما أبو بكر وإما عمر فقال أب فقال بن عمر وما أب إن أب اسم شيطان من الشياطين جعلها بين العطسة والحمد قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Ömər رضي الله عنه oğlu (Əbu Bəkr yaxud Ömər) asqırır: “Ab”- dedi. İbn Ömər: “Ab nədir?! Ab şeytanlardan birinin adıdır ki, onu asqırma ilə həmd arasına qoyub”¹¹⁹³.

ما يفعل من تشاءب

ƏSNƏDİKDƏ NƏ EDİLİR

عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ((إن الله يحب العطاس، ويكره التثاؤب، فإذا عطس أحدكم وحمد الله، كان حقاً على كل مسلم سماعه أن يقول له: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، وأما التثاؤب، فإنما هو من الشيطان، فإذا تهاؤب أحدكم فليردّه ما استطاع، فإن أحدكم إذا تهاؤب

¹¹⁹¹ Tirmizi 2744, əl-Albani “Zəif”.

¹¹⁹² Əbu Davud 5037, 5038, 5040, Tirmizi 2739, Buxari “Ədəbul Mufrad” 940, 1114, əl-Albani “Səhih”.

¹¹⁹³ Buxari “Ədəbul Mufrad” 937, əl-Albani “Səhih”.

(وفي رواية: إذا قال: ها (هاه) ضحك منه الشيطان)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah asqırmağı sevər, əsnəməkdən isə xoşlanmaz. Biriniz asqırdıqda Allaha həmd etdiyində eşidən hər bir müsəlmana «Yərhamukallah» demək üzərinə haqq olur. Əsnəməyə gəldikdə isə o, şeytandır. Buna görə də birinizin əsnəməyi gəldikdə gücü çatdığı qədər onu dəf etməyə çalışsın. Çünki əsnədiyi zaman şeytan ona gülər”¹¹⁹⁴.

عن أبي هريرة: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال العطاس من الله والتثاؤب من الشيطان فإذا تئأب أحدكم فليضع يده على فيه وإذا قال آه آه فإن الشيطان يضحك من جوفه وإن الله يحب العطاس ويكره التثاؤب فإذا قال الرجل آه آه إذا تئأب فإن الشيطان يضحك في جوفه. قال الشيخ الألباني: حسن صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Asqırmaq Allahdan, əsnəmək isə şeytandır. Biriniz əsnədiyi zaman əlini ağzına qoysun. Əsnədiyi zaman Ha Ha Ha deyərsə şeytan içindən gülər ona. Allah asqırmağı sevir, lakin əsnəməkdən xoşlanmaz. Kişi əsnədiyi zaman Ha Ha Ha deyərsə şeytan içindən gülər ona”¹¹⁹⁵.

عن عدي بن ثابت عن أبيه عن جده رفعه قال: العطاس والنعاس والتثاؤب في الصلاة والحيض والقيء والرعاف من الشيطان. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Adiy İbn Sabit atasından, o da babasından mərfu olaraq rəvayət edir ki: “Asqırmaq, mürgüləmək, əsnəmək namazda, heyz, qusmaq və burun qanaması şeytandır”¹¹⁹⁶.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَنَأَبَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَضَعْ يَدَهُ عَلَى فِيهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ مَعَ التَّثَاؤُبِ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz namazda əsnədikdə bacardığı qədər onu dəf etməyə çalışsın. Çünki şeytan (ağzına) girər»¹¹⁹⁷.

¹¹⁹⁴ Buxari 6223, Muxtəsər Buxari 2394. Əbu Davud 5028, Tirmizi 2747, Buxari “Ədəbul Mufrad” 919, əl-Albani “Səhih”.

¹¹⁹⁵ Tirmizi 2746, əl-Albani “Həsən Səhih”.

¹¹⁹⁶ Tirmizi 2748, əl-Albani “Zəif”.

¹¹⁹⁷ Əhməd 11341, 11323, Əbu Davud 5026, 5027, Buxari “Ədəbul Mufrad” 942, əl-Albani “Səhih”.

سَعِيدُ الْخُدْرِيِّ يُحَدِّثُ أَبِي عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « إِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَمْسِكْ بِيَدِهِ عَلَيَّ فِيهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz əsnədikdə əli ilə ağzını tutsun. Çünki şeytan (ağzına) girər»¹¹⁹⁸.

عن ابن عباس قال إذا تناءب فليضع يده على فيه وإنما هو من الشيطان" قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ dedi: “(Sizdən biriniz) əsnədikdə əlini ağzına tutsun. Çünki bu (əsnəmək) şeytandır”¹¹⁹⁹.

الذکر في المجلس MƏCLİSİN ZİKRI

عن ابن عمر ﷺ قال: إن كُنَّا لَنَعُدُّ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَجْلِسِ يَقُولُ (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي) رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَابُ الْغَفُورُ مِائَةَ مَرَّةٍ (رب اغفر لي وتب علي إنك أنت التواب الرحيم مائة مرة) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir məclisdən qalxmazdan öncə 100 dəfə: “Rabbiğfirliy Və Tub Aleyya, İnnəka Əntət Təvvabul Ğafur (Təvvabur Rahim) – Ey Rəbbim! Məni bağışla, mənim tövbəmi qəbul et! Şübhəsiz ki, Sən Tövbələri qəbul edənsən, Bağışlayansan!” - dediyi sayılardı¹²⁰⁰.

عن ابن عمر قال سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يستغفر الله في المجلس مائة مرة رَبِّ اغْفِرْ لِي ، وَتُبْ عَلَيَّ ، وَارْحَمْنِي ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ məclisdə yüz dəfə: “Rabbiğfirliy Və Tub Aleyya Vərhəmni İnnəka Əntət Təvəbbur Rahim – Ey Rəbbim! Məni bağışla, mənim tövbəmi qəbul et, mənə rəhm et! Şübhəsiz ki, Sən Tövbələri qəbul edənsən, Bağışlayansan!” - deyərdi¹²⁰¹.

عن عائشة رضي الله عنها قالت صلى رسول الله صلى الله عليه وسلم الضحى ثم قال اللهم اغفر لي ، وتب علي ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ حتى قالها مائة مرة. قال الشيخ الألباني : صحيح

¹¹⁹⁸ Muxtəsər Müslim 345, 2995, 7683, 7685, Əbu Davud 5026, 5028, İbn Hiban 2360, Buxari “Ədəbul Mufrad” 949, 951, əl-Albani “Səhîh”.

¹¹⁹⁹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 950, əl-Albani “Səhîh”.

¹²⁰⁰ Əbu Davud 1516, 1518, Tirmizi 3434, İbn Məcə 3814, Nəsəi 10292, Əhməd 4726, 23198, 23150, Buxari “Ədəbul Mufrad” 618, İbn Hibban 927, əl-Albani “Səhîhdə” 556.

¹²⁰¹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 627, əl-Albani “Səhîh”.

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ duha namazını qıldıqdan sonra yüz dəfə: **Allahumməğfirliy Və Tub Aleyya İnnəka Əntət Təvəbbur Rahim – Allahım! Məni bağışla, mənim tövbəmi qəbul et! Şübhəsiz ki, Sən tövbələri qəbul Edənsən, Bağışlayansan!**” - dedi¹²⁰².

وعن ابن عمر رضي الله عنهما قال قلما كان رسول الله ﷺ يقوم من مجلس حتى يدعوه هؤلاء الدعوات لأصحابه: **اللَّهُمَّ اقْسِمْ لَنَا مِنْ خَشْيَتِكَ مَا تَحُولُ بِهِ بَيْنَنَا وَبَيْنَ مَعَاصِيكَ ، وَمِنْ طَاعَتِكَ مَا تَبْلُغُنَا بِهِ جَنَّتِكَ ، وَمِنْ الْيَقِينِ مَا تُهَوِّنُ بِهِ عَلَيْنَا مُصِيبَاتِ الدُّنْيَا ، اللَّهُمَّ مَتَّعْنَا بِأَسْمَاعِنَا ، وَأَبْصَارِنَا ، وَقُوتِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا ، وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا ، وَاجْعَلْ ثَأْرَنَا عَلَى مَنْ ظَلَمَنَا ، وَانصُرْنَا عَلَى مَنْ عَادَانَا ، وَلَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا ، وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا أَكْبَرَ هَمِّنَا ، وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا ، وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا**)) قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Ömər رضي الله عنهما rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir məclisdən qalxmamışdan öncə səhabələrinə bu duanı öydərdi: **Allahummə Əqsim Lənə Min Xəşitika Mə Təhulu Bihi Bəynənə Və Bəynə Məasiyka Və Min Təatikə Mə Tuballiğuna Bihi Cənnətəkə Və Minəl Yəqini Mə Tuhəvvinu Bihi Aleynə Musiybatid Dunya Allahummə Məttinə Bi Əsməinə Və Əbsarinə Və Quvvətinə Mə Əhyəytənə Və Cəalhu Vərisə Minnə Və Cəal Səranə Alə Mən Zaləmənə Vənsurnə Alə Mən Adənə Və Lə Təcal Musibatənə Fi Dininə Və Lə Təcaalid Dunya Əkbərə Həmminə Və Lə Məbləğə İlminə Və Lə Tusəllit Aleynə Min Lə Yərhəmunə - Allahım! Sənə qarşı ediləcək günahlarla aramızda pərdə olacaq bir qorxundan, bizi Cənnətinə çatdıracaq itaətindən, dünya müsibətlərinə qarşı asanlaşdırılacaq bir yəqinlik nəsib et! Allahım! Bizi yaşaddıqca quaqlarımız, gözlərimiz və gücümüzdən faydalandı. Eyni şeyləri bizdən olanlara da nəsib et! Bizə zülm edənlərdən intiqamımızı al, düşmənlərimizə qarşı bizə yardım et! Bizi dinimizdə müsibətə salma. Dünyanı bizim üçün ən böyük qayə etmə. Bizə elmi yalnız dünya işlərini (həll etmək) üçün vermə (bizə axirətlə bağlı elm bəxş et!). Bizə rəhim etməyənləri üzərimizdə (hökmüranlıq) etməyə icazə vermə**”¹²⁰³.

دعاء كفرة المجلس

MƏCLİS KƏFFARƏSİ

وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((من جلس في مجلسٍ فكثّر فيه لغطه (أو مجلس باطل)، فقال قبل أن يقوم من مجلسه ذلك: **سبحانك اللهم، وبحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت، أستغفرك وأتوب إليك**، إلا كفر الله له ما كان في مجلسه (ذلك عُفْرَ لَهُ مَا

¹²⁰² Buxari “Ədəbul Mufrad” 619, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁰³ Tirmizi 3502, Nəsəi 10234, əl-Albani “Səhih”.

كَانَ فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ) وفي حديث آخر: ((أَنَّه إِذَا كَانَ فِي مَجْلِسٍ خَيْرٍ، كَانَ كَالطَّابِعِ لَهُ، وَإِنْ كَانَ مَجْلِسَ تَخْلِيضٍ كَانَ كَفَارَةً لَهُ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim bir məclisdə oturub çoxlu boş söhbətlər edərsə (Başqa rəvayətdə: Batil məclisdən), məclisdən qalxmazdan öncə: **“Subhanəkə Allahummə Və Bihəmdik, Əşhadu Ən Lə İlahə İllə Ənt, Əstəğfirukə Və Ətubu İleyk – Allahım! Sən pak və müqəddəssən! Sənə həmd olsun! Mən şahidlik edirəm ki, Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur. Səndən bağışlanma diləyir və Sənə tövbə edirəm! Deyərsə məclisdə olan (günahlarına) kəffarə olar (Başqa rəvayətdə: Əgər məclis xeyir məclisi olarsa ona möhür vurular, əgər məclis qarışıq bir məclis olarsa (dua) onun üçün kəffarə olar)”**¹²⁰⁴.

عن نافع بن جبیر بن مطعم عن أبيه ﷺ قال: قال رسول الله ﷺ: من قال **سبحان الله و بحمده سبحانك اللهم، وبحمديك أشهد أن لا إله إلا أنت، أستغفرك وأتوب إليك** فقاها في مجلس ذكر (تكلم بخير) كانت كالطابع يطبع عليه (إلى يوم القيامة) و من قالها في مجلس لغو (بشر) كانت كفارة له. قال الشيخ الألباني: صحيح

Nəfi İbn Cubeyr İbn Mutim atasından ﷺ rəvayət edildiyinə görə Allah Elçisi ﷺ buyurdu: Kim: **Subhanəllahi Və Bihəmdih, Subhanəkə Allahummə Və Bihəmdik, Əşhadu Ən Lə İlahə İllə Ənt, Əstəğfirukə Və Ətubu İleyk – Allah pak və müqəddəssdir! Allaha həmd olsun! Allahım! Sən pak və müqəddəssən! Sənə həmd olsun! Mən şahidlik edirəm ki, Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur! Səndən bağışlanma diləyir və Sənə tövbə edirəm! – Allahın yad edildiyi bir məclisdə söyləyərsə (Qiyət gününə qədər) üzərinə vurulmuş möhür kimi olar. Kim də bunu boş şeylərin (şər) danışıldığı bir məclisdə söyləyərsə, bu onun üçün kəffarə olar**¹²⁰⁵.

عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيِّ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ بِأَخْرَجَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَقُومَ مِنَ الْمَجْلِسِ: **سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ**. فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّكَ لَتَقُولُ قَوْلًا مَا كُنْتَ تَقُولُهُ فِيمَا مَضَى؟ قَالَ: «كَفَّارَةٌ لِمَا يَكُونُ فِي الْمَجْلِسِ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Bərzə əl-Əsləmi ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ bir məclisdən qalxmaq istədiyi zaman belə deyərdi: **“Subhanəkə Allahummə Və Bihəmdikə, Əşhadu Ən Lə İlahə İllə Əntə, Əstəğfirukə Və Ətubu İleykə - Allahım! Sən pak və müqəddəssən! Sənə həmd olsun! Mən şahidlik edirəm ki, Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur! Səndən bağışlanma diləyir və Sənə tövbə edirəm!”**

¹²⁰⁴ Tirmizi 3433, Əhməd 15729, 15767, İbn Hibban 593, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 177, 178.

¹²⁰⁵ Hakim 1970, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1518, 1519, «Səhihul Cəmius Sağir» 6430, “Səhihdə” 81.

Bir adam dedi: “Ey Allahın Elçisi! Sən elə bir söz söylədin ki, əvvəllər bunu demirdin?” Allah Elçisi ﷺ dedi: “Bu məclisdə olan (xətalara) kəffarə olur!”¹²⁰⁶.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ أَنَّهُ قَالَ كَلِمَاتٌ لَا يَتَكَلَّمُ بِهِنَّ أَحَدٌ فِي مَجْلِسِهِ عِنْدَ قِيَامِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ إِلَّا كُفِّرَ بِهِنَّ عَنْهُ وَلَا يَقُولُهُنَّ فِي مَجْلِسٍ خَيْرٍ وَمَجْلِسٍ ذِكْرٍ إِلَّا خُتِمَ لَهُ بِهِنَّ عَلَيْهِ كَمَا يُخْتَمُ بِالْخَاتَمِ عَلَى الصَّحِيفَةِ **سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ**. قال الشيخ الألباني : صحيح دون قوله ثلاث مرات.

Abdullah İbn Amr İbn əl-Ass ﷺ rəvayət edir ki, bəzi kəlimələr vardır ki, bir kimsə məclisdən qalxdığı zaman 3 dəfə onları söyləyərsə (məclisdə baş vermiş xətaları) bu kəlimələr səbəbilə silinmiş olar. Bir kimsə bu kəlimələri xeyir və ya zikr məclisində söyləyərsə bu məclis onun üçün xeyirlə bitmiş olar, səhifə üzəndə möhür basılmış kimi: **“Subhanəka Allahummə Və Bihəmdik, Lə İlahə İllə Ənt, Əstəğfirukə Və Ətubu İleyk – Allahım! Sən pak və müqəddəsən! Sənə həmd olsun! Səndən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur. Səndən bağışlanma diləyir və Sənə tövbə edirəm!”**¹²⁰⁷.

عن أبي مدينة الدارمي قال: كان الرجلان من أصحاب النبي ﷺ إذا التقيا لم يتفرقا حتى يقرأ أحدهما على الآخر: ﴿ **والعصر إن الإنسان لفي خسر** ﴾ ثم يسلم أحدهما على الآخر. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Mədinə əd-Dərimi deyir ki, Peyğəmbərin ﷺ səhabələrindən iki kişi görüşdükləri zaman biri digərinə bu ayələri oxumadıqca ayrılmazdılar. **“Val Asri İnnəl İnsənə Lafiy Xusr –** And olsun əsrə, həqiqətən insan xüsrən içərisindədir...” (əl-Əsr). Sonra onlardan biri digərinə salam verərdi¹²⁰⁸.

الدعاء لذهاب الغضب

QƏZƏBİN GETMƏSİ ÜÇÜN EDİLƏN DUA

وقال سليمان بن صُردٍ ﷺ كُنْتُ جَالِسًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَرَجُلَانِ يَسْتَبَانِ، وَأَحَدُهُمَا قَدْ احْمَرَّ وَجْهُهُ، وَانْتَفَخَتْ أَوْدَاجُهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ((إِنِّي لِأَعْلَمُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ، لَوْ قَالَ: **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ** , ذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Süleyman İb Surad ﷺ rəvayət edir ki, iki nəfər Peyğəmbərin ﷺ hüzurunda bir-birlərini söydülər. Bunlardan birinin gözləri (qəzəbindən) qızarmağa və şah damarları şişməyə başladı. Peyğəmbər: «Mən elə bir kəlimə bilirəm ki, əgər o, kimsə bu kəliməni söyləsə qəzəb halı ondan gedər. O, kəlimə: **Əuzu**

¹²⁰⁶ Əbu Davud 4859, 4861, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁰⁷ Əbu Davud 4857, 4859, əl-Albani “3 Dəfə Sözümdən Başqa “Səhih”.

¹²⁰⁸ əl-Albani “Səhihdə” 2648.

Billəhi Minəş Şeytanir Racim – lənətlənmiş şeytandan Allaha sığınırım sözüdür» deyə buyurdu. (Başqa rəvayətdə: Peyğəmbərdən ﷺ bu kəlimələri eşidənlərdən biri qəzəbli olan kimsəyə: «Peyğəmbərin ﷺ bir az öncə nə söylədiyini bilirsənmi? Mən elə bir kəlimə bilirəm ki, əgər bu kimsə onu söyləsə qəzəbi gedər» dedi. Qəzəbli olan kimsə: «Sən məni məcnun (dəlimi) sayırsan») dedi¹²⁰⁹.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرْعَةِ إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Hamını) yıxmaq güclü olmaq demək deyildir. Güclü o kəsdir ki, qəzəbləndikdə özünü ələ ala bilsin”¹²¹⁰.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « مَا تُعْدُونَ الرَّقُوبَ فِيكُمْ ». قَالَ قُلْنَا الَّذِي لَا يُؤَلِّدُ لَهُ. قَالَ « لَيْسَ ذَلِكَ بِالرَّقُوبِ وَلَكِنَّهُ الرَّجُلُ الَّذِي لَمْ يُقَدِّمْ مِنْ وَلَدِهِ شَيْئًا ». قَالَ « فَمَا تُعْدُونَ الصُّرْعَةَ فِيكُمْ ». قَالَ قُلْنَا الَّذِي لَا يَصْرَعُهُ الرَّحَالُ. قَالَ « لَيْسَ بِذَلِكَ وَلَكِنَّهُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Abdullah İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Aranızda Raqub kimə deyirsiniz?” deyə soruşdu. Biz: “Uşağı olmayan” dedik. Raqub bu deyildir. Lakin Raqub sağlığında övladlarından heç biri ölməyəndir” deyə buyurdu. Sonra: “Aranızda pəhləvan kimdir?” deyə soruşdu. Heç kəsin qalib gəlmədiyini bir kimsədir” dedik. O: “Pəhləvan qəzəb anında qəzəbinə qalib gələn kimsədir” deyə buyurdu¹²¹¹.

عَنْ أَبِي مَرْحُومٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ مَعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « مَنْ كَظَمَ غَيْظًا - وَهُوَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنْفِذَهُ - دَعَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى رُءُوسِ الْخَلَائِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُخَيَّرَهُ اللَّهُ مِنَ الْحُورِ مَا شَاءَ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : حسن.

Səhl İbn Muaz atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim gücü çatdığı halda qəzəbini boğarsa Qiyamət günü Allah bütün yaratdıqları qarşısında onu çağıraraq: Hurilərdən istədiyini seç” deyər¹²¹².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلسَّيِّدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : أَوْصِنِي قَالَ: لَا تَغْضَبْ (فرد مرارا ، قال: لا تغضب). قال الشيخ الألباني : صحيح

¹²⁰⁹ Buxari 6048, Müslim 2610, Tirmizi 3452, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 181.

¹²¹⁰ Buxari 5763, 6114, Müslim 2609, 2809.

¹²¹¹ Müslim 2608, 6807, Əbu Davud 4779, 4781, İbn Hibban 2950.

¹²¹² Əbu Davud 4777, 4779, İbn Məcə 4186, Tirmizi 2021, əl-Albani “Həsən”.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم: «Mənə tövsiyə (nəsihət) et!». (Peyğəmbər) buyurdu: «Qəzəblənmə!». (Adam): «Sualını bir neçə dəfə təkrar etdi». (Peyğəmbər) yenə: «Qəzəblənmə!» deyə cavab verdi¹²¹³.

عُرْوَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ السَّعْدِيِّ فَكَلَّمَهُ رَجُلٌ فَأَغَضَبَهُ فَقَامَ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ رَجَعَ وَقَدْ تَوَضَّأَ فَقَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي عَطِيَّةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « إِنَّ الْغَضَبَ مِنَ الشَّيْطَانِ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ خُلِقَ مِنَ النَّارِ وَإِنَّمَا تُطْفَأُ النَّارُ بِالْمَاءِ فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَتَوَضَّأْ ». قال الألباني: ضعيف.

Urvə İbn Muhəmməd İbn Sadın (yanına) bir nəfər daxil olaraq sözləri ilə onu qəzəbləndirmişdi. (Urvə) qalxaraq dəstəmaz aldı, sonra dəstəmazlı halda yanımıza gələrək dedi: Atam babasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Qəzəb şeytandır və şeytan da oddan yaradılmışdır. Atəşi də yalnız su söndür. Biriniz qəzəbləndiyi zaman dəstəmaz alsın”¹²¹⁴.

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ لَنَا « إِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ قَائِمٌ فَلْيَجْلِسْ فَإِنْ ذَهَبَ عَنْهُ الْغَضَبُ وَإِلَّا فَلْيُضْطَجِعْ ». قال الألباني: صحيح.

Əbu Zərr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizdən biri qəzəbləndiyi zaman ayaq üstə olsa, otursun. Belə etdikdə qəzəbi ondan gedər. (Qəzəbi) getmədikdə uzansın”¹²¹⁵.

دعاء من أهدى هدية ودعي له HƏDİYƏ VERƏNƏ EDİLƏN DUA

عن عائشة رضي الله عنها قالت: أهديت لرسول الله صلى الله عليه وسلم شاة قال: ((أقسمها)) فكانت عائشة إذا رجعت الخادم تقول: ما قالوا؟ يقول الخادم: قالوا: **بارك الله فيكم**. فتقول عائشة: **وفيهم بركة الله**. نرد عليهم مثل ما قالوا، ويبقى أحرنا لنا ((قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم qoyun hədiyyə edildi. O: “Onu böl” deyə buyurdu. Aişə رضي الله عنها xadimdən soruşdu: “Payladığın adamlar nə dedilər?”. O: “**Bərəkəllahu Fikum** – Allah sizə bərəkət versin. **Və Fihim Bərəkəllahu** – Allah sənə də bərəkət versin! Onların dediyi misləndə onlara qaytardım, bizə isə yalnız əcri qalacaq”¹²¹⁶.

¹²¹³ Buxari 6116.

¹²¹⁴ Əbu Davud 4784, 4786, əl-Albani “Zəif”.

¹²¹⁵ Əbu Davud 4782, 4784, əl-Albani “Səhih”.

¹²¹⁶ İbn Sunni səh: 138, № 278, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 185.

الدعاء عند رؤية باكورة الثمر

NÖVBAR MEYVƏ GÖRƏRKƏN EDİLƏN DUA

قال أبو هريرة رضي الله عنه: كَانَ النَّاسُ إِذَا رَأَوْا أَوَّلَ الثَّمَرِ جَاءُوا بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَإِذَا أَخَذَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ: ((اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي ثَمَرِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي مَدِينَتِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي مُدَّنَا. ثُمَّ يُعْطِيهِ أَصْغَرَ مَنْ يَحْضُرُهُ مِنَ الْوَالِدَانِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, İnsanlar ilk meyvni əldə etdikləri zaman onu Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdilər. Peyğəmbər ﷺ meyvəni (əlinə alaraq) buyurdu: "Allahumma Barik Lana Fi Səmarinə Və Barik Lana Fi Mədiynətina Və Barik Lana Fi Sainə Və Barik Lana Fi Muddina – Allahım! Məhsulumuzu bizim üçün bərəkətli et, şəhərimizi bizim üçün bərəkətli et, saamızı¹²¹⁷ bizim üçün bərəkətli et və muddumzu¹²¹⁸ bizim üçün bərəkətli et!". Sonra Peyğəmbər ﷺ orada olan ən kiçik uşağı çağıraraq meyvəni ona verdi"¹²¹⁹.

التسمية على الطعام

YEMƏK YEDİKDƏ "BİSMİLLƏH" DEMƏK

عن عمر بن أبي سلمة رضي الله عنه قال لي رسول الله ﷺ: ((يا غلام! سَمِّ اللَّهَ, وكلْ بيمينك, وكلْ مما يليك)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Ömər İbn Əbi Sələmə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə buyurdu: "Ey Oğlum! (Yeməyin əvvəlində) Bismilləh – de, sağ əlinlə ye və önündən başla"¹²²⁰.

وعن وحشي رضي الله عنه أن أصحاب رسول الله ﷺ قالوا يا رسول الله! إنا نأكل ولا نشبع؟ قال: ((فلعلكم تفترون)) قالوا: نعم قال (فاجتمعوا على طعامكم, واذكروا اسمَ الله يبارك لكم فيه)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Vəhşi İbn Hərb رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ səhabələri: "Ey Allahın Rəsulu! Biz yemək yeyir, lakin doymuruq" deyirlər. Peyğəmbər: "Hər halda siz yeməyi ayrı-ayrı qablarda yeyirsiniz (elə deyilmi?). Onlar: Bəli" dedilər. Peyğəmbər: "Yeməyi cəmaat halında yeyin və üzərinə Bismilləh – deyin. (o, zaman) Allah o, yeməyə sizin üçün bərəkət verər" deyə buyurdu¹²²¹.

¹²¹⁷ Dörd ovuca bərabər ölçü vahididir.

¹²¹⁸ Bir ovuca bərabər ölçü vahididir.

¹²¹⁹ Müslim 1373, 3400, 3401, Tirmizi 3454, əl-Albani "Səhih Kəlimə" 186.

¹²²⁰ Buxari 5376, Müslim 2022, Muxtəsər Buxari 2132, Muxtəsər Müslim 1300.

¹²²¹ Əbu Davud 3764, əl-Albani "Səhihdə" 664.

عَنْ حُدَيْفَةَ قَالَ إِذَا حَضَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - طَعَامًا لَمْ يَضَعْ أَحَدُنَا يَدَهُ حَتَّى يَبْدَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَإِنَّا حَضَرْنَا مَعَهُ طَعَامًا فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ كَأَنَّمَا يُدْفَعُ فَذَهَبَ لِيَضَعَ يَدَهُ فِي الطَّعَامِ فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَدَهُ ثُمَّ جَاءَتْ جَارِيَةٌ كَأَنَّمَا تُدْفَعُ فَذَهَبَتْ لِيَضَعَ يَدَهَا فِي الطَّعَامِ فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَدَهَا وَقَالَ « إِنَّ الشَّيْطَانَ لَيَسْتَجِلُّ الطَّعَامَ الَّذِي لَمْ يُذَكَّرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ جَاءَ بِهَذَا الْأَعْرَابِيِّ يَسْتَجِلُّ بِهِ فَأَخَذْتُ يَدَهُ وَجَاءَ بِهِذِهِ الْجَارِيَةِ يَسْتَجِلُّ بِهَا فَأَخَذْتُ يَدَهَا فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ يَدَهُ لَفِي يَدِي مَعَ أَيَّدِيهِمَا ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Huzeyfə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər yemək süfrəsində bərabər olduğumuz zaman heç kimsə ondan öncə əlini süfrəyə uzatmazdı. (Bir gün) bədəvi (kimsə tərəfindən qovulmuş kimi) qaçaraq süfrəyə yaxınlaşdı və əlini (süfrəyə) uzatdı. Peyğəmbər ﷺ dərhal onun əlini tutdu. Sonra bir qız (cariyə) o, da (kimsə tərəfindən qovulmuş kimi) qaçaraq gəlib əlini süfrəyə tərəf uzatdı. Peyğəmbər ﷺ onun da əlini dərhal tutdu və buyurdu: “Həqiqətən şeytan üzərində Allahın ismi zikr edilməyən yeməyi özünə halal bilir. Şeytan bu yeməyi özünə halal etmək üçün bura bədəvini gətirdi. Lakin mən əlindən tutaraq ona imkan vermədim. Sonra bu yeməyi özünə halal etmək üçün qız uşağını gətirdi. Onun da əlindən tutdum. Nəfsim əlində olan Allaha and olsun ki, şeytanın əli bu bədəvi və qız uşağının əli ilə birlikdə mənim əlimdə idi. (Sonra Peyğəmbər **Bismilləh** – deyib yeməyə başladı)”¹²²².

من نسي أن يذكر الله في أول طعامه YEMƏYİN ƏVVƏLİNDƏ ALLAHIN İSMİNİ ZIKR ETMƏYİ UNUDAN KİMSƏ (NƏ DEMƏLİDİR?)

عن عائشة رضي الله عنها أن رسول الله ﷺ قال: ((إذا أكل أحدكم فليذكر اسم الله تعالى في أوله، فإن نسي أن يذكر الله تعالى في أوله، فليقل: **بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ** فإنه يستقبل طعاماً جديداً، ويمتنع الخبيث ما كان يُصيب منه) قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz yemək yeməyə başladığı zaman Allahın ismini zikr etsin. Əgər (yeməyin) əvvəlində uca Allahın İsmi zikr etməyi unudarsa **Bismilləhi Fi Əvvəlihi Və Axirihi** – Əvvəlində də, axırında da Allahın adı ilə! – deyərsə, yeməyə yenidən başlamış və bundan öncə məruz qalmış pislikləri silər)”¹²²³.

¹²²² Əbu Davud 3766, 3768, Muxtəsər Müslim 1296, əl-Albani “Səhih”.

¹²²³ Əbu Davud 3767, Tirmizi 1858, İbn Məcə 3264, Əhməd 25733, 26131, əl-Albani “Səhihdə” 198, “Səhih Kəlimə” 144.

التسمية على الطعام الذي لا يدري أذكر عليه اسم الله أم لا
**ALLAHIN İSMİNİN ZİKR OLUNUB-OLUNMADIĞINI
 BİLMƏYƏN KİMSƏNİN YEDİYİ ZAMAN “BİSMİLLƏH”
 DEMƏSİ**

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ قَوْمًا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ قَوْمًا يَأْتُونَنَا بِاللَّحْمِ لَا نَدْرِي أَذَكَرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ أَمْ لَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمُوا اللَّهَ عَلَيْهِ وَكُلُّوهُ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Möminlərin anası Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, bir qrup insanlar Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedilər: “Ya Rəsulallah! Bizə ət yeməyi gətirirlər. Lakin üzərində Allahın adının zikr olunub-olunmadığını bilmirik?”. Peyğəmbər: “Bunun üçün siz **Bismilləh** deyib, sonra da yeyin”¹²²⁴.

الدعاء بعد الطعام
YEMƏKDƏN SONRA EDİLƏN DUA

عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «مَنْ أَكَلَ طَعَامًا ثُمَّ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا الطَّعَامَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةَ غَيْرِهِ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ وَمَنْ لَيْسَ تَوْبًا فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي هَذَا الثَّوْبَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةَ غَيْرِهِ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ» ((قال الشيخ الألباني : صحيح

Səhl İbn Muaz İbn Ənəs atasından rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ belə buyurdu: “Kim yemək yedikdən sonra: **Əlhəmdulillahilləzi Ət’aməniy Həzə Taamə Və Razəqaniyhi Min Ğayri Həulin Minniy Və Lə Quvvətin** – Bunu mənə yedirdən və özüm heç bir qüdrət və güc sərf etmədən onu mənə bəxş edən Allaha həmd olsun!” deyərsə əvvəl (və keçmiş – ləfzi zəifdir) etdiyi günahları bağışlanar. Hər kim də paltar geyinərkən: **Əlhəmdulillahilləzi Kəsaniy Həzə (Əs-Səubə) Və Razəqaniyhi Min Ğayri Həulin Minniy Və Lə Quvvətin** – Bunu (bu paltarı) mənə geyindirən və özüm heç bir qüdrət və güc sərf etmədən onu mənə bəxş edən Allaha həmd olsun! – deyərsə, keçmiş və gələcək günahları bağışlanar”¹²²⁵.

حَدَّثَهُ رَجُلٌ نَحَدَمَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَمَانِ سِنِينَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قُرِبَ إِلَيْهِ طَعَامُهُ يَقُولُ بِسْمِ اللَّهِ وَإِذَا فَرَغَ مِنْ طَعَامِهِ قَالَ اللَّهُمَّ أَطْعَمْتَ وَأَسْقَيْتَ وَأَغْنَيْتَ وَأَقْنَيْتَ وَهَدَيْتَ وَأَحْيَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَيَّ مَا أَعْطَيْتَ. قال الشيخ الألباني : صحيح

¹²²⁴ Buxari 2057, İbn Məcə 3174, əl-Albani “Səhih”.

¹²²⁵ Əbu Davud 4023, 4025, İbn Məcə 3285, Tirmizi 3458, Əhməd 15632, 15670, «İrvəul Ğəlib» 7/47.

Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu "Allahummə Ətamta Və Əsqayta Və Əğnayta Və Əqnayta Və Hədayta Və Əhyeyta Fəlakəl Həmdü Alə Mə Əatayta - Allahim! Yedirdin və içirdin, zənginləşdirdin, kifayət etdin, hidayət verdin, diriltin və verdiyinə görə sənə həmd olsun"¹²²⁶.

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنْ طَعَامِهِ وَقَالَ مَرَّةً إِذَا رَفَعَ مَائِدَتَهُ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانَا وَأَرْوَانَا غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مَكْفُورٍ وَقَالَ مَرَّةً الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبَّنَا غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُودِعٍ وَلَا مُسْتَعْنَى رَبَّنَا. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Uməmə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (yemək yeyilib) süfrə qaldırıldıqdan sonra buyurdu: "Əlhəmdulilləhilləzi Kəfəni, Və Ərvəna Ğayra Məkfiyyi Və Lə Məkfurin - Sonra Bir Dəfə: "Əlhəmdulilləhi Rəbbənə Ğayra Mukəfiyyi Və Lə Muvəddəin Və Lə Mustəğnən Anhu Rəbbənə - Rəbbimiz Allaha həmd olsun! (Özü də) çoxlu, xoş, mübarək, sonsuz, ardı-arası kəsilməyən, onsuz keçinmək mümkün olmayan bir həmd!""¹²²⁷.

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - إِذَا رُفِعَتِ الْمَائِدَةُ قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُودِعٍ وَلَا مُسْتَعْنَى عَنْهُ رَبَّنَا. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Uməmə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (yemək yeyilib) süfrə qaldırıldıqdan sonra buyurdu: "Əlhəmdulilləhi Həmdən Kəsiran Tayyibən Mubarakən Fihī, Ğayra (Mukəfiyyin Və Lə) Muvəddəin Və Lə Mustəğnən Anhu Rəbbənə - Rəbbimiz Allaha həmd olsun! (Özü də) çoxlu, xoş, mübarək, (sonsuz) ardı-arası kəsilməyən, onsuz keçinmək mümkün olmayan bir həmd!""¹²²⁸.

عن أبي أيوب الأنصاري رضي الله عنه قال: كان رسول الله ﷺ إذا أكل أو شرب قال: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَ وَسَقَى وَسَوَّغَهُ وَجَعَلَ لَهُ مَخْرَجًا». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Əyyub əl-Ənsari ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ yediyi və içdiyini zaman buyurdu: "Əlhəmdulilləhilləzi Ətamə Vəsəqa Və Səvvəğahu Və Cəalə Ləhu Məxrəcən - Yedirən, içirən və yedirdib içirdiyi şeyi asanlıqla boğazdan keçirib həzm etdirən və artıqları (pisliklər) üçün bir çıxış yolu edən Allaha həmd olsun"¹²²⁹.

¹²²⁶ Əhməd 16595, 16646, əl-Albani "Səhih Kəlimə" 149.

¹²²⁷ Buxari 5143, 5459, Əbu Davud 3849, 3851.

¹²²⁸ Buxari 5142, 5458, Tirmizi 3456, Əbu Davud 3851, İbn Hibban 5217, 5218, Nəsəi 6895, 10115, əl-Albani "Səhih".

¹²²⁹ Əbu Davud 3851, 3853, əl-Albani "Səhihdə" 2061.

عن أبي سعيد رضي الله عنه قال : كان النبي صلى الله عليه و سلم إذا أكل أو شرب (إذا فرغ من طعامه) قال **أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مُسْلِمِينَ**. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Səid ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ yediyi və içdiyi (süfrədən qalxdığı) zaman buyurdu: “**Əlhəmdulillahilləzi Ətamənə Və Səqənə Və Cəalnə Muslimin** – Bizi doyduran, içirdən və bizi müsəlmanlardan edən Allaha həmd olsun”¹²³⁰.

أنس بن مالك قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم- « إن الله ليرضى عن العبد أن يأكل الأكلة **فِيْحَمْدِهِ** عَلَيْهَا أو يشرب الشرية **فِيْحَمْدِهِ** عَلَيْهَا ».

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah razı qalar o quldan ki, yedikdə də, içdikdə də Allaha həmd edər”¹²³¹.

عَنْ سِنَانِ بْنِ سَنَةَ الْأَسْلَمِيِّ ﷺ صَاحِبِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ الصَّائِمِ الصَّابِرِ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbərin ﷺ səhabələrindən olan Sinan İbn Sənnə əl-Əsləmi ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Yemək yeyərək şükür edən səbir edərək oruc tutanın savabının mislini qazanır”¹²³².

ما يقول إذا شرب اللبن SÜD İÇƏN KİMSƏ NƏ DEMƏLİDİR?

عن ابن عباس ﷺ قال أتى رسول الله ﷺ بلبن فشرب وقال: «إِذَا أَكَلْتُمْ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَقُلِ **اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ وَأَطْعِمْنَا خَيْرًا مِنْهُ**. وَإِذَا سَقَى لَبَنًا فَلْيَقُلِ **اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ وَزِدْنَا مِنْهُ**. فَإِنَّهُ لَيْسَ شَيْءٌ يُجْزَى مِنْ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ إِلَّا اللَّبَنُ» قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ süd gətirildi və o, içərək buyurdu: “Qoy sizdən yemək yeyən kimsə desin “**Allahummə Bərik Lənə Fiyhi Və Ət’imnə Xayran Minhu** – Allahım! Bunu bizim üçün bərəkətli et və bizə bundan daha xeyirlisini nəsib eylə!” – “Süd içən kimsə isə (belə) desin “**Allahummə Bərik Lənə Fih Və Zidnə Minhu** – Allahım! Bunu bizim üçün

¹²³⁰ Tirmizi 3457, Əbu Davud 3650, 3850, 3852, İbn Məcə 3283, əl-Albani “Zəif”.

¹²³¹ Müslim 7108, 2734, Tirmizi 1816.

¹²³² İbn Məcə 1765, 1837. əl-Albani səhih olduğunu bildirmişdir.

bərəkətli et və bundan bizə çox nəsib eylə!" Süddən başqa (həm aclığı, həm də susuzluğu) yatıran yeyəcək və içəcək yoxdur"¹²³³.

التسمية عند الشراب

İÇDİYİN ZAMAN "BİSMİLLƏH" DEMƏK

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: ((كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يَتَرَبَّبُ في ثلاثة أنفاسٍ, إذا أدنى الإناء إلى فيه سَمَّى الله تعالى, وإذا أحرَّه حمد الله تعالى, يَفْعَلُ ذلك ثلاث مراتٍ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم içdiyi zaman 3 nəfəsə içərdi. Qabı ağzına yaxınlaşdırdıqda "**Bismillah**", çəkdikdə isə Allaha "**Həmd**" edər və bunu 3 dəfə edərdi"¹²³⁴.

دعاء الضيف لأهل الطعام

QONAĞIN YEMƏK (VƏ SU) SAHİBİNƏ ETDİYİ DUASI

عن عبد الله بن بسر رضي الله عنه قال: نزل رسول الله صلى الله عليه وسلم على أبي قال فقرأنا إليه طعاماً ورطبةً فأكل منها, ثم أتى بتمر فكان يأكله ويُلقِي النوى بين إصبعيه ويجمع السبابة والوسطى, ثم أتى بشراب فشرِب, ثم ناوله الذي عن يمينه. قال: فقال أَيْيَ فَأَخَذَ بِلِجَامِ دَائِيهِ فَقَالَ ادْعُ اللَّهَ لِي. فَقَالَ: ((**اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِيْمَا رَزَقْتَهُمْ، وَاعْفِرْ لَهُمْ وَارْحَمَهُمْ**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Busər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم atamın (evinə qonaq) gəldi. (Atam) ona yaş xurma halvası ikram etdi. Sonra xurma verdi, ondan yeyərək xurmanın tumunu şəhadət barmağı və orta barmağı ilə tutaraq çıxardırdı. Sonra yenə də içəcək gətirildi o da içdi və sağında dayanan kimsəyə verdi. (Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم çıxıb getdikdə) Atam dəvəsinin ağzının ipindən tutaraq dedi: Allaha mənim üçün dua et: "**Allahummə Bərik Ləhum Fimə Rəzaqtəhum Vəğfir Ləhum Vərhəmhüm – Allahım!** Onlara verdiyiniz ruzini bərəkətli et, onları bağışla və onlara rəhm et!"¹²³⁵.

عن المقداد بن الأسود رضي الله عنه أنه سمع رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: ((**اللَّهُمَّ أَطْعِمْ مَنْ أَطْعَمَنِي وَاسْقِ مَنْ سَقَانِي**)) قال الشيخ الألباني :

صحيح

¹²³³ Əbu Davud 3730, 3732, Tirmizi 3455, əl-Albani "Səhih".

¹²³⁴ əl-Albani "Səhihdə" 1277.

¹²³⁵ Muxtəsər Müslim 1316, Əbu Davud 3729, 3731, Tirmizi 3576, Əhməd 17675, 17775.

Miqdəd İbn Əsvəd ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ eşitdim ki: **“Allahummə Ət'im Mən Ət'aməniy Vəsqi Mən Saqaniy – Allahım! Mənə yemək verənə yemək ver, su verənə su ver!”**¹²³⁶.

دعاء الصائم عند فطره

ORUC TUTANIN İFTAR ZAMANI ETDİYİ DUA

عن مروان بن سالم قال: قال ابن عمر رضي الله عنهما: كان رسول الله ﷺ إذا أفطر قال **« ذَهَبَ الظَّمَأُ وَابْتَلَّتِ العُرُوقُ وَنَبَّتَ الأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللهُ »**. قال الشيخ الألباني: صحيح

Mərvan İbn Səlim deyir ki, İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ iftar zamanı buyurdu: **“Zəhəbəz Zəməu, Vəbtəllətil Uruq, Və Səbətəl Əcrü İnşə Allah – Susuzluq getdi və damarlar islandı. Allah istəsə, savab yazıldı!”**¹²³⁷.

ابن مليكة سمعت عبد الله بن عمرو يقول إذا أفطر ((**اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ أَنْ تَغْفِرَ لِي**)) قال الشيخ الألباني: ضعيف

İbn Muleyrə rəvayət edir ki, İbn Ömər ﷺ iftar etdiyi zaman: **“Allahumma İnniy Əs'alukə Biraħmətikəlləti Vəsi'at Kulla Şey'in Ən Tağfira Liy – Allahım! Səndən hər şeyi əhatə edən mərhəmətinlə məni bağışlamamı diləyirəm”**¹²³⁸.

عن معاذ رضي الله عنه كان إذا أفطر قال: **الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَعَانَنِي فَصُمْتُ ، وَرَزَقَنِي فَأَفْطَرْتُ**. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Muaz ﷺ iftar etdiyi zaman: **“Əlhəmdulillahilləzi Əanəni Fəsümtə Və Razəqani Fə Əftartə - Mənə oruc tutmaqda və iftar açmaqda ruziləndirən Allaha həmd olsun!”**¹²³⁹.

عن ابن عباس كان إذا أفطر قال: **اللهم لك صمت و علي رزقك أفطرت فتقبل مني إنك أنت السميع العليم**. قال الشيخ الألباني: ضعيف

İbn Abbas ﷺ iftar etdiyi zaman: **“Allahummə Ləkə Suntu Və Alə Rızqıka Əftartə Fətəqabbəl Minni İnnəkə Əntəl Səmiul Alim – Sənin üçün oruc tutdum, Sənin ruzinlə iftar etdim!”**¹²⁴⁰.

¹²³⁶ Müxtəsər Müslim 1535, 2055.

¹²³⁷ Əbu Davud 2357, 2359, Nəsəi 3329, əl-Albani “Səhîh Cəmi” 4/209.

¹²³⁸ İbn Məcə 1753, əl-Albani “Zəif”.

¹²³⁹ əl-Albani “Səhîh Və Daif Cəmius Səğir” 9829, “Zəif Cəmi” 4348.

¹²⁴⁰ əl-Albani “Səhîh Və Daif Cəmius Səğir” 9831, “Zəif Cəmi” 4350.

عَنْ مُعَاذِ بْنِ زُهْرَةَ أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ إِذَا أَفْطَرَ قَالَ « اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: ضَعِيفٌ .

Muaz İbn Zuhratə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ iftar zamanı buyurdu: **“Allahummə Lakə Sumtə Və Alə Rıziqikə Əftartu – Allahım! Sadəcə Sənin üçün oruc tutdum və Sənin ruzinlə orucu açdım”**¹²⁴¹.

الدعاء لمن أفطر عنده (BAŞQA EVDƏ) ORUCUNU AÇAN ŞƏXSİN EV ƏHLİ ÜÇÜN ETDİYİ DUA

وعن أنس رضي الله عنه أن النبي ﷺ جاء إلى سعد بن عبادَةَ فجاء بخبز وزيت فأكل ثم قال النبي ﷺ: ((أَفْطَرَ عِنْدَكُمْ الصَّائِمُونَ وَأَكَلَ طَعَامَكُمْ الْأَبْرَارُ وَصَلَّتْ عَلَيْكُمْ الْمَلَائِكَةُ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Sad İbn Ubədənin ﷺ yanına gəldi. O da Peyğəmbər ﷺ çörək və zeyutun ikram etdi. Yedikdən sonra buyurdu: **“Əftərə İndəkumus Saimunə Və Əkalə Təaməkumul Əbraru Və Sallət Aleykumul Mələikətu – Oruc tutanlar sizdə iftar açsın, yeməyinizi yaxşı adamlar yesin, mələklər də sizin üçün dua etsin!”**¹²⁴².

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ صَنَعَ أَبُو الْهَيْثَمِ بْنُ التَّيْهَانِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - طَعَامًا فَدَعَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَأَصْحَابَهُ فَلَمَّا فَرَعُوا قَالَ « أَتَيْبُوا أَحَاكُمْ ». قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا إِثَابُكَ قَالَ « إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا دَخَلَ بَيْتَهُ فَأَكَلَ طَعَامَهُ وَشَرِبَ شَرَابَهُ فَدَعَا لَهُ فَذَلِكَ إِثَابُهُ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: ضَعِيفٌ .

Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه rəvayət edir ki, Əbu Heysəmi İbn Təyhən رضي الله عنه Peyğəmbər ﷺ üçün yemək hazırlamışdı. Peyğəmbər ﷺ səhabələrini yeməyə dəvət etdi. Yeməkdən sonra Peyğəmbər: “Qardaşınızı (bu ziyafətə) görə mükafatlandırın” deyə buyurdu. Biz: “Ey Allahın Rəsulu! Mükafatlandıqmaq necə olur?” dedik. O: “Bir kimsənin evinə gəlib onun yeməyini yeyib, suyunu içib sonra da onu üçün dua edilərsə bu onu mükafatlandırmaq deməkdir”¹²⁴³.

¹²⁴¹ Əbu Davud 2358, 2360, əl-Albani “Zəif”.

¹²⁴² Əbu Davud 3854, 3856, Əhməd 12433, İbn Məcə 1747, Nəsəi 10128, Əhməd 12177, əl-Albani “Səhih Cəmi” 4677, 4679.

¹²⁴³ Əbu Davud 3855, 3853, əl-Albani “Zəif”.

عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - جَاءَ إِلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَجَاءَ بِخُبْزٍ وَزَيْتٍ فَأَكَلَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « أَفْطَرَ عِنْدَكُمْ الصَّائِمُونَ وَأَكَلَ طَعَامَكُمْ الْأَبْرَارُ وَصَلَّتْ عَلَيْكُمُ الْمَلَائِكَةُ ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Sabit İbn Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Sad İbn Ubeydənin ﷺ evinə gəlmiş. Çörək və Zeytun yedikdən sonra buyurdu: “Sizin yanınızda orucular iftar etdilər, salehlər yeməyinizi yedilər və mələklər də sizin üçün dua etdilər”¹²⁴⁴.

ما يقول من حضر الطعام وهو صائم إذا لم يفطر ORUC TUTAN ŞƏXSİN YEMƏK SÜFRƏSİ AÇILDIĞI ZAMAN ORUCUNU¹²⁴⁵ POZMAQ İSTƏMƏDİKDƏ ETDİYİ DUA

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجِبْ فَإِنْ كَانَ مُفْطِرًا فَلْيُطْعَمْ وَإِنْ كَانَ صَائِمًا فَلْيُصَلِّ)) يعني الدعاء. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Əgər sizdən birini (bir ziyafətə) dəvət edərlərsə dəvətə icabət etsin, əgər oruc tutmayıbsa yesin, oruc tutubsa dua etsin”¹²⁴⁶.

دعاء من نزل به ضيف QONAĞI GƏLƏNİN ETDİYİ DUA

عن مرة بن عبد الله قال: أصاب النبي ﷺ ضيفاً فأرسل إلى أزواجه بيتغي عندهن طعاماً فلم يجد عند واحد منهن فقال: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ وَرَحْمَتِكَ، فَإِنَّهُ لَا يَمْلِكُهَا إِلَّا أَنْتَ)) فأهديت له شاة مصلية فقال (ﷺ) هذا من فضل الله، ونحن ننتظر الرحمة ((قال الشيخ الألباني : صحيح

Mərtə İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ qonağı gəlmişdi, yemək tapmadı, buyurdu: “Allahumma İnniy Əsəlikə Min Fadlikə Və Rahmətikə, Fəinnəhu Lə Yəmlikuha İllə Ənt – Allahım! Səndən fəzilətini və rəhmətini istəyirəm, Səndən başqa heç kəs onun sahibi deyildir”. Ona qızaqrılmış qoyun hədiyyə edildi. O: “Bu Allahın fəzilətindəndir. Biz də rəhməti gözləyirik”¹²⁴⁷.

¹²⁴⁴ Əbu Davud 3854, 3856, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁴⁵ Burada vacib orucdan başqa tutulan orucdur qəsd edilir.

¹²⁴⁶ Müslim 1431, 3593, Tirmizi 780, Əhməd 10349, 10354, Əbu Davud 2460, 2462, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁴⁷ əl-Albani “Səhihdə” 1543.

ما يقول الصائم إذا سابه أحد

ORUC TUTAN ONU SÖYƏN ADAMA NƏ DEMƏLİDİR

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الصَّيَّامُ جُنَّةٌ فَلَا يَرُفُثُ وَلَا يَجْهَلُ وَإِنْ امْرُؤٌ قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيُقِلْ **إِنِّي صَائِمٌ** مَرَّتَيْنِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ رِيحِ الْمَسْكِ يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِ الصَّيَّامِ لِي وَأَنَا أُجْزَى بِهِ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Oruc bir qalxandır¹²⁴⁸ Qoy (oruc tutan adam) günah işlər görməsin və cahillik etməsin. Əgər kimsə onunla dalaşmaq istəsə və ya onu söysə, qoy iki dəfə: **“İnniy Saimun, İnniy Saimun – Mən oruc tutmuşam”**– desin. Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, oruc tutan adamın ağızından gələn qoxu, Uca Allahın yanında müşk qoxusundan daha gözəldir. (Allah buyurur☺ “O, Mənə görə öz yeməyindən, içməyindən və şəhvətindən imtina etmişdir. Oruc isə Mənim üçündür və Mən (oruc tutan adama) ayrıca mükafat verəcəyəm. Yaxşı əməlin əvəzi on qat veriləcəkdir”¹²⁴⁹).

الدعاء للمتزوج

EVLƏNƏNLƏR ÜÇÜN EDİLƏN DUA

كان النبي ﷺ إذا رفا الإنسان إذا تزوج قال: ((**بَارَكَ اللَّهُ لَكَ، وَبَارَكَ عَلَيْكَ، وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي (عَلَى خَيْرِ خَيْرٍ)**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ yeni evlənəni təbrik etdikə buyurdu: **Bərakəllahu Ləka Və Bərakə Aleykə Və Cəmə'a Bəynəkumə Fi (Alə) Xayrin** – Allah mübarək eləsin, sənin üçün bərekətli etsin, hər ikinizi xeyir üzərində birləşdirsin!¹²⁵⁰.

وعن عبد الرحمن بن عوف ﷺ أن النبي ﷺ قال له: ((**بارك الله لك**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

AbdurRahman İbn Auf ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ona buyurdu: **“Bərakəllahu Ləka - Allah sənə bərekət versin”**¹²⁵¹.

وقال النبي ﷺ لعلي ﷺ ليلة البناء بفاطمة رضي الله عنها: ((**اللَّهُمَّ بَارِكْ فِيهِمَا ، وَبَارِكْ لُهُمَا فِي بَنَائِهِمَا**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

¹²⁴⁸ Yəni: Cəhənnəm odundan qoruyan sipər.

¹²⁴⁹ Buxari 1894, Müslim 1151, 2759, Əbu Davdu 2365, Nəsəi 3252, Əhməd 7492, 7484, 7679, 7693.

¹²⁵⁰ Əbu Davud 2130, 2132, Tirmizi 1091, Əhməd 8944, 8956, 8957, əl-Albani “Ədəbul Zifaf” 175.

¹²⁵¹ əl-Albani “Ədəbul Zifaf” 149,172.

Peyğəmbər ﷺ Əli ʿAbdullah və Fatimə ʿZəhrə ilə evləndiyi Zifaf gecəsi buyurdu: **“Allahummə Bərik Fimə Və Bərik Ləhumə Binəihimə** - Allahım onlara və onların evliliyinə bərəkət ver”¹²⁵².

وعن عائشة ʿUmmü'l-Qayyid: قالت: تزوجني النبي ﷺ فأنتني أُمِّي فأدخلتني الدار فإذا نسوه من الأنصار في البيت فقلن: **(عَلَى الْخَيْرِ وَالْبُرْكََةِ ، وَعَلَى خَيْرِ طَائِرٍ)** قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə ʿUmmü'l-Qayyid rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənimlə nigah qurduğu zaman anam məni evimə apardı. Evdə Ənsar qadınlarından vardı: **“Aləl Xayri Vəl Bərakət, Və Alə Xayri Tair – Bərəkət və xeyir üzərindəsən, Xeyir üzərində uçdun”**¹²⁵³.

دعاء شراء الدابة أو السيارة. دعاء المتزوج إذا دخل على زوجته ليلة العرس EVLƏNƏN ŞƏXSİN EVLİLİK GECƏSİ ZÖVCƏSİNİN YANINA GİRDİYİ ZAMAN (MİNİK HEYVANI VƏ YA MAŞIN (XADİMƏ VƏ KÖLƏ) ALANIN EDƏCƏYİ DUA)

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « إِذَا تَزَوَّجَ أَحَدُكُمْ امْرَأَةً أَوْ اشْتَرَى خَادِمًا فَلْيَقُلْ **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ (مِنْ) خَيْرِهَا وَخَيْرِ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَمِنْ شَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ** وَإِذَا اشْتَرَى بَعِيرًا فَلْيَأْخُذْ بِذُرْوَةِ سَنَامِهِ وَلْيَقُلْ مِثْلَ ذَلِكَ ». قَالَ أَبُو دَاوُدَ زَادَ أَبُو سَعِيدٍ « ثُمَّ لْيَأْخُذْ بِنَاصِيَتَيْهَا وَلْيَدْعُ بِالْبُرْكََةِ ». فِي الْمَرْأَةِ وَالْخَادِمِ. قَالَ الشَّيْخُ الألباني : صحيح

Amr İbn Şuayb atasından, o da babasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz bir qadınla evləndikdə və ya bir xidmətçi aldığı zaman (zövcə ilə xadimənin) alından tutaraq (əlini alına qoyaraq) haqlarında Allahadan bərəkət diləsin və belə desin: **“Allahummə İnniy Əs’əlukə Xayrahə Və Xayra Mə Cəbaltəhə Aleyhi, Və Əuzu Bikə Min Şərrihə Və Şərri Mə Cəbaltəhə Aleyhi – Allahım! Şübhəsiz ki, mən Səndən həm onun xeyrini, həm də ona verdiyin xilqətin xeyrini diləyirəm. Onun şərinədən və ona verdiyin xilqətin şərinədən Sənə sığınırım!”**. Həmçinin dəvə alıqda da, onun hörgücünün başından tutub eyni ilə bu duanı desin”¹²⁵⁴.

وعن أبي سعيد مولى أبي أسيد قال تزوجت وأنا مملوك فدعوت نقرأ من أصحاب النبي ﷺ وفيهم ابن مسعود وأبو ذر و حذيفة

¹²⁵² əl-Albani “Ədəbul Zifaf” 174.

¹²⁵³ əl-Albani “Ədəbul Zifaf” 174.

¹²⁵⁴ Əbu Davud 2160, 2162, İbn Məcə 1918, əl-Albani “Ədəbul Zifaf” 92.

فقالوا: ((إذا دخل عليك اهلك فصل ركعتين, ثم سل الله من خير ما دخل عليك, وتعوذ به من شره, ثم شانك وشان أهلك)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbi Əsidin mövlası olan Əbu Səid deyir ki, evləndiyim zaman Peyğəmbərin ﷺ səhabələrindən olan İbn Məsud, Əbu Zərr və Huzeyfəni ﷺ dəvət etdim. Onlar: “Əhlinin yanına daxil olduğun zaman iki rükət namaz qıl, sonra daxil olanın xeyrini Allahdan dilə, şərrindən isə Allaha sığın. Özüün və ailənlə baş-baş qal”¹²⁵⁵.

وقال ابن مسعود ﷺ (لأبي حريز) قال: ((اللَّهُمَّ بَارِكْ لِي فِي أَهْلِي، وَبَارِكْ لَهُمْ فِيَّ، اللَّهُمَّ اجْمَعْ بَيْنَنَا مَا جَمَعْتَ بِخَيْرٍ، وَفَرِّقْ بَيْنَنَا إِذَا فَرَّقْتَ إِلَى خَيْرٍ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Məsud ﷺ deyir ki: “Allahummə Bərik Li Fiy Əhli Və Bərik Ləhum Fiy Allahumməcməə Bəynənə Mə Cəməətə Bi Xayri, Və Fərriq Bəynənə İzə Fəraqtə İlə Xayri – Allahım! Məni əhlim üçün bərəkətli et! Allahım! Bizi cəm etdikdə xeyir üzərində et! Bizi ayırsan xeyir üzərində ayır”¹²⁵⁶.

الدعاء قبل الجماع (ZÖVCƏSİ İLƏ) CİNSİ MÜNƏSİBƏTDƏN ÖNCƏ EDİLƏN DUA

عن ابن عباس ﷺ قال: قال النبي ﷺ: أما لو أن أحدكم يقول حين يأتي أهله: ((بِسْمِ اللَّهِ. اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ، وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا))، ثم قدر بينهما في ذلك ولدٌ لم يضره الشيطان أبداً ولم يسلط عليه)) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən biriniz (cinsi münəsibət üçün) zövcəsinə yaxınlaşarsa: Bismilləh, Allahummə Cənnibnəş Şeytanə, Və Cənnibiş Şeytanə Mə Rəzaqtənə – Allahın adı ilə! Allahım! Bizi şeytandan uzaqlaşdır, şeytanı da bizə bəxş etdiyən şeydən uzaqlaşdır! – aralarında olan bu yaxınlıqdan sonra uşaq təqdir edilərsə şeytan o, uşağa heç bir zaman zərər vurmaz”¹²⁵⁷.

¹²⁵⁵ əl-Albani “Ədəbul Zifaf” 94.

¹²⁵⁶ əl-Albani “Ədəbul Zifaf” 95.

¹²⁵⁷ Muxtəsər Buxari 141, 2073, 3098, 3271, 6025, Müslim 1434, 3606, Əbu Davud 2163, 2161, Nəsəi 9030, 10100.

الدعاء بعد التسليم للقضاء من غير عجز ولا تفريط
XOŞA GƏLMƏYƏN BİR HADİSƏ BAŞ VERDİKDƏ
YAXUD İSTƏDİYİ BİR İŞ BAŞ TUTMADIQDA EDİLƏN
DUA

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ وَفِي كُلِّ خَيْرٍ أَحْرَصٌ عَلَى مَا يَنْفَعُهُ وَاسْتَعْنُ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجِزْ وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَذَا وَكَذَا. وَلَكِنْ قُلْ قَدَرُ اللَّهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Güclü mömin Allaha zəif mömindən daha çox sevimli və xeyirlidir. Lakin onların hər ikisində də xeyir vardır. Hər bir işdə özünə faydalı olanı etməyə səy göstər. Allahdan kömək dilə, (Allaha sığın) aciz olma. Başına bir müsibət gələrsə demə: “Əgər belə etsəydim belə belə olardı”. De ki: “Allahın qəza və qədəri bu imiş. O, nə dilərsə onu da edər” de. Çünki Əgər sözü şeytanın əməlinə yol açır”¹²⁵⁸.

الحمد لمن جاءه أمر يسره أو يكرهه
SEVİNDİRİCİ YAXUD XOŞAGƏLMƏYƏN HADİSƏ İLƏ
RASTLAŞAN ADAM NƏ DEMƏLİDİR

عن عائشة قالت كان رسول الله صلى الله عليه و سلم إذا رأى ما يحب : قال: ((الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ، وإذا رأى ما يكره قال: الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ)) قال الشيخ الألباني : حسن

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sevindirən bir hadisə baş verdikdə deyərdi: “Əlhəmdulillahilləzi Bini'mətihi Tətimmus Salihat – Neməti sayəsində yaxşı işlər tamamlanan Allaha həmd olsun!”. Xoşuna gəlmədiyi bir hadisə baş verdikdə isə deyərdi: “Əlhəmdulillahiləhi Alə Kulli Hal – Hər bir halda Allaha həmd olsun!”¹²⁵⁹.

عن أبي بكره كان النبي ﷺ أنه كان إذا جاءه أمر سرور أو بشر به خر ساجداً شاكراً لله. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Bəkrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sevindirici bir xəbər verildikdə və ya bir müjdə verildikdə Allaha şükür səcdəsi edərdi”¹²⁶⁰.

¹²⁵⁸ Muslim 2052, 2664, 6945, İbn Hibban 2896.

¹²⁵⁹ İbn Məcə 3803, əl-Albani «Səhîhul Cami» 4/201, “Səhîhdə” 265.

¹²⁶⁰ Əbu Davud 2774, 2776, İbn Məcə 1/233, əl-Albani “İrvaul Cəlil” 2/226.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « لَا يَشْكُرُ اللَّهُ مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İnsanlara şükr (təşəkkür) etməyən Allaha şükr etməz”¹²⁶¹.

ما يقال عند الكرب

SIXINTI ANINDA NƏ DEYİLİR?

عن ابن عباس ؓ أن رسول الله ﷺ كان يقول عند الكرب: ((لا إله إلا الله (العلي الحليم) العظيم الحليم, لا إله إلا الله, ربُّ العرش العظيم, لا إله إلا الله ربُّ السموات, وربُّ الأرض, وربُّ العرش الكريم)) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sixıntı anında buyurardı: “*La İlahə İlləllahu Aziymul Həliym La İlahə İlləllahu Rabbul Arşil Aziym, La İlahə İlləllahu Rabbus Səməvati Bə Rabbul Ardi Və Rabbul Arşil Kəriym –* Əzəmətli, Həlim olan Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur! Ərşin Əzəmətli Rəbbi olan Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur! Göylərin, Rəbbi, yerin Rəbbi və Ərşin Səxavətli Rəbbi olan Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur!”¹²⁶².

وعن أبي بكره ؓ أن رسول الله ﷺ قال: ((دعواتُ المكروب: اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو، فَلَا تَكُنْ لِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Bəkrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ sixıntı (bələya düşər) olanın duası: “*Allahummə Rahmətəka Ərcu, Fələ Təkilniy İlə Nəfsiy Tarfətə Aynin, Və Əslih Liy Şə’niy Kulləhu, La İlahə İllə Ənt –* Ey Allahım! Sənin rəhmətini umuram, məni bir göz qırpmı qədər (bələ olsa) nəfsimə buraxma. Halımı bütünlüklə islah et, səndən başqa ilâh yoxdur”¹²⁶³.

عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ((أَلَا أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ تَقُولِينَ عِنْدَ الْكَرْبِ أَوْ فِي الْكَرْبِ اللَّهُ اللَّهُ رَبِّي لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əsmə Bint Umeys رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə buyurdu: “Sənə sixıntı (kədər) anında söyləyəcəyin kəlimələri öyrədimmi: “*Allahu, Allahu*”

¹²⁶¹ Əbu Davud 4711, 4713, əl-Albani “Səhih Tərgib” 971, 973.

¹²⁶² Muxtəsər Buxari 2434. Buxari 6345, 6346, 7431, Müslim 2730, 7097, Tirmizi 3435, İbn Məcə 3883, Nəsəi 7674, Əhməd 2012, 2344.

¹²⁶³ Əbu Davud 5090, 5092, Nəsəi 10487, Əhməd 20430, 20447, İbn Hibban 970, əl-Albani “Səhih”.

Rabbiy Lə Uşriku Bihi Şeyən – Allahdır, Allahdır mənim Rəbbim! Mən heç bir şeyi ona şəriki qoşmuram!¹²⁶⁴.

عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِأُذُنِي هَاتَيْنِ يَقُولُ: «مَنْ أَصَابَهُ هَمٌّ أَوْ غَمٌّ أَوْ سُقْمٌ أَوْ نَيْدٌ، فَقَالَ: اللَّهُ رَبِّي لَا شَرِيكَ لَهُ كَثِيفَ ذَلِكَ عَنْهُ». قال الشيخ الألباني: حسن

Əsmə bint Umeys رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا demişdir: “Mən bu qulaqlarımla Allah Elçisinin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Kimə qəm-qüssə və ya xəstəlik, və ya çətinlik üz verərkən: **Allahu Rabbiy Lə Uşrikə Ləhu** – Allah mənim Rəbbimdir, Onun şəriki yoxdur” – deyərsə, bundan xilas olar¹²⁶⁵.

وعن سعد بن أبي وقاص رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((دعوة ذي النون إذ دعا بها وهو في بطن الحوت: **لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ**, لم يدعها رجل مسلم في شيء قط إلا استجاب الله له)) وفي رواية: ((ألا أخبركم بشيء إذا نزل برجل منكم كرب أو بلاء من بلايا الدنيا دعا به يفرج عنه؟ ف قيل له: بلى، فقال: دعاء ذي النون)) قال الشيخ الألباني صحيح :

Səid İbn Əbu Vaqqas رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yunusun ﷺ balığın qarında ikən etdiyi dua: **Lə İlahə İllə Əntə, Subhanəkə, İnniy Kuntu Minəz Zalimin – Səndən başqa məbud yoxdur. Sən pak və müqəddəsən! Həqiqətən, mən zalımlardan olmuşam! (əl-Ənbiya 87)**”. Elə bir müsəlman yoxdur ki, bu dua ilə istədiyi zaman Allah ona verməsin”. (Başqa rəvayətdə: Mən sizə elə bir şey haqqında xəbər verimmi ki, sizdən birinizə üzüntü, kədər və ya dünya bəlalardan bir bəla gəldiyi zaman onunla dua etdikdə Allah çıxış yolu versin?”. Biz: “Bəli” dedik. Peyğəmbər: “Zin Nunun duası” deyər buyurdu¹²⁶⁶.

عن أنس رضي الله عنه قال: كان النبي ﷺ إذا كان كَرَبَهُ أمر قال: ((**يا حيُّ يا قيومُ برحمتك أستغيثُ**)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (hər hansı bir iş) sıxıntı verdiyi zaman əmr edərdi belə deməyi: **Ya Həyyu Ya Qayyumu Birahtətikə Əstəğis** – Ya Həyyu, Ya Qayyum! Birahtətikə əstəğiyusu” – “Ey (əbədi) Yaşayan, Ey Qəyyum! Mərhəmətinlə kömək diləyirəm¹²⁶⁷.

¹²⁶⁴ Əbu Davud 1525, 1527, İbn Məcə 3882, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 100.

¹²⁶⁵ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 396, 19875, əl-Albani “Səhihul Cəmius Sağir” 6040.

¹²⁶⁶ Tirmizi 3505, Nəsəi 10491, Əhməd 1462, əl-Albani “Səhihdə” 1746.

¹²⁶⁷ Tirmizi 3524, əl-Albani “Səhil”.

عن أبي هريرة : أن النبي صلى الله عليه و سلم كان إذا أحمه الأمر رفع رأسه إلى السماء فقال **سبحان الله العظيم** وإذا اجتهد في الدعاء قال **يا حي يا قيوم** قال أبو عيسى هذا حديث حسن غريب قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir iş üzündüyü zaman başını göyə qaldıraraq: **“Subhənəllahil Azim”** deyərdi. Sonra dua edərək: **“Yə Həyyu Yə Qayyumu”** deyərdi¹²⁶⁸.

عَنْ أَبِي عَبَّاسٍ هَمْدَانٍ مَّا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «كَلِمَاتُ الْفَرَجِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ». قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bəlanı aparan (sevinc, fərəh, rahatlıq gətirən) kəlimələr: **Lə İlə İlləlahul Həlimal Kəriymu Lə İləhə İlləllahul Aliyyul Aziymu Lə İləhə İlləllahu Rabbus Səməvəti Səba Və Rabbul Arşil Azim (Kəriym)** – Əzəmətli, Həlimal olan Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur! Ərşin Əzəmətli Rəbbi olan Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur! Göylərin, Rəbbi, yerin Rəbbi və Ərşin Səxavətli Rəbbi olan Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur!”¹²⁶⁹.

عن علي رضي الله عنه أنه قال: لقيني رسول الله ﷺ هؤلاء الكلمات وأمرني إذا أصابني كرب أو شدة أن أقولهن: ((**لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ ، سُبْحَانَهُ وَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ**)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əli رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu kəlimələri söyləməyi təlqin etdi və bu kəlimələri hüzn və kədər zamanı söyləməyi əmr etdi: **“Lə İləhə İlləllahul Həlimal Kəriym, Və Təbərəkəllahu Rabbul Arşil Aziym, Vəlhəmdulilləhi Rabbil Aləmin – Əzəmətli, Həlimal olan Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur! Əzəmətli Ərşin Rəbbi olan Allah, Həmd olsun Aləmlərin Rəbbi olan Allaha”**¹²⁷⁰.

عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا ذَهَبَ نَلْنَا اللَّيْلَ قَامَ فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ: اذْكُرُوا اللَّهَ اذْكُرُوا اللَّهَ، جَاءَتْ الرَّاحِمَةُ تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ، جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ، جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ». قَالَ أَبِي، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنِّي أَكْثَرُ الصَّلَاةِ عَلَيْكَ فَكَمْ أَجْعَلُ لَكَ مِنْ صَلَاتِي؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ». قَالَ: قُلْتُ: الرَّبِيعُ؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». قُلْتُ: النَّصْفُ؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». قَالَ: قُلْتُ: فَالثَّلَاثِينَ؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». قُلْتُ: أَجْعَلُ لَكَ صَلَاتِي كُلَّهَا قَالَ: «إِذَا يُكْفَى هَمَّكَ، وَيُغْفَرُ لَكَ ذَنْبُكَ». قال الشيخ الألباني : صحيح

¹²⁶⁸ Tirmizi 3436, əl-Albani “Zəif”.

¹²⁶⁹ əl-Albani “Səhihdə” 2916, “Səhih Cəmi” 4571.

¹²⁷⁰ Nəsəi Kubra 7673, 10465, əl-Albani “Səhih Məvərid” 2371.

Ubeyy İbn Kəb رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ gecənin üçdə ikisi keçdikdə qalxar və belə deyərdi: “Ey insanlar! Allahı zikr edin, Allahı zikr edin! Racifə (bütün canlılara ölüm gətirəcək olan Sura birinci üfürülüş) vaxtı gəldi, bunun dalıya da Radifə (bütün canlıları dirildəcək ikinci üfürülüş) gələcək. Ölüm hər cür şiddət və sancıları ilə mütləq gələcəkdir, şübhəsiz ölüm hər kəsi tapacaqdır”. Ubeyy dedi: “Ey Allahın Elçisi! Mən sənə çoxlu dua edib salavat gətirirəm. Dualarımın nə qədərini sənə ayırım?” Allah Elçisi ﷺ dedi: “İstədiyən qədərini”. Dedim: “Dualarımın dördə birinimi?” Allah Elçisi ﷺ dedi: “İstədiyən qədərini. Amma artırsan sənün üçün daha xeyirlidir!” Mən də: “Yarısını ayırımmı?” – deyə soruşdum. Dedi: “İstədiyən qədərini. Amma artırsan sənün üçün daha xeyirlidir!” Mən də dedim: “Üçdə ikisinimi?” Dedi: “İstədiyən qədərini. Amma artırsan sənün üçün daha xeyirlidir!” Onda mən: “Bütün dualarımı sənün üçün edəcəm” – dedim. Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Sıxıntılıların gedəcək və günahların bağışlanacaq!”¹²⁷¹

ما يقال عند الهم والحزن ÜZÜNTÜ VƏ KƏDƏRDƏ NƏ DEYİLİR?

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «مَا قَالَ عَبْدٌ قَطُّ إِذَا أَصَابَهُ هَمٌّ وَحَزَنٌ اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَإِنِّي عَبْدُكَ وَإِنِّي أَمَتُكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ مَا ضَ فِي حُكْمِكَ عَدْلٌ فِي قَضَاؤِكَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمِيَتْ بِهِ نَفْسُكَ أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ أَوْ اسْتَأْذَنْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْعَجِيبِ عِنْدَكَ أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رِبِيحَ قَلْبِي وَنُورَ صَدْرِي وَجَلَاءَ حُزْنِي وَذَهَابَ هَمِّي. إِلَّا أَذْهَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَمَّهُ وَأَبْدَلَهُ مَكَانَ حُزْنِهِ فَرِحًا». قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ يُتَّبَعِي لَنَا أَنْ نَتَعَلَّمَ هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ. قَالَ «أَجَلُ يُتَّبَعِي لِمَنْ سَمِعَهُنَّ أَنْ يَتَعَلَّمَهُنَّ» قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Üzüntü və kədər içində olan kimsə dua edib: **Allahummə İnniy Abdükə, İbnu Abdikə, İbnu Əmətikə, Nasiyətiy Biyədikə, Madin Fiyyə Hukmukə, Adlun Fiyyə Qadaukə, Əs'əlukə Bikulli İsmi Huvə Ləkə, Səmməytə Bihi Nəfsəkə, Əu Ənzəltəhu Fi Kitəbikə, Əu Alləmtəhu Əhədən Min Xəlqikə, Əu İstə'sərtə Bihi Fi İlmi Gəybi İndəkə, Ən Təc'aləl Qur'anə Rəbiyə Qəlbiy, Və Nura Sadriy, Və Cələə Huzniy, Və Zəhabə Həmmiy** – Allahım! Mən Sənin qulunam, qulunun oğluyam, kənizinin oğluyam! Kəkilim (məni idarə etmək) Sənin əlindədir. Bərəmdə verdiyin hökm yerinə yetəndir. Mənə yazdığın tale ədalətlidir. Sənə, Özünə verdiyin və ya Kitabında nazil etdiyən yaxud yaratdıqlarından kiməsə öyrətdiyən yaxud da Öz yanında olan qeyb elmində saxladığın Özünə aid olan hər bir adla yalvarıram ki, Quranı qəlbimin baharı və köksümün nuru et, üzüntümün aradan qalxması və kədərimin getməsi (üçün səbəb) et!” – desə,

¹²⁷¹ Tirmizi 2457, 2645, əl-Albani “Həsən”.

Allah onun üzüntüsünü aradan qaldırır və kədərini sevinclə əvəz edər». Mən: “Yə Rəsulullah! Biz bunu öyrənək” dedim. O: “Bəli, yaraşmaz bir kimsəyə bu duanı eşitdikdən sonra əzbərləməsin (öyrənməsin)”¹²⁷².

أن النبي صلى الله عليه و سلم كان إذا صلى مسح بيده اليمنى على رأسه ويقول: بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنِّي الْهَمَّ وَالْحَزْنَ. قال الشيخ الألباني: ضعيف جدا

Peyğəmbər ﷺ namaz qıldıqdan sonra sağ əli ilə başına məsh etdi və buyurdu: “Bismilləhilləzi Lə İlahə Ğayruh Ərrahmənir Rahim, Allahummə Əzhib Anni Həmmə Vəl Həzənə – Allahın adı ilə hansı ki, ondan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, Rahmən və Rahimdir. Allahım! Hüzn və kədəri məndən apar”¹²⁷³.

أن النبي صلى الله عليه و سلم كان إذا قضى صلاته مسح جبهته بيده اليمنى ثم قال: أشهد أن لا إله إلا الله الرحمن الرحيم، اللهم
أذهب عني الهم والحزن. قال الشيخ الألباني: ضعيف جدا

Peyğəmbər ﷺ namazı bitirdikdən sonra alnını sağ əli ilə məsh edərək buyurdu: “Əşhadu Ən Lə İlahə İlləllah, Ərrahmənir Rahim, Allahummə Əzhib Anni Həmmə Vəl Həzənə – Şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, Rahmən və Rahimdir. Allahım! Hüzn və kədəri məndən apar”¹²⁷⁴.

أن النبي صلى الله عليه و سلم كان إذا انصرف من صلاته مسح جبهته بيده اليمنى وقال: باسم الله الذي لا إله إلا هو عالم الغيب
والشهادة الرحمن الرحيم، اللهم! أذهب عني الهم والحزن. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Peyğəmbər ﷺ namazı bitirdikdən sonra alnını sağ əli ilə məsh edərək buyurdu: “Bismilləhilləzi Lə İlahə İllə Huvə Alimul Ğaybi Vəşşəhadəti, Ərrahmənir Rahim, Allahummə Əzhib Anni Həmmə Vəl Həzənə – Allahın adı ilə hansı ki, ondan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, qeybi bilən Odur, Rahmən və Rahimdir. Allahım! Hüzn və kədəri məndən apar”¹²⁷⁵.

كراهية الدعاء بتعجيل العقوبة في الدنيا

BƏLA DİLƏMƏYİN BƏYƏNİLMƏMƏSİ

¹²⁷² Əhməd 3712, 4318, 4406, İbn Hibban 972, Həkim 1877, əl-Albani “Silsilətul Əhədisis Sahiha” 199, “Səhih Kəlimə” 102, “Təraciul Uləmə” 51.

¹²⁷³ əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 660.

¹²⁷⁴ əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 1058.

¹²⁷⁵ əl-Alabni “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 3904.

عن أنس قال قال رجل عند النبي صلى الله عليه وسلم اللهم لم تعطني مالا فأصدق به فابتلي ببلاء يكون أو قال فيه أجر فقال **سبحان الله** لا تطيقه ألا قلت **اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ** « قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir kişi Peyğəmbərin ﷺ yanında dedi: “Allahım! Sən mənə mal-dövlət bəxş etmədin ki, ondan sədəqə verim. Elə isə mənə bəla göndər ki, savab qazanıım”. Peyğəmbər: “**Subhanəllah!** Sən buna dözə bilməzsən. Niyə demirsən ki: “**Allahummə Ətinə Fiddunyə Həsənətən Və Fil Əxirati Həsənətən Və Qinə Azəbənnər** – Allahım! Bizə dünyada da yaxşılıq (gözəl nemətlər) ver, axirətdə də yaxşılıq (Cənnət) ver və bizi Cəhənnəm əzabından qoru!”¹²⁷⁶.

عن أنس قال دخل قلت لحميد النبي صلى الله عليه وسلم قال نعم دخل على رجل قد جهد من المرض فكأنه فرخ منتوف قال ادع الله بشيء أو سله فجعل (أما كنت تسأ ربك العافية؟) يقول اللهم ما أنت معدي به في الآخرة فعهله في الدنيا قال **سبحان الله** لا تستطيعه أو لا تستطيعوا ألا قلت **اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ** ودعا له فشفاه الله عز وجل « قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xəstəlikdən halsız düşən bir adamın yanına gəldi. O, (halsızlıqdan) yolunmuş cücəyə bənzəyirdi. Peyğəmbər: “Allaha dua et, yaxud Ondan bir şey dilə!”. (Başqa rəvayətdə: Rəbbindən afiyət diləməsənmi?). Kişi dedi: “Allahım! Mənə Axirətdə nə əzab verəcəksənsə, elə dünyada ikən ver”. Peyğəmbər: “**Subhanəllah!** Sən buna dözə bilməzsən, – yaxud siz buna dözə bilməzsəniz. Nə üçün demirsən: “**Allahummə Ətinə Fiddunyə Həsənətən Və Fil Əxirati Həsənətən Və Qinə Azəbənnər** – Allahım! Bizə dünyada da yaxşılıq (gözəl nemətlər) ver, axirətdə də yaxşılıq (Cənnət) ver və bizi Cəhənnəm əzabından qoru!” Sonra Peyğəmbər ﷺ onun üçün dua etdi və Allah ona şəfa verdi”¹²⁷⁷.

تعود من جهد البلاء

DÖZÜLMƏZ BƏLADAN ALLAHA SİĞİNMAQ

عن عبد الله بن عمرو قال يقول الرجل اللهم إني أعوذ بك من جهد البلاء ثم يسكت فإذا قال ذلك فليقل إلا بلاء فيه علاء" قال الشيخ الألباني : صحيح

¹²⁷⁶ Buxari “Ədəbul Mufrad” 727, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁷⁷ Müslim 7011, 2688, Buxari “Ədəbul Mufrad” 728, Tirmizi 3487, əl-Albani “Səhih”.

Abdullah İbn Amr رضي الله عنه rəvayət edir ki: “Adam belə dua etməlidir: “Allahım! Dözülməz bələdan Sənə sığınırım”. Sonra susmalıdır. Bunu deyərəkən istisna etməlidir ki: “Ancaq yüksək dərəcəyə qaldıran bələdan başqa”¹²⁷⁸.

عن أبي هريرة أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يتعوذ من جهد البلاء ودرك الشقاء وشماتة الأعداء وسوء القضاء" قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم dözülməz bələdan, bədbəxt olmaqdan, xoşagəlməz aqibətdən və düşmənlərin sevinməsindən Allaha sığınardı¹²⁷⁹.

النهي عن أن يدعو المسلم على نفسه وأهله والمال MÜSƏLMANIN ÖZ NƏFSİ, MALI VƏ ƏHLİ ƏLEYHİNƏ (BƏD) DUA ETMƏSİNİN QADAĞAN EDİLMƏSİ

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى خَدَمِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ لَا تُؤَافِقُوا مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى سَاعَةَ نَيْلِ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبَ لَكُمْ ». قال الألباني : صحيح

Cabir İbn Abdillahi رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Özünüzə (bəd) dua etməyin, uşaqlarınıza (bəd) dua etməyin, xidmətçilərinizə (bəd) dua etməyin, mallarınıza (bəd) dua etməyin. Ola bilər ki, Allahdan istənilənlərin qəbul edildiyi bir zamana yetişsin Allah da dilədiyinizi qəbul etsin”¹²⁸⁰.

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- عَلَى أَبِي سَلَمَةَ وَقَدْ شَقَّ بَصْرُهُ فَأَعْمَصَهُ ثُمَّ قَالَ « إِنَّ الرُّوحَ إِذَا قُبِضَ تَبِعَهُ الْبَصْرُ ». فَضَحَّ نَاسٌ مِنْ أَهْلِهِ فَقَالَ « لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ إِلَّا بِخَيْرٍ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤْمِنُونَ عَلَى مَا تَقُولُونَ... » قال الشيخ الألباني : صحيح

Ummu Sələmə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Əbu Sələmənin رضي الله عنه yanına daxil oldu. Gözləri açıq qalmışdı onları bağladı sonra buyurdu: “Həqiqətən ruh çıxdığı zaman gözlər onu təqib edər”. Bu sözlərdən sonra ev əhlindən bəziləri fəryad etməyə başladılar. Peyğəmbər: “Xeyirdən başqa dua etməyin. Çünki mələklər söylədiyiniz (hər bir) sözə amin deyirlər...”¹²⁸¹.

¹²⁷⁸ Buxari “Ədəbul Mufrad” 729, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁷⁹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 730, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁸⁰ Muxtəsər Müslim 1537, 3009, 7705, Əbu Davud 1532, 1534, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁸¹ Müslim 2169, İbn Məcə 1447, Əbu Davud 3120, əl-Albani “Səhih”.

ما يقال من خاف قوماً أو غيرهم
BİR QÖVMDƏN (TOPLUMDAN, CƏMAATDAN) VƏ YA
BAŞQA BİR ŞEYDƏN QORXAN NƏ DEMƏLİDİR?

عن أبي موسى رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم إذا خاف قوماً قال: «اللَّهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي نُحُورِهِمْ وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ» قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Bir qövmdən (toplumdan) qorxduğun zaman de: “Allahummə İnnə Nəc’alukə Fi Nuhurihim Və Nəuzu Bikə Min Şururihim – Allahım! Onların yaxasını Sənə tapşırıq və onların şərinə Sənə sığınırıq!”¹²⁸².

قال رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- “اللَّهُمَّ اكْفِنِهِمْ بِمَا شِئْتَ” قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allahummək Finiyhim Bimə Şi’tə – Allahım, istədiyini kimi məni onlardan qoru!”¹²⁸³.

عن جابر قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي سَمْعِي وَبَصَرِي ، وَاجْعَلْهُمَا الْوَارِثَيْنِ مِنِّي ، وَأَنْصُرْنِي عَلَى مَنْ ظَلَمَنِي ، وَأَرِنِي مِنْهُ تَأْرِي قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allahummə Əslihli Səmiy Və Basariy, Vəcalhumə Vərisənyini Minni Vənsurni Alə Min Zaləmāni Və Ərniy Minhu Səriy – Allahım! Mənim eşitmə və görmə qabiliyyətimi yaxşılaşdır. Onları mənə varis et. Mənə zülm edənə qarşı mənə kömək ol və ondan (aldığın) intiqamımı mənə göstər”¹²⁸⁴.

عن أبي هريرة قال كان النبي صلى الله عليه وسلم يقول اللَّهُمَّ مَتَّعْنِي بِسَمْعِي وَبَصَرِي ، وَاجْعَلْهُمَا الْوَارِثَيْنِ مِنِّي ، وَأَنْصُرْنِي عَلَى عَدُوِّي ، وَأَرِنِي مِنْهُ تَأْرِي. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allahumməttiniy Bisəmiy Və Basariy, Vəcalhumə Vərisə Minni Vənsurni Alə Aduvviy Və Ərniy Minhu Səriy – Allahım! Eşitmə və görmə hissiyatlarımla mənə fayda ver. Onları mənə varis et. Düşmənimə qarşı mənə kömək ol və ondan (aldığın) intiqamımı mənə göstər”¹²⁸⁵.

¹²⁸² Əbu Davud 1537, 1539, Nəsəi 9631, Əhməd 19735, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁸³ Muxtəsər Müslim 2093, Müslim 7703, 3005, Əhməd 23976.

¹²⁸⁴ Buxari “Ədəbul Mufrad” 649, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁸⁵ Buxari “Ədəbul Mufrad” 650, əl-Albani “Səhih”.

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: قلنا يوم الخندق يا رسول الله! هل من شيء نقوله، قد بلغت القلوب الحناجر قال: ((نعم، **اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِنَا، وَآمِنْ رَوْعَاتِنَا**)) قال: فضرب الله وجوه أعدائه بالريح فهزمهم الله. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Xəndək günü dedim: “Yə Rəsulullah! Bir şey deyək, qəlblərimiz hiddətə gəlir”. O: “Bəli”. “**Allahummə İstur Avratinə Və Əmin Ravatinə** - Allah düşmənlərini gözlərini külək göndərdi və onları məğlubiyyətə uğratdı”¹²⁸⁶.

الدعاء عند لقاء العدو و السلطان

DÜŞMƏN VƏ İXTİYAR SAHİBİ İLƏ RASTLAŞARKƏN EDİLƏN DUA

وقال عبد الله بن عباس رضي الله عنه ﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ قالها إبراهيم عليه السلام حين ألقى في النار وقالها محمد صلى الله عليه وسلم حين قال له الناس ﴿إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ﴾ قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه deyir ki: “**Həsbunəllahu Və Ni'məl Vəkil** – Allah bizə bəs edər. O nə gözəl Vəkildir!” – İbrahim عليه السلام oda atıldığı zaman söyləmişdir, Muhəmməd صلى الله عليه وسلم isə insanlar ona: “**İnnən Nəsə Qad Cəməu Ləkum** – İnsanlar sizə qarşı toplanmışdır” dedikləri zaman buyurmuşdu¹²⁸⁷.

الدعاء اذا خيف من ظلم الأمير

RƏHBƏRİN ZÜLMÜNDƏN QORXAN KİMSƏNİN ETDİYİ DUA

عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال: إذا كان على أحدكم إمام يخاف تغطرسه أو ظلمه فليقل: ((**اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ، وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، كُنْ لِي جَارًا مِنْ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ، وَآخِزْ بِهِ مِنْ خَلَائِقِكَ؛ أَنْ يَفْرُطَ عَلَيَّ أَحَدٌ مِنْهُمْ أَوْ يُطْعَى، عَزَّ جَارُكَ، وَجَلَّ تَنَازُؤُكَ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ**)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه demişdir: “Sizdən biriniz rəhbərinin təkəbbüründən və zülmündən qorxduğu zaman qoy desin: “**Allahummə Rəbbəs Səməvatis Səb'i Və Rəbbəl Arşil Aziym Kun Liy Cəran Min Fulən İbni Fulənin¹²⁸⁸ Və Əhzabihi Min Xələiqikə, Ən Yəfruta Aleyyə Əhədun Minhum, Əu Yətəğa, Azzə Carukə Və Cəllə Sənaukə Və Lə İlahə İllə Ənt** – Allahım! Yeddi qat səmanın

¹²⁸⁶ əl-Albani “Səhihdə” 2018.

¹²⁸⁷ Buxari 5/172, Muxtəsər Buxari 1877.

¹²⁸⁸ Onun adını demək.

insanlar, düşmənlə qarşılaşmağı arzu etməyin. Allahdan salamatlıq diləyin. Əgər onlarla qarşılaşsanız, səbir edin və bilin ki, Cənnət qılıncların kölgəsi altındadır”¹²⁹².

ما يقال عند لقاء العدو

DÜŞMƏNLƏ QARŞILAŞDIQDA NƏ DEYİLİR?

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْأَحْزَابِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ **اللَّهُمَّ مَنْزِلَ الْكِتَابِ (وَمُجْرِي السَّحَابِ) سَرِيعَ الْحِسَابِ اللَّهُمَّ اهْزِمِ الْأَحْزَابَ اللَّهُمَّ اهْزِمُهُمْ وَزَلْزِلْهُمْ (وَأَنْصُرْنَا عَلَيْهِمْ)** قال الشيخ الألباني :

صحيح

Abdullah İbn Əbi Aufa ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Əhzab günü müşriklərin əleyhinə dua edərək buyurdu: **“Allahumma Munziləl Kitabı, (Və Mucriyəs Səhəb) Səriyələ Hisabi, Allahumma İhzimil Əhzəbə Allahumma İhzimhum Və Zəlzilhum (Vənsurnə Aleyhim) –** Kitabı nazil edən, haqq-hesabı tez çəkən Allahım! (Düşmənlərdən olan) dəstələri darmadağın et! Allahım, onları darmadağın et, onları sarsıt və bizləri onların üzərində qalib et!”¹²⁹³.

عن أنس رضي الله عنه قال: كان النبي ﷺ إذا غزا: **(اللَّهُمَّ أَنْتَ غَضِي، وَأَنْتَ نَصِيرِي، بَكَ أَجُولُ، وَبَكَ أَصُولُ، وَبَكَ أَقَاتِلُ)** قال الشيخ

الألباني : صحيح

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ döyüşdüyü zaman buyurdu: **“Allahumma Əntə Adudiy Və Əntə Nəsiyriy, Bikə Əculu Və Bikə Əsulu Və Bikə Uqatilu –** Allahım! Dayağım Sənsən, köməyim Sənsən. Sənin sayəndə hərəkət edir, Sənin sayəndə (düşmənin üstünə) atılır və Sənin sayəndə vuruşuram!”¹²⁹⁴.

سؤال الشهادة في سبيل الله

ALLAH YOLUNDA ŞƏHİDLİYİ DİLƏMƏK

عن سهل بن حنيف رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: « مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ صَادِقًا بَلَّغَهُ اللَّهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ ».

قال الشيخ الألباني : صحيح

Səhl İbn Hunejf ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim sidq

¹²⁹² Muxtəsər Buxari 1322, Müslim 1742.

¹²⁹³ Buxari 2804, 2933, 2965, 3025, 4115, 6392, 7489, Müslim 1742, 4640, 4641, Əbu Davud 2633, Əhməd 19107, 19114, 19130, İbn Məcə 2796, Tirmizi 1678, Nəsəi 8632, Əhməd 19107, 19130, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁹⁴ Əbu Davud 2632, 2634, Tirmizi 3584, Əhməd 12932, əl-Albani “Səhihdə” 2459.

ilə Allahdan şəhidliyi diləyərsə Allah onu şəhidlərin mənzilinə yetişdirər hətta yatağında ölsə də belə”¹²⁹⁵.

مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَقُولُ: «مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فُورًا نَاقَةً فَقَدْ وَجَبَتْ لَهُ الْحَنَّةُ وَمَنْ سَأَلَ اللَّهَ الْقَتْلَ مِنْ نَفْسِهِ صَادِقًا ثُمَّ مَاتَ أَوْ قُتِلَ فَإِنَّ لَهُ أَجْرَ شَهِيدٍ». زَادَ ابْنُ الْمُصَفَّى مِنْ هُنَا: «وَمَنْ جُرِحَ جُرْحًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ نُكِبَ نَكْبَةً فَإِنَّهَا تَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَعْزَرَ مَا كَانَتْ لَوْثُهَا لَوْنُ الرَّغْفَرَانِ وَرِيحُهَا رِيحُ الْمِسْكِ وَمَنْ خَرَجَ بِهِ خُرَاجٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّ عَلَيْهِ طَائِعَ الشُّهَدَاءِ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Muaz İbn Cəbəl ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim dəvənin iki sağım arasındakı (müddət) qədər Allah yolunda döyüşərsə ona Cənnət vacib olar. Kim də sıdq ilə Allah yolunda şəhid olmağı isəyərsə (yatağında) ölsə və ya öldürülsə belə Allah ona şəhid əcrini yazar. İbnu Musaffə əlavə etdərək: “Kim Allah younda (düşmənlərdən) bir yaralanarsa və ya (Allah yolunda bir qəza nəticəsində) yara alarsa Qiyamət günü dünyadakı ən sağlam halında gələr. Rəngi zəfəran, iyi də misk iyi olar. Kimin vücudunda da Allah yolunda ikən bir çiban çıxarsa (bu çiban) o kimsənin üzərində şəhidlik möhürü olar”¹²⁹⁶.

ما يقول اذا هلك أو قتل عدوا الاسلام

İSLAM DÜŞMƏNİ ÖLƏNDƏ VƏ YA ÖLDÜRÜLDÜKDƏ NƏ DEYİLİR

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ قَدْ قَتَلَ أَبَا جَهْلٍ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَصَرَ عَبْدَهُ (صَدَقَ وَعَدَهُ) وَأَعَزَّ دِينَهُ وَقَالَ مَرَّةً يَعْني أُمَيَّةَ صَدَقَ عَبْدَهُ وَأَعَزَّ دِينَهُ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: ضَعِيفٌ

Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: “Yə Rəsulullah! Artıq Allah Əbu Cəhli öldürmüşdür” dedim. O: “Əlhəmdüliləhilləzi Nəsara Abdəhu (Başqa rəvayətdə: Sadəqa Vəadəhu) Və Əazzə Dinəhu – Quluna kömək edən (vədinə sadıq olan) və dinini izzətləndirən Allaha həmd olsun”¹²⁹⁷.

من كره أن يقال اللهم اجعلني في مستقر رحمتك

“ALLAHIM! MƏNİ RƏHMƏTİNİN OLDUĞU YERƏ QOY” - DEMƏYİ BƏYƏNMƏYƏN KİMSƏ

¹²⁹⁵ Muxtəsər Müslim 1078, 1908, 1909, Əbu Davud 1920, 1922.

¹²⁹⁶ Əbu Davud 2541, 2543, Tirmizi 1657, əl-Albani “Səhîh”.

¹²⁹⁷ Əhməd 3856, 4008, əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 3077.

عن أبي الحارث الكرماني قال : سمعت رجلاً قال لأبي رجاء : أقرأ عليك السلام وأسأل الله أن يجمع بيني وبينك في مستقر رحمة . قال : وهل يستطيع أحد ذلك ؟ قال : فما مستقر رحمة ؟ قال : الجنة . قال : لم تصب . قال : فما مستقر رحمة ؟ قال : رب العالمين . قال الشيخ الألباني : صحيح

Bir kişi Əbu Rəcəya dedi: “Sənə salam olsun! Allahdan istəyirəm ki, sənənlə məni rəhmətinin olduğu yerdə cəm etsin”. Əbu Rəcə soruşdu: “Kiminsə buna gücü çatarmı? Onun rəhmətinin olduğu yer nədir?” Kişi: “Cənnətdir”- deyə cavab verdi. Əbu Rəcə: “Düz demədin”. Kişi soruşdu: “Bəs onda rəhmətinin olduğu yer nədir”. Əbu Rəcə: “Aləmlərin Rəbbidir”- deyə cavab verdi¹²⁹⁸.

ما يقول الرجل إذا خدرت رجله

ADAMIN AYAĞI KEYLƏŞDİKDƏ NƏ DEMƏLİDİR

عن عبد الرحمن بن سعد قال : خدرت رجل ابن عمر فقال له رجل : اذكر أحب الناس إليك فقال : محمد . قال الشيخ الألباني :

ضعيف

AbdurRəhman İbn Sə'd ﷺ rəvayət edir ki, İbn Ömər ﷺ ayağı keyləşmişdi. Bir kişi ona dedi: “Ən sevimli adamı yadına sal”. İbn Ömər: “Ey Muhəmməd!”- dedi¹²⁹⁹.

الدعاء لرد كيد مردة الشياطين

ÜSYANKAR ŞEYTLARIN HİYLƏSİNİ DƏF ETMƏK ÜÇÜN NƏ DEYİLİR

قَالَ سَأَلَ رَجُلٌ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ خَنْبَشٍ كَيْفَ صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ (لَيْلَةَ) كَادَتْهُ الشَّيَاطِينُ قَالَ جَاءَتْ الشَّيَاطِينُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْأُودِيَةِ وَتَحَدَّرَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْجِبَالِ وَفِيهِمْ شَيْطَانٌ مَعَهُ شُعْلَةٌ مِنْ نَارٍ يُرِيدُ أَنْ يُحْرِقَ بِهَا (وَجَهَ) رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَرُعِبَ قَالَ جَعْفَرُ أَحْسَبُهُ قَالَ جَعَلَ يَتَأَخَّرُ قَالَ وَجَاءَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ قُلْ مَا أَقُولُ قَالَ قُلْ (ألا أعلمك كلمات علمني الروح الأمين ؟ قل) أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ الَّتِي لَا يُجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلَا فَاجِرٌ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ وَذَرَأَ وَبَرَأَ وَمِنْ شَرِّ مَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمِنْ شَرِّ مَا يَعْرُجُ فِيهَا وَمِنْ شَرِّ مَا ذَرَأَ فِي الْأَرْضِ وَمِنْ شَرِّ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمِنْ شَرِّ فِتَنِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ طَارِقٍ إِلَّا طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ يَا رَحْمَنُ فَطَفَعْتُ نَارَ الشَّيَاطِينِ وَهَرَمْتُهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Bir kişi AbdurRahman İbn Xənbəşidən soruşdu: “Şeytların Peyğəmbərə ﷺ hiylə qurduqları gecə (aldatdıqları gecə) o, nə etdi?”. O, dedi: “Həqiqətən o,

¹²⁹⁸ Buxari “Ədəbul Mufrad” 768, əl-Albani “Səhih”.

¹²⁹⁹ Buxari “Ədəbul Mufrad” 964, əl-Albani “Kəlimə Tayyib” 235.

gecə Şeytanlar dağlardan, vadilərdən axışaraq Peyğəmbərin ﷺ üzərinə hücum etdilər. Onların arasında olan Şeytanın əlində oddan bir şölə vardı. Onunla Peyğəmbərin ﷺ üzünü yandırmaq istəyirdi. Peyğəmbər ﷺ Qorxuya düşdü. Cəfər deyir ki: “Zənnimcə geri çəkildi” dedi. Cəbrail ﷺ gəldi və: “Ey Muhəmməd! Oxu!” dedi. Peyğəmbər: “Nə Oxuyum!” dedi. O: “Oxu! **Əuzu Bikelimətilləhit Təmmətilləti Lə Yucəvizuhunnə Bərrun Və Lə Facirun Min Şərri Mə Xalaqa, Və Bəraa Və Zəraa, Və Min Şərri Mə Yənzilu Minəs-Səmāi, Və Min Şərri Mə Yə'rucu Fiyhə, Və Min Şərri Mə Zəraa Fil Ardi, Və Min Şərri Mə Yəxrucu Minhə, Və Min Şərri Fitənil Leyli Vən Nəhari, Və Min Şərri Kulli Tariqin İllə Tariqan Yətruqu Bixayrin Yə Rəhmən** - «Yaratdıqlarının, düzəltmələrinin və icad etdiklərinin şərinədən, səmadan nazil olanların və ora yüksələnələrin şərinədən, yerə əkdiklərinin və oradan çıxanların şərinədən, gecənin və gündüzün fitnələrinin şərinədən, – gecə xoş xəbərlə gələn müstəsna olmaqla – gecə gələnlərin hər birinin şərinədən həm itaətkarın, həm də günahkarın möhtac olduğu Allahın tam kəlamlarına sığınırım! Ey Rəhmən!» onların odu söndü Allah onları məğlub etdi¹³⁰⁰.

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَسَمِعْنَا يُقُولُ « **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ** ». ثُمَّ قَالَ « أَلْعَنُكَ بَلْعَنَةِ اللَّهِ ». ثَلَاثًا. وَبَسَطَ يَدَهُ كَأَنَّهُ يَتَنَاوَلُ شَيْئًا فَلَمَّا فَرَغَ مِنَ الصَّلَاةِ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ سَمِعْنَاكَ تَقُولُ فِي الصَّلَاةِ شَيْئًا لَمْ نَسْمَعْكَ تَقُولُهُ قَبْلَ ذَلِكَ وَرَأَيْنَاكَ بَسَطْتَ يَدَكَ. قَالَ « إِنَّ عَدُوَّ اللَّهِ إِبْلِيسَ جَاءَ بِشِهَابٍ مِنْ نَارٍ لِيَجْعَلَهُ فِي وَجْهِ قُلْتُ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ. ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ قُلْتُ أَلْعَنُكَ بَلْعَنَةِ اللَّهِ الثَّامَةَ فَلَمْ يَسْتَأْخِرْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ أَرَدْتُ أَخَذَهُ وَاللَّهِ لَوْلَا دَعْوَةُ أَحِينَا سُلَيْمَانَ لَأَصْبَحَ مُوثَقًا يَلْعَبُ بِهِ وَلِدَانُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي : صَحِيحٌ

Əbu Dərdə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ayağa qalxaraq: “**Əuzu Biləhi Minkə** - Səndən Allaha sığınırım” dediyini eşitdik. Sonra 3 dəfə: “Səni Allahın lənəti ilə lənətləyirəm” dedi. Sanki bir şey götürür (alır) kimi əlini uzatdı. Namzdan sonra biz: “Yə Rəsulullah! Namazda elə bir şeylər eşitdik ki, bundan öncə eşitməmişdik, həm də əlini uzatdığını gördük” dedik. Peyğəmbər: “Həqiqətən də Allahın düşməni İblis üzümə vurmaq üçün bir od parçası ilə gəldi. Mən də 3 dəfə: Səndən Allaha sığınırım” dedim. Sonra 3 dəfə: “Səni Allahın lənəti ilə lənətləyirəm” dedim. Lakin o, geri dönmədi. Sonra onu tutmaq istədim. Vallahi əgər qardaşım Süleymanın duası olmasaydı onu bağlayardım ki, Mədinənin uşaqları onunla oynayırdılar”¹³⁰¹.

¹³⁰⁰ Əhməd 15460, 15461, 15498, 15499, əl-Albani “Səhih Hədidlər Silsiləsi” 840, 2738, 2995, “Səhih Cəmi” 74, 518, “Səhih Tərgib” 1602.

¹³⁰¹ Müslim 40/542, 1239, Nəsəi 1215.

ما يفعل من أصابه شك في إيمانه İMANINDA ŞƏKK EDƏN KİMSƏ NƏ ETMƏLİDİR

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((يأتي شيطان أحدكم فيقول: من خلق كذا؟! من خلق كذا؟! حتى يقول: من خلق ربك؟! فإذا بلغه فليستعذ بالله وليتته)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Şeytan sizdən birinizin yanına gələrək: Filan şeyi kim yaratdı, bəs filan, filan şeyi kim yaratdı? Hətta deyər: Bəs sənin Rəbbini kim yaratdı? Bu düşüncəyə çatan kimsə həməən Allaha sığınsın. Şəkk etdiyi şeyi tərək etməlidir”¹³⁰².

عن عائشة رضي الله عنها قالت: قال رسول الله ﷺ: ((إنَّ أَحَدَكُمْ يَأْتِيهِ الشَّيْطَانُ فَيَقُولُ مَنْ خَلَقَكَ فَيَقُولُ اللَّهُ فَيَقُولُ مَنْ خَلَقَ اللَّهُ فَإِذَا وَجَدَ ذَلِكَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقْرَأْ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّ ذَلِكَ يُذْهِبُ عَنْهُ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Şeytan sizdən birinizin yanına gələrək: “Səni kim yaratdı?” deyər. Sən: “Allah” de. Sonra: “Bəs onda Allahı kim yaradıb?” desə dərhal: “Əməntu Billahi Və Rasuluhu – Mən Allaha və Onun Rəsuluna iman etdim” desə dərhal ondan gedər (vəsvəsə)”¹³⁰³.

قال رسول الله ﷺ: ((يُوشِكُ النَّاسُ تِنْسَاءُ لَوْ بَيْنَهُمْ، حَتَّى يَقُولَ قَائِلُهُمْ: هَذَا اللَّهُ خَلَقَ الْخَلْقَ، فَمَنْ خَلَقَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ؟ فَإِذَا قَالُوا ذَلِكَ، فَقُولُوا: ﴿ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴾ ثم ليتفلَّ أحدكم عن يساره ثلاثاً، ليستعذَّ من الشَّيْطَانِ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qorxulur ki, insanlar öz aralarında soruşacaqlar. Onlardan biri deyəcəkdir: “Bu Alladır, məxluqatı xəlq etdib. Bəs Allahı kim xəlq edib?”. (Bu zaman) Siz deyin: De: “O Allah Təkdir! Allah Möhtac deyildir. O, nə doğub, nə doğulub, Onun bənzəri də yoxdur”. (əl-İxlas 1-4). Sonra sol tərəfinə 3 dəfə tüpürsün və Allaha sığınsın Şeytanın şərindən”¹³⁰⁴.

حَدَّثَنَا أَبُو زُمَيْلٍ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ مَا شَيْءٌ أَحَدُهُ فِي صَدْرِي قَالَ مَا هُوَ قُلْتُ وَاللَّهِ مَا أَتَكَلَّمُ بِهِ. قَالَ فَقَالَ لِي أَمْرٌ مِنْ شَكٍّ قَالَ وَضَحِكًا. قَالَ مَا نَجَا مِنْ ذَلِكَ أَحَدٌ – قَالَ – حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَاسْأَلِ الَّذِينَ يَقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ ﴾ الْآيَةَ قَالَ فَقَالَ لِي إِذَا وَجَدْتَ فِي نَفْسِكَ شَيْئًا فَقُلْ ﴿ هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾ قال الألباني: حسن الإسناد.

¹³⁰² Buxari 7296, 6866, əl-Albani “Səhihdə” 117.

¹³⁰³ Müslim 119, 120, 360, 364, 366, Əbu Davud 4723, Əhməd 26203, 26246, əl-Albani “Səhihdə” 116, “Tərəcüil Uləma” 206.

¹³⁰⁴ Nəsəi 10497, Əhməd 9015, 9027, əl-Albani “Səhihdə” 118.

Əbu Zumeyl deyir ki, İbn Abbasdan ﷺ soruşdum: “Qəlbimdə bir şeylər hiss edirəm”. O: “Nədir o (hisslər)” dedi. Mən: “Vallahi onları söyləməkdən (həya edirəm)” dedim. O gülərək: “Şübhədir, bundan heç kəs qurtulmamışdır”. Hətta Allah: **“Əgər sənə nazil etdiyimizə şübhə edirsənsə, səndən əvvəl Kitab oxuyanlardan soruş. Rəbbindən sənə haqq gəlmişdir. Odur ki, şübhə edənlərdən olma”.** (Yunus 94) nazil etdi. Əgər içində şübhə etdiyini bir şey tapsan de: **Huvəl Əvvəlu Vəl Əxiru Vəz Zahiru Vəl Bətinu Və Huvə Bikulli Şeyin Alim – Əvvəl də, Axır da, Zahir də, Batin də Odur.** O, hər şeyi bilir - əl-Hədid 3¹³⁰⁵.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ جَاءَهُ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ نَجِدُ فِي أَنْفُسِنَا الشَّيْءَ نُعْظِمُ بِهِ أَوْ الْكَلَامَ بِهِ مَا نُحِبُّ أَنْ لَنَا وَأَنَا تَكَلَّمْنَا بِهِ. قَالَ « أَوْقَدْ وَجَدْتُمُوهُ ». قَالُوا نَعَمْ. قَالَ « ذَلِكَ صَرِيحُ الْإِيمَانِ ». قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح.

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, səhabələrindən bir dəstə Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: “Ey Allahın Rəsulu! İçimizdə (nəfsimizdə) elə bir şeylər hiss edirik ki, onları dilə gətirməyə belə (həya edir) böyük (qəbahət) sayırıq”. Peyğəmbər: “Bu şeylər hiss edirsinizmi (nəfsinizdə bunları tapırsınızmı)” deyərək buyurdu. Biz: “Bəli” dedik. O: “Bu açıq-aydın imandır” deyərək buyurdu¹³⁰⁶.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَحَدَنَا يَجِدُ فِي نَفْسِهِ - يُعْرَضُ بِالشَّيْءِ - لَأَنْ يَكُونَ حُمَةً أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ بِهِ فَقَالَ « اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَدَّ كَيْدَهُ إِلَى الْوَسْوَاسَةِ ». قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح.

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: “Ey Allahın Rəsulu! Bizlərdən biri içində ona (sıxıntı) verən bir hissələr hiss edir. Onun (yanıb) kömür olması onu başqalarına danışmasından daha sevimlidir”. Peyğəmbər: **“Allahu Əkbər, Allahu Əkbər, Allahu Əkbər Əlhəmdulillahilləzi Raddə Kaydəhu İlə Vəsvəsəti –** (Şeytanın) vəsvəsəsini məhv edən (pozan) Allaha həmd olsun¹³⁰⁷.

الدعا لمن تصدق أو تزكى

SƏDƏQƏ ZƏKAT VERƏNƏ EDİLƏN DUA

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا **اللَّهُمَّ** **أَعْطِ مُتَّقِيَنَا** وَيَقُولُ الْآخَرُ **اللَّهُمَّ** أَعْطِ مُمَسِّكِيَنَا تَلْفًا. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي: صحيح.

¹³⁰⁵ Əbu Davud 5112, 5110, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 111.

¹³⁰⁶ Müslim 357, Əbu Davud 5111, 5113, İbn Hibban 145, 148, əl-Albani “Səhih”.

¹³⁰⁷ Əbu Davud 5112, 5114, əl-Albani “Səhih”.

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Hər səhər insanlar yuxudan oyandıqda, yer üzünə iki mələk enir. Onlardan biri: “**Allahumma Əatı Munfiqan** – Allahım, malını (Sənin yolunda) xərcləyən hər kəsə (etdiyi yaxşılığın) əvəzini ver!” – deyir. Digəri isə: “Allahım, (malını xərcləməkdə) xəsislik edən hər kəsin (malını) tələf et!” – deyir¹³⁰⁸.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَاهُ قَوْمٌ بِصَدَقَتِهِمْ قَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ فُلَانٍ فَأَتَاهُ أَبِي بِصَدَقَتِهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ أَبِي أَوْفَى . قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Abdullah İbn Əbu Əufə رضي الله عنه demişdir: “Birisi Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم sədəqə gətirəndə, (Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم onun üçün dua edib) deyərdi: “Allahım, filankəsin ailəsinə xeyir-dua ver!” Atam Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم sədəqə gətirdikdə, o buyurdu: “Allahım, Əbu Əufənin ailəsinə xeyir-dua ver!”¹³⁰⁹.

ما يقول إذا نظر المرأة GÜZGÜYƏ BAXANDA NƏ DEYİLİR?

عن أنس رضي الله عنه أن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ إِذَا نَظَرَ وَجْهَ فِي الْمَرْأَةِ قَالَ : **الحمد لله الذي سوى خلقي فعدله وكرم صورة وجهي فحسنها وجعلني من المسلمين**. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim güzgüyə baxdığı zaman: **Əlhəmdulillahilləzi Sivə Xəlqi Fə Adələhu Və Kərəmu Suratı Vəchiy Fə Həsənuhə Və Cəalni Minal Muslimin** – Mənim xilqətimi düz və bərabər edən, üzümü gözəl, yaraşılıq edən və məni müsəlmanlardan edən Allaha həmd olsun!”¹³¹⁰.

كيف يتعامل مع الخبائث PİS ŞEYLƏRƏ QARŞI NECƏ HƏRƏKƏT ETMƏK

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: دَخَلَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم مَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَحَوْلَ الْبَيْتِ سِتُونَ وَثَلَاثُمِائَةَ نَضْبٍ، فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ وَيَقُولُ: **(وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا) (قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ)** قال الشيخ الألباني : صحيح

¹³⁰⁸ Buxari 1374, 1442, Müslim 1010, 2383, İbn Hibban 3329.

¹³⁰⁹ Buxari 1497, Müslim 1078.

¹³¹⁰ əl-Albani “Səhih Və Daif Cəmius Sağir” 9936, “İrvalul Cəlil” 74, “Zəif Cəmi” 4459.

Abdullah İbn Məsud ؓ demişdir: “Məkkənin fəthi günü Peyğəmbər ﷺ Məkkəyə daxil olduqda Kəbənin ətrafında üç yüz altmış büt var idi. Peyğəmbər ﷺ əlindəki ağacla onları vurub yıxmağa başladı və bu ayələri oxudu: **“Haqq gəldi, batil puç olub getdi”. (əl-İsra 81). “Haqq gəldi. Batil ona qarşı nə ortaya bir şey çıxarar, nə də onu qaytara bilər”. (əs-Səba 49)**¹³¹¹.

ما يعود به الأولاد

ÖVLADI (UŞAQLARI) QORUMAQ ÜÇÜN EDİLƏN DUA

كان رسول الله ﷺ يُعوذُ الحسنَ والحسينَ ﷺ: **«أُعِيدُكُمْ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ كُلِّ غَيْبٍ لَامِيٍّ»** ويقول **«إِنَّ أَبَاكُمْ كَانَ يُعوذُ بِمَا إِسْمَاعِيلُ وَإِسْحَاقُ»** قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbər ﷺ Həsən və Hüseyin ؑ qorumaq üçün belə dua edərdi: **“Uiyyukumə Bikəlimətilləhit Təmməti Min Kulli Şəytanin Və Hammətin Və Min Kulli Aynin Ləmmətin – Hər bir şeytandan, zərərli həşəratdan və hər pis gözdən qorumaq üçün sizi Allahın tam kəlmələrinə həvalə edirəm”**. Sonra: **“Atanız (İbrahim ؑ) bu dua ilə İsmail və İshaq ؑ qorumuşdur”¹³¹²**.

قراءة اللآذان في أذن المولود

UŞAQ DOĞULDUQDA QULAĞINA AZAN OXUNUR

عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَدَّنَ فِي أُذُنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ - جِبِينَ وَلَدَتْهُ فَاطِمَةُ - بِالصَّلَاةِ. قال الشيخ الألباني: حسن

Ubeydullah İbn Əbi Rafii atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Fatimə ؑ Həsən İbn Əlini ؑ dünyaya gətirdiyi zaman qulağına azan oxuduğunu gördüm¹³¹³.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (أَدَّنَ فِي أُذُنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ يَوْمَ وُلِدَ ، فَأَدَّنَ فِي أُذُنِهِ الْيَمْنَى وَأَقَامَ فِي أُذُنِهِ الْبَسْرَى) قال الشيخ الألباني: موضوع .

Peyğəmbər ﷺ Həsən İbn Əli ؑ doğulduğu zaman qulağına Azan oxumuşdu. Azan sağ qulağına, İqamə isə sol qulağına¹³¹⁴.

¹³¹¹ Buxari 4287, Müslim 1781.

¹³¹² Buxari 3371, 3191, İbn Məcə 3590, İbn Məcə 3525, Tirmizi 2060, əl-Albani “Kəlimə Tayyib” 118.

¹³¹³ Tirmizi 1514, Əbu Davud 5105, 5107, əl-Albani “Həsən”.

¹³¹⁴ Beyhəqi “Şuabul İman” 6/390/8620, əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi”. 6121.

الدعاء للمولود عند تحنيكه
DOĞULAN UŞAĞIN AĞZINA XURMNA QOYDUQDA
DUA ETMƏK

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يُؤْتِي بِالصَّبِيَّانِ فَيَدْعُو لَهُمْ بِالْبَرَكَةِ - زَادَ يُوسُفُ - وَيُحْتَكُّهُمْ وَلَمْ يَذْكُرْ بِالْبَرَكَةِ. قال الألباني: صحيح.

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, (yeni doğulan) körpələr Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirilirdi. O, da onlar üçün bərəkətlə dua edərdi. Yusuf deyir ki: Onlara **Təhnik** (əzilmiş xurmanı ağzlarına) sürtdü. Lakin bərəkət sözünün zikr etmədi¹³¹⁵.

عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ وُلِدَ لِي غُلَامٌ فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَمَّاهُ إِبْرَاهِيمَ فَحَنَّكَهُ بِتَمْرَةٍ وَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ وَدَفَعَهُ إِلَيَّ وَكَانَ أَكْبَرَ وَلَدِ أَبِي مُوسَى.

Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, oğlum dünyaya gəldi. Götürüb Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdim. Adını İbrahim qoydu, xurma ilə **Təhnik** etdi (xurmanı ağzında əzib körpənin ağzına qoydu) və onun üçün xeyir-bərəkət dilədi və körpəni mənə qaytardı. Bu Əbu Musanın ən böyük övladı idi¹³¹⁶.

عَنْ أَسْمَاءَ رضي الله عنها أَنَّهَا حَمَلَتْ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، قَالَتْ فَخَرَجْتُ وَأَنَا مُيَّمٌ، فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ، فَزَلْتُ بِقُبَاءٍ، فَوَلَدْتُهُ بِقُبَاءٍ، ثُمَّ أَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَوَضَعْتُهُ فِي حَجْرِهِ، ثُمَّ دَعَا بِتَمْرَةٍ، فَمَضَعَهَا، ثُمَّ تَغَلَّ فِي فِيهِ، فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ دَخَلَ جَوْفَهُ رِيقُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، ثُمَّ حَنَّكَهُ بِتَمْرَةٍ ثُمَّ دَعَا لَهُ وَبَرَكَ عَلَيْهِ، وَكَانَ أَوَّلَ مَوْلُودٍ وُلِدَ فِي الْإِسْلَامِ.

Əsma (bint Əbu Bəkr) رضي الله عنها Abdullah İbn Zubeyrə hamilə olduğu vaxtı (xatırlayıb) demişdir: “Mən hamiləliyim son ayında (Məkkədən) çıxıb Mədinəyə gəldim və Qubada qonaq qaldım. Elə orada da övladımı dünyaya gətirdim. Sonra uşağı Peyğəmbərin ﷺ yanına gətirdim və onu Peyğəmbərin ﷺ qucağına qoydum. Peyğəmbər ﷺ bir xurma gətizdirdi, sonra onu ağzında əzdi və (bu əzməni) uşağın ağzına qoydu. Beləliklə də, bu körpənin mədəsinə gedən ilk şey Peyğəmbərin ﷺ ağız suyu oldu. Sonra Peyğəmbər ﷺ xurma əziyini körpənin damağına sürtdü və onun üçün dua edib Allahdan xeyir-bərəkət dilədi. Beləcə, o İslamda doğulmuş ilk körpə¹³¹⁷ oldu¹³¹⁸.”

¹³¹⁵ Əbu Davud 5106, 5108, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 169.

¹³¹⁶ Buxari 5467, 6198, Müslim 2145, 2146.

¹³¹⁷ Yəni Mədinədə doğulmuş ilk müsəlman uşağ idi.

¹³¹⁸ Buxari 3909.

ما ورد عن العقيقة ƏQİQ – BARƏDƏ NƏ GƏLİB

عَنْ دَاوُدَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ أَرَاهُ عَنْ جَدِّهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - عَنِ الْعَقِيقَةِ فَقَالَ «... مَنْ وُلِدَ لَهُ وَلَدٌ فَأَحَبَّ أَنْ يَنْسُكَ عَنْهُ فَلْيَنْسُكْ عَنِ الْغُلَامِ شَاتَانِ مُكَافِئَتَانِ وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةً...». قال الألباني : حسن .

Amr İbn Şueyb atasından, o da babasından rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ Əqiq barəsində soruşdum. Peyğəmbər: “Kimin övladı doğularsa heyvan kəsmək istədiyini zaman kəssin. Oğlan uşağı üçün iki qoyun, qız uşağı üçün bir qoyun kifayət edər”¹³¹⁹.

عَنْ سَمُرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « كُلُّ غُلَامٍ رَهِينَةٌ بِعَقِيقَتِهِ تُذْبِحُ عَنْهُ يَوْمَ السَّابِعِ وَيُحْلَقُ رَأْسُهُ وَيُدْمَى . فَكَانَ قِتَادَةٌ إِذَا سُمِّيَ عَنِ الدَّمِ كَيْفَ يُصْنَعُ بِهِ قَالَ إِذَا ذُبِحَتِ الْعَقِيقَةُ أَخَذْتَ مِنْهَا صُوفَةً وَاسْتَقْبَلْتَ بِهَا أَوْدَاجَهَا ثُمَّ تَوَضَّعَ عَلَى يَافُوخِ الصَّيِّ حَتَّى يَسِيلَ عَلَى رَأْسِهِ مِنْهُ الخَيْطُ ثُمَّ يُغَسَّلُ رَأْسُهُ بَعْدَ وَيُحْلَقُ . قال الشيخ الألباني : صحيح دون قوله ويدمي والحفوظ ويسمي .

Səmura ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir oğlan uşağı qurbanlıq kəsilməyə qədər girov hesab olunur. (Dünyaya gəldiyinin) yeddinci günü qurbanı kəsilir, saçı qırılır, (kəsilmiş heyvanın) qanına boyanır. Qatada (kəsilmiş heyvanın) qanı ilə uşağın başı necə boyanır? Əqiq kəsildikdən sonra ondan bir yun götürüb (heyvanın) kəsilmiş) şah damarının qarşısına tutursan. Sonra da uşağın başı yuyularaq qırılır”¹³²⁰.

عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « كُلُّ غُلَامٍ رَهِينَةٌ بِعَقِيقَتِهِ تُذْبِحُ عَنْهُ يَوْمَ سَابِعِهِ وَيُحْلَقُ وَيُسَمَّى . قال الألباني : صحيح .

Səmura ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir oğlan uşağı qurbanlıq kəsilməyə qədər girov hesab olunur. (Dünyaya gəldiyinin) yeddinci günü onun qurbanlığı kəsilməli, saçı qırılmalı və adı qoyulmalıdır”¹³²¹.

عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ الضَّبِّيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « مَعَ الْغُلَامِ عَقِيقَتُهُ فَأَهْرَبُوا عَنْهُ دَمًا وَأَمِيطُوا عَنْهُ الْأَذَى (إِمَاطَةُ الْأَذَى حَلْقُ الرَّأْسِ) ». قال الألباني : صحيح .

Salman İbn Amir əd-Dabbi ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yeni doğulan uşaq üçün əqiqi vardır. Ona görə də hər doğulan uşaq üçün qurban

¹³¹⁹ Əbu Davud 2834, 2836, 2835, 2837, 2842, 2844, Nəsai 4156, əl-Albani “Həsən”.

¹³²⁰ Əbu Davud 2837, 2839, əl-Albani “Səhih”.

¹³²¹ “Buluq əl-Məram” 1360, Əbu Davud 2838, 2840, əl-Albani “Səhih”.

kəsmək lazımdır və ona əziyyət verən (bütün şeylər) ondan qaldırın (başını qırın)”¹³²².

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - عَقَّ عَنِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ كَبِشًا كَبِشًا. قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Həsən və Hüseyin رضي الله عنهما doğulması münasibətilə hər biri üçün iki qoç kəsdi”¹³²³.

أَبِي بُرَيْدَةَ يَقُولُ كُنَّا فِي الْجَاهِلِيَّةِ إِذَا وُلِدَ لِأَحَدِنَا غُلَامٌ دَبِحَ شَاةً وَطَلَحَ رَأْسَهُ بِدَيْمِهَا فَلَمَّا جَاءَ اللَّهُ بِالْإِسْلَامِ كُنَّا نَذْبِحُ شَاةً وَنَحْلِقُ رَأْسَهُ وَنَلْطِخُهُ بِزَعْفَرَانٍ. قَالَ الْأَلْبَانِي: حسن صحيح.

Əbi Bureydə رضي الله عنه rəvayət edir ki: “Biz cahiliyyə dönəmində birimizin bir uşağı dünyaya gəlsəydi onun üçün bir qoyun kəsər və qanını uşağın başına sürtərdik. Allahın dini İslam gəldiyi zaman (doğulan uşaqlar) üçün bir qoyun kəsib, başlarını qırxdıqdan qonra zəfəranla boyamağa başladıq”¹³²⁴.

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «إِنَّكُمْ تُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَسْمَائِكُمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِكُمْ فَأَحْسِنُوا أَسْمَاءَكُمْ». قَالَ الْأَلْبَانِي: ضعيف.

Əbu Dərdə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizlər Qiyamət günü öz adlarınız və atalarınızın adları ilə çağırılacaqsınız. Ona görə də adlarınızı gözəl qoyun”¹³²⁵.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «أَحَبُّ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى عَبْدُ اللَّهِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ». قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح.

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allaha ən sevimli adlar: Abdullah Və AbdurRahmandır”¹³²⁶.

حَدَّثَنِي عَقِيلُ بْنُ شَيْبٍ عَنْ أَبِي وَهَبِ الْحُسَمِيِّ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «تَسَمَّوْا بِأَسْمَاءِ الْأَنْبِيَاءِ وَأَحَبُّ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللَّهِ عَبْدُ اللَّهِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ وَأَصْدَقُهَا حَارِثٌ وَهَمَامٌ وَأَفْبَحُهَا حَرْبٌ وَمُرَّةٌ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي: صحيح دون قوله تسموا بأسماء الأنبياء

¹³²² Buxari 5472, Əbu Davud 2839, 2841, 2942, əl-Albani “Səhih”.

¹³²³ Əbu Davud 2841, 2843, əl-Albani “Səhih”.

¹³²⁴ Əbu Davud 2843, 2845, əl-Albani “İrvalul Çəli” 1165 deyir ki: “Sünnəyə uyğun olaraq doğulan körpəyə görə yeddinci, on dördüncü və iyirmi birinci günü qurbanlıq kəsmək yaxşıdır. Lakin ən gözəli yeddinci günü qurbanlıq kəsilir, saçı qırılır və adı qoyulur”.

¹³²⁵ Əbu Davud 4948, 4950, əl-Albani “Zəif”.

¹³²⁶ Müslim 2132 Əbu Davud 4949, 4951, əl-Albani “Səhih”.

Səhabə olan Əbi Vəhb əl-Cuşəmiy ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Uşaqlarınızın) adlarını Peyğəmbərlərin isimləri ilə adlandırın. Allahın ən sevidiyi İsimlər: Abdullah və AbdurRahmandır. Ən doğru olanları: Həris və Həmməmdir. Ən çirkin olanları: Hərb və Murrədir”¹³²⁷.

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ وَوُلِدَ لِرَجُلٍ مِثْلًا غُلَامًا فَسَمَّاهُ الْقَاسِمَ فَقَالُوا لَا تَكْنِيهِ حَتَّى نَسْأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ سَمُّوا بِاسْمِي وَلَا تَكْتُنُوا بِكُنْيَتِي. قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, bizdən bir kişinin övladı dünyaya gəldi. Onu Qasim deyə adlandırdılar. Biz: “Ona bu kunyəni verməyəcəyik hətta Peyğəmbərdən ﷺ soruşmayana qədər. Peyğəmbərdən ﷺ soruşduqda o, buyurdu: “Mənim adıyla isimlənin, lakin Kunyəmlə (Əbul Qasim) kunyələnməyin”¹³²⁸.

عَنْ جَابِرِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « مَنْ تَسَمَّى بِاسْمِي فَلَا يَكْنِي بِكُنْيَتِي وَمَنْ تَكْنَى بِكُنْيَتِي فَلَا يَتَسَمَّى بِاسْمِي ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənim adıyla isimlənən kimsə Kunyəmi də götürməsin, Kunyəmi alan isə adını almasın”¹³²⁹.

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ قَالَ قَالَ عَلِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ وُلِدَ لِي مِنْ بَعْدِكَ وَوُلِدَ أَسْمِيهِ بِاسْمِكَ وَأَكْنِيهِ بِكُنْيَتِكَ قَالَ « نَعَمْ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Muhəmməd İbn Hənəfiyyə deyir ki, Əli: “Yə Rəsulullah! Əgər səndən sonra bir övladım dünyaya gəlsə həm sənın İsmi, həm də Kunyəni verəcəyəm” dedi. O: “Bəli” deyə buyurdu¹³³⁰.

اقتصار الاسم

ADIN QISALDILMASI

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتْ أُمُّ سَلِيمٍ فِي الثَّقَلِ وَأُنْحَشَتْ غُلَامٌ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسُوقُ بِهِنَّ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَنْحَشُ رُوَيْدُكَ سَوْفَكَ بِالْقَوَارِيرِ قال الشيخ الألباني : صحيح

¹³²⁷ Əbu Davud 4950, 4952, əl-Albani “Peyğəmbərlərin İsimləri ilə Adlandırın” sözündən başqa hədis “Səhih”.

¹³²⁸ Buxari 6187, 6188, Müslim 2133, 2134, Əbu Davud 4965, 4967, əl-Albani “Səhih”.

¹³²⁹ Əbu Davud 4966, 4968, əl-Albani “Səhih”.

¹³³⁰ Əhməd 730, Əbu Davud 4967, 4969, əl-Albani “Səhih”.

Ənəs رضي الله عنه demişdir: “(Bir dəfə) Ummu Suleym رضي الله عنها yüklərə nəzarət edən qadınların arasında ikən Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم köləsi Əncəsə رضي الله عنه onların mindiyi dəvələri (bərk) sürüb aparırdı. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Ey Əncəs, asta ol, süşələri (qadınları) sındırarsan”¹³³¹.

أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا عَائِشَةُ، قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ

: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (mənim adımlı qısaldaraq): “Ey Aiş!” deyərdi.

الشيء يراه ويعجبه ويخشى أن يصيبه بعينه BİR ŞEYİ GÖRDÜKDƏ QORXARSA Kİ, ONA GÖZ DƏYƏR BƏRƏKƏT DİLƏMƏK

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مِنْ أَحِبِّهِ أَوْ مِنْ نَفْسِهِ أَوْ مِنْ مَالِهِ مَا يُعْجِبُهُ (فليدع له بالبركة) فَلْيَبْرِكْ لَهُ فَإِنَّ الْعَيْنَ حَقٌّ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Amir İbn Rabia رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizdən biriniz öz nəfsində (özündə), malında və qardaşında onu təəccübləndirəcək bir şeylər görərsə (onun) üçün xeyir-bərəkət diləsin. Çünki göz haqdır”¹³³².

الدعاء لمن أحس وجعاً في جسده BƏDƏNİNDƏ (SANCI) AĞRI HİSS EDƏN NƏ DEMƏLİDİR?

وعن عثمان بن أبي العاص رضي الله عنه أنه شكى على رسول الله صلى الله عليه وسلم وجعاً يجده في جسده منذ أسلم. فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم : ((ضع يدك على الذي يألم من جسديك، وقُل: **بِسْمِ اللَّهِ**. ثَلَاثًا. وَقُلْ سَبْعَ مَرَّاتٍ: **أَعُوذُ بِاللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأَحَاطِرُ**)) قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Osman İbn Əbi Ass رضي الله عنه rəvayət edir ki, müsəlman olduqdan sonra bədənimdə hiss etdiyim bir ağrıdan Peyğəmbərə صلى الله عليه وسلم şikayət etdim. Peyğəmbər: “Əlini bədəninin ağrıyan yerinə qoyub üç dəfə **“Bismillah!”** – “Allahın adı ilə!” de və yeddi dəfə də: **“Əuzu Billahi Və Qudratihi Min Şərri Mə Əcidu Və**

¹³³¹ Buxari 6201, 6202, 6209, 6210, 6211, Müslim 2447, Əbu Davud 5232.

¹³³² Əhməd 15700, 15738, İbn Məcə 3509, əl-Albani “Səhih Cəmi” 556.

Uhaziru – Duyduğum və həzər etdiyimin şərindən Allaha və Onun qüdrətinə sığınırım!”¹³³³.

حدثنا محمد بن سالم حدثنا ثابت البناني قال : قال لي يا محمد إذا اشتكيت فضع يدك حيث تشتكي وقل **بِسْمِ اللَّهِ أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ مِنْ وَجَعِي** هذا ثم ارفع يدك ثم أعد ذلك وترا فإن أنس بن مالك حدثني أن رسول الله صلى الله عليه و سلم حدثه بذلك. قال الشيخ الألباني : صحيح

Muhəmməd İbn Səlim, Səbit İbn Bunənidən rəvayət edir ki, mənə: “Ey Muhəmməd! Sancılandığın zaman əlini ağrıyan yerə qoy və: **Bismilləh, Ouzu Bi İzzətilləhi Və Qüdrətihi Min Şərri Mə Əcidu Min Vəcəiy** – Duyduğum və həzər etdiyimin şərindən Allaha və Onun qüdrətinə sığınırım!”. Sonra əlini qaldır, sonra yenə də eyni şeyi təkrar et”. Çünki Ənəs رضي الله عنه bunu Peyğəmbərdən ﷺ bizə belə nəql etmişdi”¹³³⁴.

فضل عيادة المريض

XƏSTƏNİ ZİYARƏT EDƏNİN FƏZİLƏTİ

عن علي رضي الله عنه قال سمعت رسول الله ﷺ يقول: ((ما من مسلم يعود مسلماً غدوةً، إلا صلى عليه سبعون ألف ملكٍ حتى يمسي وإن عاد عشيةً، إلا صلى عليه سبعون ألف ملكٍ حتى يصبح، وكان له خريفٌ في الجنة)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əli İbn Əbu Talib رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir müsəlman digər bir müsəlmanı (xəstələndiyi) zaman ziyarət edərsə 70 min mələk onun üçün axşama qədər dua edər, axşam vaxtı ziyarət edərsə səhərə qədər 70 min mələk onun üçün dua edər. O, kimsə üçün Cənnətdə hazırlanmış meyvələr vardır”¹³³⁵.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((مَنْ عَادَ مَرِيضًا أَوْ زَارَ أَخًا لَهُ فِي اللَّهِ، قَالَ اللَّهُ لَهُ) نَادَاهُ مُنَادٍ: أَنْ طِبْتَ وَطَابَ مِمَّاكَ وَتَبَوَّأَتْ مِنَ الْجَنَّةِ مَنْزِلًا)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Allah (rızası) üçün bir xəstəni və ya müsəlman qardaşını ziyarət edərsə bir Carçı (Başqa rəvayətdə: Allah): “Gözəl iş gördün, atdığın addımlar mübarək olsun, Cənnətdəki mənzilin gözəl olsun” deyər”¹³³⁶.

¹³³³ Muxtəsər Müslim 1447, 2202, 5867, Nəsəi 10839, əl-Albani “Səhih”.

¹³³⁴ Tirmizi 3588, Təbərani “Məcmuus Sağir” 504, əl-Albani “Səhihdə” 1258.

¹³³⁵ Tirmizi 969, İbn Məcə 1442, əl-Albani “Səhih Tərgib” 3476.

¹³³⁶ Tirmizi 2008, İbn Məcə 1443, Buxari “Ədəbul Mufrad” 345, əl-Albani “Səhih”.

عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال زار رجل أخا له في قرية فأرصد الله له ملكا على مدرجته فقال أين تريد قال أخا لي في هذه القرية فقال هل له عليك من نعمة تربها قال لا إني أحبه في الله قال فأق رسول الله إليك إن الله أحبك كما أحببته قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir kişi (başqa) bir kənddə olan qardaşını ziyarət etdi. Allah onun keçəcəyi yolunun üstünə bir mələyi gözetçi göndərdi. Mələk (ona) dedi: “Hara getmək istəyirsən?” O dedi: “Bu kənddə olan qardaşımı ziyarət etmək istəyirəm”. (Mələk) dedi: “Onun sənə verəcəyi bir mənfəət varmı?” O dedi: “Xeyr! Mən onu (mənfəətə görə deyil) Allah xatirinə sevirəm”. (Mələk) dedi: “Mən Allahın sənə göndərdiyi elçisiyəm. Sən onu sevdiyini kimi Allah da səni sevdi”¹³³⁷.

عن أبي أسماء قال من عاد أخاه كان في حرفة الجنة قلت لأبي قلابة ما حرفة الجنة قال جناها قلت لأبي قلابة عن من حدثه أبو أسماء قال عن ثوبان عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Əsma ﷺ deyir ki: “Kim xəstə qardaşına baş çəksə, (qayıdanadək) Cənnət xürfəsində olar”. Asim deyir ki, mən Əbu Qilabədən soruşdum: “Cənnət xürfəsi nədir?” O dedi: “Cənnətin bir yerə yığılmış meyvələridir” Mən Əbu Qilabəyə dedim: “Əbu Əsma ﷺ bu hədisi kimdən rəvayət etmişdir?” Dedi ki: “Sövbədən ﷺ, o da Peyğəmbərdən ﷺ rəvayət etmişdir”¹³³⁸.

عن البراء بن عازب قال أمرنا رسول الله صلى الله عليه وسلم بسبع وهنأنا عن سبع أمرنا بعبادة المريض واتباع الجنائز وتشميت العاطس وابرار المقسم ونصر المظلوم وإفشاء السلام وإجابة الداعي وهنأنا عن خواتيم الذهب وعن آنية الفضة وعن المياثر والقسمية والاستبرق والديباج والحزير قال الشيخ الألباني : صحيح

Bəra İbn Azib ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bizə yeddi şeyi əmr etdi və yeddi şeyi qadağan etdi. Əmr etdiyi şeylər bunlardır: – xəstəni ziyarət etmək – cənazənin ardınca getmək – asqırana rəhmət dilmək – and içənin andını pozdurmamaq – məzluma yardım etmək – salamı yaymaq – dəvət edənin dəvətini qəbul etmək. Qadağan etdiyi şeylər isə bunlardır: – qızıl üzüklər – gümüş qablar – ipəkdən olan yəhərlər – ipək qatışıqı olan libaslar – atlas parça; – zərxara – ipək parça”¹³³⁹.

عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال حق المسلم على المسلم ست قيل ما هي يا رسول الله قال إذا لقيته فسلم عليه وإذا دعاك فأجبه وإذا استنصحك فانصح له وإذا عطس فحمد الله فشمته وإذا مرض فعده وإذا مات فاتبعه. قال الشيخ الألباني : صحيح

¹³³⁷ Buxari “Ədəbul Mufraq” 350, əl-Albani “Səhih”.

¹³³⁸ Buxari “Ədəbul Mufraq” 521, əl-Albani “Səhih”.

¹³³⁹ Buxari “Ədəbul Mufraq” 924, əl-Albani “Səhih”.

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müsəlmanın müsəlman üzərində altı haqqı vardır”. (Səhabələr) soruşdu: “Nədir o, ya Rəsullah?” Peyğəmbər: “Onunla rastlaşsan ona salam ver, dəvət etsə dəvətini qəbul et, nəsihət istəsə ona nəsihət ver, asqırıb: “Əlhəmdulillah”- desə (“Yərhamukəllah”- deyib) ona rəhmət dilə, xəstələnsə onu ziyarət et və vəfat etsə cənazəsinin ardınca get”¹³⁴⁰.

عن عمر بن الخطاب قال : - قال لي النبي صلى الله عليه و سلم (إذا دخلت على مريض فمره أن يدعو لك . فإن دعاه كدعاء الملائكة) قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا.

Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə buyurdu: “Bir xəstənin yanına daxil olduğun zaman ondan sənin üçün dua etməsini dilə. Çünki onun duası mələklərin duası kimidir”¹³⁴¹.

عن أنس بن مالك قال : - كان النبي صلى الله عليه و سلم لا يعود مريضا إلا بعد ثلاث. قال الشيخ الألباني : موضوع

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xəstəlik üzərindən 3 gün keçmədikcə heç bir xəstəni ziyarət etməzdi”¹³⁴².

الدعاء للمريض

XƏSTƏNİ ZİYARƏT EDƏRKƏN EDİLƏCƏK DUA

وعن ابن عباس ؓ قال: كان النبي ﷺ إذا عاد المريض جلس عند رأسه, ثم قال (سبع مرات): أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيكَ, فإن كان في أجله تأخير عوفي من وجعه)) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xəstəyə baş çəkəndə onun baş tərəfində oturub (yeddi dəfə) deyərdi: “Əs’alullahəl Aziymə Rəbbəl Arşil Aziymi Ən Yaşfiyəkə – Böyük Ərşin Rəbbi olan Əzəmətli Allahdan diləyirəm ki, sənə şəfa versin!” Və əgər xəstənin əcəli (qəzavü-qədərlə) təxirə salınacaqsa, ağrıları keçib gedəcək və (sağalacaqdır)”¹³⁴³.

¹³⁴⁰ Buxari 1240, Müslim 2162, Əbu Davud 5030, Buxari “Ədəbul Mufrad” 923, 925, Tirmizi 2737, 923, əl-Albani “Səhiih”.

¹³⁴¹ İbn Məcə 1441, əl-Albani “Zəif”.

¹³⁴² İbn Məcə 1437, əl-Albani “Mövdu – Uydurma”.

¹³⁴³ Buxari “Ədəbul Mufrad” 536, Nəsəi 10882, Əhməd 2137, əl-Albani “Səhiih”.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « (مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ) مِنْ عَادَ مَرِيضًا لَمْ يَحْضُرْ أَجَلُهُ فَقَالَ عِنْدَهُ سَبْعَ مَرَارٍ أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيكَ إِلَّا عَافَاكَ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ الْمَرَضِ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “(Başqa rəvayətdə: Hər hansı bir müsəlman) Kim əcəli gəlməmiş bir xəstəni ziyarət edər və onun yanında yeddi dəfə: “Əs’əlullahəl Aziymə Rəbbəl Arşil Aziymi Ən Yəşfiyəkə – Böyük Ərşin Rəbbi olan Əzəmətli Allahdan diləyirəm ki, sənə şəfa versin!” deyərsə, Allah ona bu xəstəlikdən şəfa verməsin”¹³⁴⁴.

عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((إذا عاد أحدكم مريضاً فليقل: اللَّهُمَّ اشْفِ عَبْدَكَ يَنْكَأُ لَكَ عَدُوًّا أَوْ يَمْشِي لَكَ إِلَى صَلَاةٍ (جَنَازَةٍ) قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Amr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizdən biriniz xəstəni ziyarət etdiyi zaman desin: “Allahummə İşfi Abdəkə Yənkəu Ləkə Aduvvən Əv Yəmşiy Ləkə İlə Salətin (Cənəzəti) – Allahım! Quluna şəfa ver ki, düşməni dəf etsin və sənin üçün namaza (cənəzə) getsin”¹³⁴⁵.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى أَعْرَابِيٍّ - يُعْوَدُهُ - قَالَ : وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ عَلَى مَرِيضٍ يُعْوَدُهُ قَالَ : ((لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى)) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم xəstə bədəvi ərəbin yanına daxil olduqda dua edərək buyurdu: “Lə Bə’sə Tahurun İnşə Allah – Eybi yoxdur, inşaallah (günahların) təmizlənilir!”¹³⁴⁶.

عن سعد بن أبي وقاص رضي الله عنه قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يعرُدي عام حجة الوداع وأنا في مكة من وجع اشتد لي، ثم مسح يده علي وجهي وبطني ثم قال صلى الله عليه وسلم: ((اللهم اشفِ سعداً)) (ثلاثاً). قال الشيخ الألباني : صحيح

Sad İbn Əbi Vaqqas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Məkkədə xəstələndiyim zaman, Vida həccə zamanı məni ziyarət etdi. Sonra əlini mənim üzümə və bədənimə məsh etdi və 3 dəfə: “Allahummə İşfi Sad – Allahummə! Səidə şəfa ver!” deyə buyurdu¹³⁴⁷.

¹³⁴⁴ Tirmizi 2083, Əbu Davud 3106, 3108, Əhməd 2138, əl-Albani “Səhih”.

¹³⁴⁵ Əbu Davud 3107, 3109, İbn Hibban 2974, əl-Albani “Səhihdə” 1365.

¹³⁴⁶ Muxtəsər Buxari 2221, 3616, 5332, 5656, əl-Albani “Səhih”.

¹³⁴⁷ Muxtəsər Buxari 626, Buxari “Ədəbul Mufrad” 520, əl-Albani “Səhih”.

عن علي قال : كنت شاكيا فمر بي رسول الله صلى الله عليه و سلم وأنا أقول **اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ أَجَلِي قَدْ حَضَرَ فَأَرْخِي ، وَإِنْ كَانَ مُتَأَخِّرًا فَأَرْفَعِي ، وَإِنْ كَانَ بَلَاءٌ فَصَبِّرْني** فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم كيف قلت ؟ قال فأعاد عليه ما قال قال فضربه برجله فقال اللهم عافه أو اشفه شعبة الشاك فما اشتكيت وجعي بعد. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əli ﷺ rəvayət edir ki, rahatsız (xəstələndiyim) olduğum zaman Peyğəmbər ﷺ mənim yanına gəldi. Mən (dua edərək): **Allahummə İn Kənə Əcəli Qad Hədəra Fə-ərciniy Və İn Kənə Mutəəxiran Fərfaaniy Və İn Kənə Bələ-ən Fə Sabbirniy** – Allahım! əcəlim gəldisə canımı alaraq mənə rahalığ ver, əgər əcəlim (gəlmədisə) məni bu xəstəlikdən qurtar, əgər bu mənim üçün bir imtahandırsa mənə səbr ver”. Peyğəmbər: “Necə dedin?”. Əli ﷺ dediklərini təkrar etdi. Peyğəmbər ﷺ ayağı ilə mənə toxunub: Allahummə buna sağlamlıq (Ravi şübhə edir və ya) şəfa ver” deyə buyurdu. Əli ﷺ deyir ki: “(Bu duadan) sonra bir daha rahatsız olmadım”¹³⁴⁸.

عَنْ أُمِّ الْعَلَاءِ - امْرَأَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ - بَايَعَتِ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّهُ اقْتَسَمَ الْمُهَاجِرُونَ قُرْعَةً فَطَارَ لَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَطْعُونٍ، فَأَنْزَلْنَا فِي أَيْتَانَا، فَوَجَعَ وَجَعَهُ الَّذِي تُوفِّي فِيهِ، فَلَمَّا تُوفِّيَ وَعُسِّلَ وَكُفِّنَ فِي أَنْوَابِهِ، دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيَّ أَبَا السَّائِبِ، فَتَسَهَّدَتِي عَلَيَّ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللَّهُ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «وَمَا يُدْرِيكَ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَكْرَمَهُ». فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَنْ يُكْرِمُهُ اللَّهُ فَقَالَ: «أَمَّا هُوَ فَقَدْ جَاءَهُ الْيَقِينُ، وَاللَّهِ إِنِّي لَأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ، وَاللَّهِ مَا أَذْرِي - وَأَنَا رَسُولُ اللَّهِ - مَا يُفْعَلُ بِِي». قَالَتْ فَوَاللَّهِ لَا أُزَكِّي أَحَدًا بَعْدَهُ أَبَدًا.

Ənsar qadınlardan Peyğəmbərə ﷺ beyət etmiş Ummu Əla demişdir: “Mühacirlər püşk atma yolu ilə (ənsarın yanına) yerləşdirildikdə Osman İbn Məzun bizə düşdü və biz onu öz evimizdə sakin etdik. (Bir müddətdən) sonra o xəstələndi və elə həmin xəstəlikdən də vəfat etdi. O, öləndən sonra onu yuyub öz libasına bürüdülər. (Bu vaxt) Peyğəmbər ﷺ (bizə) gəldi və mən dedim: “Allah sənə rəhmət eləsin, ey Əbu Saib! Mən şahidlik edirəm ki, Allah səni hörmətli etmişdir.” Peyğəmbər: “Sən nə bilirsən ki, Allah onu hörmətli etmişdir?” Dedim: “Atam sənə qurban, ya Rəsulullah, Allah (ona hörmət göstərməyib) kimə hörmət göstərəcək?” Peyğəmbər: “Ona artıq ölüm gəlmişdir. Vallahi, mən ona xeyir arzulayıram. Mən Allahın elçisi olduğum halda, vallahi ki, başıma nələr gələcəyini bilmirəm”. Ummu Əla: “Vallahi, o vaxtdan bəri mən heç kəsi (bu cür tərifləyib) təmizə çıxarmıram”¹³⁴⁹.

الدعاء عند رؤية أهل البلاء

MÜSİBƏTƏ DÜÇAR OLANI GÖRDÜYÜN ZAMAN EDİLƏCƏK DUA

¹³⁴⁸ Tirmizi 3564, əl-Albani “Zəif”.

¹³⁴⁹ Buxari 1143.

عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ((من رأى مُبتلىً فقال: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ، وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا لم يُصبه ذلك البلاء)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim bəlaya düçar olanı gördüyü zaman: “Əlhəmdulilləhilləzi Afəniy Mimməbtələkə Bihi Və Fəddaləniy Alə Kəsiyri Mimmən Xaləqa Təfdiylən – Sənə üz vermiş müsibətdən məni salamat edən və məni yaratdıqlarının çoxundan fəzilətli edərək üstün tutan Allaha həmd olsun!” deyərsə o, bəla onun başına (ömür boyu) gəlməz (və ya bu bələdan salamtda olar)”¹³⁵⁰.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: ((إذا رأى أحدكم مبتلىً فقال: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ، وَفَضَّلَنِي عَلَيْكَ وَعَلَى كَثِيرٍ مِنْ عِبَادِهِ تَفْضِيلًا, كان شكرَ تلك النعمة)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim müsibətə düçar olmuş birini görərsə: “Əlhəmdulilləhilləzi Afəniy Mimməbtələkə Bihi Və Fəddaləniy Aləykə, Və Alə Kəsiyri Min İbədihitə Təfdiylən – Sənə üz vermiş müsibətdən məni salamat edən və məni qullarının çoxundan fəzilətli edərək üstün tutan Allaha həmd olsun” – deyərsə, həmin nemətə görə şükür etmiş olar”¹³⁵¹.

عَنْ عُمَرَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَنْ رَأَى صَاحِبَ بَلَاءٍ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا إِلَّا عُوْفَى مِنْ ذَلِكَ الْبَلَاءِ كَأَنَّمَا كَانَ مَا عَاشَ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ

Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: «Kim bir bəlaya düçar olmuş kimsəni gördüyü zaman: “Əlhəmdulilləhilləzi Afəniy Mimməbtələkə Bihi Və Fəddaləniy Alə Kəsiyri Mimmən Xaləqa Təfdiylən – Sənə verdiyi bələdan məni salamat edən və məni yaratdıqlarının çoxundan üstün edən Allaha həmd olsun!” – deyərsə, yaşadığı müddətdə kim olur olsun bəla ondan gedər»¹³⁵².

ما يقول إذا تطير بشيء

BƏD ƏLAMƏTƏ¹³⁵³ QARŞI EDİLƏN DUA

¹³⁵⁰ Tirmizi 3431, İbn Məcə 3892, əl-Albani “Səhihdə” 602/2737.

¹³⁵¹ Beyhəqi “Şuabul İman” 4443, əl-Albani «Səhihul Cəmius Sağir” 555.

¹³⁵² Tirmizi 3431, 3432, əl-Albani “Həsən”.

¹³⁵³ Hər hansı bir şey gördükdə yaxud eşitdikdə və ya bir hadisə baş verdikdə bunu uğursuzluğa yozmaq.

عن جابر رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ: ((إذا تطيرتم فامضوا، وعلى الله توكلوا)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: İşin nəsh gətirməsinə inanmaq sizi yolunuzdan qoymasın, Allaha təvəkül edərək gedin¹³⁵⁴.

عن عمرو بن العاص رضي الله عنه قال قال النبي ﷺ: ((من رده الطير، فقد قارف الشرك)) قالوا: وما كفارة ذلك يا رسول الله؟ قال: ((يقول أحدكم: اللَّهُمَّ لَا طَيْرَ إِلَّا طَيْرُكَ، وَلَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Amr İbn As رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim işin nəsh gətirməsinə inanaraq işindən qayıdarsa artıq şirk etmişdir. Onlar: “Bəs onun kəffarəsi nədir Yə Rəsulullah!”. Peyğəmbər: “Allahummə Lə Tayra İllə Tayrukə, Və Lə Xayra İllə Xayrukə, Və Lə İlahə Ğayrukə – Allahım! Sənin (iznidlə göydə uçan) quşundan başqa heç bir quş yoxdur, Sənin verdiyin xeyirdən başqa xeyir yoxdur və Səndən başqa məbud yoxdur!”¹³⁵⁵.

كراهية تمنى الموت ÖLÜMÜ ARZULAMAMAQ

عن أنس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((لا يتمنى أحدكم الموت لضرّ نزل به، فإن كان ولا بد فاعلًا فليقل: اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتْ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفِّي إِذَا كَانَتْ الْوَفَاةَ خَيْرًا لِي)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizdən kimsə ona toxunan zərərdən ötrü ölümü istəməsin. Əgər bunu etmək mümkün deyilsə onda desin: “Allahummə Əhyiniy Mə Kənətil Həyətü Xayran Li, Və Təvəffəniy İza Kənət Vəfətu Xayran Li – Ya Rəbbim! Yaşamaq mənə xeyirli olduğu müddətdə məni yaşad, ölümüm mənə xeyirli olduğu zaman ruhumu al (Başqa rəvayətdə: Əgər yaxşı kimsədirsə ümüd edilir ki, yaxşılığı artırsın, Pis kimsədirsə ümüd edilir ki, qayıdar (tövbə) edər)”¹³⁵⁶.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((لا يتمنى أحدكم الموت، ولا يدعُ به قبل أن يأتيه، وإنه إذا مات انقطع عمله، وإنه لا يزيد المؤمن عمره إلا خيراً)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Heç biriniz ölümü əsla istəməsin və ölüm gəlmədən də gəlməsinə dua etməyin. Çünki sizdən biri öldüyü zaman əməli kəsilir. Həm də möminin ömrü ona xeyirdən başqa bir

¹³⁵⁴ əl-Albani “Səhihdə” 3942.

¹³⁵⁵ Əhməd 2/220, İbn Sunni 292, əl-Albani “Səhihdə” 1065.

¹³⁵⁶ Buxari 5671, Muxtəsər Müslim 1884, 2680, əl-Albani “Səhih Tərgib” 3370.

şey artırmaz"¹³⁵⁷.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَقْرُمُ السَّاعَةَ حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِقَبْرِ الرَّجُلِ فَيَقُولَ يَا لَيْتَنِي مَكَانَهُ مَا بِهِ حُبُّ لِقَاءِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Qiyamət qopmaz o, vaxta qədər ki, qəbrin yanından keçən insan Allah ilə qarşılaşmağı sevdiyinə görə: “Kaş ki, onun yerində mən olaydım» deməyincə¹³⁵⁸.

دعاء المريض إذا شعر بقرب أجله

ÖLÜMÜN YAXINLAŞMASINI HİSS EDƏN XƏSTƏNİN DUASI

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ ﷺ أَنَّهُمَا شَهِدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ «إِذَا قَالَ الْعَبْدُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ. قَالَ يَقُولُ اللَّهُ ﷻ صَدَقَ عَبْدِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَأَنَا أَكْبَرُ. وَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ. قَالَ صَدَقَ عَبْدِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَحْدِي. وَإِذَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ. قَالَ صَدَقَ عَبْدِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَلَا شَرِيكَ لِي. وَإِذَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَهُ الْمُلْكُ وَكَهُ الْحَمْدُ. قَالَ صَدَقَ عَبْدِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا لِي الْمُلْكُ وَلِي الْحَمْدُ. وَإِذَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. قَالَ صَدَقَ عَبْدِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ ثُمَّ قَالَ الْأَعْرُ شَيْئًا لَمْ أَفْهَمْهُ. قَالَ فَقُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ مَا قَالَ فَقَالَ مَنْ رَزَقَهُنَّ عِنْدَ مَوْتِهِ لَمْ تَمْسَسَهُ النَّارُ. ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَهُ الْمُلْكُ وَكَهُ الْحَمْدُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ)) قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Əbu Hureyra və Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edirlər ki, Allah Elçisinin ﷺ belə buyurduğuna şahidlik edirlər ki: «Qul: «**Lə İlahə İlləllahu – Vallahu Əkbər** – Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur və Allah ən Böyükdür – dedikdə, Allah ﷻ buyurur: «Qulum doğru söylədi, Məndən başqa ibadətə layiq İlah yoxdur və Uca olan Mənəm». Qul: «**Lə İlahə İlləllahu – Vahdəhu** – Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, O təkdir – dedikdə, Allah buyurur: «Qulum doğru söylədi, tək olan Mənəm, Məndən başqa ibadətə layiq İlah yoxdur». Qul: «**Lə İlahə İlləllahu Lə Şərikə Ləhu** – Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, Onun şəriki də yoxdur – dedikdə, Allah buyurur: «Qulum doğru söylədi, Məndən başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur və Mənim şərikim də yoxdur». Qul: «**Lə İlahə İlləllahu Ləhul Mulku Va Ləhul Həmdü** – Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, mülk və həmd ona məxsusdur – dedikdə, Allah buyurur: «Məndən başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, mülk və həmd Mənə məxsusdur». Qul: «**Lə İlahə İlləllahu Va Lə Həulə**

¹³⁵⁷ Muxtəsər Müslim 1885, 2682, 6995, İbn Hibban 3015.

¹³⁵⁸ Buxari 7115, Müslim 53/157, 7485, Əhməd 10866, 10878, İbn Hibban 6707.

Va La Quvvata İlla Billah – Allahdan başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, qüdrət və güc yalnız Allaha məxsusdur – dedikdə, Allah buyurur: «Qulum doğru söylədi, Məndən başqa ibadətə layiq haqq İlah yoxdur, qüdrət və güc yalnız Mənə məxsusdur». Əbu İshaq dedi: «Sonra anlamadığım bəzi şeylər söylədi. Mən Əbu Cəfərə: «O nə dedi?» - deyə soruşdum. O dedi: «Ölüm anında bunları deməyə imkan verilən şəxsə Cəhənnəm odu toxunmaz (**La İlahə İlləllahu Vallahu Əkbər La İlahə İlləllahu Vahdəhu La İlahə İlləllahu La Şarikə Ləhu La İlahə İlləllahu Ləhul Mulku Va Ləhul Həmdü La İlahə İlləllahu Va La Həulə Va La Quvvata İlla Billah**)»¹³⁵⁹.

عن عباد بن عبد الله بن الزبير أن عائشة أخبرته أنها سمعت النبي صلى الله عليه و سلم وأصغت إليه قبل أن يموت وهو مسند إلى ظهره يقول: ((أخبر ما سمعته من كلامه ﷺ): **(اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ الْأَعْلَى)**) قال الشيخ الألباني: صحيح

Ubbad İbn Abdullah əz-Zubeyr deyir ki, Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ belini söykəyib oturduğu zaman ondan ən son qulaq verib eşitdiyim kəlimələr: **“Allahumməğfirliy Vərhəmniy Və Əlhiqniy Birrafıqil A’la – Allahım! Məni bağışla, mənə rəhm et, məni Uca Dosta qovuşdur!”**¹³⁶⁰.

عن عائشة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قالت رأيت رسول الله ﷺ وهو بالموت، وعنده قدح فيه ماء، وهو يُدخل يده في القدح ثم يمسح وجهه بالماء، ثم يقول: **(اللهم أعني على منكرات الموت أو قال: سكرات الموت أو اللهم! أعني على غمرات الموت)** قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ölümündən əvvəl əllərini suya salıb üzünə sürtər və deyərdi: **“Allahummə Əaniy Ala Munkəratil Məut – Allahım! Məni ölümün sərxoşluğundan kömək et və ya: “Səkəratil Məut – ağırlarından”.** (Başqa rəvayətdə: **Allahummə Əaniy Ala Ğaməratil Məut – Şiddətin-dən**¹³⁶¹)¹³⁶².

عن عائشة قالت: ما أعبط أحدا بموت بعد الذي رأيت من شدة موت رسول الله صلى الله عليه و سلم. قال الشيخ الألباني:

صحيح

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ ölüm anında şahidi olduğum ağır durumundan sonra heç kimsəyə ölümünə görə qibtə etmədim¹³⁶³.

¹³⁵⁹ İbn Məcə 3794, 3926, Tirmizi 3430, Nəsəi 9857, 9858, 10180, əl-Albani “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 715, “Səhih Cəmi” 713, “Səhihdə” 1390.

¹³⁶⁰ Buxari 4176, 4440, 5674, Muxtəsər Müslim 1664, 2444, İbn Məcə 1619, Tirmizi 3496, İbn Hibban 6618, əl-Albani “Səhihdə” 2775.

¹³⁶¹ Tirmizi 978, İbn Məcə 1623, Əhməd 24525, 24481, əl-Albani “Zəif”.

¹³⁶² Muxtəsər Şəmail 324.

¹³⁶³ Tirmizi 979, əl-Albani “Səhih”.

عَنْ عَائِشَةَ   قَالَتْ: مَاتَ النَّبِيُّ   وَإِنَّهُ لَبَيِّنٌ حَاقِبَتِي وَدَاقِبَتِي، فَلَا أَكْرَهُ شِدَّةَ الْمَوْتِ لِأَحَدٍ أَبَدًا بَعْدَ النَّبِيِّ  . قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   vəfat edərkən onun başı mənim sinəmin üstündə idi. Peyğəmbərin   vəfatından sonra mən heç vaxt heç kəsin ölüm bihuşluğuna bu qədər nifrət (pis) olmadım¹³⁶⁴.

عن إبراهيم عن علقمة قال : سمعت عبد الله يقول : سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول إن نفس المؤمن تخرج رشحا ولا أحب موتا كموت الحمار قيل : وما موت الحمار ؟ قال موت الفجأة قال الشيخ الألباني : صحيح

Alqamə deyir ki, eşitdim Abdullah   rəvayət edir ki, Peyğəmbərin   belə buyurduğunu eşitdim: “Möminin ölümü (ruhun çıxması) alın təri ilə olur, lakin mən eşşək ölümü kimi ölümü sevmirəm”. Ondan: “Eşşək ölümü nədir?” dedilər. O: “Ani (gecə yatdı oyanmadı) olan ölümdür¹³⁶⁵”.

عن شداد بن أوس قال : - قال رسول الله صلى الله عليه و سلم (إذا حضرتم موتاكم فأغمضوا البصر . فإن البصر يتبع الروح . وقولوا خيرا . فإن الملائكة تؤمن على ما قال أهل البيت) قال الشيخ الألباني : حسن

Şəddad İbn Aus   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   buyurdu: “(Ölüm anında olan) kimsələrin yanına gəldiyiniz zaman (öldükdə) gözlərini bağlayın, çünki göz (çıxan) ruhu izlər. (ölünün) yanında xeyir söyləyin. Çünki mələklər ev əhlini söylədiklərinə **Amin** – deyirlər¹³⁶⁶”.

عَائِشَةُ   رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَانَتْ تَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَبِيِّنُ يَدَيْهِ رَكْوَةً أَوْ غَلْبَةً فِيهَا مَاءٌ يَشْكُ عَمْرُ فَجَعَلَ يُدْخِلُ يَدَيْهِ فِي الْمَاءِ فَيَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ وَيَقُولُ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ لِلْمَوْتِ سَكَرَاتٍ** ثُمَّ نَصَبَ يَدَهُ فَجَعَلَ يَقُولُ فِي الرَّفِيقِ الْأَعْلَى حَتَّى قَبِضَ وَمَاتَ يَدُهُ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə   rəvayət edir ki, Peyğəmbərin   qabağında bir qab (yaxud bir cam) su var idi. O, əllərini suyun içinə salır, sonra (yaş əllərini) üzünə sürtüb deyirdi: “**La İlahə İlləllah! İnnə Lil Məvti Səkarat** – Həqiqətən də, ölümün bihuşluğu vardır.” Sonra əlini qaldırıb: “(Allahım, məni) uca dostlara (qovuşdur)!” – deməyə başladı. Nəhayət, ruhu bədəmindən çıxdı və əli yanına düşdü¹³⁶⁷.

¹³⁶⁴ Buxari 4446.

¹³⁶⁵ Tirmizi 980, əl-Albani “Səhih”.

¹³⁶⁶ İbn Məcə 1455, əl-Albani “Həsən”.

¹³⁶⁷ Buxari 4449, 6510, 6145.

تمني الموت في خير البلد XEYİRLİ YERDƏ ÖLMƏYİ İSTƏMƏK OLAR

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي شَهَادَةً فِي سَبِيلِكَ وَاجْعَلْ مَوْتِي فِي بَلَدِ رَسُولِكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Ömər ﷺ dua edərək: “Allahumma Ərzuqni Şəhadəti Fi Səbilikə Vəcəal Moutiy Fi Bələdi Rasulikə ﷺ - Allahım! Sənin yolunda şəhid olmağı və Peyğəmbərin ﷺ şəhərində ölməyi diləyirəm”¹³⁶⁸.

تقبيل الميت ÖLÜNÜ ÖPMƏK

عن عائشة : - قالت قبل رسول الله صلى الله عليه و سلم عثمان بن مظعون وهو ميت . فكأني أنظر إلى دموعه تسيل على خديه . قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə ﷺ rəvayət edir ki, Osman İbn Məzun ﷺ ölmüş ikən Peyğəmbər ﷺ onu öpdü və öpərkən yanaqlarına axan göz yaşları hələ də gözümün önündədir”¹³⁶⁹.

عن عبيد الله عن ابن عباس وعائشة : - أن أبا بكر قبل النبي صلى الله عليه و سلم وهو ميت . قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas və Aişə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ vəfat etdiyi (zaman) Əbu Bəkr ﷺ onu öpdü”¹³⁷⁰.

التلقين عند الموت ÖLÜM ANINDA OLAN TƏLQİN (LƏ İLƏHƏ İLLƏLLAH)

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم أكثروا ذكر هاذم اللذات يعني الموت. قال الشيخ الألباني : حسن صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bütün ləzzətlərə son qoyanı tez-tez zikr edin: Ölümü”¹³⁷¹.

¹³⁶⁸ Buxari 1890.

¹³⁶⁹ İbn Məcə 1456, əl-Albani “Səhih”.

¹³⁷⁰ İbn Məcə 1457, əl-Albani “Səhih”.

¹³⁷¹ Tirmizi 2307, İbn Məcə 4258, əl-Albani “Həsən Səhih”.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَإِنَّهُ مَنْ كَانَ آخِرَ كَلِمَةٍ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عِنْدَ الْمَوْتِ، دَخَلَ الْجَنَّةَ يَوْمًا مِنَ الدَّهْرِ، وَإِنْ أَصَابَهُ قَبْلَ ذَلِكَ مَا أَصَابَهُ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ölüm anında olanlara **La İlahə İlləllahu** – təlqin edin. Kimin ölüm anında son kəlməsi **La İlahə İlləllahu** – olarsa bir gün də olsa belə Cənnətə daxil olar, bundan öncə nə etməsinə baxmayaraq”¹³⁷².

الدعاء عند الميت

MEYİTİN YANINDA (VƏ YA GÖZLƏRİNİ BAĞLAYARKƏN) EDİLƏN DUA

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- عَلَى أَبِي سَلَمَةَ وَقَدْ شَقَّ بَصْرُهُ فَأَعْمَصَهُ ثُمَّ قَالَ «إِنَّ الرُّوحَ إِذَا قُبِضَ تَبِعَهُ الْبَصَرُ». فَضَحَّ نَاسٌ مِنْ أَهْلِهِ فَقَالَ «لَا تَدْعُوا عَلَيَّ أَنْفُسِكُمْ إِلَّا بِخَيْرٍ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤْمِنُونَ عَلَيَّ مَا تَقُولُونَ». ثُمَّ قَالَ «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَبِي سَلَمَةَ وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْعَابِرِينَ وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَأَسْحَ لَهُ فِي قَبْرِهِ. وَتَوَزَّ لَهُ فِيهِ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Ummu Sələmə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Əbu Sələmənin رضي الله عنه yanına daxil oldu. Gözləri açıq qalmışdı onları bağladı sonra buyurdu: “Həqiqətən ruh çıxdığı zaman gözlər onu təqib edər”. Bu sözlərdən sonra ev əhlindən bəziləri fəryad etməyə başladılar. Peyğəmbər: “Xeyirdən başqa dua etməyin. Çünki mələklər söylədiyiniz (hər bir) sözə amin deyirlər. Sonra: **“Allahumməğfir (Əbu Sələmə Və Ya Ölənin Adı Çəkilir) Vərfa’ Dərəcətəhu Fil Məhdiyyinə Vəxlufhu Fi Aqibihi Fil Gəbirinə Vəğfirləna Və Ləhu Yə Rəbbəl Aləmin Vəfsəh Ləhu Fi Qabrihi Və Nəvvir Ləhu Fiyhi** – Allahım! Filankəsi (ölənin adını çəkməli) bağışla, doğru yolda olanlar arasında onun dərəcəsinə yüksəlt, geridə qalanlara (onun yaxınlarına) vəkil ol. Ey aləmlərin Rəbbi! Bizi də, onu da bağışla! Onun qəbrini geniş et və oranı onun üçün nurlandır!”¹³⁷³.

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رضي الله عنها قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا حَضَرْتُمْ الْمَرِيضَ أَوْ الْمَيِّتَ فَقُولُوا خَيْرًا فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤْمِنُونَ عَلَيَّ مَا تَقُولُونَ قَالَتْ فَلَمَّا مَاتَ أَبُو سَلَمَةَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبَا سَلَمَةَ قَدْ مَاتَ قَالَ قُولِي **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلَهُ وَأَعْقِبِي مِنْهُ عَقْبِي حَسَنَةً** قَالَتْ فَقُلْتُ فَأَعْقَبَنِي اللَّهُ مَنْ هُوَ خَيْرٌ لِي مِنْهُ مُحَمَّدًا ﷺ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Ummu Sələmə رضي الله عنها rəvayət edir ki: «Allah Elçisi ﷺ dedi: «Xəstənin ya da ölənin yanında olduğunuz vaxt xeyir (xoş, gözəl sözlər) söyləyin, çünki

¹³⁷² əl-Albani “Səhih Məvərid” 719, “Səhihul Cami» 5/342.

¹³⁷³ Muxtəsər Müslim 456, 920, 2169, İbn Məcə 1447.

mələklər sizin söylədiklərinizə «Amin» deyirlər. Əbu Sələmə öləndə mən Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedim: «Ey Allahın Elçisi! Əbu Sələmə öldü». O buyurdu: «De: «Allahumməğfirli Və Ləhu Və Əraqibniy Minhu Uqbə Həsənətən – Allahım! Məni və onu bağışla. Mənə ondan sonra gözəl sonluq nəsib et!» (Belə dua etdikdən sonra) Allah mənə ondan da xeyirli olan Muhəmmədi ﷺ nəsib etdi»¹³⁷⁴.

دعاء من أصيب بمصيبة

MÜSİBƏTƏ DÜÇAR OLANIN DUASI

وقالت أم سلمة رضي عنها سمعت رسول الله ﷺ يقول: ((مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ فَيَقُولُ: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ اللَّهُمَّ اجْرِنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا، إِلَّا آجَرَهُ اللَّهُ فِي مُصِيبَتِهِ، وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا). قَالَتُ فَلَمَّا تَوَفَّيْتُ أَبَا سَلَمَةَ قُلْتُ كَمَا أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَأَخْلَفَ اللَّهُ لِي خَيْرًا مِنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Ummu Sələmə رضي عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ eşitdim ki: “Hər hansı bir qul müsibətə düçar olduğu zaman deyərsə: “İnnə Lilləhi Və İnnə İleyhi Raciun, Allahummə'curni Fi Musiyətiy Və Əxliq Liy Xayran Minhə – Biz, Allaha məxsusuq və Ona da qayıdacağıq! Allahım! Başıma gələn müsibət sayəsində məni mükafatlandır və əvəzinə ondan da xeyirlisini ver! – Allah ona müsibətinə görə əcr verər və ona bundan daha xeyirlisi ilə əvəz edər. (Öz-özümə: Əbu Sələmədən ﷺ daha xeyirli kim ola bilər. Ailəsi ilə birlikdə ilk hicrət edənlərdəndir) Ummu Sələmə رضي عنها deyir ki: “Əbu Sələmə رضي عنها vəfat etdikdə Peyğəmbərin ﷺ mənə əmr etdiyi kimi söylədim və Allah mənə ondan da xeyirli olanı Rəsulullahı verdi”¹³⁷⁵.

عن أبي موسى الأشعري رضي عنه قال رسول الله ﷺ: ((إذا مات ولد الرجل يقول الله تعالى لملائكته: أقبضتم ولد عبدي؟ فيقولون: نعم، فيقول: أقبضتم ثمره فؤاده؟ فيقولون: نعم، فيقول: فماذا قال عبدي؟ قال: حمدك واسترجع فيقول: ابنوا لعبدي بيتاً وسموه بيت الحمد)) قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Musa əl-Əşəri رضي عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir qulun uşağı vəfat etdiyi zaman Allah mələklərinə: “Siz Mənim qulumun uşağını aldınız”. Onlar: “Bəli” dedilər. Allah: “Qulumun könlünün meyvəsini aldınız”. Onlar: “Bəli” dedilər. Allah: “Qulum nə dedi?”. Onlar: “Sənə həmd etdi və: İnnə Lilləhi Və İnnə İleyhi Raciun – Biz Allahınıq və Ona tərəf da

¹³⁷⁴ Muslim 919, 1527, 2168, Muxtəsər Müslim 452, Əbu Davud 3117, 3115, İbn Hibban 3005, Əhməd 26497, 26540.

¹³⁷⁵ Muxtəsər Müslim 461, 918, 2165, 2166, Tirmizi 3511.

dönəcəyik” deyə cavab verdi. Uca və Böyük olan Allah: “Qulum üçün Cənnətdə bir ev tikin və adını da “Həmd Evi” qoyun” deyə buyurar¹³⁷⁶.

صفة صلاة الجنابة CƏNAZƏ NAMAZI

قال الشيخ الألباني رحمه الله: يكبر عليها أربعاً أو خمساً، إلى تسع تكبيرات، كل ذلك ثبت عن النبي ﷺ فأيهما فعل أجزأه، ويشرع له أن يرفع يديه في كل التكبيرة الأولى. ثم يضع يده اليمنى على ظهر كفة اليسرى والرسغ والساعد، ثم يشدّهما على صدره. ثم يقرأ عقب التكبيرة الأولى فاتحة الكتاب وسورة لحديث طلحة بن عبد الله بن عوف قال: ((صليت خلف ابن عباس رضي الله عنهما على جنازة فقراً بفاتحة الكتاب وسورة وجهر حتى أسمعنا، فلما فرغ أخذت بيده، فسألته؟ فقال: إنما جهرت لتعلموا أنها سنة وحق)) ثم يكبر التكبير الثانية، ويصلي على النبي ﷺ لحديث أبي أمامة المذكور أنه أخيره رجل من أصحاب النبي ﷺ: ((أن السنة في صلاة الجنابة أن يكبر الإمام، ثم يقرأ بفاتحة الكتاب بعد التكبيرة الأولى سرّاً في نفسه، ثم يصلي على النبي ﷺ، ويخلص الدعاء للجنابة في التكبيرات (الثلاث) لا يقرأ في شيء منهن، ثم يسلم سرّاً في نفسه حين ينصرف عن يمينه، والسنة أن يفعل من ورائه مثلما فعل إمامه)) وأما صيغة الصلاة على النبي ﷺ في الجنابة فلم أقف عليها في شيء من الأحاديث الصحيحة، فالظاهر أن الجنابة ليس لها صيغة خاصة، بل يؤتى فيها بصيغة من الصيغ الثابتة في التشهد في المكتوبة. ثم يأتي ببقية التكبيرات ويخلص الدعاء فيها للميت، وقوله ﷺ: ((إذا صليتم على الميت، فأخلصوا له الدعاء)) الدعاء بين التكبيرة الأخيرة والتسليم مشروع لحديث أبي يعفور عن عبد الله بن أبي أوفى رضي الله عنهما قال: ((شهدته وكبر على جنازة أربعاً، ثم قام ساعقٌ يعني — يدعوا ثم قال: أتروني كنت أكبر خمساً؟ قالوا: لا. قال: إن رسول الله ﷺ كان يكبر أربعاً)) ثم يسلم تسليمين مثل تسليمه في الصلاة المكتوبة إحداهما عن يمينه والأخرى عن يساره لحديث عبد الله بن مسعود رضي الله عنه: ((ثلاث خلال كان رسول الله ﷺ يفعلهن تركهن الناس، إحداهن التسليم على الجنابة مثل التسليم في الصلاة)) وقد ثبت في مسلم وغيره عن ابن مسعود أن النبي ﷺ كان يسلم تسليمين في الصلاة. فهذا يبين أن المراد بقوله في الحديث ((مثل التسليم في الصلاة)) أي التسليمين المعهودتين. ويجوز الاقتصار على التسليمة الأولى فقط، لحديث أبي هريرة رضي الله عنه: ((أن رسول الله ﷺ صلى على جنازة فكبر عليها أربعاً، وسلم تسليمة واحدة))

Şeyx əl-Albani رحمه الله “Cənazə Əhkamı” səh: 54-57 kitabından ixtisarla: Peyğəmbərdən ﷺ 4, 5 və 9 təkbir gətirməklə cənazə namazının qılınması sabit olmuşdur. Bunlardan hansı olunarsa caizdir. Hər bir təkbirdə də əllərini qaldırır, sonra sağ əlini sol əlinin üzərinə qoyaraq sinəsinə qoyardı. Birinci təkbirdən sonra Fətiyəni oxuyar və Talhənin ﷺ hədisinə görə bir surə oxuyardı. İbn Abbasın ﷺ arxasında cənazə namazına durdum. Fətiyə surəsini və bir surə də bizə eşitdirəcək şəkildə səslə oxudu. Namazdan sonra onun əlindən tutub soruşdum. Nə üçün belə etdin. O: Səslə oxudum ki, bunu sünnə və haqq bilirsiniz”. İkinci təkbir edilir. Əbu Uməmə ﷺ deyir ki, Peyğəmbər ﷺ salavat deyilir. Əbu Uməmə ﷺ səhabələrdən bir kişinin ona xəbər verdiyinə görə cənazə namazında sünnət imamın təkbir etməsi, sonra Fətiyəni gizlicə (səssiz) oxuması və Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirmək, sonra digər təkbirdə

¹³⁷⁶ Tirmizi 1021, əl-Albani «Səhihdə» 1408.

cənazə üçün dua etmək və bu üçündə qurandan heç nə oxumamaqdır. Sonra salam verib sağına və həmçinin arxadakılarında imamın etdiyi kimi etmələri sünnətdir. Cənazə namazında Peyğəmbərin ﷺ salavat formasına heç bir səhih hədisdə rast gəlməmişəm. Zahirədən görsənir ki, cənazə namazı üçün xüsusi bir salavat forması yoxdur. Əksinə cənazə namazı üçün sabit olan təşəhhüdəki salavat formasını oxuyardı. Sonra digər təkbirləri gətirər və meyyid üçün dua edərdi. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Meyyid üçün dua edin”. Sonuncu salam ilə təkbir arasında dua etmək. Əbi Yəufur, Abdullah İbn Əbi Aufədən ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbəri ﷺ cənazə namazını qılarkən müşahidə etdim: Cənazəyə dörd təkbir etdi. Sonra bir müddət dayandı (dua etdi) sonra belə dedi: Mənim 5 təkbir etməyimi düşünürsüz. O: “Xeyr”. Həqiqətən Peyğəmbər ﷺ 4 təkbir edərdi. Fərz namazında olduğu kimi sağa və sola salam verərdi. Abdullah İbn Məsud ﷺ deyir ki, 3 şey var Peyğəmbər ﷺ onları edərdi, lakin insanlar tərk ediblər: Biri fərz namazında salam verildiyi, kimi cənazə namazında salam vermək”. Müslim və s. Hədis kitablarında sabit olan İbn Məsudun ﷺ Peyğəmbərdən ﷺ rəvayət etdiyinə görə Peyğəmbər ﷺ namazda iki salam verərdi”. Bu bəyan edir ki, namada iki dəfə salam verərdi sözünün mənası yəni: İki tərəfə də verilən salamdır. Həmçinin bir salamla da kifayətlənmək olar. Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Dörd təkbirdən ibarət Cənazə namazı qıldı və bir salam verdi”.

الدعاء للميت في صلاة الجنازة

CƏNAZƏ NAMAZINDA MEYİT ÜÇÜN EDİLƏN DUA

أبي هريرة قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم - يقول « إذا صليتم على الميت فأخلصوا له الدعاء ». قال الألباني : حسن .

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Meyyid üçün cənazə namazı qıldığınız zaman İxlas ilə onun üçün dua edin”¹³⁷⁷.

عن عوف بن مالك قال: قال: صلى رسول الله ﷺ على جنازة فحفظت من دعائه وهو يقول: ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ، وَاعْفُ عَنَّهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ، وَاعْسَلْهُ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَتَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا تَقْتِي التُّورَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ أَوْ مِنْ عَذَابِ النَّارِ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Auf İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ cənazə üzərinə namazı

¹³⁷⁷ Əbu Davud 3102, 3100, İbn Məcə 4197, əl-Albani “Həsən”.

qıldığı zaman əzbərlədiyim dua: “Allahumməğfir Ləhu Vərhəmhə Və Afihə Va’fu Anhu Və Əkrim Nuzuləhu Və Vəssi’ Mudxaləhu Vəğsilhu Bil Məi Vəs Səlci Vəl Bəradi Və Nəqqihi Minal Xətayə Kəmə Nəqqaytəs Səubəl Əbyada Minəd Dənəsi, Və Əbdilhu Dəran Xayran Min Dərihi, Və Əhlən Xayran Min Əhlihi, Və Zəucən Xayran Min Zəucihi Və Ədxilhul Cənnətə Və Əizhu Min Əzabil Qabri Və Əzabin Nəri – Allahım! Onu bağışla, ona rəhm et, ona salamatlıq ver, onu əfv et, onu gözəl tərzdə qarşıla, onun yerini geniş et! Onu su, qar və dolu ilə yu! Ağ paltarı kirdən təmizlədiyini kimi onu da günahlardan təmizlə! Ona evinin əvəzinə daha xeyirli ev, ailəsinin əvəzinə daha xeyirli ailə, zövcəsinin əvəzinə daha xeyirli zövcə ver! Onu Cənnətə daxil et! Onu qəbir əzabından və Cəhənnəm əzabından qoru!”¹³⁷⁸.

قَالَ شَهِدْتُ مَرْوَانَ سَأَلَ أَبَا هُرَيْرَةَ كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يُصَلِّيَ عَلَى الْجَنَازَةِ قَالَ أَمَعَ الَّذِي قُلْتُ قَالَ نَعَمْ. قَالَ كَلَامٌ كَانَ بَيْنَهُمَا قَبْلَ ذَلِكَ. قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ «اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبُّهَا وَأَنْتَ خَلَقْتَهَا وَأَنْتَ هَدَيْتَهَا لِلْإِسْلَامِ وَأَنْتَ قَبَضْتَ رُوحَهَا وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِسِرِّهَا وَعَلَانِيَتِهَا جَنَّاتِكَ شَفَعَاءَ فَاعْفِرْ لَهُ». قَالَ الْأَلْبَانِي: ضَعِيفُ الْإِسْنَادِ.

Mərvan, Əbu Hureyrədan ﷺ soruşdu: “Sən Peyğəmbərin ﷺ cənazə üzərinə namazı qıldığı zaman hansı duanı oxuduğunu eşitdin?”. O: “Bundan öncə aralarında olan söhbətə görə) bir az öncə dediyini deyirsən? O: Bəli”. Əbu Hureyrə: “Allahummə Əntə Rəbbuhə Və Əntə Xaləqtuhə Və Əntə Hədəytəhə Lil İsləm, Və Əntə Qabədtə Ruhəhə Və Əntə Əaləmu Bisirrihə Aləniyətihə Cinəkə Şufəə-ə Fəğfir Ləhu – Allahım! Sən onun Rəbbimsən, Onu Sən yaratdın, onu İslama Sən hidayət etdin, Sən onun ruhunu aldın, onun sirrini və aşkarını bilən Sənsən, Şəfaətçi olaraq gəldik, onu bağışla”¹³⁷⁹.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ إذا صلى على جنازة يقول: ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيَاتِنَا وَمَيَاتِنَا، وَشَاهِدَاتِنَا وَعَابَاتِنَا، وَصَغِيرَاتِنَا وَكَبِيرَاتِنَا، وَذَكَرَاتِنَا وَأُنثَانَا. اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ. اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ)) قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ cənazə üzərinə namaz qıldığı zaman bu duanı oxuyardı: “Allahumməğfir Lihəyyinə Və Məyyitinə Və Şahidinə Və Ğaibinə Və Sağıyrinə Və Kəbiyrinə Və Zəkərinə Və Unsənə, Allahummə Mən Əhyəytəhu Minnə Fə Əhyihi Aləl İsləm Və Mən Təvəffəytəhu Minnə Fətəvəffəhu Aləl İymən, Allahummə Lə Təhrimnə Əcrahu Və Lə Tudillənə Bədəhu – Allahım! Dirimizi və ölümüzü, burada olanımızı və

¹³⁷⁸ Müslim 963, 2231, 2276, 2278, Nəsəi 62, 1983, 2110, Əbu Davud 3213, Əhməd 23975, 24021, əl-Albani “Əhkəmul Cənaiz” 157.

¹³⁷⁹ Əbu Davud 3200, 3202, əl-Albani “Zəif”.

olmayanımızı, kiçiyimizi və böyüyümüzü, kişimizi və qadınımızı bağışla! Allahım! Bizdən kimi yaşatsan müsəlman kimi yaşat! Bizdən kimi öldürsən mömin kimi öldür! Allahım! Onun əcrindən bizi məhrum etmə və ondan sonra bizi azdırma!”¹³⁸⁰.

عن وائلة بن الأسقع رضي الله عنه قال: صلى رسول الله ﷺ على رجلٍ من المسلمين فاستمعهُ يقول: ((اللَّهُمَّ إِنَّ فُلَانًا ابْنُ فُلَانٍ فِي ذِمَّتِكَ، وَحَبْلُ جَوَارِكَ، فَفِيهِ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ النَّارِ، وَأَنْتَ أَهْلُ الْوَفَاءِ وَالْحَقِّ. فَاعْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Vasilə İbn əl-Əsqa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ müsəlmanlardan bir kimsəyə cənazə namazı qıldığı zaman eşitdiyim dua: **“Allahumma İnnə Fuləna İbnə Fulənin (Vəfat Etmış Kəsin Adı Deyilir) Fi Zimmətika, Və Həbli Civarika, Fəqihī Min Fitnətil Qabri Və Əzabın Nəri, Və Əntə Əhlul Vəfai Vəl Haqqi, Fəğfir Ləhu Vərhəmhū Innəkə Əntəl Gəfurur Rahim** – Allahım filankəs oğlu filankəs (vəfat etmiş kəsin adı deyilir) Sənin himayəndədir, (aqibəti) Səndən asılıdır. Onu qəbir fitnəsindən və Cəhənnəm əzabından qoru! Sən vəfa və haqq sahibisən! Onu bağışla, ona rəhm et! Həqiqətən, Sən Bağışlayan, Rəhmlisən!”¹³⁸¹.

عن يزيد بن ركانة بن المطلب رضي الله عنه قال: كان رسول الله ﷺ إذا قام للحنازة يُصَلِّي عليها قال: ((اللَّهُمَّ عَبْدُكَ وَابْنُ أُمَّتِكَ أَحْتَاَجُ إِلَى رَحْمَتِكَ، وَأَنْتَ غَنِيٌّ عَنْ عَذَابِهِ، إِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَرِّدْ فِي حَسَنَاتِهِ، وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ)) (ثم يدعو ما شاء الله أن يدعو) قال الشيخ الألباني: صحيح

Yəzid İbn Rukənə İbnul Mətləb رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ cənazə namazına durduğu zaman belə dua edərdi: **“Allahumma Abdükə Vəbnu Əmətikə-İhtəcə İlə Rahmətikə Və Əntə Gəniyyun An Əzabihi, İn Kənə Muhsinə Fəzid Fi Həsənatihi Və İn Kənə Musian Fətəcəvəz Anhu** – Allahım! Sənin qulun, Sənin kənizinin oğlu Sənin mərhəmətinə möhtacdır. Sənin ona əzab verməyə ehtiyacın yoxdur. Əgər o, yaxşı əməl sahibidirsə, savabını artır! Yox əgər pis əməl sahibidirsə, günahından keç! – sonra Dua edərək Allahdan dilədiyini istə”¹³⁸².

الدعاء للطفل

(KÖRPƏ) UŞAĞIN CƏNAZƏSİNDƏ EDİLƏN DUA

¹³⁸⁰ İbn Məcə 1498, 1520, Əbu Davud 3201, Tirmizi 1024, Nəsəi 1986, 2113, Əhməd 8809, 8795, 17545, əl-Albani “Səhih”.

¹³⁸¹ İbn Məcə 1499, 1521, Əbu Davud 3202, 3204, əl-Albani “Səhih”.

¹³⁸² Həkim 1/359, əl-Albani “Əhkəmul Cənəiz” 159.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا صلى على جنازة يقول: **«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيَّتِنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرْنَا وَأُنْتَانَا. اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ. اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا نُضَلِّلْنَا بَعْدَهُ»**
قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم cənazə üzərinə namaz qıldığı zaman bu duanı oxuyardı: **«Allahumməğfirli Həyyinə Və Məyyitinə Və Şahidinə Və Ğaibinə Və Sağıyrinə Və Kəbiyrinə Və Zəkərinə Və Unsənə, Allahummə Mən Əhyəytəhu Minnə Fə Əhyihi Aləl İsləm Və Mən Təvəffəytəhu Minnə Fətəvəffəhu Aləl İymən, Allahummə Lə Təhrimnə Əcrəhu Və Lə Tudillənə Bəadəhu – Allahım! Dirimizi və ölümüzü, burada olanımızı və olmayanımızı, kiçiyimizi və böyüyümüzü, kişimizi və qadınımızı bağışla! Allahım! Bizdən kimi yaşatsan müsəlman kimi yaşat! Bizdən kimi öldürsən mömin kimi öldür! Allahım! Onun əcrindən bizi məhrum etmə və ondan sonra bizi azdırma!»**¹³⁸³.

عن سعيد بن المسيّب قال: صليت وراء أبي هريرة على صبي لم يعمل خطيئة قط، فسمعته يقول: **اللَّهُمَّ أَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ**. قال الشيخ الألباني: صحيح

Səid İbn Museyyib رضي الله عنه rəvayət edir ki: “Mən Əbu Hureyranın رضي الله عنه arxasında heç bir günah görməyən körpə bir uşağın cənazə namazını qılarkən onun bu cür dua etdiyini eşitdim: **«Allahumma, Əizhu Min Azəbil Qabri – Allahım! Onu qəbir əzabından qoru!»**¹³⁸⁴.

كان أبو هريرة رضي الله عنه إذا صلى على الطفل يقول: **اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا قَرِطًا، وَسَلْفًا، وَأَجْرًا**. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه körpə bir uşağın cənazəsini qıldıqda dedi: **«Allahumməc'alhu Lənə Fəratən Və Sələfən Və Əcran! – Allahım! Onu bizim üçün (Cənnətə girməkdə bizi) qabaqlayan, sələf və mükafat et!»**¹³⁸⁵.

الدعاء إذا صلتى على السَّفَطِ

(DOĞUŞDAN QABAQ) DÜŞƏN UŞAQ ÜÇÜN EDİLƏN DUA

¹³⁸³ İbn Məcə 1520, 1498, Tirmizi 1024, Nəsəi 1986, 2113, Əhməd 8809, 8795, 17545, əl-Albani “Səhih”.

¹³⁸⁴ Malik «Muvatta» əsərində 1/288, İbn Əbi Şeybə «Musannaf» 3/217, Beyhaqi «Sünən» 4/9, əl-Albani “Hədəyətul Rəvah” 1631.

¹³⁸⁵ Muxtəsər Buxari 1/390, Bəğavi «Şərhus Sunnə» 5/357, AbdurRazzaq 6588, əl-Albani “Əhkəmul Cənaiz” 160, 161.

عَنِ الْمُعْبِرِ بْنِ شُعْبَةَ - وَأَحْسَبُ أَنَّ أَهْلَ زَيْدٍ أَخْبَرُونِي أَنَّهُ رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « الرَّأِيبُ يُسِيرُ خَلْفَ الْجَنَازَةِ وَالْمَاشِي يَمْشِي خَلْفَهَا وَأَمَامَهَا وَعَنْ يَمِينِهَا وَعَنْ يَسَارِهَا قَرِيبًا مِنْهَا وَالسَّقَطُ يُصَلِّي عَلَيْهِ وَيُدْعَى لَوْلَا دِيهِ بِالْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Muğira İbn Şübə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Minikli cənazənin arxasınca gəlir, yeriyən isə (cənazənin) arxasından, önündən, ona yaxın olan (yerdən) sağından və solundan yeriyər. Körpə üzərinə namaz qılınır, ana və atasına (Allahdan) rəhmət və məğfirət dilənir”¹³⁸⁶.

دعاء دخول الميت القبر

CƏNAZƏNİ QƏBRƏ QOYARKƏN EDİLƏN DUA

عن ابن عمر رضي الله عنهما أن النبي صلى الله عليه وسلم كان إذا وُضِعَ الميت في القبر قال: «بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَى سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ، أَوْ عَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ» قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ cənazəni qəbrə qoyarkən buyurdu: “Bismillahi Və Alə Sunnəti Rəsulillahi Və Ya Alə Milləti Rəsulullah = Allahın adı ilə və Rəsulullahın Sünnəsi üzrə və Rəsulullahın ümməti üzərə!”¹³⁸⁷.

عن البياضي رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم أنه قال: ((الميت إذا وُضِعَ في قبره فليقل الذين يَضْعُونَهُ حين يوضع في اللحد: بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Bəyadi ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ona buyurdu: “Meyiti qəbrinə qoyduğunuz zaman deyən, (cənazəni) Ləhdinə qoyan deyir: “Bismillahi Və Billahi Və Alə Milləti Rəsulullah – Allahın adı ilə, Allahla və Rəsulullahın Ümməti üzərinə!”¹³⁸⁸.

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا أدخل الميت في لحدٍ قال: «بِسْمِ اللَّهِ، وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ» قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Meyiti Ləhdə daxil etdiyiniz zaman deyən: “Bismillah, Və Fi Səbilillah, Və Alə Milləti Rəsulullah

¹³⁸⁶ Əbu Davud 3180, 3182, əl-Albani “Səhih Cəmi” 3525.

¹³⁸⁷ Əbu Davud 3213, 3215, İbn Məcə 1550, Nəsəi 10927, Əhməd 5233, əl-Albani “Əhkəmul Cənəiz” 192.

¹³⁸⁸ əl-Albani “Əhkəmul Cənəiz” 193.

= Allahın adı ilə, Allahın yolunda və Rəsulullahın Ümməti üzərinə¹³⁸⁹.

الدعاء بعد الدفن

DƏFNDƏN SONRA EDİLƏN DUA

عن عثمان بن عفان رضي الله عنه قال كان النبي ﷺ: إذا فرغ من دفن الميت وقف عليه فقال: ((استغفروا لأخيكم وسلوا له التثبيت، فإنه الآن يسأل)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Osman İbn Affan رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ cənazəni dəfn etdikdən sonra üzərində duraraq buyurdu: “Qardaşınız üçün Allahdan bağışlanma diləyin. Onun üçün (qəbir suallarına cavab vermək üçün) sabitlik istəyin. Çünki o, bu an sorğu-suala çəkilir”. (Allahumməğfir Ləhu, Allahummə Sabbitihu – Allahım, onu bağışla! Allahım, onu sabit et)¹³⁹⁰.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ölüləri söyməyin. Həqiqətən onlar etdiklərinin cəzasını artıq alıblar¹³⁹¹”.

دعاء التعزية

TƏZİYƏ (ÖLƏN KİMSƏNİN AİLƏ VƏ YAXINLARINA EDİLƏN) DUASI

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رضي الله عنه قَالَ: أَرْسَلَتِ ابْنَةُ النَّبِيِّ ﷺ إِلَيْهِ إِنَّ ابْنًا لِي قُبِضَ فَأَتَيْتَنَا، فَأَرْسَلَ يُقْرِئُ السَّلَامَ وَيَقُولُ: «إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَكَهُ مَا أَعْطَى وَكُلُّ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى، فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ...». قال الشيخ الألباني : صحيح

Usamə İbn Zeyd رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ qızı (Zeynəb): “Oğlum ölür, bizə gəl!”– deyər atasına xəbər göndərdi. Peyğəmbər ﷺ (xəbər gətirən adama buyurdu ki, Zeynəbin yanına qayıdıb) onu salamlasın və desin: “Şübhəsiz ki, Allahın aldığı da, verdiyi də Özünə aiddir. Onun yanında hər şeyin öz müəyyən əcali var... Səbir et və (bunun əvəzinə Allah yanında mükafat qazanacağına) ümid bağla!”....¹³⁹²

أبي برة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم من عزى ثكلى كسي بردا في الجنة قال الشيخ الألباني : ضعيف

¹³⁸⁹ İbn Məcə 1572, 1550, əl-Albani “Səhih”.

¹³⁹⁰ Əbu Davud 3223, əl-Albani “Səhih Tərgib” 3511.

¹³⁹¹ Buxari 1393, Əbu Davud 4899, İmam Cəlaləddin əs-Suyuti “Qəbir Aləmi”.

¹³⁹² Buxari 1224, 1284, 6942, 7010, Müslim 923, 2174, İbn Məcə 1588.

Əbu Bərzə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Hər kim uşağını itirmiş bir qadına başsağlığı verərsə o, kimsəyə Cənnətdə bir libas geyindirilər”¹³⁹³.

دعاء زيارة المقابر QƏBİRLƏRİ (QƏBRİSTANLIQLARI) ZİYAƏT EDƏRKƏN EDİLƏCƏK DUA

قال بريدة رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يُعَلِّمُهُمْ إِذَا خَرَجُوا إِلَى الْمَقَابِرِ، فَكَانَ قَائِلُهُمْ يَقُولُ: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَآحِقُونَ، أَنْتُمْ لَنَا قَرُطٌ، وَنَحْنُ لَكُمْ تَبَعٌ، أَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَاقِبَةَ» قال الشيخ الألباني: صحيح

Bərirə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم qəbristanlığa getdiyi zaman bizlərə belə deməyimizi öyrəddirdi: “Əs Səlamu Aleykum Əhləd Diyəri Minal Mu'miniyə Vəl Muslimiyn Və İnnə İnşəallahu Bikum Ləhiqunə Əntum Lənə Fərat Və Nəhmu Ləkum Təbəun Əs'əlullahə Lənə Və Ləkumul Afiyəta – Ey (bu) diyarın mömin və müsəlman sakinləri! Sizə salam olsun! Allah istəsə biz də sizə qovuşacağıq. Siz bizdən öncə gedənlərsiniz, biz də sizə tabe olacağıq. Allahdan özümüzə və sizə salamatlıq diləyirəm!”¹³⁹⁴.

عن عائشة رضي الله عنها قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَيَرْحَمُ اللَّهُ الْمُسْتَفْتِدِينَ مِنَّا وَالْمُسْتَأْخِرِينَ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَآحِقُونَ» قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Əs Səlamu Aleykum Əhləd Diyəri Minal Mu'miniyə Vəl Muslimiyn Və Yərhəmuallahul Mustəqdimiynə Minnə Vəl Mustə'xiriynə, Və İnnə İnşəallahu Bikum Ləhiqunə – Ey (bu) diyarın mömin və müsəlman sakinləri! Sizə salam olsun! Allah bizdən əvvəl gedənlərə və qalanlara rəhmət etsin! Allah istəsə biz də sizə qovuşacağıq!”¹³⁹⁵.

عن عائشة رضي الله عنها أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كُلَّمَا كَانَ لَيْلَتَهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَخْرُجُ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَيَقُولُ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ دَارِ قَوْمِ مُؤْمِنِينَ فَإِنَّا وَإِبَائِكُمْ وَمَا تَوْعَدُونَ غَدًا مُؤْجَلُونَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَآحِقُونَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَهْلِ بَيْتِ الْعَرَقِ قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, mənim növbəm olduğu gecə Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم gecənin

¹³⁹³ Tirmizi 1076, əl-Albani “Zəif”.

¹³⁹⁴ Müslim 975, Nəsəi 2040, 2167, Əhməd 23089, əl-Albani “Kəlimə Tayyib” 123, “Əhkəmul Cənaiz” 240.

¹³⁹⁵ Muxtəsər Müslim 497, 974, 2301, Əhməd 25897.

axırında (qəbristanlığa) gedərək buyurdu: **“Səlamu Aleykum Əhlə Dəri Qovmin Mumininə Fəinnə Və İyyakum Və Mə Tuaduna Ğadən Muəccəlunə Və İnnə İnşəallahu Bikum Ləhiqun Allahumməğfiril Əhli Bəqi-i Ğaraqad – Ey (bu) diyarın mömin sakinləri! Sizə salam olsun! Bizə və sizə vəd olunan tezləşəcəkdir. Allah istəsə biz də sizə qovuşacağıq! Allahım! Bəqi əhlini bağışla”**¹³⁹⁶.

ما يقال عند المرور بقبور المشركين

MÜŞRİK (KAFİR) QƏBRİNİN YANINDAN KEÇDİKDƏ NƏ DEYİLİR

سعد بن أبي وقاص قال جاء أعرابي إلى النبي ﷺ فقال: أن أبي كان يصل الرحم، و كان و كان فأين هو؟ قال: ((في النار)) فكان الأعرابي وحده في ذلك، فقال: يا رسول الله فأين أبوك؟ قال: ((حيثما مررت بقبر كافر **فبشره بالنار**)) قال: فأسلم الأعرابي بعد، فقال: لقد كلّفني رسول الله ﷺ تعباً! ما مررت بقبر كافر إلا **بشّرته بالنار**. قال الشيخ الألباني: صحيح

Sad İbn Əbu Vaqqas رəvayət edir ki, bir bədəvi ərəb Peyğəmbərin yanına gələrək dedi: “Atam qohumluq əlaqələrini saxlayır, bu və bunu edirdi. O (yəni: yeri Cənnətdir yoxsa Cəhənnəm) haradadır? Peyğəmbər O: “Oddadır!” deyə buyurdu. Bədəvi ərəb məyus oldu və sənin Atan haradadır!” deyə soruşdu. Peyğəmbər: “Hansı kafirin qəbrinin yanından keçsən onu odla müjdələ!” Bədəvi İslamı qəbul etdi və dedi: “Peyğəmbər mənə çətin bir şeyi öhdəmə götürməyi əmr etdi. Elə kafir qəbri yoxdur ki, onun yanından keçdiyim də onu odla müjdələməyim!”¹³⁹⁷.

صلاة ركعتين لمن أراد السفر

SƏFƏR ETMƏK İSTƏDİKDƏ QILINAN İKİ RÜKƏT

عن أبي هريرة عن النبي ﷺ قال: ((إذا خرّجت من منزلك، فصلّ ركعتين بمنعائك من مخرج السوء، وإذا دخلت إلى منزلك فصلّ ركعتين بمنعائك من مدخل السوء)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər buyurdu: “Mənzilindən çıxdığın zaman 2 rükət namaz qıl, çıxdığın zaman səni pislikdən qoruyar, mənzilinə daxil olduğun zaman 2 rükət namaz qıl, daxil olduğun zaman səni pislikdən qoruyar”¹³⁹⁸.

¹³⁹⁶ Müslim 974, 2299, Əhməd 25475, 25550, Nəsəi 2039, 2166, əl-Albani “Əhkəmul Cənəiz” 239.

¹³⁹⁷ əl-Albani “Əhkəmul Cənəiz” 251.

¹³⁹⁸ əl-Albani “Səhihdə” 1323.

صلاة ركعتين إذا قدم من السفر

SƏFƏRDƏN QAYITDIQDA QILINAN İKİ RÜKƏT

عَنْ كَعْبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (قَلَّمَا يَاقِدُ مِنْ سَفَرٍ سَافِرَةٌ إِلَّا ضُحَى) كَانَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ ضُحَى دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى رُكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Kəb رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم az səfər olardı ki, ondan qayıtdıqda Duha qılmasın. Nə zaman səfərdən səhər açıldıqda¹³⁹⁹ qayıdarsa, məscidə girib oturmamışdan əvvəl iki rükət namaz qılardı¹⁴⁰⁰.

وعن جابر رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم قال له: ((ادْخُلْ (أَي: الْمَسْجِدَ), فَصَلِّ رُكْعَتَيْنِ)) قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Cabir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم mənə buyurdu: “(Məscidə) daxil olduqca iki rükət namaz qıl!”¹⁴⁰¹.

دعاء المقيم للمسافر

SAKİNLƏRİN SƏFƏR EDƏN ÜÇÜN ETDİYİ DUA

وقال سالم كان ابن عمر رضي الله عنه يقول للرجل إذا أراد سفراً ادنُ مني أودعك كما كان رسولُ الله صلى الله عليه وسلم يودعنا فيقول: ((أَسْتَوِدِعُ اللَّهَ دِينَكَ، وَأَمَانَتَكَ، وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ، ومن وجه آخر كان — يعني النبي صلى الله عليه وسلم — إذا ودَّع رجلاً أخذَ بيده فلا يدعُها حتى يكونَ الرجلُ هو الذي يدع يدَ النبي صلى الله عليه وسلم)) . قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Səlim deyir ki, İbn Ömər رضي الله عنه Səfər etmək istəyən bir kimsəyə dedi: “Mənə yaxınlaş! Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم bizi yola saldığı kimi səni də yola salım: “Əstəvdiullaha Diynəka Və Əmənətəka Və Xavatiymə Aməlikə – Sənin dinini, sədaqətini və əməllərinin aqibətini Allaha əmanət edirəm!”. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bir kimsəni yola saldığı zaman əlini tutardı. O, kimsə Peyğəmbərin əlini buraxmadıqca əlini buraxmaz və belə dua edərdi¹⁴⁰².

وقال أنس رضي الله عنه وجاء رجلٌ إلى النبي صلى الله عليه وسلم فقال: يا رسولَ الله إني أريدُ سفراً زودني فقال: ((رُودَكَ اللَّهُ التَّقْوَى)) قال: زدني قال (وَعَفَرَ ذَنْبَكَ) قال: زدني قال (وَيَسِّرْ لَكَ الْخَيْرَ حَيْثُمَا كُنْتَ) قال الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

¹³⁹⁹ Burada Duha vaxtı – yəni təqribən gün çıxandan yarım saat sonra – nəzərdə tutulur.

¹⁴⁰⁰ Muxtəsər Buxari 1833, 3088, 4400, 4677.

¹⁴⁰¹ Muxtəsər Buxari 990.

¹⁴⁰² Əbu Davud 2600, 2601, 2602, 2603, İbn Məcə 2826, Tirmizi 3442, 3443, Nəsəi 8806, Əhməd 4524, 8479, əl-Albani “Səhihdə” 14, 2485.

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir kişi Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gələrək dedi: “Ey Allahın Rəaulu! Səfərə çıxmaq istəyirəm mənə dua et”. Peyğəmbər: **“Zəvvadəkəllahut Təqva – Allah sənə təqva nəsib etsin”**. Adam: “Bir az da artır” dedi. Peyğəmbər: **“Və Ğafərə Zənbəkə – günahını bağışlasın”**. Adam: “Bir azda” dedi. Peyğəmbər: **“Və Yəssərə Ləkəl-Xayra – və harada olsan xeyirli olanı sənin üçün asanlaşdırın!”**¹⁴⁰³.

وعن أبي هريرة رضي الله عنه أن رجلاً قال يا رسول الله إني أريد أن أسافر فأوصني قال: ((عليك بتقوى الله، والتكبير على كل شرف)) فلما ولى الرجل قال (اللهم اطو له البعد، وهوّ عليه السفر) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir kişi Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gələrək dedi: “Ey Allahın Rəsulu! Səfərə çıxmaq istəyirəm mənə tövsiyyə et”. Peyğəmbər: “Sənə Allahdan haqq təqvası ilə qorxmağı və hər yüksək yerə çıxdığın zaman **“Allahu Əkbər – gətirməyi tövsiyə edirəm”** deyər buyurdu. Adam getmək istədikdə Peyğəmbər: **“Allahummə Taviləhu Bəidə Və Həvvin Aleyhis Səfərə – Allahım! Bu səfərimizi bizim üçün rahat et və onun uzaqlığını bizə yaxın et”**¹⁴⁰⁴.

دعاء المسافر للمقيم

MÜSAFİRİN SAKİNLƏR ÜÇÜN ETDİYİ DUA

عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ((من أراد أن يسافر فليقل لمن يخلف أستودعكم الله الذي لا تضيع ودائعه)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Səfərə çıxanın qalanlar üçün etdiyi dua: **“Əstəudiikumullahəlləzi Lə Tədiyu Vədəiuhu – Sizi (Özünə həvalə edilmiş) əmanətləri itməyən Allaha əmanət edirəm!”**¹⁴⁰⁵.

دعاء ركوب الدابة

MİNİK VASİTƏSİNƏ MİNƏRKƏN EDİLƏN DUA

عن علي بن ربيعة قال: شهدت علياً بن أبي طالب رضي الله عنه أتى بدابة ليركبها فلما وضع رجله في الركاب، قال: بسم الله — ثلاثاً — فلما استوى على ظهرها، قال: الحمد لله، ثم قال: «سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين، وإنا إلى ربنا لمنقلبون» ثم حمّد الله ثلاثاً. والله أكبر ثلاثاً (ثم قال سبحان الله ثلاثاً ثم قال لا إله إلا أنت). ثم قال: سبحانك إني قد ظلمت نفسي، فاغفر لي، فإنه لا يغفر الذنوب إلا أنت، ثم ضحك، قلت: من أي شيء ضحكت يا أمير المؤمنين؟! قال: رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم صنع كما

¹⁴⁰³ Tirmizi 3444, əl-Albani “Kəlimə Tayyib” 136.

¹⁴⁰⁴ Tirmizi 3445, İbn Məcə 2771, əl-Albani “Səhihdə” 1730.

¹⁴⁰⁵ İbn Məcə 2825, Nəsəi 10342, əl-Albani “Kəlimə Tayyib” 133.

صنعتُ، ثمَّ ضحككُ فقلت: من أي شيء ضحكتَ يا رسولَ الله؟! قال ﷺ: ((إنَّ ربكُ ليعجبُ منُ عبده، إذا قال: ربِّ! اغفرْ لي ذنوبي، إنَّه لا يغفرُ الذنوبَ غيرك)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əli İbn Rabiə deyir ki, mən Əlinin ﷺ miniyin tərkinə minməsi üçün bir minik gətirdi. O, ayağını miniyinin üzəngisinə qoyanda 3 dəfə: **“Bismilləh – Allahın adı ilə!”** - dedi. Miniyə minib oturduqda: **Əlhəmdulilləh – Allaha həmd etdi**”. **“Subhənəlləzi Səxxara Lənə Həzə Və Mə Kunnə Ləhu Muqrinənə Və İnnə İlə Rəbbinə Ləmunqalibun – Bunu bizə ram edən Allah pakdır, müqəddəsdir. Yoxsa bizim ona gücümüz çatmazdı. Şübhəsiz ki, biz Rəbbimizə qayıdacağıq”** (əz-Zuxruf 13-14). Sonra 3 dəfə: **Əlhəmdulilləh, Əlhəmdulilləh, Əlhəmdulilləh**, 3 dəfə: **Allahu Əkbər, Allahu Əkbər, Allahu Əkbər** (Başqa rəvayətdə: 3 dəfə: **Subhənəlləh, Subhənəlləh, Subhənəlləh**, Sonra: **Lə İlahə İllə Ənt**). Sonra: **“Subhənəkə İnniy Zaləmtu Nəfsiy Fəğfir Liy, Fəinnəhu Lə Yəğfiruz Zunubə İllə Ənt – Allahım, Sən pak və müqəddəssən! Mən özümə zülm etdim. Məni bağışla! Şübhəsiz ki, günahları ancaq Sən bağışlayırsan”** dedi və güldü. Mən soruşdum: “Ey möminlərin əmiri! Səni güldürən nədir?” O dedi: “Mən Allah Elçisinin ﷺ miniyinin tərkində yol getmişəm. O da mənim etdiyim kimi etdi və güldü”. Mən də: “Ey Allahın Elçisi! Səni güldürən nədir?” - deyə soruşdum. O dedi: “Uca və Böyük olan Allah qulunun bu cür deməsinə təəccüb edir: “Məni bağışla! Şübhəsiz ki, günahları Səndən başqa bağışlayan yoxdur”¹⁴⁰⁶.

نُوبَانِ عَنْ أَبِي لَاسِ الْخُرَاعِيِّ قَالَ حَمَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى إِبِلٍ مِنْ إِبِلِ الصَّدَقَةِ لِلْحَجِّ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا نَرَى أَنْ نَحْمِلَنَّا هَذِهِ قَالَ مَا مِنْ بَعِيرٍ لَنَا إِلَّا فِي ذُرْوَيْهِ شَيْطَانٌ فَذَكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِذَا رَكِبْتُمُوهَا كَمَا أَمَرْتُمْ ثُمَّ امْتَهُنَّوْهَا لِأَنْفُسِكُمْ فَإِنَّمَا يَحْمِلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. قال الشيخ الألباني: حسن صحيح

Sovban, Əbu Ləsin əl-Xuzaidən ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ həccə getdikdə bizi sədəqə dəvələrindən birnin belinə almışdı. Biz bu dəvələrin bizləri aparmasını (gücü yetəcəyini) düşünmürük. Peyğəmbər: “Elə bir dəvəmiz yoxdur ki, onun belində şeytan olmasın. Ona görə də sizə əmr etdiyim kimi miniyə mindikdə Allahın adını zikr etdiniz Sizi daşımından aciz olmasını düşünməyin. Həqiqətən sizi daşıyan Allahdır”¹⁴⁰⁷.

قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَمْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَلَى ظَهْرِ كُلِّ بَعِيرٍ شَيْطَانٌ فَإِذَا رَكِبْتُمُوهَا فَسَمُّوا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ لَا تُقْصَرُوا عَنْ حَاجَاتِكُمْ. قال الشيخ الألباني: حسن صحيح

¹⁴⁰⁶ Tirmizî 3446, Əhməd 1004, 1056, əl-Albani “Səhih”.

¹⁴⁰⁷ Əhməd 17938, 18967, əl-Albani “Səhih Tərgib” 3113.

Muhəmməd İbn Həməzə deyir ki, atamdan o da Peyğəmbərdən ﷺ eşitdim ki, buyurdu: “Hər bir dəvənin belində şeytan vardır. Mindiyini zaman **“Bismilləh”** deyən, sonra heyvanın ehtiyaclarını (yemək və içməyini) kəsməyin”¹⁴⁰⁸.

التسمية إذا عثرت الدابة أو ما يقوم مقامها HEYVAN VƏ YA DİGƏR BİR (MİNİK VASİTƏSİ) SÜRTƏLİ GETDİKDƏ “BİSMİLLƏH” DEMƏK

عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ، عَنْ رَجُلٍ قَالَ: كُنْتُ رَدِيفَ النَّبِيِّ ﷺ فَعَثَرْتُ دَابَّتَهُ، فَقُلْتُ: تَعَسَّ الشَّيْطَانُ فَقَالَ: «لَا تُقُلْ تَعَسَّ الشَّيْطَانُ فَإِنَّكَ إِذَا قُلْتَ ذَلِكَ تَعَاظَمَ حَتَّى يَكُونَ مِثْلَ الْبَيْتِ وَيَقُولُ: بِقَوْلِي، وَلَكِنْ قُلْ: **بِسْمِ اللَّهِ** فَإِنَّكَ إِذَا قُلْتَ ذَلِكَ تَصَاغَرَ حَتَّى يَكُونَ مِثْلَ الذُّبَابِ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Əbul-Mələh rəvayət edir ki, bir kişi demişdir: “Mən Peyğəmbərin ﷺ miniyinin tərəkində yol gədirəm. Birdən heyvanın ayağı sürüşdü (büdrədi). Mən: “Bədbəxt şeytan” – dedim. Peyğəmbər: “Bədbəxt şeytan demə, çünki sən bunu söylədikdə, o, ev boyda olana qədər böyüyər və: “Bu iş mənim qüvvətimlə olur”. Lakin sən **“Bismilləh”** de, çünki sən bunu söylədikdə, o, milçək boyda olana qədər kiçilir”¹⁴⁰⁹.

دعاء السفر SƏFƏR DUASI

عن ابن عمر رضي الله عنهما كان النبي ﷺ إذا استوى على بعيره خارجاً إلى سفرٍ كبيرٍ ثلاثاً، ثم قال: { **سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وإنا إلى ربنا لمنقلبون** } ثم يقول { **اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى، اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمُنْتَظَرِ، (وَالْحَوْرِ بَعْدَ الْكُوْرِ وَدَعْوَةِ الْمَظْلُومِ) وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ** } وإذا رجع قالهن وزاد فيهن: ((أَيُّوبُ، تَائِبُونَ، عَابِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ)) فلم يزل يقولها حتى دخل المدينة. قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Ömər رضي الله عنهما rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ dəvəyə minib səfərə çıxdığı zaman 3 dəfə: **“Allahu Əkbər, Allahu Əkbər, Allahu Əkbər,** Sonra: **Subhanəlləzi Səxxara Lənə Həzə Və Mə Kunna Ləhu Muqrinin, Və İnnə İlə Rəbbinə Ləmunqalibun** – Allah ən Böyükdür, Allah ən Böyükdür, Allah ən Böyükdür. «Bunu bizə tabe edən (Allah) pak və müqəddəsdir. (Yoxsa) bizim ona gücümüz çatmazdı. Şübhəsiz ki, biz Rəbbimizə qayıdacağıq». Sonra: **“Allahummə İnnə Nəs’alukə Fi Səfərinə Həzə Əl Birra Vət Təqva, Və Minal**

¹⁴⁰⁸ İbn Hibban 1703, 2694, Əhməd 16039, 16082, əl-Albani “Səhîh Tərgîb” 3114.

¹⁴⁰⁹ Əbu Davud 4982, 4984, əl-Albani “Səhîh”.

Aməli Mə Tərda, Allahummə Həvvin Aleyinə Səfəranə Həzə Vətvi Anna Bu'dəhu, (Allahummə) Əntəs Sahibu Fis Səfəri Vəl Xaliyfətu Fil Əhli, Allahummə İnniy Əuzu Bikə Min Və'səis Səfəri Və Kəabətil Mənzəri Vəl Həuri Bəadəl Kəuri Və Dəavətil Məzlumi Və Suil Munqaləbi Fil Məli Vəl Əhl – Allahım! Bu səfərimizdə Səndən yaxşılıq, Allah qorxusu və razı qalacağıın əməl diləyirik. Allahım! Bu səfərimizi bizim üçün rahat et və onun uzaqlığını bizə yaxın et. Allahım! Səfərdə dost və ailəmiz üçün hami Sənsən. Allahım! Səfərin ağırlığından, məyus edən mənzərədən, bolluqdan sonrakı darlıqdan, məzlumun bəd duasından, malda və ailədə xoşagəlməz dəyişiklikdən Sənə pənah aparıram". Səfərdən qayıdanda isə həmin duanı oxuyub aşağıdakı sözləri də buna əlavə etmək lazımdır: "Ayibunə, Taibunə, Abidunə, Li Rəbbinə Hamidun – (Biz) geri dönənlər, tövbə edənlər, ibadət edənlər, Rəbbimizə həmd edənlərik!" Şəhərə daxil olana qədər bu duanı deyərdi¹⁴¹⁰.

عن عبد الله بن سرجس قال : كان النبي صلى الله عليه و سلم إذا سافر يقول اللهم أنت صاحب في السفر والخليفة في الأهل اللهم إني أعوذ بك من وعاء السفر وكآبة المنقلب اللهم اصحبنا في سفرنا واخلفنا في أهلنا ومن الحور بعد الكون ومن دعوة المظلوم ومن سوء المنظر في الأهل والمال. قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Sərcis ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ səfər etdiyi zaman (belə dua edərdi): "Allahummə Əntəs Sahibu Fis Səfəri Vəl Xaliyəti Fil Əhli, Allahummə İnni Əuzu Bikə Min Vəəsəis Səfəri Və Kəabətil Munqalib, Allahummə Əsbihinə Fi Səfərinə Vəxlufnə Fi Əhlinə Və Min Həuri Bəadəl Kəuri Və Min Dəavətil Məzlumi Və Suil Mənzəri Fil Əhli Vəl Məli – Allahım! Səfərdə dost və ailəmiz üçün hami Sənsən. Allahım! Səfərin ağırlığından, məyus edən xoşagəlməz dəyişiklikdən, çətinlik və pisliklərdən sənə sığınırım. Allahım! Səfərimizdə bizə yoldaş ol, əhlimizə Vəli (vəkil) ol, bolluqdan sonrakı darlıqdan, məzlumun bəd duasından, malda və ailədə (pis) mənzərədən Sənə pənah aparıram"¹⁴¹¹.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ إِلَى سَفَرٍ قَالَ اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الضُّبَّةِ فِي السَّفَرِ وَالْكَآبَةِ فِي الْمُنْقَلَبِ اللَّهُمَّ اطْوِ لَنَا الْأَرْضَ وَهَوِّنْ عَلَيْنَا السَّفَرَ وَإِذَا أَرَادَ الرَّجُوعَ قَالَ آيُّونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ وَإِذَا دَخَلَ أَهْلُهُ قَالَ تَوْبًا تَوْبًا لِرَبِّنَا أَوْبًا لَا يُعَادِرُ عَلَيْنَا حَوْبًا. قال الشيخ الألباني : صحيح, تعليق شعيب الأرنؤوط : حسن كما قال ابن حجر في تخریج الأذکار.

¹⁴¹⁰ Muxtəsər Buxari 1234, Müslim 1342, 3339, 3340, Nəsəi 5513, İbn Məcə 3888, Nəsəi 1146, 5498, 5500, Əhməd 6374, 20790, Tirmizi 3437, 3438, əl-Albani "Kəlimə Tayyib" 174.

¹⁴¹¹ Tirmizi 3439, Nəsəi 5498, 5499, 5501, əl-Albani "Səhih".

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ səfərə çıxdığı zaman (belə dua edərdi): “Allahumma Əntəs Sahibu Fis Səfəri Vəl Xalifəti Fil Əhli, Allahumma İnni Əuzu Bikə Minəd Dubnəti Fis Səfəri Vəl Kəbəti Fil Munqaləbi, Allahumma Ətvi Lənəl Ərda Və Həvvin Aleynəs Səfəra – Allahım! Səfərdə dost və ailəmiz üçün hamı Sənsən. Allahım! Ailəmin ehtiyaclarından və məyus edən xoşagəlməz dəyişiklikdən Sənə sığınırım. Allahım! Bu səfərimizi bizim üçün rahat et və onun uzaqlığını bizə yaxın et!”. Qayıtmaq istədiyi zaman: “Ayibunə, Taibunə, Abidunə, Li Rəbbinə Hamidun – (Biz) geri dönənlər, tövbə edənlər, ibadət edənlər, Rəbbimizə həmd edənlərik!”. Ev əhlinin yanına daxil olduqda: Təvbən, Təvbən, Li Rəbbinə Əvbən Lə Yuğadiru Aleynə Həvbən – Tövbə, Tövbə Rəbbimizə! Elə bir tövbə ki, günaha qayıdılmayan tövbə”¹⁴¹².

التكبير على المرتفعات والتسبيح عند الهبوط

HÜNDÜR YERƏ QALXDIQDA TƏKBİR, ENDİKDƏ İSƏ TƏSBİH ETMƏK

كان رسول الله ﷺ وأصحابه إذا علوا الشاي (المرتفعات من الطرق) كبروا، وإذا هبطوا سبحوا. قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbər ﷺ və səhabələri yüksəyə qalxanda təkbir edər “Allahu Əkbər” deyər, aşağı enəndə isə təsbih edərdik “Subhanəllah” deyərdik!¹⁴¹³.

دعاء دخول القرية أو البلدة إذا أراد دخولها

ŞƏHƏRƏ VƏ YA KƏNDƏ DAXİL OLMAQ İSTƏYƏRKƏN EDİLƏN DUA

عن صهيب رضي الله عنه كان إذا أراد دخول قرية لم يدخلها حتى يقول: ((اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَمَا أَظْلُنُّ، وَرَبَّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ وَمَا أَقْلُنُّ، وَرَبَّ الشَّيَاطِينِ وَمَا أَهْلُنُّ، وَرَبَّ الرِّيَاحِ وَمَا دَرَبِنُ. أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ وَخَيْرَ أَهْلِهَا، وَخَيْرَ مَا فِيهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا، وَشَرِّ أَهْلِهَا، وَشَرِّ مَا فِيهَا)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbər ﷺ bu duanı etmədikcə kəndə daxil olmazdı: “Allahumma Rəbbəs Səməvətis Səb’i Və Mə Əzləlnə, Və Rəbbəl Əradiynəs Səb’i Və Mə Əqləlnə, Və Rəbbəş Şəyatiyni Və Mə Ədləltə, Və Rəbbər Riyəhi Və Mə Zəraynə, Əs’əlukə Xayruhə Həzihil Qaryəti Və Xayra Əhlihə, Və Xayra Mə Fiyhə, Və Əuzu Bikə Min Şərrihə, Və Şərri Əhlihə, Və Şərri Mə Fiyhə – Allahım! Yeddi qat səmanın və kölgələndirdiklərinin Rəbbi! Yeddi qat yerin və daşdıqlarının

¹⁴¹² Əhməd 2311, əl-Albani “Mişkət” 2420, Şueyb Arnavut “Həsən”.

¹⁴¹³ Buxari 2993, Əbu Davud 2599, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 140.

Rəbbi! Şeytanların və azdırdıqlarının Rəbbi! Küləklərin və sovurub apardıqlarının Rəbbi! Səndən bu kəndin xeyrini, onun əhalisinin xeyrini), orada olanların xeyrini diləyirəm! Onun şərinə, onun əhalisinin şərinə, orada olanların şərinə Sənə sığınırım!”¹⁴¹⁴.

عن أنس: أن النبي صلى الله عليه و سلم كان إذا قدم من سفر فنظر إلى جدران المدينة أوضع راحلته وإن كان على دابة حركها من حبه. قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم səfərdən qayıtdığı zaman şəhərin evləri görüldüyü zaman ordunu surətləndirir, əgər mink üzərində olsaydı Mədinə sevgisindən miniyinin surətini artırardı”¹⁴¹⁵.

الدعاء لمن نزل منزلاً في سفر أو غيره

SƏFƏRDƏ VƏ YA BAŞQA VAXTLARDA MƏNZİL BAŞINA ÇATDIQDA EDİLƏN DUA

عَنْ حَوَّلَةَ بِنْتِ حَكِيمِ السُّلَمِيِّ رضي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا ثُمَّ قَالَ أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْتَجِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذَلِكَ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Xavlətu Binti Həkim əl-Səlmiyə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم belə buyurduğunu eşitdim: “Kim bir mənzil başına çatdıqda (və ya qonaqlayacağı yerə çatdıqda): “Əuzu Bikəlimətilləhit Təmməti Min Şərri Mə Xələq – Yaraddıqlarının şərinə Allahın tam kəlmələrinə sığınırım!” – deyərsə, oradan ayrılana qədər ona heç bir şey zərər verməz»¹⁴¹⁶.

دعاء المسافر إذا أسحر

MÜSAFİRİN SƏHƏR ETDİYİ DUASI

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا كان في سفرٍ وأسحرَ يقولُ « سَمِعَ سَامِعٌ بِحَمْدِ اللَّهِ (وَنِعْمَتِهِ) وَحُسْنِ بَلَاءِهِ عَلَيْنَا (اللَّهُمَّ) رَبَّنَا صَاحِبِنَا وَأَفْضَلِ عَلَيْنَا عَائِدًا بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ » قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم səfərdə ikən səhəri: “Səmmə’a Samiun Bihəmdilləhi (Və Nəmətihi), Və Husni Bəlaihi Aleyna, (Allahummə) Rəbbənə Sahibnə Və Afdil Aleyna Aizən Billəhi Minənnər – Üzərimizə olan

¹⁴¹⁴ Nəsəi 8827, İbn Sunni 524, əl-Albani “Səhihdə” 2759.

¹⁴¹⁵ Tirmizi 3441, əl-Albani “Səhih”.

¹⁴¹⁶ Müslim 2708, 7053, Tirmizi 3437, İbn Macə 3547, əl-Albani “Səhih”.

gözəl nemətlərdən dolayı Allaha etdiyimiz həmdə eşidən eşitdi (və ya eşitdirdi). Oddan Allaha sığınaraq (deyirəm): Ey Rəbbimiz! Bizə yoldaş ol və bizə mərhəmət et!”¹⁴¹⁷.

دعا المسافر في الليل

MÜSAFİRİN GECƏ İKƏN ETDİYİ DUASI

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَافَرَ فَأَقْبَلَ اللَّيْلُ قَالَ « يَا أَرْضُ رَبِّي وَرَبِّي اللَّهُ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّكَ وَشَرِّ مَا فِيكَ وَشَرِّ مَا خَلِقَ فِيكَ وَمِنْ شَرِّ مَا يَدْبُ عَلَيْكَ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ أَسَدٍ وَأَسْوَدٍ وَمِنْ الْحَيَّةِ وَالْعَقْرَبِ وَمِنْ سَاكِنِ الْبَلَدِ وَمِنْ وَالِدٍ وَمَا وَكَلَدٌ ». قال الألباني : ضعيف .

Abdullah İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ səfərdə ikən qaranlıq düşdüyü zaman: **“Yə Ərdü Rəbbi, Və Rəbbikilləhu Əuzu Billəhi Min Şərriki Və Şərri Mə Fiki Və Şərri Mə Xuliqa Fiki Və Min Şərri Mə Yədibbu Aleyki Və Əuzu Billəhi Min Əsədin Və Əsvədə Və Minal Həyyəti Vəl Aqrabi Və Min Səkinil Bələdi Və Min Vəlidin Və Mə Vələda -** Ey yer (üçü), Mənim Rəbbimdə, Sənin Rəbbində Allahdır! Sənin şərrindən və səndə olanların şərrindən, səndə yaradılanların şərrindən və üzərində gəzən yaradılmışların şərrindən Allaha sığınırım. Aslanın, ilan və əqrəbin şərrindən, bu yerdə olanların şərrindən, doğan və doğulanların şərrindən Allaha sığınırım”¹⁴¹⁸.

دعاء الرجوع من السفر

SƏFƏRDƏN QAYIDARKƏN EDİLƏN DUA

عن ابن عمر رضي الله عنهما أن رسول الله ﷺ كان إذا قفل من غزوة أو حج أو عمرة يكبر على كل شرف من الأرض ثلاث تكبيرات ثم يقول: (إذا قفل من الجبوش أو السرايا أو الحج أو العمرة إذا أوفى على نية أو فذل كبر ثلاثاً) ثم قال: لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير آيئون ثابتون غابدون ساجدون لربنا حامدون صدق الله وعده ونصر عبده وهزم الأخراب وحده)) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ döyüşdən, həcdən və ya ümrədən qayıdarkən hər tərənin üstündə üç dəfə təkbir edib **“Allahu Əkbər”** deyib sonra: **“Lə İlahə İlləlləhu Vəhdəhu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir, Ayibunə Taibunə, Abidunə, Səcidunə Lirəbbinə Hamidunə, Sadəqəlləhu Va'dəhu, Və Nəsərə Abdəhu Və Həzəməl Əhzabə Vəhdəhu -** Allahdan başqa məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki

¹⁴¹⁷ Müslim 2718, 7075, Əbu Davud 5086, 5088, Nəsəi 8828, 10370, əl-Albani “Səhîhdə” 2638.

¹⁴¹⁸ Əbu Davud 2603, 2605, əl-Albani “Zəif”.

yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir. (Biz) geri dönənlik İnşəallah, tövbə edənlər, ibadət edənlər, səcdə edənlər, Rəbbimizə həmd edənlik! Allah vədinə sadıq oldu, quluna kömək etdi və (düşmənlərdən olan) dəstələri tək Özü məğlub etdi!”¹⁴¹⁹.

صفة التلبية

TƏLBIYYƏ (ALLAHIN ƏMRİNƏ MÜNTƏZİR OLMAQ)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهَا (أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ) أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ». يَعْنِي الْعَشْرَ. (فَاكْتَرُوا فِيهِنَّ مِنَ التَّسْبِيحِ وَالتَّحْمِيدِ وَالتَّهْلِيلِ وَالتَّكْبِيرِ) قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ «وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

İbn Abbas رəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurmuşdur: “(Zül-Hicce ayının) bu on günündə edilən yaxşı əməllər Allaha digər günlərdə edilən əməllərdən daha sevimidir (Allah dərgahında daha əzəmətlidir)”. (Başqa rəvayətdə: “Bu günlərdə Təsbih (*Subhənəllah*), Təhmid (*Əlhəmdulillah*), Təhlil (*Lə İlahə İlləllah*), Təkbir (*Allahu Əkbər*) və deməyi çoxaldın!”¹⁴²⁰). Dedilər: “Ey Allahın Elçisi, Allah yolunda edilən cihaddan da?!” Allah Elçisi: “Allah yolunda edilən cihaddan da! Yalnız öz canı və malı ilə Allah yolunda cihad gedib qayıtmayan (yəni şəhid olan) kişi müstəsna”¹⁴²¹.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: ويستقبل القبلة قائماً، ثم يلي بالعمرة أو بالحج والعمرة ويقول: ((اللهم هذه حجة لا رياء فيها ولا سمعة)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: “(Həci) ayaqüstə qibləyə yönəlir, sonra ümrə və ya ümrə və həcc üçün təbiyyə edir”. Sonra: “*Allahummə Həzihi Həccətu Lə Riyaəu Fihə Və Lə Suma* – Allahım! Bu həcc riyə (göstəriş) və şöhrət (qazanmaqdan) uzaqdır”¹⁴²².

ويلى بتلبية النبي ﷺ: ((كَيْتُكَ اللَّهُمَّ كَيْتُكَ، كَيْتُكَ لَا شَرِيكَ لَكَ كَيْتُكَ، إِنَّ الْحَمْدَ، وَالنِّعْمَةَ، لَكَ وَ الْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ)) وكان لا يزيد عليها. قال الشيخ الألباني: صحيح

Peyğəmbərin ﷺ Təbiyyəsi: “*Ləbbeykəllahummə Ləbbeyk, Ləbbeykə Lə Şəriykə Ləkə Ləbbeyk, İnnəlhəmdə Vənni'mətə, Ləkə Vəl Mulka, Lə Şəriykə Lək*

¹⁴¹⁹ Muxtəsər Buxari 835, 1703, 1797, 2995, 4116, 6385, Müslim 1344, 3343, Əbu Davud 2772, Tirmizi 950, 3440, Əhməd 4717, əl-Albani “Səhih”.

¹⁴²⁰ Əhməd 5446, 6154, əl-Albani “Zəif Tərgib” 733.

¹⁴²¹ Tirmizi 757, Əbu Davud 2438, 2440, İbn Məcə 1727, İbn Hibban 324, əl-Albani “İrva” 890.

¹⁴²² əl-Albani “Səhihdə” 2617.

– Hüzurundayam, Allahım hüzurundayam! Hüzurundayam, Sənin şərikin yoxdur, hüzurundayam! Həmd Sənədir. Nemət və mülk Sənə məxsusdur. Sənin şərikin yoxdur!” və buna heç bir şey əlavə etməzdi¹⁴²³.

وكان في تلبيته ﷺ **لَبَّيْكَ إِلَهَ الْحَقِّ**, (لَبَّيْكَ)) التزام تلبيته ﷺ أفضل, وإن كانت الزيادة عليها جائزة لإقرار النبي ﷺ الناس الذين كانوا يزيدون. قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbər ﷺ Təlbiyyədə buyurardı: “**Ləbbeykə İlahul Haqq (Ləbbeykə) – Hüzurundayam – haqq olan İlah**”. Peyğəmbər ﷺ Təlbiyyə (sözlərinə) tabe olmaq ən xeyirli olanıdır. Lakin təlbiyyə sözlərinə əlavələrin edilməsində bir problem yoxdur. Çünki Peyğəmbər ﷺ insanların onun təlbiyyəsinə etdikləri əlavələrə heç bir söz deməmişdir¹⁴²⁴.

قولهم: **لبيك ذا المعارج, لبيك ذا الفواضل**. قال الشيخ الألباني : صحيح

Deyilir ki: “**Ləbbeykə Zul Məaric, Ləbbeykə Zul Favadl** – Hüzurundayam – Ey dərəcələr sahibi, Hüzurundayam – Ey rəhmət sahibi”.

قَالَ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا – يَزِيدُ فِيهَا **لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ بِيَدَيْكَ لَبَّيْكَ وَالرَّغْبَاءُ إِلَيْكَ وَالْعَمَلُ**. قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Ömər ﷺ təlbiyyənin sözlərinə əlavə edərdi: “**Ləbbeykə Ləbbeykə Və Səadəykə, Vəl Xayru Biyədeykə Ləbbeykə, Vərrağbəu İleykə Vəl Aməl** – “Hüzurundayam – Sənin izninlə Sənə təslim olmuşam, xeyir bütünlüklə Sənin əlindədir, əməllərim və işlərimlə Sənə yönəlirəm”¹⁴²⁵.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَا أَهْلٌ مُهْلٌ قَطَّ إِلَّا بُشِّرَ، وَلَا كَبِيرٌ مُكَبَّرٌ قَطَّ إِلَّا بُشِّرَ». قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! بِالْجَنَّةِ؟ قَالَ: «نَعَمْ». قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Təlbiyyə”¹⁴²⁶ söyləyən elə bir kəs yoxdur ki, o müjdələnməsin. Habelə, təkbir söyləyən elə bir kəs yoxdur ki, o müjdələnməsin”. Soruşdular: “Ey Allahın Elçisi, Cənnətlə?”. O: “Bəli” – deyər buyurdu”¹⁴²⁷.

¹⁴²³ Buxari 1474, 1549, 5915, 5571, Müslim 1184, 2868, 2871, Əbu Davud 1814, İbn Məcə 2918, Tirmizi 825, Nəşəi 2747, 2749, 2751, Əhməd 4821, əl-Albani “Səhih”.

¹⁴²⁴ əl-Albani “Səhihdə” 2146, “Səhihul Cəmi” 5057.

¹⁴²⁵ Müslim 1184, 2868, əl-Albani “Mənəsikul Həcc Vəl Umra” 16, 17.

¹⁴²⁶ Həcc və ya ümrədə deyilən zikr.

¹⁴²⁷ Tabərani “Mucəmul Əvsat” 7779, əl-Albani “Səhih Cəmi” 5569, “Silsilətul Əhədisis Sahiha” 1621.

الدعاء عند رؤيته الكعبة KƏBƏNİ GÖRƏRKƏN EDİLƏN DUA

قال الشيخ الألباني رحمه الله: فإذا رأى الكعبة رفع يديه إن شاء، لثبوته عن ابن عباس رضي الله عنهما ولم يثبت عن النبي صلى الله عليه وسلم هنا دعاء خاص، فيدعو بما تيسر له، وإن دعا بدعاء عمر رضي الله عنه:

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Həci əgər istəsə Kəbəni gördüyü zaman əllərini yuxarı qaldıra bilər. Bu da İbn Abbas رضي الله عنهما sabitdir. Lakin Peyğəmbərdən صلى الله عليه وسلم hər hansısa bir xas duanı bu yerdə söyləmək sabit olmamışdır. Ona görə də Həci istədiyi bir dua ilə Allaha yönələ bilər (bu yerdə). Əgər İbn Ömər رضي الله عنهما duasını etmək istəsə:

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ فَحَيِّنا رَبَّنَا بِالسَّلَامِ. فحسن لثبوته عنه رضي الله عنه. قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Ömər رضي الله عنهما dedi: “Allahumma Əntəs Səlamu, Və Minkəs Səlamu, Fəhəyyina Rəbbənə Bissəlam – Allahım! Sən Salamsan və salamlıq səndəndir. Bizə həyat ver ey Rəbbimiz! Səlam ilə!”¹⁴²⁸.

الذكر عند الحجر الأسود QARA DAŞA ÇATDIQDA EDİLƏN ZIKR

قال الشيخ الألباني رحمه الله: ويسن التكبير عند الحجر الأسود في كل طوفة، لحديث ابن عباس رضي الله عنهما قال: طاف طَافَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْبَيْتِ عَلَى بَعِيرٍ كُلَّمَا أَتَى الرُّكْنَ أَشَارَ إِلَيْهِ بِشَيْءٍ كَانَ عِنْدَهُ وَكَبَّرَ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: Sünnədən hər təvaf vaxtı Qara daşa çatdıqda təkbir “Allahu Əkbər” söyləməkdir. İbn Abbas رضي الله عنهما rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Kəbəni dəvənin üstündə təvaf etdi. O, hər dəfə (qara daş yerləşən) küncə gəlib çatanda özündəki bir şeylə (Bu hədisdə “Bir şeylə” dedikdə “çomaq” nəzərdə tutulur¹⁴²⁹) ona tərəf işarə etdi və təkbir gətirdi “Allahu Əkbər” dedi¹⁴³⁰.

وأما التسمية، فإنما صح عن ابن عمر رضي الله عنهما أنه كان إذا استلم الحجر قال: بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Həqiqətən İbn Ömər رضي الله عنهما səhih olaraq rəvayət edilir ki: “Qara daşa əlini sürtərək: “Bismilləh, Allahu Əkbər – Allahın adı ilə, Allah böyükdür” –

¹⁴²⁸ əl-Albani “Mənəsiku Həcc Vəl Umra” 20.

¹⁴²⁹ «Fəthul Bari» 3/472.

¹⁴³⁰ Buxari 1535, 1612, 1613.

deyərdi¹⁴³¹.

الذکر فی الطواف

TƏVAF ZAMANI EDİLƏN ZİKR

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم يطوف بالكعبة ويقول: (مَا أَطْيَبَ رِيحِكَ ، وَأَطْيَبَ رِيحِكَ ، مَا أَعْظَمَكَ ، وَأَعْظَمَ حُرْمَتَكَ) قال الشيخ الألباني : ضعيف

İbn Ömər رضي الله عنهما rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Kəbəni təvaf etdiyini və belə buyurduğunu gördüm: “Mə Ətyəbək, Və Ətyəbə Rihəkə, Mə Əzəməki, Və Əzəmə Hurmətək – (Ey Kəbəl!) Sən nə gözəlsən və sənün qoxun necə gözəldir. Sənün əzəmətinə və hörmətinə heyranam”¹⁴³².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَمِنْبَرِي عَلَى حَوْضِي.

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Evimlə minbərim arası Cənnət baxçalarından bir baxçadır. Minbərimdə Hovuzun üzərindədir”¹⁴³³.

الدعاء بين الركن اليماني والحجر الأسود

YƏMƏN KÜNCÜ İLƏ QARA DAŞ ARASINDA EDİLƏN

DUA¹⁴³⁴

عن عبد الله بن السائب رضي الله عنه قال: سمعتُ رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول ما بين الركنين: (رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Saib رضي الله عنه rəvayət edir ki, eşitdim ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم iki rükn arasında buyurdu: “Rəbbənə Atinə Fid Dünyə Həsənətən Və Fil Axirati Həsənətən Və Qinə Azəbən Nər – Ey Rəbbimiz! Bizə dünyada da yaxşılıq (gözəl nemətlər) ver, axirətdə də yaxşılıq (Cənnət) ver və bizi Odun (Cəhənnəmin) əzabından qoru!” (əl-Bəqərə 201)¹⁴³⁵.

¹⁴³¹ əl-Albani “Həccətun Nəbi” 57.

¹⁴³² İbn Məcə 3932, əl-Albani “Daif Cəmi” 5006.

¹⁴³³ Buxari 1196, Müslim 1390.

¹⁴³⁴ Kəbəni təvaf edərkən qara daş olan küncə ondan əvvəlki künc arasında ediləcək dua.

¹⁴³⁵ Əbu Davud 1653, 1892, 1894, əl-Albani “Səhiih”.

عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمْ أَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَلِمُ مِنَ الْبَيْتِ إِلَّا (إِلَّا الْحَجْرَ) وَ الرَّكْنَيْنِ الْيَمَانِيِّينَ.

Səlim İbn Abdullah atasından ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Həcərul əsvəd və Ruknu Yəməndən başqa bir yerə əl sürtməzdi"¹⁴³⁶.

الذکر عند مقام إبراهيم عليه السلام

İBRAHİM عليه السلام MƏQAMINDA EDİLƏN ZİKR

عن جابر رضي الله عنه قال: ثم نفذ صلى الله عليه وسلم إلى مقام إبراهيم عليه السلام فقرأ: ﴿ واتخذوا من مقام إبراهيم مصلى ﴾ ورفع صوته يسمع الناس، فجعل المقام بينه وبين البيت فصلى ركعتين، يقرأ في الأولى ﴿ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴾ وفي الثانية ﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴾ قال الشيخ الألباني: صحيح

Cabir رضي الله عنه rəvayət edir ki, sonra Peyğəmbər ﷺ İbrahim عليه السلام məqamına yaxınlaşaraq, səsinə insanların eşidə biləcəyi bir (həddə) qaldıraraq buyurdu: “Vəttəxazu Mim Məqami İbrahimə Musalla - İbrahimin dayandığı yeri namazgah edin!” (əl-Bəqərə 125). Sonra İbrahimin عليه السلام məqamı onunla Kəbə arasında qalacaq bir halda duraraq iki rükət namaz qıldı. Birinci rükətdə: “Qul Huvəllahu Əhəd” (əl-İxlas Surəsi), İkinci rükətdə: “Qul Ya Əyyuhəl Kəfirun” - (əl-Kəfirun Surəsi) oxuyur¹⁴³⁷.

الدعاء عند شرب ماء زمزم

ZƏM-ZƏM SUYU İÇİLDİYİ ZAMAN EDİLƏN DUA

عن ابن عباس رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((ماء زمزم لما شرب له)) قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Zəm-zəm suyu nə üçün (nə niyyətlə) içilərsə, onun üçündür (o, niyyət də qəbul olunur)”¹⁴³⁸.

عن ابن عباس رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((خير ماء على وجه الأرض ماء زمزم، فيه طعامُ الطعم وشفاءُ السُّقم)) قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Yer üzündə ən xeyirli (mübarək) su Zəm-zəmdir. Yeməklərin (ən) doyumlusu, xəstəliklərin

¹⁴³⁶ Buxari 1609, Müslim 1267.

¹⁴³⁷ Müslim 1218, əl-Albani “Həccətun Nəbi” 58.

¹⁴³⁸ əl-Albani “Səhîh Tərgîb” 1164.

şəfasıdır”¹⁴³⁹.

عن ابن عباس رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ ماء زمزم لما شرب له إن شربته تستشفى به شفاك الله وإن شربته لشبعتك أشبعك الله به وإن شربته لقطع ظمأك قطع الله وهي هزيمة جبريل وسقيا الله إسماعيل

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Zəm-zəm suyu nə üçün içilirsə, onun üçündür. Əgər sən şəfa tapmaq üçün içərsənsə, Allah sənə şəfa verər. Tox olmaq üçün içərsənsə, Allah səni tox edər. Susuzluğunu yatırmaq üçün içərsənsə, Allah sənin susuzluğunu yatır. O, Cəbrayılın bulaq açması və Allahın İsmayılı içirtməsidir”¹⁴⁴⁰.

الدعاء على الصفا والمروة

SƏFA VƏ MƏRVA TƏPƏSİNDƏ EDİLƏN DUA

عن جابر رضي الله عنه قال: ثم خرج النبي ﷺ إلى الصفا فلما دنا من الصفا قرأ: ﴿ **إِنَّ الصَّغَا وَالْمَرْوَةَ مِنَ شَعَائِرِ اللَّهِ، فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتِ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا، وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ** ﴾ نبدأ بما بدأ الله به فبدأ بالصفا فرقى عليه، حتى رأى البيت (الكعبة)، فاستقبل القبلة، فوجد الله، **وكرهه ثلاثاً (الله أكبر، الله أكبر، الله أكبر)** وقال: لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك، وله الحمد، يحيي ويميت، وهو على كل شيء قدير، لا إله إلا الله وحده، أنجز وعده، ونصر عبده، وهزم الأحزاب وحده. يقول ذلك — ثلاث مرات — ويدعو بين ذلك (أي بين التهليلات بما شاء من الدعاء بما فيه خير الدنيا والآخرة) ثم يفعل على المروة، كما فعل على الصفا. قال الشيخ الألباني: صحيح

Cabir رضي الله عنه rəvayət edir ki, sonra Peyğəmbər ﷺ Səfa təpəsinə çıxaraq buyurdu: **“İnnəsə Səfa Vəl Mərvatə Min Şəairillah, Fə Mən Həccəl Beytə Əu İtaməra Fə Lə Cunəhə Aleyhi Ən Yəttavvəfə Bihimə Və Mən Tətavvəə Xayran Fəinnəllahə Şəkirun Əlim – Həqiqətən, Səfa və Mərvə Allahın qoyduğu nişanələrdəndir. Kim evi (Kəbəni) həcc və ya ümrə niyyəti ilə ziyarət edərsə, bunları təvaf etməsində ona heç bir günah olmaz. Kim yaxşı bir iş görsə, bilsin ki, Allah sükrün əvəzini verəndir, Biləndir”.** (əl-Bəqərə 158). Sonra – **Nəbdəu Bimə Bədə Allahu Bihə** – Allah nə ilə başlamışsa, mən də onunla başlayıram!” dedi. Sonra Səfadan başlayıb onun üstünə qalxdı, Kəbəni görəndə isə üzünü qibləyə tərəf tutub **“Lə İlahə İlləllah”** və **“Allahu Əkbər”** 3 dəfə söylədi və: **“Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Yuhəy Və Yumitu Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir, Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu, Əncəzə Va’dəhu, Və Nəsərə Abdəhu Və Həzəməl Əhzabə Vəhdəhu** – Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk

¹⁴³⁹ əl-Albani “Səhih Tərgib” 1161.

¹⁴⁴⁰ əd-Dəraqutni 238. əl-Albani “Səhih-Tərgib vət-Tərhib” də (№ 1164) həsən li-ğeyrihi olduğunu bildirmişdir

Onundur və həmd Onadır! Öldürən və Dirildəndə Odur! O hər şeyə Qadirdir. Allahdan başqa məbud yoxdur, O təkdir. Allah vədini yerinə yetirdi, quluna kömək etdi və (düşmənlərdən olan) dəstələri tək Özü məğlub etdi!". Peyğəmbər ﷺ duanı üç dəfə təkrarladı və hər birinin arasında da (Allaha) dua etdi. (Təhlillər arasında istədiyini duanı seçər onunla dünya və axirət xeyirini istəyərdi). Peyğəmbər ﷺ Mərvada da eyni ilə Səfada etdiklərini etdi¹⁴⁴¹.

الدعاء في السعي

SƏY ZAMANI EDİLƏN DUA

وإن دعا في السعي بقوله: ((رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ، إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ)) فلا بأس لثبوته عن جمع من السلف.

Səy zamanı edilən dua: "Rabbiğfir Vərham, İnnəka Əntəl Əazzul Əkram – Allahummə bağışla və rəhm et! Həqiqətən sən ən İzzətli və Kərəm sahibisən – Bu duada heç bir beis yoxdur. Çünki bir qrup sələfdən varid olmuşdur"¹⁴⁴².

الدعاء يوم عرفه

ƏRAFA GÜNÜ (ZİL HİCCƏ AYININ 9-ZU) EDİLƏN DUA

عن علي رضي الله عنه مرفوعاً: ((أفضل ما قلتُ أنا والنبِيُّونُ عشيةَ عرفة: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əli رضي الله عنه mərfu olaraq rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Ən xeyirli dua, Ərafa günü edilən duadır. Mənim və məndən əvvəlki Peyğəmbərlərin söylədiklərinin ən xeyirlisi budur: "Lə İlahə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şərikə Ləhu, Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdu Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir – Allahdan başqa məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir!"¹⁴⁴³.

عن علي بن أبي طالب قال: أكثر ما دعا به رسول الله صلى الله عليه و سلم عشية عرفة في الموقف اللهم لك الحمد كالذي نقول وخيرا مما نقول اللهم لك صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي وإليك مآبي ولك رب تراني اللهم إني أعوذ بك من عذاب القبر ووسوسة الصدر وشتات الأمر اللهم إني أعوذ بك من شر ما يجيء به الريح. قال الشيخ الألباني: ضعيف

¹⁴⁴¹ Müslim 1218, 3009, Əbu Davud 1905, 1907, Nəsəi 2972, 2974, 2984, 2961, əl-Albani "Həccətun Nəbiy" 59-60, "Mənəsiku Həcc" 24-25.

¹⁴⁴² əl-Albani "Mənəsiku Həcc" 27.

¹⁴⁴³ Tirmizi 3585, əl-Albani "Səhîhdə" 1313, "Səhîhul Cəmi" 3274.

Əli ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ Ərafa axşamı ən çox etdiyi duası: **Allahummə Ləkəl Həmdü Kəlləzi Nəqulu Və Xayra Mimmə Nəqulu Allahummə Ləkə Saləti Və Nusuki Və Məhyəyi Və Məməti Və İleykə Məbi Və Ləkə Rabbi Tərani, Allahummə İnni Əuzu Bika Min Azəbil Qabri Və Vəsvəsətis Sadri Vəştətul Əmri, Allahummə İnni Əuzu Bika Min Şərri Mə Yəciu Bihi Rəhi** – Allahım! Sənin buyurduğun kimi və bizim söylədiyimizdən də xeyirli biçimdə həmd Sənədir, Allahım! Namazım, qurbanım, həyatım və ölümüm Sənin üçündür. Qayıdışım Sənədir, Allahım! Qəbr əzabından, qəlbimin vəsvəsəsindən, işlərimin dağılmasından Sənə sığınırım. Allahım! Küləyin gətirdiyi şərdən Sənə sığınırım”¹⁴⁴⁴.

جابر بن عبد الله قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ما من مسلم يقف عشية عرفة بالموقف، فيستقبل القبلة بوجهه، ثم يقول: **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** (مئة مرة)، ثم يقول: (قل هو الله أحد) (مئة مرة)، ثم يقول: اللهم! صل على محمد، كما صليت على إبراهيم وآل إبراهيم، وإنك حميد مجيد، وعلى سامعهم (مئة مرة)؛ إلا قال الله تعالى: يا ملائكتي! ما جزاء عبدي هذا؟ سبحي وهليلي، وكبري وعظمي، وعرفني، وأثنى علي، وصل على نبيي؟! اشهدوا ملائكتي! أني قد غفرت له، وشفعته في نفسه، ولو سألتني عبدي هذا؛ لشفعته في أهل الموقف كلهم). قال الشيخ الألباني: ضعيف

Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Hər hansı bir müsəlman Ərafada axşamı üzü ilə qibləyə yönəlsə: Sonra 100 dəfə: **Lə İləhə İlləllahu Vəhdəhu Lə Şəriyə Ləhu Ləhul Mulku Və Ləhul Həmdü Və Huvə Alə Kulli Şeyin Qadir** – deyərsə, Sonra 100 dəfə: **Qul Huvəllahu Əhəd** – deyərsə, Sonra 100 dəfə: **Allahummə Səlli Alə Muhəmmədin Kəmə Salleytə Alə İbrahimə Və Əli İbrahim İnnəkə Həmidun Məcid** – deyərsə, Allah: “Ey Mənim mələklərim! Bu qulunmun əcri nədir? (Qolun) Təsbih, Təhlil, Təkbi, Əzəmətləşdirdi, Tanıdı, Səna etdi və Peyğəmbərinə salavat gətirdi”. Ey mələklərim şahid olun! Mən onları artıq bağışladım, onu şəfaətçi edərəm. Əgər Məndən qulum şəfaətçi olmağı istəyərsə əhli üçün onu şəfaətçi edərəm”¹⁴⁴⁵.

الدعاء عند المشعر الحرام

MƏŞƏRULHƏRAMDA (MUZDƏLİFƏDƏ OLAN DAĞ) EDİLƏN DUA

عن جابر رضي الله عنه قال: ثم ركب النبي ﷺ القِصَواءَ حتى أتى المشعَرَ الحرام، فرقى عليه فاستقبل القبلة، **فحمد الله وكبره وهللله ووحده**، ولا يزال كذلك حتى يسفر جداً. قال الشيخ الألباني: صحيح

¹⁴⁴⁴ Tirmizi 3520, əl-Albani “Zəif”.

¹⁴⁴⁵ əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 5104.

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, sonra Peyğəmbər ﷺ Qəsvayə¹⁴⁴⁶ minib MəşəruHərama gəldi, üzünü qibləyə çevirdi, Allaha həmd etdi, Onun ən Böyük olduğunu, Ondan başqa ibadətə layiq haqq məbud olmadığını və Onun Tək haqq İlah olduğunu söylədi – **Əlhəmdulillah, Allahu Əkbər, Lə İlahə İlləllah** (O, hava işıqlanana qədər ayaq üstə dayanıb bu cür dua etməkdə davam etdi) və günəş çıxmazdan əvvəl yola düşdü!”¹⁴⁴⁷.

التكبير عند رمي الجمار

SÜTUNLARA DAŞ ATDIQDA EDİLƏN TƏKBİR

عن ابن عمر رضي الله عنهما أنه كان يرمي الجمرَةَ الدُّنْيَا (التي تلي مسجدَ مِنَى) بسبع حصياتٍ، يكرِّرُ على إثرِ كلِّ حصاةٍ، ثمَّ يتقدَّمُ حتَّى يُسهِّلَ، (أي يقصد السهل من الأرض) فيقومُ مستقبِلَ القبلةِ، فيقومُ طويلاً، ويدعو، ويرفعُ يديه، ثمَّ يرمي (الجمرةَ) الوسطى (فيرميها بسبع حصياتٍ، يكرِّرُ كلما رمى بحصاةٍ) ثمَّ يأخذُ ذاتَ الشمالِ، فيستهلُّ ويقومُ مستقبِلَ القبلةِ، فيقومُ طويلاً، ويدعو، ويرفعُ يديه، ويقومُ طويلاً، ثمَّ يرمي جمرةَ ذاتِ العقبةِ، من بطنِ الوادي (فيرميها بسبع حصياتٍ، يكرِّرُ عند كلِّ حصاةٍ) ولا يقفُ عندها، ثمَّ ينصرفُ فيقولُ: هكذا رأيتُ النبي ﷺ يفعلُها. قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Ömər رضي الله عنهما yaxın sütuna¹⁴⁴⁸ **əl-Cəmərat əd-Dunya** yeddi daş atar və hər daşı atdıqda “**Allahu Əkbər**” deyərdi. Sonra irəli keçib vadinin aşağı tərəfində üzü qibləyə uzun müddət dayanar və əllərini göyə qaldırır dua edərdi. Sonra orta sütuna (**əl-Cəmərat əl-Vusta**) daş atar və (yeddi daş atar və hər daşı atdıqda “**Allahu Əkbər**” deyərdi. Daşları atıb qurtardıqdan) sonra sol tərəfə keçib vadinin aşağı tərəfində üzü qibləyə uzun müddət dayanar və əllərini göyə qaldırır dua edərdi. Sonra vadinin aşağı tərəfindəki böyük sütuna (**əl-Cəmərat əl-Əqəbə**) (yeddi daş atar və hər daşı atdıqda “**Allahu Əkbər**” deyərdi), sonra da orada durmadan çıxıb gedərdi və: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə etdiyini gördüm” – deyərdi¹⁴⁴⁹.

التكبير في صلاة العيد

BAYRAM NAMAZLARINDA OLAN TƏKBİRLƏR

عن عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ: ((التكبير في الفطر: سبع في الأولى، وخمس في الآخرة، والقراءة

¹⁴⁴⁶ Dəvəsinin adıdır.

¹⁴⁴⁷ Müslim 3009, İbn Məcə 3074, Əbu Davud 1907, əl-Albani “Həccətun Nəbi” 76.

¹⁴⁴⁸ Bu sütün Xeyf məscidində o biri sütunlardan daha yaxın olduğu üçün ona “**əl-Cəmərat əd-Dunya**” (yaxın sütün) deyilir. Ona həmçinin “**əl-Cəmərat əs-Suğra**” (kiçik sütün) da deyirlər. Hacılar zülhiccənin 11-i, 12-si və (Minada qalanlar üçün) 13-ü məhz bu sütundan başlayıb ardıcıl olaraq sütunların hər birinə yeddi daş atmalıdırlar.

¹⁴⁴⁹ Muxtəsər Buxari 1665, 1751, 1752, Əhməd 2707, əl-Albani “Səhih”.

بعدهما كليهما)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Amr İbn əl-Ass ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ramazan bayramında ilk rükətdə olan təkbir yeddi, son rükətdə beşdir. Hər ikisində də qiraət təkbirlərdən sonradır”¹⁴⁵⁰.

عن بعض أصحاب النبي ﷺ قال: ((صلى بنا النبي ﷺ يوم عيد، فكبر أربعاً أربعاً، ثم أقبل علينا بوجهه حين انصرف، قال: ((لا تنسوا، كتكبير الجنائز، وأشار بأصابعه، وقبض إبهامه. يعني في صلاة العيد)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Peyğəmbərin ﷺ səhabələrinin birindən belə rəvayət olunur: “Peyğəmbər ﷺ bayram günü bizə bayram namazı qıldırdı, dörd təkbir etdi. Namazı bitirdikdən sonra bizə tərəf çevirlənərək buyurdu: “Unutmayın, (bayram namazında) təkbirlər cənazə namazında kimidir. Bayram namazını qəsd edərək əli ilə işarə etdi və baş barmağını tutdu”¹⁴⁵¹.

صفة التكبير في أيام العيدين BAYRAMLARDA GƏTİRİLƏN TƏKBİRLƏR

Müsləman, Ramazan ayının son gününün günəşin batmasıyla (*Şəvval ayının hilalın görülməsiylə*) təkbir gətirməyə başlar, imamın bayram namazı xütbəsi için minbərə çıxana qədər təkbir gətirir. Eyni şəkildə Qurban bayramında, Ərafa günü sübh namazından etibarən təkbir gətirməyə başlar, bayramın dördüncü günü (*Zilhicca ayının on üçüncü gününün*) Əsr namazına qədər davam edər.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « أَيَّامُ التَّشْرِيقِ أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ ». عَنِ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- بِمِثْلِ حَدِيثِ هُشَيْمٍ وَزَادَ فِيهِ « وَذِكْرٍ لِلَّهِ ».

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Təşriq günləri yemək, içmək və Allahı zikr etmək günləridir”¹⁴⁵².

عن ابن عباس ؓ أنه كان يكبر فيقول: الله أكبر، الله أكبر، لا إله إلا الله، والله أكبر، والله أكبر، والله الحمد. قال الشيخ الألباني : صحيح

¹⁴⁵⁰ Əbu Davud 1045, 1151, əl-Albani “Səhih”.

¹⁴⁵¹ əl-Albani “İrva” 639, “Səhihdə” 6/1264.

¹⁴⁵² Müslim 1141, 2733, 2734.

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, həqiqətən o, təkbir gətirərək buyurdu: “**Allahu Əkbər, Allahu Əkbər, Allahu Əkbər, Lə İlahə İlləllah, Vallahu Əkbər, Allahu Əkbər, Vəlilləhil Həmd** – Allah böyükdür, Allah böyükdür, Allah böyükdür, Allahdan başqa ibdətə layiq haqq ilah yoxudr, Allah böyükdür, Həmd Onadır!”¹⁴⁵³.

عن ابن مسعود رضي الله عنه أنه كان يكبر أيام التشريق: **الله أكبر، الله أكبر، لا إله إلا الله، والله أكبر، الله أكبر، والله الحمد.** قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, həqiqətən o, Təşriq günləri (Qurban bayramından sonar gələn: 11,12,13-cü günlər) təkbir edərək buyurdu: “**Allahu Əkbər, Allahu Əkbər, Lə İlahə İlləllah, Vallahu Əkbər, Allahu Əkbər, Vəlilləhil Həmd** – Allah böyükdür, Allah böyükdür, Allah böyükdür, Allahdan başqa ibdətə layiq haqq ilah yoxudr Allah böyükdür, Həmd Onadır!”¹⁴⁵⁴.

عن ابن عمر رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يُخْرِجُ فِي الْعِيدَيْنِ رَافِعاً صَوْتَهُ **بِالتَّهْلِيلِ وَالتَّكْبِيرِ.** قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bayram günü çıxdı və **Təhlil** və **Təkbir** – səsini qaldırdı”¹⁴⁵⁵.

التهنئة يوم العيد BAYRAM GÜNÜ DEYİLƏN TƏBRİK

عن جابر بن نفيير قال: كان أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم إذا التقوا يومَ العيد يقول بعضهم لبعض: **تَقَبَّلَ اللهُ مِنَّا وَمِنْكَ.** قال الشيخ الألباني: صحيح

Cabir İbn Nəfir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم səhabələri bayram günü bir-biri ilə qarşılaşdıqları zaman deyərdilər: “**Təqabbəllallahu Minnə Və Minkə** – Allah sizdən və bizdən qəbul etsin”¹⁴⁵⁶.

الذكر عند ذبح الأضحية QURBAN KƏSƏRKƏN EDİLƏN ZİKR

¹⁴⁵³ İbn Əbi Şeybə “Musənnf” 2/165, əl-Albani “İrva” 3/125.

¹⁴⁵⁴ əl-Albani “İrva” 125.

¹⁴⁵⁵ əl-Albani “Səhih Cəmi” 4934.

¹⁴⁵⁶ əl-Albani “Təməmül Minnə” 354.

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ ذَبَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَوْمَ الذَّبْحِ كَثِيبَيْنِ أَقْرَبَيْنِ أُمَّلَحَيْنِ مُوجَّأَيْنِ فَلَمَّا وَجَّهَهُمَا قَالَ « إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ عَلَى مِثْلِ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ عَنْ مُحَمَّدٍ وَأُمَّتِهِ بِاسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ ». ثُمَّ ذَبَحَ. (اللهم تقبل مني ومن أمة محمد) قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Qurban bayramı günü iki buyuzlu iri qoç qurban kəsdi və üzünü (qibləyə yönəldərək) buyurdu: **“Doğrudan da mən, hənif olaraq üzümü göyləri və yeri yaradana çevirdim. Mən müşriklərdən deyiləm”.** (əl-Ənam 79). De: **“Şübhəsiz ki, mənim namazım da, qurbanım da, həyatım da, ölümüm də aləmlərin Rəbbi Allah üçündür! Və mən müsəlmanlardanam.** (əl-Ənam 162-163). Sonra: **“Allahummə Minkə Və Ləkə, An Muhəmmədin Və Ummətihi, Bismilləhi, Vallahu Əkbər – Allahım! Sənin üçün, Muhəmməddən və Ümmətindən, Allahın Adı ilə, Allah böyükdür** (Başqa rəvayətdə: **Allahummə Taqabbəl Minniy Və Min Umməti Muhəmməd – Allahım, məndən və Muhəmmədin Ümmətindən qəbul et!**)¹⁴⁵⁷.

التسمية على الذبيحة

QURBAN KƏSƏRKƏN “BİSMİLLƏH” DEMƏK

عن رافع بن خديج قال كنا مع رسول الله ﷺ بذي الخليفة فقال النبي ﷺ: ((ما أهر الدم وذكر اسم الله عليه فكلوه ليس السنن الظفر, وسأحدثكم عن ذلك, أما السنن, فعظم, وأما الظفر, فمُدَى الحَبْشَةِ)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Rafi İbn Xədic ﷺ rəvayət edir ki, Zul Huleyfədə Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər idik. Peyğəmbər: “Qanı axıdılmış və Allahın adı ilə zikr edilərək kəilmis heyvanların ətidən yeyin. Lakin heyvanları **Sinnu** və **Zufru** ilə kəsməyin. Çünki **Sinnu** – sümük, **Zufru** – Həbəşilərin bıçağıdır” deyə buyurdu¹⁴⁵⁸.

أسماء الله تعالى

ALLAHIN GÖZƏL İSİMLƏRİ

عن أبي هريرة روى عن النبي ﷺ قال: ((إن لله تسعة وتسعين اسماً من حفظها دخل الجنة والله وتر يحب الوتر)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Rəsulullah ﷺ buyurdu: “Allahın 99 – İsmi vardır. Kim bu İsimləri hifz edərsə Cənnətə daxil olar. Allah təkdir və tək olanı

¹⁴⁵⁷ Əbu Davud 2493, 2795, 2797, Müxtəsər Müslim 1257, əl-Albani “İrva” 4/354, “Tərəcül Uləma” 230.

¹⁴⁵⁸ Muxtəsər Buxari 1141, Buxari 2488, Müslim 1986.

da sevir”¹⁴⁵⁹.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: ((إنَّ لله تسعةً وتسعينَ اسماً، مائةٌ إلا واحداً، من أحصاها (وفي رواية: لا يحفظها أحدٌ إلا) دخل الجنة، وهو وترٌ يحبُّ الوتر)). قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Rəsulullah صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allahın 99 – yüzdən bir əskik İsmi vardır. Kim bu İsimləri sayarsa (və ya hifz edərsə) Cənnətə daxil olar. Allah təkdir və tək olanı da sevir”¹⁴⁶⁰.

دعاء الله باسمه الأعظم

ALLAHIN ƏZƏMƏTLİ İSİMLƏRİ İLƏ DUA ETMƏK

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ الْمَنَانُ بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ (يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ) فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ سَأَلْتَ اللَّهَ بِاسْمِ اللَّهِ الْأَعْظَمِ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ وَإِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ. قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Rəsulullah صلى الله عليه وسلم bir kişinin belə dediyini eşitdi: “Allahumma İnni Əsəluka Biənnə Ləkəl Həmdə, Lə İlahə İllə Əntə Vəhdəhu Lə Şərikə Ləkə, Bədius Səməvəti Vəl Ard, Zəl Cələli Vəl İkrəm (Başqa rəvayətdə: Yə Həyyu Yə Qəyyumu) – Allahım! Sənə yalvarıram, həmd Sənədir, Səndən başqa ibadətə layiq haqq ilah yoxdur, Təksən, heç bir şərikin də yoxdur. Göyləri və Yerləri yaradan, Ey əzəmət və ehtiram sahibi! Ey Həyy və Qəyyum olan Allahım!”. Peyğəmbər: “Artıq Allahdan onun Əzəmətli İsmi ilə istədin. Hansı ki, bu adla dua etsən cavab verilər, istənilərsə (istədiyini) verilər»¹⁴⁶¹.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم جَالِسًا (فِي الْحَلْفَةِ) - يَعْنِي - وَرَجُلٌ قَائِمٌ يُصَلِّي فَلَمَّا رَكَعَ وَسَجَدَ وَتَشَهَّدَ دَعَا فَقَالَ فِي دُعَائِهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ (يَا الْمَنَانُ) (يَا الْحَنَّانُ) (يَا بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ إِنِّي أَسْأَلُكَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم لِأَصْحَابِهِ «تَدْرُونَ بِمَا دَعَا». قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ دَعَا اللَّهَ بِاسْمِهِ الْعَظِيمِ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ وَإِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم ilə birlikdə oturmuşduq. Bir nəfər namaz qılırdı. Həmin adam ruku və səcdələrini edib təşəhhüddə təhiyyəti oxuduqdan sonra belə dua etdi: “Allahumma İnni Əsəluka Biənnə

¹⁴⁵⁹ Muxtəsər Buxari 1864, Tirmizi 3506, əl-Albani “Səhih”.

¹⁴⁶⁰ Buxari 6410, Müslim 2677, 2728, Tirmizi 3508, əl-Albani “Səhih”.

¹⁴⁶¹ Əhməd 12205, 12226, Trimizi 3544, Əbu Davud 1495, 1497, İbn Məcə 3858, əl-Albani “Səhihdə” 3411.

Ləkəl Həmdə, Lə İlahə İllə Əntəl Mənnənu (Başqa rəvayətdə: Hənnənu), Bədius Səmāvəti Vəl Ard, Yə Zəl Cəlali Vəl İkrəm, Yə Həyyu, Yə Qəyyum, İnni Əsəluka - Allahım! Sənə yalvarıram, həmd Sənədir, Səndən başqa ibadətə layiq haqq ilah yoxdur, Ey Mənnən! (Ey Hənnən) olan Allahım! Göyləri və Yerləri yaradan, Ey əzəmət və ehtiram sahibi! Ey Həyy və Qəyyum olan Allahım Səndən diləyirəm!". Peyğəmbər ﷺ səhabələrinə buyurdu: "Nə ilə dua etdiyini bilirsinizmi?". Dedilər: "Allah və Elçisi bilər!" Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Canım Əlində Olana and olsun ki, o Allaha əzəmətli adı ilə dua etdi. Allah belə edilən duanı qəbul edər və bu dua ilə istənilədikdə verər"¹⁴⁶².

عن أسماء بنت يزيد رضي الله عنها أن النبي ﷺ قال: ((اسم الله الأعظم في الآيتين ﴿ **وإلهكم إله واحد لا إله إلا هو الرحمن الرحيم** ﴾ و فاتحة سورة آل عمران ﴿ **الم. الله لا إله إلا هو الحي القيوم** ﴾)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əsmə Binti Yəzid رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Allahın İsmi Azamı bu iki ayədədir: **"Sizin məbudunuz Tək olan İlahdır. Ondan başqa məbud yoxdur, Mərhəmətlidir, Rəhmlidir"**. (əl-Bəqərə 163). Ali İmran Surəsinin əvvəli: **"Əlif. Ləm. Mim. Allah, Ondan başqa ibadətə layiq olan məbud yoxdur, əbədi Yaşayandır, bütüün yaradılanların Qəyyumudur"**. (Ali İmran 1-2)¹⁴⁶³.

عن أبي أمامة رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ: ((اسم الله الأعظم في سور من القرآن ثلاث: في البقرة, وآل عمران, وطه)) قال القاسم أبو عبد الرحمن: فالتمست في ﴿ **البقرة** ﴾ فإذا هو في آية الكرسي: ﴿ **الله لا إله إلا هو الحي القيوم** ﴾ وفي ﴿ **آل عمران** ﴾ فاتحتها: ﴿ **الله لا إله إلا الحي القيوم** ﴾ وفي ﴿ **طه** ﴾: ﴿ **وعنت الوجوه للحي القيوم** ﴾. قال الشيخ الألباني : حسن

Əbi Uməmə rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: "Allahın İsmi Azamı Qurani Kərimdə 3 surədədir: **əl-Bəqərə, Ali İmran və Ta ha**". Qasım İbn AbdurRahman deyir ki: Bəqərə surəsinə araşdırdım (axtardım) Ayətul Kursi ayəsində tapdım: **"Allah, Ondan başqa ibadətə layiq olan məbud yoxdur, əbədi Yaşayandır, bütüün yaratdıqlarının Qəyyumudur"**. (əl-Bəqərə 255). Ali İmran surəsinin əvvəli: **"Allah, Ondan başqa ibadətə layiq olan məbud yoxdur, əbədi Yaşayandır, bütüün yaradılanların Qəyyumudur"**. (Ali İmran 1-2). Ta ha surəsində: **"O gün üzler əbədi Yaşayan, yaradılanların Qəyyumu olan Allah qarşısında zəlil bir görkəm alacaq. Günaha batanlar isə ziyana uğrayacaqlar"**. (Ta ha 111)¹⁴⁶⁴.

¹⁴⁶² Nəsəi 1300, 1308, Əhməd 12611, 12632, 13570, 13595, 13798, 13824, əl-Albani "Səhih".

¹⁴⁶³ Əbu Davud 1343, 1496, İbn Məcə 3855, 3856, Tirmizi 3478, Albani "Həsən".

¹⁴⁶⁴ Əbu Davud 1341, İbn Məcə 3856, əl-Albani "Səhihdə" 746.

اسم الله الأعظم في ست آيات في آخر سورة الحشر. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allahın İsmi Azamı Həşr surəsinin son 6 ayəsindədir”¹⁴⁶⁵.

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنِّي أَشْهَدُ أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ. فَقَالَ « (وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ) لَقَدْ سَأَلْتَ اللَّهَ بِالْإِسْمِ (بِي) رَوَايَةٌ: بِاسْمِهِ الْأَعْظَمِ) الَّذِي إِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ وَإِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Bureydə atasından ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ bir kişinin belə dua etdiyini eşitdi: “Allahummə İnniy Əs’alukə Bi Ənniy Əşhadu Ənnəkə Əntəllahu Lə İlahə İllə Əntəl Əhədus Saməd Əlləzi Ləm Yəlid Və Ləm Yuləd Və Ləm Yəkun Ləhu Kufuvən Əhəd – Allahım, Sənə yalvarıram! Mən şahidlik edirəm ki, Sən Allahsan, Səndən başqa məbud yoxdur. Doğmayan, doğulmayan və heç bir tayı-bərabəri olmayan Təksən, Möhtac deyilsən!”. Peyğəmbər: “(Başqa rəvayətdə: Canım Əlində Olana and olsun ki) Artıq Allahdan onun Əzəmətli İsmi ilə istədin. Hansı ki, bu adla dua etsən cavab verilər, istənilərsə (istədiyini) verilər”¹⁴⁶⁶.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ سَأَلَ اللَّهَ بِاسْمِهِ الْأَعْظَمِ الَّذِي إِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ وَإِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ. قال الشيخ الألباني : صحيح

Bureydə İbn Həsib atasından ﷺ rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ bir kişinin belə dua etdiyini eşitdi: “Allahummə İnniy Əs’alukə Bi Ənnəkə Əntəllahul Əhədus Samədulləzi Ləm Yəlid Və Ləm Yuləd Və Ləm Yəkun Ləhu Kufuvən Əhəd – Allahım, Sənə yalvarıram! Sən Allahsan, Doğmayan, doğulmayan və heç bir tayı-bərabəri olmayan Təksən, Möhtac deyilsən!”. Peyğəmbər: “Artıq Allahdan onun Əzəmətli İsmi ilə istədin. Hansı ki, bu adla istənilərsə (istədiyini) verilər, bu (adla) dua edərsə cavab verilər”¹⁴⁶⁷.

عن أنس رضي الله عنه كنت مع النبي ﷺ فدعا رجل فقال يا بديع السموات ، يا حي يا قيوم ، إني أسألك فقال أتدرون بما دعا والذي نفسي بيده دعا الله باسمه الذي إذا دعي به أجاب. قال الشيخ الألباني : صحيح

¹⁴⁶⁵ əl-Albani “Daif Cəmi” 853, “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 2773.

¹⁴⁶⁶ Əbu Davud 1495, Tirmizi 3475, 3812, İbn Məcə 3857, əl-Albani “Səhih Məvərid” 2383.

¹⁴⁶⁷ Əhməd 23041, 23091, əl-Albani “Səhih Məvərid” 2383.

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki: «Mən Peyğəmbər ﷺ ilə bir yerdə idim. Bir kişi belə dua etdi: **“Ya Bədiyəs Səməvəti, Ya Həyyu, Ya Qəyyum, İnni Əsalukə -** Ey göyləri Yaradan! Ey (əbədi) Yaşayan, ey Qəyyum! (Kainatı yaradan və onu idarə edən, bəndələrinin işlərini yoluna qoyan və onları qoruyan!) Mən yalnız Sənə yalvarıram!”. Peyğəmbər: «Bilirsinizmi nə dua etdi? Canım Əlində Olana and olsun! O, Allaha elə bir adı ilə dua etdi ki, onunla nə dua edilərsə, qəbul olar»¹⁴⁶⁸.

أَنَّ مِجَنَّ بْنَ الْأَدْرَعِ رضي الله عنه حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ الْمَسْجِدَ إِذَا رَجُلٌ قَدْ قَضَى صَلَاتَهُ وَهُوَ يَتَشَهَّدُ فَقَالَ **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ بِأَنَّكَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ**. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «قَدْ غُفِرَ لَكَ». ثَلَاثًا. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Mihcən İbn əl-Ədrai رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ məscidə girdi, bir nəfər isə namazını bitirmiş və təşəhhüddə belə dua edirdi: **“Allahummə İnni Əsalukə Ya Allahu, Bi Ənnəkəl Vahidul Əhədus Samədulləzi Ləm Yəlid Və Ləm Yuləd Və Ləm Yəkul Ləhu Kufuvən Əhəd Ən Təğfirəli Zunubiy İnnəkə Əntəl Ğəfurur Rahim –** Allahum! Sənə yalvarıram! Ey Allahum! Sən doğmayan və doğulmayan, heç bir tayı-bərabəri olmayan Təksən, möhtac deyilsən, Günahlarımı bağışlamağın Səndən istəyirəm! Həqiqətən Sən Ğafur və Rahimsən!”. Allah Elçisi ﷺ üç dəfə: “Artıq o bağışlandı!” – dedi”¹⁴⁶⁹.

عن عائشة قالت سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول (اللهم إني أسألك باسمك الطاهر الطيب المبارك الأحب إليك الذي إذا دعيت به أجبت . وإذا سئلت به أعطيت . وإذا استرحمت به رحمت . وإذا استفرجت به فرجت) قالت : وقال ذات يوم (يا عائشة هل علمت أن الله قد دلي على الاسم الذي إذا دعيت به أجاب ؟) قالت فقلت يا رسول الله بأبي أنت وأمي فعلمنيه : قال (إنه لا ينبغي لك يا عائشة) قالت فتحميت وجلست ساعة . ثم قمت فقبلت رأسه ثم قلت يا رسول الله علمنيه : قال (إنه لا ينبغي لي يا عائشة أن أعلمك . إنه لا ينبغي لك أن تسألين به شيئا من الدنيا) قالت فقممت فنوضأت . ثم صليت ركعتين . ثم قلت **اللهم إني أدعوك الله . وأدعوك الرحمن . وأدعوك البر الرحيم . وأدعوك بأسمائك الحسنی كلها ما علمت منها وما لم أعلم** . أن تغفر لي وترحمي . قالت فاستضحك رسول الله صلى الله عليه وسلم ثم قال (إنه لفي الأسماء التي دعوت بها) قال الشيخ الألباني : ضعيف

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Allahım! Mən Səndən pak, gözəl, mübarək və Sənə ən sevimli İsmirlə Səndən (xeyir) diləyirəm. O, isimlə ki, istənildikdə icabət edərsən, onunla Səndən (xeyir) dilədikdə verirsən, onunla Səndən rəhmət istənildikdə rəhmət edərsən, sıxıntıdan qurtulmaq üçün Səndən yardım istənildikdə sıxıntıdan qurtarırsan”. Bir gün: “Ey Aişə! Allahın hansı isimlə çağrıldığı zaman cavab verəşəyini

¹⁴⁶⁸ Buxari «Ədəbul Mufrad» 705, əl-Albani “Səhih”.

¹⁴⁶⁹ Əbu Davud 987, Nəsəi 1301, 1309, əl-Albani “Səhih”.

mənə bildirdiyini bilirsənmi?”. Aişə: “Yə Rəsulullah! Anam atam sənə fəda olsun! O ismi mənə öyrətdə?”. O: “Ey Aişə! Bu İsmi öyrənilməsi sənün üçün deyildir” deyə cavab verdi. Mən uzaqlaşb bir saat oturdum. Sonra durub onun başından öpdüm və bu İsmi mənə öyrətməsini xahiş etdim. O: “Ey Aişə! Bu İsmi öyrənmək sənün üçün deyildir. Sənün o İsimlə dünyalıq bir şey istəməyin düzgün deyildir” deyə buyurdu. Bundan sonra mən qalxıb dəstnamaz aldım və iki rükət namaz qıldım. Sonra: **“Allahummə İnni Ədukəllah, Və Ədukə Rahmən, Və Ədukə Bərr, ər-Rahim, Və Ədukə Bi Əsməikəl Husnə Kulluhə, Mə Alləmtə Minhə Və Mə Ləm Ələm – Allahum! Mən Səni Allah, ər-Rahmən, əl-Bərr, ər-Rahim deyə çağırıram. Səni bildiyim və bilmədiyim Əsməul Husnə ilə çağırıram məni bağışla və məğfirət et!”** deyə dua etdim. Allah Elçisi ﷺ bunu gördükdə güldü və: “Şühəsis ki, bu İsim sənün duada çağırдыңın İsimlər içərisindədir” deyə buyurdu¹⁴⁷⁰.

سؤال الله الجنة والاستجارة من النار

ALLAHDAN CƏNNƏTİ DİLƏMƏK VƏ CƏHƏNNƏMDƏN QORUNMAQ

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((ما استجارَ عبدٌ من النارِ سبعَ مرَّاتٍ في يومٍ، إلا قالتِ النارُ: يا ربِّ إنَّ عبدَكَ فلانٌ قد استجارَكَ مِنِّي فأجرُهُ، ولا يسألُ اللهُ عبدٌ الجنةَ في يومٍ سبعَ مرَّاتٍ إلا قالتِ الجنةُ: يا ربِّ إنَّ عبدَكَ فلانٌ سألتني فأدخِلُهُ الجنةَ)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ demişdir: “Kim Allahdan gün ərzində 7 dəfə Cəhənnəmdən qorunmasını istəyərsə, Cəhənnəm deyər: «Ya Rəbbim! Filan qulun məndən Sənə sığınır (qorumağını istəyir), onu Cəhənnəmdən qoru!”. Kim Allahdan gün ərzində 7 dəfə Cənnəti istəyərsə, Cənnət deyər: «Ya Rəbbim! Filan qulun məni Səndən diləyir. Onu Cənnətə daxil et”¹⁴⁷¹.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الْجَنَّةَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَتِ الْجَنَّةُ اللَّهُمَّ ادْخِلْهُ الْجَنَّةَ. وَمَنْ اسْتَجَارَ مِنَ النَّارِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَتِ النَّارُ اللَّهُمَّ أَجِرْهُ مِنَ النَّارِ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Ənəs İbn Məlikdən رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: «Kim Allahdan 3 dəfə Cənnəti istəyərsə, Cənnət: «Allahum! Onu Cənnətə qoy!» -

¹⁴⁷⁰ İbn Məcə 3859, əl-Albani “Zəif”.

¹⁴⁷¹ İshaq İbn Rahaveyh 213, Tayəlisi 2702, Əbu Yəla 6192, əl-Albani “Səhîhdə” 2506.

deyər. Kim 3 dəfə Cəhənnəmdən (Allaha) sığınarsa, Cəhənnəm: «Allahım! Onu Cəhənnəmdən qoru!» - deyər»¹⁴⁷².

فَضْلُ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ QURAN OXUMAĞIN FƏZİLƏTİ

عن عثمان بن عفان رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (أفضلكم من تعلم القرآن وعلمه) قال الشيخ الألباني: صحيح

Osman İbn Affan رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizin ən xeyirliniz (ən fəzilətiniz) Quranı öyrənən və onu öyrədəndir”¹⁴⁷³.

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَنَحْنُ فِي الصُّفَّةِ فَقَالَ «أَبْكُمْ يُحِبُّ أَنْ يُعَدُّوا إِلَيَّ بِطُحَانٍ أَوْ الْعَقِيْقِ فَيَأْخُذَ نَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ زَهْرَاوَيْنِ بَعِيرٍ إِثْمَ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَلَا فَطْعَ رَحِمٍ». قَالُوا كَلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ «فَلَا أَنْ يُعَدُّوا أَحَدُكُمْ كُلَّ يَوْمٍ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيَتَعَلَّمُ آيَتَيْنِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ وَإِنْ ثَلَاثَ فَثَلَاثٌ مِثْلَ أُعْدَادِهِنَّ مِنَ الْإِبِلِ». قَالَ
الشيخ الألباني: صحيح

Uqbə İbn Amir رضي الله عنه rəvayət edir ki, biz Suffədə ikən Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم yanımıza gəlib buyurdu: “Hansıdır sabah ikən Buthana və ya Aqiqə gedib Allaha qarşı üsyan və qohumluq bağını kəsmədən iri hörgüclü və görünüşlü dəvə almaq istər?”. Biz hamımız Yə Rəsulullah! O: “Sizdən biriniz hər gün məscidə gedib Allahın kitabından iki ayət öyrənməsi onun üçün iki dəvədən xeyilidir. Əgər üç ayə öyrənersə üç dəvədən daha xeyilidir”¹⁴⁷⁴.

عن ابن مسعود رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((من قرأ حرفاً من كتاب الله، فله به حسنة، والحسنة بعشر أمثالها، لا أقول: الم حرف، ولكن ألف حرف، ولام حرف، وميم حرف)) قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim Allahın kitabından bir hərf oxuyarsa onun üçün bir savab vardır. Hər savab da on qat qarşılıqlı əcr alır. Mən Əlif, Ləm, MİM – bir hərfdir demirəm. Əlif – bir hərf, Ləm – bir hərf, MİM – bir hərfdir» deyirəm¹⁴⁷⁵.

عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ: اقْرَأْ وَارْقُ، وَرُقِلَ كَمَا كُنْتَ تُرُقِلُ فِي الدُّنْيَا، فَإِنَّ مِثْرَلَتَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ [كُنْتَ] تَقْرَأُ بِهَا)) قال الشيخ الألباني: صحيح

¹⁴⁷² Tirmizi 2572, İbn Məcə 4340, Nəsəi 5521, əl-Albani «Səhihul Cəmius Sağir» 6275.

¹⁴⁷³ Buxari 5027, 4739, Əbu Davud 1452, 1454, Tirmizi 2907, 2908, 2909, İbn Hibban 118, Əhməd 412, əl-Albani «Səhihdə» 1172.

¹⁴⁷⁴ Əbu Davud 1456, 1458, İbn Hibban 110, Əhməd 17408, 17444, əl-Albani «Səhih Tərgib» 1418.

¹⁴⁷⁵ Tirmizi 2910, 2919, əl-Albani «Səhihul Cəmi» 6469.

Abdullah b. Amr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Qiyamət günü) Quran sahibinə (hafizinə): «Oxu və yüksəl, dünyada ikən açıq-açıq, dənə-dənə oxuduğun kimi oxu. Sənin Cənnətdəki məqamın oxuya biləcəyin ən son ayətə bağlıdır» deyiləcəkdir¹⁴⁷⁶.

عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ حَافِظٌ لَهُ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبِرَّةِ وَمَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ وَهُوَ يَتَعَاهَدُهُ وَهُوَ عَلَيْهِ شَدِيدٌ فَلَهُ أَجْرَانِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Quran oxuyan və onu əzbərdən bilən adam möhtərəm və müti mələklərlə eyni dərəcədədir. Çətinlik çəkə-çəkə daim Quran oxuyan adam isə iki savab qazanır”¹⁴⁷⁷.

عن علي بن أبي طالب قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم من قرأ القرآن واستظهره فأحل له حلاله وحرم حرامه أدخله الله به الجنة وشفعه في عشرة من أهل بيته كلهم وجبت له النار. قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا

Əli رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər kim Quranı oxuyar və əzbərləyərsə, halal qıldığını halal, haram qıldığını haram sayıb ondan uzaq olarsa, Allah (Quran) səbəilə onu Cənnətə salar və ailəsindən Cəhənnəmlik olan 10 nəfərə şəfaətçi olar”¹⁴⁷⁸.

عن جبير بن نفير قال : قال النبي صلى الله عليه و سلم إنكم لن ترجعوا إلى الله بأفضل مما خرج منه يعني القرآن. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Cubeyr İbn Nufeyr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Siz Rəbbinizə Quranın əmirlərini yerinə yetirərək etdiyiniz yaxşılıqdan daha xeyirli bir şeylə Allahın hüzuruna dönməzsiz”¹⁴⁷⁹.

عن ابن عباس قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم إن الذي ليس في جوفه شيء من القرآن كالبيت الخرب. قال الشيخ الألباني : ضعيف

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həyatında Qurandan bir şey olmayan kimsə xarab ev kimidir”¹⁴⁸⁰.

¹⁴⁷⁶ Əbu Davud 1664, Tirmizi 2914, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1426, “Səhihdə” 2240.

¹⁴⁷⁷ Buxari 4937, Müslim 798, Tirmizi 2904.

¹⁴⁷⁸ Tirmizi 2905, əl-Albani “Zəif”.

¹⁴⁷⁹ Əhməd 21274, Tirmizi 2912, əl-Albani “Zəif”.

¹⁴⁸⁰ Tirmizi 2913, əl-Albani “Zəif”.

عن أبي هريرة : عن النبي صلى الله عليه و سلم قال : يجيء القرآن يوم القيامة فيقول : يا رب حلّه فيلبس تاج الكرامة ثم يقول يا رب زده فيلبس حلة الكرامة ثم يقول : يا رب ارض عنه فيرضى عنه فيقال له : اقرأ وارق وتزاد بكل آية حسنة. قال الشيخ الألباني : حسن

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qiyamət günü Quran gələcək və deyəcəkdir: “Ey Rəbbim! (Məni oxuyub, mənimlə həyatını yaşayan bu qulunu) kəramət tacı ilə geyindir. Quran: “Ya Rəbbim! (Ona olan nemətini) Artır, ikram olaraq libas geyindiriləcək”. Quran: “Ya Rəbbim! Ondan Razı ol!”. Allah da ondan razı olacaqdır. Deyiləcək: “Ey Qul! Oxu və yüksəl. Beləcə oxuduğu hər bir ayəyə görə (mükafatı) həsənəti artacaqdır”¹⁴⁸¹.

عن عقبة بن عامر قال : سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول الجاهر بالقرآن كالجاهر بالصدقة والمسر بالقرآن كالمسر بالصدقة. قال الشيخ الألباني : صحيح

Uqbə İbn Amir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Quranı səslə oxuyan açıqdan sədəqə verən kimidir, Quranı gizli oxuyan isə gizli sədəqə verən kimidir”¹⁴⁸².

عن الأشعري قال إن من إجلال الله إكرام ذي الثيبة المسلم وحامل الغالي فيه ولا الجاني عنه وإكرام ذي السلطان المقسط" قال الشيخ الألباني : حسن

Əşari ﷺ deyir ki: “Ağsaqqal müsəlmana və əzbərlədiyi Quranda ifrata varmayan, ona laqəyd yanaşmayan hafizə ehtiram göstərmək, habelə ədalətli ixtiyar sahibinə hörmət etmək Allahı uca tutmaq deməkdir”¹⁴⁸³.

عن ابن عباس قال : قال رجل : يا رسول الله أي العمل أحب إلى الله ؟ قال : الحال المرتحل قال : و ما الحال المرتحل ؟ قال : الذي يضرب من أول القرآن إلى آخره كلما حل ارتحل. قال الشيخ الألباني : ضعيف

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər: “Yə Rəsulullah! Hansı əməl Allaha daha sevimlidir?” deyə soruşdu. Peyğəmbər: “Qonaq olub sonra yoluna davam edən?”. Ondan: “O nədir?” deyə soruşdular. Peyğəmbər: “Quranı başdan sona qədər oxuyub sonra təkrar başa dönmək yoluna davam edən kimidir”¹⁴⁸⁴.

¹⁴⁸¹ Tirmizi 2915, 3164, əl-Albani “Həsən”.

¹⁴⁸² Tirmizi 2919, əl-Albani “Səhih”.

¹⁴⁸³ Buxari “Ədəbul Mufrad” 357, əl-Albani “Həsən”.

¹⁴⁸⁴ Tirmizi 2948, əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 1834.

عَنْ أَبِي مُوسَى   عَنْ النَّبِيِّ   قَالَ: الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَعْمَلُ بِهِ كَالْأَثْرَجَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ وَالْمُؤْمِنُ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَعْمَلُ بِهِ كَالثَّمَرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلَا رِيحَ لَهَا وَمِثْلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمِثْلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ أَوْ خَبِيثٌ وَرِيحُهَا مُرٌّ.

Əbu Musa   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   buyurdu: “Quran oxuyan və ona əməl edən mömin turunca¹⁴⁸⁵ bənzəyir, onun dadı da xoşdur, iyi də. Quran oxumayan, amma ona əməl edən mömin xurmaya bənzəyir, onun dadı gözəldir, amma iyisi yoxdur. Quran oxuyan münafiqin məsəli reyhan bitkisinə bənzəyir, onun iyi gözəl olsa da, dadı acıdır. Quran oxumayan münafiqin məsəli acı qovuna bənzəyir, onun iyi xoşagəlməzdir, dadı da acıdır”¹⁴⁸⁶.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ   قَالَ لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ عَلَّمَهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ فَسَمِعَهُ جَارٌ لَهُ فَقَالَ لَيْتَنِي أُوتَيْتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ فَلَانَ فَعَمِلْتُ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَهُوَ يَهْلِكُهُ فِي الْحَقِّ فَقَالَ رَجُلٌ لَيْتَنِي أُوتَيْتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ فَلَانَ فَعَمِلْتُ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ.

Əbu Hureyra   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   buyurdu: “Yalnız iki şəxsə həsəd aparmaq olar: O şəxsə ki, Allah ona Quranı öyrətmiş, o da onu gecə-gündüz oxuyur. Qonşusu bunu eşidib deyər: “Kaş ona verilənin bənzəri mənə də veriləydi, onun etdiyi əməli mən də edərdim.” Bir də o şəxsə ki, Allah ona var-dövlət bəxş etmiş, o da onu Allah yolunda lazımı yerlərə xərcləyir. Onu görəni deyər: “Kaş ona verilənin bənzəri mənə də veriləydi, onun etdiyi əməli mən də edərdim”¹⁴⁸⁷.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ   قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ   صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « مَنْ نَفَسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ يَسِّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَادَرَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَغَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةُ وَحَفَّتَهُمُ الْمَلَائِكَةُ وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ وَمَنْ بَطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ ».

Əbu Hureyrə   rəvayət edir ki, Peyğəmbər   buyurdu: “Hər kim bir mömini dünya sıxıntılarının birindən qurtararsa, Allah onu Qiyamət gününün sıxıntılarının bir sıxıntısından qurtarar. Hər kim çətinliyə düşənin çətinliyini yüngülləşdirsə, Allah da o, kimsəyə dünya və axirətdə asanlıq, yüngüllük verər. Hər kim bir müsəlmanın qüsurlu (yəni xətasını) örtərsə, Allah da

¹⁴⁸⁵ Xoşiyli sitrus meyvəsi.

¹⁴⁸⁶ Buxari 5059.

¹⁴⁸⁷ Buxari 5026.

dünya və axirətdə onun qüsurlarını (xətasını) örtər. Qul öz qardaşına kömək etməyə davam etdikcə, Allah da ona kömək etməyə davam edər. Hər kim elm öyrənmək üçün müəyyən bir yola çıxarsa Allah onun Cənnətə gedən yolunu asanlaşdırar. Bir topluluq Allahın evlərindən birində toplanıb, Allahın kitabını oxuyar və öz aralarında onu müzakirə edərlərsə onlara Allah tərəfindən sakitlik enər, Allahın rəhməti onları örtər, mələklər onları əhatəyə alırlar, Allah onları öz dərğahında olanların yanında yad edər. Hər kim (bu) əməlləri gecikdirəcək olursa, nəticəsi onu irəli hərəkət etməyə qoymaz (geri düşər)»¹⁴⁸⁸.

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ يَا أَبَا مُوسَى لَقَدْ أُوتِيتَ مِزْمَارًا مِنْ مَزَامِيرِ آلِ دَاوُدَ.

Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم mənə buyurdu: “Yə Əbu Musa! Həqiqətən də sənə Davudun عليه السلام ailəsinin məlahətli səsi kimi məlahətli bir səs bəxş edilmişdir!”¹⁴⁸⁹.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- «مَنْ قَامَ بِعَشْرِ آيَاتٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْعَافِينَ وَمَنْ قَامَ بِمِائَةِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْغَانِينَ وَمَنْ قَامَ بِأَلْفِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْمُقَنْطَرِينَ». قال الألباني : صحيح .

Abdullah İbn Amr İbn əl-Ass رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “(Gecə) ikən 10 ayə oxuyan qafillərdən yazılmaz, 100 ayə oxuyan bir kimsə itaət (ibadət) edənlərdən yazılır, 1000 ayə oxuyan bir kimsə isə böyük əcr sahiblərindən yazılır”¹⁴⁹⁰.

عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْخُرَاعِيِّ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: أَبْشِرُوا، أَلَيْسَ تَشْتَهُلُونَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ؟ قَالُوا: بَلَى، قَالَ: إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ سَبَبُ طَرْفَةِ بَيْدِ اللَّهِ، وَطَرْفُهُ بِأَيْدِيكُمْ فَتَمَسُّكُمْ بِهِ فَإِنَّكُمْ لَنْ تَضِلُّوا، وَلَنْ تَهْلِكُوا بَعْدَهُ أَبَدًا. قال الألباني : صحيح .

Əbu Şureyh əl-Xuzai رضي الله عنه demişdir: “Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم yanımıza gələrək buyurdu: “Sizə müjdə olsun! Məgər siz Allahdan başqa ibadətə layiq haqq ilah olmadığına və mənim Allahın Elçisi olduğuna şahidlik etmirsiniz?” Onlar: “Bəli”- deyər cavab verdilər. O buyurdu: “Həqiqətən, bu Quranın bir tərəfi Allahın Əlində, o biri tərəfi isə sizin əlinizdədir, elə isə ona möhkəm sarılın! (Belə etsəniz) heç vaxt yolunuzu azmaz və həlak olmazsınız”¹⁴⁹¹.

¹⁴⁸⁸ Buxari 6408, 6045, Müslim 2699, 7028, İbn Məcə 225, Tirmizi 2945.

¹⁴⁸⁹ Buxari 4761, 5048.

¹⁴⁹⁰ Əbu Davud 1398, 1400, əl-Albani “Səhih”.

¹⁴⁹¹ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 491, 17941, əl-Albani “Səhih Tərgib” 38.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْقُرْآنُ شَافِعٌ مُشَفِّعٌ، وَمَا حَلَّ مُصَدِّقٌ، مَنْ جَعَلَهُ أَمَامَهُ قَادَهُ إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَنْ جَعَلَهُ خَلْفَهُ سَاقَهُ إِلَى النَّارِ». قَالَ الْأَبَانِيُّ: صَحِيحٌ.

Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Quran şəfaət edən, mübarizə edən və təsdiq olunandır. Kim (Quranı) özünə rəhbər tutarsa, onu Cənnətə aparar. Kim də ona arxa çevirərsə, onu Cəhənnəmə aparar”¹⁴⁹².

عَنْ بُرَيْدَةَ الْأَسْلَمِيِّ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَتَعَلَّمَهُ وَعَمِلَ بِهِ أَلْبَسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَاجًا مِنْ نُورٍ ضَوْؤُهُ مِثْلُ ضَوْءِ الشَّمْسِ، وَيُكْسَى وَالِدَيْهِ حُلَّتَانِ لَا يَتَقَرُّمُ بِهِمَا الدُّنْيَا فَيَقُولَانِ: بِمَا كُسِينَا؟ فَيُقَالُ: بِأَخْذِ وَلَدِكُمَا الْقُرْآنَ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَبَانِيُّ: حَسَنٌ.

Bureydə əl-Əsləmi رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim Quran oxuyar, öyrənər və əməl edərsə, Qiyamət günü onun valideynlərinin başlarına nurdan tac qoyulacaq. Onun işığı günəşin işığı kimi olacaq. Həmçinin, onun valideynlərinə dünyada oxşarı olmayan iki paltar geyindiriləcək. Onlar deyəcəklər: “Nəyə görə bu bizə geyindirildi?” Onlara deyiləcək: “Oğlunuzun Qurandan möhkəm yapışdığına görə”¹⁴⁹³.

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُحِبَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَلْيَقْرَأْ فِي الْمُصْحَفِ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَبَانِيُّ: حَسَنٌ.

İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kimi Allahı və Onun Elçisini sevmək sevindirirsə, qoy Quran oxusun”¹⁴⁹⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الصَّيَّامُ وَالْقُرْآنُ يُشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يَقُولُ الصَّيَّامُ: أَيُّ رَبِّ مَنَعْتَهُ الطَّعَامَ وَالشَّهَوَاتِ بِالنَّهَارِ فَشَفِّعْنِي فِيهِ، وَيَقُولُ الْقُرْآنُ: مَنَعْتَهُ النَّوْمَ بِاللَّيْلِ فَشَفِّعْنِي فِيهِ، قَالَ: فَيُشَفِّعَانِ». قَالَ الْأَبَانِيُّ: صَحِيحٌ.

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Oruc və Quran Qiyamət günü qula şəfaət edəcəkdir. Oruc deyəcək: “Ya Rəbb! Mən gündüz onu yemək və şəhvətdən çəkirdim, məni ona şəfaətçi təyin et!” Quran isə deyəcək: “Mən gecə onun yatmağına mane oldum, məni ona şəfaətçi təyin et!” Beləliklə, onlar şəfaət edəcəklər”¹⁴⁹⁵.

عَنْ عِصْمَةَ بِنِ مَالِكٍ رضي الله عنها قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَوْ جُمِعَ الْقُرْآنُ فِي إِهَابٍ مَا أَحْرَقَهُ اللَّهُ بِالنَّارِ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَبَانِيُّ: حَسَنٌ.

¹⁴⁹² Tabərani “Mucəmul Kəbir” 8655, 10450, İbn Hibban 124, əl-Albani “Sahih Cəmi” 4443.

¹⁴⁹³ Həkim 2086, əl-Albani “Sahih Tərgib” 1434.

¹⁴⁹⁴ Əbu Nueym “Hilyətul Əuliyə” 7/209, əl-Albani “Sahih Cəmi” 6289, “Silsilətul Əhədisis Sahiha” 2342.

¹⁴⁹⁵ Əhməd 6626, əl-Albani “Sahih Cəmi” 3882, “Sahih Tərgib” 984, 1829.

İsmət İbn Məlik rahiməllah rəvayət edir ki, Allah Elçisi rahiməllah buyurdu: “Əgər Quran bir dəridə cəm edilərsə, Allah onu odda yandırmaz”¹⁴⁹⁶.

سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رضي الله عنه يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ أَوْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ فَقَرَأَهُ فِيمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الظُّهْرِ كُتِبَ لَهُ كَأَنَّمَا قَرَأَهُ مِنَ اللَّيْلِ.

Ömər İbn əl-Xəttab rahiməllah rəvayət edir ki, Allah Elçisi rahiməllah buyurdu: “Kim Qurandan bir hizb (hissə) və ya bir şey oxumadan yatar, (ertəsi gün) Sübh və Zöhr namazları arasında oxuyarsa, bu onun üçün gecə yatmadan əvvəl oxumuş kimi savab yazılır”¹⁴⁹⁷.

عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ أَخَذَ السَّبْعَ الْأَوَّلَ مِنَ الْقُرْآنِ فَهُوَ حَبِيرٌ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ

Aişə rahiməllah rəvayət edir ki, Allah Elçisi rahiməllah buyurdu: “Quranın ilk yeddi surəsini əzbərləyən alimdir”¹⁴⁹⁸.

عَنْ وَائِلَةَ بِنِ الْأَسْفَعِ رضي الله عنها: قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَعْطَيْتُ مَكَانَ التَّوْرَةِ السَّبْعَ الطُّوَالَ وَمَكَانَ الزَّبُورِ الْمِثِينَ وَمَكَانَ الْإِنْجِيلِ الْمَتَانِي وَفُضِّلْتُ بِالْمُفْصَلِ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ.

Vasilə İbn Əsqai rahiməllah rəvayət edir ki, Allah Elçisi rahiməllah buyurdu: “Mənə Tövrətin yerinə yeddi böyük (əl-Bəqərə, Ali-İmran, ən-Nisa, əl-Maidə, əl-Ənam, əl-Əraf və əl-Kəhf surələri), Zəburun yerinə yüz (və daha çox ayədən ibarət olan surələr), İncilin yerinə əl-Məsəni (əl-Fatihə surəsi) verildi və mən müfəssəl (əl-Hucurat surəsindən Quranın axırına qədər olan) surələrlə üstün tutuldum”¹⁴⁹⁹.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه: قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ اللَّهَ أَهْلِيْنَ مِنَ النَّاسِ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَنْ هُمْ؟ قَالَ: «هُمْ أَهْلُ الْقُرْآنِ، أَهْلُ اللَّهِ وَخَاصَّتُهُ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ.

Ənəs İbn Məlik rahiməllah rəvayət edir ki, Allah Elçisi rahiməllah buyurdu: “Həqiqətən, insanlardan Allahın əhli vardır”. Dedilər: “Ey Allahın Elçisi! Onlar kimlərdir?” Allah Elçisi: “Onlar - Quran əhli, Allaha xas olanlardır”¹⁵⁰⁰.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه: قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَجِبُّ أَحَدَكُمْ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ أَنْ يَجِدَ فِيهِ ثَلَاثَ خَلِيفَاتٍ عَظَامٍ سِمَانٍ». قُلْنَا نَعَمْ.

¹⁴⁹⁶ Tabərani “Mucəmul Kəbir” 13934, əl-Albani “Səhih Cəmi” 5266.

¹⁴⁹⁷ Muslim 747, 1236, 1779.

¹⁴⁹⁸ Əhməd 24575, əl-Albani “Silsilətul Əhədisis Sahiha” 2305.

¹⁴⁹⁹ Əhməd 17023, Beyhəqi “Şuabul İman” 2318, əl-Albani “Səhih Cəmi” 1059, “Səhihdə” 1480.

¹⁵⁰⁰ İbn Məcə 215, 220, əl-Albani “Səhih”.

قَالَ «فَلَا تُبَارِكُ فِي صَلَاتِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ ثَلَاثِ خَلْفَاتٍ عِظَامِ سِمَانٍ».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizdən biri ailəsinin yanına qayıtdıqda, evində üç irisümüklü, kök, hamilə dəvə görmək istəməzmi?”. Biz: “Bəli”- deyə cavab verdik. O belə buyurdu: “Sizdən birinizin namazda oxuduğu üç ayə, sizin üçün üç irisümüklü, kök, hamilə dəvədən daha xeyirlidir”¹⁵⁰¹.

النهي عن قول: نسيت آية كذا FİLAN FİLAN AYƏNİ UNUTMUŞAM DEMƏYİN QADAĞAN OLUNMASI

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «عُرِضَتْ عَلَيَّ أُجْرُ أُمَّتِي حَتَّى الْقَدَاةُ يُخْرِجُهَا الرَّجُلُ مِنَ الْمَسْجِدِ وَعُرِضَتْ عَلَيَّ ذُنُوبُ أُمَّتِي فَلَمْ أَرِ دَنْبًا أَعْظَمَ مِنْ سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ أَوْ آيَةٍ أُوتِيَهَا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : ضَعِيفٌ .

Ənəs İbn Məlik رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Məsciddən çıxarılan bir toz dənəsinə kimi ümmətimin əcirləri (savabları) mənə ərz edildi. Və yenə ümmətimin günahları da mənə ərz edildi. Qulumə əta olunan Surə və ya ayəni unutmasından daha əzəmətli günah görmədim”¹⁵⁰².

عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « مَا مِنْ أَمْرٍ يُقْرَأُ الْقُرْآنَ يَنْسَاهُ إِلَّا لَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَجْدَمٌ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : ضَعِيفٌ .

Sad İbn Ubadə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Qurani Kərimi oxuyub (əzbərləyib) sonra da unudan kimsə Qiyamət günü Rəbbi ilə şikəst əli ilə (əli kəsilməmiş) olaraq qarşılaşır”¹⁵⁰³.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الْقُرْآنِ كَمَثَلِ صَاحِبِ الْإِبِلِ الْمُعَقَّلَةِ إِنْ عَاهَدَ عَلَيْهَا أَمْسَكَهَا وَإِنْ أَطْلَقَهَا ذَهَبَتْ».

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Qurani əzbərdən bilən adam dəvələrinə buxovda saxlayan kimsəyə bənzəyir. Əgər bu adam onları bu vəziyyətdə saxlasa, onları daim özündə saxlamış olar, yox, əgər başlı-başına buraxarsa, onlar qaçıb gedərlər”¹⁵⁰⁴.

¹⁵⁰¹ Muslim 1908, İbn Məcə 3782, Əhməd 10450.

¹⁵⁰² Əbu Davud 461, 463, Tirmizi 2916, əl-Albani “Zəif”.

¹⁵⁰³ Əbu Davud 1474, 1476, əl-Albani “Zəif”.

¹⁵⁰⁴ Buxari 5031, Müslim 789.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - بِمَعْنَى حَدِيثِ مَالِكٍ وَزَادَ فِي حَدِيثِ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ « وَإِذَا قَامَ صَاحِبُ الْقُرْآنِ فَقَرَأَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ ذَكَرَهُ وَإِذَا لَمْ يَقُمْ بِهِ نَسِيَهُ ». »

İbn Ömər رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Quran sahibi gecə və gündüz duraraq Quran oxuyarsa (Quran) yadında qalar, yox əgər oxumazsa unudar”¹⁵⁰⁵.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِسْمِ مَا لِأَحَدِهِمْ أَنْ يَقُولَ نَسِيتُ آيَةَ كَيْتٍ وَكَيْتَ بَلْ نُسِيَّ وَاسْتَذَكُرُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ أَشَدُّ تَفْصِيًّا مِنْ صُدُورِ الرِّجَالِ مِنَ النَّعْمِ.

Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Birinizin: “Filan və filan ayəni unutmuşam” – deməsi necə də pisdir! Əksinə, bu ona unutturulmuşdur. Elə isə Quranı (təkrar-təkrar) öyrənməyə davam edin! Çünki Quran, kəndirdən qırılıb qaçan heyvandan da tez, insanların qəlbini tərkdir”¹⁵⁰⁶.

عَنْ أَبِي مُوسَى رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: تَعَاهَدُوا الْقُرْآنَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَهُوَ أَشَدُّ تَفْصِيًّا مِنَ الْإِبِلِ فِي عُقْلِهَا.

Əbu Musa رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Quranı daim oxuyun! Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, o, kəndirdən açılıb qaçan dəvədən daha tez (sahibini) tərkdir”¹⁵⁰⁷.

صفة قراءة النبي ﷺ

PEYĞƏMBƏRİN ﷺ QİRAƏTİ

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّهَا ذَكَرَتْ - أَوْ كَلِمَةً غَيْرَهَا - قِرَاءَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لِحَمْدِ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَوْمَ الدِّينِ) يَقْطَعُ قِرَاءَتَهُ آيَةَ آيَةٍ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Ummu Sələmə رضي الله عنها Peyğəmbərin ﷺ qiraəti barəsində zikr etdi: (onun qiraəti): “Bismilləhir Rəhmənil Rəhim, Əlhəmdulilləhi Rəbbil Ələmin, Ərrəhmənil Rəhim, Məlikil Yəvəmiddin – hər bir ayədə ara verə-verə oxuyudu (Yəni: hər bir ayənin əvvəlində durar və sonra oxuyardı)”¹⁵⁰⁸.

¹⁵⁰⁵ Müslim 227, 789, 1876, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1445.

¹⁵⁰⁶ Buxari 5032, Müslim 790, Tirmizi 2942.

¹⁵⁰⁷ Buxari 5033, Müslim 791.

¹⁵⁰⁸ Əbu Davud 4001, 4003, əl-Albani “Səhih”.

تحسين الصوت بالقراءة QURAN OXUYARKƏN SƏSİ GÖZƏLLƏŞDİMƏK

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ « مَا أَدْنَى اللَّهُ لِشَيْءٍ مَا أَدْنَى لِنَبِيِّ حَسَنِ الصَّوْتِ يَتَعَنَّى بِالْقُرْآنِ يَجْهَرُ بِهِ ».

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allah Peyğəmbərinə Quranı aşkar gözəl səslə oxumağa izn verdiyi kimi başqa bir şeyə izn verməmişdir”¹⁵⁰⁹.

عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « زَيُّوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Bəra İbn Azib رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Quranı səsinizlə gözəlləşdirin (Gözəl səs Quranın gözəlliyini daha da artırır)”¹⁵¹⁰.

عن سعد بن أبي وقاص رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم - يقول « ليسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَتَعَنَّ بِالْقُرْآنِ (وزَادَ غَيْرُهُ يَجْهَرُ بِهِ) ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Səid İbn Əbi Vəqasi رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Quranı **Təğanni** (avazla) ilə oxumayan bizdən deyildir”¹⁵¹¹.

عن جابر رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : ((إن من أحسن الناس صوت بالقرآن, الذي إذا سمعتموه يقرأ حسبتموه يخشى الله)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İnsanların ən gözəli Quranı (gözəl səslə) oxuyan kimsədir. Oxumağını duyduğun zaman Allahdan qorxduğunu hiss etdiyən kimsədir”¹⁵¹².

الْقُرْآنُ أَنْزَلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ QURAN YEDDİ QİRAƏT ÜZƏRƏ NAZİL OLMUŞDUR

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمٍ بْنِ جِرَامٍ يَقْرَأُ **سُورَةَ الْفُرْقَانِ** فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَائَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرَأُ عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقْرَأْ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَكَلَّمْتُ أَسَاوِرَهُ فِي الصَّلَاةِ فَتَصَبَّرْتُ حَتَّى سَلِمَ فَلَبَيْتُهُ بِرِدَائِهِ فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأُكَ هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ قَالَ أَقْرَأْنِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقُلْتُ كَذَبْتَ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ أَقْرَأْنِيهَا عَلَى غَيْرِ مَا قَرَأْتَ فَأَنْطَلَقْتُ بِهِ أَقْوَدُهُ

¹⁵⁰⁹ Buxari 7105, 7544, Muslim 233/792, 1883, Əbu Davud 1473, 1475, Nəsəi 1017.

¹⁵¹⁰ Əbu Davud 1468, 1470, İbn Məcə 1342, Nəsəi 1015, İbn Hibban 749, 750, əl-Albani “Səhih”.

¹⁵¹¹ Buxari 7089, 7527, Əbu Davud 1469, 1471, 1473, İbn Hibban 120,

¹⁵¹² İbn Məcə 1339, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1450.

إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ **بِسُورَةِ الْفُرْقَانِ** عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقَرَّنِيهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَرْسِلُهُ أَقْرَأُ يَا هِشَامُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ يَقْرَأُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَذَلِكَ أَنْزَلْتُ ثُمَّ قَالَ أَقْرَأُ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُ الْقِرَاءَةَ الَّتِي أَقْرَأَنِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَذَلِكَ أَنْزَلْتُ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أَنْزَلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ فَأَقْرَعُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ.

Ömər İbn Xəttab ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ sağlığında mən Hişam İbn Həkim İbn Hizamın "**al-Furqan**" surəsini oxuduğunu eşitdim və diqqətlə onun oxuduğuna qulaq asmağa başladım. Baxdım ki, o, (bu surəni) başqa-başqa hərflərlə, Peyğəmbərin ﷺ bizə oxumadığı bir üslubla oxuyur. Mən onu elə namazda ikən yaxalamaq istədim, lakin səbir etdim. Nəhayət, o, salam verib (namazını bitirdikdə) mən onun yaxasından yapışıb soruşdum: "Eşitdiyim bu surəni sənə bu cür oxumağı kim öyrədib?" Dedi: "Bu surəni mənə Peyğəmbər ﷺ öyrədib." Dedim: "Yalan danışırısan, Peyğəmbər ﷺ bu surəni mənə sən oxuduğun kimi yox, əksinə, başqa cür öyrədib". Sonra mən onu Peyğəmbərin ﷺ yanına apardım və dedim: "Mən bunun "**al-Furqan**" surəsini başqa hərflərlə və sənə bizə öyrətmədiyən bir üslubla oxuduğunu eşitdim." Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Burax onu! (Sən də) oxu, ey Hişam!" Hişam (bu surəni) ona mənə eşitdiyim qiraətlə oxudu. Peyğəmbər: "Bu surə (mənə) bu cür nazil olmuşdur." Sonra o: "(İndi isə) sən oxu, ey Ömər!" – deyə buyurdu, mən də (bu surəni) onun mənə öyrətdiyi qiraətlə oxudum. Peyğəmbər: "Bu surə (mənə) bu cür nazil olmuşdur. Həqiqətən, bu Quran yeddi qiraət üzərində nazil olmuşdur. Odur ki, Qurandan sizə asan olanı oxuyun!"¹⁵¹³.

عن أبي بن كعب قال : لقي رسول الله صلى الله عليه و سلم جبريل فقال يا جبريل إني بعثت إلى أمة أميين منهم العجوز والشيخ الكبير والغلام والجارية والرجل الذي لم يقرأ كتابا قط قال يا محمد إن القرآن أنزل على سبعة أحرف. قال الشيخ الألباني : حسن صحيح

Übey İbn Kəb ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Cəbrail ﷺ ilə görüşdü və: "Ey Cəbrail! Mən (oxumaq və yazmaq) bilməyən bir topluma Peyğəmbər göndəridim. Onlar arasında yaşlı, qadın, uşaq, cariyə, kişilər vardır ki, oxumağı bilmirlər (Quranı onlara necə başa salacağam və ya necə oxuyacaqlar)". Cəbrail: "Ey Muhəmməd! Quran yeddi qiraət şəkilində nazil olmuşdur" dedi¹⁵¹⁴.

¹⁵¹³ Buxari 4706, 4992, 7111, 7550, Tirmizi 2943.

¹⁵¹⁴ Tirmizi 2944, əl-Albani "Həsən Səhih".

ما يستحب من الذكر أثناء القراءة QURAN OXUYARKƏN HANSI ZIKRLƏR DEYİLİR

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ إِذَا قَرَأَ (سَبَّحَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى) قَالَ «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم: “Səbbihismə Rəbbikəl Ələ - (Ya Peyğəmbər!) Ən uca olan Rəbbinin adını pak (müqəddəs) tutub şəninə təriflər de! – dediyi zaman buyurdu: “Subhənə Rəbbiyəl Ələ - Ən Uca Rəbbim pak və müqəddəsdür!”¹⁵¹⁵.

عَائِشَةُ قَالَتْ كَانَ رَجُلٌ يُصَلِّي فَوْقَ بَيْتِهِ وَكَانَ إِذَا قَرَأَ (أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَى) قَالَ سُبْحَانَكَ قَبْلِي فَسَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, bir kişi evinin (damında) üstündə namaz qılarkən: “Əleysə Zəlikə Biqadirin Ələ Ən Yuhiyəl Moutə - Ələ isə O Allah ölümləri diriltməyə qadir deyildirmi?! (Qiyamət 40). – Dedi: Subhənəkə Fə Bələ - Sən Pak və nöqsansızsan, Bəli (diriltməyə qadirsən)”. Bunu ondan soruşduqda dedi ki, Peyğəmbərdən صلى الله عليه وسلم eşitdim”¹⁵¹⁶.

أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «مَنْ قَرَأَ مِنْكُمْ (وَالَّذِينَ وَالزَّيْتُونَ) فَانْتَهَى إِلَىٰ آخِرِهَا (أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ) فَلْيَقُلْ بَلَىٰ وَأَنَا عَلَىٰ ذَلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ وَمَنْ قَرَأَ (لَا أَقْسَمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ) فَانْتَهَى إِلَىٰ (أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَى) فَلْيَقُلْ بَلَىٰ وَمَنْ قَرَأَ (وَالْمُرْسَلَاتِ) فَلْيَقُلْ (فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ) فَلْيَقُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : ضعيف .

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Sizdən bir kimsə ət-Tin Surəsini axıra qədər: “Əleysəllahu Biəhkəmil Həkimin – oxuyarsa qoy desin: Bələ, Və Ənə Ələ Zəlikə Minəş Şəhidin – Bəli, qadirdi. Mən də buna şahidlik edirəm”. Kim: Lə Uqsimu Biyəumil Qiyəmə - və Qiyamət Surəsini sonuna qədər oxuyarsa: “Əleysə Zəlikə Biqadirin Ələ Ən Yuhiyəl Moutə - Ələ isə O Allah ölümləri diriltməyə qadir deyildirmi?! (Qiyamət 40). – desin: Bəli (diriltməyə qadirsən)”. Kim: Mursələt Surəsini 50 oxuyarsa və bu ayəyə çatdıqda: Fə Biyyəi Hədisin Bəədəhu Yuminunə - (Bu kafirlər) ona da (Qurana da) inanmayandan sonra daha hansı kəlamə inanacaqlar?! – desin: Əmənnə Billəhi – Allaha İman etdim”¹⁵¹⁷.

¹⁵¹⁵ Əbu Davud 883, Əhməd 2066, əl-Albani “Səhih”.

¹⁵¹⁶ Əbu Davud 884, əl-Albani “Səhih”.

¹⁵¹⁷ Əbu Davud 887, Əhməd 7391, 7385, əl-Albani “Zəif”.

قال الشيخ الألباني رحمه الله: وهو مطلق فيشمل القراءة في الصلاة وخارجها، والنافلة والفريضة.

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: “Bu ümumidir. Ona görə də istər nafilə, istər fərz namazlarında istərsə də namaz xaricində deyilir”¹⁵¹⁸.

إِذَا مَرَّ بِآيَةِ رَحْمَةِ أَنْ يَسْأَلَ اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ وَإِذَا مَرَّ بِآيَةِ عَذَابٍ تَعَوَّذَ RƏHMƏT AYƏLƏRİ OXUNDUQDA ALLAHIN FƏZİLƏTİNİ DİLƏMƏK, ƏZAB AYƏLƏRİNİ OXUDUQDA ALLAHA SİĞİNMAQ

عَنْ حُدَيْفَةَ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - ذَاتَ لَيْلَةٍ فَأَفْتَتَحَ **الْبَقْرَةَ** فَقُلْتُ يَرْكَعُ عِنْدَ الْمَاءِ. ثُمَّ مَضَى فَقُلْتُ يُصَلِّي بِهَا فِي رُكْعَةٍ فَمَضَى فَقُلْتُ يَرْكَعُ بِهَا. ثُمَّ افْتَتَحَ **النِّسَاءَ** فَقَرَأَهَا ثُمَّ افْتَتَحَ **آلَ عِمْرَانَ** فَقَرَأَهَا يَمْتَرَسِلًا إِذَا مَرَّ بِآيَةٍ فِيهَا تَسْبِيحٌ سَبَّحَ وَإِذَا مَرَّ بِسُؤَالٍ سَأَلَ وَإِذَا مَرَّ بِتَعَوُّذٍ تَعَوَّذَ ثُمَّ رَكَعَ...

Huzeyfə İbn Yəmən رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir gecə Peyğəmbər ﷺ ilə bərabər namaz qıldım. Qiraəti **Baqərə** surəsi ilə başladı. 100 ayədən sonar ruku edər düşündüm”. Sonra keçdi (davam etdi). Mən: “İki rukəti də (Bəqərə Surəsi) ilə oxuyar” dedim. Lakin keçdi (davam etdi). Mən: “(Bitirdikdə) ruku edər” dedim. **Nisa** surəsinə başladı. Onu da oxudu sonra: **Ali İmran** surəsini oxudu. Surələri fasilələrlə oxuyardı (aramla). Təsbih ayələrinə gəlincə Allahı təsbih edər, istək ayələrinə gəlincə Allahdan istəyər, sığınmaq ayələrinə gəldikdə isə (Allaha) sığınardı. Bundan sonar ruku etdi...”¹⁵¹⁹.

دعاء سجود التلاوة

TİLAVƏT SƏCDƏSİNDƏ¹⁵²⁰ EDİLƏN DUA

عن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله ﷺ يقول في سجود القرآن باللَّيْلِ يَقُولُهُ فِي السَّجْدَةِ مَرَارًا: ((**سَجْدٌ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ**)) ((**فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ**)) قال الشيخ الألباني: صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Quranın səcdə ayələrini gecə ikən oxuduqda səcdədə bir necə dəfə: **“Səcdə Vəchiyə Lilləzi Xaləqahu, Və Şəqqə Səm’ahu, Və Bəsərahü Bihəulihi Və Quvvətihi (Fətəbarəkəllahu Əhsənül**

¹⁵¹⁸ əl-Albani “Sifətus Salətu Nəbiy” 105.

¹⁵¹⁹ Müslim 772, 1850, Nəsəi 1664, Əhməd 23367, 23415.

¹⁵²⁰ Quran oxunarkən səcdə olunması əmr edilmiş ayəni oxuduqdan sonra səcdə etmək.

Xaliqin) – “Üzüm onu yaradana, Öz qüdrət və gücü ilə onda göz və qulaq açana səcdə etdi. (Yaradanların ən gözəli olan Allah nə qədər xeyirxahdır!)”¹⁵²¹.

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: رأيت فيما يرى النائم كأنني تحت شجرة، وكان الشجرة تقرأ ﴿ص﴾: فلما أتت على السجدة سجدت، فقالت في سجودها: ((**اللهم اكتب لي بها أجراً، وحتّ عني بها وزراً، وأحدث لي بها شكراً، وتقبلها مني كما تقبلت من عبدك داود سجده**)) فلما أصبحت غدوت إلى النبي صلى الله عليه وسلم فأخبرته بذلك، فقال صلى الله عليه وسلم: ((سجدت أنت يا أبا سعيد ؟)) فقلت: لا، قال صلى الله عليه وسلم: ((أنت كنت أحقّ بالسجود من الشجرة)) فقرأ رسول الله صلى الله عليه وسلم سورة ﴿ص﴾ حتى أتى على السجدة، فقال في سجوده ما قالت الشجرة في سجودها)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه deyir ki: “Yuxuda gördüm ki, ağacın altında yatmışam. Ağac: **Sad** Surəsini oxumağa başladı. Səcdə ayəsinə çatdıqda səcdə etdi və səcdədə: “**Allahummə Uktubli Bihə Əcran, Vəhatta Anniy Bihə Vizra, Və Əhdislə Bihə Şukran, Və Təqabbəlhə Minniy Kəmə Təqabbəltə Min Abduka Dəvud Səcdətuhu** – Allahım! Bunun (səcdə səbəbilə) sayəsində mənə mükafat yaz, məndən yükü götür (günahımı sil) və bəndən Davuddan صلى الله عليه وسلم səcdədə qəbul etdiyini kimi məndən də qəbul et!”¹⁵²².

عن ابن عباس قال : جاء رجل إلى النبي صلى الله عليه و سلم فقال رأيتني الليلة وأنا نائم كأنني كنت أصلي خلف شجرة فسجدت الشجرة لسجودي وسمعتها وهي تقول **اللَّهُمَّ اَكْتُبْ لِي بِهَا عِنْدَكَ أَجْرًا، وَصَعْ عَنِّي بِهَا وَزْرًا، وَاجْعَلْهَا لِي عِنْدَكَ دُخْرًا، وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتَهَا مِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ** قال ابن جريج قال لي جدك قال ابن عباس فقرأ النبي صلى الله عليه و سلم سجدة ثم سجد قال ابن عباس فسمعته وهو يقول مثل ما أخبر الرجل من قول الشجرة .قال الشيخ الألباني : حسن

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, bir nəfər Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gələrək dedi: “Bu gecə yuxuda ağacın arxasında namaz qıldığımı gördüm. Mən səcdə etdikdə Ağac da səcdə etdi və (ağacın) belə dediyini eşitdim: “**Allahumma Uktubli Bihə İndəkə Əcran, Vədəə Anniy Bihə Vizra, Vəcəalhə Li İndəkə Zuxra, Və Təqabbəlhə Minniy Kəmə Təqabbəltəhə Min İndəkə Dəvudə** - Allahım! Bunun (səcdə səbəbilə) sayəsində mənə Öz yanında mükafat yaz, məndən yükü götür (günahımı sil), onu mənim üçün Öz yanında saxla və bəndən Davuddan صلى الله عليه وسلم qəbul etdiyini kimi məndən də qəbul et!”. İbn Cüreyc deyir ki, babam İbn Abbasdan رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم səcdə ayəsini oxudu və səcdə etdi”. İbn Abbas: “Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم adamın ağac barəsində söylədiyi kimi buyurduğunu eşitdim”¹⁵²³.

¹⁵²¹ Müslim 771, Əbu Davud 1273, 1414, Tirmizi 580, 3425, Nəsəi 1129, Həkim 802, Əhməd 25821, 25863.

¹⁵²² əl-Albani “Səhihdə” 2710.

¹⁵²³ Tirmizi 579, 3424, əl-Albani “Həsən”.

سجود التلاوة

TİLAVƏT SƏCDƏSİ OLAN AYƏLƏR

عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَقْرَأَهُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَجْدَةً فِي الْقُرْآنِ مِنْهَا ثَلَاثٌ فِي الْمُفَصَّلِ وَفِي سُورَةِ الْحَجِّ سَجْدَتَانِ. قال الألباني : ضعيف .

Amr İbn Ass ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə Quranda 15 səcdə ayəsini oxumuşdu. Bunlardan 3 Mufasssalda, Həcc surəsində iki səcdə ayəsi vardır¹⁵²⁴.

عُقَيْبَةُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنِي قَالَ قُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَفِي سُورَةِ الْحَجِّ سَجْدَتَانِ قَالَ « نَعَمْ وَمَنْ لَمْ يَسْجُدْهُمَا فَلَا يَقْرَأُهُمَا ». قال الشيخ الألباني : ضعيف

Uqbə İbn Amr ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərə ﷺ dedim: “Yə Rəsulullah! Həcc surəsində iki səcdə ayəsini var?”. O: “Bəli, səcdə etməyən həməni ayələri oxumasın¹⁵²⁵”.

عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - النَّجْمَ فَلَمْ يَسْجُدْ فِيهَا. قال الألباني : صحيح .

Zeyd İbn Sabit ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərə ﷺ Nəcm surəsini oxudum, lakin səcdə etmədi¹⁵²⁶.

عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَرَأَ سُورَةَ النَّجْمِ فَسَجَدَ فِيهَا وَمَا بَقِيَ أَحَدٌ مِنَ الْقَوْمِ إِلَّا سَجَدَ فَأَخَذَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ كَفًّا مِنْ حَصَى أَوْ تُرَابٍ فَرَفَعَهُ إِلَى وَجْهِهِ وَقَالَ يَكْفِينِي هَذَا. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ فَلَقَدُ رَأَيْتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ قُتِلَ كَافِرًا. قال الألباني : صحيح .

İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Nəcm surəsini oxuyub səcdəyə qapanmışdı. Qövümdən səcdəyə qapanmayan heç kimsə qalmamışdı. Yalnız bir nəfər bir ovuc çakıl daşı və ya torpaq götürüb üzünə tərəf qaldırdı və: “Bu mənə kifayətdi” dedi. İbn Məsud ﷺ deyir ki: “Mən o, adamın kafir olaraq öldürüldüyünü gördüm¹⁵²⁷”.

¹⁵²⁴ Əbu Davud 1401, 1403, əl-Albani “Zəif”.

¹⁵²⁵ Əbu Davud 1402, 1404, əl-Albani “Zəif”.

¹⁵²⁶ Buxari 1073, Əbu Davud 1404, 1406, əl-Albani “Səhih”.

¹⁵²⁷ Buxari 1067, Əbu Davud 1406, 1408, əl-Albani “Səhih”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ سَجَدْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي (إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ) وَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ). قال الألباني : صحيح .

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, biz Peyğəmbər ﷺ ilə birlikdə **İnsiqaq** və **Alaq** surələrində səcdə etdik¹⁵²⁸.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سَجَدَ **بِالنَّجْمِ** وَسَجَدَ مَعَهُ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْجِنُّ وَالْإِنْسُ.

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, bir dəfə Peyğəmbər ﷺ **Nəcm** surəsini oxuyub səcdə etdi və onunla birlikdə müsəlmanlar və müşriklər, cinlər və insanlar da səcdə etdilər¹⁵²⁹.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّهُ قَرَأَ: فَسَجَدَ بِهَا. فَقِيلَ لَهُ فِي ذَلِكَ، قَالَ: لَوْ لَمْ أَرَ النَّبِيَّ ﷺ يَسْجُدُ لَمْ أَسْجُدْ.

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki: «**Göy yarılacağı zaman**» surəsini oxuyub səcdə etdi. O (bu xüsusda) soruşulduqda dedi: “Əgər mən Peyğəmbərin ﷺ səcdə etdiyini görməsəydim, səcdə etməzdim”¹⁵³⁰.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَيْسَ (ص) مِنْ عَزَائِمِ السُّجُودِ وَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَسْجُدُ فِيهَا. قال الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ deyir ki, **Sad** surəsində olan səcdə ayəsi “**Səcdəi Azaim**” deyildir. Lakin mən Peyğəmbərin ﷺ o, surədə səcdə edərkən gördüm¹⁵³¹.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ قَالَ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ (ص) فَلَمَّا بَلَغَ السَّجْدَةَ نَزَلَ فَسَجَدَ وَسَجَدَ النَّاسُ مَعَهُ فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ آخِرِ قَرَأَهَا فَلَمَّا بَلَغَ السَّجْدَةَ تَشْتَرِنَ النَّاسُ لِلْسُّجُودِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «إِنَّمَا هِيَ تَوْبَةٌ نَبِيٍّ وَلَكِنِّي رَأَيْتُكُمْ تَشْتَرِنَ لِلْسُّجُودِ». فَتَزَلَّ فَسَجَدَ وَسَجَدُوا. قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ minbər üzərində **Sad** surəsini oxudu. Səcdə ayətinə gəldikdə enib səcdə etdi. Cəmaat da onunla birlikdə səcdə etdilər. Digər bir gündə yenə də eyni surəni oxudu və səcdə ayəsinə gəldikdə insanlar səcdə etməyə hazırlandılar. Peyğəmbər: “Bu bir Peyğəmbərin Tövbəsidir, lakin mən sizin səcdə etməyə hazırlandığınızı gördüm. Endi və səcdə etdi. Cəmaat da səcdə etdilər”¹⁵³².

¹⁵²⁸ Əbu Davud 1407, 1409, əl-Albani “Səhih”.

¹⁵²⁹ Buxari 1071.

¹⁵³⁰ Buxari 1074.

¹⁵³¹ Buxari 1069, Əbu Davud 1409, 1411, əl-Albani “Səhih”.

¹⁵³² Əbu Davud 1410, 1412, əl-Albani “Səhih”.

عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَرَأَ عَامَ الْفَتْحِ سَجْدَةً فَسَجَدَ النَّاسُ كُلُّهُمْ مِنْهُمْ الرَّكِيبُ وَالسَّاجِدُ فِي الْأَرْضِ حَتَّى إِنَّ الرَّكِيبَ لَيَسْجُدُ عَلَى يَدِهِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : ضَعِيفٌ

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Fəth günü (içində) səcdə ayəsi olan surə oxudu. Bütün insanlar səcdə etdilər. Kimisi minikli, kimisi də yerə səcdə etdi, minikli olan əlinə səcdə etdi¹⁵³³.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقْرَأُ عَلَيْنَا السُّورَةَ - قَالَ ابْنُ عُثَيْمٍ فِي غَيْرِ الصَّلَاةِ ثُمَّ اتَّفَقَا - فَيَسْجُدُ وَتَسْجُدُ مَعَهُ حَتَّى لَا يَجِدَ أَحَدًا مَكَانًا لِمَوْضِعِ جَبْهَتِهِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bizlərə (namazdan xaric) Quran oxuyardı. Səcdə ayəsinə gəldiyi zaman səcdə edərdi. Biz də onunla birlikdə səcdə edərdik. Hətta elə olurdu ki, bizlərdən bəzisi alnını qoymağa yer tapa bilmirdi¹⁵³⁴.

فضل سجود التلاوة

TİLAVƏT SƏCDƏSİNİN FƏZİLƏTİ

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((إِذَا قَرَأَ ابْنُ آدَمَ السَّجْدَةَ فَسَجَدَ اعْتَزَلَ الشَّيْطَانُ يَبْكِي يَقُولُ يَا وَيْلَهُ - وَفِي رِوَايَةٍ أَبِي كُرَيْبٍ يَا وَيْلَى - أَمِيرَ ابْنِ آدَمَ بِالسُّجُودِ فَسَجَدَ فَلَهُ الْجَنَّةُ وَأُمِرْتُ بِالسُّجُودِ فَأَبَيْتُ فَلِيَ النَّارُ)). قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Adəm oğlu səcdə (ayəsini) oxuyub səcdə etdikdə şeytan ağlayaraq deyər: “Vay olsun mənə! Adəm oğlu səcdə etmək əmr edildi, səcdə etdi və ona Cənnət (vacib) oldu, mənə də səcdə etmək əmr olundu, imtina etdim Cəhənnəm (vacib) oldu¹⁵³⁵.”

في كم يختم القرآن

NEÇƏ (GÜNƏ) QURAN XƏTM EDİLƏ BİLƏR?

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي كَمْ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ قَالَ «فِي أَرْبَعِينَ يَوْمًا». ثُمَّ قَالَ «فِي شَهْرٍ». ثُمَّ قَالَ «فِي عِشْرِينَ». ثُمَّ قَالَ «فِي خَمْسِ عَشْرَةَ». ثُمَّ قَالَ «فِي عَشْرِ». ثُمَّ قَالَ «فِي سَبْعٍ». لَمْ يَنْزِلْ مِنْ سَبْعٍ. أَفْرَاهُ فِي ثَلَاثٍ. لَا يَفْقَهُ مِنْ أَقْرَأَ الْقُرْآنَ فِي أَقَلِّ مِنْ ثَلَاثٍ)). قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

¹⁵³³ Əbu Davud 1411, 1413, əl-Albanoi “Zəif”.

¹⁵³⁴ Buxari 1079, Əbu Davud 1413, 1414, əl-Albani “Səhih”.

¹⁵³⁵ Müslim 81/133, 254, İbn Məcə 1052, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1438.

(Peyğəmbərin ﷺ bir gecədə bütün Quranı oxuyub xətm etməsi barəsində bir şey yoxdur). Əksinə Abdullah İbn Amrın ﷺ belə etmək istəyinə razı olmadı. O: 40 günə xətm et!» dedi. Mən: «Bu mənim üçün asandır». O: «Quranı ayda bir dəfə xətm et» dedi. Abdullah: «Bu mənim üçün asandır (özümdə bunu etməyə güc hiss edirəm)» dedi. Peyğəmbər: «Onda 20 günə oxu» dedi. Abdullah: «Bu mənim üçün asandır» dedi. Peyğəmbər: «15 günə oxu». Mən: «Bu mənim üçün asandır» dedim. O: «10 günə oxu» dedi. Mən «Bu da mənim üçün asandır» dedim. O: «7 günə oxu və bundan tez oxuma» dedi. Lakin sonra Abdullahın ﷺ 5 gündə oxumasına, daha sonra isə 3 günə oxumasına rüxsət vermişdir. Bundan daha aşağı olaraq Quran xətm etməsini qadağan etdi. Səbəbini: «Kim Quranı 3 gündən az bir müddətə oxuyub xətm edərsə nə dediyini anlamaz» açıqladı¹⁵³⁶.

الدعاء عند ختم القرآن

QURANI XƏTM ETDİKDƏ EDİLƏN DUA

قال الشيخ الألباني رحمه الله: وقد جاء في ذلك آثار كثيرة، عن السلف الصالح منها ما رواه ثابت البناني قال: كان أنس رضي الله عنه إذا ختم القرآن جمع ولده وأهل بيته فدعا لهم. قال الشيخ الألباني: صحيح

Şeyx əl-Albani رحمه الله deyir ki: “Sələfi Salehdən bir çox əsərlərdə Quranı xətm edərkən dua varid olmuşdur. Ənəs ﷺ Quranı xətm edərkən övladlarını və əhli beytini toplayaraq onlar üçün dua edərdi”¹⁵³⁷.

الدعاء إذا أراد حفظ الشيء

BİR ŞEYİ ƏZBƏRLƏMƏK ÜÇÜN HANSI DUA OXUNMALIDIR

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - إِذْ جَاءَهُ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ يَا أَبَتِ وَأُمِّي تَقُلْتُمْ هَذَا الْقُرْآنُ مِنْ صَدْرِي فَمَا أَجِدُنِي أَقْدِرُ عَلَيْهِ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « يَا أَبَا الْحَسَنِ أَفَلَا أَعَلَمَكَ كَلِمَاتٍ يَنْفَعُكَ اللَّهُ بِهِنَّ وَيَنْفَعُ بِهِنَّ مَنْ عَلَّمْتَهُ وَيُثَبِّتُ مَا تَعَلَّمْتَ فِي صَدْرِكَ ». قَالَ أَجَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَعَلَّمَنِي. قَالَ « إِذَا كَانَ لَيْلَةُ الْجُمُعَةِ فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَقُومَ فِي ثُلُثِ اللَّيْلِ الْآخِرِ فَإِنَّهَا سَاعَةٌ مَشْهُودَةٌ وَالِدُعَاءِ فِيهَا مُسْتَجَابٌ وَقَدْ قَالَ أَحِبُّ يَعْقُوبُ لِبَنِيهِ (سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي) يَقُولُ حَتَّى تَأْتِيَ لَيْلَةُ الْجُمُعَةِ فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فُقْمُ فِي وَسْطِهَا فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فُقْمُ فِي أَوَّلِهَا فَصَلِّ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ تَقْرَأُ فِي الرُّكْعَةِ الْأُولَى بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَسُورَةَ يَسَ فِي الرُّكْعَةِ الثَّانِيَةِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَ (حَم) الدُّخَانَ وَفِي الرُّكْعَةِ الثَّلَاثَةِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَالْمِ نَزِيلِ السَّجْدَةِ وَفِي الرُّكْعَةِ الرَّابِعَةِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَتَبَارَكَ الْمُفْضَلُ فَإِذَا فَرَعْتَ مِنَ التَّنْهِيدِ فَاحْمَدِ اللَّهَ وَأَحْسِنِ الثَّنَاءَ عَلَى اللَّهِ وَصَلِّ عَلَى وَاعْلَمِ وَأَحْسِنِ وَعَلَى سَائِرِ النَّبِيِّينَ

¹⁵³⁶ Əbu Davud 1258, 1261, 1395, 1397, əl-Albani «Səhih». İbn Abbasa ﷺ bir gecəyə bütün Quranı oxumaq barədə sual verirlər. O: «Bir gecədə bir surə oxumaq bütün Quranı oxumaqdan əfzəldir».

¹⁵³⁷ Dərimi 3474, əl-Albani «Səhih».

وَاسْتَغْفِرُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْإِنِّمَانِ الَّذِينَ سَبَقُواكَ بِالْإِيمَانِ ثُمَّ قُلْ فِي آخِرِ ذَلِكَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي بِرُكِّ الْمَعَاصِي أَبَدًا مَا أَنْبَيْتَنِي
وَارْحَمْنِي أَنْ أَتَكَلَّفَ مَا لَا يَغْنِيَنِي وَارْزُقْنِي حُسْنَ النَّظَرِ فِيمَا يُرْضِيكَ عَنِّي اللَّهُمَّ بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ
وَالْعِزَّةِ الَّتِي لَا تُرَامُ أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ بِجَلَالِكَ وَثَوْرٍ وَجْهَكَ أَنْ تُنَزِمَ قَلْبِي حِفْظَ كِتَابِكَ كَمَا عَلَّمْتَنِي وَارْزُقْنِي أَنْ أَتْلُوهُ عَلَى
النَّحْوِ الَّذِي يُرْضِيكَ عَنِّي اللَّهُمَّ بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ وَالْعِزَّةِ الَّتِي لَا تُرَامُ أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ بِجَلَالِكَ
وَوُثُورٍ وَجْهَكَ أَنْ تُنَوِّرَ بَكِتَابِكَ بَصَرِي وَأَنْ تُطْلِقَ بِهِ لِسَانِي وَأَنْ تُفَرِّجَ بِهِ عَن قَلْبِي وَأَنْ تُشْرَحَ بِهِ صَدْرِي وَأَنْ تُغَسِّلَ بِهِ بَدَنِي لِأَنَّهُ لَا
يُعِينُنِي عَلَى الْحَقِّ غَيْرُكَ وَلَا يُؤْتِيهِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ يَا أَبَا الْحَسَنِ تَفَعَّلَ ذَلِكَ ثَلَاثَ جُمُعٍ أَوْ حَمْسٍ أَوْ
 سَبْعٍ نَحَابُ بِإِذْنِ اللَّهِ وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ مَا أَخْطَأَ مُؤْمِنًا قَطُّ. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ فَوَاللَّهِ مَا لَيْتَ عَلَيَّ إِلَّا خَمْسًا أَوْ سَبْعًا حَتَّى جَاءَ
 عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فِي مِثْلِ ذَلِكَ الْمَجْلِسِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ فِيمَا خَلَا لَا أَخْذُ إِلَّا أَرْبَعَ آيَاتٍ أَوْ نَحْوَهُنَّ
 وَإِذَا قَرَأْتُهُنَّ عَلَى نَفْسِي تَفَلَّتَنَ وَأَنَا أَتَعَلَّمُ الْيَوْمَ أَرْبَعِينَ آيَةً أَوْ نَحْوَهَا وَإِذَا قَرَأْتُهَا عَلَى نَفْسِي فَكَأَنَّمَا كِتَابُ اللَّهِ بَيْنَ عَيْنَيْ وَلَقَدْ كُنْتُ أَسْمَعُ
 الْحَدِيثَ إِذَا رَدُّتُهُ تَفَلَّتَ وَأَنَا الْيَوْمَ أَسْمَعُ الْأَحَادِيثَ إِذَا تَحَدَّثْتُ بِهَا لَمْ أَخْرَمْ مِنْهَا حَرْفًا. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-
 عِنْدَ ذَلِكَ «مُؤْمِنٌ وَرَبُّ الْكَعْبَةِ يَا أَبَا الْحَسَنِ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَبْيَانِيُّ : موضوع

Ibn Abbas رəvayət edir ki, Peyğəmbərin yanında ikən Əli İbn Əbu Talib gəldi. “Anam atam sənə fəda olsun ey Allahın Rəsulu! Bu Quran mənim köksümdən yox olub gedir və bunun qarşısını da ala bilmirəm”. Peyğəmbər: “Ey Əbul Həsən! Sənə elə bir kəlimələr öyrədimmi ki, Allah bu kəlimələrlə səni faydalandırsın, səndə olan bu şeylərlə də digərlərini faydalandırsın və öyrəndiklərini də qəlbinə yerləşdirsin”. Mən: “Bəli, ey Allahın Rəsulu! Mənə öyrət” dedim. Peyğəmbər: “Gümə gecəsi gecənin 3/1-də qalxmağa gücün çatarsa bu saat mələklərin izlədiyi bir saatdır və bu saatda edilən dualar qəbul olur. Qardaşım Yaqub öz övladlarına: “(Yaqub) dedi: “Mən Rəbbimdən sizin bağışlanmağınızı diləyəcəyəm. O, həqiqətən, bağışlayandır, rəhm edəndir!” (Yusuf 98). Cümə günü deməkdir. Əgər buna gücün çatmazsa gecənin yarısında qalx, əgər buna da gücün çatmazsa gücənin əvvəlində qalxıb dörd rükət namaz qıl. Birinci rükətdə Fatihə ilə birlikdə Yəsin surəsini oxu, ikinci rükətdə Hə Mim – Duhan surəsini oxu. Üçüncü rükətdə Fatihə və Əlif Ləm Mim Səcdə, dördüncü rükətdə isə Fatihə ilə birlikdə Təbərəkə surəsini oxu. Təşəhhüdü bitirdiyin zaman Allaha həmd-səna et və mənə salavat gətir. Sonra bütün Peyğəmbərlərə də salavat gətir. Sonra bütün mömin kişi və qadınlar üçün bağışlanma dilə və səndən öncə gəlib getmiş imanlı qardaşların üçün bağışlanma dilə. Sonda: “Allahummərhəmmi Bi Tərki Məasi Əbədən Mə Əbqaytəni Vərhəmmi Ən Ətəkaləfə Mə Lə Yəanini Vəruqni Husnən Nəzari Fimə Yurdikə Anni Allahummə Bədias Səməvəti Vəl Ardi Zəl Cəlali Vəl İkrəm Vəl İzzəttil Ləti Lə Turamu Əsəlukə Yə Allahu Yə Rəhmanu Bi Cəlali Və Nuri Vəchikə Ən Tulzima Qalbi Hifza Kitabika Kəmə Alləmtəni Vəruqni Ən Ətluvəhu Alən Nəhvil Ləzi Yurdikə Anni Allahummə Bədias Səməvəti Vəl Ardi Zəl Cəlali Vəl İkrəm Vəl İzzəttil Ləti Lə Turamu Əsəlukə Yə Allahu Yə Rəhmanu Bi Cəlali Və Nuri Vəchikə Ən Tunəvvira Bi Kitabika Bəsari Və Ən Tutliqa Bihi Lisəni Və

Ən Tufərricə Bihi An Qalbi Və Ən Təşrahə Bihi Sadri Və Ən Təğsilə Bihi Bədəni Əmməhu Lə Yuinuni Aləl Həqqi Ğayrukə Və Lə Yutiyəhu İllə Əntə Və Lə Həulə Və Lə Quvvətə İllə Billəhil Aliyyil Azimi – Allahım! Həyatda olduğum müddətdə mənə günahlara batırmadan mənə rəhm et! Mənə fayda verməyəcək şeylərdən mənə uzaq et! Razi qaldığı şeylərə əyilməyi mənə nəsis et! Göyləri və yerləri yaradan, Ey Cəlal və İkrəm sahibi olan Allahım! Ey Allahım! Ey Rəhmən! Sənin cəlalın üçün istərim, Üzünün nuru üçün öyrətdiyin şəkildə Quranı mənə əzbərlətməyini diləyirəm. Səni məndən razı edəcək şəkildə O kitabı oxumağı mənə nəsis et! Göyləri və yerləri yaradan, Ey Cəlal və İkrəm sahibi olan Allahım! Ey Allahım! Ey Rəhmən! Sənin cəlalın üçün istərim və Üzünün nuru üçün Sənin kitabınla gözümü nurlandırmağın, dilimi onunla danışmağın, qəlbimdəki sıxıntını onunla aparmağın, könlümü onunla açmağın, bədənimini onunla islah olmağın diləyirəm. Haqq uğrunda mənə Səndən başqası kömək etməz və haqqı yalnız Sən verirən. Səndən başqa güc qüvvət sahibi yoxdur. Uca və Böyük olan Sənsən! Ey Əbul Həsən! Bunu üç, beş və ya yeddi cümə etsən Allahın izni ilə duan mütləq qəbul olur. Mənə haqq ilə göndərən Allaha and olsun ki, bu dua mömindən heç bir zaman yan keçməmişdir (qəbul olunmuşdur)". İbn Abbas ؓ deyir ki: "Vallahi! Əli ؓ beş və ya yeddi Cümə keçdikdən sonra belə bir toplantıda Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedi: "Ey Allahın Rəsulu! Bundan öncə yalnız dörd ayə əzbərliyərdim digərləri isə unudulub gedərdi. Bu gün qırx ayə qədər əzbərliyir və bunları oxuyarkən sanki kitab gözlərimin qarşısında kimidir. (əvvəllər) bir hədis öyrəndiyim zaman onu başqasına çatdırmaq isətikdə unudurdum. İndi isə hədis dinləyir və onu başqalarına çatdırdığım zaman bir hərf də olsun belə əskiltmədən çatdırıram". Peyğəmbər: "Ey Əbul Həsən! Kəbənin Rəbbinə and olsun ki, sən həqiqi möminsən" deyə buyurdu¹⁵³⁸.

ما ورد في سورة البقرة و آية الكرسي

BƏQƏRƏ SURƏSİ VƏ AYƏTUL KURSİ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

عن أبي هريرة قال : بعث رسول الله صلى الله عليه و سلم بعثنا وهم ذو عدد فاستقرأهم فاستقرأ كل رجل منهم ما معه من القرآن فأتى على رجل منهم من أحدثهم سنا فقال ما معك يا فلان ؟ قال معي كذا وكذا وسورة البقرة قال أمعك **سورة البقرة** ؟ فقال نعم قال فاذهب فأنت أميرهم فقال رجل من أشرفهم والله يا رسول الله ما معني أن أتعلم سورة البقرة إلا خشية ألا أقوم بما فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم تعلموا القرآن فاقروه وأقرئوه فإن مثل القرآن لمن تعلمه فقرأه وقام به كمثل جراب محشوا مسكا يفوح برائحته كل مكان ومثل من تعلمه فقرأه وهو في جوفه كمثل جراب وكئ على مسك. قال الشيخ الألباني : ضعيف

¹⁵³⁸ Tirmizi 3570, əl-Albani "Zəif".

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (döyüşə) göndərmək üçün bir ordu düzəltmişdi. (səhabələrin) əzbərlərində olan (Qurandan) oxumalarını istəmişdi. Hər kəs Qurandan əzbərində olan yerlərdən oxuyacaqdı deyə yaşda ən kiçik olanı gəldi və ona: “Ey filankəs? Əzbərində (Qurandan) nə var?” deyə buyurdu. O: “Mənim əzbərimdə Qurandan **Baqərə** surəsi vardır, dedi”. Peyğəmbər: “Sənin əzbərində **Baqərə** surəsi vardır?”. O: “Bəli” dedi. Peyğəmbər: “O, halda get bu dəstənin başçısı ol!” dedi. O, dəstəyə qatılan yaşlılardan biri: “Yə Rəsulullah! **Baqərə** surəsini öyrənməməyimə mane olan şey onun haqqını verməmək qorxusudur” dedi. Peyğəmbər: “Qurani öyrənin, oxuyun və oxudun (başqalarına öyrədin). Qurani öyrənən, oxuyan və öyrədən kimsənin misalı misk ilə dolu olan qaba bənzər ki, qoxusu ətrafa yayılır. Quran biliyi olub onu (ətrafına) öyrətməyən kimsə ağızı bağlanmış misk qutusuna bənzər ki, ətrafda olanlar ondan istifadə etməz”¹⁵³⁹.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ (اقْرُوا **سُورَةَ الْبَقَرَةِ** فِي بُيُوتِكُمْ) إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ ». «

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Evlərinizi qəbristanlığa çevirməyin, (evlərinizdə **Baqərə** surəsini oxuyun) içində **Baqərə** surəsi oxunan evə şeytan girməz”¹⁵⁴⁰.

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم لكل شيء سنام وإن سنام القرآن **سورة البقرة** وفيها آية هي سيدة أي القرآن هي **آية الكرسي**. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Hər bir şeyin zirvəsi vardır, Quranın zirvəsi isə **Baqərə** surəsidir. Bu surədə bir ayə vardır ki, Quran ayələrinin seyyididir. Bu ayə **Ayətul Kursidir**”¹⁵⁴¹.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: «أما إنه قد كذبك وسيعود». فرصدته الثالثة فجاء يحثو من الطعام، فأخذته فقلت لأرفعنك إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، وهذا آخر ثلاث مرات أنك تزعم لا تعود ثم تعود. قال دعني أعلمك كلمات ينفعك الله بها. قلت ما هو قال إذا أويت إلى فراشك فاقرأ **آية الكرسي**: ﴿ **الله لا إله إلا هو الحي القيوم** ﴾ حتى تختتمها، فإنه لن يزال عليك من الله حافظ ولا يقربنك شيطان حتى تصبح. فخلّيت سبيله فأصبحته، فقال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم: «ما فعل أسيرك البارحة». قلت يا رسول الله زعم أنه يعلمني كلمات، ينفعني الله بها، فخلّيت سبيله. قال: «ما هي؟» قلت قال لي إذا أويت إلى فراشك فاقرأ آية الكرسي من أولها حتى تختتم ﴿ **الله لا إله**

¹⁵³⁹ Tirmizi 2876, əl-Albani “Zəif”.

¹⁵⁴⁰ Müslim 1860, Tirmizi 2877, əl-Albani «Səhihdə» 1521.

¹⁵⁴¹ Tirmizi 2878, əl-Albani “Daif Cəmi” 4725, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 10196.

إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴿ وَقَالَ لِي لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ وَلَا يَقْرُبُكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ، وَكَأَنَّا أَحْرَصَ شَيْءٍ عَلَى الْخَيْرِ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «أَمَّا إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكَ وَهُوَ كَذُوبٌ، تَعْلَمُ مَنْ تُخَاطَبُ مِنْذُ ثَلَاثِ لَيَالٍ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ». قَالَ لَا. قَالَ: «ذَاكَ شَيْطَانٌ». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Uzun bir hədisin bir hissəsi: Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, O, yenə gəlib ərzaqdan ovucayaraq (qabına) yığmağa başladı. Mən onu yaxalayıb dedim: “Mən səni hökmən Peyğəmbərin ﷺ yanına aparacağam. Artıq üçüncü dəfədir ki, sən qayıtmayacağına söz verir, sonra da qayıdırsan.” O yalvarıb dedi: “Məni buraxsan, sənə elə sözlər öyrədərəm ki, Allah onların vasitəsilə sənə fayda verir.” Mən: “O nə sözdür?”– deyə soruşdum. O dedi: “Yatağına uzananda **Ayətul Kursi**: “Allah, Ondan başqa ilah yoxdur, əbədi Yaşayandır, bütün yaratdıqlarının Qəyyumudur...” – ayəsini axıra qədər oxu. Əgər bunu etsən, səhər yuxudan oyananadək sənin yanında Allahın təyin etdiyi gözətçi (bir mələk) durar və şeytan sənə yaxınlaşmaz.” Mən yenə onu buraxdım. Səhəri gün Peyğəmbər ﷺ məndən soruşdu: “Dünən tutduğun əsir nə etdi?” Mən dedim: “Ya Rəsulallah! O, Allahın izni ilə mənə faydası olacaq sözlər öyrədəcəyini söylədi və mən də onu buraxdım.” Peyğəmbər: “Nədir o?”– deyə soruşdu. Mən dedim: “O mənə söylədi ki, yatağına uzananda **Ayətul Kursi** – “Allah, Ondan başqa ilah yoxdur, əbədi Yaşayandır, bütün yaratdıqlarının Qəyyumudur...” – ayəsini əvvəldən axıra qədər oxu. Əgər bunu etsən, səhər yuxudan oyananadək sənin yanında Allahın təyin etdiyi gözətçi (bir mələk) durar və şeytan sənə yaxınlaşmaz”. Səhabələr xeyirli işlərə ən çox can atan insanlar idi. Peyğəmbər: “O sənə doğru söylədi, halbuki özü qatı yalançıdır. Sən üç gecədir kiminlə söhbət etdiyini bilirsənmi, ey Əbu Hureyra?” Mən: “Xeyr!”– deyə cavab verdikdə, Peyğəmbər: “Bu, şeytan idi!”¹⁵⁴².

عن أبي أيوب الأنصاري: .... فأخذها فقال ما أنا بتاركك حتى أذهب بك إلى النبي صلى الله عليه وسلم فقالت إن ذاكرة لك شيئا **آية الكرسي** اقرأها في بيتك فلا يقربك شيطان ولا غيره قال فجاء إلى النبي صلى الله عليه وسلم فقال ما فعل أسيرك؟ قال فأخبره بما قالت قال صدقت وهي كذوب. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Əyyub əl-Ənsari رضي الله عنه rəvayət edir ki, (şeytan yenə gəlib ərzaqdan ovucayaraq (qabına) yığmağa başladı). Mən onu yaxalayıb dedim: “Mən səni hökmən Peyğəmbərin ﷺ yanına aparacağam. Artıq üçüncü dəfədir ki, sən qayıtmayacağına söz verir, sonra da qayıdırsan”. O: “Sənə bir şey öyrədəcəyəm: **Ayətul Kursi**, evində oxuduğun zaman nə şeytan, nə də başqası sənə yaxınlaşmaz” dedi. Mən Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim. O: “Əsirin nə

¹⁵⁴² Buxari 75, 2311, 3275, 5010, əl-Albani “Səhih Kəlimə” 26.

etdi?" dedi. Mən ona olanı dedim. O: "O, doğru söyləmişdir, özü yalançı olsa da belə" deyə buyurdu¹⁵⁴³.

عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه موقوفاً ومرفوعاً: ((أن كل شيء سناماً، وسنام القرآن سورة **البقرة**))، وأن الشيطان إذا سمع سورة البقرة، خرج من البيت الذي يقرأ فيه **سورة البقرة**)) قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Məsud رضي الله عنه Məvquf və Mərfu olaraq rəvayət edir ki: Hər bir şeyin zirvəsi vardır, Quranın zirvəsi isə **Baqara** surəsidir. Şeytan **Baqara** surəsini eşitdiyi evdən çıxar, buna görə də (evlərinizdə) **Baqara** surəsini oxuyun"¹⁵⁴⁴.

عن النعمان بن بشير: عن النبي صلى الله عليه وسلم قال إن الله كتب كتاباً قبل أن يخلق السموات والأرض بألفي عام وأنزل منه آيتين ختم بهما **سورة البقرة** ولا يقرآن في دار ثلاث ليال فيقرهما شيطان. قال الشيخ الألباني: صحيح

Nöman İbn Bəşir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: "Allah göyləri və yerləri yaratmamışdan əlli min öncə kitab yazdı və o kitabdan iki ayə nazil edərək **Baqara** surəsini möhürlədi. Bu ayə üç gecə bir evdə oxunarsa şeytan o, evə yaxınlaşmaz"¹⁵⁴⁵.

عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّوَّاسَ بْنَ سَمْعَانَ الْكِلَابِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ « يُؤْتَى بِالْقُرْآنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَهْلِيهِ الَّذِينَ كَانُوا يَعْمَلُونَ بِهِ تَقْدِمُهُ **سُورَةُ الْبَقَرَةِ** وَآلُ **عِمْرَانَ** ». وَضَرَبَ لَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - ثَلَاثَةَ أَمْثَالٍ مَا نَسِيْتُهُنَّ بَعْدُ قَالَ « كَانَهُمَا غَمَامَتَانِ أَوْ ظِلَّتَانِ سَوْدَاوَانِ بَيْنَهُمَا شَرْقٌ أَوْ كَانَهُمَا حِزْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَافٍ تُحَاجَّانِ عَنْ صَاحِبَيْهِمَا (إِذْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَهْلُهُ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ بِهِ فِي الدُّنْيَا فَنَفِي هَذَا دَلَالَةٌ أَنَّهُ يَجِيءُ ثَوَابَ الْعَمَلِ) ».

Nəvvas İbn Səman رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: "Quran və Quranla dünyada ikən əməl edənlər Qiyamət günü gətiriləcəkdir. İrəlidə **Baqara** və **Ali İmran** surələri olacaqdır". Nəvvas: "Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bu iki surə barəsində elə bir şey söylədi ki, mən heç vaxt onları unutmam" dedi. Həqiqətən bu iki surə Qiyamət günü iki qara bulud kimi gəlib və ya iki kölgə və ya göydə qanadlarını açmış iki quş dəstəsi kimi gəlib oxucularını qoruyacaqdır (Çünkü Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurmuşdu: Quranla dünyada ikən əməl edənlər – bu da dəlildir ki, əməlin savabı gələcəkdir)¹⁵⁴⁶.

حَدَّثَنِي أَبُو أُمَامَةَ الْبَاهِلِيُّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ « أقرءوا القرآن فإنه يأتي يوم القيامة شفيعاً لأصحابه أقرءوا **الزُّهْرَاوَيْنِ الْبَقَرَةَ** وَ**سُورَةَ آلِ عِمْرَانَ** فَإِنَّهُمَا تَأْتِيَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَانَهُمَا غَمَامَتَانِ أَوْ كَانَهُمَا غَيَابَتَانِ أَوْ كَانَهُمَا فِرْقَانِ مِنْ

¹⁵⁴³ Tirmizi 2880, əl-Albani "Səhih".

¹⁵⁴⁴ AbdurRazzaq "Musənnəf" 6019, əl-Albani "Səhihdə" 588.

¹⁵⁴⁵ Tirmizi 2882, Əhməd 18438, əl-Albani "Səhih Cəmi" 1799, "Səhih Və Daif Cəmius Səğir" 2680.

¹⁵⁴⁶ Müslim 805, 1912, Tirmizi 2883, əl-Albani "Səhih Cəmi" 7999, "Səhih Və Daif Cəmius Səğir" 13954.

طَيْر صَوَافٍ تُحَاجَّانِ عَنْ أَصْحَابِهِمَا اقْرَعُوا سُورَةَ الْبَقَرَةِ فَإِنَّ أَخْذَهَا بَرَكَةٌ وَتَرْكُهَا حَسْرَةٌ وَلَا تَسْتَطِيعُهَا الْبَطَلَةُ». قَالَ مُعَاوِيَةُ بَلَّغْنِي أَنَّ الْبَطَلَةَ السَّحْرَةُ.

Əbu Uməmə əl-Bəhili رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Quran oxuyun! Həqiqətən Quran Qiyamət günü onu oxuyanlara şəfaətçi olaraq gələcək. “*Zəhraveyni*” iki çiçək yəni: *al-Baqərə* və *Ali İmran* surələrini oxuyun! Həqiqətən bu iki surə Qiyamət günü iki bulud kimi gəlib və ya iki kölgə və ya göydə qanadlarını açmış iki quş dəstəsi kimi gəlib oxucularını qoruyacaqdır. *al-Baqərə* surəsini oxuyun! Həqiqətən onu bərəkət, onu tərək etmək isə peşmançılıqdır. Sehirbazların ona gücü çatmaz”¹⁵⁴⁷.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بَيْنَمَا جِبْرِيلُ قَاعِدٌ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - سَمِعَ نَقِيضًا مِنْ فَوْقِهِ فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ هَذَا بَابٌ مِنَ السَّمَاءِ فُتِحَ الْيَوْمَ لَمْ يَفْتَحْ قَطُّ إِلَّا الْيَوْمَ فَنَزَلَ مِنْهُ مَلَكٌ فَقَالَ هَذَا مَلَكٌ نَزَلَ إِلَى الْأَرْضِ لَمْ يَنْزِلْ قَطُّ إِلَّا الْيَوْمَ فَسَلَّمَ وَقَالَ أَبْتِئِرُ بِنُورَيْنِ أَوْيَتَهُمَا لَمْ يُؤْتَهُمَا نَبِيٌّ قَبْلَكَ فَاتِحَةُ الْكِتَابِ وَخَوَاتِيمُ **سُورَةِ الْبَقَرَةِ** لَنْ تَقْرَأَ بِحَرْفٍ مِنْهُمَا إِلَّا أُعْطِيَتْهُ.

Abdullah İbn Abbas رəvayət edir ki, Cəbrail ﷺ Peyğəmbərin ﷺ yanında oturan zaman Peyğəmbər ﷺ yuxarıdan şiddətli bir səs eşitdi və başını qaldırdı. (Cəbrail) dedi: “Bu, göydə olan bir qapıdır. Bundan əvvəl heç vaxt açılmayıb, yalnız bu gün açıldı. Oradan bir mələk endi. (Cəbrail) dedi: “Bu Yer üzünə enən bir mələkdir. Bu günə qədər Yer üzərinə heç enməmişdir”. Mələk salam verdi və dedi: “Sənə verilən iki nur ilə müjdələndi! Bu iki nur səndən əvvəl heç bir peyğəmbərə verilmədi. Bu iki nur, Kitabı açan “*al-Fatiha*” surəsi və “*al-Baqərə*” surəsinin son ayələridir. Onlardan oxuyacağın hər bir hərfə görə sənə (savab, istədiyini) veriləcəkdir!”¹⁵⁴⁸.

عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «يَا أَبَا الْمُنْذِرِ أَتَدْرِي أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مَعَكَ أَعْظَمُ». قَالَ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْظَمُ. قَالَ «يَا أَبَا الْمُنْذِرِ أَتَدْرِي أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مَعَكَ أَعْظَمُ». قَالَ قُلْتُ **اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ**. قَالَ فَضَرَبَ فِي صَدْرِي وَقَالَ «وَاللَّهِ لَيَهْنِكُ الْعِلْمُ يَا الْمُنْذِرُ». زَادَ أَحْمَدُ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ! إِنَّ لَهَا لِسَانًا وَشَفَعَتَيْنِ، تُقَدِّسُ الْمَلِكَ عِنْدَ سَاقِ الْعَرْشِ».

Ubeyyə İbn Kəab رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ey Əbu Munzir! Bilirsənmi Allahın Kitabından əzbərlədiyin hansı ayə daha (əzəmətlidir) böyükdür?” Mən: “Doğrusunu Allah və Elçisi bilər!” deyə cavab verdim. Peyğəmbər: “Ey Əbu Munzir! Bilirsənmi Allahın Kitabından əzbərlədiyin hansı ayə daha (əzəmətlidir) böyükdür?”. Mən: “*Allahu Lə İlahə İlla*”

¹⁵⁴⁷ Müslim 804, 1910, Əhməd 22146, əl-Albani “Səhih Cəmi” 1165, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 2045.

¹⁵⁴⁸ Müslim 806, 1913.

Huval Hayyul Qayyum” (əl-Bəqərə 255) deyə cavab verdim. Peyğəmbər ﷺ sinəmə vurdu və dedi: “Elm sənə halal olsun, ey Əbu Munzir!”¹⁵⁴⁹. Başqa rəvayətdə deyilir: “Canım Əlində Olana and olsun ki, onun dili və dodaqları vardır, Ərşin ayağında olan mələk onu müqəddəs tutur”¹⁵⁵⁰.

عن أنس قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: **آية الكرسي** ربع القرآن . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ənəs رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **Ayətul Kursi** Quranın 4/1-dir”¹⁵⁵¹.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: أعطيت **آية الكرسي** من تحت العرش . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **Ayətul Kursi** mənə ərşin altından verildi”¹⁵⁵².

عن علي قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: سيد الناس آدم و سيد العرب محمد و سيد الروم صهيب و سيد الفرس سلمان و سيد الحبشة بلال و سيد الجبال طور سيناء و سيد الشجر السدر و سيد الأشهر المحرم و سيد الأيام الجمعة و سيد الكلام القرآن و سيد البقرة و سيد البقرة آية الكرسي أما إن فيها خمس كلمات في كل كلمة خمسون بركة . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əli رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İnsanların seyyidi Adəm, ərəblərin seyyidi Muhəmməd, Rumun seyyidi Suheyb, Farsların seyyidi Salman, Həbəşilərin seyyidi Bilal, Dağların seyyidi Tur və Sinə, Ağacların seyyidi Sidr, Ayların seyyidi Məhərrəm, günlərin seyyidi Cümə, kəlmələrin seyyidi Quran, Quranın seyyidi Bəqərə, Bəqərənin seyyidi Ayətul Kursi, onda beş kəlimə vardır ki, hər kəlimədə 50 bərəkət vardır”¹⁵⁵³.

عن عمران بن حصين قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: **فاتحة الكتاب و آية الكرسي** لا يقرؤهما عبد في دار فيصيبهم ذلك اليوم عين إنس أو جن . قال الشيخ الألباني : ضعيف

İmran İbn Huseyn رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **Fatiha** surəsi və **Ayətul Kursini** evində oxuyan kimsə insan və cinlərin gözündən qorunar”¹⁵⁵⁴.

¹⁵⁴⁹ Müslim 810, 1921.

¹⁵⁵⁰ Əhməd 21315, əl-Albani “Silsilətul Əhədisis Sahiha” 3410, “Səhiih Tərgib” 1417.

¹⁵⁵¹ əl-Albani “Səhiih Və Daif Cəmius Səğir” 1033, “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 1484.

¹⁵⁵² əl-Albani “Daif Cəmi” 946, “Səhiih Və Daif Cəmius Səğir” 2871, “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 2825.

¹⁵⁵³ əl-Albani “Daif Cəmi” 3326, “Səhiih Və Daif Cəmius Səğir” 7069. “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 3728.

¹⁵⁵⁴ əl-Albani “Daif Cəmi” 3952, “Səhiih Və Daif Cəmius Səğir” 8386.

عن أبي هريرة مرفوعاً قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: آيتان هما قرآن وهما يشفعان، وهما مما يجبهما الله، الآيتان في آخر سورة البقرة. قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا

Əbu Hureyrə ﷺ mərfu olaraq Peyğəmbərdən ﷺ rəvayət edir ki: “2 ayə vardır ki, onlar Qurandandır və onlar şəfadır. Və onlar Allahın sevdiklərindəndir. Bəqərə surəsinin son iki ayəsidir”¹⁵⁵⁵.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: أعطيت سورة البقرة من الذكر الأول ، وأعطيت طه والطواسين من ألواح موسى ، وأعطيت فاتحة الكتاب وخواتيم البقرة من تحت العرش ، وأعطيت المفصل نافلة. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “İlk zikr mənə Bəqərə verildi, Taha və Musanın lövhələri verildi. Ərşin altından Bəqərə surəsinin son iki ayəsi və Fatihə verildi. Mufəssəl surələr isə nafilə olaraq verildi”¹⁵⁵⁶.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: ما خيب الله امرأ قام في جوف الليل فافتتح سورة البقرة وآل عمران و نعم كثر المرء البقرة و آل عمران . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gecəni Bəqərə və Ali İmran (surələrini oxuyaraq keçirəni) Allah puça çıxarmaz. Nə gözəl xəzinədir Bəqərə və Ali İmran surələri”¹⁵⁵⁷.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: اقرءوا سورة البقرة في بيوتكم و لا تجعلوها قبورا و من قرأ سورة البقرة توج بنتاج في الجنة. قال الشيخ الألباني : موضوع

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Evlərinizdə Bəqərə surəsini oxuyun və evlərinizi qəbristanlığa çevirməyin. Kim Bəqərə surəsini oxuyarsa ona Cənnət tacından bir Tac qoyular”¹⁵⁵⁸.

عن أبي ذر قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: أعطيت هذه الآيات من آخر سورة البقرة من كثر تحت العرش لم يعطها نبي قبلي . قال الشيخ الألباني : صحيح

¹⁵⁵⁵ əl-Albani “Daif Cəmi” 18, “Səhîh Və Daif Cəmius Səğir” 1031, “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 1545.

¹⁵⁵⁶ İbn Sünni “Aməlu Yəum Vəl Leyl” 678, Həkim 1/559, 2/259, əl-Albani “Səhîh Və Daif Cəmius Səğir” 2875, “Daif Cəmi” 950, “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 2826.

¹⁵⁵⁷ Təbərani “Əvsat” 2/61, əl-Albani “Daif Cəmi” 5063, “Səhîh Və Daif Cəmius Səğir” 11847, “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 4440, 5064.

¹⁵⁵⁸ əl-Albani “Daif Cəmi” 1069, 5771, “Səhîh Və Daif Cəmius Səğir” 2994, “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 4633.

Əbu Zərr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Məndən öncə heç bir Peyğəmbərə verilməyən Bəqərə surəsinin son iki ayəsi mənə Ərşin altından iki xəzinə olaraq verilmişdir”¹⁵⁵⁹.

عن عقبه بن عامر قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: اقرعوا هاتين الآيتين اللتين في آخر **سورة البقرة** فإن ربي أعطانيهما من تحت العرش . قال الشيخ الألباني : صحيح

Uqbə İbn Amir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Bəqərə surəsinin son iki ayəsini oxuyun. Çünkü Rəbbim mənə onu Ərşin altından vermişdir”¹⁵⁶⁰.

عن أبي ذر قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: إن الله ختم **سورة البقرة** بآيتين أعطانيهما من كتفه الذي تحت العرش فتعلموهن و علموهن نساءكم و أبناءكم فإنها صلاة و قرآن و دعاء . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Zərr رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allah bu iki ayə ilə Bəqərə surəsinə xətm vermişdir. Bu xəzinə mənə Ərşin altından verilmişdir. Bu iki ayəni öyrənin və öyrədin qadınlarınıza, övladlarınıza. Onunla namaz qılın, dua edin və oxuyun”¹⁵⁶¹.

عن حذيفة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: فضلنا على الناس بثلاث : جعلت صفوفنا كصفوف الملائكة و جعلت لنا الأرض كلها مسجدا و جعلت تربتها لنا طهورا إذا لم نجد الماء و أعطيت هذه الآيات من آخر **سورة البقرة** من كثر تحت العرش لم يعطها نبي قبلي . قال الشيخ الألباني : صحيح

Huzeyfə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Biz insanlardan (ümmətlərdən) 3 şeylə üstün edildik: Səflərimiz mələklərin səfəri kimi edildi, yer üzü mənim üçün bütünlüklə səcdəgah seçildi, su tapmadıqda belə torpaq mənim üçün təmiz qərar verildi. Məndən öncə heç bir Peyğəmbərə verilməyən xəzinə olaraq Ərşin altından mənə Bəqərə surəsinin iki ayəsi verilmişdir”¹⁵⁶².

عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ قَالَ نَبِيْنَا هُوَ يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ **سُورَةَ الْبَقَرَةِ** وَفَرَسُهُ مَرْبُوطَةٌ عِنْدَهُ إِذْ جَالَتْ الْفَرَسُ فَسَكَتَ فَسَكَتَتْ فَقَرَأَ فَجَالَتْ الْفَرَسُ فَسَكَتَتْ وَسَكَتَتْ الْفَرَسُ ثُمَّ قَرَأَ فَجَالَتْ الْفَرَسُ فَأَنْصَرَفَ وَكَانَ ابْنُهُ يَحْيَى قَرِيبًا مِنْهَا فَأَشْفَقَ أَنْ تُصِيبَهُ فَلَمَّا اجْتَرَهُ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ حَتَّى مَا يَرَاهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ حَدَّثَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَقْرَأَ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ أَقْرَأَ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ قَالَ فَأَشْفَقْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ

¹⁵⁵⁹ əl-Albani “Səhih Cəmi” 1060, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 1940.

¹⁵⁶⁰ əl-Albani “Səhih Cəmi” 1172, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 2052.

¹⁵⁶¹ əl-Albani “Daif Cəmi” 1601, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 3524.

¹⁵⁶² əl-Albani “Səhih Cəmi” 4223, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 7672.

أَنْ تَطَّأَ يَحْيَىٰ وَكَانَ مِنْهَا قَرِيبًا فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَأَنْصَرَفْتُ إِلَيْهِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي إِلَى السَّمَاءِ فَإِذَا مِثْلُ الظِّلَّةِ فِيهَا أَمْثَالُ الْمَصَابِيحِ فَخَرَجَتْ حَتَّىٰ لَا أَرَاهَا قَالَ وَتَدْرِي مَا ذَاكَ قَالَ لَا قَالَ تِلْكَ الْمَلَائِكَةُ ذُنُوبٌ لِصَوْتِكَ وَلَوْ قَرَأْتَ لِأَصْبَحْتَ يَنْظُرُ النَّاسُ إِلَيْهَا لَا تَتَوَارَىٰ مِنْهُمْ.

Useyd İbn Xudeyr ﷺ deyir ki, xurma qurudmaq üçün düzəldilmiş anbarda idim. **Baqərə** surəsini oxuyurdum. Birdən atım hürkdü. Mən Quran oxumağa davam etdim, atım yenə də hürkdü. Mən yenə də oxumağa davam etdim. Atım yenə də hürkdü. Qorxdum ki, at (oğlum) Yəhyanı ayaqlayar. Uşağa yaxınlaşıb (qucağıma götürdükdə) başımın üzərində (səmada) havada sallanaraq çıraq kimi nur saçan buluda oxşar bir şeylər gördüm. Sonra səmaya yüksələrək yox oldular. Səhəri Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedim: “Ya Rəsulullah! Dünən gecə anbarda Quran oxuyurdum, bu zaman atım hürkdü”. Peyğəmbər: “Oxu! Əbu Xudeyr” deyə buyurdu. Mən: “Yenə oxumağa başladı, atım hürkdü” dedim. Peyğəmbər: “Oxu! Əbu Xudeyr” deyə buyurdu. Mən: “Yenə oxumağa başladı, atım hürkdü” dedim. Peyğəmbər: “Oxu! Əbu Xudeyr” deyə buyurdu. Sonra oxumağı dayandırdım. Çünki oğlum Yəhya atın yanında uzanmışdı. Qorxdum ki, onu tapdalyar. İçində çıraq kimi nur saçan buluda oxşar bir şeylər gördüm. Lakin sonra yox oldular. Peyğəmbər: «Bilirsənmi bu nə idi?». Mən: «Xeyr» deyə cavab verdim. Peyğəmbər: «Bunlar Mələklər idi. Sənin səsinə (qulaq asmaq üçün) gəlmişlər. Əgər (səhərə qədər) oxumağa davam etsəydin bu mənzərəni insanlar da seyr edərdilər və onlar heç kəsə də gizli qalmazdılar»¹⁵⁶³.

ما ورد في سورة الكهف

KƏHF SURƏSİ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ كَانَ رَجُلٌ يَقْرَأُ **سُورَةَ الْكَهْفِ** وَعِنْدَهُ فَرَسٌ مَرْبُوطٌ بِشَطَطَيْنِ فَتَعَشَّتُهُ سَحَابَةٌ فَجَعَلَتْ تَدُورُ وَتَدُو وَجَعَلَ فَرَسُهُ يَنْفِرُ مِنْهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ « تِلْكَ السَّكِينَةُ تَنْزَلُ لِلْقُرْآنِ ».

Bəra İbn Azim ﷺ rəvayət edir ki, bir nəfər **Kəhf** surəsini oxuyurdu. Yanında isə iplə bağlı atı da var idi. Bu vaxt bir bulud kölgə salaraq ona yaxınlaşmağa başladı. At isə hürkdü. Səhəri bu kimsə Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək olanları ona başa saldı. Peyğəmbər: «Bu bir səkinət olub Quran üçün enmişdir»¹⁵⁶⁴.

عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ مَنْ قَرَأَ **أَوَّلَ سُورَةِ الْكَهْفِ** وَآخِرَهَا كَانَتْ لَهُ نُورًا مِنْ قَدَمَيْهِ إِلَى رَأْسِهِ وَمَنْ قَرَأَهَا كُلَّهَا كَانَتْ لَهُ نُورًا مَا بَيْنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ. تعليق شعيب الأرنؤوط : إسناده ضعيف

¹⁵⁶³ Buxari 5018.

¹⁵⁶⁴ Buxari 5011, 4724, Müslim 795, 796, 1892, Tirmizi 2885, Əhməd 18509,18532, İbn Hibban 769.

Səhl İbn Muaz atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim **Kəhf** surəsini əvvəlini və ya axırını oxuyarsa ayağının altından başına kimi nur olar. Kim bu surəni bütünlüklə oxuyarsa yer ilə göy arası qədər nur olar”¹⁵⁶⁵.

عن أبي سعيد الخدري قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : من قرأ **سورة الكهف** (كما أنزلت) كانت له نورا يوم القيامة، من مقامه إلى مكة ، و من قرأ عشر آيات من آخرها ثم خرج الدجال لم يضره (لم يسلط عليه (أو لم يكن له عليه سبيل)، و من توطأ فقال: سبحانك اللهم و بحمدك (أشهد أن) لا إله إلا أنت أستغفرك و أتوب إليك ، كتب في رق ، ثم جعل في طابع ، فلم يكسر إلى يوم القيامة " . قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim **Kəhf** surəsini nazil olduğu kimi oxuyarsa Qiyamət günü durduğu yerdən Məkkəyə qədər nur olar. Kim axır ayələrindən 10 ayə oxuyarsa və Dəcəl çıxarsa ona zərər vurmaz (təsir etməz, əleyhinə yol tapmaz) Kim dəstəməz alıb və: **“Subhənəkə Allahummə Və Bihəmdik, Əşhədu Ən Lə İlahə İllə Əntə, Əstəğfirukə Və Ətubu İleyk – Allahım, Sən pak və müqəddəsən! Sənə həmd olsun. Şahidlik edirəm ki, Səndən başqa məbud yoxdur. Səndən bağışlanma diləyir, Sənə tövbə edirəm – deyərsə, bu (söz) bir dəriyə yazılar, üzərinə möhür vurular Qiyamət gününə qədər o, möhür açılmaz (qırılmaz)”**¹⁵⁶⁶.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ألا أخبركم بسورة ملأت عظمتها ما بين السماء والأرض؟ ولقارئها من الأجر مثل ذلك، ومن قرأها غفر له ما بينه وبين الجمعة الأخرى، وزيادة ثلاثة أيام؟ قالوا: (بلى) قلا: **سورة الكهف**. قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sənə Səma ilə yer arasını dolduran əzəmətli surə haqqında xəbər verimmi? Onu oxuyana (yer və göy) arası qədər də savab vardır, onu oxuyana cümə ilə digər cümə arası (günahları) bağışlanar və 3 gündə əlavə”. Mən: “Bəli” dedim. Peyğəmbər: **“Kəhf”** surəsi” deyə buyurdu¹⁵⁶⁷.

عن ابن عباس : قال رسول الله – صلى الله عليه وسلم: **سورة الكهف** تدعى في التوراة: الحائلة؛ تحول بين قارئها وبين النار. قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: **“Kəhf”** surəsi Tövratda – Mane olan adlanır. Onu oxuyan ilə atəş arasında bir mane olar”¹⁵⁶⁸.

¹⁵⁶⁵ Əhməd 15626, 15664, Şueyb Arnavut “Zəif”.

¹⁵⁶⁶ Nəsəi “Kubra” 10788, 10790, Həkim 8562, əl-Albani “Səhih Silsilə” 2651.

¹⁵⁶⁷ Deyləmi 1/2/337, əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədsilər Silsiləsi” 2482.

¹⁵⁶⁸ Beyhəqi “Şuabul İman” 2/475, 2448, əl-Albani “Daif Cəmi” 3292, “Səhih Və Daif Cəmis Sağır” 7036, 8470.

قراءة سورة الكهف يوم الجمعة KƏHF SURƏSİNİN CÜMƏ GÜNÜ OXUNMASI

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ((من قرأ سورة **الكهف** في يوم الجمعة، أضاء له من النور ما بين الجمعتين)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim cümə günü **Kəhf** surəsini oxuyarsa iki cümə arasında ona nur əta olunur”¹⁵⁶⁹.

عن أبي سعيد رضي الله عنه موقوفاً: ((من قرأ سورة **الكهف** ليلة الجمعة، أضاء له من النور ما بينه وبين البيت العتيق)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Səid mərfu olaraq rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim cümə gecəsi **Kəhf** surəsini oxuyarsa onunla Ətiq ev arasında bir nur əta olunur”¹⁵⁷⁰.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : من قرأ **سورة الكهف** يوم الجمعة ، فهو معصوم إلى ثمانية أيام من كل فتنة تكون، فإن خرج الدجال ، عصم منه". قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا

Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim **Kəhf** surəsini Cümə günü oxuyarsa hər bir fitnədən 8 gün qorunur, əgər Dəccəl də çıxarsa ondan da qorunur”¹⁵⁷¹.

العصمة من الدجال DƏCCƏLDƏN QORUNMAQ

عَنْ حَدِيثِ أَبِي الدَّرْدَاءِ يَرْوِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ « مَنْ حَفِظَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ **سُورَةِ الْكَهْفِ** عُصِمَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Dərdə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim **“al-Kəhf”** surəsinin ilk on ayəsini əzbərləsə, Dəccəlin fitnəsindən qorunur!”¹⁵⁷².

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « مَنْ حَفِظَ مِنْ خَوَاتِيمِ **سُورَةِ الْكَهْفِ** ». وَقَالَ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ « مِنْ آخِرِ الْكَهْفِ ». قال الألباني: صحيح.

¹⁵⁶⁹ Həkim 3392, əl-Albani “Səhih Tərgib” 736, “Səhih Cəmi” 6470,

¹⁵⁷⁰ əl-Albani “Səhih Tərgib” 736, “Səhi Cəmi” 6471,

¹⁵⁷¹ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədsilər Sisləsi” 2013.

¹⁵⁷² Muxtəsər Müslim 2098, 1919, 257/809, Əbu Davud 4323, 4325, Nəsəi 10787, İbn Hibban 785, Əhməd 21760, 21712, 27580, əl-Albani “Səhih”.

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim “al-Kəhf” surəsinin sonundan əzbərləyərsə (Dəccəldən qorunar)”¹⁵⁷³.

ما ورد في سورة الحشر HƏŞR SURƏSİ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

أُنبس بن مالك رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم أوصى رجلاً إذا أخذ مضجعه أن يقرأ سورة الحشر إن مت مت شهيداً ، أو قال : من أهل الجنة. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ənəs İbn Məlik رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir kişiyə nəsihət edərək buyurdu: “Yatağına girdiyin zaman Həşr surəsini oxu. Əgər (o, gecə) ölsən şəhid olaraq ölərsən və ya Cənnət əhlindən olarsan”¹⁵⁷⁴.

ما ورد في سورة الدخان DUXAN SURƏSİ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قرأ حم الدخان في ليلة الجمعة غفر له. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Cümə gecəsi Hə Mim – Duxan Surəsini oxuyarsa günahları bağışlanar”¹⁵⁷⁵.

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قرأ حم الدخان في ليلة أصبح يستغفر له سبعون ألف ملك. قال الشيخ الألباني : موضوع

Əbu Hureyrə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim gecə ikən Hə Mim – Duxan Surəsini oxuyarsa yetmiş min mələk bağışlanma dilədiyi halda sabahlayar”¹⁵⁷⁶.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قرأ سورة الدخان في ليلة غفر له ما تقدم من ذنبه. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Duxan surəsini gecə ikən oxuyarsa keçmiş günahları bağışlanar”¹⁵⁷⁷.

¹⁵⁷³ Əbu Davud 4323, 4325, əl-Albani “Səhih”.

¹⁵⁷⁴ İbn Sunni “Aməlu Yəum Vəl Leyl” 712, əl-Albani “Dauf Cəmi” 307, “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 2217.

¹⁵⁷⁵ Tirmizi 2889, əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 4632.

¹⁵⁷⁶ Tirmizi 2888, əl-Albani “Movdu Uydurma”.

¹⁵⁷⁷ əl-Albani “Daif Cəmi” 5772, “Səhih Və Daif Cəmi Səğir” 12545.

ما ورد في سورة يس YƏSİN SURƏSİ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

عن معقل بن يسار قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم (اقرأوها عند موتاكم) يعني **ياسين** . قال الشيخ الألباني : ضعيف

Muaqil İbn Yəsar رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ölülərinizə (ölüm ayağında) olanlara **Yəsın** surəsini oxuyun”¹⁵⁷⁸.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم من دخل المقابر، فقرأ سورة (**يس**) خفف عنهم يومئذ، وكان له بعدد من فيها حسنات. قال الشيخ الألباني : موضوع

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim qəbristanlığa daxil olduğu zaman **Yəsın** surəsini oxuyarsa o, gün qəbristanlıqda olanlara yüngülləşdirilər və (qəbristanlıqda) olan ölülərin sayı qədər ona savab yazılar”¹⁵⁷⁹.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: سورة (**يس**) تدعى في التوراة: المعمة؛ تعم صاحبها بخير الدنيا والآخرة، وتكابد عنه بلوى الدنيا، وتدفع عنه أهويل الآخرة. قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “**Yəsın** surəsu Tövratda Muimmə adlanır, dünya və axirətdə sahibini xeyirlə əhatə edər, dünyanın bələlərinə qarşı ona səbr verər, axirətin müsibətlərini ondan aparar”¹⁵⁸⁰.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: إن لكل شيء قلبا ، وإن قلب القرآن (**يس**) ، من قرأ (**يس**) يريد بها الله ؛ غفر الله له ، وأعطى من الأجر كأنما قرأ القرآن اثني عشرة مرة . وأما مريض (مسلم) قرأه عنده سورة (**يس**) ؛ نزل عليه بعدد كل حرف عشرة أملاك ، يقومون بين يديه صفوفاً ؛ فيصلون ويستغفرون له ، ويشهدون قبضه وغسله ، ويتبعون جنازته ويصلون عليه ، ويشهدون دفنه . وأما مريض (مسلم) قرأ سورة (**يس**) وهو في سكرات الموت ؛ لم يقبض ملك الموت روحه حتى يجيئه رضوان الجنان بشربة من الجنة ؛ فيشرها وهو على فراشه ، فيموت وهو ريان ، (يقبض ملك الموت روحه وهو ريان ، ويمكث في قبره وهو ريان ، ويبعث يوم القيامة وهو ريان ، ويحاسب وهو ريان) ، ولا يحتاج إلى حوض من حياض الأنبياء ؛ حتى يدخل الجنة وهو ريان) . قال الشيخ الألباني : موضوع

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir şeyin qəlbi vardır, Quranın qəlbi isə **Yəsın** surəsidir. Kim **Yəsın** surəsini oxuyaraq onunla Allahdan diləyər, Allah onu bağışlayar, ona Quranı 12 dəfə oxuyanın əcrini yazar. Xəstə (müsəlmanın) yanında **Yəsın** surəsi oxunarsa ona hər bir hərfinə gözə mələk nazil olar, onun

¹⁵⁷⁸ İbn Məcə 1448, Əbu Davud 3121, 3123, İbn Hibban 3002, Əhməd 20301, 20316, əl-Albani “Zəif”.

¹⁵⁷⁹ əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 1246.

¹⁵⁸⁰ Beyhəqi “Şuabul İman” 2/481, 2465, əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 3260.

qarşısında səf-səf dururlar, onun üçün xeyir bərəkət və bağışlanma diləyərlər, ruhunun alınmasına və qüsl edilməsini şahidlik edərlər, cənazəsini müşahidə edər və onun üçün namaz qılar, dəfninə şahidlik edərlər. Hər hansı bir xəstə ölüm ağrıları zamanı **Yəsin** surəsini oxuyarsa ölüm mələyi onun ruhunu ala bilməz hətta Cənnət xəzinədarı Ridvan ona su gətirmədikcə. Yatağında o, sudan içər, ölər və ona Rəyyan olar (Başqa rəvayətdə: Ölüm mələyi onun canını alar və ona Rəyyan olar, qəbrinə yerləşdirildiyi zaman ona Rəyyan olar, Qiyamət günü həşr olunacağı zaman ona Rəyyan olar, hesab olunacağı zaman ona Rəyyan olar) Peyğəmbərlərin hövuzuna ehtiyacı olmaz və Rəyyan Cənnətinə daxil olar¹⁵⁸¹.

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: من قرأ سورة (يس) في ليلة الجمعة ؛ غفر له. قال الشيخ الألباني : ضعيف جدا

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Cümə gecəsi **Yəsin** surəsini oxuyarsa günahları bağışlanar¹⁵⁸².”

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: ما من ميت يموت، فيقرأ عنده سورة (يس)؛ إلا هون الله عز وجل عليه. قال الشيخ الألباني :

موضوع

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Cənazə ölüm anında olduğu zaman yanında **Yəsin** surəsi oxunarsa Allah onun üçün asanlaşdırar¹⁵⁸³.”

عن أبي جعفر محمد بن علي قال : من وجد في قلبه قسوة فليكتب: { **يس و القرآن** } في جام بزعفران ثم يشربه.

Əbu Cəfər Muhəmməd İbn Əli ﷺ rəvayət edir ki: “Kim qəlbində daşlaşma taparsa **Yəsin** surəsini zəfəran (qatılmış suya oxusun) və içsin¹⁵⁸⁴.”

عن قتادة عن أنس قال : قال النبي صلى الله عليه و سلم: إن لكل شيء قلبا وقلب القرآن **يس** ومن قرأ يس كتب الله له بقراءتها

قراءة القرآن عشر مرات. قال الشيخ الألباني : موضوع

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir şeyin qəlbi vardır, Quranın qəlbi isə **Yəsin** surəsidir. Hər kim **Yəsin** surəsini oxuyarsa Allah o kimsəyə Quranı on dəfə oxuyanın savabını yazar¹⁵⁸⁵.”

¹⁵⁸¹ əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 4636, 5870.

¹⁵⁸² əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 5111.

¹⁵⁸³ əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 5219.

¹⁵⁸⁴ Həkim 3603.

¹⁵⁸⁵ Tirmizi 2887, əl-Albani “Daif Cəmius Səğir” 1935.

ما ورد في سورة الواقعة VAQİƏ SURƏSİ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

عن ابن مسعود قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من قرأ سورة الواقعة في كل ليلة لم تصبه فاقة أبدان ومن قرأ كل ليلة } لا أقسم بيوم القيامة { لقي الله يوم القيامة ووجهه في صورة القمر ليلة البدر. قال الشيخ الألباني: ضعيف

İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim hər gecə Vaqiə surəsini oxuyarsa əbədiyyən kasıb olmaz, kim hər gecə Qiyamət surəsini oxuyarsa üzü 14 ay kimi (ışıqlı) olaraq Rəbbi ilə Qiyamət günü görüşər”¹⁵⁸⁶.

عن أنس قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: علموا نساءكم سورة: الواقعة فإنها سورة العن. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qadılarnıza Vaqiə surəsini öyrədin. Həqiqətən bu surə varlandırıcıdır”¹⁵⁸⁷.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من قرأ سورة الواقعة وتعلمها لم يكتب من الغافلين، ولم يفتقر هو وأهل بيته. قال الشيخ الألباني: موضوع

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Vaqiə surəsini oxuyar və onu öyrədərsə Qafillərdən yazılmaz, o və ev əhli kiməsə ehtiyaclı olmaz”¹⁵⁸⁸.

ما ورد في سورة المُلْك MULK SURƏSİ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ «سُورَةٌ مِنَ الْقُرْآنِ ثَلَاثُونَ آيَةً شَفَعَتْ لِصَاحِبِهَا حَتَّى يُغْفَرَ لَهُ تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ». قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qurani Kərimdə otuz ayədən ibarət bir surə vardır. Sahibinə (onu oxuyana) bağışlanana qədər şəfaətçi olacaqdır – Mulk – surəsidir”¹⁵⁸⁹.

¹⁵⁸⁶ əl-Albani “Daif Cəmi” 5773, “Səhîh Və Daif Cəmius Səğir” 12546, “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 289, 290.

¹⁵⁸⁷ Deyləmi 2/278, əl-Albani “Daif Cəmi” 3730, “Səhîh Və Daif Cəmius Səğir” 8169, “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 3880, 5668.

¹⁵⁸⁸ əl-Albani “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 291.

¹⁵⁸⁹ İbn Məcə 3786, Tirmizi 2891, İbn Hibban 788, Əhməd 7982, 8259, 8276, Əbu Davud 1402, 1400, əl-Albani “Səhîh”.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: إن سورةً من كتاب الله ما هي إلا ثلاثون آيةً شَفَعَتْ لِرَجُلٍ فَأَخْرَجَتْهُ مِنَ النَّارِ وَأَدْخَلَتْهُ الْجَنَّةَ. قال الشيخ الألباني: حسن

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Həqiqətən, Allahın Kitabında otuz ayəlik (əl-Mulk) surəsi bir kişini Cəhənnəmdən çıxarıb Cənnətə daxil edərək şəfaət etdi”¹⁵⁹⁰.

عن ابن عباس قال: ضرب بعض أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم جباة على قبر وهو لا يحسب أنه قبر فإذا فيه إنسان يقرأ **سورة تبارك الذي بيده الملك** حتى ختمها فأتى النبي صلى الله عليه وسلم فقال يا رسول الله إني ضربت خبائي على قبر وأنا لا أحسب أنه قبر فإذا فيه إنسان يقرأ سورة تبارك الملك حتى ختمها فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم هي المانعة هي المنجية تنجيه من عذاب القبر. قال الشيخ الألباني: ضعيف وإنما يصح منه قوله هي المانعة.

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ səhabələrindən biri qəbir olduğunu bilmədiyi bir qəbrin üzərində çadırını qurmuşdu. Bir nə (eşitsə) qəbrin sahibi **Mulk** surəsini sonuna qədər oxuyur”. Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: “Ey Allahın Rəsulu! Qəbir olduğunu bilmədiyim bir yerdə çadırını qurmuşdum. Bir də (eşitdim) ki, bir insan (qəbrində) **Mulk** surəsini sonuna qədər oxuyur”. Peyğəmbər: “Bu surə mane olan, qoruyandır, sahibini (onu oxuyanı) qəbr əzabından qurtarar”¹⁵⁹¹.

وعن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال من قرأ **تبارك الذي بيده الملك** كل ليلة منعه الله عز وجل بها من عذاب القبر وكننا في عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم نسميها المانعة وإنما في كتاب الله عز وجل سورة من قرأ بها في ليلة فقد أكثر وأطاب. قال الشيخ الألباني: حسن

İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki: “Kim hər gecə **Mulk** surəsini oxuyarsa Allah bu surə ilə onu qəbr əzabından mane edər. Peyğəmbərin ﷺ zamanında biz bu surəni Maneə (qoruyan) surəsi adlandırardıq. O Allahın kitabından bir surədir. Kim gecə ikən onu oxuyarsa artırır və gözəlləşər”¹⁵⁹².

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «**سُورَةُ تَبَارَكَ** هِيَ الْمَانِعَةُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ». قال الشيخ الألباني: صحيح

İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “**Təbəraka** (əl-Mulk) surəsi qəbr əzabından maneədir”¹⁵⁹³.

¹⁵⁹⁰ Həkim 3838, əl-Albani “Səhih Cəmi” 2092.

¹⁵⁹¹ Tirmizi 2890, əl-Albani “Bu Surə Mane Olandır Sözümdən Başqa “Zəif”.

¹⁵⁹² əl-Albani “Səhih Tərgib” 1589.

¹⁵⁹³ İbn Mərdəveyh, əl-Albani “Səhih Cəmi” 3643, “Silsilətul Əhədisis Sahiha” 1140.

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: يُؤْتَى الرَّجُلُ فِي قَبْرِهِ فَتُؤْتَى رَجُلَاهُ فَيَقُولُ رَجُلًا: لَيْسَ لَكُمْ عَلَيَّ مَا قِيلِي سَبِيلٌ كَانَ يَقْرَأُ بِسُورَةِ **الْمُلْكِ**، ثُمَّ يُؤْتَى مِنْ قِبَلِ صَدْرِهِ أَوْ قَالَ بَطْنِهِ، فَيَقُولُ: لَيْسَ لَكُمْ عَلَيَّ مَا قِيلِي سَبِيلٌ كَانَ يَقْرَأُ بِسُورَةِ **الْمُلْكِ**، ثُمَّ يُؤْتَى رَأْسُهُ فَيَقُولُ: لَيْسَ لَكُمْ عَلَيَّ مَا قِيلِي سَبِيلٌ كَانَ يَقْرَأُ بِسُورَةِ **الْمُلْكِ**، قَالَ: فَهِيَ الْمَانِعَةُ تَمْنَعُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَهِيَ فِي التَّوْرَةِ **سُورَةُ الْمُلْكِ**، وَمَنْ قَرَأَهَا فِي لَيْلَةٍ فَقَدْ أَكْثَرَ وَأَطْيَبَ. قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Məsud رضي الله عنه demişdir: “Kişi qəbirə qoyulduqda (əzab) ona ayaqları tərəfindən yaxınlaşdırılacaq. Ayaqları belə deyəcək: “Mən tərəfdən sizə yol yoxdur, (çünki) o, mənimlə qalxıb **al-Mulk** surəsini oxuyurdu”. Sonra (əzab) ona sinəsi və ya qarını tərəfdən yaxınlaşdırılacaq. Sinəsi və ya qarını deyəcək: “Mən tərəfdən sizə yol yoxdur, (çünki) o, mənimlə **al-Mulk** surəsini oxuyurdu”. Sonra başı tərəfindən yaxınlaşdırılacaq. Başı deyəcək: “Mən tərəfdən sizə yol yoxdur, (çünki) o, mənimlə **al-Mulk** surəsini oxuyurdu”. Bu surə qəbir əzabından maneədir və o, Tövratda da **al-Mulk** surəsidir. Kim onu gecə oxuyarsa, daha çox və daha xoş əməl olar”¹⁵⁹⁴.

ما ورد في سور الزلزلة, الكافرون, النصر

ZƏLZƏLƏ, KƏFİRÜN VƏ NƏSR SURƏSİ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

عن أنس بن مالك قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم من قرأ **إذا زلزلت** عدلت له بنصف القرآن ومن قرأ **قل يا أيها الكافرون** عدلت له بربع القرآن ومن قرأ **قل هو الله أحد** عدلت له بثلاث القرآن. قال الشيخ الألباني : حسن دون فضل زلزلت

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim **Zalzala** surəsini oxuyarsa onun üçün bu surə Quranın yarısına bərabər tutular, hər kim **Kəfirun** surəsini oxuyarsa bu surə onun üçün Quranın 4/1 bərabər tutular, kim də **İxlas** surəsini oxuyarsa bu surə Quranın 3/1 bərabər tutular”¹⁵⁹⁵.

عن أنس بن مالك : أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال لرجل من أصحابه هل تزوجت يا فلان ؟ قال لا والله يا رسول الله ولا عندي ما أتزوج به قال أليس معك **قل هو الله أحد** ؟ قال بلى قال ثلث القرآن قال أليس معك **إذا جاء نصر الله والفتح** ؟ قال بلى قال ربع القرآن قال أليس معك **قل يا أيها الكافرون** ؟ قال بلى قال ربع القرآن قال أليس معك **إذا زلزلت الأرض** ؟ قال بلى قال ربع القرآن قال تزوج تزوج قال الشيخ الألباني : ضعيف

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم səhabələrindən bir nəfərə buyurdu: “Ey filankəs! Evləndinmi?”. O: “Vallahi xeyr, Yə Rəsulullah! Evlənmədim (evlənməyə imkanım da) yox” dedi. Peyğəmbər: “Əzbərində **İxlas** surəsi

¹⁵⁹⁴ Həkim 3839, əl-Albani “Səhih Tərgib” 1475.

¹⁵⁹⁵ Tirmizi 2893, 2894, əl-Albani “Zəlzələ surəsindən başqa Səhih”.

varmı?” deyə buyurdu. O: “Bəli” dedi. Peyğəmbər: “O, Quranın 3/1-dir” deyə buyurdu. Peyğəmbər: “Əzbərində **Nəsr** surəsi varmı?” deyə buyurdu. O: “Bəli” dedi. Peyğəmbər: “O, Quranın 4/1-dir” deyə buyurdu. Peyğəmbər: Əzbərində **Kəfirun** surəsi varmı?” deyə buyurdu. O: “Bəli” dedi. Peyğəmbər: “O, Quranın 4/1-dir” deyə buyurdu. Peyğəmbər: “Əzbərində **Zalzala** surəsi varmı?” deyə buyurdu. O: “Bəli” dedi. Peyğəmbər: “O, Quranın 4/1-dir”. Evlən, evlən – deyə buyurdu”¹⁵⁹⁶.

ما ورد في سورة الإخلاص İXLAS SURƏSİ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

عَنْ مُعَاذِ بْنِ أَنَسِ الْجُهَنِيِّ ۞ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ قَرَأَ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ حَتَّى يَخْتِمَهَا عَشْرَ مَرَّاتٍ بَنَى اللَّهُ لَهُ قَصْرًا فِي الْجَنَّةِ (فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: إِذَا تَسْتَكْبِرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُ أَكْثَرُ وَأَطْيَبُ)». قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ

Muaz İbn Ənəs əl-Cuhəni ۞ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ۞ buyurdu: “Kim **“De: O Allah Təkdir”** (əl-İxlas surəsini) oxuyaraq 10 dəfə başa çatdırarsa, Allah Cənnətdə onun üçün qəsir tikər (Başqa rəvayətdə: Ömər ۞ dedi: “Əgər artırsam Yə Rəsulullah!”. Peyğəmbər: “Allah ən gözəl artırandı” deyə buyurdu)¹⁵⁹⁷.

عن أبي أيوب قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أيعجز أحدكم أن يقرأ في ليلة ثلث القرآن؟ من قرأ **الله الواحد الصمد** فقد قرأ ثلث القرآن قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Əyyub ۞ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ۞ buyurdu: “Bir gecədə Quranın 3/1 oxumaqdan hansınız acizsiniz? Kim **İxlas** surəsini oxuyarsa Quranın 3/1 oxumuş olar”¹⁵⁹⁸.

عن أبي هريرة قال: أقبلت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم فسمع رجلا يقرأ **قل هو الله أحد الله الصمد** فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم وجبت قلت ما وجبت؟ قال الجنة. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə ۞ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ۞ ilə birlikdə gəldim. Bir kişinin **İxlas** surəsini oxuduğunu eşitdi və vacib oldu deyə buyurdu. Mən: “Nə vacib oldu?” dedim. O: “Cənnət” deyə buyurdu¹⁵⁹⁹.

¹⁵⁹⁶ Tirmizi 2895, əl-Albani “Zəif”.

¹⁵⁹⁷ İbn Sunni “Aməlul Yəvni vəl Leyl” 692, Əhməd 15648, 15695, 15610, əl-Albani “Səhih Silsilə” 589. Ömər ۞ sözündən başqa “Səhih”.

¹⁵⁹⁸ Tirmizi 2896, əl-Albani “Səhih”.

عن أنس بن مالك: عن النبي صلى الله عليه وسلم قال من قرأ كل يوم مائتي مرة قل هو الله أحد محي عنه ذنوب خمسين سنة إلا أن يكون عليه دين. وهذا الإسناد عن النبي صلى الله عليه وسلم قال من أراد أن ينام على فراشه فنام على يمينه ثم قرأ قل هو الله أحد مائة مرة إذا كان يوم القيامة يقول له الرب يا عبدي أدخل على يمينك الجنة. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Ənəs رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim *İxlas* surəsini hər gün 100 dəfə oxuyarsa (qul) borcu istisna olmaqla 50 illik günahları bağışlanar. Başqa rəvayətdə: “Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Kim yatmaq istədiyi zaman sağ tərəfi üzərə uzanar və 100 dəfə *İxlas* surəsini oxuyarsa Allah Qiyamət günü ona buyurur: Ey qulum! Sağından Cənnətə gir!”¹⁶⁰⁰.

عن أبي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم قل هو الله أحد تعدل ثلث القرآن. قال الشيخ الألباني: صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “*İxlas* surəsi Quranın 3/1 bərabərdir”¹⁶⁰¹.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «احْتَسِبُوا فَإِنِّي سَأَقْرَأُ عَلَيْكُمْ ثُلُثَ الْقُرْآنِ». فَحَسَدَ مَنْ حَسَدَ ثُمَّ خَرَجَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَرَأَ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) ثُمَّ دَخَلَ فَقَالَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ إِنِّي أَرَى هَذَا خَيْرٌ جَاءَهُ مِنَ السَّمَاءِ فَذَلِكَ الَّذِي أُدْخِلُهُ. ثُمَّ خَرَجَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ «إِنِّي قُلْتُ لَكُمْ سَأَقْرَأُ عَلَيْكُمْ ثُلُثَ الْقُرْآنِ أَلَا إِنِّي تَعَدَّلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ».

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Toplanın sizə Quranın 3/1 oxuyacağam”. Toplanan toplandı sonra Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم otağından çıxaraq *İxlas* surəsini oxudu və otağına qayıtdı. Biz bir-birimizə: Görünür bu xəbər ona səmadən gəlmişdir. Ona görə içəri daxil olmurdu. Sonra Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم otağından çıxaraq buyurdu: “Sizə Quranın 3/1 oxuyacağımı demişdim, oxuduğum surə Quranın 3/1 bərabərdir”¹⁶⁰².

فَتَادَةَ بِهَذَا الْإِسْتِادِ. وَفِي حَدِيثِهِمَا مِنْ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « إِنَّ اللَّهَ جَزَأُ الْقُرْآنِ ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ فَجَعَلَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ جُزْأً مِنْ أَجْزَاءِ الْقُرْآنِ ».

Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Allah Quranı 3 hissəyə bölmüşdür. *İxlas* surəsini Quranın bir hissəsi etmişdir”¹⁶⁰³.

¹⁵⁹⁹ Tirmizi 2897, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶⁰⁰ Darimi “Fadlul Quran” 27, Tirmizi 2898, əl-Albani “Zəif”.

¹⁶⁰¹ Tirmizi 2899, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶⁰² Müslim 1924, Tirmizi 2900.

¹⁶⁰³ Müslim 1923.

عن أنس بن مالك قال: كان رجل من الأنصار يؤمهم في مسجد قباء فكان كلما افتتح سورة يقرأ لهم في الصلاة فقرأ بها افتتح **بقل هو الله أحد** حتى يفرغ منها ثم يقرأ بسورة أخرى معها وكان يصنع ذلك في كل ركعة فكلمه أصحابه فقالوا إنك تقرأ هذه السورة ثم لا ترى أنها تجزيك حتى تقرأ بسورة أخرى فإما أن تقرأ بها وإما أن تدعها وتقرأ بسورة أخرى قال ما أنا بتاركها إن أحببتكم أن تؤمكم بها فعلت وإن كرهتم تركتكم وكانوا يرونه أفضلهم وكرهوا أن يؤمهم غيره فلما أتاهم النبي صلى الله عليه وسلم أخبروه الخبر فقال يا فلان ما يمنعك مما يأسر به أصحابك وما يملكك أن تقرأ هذه السورة في كل ركعة؟ فقال يا رسول الله إني أحبها فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن حبها أدخلك الجنة. وروى مبارك بن فضالة عن ثابت عن أنس أن رجلاً قال يا رسول الله إني أحب هذه السورة قل هو الله أحد فقال إن حبك إياها يدخلك الجنة. قال الشيخ الألباني: حسن صحيح

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, ənsardan bir nəfər Quba məscidində imamlıq edirdi. Bir surəni namazda onlara oxuya bildikdə **İxlas** surəsi ilə başlayar sonra başqa bir usrə oxuyardı və hər rukətdə eyni şeyi təkrar edərdi. Səhabələr: “Sən bir surə oxuyur, sonra onu yetərli görməyib başqa surə də oxuyursan. Ya daima bu surəni oxu, ya da digərini” dedilər. Ənsar: “Mən bu surəni sevirəm və onu oxumağı tərk etməyəcəyəm, sizə bu surə ilə namaz qıldırmağımı istəsəniz edəcəyəm, yox əgər istəməsəniz imamlığı buraxaram” dedi. Bu kimsə fəzilət sahiblərindən olduğu üçün başqa birisinin onlara imamlıq etmələrini istəmirdilər. Peyğəmbər ﷺ onların yanlarına gəlmiş zaman ona hadisəni xəbər verdilər. Peyğəmbər: “Ey Filan! Cəmaatın dediyini etməməyə və hər rukətdə bu surəni oxumağına səbəb nədir?” deyər buyurdu. O: “Yə Rəsulullah! Mən bu surəni sevirəm” dedi. Peyğəmbər: “Bu surəyə olan sevgin səni Cənnətə salacaqdır” deyər buyurdu¹⁶⁰⁴.

عن أبي بن كعب: أن المشركين قالوا لرسول الله صلى الله عليه وسلم انسب لنا ربك فأُنزل الله { **قل هو الله أحد الله الصمد** } فالصمد الذي لم يلد ولم يولد لأنه ليس شيء يولد إلا سيموت ولا شيء يموت إلا سيورث وإن الله عز وجل لا يموت ولا يورث ولم يكن له كفوا أحد } قال لم يكن له شبيه ولا عدل وليس كمثلته شيء. قال الشيخ الألباني: حسن دون قوله والصمد الذي

Ubey İbn Kəb ﷺ rəvayət edir ki, Müşriklər Peyğəmbər ﷺ dedilər: “Rəbbini (nəsəbini) bizə tanı”. Allah **İxlas** surəsini nazil etdi: **“De: “O Allah Təkdir! Allah Möhtac deyildir. O, nə doğub, nə doğulub, Onun Bənzəri də yoxdur”. (əl-İxlas 1-4).** Saməd olan Allah nə doğmuş, nə də doğulmuşdur, doğulan hər kəs mütləq öləcəkdir, ölən hər kəsin mirası paylanılacaqdır, Allah ölməz və mirası da paylanmaz, Onun oxşarı, bənzəri, şəriki də yoxdur”¹⁶⁰⁵.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ أَنَّ رَجُلًا سَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدُ اللَّهُ الصَّمَدُ** ثُمَّ يُرَدِّدُهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ وَكَانَ الرَّجُلُ يَقَالُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثَلَاثَ الْقُرْآنِ.

¹⁶⁰⁴ Tirmizi 2901, əl-Albani “Həsən Səhih”.

¹⁶⁰⁵ Tirmizi 3364, əl-Albani “Həsən”.

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, (bir dəfə gecə vaxtı) bir nəfər başqa birisinin: “***İxlas*** surəsini təkrar-təkrar oxuduğunu eşitdi. Səhər açılarda o, Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib eşitdiklərini ona danışdı və sanki həmin adamın bu surəni ucuz tutduğunu bildirmək istədi. Lakin Peyğəmbər: “Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, bu surə Quranın üçdə birinə bərabərdir”¹⁶⁰⁶.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَصْحَابِهِ أُعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ وَقَالُوا إِنَّا يُطِيقُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ **فَقَالَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ** ثُلُثُ الْقُرْآنِ.

Əbu Səid əl-Xudri رضي الله عنه rəvayət edir ki, (Bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ əshabələrinə belə buyurdu: “Hansı biriniz bir gecədə Quranın üçdə birini oxuya bilər?”. Bu, əshabələrə ağır gəldi və onlar dedilər: “Bunu hansı birimiz bacara bilər ki, ya Rəsulullah?!”. Peyğəmbər: “Allah Təkdir, Möhtac deyildir” Quranın üçdə birinə bərabərdir”¹⁶⁰⁷.

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - بَعَثَ رَجُلًا عَلَى سَرِيَّةٍ وَكَانَ يَقْرَأُ لِأَصْحَابِهِ فِي صَلَاتِهِمْ فَبَحِثْتُمْ بِ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) فَلَمَّا رَجَعُوا ذُكِرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ « سَلُّوهُ لِأَيِّ شَيْءٍ يَصْنَعُ ذَلِكَ ». فَسَأَلُوهُ فَقَالَ لِأَنَّهَا صِفَةُ الرَّحْمَنِ فَأَنَا أَحِبُّ أَنْ أَقْرَأَ بِهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « أَخْبِرُوهُ أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّهُ ».

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir kişini bölük başçısı olaraq göndərmişdi. O kişi yanındakılarla namaz qılarkən daimə “***Qul Huvallahu Əhad***” surəsini oxuyardı. Onlar qayıtdıqda bunu Peyğəmbərə ﷺ bildirdilər. Peyğəmbər: “Ondan nəyə görə bunu etdiyini soruşun.” Səhəbələr o kişidən soruşdular. O, belə dedi: “Çünkü ***İxlas*** surəsi əl-Rəhmanın sifətidir. Mən də onu oxumağı sevirəm.” Peyğəmbər: “Ona xəbər verin ki, Allah da onu sevir!”¹⁶⁰⁸.

ما ورد في سورة الفلق و الناس

FƏLƏQ VƏ NƏS SURƏLƏRİ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

عن عقبه بن عامر الجهني قال: بينا أنا أقود برسول الله صلى الله عليه و سلم راحلته في غزوة إذ قال يا عقبه قل فاستمعت ثم قال يا عقبه قل فاستمعت فقالها الثالثة فقلت ما أقول فقال **قل هو الله أحد** فقرأ السورة حتى ختمها ثم قرأ **قل أعوذ برب الفلق** وقرأت معه

¹⁶⁰⁶ Buxari 5013.

¹⁶⁰⁷ Buxari 5015, Müslim 1922.

¹⁶⁰⁸ Müslim 813, 1926.

حتى ختمها ثم قرأ قل أعوذ برب الناس فقرأت معه حتى ختمها ثم قال (عند ذلك ما سألت سائل بمثلهما) ما تعوذ بمثلهن أحد. قال الشيخ الألباني : صحيح

Ukbə İbn Amr əl-Cuhəni ﷺ rəvayət edir ki, döyüslərin birində Peyğəmbərin ﷺ dəvəsini çəkirdim. Mənə: “Ey Uqbə! Oxu” dedi. Mən: “Nə dediyini yaxşı eşitmədim, qulaq verdim”. O: “Ey Uqbə! Oxu” dedi. Mən yenə də yaxşı eşitmədim. Üçüncü dəfə: Oxu!” dedi. Mən: “Nə oxuyum?” dedim. O: “İxlas” surəsini sonuna qədər oxudu, sonra: “Fələq” surəsini mən də onunla birlikdə sonuna qədər oxuduq, sonra: “Nəs” surəsini mən də onunla birlikdə sonuna qədər oxuduq, sonra buyurdu: “Heç kimsə bu surələrin misli kimisiylə Allahdan bir şey diləməmişdir, heç kimsə bu surələrin misli kimisiylə Allaha sığınmamışdır”¹⁶⁰⁹.

بن عباس الجهني أخبره أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال له : يا بن عباس ألا أدلك أو قال ألا أخبرك بأفضل ما يتعوذ به المتعوذون قال بلى يا رسول الله قال قل أعوذ برب الفلق وقل أعوذ برب الناس هاتين السورتين. قال الشيخ الألباني : صحيح

Abis İbn Cuhəni ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə buyurdu: “Ey Abis! Allaha sığınanların ən dəyərli olanı haqqında sənə xəbər verimmi?”. Mən: “Bəli, Yə Rəsulullah!” dedim. O: “Fələq və Nəs surələri adlanan iki surə” deyərək buyurdu¹⁶¹⁰.

عن عقبة بن عامر قال: أتيت رسول الله صلى الله عليه و سلم وهو راكب فوضعت يدي على قدمه فقلت أقرئني سورة هود أقرئني سورة يوسف فقال لن تقرأ شيئاً أبلغ عند الله عز و جل من قل أعوذ برب الفلق. قال الشيخ الألباني : صحيح

Ukbə İbn Amr əl-Cuhəni ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim və əlimi ayağının üzərinə qoydum. Mənə: Hud və Yusuf surələrini oxu – dedim. O: “Sən Fələq surəsindən Allah dərgahında daha üstün bir şey oxumamısan”¹⁶¹¹.

عن عقبة بن عامر عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: أنزل على آيات لم ير مثلهن قل أعوذ برب الفلق إلى آخر السورة وقل أعوذ برب الناس إلى آخر السورة. قال الشيخ الألباني : صحيح

¹⁶⁰⁹ Nəsəi 5430, 5431, 5433, 5438, əl-Albani “Səhih Cəmi” 7948, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 13908.

¹⁶¹⁰ Nəsəi 5432, əl-Albani “Səhih Cəmi” 7839, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 13797.

¹⁶¹¹ Nəsəi 5439, əl-Albani “Səhih”.

Ukbə İbn Amr əl-Cuhəni رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Mənə misli bərabəri görünməyən surələr nazil oldu. **Falaq** və **Nas** surələrini sonuna qədər oxudu”¹⁶¹².

عن عائشة : أن النبي صلى الله عليه و سلم نظر إلى القمر فقال يا عائشة استعيزي بالله من شر هذا ؟ فإن هذا الغاسق إذا وقب.
قال الشيخ الألباني : حسن صحيح

Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ aya baxaraq buyurdu: “Ey Aişə! Bunun şərrindən Allaha sığın – çökən zülmətin şərrindən”¹⁶¹³.

عن أبو سعيد رضي الله عنه قال: كان رسول الله ﷺ يتعوذ من الجن، وعين الإنسان، حتى نزلت ﴿المعوذتان﴾ فلما نزلتا أخذهما وترك ما سواهما)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Səid رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ **Muavviateyn** surələri nazil olana qədər cin və insanların nəzərindən (gözündən) Allaha sığınardı. Lakin bu surələr nazil olduqdan sonra onlardan tutdu və digər şeyləri tərk etdi”¹⁶¹⁴.

عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: من قرأ بعد صلاة الجمعة **(قل هو الله أحد)** و **(قل أعوذ برب الفلق)** و **(قل أعوذ برب الناس)** سبع مرات ؛ أجاره الله بها من سوء إلى الجمعة الأخرى. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim Cümə namazından sonra yeddi dəfə: **İxlas**, **Falaq** və **Nas** surələrini oxuyarsa Allah digər cüməyə qədər onu günahdan qoruyar”¹⁶¹⁵.

عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: أتعب يا جبير! إذا خرجت سفرا أن تكون من أمثل أصحابك هيئة و أكثرهم زادا ؟ اقرأ هذه السور الخمس : { **قل يا أيها الكافرون** } و { **إذا جاء نصر الله و الفتح** } و { **قل هو الله أحد** } و { **قل أعوذ برب الفلق** } و { **قل أعوذ برب الناس** } و افتح كل سورة بـ { **بسم الله الرحمن الرحيم** } و اختتم بـ { **بسم الله الرحمن الرحيم** }. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Bilrsənmi) nə sevimlidir Yə Cubeyr! Səfərə çıxdığın zaman səfər yoldaşlarından daha əfzəl və fəzilətli olasan. Bu beş

¹⁶¹² Müslim 1928, Nəsəi 5440, Tirmizi 3367, 2902, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶¹³ Tirmizi 3366, əl-Albani “Həsən Səhih”.

¹⁶¹⁴ İbn Məcə 3576, 3511, Nəsəi 5494, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶¹⁵ İbn Sünni “Aməlu Yəum Vəl Leyl” 369, əl-Albani “Daif Cəmi” 5764, “Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi” 4129, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 12537.

surəni oxu: **Kəfirun, Nəsr, İxlas, Fələq** və **Nəs** surələrini oxuyarsa. Hər birini **Bismillah** ilə başla və **Bismillah** ilə bitir¹⁶¹⁶.

عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: **الفلق**: حب في جهنم مغطى. قال الشيخ الألباني: ضعيف

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “**Fələq** – Cəhənnəmdə üstü örtülmüş bir quyudur¹⁶¹⁷.”

عن ابن عمرو عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: **الفلق**: سجن في جهنم يحبس فيه الجبارون و المتكبرون و إن جهنم لتعود بالله منه. قال الشيخ الألباني: ضعيف

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “**Fələq** – Cəhənnəmdə olan türmədir. Təkəbbürlülər və əzəmətlilər həbs olunub orada. Cəhənnəm ondan Allaha sığınır¹⁶¹⁸.”

عن عقبة بن عامر عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: لن تقرأ شيئاً أبلغ عند الله من: { **قل أعوذ برب الفلق** } . قال الشيخ الألباني: صحيح

Ukbə İbn Amr əl-Cuhəni ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah dərgahında bundan daha üstün bir şey oxunmamışdır: **Fələq** surəsi¹⁶¹⁹.”

عن أنس عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: من قرأ إذا سلم الإمام يوم الجمعة قبل أن يثني رجله: فاتحة الكتاب و { **قل هو الله أحد** } و { **قل أعوذ برب الفلق** } و { **قل أعوذ برب الناس** } سبعا سبعا غفر له ما تقدم من ذنبه و ما تأخر. قال الشيخ الألباني: موضوع

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim cümə günü imam salam verib namazı bitirdikdən sonra və ayaqlarını uzatmamışdan qabaq 7 dəfə: **Fatiha, İxlas, Fələq** və **Nəsi** surələrini oxuyarsa keçmiş və gələcək günahları bağışlanar¹⁶²⁰.”

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ بَيْنَا أَنَا أَسِيرُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَيْنَ الْحُحْمَةِ وَالْأَبْوَاءِ إِذْ غَشِيَتْنَا رِيحٌ وَظَلَمَةٌ شَدِيدَةٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَعَوَّذُ بِ { **أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ** } وَ { **أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ** } وَيَقُولُ «يَا عُقْبَةُ تَعَوَّذْ بِهِمَا فَمَا تَعَوَّذَ مُتَعَوِّذٌ بِمِثْلِهِمَا». قَالَ وَسَمِعْتُهُ يُؤْمِنُ بِهِمَا فِي الصَّلَاةِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح

¹⁶¹⁶ əl-Albani “Daif Cəmi” 88, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 1101.

¹⁶¹⁷ əl-Albani “Daif Cəmi” 4033, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 8464.

¹⁶¹⁸ əl-Albani “Daif Cəmi” 4034, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 8465.

¹⁶¹⁹ əl-Albani “Daif Cəmi” 5317, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 9348.

¹⁶²⁰ əl-Albani “Daif Cəmi” 5758, “Səhih Və Daif Cəmius Səğir” 12531.

Uqbə İbn Amir رضي الله عنه demişdir: “Mən Allah Elçisi ﷺ ilə birlikdə Cuhfə ilə Əbva kəndlərinin arasında yol getdiyimiz zaman bizi külək yaxaladı və qatı zülmət bürüdü. Allah Elçisi ﷺ *əl-Fələq* və *ən-Nəs* surələri ilə Allaha sığınmağa başladı və mənə dedi: “Ey Uqbə, bu iki surə ilə sığın! Heç bir kəs bu ikisinə bənzər bir şey ilə sığınmamışdır”. Mən Allah Elçisinin ﷺ bizə bu iki surə ilə namaz qıldırıldığını eşitmişəm”¹⁶²¹.

عَنْ عُمَيْرِ بْنِ عَامِرٍ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «أَلَمْ تَرَ آيَاتِ أَنْزَلَتْ اللَّيْلَةَ لَمْ يَرِ مِثْلَهُنَّ قَطُّ» ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ وَ ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾.

Uqbə İbn Amir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Allah Elçisi ﷺ buyurdu: “Gecə nazil olan və ona bənzər heç görülməyən ayələri görmədinmi? (Onlar): “De: “Pənah aparırım Sübhün Rəbbinə” (əl-Fələq) və “De: “Pənah aparırım insanların Rəbbinə” (ən-Nəs) (surələrindəki ayələrdir)”¹⁶²².

نهى عن اللعان

LƏNƏT ETMƏYİN QADAĞAN OLMASI

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قيل يا رسول الله ، ادعُ الله على المشركين . قال : (إني لم أبعث لعاناً ، ولكن بعثت رحمةً) قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Ey Allahın Elçisi! Müşriklərin əleyhinə Allaha dua et!” O dedi: “Mən lənət oxumaq üçün göndərilmişəm. Əksinə, rəhmət olaraq göndərilmişəm”¹⁶²³.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قَدِمَ الطُّفَيْلُ بْنُ عَمْرِو الدُّوسِيِّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ دُوسًا قَدِ عَصَتْ وَأَبَتْ فَادْعُ اللَّهَ عَلَيْهَا فَاسْتَقْبَلْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقِبْلَةَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ فَظَنَّ النَّاسُ أَنَّهُ يَدْعُو عَلَيْهِمْ فَقَالَ ك ﴿اللَّهُمَّ اهْدِ دُوسًا وَأَنْتَ بِهِمْ﴾ قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Tufeyl İbn Amr əd-Dövsü Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib dedi: “Ey Allahın elçisi! Dövs qəbiləsi asilik etmiş və (haqdan) üz çevirmişdir. Onların əleyhinə Allaha dua et!”. Peyğəmbər ﷺ üzünü qibləyə tutub əllərini (göyə) qaldırdı. Camaat elə zənn etdi ki, Peyğəmbər ﷺ onlara

¹⁶²¹ Əbu Davud 1463, 1465, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶²² Muslim 1927.

¹⁶²³ Buxari “Ədəbul Mufrad” 610, əl-Albani “Səhih”.

bəddua edəcək. (O isə əksinə): “*Allahumməhdi Dousən Vəti Bihim* – Allahım! Dövs qəbiləsini doğru yola yönəlt və onları (haqqa) gətir”- deyə dua etdi¹⁶²⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « لَا يَنْبَغِي لِصِدِّيقٍ أَنْ يَكُونَ لَعَانًا ».

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Möminə (Sadiqə – doğru-dürüstə) lənət etmək yaraşmaz”¹⁶²⁵.

عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ « إِنَّ اللّعَانِينَ لَا يَكُونُونَ شُهَدَاءَ وَلَا شَفَعَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ».

Əbu Dərda رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Tənə və lənət edən insanlar Qiyamət günü şahid və şəfaətçi olmazlar”¹⁶²⁶.

عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ قَالَتْ سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا لَعَنَ شَيْئًا صَعِدَتْ اللَّعْنَةُ إِلَى السَّمَاءِ فَتُعَلَّقُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ دُونَهَا ثُمَّ تَهْبِطُ إِلَى الْأَرْضِ فَتُعَلَّقُ أَبْوَابُهَا دُونَهَا ثُمَّ تَأْخُذُ بِيَمِينِهَا وَشِمَائِلِهَا لَا فِإِذَا لَمْ تَجِدْ مَسَاغًا رَجَعَتْ إِلَى الَّذِي لَعَنَ فَإِنْ كَانَ لِذَلِكَ أَهْلًا وَإِلَّا رَجَعَتْ إِلَى قَائِلِهَا ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ.

Əbu Dərda رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir qul hər hansı bir şeyə lənət edərsə o, lənət səmalara doğru yüksələr. Lakin səma qapıları lənətə qarşı bağlanır. Sonra yerə doğru qayıdılar. Bu dəfə yer qapıları da onun üzünə bağlanırlar. Sonra o lənət özünü sağa-sola çıxır. Girəcək bir yer tapmadıqda lənət edilən kimsəyə qayıdər. Əgər lənətə layiq bir kimsədirsə (onda qalar). Əksi təqdirdə lənət edənin özünə qayıdər»¹⁶²⁷.

عَنْ سَمُرَةَ بِنْتِ جُنْدُبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « لَا تَلَاعَنُوا بِاللَّعْنَةِ اللَّهُ وَلَا بَعْضُ اللَّهِ وَلَا بِالنَّارِ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ.

Səmura İbn Cundub رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bir-birinizi Allahın lənətiylə, qəzəbi ilə və Cəhənnəm atəşi ilə lənətləməyiniz”¹⁶²⁸.

عن عبد الله قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم ليس المؤمن بالطعان ولا اللعان ولا الفاحش ولا البذيء قال الشيخ الألباني صحيح :

¹⁶²⁴ Buxari “Ədəbul Mufrad” 611, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶²⁵ Müslim 6773, 2597, Tirmizi 2019, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶²⁶ Müslim 6777, 2598, İbn Hibban 5746, Əhməd 27569, Əbu Davud 4907, 4909, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶²⁷ Əbu Davud 4905, 4907, əl-Albani “Həsən”.

¹⁶²⁸ Əbu Davud 4906, 4908, əl-Albani “Həsən”.

İbn Məsud ☺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☺ buyurdu: “Mömin bir kimsə təhqir edən, alçaldan, lənətləyən və söyüş söyən olmaz (həm söz, həm də əməllə)»¹⁶²⁹.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَجُلًا لَعَنَ الرِّيحَ - وَقَالَ مُسْلِمٌ إِنَّ رَجُلًا نَازَعَتْهُ الرِّيحُ رِدَاءَهُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَلَعَنَهَا - فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « لَا تَلْعَنُهَا فَإِنَّهَا مَأْمُورَةٌ وَإِنَّهُ مَنْ لَعَنَ شَيْئًا لَيْسَ لَهُ بِأَهْلٍ رَجَعَتِ اللَّعْنَةُ عَلَيْهِ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح.

İbn Abbas ☺ rəvayət edir ki, bir kişi küləyi lənətlədi. Müslim deyir ki: “Peyğəmbərin ☺ zamanında külək bir kişinin Rıdasını (geyimini) qaldırdı. Adam da küləyi lənətlədi. Peyğəmbər: “Ona lənət etmə! Çünki o, əmrlə hərəkət edər. Kim lənət əhli olmayan bir şeyi lənətliyərsə o lənət özünə qayıdar”¹⁶³⁰.

عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ قَالَ يَتِمُّمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَامْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ عَلَى نَاقَةٍ فَصَجَرَتْ فَلَعَنَتْهَا فَسَمِعَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ « خُدُّوا مَا عَلَيْهَا وَدَعُوهَا فَإِنَّهَا مُلْعُونَةٌ (لَا تُصَاحِبُنَا نَاقَةٌ عَلَيْهَا لَعْنَةٌ) ». قَالَ عِمْرَانُ فَكَأَنِّي أَرَاهَا الْآنَ تَمْشِي فِي النَّاسِ مَا يَعْزِضُ لَهَا أَحَدٌ.

İmran İbn Huseyn ☺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☺ səfərlərin birində dəvənin belində oturan Ənsardan bir qadın qəzəblənərək dəvəni lənətlədi. Peyğəmbər ☺ qadının lənətini eşitdikdə buyurdu: «Dəvənin belindəkiləri düşürün və özünü də buraxın getsin. Həqiqətən də o, lənətlənmişdir (Başqa rəvayətdə: Lənətlənmiş dəvə bizimlə səfər etməsin)». İmran: «O, dəvə sahibsiz olaraq hər yeri dolaşır (heç kəs də ona əl vurmurdu)»¹⁶³¹.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « الْمُسْتَبَانِ مَا قَالَا فَعَلَى الْبَادِي مِنْهُمَا مَا لَمْ يَعْتَدِ الْمَطْلُومُ ». «.

Əbu Hureyrə ☺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☺ buyurdu: “Qarşılıqlı olaraq söyüşən iki kimsədən günahı (söyülən) kimsə həddi aşmadıqca digərinin üzərindədir”¹⁶³².

عن حذيفة قال : ما تلاعن قوم قط إلا حق عليهم اللعنة. قال الألباني: صحيح

¹⁶²⁹ Tirmizi 1978, əl-Albani “Sahihdə” 320.

¹⁶³⁰ Davud 4908, 4910, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶³¹ Müslim 2595, 2596, 6769, 6771, 7437.

¹⁶³² Müslim 2587, Əbu Davud 4894, 4896.

Huzeyfə ؓ deyir ki: «Bir-birini lənətləyən elə bir qövüm yoxdur ki, onların hamısına lənət olmasın»¹⁶³³.

الدعاء على من ظلم المسلمين MÜSƏLMANLARA ZÜLM EDƏNLƏRƏ BƏD DUA ETMƏK OLAR

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ الْأَحْزَابِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَلَأَ اللَّهُ يَبُوتَهُمْ وَقُبُورَهُمْ نَارًا شَعَلُونَا عَنْ الصَّلَاةِ الْوَسْطَى حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ.

Əli ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Əhzab günü buyurdu: “Allah onların evlərini və qəbirlərini odla doldursun. Bizi orta namazdan qoydular hətta günəş batana qədər”¹⁶³⁴.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رِغْلًا وَذَكَوَانَ وَعُصَيْبَةَ وَبَنِي لَحْيَانَ اسْتَمَدُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى عَادُو فَاَمَدَهُمْ بِسَبْعِينَ مِنَ الْأَنْصَارِ كُنَّا نُسَمِّيهِمُ الْقُرَاءَ فِي زَمَانِهِمْ كَانُوا يَحْتَطِبُونَ بِالنَّهَارِ وَيُصَلُّونَ بِاللَّيْلِ حَتَّى كَانُوا بِيَمِينِ مَعُونَةَ فَتَلَوْهُمْ وَعَدَرُوا بِهِمْ فَبَلَغَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَفَقَتَتْ شَهْرًا يَدْعُو فِي الصُّبْحِ عَلَى أَحْيَاءٍ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ عَلَى رِغْلِ وَذَكَوَانَ وَعُصَيْبَةَ وَبَنِي لَحْيَانَ قَالَ أَنَسٌ فَفَرَرْنَا فِيهِمْ فَرَأَانَا ثُمَّ إِنَّ ذَلِكَ رُفِعَ بَلَّغُوا عَنَّا قَوْمَنَا أَنَّا لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَأَرْضَانَا...

Ənəs ؓ rəvayət edir ki, Rılən, Zəkvan, Useyyə və Bəni Lihyə qəbilələri Peyğəmbərdən ﷺ düşməyə qarşı yardım istədilər. Peyğəmbər ﷺ onlara 70 Ənsar köməyə göndərdi. O, vaxt biz onları Qarilər adlandırardıq. Onlar gündüzləri odun yığar, gecələri isə namaz qıldılar. Məunə quyusu yanında onlara xəyanət edərək onları öldürdülər. Bu xəbər Peyğəmbər ﷺ çatdı. Biz sübh namazında Ərəb qəbilələrindən olan Rılən, Zəkvan, Useyyə və Bəni Lihyə qarşı qnut tutaraq bəd dua etdi. Ənəs: “Biz Qurandan (ölən səhabələr) haqqında ayələr oxuyardıq. Sonra bu ayələr qaldırıldı. (Ayə belə idi): Qövümümüzə çatdırın ki, biz Rəbbimizə qovuşduq. O bizdən razı qaldı və bizləri razı saldı...”¹⁶³⁵.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ؓ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ (يَقُولُ فِي فُتُوته) «اللَّهُمَّ أَنْجِ عِيَاشَ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ، اللَّهُمَّ أَنْجِ سَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ، اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ، اللَّهُمَّ أَنْجِ الْمُسْتَضْعِفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ، اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا سِنِينَ كَسَنِي يُوسُفَ». وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «غَفَارُ غَفَرَ اللَّهُ لَهَا، وَأَسْلَمُ سَأَلَهَا اللَّهَ».

¹⁶³³ Buxari «Ədəbul Mufrad» 318.

¹⁶³⁴ Buxari 2931, 4106, Müslim 627.

¹⁶³⁵ Buxarin 3862, 4090, Müslim 675.

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم axırınıc rükətdə başını (rükudan) qaldırıdıqdan Qnutda dua edib deyərdi: “Allahım, Ayyaş İbn Əbu Rəbiəni xilas et! Allahım, Sələmə İbn Hişamı xilas et! Allahım, Vəlid İbn Vəlid xilas et! Allahım, möminlərdən zəif olanları xilas et! Allahım, Mudar qəbiləsinə olan əzabını şiddətləndir! Allahım, onlara Yusufun zamanında göndərdiyin yeddi (qıtlıq və quraqlıq) illəri kimi illər göndər!” . Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم dua edib deyərdi: “Allah Ğifar qəbiləsinə bağışlasın! Allah Əsləm qəbiləsinə salamatlıq nəsib eləsin!”¹⁶³⁶.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاجِدًا ح قَالَ وَحَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي عِنْدَ النَّبْتِ وَأَبُو جَهْلٍ وَأَصْحَابُ لَهُ جُلُوسٌ إِذْ قَالَ لِبَعْضِهِمْ لِبَعْضٍ أَيُّكُمْ يَجِيءُ بِسَلَى جَزُورٍ بَنِي فُلَانٍ فَيَضَعُهُ عَلَى ظَهْرِ مُحَمَّدٍ إِذَا سَجَدَ فَأَنْبَعَتْ أَشَقَى الْقَوْمِ فَجَاءَ بِهِ فَتَنَظَرَ حَتَّى سَجَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَضَعَهُ عَلَى ظَهْرِهِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ وَأَنَا أَنْظُرُ لَا أُغْنِي شَيْئًا لَوْ كَانَ لِي مَنَعَةٌ قَالَ فَجَعَلُوا يَضْحَكُونَ وَيُجِيلُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاجِدًا لَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ حَتَّى جَاءَتْهُ فَاطِمَةُ فَطَرَحَتْ عَنْ ظَهْرِهِ فَرَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَشَقَّ عَلَيْهِمْ إِذْ دَعَا عَلَيْهِمْ قَالَ وَكَانُوا يَرَوْنَ أَنَّ الدَّعْوَةَ فِي ذَلِكَ الْبَلَدِ مُسْتَجَابَةٌ ثُمَّ سَمَى اللَّهُمَّ عَلَيْكَ يَا أَبِي جَهْلٍ وَعَلَيْكَ بِعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ وَأُمَيَّةَ بْنِ خَلْفٍ وَعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ وَعَدَّ السَّابِغَ فَلَمْ يَحْفَظْ قَالَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ رَأَيْتُ الَّذِينَ عَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَرَغِي فِي الْقَلْبِ قَلْبِ بَدْرٍ.

Abdullah İbn Məsud رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Kəbənin yanında namaz qılarkən Əbu Cəhl və onun dostları (yaxınlıqda bir yerdə) oturmuşdular. Onlardan biri digərlərinə: “Hansı biriniz filan qəbilənin (kəsdiyi) dişi dəvənin döl qişasını¹⁶³⁷ gətirib Muhəmməd صلى الله عليه وسلم səcdə edərkən onun belinə qoya bilər?” – dedi. Onların ən bədbəxti gedib onu gətirdi və bir az gözlədi. Nəhayət, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم səcdə etdikdə onu Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم belinə – kürəklərinin arasına qoydu. Mən (bunu) görürdüm, lakin qarşısını almağa qadir deyildim. Kaş (bunun) qarşısını ala biləcəm qədər gücüm olaydı. (İbn Məsud) dedi: “Onlar (barmaqla) bir-birlərinə işarə edərək gülməyə başladılar. Allahın Elçisi صلى الله عليه وسلم isə səcdədən başını qaldırmırdı. Nəhayət, Fatimə رضي الله عنها onun yanına gəldi və (qişanı) belindən götürüb kənara atdı. Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم başını qaldırdı və (namazı bitirdikdən) sonra üç dəfə: “Allahım, Qureyşin cəzasını ver!” – dedi. Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم bəddua etməsi onlara pis təsir etdi. Çünki onlar bu şəhərdə edilən bədduanın qəbul olunacağına inanırdılar. Sonra Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم adbaad sayaraq: “Allahım, Əbu Cəhlin cəzasını ver! Utbə İbn Rəbiyənin, Şeybə İbn Rəbiyənin, Vəlid İbn Utbənin, Umeyyə İbn Xələfin və Uqbə İbn Əbu

¹⁶³⁶ Buxari 4560, 1006, 2932, 3386, 4598, 6200, 6393, Müslim 1574.

¹⁶³⁷ Heyvanın qarındakı rüşeymin üstünü örtən pərdə.

Muitin cəzasını ver!" – dedi. "O, yeddincisinin də adını çəkdi, lakin (ravi) bunu yadda saxlaya bilmədi. (İbn Məsud) dedi: "Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, Allahın Elçisinin ﷺ adlarını çəkdiyi kəsləri Bədr quyularından birində yerə sərilməmiş gördüm"¹⁶³⁸.

عن عائشة قالت : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم من دعا علي من ظلمه فقد انتصر. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Hər kim zülm edənə bəd dua edərsə mütləq yardım görər"¹⁶³⁹.

عن عبيد بن رفاعة الزرقني عن أبيه – رضي الله عنه قال : لما كان يوم أحد وانكفأ المشركون قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (استموا حتى أُنبي على ربي عز وجل) فصاروا خلفه صُفوفاً فقال : (اللهم لك الحمد كله اللهم لا قابض لما بسطت ولا مقرب لما باعدت ولا مبيد لما قربت ، ولا معطي لما منعت ولا مانع لما أعطيت ، اللهم ابسط علينا من بركاتك ورحمتك وفضلك ورزقك ، اللهم إني أسألك التَّعِيْمَ الْمُقِيمَ الَّذِي لَا يَحُولُ وَلَا يَزُولُ ، اللهم إني أسألك التَّعِيْمَ يَوْمَ الْعَبَلَةِ وَالْأَمْنِ يَوْمَ الْخَوْفِ ، اللهم عَائِداً بِكَ مِنْ سُوءِ مَا أَعْطَيْتَنَا وَشَرَّ مَا مَنَعْتَ مِنَّا ، اللهم حَبِّبْ إِلَيْنَا الْإِيمَانَ وَزَيِّنْهُ فِي قُلُوبِنَا ، وَكْرَهُ إِلَيْنَا الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ ، واجعلنا من الرَّاشِدِينَ ، اللهم تَوْفِقْنَا مُسْلِمِينَ وَأَحْيِنَا مُسْلِمِينَ وَأَلْحِقْنَا بِالصَّالِحِينَ غَيْرِ خَزَايَا وَلَا مَفْتُونِينَ ، اللهم قَاتِلِ الْكُفْرَةَ الَّذِيْنَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِكَ وَيُكَلِّدُونَ رُسُلَكَ ، واجعل عليهم رجزك وعذابك ، اللهم قَاتِلِ الْكُفْرَةَ الَّذِيْنَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَهَ الْحَقِّ) قال الشيخ الألباني : صحيح

Rifaa Zuraqi رضي الله عنها rəvayət edir ki, Uhud döyüşündə müşriklər geri çəkildikən Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Səf-səf düzlənin ki, Rəbbimə təriflər deyim". (Səhabələr) onun arxasında səflərə düzüldülər. Peyğəmbər: "Allahım! Bütün həmdlər Sənə məxsusdur. Allahım! Sənin (Öz nemətlərindən) artırdığını azaldan, uzaqlaşdırdığını yaxınlaşdıran, yaxınlaşdırdığını uzaqlaşdıran, mane olduğunu verən verdiyinə də mane olan (bir kimsə) yoxdur. Allahım! Bizə verdiyin bərəkətlərini, rəhmətini, lütfünü və ruzini artır. Allahım! Səndən dəyişməyən və yox olmayan tükənməz nemətlər diləyirəm. Allahım! Səndən çətin gündə nemət və döyüş günündə əmniyyət diləyirəm. Allahım! Bizə verdiyin şeylərin pisliliyindən və vermədiyən şeylərin şərindən (bunlara görə bəlaya düşməkdən) Sənə sığınırım. Allahım! Bizə imanı sevdik və qəlbimizdə onu gözəlləşdir. Bizdə küfrə, günaha və asiliyə qarşı nifrət oyat. Bizi doğru yolda gedənlərdən et. Allahım! Bizim canımızı müsəlman olaraq al, bizi müsəlman olaraq dirilt və bizi rüsvay etmədən, fitnəyə salmadan əməlisalehlərə qovuşdur. Allahım! (İnsanları) Sənin yolundan döndərən və Sənin elçilərini yalançı sayan kafirləri öldür. Onları cəzalandır və onlara əzab ver. Allahım! Özlərinə Kitab verilmiş kafirləri öldür. Ey haqq İlah!"¹⁶⁴⁰.

¹⁶³⁸ Buxari 240, Müslim 1794.

¹⁶³⁹ Tirmizi 3552, əl-Albani "Zəif".

¹⁶⁴⁰ Buxari "Ədəbul Mufrad" 699, əl-Albani "Səhih".

جواز اللعن على وجه العموم ÜMUMİ LƏNƏT ETMƏK OLAR

عَنْ مُعِيرَةَ قَالَتْ سَأَلَ شَيْبَانُ إِبرَاهِيمَ فَحَدَّثَنَا عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- أَكِلَ الرَّبَا وَمُؤَكَّلَهُ. قَالَ قُلْتُ وَكَاتِبُهُ وَشَاهِدِيهِ قَالَ إِنَّمَا نَحَدِّثُ بِمَا سَمِعْنَا.

1) Riba Yeyən, Verən, Yazan Və İki Şahid: İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Allah riba yeyənə, verənə də lənət etsin. Dəllala və iki şahidə də»¹⁶⁴¹.

حَدَّثَنَا أَبُو الطُّفَيْلِ عَامِرُ بْنُ وَائِلَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ مَا كَانَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- يُسِرُّ إِلَيْكَ قَالَ فَغَضِبَ وَقَالَ مَا كَانَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- يُسِرُّ إِلَيَّ شَيْئًا يَكْتُمُهُ النَّاسَ غَيْرَ أَنَّهُ قَدْ حَدَّثَنِي بِكَلِمَاتٍ أَرْبَعٍ. قَالَ فَقَالَ مَا هُنَّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ قَالَ «لَعَنَ اللَّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَهُ».

2) Valideynləri Lənətləyənə: Əli ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə dörd şeyi buyurdu: «Allah lənət etsin valideynlərini lənətləyənə»¹⁶⁴².

حَدَّثَنَا أَبُو الطُّفَيْلِ عَامِرُ بْنُ وَائِلَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ مَا كَانَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- يُسِرُّ إِلَيْكَ قَالَ فَغَضِبَ وَقَالَ مَا كَانَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- يُسِرُّ إِلَيَّ شَيْئًا يَكْتُمُهُ النَّاسَ غَيْرَ أَنَّهُ قَدْ حَدَّثَنِي بِكَلِمَاتٍ أَرْبَعٍ. قَالَ فَقَالَ مَا هُنَّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ قَالَ «وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ».

3) Allahdan Qeyrisinə Qurban Kəsənə: Amir İbn Vəsilə ﷺ deyir ki: «Bir dəfə mən Əli b. Əbu Talibin ﷺ yanında idim. Bir kişi onun yanına gələrək soruşdu: «Peyğəmbər ﷺ sənə sırr olaraq heç nə deməyib?». Əli ﷺ qəzəblənərək dedi: «Peyğəmbər ﷺ gizli olaraq mənə heç bir şey deməyib. Yalnız bu dörd şeydən başqa». Kişi: «Ey əmirəlmöminin onlar nədir?» deyə soruşdu. Əli: «Peyğəmbər ﷺ buyurdu: «Allahdan qeyrisinə qurban kəsənə Allah lənət etsin»¹⁶⁴³.

حَدَّثَنَا أَبُو الطُّفَيْلِ عَامِرُ بْنُ وَائِلَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ مَا كَانَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- يُسِرُّ إِلَيْكَ قَالَ فَغَضِبَ وَقَالَ مَا كَانَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- يُسِرُّ إِلَيَّ شَيْئًا يَكْتُمُهُ النَّاسَ غَيْرَ أَنَّهُ قَدْ حَدَّثَنِي بِكَلِمَاتٍ أَرْبَعٍ. قَالَ فَقَالَ مَا هُنَّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ قَالَ «وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَوَى مُحَدِّثًا».

¹⁶⁴¹ Müslim 1597, 1598, Bəğavi «Şərhu Sunnə» 8/54.

¹⁶⁴² Müslim 1978, İmam Nəvəvi «Şərh Səhih Muslim» 13/150.

¹⁶⁴³ Müslim 1978, İmam Nəvəvi «Şərh səhih Muslim» 13/150.

4) Yenilik Edənə (Bidətçiyə) Sığınacaq Verənə: Əli ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ mənə dörd şeyi buyurdu: «Allah lənət etsin yenilik edib dinini dəyişənə (bidətçiyə, cinayətkara) sığınacaq verənə»¹⁶⁴⁴.

حَدَّثَنَا أَبُو الطُّفَيْلِ عَامِرُ بْنُ وَائِلَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ مَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يُسِرُّ إِلَيْكَ قَالَ فَغَضِبَ وَقَالَ مَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يُسِرُّ إِلَيَّ شَيْئًا يُكْتُمُهُ النَّاسَ غَيْرَ أَنَّهُ قَدْ حَدَّثَنِي بِكَلِمَاتٍ أَرْبَعٍ. قَالَ فَقَالَ مَا هُنَّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ قَالَ «وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْأَرْضِ».

5) Yerin Əlamətlərini Dəyişənə (Torpaq Sərhədlərini): Əli ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ mənə dörd şeyi buyurdu: «Allah lənət etsin ərazilərin sərhədlərini dəyişdirən kimsəyə»¹⁶⁴⁵.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَحَّلَاتِ مِنَ النِّسَاءِ.

6) Bir-Birinə Bənzəmək İstəyən Kişi Və Qadınlara: İbn Abbas ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ lənət edib kişiyə bənzər qadınlara və qadınlara bənzər kişilərə (və ya bir-birilərinə oxşamaq istəyənlərə)¹⁶⁴⁶.

عن علي (رضي الله عنه) قال إسماعيل وأراه قد رفعه إلى النبي صلى الله عليه وسلم (أن النبي صلى الله عليه وسلم) قال: "لعن الله المحلل والمحلل له". قال الشيخ الألباني: صحيح

7) Muhallil Və Muhalləhul Ləhu: Peyğəmbər ☪ buyurdu: «Allah lənət edib ərindən ayrılmış qadının öz ərinə qayıtmasını halal görənə və həmçinin də bu işi gördürənə»¹⁶⁴⁷.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ لَعَنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ مَثَلَ بِالْحَيَوَانِ.

8) Canlı Olan Bir Şeyi Hədəf Edənlərə: İbn Ömər ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ☪ buyurdu: «Allah lənət edib canlı olan bir şeyi hədəf alanı»¹⁶⁴⁸.

ما يفعال عند رؤية الحيّة İLAN GÖRDÜKDƏ NƏ ETMƏLİ

¹⁶⁴⁴ Müslim 1978, İmam Nəvəvi «Şərh səhih Muslim» 13/150.

¹⁶⁴⁵ Müslim 1978, İmam Nəvəvi «Şərh səhih Muslim» 13/150.

¹⁶⁴⁶ Buxari 5886.

¹⁶⁴⁷ İmam Əhməd 1/450, 451, Əbu Davud 2076, Tirmizi 1119, İbn Məcə 1935, əl-Albani «Səhihul Cəmi» 5101.

¹⁶⁴⁸ Müxtəsər Səhih Müslim 1248, Buxari 5515, Müslim 1958.

عَنْ أَبِي لُبَابَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - نَهَى عَنْ قَتْلِ الْجَنَانِ الَّتِي تُكُونُ فِي الْبُيُوتِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ ذَا الطُّفَيْتَيْنِ وَالْأَثَرِ فَإِنَّهُمَا يَخْطِفَانِ الْبَصَرَ وَيَطْرَحَانِ مَا فِي بُطُونِ النِّسَاءِ. قال الألباني: صحيح.

Əbu Lubəbə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم evlərdə dolaşan ilanların öldürülməsini qadağan etdi. Yalnız (evlərdə dolaşan) iki cizgili və qısa quyruqlu olanları öldürə bilərsiniz. Çünki onlar gözün (nurunu) alar və qadının bətnində olanın düşməsinə səbəbdir¹⁶⁴⁹.

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - بِقَتْلِ ذِي الطُّفَيْتَيْنِ فَإِنَّهُ يَلْتَمِسُ الْبَصَرَ وَيُصِيبُ الْحَبْلَ.

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم iki cizgili ilanın öldürülməsini əmr etdi. Çünki o, gözün (nurunu) alar, və hamiləliyi düşürər¹⁶⁵⁰.

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «اقْتُلُوا الْحَيَّاتِ وَذَا الطُّفَيْتَيْنِ وَالْأَثَرَ فَإِنَّهُمَا يَسْتَسْقِطَانِ الْحَبْلَ وَيَلْتَمِسَانِ الْبَصَرَ». قَالَ سَالِمٌ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ فَلَيْتَ لَا أَتْرُكُ حَيَّةً أَرَاهَا إِلَّا قَتَلْتُهَا فَبَيْنَا أَنَا أُطَارِدُ حَيَّةً يَوْمًا مِنْ دَوَاتِ الْبُيُوتِ مَرَّ بِي زَيْدُ بْنُ الْخَطَّابِ أَوْ أَبُو لُبَابَةَ وَأَنَا أُطَارِدُهَا فَقَالَ مَهَلًا يَا عَبْدَ اللَّهِ. فَقُلْتُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَمَرَ بِقَتْلِهِنَّ. قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَدْ نَهَى عَنْ دَوَاتِ الْبُيُوتِ. قال الألباني: صحيح.

Səlim atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “İki cizgili ilanları və Əbtəri öldürməyi əmr etdi. Çünki onlar gözün (nurunu) alar və (qadının) bətnində olanın düşməsinə səbəbdir”. Səlim deyir ki: İbn Ömər رضي الله عنه gördüyü bütün ilanları öldürürdü. Bir gün ev ilanlarından birini qovarkən yanımdan Əbu Lubəbə İbn AbdulMunzir və ya Zeyd İbn Xattab yanımdan ötürdü. Onlar: “Yavaş ol, ey Abdullah! Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ilanları öldürməyi əmr etmişdir, lakin Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم ev ilanlarını öldürməyi qadağan etmişdir¹⁶⁵¹.”

أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «إِنَّ الْهُوََامَ مِنَ الْجِنَّ فَمَنْ رَأَى فِي بَيْتِهِ شَيْئًا فَلْيُحْرِجْ عَلَيْهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَإِنْ عَادَ فَلْيُقْتَلْهُ فَإِنَّهُ شَيْطَانٌ». قال الألباني: ضعيف.

Əbu Səid رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Həqiqətən ilanlar cinlərdəndir. Hər kim evində (onlardan) birini görürsə üç dəfə getmələrini getmələrini istəsin, əgər yenə qayıdarsa bu zaman öldürsün. Çünki şeytandır¹⁶⁵².”

¹⁶⁴⁹ Müslim 5964, Əbu Davud 5253, 5255, 5252, 5254, İbn Məcə 3534, 3435, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶⁵⁰ Müslim 2232, 5959.

¹⁶⁵¹ Müslim 5962, Əbu Davud 5960, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶⁵² Əbu Davud 5256, 5258, əl-Albani “Zəif”.

أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَبِينَا أَنَا جَالِسٌ عِنْدَهُ سَمِعْتُ تَحْتَ سَرِيرِهِ تَحْرِيكَ شَيْءٍ فَتَنَظَرْتُ فَإِذَا حَيَّةٌ فُقِئَتْ فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ مَا لَكَ فَقُلْتُ حَيَّةٌ هَا هُنَا. قَالَ فَتَرِيدُ مَاذَا قُلْتُ أَفْتُلُّهَا. فَأَشَارَ إِلَى بَيْتٍ فِي دَارِهِ تَلْقَاءَ بَيْتِهِ فَقَالَ إِنَّ ابْنَ عَمِّ لِي كَانَ فِي هَذَا الْبَيْتِ فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ الْأَحْزَابِ اسْتَأْذَنَ إِلَى أَهْلِهِ وَكَانَ حَدِيثَ عَهْدٍ بِعُرْسِ فَأَذِنَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- وَأَمَرَهُ أَنْ يَذْهَبَ بِسِلَاحِهِ فَأَتَى دَارَهُ فَوَجَدَ امْرَأَتَهُ قَائِمَةً عَلَى بَابِ الْبَيْتِ فَأَشَارَ إِلَيْهَا بِالرُّمْحِ فَقَالَتْ لَا تَعْجَلْ حَتَّى تَنْظُرَ مَا أَخْرَجَنِي. فَدَخَلَ الْبَيْتَ فَإِذَا حَيَّةٌ مُنْكَرَةٌ فَطَعَنَهَا بِالرُّمْحِ ثُمَّ خَرَجَ بِهَا فِي الرُّمْحِ تَرْتَكِضُ قَالَ فَلَا أَدْرِي أَيُّهُمَا كَانَ أَسْرَعَ مَوْتًا الرَّجُلُ أَوِ الْحَيَّةُ فَأَتَى قَوْمَهُ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَقَالُوا ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَرُدَّ صَاحِبَنَا. فَقَالَ « اسْتَغْفِرُوا لِصَاحِبِكُمْ ». ثُمَّ قَالَ « إِنَّ نَفْرًا مِنَ الْجِنِّ اسْلَمُوا بِالْمَدِينَةِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ أَحَدًا مِنْهُمْ فَحَدِّرُوهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ إِنْ بَدَأَ لَكُمْ بَعْدَ أَنْ تَقْتُلُوهُ فَاقْتُلُوهُ بَعْدَ الثَّلَاثِ ». قَالَ الْأَلْبَانِي: حَسَنٌ صَحِيحٌ.

Əbu Səid ﷺ rəvayət edir ki, (xəstələndiyim) zaman məni ziyarətə gəlmişdilər. Yanımda oturduqları zaman çarpayının altında fısıltı eşitdim. Həməm baxdıqda bir ilan gördüm. Tez ayağa qalxdım. Əbu Səid: “Nə olub sənə?” dedi. Burada bir ilan var – dedim. O: “Nə etmək istəyirsən” dedi. Mən: “Öldürmək” dedim. Əbu Səid ﷺ əli ilə evə tərəf işarə edərək dedi: “O, evdə əmim oğlu qalırdı. Xəndək günü ailəsinin yanına getmək üçün izn istədi. Təzə evlənmişdir. Peyğəmbər ﷺ ona izn verdi və ona silahı ilə getməyi əmr etdi. Evinə qayıtdıqda xanımını evinin ağzında durduğunu gördü. Qeyrət onu bürüdü, qılıncını xanımına tərəf çevirdi. Xanımı: “Tələsmə, (evə gir) məni çölə çıxaran şeyi sən də gör” dedi. Evə girdi, böyük bir ilanın olduğunu gördü. Nizəsi ilə ilan vurdu. İlan nizədən sıçrayıb onun üstünə atıldı. Bir az boğuşduqdan sonra (hər ikisi də öldülər). Hansının daha tez öldüyünü bilmirəm. Qövmü Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək dedilər: “Allaha dua et, dostumuzu qaytarsın” dedilər. Peyğəmbər: “Allahdan dostunuz üçün başışlanma diləyin. Həqiqətən Cinlərdən bir topluluq Mədinədə müsəlman olmuşdu. Onlardan birini (evinizdə) gördüyünüz zaman üç dəfə qorxudun. Əgər bu qorxudmaqdan sonra yenə də evinizdə görsəniz bu zaman öldürün”¹⁶⁵³.

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَيْلَى عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- سُئِلَ عَنْ حَيَاتِ الْبُيُوتِ فَقَالَ « إِذَا رَأَيْتُمْ مِنْهُنَّ شَيْئًا فِي مَسَاكِنِكُمْ فَقُولُوا أَنْشُدُكُنَّ الْعَهْدَ الَّذِي أَخَذَ عَلَيْكُنَّ نُوْحٌ أَنْشُدُكُنَّ الْعَهْدَ الَّذِي أَخَذَ عَلَيْكُنَّ سُلَيْمَانُ أَنْ لَا تُؤْذُونَا فَإِنْ عُدْنَا فَاقْتُلُوهُنَّ ». قَالَ الْأَلْبَانِي: ضَعِيفٌ.

AbdurRahman İbn Leyla atasından ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ evlərdə dolaşan ilanlar barəsində soruşuldu. O: “Onlardan birini evlərinizdə gördüyünüz zaman: “Ənşudukunnəl Ahdəlləzi Əxazə Aleykunnə Nuhun

¹⁶⁵³ Müslim 5976, 5977, 5978, 2236, Əbu Davud 5258, 5257, 5260, 5259, 5261.

Ənşudukunnəlləzi Əxazə Aleykunnə Suleymənu – Nuh və Suleyman verdiyiniz sözü onlara xatırladın. Əgər yenə də getməzlərsə öldürün”¹⁶⁵⁴.

ما جاء في الرقى

RUQYƏ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

“وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ أَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ”

De: “O, iman gətirənlərə doğru yol göstəricisi və şafadır”. (Fussilat 44).

“يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ”

“Ey insanlar! Rəbbinizdən sizə bir öyüd-nəsihət, kökslərdə olana bir şəfa, möminlərə doğru yolu göstəricisi və mərhəmət gəlmişdir”. (Yunus 57).

“وَنَزَّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا”

“Biz Quranda möminlər üçün şəfa və mərhəmət olan ayələr nazil edirik. Bu ayələr zalımların ancaq ziyanını artırır”. (əl-İsra 82).

İbn Qeyyim رحمته deyir ki: “Quranın Şəfa vermədiyinə Allah da şəfa verməz, Quranın kifayət etmədiyinə Allah da kifayət etməz”¹⁶⁵⁵. Əgər bəndə Qurandan istifadə etməklə düzgün müalicə etsə bunun tez bir müddətdə şəfa tapmasına göstərdiyi təsirin şahidi ola bilər. Qurani-Kərim möminlər üçün rəhmət və şafadır. İbn Qeyyim رحمته deyir: “Mən bir müddət Məkkədə qalmalı oldum. Mənə xəstəliklər üz verirdi. Nə dərman, nə də həkim var idi. Özümü Fatihə surəsi ilə müalicə edirdim. Bunun da möcüzəvi təsirini görürdüm. Bir az Zəm-zəm suyu götürür və dəfələrlə ona Fatihə surəsini oxuyur sonra da içərdim. Beləliklə də tam sağalardım. Sonralar bir çox ağrıları müalicə edərkən bu üsula əsaslanır və faydasını da görürdüm. Ağrıdan şikayətlənənlərə də bu müalicə üsulunu deyirdim. Əksəriyyəti də tez bir müddətdə sağalırdı”. Bir məsələ də vardır ki, bu zikirlər, ayələr, dualar öz-özlüyündə fayda verəndir. Lakin qəbul edən də olmalıdır. Əgər şəfa gecikərsə ya onu edəndə zəiflik vardır, ya da şəfaya mane olan güclü maneə vardır. Şəfanın verilməsi üçün tək dua kifayət deyildir. Dua edənin də iradəsi güclü olmalıdır. Bəzən görürsən ki, dua özü zəif olduğuna görə duanın nəticəsi gecikir. O dua Allahın sevmədiyi dua

¹⁶⁵⁴ Əbu Davud 5260, 5262, əl-Albani “Zəif”.

¹⁶⁵⁵ Zədul Məad” 4/352.

olduğuna görə. Bəzən də dua güclü olur, lakin qəlb zəif olduğuna görə. Dua etdiyi zaman qəlb bütünlüklə Allaha yönəlmiş. Bu dua da zəif yaya oxşayır. **Həmçinin** – duanın qəbul olmasına mane olan səbəblərdən haram yemək, içmək, zülm, qəlbın pas ilə bağlanması da vardır¹⁶⁵⁶. Peyğəmbərin ﷺ üsulu ilə aparılan müalicə ən xeyirli müalicədir.

Qəlb Xəstəlikləri – 1. Şəkk-şübhə. 2. Şəhvət və azgınlıq. Bədənin xəstəliklərinə gəldikdə isə bunlar üçdür. 1. Səhhəti qorumaq. 2. Zərərli amillərdən çəkinmək. 3. Bədəni zərərli və əziyyət verən maddələrdən təmizləmək¹⁶⁵⁷.

Möcüzə – insanların gördükləri və ya Peyğəmbər olaraq göndərən varlığına qəti bir dəlildir. Onları göndərən isə Allahdır. Çünki, bunlar bəşəriyyətin güc və təqətdən kənar olan xüsuslardır. Allah möcüzələri Peyğəmbərlərini dəstəkləmək və onlara kömək etmək üçün meydana gətirir.

Kəramət – Allahın saleh (yalnız saleh) qullarına Allahdan onlara bir ikram olaraq verdiyi bir şeydir. Bu kəramət Quran ayələri, hədislərdən və əsərlərdən məlum olduğu kimi Allah bir çox qullarına bunu ikram etmişdir. Məs: İsanın ﷺ dünyaya gəlməsi möcüzə, onun anası üçün isə kəramətdir. Zəkəriyyənin Məryəmin ﷺ yanına gəldikdə orada qış meyvələrinin olduğunu, qışda isə yay meyvələrinin olduğunu görməsi, Allah Musanın ﷺ anasına vəd verir ki, “Biz uşağı sənə qaytaracağıq”. Ömər ﷺ xütbə verərkən öz göndərdiyi qoşunun uduzduğunu görərək onlara qışqırır ki: “Ey Səriyə! Dağa tərəf çəkil”. Və həqiqətən də onlar qalib gəlib qayıtdıqda deyirlər ki, biz hamımız sənəin səsinə eşitdik”. Həmçinin, Rahib Cureycin hadisəsi¹⁶⁵⁸ mağarada qalan üç kişinin halı və s.¹⁶⁵⁹ Kəramət də yalnız Allahın vəlilərinə məxsusdur.

Allahın Vəliləri (Övliyaları) Kimlərdir? – Vəli – əmr olunanı yerinə yetirən, qadağandan çəkinən, təqdir edilənlərə qarşı səbr edən, Allahın sevdiyi və Allahı sevən, Allahdan razı olan kimsədir; **“Bilin ki, Allahın dostlarının heç bir qorxusu yoxdur və onlar qəm-qüssə görməzlər. O, kəslər ki, iman gətirmiş və pis əməllərdən çəkinmişlər. Onlara dünyada da, axirətdə də müjdə vardır. Allahın sözləri heç vaxt dəyişməz. Bu ən böyük qurtuluş və uğurdur”. (Yunus 62-63). “Allah iman gətirənlərin Himayədarıdır, onları zülmətlərdən nura çıxarır. Kafirlərin dostları isə tağutlardır, onları nurdan zülmətə salarlar. Onlar Od sakinləridirlər və orada əbədi qalacaqlar”. (əl-Bəqərə 257). “Sizin hamınız ancaq Allah, Onun Peyğəmbəri və iman gətirənlərdir. O, kəslər ki, (Allaha) boyun əyərək namaz qılar və zəkat verərlər”. (əl-Maidə 55).** Amr ibn əl-As ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Diqqət edin! Filankəslər

¹⁶⁵⁶ “Zədul Məad” 4/178, “Cəvabul Kəfi” 21.

¹⁶⁵⁷ İbn Qeyyim “Zədul Məad” 4/352.

¹⁶⁵⁸ Buxari 3/51-52, Muslim 8/89-90.

¹⁶⁵⁹ Buxari 4/140, Muslim 8/3-4.

mənim dostlarım (vəlilərım) deyildir. Mənim dostlarım Allah və saleh (təqvalı) möminlərdir”¹⁶⁶⁰. Həsənul-Bəsri ☞ deyir: “Bir dəstə kimsələr Allahu sevdiklərini iddia etdilər. Uca Allah: “De ki: “Əgər Allahu sevirsinizsə mənə uyğun ki, Allah da sizi sevsin...”. (Ali İmran 31). İmam Şafii ☞ deyir: “Siz bir adamın su üzərində yeridiyini və ya havada uçduğunu görsəniz belə, onun Peyğəmbərə ☞ tabe olması haqqında bir bilgi sahibi olmadığınız müddətdə onu təsdiqləməyin. Onun bu halına aldanmayın”.

Kəramət Və Sehr – 1. Kəramət insanın istəyi ilə gəlmir. Onu Allah istədiyi vaxt və istədiyi saleh quluna verir. **2.** Kəramət mömin bəndə üçün olur. **3.** Kəramət sahibi təkəbbürlü olmaz və onu insanlar arasında yaymaz. **4.** Kəraməti heç nə məhv edə bilməz. **Möcüzə Və Sehr – 1.** Bu dünyada möcüzə yoxdur. Kəramət və ya sehr vardır. Peyğəmbərlər yoxdursa möcüzə də yoxdur. **2.** Möcüzə qeyri adi bir şey olur. Allah elə bir möcüzə göstərir ki, insanlar dəhşətə gəlirlər. **3.** Möcüzə iman gətirən şəxs üçün olur. Sehr isə kafir, fasiq və s. Üçün olur. **4.** Möcüzənin qarşısını heç nə ilə almaq olmaz. Sehrin isə Quran ayələri, dualarla qarşısını almaq olar. **Sehrbazın Əlamətlərindən –** mənası başa düşülməyən sözləri donquldaması, “Ananın adı nədir? Atanın adı nədir?” və s. Mənasız suallar verməsi, murdar yerlərdə xoruz və s. Heyvanı qurban kəsməyi tələb etməsi, boynundan Quran ayələrindən ibarət olan amuletlərin asılması. Maraqlı orasıdır ki, belə şeyləi asan kimsələr bu tilsimlərin Qurandan olan ayələrdən ibrət olduğunu söyləyirlər. Lakin açıb içinə nəzər saldıqda heç də belə olmadığını və əksinə qarmaqarışq sözlərdən ibarət olduğunu şahidi olurlar. Aç və yoxla!

İnsanı ilan və ya əqrəb sancanda, cadu olunanda və ya göz dəyəndə, xəstələnəndə başına gələn bədbəxçiliyi götürmək üçün Qurandan və Sünnədən oxunan dualardır. Sehrbazın cəzası ölümdür, qazancı haramdır. Cahillər, zalımlar və imanı zəif olanlar bəzi insanlara düşmənçilik bəslədiklərinə görə onlardan intiqam almaq məqsədilə cadu edənlərin yanına cadu etdirməyə gedirlər. Ruqiyyədə şirk yoxdursa və sözləri aydıncırsa bunu etmək olar. Şirk olan Ruqiyyədə Allahdan qeyrisindən kömək istəmək, sığınmaq, şeytanı isimləri ilə çağırmaq vardır. Etiqad edilsə ki, ruqiyyə öz-özlüyündə şəfa verir – qadağandır. Ruqiyyə adı altında at nalı, təsbəh, heyva budağı, gözmuncuğu asırlar, boyunlarına dəridən olan dualar, imamların, övliyalıların, seyyidlərin şəkillərini həm öz üzərlərindən, həm evdən, həm də miniklərindən asırlar – asırlar ki, onları göz dəymədən qorusun və ya hansısa xeyirə nail olsun, şərdən uzaq etsin. Hətta heç bir niyyətin olmasa da belə bu haramdır. Cadunu hansısa şirk olan yollarla və ya şirk olmayıb qadağan

¹⁶⁶⁰ Muslim 215.

olunan yollarla aradan qaldırırlar. Bütün bu yollar haramdır və şəriət bunu qadağan etmişdir. Bəziləri deyirlər ki, əgər cadu olunan kimsə çarəsizdirsə və ona müalicə tapmaq olmursa, hansısa bir sehr olan yollarla onu müalicə etmək olar. İnsanın sağlması vardır. Lakin bu da qadağandır.

Sehrə Məruz Qalmış Kimsəni Allahı İznilə Qurtarmaq, Biri Haram Olan Digəri Halal Olan İki Yolla Mümkündür:

1. Sehri, başqa bir sehlə qaldırmaq bu kiçik küfrdür. Cabir ☪ rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ☪ sehrin (sehr yolu ilə) götrülməsi haqqında soruşanda, o buyurdu: “Bu şeytanın əməllərindən biridir”¹⁶⁶¹. Şeyx Useyminə ☪ sual verirlər ki: “Müalicə almaq üçün, ona mömin cinlər kömək edirlər, deyən bir kimsənin yanında müalicə almaq olarmı?”. **Cavab:** Cinlər vasitəsilə İstianə etmək istər o cin müsəlman olsun, istərsə də kafir – şirkə aparan bir yoldur. İstianə kömək tələb etməkdir. Elm əhli müsəlman cinlərdən kömək istəməyi qadağan ediblər. Səhabələrdən heç biri, buna daha layiq olduqları halda cinlərdən kömək istəməyib...¹⁶⁶². Hər hansı bir cin bir insana girən başqa cini çıxarmaq üçün yardım etməyi təklif etdiyi təqdirdə, o insan bu təklifi qəbul edə bilərmidi? İbn Bəzz ☪ deyir: “Bu məkrüh bir əməldir”. Zamanımızda cinlərdən kömək alanların etdikləri dəccallıqlar çoxalmışdır. Cinlərdən kömək almaq düz bir iş deyildir. Bu halın möminin halına, etiqadına bir çox zərərləri vardır. Onun imanını zəiflədir. Bu işlə məşğul olanların çoxları cahil kimsələr olduqları üçün onların sözlərinə güvənilməz. Ən doğru bilən Allahdır!” Günümüzdə cindarlar (cin çıxardanlar) barəsində də çox eşidirik. Səhabələrdən heç kəs cin çıxardan kimi tanınmamışdı. İndi artıq cin çıxarmaq pul qazanmaq üçün bir sənət olub. Müalicə zamanı cinlərlə söhbət edir, onlara suallar verir və onun dediklərinə inanırlar. Halbuki, Peyğəmbər ☪ onun yalançı olduğunu söyləmişdir. Yalançının sözünə inanıb onu insanlar arasında danışmaq olarmı? Qeybi xəbərlərin doğru olduğunu sən haradan bilirsən? Məgər kimsə səhabələrdən belə edib. Şeyx Albaninin ☪ yanına bir nəfər gəlir və öz müalicə üslubundan danışır. Şeyx: “Sən Sələfsən?” - deyər ona sual verir. O: “Bəli” - deyər cavab verir. Şeyx deyir: “Sənin etdiyini Sələflərdən kimsə edibmi? Belə bir kimsəni tanıyırsan?” O: “Yox” - deyir. Şeyx deyir: “Mən də tanımıram”. Bu cür edən Peyğəmbərin ☪: “Kim bir falçının yanına gedib ona inanarsa qırx günlük namazı qəbul edilməz” hökmünə girir.

2. İmam Süyuti ☪ ovsun barəsində demişdir: “Alimlər belə bir yekdil fikrə gəliblər ki, üç şərt yerinə yetirildikdə ovsunla müalicəyə icazə verilir: **1)** Ovsunla müalicə Allahın kəlamı, yaxud İsim və Sifətləri, yaxud da Onun

¹⁶⁶¹ Əbu Davud 3868, Əhməd 3/294.

¹⁶⁶² Şeyx Useymin “Qovlu Mufid”.

Peyğəmbərinin ﷺ hədisləri ilə olmalıdır; “(Ya Muhəmməd!) de ki: “O, iman gətirənlərə hidayətdir və (cəhalət xəstəliyinə tutulmuş ürəklərə) şafadır”. (əl-Fussilət 44). “Biz Qurandan möminlər üçün şəfa və mərhəmət olan ayələr nazil edirik”. (əl-İsra 82). “(Ey insanlar!) Sizə Rəbbinizdən bir öyüd-nəsihət, ürəklərdə olana bir şəfa, möminlərə hidayət və mərhəmət (Quran) gəlmişdir”. (Yunus 57). 2) Ovsunla müalicə ya ərəb dilində, ya da başqaları tərəfindən başa düşülən bir dildə olmalıdır (Bəziləri deyirlər ki: Ərəb dilində olmasa da dua etmək olar). 3) Tam əminliklə hər iki tərəf də etiqad etməlidir ki, ovsunla müalicə biləvasitə deyil Allahın qüdrəti sayəsində təsir göstərir və o, insanın şəfa tapmasında sadəcə olaraq bir vasitə rolunu oynayır. Qurani Kərim qəlb və bədən, dünya və axirət xəstəliklərinin tam dərmanıdır. Heç bir xəstəlik, cadu, sehr, göz dəymə və s. Quranın qarşısında əsla tab gətirə bilməz.

Allah Qurani Kərimdə qəlb və bədən xəstəliklərini və onların müalicəsini qeyd etmişdir. Müalicə üsulları bizə sələflərdən gəlmişdir: Vəhb İbn Munəbbih رضي الله عنه deyir: “Yeddi ədəd Sidr ağacının yarpağı daş arasında üyüdülmür və suyun içinə: 1) Yunus 79-82. 2) Əraf 117-122. 3) Taha 65-70. 4) Ayətul-Kursi. 5) əl-Kəfirun. 6) əl-İxlas. 7) əl-Fələq. 8) ən-Nəs surələri və ayələri su ilə dolu qabın içinə oxunduqdan xəstə üç qurtum içdikdən sonra qalan su ilə qüsl alır”. İbn Bəzz رحمته الله deyir: “Sınanılmış (yoxlanılmış) bir şeydir”.

عن عثمان بن أبي العاص رضي الله عنه قال قلت: يا رسول الله عَرَضَ لِي شَيْءٌ فِي صَلَوَاتِي، حَتَّى مَا أُدْرِي مَا أُصَلِّي. قَالَ: ((ذَاكَ الشَّيْطَانُ، أَدُّهُ)) فدنوتُ منه، فجلستُ على صُدُورِ قَدَمِي قَالَ: فَضْرَبَ صَدْرِي بِيَدِهِ، وَتَقَلَّ فِي فَمِي، وَقَالَ (اخرَجْ عدو الله) ((ففعل ذلك ثلاث مرّاتٍ. ثم قال (الحق بعمالك))) قال عثمان: فَلعمرى! ما أحسبُه خالطني بعد. قال الشيخ الألباني: صحيح

Osman İbn Əbil As رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: “Yə Rəsulullah! Namazlarımda elə bir hal baş verir ki, nə qıldığımı bilmirəm” dedim. Peyğəmbər: “Şeytandır, onu mənə yaxınlaşdır” deyə buyurdu. Mən ona yaxınlaşaraq ayaqlarının üzərində oturdum. (Mübarək) əli ilə sinəmə vurdu, ağzımın içinə tüpürərək buyurdu: “Uxruc Aduvvəllah – Çıx, ey Allahın düşməni və bunu üç dəfə təkrar etdi. Bu əməl haqdır, Osman: Bundan sonra ömrüm boyu belə olmadı”¹⁶⁶³.

Bütün bunlardan sonra cadunun əlaməti üzə çıxdığı əzadan qan almaq da olar. Həmçinin Quran və Sünnənin bizə bəyan etdiyi (göstərdiyi) təbii dərman vasitələrindən istifadə edərək müalicə etmək olar. Məs: Bal, Qara Zirə, Zəm-Zəm suyu, Zeytun yağı, Yağış suyu, Udul Hind və s. “Biz göydən bərəkətli su endirdik...”. (əl-Qaf 9).

¹⁶⁶³ İbn Məcə 3614, 3548, əl-Albani “Səhih”.

Gözü dəyən adamın kimliyi məlum olduqdan sonra ona dəstəmaz aldırılır və bu sudan gözə gələn kimsə qüsl almalıdır. **Həmçinin – İxlas, Fələq, Nəs, Fatiha, Ayatul Kursi, əl-Baqərə 285-286-cı** ayələri suya oxuyaraq dil ucu yüngülcə tüfürməli. Sonra xəstə bu sudan içməli və qalanı ilə qüsl almalıdır. **Həmçinin –** Zeytun yağına oxunaraq bədənə də sürtülə bilər. Əgər oxunulan su yağış və Zəm-zəm suyu olarsa bu daha gözəldir. **Həmçinin –** xəstənin qulağına Azan oxumaq olar. Çünki şüytan bu səsdən qaçır.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يُؤَمِّرُ الْعَائِشَةَ فَيَتَوَضَّأُ ثُمَّ يَغْتَسِلُ مِنْهُ الْمَغِينُ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ: صَحِيحٌ

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, (Peyğəmbərin ﷺ zamanında bir nəfərə göz dəymişdi. Peyğəmbər ﷺ) gözü dəyən kimsə (dəstəmaz alması) əmr edildi və (dəstəmaz) alar, sonra da (onu dəstəmaz suyu bir qabda toplanar) göz dəyilən kimsə o, sudan qüsl alardı”¹⁶⁶⁴.

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَحَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَهُودِيٌّ مِنْ يَهُودِ بَنِي زُرَيْقٍ يُقَالُ لَهُ لَيْبِدُ بْنُ الْأَعْصَمِ - قَالَتْ - حَتَّى كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ يَفْعَلُ الشَّيْءَ وَمَا يَفْعَلُهُ حَتَّى إِذَا كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ أَوْ ذَاتَ لَيْلَةٍ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - ثُمَّ دَعَا ثُمَّ دَعَا ثُمَّ قَالَ « يَا عَائِشَةُ أَسْعَرْتِ أَنْ اللَّهُ أَفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ جَاءَنِي رَجُلَانِ فَقَعَدَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالْآخَرُ عِنْدَ رِجْلِي. فَقَالَ الَّذِي عِنْدَ رَأْسِي لِلَّذِي عِنْدَ رِجْلِي أَوْ الَّذِي عِنْدَ رِجْلِي لِلَّذِي عِنْدَ رَأْسِي مَا وَجَعَ الرَّجُلُ قَالَ مَطْبُوبٌ. قَالَ مَنْ طَبَّهُ قَالَ لَيْبِدُ بْنُ الْأَعْصَمِ. قَالَ فِي أَيْ شَيْءٍ قَالَ فِي مُسْنَطٍ وَمُسْنَطَةٍ. قَالَ وَجِبَّ طَلَعَةَ ذَكَرَ. قَالَ فَأَيُّنَ هُوَ قَالَ فِي بَيْتِ ذِي أَرْوَانَ «. قَالَتْ فَأَتَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي أَنْاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ ثُمَّ قَالَ «يَا عَائِشَةُ وَاللَّهِ لَكَ أَنَّ مَاءَهَا تُفَاعَةُ الْجَنَاءِ وَلَكِنَّ نَخْلَهَا رُعُوسُ الشَّيَاطِينِ». قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا أُحْرِقْتَهُ قَالَ «لَا أَمَّا أَنَا فَقَدْ عَافَانِي اللَّهُ وَكَرِهْتُ أَنْ أُتِيرَ عَلَى النَّاسِ شَرًّا فَأَمَرْتُ بِهَا فُدِّفَتْ».

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Bəni Zureyq yəhudilərindən Ləbid İbn əl-Əsləm adında bir yəhudi Peyğəmbərə ﷺ sehr etdi. Hətta Peyğəmbər ﷺ bəzi işləri etmədiyi halda ona elə gəlirdi ki, bu işləri edib. Nəhayət günün birində, yaxud da gecənin birində Peyğəmbər ﷺ dua etdi, sonra təkrar dua etdi, sonra təkrar yenə də dua etdi. Sonra mənə buyurdu: “Ey Aişə! Allahdan fətva istədiyim şey haqqında Allahın mənə fətva verdiyini bildinmi? Mənim yanıma iki nəfər gəldi (Cəbrail və Mikail). Bunlardan biri baş tərəfimdə, digəri isə ayaq tərəfimdə oturdu. Baş tərəfimdə olan ayaq tərəfimdə olana və ya ayaq tərəfimdə olan baş tərəfdə olana: “Bu kimsənin xəstəliyi nədir?”- deyə soruşdu. O da: “Sehrlənmişdir”- deyə cavab verdi. O: “Kim onu sehr etmişdir?”- deyə soruşdu. Digəri: “Ləbid İbn əl-Əsləm”- deyə cavab verdi. O dedi: “Sehr nə ilə edilib?” Digəri: “Daraqdan götrülmüş saç, saqqal tükü və

¹⁶⁶⁴ Əbu Davud 3880, 3882, Tirmizi 2062, əl-Albani “Səhih”.

erkək xurmanın tumurcuğunun qurusu ilə"- deyə cavab verdi. Digəri dedi: "Harada edilmişdir?" O: "Zu-Zərvan quyusunda"- deyə cavab verdi. Səhəri Peyğəmbər ﷺ səhabələrdən bəziləri ilə çıxıb, o quyunun yanına getdi. Qayıtdıqdan sonra mənə buyurdu: "Ey Aişə! Allaha and olsun ki, quyunun suyu xına suyu kimi qırmızı, ətrafdakı xurma ağacının budaqlarının ucları isə şeytanın başları kimi idi". Mən: "Ya Rəsulullah! Sən o sehri çıxarıb basdırdınmı?"- deyə soruşdum. Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Xeyr, basdırmadım. Çünki, Allah mənə şəfa verdi. Bir də sehri çıxarmaqla insanlar arasında sehri şərinin yayılmasını istəmədim". Quyunun ağzının bağlanması əmr etdi və quyu basdırıldı".¹⁶⁶⁵

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ انْطَلَقَ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرَةٍ سَافَرُوهَا حَتَّى نَزَلُوا عَلَى حَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ فَاسْتَضَافُوهُمْ فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمْ فَلَدَغَ سَيْدٌ ذَلِكَ الْحَيَّ فَسَعَوْا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ لَا يَنْفَعُهُ شَيْءٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَوْ أَتَيْتُمْ هَؤُلَاءِ الرَّهْطَ الَّذِينَ نَزَلُوا لَعَلَّهُمْ أَنْ يَكُونَ عِنْدَ بَعْضِهِمْ شَيْءٌ فَأَتَوْهُمْ فَقَالُوا يَا أَيُّهَا الرَّهْطُ إِنَّ سَيِّدَنَا لَدَغَ وَسَعَيْنَا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ لَا يَنْفَعُهُ فَهَلْ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْكُمْ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَ بَعْضُهُمْ نَعَمْ وَاللَّهِ إِنِّي لَأُرْقِي وَلَكِنَّ وَاللَّهِ لَقَدْ اسْتَضَفْنَاكُمْ فَلَمْ تُضَيِّفُونَا فَمَا أَنَا بِرَاقٍ لَكُمْ حَتَّى تَجْعَلُوا لَنَا جُعَلًا فَصَالِحُوهُمْ عَلَى قَطِيعٍ مِنَ الْعَنَمِ فَأَنْطَلَقَ يَنْتَعِلُ عَلَيْهِ وَيَقْرَأُ **الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ** فَكَأَنَّمَا نُشِيطُ مِنْ عِقَالٍ فَأُطْلَقَ بِمَشِيٍّ وَمَا بِهِ قَلْبَةٌ قَالَ فَأَوْفُوهُمْ جُعَلُهُمُ الَّذِي صَالِحُوهُمْ عَلَيْهِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ اأَقْسِمُوا فَقَالَ الَّذِي رَقِيَ لَأَفْعَلُوا حَتَّى نَأْتِيَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرُوا لَهُ الَّذِي كَانَ فَنَنْظُرُ مَا يَأْمُرُنَا فَقَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرُوا لَهُ فَقَالَ وَمَا يُدْرِيكَ أَنَّهَا رُقِيَةٌ ثُمَّ قَالَ قَدْ أَصَبْتُمْ اأَقْسِمُوا وَأَضْرِبُوا لِي مَعَكُمْ سَهْمًا فَضَجَّكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو بَشِيرٍ سَمِعْتُ أَبَا الْمُتَوَكِّلِ بِهَذَا.

Əbu Səid əl-Xudri ﷺ rəvayət edir ki, (Bir dəfə) Peyğəmbərin ﷺ əshabələrindən bir dəstə səfərə yola düşdü. Nəhayət, onlar gəlib bədəvi qəbilələrindən birinə məxsus bir kənddə dayandılar. Əshabələr onların evində qonaq olmaq istədilər, lakin onlar əshabələri (yeməyə) qonaq etmək istəmədilər. Bu əsnada qəbilə başçısını (əqrəb) sancdı. Kənddəkilər ona əllərindən gələn köməyi göstərməyə çalışdılar, lakin bu cəhdlərin heç bir faydası olmadı. Onlardan bəzisi dedi: "Yaxşı olar ki, gedib (kəndimizə) təşrif buyurmuş adamlara müraciət edəsiniz, bəlkə onlarda nə isə tapıla". Onlar əshabələrin yanına gəlib dedilər: "Ay camaat! Qəbilə başçımızı (əqrəb) sancmışdır. Nə qədər çalışdıqsa, əlac tapa bilmədik. Bəlkə sizdən birinizdə bir şey tapıla?" Əshabələrdən birisi dedi: "Bəli, vallahi ki, mən ruqya oxuya bilirəm. Vallahi, biz sizin qonağınız olmaq istədik, lakin siz bizi (yeməyə) qonaq etmədiniz. Elə buna görə də bizə zəhmət haqqı verməyincə, mən sizin (xəstəniniz) üçün ruqya oxumayacağam". Sonra onlar (müalicə müqabilində) əshabələrə bir sürü qoyun verəcəklərinə razılaşdılar. Bundan sonra o, (qəbilə başçısının yanına gəlib onun yarasına) yüngülcə tüpürdü və "**Fatiha**" surəsini

¹⁶⁶⁵ Muslim 2189.

oxudu. (Bir az keçdikdən) sonra qəbilə başçısı sanki buxovdan azad oldu və xəstə deyilmiş kimi ayağa qalxıb gəzməyə başladı. Onlar əshabələrə razılaşdıqları zəhmət haqqını verdilər. Bu vaxt əshabələrdən biri: “(Qoyunları) bölüşdürün!” – dedi. Ruqya oxuyan əshabə isə: “Peyğəmbərin ﷺ yanına gedib hadisəni ona danışmayınca və onun nə hökm verəcəyini öyrənməyincə, heç (bir şey) etməyin!” – deyər etiraz etdi. Onlar Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib hadisəni ona danışdıqda o soruşdu: “Sən nə bilirdin ki, bu (Fatihə Surəsi) ruqyadır?” Sonra əlavə edib dedi: “Siz düz etmişiniz. (Qoyunları) bölüşdürün və özünüzlə yanaşı mənim üçün də bir pay ayırın.” (Bunu deyəndən) sonra Peyğəmbər ﷺ gülümsədi”¹⁶⁶⁶.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كُنَّا فِي مَسِيرٍ لَنَا فَتَزَلْنَا فَجَاءَتْ جَارِيَةٌ فَقَالَتْ إِنَّ سَيِّدَ الْحَيِّ سَلِيمٍ وَإِنَّ نَفَرَنَا غَيْبٌ فَهَلْ مِنْكُمْ رَاقٍ فَقَامَ مَعَهَا رَجُلٌ مَا كُنَّا نَأْتِيهِ بِرُقِيَّةٍ فَرَقَاهُ (سبع مرات) (وَيَتَقَلُّ) قَبْرًا فَأَمَرَ لَهُ بِثَلَاثِينَ شَاةً وَسَقَانَا لَبْنَا فَلَمَّا رَجَعْنَا قُلْنَا لَهُ أَكُنْتَ تُحَسِّنُ رُقِيَّةً أَوْ كُنْتَ تُرْفِي قَالَ لَا مَا رُقِيْتُ إِلَّا بِأَمْرِ الْكِتَابِ قُلْنَا لَا تُحَدِّثُوا شَيْئًا حَتَّى نَأْتِيَ أَوْ نَسْأَلِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ ذَكَرْنَاهُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ وَمَا كَانَ يُدْرِيهِ أَنَّهَا رُقِيَّةٌ أَقْسِمُوا وَأَضْرِبُوا لِي بِسَهْمٍ.

Əbu Səid əl-Xudri رəvayət edir ki, bir dəfə biz səfərə çıxdıq. Nəhayət gəlib bir vahəyə (yaşılıq olan bir yerə) çatdıq. Oranın sakinlərindən birini əqrəb sancmışdır. Bu vaxt bir kənz bizim yanımıza gəlib: “Aranızda ovsunla müalicə edən bir kimsə varmı? Vahədə yaşayanlardan birini əqrəb sancmışdır!” – dedi. Səhabələrdən biri qalxıb xəstənin yanına getdi. Biz onun ovsunla müalicə etdiyini bilmirdik. O, xəstəyə (Başqa rəvayətdə: yeddi dəfə oxudu və üfürdü) (*Fatihə*) surəsini oxuduqdan sonra xəstə sağaldı. Bunun müqabilində ona otuz qoç verdilər. O bu qoçları bizim yanımıza gətirdi. Biz ondan: “Sən ovsunmu oxudun?” – deyər soruşduq. O: “Mən Kitabın anasını oxuyub onu müalicə etdim!” – deyər, cavab verdi. Səhabələr dedilər: “Peyğəmbərdən ﷺ soruşanadək buna dair heç bir hökm verməyin!” Biz Mədinəyə – Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldikdə bu hadisəni ona danışdıq. Peyğəmbər: “O nə bilirdi ki, (*Fatihə*) surəsini oxuyub xəstəni müalicə etmək olar?! O qoçları bölüşdürün və mənə də bir pay ayırın”¹⁶⁶⁷.

عن خارجه بن الصلت عن عمه علاقة بن صُحارٍ أنه مر بقوم فأتوه، فقالوا: إنك جئت من عند هذا الرجل بخير، فارق لنا هذا الرجل، فأتوه برجل معتوه في القيود، فراه بأمر القرآن ثلاثة أيام غدوة وعشية، كلما ختمها جمع براقه ثم تفل، فكأنما أنشط من عقال، فأعطوه (مائة شاة) شيئاً، فأتى النبي ﷺ فذكر له، فقال النبي ﷺ: ((كُلُّ فَلَعْمَرِي لِمَنْ أَكَلَ بِرُقِيَّةٍ بَاطِلٍ، لَقَدْ أَكَلَتْ بِرُقِيَّةٍ حَقَّ)). قال الشيخ الألباني: صحيح

¹⁶⁶⁶ Muxtəsər Müsəlīm 1449, Buxari 2276, Əbu Davud 3900, 3902.

¹⁶⁶⁷ Buxari 5007, 5749, 2156, 5417, Müsəlīm 2201, Tirmizi 2063, 2064, Əbu Davud 3420, 3418.

Xaricə İbn Saltın əmisi Aləqatu İbn Suhər ﷺ rəvayət edir ki, bir qövmə gəldim. Qövmün (cəmaatı): Sən o, xeyirli kimsənin (yanından) gəlirsən. Bizim bu adama ruqyə et!" dedilər. Sonra iplərlə bağlanmış dəli bir nəfəri gətirdilər. Səhər və axşam bu adama üç gün müddətində **Fatihə** surəsini oxudum. Surəni hər dəfə bitirdikdə tüpürərdim. (üç gündən sonra) adam iplərindən qurtuldu və sağaldı. (Qövmün cəmaatı) bu əməlimə görə mənə bəzi şeylərdə verdilər (yüz qoyun). Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldikdə ona bu hadisəni xəbər verdim. Peyğəmbər: "Kimiləri batil bir ruqyə ilə yedikləri zaman sən haqq olan ruqyə ilə yeyirsən"¹⁶⁶⁸.

وعن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله ﷺ إذا مرض أحد من أهله نفث عليه بالمعوذات وهي **﴿ قل هو الله أحد ﴾** و **﴿ قل أعوذ برب الفلق ﴾** و **﴿ قل أعوذ برب الناس ﴾** فلما مرض مرضه الذي مات فيه جعلت أنفث عليه وأمسح بيده نفسه، لأنها كانت أعظم بركة من يدي .

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ əhlindən kimsə xəstələndiyi zaman Peyğəmbər ﷺ Muavvizat (**al-İxlas - al-Falaq - an-Nəs**) surələrini oxuyaraq (xəstənin) üzərinə üfürərdi. Vəfat etdiyi xəstəliyə tutulduğu vaxt həm öz üzərinə ufurər və onun öz əli ilə məsh etməyə başladım. Çünki onu əlinin bərəkəti mənim əlimimdən daha çox idi"¹⁶⁶⁹.

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا اشْتَكَى يَقْرَأُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمَعْوَذَاتِ وَيَنْفُثُ فَلَمَّا اشْتَدَّ وَجَعُهُ كُنْتُ أُقْرَأُ عَلَيْهِ وَأَمْسَحُ بِيَدِهِ رَجَاءَ بَرَكَتِهَا. عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَنْفُثُ فِي الرِّقَةِ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَبَانِيُّ : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (ağrıları olduğu zaman əlinin içinə) Muavvizəteyn oxuyar və üfürərdi. Ağrıları şiddətləndiyi zaman mən onun üçün oxuyar və onun əli ilə məsh edərdim bərəkəti ümüd edərək". Peyğəmbər ﷺ ruqyə zamanı tüpürərdi¹⁶⁷⁰.

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ إِذَا اشْتَكَى الْإِنْسَانُ الشَّيْءَ مِنْهُ أَوْ كَانَتْ بِهِ قَرْحَةٌ أَوْ جَرَحٌ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - بِأَصْبَعِهِ هَكَذَا وَوَضَعَ سُفْيَانُ سَبَابَتَهُ بِالْأَرْضِ ثُمَّ رَفَعَهَا « **بِاسْمِ اللَّهِ تُرْبَةُ أَرْضِنَا بَرِيقَةٌ بَعْضِنَا لِيَشْفَى بِهِ سَقِيمُنَا يَأْذَنُ رَبَّنَا** ». قَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ « يُشْفَى ». وَقَالَ زُهَيْرٌ « لِيَشْفَى سَقِيمُنَا ».

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (sünnəsindən) bir nəfər bir yerindən şikayət edərdisə, çibandan və ya yaralanma olardısı Peyğəmbər ﷺ barmağı ilə belə edərdi: Sufyan şəhadət barmağını yerə qoyar və sonar qaldıraraq:

¹⁶⁶⁸ Əbu Davud 3420, 3896, 3898, 3897, 3899, 3901, 3903, İbn Hibban 6110, əl-Albani "Səhihdə" 2027.

¹⁶⁶⁹ Muxtəsər Müslim 1446, Müslim 2192, Əbu Davud 3902, 3904, İbn Məcə 3529.

¹⁶⁷⁰ İbn Məcə 3528, əl-Albani "Səhih".

Bismillah, Turbətü Ördinə Bi Riqəti Bəadinə, Yuşfa Səqimuna Bi İzni Rabbina

– Allahın adı ilə! (Bu) bizim yerin torpağıdır, bəzilərimizin ağız suyu ilə (qarışmışdır) və xəstəmiz Rəbbimizin izni ilə sağalacaqdır”. İbn Əbu Şeybə: “Xəstəmiz sağalsın!”. Zuheyri: “Xəstəmiz bununla!”¹⁶⁷¹.

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- إِذَا أَتَى الْمَرِيضَ (أَوْ أَتَى بِهِ) يَدْعُو لَهُ قَالَتْ «أَذْهَبِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا». وَفِي رِوَايَةٍ أَبِي بَكْرٍ فَدَعَا لَهُ وَقَالَ «وَأَنْتَ الشَّافِي».

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xəstə yanına gəldikdə və ya onun yanına xəstə gətirildiyi zaman bu duanı söyləyərək: “**Əzhibil Bas, Rabbən Nəs, Vaşfi Əntaş Şafi La Şifə İlla Şifəukə Şifəən La Yuqadiru Səqamən (Əntə Şafi)** – Xəstəliyi apar, ey insanların Rəbbi, Sənin şəfandan başqa şəfa yoxdur, (Ona) elə bir şəfa ver ki, bundan sonra heç bir xəstəlik qalmasın, Sən şəfa verənsən!”¹⁶⁷².

وعن عائشة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُعَوِّذُ بَعْضَ أَهْلِهِ، بِمَسْحِ يَدَيْهِ الْيَمَنِ وَيَقُولُ: ((اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ أَذْهَبِ الْبَاسَ اشْفِهِ وَأَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا)) فَلَمَّا ثَقُلَ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ أَخَذَتْ يَدَيْهِ فَجَعَلَتْ أَمْسَحَهُ بِمَا وَأَقْرَبَهَا.

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ailəsindən bəzilərinə Allaha sığınma (qorunma) duasını öyrədərdi. Sağ əli ilə ona məsh edər və bu duanı oxuyardı: “**Allahumma! Rabbən Nəsi Əzhibil Basə İşfihi Və Əntə Şafiy La Şifə İlla Şifəukə Şifəən La Yuqadiru Səqamə** - Allahım! Ey insanların Rəbbi, bu xəstəliyi apar və ona şəfa ver. Çünki şəfa verən yalnız Sənsən. Sənin şəfandan başqa heç bir şəfa yoxdur, (Ona) elə bir şəfa ver ki, bundan sonra heç bir xəstəlik qalmasın. Peyğəmbər ﷺ xəstələndiyi zaman hansı ki, o xəstəlikdən öldü əlindən tutub ona oxuyar və onun əli ilə məsh edərdim”¹⁶⁷³.

عن عائشة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُرْفِي يَقُولُ: ((امسح البأس، رب الناس: بيدك الشفاء، لا كاشف له إلا أنت))

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bu duanı söyləyərək ruqyə edərdi: “**Əmsəhil Bas, Rabbən Nəs, Biyədikə Şifəu La Kaşifə Ləhu İlla Əntə** - Xəstəliyi sil, ey insanların Rəbbi, şəfa yalnız Sənin əlindədir, Onu səndən başqa qaldıracaq yoxdur”¹⁶⁷⁴.

¹⁶⁷¹ Muxtəsər Müslim 1458, Muxtəsər Buxari 2249, Buxari 5745, 5413, Müslim 2194 5848, Əbu Davud 3895, 3897, İbn Məcə 3521, İbn Hibban 2973.

¹⁶⁷² Buxari 5675, Müslim 5839, 2191, İbn Məcə 3520.

¹⁶⁷³ Buxari 5411, 5743, 5750, 5418, Nəsəi “Kubra” 10848, Tirmizi 3565, əl-Albani “Səhihdə” 2775.

¹⁶⁷⁴ Muxtəsər Buxari 2248, İbn Məcə 3520.

عن عائشة رضي الله عنها أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يرقى يقول: ((امسح البأس، رب الناس، بيدك الشفاء، لا يكشف الكرب إلا أنت)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bu duanı söyləyərək ruqyə edərdi: **“Əmsəhil Bəs, Rabbən Nəs, Biyədikə Şifau La Yəkəşiful Kərbə İllə Əntə -** Xəstəliyi sil, ey insanların Rəbbi, şəfa yalnız Sənin əlindədir, Onu səndən başqa qaldıracaq yoxdur”¹⁶⁷⁵.

وعن عائشة رضي الله عنها أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يرقى بهذه الرقية: ((أذهب البأس، رب الناس، بيدك الشفاء، لا كاشف له إلا أنت))

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bu duanı söyləyərək ruqyə edərdi: **“Əzhibil Bəs, Rabbən Nəs, Biyədikə Şifau La Kəşifə Ləhu İllə Əntə -** Xəstəliyi apar, ey insanların Rəbbi, şəfa yalnız Sənin əlindədir, Onu səndən başqa qaldıracaq yoxdur”¹⁶⁷⁶.

عن رافع بن خديج رضي الله عنه قال: دخل النبي صلى الله عليه وسلم على ابن لعمار فقال: ((اكشف البأس، رب الناس، إله الناس)) قال الشيخ الألباني : صحيح

Rafi İbn Xadicə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Əli İbn Ammarın رضي الله عنه yanına daxil oldu və: **“İksifil Bəs, Rabbən Nəs, İlahən Nəs -** Xəstəliyi qaldır, ey insanların Rəbbi, insanların İlahı”¹⁶⁷⁷.

عن أبي سعيد رضي الله عنه أن جبريل عليه السلام أتى النبي صلى الله عليه وسلم فقال: يا محمد! اشتكيت؟ قال (نعم) قال: بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ ، مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنٍ حَاسِدٍ ، اللَّهُ يَشْفِيكَ ، بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ.

Əbu Səid رضي الله عنه rəvayət edir ki, Cəbrail عليه السلام Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم yanına gələrək dedi: “Ey Muhəmməd! Xəstələndinmi?”. O: “Bəli” deyərək buyurdu: Cəbrail: **“Bismilləhi Ərqikə, Min kulli Şeyin Yuziykə, Min Şərri Kulli Nəfsin Əv Ayni Həsidin, Allahu Yəşfikə, Bismilləhi Ərqikə -** Allahın adı ilə, sənə əziyyəət verən hə bir şeydən sənə oxuyuram (dua edirəm), hər bir (şərli) nəfsən, hər bir həsəd aparının nəzərindən, Allah sənə şəfa versin! Allahın adı ilə sənə Ruqyə oxuyuram”¹⁶⁷⁸.

¹⁶⁷⁵ əl-Albani “Səhihdə” 1526.

¹⁶⁷⁶ Muxtəsər Müslim 1461, İbn Məcə 3521.

¹⁶⁷⁷ əl-Albani “Səhihdə” 1526.

¹⁶⁷⁸ Muxtəsər Müslim 1444, 2186, İbn Məcə 3524, 3523, 3527, İbn Hibban 2968, Əhməd 11241, 11551, 11574, 11728, 22812, əl-Albani “Səhihdə” 2060.

عبادة بن الصامت يقول أتى جبرائيل عليه السلام النبي صلى الله عليه وسلم وهو يوعك . فقال بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ ، مِنْ حَسَدِ حَاسِدٍ ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ ، اللَّهُ يَشْفِيكَ. قال الشيخ الألباني : حسن

Ubada İbn Samit رəvayət edir ki, Cəbrail ﷺ Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək: “Bismilləhi Ərqikə Min Kulli Şeyin Yuzikə Min Həsədin Həsədin Və Min Kulli Aynin Allahu Yaşfikə - Allahın adı ilə, sənə əziyyət verən hə bir şeydən sənə oxuyuram (dua edirəm), hər bir (şərli) nəfsən, hər bir həsəd aparının həsədindən, Allah sənə şəfa versin!”¹⁶⁷⁹.

عن عائشة زوج النبي ﷺ أنها قالت: كان إذا اشتكى رسول الله ﷺ رقاها جبريل ﷺ قال: بِسْمِ اللَّهِ يُبْرِيكَ، وَمِنْ كُلِّ دَاءٍ يَشْفِيكَ، وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ، وَشَرِّ كُلِّ ذِي عَيْنٍ.

Peyğəmbərin ﷺ zövcəsi Aişə رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xəstələndiyi zaman Cəbrail ﷺ ruqyə oxuyaraq deyərdi: “Bismilləhi Yubirikə Və Min Kulli Dəin Yaşfikə, Və Min Şərri Həsədin İzə Həsəd, Və Şərri Kulli Zi Ayn - Hər bir xəstəlikdən sənə şəfa verən, həsəd aparının həsədinin şərindən və hər bir (gözü) nəzəri dəyənin şərindən əmin (qoruyan) Allahın İsmi ilə”¹⁶⁸⁰.

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- كَانَ يُعَلِّمُهُمْ مِنَ الْفَرْعِ كَلِمَاتٍ «أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ». قال الشيخ الألباني : صحيح

Amr İbn Şueyb atasından, o da babasından رəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ona qorxuya qarşı bəzi kəlimələri öyrətdi: “Əuzu Bi Kəlimatilləhit Təmməti Min Gədəbihi Və İqəbihi, Və Şərri İbədihii, Və Min Həmzətiş Şəyatini Və Ən Yəhduruniy - Qəzəbindən və cəzasından, qullarının şərindən, şeytanların vəsvəsələrindən və mənə yaxın gəlmələrindən Allahın tam kəlmələrinə sığınırım!”¹⁶⁸¹.

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- إِذَا اشْتَكَى مِنَّا إِنْسَانٌ مَسَحَهُ بِيَمِينِهِ (يتعوذ بهؤلاء الكلمات) ثُمَّ قَالَ « أَذْهَبِ الْبَاسَ رَبِّ النَّاسِ وَأَشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ شِفَاءَ لَا يُغَادِرُ سَقَمًا ». فَلَمَّا مَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- (الذي مات فيه) وَتَقَلَّ أَخَذَتْ بِيَدِهِ لِأَصْنَعَ بِهِ نَحْوَ مَا كَانَ يَصْنَعُ فَانْتَرَعَ يَدَهُ مِنْ يَدِي ثُمَّ قَالَ « اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَاجْعَلْنِي مَعَ الرَّفِيقِ الْأَعْلَى (اللهم اغفر لي وألحقني بالرفيق الأعلى) ». قَالَتْ فَذَهَبَتْ أَنْظَرُ فَإِذَا هُوَ قَدْ قَضَى (قالت فكان هذا آخر ما سمعت من كلامه صلى الله عليه وسلم).

¹⁶⁷⁹ Tirmizi 972, İbn Hibban 953, əl-Albani “Həsən”.

¹⁶⁸⁰ Muxtəsər Müslim 1443, 2185, İbn Məcə 3523.

¹⁶⁸¹ Əbu Davud 3893, 3895, əl-Albani “Səhih”.

Aişə رضي الله عنها deyir: “Bizdən bir kimsə xəstələndiyi zaman Peyğəmbər ﷺ sağ əli ilə ona məsh edər və (bu kəlimələrlə sığınardı) sonra: **“Əzhibil Bəs, Rabbən Nəs, Vəşfi Əntaş Şəfi Lə Şifə İllə Şifəukə Şifəən Lə Yuğadiru Səqamən – Xəstəliyi apar, ey insanların Rəbbi, Sənin şəfandan başqa şəfa yoxdur, (Ona) elə bir şəfa ver ki, bundan sonra heç bir xəstəlik qalmasın, Sən şəfa verənsən!”**. Peyğəmbər ﷺ xəstələndiyi zaman hansı ki bu xəstəlikdən vəfat etmişdir əlini tutdum və onun etdiyinin eynisini etmək istədikdə əlini əlimdən çəkdi və: **“Allahumməğfirli Və Caalni Məar Rafiqil Əalə - Ey Allahım! Məni məğfirət et və məni ən yüksək Rafiq ilə bərabər et”**- deyə buyurdu. Getdim gördüm ki, artıq vəfat etmişdir. Bu ondan eşidiyim son kəlimələr idi”¹⁶⁸².

عَنْ زَيْنَبَ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ « إِنَّ الرُّفْيَ وَالتَّمَائِمَ وَالتَّوَلَةَ شِرْكَ » . قَالَتْ قُلْتُ لِمَ تَقُولُ هَذَا وَاللَّهِ لَقَدْ كَانَتْ عَيْنِي تَقْدِرُ وَكُنْتُ أُحْتَلِفُ إِلَى فُلَانِ الْيَهُودِيِّ يَرْفِينِي فَإِذَا رَقَانِي سَكَتَتْ . فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ إِنَّمَا ذَلِكَ عَمَلُ الشَّيْطَانِ كَانَ يَنْحَسُّهَا بِيَدِهِ فَإِذَا رَقَاهَا كَفَّ عَنْهَا إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ أَنْ تَقُولِي كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ « **أَذْهَبِ الْبَاسَ رَبِّ النَّاسِ اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يُعَادِرُ سَقَمًا** » . قال الألباني : صحيح .

İbn Məsudun zövcəsi Zeynəb رضي الله عنها Abdullahdan ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: (içərisində şirk və küfr sözlərlə) ruqyə etmək, amulet taxmaq şirkdir”. Zeynəb: “(Nə üçün Rəsulullah ﷺ) bu sözləri söyləyir? Vallahi ki, gözümü (ağrıdan) qırpa bilmirdim. Müalicə üçün filan Yəhudinin yanına gedirdim. O, da mənim üçün (ruqyə) oxuyurdu. Bundan sonra gözümün ağrısı keçdi. Abdullah: “Bu şeytan işindən başqa bir şey deyildir. (şeytan səni buna inandırmaq üçün) gözünə əli ilə davamlı olaraq dürtər (və onu ağradardı). Sən (Yəhudnin yanına gedib o da sənin üçün) gözünə oxuduqdan sonra (şeytan əlini) gözündən çəkdi. Sənin isə sadəcə Peyğəmbərin ﷺ öyrətdiyi kimi dua etməyin yetərli olardı: **“Əzhibil Bəs, Rabbən Nəsi, İşfi Əntaş Şəfi Lə Şifə İllə Şifəukə Şifəən Lə Yuğadiru Səqamən – Xəstəliyi apar, ey insanların Rəbbi, Sənin şəfandan başqa şəfa yoxdur, (Ona) elə bir şəfa ver ki, bundan sonra heç bir xəstəlik qalmasın, Sən şəfa verənsən!”**¹⁶⁸³.

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ « مَنِ اسْتَكَى مِنْكُمْ شَيْئًا أَوْ اسْتَكَاهُ أَحٌ لَهُ فَلْيَقُلْ رَبَّنَا اللَّهُ الَّذِي فِي السَّمَاءِ تَقَدَّسَ اسْمُكَ أَمْرُكَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ كَمَا رَحِمْتَنَا فِي السَّمَاءِ فَاجْعَلْ رَحِمَتَكَ فِي الْأَرْضِ اغْفِرْ لَنَا حُوبَنَا وَخَطَايَانَا أَنْتَ رَبُّ الطَّيِّبِينَ أَنْزِلْ رَحْمَةً مِنْ رَحِمَتِكَ وَشِفَاءً مِنْ شِفَائِكَ عَلَى هَذَا الْوَجَعِ فَيَبْرَأُ » . قال الألباني : ضعيف .

Əbu Dərda رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: “Sizdən kim (ağrıdan) şikayət etsə və ya qardaşı ona (xəstəliyindən) şikayət

¹⁶⁸² Muslim 2191, 5836, Əhməd 24990, 24946, 25045, 26412, 26864, İbn Məcə 1619.

¹⁶⁸³ Əbu Davud 3883, 3885, əl-Albani “Səhiih”.

etsə qoy desin: "Rəbbunəllah, Əlləzi Fis Səməi, Təqaddəsə İsmukə Əmrükə Fis Səməi Val Ard, Kəmə Rəhmətükə Fis Səməi, Fəcal Rəhmətükə Fil Ardi, Əğfirlənə Hubənə Və Xatayənə Əntə Rəbbut Tayyibinə, Ənzəl Rəhmətən Min Rəhmətükə Və Şifəən Min Şifəikə Alə Həzəl Vəcəə Fəyəbrau – Səmada olan Rəbbimiz Allah, Sənin adın təqdis olunandır, əmrin göydə və yerdədə keçərlidir necə ki, rəhmətin səmada keçərlidir. Rəhmətini yer üzünə endir. Günahlarımızı xətaalarımızı bağışla, Sən yaxşılardan Rəbbisən, rəhmətindən bir rəhmətini, şəfandan bir şəfanı bu ağrının (xəstənin) üzərinə endir"¹⁶⁸⁴.

عن أبي هريرة قال هجر النبي صلى الله عليه وسلم فهجرت . فضليت ثمض جلست . فالتفت إلى النبي صلى الله عليه وسلم فقال : (اشكمت درد ؟) قلت نعم . يا رسول الله قال (قم فصل فإن في الصلاة شفاء) قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ erkən namaza qalxdı mən də (ona uyaraq) erkən qalxdım. Namaz qıldıqdan sonra oturdum və o ﷺ mənə tərəf dönərək buyurdu: "Qarnın ağrıyır?". Mən: "Bəli" dedim. O: "Namaz qıl! Çünki namazda şəfa vardır"¹⁶⁸⁵.

عن عثمان بن عفان رضي الله عنه قال : بسم الله الرحمن الرحيم ، أعيدك بالله الأحد الصمد الذي لم يلد ، ولم يولد ، ولم يكن له كفوا أحد ، من شر ما تجد ، يا عثمان ! تعوذ بها ، فما تعوذ متعوذ بمثلها) قال الشيخ الألباني : ضعيف

Osman İbn Affan ﷺ deyir ki: "Bismilləhir Rəhmənil Rəhim, Əizəkə Billəhil Əhədus Səmədul Ləzi Ləm Yəlid Və Ləm Yuləd Və Ləm Yəkun Ləhu Kufuvən Əhəd Min Şərri Mə Təcidu – Rəhimli və Mərhəmətli Allahın adı ilə, Sığınırım Allaha ki, Ondan başqa məbud yoxdur, Doğmayan, doğulmayan və heç bir tayı-bərabəri olmayan Tək və Möhtac olmayana bütün yaratdıqlarının şərindən!". Ey Osman! Bunula sığın, bunun mislində heç bir şeylə sığınılmamışlar"¹⁶⁸⁶.

عن ابن مسعود قال :بينما أنا والنبي صلى الله عليه وسلم في بعض طرقات المدينة ، إذا برجل قد صرع ، فدنوت منه ، فقرأت في أذنه ، فاستوى جالسا ، فقال النبي صلى الله عليه وسلم : ماذا قرأت في أذنه يا ابن أم عبد ؟ ! " فقلت : فذاك أبي وأمي ، قرأت : " أفحسبتم أنما خلقناكم عبثا وأنكم إلينا لا ترجعون "والذي بعثني بالحق ، لو قرأها موقن على جبل لزال يعني آية : " أفحسبتم أنما خلقناكم عبثا وأنكم إلينا لا ترجعون ". قال الشيخ الألباني : ضعيف

İbn Məsud ﷺ deyir ki, Peyğəmbərə ﷺ ilə bərabər Mədinənin küçələrində gedirdik. Bir kişinin yıxılıb (qaldığını gördük), yaxınlaşdım ona, qulağına

¹⁶⁸⁴ Əbu Davud 3892, 3894, əl-Albani "Zəif".

¹⁶⁸⁵ İbn Məcə 3458, əl-Albani "Zəif".

¹⁶⁸⁶ əl-Albani "Zəif Və Movdu Hədislər Silsiləsi" 2847.

oxudum. Qalxıb oturdu. Peyğəmbər: “Ey İbn Ummu Abd! Qulağına nə oxudun?” deyə buyurdu. Mən: “Anam atam sənə fəda olsun: “Siz isə onları məsxərəyə qoyurdunuz. Sonda bu məsxərə Məni yada salmağı belə sizə unutturdu. Siz onlara gülürdünüz””. (əl-Muminun 110) ayəsini dedim. Məni haqq ilə göndərənmə and olsun ki, onu yaqınlıqla dağa oxusaydın dağ əriyərdi” deyə buyurdu¹⁶⁸⁷.

الأمراض التي أنزلها الله

ALLAHIN NAZİL ETDİYİ XƏSTƏLİKLƏR

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَأَصْحَابَهُ كَأَنَّمَا عَلَى رُءُوسِهِمُ الطَّيْرُ فَسَلَّمْتُ ثُمَّ فَعَدْتُ فَجَاءَ الْأَعْرَابُ مِنْ هَاهُنَا وَهَاهُنَا فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَدَاوَى فَقَالَ « تَدَاوَوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلَّا وَضَعَ لَهُ دَوَاءً غَيْرَ دَاءٍ وَاحِدٍ الْهَرَمُ ». قَالَ الْأَلْبَانِي : صحيح.

Usamə İbn Şərik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ yanına gəldim. Səhabələr sanki başlarına quş qonub kimi sakit durmuşdular. Salam verib oturdum. Filan filan yerlərdən bədəvi ərəblər gəlib dedilər: “Yə Rəsulullah! Müalicə ala bilərikmi?”. Peyğəmbər: “Müalicə olunun, çünki Uca və Böyük olan Allah dərmanı olmayan xəstəlik yaratmamışdır. Bir xəstəlikdən başqa: Qocalıq” deyə buyurdu¹⁶⁸⁸.

عن أبي خزيمة قال سئل رسول الله صلى الله عليه وسلم أرأيت أدوية تتداوى بها ورقى نسترفي بها وتقى نتقيها هل ترد من قدر الله شيئاً؟ قال: (هي من قدر الله) قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Xuzamə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ soruşdular: “Müalicə üçün istifadə etdiyiniz dərmanlar, şəfa üçün oxunan dualar və (düşmənlərdən) qorunmaq üçün istifadə etdiyiniz qoruyucu şeylər haqqında nə buyurursan? Bütün bunlar Allahın qədərindən bir şey dəyişərmimi?”. Peyğəmbər: “Bunlar elə Allahın qədərindəndir” deyə buyurdu¹⁶⁸⁹.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا حَزْنٍ وَلَا أَدَى وَلَا عَمٍّ حَتَّى الشُّوْكَةِ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ حَطَايَاهَا.

Əbu Səid əl-Xudri və Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Müsəlmana üz vermiş elə bir yorğunluq, elə bir naxoşluq, elə bir

¹⁶⁸⁷ əl-Albani “Zəif Və Məvdu Hədislər Silsiləsi” 2189.

¹⁶⁸⁸ Tirmizi 2038, İbn Məcə 3436, Əbu Davud 3855, 3857, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶⁸⁹ İbn Məcə 2065, 3437, əl-Albani “Zəif”.

kədər, elə bir üzüntü, elə bir əziyyət, elə bir dərd, hətta (ayağına) batan elə bir tikan yoxdur ki, onun sayəsində Allah (həmin) müsəlmanın günahlarını bağışlamasın”¹⁶⁹⁰.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ يُرِدْ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُصِبْ مِنْهُ.

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah kimə xeyir nəşib etmək istəsə, onu imtahana çəkər”¹⁶⁹¹.

عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ ﷺ أَلَا أُرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْتُ بَلَى قَالَ هَذِهِ الْمَرْأَةُ السُّودَاءُ أَتَتْ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ إِنِّي أُصْرَعُ وَإِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ لِي قَالَ إِنْ شِئْتَ صَبْرْتِ وَلَكَ الْجَنَّةُ وَإِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُعَافِيكَ فَقَالَتْ أَصْبِرُ فَقَالَتْ إِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ لِي أَنْ لَا أَتَكَشَّفَ فَدَعَا لَهَا.

Əta İbn Əbu Rəbah demişdir: “(Bir dəfə) İbn Abbas ﷺ mənə dedi: “Sənə Cənnət əhlindən olan bir qadın göstərimmi?”. Mən: “Göstər”- dedim. İbn Abbas dedi: “Bu, zənci qadın (bir zaman) Peyğəmbərin ﷺ yanına gəlib demişdi: “(Ya Rəsulullah,) mən (bəzən) bayılıram və üstüm-başım açılır. Mənim üçün Allaha dua et!” Peyğəmbər: “İstəyirsən səbir et, sənə Cənnət nəşib olsun, istəyirsənsə, dua edim, Allah sənə can sağlığı versin.” Qadın dedi: “Mən səbir edəmə, amma mənim üstüm açılır. Allaha dua et ki, üstüm açılmasın.” Peyğəmbər ﷺ də onun üçün dua etdi”¹⁶⁹².

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لَنْ يُدْخَلَ أَحَدًا عَمَلُهُ الْجَنَّةَ قَالُوا وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: لَا وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَّعَمَدَنِي اللَّهُ بِفَضْلٍ وَرَحْمَةٍ فَسَلِّدُوا وَقَارِبُوا وَلَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمْ الْمَوْتَ إِمَّا مُحْسِنًا فَلَعَلَّهُ أَنْ يَزِدَّادَ خَيْرًا وَإِمَّا مُسِيئًا فَلَعَلَّهُ أَنْ يَسْتَعْتَبَ.

Əbu Hureyra ﷺ rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Heç bir kəsi əməlləri Cənnətə daxil edə bilməz.” (Əshabələr): “Səni də, ya Rəsulullah?” – deyə soruşdular. Dedi: “Hətta məni də. Yalnız Allahın mənə mərhəmət göstərməsi və mənə rəhm etməsi istisnadır. Elə isə doğru yol tutun, (ən kamil olanı yerinə yetirə bilməsəniz, heç olmasa ona) yaxınlaşın! Sizdən heç kəs özünə ölüm diləməsin. (Əgər o, həyatda qalarsa,) əməlisaleh adamdırsa, yaxşı işlər görüb savabını artırır, yox günahkar adamdırsa, ola bilər ki, tövbə etsin”¹⁶⁹³.

¹⁶⁹⁰ Buxari 5642.

¹⁶⁹¹ Buxari 5645.

¹⁶⁹² Buxari 5652.

¹⁶⁹³ Buxari 5673.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ⑥ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تُورِدُوا الْمُمْرِضَ عَلَى الْمُصِحِّ.

Əbu Hureyra ⑥ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ demişdir: “Xəstəni sağlam olanların arasına gətirməyin”¹⁶⁹⁴.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ⑥ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً.

Əbu Hureyra ⑥ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Allah elə bir xəstəlik nazil etməmişdir ki, onun şəfasını nazil etmiş olmasın”¹⁶⁹⁵.

عَنْ جَابِرٍ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنَّهُ قَالَ « لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ فَإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدَّاءِ بَرَأَ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ».

Cabir ⑥ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Hər bir xəstəliyin bir dərmanı var. Əgər dərman xəstəliyə toxunarsa (uyğun gələrsə), Allahın izni ilə şəfa tapar”¹⁶⁹⁶.

عن أبي سعيد الخدري قال : - قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (إذا دخلتم على المريض فنفسوا له في الأجل . فإن ذلك لا يرد شيئا . وهو يطيب بنفس المريض) قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Səid əl-Xudri ⑥ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Xəstənin yanına daxil olduğunuz zaman ömrünün uzunluğu xüsusunda onu ümüdləndirib, kədərini dağıdın. Çünki bu ümüd (qədərdən) heç bir şeyi geri döndərməz və xəstənin kölnünü xoş edə”¹⁶⁹⁷.

علي قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : خير الدواء القرآن. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əli ⑥ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Dəvanın ən xeyirlisi Qurandır”¹⁶⁹⁸.

لَا بَأْسَ بِالرُّقَى مَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ شِرْكٌ

İÇƏRİSİNDƏ ŞİRK OLMAYAN ŞEYLƏRLƏ RUQYƏ ETMƏKDƏ BİR GÜNAH YOXDUR

¹⁶⁹⁴ Buxari 5774.

¹⁶⁹⁵ Buxari 5678, İbn Məcə 3438, 3439, əl-Albani “Səhih”.

¹⁶⁹⁶ Müslim 5871, 2204.

¹⁶⁹⁷ İbn Məcə 1438, əl-Albani “Zəif”.

¹⁶⁹⁸ İbn Məcə 3501, 3533, əl-Albani “Zəif”.

عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكِ الْأَشْجَعِيِّ قَالَ كُنَّا نُرْقِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ تَرَى فِي ذَلِكَ فَقَالَ «اعْرِضُوا عَلَيَّ رُفَاكُمْ لَا بَأْسَ بِالرُّقِيِّ مَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ شِرْكٌ».

Əuf İbn Malik əl-Əşcai ﷺ rəvayət edir ki, biz cahiliyyə zamanında ruqyə edərdik. Peyğəmbərdən ﷺ buna necə baxırsan? deyə soruşduq. O: “Mənə ruqyələrinizi ərz edin! İçərsində şirk olmayan şeylərlə ruqyə etməkdə bir günah yoxdur”¹⁶⁹⁹.

الرُّقِيُّ مِنَ لَدَيْغِ الْأَقْرَابِ

ƏQRƏB SANCMASINDAN RUQYƏ ETMƏK

عَنْ جَابِرِ قَالَ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- عَنِ الرُّقِيِّ فَجَاءَ آلُ عَمْرٍو بْنِ حَزْمٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ كَانَتْ عِنْدَنَا رُقِيَةٌ تُرْقَى بِهَا مِنَ الْعُقْرَبِ وَإِنَّكَ نَهَيْتَ عَنِ الرُّقِيِّ. قَالَ فَعَرَضُوهَا عَلَيْهِ. فَقَالَ «مَا أَرَى بَأْسًا مِنْ اسْتِطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَنْفَعَ أَحَاهُ فَلْيَنْفَعُهُ».

Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ruqyə etməyi qadağan etdi. Amr İbn Həzm Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək belə buyurdu: “Bizim bir ruqyəmiz vardı. Əqrəb sancdıqda onu oxuyardıq. Sən isə onu qadağan etmişən”. Sonra onlar onu ona ərz etdilər və O: “Bunda bir şey görmürəm. Sizlərdən hər kim qardaşına fayda verə bilirsə, versin!”¹⁷⁰⁰.

عن علي ﷺ قال لدغنت النبي ﷺ عقرب وهو يصلي، فلما فرغ قال: ((لَعَنَ اللَّهُ الْعُقْرَبَ، لَا تَدْعُ مُصَلِّيًا وَلَا غَيْرَهُ، ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ وَمِلْحٍ، وَجَعَلَ يَمْسَحُ عَلَيْهَا وَيَقْرَأُ بِـ ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ و ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ و ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ قال الألباني: صحيح.

Peyğəmbər ﷺ namaz qılarkən bir əqrəb onu sancdı. Namazı bitirdikdən sonra buurdu: Allah lənət etsin bu əqrəbə, nə namaz qılan bilir nə də qeyrisinə baxmadan (sancır). Sonra duz ilə su istəyir və yaranın üzərinə sürtür və: “**Kafirun**” – “**Fələq**” – “**Nəs**” surələrini oxuyur¹⁷⁰¹.

جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ لَدَغَتِ رَجُلًا مِنَّا عُقْرَبٌ وَنَحْنُ جُلُوسٌ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-. فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أُرْقِي قَالَ «مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَنْفَعَ أَحَاهُ فَلْيَفْعَلْ».

¹⁶⁹⁹ Müslim 2200, 5862, Əbu Davud 3886, 3888.

¹⁷⁰⁰ Müslim 5861, 2199.

¹⁷⁰¹ əl-Albani “Səhihdə” 548.

Cabir ؓ rəvayət edir ki, bizdən bir kişini əqrəb sancmışdı. Biz Peyğəmbərin ﷺ yanında oturmuşduq. Kişi: “Yə Rəsulullah! Ruqya oxuyummu?” dedi. O: “Sizdən hər kim qardaşına bir mənfəət etməyə gücü yetərsə bunu etsin”¹⁷⁰².

عَنْ عَائِشَةَ ؓ قَالَتْ: رَخَّصَ النَّبِيُّ ﷺ (لَأَهْلِ بَيْتٍ مِنَ الْأَنْصَارِ) الرَّقِيَّةَ مِنْ كُلِّ ذِي حُمَةٍ.

Aişə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (Ənsardan bir ev əhlinə) hər bir zəhərli heyvan sancmasını (müalicə etmək üçün) ruqya oxumağa rüsxət vermişdir¹⁷⁰³.

الْعَيْنُ حَقٌّ GÖZ DƏYMƏ HAQDIR

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ «الْعَيْنُ حَقٌّ وَلَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابِقَ الْقَدَرِ سَبَقَتْهُ الْعَيْنُ وَإِذَا اسْتَعْسَلْتُمْ فَأَعْسِلُوا».

İbn Abbas ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Nəzər (göz dəymə) haqdır. Qədəri qabaqlayan bir şey olsa idi, nəzər olardı. Sizdən qüsl tələb olunarsa, yuyunun!”¹⁷⁰⁴.

عن عائشة قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (استعينوا بالله . فإن العين حق) قال الشيخ الألباني : صحيح

Aişə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “(Nəzərdən) Allaha sığının. Çünkü göz (dəymə) haqdır»¹⁷⁰⁵.

عَنْ عَائِشَةَ ؓ قَالَتْ: أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَوْ أَمَرَ أَنْ يُسْتَرْقَى مِنَ الْعَيْنِ.

Aişə ؓ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə (və ya qeyrisinə) gözdəyməyə qarşı ruqya oxumağı buyurdu¹⁷⁰⁶.

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى فِي بَيْتِهَا جَارِيَةً فِي وَجْهِهَا سَفْعَةٌ فَقَالَ اسْتَرْقُوا لَهَا فَإِنَّ بِهَا النَّظْرَةَ. يَعْنِي بَوَاجِهُهَا صَفْرَةً.

¹⁷⁰² Muslim 2199, 5857.

¹⁷⁰³ Buxari 5741, Müslim 2193, 5846, 5847, İbn Məcə 3516, 3517.

¹⁷⁰⁴ Müslim 5831, 5832, 2187, 2188, Tirmizi 2062, Buxari 5944, Əbu Davud 3879, 3881, İbn Məcə 3506, 3507.

¹⁷⁰⁵ İbn Məcə 3508, əl-Albani “Səhîh”.

¹⁷⁰⁶ Buxari 5738, Müslim 2196, 5851.

Ummu Sələmə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, (bir dəfə) Peyğəmbər ﷺ onun evində üzünün rəngi (saralmış) dəyişmiş bir qız uşağı görüb dedi: “Bu qıza ruqya oxuyun, çünki ona göz dəyib”¹⁷⁰⁷.

عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ رَخَّصَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لَالَ حَزْمٍ فِي رُقِيَةِ الْحَيَّةِ وَقَالَ لِأَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ « مَا لِي أَرَى أَحْسَامَ بَنِي أُخِي ضَارِعَةً تُصِيبُهُمُ الْحَاجَةُ ». قَالَتْ لَا وَلَكِنْ أُلْعِينُ تُسْرِعُ إِلَيْهِمْ. قَالَ « ارْقِيهِمْ ». قَالَتْ فَعَرَّضْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ « ارْقِيهِمْ ».

Cabir İbn Abdullah رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Həzmin ailəsinə ilan sancmasından ruqyə etməyə izin verdi. O, Əsma bint Umeyyisə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا belə buyurdu: “Mənə nə olub ki, qardaşım övladlarının bədənələrini zəif görürəm. Onların nəyə isə ehtiyacları var?”. Əsma: “Xeyr! Lakin onlara tez nəzər dəyir”. Peyğəmbər: “Onlara ruqyə et!” deyə buyurdu. Mən bunu ona ərz etsəm də O: “Sən ruqyə et!” deyə buyurdu¹⁷⁰⁸.

أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ عُمَيْسٍ قَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ وُلِدَ جَعْفَرٌ تَسْرِعُ إِلَيْهِمُ الْعَيْنُ أَفَأَسْتَرْقِي لَهُمْ ؟ فَقَالَ نَعَمْ فَإِنْ لَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابِقَ الْقَدْرِ لَسَبَقْتَهُ الْعَيْنُ. قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صَحِيحٌ

Əsma bint Umeyyis رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا deyir ki: “Ey Allahın Rəsulu! Cəfərin övladlarına nəzər tez dəyir. Onlar üçün ruqyə edimmi?”. O: “Bəli, Əgər qədər qabaqlayacaq bir şey olsaydı göz dəymə olardı” deyə buyurdu¹⁷⁰⁹.

عَنْ أَنَسٍ قَالَ رَخَّصَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي الرُّقِيَةِ مِنَ الْعَيْنِ وَالْحُمَةِ وَالتَّمَلَّةِ.

Ənəs İbn Malik رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ göz dəyməsindən, zəhərli heyvanın sancmasından və sıracə (zolotuxa) xəstəliyindən ruqyə etməyə izin verdi¹⁷¹⁰.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ إِذَا خَافَ أَنْ يَصِيبَ شَيْئًا بَعِينَهُ قَالَ : **اللَّهُمَّ بَارِكْ** فِيهِ وَ لَا تَضُرَّهُ . قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : ضَعِيفٌ

Peyğəmbər ﷺ gözüün dəyməsindən qorxduğu zaman buyurdu: “**Allahumma Barik** – Allahım ona bərkət ver!”¹⁷¹¹.

¹⁷⁰⁷ Buxari 5739, Müslim 2197, 5854.

¹⁷⁰⁸ Müslim 5855.

¹⁷⁰⁹ İbn Məcə 3510, əl-Albani “Səhîh”.

¹⁷¹⁰ Müslim 5853, 5852, 2196, İbn Məcə 2056.

¹⁷¹¹ əl-Albani “Daif Cəmi” 4377, “Səhîh Və Daif Cəmius Səğir” 9858.

الحمى من فئح جهنم فأبردُها بالماءِ
QIZDIRMA CƏHƏNNƏMİN KÜKRƏMƏSİNDƏNDİR,
ONU SU İLƏ SƏRİNLƏŞDİRİN!

عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رضي الله عنه كَانَتْ إِذَا أُتِيَتْ بِالْمَرْأَةِ قَدْ حُمَتْ تَدْعُو لَهَا أَحَدَتِ الْمَاءَ فَصَبَتْهُ بَيْنَهَا وَبَيْنَ جَنْبَيْهَا قَالَتْ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَأْمُرُنَا أَنْ نُبْرِدَهَا بِالْمَاءِ. وَقَالَ «إِنَّهَا مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ».

Əsma bint Əbu Bəkrin رضي الله عنه yanına qızdırmadan əziyyət çəkən qadın gətirildikdə o, (xəstə) üçün dua edər, sonra su götürüb onu qadının sinəsinə tökər və deyərdi: “Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم bizə qızdırmanı su ilə soyutmağı əmr edərdi”¹⁷¹².

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنه أَتَيْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فِي مَرَضِهِ وَهُوَ يُوعَكُ وَعَكًا شَدِيدًا وَقُلْتُ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعَكًا شَدِيدًا قُلْتُ إِنَّ ذَاكَ بِأَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ قَالَ أَجَلٌ (إِنِ أُوْعِكَ كَمَا يُوعَكُ رَجُلَانِ مِنْكُمْ) مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَدَى (من مرض فما سواه) إِلَّا حَاتَّ اللَّهُ عَنْهُ خَطَابَاهُ كَمَا نَحَاتُ وَرَقُّ الشَّجَرِ.

Abdullah (İbn Məsud) رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم (ağır) xəstələndiyi zaman mən onun yanına gəldim (və baxdım ki,) o, qızdırma içində yanır. Dedim: “(Ya Rəsulullah,) sən qızdırma içində yanırsan! Yəqin bu, sənin iki savab qazanmağın üçündür?” O dedi: “Düzdür, mən sizdən iki kişinin çəkdiyi qızdırmanı (xəstəliyi) çəkirəm. Başına müsibət gəlmiş elə bir müsəlman yoxdur ki, Allah, ağac yarpaqları töküldüyü kimi, onu günahlardan təmizləmiş olmasın”¹⁷¹³.

حدثنا سعيد رجل من أهل الشام أخبرنا ثوبان : عن النبي صلى الله عليه و سلم قال إذا أصاب أحدكم الحمى فإن الحمى قطعة من النار فليطفئها عنه بالماء فليستتقع فمرا جاريا ليستقبل جرية الماء فيقول **بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اشْفِ عَبْدَكَ وَصَدِّقْ رَسُولَكَ** بعد صلاة الصبح قبل طلوع الشمس فليغتمس فيه ثلاث غمسات ثلاثة أيام فإن لم يبرأ في ثلاث فخمس وإن لم يبرأ في خمس فسبع فإن لم يبرأ في سبع فتسع فإنها لا تكاد تجاوز تسعا بإذن الله قال الشيخ الألباني : ضعيف

Sovban رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم buyurdu: “Biriniz qızdırma xəstəliyinə tutularsa bilsin ki, qızdırma Cəhənnəm atəşindən bir parçadır. Onu su ilə söndürün. Sübh namazından sonra günəş doğmadan əvvəl bir çay başına gələrək axar suya girsin və suyun axarına qarşı duraraq: **Bismillah, Allahumma İşfi Abdəka Və Saddiq Rasuləka** - Allahın adı ilə, Allahım! Quluna

¹⁷¹² Buxari 5724, 5887, 2211, Tirmizi 2073, 2074.

¹⁷¹³ Buxari 5647, 5660, 5661, Müslim 2571.

şəfa ver, Peyğəmbərini təsdiqlədim – de və 3 dəfə suya gir. Sağalmasa bunu 5, 7, 9 dəfə təkrar et. Allahın izni ilə doqquz dəfə olmaz ki, sağalar”¹⁷¹⁴.

جابر بن عبدالله : أن رسول الله صلى الله عليه و سلم دخل على أم السائب أو أم المسيب فقال مالك ؟ يا أم السائب أو يا أم المسيب ترفرفين ؟ قالت الحمى لا بارك الله فيها فقال لا تسي الحمى فإنها تذهب خطايا بني آدم كما يذهب الكبر حيث الحديد

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ummu Saib və ya Ummi Museyyibin yanına daxil oldu və: «Ya Ummu Saib sənə nə olub ki, titrəyirsən?» deyərək buyurdu. O: «Allah ona bərəkət verməsin qızdırmadır» dedi. Peyğəmbər: «Qızdırmanı söyməyin. Çünki o, körükçü dəmirin pasını apardığı kimi Adəm oğullarının günahlarını silir» deyərək buyurdu¹⁷¹⁵.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ «(إِنَّ شِدَّةَ الْحُمَى) الْحُمَى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَأَبْرُدُوهَا (فَأَطْفِئُوهَا) بِالْمَاءِ (فَدَخَلَ) عَلَى ابْنِ لَعْمَارٍ فَقَالَ: اَكْشِفِ الْبَاسَ، رَبَّ النَّاسِ، إِلَهَ النَّاسِ».

İbn Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qızdırmanın şiddətlənməsi Cəhənnəmin qaynamasıdır. Onu soyuq su ilə sərinlətin”. Amirin oğlu daxil olub bu duanı oxudu: **“İkşifil Bəs, Rabbən Nəs, İlahən Nəs – Xəstəliyi qaldır, ey insanların Rəbbi, insanların İlahı”**¹⁷¹⁶.

عن ابن عباس أن النبي صلى الله عليه و سلم كان يعلمهم من الحمى ومن الأوجاع كلها أن يقولوا **(بِسْمِ اللَّهِ الْكَبِيرِ ، أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ، مِنْ شَرِّ عِرْقِ نَعَارٍ ، وَمِنْ شَرِّ حَرِّ النَّارِ)** قال الشيخ الألباني : ضعيف

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ onlara humma (qızdırma) xəstəliyi və ağrılar (sancılar) üçün bu duanı oxumağı buyurmuşdu: **“Bismilləhil Kəbiri, Əuzu Billəhil Aziym Min Şərri İraqin Nəaar Və Min Şərri Hərrin Nər – Böyük olan Allahın adı ilə, Qan axıdan damarın şərindən və atəşin hərərətindən Allaha sığınırım”**¹⁷¹⁷.

التداوي بأبوال الإبل DƏVƏ SİDİYİ İLƏ MÜALİCƏ

¹⁷¹⁴ İbn Məcə 2084, əl-Albani “Zəif”.

¹⁷¹⁵ Müslim 2575, İbn Məcə 3469.

¹⁷¹⁶ Müslim 2209, 2210, 5881, 5882, İbn Məcə 3471, 3473, 3475.

¹⁷¹⁷ İbn Məcə 2075, 3526, əl-Albani “Zəif”.

أَنَّسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ نَاسًا مِنْ عُرَيْبَةَ قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - الْمَدِينَةَ فَاجْتَرَوْهَا (وَتَكَلَّمُوا بِالْإِسْلَامِ) فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «إِنْ شِئْتُمْ أَنْ تَخْرُجُوا إِلَى إِبِلِ الصَّدَاقَةِ فَتَشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا». فَفَعَلُوا فَصَحُّوا ثُمَّ مَالُوا عَلَى الرِّعَاءِ فَفَقَتَلُوهُمْ وَأَرْتَدُّوا عَنِ الْإِسْلَامِ وَسَاقُوا ذَوْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَبَعَثَ فِي أَثَرِهِمْ فَأَتَى بِهِمْ فَفَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَلَ أَعْيُنَهُمْ وَتَرَكَهُمْ فِي الْحَرِّ حَتَّى مَاتُوا.

Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Uraniyə qəbiləsindən (bir qrup) Peyğəmbərin ﷺ yanına Mədinəyə gəldilər və İslam üzərinə onunla beyət etdilər. Mədinə ərazisinin havası onlara ağır gəldi və İshal oldular (qarın yatalağı). Onlar bu xəstəliklərini Peyğəmbər ﷺ ərz etdilər. Peyğəmbər: «Bizim çobanlarımızla bərabər (zəkat üçün ayrılmış) dəvələrin yanına gedin və onların sidiklərindən və südlərindən için» deyə buyurdu. Onlar Peyğəmbərin ﷺ dediyi şəkildə etdilər və sağaldılar. Bundan sonra çobanları öldürdülər, İslam dinindən çıxdılar və dəvələri də sürüb apardılar. Bu xəbər Peyğəmbər ﷺ çatdıqda onların ardınca bir dəstə göndərdi. Tez bir zamanda əsir edilərək geri gətirildilər. Peyğəmbər ﷺ əmr etdi əlləri və ayaqları kəsildi. Gözləri çıxarıldı. Hərre deyilən yerə atıldılar və öldülər (Başqa rəvayətdə: Çünki onlar da çobanların gözlərini çıxarmışdılar)»¹⁷¹⁸.

دواء عرق النسا

ÇANAQ SÜMÜYÜNDƏ OLAN AĞRILARDAN MÜALİCƏ

أَنَّسُ بْنُ مَالِكٍ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ شِفَاءُ عَرَقِ النَّسَا أَلِيَّةٌ شَاةٌ أَعْرَابِيَّةٌ تُدَابُّ ثُمَّ تُجْرَأُ ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ ثُمَّ يُشْرَبُ عَلَى الرَّيْقِ فِي كُلِّ يَوْمٍ جُزْءٌ قَالَ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ : صحيح

Ənəs İbn Məlik ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə buyurduğunu eşitdim: "Araqin Nəsa (çanaqda, aşiq sümüyündə olan ağrılarda) şəfası ərəb qoyunun quyruğudur. Bu quyruq kəsilib üç hissəyə bölünür. Sonra hər günün səhəri ac qarına bir parçası içilir"¹⁷¹⁹.

دواء المشي

İSHAL OLMAQ ÜÇÜN MÜALİCƏ

عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ، قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بِمَاذَا كُنْتَ تَسْتَمَشِينَ؟ قُلْتُ: بِالسُّبْرِ، قَالَ: ذَاكَ حَارٌّ حَارٌّ قُلْتُ: ثُمَّ اسْتَمَشَيْتُ بِالسُّبْرِ، قَالَ: لَوْ كَانَ شَيْءٌ يَشْفِي مِنَ الْمَوْتِ كَانَ السُّبْرُ. والسبى شفاء من الموت (قال الشيخ الألباني : ضعيف

¹⁷¹⁸ Buxari 1501, 4192, Müslim 1671, 4445, İbn Məcə 2042, 3503.

¹⁷¹⁹ İbn Məcə 3463, əl-Albani "Səhih".

Əsmə Binti Umeys رَضِيَ اللهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ mənə: “Sən ishal (qarın açmaq) üçün hansı əlacdan istifadə edirsən?” deyə buyurdu. Mən: “Şubrum (Südləyən bitkisi)” dedim. O: “O, şiddətli ishal edər. Sən ishal üçün Sənə istifadə et. Əgər hər hansı bir şey ölümə şəfa olsaydı Sənə (adlanan bitki) olardı, Sini ölümə şəfa olacaqdı” deyə buyurdu¹⁷²⁰.

التداوي بالعسل

BAL İLƏ MÜALİCƏ

“ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِنْ بَطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ”

“Sonra bütün meyvələrdən ye və Rəbbinin səndən ötrü asanlaşdırdığı yollarla get”. O arıların qarınlarından tərkibində insanlar üçün şəfa olan müxtəlif rəngli bal çıxır. Həqiqətən, bunda düşünüən adamlar üçün dəlillər vardır”. (ən-Nəhl 69).

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: الشِّفَاءُ فِي ثَلَاثَةِ شَرْبَةِ عَسَلٍ وَشَرْطَةِ مِحْمٍ وَكَيْفِ نَارٍ وَأَنْهَى أُمَّتِي عَنِ الْكَيْ.

İbn Abbas رَضِيَ اللهُ عَنْهُ demişdir: “Üç şeydə şəfa vardır: Bir içim balda, (qan almaq üçün) banka qoymaqda və (müalicə məqsədilə bədənə) dağ basmaqda. (Buna rəğmən) mən ümmətimə dağ basmağı qadağan edirəm”¹⁷²¹.

سَعِيدُ الْخُدْرِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ إِنَّ أَحْيَى اسْتَطْلَقَ بَطْنَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « اسْقِهِ عَسَلًا ». فَسَقَاهُ ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ إِنِّي سَقَيْتُهُ عَسَلًا فَلَمْ يَزِدْهُ إِلَّا اسْتِطْلَاقًا. فَقَالَ لَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ جَاءَ الرَّابِعَةَ فَقَالَ « اسْقِهِ عَسَلًا ». فَقَالَ لَقَدْ سَقَيْتُهُ فَلَمْ يَزِدْهُ إِلَّا اسْتِطْلَاقًا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « صَدَقَ اللَّهُ وَكَذَبَ بَطْنُ أَحْيَى ». اسْقِهِ عَسَلًا فَسَقَاهُ فَبُرَأَ.

Əbu Səid əl-Xudri رَضِيَ اللهُ عَنْهُ rəvayət edir ki, Bir kişi Peyğəmbərin ﷺ yanına gələrək belə dedi: “Qardaşım qarın ağrısına düşüb.” Peyğəmbər: “Ona bal içirt!” deyə buyurdu. O qardaşına içirtmədi, sonra Onun yanına gələrək: “Mən ona (bal) içirtmədim, yalnız bu onun qarın ağrısını daha da artırdı!” deyə söylədi. Peyğəmbər ﷺ ona üç kərə “Ona bal içirt!” deyə söylədi. Kişi dördüncü kərə gəlmiş vaxt, Peyğəmbər: “Ona bal içirt!” deyə buyurduqda, kişi: “Mən ona içirtmədim, yalnız bu onun qarın ağrısını daha da artırdı!” deyə buyurdu.

¹⁷²⁰ İbn Məcə 3461, əl-Albani “Zəif”.

¹⁷²¹ Buxari 5681, İbn Məcə 3491.

Peyğəmbər: “Allah doğrunu, qardaşının qarnı isə yalan dedi.” Sonra kişi ona (bal) içirdi və o sağaldı”¹⁷²².

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : من لعق العسل ثلاث غدوات كل شهر لم يصبه عظيم من البلاء. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim hər ayın üç (günü) səhər bal yalayarsa o, kimsənin başına böyük bəla gəlməz”¹⁷²³.

عن عبد الله قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : عليكم بالشفاءين العسل والقرآن. قال الشيخ الألباني : ضعيف

Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Bu iki şəfalı şeyə davam edin (bağlanın): Bal və Quran”¹⁷²⁴.

الزيتون شجرة مباركة ZEYTUN MÜBARƏK AĞACDIR

عن عمر قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (اتدوموا بالزيت وادهنوا به فإنه من شجرة مباركة) . قال الشيخ الألباني : صحيح

Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Zeytun və onun yağından istifadə etməyə davam edin. Çünki o mübarək ağacdır”¹⁷²⁵.

عن عمر بن الخطاب قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم كلوا الزيت وادهنوا به فإنه من شجرة مباركة. قال الشيخ الألباني : صحيح

Ömər ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Zeytundan yeyin və sürtün. Həqiqətən o, mübarək (bərəkətli) bir ağacdır”¹⁷²⁶.

ما ورد في التمر و الكمأة XURMA VƏ GÖBƏLƏK BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

¹⁷²² Buxari 5684, Müslim 2217, 5901, Tirmizi 2082.

¹⁷²³ İbn Məcə 3450, əl-Albani “Zəif”.

¹⁷²⁴ İbn Məcə 3452, əl-Albani “Zəif”.

¹⁷²⁵ İbn Məcə 3319, əl-Albani “Səhiih”.

¹⁷²⁶ Tirmizi 1851, 1852, əl-Albani “Səhiih”.

عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ اصْطَبَحَ بِسَبْعِ تَمْرَاتٍ عَجْوَةٍ لَمْ يَضُرَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ سَمٌّ وَلَا سِحْرٌ.

Sad İbn Əbu Vaqqas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Hər kim səhər Əcva adlanan yeddi xurma yeyərsə, ona həmən günü nə sehir nə də zəhər toxunmaz”¹⁷²⁷.

عن عائشة : أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال إن في العجوة العالية شفاء أو إنها ترياق أول البكرة.

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ əl-Əliyə (yer adı) Əcvasında (xurma növü) şəfa vardır, o zəhərin ilk çağının padzəhəridir”¹⁷²⁸.

عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ سَعْدٍ قَالَ مَرَضْتُ مَرَضًا أَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يُعَوِّدُنِي فَوَضَعَ يَدَهُ بَيْنَ تَلَدِي حَتَّى وَجَدْتُ بُرْدَهَا عَلَى فُؤَادِي فَقَالَ « إِنَّكَ رَجُلٌ مَفْتُوودٌ أَنْتَ الْحَارِثُ بْنُ كَلْدَةَ أَخَا تَيْفِيفٍ فَإِنَّهُ رَجُلٌ يَطْبَبُ فَلْيَأْخُذْ سَبْعَ تَمْرَاتٍ مِنْ عَجْوَةِ الْمَدِينَةِ فَلْيَجَاهُنْ بِنَوَاهُنَّ ثُمَّ لِيَلِدْكَ بِهِنَّ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : ضَعِيفٌ .

Sad ﷺ rəvayət edir ki: Xəstələnmişdim. Peyğəmbər ﷺ ziyarətimə gəldi və əlini sinəmə qoyaraq: “Sən qəlb xəstəsi olan bir adamsan. Sakifin qardaşı Həris İbn Kələninin yanına get. Çünki o, xəstəliklərə əlac edən bir kimsədir. (Ona de) Mədinənin Əcva (xurmasından) yeddi dənə götürüb çəyirdəyi ilə birlikdə ovsun. Sonra onları suya qoyub sənə içirsin”¹⁷²⁹.

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم العجوة من الجنة وفيها شفاء من السم والكمأة من المن وماؤها شفاء للعين قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Acvə xurması Cənnət meyvələrindəndir. Onda zəhərə qarşı şəfa vardır. Göbələrk isə insanlar tərəfindən əklilmə zəhməti olmadan meydana gələn qüdrət halvası növündən bir ruzidir. Suyu da gözə şəfadır”¹⁷³⁰.

عن سعيد بن زيد : عن النبي صلى الله عليه وسلم قال الكمأة من المن وماؤها شفاء العين قال الشيخ الألباني : صحيح

¹⁷²⁷ Buxari 5779, 5443, Müslim 5460, 2047, Əbu Davud 3876, 3878.

¹⁷²⁸ Müslim 2048.

¹⁷²⁹ Əbu Davud 3875, 3877, əl-Albani “Zəif”.

¹⁷³⁰ İbn Məcə 2066, 3453, əl-Albani “Səhih”.

Səid İbn Zeyd rahiməllah rəvayət edir ki, Peyğəmbər rahiməllah buyurdu: “Göbələk Musa rahiməllah zamanında İsrail övladlarının əkilib becərilmə zəhməti olmadan, insan əməyi olmadan meydana gəlir. Qüdrət halvası növündən bir ruzidir”¹⁷³¹.

عن أبي هريرة : أن ناسا من أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم قالوا الكمأة جدري الأرض فقال النبي صلى الله عليه وسلم الكمأة من المن وماؤها شفاء للعين والعجوة من الجنة وهي شفاء من السم قال الشيخ الألباني : صحيح لغيره

Əbu Hureyrə rahiməllah rəvayət edir ki, bəzi insanlar dedilər: “Göbələk yer üzünün çiçək xəstəliyidir. Peyğəmbər rahiməllah buyurdu: Göbələk qüdrət halvası növündən olan bir ruzi olub suyu da gözə şəfadır. Acvə xurması Cənnət meyvələrindən olub zəhərə qarşı şəfadır”¹⁷³².

أن أبا هريرة قال : أخذت ثلاثة أكْمُو أو خمساً أو سبعا فعصرتهن فجعلت ماءهن في قارورة فكلت به جارية لي فبرأت قال الشيخ الألباني : ضعيف الإسناد مع وقفه

Əbu Hureyrə rahiməllah rəvayət edir ki: “Üç, beş və ya yeddi göbələk alıb suyunu bir qabın içinə qoydum. Onunla bir cariyəmin gözünü sürtdüm və o sağaldı”¹⁷³³.

عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ نُفَيْلٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ «الْكُمَاءُ مِنَ الْمَنِّ وَمَاؤها شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ».

Səid İbn Zeyd rahiməllah rəvayət edir ki, Peyğəmbər rahiməllah buyurdu: “Göbələk Allah Musaya rahiməllah nazil etdiyi nemətdəndir və suyu göz üçün şəfadır”¹⁷³⁴.

الْحَبَّةُ السَّوْدَاءُ

QARA ZİRƏ (TMİN)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ هَذِهِ الْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا مِنْ السَّامِ قُلْتُ وَمَا السَّامُ قَالَ الْمَوْتُ.

Aişə rahiməllah rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin rahiməllah belə dediyini eşitmişəm: “Bu qara zirə Samdan başqa hər bir xəstəliyin dərmanıdır”. Mən: “Sam nədir?” – deyə soruşdum. O: “Ölümdür!” – dedi¹⁷³⁵.

¹⁷³¹ İbn Məcə 2067, 3454, əl-Albani “Səhih”.

¹⁷³² İbn Məcə 2068, 3455, Tirmizi 2068, əl-Albani “Səhih”.

¹⁷³³ İbn Məcə 2059, əl-Albani “Zəif”.

¹⁷³⁴ Buxari 4478, 5708, 4208, 5381, Müslim 5463, 5464, 5469, 2049.

سالم بن عبد الله يحدث عن أبيه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (عليكم بهذه الحبة السوداء . فإن فيها شفاء من كل داء إلا السام) قال الشيخ الألباني : صحيح

Sələmə İbn Abdullah atasından ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “**Həbbatus Səuda** (içməyə) davam edin. Çünki onda Samdan (ölüm) başqa bütün xəstəliklərin dərmanı vardır”¹⁷³⁶.

عن خالد بن سعد قال خرجنا ومعنا غالب بن أبيجر . فمرض في الطريق . فقدمنا المدينة وهو مريض . فعاده ابن أبي عتيق وقال لنا عليكم بهذه الحبة السوداء . فخذوا منها حمسا أو سعا . فاسحقوها ثم اقطروها في أنفه بقطرات زيت في هذا الجانب وفي هذا الجانب . فإن عائشة حدثتهم أنها سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول : (إن هذه الحبة السوداء شفاء من كل داء إلا أن يكون السام) قلت وما السام ؟ قال (الموت) . قال الشيخ الألباني : صحيح

Xalid İbn Sad deyir ki, Gəlib İbn Əbcər ilə bərabər səfərə çıxdıq. Yolda xəstələndi. Xəstə olduğu halda Mədinəyə çatdıq. İbn Əbu Ətiq onu (ziyarətə) gəldiyi zaman dedi: “Sizə **Həbbatus Səudani** istifadə etməyi (tövsiyə) edirəm. Ondən beş və ya yeddi dənə alıb yaxşıca əziniz. Sonra onu bir neçə damla zeytun yağı içində xəstənin burnuna bu və ya digər dəlikdən damladın. Çünki Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Bu qara zirə Samdan başqa hər bir xəstəliyin dərmanıdır”. Mən: “Sam nədir?” – deyə soruşdum. O: “Ölümdür!” – dedi¹⁷³⁷.

الْعُودِ الْهِنْدِيِّ

UDUL HİND (ŞABALID AĞACI)¹⁷³⁸

عَنْ أُمِّ قَيْسِ بِنْتِ مِحْصَنٍ رضي الله عنها قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَاءَ يُسْتَعْتَبُ بِهِ مِنَ الْعُدْرَةِ وَيُلْدُّ بِهِ مِنَ ذَاتِ الْجَنْبِ.

Ummu Qeys bint Mihsən رضي الله عنها rəvayət edir ki, mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Bu **Udul Hind** qustundan istifadə edin. Həqiqətən də, onda yeddi (xəstəliyin) şəfası vardır. Onun məlhəmindən boğazı xəstə olanın boğazına, plevritə¹⁷³⁹ tutulananın ağzına damızdırın”¹⁷⁴⁰.

¹⁷³⁵ Buxari 5687, Müslim 5896, Tirmizi 2041, 2070, İbn Məcə 3447, 3457.

¹⁷³⁶ İbn Məcə 3448, əl-Albani “Səhih”.

¹⁷³⁷ İbn Məcə 3449, əl-Albani Səhih”.

¹⁷³⁸ Qust: dərman bitkisi. Hindistan qustu qara rəngdə, dəniz qustu isə ağ rəngdə olur.

¹⁷³⁹ Ağ ciyər pərdəsinin iltihabı.

¹⁷⁴⁰ Buxari 5692.

عَنْ أَنَسٍ ۖ أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ أَجْرِ الْحَجَّامِ فَقَالَ: احْتَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَجْمَهُ أَبُو طَيْبَةَ وَأَعْطَاهُ صَاعَيْنِ مِنْ طَعَامٍ وَكَلَّمَ مَوْلِيَهُ فَخَفَّفُوا عَنْهُ وَقَالَ: إِنَّ أَمْثَلُ مَا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ الْجِحَامَةُ وَالْقَسْطُ الْبَحْرِيُّ. وَقَالَ لَا تُعْذَبُوا صَبِيَّاتِكُمْ بِالْعَمْرِ مِنَ الْعُدْرَةِ وَعَلَيْكُمْ بِالْقَسْطِ.

(Bir dəfə) Ənəsdən ﷺ həcəmət (qan almaq üçün cihaz) qoyan adamın qazancı barədə soruşdular. Dedi: “(Bir vaxt) Əbu Teybə Peyğəmbərdən ﷺ qan aldı və Peyğəmbər ﷺ ona iki saa yemək verdi, üstəlik onun ağaları ilə danışdı və onlar (gündəlik olaraq ondan aldıkları xəracın miqdarını) bir qədər azaldılar”. Peyğəmbər: “Müalicə olunmağınız üçün istifadə etdiyiniz ən gözəl şey həcəmət və Qustdur”. Həmçinin demişdir: “Uşaqlarınızın (boğazda şişmiş) badamcıq vəzilərini (barmaqla) basaraq onlara əzab-əziyyət verməyin. Onları qustla müalicə edin”¹⁷⁴¹.

عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أُمَّ قَيْسٍ بِنْتَ مِحْصَنٍ - وَكَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ الْأُولَى اللَّاتِي بَايَعَنَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَهِيَ أُخْتُ عُكَّاشَةَ بِنْتِ مِحْصَنٍ أَحَدِ بَنِي أُسْدِ بْنِ حَزِيمَةَ - قَالَ أَخْبَرْتَنِي أَنَّهَا أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - بِابْنِ لَهَا لَمْ يَبْلُغْ أَنْ يَأْكُلَ الطَّعَامَ وَقَدْ أُعْلِقَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْعُدْرَةِ - قَالَ يُوسُفُ أُعْلِقَتْ غَمَزَتْ فَهِيَ تَخَافُ أَنْ يَكُونَ بِهِ عُذْرَةٌ - قَالَتْ - فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « غَلَامَةٌ تَدْعُرُنْ أَوْلَادَكُنْ بِهَذَا الْإِعْلَاقِ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ - يَعْنِي بِهِ الْكُوسْتُ - فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةٌ أَشْفِيَةٌ مِنْهَا ذَاتُ الْجَنْبِ ».

Ubeydullah İbn Abdullah İbn Utba ibn Məsud belə rəvayət edir: “Ummu Qeys bintu Mihsan رضي الله عنها Peyğəmbərə ﷺ beyət edən birinci mühacir qadınlardan idi. O, Bəni Əsəd İbn Xuzeymə qəbiləsindən olan Ukaşa İbn Mihsanın رضي الله عنه bacısı idi. O, hələ yemək yeyə biləcək həddə çatmayan bir oğlu ilə Peyğəmbərin رضي الله عنه yanına gələrək belə dediyini mənə rəvayət etmişdir: “Oğlanın boğazındakı yaranı barmağı ilə sıxmışdı. (Yunus belə demişdir: “Sıxmışdı, yəni, basmışdı) Peyğəmbər: “Siz uşaqlarınızı nə üçün bu cür müalicə edirsiniz? Bunu Udul Hind (Yəni: al-Kust (Hind şabalıdı) ilə müalicə edin. Həqiqətən, onda yeddi şəfa vardır. Ondan biri Zatul Cənb adlanan xəstəlikdir.” Ubeydullah: “Qadın mənə oğlunun Peyğəmbərin رضي الله عنه qucağına bövl etdiyini söyləmiş və Peyğəmbər su istəyərək onu qucağına (üstünə) səpmiş və yumamışdır”¹⁷⁴².

عن زيد بن أرقم : أن النبي صلى الله عليه و سلم كان ينعت الزيت الورس من ذات الجنب قال قتادة يلدّه و يلدّه من الجانب الذي يشتكيه قال الشيخ الألباني : ضعيف

¹⁷⁴¹ Buxari 5696.

¹⁷⁴² Müslim 5894, İbn Məcə 3462, Əbu Davud 3877, 3879.

Zeyd İbn Ərqam ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ **Zətul Cənb** Xəstəliyinə qarşı zeytun yağı ilə **Vərs** adlanan (sarı və qoxulu) bir bitkidən istifadə etməyi tövsiyə etdi". Qatadə ﷺ deyir ki: "İçmək qaydası ağzın bir tərəfi ilədir"¹⁷⁴³.

تكحيل العيون

GÖZLƏRƏ SÜRMƏ ÇƏKMƏK

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «الْبُسُومُ مِنَ تَيَابِكُمْ الْبَيَاضُ فَإِنَّهَا مِنْ خَيْرِ تَيَابِكُمْ وَكَفَّنُوا فِيهَا مَوْتَكُمْ وَإِنْ خَيْرٌ أَكْخَالِكُمْ الْإِثْمِدُ يَجْلُو الْبَصَرَ وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ». قال الألباني : صحيح.

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Ağ libas geyinin. Çünki ağ libas geyimlərinizin ən xeyirlisidir. Ölümlərinizi də ağ (parça) ilə kəfənləyin. Sürmələrinizin ən xeyirlisi İsmid (sürmə daşındır). O, gözün nurunu artırır, kiprikləri qüvvətləndirir"¹⁷⁴⁴.

عن أبي هريرة أن النبي صلى الله عليه وسلم قال : من اكتحل فليوتر . من فعل فقد أحسن . ومن لا فلا حرج. قال الشيخ الألباني : ضعيف :

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Kim gözlərinə sürmə çəkərsə tək (sayda) etsin (Bir, üç). Kim belə edərsə gözəl etmişdir. Kim belə (tək sayda) etməzsə (ona) heç bir günah yoxdur"¹⁷⁴⁵.

عن ابن عباس قال كانت للنبي صلى الله عليه وسلم مكحلة يكتحل منها ثلاثا في كل عين قال الشيخ الألباني : ضعيف

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərin ﷺ bir sürməliyi vardır. Ondan hər gözüne üç dəfə sürmə çəkərdi"¹⁷⁴⁶.

التداوي بالحناء

XINA İLƏ MÜALİCƏ

عن علي بن عبيد الله عن جدية سلمى ن وكانت تخدم النبي صلى الله عليه وسلم قالت : ما كان يكون برسول الله صلى الله عليه وسلم قرحة ولا نكبة إلا أمرني رسول الله صلى الله عليه وسلم أن أضع عليها الحناء قال الشيخ الألباني : صحيح

¹⁷⁴³ İbn Məcə 2078, əl-Albani "Zəif".

¹⁷⁴⁴ Əbu Davud 3878, 3880, İbn Məcə 3495, 3496, 3497, əl-Albani "Səhih".

¹⁷⁴⁵ İbn Məcə 3498, əl-Albani "Zəif".

¹⁷⁴⁶ İbn Məcə 3499, əl-Albani "Zəif".

Ubeydullah nənəsi Səlmədən rəvayət edir ki, O Peyğəmbər ﷺ xidmət edirdi. Peyğəmbər ﷺ bıçaq yarası, daş və tikan yarası baş verədisə o, yara üzərinə Xına qoymağı əmr edərdi¹⁷⁴⁷.

التداوي باللدود

LƏDUD (XƏSTƏNİN AĞZININ BİR TƏRƏFİNDƏN AXIDILAN VƏ YA BARMAQLA SÜRTÜLÜB OVUŞTURULAN DƏRMAN) İLƏ MÜALİCƏ

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَدَدْنَا رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فِي مَرَضِهِ فَأَشَارَ أَنْ لَا تَلْدُونِي. فَقُلْنَا كَرَاهِيَةَ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ. فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ « لَا يَبْقَى أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلَّا لَدَّ غَيْرَ الْعَبَّاسِ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ ». «

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ xəstələndikdə, Onu Lədu ilə müalicə etdik. O, Lədu sürtməyək deyə, bizə işarə etdi". Biz xəstənin dərmandan xoşlanmadığı üçün belə etdiyini söylədik (düşündük)". O ayıldıqda belə buyurdu: "Sizlərdən Lədu sürtülməmiş bir kimsə qalmasın! Yalnız Abbas رضي الله عنه müstəsnadır. Çünki o sizi görməmişdir!"¹⁷⁴⁸.

التَّالِيْنَةُ مَجْمَعَةً لِفُؤَادِ الْمَرِيضِ

SIYIQ XƏSTƏNİN QƏLBİNİ RAHAT EDƏR

عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- أَنَّهَا كَانَتْ إِذَا مَاتَ الْمَيِّتُ مِنْ أَهْلِهَا فَاجْتَمَعَ لِذَلِكَ النَّسَاءُ ثُمَّ تَفَرَّقْنَ إِلَّا أَهْلَهَا وَخَاصَّتْهَا - أَمَرَتْ بِبُرْمَةٍ مِنْ تَلْيِينَةٍ فَطَبَخَتْ ثُمَّ صَنَعَتْ ثَرِيدًا فَصَبَّتِ التَّلْيِينَةَ عَلَيْهَا ثُمَّ قَالَتْ كُلْنَ مِنْهَا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ « التَّلْيِينَةُ مَجْمَعَةٌ لِفُؤَادِ الْمَرِيضِ تُدْهِبُ بَعْضَ الْحُزَنِ ». «

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ailəsindən kim isə öldükdə, qadınlar yığışardılar. Sonra dağılışaraq gedər və yalnız yaxınları, ailə üzvləri qaldıqda, bir saxsı qabda sıyıq bişirilməsini əmr edər və bişirilərdi. (Əlavə olaraq) Sərid adlanan duru yemək bişirərək sıyığı onun üzərinə tökərdilər. Sonra onlara belə deyərdi: "Ondan yeyin! Mən Peyğəmbərin رضي الله عنه sıyıq xəstənin qəlbini rahat edər. Onun bəzi kədərini aparar!" dediyin eşitmişəm¹⁷⁴⁹.

عن عائشة قالت : كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا أخذ أهله الوعك أمر بالحساء فصنع ثم أمرهم فحسوا منه وكان يقول إنه ليرتق فؤاد الحزين ويسرو عن فؤاد السقيم كما تسرو أحداكن الوسخ بالماء عن وجهها قال الشيخ الألباني : ضعيف

¹⁷⁴⁷ İbn Məcə 2054, 3502, əl-Albani "Səhîh".

¹⁷⁴⁸ Müslim 2213, 5891.

¹⁷⁴⁹ Müslim 2216, 5900.

Aişə رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ailəsindən kimsə qızdırma xəstəliyinə tutulduqda duru xörək (şorba) edilməsini əmr edərdi. Şorba hazır olduqda ondan içməyi əmr edər və deyər: “Bu kədərli kimsənin qəlbini gücləndirir, xəstənin qəlbindən ağrını aparır və üzdən kiri su apardığı kimi aparır”¹⁷⁵⁰.

عن عقبه بن عامر الجهني قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا تكروها مرضاكم على الطعام فإن الله يطعمهم ويسقيهم قال الشيخ الألباني : صحيح

Uqbə İbn Amir əl-Cuhəni رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Xəstələrinizi yemək və içməyə məcbur etməyin. Çünki Allah onları yedirdir və içirdir”¹⁷⁵¹.

عن ابن عباس أن النبي صلى الله عليه وسلم عاد رجلا . فقال له (ما تشتهي ؟) فقال أشتهي خبز بر . فقال النبي صلى الله عليه وسلم : (من كان عنده خبر بر فليبعث إلى أخيه) ثم قال النبي صلى الله عليه وسلم (إذا اشتهى مريض أحدكم شيئا فليطعمه) . قال الشيخ الألباني : ضعيف

İbn Abbas رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ bir gün xəstə birini ziyarət etdi. Ona: “Nəyə iştahan var?” deyər buyurdu. O: “Buğda çörəyinə” dedi. Peyğəmbər: “Kimdə buğda çörəyi varsa qardaşına göndərsin. Birinizin xəstəsi bir şeyi yeməyi çox istədiyi zaman xəstəsinə (ondan) yedirtsin” deyər buyurdu¹⁷⁵².

عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ بِنْتِ قَيْسِ الْأَنْصَارِيِّهَ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- وَمَعَهُ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَعَلِيٌّ نَاقَهُ وَكُنَّا دَوَالِي مُعَلَّقَةً فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَامَ عَلِيٌّ لِيَأْكُلَ فَطَفِقَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَقُولُ لِعَلِيٍّ « مَهْ إِنَّكَ نَاقَهُ ». حَتَّى كَفَّ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ. قَالَتْ وَصَنَعْتُ شَعِيرًا وَسَلِقًا فَحَنَّتْ بِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « يَا عَلِيُّ أَصِيبْ مِنْ هَذَا فَهُوَ أَنْفَعُ لَكَ ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ : حَسَنٌ .

Ummu Munzir Binti Qeys əl-Ənsari رضي الله عنها rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (bir gün) yanıma daxil oldu. Onunla bərabər xəstəlikdən yeni qurtarmış Əli رضي الله عنه vardır. Bizim asılı xurma salxımımız vardır. Peyğəmbər ﷺ qalxıb ondan yeməyə başladı. Əli رضي الله عنه yemək üçün ayağa qalxdı. Peyğəmbər: “Nə badə, sən xəstəlikdən təzə qurtarmısan” deyər buyurdu. Əli رضي الله عنه yeməkdən əl çəkdi. Mən onlara arpa və şalgam (çuğundur) hazırlayıb gətirdim. Peyğəmbər: “Bundan

¹⁷⁵⁰ İbn Məcə 2039, əl-Albani “Zəif”.

¹⁷⁵¹ İbn Məcə 2040, 3444, əl-Albani “Səhîh”.

¹⁷⁵² İbn Məcə 1439, 1440, 3440, 3441, əl-Albani “Zəif”.

ye, bu sənin üçün daha faydalıdır” deyə buyurdu¹⁷⁵³.

ما ورد في الكي

DAĞLAMAQ BARƏSİNDƏ NƏ GƏLİB

عن عمران بن حصين : أن رسول الله صلى الله عليه وسلم نهى عن الكي قال فابتلينا فاكتوتنا فما أفلحنا ولا أنجحنا قال الشيخ الألباني : صحيح

İmran İbn Huseyn ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ dağlamaq ilə müalicə etməyi qadağan edərək buyurdu: “Bizim başımıza bir xəstəlik gəldi. Dağlamaq ilə müalicə etdik nə (bu xəstəlidən) qurtulduq, nə də müalicə olunduq”¹⁷⁵⁴.

عن عقار بن المغيرة بن شعبة عن ابيه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من اكتوى أو استرقى فقد برئ من التوكل قال الشيخ الألباني : صحيح

Muğira İbn Şübə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Kim dağlamaq ilə müalicə olunmağa çalışarsa və Amulet daşıyarsa Allaha təvəkkül etməkdən uzaqlaşmışdır”¹⁷⁵⁵.

عن الزهري عن أنس : أن النبي صلى الله عليه وسلم كوى اسعد بن زرارة من الشوكة قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Əsəd İbn Zurarəni bədənində çıxan bəzi qırmızılıqdan dolayı dağlamaqla müalicə etmişdir”¹⁷⁵⁶.

عَنْ جَابِرٍ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - إِلَى أَبِي بِنِ كَعْبٍ طَبِيْبًا فَقَطَعَ مِنْهُ عِرْقًا ثُمَّ كَوَّاهُ عَلَيْهِ.

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ Ubey İbn Kəbin ﷺ yanına bir həkim göndərdi. O, da ondan bir damar kəsdi və dağladı”¹⁷⁵⁷.

جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - .

¹⁷⁵³ Tirmizi 2037, İbn Məcə 3442, Əbu Davud 3856, 3858, əl-Albani “Həsən”.

¹⁷⁵⁴ Əbu Davud 3884, 3886, İbn Məcə 2049, 3490, əl-Albani “Səhîh”.

¹⁷⁵⁵ İbn Məcə 3489, əl-Albani “Səhîh”.

¹⁷⁵⁶ Tirmizi 2050, İbn Hibban 6080, əl-Albani “Səhîh”.

¹⁷⁵⁷ Müslim 5875, Əbu Davud 3865, 3867, İbn Məcə 3493.

Cabir ☺ rəvayət edir ki, Ubey İbn Kəb ☺ Əhzab günü qolunda olan qan damarından vuruldu (kəsildi). Peyğəmbər ☺ onu dağladı¹⁷⁵⁸.

عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - بِيَدِي بِيَمِينِي ثُمَّ وَرِمَتْ فَحَسَمَهُ
التَّانِيَةَ.

Cabir ☺ rəvayət edir ki, Sad İbn Muaz ☺ qan damarından vuruldu (kəsildi). Peyğəmbər ☺ əlində olan uzun dəmir parçası (oxun ucunda olan dəmir parça) ilə onu dağladı. Sonra şişti və onu ikinci dəfə dağladı¹⁷⁵⁹.

سَهْلُ بْنُ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ قَالَ لَمَّا كُسِرَتْ عَلَى رَأْسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَيْضَةُ وَأُذِمِّي وَجْهَهُ وَكُسِرَتْ رِبَاعِيَّتُهُ (فَقَالَ مَا بَقِيَ مِنَ النَّاسِ أَحَدٌ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي) (إِنِّي لَأَعْرِفُ يَوْمَ أَحَدٍ مِنْ جِرْحِ وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَمَنْ كَانَ يَرِقِيَاءَ الْكَلِمِ مِنْ وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَدَاوِيهِ. وَمَنْ يَحْمِلُ الْمَاءَ فِي الْخِنْ. وَمَا دَوَوِي بِهِ الْكَلِمَ حَتَّى رَقَا) وَكَانَ عَلَيَّ يُخْتَلِفُ بِالْمَاءِ فِي الْمِجَنِّ وَجَاءَتْ فَاطِمَةُ تَغْسِلُ عَنْ وَجْهِهِ الدَّمَ فَلَمَّا رَأَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَامَ الدَّمَ يَزِيدُ عَلَى الْمَاءِ كَثْرَةً عَمَدَتْ إِلَى حَصِيرٍ فَأَحْرَقَتْهَا وَأَلْصَقَتْهَا عَلَى جُرْحِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَقَا الدَّمَ

Səhl İbn Sad ☺ rəvayət edir ki: “(Peyğəmbərin ☺ yarasından danışarkən bunları söylədi): “(Bu döyüşdə) onun ön dişi qırılmış, üzü yaralanmış, başında olan miğfəri isə qırılmışdı. (Mən, Peyğəmbərin ☺ yarasını kim yuyurdu, onun üzərinə kim su töküdü və nə ilə müalicə edilirdi? Bunları məndən daha yaxşı bilən bir kimsə bilirəm). Peyğəmbərin ☺ qızı Fatimə ☺ onun qanını silir, Əli ☺ qalxanı ilə daşdığı suyu töküdü. Fatimə ☺ suyun qanın qarşısını kəsmədiyini gördükdə həsirdən bir az götürərək yandırdı və külünü yaraya basdı. Bundan sonra qan kəsildi»¹⁷⁶⁰.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ☺ قَالَ: أُذِنَ رَسُولُ اللَّهِ ☺ لِأَهْلِ بَيْتِهِ مِنَ الْأَنْصَارِ أَنْ يَرْقُوا مِنَ الْحُمَةِ وَالْأُذُنِ قَالَ أَنَسٌ كُوتِبَتْ مِنْ ذَاتِ الْحَبِّبِ
وَرَسُولُ اللَّهِ ☺ حَيٌّ وَشَهِدَنِي أَبُو طَلْحَةَ وَأَنَسُ بْنُ النَّضْرِ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَأَبُو طَلْحَةَ كَوَانِي.

Ənəs İbn Malik ☺ demişdir: “Peyğəmbər ☺ ənsardan olan bir ailəyə (zəhərli heyvan) sancmasını və qulaq ağrısını (müalicə etmək üçün) ruqya oxumağa izn vermişdi. Peyğəmbərin ☺ sağlığında plevrit xəstəliyimdən dolayı mənim bədənimə dağ basmışdılar. Əbu Təlhə, Ənəs İbn Nədr və Zeyd İbn Sabit ☺ bunun şahidi olmuşlar. Məni dağlayan isə Əbu Təlhə ☺ olmuşdur¹⁷⁶¹.

¹⁷⁵⁸ Müslim 5877.

¹⁷⁵⁹ Müslim 5878, Əbu Davud 3866, 3868, İbn Məcə 3494.

¹⁷⁶⁰ Buxari 3037, 5722, 2872, 5390, İbn Məcə 2085, 3465.

¹⁷⁶¹ Buxari 5719, 5720.

الْحَجَامَةُ وَاسْتِعْطَاطُ
HİCAMƏ (QAN ALMAQ) ETMƏK VƏ BURUNA
DƏRMAN DAMCILATMAQ

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - احْتَجَمَ وَأَعْطَى الْحَجَامَ أَجْرَهُ وَاسْتَعْطَأَ.

Abdullah İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ hicamə (qan aldırmaq) etdirdi, hicamə edənin pulunu verdi və burnuna dərman damcılattı¹⁷⁶².

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - اسْتَعْطَأَ. قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح.

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buruna dərman damcılattı¹⁷⁶³.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ «إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِمَّا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ خَيْرٌ فَالْحَجَامَةُ». قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح.

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Sizin müalicə olunduğunuz şeylər içərisində xeyirli olanı varsa o da qan almaqdır¹⁷⁶⁴”.

عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ جَدِّهِ سَلْمَى خَادِمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَتْ مَا كَانَ أَحَدٌ يَشْتَكِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَجَعًا فِي رَأْسِهِ إِلَّا قَالَ «احْتَجِمِ». وَلَا وَجَعًا فِي رِجْلَيْهِ إِلَّا قَالَ «اخْضَبِيهُمَا». قَالَ الْأَلْبَانِي: حسن.

Ubeydullah İbn Əli İbn Əbi Rafi nənəsi Səlmədən rəvayət edir ki, O Peyğəmbər ﷺ xidmət edərdi. O deyir ki: “Başındakı ağrıdan şikayət edən elə bir kimsə yox idi ki, ona: “Qan aldır” deməsin. Ayaqlarındakı ağrıdan sızlanan elə bir kimsə də yoxdur ki, ona: “Onlara xına qoy” deməsin¹⁷⁶⁵”.

عَنْ أَبِي كَبْشَةَ الْأَنْمَارِيِّ - قَالَ كَثِيرٌ إِنَّهُ حَدَّثَهُ - أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ يَحْتَجِمُ عَلَى هَامَتِهِ وَيَبِينُ كَيْفِيَّهِ وَهُوَ يَقُولُ «مَنْ أَهْرَاقَ مِنْ هَذِهِ الدَّمَاءِ فَلَا يَضُرُّهُ أَنْ لَا يَتَدَاوَى بِشَيْءٍ لَشَيْءٍ». قَالَ الْأَلْبَانِي: صحيح.

Əbu Kəbşə Ənməri ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ başının ortasından və iki çiyini arasından qan aldırır və (alınan qana işarə edərək): “Kim bu qanı çıxarsa artıq başqa bir xəstəlik üçün bir başqa yolla müzlicə olmaması ona

¹⁷⁶² Müslim 5879.

¹⁷⁶³ Əbu Davud 3867, 3869, əl-Albani “Səhih”.

¹⁷⁶⁴ İbn Məcə 3476, Əbu Davud 3857, 3859, əl-Albani “Səhih”.

¹⁷⁶⁵ Əbu Davud 3858, 3860, əl-Albani “Səhih”.

zərər verməz"¹⁷⁶⁶.

عبد الله بن بھينة يقول احتجم رسول الله صلى الله عليه و سلم بلحي جمل وهو محرم وسط رأسه قال الشيخ الألباني : صحيح

Abdullah İbn Buheyne ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ (Vida Həccində) Ləhyi Cəməl adlanan yerdə ehramlı olarkən başının ortasından qan almışdır"¹⁷⁶⁷.

عَنْ جَابِرِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - احْتَجَمَ عَلَى وَرِكَيْهِ مِنْ وَثْءٍ كَانَ بِهِ. قال الألباني : صحيح.

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ omba (budunda) olan ağrıdan dolayı qan aldırmişdir"¹⁷⁶⁸.

عن ابن مسعود قال : حدث رسول الله صلى الله عليه و سلم عن ليلة أسري به أنه لم يمر على مأل من الملائكة إلا أمروه أن مر أمتك بالحجامة قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Məsud ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ İsrə və Merac gecəsindən bəhs edərkən buyurdu: "Mələklərdən hansı bir qrupa rast gəldimsə onlar: "Ümmətindən qan aldır" dedilər"¹⁷⁶⁹.

عن ابن عباس قال قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : نعم العبد الحجام . يذهب بالدم ويخف الصلب ويجلو البصر. قال الشيخ الألباني : ضعيف

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Qan alan qul (Allahın) ən gözəl quludur. (Çirkli) qanı gedər, beli (qaməti) yüngülləşər və görməsi yaxşılaşır"¹⁷⁷⁰.

نُ أَيْ هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « مَنْ احْتَجَمَ لِسَبْعِ عَشْرَةَ وَتِسْعِ عَشْرَةَ وَإِحْدَى وَعِشْرِينَ كَانَ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ ». قال الألباني : حسن .

Əbu Hureyrə ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: "Kim (Hicri təqvimini ilə hər ayın) 17, 19, 21 günlərində qan aldırarsa (bu qan alması) hər bir xəstəliyə şəfa olar"¹⁷⁷¹.

¹⁷⁶⁶ İbn Məcə 3484, Əbu Davud 3859, 3861, əl-Albani "Səhih".

¹⁷⁶⁷ İbn Məcə 3481, əl-Albani "Səhih".

¹⁷⁶⁸ Əbu Davud 3863, 3865, əl-Albani "Səhih".

¹⁷⁶⁹ İbn Məcə 2052, 3477, 3479, əl-Albani "Səhih".

¹⁷⁷⁰ İbn Məcə 3478, əl-Albani "Zəif".

¹⁷⁷¹ İbn Məcə 3486, 3487, Əbu Davud 3861, 3863, əl-Albani "Həsən".

عن أنس قال : كان رسول الله صلى الله عليه و سلم يحتجم في الأهدعين والكاهل و كان يحتجم لسبع عشرة وتسع عشرة وإحدى وعشرين. قال الشيخ الألباني : صحيح

Ənəs ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ başının arxasında olan iki (damarından) və iki çiyini arasından qan aldırmışdı. Qan aldırmağı isə (hər ayın) 17, 19, 21-ci günləri etmişdir¹⁷⁷².

كَسَسَتْ بِنْتُ أَبِي بَكْرَةَ - أَنَّ أَبَاهَا كَانَ يَنْهَى أَهْلَهُ عَنِ الْحِجَامَةِ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ وَيَزْعُمُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنَّ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ يَوْمَ اللَّهُمَّ وَفِيهِ سَاعَةٌ لَا يَرْفَأُ. قال الألباني : ضعيف .

Kəsiyyə Binti Əbu Bəkr atasından rəvayət edir ki, ailə əhlinə ikinci günü qan aldırmağı qadağan edər və Peyğəmbərin: İkinci günü qanın (artma) günüdür. O, gündə elə bir saat vardır ki, (o saatda axıdılan qan bir daha) dayanmaz” dediyini söylədi¹⁷⁷³.

عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ قَالَ جَاءَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ فِي أَهْلِنَا وَرَجُلٌ يَشْتَكِي خُرَاجًا بِهِ أَوْ جَرَّاحًا فَقَالَ مَا تَشْتَكِي قَالَ خُرَاجٌ بِي قَدْ شَقَّ عَلَيَّ. فَقَالَ يَا غُلَامُ إِنِّي بِحِجَامٍ. فَقَالَ لَهُ مَا تَصْنَعُ بِالْحِجَامِ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ قَالَ أُرِيدُ أَنْ أُعْلِقَ فِيهِ مِحْجَمًا. قَالَ وَاللَّهِ إِنْ الذُّبَابُ لَيُصِيبُنِي أَوْ يُصِيبُنِي النَّوْبُ فَيُؤْذِنِي وَيَشُقُّ عَلَيَّ. فَلَمَّا رَأَى تَبَرُّمَهُ مِنْ ذَلِكَ قَالَ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ « إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَّتِكُمْ خَيْرٌ فَفِي شَرْطَةِ مِحْجَمٍ أَوْ شَرْبَةِ مِنْ عَسَلٍ أَوْ لَدَعَةِ بَنَارٍ ». قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « وَمَا أَحَبُّ أَنْ أُكْتَرِيَ ». قَالَ فَجَاءَ بِحِجَامٍ فَشَرَطَهُ فَذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ.

Asim İbn Ömər İbn Qatədə belə rəvayət edir: “Biz ailəmizlə ikən yanımıza Cabir İbn Abdullah ﷺ gəldi. Bir kişi əlindəki çiban və yaxud yaradan şikayət edirdi. Cabir: “Nədən şikayət edirsən?” deyə soruşdu. Kişi: “Əlimdəki çiban mənə çox əziyyət verir!” deyə cavab verdi. O: “Ey oğlan, mənə bir hicamə edən çağır”. Kişi: “Ey Abdullah, hicamə edəni nə edəcəksən?” deyə söylədi. O: “Oraya bir hicamə süşəsi qoyacağam!” deyə cavab verdi. Kişi: “Allaha and olsun ki, mənim üzərimə milçəklər qonur və ya paltarıma ilişərək mənə əziyyət edir. Bu mənə ağır gəlir”. Cabir ﷺ kişinin bundan diksindiyni gördükdə dedi: “Mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: “Əgər sizin dərmanlarınızın hansındasa bir xeyir varsa, bu neştər (cərrah bıçağının) vuruşunda (hicaməsində) ya bal şərbətində və ya odla dağlamadadır”. Sonra Peyğəmbər ﷺ belə buyurdu: “Mən dağ çəkməyi sevmirəm”. Sonra Cabir ﷺ bir hicamə edən gətirərək onu neştərlə kəsdi və kişidən, çəkdiyi ağrılar itdi¹⁷⁷⁴.

¹⁷⁷² Tirmizi 2051, 2053, əl-Albani “Səhih”.

¹⁷⁷³ Əbu Davud 3862, 3864, əl-Albani “Zəif”.

¹⁷⁷⁴ Müslim 2206, 5873.

عَنْ جَابِرٍ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ اسْتَأْذَنَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي الْحِجَامَةِ فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَبَا طَيْبَةَ أَنْ يَحْجُمَهَا. قَالَ حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ كَانَ أَخَاهَا مِنَ الرِّضَاعَةِ أَوْ غُلَامًا لَمْ يَحْتَلِمَ.

Cabir رضي الله عنه rəvayət edir ki, Ummu Sələmə رضي الله عنها Peyğəmbərdən ﷺ hicamə etmək üçün izin istədi. Peyğəmbər ﷺ Əbu Taybəyə onu hicamə etməsini əmr etdi". Mən onun belə dediyini hesab edirəm: "O onun (Ummu Sələmənin) süd qardaşı və ya həddi-bülüğa çatmamış uşaq idi"¹⁷⁷⁵.

جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَادَ الْمُفَنَعُ ثُمَّ قَالَ لَا أَبْرَحُ حَتَّى تَحْتَجِمَ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ «إِنَّ فِيهِ شِفَاءً».

Cabir İbn Abdullah رضي الله عنه xəstə olan Mucanəni ziyarət etdi və dedi: "Sən qan aldırmadıqca mən buradan getməərəm. Çünki mən Peyğəmbərin ﷺ belə dediyini eşitmişəm: "Bunda şəfa vardır"¹⁷⁷⁶.

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما قَالَ يَا نَافِعُ قَدْ تَبِعَ بِي الدَّمُ فَالْتَمَسْتُ لِي حَجَامًا وَاجْعَلْهُ رَفِيقًا إِنِ اسْتَطَعْتَ وَلَا تَجْعَلْهُ شَيْخًا كَبِيرًا وَلَا صَبِيًّا صَغِيرًا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ «الْحِجَامَةُ عَلَى الرَّبِيعِ أَمْثَلُ وَقِيهِ شِفَاءٌ وَبِرَّكَةٌ وَتَرْيَدٌ فِي الْعَقْلِ وَفِي الْحِفْظِ فَاحْتَجِمُوا عَلَى بَرَكََةِ اللَّهِ يَوْمَ الْخَمِيسِ وَاجْتَنِبُوا الْحِجَامَةَ يَوْمَ الْأَرْبَعَاءِ وَالْجُمُعَةِ وَالسَّبْتِ وَيَوْمَ الْأَحَدِ تَحْرِيًّا وَاحْتَجِمُوا يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَالثَّلَاثَةِ فَإِنَّهُ الْيَوْمُ الَّذِي عَافَى اللَّهُ فِيهِ أَيُّوبَ مِنَ الْبَلَاءِ وَضَرَبَهُ بِالْبَلَاءِ يَوْمَ الْأَرْبَعَاءِ فَإِنَّهُ لَا يَبْدُو جَذَامًا وَلَا بَرَصًا إِلَّا يَوْمَ الْأَرْبَعَاءِ أَوْ لَيْلَةَ الْأَرْبَعَاءِ». قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: حَسَنٌ.

İbn Ömər رضي الله عنهما demişdir: "Ey Nafi, qanım qaynayır, mənim üçün qan alan tap və imkan varsa, onu mənim üçün yoldaş seç. Onu nə yaşlı qoca, nə də balaca uşaq arasından seçmə, çünki mən Allah Elçisinin (salləllahu aleyhi və səlləm) belə dediyini eşitdim: "Acqarına qan aldırmaq çox faydalıdır, onda şəfa və bərəkət vardır. Ağılı və hafizəni gücləndirir. Allahın bərəkəti üzrə Cümə axşamı qan aldırın, çərşənbə, Cümə, şənbə və bazar günləri qan aldırmaqdan çəkinin. Bazar ertəsi və çərşənbə axşamı qan aldırın, çünki həmin gün Allah Əyyubu xəstəlikdən sağaltmış, çərşənbə günü isə ona bəla vermişdir. Çünki, cüzam və albinos xəstəlikləri çərşənbə günü və ya onun gecəsi gəlir"¹⁷⁷⁷.

ما تسمن NƏ KÖKƏLDİR

¹⁷⁷⁵ Müslim 2206, 5874, Əbu Davud 4107, 4105, İbn Məcə 3480.

¹⁷⁷⁶ Müslim 5872.

¹⁷⁷⁷ İbn Məcə 3487, 3616, əl-Albani "Səhih Tərgib" 3466.

عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ أَرَادَتْ أُمِّي أَنْ تُسَمِّنِي لِذُخُولِي عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَلَمْ أَقْبَلْ عَلَيْهَا بِشَيْءٍ مِمَّا تُرِيدُ حَتَّى أَطْعَمْتَنِي الْقِثَاءَ بِالرُّطْبِ فَسَمِنْتُ عَلَيْهِ كَأَحْسَنِ السَّمَنِ. قال الألباني : صحيح.

Aişə رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ ilə ailə qurmaq üçün anam mənim bir neçə kilo artırmağımı istəyirdi. (Çalışmalara rəğmən onun istədiyi kilonu) almadım. Nəhayət mənə yaş xurma və xiyar yedizdirdi. Ən gözəl şəkildə kökəldim¹⁷⁷⁸.

التداوي بالحرام HARAM İLƏ MÜALİCƏ

طَارِقُ بْنُ سُؤَيْدٍ أَوْ سُؤَيْدُ بْنُ طَارِقٍ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - عَنِ الْخَمْرِ فَتَهَاهُ ثُمَّ سَأَلَهُ فَتَهَاهُ فَقَالَ لَهُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّهَا دَوَاءٌ. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « لَا وَكَيْفَ هَذَا » . قال الألباني : صحيح.

Tariq İbn Suveyd (və ya: Suveyd İbn Tariq) رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ (müalicə) üçün içki barəsində soruşdum. O, mənə qadağan etdi. Mən yenə də soruşdum, o qadağan etdi. Mən: “Yə Rəsulullah! Həqiqətən onda şəfa vardır” dedim. O: “Xeyr, (o, şəfa deyil) xəstəlikdir” deyərək buyurdu¹⁷⁷⁹.

عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « إِنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ الدَّاءَ وَالِدَوَاءَ وَجَعَلَ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءً فَتَدَاوُوا وَلَا تَدَاوُوا بِحَرَامٍ ». قال الألباني : ضعيف .

Əbu Dərdə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Həqiqətən Allah xəstəlik və şəfasını da nazil etmişdir (yaratmışdır). Hər xəstəlik üçün də bir dərman yaratdı. Bunlarla müalicə olunun, lakin haramla müalicə olunmayın¹⁷⁸⁰”.

عن أبي هريرة قال : هي رسول الله صلى الله عليه و سلم الدواء الخبيث: يعني السم قال الشيخ الألباني : صحيح

Əbu Hureyrə رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ pisləklərlə müalicə olunmağı qadağan etdi, yəni: Zəhər¹⁷⁸¹.

¹⁷⁷⁸ Əbu Davud 3903, 3905, əl-Albani “Səhih”.

¹⁷⁷⁹ Tirmizi 2046, İbn Məcə 3500, Əbu Davud 3873, 3875, əl-Albani “Səhih”.

¹⁷⁸⁰ Əbu Davud 3874, 3876, əl-Albani “Zəif”.

¹⁷⁸¹ İbn Məcə 2045, 3459, əl-Albani “Səhih”.

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - عَنِ النَّشْرَةِ فَقَالَ « هُوَ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ ». قَالَ الْأَلْبَانِي : صحيح.

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbərdən ﷺ Nuşrə (adlanan müalicə üsulu) ilə müalicə olunmaqdan soruşuldu. O: “Şeytan işidir” deyə buyurdu¹⁷⁸².

اغلاق الأبواب.. تخمير الإناء واطفاء المصباح QAPILARI KİLİDLƏMƏK, LAMPANI SÖNDÜRMƏK, QAB-QACAĞIN AĞZIN BAĞLAMAQ

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال : أغلقوا الأبواب وأوكنوا السقاء وأكفئوا الإناء وحمروا الإناء وأطفئوا المصباح فإن الشيطان لا يفتح غلقا ولا يجل وكاء ولا يكشف إناء وان الفويسقة تضرم على الناس بيتهم. قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qapıları kilidləyin, su tuluqlarının ağzını bağlayın, qabların ağzını bağlayın, qab-qacağın üstünü örtün və çıraqları söndürün. Çünki şeytan kilidli qapını, bağlı tuluğu və ağzı bağlı qabını açma bilməz. Həm də, siçan insanların evlərini yandıra bilər”¹⁷⁸³.

عن ابن عباس رضي الله عنهما قال : جاءت فأرة فأخذت بحر الفتيلة فذهبت الجارية تزجرها فقال النبي صلى الله عليه وسلم دعيتها فجاءت بها فألقتهما على الحمرة التي كان قاعدا عليها فاحترق منها مثل موضع درهم فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (إذا نمت فأطفئوا سرجكم فإن الشيطان يدل مثل هذه فتحرقكم) قال الشيخ الألباني : صحيح

İbn Abbas ﷺ rəvayət edir ki, bir siçan gəlib çırağın fitilini dartmağa başladı. Xidmətçi kənz onu qovmaq istədikdə Peyğəmbər ﷺ dedi: “Burax onu”. Sonra siçan lampa fitilini gətirib Peyğəmbərin ﷺ oturduğu döşəkçənin üstünə atdı. Döşəkçədə bir dirhəm boyda yer yandı. Peyğəmbər: “Yatmaq istədikdə çıraqlarınızı söndürün. Çünki şeytan bu cür siçanı belə bir iş görməyə yönəldir və o, sizi yandırır”¹⁷⁸⁴.

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (إياكم والسمر بعد هدوء الليل فإن أحدكم لا يدري ما يبيث الله من خلقه ، غلقوا الأبواب وأوكنوا السقاء وأكفئوا الإناء وأطفئوا المصابيح) قال الشيخ الألباني : حسن

¹⁷⁸² İbn Məcə 3532, Əbu Davud 3868, 3870, əl-Albani “Səhih”.

¹⁷⁸³ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1221, əl-Albani “Səhih”.

¹⁷⁸⁴ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1222, Əbu Davud 5247, 5249, əl-Albani “Səhih”.

Cabir İbn Abdullah ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gecə sakitləşdikdən sonra səfərə çıxmaqdan vaz keçin. Çünki Allah yaratdıqlarından nəyi ətrafa yayacağını sizlərdən heç biriniz bilə bilməz. Qapıları kilidləyin, su tuluqlarının ağzını bağlayın, qab-qacağın üstünü örtün və çıraqları söndürün”¹⁷⁸⁵.

عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَوَايَةً وَقَالَ مَرَّةً يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « لَا تَقْرُكُوا النَّارَ فِي بُيُوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ ». قال الألباني: صحيح.

Səlim atasından rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ yanından ötdüyüm zaman buyurdu: “Yatarkən evlərinizdə atəşi yanar halda qoymayın”¹⁷⁸⁶.

كفوا صبيان في ظلمة الليل GECƏNİN ZÜLMƏTİNDƏ UŞAQLARI BAYIRA BURAXMAMAQ

عن جابر رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال : كفوا صبيانكم حتى تذهب فحمة - أو فورة - العشاء ساعة تهب الشياطين. قال الشيخ الألباني : صحيح

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Gecənin zülməti, yaxud şiddəti keçincəyə qədər uşaqlarınızı (evdən bayıra) buraxmayın. Bu elə bir vaxtdır ki, (bu vaxt) şeytanlar (hər tərəfə) yayılırlar”¹⁷⁸⁷.

عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِذَا اسْتَجْتَحَ اللَّيْلُ - أَوْ كَانَ جُنْحَ اللَّيْلِ - فَكُفُّوا صَبْيَانَكُمْ، فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْشِيرُ حَبْتَيْدًا، فَإِذَا ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ الْعِشَاءِ فَحَلُّوهُمْ وَأَغْلِقْ أَبْوَابَكَ، وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ، وَأَطْفِئْ مِصْبَاحَكَ، وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ، وَأَوْكِ سِقَاءَكَ، وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ، وَخَمِّرْ إِيَّاءَكَ، وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ، وَلَوْ تَعَرَّضُ عَلَيْهِ شَيْئًا».

Cabir ﷺ rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ buyurdu: “Qaş qaraldığı zaman uşaqlarınızı (bayıra) buraxmayın. (Çünki bu vaxt) şeytanlar (hər tərəfə) yayılırlar. Gecədən bir müddət keçdikdən sonra isə onları buraxa bilərsiniz. (Gecələr) **“Bismillah”** deyərək (evinin) qapısını bağla! **“Bismillah”** deyərək lampanı söndür! **“Bismillah”** deyərək su tuluqlarının ağzını bağla!” **“Bismillah”** deyərək hər nə ilə olursa, olsun qab-qacağın ağzını ört!”¹⁷⁸⁸

¹⁷⁸⁵ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1230, əl-Albani “Həsən”.

¹⁷⁸⁶ Əbu Davud 5246, 5248, əl-Albani “Səhîh”.

¹⁷⁸⁷ Buxari “Ədəbul Mufrad” 1231, əl-Albani “Səhîh”.

¹⁷⁸⁸ Buxari 3280, Müslim 5368.

İSTİFADƏ OLUNAN ƏDƏBİYYAT

«Qurani Kərim» Tərcümə - Ziya Bünyadov və Vasim Məmmədəliyev.

«Qurani Kərim» Tərcümə - Əlixan Musayev.

«Ərbəin ən-Nəvəviyyə» Nazim Məhəmməd Sultanın şərhilə - Türk Dilində.

«Zədül Məad» İbn Qeyyim, Təhqiş Şueyb Arnavut – Türk Dilində.

«Riyadus Salihin» İmam Nəvəvi, Təhqiş əl-Albani – Ərəb, Rus və Türk dillərində.

«Duânın Âdâbı Ve Kabul Olunduğu Yerlər» – Muhəmməd Şahin – Türk Dilində.

«Üzüntü Ve Tasayı Gideren Duâ» – Muhəmməd Şahin – Türk Dilində.

«Dua» – Şeyx Saleh əl-Fovzan.

«əl-Aməlu Yəvm Vəl Leyl» İmam Nəsəi – Türk Dilində.

«əl-Aməlu Yəvm Vəl Leyl» İmam Nəvəvi – Türk Dilində.

«Kur'an Ve Sünnətdən Seçilmiş Duâ Ve Zikirler» – Yazan Halid El-Cureysî – Təqdim: Abdullah Cibrin – Türk Dilində.

«Quran Və Sünnətdən Götürülmüş Zikr Və Dualar, Quran Və Sünnətdən İstifadə Etməklə Ruqya Etmək» Səid İbn Vəhd əl-Qahtani – Ərəb və Azəri dilində.

«Müsəlmanın Qalası» Tərcümə Əlixan Musayev.

«Böyük Dualar» İmam Beyhəqi, Təhqiş – Bədri İbn Abdullah Bədri – Ərəb Dilində.

«Peygamberin ﷺ Efendimizin Bazı hazineleri» – Muhəmməd İbn Muslim Şahin – Türk Dilində.

«Dua və Onun Əhkamları» Samin Şirvani.

«Zikrin Fəziləti» Əhməd İbn Muhəmməd Əzuri – Ərəb Dilində.

«Cəmius Səhih Əzkar» Muhəmməd Nəsruddin əl-Albani, Toplyan Əbul Həsən Muhəmməd İbn Həsən İbn AbdulHəmid Əli Şeyx.

«Zikr və Dua» AbdurRazzaq İbn AbdulMuhsin Bədri – Ərəb Dilində.

«Müxtəsər Səhih əl-Buxari» Muhəmməd İbn İsmail Əbu Abdullah əl-Buxari əl-Cufi – Tərcümə - Əlixan Musayev.

«Müxtəsər Səhih Muslim» Əbul-Hüseyn Muslim İbn Həccəc İbn Muslim əl-Quşayri ən-Nisaburi – Tərcümə - Anar İsrailov.

«Səhih Buxari» Muhəmməd İbn İsmail Əbu Abdullah əl-Buxari əl-Cufi.

«Səhih Muslim» Əbul-Hüseyn Muslim İbn Həccəc İbn Muslim əl-Quşayri ən-Nisaburi Dərul-Ceyl, Beyrut çapı.

«Sünən Tirmizi» Muhəmməd İbn İsa Əbu İsa ət-Tirmizi əs-Suləmi, *Dəru İhyait-Turasil-Arabi, Beyrut çapı*. Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albaninin təhqiqi ilə

«Sünən Əbu Davud» Suleyman İbn əl-Əşəs Əbu Davud əs-Sicistani əl-Əzdi, *Dəru-Kitəbil-Arabi, Beyrut çapı*. Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albaninin təhqiqi ilə

«Sünən Nəşəi» Əhməd İbn Şueyb Əbu AbdurRahmən ən-Nəsai, *Məktəbul-Mətbuatil-İsləmiyyəti, Hələb çapı, ikinci nəşr, M1986-H1406*. Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albaninin təhqiqi ilə

«Sünən İbn Məcə» Muhəmməd İbn Yəzid Əbu Abdullah əl-Qəzvini, *Dəru-Fikr, Beyrut çapı*, Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albaninin təhqiqi ilə

«Səhih İbn Hibban» Muhəmməd İbn Hibban İbn Əhməd Əbu Hatim ət-Təmi, *Muəssəsətul-Risələ nəşriyyəti, ikinci nəşr M1993-H1414*, Şueyb əl-Arnəvutun təhqiqi ilə

«Müsnədi Əhməd» Əhməd İbn Hənbəl, *Muəssəsətul-Risələ, ikinci nəşr, M1999-H1420*

«Müsnədi Əhməd» Əhməd İbn Hənbəl, *Muəssəsətu Qurtubə, Qahirə çapı*, Şueyb əl-Arnəvutun təhqiqi ilə

«Silsilətul Əhədisis Sahiha» Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albani, *Məktəbatul-Məarif, ər-Riyad*

«Silsilətul Əhədisə Daifə və Məvduə və Əsəruhə Fi Umməti» Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albani, *Məktəbatul-Məarifə, ər-Riyad*

«Səhih və Daif Cəmius Sağir» Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albani, *Məktəbatul-İsləmi*

«Səhihut-Tərgəib vət-Tərhəib» Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albani, *Məktəbatul-Məarif, ər-Riyad, beşinci nəşr*

«Mişkətul-Məsəbih» Muhəmməd İbn Abdullah əl-Xatib ət-Təbrizi, *Məktəbatul-İsləmi, ikinci nəşr, Beyrut M1985-H1405*. Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albaninin təhqiqi ilə

«İrəvəul-Ğəlib fi Təxric Əhədis Mənaras-Səbil» Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albani, *Məktəbatul-İsləmi, ikinci nəşr, Beyrut M1985-H1405*

«Peyğəmbərin ❶ əxlaqı» (Ədəbul Mufrad) əl-Buxari (*Tərcümə: Əlixan Musayev*) 2005

«Səhih Müsnəd» Muqbil İbn Hadi əl-Vadii (*Tərcümə: Əlixan Musayev*) «*Adiloğlu*» nəşriyyəti 2003

«Fədlu Salətu Alən Nəbiy» İsmail İbn İshaq əl-Cuhdi əl-Qadi əl-Məliki, Muhəmməd Nəsirəddin əl-Albaninin təhqiqi ilə, *Məktəbul-Mətbuatil-İsləmiyyəti, Beyrut çapı, üçüncü nəşr*

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

Ön söz	4
Duanın şərtləri	9
Duanın ədəbləri	13
Duanın qəbul olan vaxtları, yerləri və halları	34
Dua edərkən yol verilən xətalər	47
Duanın qəbul olub – olmaması nəyə dəlalət edir?	53
Duanın gec qəbul olmasının, yaxud da heç qəbul olmamasının səbəb və hikmətləri	58
Peyğəmbərlərin və saleh insanların qəbul olunmuş dualarından bir neçə nümunə	61
Dua etdikdən sonra əlləri üzə məsh etmək (sürtmək) barəsində risalə	64
Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirməyin fəziləti	72
Allahı zikr etməyin, Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirməyin hər bir məclisdə vacibliyi	83
Dua etməzdən öncə Peyğəmbərə ﷺ salavat	85
Cümə günü Peyğəmbərə ﷺ salavat gətirmək	86
Peyğəmbərdən ﷺ başqasına salavat gətirmək olarmı?	87
Dua etməyin fəziləti	88
Zikr məclislərinin fəziləti	99
Zikr etməyin fəziləti	103
Tövbə və istiğfar diləməyin fəziləti	110
Allahın kitabından (Qurani Kərimdən) alınmış müstəcəb dualar	119
Gündəlik (vaxt təyin edilmədən) edilən dua və zikrlər	126
Təsbih, təhmüd, təhlil və təkbirin fəziləti	161
Həmd etməyin fəziləti	177
Cənnətin xəzinələri	180
Lə İlahə İlləllahın (şəhadət) fəziləti barəsində nə gəlib	183
Səhər və axşam zikrləri	199
Xas olaraq səhər zikrlərində nə deyilir?	214
Xas olaraq axşam zikrlərində nə deyilir?	221
Yatarkən oxunacaq zikrlər	222
Yatarkən libas və ona bənzər şeyləri soyunduqda nə deyilir?	233
Yuxuda qoxduqda deyilən dua	234
Gecə yatarkən bir tərəfdən digər tərəfə çevrildikdə edilən dua	236
Gecə oyandıqda nə deyilir	236
Pis yuxu görən nə etməlidir	239
Yuxudan oyandıqda edilən zikrlər	241

Gecənin axır 3/1 dua və istiğfar diləmək	242
Ayaqyoluna girdikdə	242
Ayaq yolundan çıxanda nə deyilir	243
Təzə paltar geyinərkən edilən dua	244
Təzə paltar geyinənin etdiyi dua	245
Dəstəməzdə "Bismilləh" demək	246
Dəstəməzdan sonra olan zikrlər	246
Dəstəməzdan sonra namaz	247
Evdən çıxarkən nə deyilir?	248
Evə girəndə edilən zikr	250
Məscidə gedərkən edilən dua	252
Məscidə daxil olarkən edilən dua	252
Məsciddən çıxarkən edilən dua	254
Azanın fəziləti	255
Azanın vəsfi	256
Azanda əlavələr	258
Azanı eşidərkən edilən zikr	260
Şeytan azan və iqaməni eşitdikdə qaçar	262
Azan və iqamə arasında edilən dua	263
İqamənin vəsfi	264
İqaməni eşitdikdə nə deyilir?	266
İmamın namaz qılanların qarşısında xütbə verməsi	267
"Namaz" qılarkən və ya "Quran" oxumağa başlayarkən Allaha sığınmaq	267
Namazın təkbiri	268
İstiftəh (namazın açılış) duaları	269
Qiraətdən öncə Allaha sığınmaq	276
Fatihənin rukn olması və onun fəziləti	278
Fatihə surəsinin oxunuşu	280
İmamin arxasında "Amin" demək	281
İmama (unutduqda) kömək etmək	283
Namazda səhf edənə "Subhənəllah" demək	283
Fəcr namazının sünnətində nə oxunur	284
Fəcr (sübh) namazının qiraəti	285
Cümə günü sübh namazının qiraəti	287
Zöhr namazının qiraəti	287
Əsr namazının qiraəti	289
Məğrib namazının qiraəti	289
Məğrib namazının sünnətində qiraət	290

İşə namazının qiraəti	290
Gecə namazlarının qiraəti	291
Vitr namazının qiraəti	293
Vitr namazında edilən qnut duası	293
Vitrdən sonra edilən zikrlər	295
Bəla zamanı beş namazda qnut tutmaq	296
Cümə namazında qiraət	297
İki bayram namazında qiraət	297
Cənazə namazında qiraət	298
Təsabih namazı	298
Duha namazı	300
Rukuda edilən zikrlər	300
Rukudan qalxarkən (edilən zikrlər)	303
Səcdədə edilən zikrlər	305
İki səcdə arasında edilən zikrlər	309
Namazda təşəhhüd	310
Peyğəmbərə ﷺ birinci təşəhhüdə salavat gətirməyin və orada edilən duanın məşhur olması	312
Təşəhhüddən sonra Peyğəmbərə ﷺ edilən salavat	314
Təşəhhüddən sonra (salamdan qabaq) edilən dua	319
Namazda təslim (salam)	324
(Salam verib) namazı bitirdikdən sonra edilən zikr və dualar	325
Təsbih (zikr) etməyin sifəti	338
İstixarə (bir işə başlamamışdan öncə Allahdan kömək dilmək) namazında olan dua	339
Kusuf namazına çağırış	340
Kusuf namazında dua və istiğfar	340
Kusuf namazı	341
Xutbətul hacə	344
Nigah zamani Xutbətul həcəni oxumaq	345
Qədr gecəsində dua	346
İstisqa namazının vəsfi	346
Yağış duası	346
Külək əsdiyi zaman edilən dua	350
Küləyi söyməyin qadağan edilməsi	352
İldırım çaxarkən edilən dua	353
Yağış yağdığı zaman edilən dua	354
Yağış yağdığı zaman zərərindən qorxulduqda edilən dua	354
Yağış yağarkən nə edilir	355

Yağışın yağmasından sonra edilən zikr	355
Hilal (təzə) ayı görərkən edilən dua	356
Ayı gördükdə Allaha sığınmaq	357
Xoruzu söyməyin qadağan edilməsi	357
Xoruzun banlamasını gecə eşitdikdə edilən dua	357
Gecə ikən itin hürməyini və eşşəyin anqırtısını eşitdikdə Allaha sığınmaq	357
Salamı yaymaq	358
Salam Allahın adlarından biridir	360
Salam verməyin vəsfi	361
Salamı qaytarmağın vəsfi	362
Salamı qaytarmayan kimsə	363
Atlı piyadanı, az isə çoxu salamlayır	363
Salam verdikdə onu eşitdirməlidir	364
Hər dəfə görüşdükdə salam vermək	365
Məclisdən durarkən salam vermək	365
Balacalara salam vermək	366
Kişilərin naməhrəm qadınlara salam verməsi	367
Kafirə salamın necə verilməsinin vəsfi	368
Salam izindən qabaqdır	369
Naməhrəm qadınla əllə görüşmək	370
Ev əhlinin yanına daxil olduqda salam vermək	371
Evinə salamlı girənin fəziləti	371
Yatan kimsəyə salam vermək	372
Yaşayış olmayan (boş olan) bir evə daxil olduqda salam vermək	373
Namaz qılana salamın verilməsi və onu işarə ilə qaytarması	373
Musafaha (əllə görüşmək)	374
Əl verib görüşmək üçün ələ ətir vurmaq	376
“Filankəsin sənə salamı var” deyən kimsəyə necə cavab verilir?	376
Eyni adama təkrar təkrar salam vermək	377
Ölüyə verilən salam	378
Salama öncə başlamaq	379
Salam olsun quran oxuyana, müəzzinə, dəvətçiyə və qeyrilərinə	380
İmam xütbə verərkən asqırana Yərhəməllah demək, salam vermək və salamı qaytarmaq haqda	380
İşarə ilə salamın qadağan edilməsi	380
Kitab əhlinə ilk olaraq salam verilməz	381
Kafirə salam necə qaytarılır	382
Müsəlman və müşrik olan məclisə necə salam verilməlidir?	384

Bazara daxil olarkən edilən dua	384
Məsciddə alqı-satqı edənə nə deyilir?	385
Məsciddə itmiş bir şeyini axtarana nə deyilir?	385
Borclu kəsin etdiyi dua	386
Çətinə düşdükdə edilən dua	387
Ehtiyac zamanı edilən dua	388
Malını sənə təklif edən kimsə üçün edilən dua	388
Borcu qaytararkən borc sahibi üçün edilən dua	389
Mən "İnni uhibbukə filləh – səni Allah xatirinə sevirəm" deyən kimsəyə edilən dua	389
Qardaşını Allah üçün sevən ona bildirsən	390
Qeybdə olan (kimsə) üçün dua etmək	391
Sənə yaxşılıq edən kimsəyə edəcəyən dua	392
Tərif etməyin hökmü?	393
Müsəlmanı tərif etdikdə nə deyilir?	394
Nə zaman tərif etmək olar?	395
Tərif olunan kimsə nə deyir?	398
Şirkə (düşməkdən) qorxan kimsənin duası	398
"Allah və filankəs istəyərsə" – deməyin	399
Allahdan qeyrisinə and içməyin qadağan edilməsi	400
İslamı yeni qəbul edən nə deyir	401
Təəccüblənən zaman nə deyilir?	401
Sevindirici bir hal baş verdikdə təkbir gətirmək	402
Söydüyün adam üçün edilən dua	402
Asqırdıqda edilən dua	403
Allaha həmd etməyə (Yərhəməkəllah) deyilməz	405
Kişinin qadına rəhmət diləməsi	406
Təkrar-təkrar asqırdıqda	407
Kafir asqırdığı zaman nə deyilir	408
(Asqırdıqda): "Ab" deyilməz	408
Əsnədikdə nə edilir	408
Məclisin zikri	410
Məclis kəffarəsi	411
Qəzəbin getməsi üçün edilən dua	413
Hədiyyə verənə edilən dua	415
Növbar meyvə görərkən edilən dua	416
Yemək yedikdə "Bismilləh" demək	416
Yeməyin əvvəlində Allahın ismini zikr etməyi unudan kimsə (nə deməlidir?)	417

Allahın İsminin zikr olunub-olunmadığını bilməyən kimsənin yediyi zaman "Bismilləh" deməsi	418
Yeməkdən sonra edilən dua	418
Süd içən kimsə nə deməlidir?	420
İçdiyən zaman "Bismilləh" demək	421
Qonağın yemək (və su) sahibinə etdiyi duası	421
Oruc tutanın iftar zamanı etdiyi dua	422
(Başqa evdə) orucunu açan şəxsin ev əhli üçün etdiyi dua	423
Oruc tutan şəxsin yemək süfrəsi açıldığı zaman orucunu pozmaq istəmədikdə etdiyi dua	424
Qonağı gələnin etdiyi dua	424
Oruc tutan onu söyən adama nə deməlidir	425
Evlənənlər üçün edilən dua	425
Evlənən şəxsin evlilik gecəsi zövcəsinin yanına girdiyi zaman (minik heyvanı və ya maşın (xadimə və kölə) alanın edəcəyi dua)	426
(Zövcəsi ilə) cinsi münasibətdən öncə edilən dua	427
Xoşa gəlməyən bir hadisə baş verdikdə yaxud istədiyi bir iş baş tutmadıqda edilən dua	428
Sevindirici yaxud xoşagəlməyən hadisə ilə rastlaşan adam nə deməlidir	428
Sıxıntı anında nə deyilir?	429
Üzüntü və kədərdə nə deyilir?	432
Bəla diləməyin bəyənilməməsi	433
Dözülməz bəladan Allaha sığınmaq	434
Müsəlmanın öz nəfsi, mali və əhli əleyhinə (bəd) dua etməsinin qadağan edilməsi	435
Bir qövmdən (toplumdan, cəmaatdan) və ya başqa bir şeydən qorxan nə deməlidir?	436
Düşmən və ixtiyar sahibi ilə rastlaşarkən edilən dua	437
Rəhbərin zülmündən qorxan kimsənin etdiyi dua	437
Düşmənlə görüşməyi arzulamağın qadağan edilməsi	438
Düşmənlə qarşılaşdıqda nə deyilir?	439
Allah yolunda şəhidliyi diləmək	439
İslam düşməni öləndə və ya öldürüldükdə nə deyilir	440
"Allahım! Məni rəhmətinin olduğu yerə qoy"- deməyi bəyənməyən kimsə	440
Adamın ayağı keyləşdikdə nə deməlidir	441
Üsyankar şeytanların hiyləsini dəf etmək üçün nə deyilir	441
İmanında şəkk edən kimsə nə etməlidir	443

Sədəqə zəkat verənə edilən dua	444
Güzgüyə baxanda nə deyilir?	445
Pis şeylərə qarşı necə hərəkət etmək	445
Övladı (uşaqları) qorumaq üçün edilən dua	446
Uşaq doğulduqda qulağına azan oxunur	446
Doğrulan uşağın ağzına xurmna qoyduqda dua etmək	447
Əqiq – barədə nə gəlib	448
Adın qısaldılması	450
Bir şeyi gördükdə qorxarsa ki, ona göz dəyər bərəkət diləmək	451
Bədənində (sancı) ağrı hiss edən nə deməlidir?	451
Xəstəni ziyarət edənin fəziləti	452
Xəstəni ziyarət edərkən ediləcək dua	454
Müsibətə düçar olanı gördüyün zaman ediləcək dua	456
Bəd əlamətə qarşı edilən dua	457
Ölümü arzulamamaq	458
Ölümün yaxınlaşmasını hiss edən xəstənin duası	459
Xeyirli yerdə ölməyi istəmək olar	462
Ölünü öpmək	462
Ölüm anında olan təlqin (Lə İləhə İlləllah)	462
Meyitin yanında (və ya gözlərini bağlayarkən) edilən dua	463
Müsibətə düçar olanın duası	464
Cənazə namazı	465
Cənazə namazında meyit üçün edilən dua	466
(Körpə) uşağın cənazəsində edilən dua	468
(Doğuşdan qabaq) düşən uşaq üçün edilən dua	469
Cənazəni qəbrə qoyarkən edilən dua	470
Dəfndən sonra edilən dua	471
Təziyə (ölən kimsənin ailə və yaxınlarına edilən) duası	471
Qəbirləri (qəbristanlıqları) ziyaət edərkən ediləcək dua	472
Müşrik (kafir) qəbrinin yanından keçdikdə nə deyilir	473
Səfər etmək istədikdə qılınan iki rükət	473
Səfərdən qayıtdıqda qılınan iki rükət	474
Sakinlərin səfər edən üçün etdiyi dua	474
Müsafirin sakinlər üçün etdiyi dua	475
Minik vasitəsinə minərkən edilən dua	475
Heyvan və ya digər bir (minik vasitəsi) sürtəli getdikdə “Bismilləh” demək	477
Səfər duası	477
Hündür yerə qalxdıqda təkbir, endikdə isə təsbih etmək	479

Şəhərə və ya kəndə daxil olmaq istəyərkən edilən dua	479
Səfərdə və ya başqa vaxtlarda mənzil başına çatdıqda edilən dua	480
Müsafrin səhər etdiyi duası	480
Müsafrin gecə ikən etdiyi duası	481
Səfərdən qayıdarkən edilən dua	481
Təbiyyə (Allahın əmrinə müntəzir olmaq)	482
Kəbəni görərkən edilən dua	484
Qara daşa çatdıqda edilən zikr	484
Təvaf zamanı edilən zikr	485
Yəmən küncü ilə qara daş arasında edilən dua	485
İbrahim ﷺ məqamında edilən zikr	486
Zəm-zəm suyu içildiyi zaman edilən dua	486
Səfa və mərvə təpəsində edilən dua	487
Səy zamanı edilən dua	488
Ərafa günü (Zil hiccə ayının 9-zu) edilən dua	488
Məşəruhləramda (muzdəlifədə olan dağ) edilən dua	489
Sütünlərə daş atdıqda edilən təkbir	490
Bayram namazlarında olan təkbirlər	490
Bayramlarda gətirilən təkbirlər	491
Bayram günü deyilən təbrik	492
Qurban kəsərkən edilən zikr	492
Qurban kəsərkən "Bismilləh" demək	493
Allahın gözəl isimləri	493
Allahın əzəmətli isimləri ilə dua etmək	494
Allahdan Cənnəti diləmək və Cəhənnəmdən qorunmaq	498
Quran oxumağın fəziləti	499
Filan filan ayəni unutmuşam deməyin qadağan olunması	506
Peyğəmbərin ﷺ qiraəti	507
Quran oxuyarkən səsi gözəlləşdirmək	508
Quran yeddi qiraət üzərə nazil olmuşdur	508
Quran oxuyarkən hansı zikrlər deyilir	510
Rəhmət ayələri oxunduqda Allahın fəzilətini diləmək, əzab ayələrini oxuduqda Allaha sığınmaq	511
Tilavət səcdəsində edilən dua	511
Tilavət səcdəsi olan ayələr	513
Tilavət səcdəsinin fəziləti	515
Neçə (günə) Quran xətm edilə bilər?	515
Quranı xətm etdikdə edilən dua	516
Bir şeyi əzbərləmək üçün hansı dua oxunmalıdır	518

Bəqərə surəsi və Ayətul Kursi barəsində nə gəlib	518
Kəhf surəsi barəsində nə gəlib	526
Kəhf surəsinin cümə günü oxunması	528
Dəccəldən qorunmaq	528
Həşr surəsi barəsində nə gəlib	529
Duxan surəsi barəsində nə gəlib	529
Yəsin surəsi barəsində nə gəlib	530
Vaqiə surəsi barəsində nə gəlib	532
Mulk surəsi barəsində nə gəlib	532
Zəlzələ, Kəfirun və Nəsr surəsi barəsində nə gəlib	534
İxlas surəsi barəsində nə gəlib	535
Fələq və Nəs surələri barəsində nə gəlib	538
Lənət etməyin qadağan olması	542
Müsəlmanlara zülm edənlərə bəd dua etmək olar	545
Ümumi lənət etmək olar	548
İlan gördükdə nə etməli	549
Ruqyə barəsində nə gəlib	552
Allahın nazil etdiyi xəstəliklər	566
İçərisində şirk olmayan şeylərlə ruqyə etməkdə bir günah yoxdur	568
Əqrəb sancmasından ruqyə etmək	569
Göz dəymə haqdır	570
Qızdırma Cəhənnəmin kükrəməsindəndir, onu su ilə sərinləşdirin!	572
Dəvə sidiyi ilə müalicə	573
Çanaq sümüyündə olan ağrılardan müalicə	574
İshal olmaq üçün müalicə	574
Bal ilə müalicə	575
Zeytun mübarək ağacdır	576
Xurma və göbələk barəsində nə gəlib	576
Qara zirə (tmin)	578
Udul hind (şabalıd ağacı)	579
Gözlərə sürmə çəkmək	581
Xına ilə müalicə	582
Lədud (xəstənin ağzının bir tərəfindən axıdılan və ya barmaqla sürtülüb ovuşturulan dərman) ilə müalicə	582
Sıyıq xəstənin qəlbini rahat edər	584
Dağlamaq barəsində nə gəlib	586
Hicamə (qan almaq) etmək və buruna dərman damcılamaq	589
Nə kökəldir	589
Haram ilə müalicə	590

Qapıları kilidləmək, lampanı söndürmək, qab-qacağın ağzını bağlamaq	591
Gecənin zülmətində uşaqları bayıra buraxmamaq	592
İstifadə olunan ədəbiyyat	593